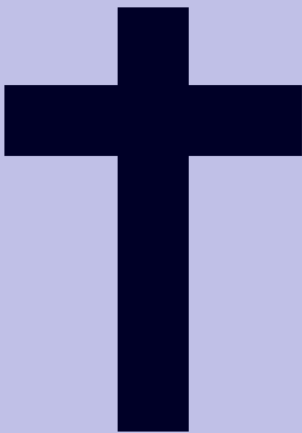

Amenan pe paapaya
uyetato'kon

New Testament in Macushi (BR:mhc:Macushi)

Amenan pe paapaya uyetato'kon

New Testament in Macushi (BR:mbc:Macushi)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Macushi

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Macushi [mbc], Brazil

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Macushi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
677467a0-0559-5466-b865-742352ca2032

Contents

Mateus	1
Marcos	80
Lucas	123
João	206
Atos	251
Romanos	323
1 Coríntios	356
2 Coríntios	389
Gálatas	410
Efésios	422
Filipenses	433
Colossenses	440
1 Tessalonicenses	448
2 Tessalonicenses	455
1 Timóteo	459
2 Timóteo	469
Tito	476
Filemom	480
Hebreus	482
Tiago	509
1 Pedro	517
2 Pedro	527
1 João	533
2 João	541
3 João	543
Judas	545
Apocalipse	548

JESUS CRISTO YEKARE MATEUS NĪMENUKA'PĪ

Sírírí kaareta ese' waní Mateus pe maasa pra mīkírí Mateusya imenuka'pí. Mīkírí Mateus waní'pí Jesus nenupa'pí pe. Mīkírí asarí'pí Jesus yarakkírí moropai imaimu eta'píya. Moropai mīkíríya Jesus Yekare menuka'pí.

Sírírí kaareta waní e'mai'non pia'pí, manni' amenan Paapa kaaretarí pí', maasa pra moro awaní, asakí'ne Paapa kaaretarí, penaro' moropai amenan. Moropai sírírí kaareta waní, e'mai'non pia'pí amenan Paapa kaaretarí po. Mīkírí Mateus pí' teeseurímasen tiaron kaaretarí ya', itese' waní Levi pe, maasa pra asakí'ne itese' waní.

Sírírí kaareta menuka'píya 75 kono' Jesus Cristo esenpo'pí típo. Erenka ya, epu'tí Judeuyamí ton pe imenuka'píya. Jesus Cristo waní Judeuyamí' esa' pe, rei pe manni' yarima tíya Paapaya taasa' epu'to'pe to'ya imenuka'píya. Tu'ke ite'ka sírírí kaareta ya' penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan nurí'san nīmenuka'pí pí' eeseuríma era'maya'níkon. Moropai í' kai'ma Jesus Cristo iipí'pí rei pe, inkamoroya ekareme'sa' yawírí.

Moropai Judeuyamí' pí' Mateus eseuríma'pí Jesus Cristo iipí'pí inkamoro píika'tínen pe neken pra tíse tamí'nawíronkon pemonkonyamí' ton pe aaipí'pí. Moropai amenan pe típemonkonoyamí', Judeuyamí', Judeuyamí' pepín ko'manní'nen pe aaipí'pí. Í' kai'ma inkamoro ko'mannípíya ekaremekíya. Moropai í' kai'ma tínenupa'san yarima'pí Jesusya tamí'nawírí pata pona tekare ekareme'se ekaremekíya. Tamí'nawírí mírírí pí' teeseurímasen mírírí, Mateus kaaretarí.

*Jesus Cristo Tamorí'san
(Lc 3.23-38)*

¹ Sírírí waní penaronkon Jesus Cristo rawíronkon pí' teeseurímasen pe. Jesus Cristo waní Abraão nurí'tí pa'rí pe moropai Davi nurí'tí pa'rí pe ekareme'nen pe awaní.

² Pena Abraão waní'pí.

Mīkírí waní'pí Isaque yun pe.

Moropai Isaque waní'pí Jacó yun pe.

Moropai Jacó waní'pí Judá yun pe moropai itonpayamí' yun pe.

³ Moropai Judá waní'pí monoi' pe esenpo'san yun pe, to' ese' waní'pí Perez moropai Zerá. Inkamoro yankon waní'pí itese' Tamar.

Moropai Perez waní'pí Esrom yun pe.

Moropai Esrom waní'pí Arão yun pe.

⁴ Moropai Arão waní'pí Aminadabe yun pe.

Moropai Aminadabe waní'pí Naassom yun pe.

Moropai Naassom waní'pí Salmom yun pe.

⁵ Moropai Salmom waní'pí Boaz yun pe. Mīkírí yan waní'pí Raabe.

Moropai Boaz waní'pí Obede yun pe. Mīkírí yan waní'pí itese' Rute.

Moropai Obede waní'pí Jessé yun pe.

⁶ Moropai Jessé waní'pí Davi yun pe, pata esa' pe tíwe'sen.

Moropai Davi waní'pí Salomão yun pe. Mīkírí yan waní'pí Urias no'pí rí'pí pe.

⁷ Moropai Salomão waní'pí Roboão yun pe.

Moropai Roboão wani'pî Abias yun pe.

Moropai Abias wani'pî Asa yun pe.

⁸ Moropai Asa wani'pî Josafá yun pe.

Moropai Josafá wani'pî Jorão yun pe.

Moropai Jorão wani'pî Uzias yun pe.

⁹ Moropai Uzia wani'pî Jotão yun pe.

Moropai Jotão wani'pî Acáz yun pe.

Moropai Acáz wani'pî Ezequias yun pe.

¹⁰ Moropai Ezequias wani'pî Manassés yun pe.

Moropai Manassés wani'pî Amom yun pe.

Moropai Amom wani'pî Josias yun pe.

¹¹ Moropai Josias wani'pî Jeconias yun pe moropai itonpayamí' yun pe.

Mírîrî yai Babilônia pata pona Israelpokon yaapítî'pî Babilônia ponkonya tîpoitîrîkon pe to' e'to'pe itarumai'pî pe.

¹² Babilônia pona to' yari'pî to'ya tanne Jeconias wani'pî. Mîikîrî Jeconias wani'pî Salatiel yun pe.

Moropai Salatiel wani'pî Zorobabel yun pe.

¹³ Moropai Zorobabel wani'pî Abiúde yun pe.

Moropai Abiúde wani'pî Eliaquim yun pe.

Moropai Eliaquim wani'pî Azor yun pe.

¹⁴ Moropai Azor wani'pî Sadoque yun pe.

Moropai Sadoque wani'pî Aquim yun pe.

Moropai Aquim wani'pî Eliúde yun pe.

¹⁵ Moropai Eliúde wani'pî Eleazar yun pe.

Moropai Eleazar wani'pî Matá yun pe.

Moropai Matá wani'pî Jacó yun pe.

¹⁶ Moropai Jacó wani'pî José yun pe. Mîikîrî José wani'pî Jesus Cristo yan Maria niyo pe. Mîikîrî Jesus wani' Paapa nîmenka'pî pe, Cristo pe tesa'sen pe.

¹⁷ Sîrîrî warantî Abraão nurî'tî payanî'san wani'pî. Inkamoro wani'pî asakîrîrî pu' pona tîmo'tai (14) kaisarî. Moropai Davi nurî'tî payanî'san wani'pî Babilônia pata pona Israelyamí' yari to'ya pikîrî to' wani'pî asakîrîrî pu' pona tîmo'tai (14) kaisarî nîrî. Moropai mîrîrî tîpo Cristo esenpoto' weiyu pikîrî asakîrîrî pu' pona tîmo'tai (14) kaisarî nîrî to' wani'pî.

Jesus Cristo Esenpo'pî (Lc 2.1-7)

¹⁸ Jesus Cristo esenpoto' wani'pî sîrîrî warantî. Maria tîse maasa tîniyotapa tînyo ton José yarakkîrî. Tîse irawîrî more yan pe eenasa' wani'pî Morî Yekaton Wannî winîpai. ¹⁹ Mîikîrî José yarakkîrî Maria e'to' warayo' wani'pî Paapa maimu yawîrî tîiko'mansen pe. Mîrîrî ye'nen yarakkîrî tîwani namai José esenumenka'pî teesepanto'kon yaretî'ka pî', tîse anî'ya epu'tî pra yu'se awani'pî. Maasa pra tewasîrî Maria winîkîi imakui'pî pe anî' eseurîma namai. ²⁰ Mîrîrî pî' José esenumenka ko'mannîpî tanne Uyepotorîkon narima'pî inserî esenpo'pî José pia iwe'ne'. Moropai ta'pîiya ipî': —José, Davi nurî'tî paarî'pî, eranne' pe pra e'kî. Ano'pî pe Maria yapi'kî. Maasa pra mîikîrî more yan pe Maria wani' manni', mîikîrî man Morî Yekaton Wannî winîpainon pe. ²¹ Moropai mîikîrîya more warayo' yenpo pe man. Moropai mîikîrî ese'tîya pe nai Jesus pe itese'. Maasa pra mîikîrîya tîpemonkonoyamî' pîika'tî pe man, to' nikupî'pî imakui'pî winîpai —ta'pîiya ipî'.

²² Tamî'nawîrî mîrîrî e'kupî'pî maasa pra awe'kupî kupî sîrîrî ta'pî Uyepo-
torîkonya tîmaimu ekareme'nen profeta nurî'tî pî'. ²³ Ta'pîiya see warantî:
Aurîno'pî, warayo' yarakkîrî si'pî pepîn ena pe man more yan pe.

Moropai tînre ton yenpoiya warayo' pe.
Mîikîrî ese'tî to'ya pe man Emanuel kai'ma

Is 7.14

ta'pîiya. Uurî'nîkon yarakkîrî Paapa wanî taato' mîrîrî Emanuel.

²⁴ Moropai José paka'pî tîwetun ye'ka pe. Moropai î' kai'ma ta'pî Uyepo-
torîkon narima'pî inserîya yawîrî ikupî'pîiya. Moropai Maria yarî'pîiya tewî'
ta tîno'pî pe. ²⁵ Tîise yarakkîrî awanî pra José wanî'pî. Tînre yenpoiya tîpose
aako'mamî'pî yarakkîrî tîwe'se pra. Moropai Joséya mîikîrî inre ese'tî'pî Jesus
kai'ma.

2

Jesus Esenposa' Era'mapî'se Itî'san Ipîkkukon

¹ Jesus esenpo'pî Judéia pata po tîwe'sen cidade itese' Belém po. Mîrîrî yai
Judéia pata ponkon ko'mannî'nen pe Herodes wanî'pî. Miarî ya warayo'kon
epu'nenan pe tîwe'sanon wî'tî'pî kaiwano' era'ma tîuya'nîkon wenarî wei
epa'kapî'to' winîpai Jerusalém pona. ² Moropai miarî teerepansa'kon pe
ekaranmapo'pî to'ya: —O'non pata Judeuyamî' yepotorî pe esenpo'pî more
nai? —ta'pî to'ya. —Anna yi'nî pî' man yapurîi maasa pra kaiwano', manni'
Uyepotorîkon esenpo ekareme'nen era'ma pî' anna man wei epa'kapî'to'
winîkî —ta'pî to'ya.

³ Mîrîrî taa to'ya eta tîuya ye'nen, pata esa' Herodes atasi'sirunpa'pî. Mo-
ropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' Jerusalém ponkon esi'nîpî'pî mîrîrî
pî'. ⁴ Taatasi'sirunpai tîwanî ye'nen, mîikîrîya teepîremasanon esanon
muurukuntî'pî. Moropai Moisés nurî'tiya yenupanto' pî' yenupatonkon
eperepî'pî. Moropai inkamoro ekaranmapo'pîiya o'non pata mîikîrî Cristo,
Paapa nîmenka'pî esenpo e'painon kai'ma. ⁵ Mîikîrî maimu yuuku'pî to'ya:
—Judéia pata po tîwe'sen Belém po. Maasa pra mîrîrî warantî Paapa maimu
ekareme'nen profeta nurî'tiya imenukasa' man —ta'pî to'ya.

⁶ —See warantî awe'menukasa' man:

“Judéia pata po tîwe'sen, Belém wanî si'mîrikki pe.

Mîiwîni tîise ipîkku pe pu'kuru awanî tiaronkon cidade yentai.

Maasa pra mîrîrî Belém cidade winîpai ipîkku pe tîwe'sen esenpo pe man
pemonkonyamî' esa' ton.

Mîikîrî wanî pe man upemonkonoyamî' Judeuyamî' ye'mai'norî pe' ta'pî
Paapaya”

Mq 5.2; 2Sm 5.2

ta'pî profeta nurî'tiya.

⁷ Mîrîrî eta tîuya tîpo, pata esa' Herodesya aminke pai iipî'san yanno'pî
tîpia, tamî'nawîronkonya epu'tî pra tîise. Moropai to' ekaranmapo'pîiya: —Î'
pensa pu'kuru see mîrîrî kaiwano' esenposa' era'ma'pîya'nîkon? —ta'pîiya.

⁸ Moropai to' yaipontî'pîiya to' wî'tîto'pe Belém pona. Ta'pîiya to' pî': —
Atîtî moropai mîikîrî more mîwatî morî pe epu'tîkonpa. Moropai mîikîrî
more esenposa' eposa'ya'nîkon ya, upî' ekareme'se maai'tîi, uurî nîrî utîtîto'pe
yapurîi —ta'pîiya to' pî'.

⁹ Mîrîrî taasa' pata esa'ya tîpo inkamoro epu'nenan wî'tî'pî. E'ma taawîrî
tuutîkon ye'ka pe, inkamoroya wei epa'ka winî tînera'ma'pîkon kaiwano'
era'ma'pî. Mîrîrî kaiwano' wî'tî'pî to' rawîrî, moropai eemî'pamî'pî wî'tîi,
ita mîikîrî more e'to' yepoi. ¹⁰ Inkamoro wanî'pî mararî pra taatausinpai

mîrîrî kure'nan kaiwano' era'masa' tûya'nîkon ye'nen. ¹¹ Teerepansa'kon pe to' ewomî'pî wîtî ta moropai mîikîrî more eporî'pî to'ya. Isan Maria pia awanî'pî. To' e'sekunka'pî irawîrî moropai mîikîrî yapurî'pî to'ya. Mîrîrî tîpo iipia tintîrîkon pe tînarî'pîkon yettapurîka'pî to'ya. Mîrîrîkon wanî'pî ouro pe moropai a'pusin pe moropai kara' pe. Mîrîrîkon tîrî'pî to'ya iipia.

¹² Moropai Paapaya ta'pî inkamoro epu'nenan pî' to' we'ne'pî'to' ya', to' wetun tanne. Tîwenna'pokon pe pata esa' Herodes poro to' enna'po namai. Mîrîrî ye'nen inkamoro enna'po'pî tîpatakon ya' tiaron e'ma taawîrî.

Jesus Yen Pe Iyunmanenya Egito Pata Pona.

¹³ Inkamoro epu'nenan, aminke pai iipî'san enna'po'pî tanne Uyepotorîkon narima'pî inserî esenpo'pî José pia, iwetun tanne iwe'ne'. Moropai ta'pîiya ipî: —Epeki more isan yarakkîrî epeki Egito pata pona. Miarî mako'mamî, apî' î' tauya pîkîrî. Maasa pra Herodesya mîikîrî more yuwa pe man iwîpa kai'ma —ta'pî inserîya ipî'.

¹⁴ Mîrîrî ye'nen José paka'pî moropai more isan yarakkîrî eepe'pî ewaron ya' Egito pata pona. ¹⁵ Moropai to' ko'mamî'pî miarî Herodes sa'manta tîpose. Mîrîrî e'kupî'pî pena awe'kupî kupî sîrîrî ta'pî Uyepotorîkonya yawîrî, tîmaimu ekareme'nen profeta nuri'tî pî'.

Uuriya unmu yanno'pî Egito pata poi eepe'kato'pe

Os 11.1

ta'pî profeta nuri'tîya.

¹⁶ Inkamoro epu'nenan aminke pai iipî'san warayo'konya tenku'tîsa' epu'tî tûya ye'nen pata esa' Herodes ekore'ma'pî mararî pra. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon moreyamî' warayo'kon tî'ka me'po'pîiya asakî'ne kono' ma'rangkan Belém po. Moropai iwoi tîko'mansenon. Inkamoro moreyamî' asakî'ne kono' ma'rangkan tî'ka me'po'pîiya maasa pra inkamoro warayo'kon aminke pai iipî'sanya, î' pensa kaiwano' era'ma'pî tûya'nîkon ekareme'sa' ye'nen. ¹⁷ Mîrîrî warantî awe'kupî'pî pena Paapa maimu ekareme'nen profeta Jeremias nuri'tîya ta'pî yawîrî.

¹⁸ Entaimepî'nîto' eseta pe man Ramá pata po.

Mîrîrî wanî karawannîto'.

Mîrîrî wanî Raquel nuri'tî payanî'san karau tînmukuyamî' sa'manta pî'.

Mararî pra to' karau pe man anî'ya to' tî'napannîpî eserîke pra.

Maasa pra tamî'nawîronkon to' munkîyamî' e'tî'ka'pî ye'nen

Jr 31.15

ta'pî Jeremiasya.

Egito Pata Yapai To' Enna'po

¹⁹ Pata esa' Herodes sa'mantasa' tîpo Uyepotorîkon narima'pî inserî esenpo'pî José pia iwe'ne' Egito pata po. ²⁰ Moropai ta'pîiya: —Apakakî, enna'pokî. More isan yarakkîrî tarîpai enna'pokî Israel pata pona. Maasa pra manni'kan more wîl yu'se si'san sa'manta'pî man.

²¹ Mîrîrî ye'nen José paka'pî. More moropai isan yarakkîrî to' enna'po'pî Israel pata pona. ²² Tîise itekare eta'pîiya Herodes munmuri'pî Arquelau wanî Judéia pata ko'mannî'nen pe tîyun pata'pî ya'. Mîrîrî ye'nen eranne' pe awanî'pî, miarî ya iko'manse itîipai pra. Moropai tîwe'ne' inî'rî Paapa eseurîma eta'pîiya attî namai Judéia pata pona. Mîrîrî ye'nen José wîtî'pî Galiléia pata pona Judéia pata pona pra. ²³ Moropai mîikîrî ko'mamî'pî Galiléia pata pon cidade itese' Nazaré po. Mîrîrî warantî awe'kupî'pî maasa pra pena awe'kupî kupî sîrîrî ta'pî Paapa maimu ekareme'nenya. Mîikîrî profeta nuri'tîya ta'pî yawîrî awe'kupî'pî. See warantî ta'pîiya:

Miikiri esati to'ya pe man Nazaré pon kai'ma ta'piya.

Is 11.1

3

*João Batistaya Paapa Maimu Ekaremeki
(Mc 1.1-8; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)*

¹ Miriri yai Jesus arentasa' tanne, João Batista nuriti erepami'pi keren pona Judéia pata po. Miarí Paapa maimu ekareme'piti'pi João Batistaya. ² Ta'piya: —Paapa yeseru yapisi pi' esenumenkatí imakui'pi ayeserukon tirumakai. Maasa pra aminke pra tamí'nawíronkon esa' pe Paapa ii'to' weiyu eseponi pi' man! Tipemonkonoyami' piika'tiia kupi siriri —ta'piya.

³ Miikiri João pi' pena Paapa maimu ekareme'nen Isaiás nuriti eseurima'pi. Moropai miikiriya imenuka'pi see waranti:

Pemonkon entaimepi'ni pi' man keren po.

Taiya: “Uyepotorikon erepami ye'mari ton konekatí.

E'ma yarakkanmokati to'sari eerepanto'pe”, taiya

Is 40.3

ta'pi Isaiasya. Miriri waranti Joaoya ta'pi pemonkonyami' ekonekato'pe Jesus Cristo erepami rawiri.

⁴ Miikiri João pon wani'pi camelo si'poti'pi pe. Moropai iworomi wani'pi paaka pi'pi pe. Miikiri João ya're' wani'pi. Moropai ito' wani'pi kaira pe. Moropai wan wani'pi iwuku pe. ⁵ Miriri yai Jerusalém po tiiko'mansenon moropai tamí'nawíronkon Judéia pata po tiiko'mansenon, moropai iren Jordão ri'pikiri tiiko'mansenon witi'piti'pi João pia imaimu etai. ⁶ Inkamoroya imakui'pi pe iwe'to'kon ekaremeki'pi miari. Moropai inkamoro yenpatakona'pi Joaoya iren Jordão ka.

⁷ Miriri yai Joaoya marari pra fariseuyami' moropai saduceuyami' iipi era'ma'pi tiipia esenpatakonaí. Inkamoro pi' ta'pi Joaoya: —Amiri'nikon wani nari' ikiyami' ye'katonkon waranti. Maasa pra imakui'pi pe awe'to'kon ayeserukon tirumakai pra Paapa ekore'mato' yapai e'piika'tipai awanikon. Tiise miriri waranti awe'piika'tikon eserike pra naatii. ⁸ Miriri ye'nen ayeserukon imakui'pi pe awe'to'kon rumakati. Mori ayeserukon ton yapi'ti tamí'nawíronkonya ayeseru ri'pikon rumakasa'ya'nikon epu'to'pe. ⁹ Moropai kikatí Paapaya utaruma'tikon pepin ipemonkono pe anna wani ye'nen, maasa pra Abraão payanyami' pe anna wani kikatí. I' pe pra ri miriri taaya'nikon manni' wani. Maasa pra Abraão payani'san pe Paapaya seeni' ti', miakanma e'painon ayentakon. ¹⁰ A'ki, wa'ka moro man, yei ya'tito' ton ikara ki'pi yapi'. Manni' yei mori pe teperu tiinen pepin ya'tito' ton tamí'nawiri. Moropai miriri yenumi to'ya apo' ya' aaranto'pe.

¹¹ Tiise uuriya amiri'nikon yenpatakona siriri tuna ke neken, ayeserukon imakui'pi ku'to'ya'nikon rumakasa'ya'nikon ekareme'nen pe. Tiise uye'ma'pi pi' tiaron iipi. Miikiri wani uuri yentai merunti ke. Ipi'ku pe awani ye'nen miikiri pisa'sa' yewa yeukauya eserike pra awani, uyentai awani ye'nen. Miikiriya amiri'nikon yenpatakona pe man ayesa'kon pe Mori Yekaton Wanni e'to'pe moropai apo' ke amiri'nikon yenpatakona pe man. [Miriri waranti ikupiya tamí'nawiri imakui'pi mo'kapa kai'ma.] ¹² Maasa pra miikiri yenyá trigo sururukato' wani. Miriri ke isururukaiya. Ipi'pi kore'tapai imenkaiya. Miriri sururukasa' tiuya yara'tiia itense' ya'. Miriri pi'piri'pi yannukuiya moropai ipo'tiia apo' ya' eesi'nipi neporiton pepin ya' —ta'pi Joaoya to' pi'.

Jesus Yenpatakona Joãoya
(Mc 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Mîrîrî yai Jesus wîrî'pî Galiléia poi iren Jordão ka, João Batistaya tenpatakonato'pe kai'ma. ¹⁴ Tîise Joãoya tésêru miakanma'pî ka'ne' pe. Ta'pîiya: —Uurî neken yenpatakonaya e'pai tîise uyenpatakona'kî taaya mîrîrî upî' —ta'pî Joãoya.

¹⁵ Tîise Jesusya imaimu yuuku'pî: —Tîwîrî mîrîrî warantî ikupî e'pai awanî. Maasa pra mîrîrî warantî ikupîya yairî itu'se Paapa e'to' yawîrî awanî. Moropai —Î' wani' pra man —ta'pî João Batistaya.

¹⁶ Mîrîrî pe rî tenpatakonasai'ya tîpo, tuna kapai Jesus eseu'ka pe, ka esettapuruka'pî. Moropai Jesusya Paapa winîpainon Morî Yekaton Wannî autî era'ma'pî tîpona waku'ka warantî. Moropai tîpona eereuta era'ma'pîiya.

¹⁷ Moropai ka' poi Paapa eseurîmato' eta'pîiya. Ta'pî Paapaya: —Mîserî unmu, uwakîri pu'kuru. Kure'ne ipî' uurî atausinpa —ta'pî Paapaya.

4

Imakui'pî Kupî Jesusya Yu'se Makui Wani
(Mc 1.12-13; Lc 4.1-13)

¹ Mîrîrî tîpo Jesus yari'pî Morî Yekaton Wannîya keren pona Makuiya yonpato'pe kai'ma. ² Mîikîrî ko'mamî'pî miarî keren po. Asakî'ne pemonkon wei (40) moropai asakî'ne pemonkon ewaron kaisarî Jesus epîremapîfî'pî Paapa pî' tekkari tonpai pra. Mîrîrî tîpo Jesus wani'pî emi'ne. ³ Mîrîrî tanne Makui, pemonkonyamî' yeka'nunkanen, iipî'pî iipia. Moropai ta'pîiya ipî': —Innape see Paapa Munmu pe awanî. Mîrîrî ye'nen seeni' tî' miakanmakî ayu pe —ta'pîiya Jesus pî'.

⁴ Jesusya mîikîrî maimu yuuku'pî: —Paapa maimu e'menukasa' man see warantî:

“Tiyu pî' neken pemonkon ko'mamî pepîn.

Tîise tamî'nawîrî î' taasa' Paapaya manni' yawîrî aako'mamî”,

Dt 8.3

taasai'ya man —ta'pî Jesusya.

⁵ Mîrîrî tîpo Makuiya Jesus yari'pî Jerusalém cidaderî pona. Moropai yanu'nîpî'pîiya kawînan panpî' epîremanto' yewî' neka'ta pona. ⁶ Moropai ta'pîiya Jesus pî': —Innape Paapa munmu pe awanî ye'nen, arapunkî tarîpai. Maasa pra Paapa maimuya taasa' man:

“Paapaya inserîyamî' yarima
amîrî pîika'tîi to' i' to'pe.

Inkamoroya ayapîsî tenyakon ke
tî' pona a'pu pa'tîya namai”,

Sl 91.11,12

taasai'ya man —ta'pî Makuiya.

⁷ Jesusya imaimu yuuku'pî: —A'kî, Paapa maimu e'menukasa' man see warantî:

“Ayepotorî Paapa tonpai pra e'kî”,

Dt 6.16

taasa' Paapa maimuya man —ta'pî Jesusya.

⁸ Moropai inî'rî Makuiya Jesus yari'pî kawînan wî' pona. Miarî si'ma tamî'nawîron patakon yenpo'pîiya, morî pe pata wani' moropai ipîkku pe awanî yenpo'pîiya Jesus pia. ⁹ Moropai ta'pîiya Jesus pî': —Tamî'nawîrî sîrîrî tîrîuya e'painon aapia amîrî pe ipîkku pe awanîpa, sîrîrî uyapurîi awe'sekunka ya —ta'pî Makuiya.

¹⁰ Jesusya mîikîrî maimu yuuku'pî. Ta'pîiya Makui pî': —Uyeyaton, atari-makî uupiapai. Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' man see warantî: “Ayepotorî neken Paapa yapurîkî.

Mîikîrî maimu yawîrî neken ako'mankî”,

Dt 6.13

taasai'ya man —ta'pî Jesusya Makui pî'.

¹¹ Mîrîrî tîpo Makuiya Jesus rumaka'pî. Moropai inserîyamî' iipî'pî Jesus pia. Inkamoroya ipîika'tî'pî.

Jesus Esenyaka'ma Pia'tî Galiléia Po

(Mc 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹² João Batista yarakkansa' to'ya yekare etasa' tîuya pe, Jesus wîti'pî Galiléia pata pona. ¹³ Nazaré po aako'mamî pra awanî'pî. Tîise Cafarnaum cidaderî pona iko'manse attî'pî. Mîrîrî wanî'pî Galiléia ku'pî ena po tîwe'sen pe. Zebulom pata po tîwe'sen pe, moropai Naftali pata pon pe nîrî awanî'pî. ¹⁴ Mîrîrî poro attî'pî maasa pra pena attî pe man ta'pî Paapa maimu ekareme'nen profeta Isaías nuri'tîya yawîrî.

¹⁵ Miarî Zebulom pata pona moropai Naftali pata pona moropai iku'pî rî'pîkîrî pata pona moropai iren Jordão ratai pata, manni' pata Judeuyamî' pepîn pata'se' pona a'ka erepamî kupî sîrîrî. Mîrîrî patakon wanî Galiléia pe itese'.

¹⁶ Miarî pemonkonyamî' ko'mamî ewaron ta. Tîise inkamoroya kure'nan a'ka era'ma kupî sîrîrî. Eranne' pe inkamoro ko'mamî tîisa'mantato'kon pî', tîise kure'nan a'ka erepamî kupî sîrîrî to' pia ta'pî Paapa maimu ekareme'nen Isaías nuri'tîya.

Is 9.1,2

¹⁷ Mîrîrî pata pai Jesusya Paapa maimu ekaremekî pia'tî'pî. Taapîti'pîiya see warantî to' pî': —Paapa yeseru yapisî pî' esenumenkatî, imakui'pî ankupî'pîkon tîrumakai sîrîrî pata pai. Maasa pra aminke pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' eseponî pî' man. Tîpemonkonoyamî' pîika'tîya kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya pemonkonyamî' pî'.

Moro'yamî' Yapi'nenan Yanno Jesusya Asakîrîronkon

(Mc 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Mîrîrî yai Galiléia ku'pî rî'pîkîrî tuuti ye'ka pe, asakî'nankon takon yarakkîronkon moro'yamî' yapi'nenan era'ma'pî Jesusya. Tarrafa ke inkamoro wanî'pî Simão, tiaron itese' Pedro. Moropai itakon André wanî'pî. Moro'yamî' yapisî pî' to' wanî'pî mîrîrî iku'pî ka. ¹⁹ Jesusya ta'pî to' pî': —Aase'nîkon upîkîrî ayenupato'peuya'nîkon. Î' kai'ma upemonkono pe pemonkonyamî' kupîkonpa. Moro'yamî' yapisîya'nîkon manni' warantî to' maakonpa —ta'pîiya.

²⁰ Inkamoroya ka'ne' pe teesemi'tapai moro'yamî' yapi'to' tîuya'nîkon rumaka'pî moropai to' wîti'pî Jesus pîkîrî.

²¹ Inî'rî miarî ya panpî' tuuti, tiaronkon takon yarakkîronkon nîrî era'ma'pî Jesusya. Inkamoro wanî'pî Zebedeu munkîyamî' pe. Tiago moropai itakon João, inkamoro wanî'pî tîyunkon pokonpe kanau ya'. Titarrafarikon rumen-tannî'pîti pî' to' tîise Jesusya to' yanno'pî. ²² Moropai inkamoroya tîyunkon nîmî'pî moropai tîkanaukon nîmî'pî to'ya. Moropai to' wîti'pî Jesus pîkîrî.

Itekare Ekaremeki Pinunpa Jesusya
(Lc 6.17-19)

²³ Mîrîrî yai Jesus asarî'pî tamî'nawîrî Galiléia pata poro to' eperé'to'kon yewî' tapî'. To' yenupa pinunpa'pîiya morî itekare pî'. Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî kupî ekareme'pîti'pîiya. Moropai pri'yawonkon pepîn yepî'tî pinunpa'pîiya tamî'nawîron to' yeparankon yapai. ²⁴ Mîrîrî warantî ikupî Jesusya yekare eseta'pî tamî'nawîrî Síria pata poro. Mîrîrî ye'nen pemonkonyamî'ya tonpakon pri'ya pra tîwe'sanon enepî'pî to'ya. Tîmoronkon epu'nenan tamî'nawîron pî' o'ma'kon yarakkîrî tîwe'sanon moropai asakoi'kon pepîn eke'nepamî'san enepî'pî to'ya to' yepî'tîto'pe Jesusya kai'ma. Moropai inkamoro yepî'tî'pîiya tamî'nawîrî. ²⁵ Arinîkon pemonkonyamî' wîtipîti'pî Jesus pikîrî Galiléia pata ponkon Decápolis pata ponkon Jerusalém pata ponkon Judéia pata ponkon moropai iren Jordão ratai ponkon wîtipîti'pî Jesus pia.

5

Wî' Po Si'ma Jesusya Itekare Ekaremeki

¹ Arinîkon pemonkonyamî' era'ma tîuya pe Jesus enuku'pî wî' pona. Moropai eereuta'pî. Eereutasa' tanne inenupa'san ipemonkonoyamî' iipî'pî iipia aminke pra. ² Moropai inkamoro yenupa pia'tî'pîiya. Ta'pîiya to' pî':

Morî Pe E'nîto' Pî' Jesus Eseurîma
(Lc 6.20-23)

- ³ —Morî pe pu'kuru mannankan î' ton pra tîwe'sanon wanî. Mannankan Paapa pia tîntîrîkon ton pra awanî epu'nenan.
Morî pe to' wanî maasa pra inkamoro esa' pe Paapa wanî moropai ipemonkono pe to' ko'mamî.
- ⁴ Morî pe pu'kuru mannankan tîkaruwasenon wanî.
Imakui'pî pî' to' karau tanne, Paapaya to' pîika'tî taatausinpai to' e'to'pe.
- ⁵ Morî pe pu'kuru mannankan moo tîwe'sanon, tiwinarî teekore'masanon pepîn wanî.
Morî pe to' wanî maasa pra sîrîrî pata tîrî Paapaya to' pata'se' ton.
- ⁶ Morî pe pu'kuru mannankan wanî kure'ne Paapa yeseru anku'pai tîwe'sanon.
Inkamoro wanî mannankan emi'ne tîwe'sanon moropai tuna aninnîpai tîwe'sanon warantî.
Maasa pra kure'ne yairî e'pai to' wanî ye'nen.
Morî pe to' wanî maasa pra inkamoro pia Paapaya teseru ku'to'pe to'ya itîrî to' pia.
- ⁷ Morî pe pu'kuru mannankan pemonkonyamî' sa'namanenan wanî, maasa pra to' sa'nama Paapaya.
- ⁸ Morî pe pu'kuru mannankan imakui'pî ton pra tîwe'sanon wanî, maasa pra inkamoroya Paapa era'ma.
- ⁹ Morî pe pu'kuru mannankan pemonkonyamî' ekore'ma'san mana'pokanenan wanî.
Maasa pra inkamoro mana'pokanenan esatî to'ya Paapa munkî pe.
- ¹⁰ Morî pe pu'kuru mannankan tîwe'taruma'tîsanon wanî.
Yairî Paapa yeseru kupî to'ya wenai to' taruma'tî to'ya.
Inkamoro awanî taatausinpai maasa pra Paapa, tesa'kon pia to' ko'mamî ipemonkono pe,
—ta'pî Jesusya to' pî'.

11 —Morí pe pu'kuru amírí'níkon waní teuren amu'tunpakon to'ya tanne. Moropai awiníki'níkon to' eseuríma seru'ye' pe. Moropai tu'ke imakui'pí kupí to'ya awiníki'níkon upemonkono pe awaníkon wenai. 12 Mírírí ye'nen taatausinpai pu'kuru e'tí mararí pra. Maasa pra aapia'níkon títírí ton konekasa' Paapaya man ka' po. Mírírí warantí nírí pena amírí'níkon rawíronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamí' nurí'san taruma'tí'pí to'ya, ataruma'tíuya'níkon manni' warantí —ta'píuya.

Jesus Eseuríma Pan Pí' Moropai Uweiyukon Pí'
(Mc 9.50; Lc 14.34-35)

13 Jesusya to' yenupa ko'manní'pí. Ta'píuya: —Amírí'níkon yeseru waní pan warantí morí pe pemonkonyamí' píika'títon pe. Tíise iní'míra pan enasa' ya, morí pe awaní pepín. Ipo'míra awaní. Pan pe awaní pepín. Moropai mírírí waní í' pe pra rí. Moropai mírírí papo to'ya poro pona pemonkonyamí'ya mírírí yaki'tapapítí tuutíkon kaisarí.

14 Moropai tiaron ekaremekí'píya. Ta'píuya: —Amírí'níkon yeseru waní pata weiyu warantí tamí'nawíronkon nera'maton pe. A'kí, cidade konekasa' wí' po tíwe'sen era'ma tamí'nawíronkonya e'painon. Teesera'masen pepín eena eseríke pra awaní, kawíne tíwaní ye'nen aronne eesera'ma ko'manní'pí.

15 Moropai aní'ya tíkuma'tu yawittaní'pí pepín e'painon waikíra'pí yo'koi itírípa. Tíise yawittaní'píya itaponse' pe tínkoneka'pí pona itírípa. Tamí'nawíronkon wítí ta tíwe'sanonya era'mato'pe to' weiyu'mato'peiya. 16 Mírírí warantí nírí amírí'níkon yeseru e'pai awaní aweiyukon warantí. Tiaronkonya ayeserukon era'mato'pe morí pe pu'kuru. Moropai mírírí ayeserukon wenai inkamoroya nírí Paapa ka' pon yapurító'pe —ta'píuya.

Jesus Eseuríma Moisés Nurí'tíya Yenupanto' Pí'

17 Iní'rí Jesus eseuríma'pí. Ta'píuya: —Moisés nurí'tíya ayenupato'kon moropai penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamí' nurí'tíya ayenupato'kon yaretí'kai uui'sa' kai'ma kísenumenkatí. Mírírí yaretí'kai uui'sa' pra wai. Tíise uui'pí'pí í' taato'pe awaní ekareme'se apí'níkon. Moropai mírírí unkupí ekareme'sai'ya yawírí iku'to'peuya uui'pí'pí. 18 Maasa yairon pí' tauya etatí. Ka' moropai pata ataretí'ka pikírí, Moisésya yenupanto' ataretí'ka pepín. Tíise tamí'nawírí aako'mamí itonpa emo'ka pepín. Tíise tamí'nawírí taasai'ya yawírí awe'kupí e'to' yawírí tamí'nawíron ataretí'ka pikírí. 19 Tíise aní'ya Moisésya yenupanto' yawírí ikupí tanne tíise tiwin míríkí ipureme'sai'ya ya, moropai mírírí ke tiaron yenupaiya ya, ikupí tíuya manni' warantí. Paapa pia míkírí waní tiaronkon ipemonkonoyamí' ma're awaní. Tíise aní'ya Moisésya yenupanto' yawírí pu'kuru ikupí ya moropai mírírí ke tiaronkon yenupaiya ya innape kupí tíuya manni' warantí, míkírí waní ipíku pe pu'kuru Paapa pia, tiaronkon ipemonkonoyamí' yentai. 20 Maasa pra tauya sírírí apí'níkon. Morí ayeserukon awaní ya, manni'kan Moisés nurí'tíya yenupanto' pí' yenupatonkon yeseru kaisarí moropai fariseuyamí' yeseru kaisarí, ipemonkono pe aako'mamíkon pepín Paapa pia. Tíise morí panpí' to' yeseru yentai ayeserukon e'pai awaní aako'mamíkonpa Paapa pia ipemonkono pe —ta'pí Jesusya to' pí'.

Jesus Eseuríma Esewanmírínto' Pí'

21 Jesusya ta'pí: —Pena atamokon rí'san pí' í' ta'pí epu'tí pí' naatí? Ta'pí see warantí:

“Pemonkon kî'wîfî. Anî'ya pemonkon wîlsa' ya mîikîrî yarî e'pai awanî ipîkku tîwe'sen juiz pia”.

Êx 20.13; Dt 5.17

²² Tîise uuriya taa sîrîrî apî'nîkon. Anî' ekore'masa' ya tonpa yarakkîrî mîikîrî yarî to'ya e'pai awanî ipîkku pe tîwe'sen juiz pia. Moropai anî'ya taa ya tonpa winîkî “Î' epu'nen pepîn amîrî”, taiya ya ipî', mîikîrî yarî to'ya ipîkku pe tîwe'sanon to' yepurukon pia itaruma'tîto'pe to'ya. Moropai anî'ya tonpa esatî ya, “Imakui'pî amîrî, pakko”, taiya ya, nari' pe awanî. Tîwarî e'pai awanî mîikîrî yenumî Paapaya namai apo' ya aaranto'pe.

²³ Mîrîrî ye'nen Paapa yapurî pe antîrî tîriya yai tîise awenpenata ayonpa awinîkî ekore'ma'pî moro awanî pî'. ²⁴ Mîrîrî tanne, moro antîrî nîmîkî moropai atîkî e'mai' pe ayonpa pia. Yarakkîrî ayeseru konekata. Moropai tamî'nawîrî morî pe teekonekai enna'poki Paapa yapurî pe antîrî tîriya.

²⁵ Mîrîrî warantî ayeyatonya ayarî ya juiz pia, ka'ne' pe ayeserukon konekatî ayeyaton yarakkîrî apî' eeseurîma rawîrî. Mîrîrî kupîya pra awanî ya, ayarîya ipîkku pe tîwe'sen pia. Moropai mîikîrî juizya amîrî rumaka surara yenyâ'. Moropai mîikîrîya ayarakkamo atarakkannîto' ta. ²⁶ Tauya sîrîrî apî' mîrîrî atarakkannîto' tapai eepa'ka pepîn ka'ne' pe. Tamî'nawîrî mîrîrî ankupî'pî ye'maya pîkîrî aako'mamî —ta'pî Jesusya.

Jesus Eseurîma Imakui'pî Pe Uno'pîkon Tîrumakai Tiaron Yarakkîrî E'nîto' Pî'

²⁷—Î' taasa' to'ya epu'tî pî' naatî.

“Tîno'pî ke si'ma wîri'sanyamî yarakkîrî tîwe'se pra e'tî. Moropai tînyo ke si'ma tiaron warayo' yarakkîrî tîwe'se pra e'tî”.

Êx 20.14; Dt 5.18

²⁸ Tîise uuriya taa sîrîrî apî'nîkon anî'ya wîri' era'ma ya, moropai yarakkîrî e'pai tîwanî pî' eesenumenka ya, yarakkîrî mîikîrî e'sa' mîrîrî tewan ya'.

²⁹ Mîrîrî ye'nen wîri' era'maya ya ayenu meruntî winon ke imakui'pî kupîya emapu'tîya. Mîrîrî namai imo'kakî, yenumkî imakui'pî kupîya namai. Maasa pra asakî'ne ayenu tîise, imakui'pî ku'sa'ya ya, attî apo' ya' ankupî'pî wenai. Mîrîrî ye'nen morî pe panpî' awanî itenu pra aako'mamî ya imakui'pî tîku'se pra. ³⁰ Moropai ayenya meruntî winonya imakui'pî kupîya emapu'tî ya, mîrîrî merenkî'kî moropai yenumkî imakui'pî kupîya namai. Maasa pra ayenya merenkî'sa'ya ya, aako'mamî enen ipatîkarî. Mîrîrî wanî morî pe panpî', asakî'ne ayenya tîise apo' ya' attî yentai —ta'pî Jesusya.

Imakui'pî Pe Awanî

*Tîno'pî Rumaka Pî' Teesenumenkassen Pia
(Mt 19.9; Mc 10.11-12; Lc 16.18)*

³¹—Taasa' to'ya man nîrî see warantî:

“Anî'ya tîno'pî rumaka ya, irumaka tîuya kaaretarî tîriya e'pai awanî iipia”,

Dt 24.1

taa to'ya. ³² Tîise uuriya taa sîrîrî apî'nîkon, anî'ya tîno'pî rumaka ya tiaron warayo' yarakkîrî awe'sa' pra tîise, mîikîrîya imakui'pî kupî tîno'pîya emapu'tî mîrîrî. Maasa pra tiaron warayo' yarakkîrî awanî emapu'tîya aaniyotasa' ya. Moropai manni' warayo' yarakkîrî awanî manni'ya nîrî imakui'pî kupî —ta'pî Jesusya.

Seru' Pe Unkupîkon Ton Pepîn Pî'

Eseurîman E'pai Pra Awanî

³³—Epu'nenan nîrî amîrî'nîkon pena atamokon nuri'tî pî' î' kai'ma ta'pî.

“Í taasa'ya'nikon ya Paapa pí, ta'píya'nikon yawírí iku'tí, seru'ye' pe tíwe'se pra”, *Lv 19.12; Nm 30.2*
 taa to'ya. ³⁴ Tíise uuríya taa sírírí apí'níkon. Amírí'níkon esenumenka see warantí. Paapa winíki pra tauya ya, í wani' awaní pepín í ta'píuya yawírí pra ikupíuya, taaya'níkon. Tíise ka' winíki teeseurímai pra e'tí. Maasa pra Paapa yaponse' pe awaní mírírí mító'pe. ³⁵ Moropai pata winíki tikai pra e'tí. Maasa pra Paapa puu yaponse' pe awaní mírírí mító'pe. Moropai Jerusalém cidaderí winíki tikai pra e'tí. Maasa pra Paapa pata'se' pe awaní mírírí mító'pe. ³⁶ Moropai apu'pai winíki tikai pra e'tí. Maasa pra apu'pai si'po miakanmaya pepín e'painon aimutun pe awe'to'pe. Moropai aimutun miakanmaya pepín íríkkutun pe awe'to'pe. ³⁷ Mírírí ye'nen í winíki takai pra e'tí, innape amaimukon waní ekaremekíkonpa. Tíise amaimukon e'pai awaní see warantí: Inna, kaane, kai'ma. Maasa pra tu'kan í taato'ya'níkon amaimukon waní makui winípai tui'sen pe.

Tiaron Pí' Ese'man E'pai Pra Awaní
(Lc 6.29-30)

³⁸ Jesusya ta'pí: —Í ta'pí to'ya epu'nenan amírí'níkon:

“Aní'ya ayenu pona apa'tí ya, míkírí ayenu yai apa'títíponya tímoron epu'tí e'pai awaní akaisarí. Moropai mírírí warantí aye pona apa'títíponya tímoron epu'tí e'pai awaní akaisarí aye'mapa”, *Éx 21.24; Lv 24.20; Dt 19.21*

taa Moisés nuri'tíya yenupanto'. ³⁹ Tíise uuríya taa sírírí apí'níkon, amírí winíki imakui'pí ku'nen pí' teese'mai pra e'kí. Aní'ya ayenpata pona apa'tí ya, iratai winí era'tíkí apa'tító'peiya. ⁴⁰ Moropai aní'ya ayarí ya ipíkku tíwe'sen juiz pia apon ke ye'mapa, tíwí apon mo'kaiya. Tíwí aya'san nírí yariíya í rí kí'kupí míkírí yarakkírí. ⁴¹ Moropai aní'ya taa ya apí: “Uyemanne yaakí aminke pu'kuru pra tiwin quilómetro kaisarí”, taiya ya, itúpai pra awaní tanne, tíise yaakí asakí'ne quilómetros kaisarí yariíya e'pai awaní, tu'se awaní'pí yentai. ⁴² Moropai aní' erepamí ya aapia í rí esa'se. Míkírí pia inesatí'pí tíkí. Moropai aní' erepamí ya aapia túniru esa'se, a'noko'pí pe era'makí tíwí tíku'se pra —ta'pí Jesusya.

Uyeyatonkon Pe Tíwe'sen Sa'nama E'pai Awaní
(Lc 6.27-28,32-36)

⁴³ —Í ta'pí to'ya epu'nenan amírí'níkon:

“Ayonpa awakíríkon pu'kuru sa'nama e'pai awaní. Moropai ayeyaton ku'tí ayewanma pe”, *Lv 19.18*

taa to'ya. ⁴⁴ Tíise uuríya taa sírírí apí'níkon, aní' ayeyatonkon pe tíwe'sen waní ya, míkírí sa'namatí kure'ne. Moropai epírematí míkírí ataruma'tínenkon pona. ⁴⁵ Mírírí warantí ikupíya'níkon ya, ayunkon ka' pon munkiyamí pe awaníkonpa. Maasa pra míkíríya tamí'nawíronkon ton pe wei tírí, moríkon ton pe moropai imakui'san ton pe. Míkíríya kono' tírí, morí ku'nenan ton pe moropai imakui'pí ku'nenan ton pe. ⁴⁶ Tíise amírí'níkonya awakíríkon neken ayonpakon sa'nama ya tiaronkon tísanama pra. Tíise í ton pe mírírí warantí si'ma “Paapa winípainon yapisíuya”, kai'ma eesenumenkakon? A'kí, mírírí warantí nírí imakui'sanya, túniru yapisí pí' teesenyaka'masanonya ikupí. ⁴⁷ Moropai eeseurímakon ya awakíríkon neken ayonpakon yarakkírí, tiaronkon yarakkírí teeseurímai pra, í pe pra rí awaní. Mírírí warantí Paapa epu'nenan pepínya nírí ikupí. ⁴⁸ Mírírí ye'nen yairí pu'kuru e'tí e'to' yawírí.

Yairi pu'kuru ayunkon Paapa, ka' pon awani manni' waranti awanikonpa — ta'pi Jesusya.

6

Tiwe'taruma'tisanon Pia Untirikon Pi' Eeseurima

¹ Jesusya taa ko'mannipi: —Aka! tiwari panpi' e'ti Paapa yapuri yeseru pi'. Tiaronkonya ayera'mato'kon pe pra neken. Miriri waranti ikupiyanikon ya, Paapa, ayunkon ka' pon nitiri, iwinipainon yapisiyanikon pepin.

² Miriri ye'nen ani' tiwe'taruma'tisen pia i' ri tiisa'yanikon ya, “Miriri kin tiri pi' wai koo iipia ri”, kikatit, manni'kan seru'ye' pe teesenu'tisanonya ikupi waranti pra. Maasa pra inkamoroya iku'piti Judeuyami' epere'to'kon yewi'kon kaisari. Moropai pemonkonyami' witi'to'kon, e'makon kaisari pemonkonyami'ya tapurito'kon pe kai'ma. Ayenku'tiuya'nikon pepin, maasa Paapa winipainon yapisi to'ya pepin. Maasa pra asiri pemonkonyami' piapai yapisi'pi to'ya. ³ Tiise amiriya i' ri tiri ya, tiwe'taruma'tisen pia itiki ama' pe, ani' ayonpa pi' teekareme'se pra, i' ku'saya epu'tiya namai. ⁴ Miriri antiri'pi epu'ti ani'ya e'pai pra man. Tiise ayun, tami'nawiron era'maninya i' ku'saya era'ma. Miriri wenai aapia tintiri tiriya.

Jesusya Yenupan Epiremanto' Pi' (Lc 11.2-4)

⁵ —Eepiremakon ya, manni'kan seru'ye' pe tiwe'sanonya ikupi waranti ki'ku'tii. Maasa pra inkamoro epiremapiti Judeuyami' epere'to'kon yewi'kon tapi' satippe si'ma. Moropai to' epiremapiti e'makon, pemonkonyami' witi'to', e'makon era'tito'kon ta pi' si'ma. Tami'nawironkon pemonkonyami'ya tera'mato'kon pe kai'ma, miriri kupi to'ya. Ayenku'tiuya'nikon pepin. Inkamoroya tami'nawiri tinapisikon yapisi'pi pemonkonyami' winipai, Paapa winipai i' yapisi to'ya pepin. ⁶ Tiise miriri waranti pra amiri'nikonya ikupi e'pai man. Eepiremakon ya, ayewi'kon ta ewonti. Moropai ayewi'kon mana'ta yarakkanti, ani'ya ayera'makon namai. Moropai epiremati, manni' ani' nera'ma pepin, Paapa pi'. Moropai mikiri tami'nawiri i' konekayanikon era'maninya tintiri tiri aapia'nikon.

⁷ Eepiremato'kon yai, eepiremakon ya, se' tapairi mai tinna'popi'se pra e'ti, manni'kan Paapa epunen pepinya ikupi manni' waranti. Maasa pra inkamoro epirema kusan pe tiwinan mana'popiti pi' to' ko'mami. Miriri waranti neken Paapaya teepiremanto'kon eta kai'ma to' esenumenka. ⁸ Miriri ye'nen tauya siriri, inkamoro waranti pra e'ti. Maasa pra Paapa ayunkonya tami'nawiron i' itu'se awe'to'kon epu'ti pi' man, maasa esatiyanikon rawiri epu'ti pi' man. ⁹ Miriri ye'nen tauya siriri, epiremati see waranti: “Paapa anna yunkon, amiri ka' po tiiko'mansen.

Tami'nawironkonya mori pe pu'kuru amiri wani epu'ti yu'se wai.

¹⁰ Amiri wani tami'nawironkon esa' pe.

Asi'ki anna pia, anna esa' pe awanipa.

Itu'se awe'to' yawiri ikupi annaya yu'se wai, tarini' siriri non pona, mori pe pu'kuru ka' po awani manni' waranti.

¹¹ Siriripe itu'se anna e'to' tiiki, anna yekkari ton.

Itiki anna pia i' ton pra anna wani namai, Paapa.

¹² Moropai Paapa, anna nikupi'pi imakui'pi awiniki iku'ki aawanmira,

anna wanmîra tamî'nawîronkon nîkupî'pî imakui'pî anna winîkî kupî annaya warantî.

¹³ Moropai anna pîika'tîkî, imakui'pî ena namai anna yentai.

Moropai Makui mo'kakî anna piapai, Paapa.

Maasa pra amîrî wanî anna esa' pe.

Meruntî ke amîrî wanî tamî'nawîronkon yentai ipatîkarî.

Morî pe aako'mamî ikî'pî ton pra.

Mîrîrî warantî awanî pe man”.

Sîrîrî warantî epîrematî —ta'pî Jesusya.

¹⁴ —A'kî, tauya sîrîrî apî'nîkon. Anî'kan nîkupî'pî imakui'pî awinîkî'nîkon kupîya'nîkon ya aawanmîra'nîkon, Paapa ka' ponya nîrî tîwanmîra ikupî, imakui'pî ankupî'pîkon. ¹⁵ Tîise aawanmîra'nîkon imakui'pî to' nîkupî'pî kupîya'nîkon pra awanî ya, mîrîrî warantî nîrî Ayunkonya ankupî'pîkon imakui'pî kupî pepîn tîwanmîra.

Yekkari Wanî Tonpai Pra Epîreman Pî'

Jesus Eseurîma

¹⁶ Moropai ayekkarikon tonpai pra eepîremakon ya, yairî ma're ayenpatakon tiku'se pra e'tî, manni'kan teesenu'tisanonya ikupî manni' warantî. A'kî inkamoroya mîrîrî warantî ikupî maasa pra tamî'nawîronkonya tekkarikon tonpai pra teepîremakon era'mato'pe kai'ma. Ayenku'tîuya'nîkon pepîn, aasîrî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' tera'matîpono'san winîpai yapîsî'pî to'ya. Inî' panpî' yapîsî to'ya pepîn Paapa piapai. ¹⁷ Tîise amîrî'nîkon epîrema ya, ayekkarikon tonpai pra, ayenpatakon ronatî. Moropai apu'paikon yakinatî, ¹⁸ tiaronkonya ayekkarikon tonpai pra eepîremakon epu'tî namai. Tîise Ayunkon neken, Paapa anî' nera'ma pepînya ayepu'tikon ayekkarikon tonpai pra eepîremakon. Moropai mîikîrîya, ama' pe î' kupîya'nîkon era'maneya tîntîrî tîrî aapia'nîkon.

Uyemannekon Pî' Jesus Eseurîma

(Lc 12.33-34, 11.34-36, 16.13, 12.22-31)

¹⁹ Moropai ta'pîiya: —Tari non po ipîkku pe awanîkon pî' teesenumenkai pra e'tî. Maasa pra tari mîrîrî ayemannekon, aponkon yaku o'ma'konya. Moropai tari ama'ye'konya ayama'runkakon. ²⁰ Mîrîrî warantî awanî namai, ayemannekon ton konekaya'nîkon yuwatî ka' po. Miarî o'ma'ya aponkon yaku pepîn. Miarî ayemannekon karau pepîn, aataretî'ka pepîn. Moropai miarî ama'ye'konya ayama'runkakon pepîn. ²¹ Miarî ikonekatî, maasa pra o'non pata po ayemannekon konekasa'ya'nîkon ya, manni' pata esenumenkato'kon wanî aako'mamîkon pî' —ta'pî Jesusya.

²² Jesusya ta'pî: —A'kî, î' kai'ma esenumenkan wenai yairî, yairî pra uyesserukon wanî epu'tî, u'kuma'tuya itu'na uweiyu'makon warantî. Yairî esenumenkan ya, anne' pe pra si'ma esenku'tîn pepîn. ²³ Tîise yairî pra esenumenkan ya, anne' pe e'nî ye'nen, esenku'tîn mîrîrî. Mîrîrî ye'nen uuwarîrî'nîkon esenku'tînsa' ya, kure'ne pu'kuru esenku'tînsa' mîrîrî, ewaron ta e'nî warantî.

²⁴ Moropai inî'rî ta'pî Jesusya: —Anî' wanî eserîke pra man, asakî'ne tikaraiwarî ke. Maasa pra tiaron yapurîiya morî pe tiaron yentai. Moropai tiaron mu'tunpaiya tiaron maimu yawîrî awanî. Tîise tiaron pînamaiya pepîn. Mîrîrî warantî Paapa poitîrî pe e'nî eserîke pra man, inî' panpî' tînuru yu'se eseka'nunkan ya —ta'pî Jesusya.

Tarî Ko'mannîto' Pî' Esenenumenkanto'

²⁵ —Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon, ayekkarikon ton pra awanî pî' teesenumenkai pra e'tî, moropai awukukon ton pra awanî pî'. Moropai aponkon ton pra awanî pî' kîsenenumenkatî. Maasa pra tauya sîrîrî apî'nîkon, ipîkku pe panpî' Paapa nîrîrî'pî uuko'mannîto'kon wanî uyekkarikon yentai. Moropai întîrî'pî uyesa'kon wanî ipîkku pe panpî' uponkon yentai. Mannî' ipîkku pe tîwe'sen tîsai'ya ya, ima're tîrîiya nîrî. ²⁶ Maasa esenenumenkatî toronyamî' pî'. To' esenyaka'ma pepîn tekkarikon ton pîmî pî'. Moropai tekkarikon mo'ka pî' to' esenyaka'ma pepîn. Moropai tekkarikon yewî' ton koneka to'ya pepîn. Tîise Ayunkonya inkamoro ko'mannîpî mîrîrî. To' ya're' ton tîrîiya. Amîrî'nîkon kanan? Î' kai'ma eesenumenkakon? Inkamoro toronyamî' ko'mannîpî tîuya yentai aako'mannîpîkon Paapaya, maasa pra toronyamî' yentai awanîkon ye'nen. ²⁷ Mîrîrî warantî teesenumenka wenai anî'ya inî' panpî' tîko'manto' ton kupî pepîn ton pra. Mîrîrî ye'nen kîsenenumenkatî mîrîrî pî'.

²⁸ Tîise î' ton pe aponkon ton pra awanî pî' eesenumenkakon mîrîrî? Maasa esenenumenkatî parî' yari'ku, kono' waiyi keren pon pî'. To' esenyaka'ma pepîn mîrîrî eporîpa moropai tîponkon ton si'pîmî to'ya pepîn. ²⁹ Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon, to' yari'kukon wanî morî pe pu'kuru. To' warantî anî' epontî pepîn. Teuren Salomão nuri'tî ipîkku pe tîwe'sen epontî morî tîpon ya'. Teuren tîise to' warantî awanî pepîn. ³⁰ Paapaya parî' keren pon yari'kutannîpî. Tîise manni' parî' ko'mamî pepîn kure'ne. Sîrîrîpe eesera'ma moropai penane awa'pî'ta. Mîrîrî kupî tîuya yentai pu'kuru Paapaya amîrî'nîkon epontî morî pe awanîkonpa. Î' ton pe mararî mîrîkî innape ikupîya'nîkon mîrîrî?

³¹ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî, mîrîrî aako'manto'kon pî' teesenumenkai pra e'tî. Kîkatî aawarîrî'nîkon: "O'non pata uya're' ton moropai uwuku ton moropai upon ton eporîuya e'painon?" kîkatî. ³² Mannî'kan Paapa epu'nenan pepînya mîrîrî warantî taa ko'mannîpî maasa pra itu'se tîwe'to'kon pî' to' esenenumenka kure'ne. Mîrîrî warantî pra amîrî'nîkon e'pai awanî. Maasa pra ayunkon Paapa ka' ponya tamî'nawîrî î' itu'se awe'to'kon epu'tî pî' man. ³³ Tîise e'mai' pe Paapa yenya' eturumakatî, ayepotorikon pe awe'to'pe. Moropai î' itu'se Paapa e'to' yawîrî iku'tî. Mîrîrî kupîya'nîkon ya, tamî'nawîrî manni' itu'se awe'to'kon tîrîiya aapia'nîkon. ³⁴ Mîrîrî ye'nen penanan wei pî' teesenumenkai pra e'tî. Tîise sîrîrîpan pî' neken esenenumenkatî. Maasa pra penanan weiyu yainon ton moro man. Moropai wei kaisari' moro man mîrîrî weiyu yainon ton. Mîrîrî ye'nen eerepamî rawîrî kîsenenumenkatî mîrîrî pî' — ta'pî Jesusya.

7

Tiaronkon Pî' Atako'menkan Namai, Taa Jesusya
(Lc 6.37-38,41-42)

¹ Jesusya ta'pî: —Tiaronkon nîkupî'pî pî' taatako'menkai pra e'tî, anî' atako'menka namai ankupî'pîkon pî'. ² Maasa pra tiaronkon pî' aatako'menkakon warantî tiaron atako'menka apî'nîkon. Tiaronkon pî' ankupî'pîkon warantî ikupîiya apî'nîkon. ³ Moropai ta'pîiya inî'rî: —Î' wani' awanî ye'nen kin ayonpa nîkupî'pî, iteseru era'maya mîrîrî morî pe, ayeseru itentai ankupî'pî nura tera'mai pra. ⁴ Tîise î' ton pe mîrîrî warantî taaya ayonpa pî'. "Maasa ayenu yawon mo'kato'peuya", taaya si'mîrîkî pe tîwe'sen

pî'. Tîise î' wani' awanî ye'nen kure'nan yei warantî tîwe'sen ayenu ya' era'maya pepîn? ⁵ Amîrî'nîkon seru'ye'kon teesenku'tisanon aawarîrî'nîkon. E'mai' pe ayaserukon era'matî, ikonekatî morî pe. Mîrîrî ayeseru tîkonekai ayonpa yeseru konekai attîpa.

⁶ Moropai ta'pîiya: —Paapa maimu etatîponkon tîise innape iku'nenan pepîn, inkamoro ye'ka pî' kîsekareme'tî. Inkamoro wanî sokoro' pe arinmarakayamî' warantî. Mîrîrî yu'se pra tîwanîkon wenai awinîkî'nîkon to' ekore'ma. Moropai morî epe'ke pe tîwe'sen diamante itese' yenumî e'pai pra awanî porcoyamî' kore'ta. Maasa pra inkamoroya yaki'tapapîti. Mîrîrî warantî inkamoro Paapa maimu yu'sankon pepîn pemonkonyamî' wanî porcoyamî' warantî —ta'pî Jesusya.

Paapa Pî' Esa'to' Pî' Jesus Eseurîma
(Lc 11.9-13)

⁷ —Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon esatî pî' ako'mantî teeseta'kai pra, moropai yapisiya'nîkon. Moropai yuwa pî' aako'mantî moropai eporiya'nîkon. Moropai mana'ta pa'tî pî' ako'mantî moropai wîtî esa'ya yarakkanmoka.

⁸ Maasa pra tamî'nawîronkon esa'nenanya tînesatî'pikon yapisi. Moropai yuwanenanya tînuwakon eporî. Moropai mana'ta pa'tînen pia mana'ta atarakkanmoka.

⁹ A'kî, anmukukonya tiyu ton esatî ya apî'nîkon, inesatî'pî pepîn tî' tîriya'nîkon e'painon iipia, ikei esa'sai'ya tanne? ¹⁰ Moropai tiyo' ton moro' esa'sai'ya tanne, inesatî'pî pepîn îkî tîriya'nîkon pepîn iipia? Kaane, inesatî'pî tîriya'nîkon e'painon. ¹¹ Amîrî'nîkon wanî imakui'pî ku'nenan pe teuren. Tîise anmukukon pia morî tînenan amîrî'nîkon, imakui'pî tînenan pepîn. Mîrîrî morî tîriya'nîkon manni' yentai, Paapa ka' ponya manni'kan tîpî' esa'nenan pia morî tîrî —ta'pî Jesusya.

¹² —Mîrîrî ye'nen tiaronkon yarakkîrî morî ku'tî, inkamoroya nîrî morî kupî yu'se awanîkon yawîrî. Mîrîrî warantî iku'to'pe Moisés nuri'tiya yenu-panto' wanî mîrîrî. Moropai penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî'ya yenu-panto' wanî mîrîrî.

Asakî'nan E'ma
(Lc 13.24)

¹³ Moropai ta'pî Jesusya: —E'ta'ka mana'ta yai ewontî. Maasa pra awene' mana'ta moropai awene' e'ma, mîrîrî wanî ataka'manto' ya' yaaton pe. Mîrîrî wanî sa'me pra. Mîrîrî ye'nen tu'kankon pemonkonyamî' esenku'tisa' wîtî mîrîrî ataka'manto' ya'. ¹⁴ Tîise mana'ta e'ta'ka tauya manni' moropai e'ma siiruru mîrîrî wanî yaaton pe ipatîkari ko'mannîto' pata pona. Mîrîrî wanî sa'me. Mîrîrî ye'nen tu'kankon pepîn pemonkonyamî' wîtî mîrîrî e'ma taawîrî —ta'pî Jesusya.

Seru'ye'kon Profetayamî'
(Lc 6.43-44)

¹⁵ Moropai Jesusya ta'pî: —Tîwarî panpî' e'tî seru'ye' pe yenu-patonkon pî'. Inkamoro iipî Paapa pemonkonoyamî' yenko'tî innape tîmaimukon wanî kai'ma to' e'to'pe. Tîise mîrîrî to' yeseru to' nîkupî wanî kaikusiyamî' yeseru warantî nari' uuri'nîkon pia. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkonya epu'tî to' nîkupî wenai. Maasa sîrîrî epu'tî —ta'pîiya. —Mî'nî ye' epeta pepîn e'painon uva pe. Moropai figo pe mî'nî ye' epeta pepîn e'painon. ¹⁷ Tîise tamî'nawîron yei moriya morî pe teperu tîrî. Moropai yei pakkori'tasa'ya teperu tîrî imakui'pî

pe. ¹⁸ Mírírí ye'nen yei moríya imakui'pí pe teperu tírí pepín. Moropai yei pakkori'tasa'ya morí pe teperu tírí pepín. ¹⁹ Mírírí ye'nen tamí'nawírí yei morí pe pra teperu tínen ya'tí to'ya. Moropai mírírí yenumí apo' ya' aaranto'pe. ²⁰ Mírírí warantí inkamoro seru'ye' pe tíwe'sanon yeseru epu'tíya'níkon í' to' níkupí wenai. Mírírí warantí to' epu'tíya'níkon —ta'pí Jesusya.

Aní' Ewomí Pe Nai Paapa Pia

(Lc 13.25-27)

²¹ Ta'pí Jesusya: —Tamí'nawíronkonya taa kupí sírírí upí: “Anna yepotorí”, taa to'ya. Tíise tamí'nawírí inkamoro mírírí taatípono'san wítí pepín Paapa pia. Tíise manni'kan neken í' itu'se uyun Paapa e'to' manni' yawírí ikonekanenan, inkamoro neken wítí iipia, ipemonkono pe. ²² Í' pensa mírírí taa to'ya weiyu erepamí yai, tu'kankon pemonkonyamí'ya taa kupí sírírí. “Anna yepotorí, anna eseuríma'pí Paapa maimu ekaremekí pí' ayese' wenai tiaronkon pí'. Moropai amírí anna yepotorí ese' pí' pemonkonyamí' ya' ewomí'san imariwa'yamí' yenpa'ka'pí annaya tu'ke. Moropai tu'ke ite'ka aní' níkupí eseríkan pepín ku'pítí'pí annaya ayese' pí'”, taa to'ya kupí sírírí. ²³ Inkamoro maimu yuukuuya kupí sírírí see warantí: “Aní'kan pe awaníkon epu'tíuya pra wai. Atarimatí uupiapai. Umaimu yu'nenan pepín amírí'níkon. Imakui'pí kupí pí' tílko'mansenon amírí'níkon”, tauya to' pí' —ta'pí Jesusya.

Asakí'nankonya Tewí'kon Koneka

(Lc 6.47-49)

²⁴ Tamí'nawírí mírírí taa yaretí'ka tíuya pe, Jesusya ta'pí: —Mírírí ye'nen o'non ye'ka pe umaimu etanen neken pepín tíise iku'nen waní? Míikírí waní epu'nen pe pu'kuru. Awaní manni' warayo' epu'nen pe tíwe'sen warantí. Míikíríya tewí' ton koneka'pí sa'man po eesenumí namai. ²⁵ Tewí' konekasai'ya tanne, kono' rena'pí mararí pra. Tuna kuma'pí kure'ne ipona eerepamí'pí. Moropai a'situn erepamí'pí ipona yenumípa kai'ma. Tíise yenumíya pra awaní maasa pra sa'man pona ikonekasa' pe awaní ye'nen.

²⁶ Tíise manni' umaimu etanen tíise iku'nen pepín pemonkon waní, manni' yairí pra teesenumenkasen warantí. Yairí pra teesenumenka ye'nen, tewí' ton koneka'píya sa'man pepín kasapan pona. ²⁷ Tewí' konekasai'ya tanne, kono' rena'pí mararí pra. Tuna kuma'pí kure'ne ipona. Moropai a'situn erepamí'pí meruntí ke ipona. Aapítato' ton pra awaní ye'nen yenumí'píya tamí'nawírí. Í' e'nímí pra awaní'pí —ta'pí Jesusya.

Meruntí Ke Jesus Maimu Waní

²⁸ Mírírí warantí teeseurímato' yaretí'ka Jesusya tanne tu'kankon pemonkonyamí' esenumenka'pí mararí pra teesewankono'mai tenupatoi'ya'níkon pí'. ²⁹ Maasa pra míikírí yeseru era'ma'pí to'ya Moisés nurí'tíya yenupanto' pí' yenupatonkon warantí pra. Tíise epu'nen pe tenupatoi'ya'níkon epu'tí'pí to'ya, meruntí ke tíwe'to' ke tenupaiya'níkon epu'tí'pí to'ya.

8

Jesusya Ereki'pan Warayo' Yepi'tí

(Mc 1.40-45; Lc 5.12-16)

¹ Mírírí típo Jesus autí'pí wí' poi. Moropai ariníkon pemonkonyamí' wítí'pí ípikírí. ² Mírírí ya pri'ya pra tíwe'sen e'rennuku'pí iipia. Míikírí sa'ne waní'pí

paran, ere' pî' tîwe'sen pe. Moropai mîikîrî e'sekunka'pî Jesus rawîrî. Mîikîrîya ta'pî Jesus pî': —Yepî'tîton amîrî, Uyepotorî. Uurî anepî'tîpai awanî ya, uyepî'tîkî —ta'pîiya.

³ Mîrîrî taiya ye'nen, Jesusya tenya kainumî'pî yapîpa kai'ma. Moropai ta'pî Jesusya ipî': —Inna, esepî'tîn pî' nai. Mîrîrî taa Jesusya pe rî, eesepî'tî'pî. Inî'rî ere' ton pra eena'pî. ⁴ Mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —A'kî, esepî'tîn pî' nai tîise anî' pî' eesepî'tîsa' kîsekaremekî —ta'pîiya. —Tîise atîkî teepîremasen pia î' kai'ma amîrî esepî'tîsa' era'mato'peiya iipia matîi. Moropai mîrîrî tîpo, Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî teepîremasen pia antîrî ton marîi, î' kai'ma eesepî'tîsa' ekaremekîpa tamî'nawîrî —ta'pî Jesusya.

Surara Poitîrî Yepî'tî Jesusya
(Lc 7.1-10)

⁵ Pemonkonyamî' yeurîma yaretî'ka tîpo, Jesus wîtî'pî Cafarnaum cidaderî pona. Miarî Cafarnaum po surarayamî' yepotorî wani'pî Roma pata pon. Mîikîrî poitîrî kure'ne inapurî enasa' wani'pî pri'ya pra. Aasa'manta eserîke awanî'pî. Mîrîrî ye'nen Jesus ponaya attî'pî eporîpa kai'ma. Moropai eposa' tîuya pe ta'pîiya Jesus pî' tîpoitîrî yepî'tîto'peiya. ⁶ Ta'pîiya Jesus pî': —Uyepotorî, upoitîrî sa'ne man mararî pra pri'ya pra uyewî' ta. E'mî'sa'kakoi pepîn kure'ne tîmoron epu'tî pî' aako'mamî mîrîrî —ta'pîiya.

⁷ Mîikîrî maimu yuuku'pî Jesusya: —Uutî moriya yepî'tî —ta'pîiya ipî'.

⁸ Mîrîrî yuuku'pî surarayamî' esa'ya: —Kaane Uyepotorî, uurî sa'ne wani Judeu pepîn. Mîrîrî ye'nen uyewî' ta eewomî eserîke pra nai, Judeu pe awanî ye'nen. Tîise amaimu ke neken taaya yu'se wani sîrîrî upoitîrî enato'pe pri'ya, eewomî pra tîise —ta'pî surarayamî' esa'ya. ⁹ —Epu'tî pî' wai seru' pepîn. Kure'ne uurî wani tîise uyesanon moro to' man, uyentainokon. Inkamoro maimu yawîrî tîwe'sen uurî. Moropai mîrîrî warantî nîrî upemonkonoyamî' moro to' man, surarayamî', umaimu yawîrî tî'we'sanon. Tauya ya tiwinan pî' “atîkî” tauya ya, attî umaimu pe. Tiaron pî' “Asî'kî” tauya ya, aapî uupia umaimu pe. Moropai “seeni' ku'kî” tauya ya upoitîrî pî', umaimu pe ikupîiya. Mîrîrî warantî nîrî ikupîiya ya, epu'tî pî' wai awe'kupî sîrîrî. Uyentai pu'kuru awanî ye'nen, amaimu pe awe'kupî sîrîrî —ta'pî surarayamî' yepotorîya.

¹⁰ Mîrîrî warantî taa surarayamî' yepotorîya pî' Jesus esenumenka'pî mararî pra teesenumenkai. Moropai ta'pîiya tîpîkîrî tîwe'sanon pemonkonyamî' pî': —Tauya sîrîrî apî'nîkon, kure'ne innape ukupî pî' nai. Mîrîrî ye'ka eporîya pra wai Paapa pemonkonyamî' Judeuyamî' kore'ta —ta'pîiya. ¹¹ —Enpenatati maasa sîrîrî pî'. Maasa tamî'nawîronkon esa' pe tîwanî Paapaya yenpoto' weiyu erepansa' yai, tu'kankon pemonkonyamî' iipî kupî sîrîrî wei epa'ka winîpai, moropai wei ewomî winîpai. Inkamoro Judeuyamî' pepîn ereuta kupî sîrîrî Abraão nurî'tî, Isaque nurî'tî, moropai Jacó nurî'tî yarakkîrî kure'n'an entamo'kanto' ya. ¹² Tîise Judeuyamî', Paapa pemonkono pe awanîtonkon teuren, ereuta e'pai tîise Paapaya to' yenumî kupî sîrîrî ewaron ta. To' ewomî pepîn Paapa pia. Iipiapai to' ko'mamî. Miarî to' karau mararî pra. “Ane” taapîti to'ya teekon tîpa'tîi.

¹³ Moropai ta'pî Jesusya surarayamî' esa' pî': —Enna'pokî ayewî' ta, innape pu'kuru uku'to'ya yawîrî awe'kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya. Moropai surarayamî' esa' poitîrî esepî'tî'pî ka'ne' pe Jesus maimu pe.

Tu'kankon Pri'yawonkon Pepîn Yepî'tî Jesusya
(Mc 1.29-34; Lc 4.38-41)

14 Mîrîrî tîpo Jesus wîti'pî Pedro yewî' ta. Moropai mîikîrî yawo'pî era'ma'pîiya tette' ta pri'ya pra. Eekomî'masa' awanî'pî mararî pra. 15 Mîikîrî yenya pî' Jesusya yapîsî'pî moropai mîrîrî pe rî eekomî'makapî'pî, pri'ya eena'pî. Moropai mîikîrî e'mî'sa'ka'pî moropai mîikîrî yekkari ton koneka pia'tî'pîiya.

16 Ko'mamîiya pata enasa' tanne, pemonkonyamî'ya o'ma' yarakkîrî tîwe'sanon pemonkonyamî' yari'pî Jesus pia o'ma'kon yenpa'kato'peiya. Moropai tîmaimu ke neken to' yenpa'ka'pîiya. Moropai tamî'nawîrî insamoro pri'yawonkon pepîn yepî'tî'pîiya. 17 Jesusya ikupî'pî mîrîrî warantî, maasa pra awe'kupî sîrîrî ta'pî penaro' Paapa maimu ekareme'nen Isaias nuri'tîya yawîrî. Ta'pîiya see warantî:

Mîikîrîya uyeparankon yaasa' man tîpona,
moropai ne'ne' pe e'nîto' mo'kasai'ya man
ta'pî Isaias nuri'tîya pena.

Is 53.4

Jesus Wenairî Itîpai Tiaronkon Wani

(Lc 9.57-62)

18 Mîrîrî taa tîpo, Jesus era'tî'pî tu'kankon pemonkonyamî' tîwoi tîwe'sanon era'mai moropai tîmenka'san yaipontî'pîiya to' wîtîto'pe iku'pî ratai pona. 19 Mîrîrî taa Jesusya tanne, Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupaton erepamî'pî Jesus pî' kai. Moropai ta'pîiya: —Uyenupanen, uurî wanî sîrîrî tarî, o'non pata attî ya, awenairî uttî —ta'pîiya. 20 Mîikîrî maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîiya: —Akî, maikanyamî' yeutta mororon, to' yewî'. Moropai toronyamî' tî'moikon yenpo yaponse' nîrî mororon. Tîise uurî, ka' poi iipî'pî pemonkon pe uyewî' ton pra man —ta'pî Jesusya.

21 Moropai tiaron Jesus wenairî tuutîsenya ta'pî ipî': —Uyepotorî, maasa awenairî uutîto'pe e'mai' pe enna'po tanne uyun pia aasa'manta pikîrî —ta'pî tiaronya ipî'. 22 Jesusya imaimu yuuku'pî: —Tîwî inkamoro innape umaimu ku'nenan pepînya isa'manta'san yu'na'tîi —ta'pîiya. —Tîise amîrî wîti yu'se wai upîkîrî —ta'pîiya ipî'.

Jesusya A'situn Tî'napannîpî

(Mc 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Mîrîrî tîpo Jesus asara'tî'pî kanau ya' moropai attî'pî tînenupa'san pokonpe. 24 To' wîti tanne tiwinarî ka'ne' pe kure'nan sipa sipa erepamî'pî, a'situn wanî'pî mararî pra. To' kanau yeuronkaiya eserîke sipa sipa wanî'pî nari' pe. Mîrîrî tanne Jesus we'nasa' ko'mamî'pî miarî kanau ya'. 25 Mîikîrî yepakai inkamoro imenka'san wîti'pî ka'ne' pe teesi'nî'se. Ta'pî to'ya: —Uyepotorî, apakakî e'tî'kan pe man. Î' pî' awetun mîrîrî anna pîika'tîkî —ta'pî to'ya Jesus pî'.

26 Moropai Jesus e'mî'sa'ka'pî moropai ta'pîiya to' pî': —Î' wani' awanî ye'nen eranne' pe awanîkon mîrîrî? Innape ukupîya'nîkon pepîn mîrîrî? —ta'pî Jesusya to' pî'.

Mîrîrî taa tîpo awe'mî'sa'ka'pî moropai ta'pîiya a'situn pî' moropai tuna pî': —Atî'napankî. Moropai tamî'nawîrî aatî'napamî'pî Jesus maimu pe.

27 Mîrîrî warantî Jesusya ikupî era'ma tîuya'nîkon ye'nen, tamî'nawîronkon wanî'pî kure'ne teesenumenkai. Moropai inkamoro ya ta'pî tîiwarîrî'nîkon: —O'non ye'ka see warayo' mîserî imaimu yawîrî a'situn moropai tuna e'to' —ta'pî to'ya tîiwarîrî'nîkon.

Asakí'nankon Warayo'kon Yepi'ti Jesusya

(Mc 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Moropai Jesus wítí'pí Galiléia ku'pí rataipon pata Gadara pona. Miarí Jesus eseu'ka tanne, kanau yapai asakí'nankon imariwa'ka'pankon warayo'kon wítí'pí Jesus ponaya epose. Inkamoro iipi'pí uuruwai kore'tapai maasa pra inkamoro ko'manto' waní'pí uuruwai kore'ta. Inkamoro e'pítí'pí merunti ke o'non ye'ka pe ikupí eserike pra nari' pe to' waní'pí. To' rí'píkírí e'ma taawírí wítín eserike pra to' e'pítí'pí. ²⁹ Inkamoro entaime'pí. Ta'pí to'ya: —Amírí Paapa ka' pon munmu. Í' ku'se aai'sa' sírírí anna pí'? Anna taruma'tí ka'rí aai'sa'? Anna kí'taruma'tí maasa e'taruma'tínto' weiyu erepamí pra tíise — ta'pí warayo'konya Jesus pí'.

³⁰ Miarí, aminke panpí' porcoyamí' waní'pí tu'kankon, tekkarikon yena'nenan. ³¹ O'ma'konya Jesus pí' esatí'pí teese'ka'nunkai inkamoro porcoyamí' ya' teewomíkonpa kai'ma. —Anna yenpa'kaya ya, inkamoro porcoyamí' ya' anna ewonto'pe —ta'pí to'ya. ³² —Inna moriya, atítí — ta'pí Jesusya to' pí'. Mírírí ye'nen inkamoro o'ma'kon epa'ka'pí warayo' yapai. Moropai to' ewomí'pí porcoyamí' ya'. Tíise mírírí pe rí porcoyamí' eka'tumí'pí irama yai, to' e'soroka'pí tuna ka, moropai to' e'tí'ka'pí tíina'se.

³³ Warayo'kon porcoyamí' pí' teesenyaka'masanonya mírírí e'kupí era'ma'pí. Mírírí ye'nen inkamoro e'tíríka'pí, moropai to' wítí'pí cidade pona. Miarí mírírí tinerama'píkon ekaremekí'pí to'ya tamí'nawírí. Moropai inkamoro asakí'nankon warayo'kon imariwa'ka' pe si'san esepi'tísa' yekare pí' nírí to' eseuríma'pí. ³⁴ Mírírí yekare eta tíuya'níkon ye'nen, tamí'nawíronkon mírírí cidade po tílko'mansenon wítí'pí Jesus epose. Moropai míkírí eposa' tíuya'níkon pe, típatakon yapai Jesus wítíto'pe esatí'pí to'ya.

9

Jesusya Warayo'Eke'nepamí'pí Yepi'ti

(Mc 2.1-12; Lc 5.17-26)

¹ Moropai Jesus asara'tí'pí kanau ya' tuutípa iku'pí ratai pona. Moropai attí'pí, eerepamí'pí típata ya'. ² Mírírí yai tiaronkon pemonkonyamí'ya Jesus pia pri'yawon pepín warayo' asakoí pepín enepí'pí tette' ta tíise. Jesusya innape pu'kuru tíkupí to'ya epu'tí'pí. Mírírí ye'nen ta'píiya míkírí pri'yawon pepín pí': —Mooyi, meruntí ke e'kí. Maasa pra imakui'pí ankupí'pí kupí pí' wai uuwanmíra —ta'píiya.

³ Mírírí warantí taa Jesusya eta tíuya'níkon ye'nen, warayo'kon Moisés nurí'tíya yenupanto' pí' yenupatonkon eseuríma'pí tíiwarírí'níkon. —Iseruku mírírí. Aní'ya imakui'pí pe warayo' e'to' mo'ka pepín, Paapa pe pra si'ma. Tíise Paapaya neken imo'ka —ta'pí to'ya.

⁴ Mírírí warantí tewankon ya' to' esenumenka epu'tí'pí Jesusya. Mírírí ye'nen ta'píiya to' pí': —Í' ton pe see mírírí warantí eesenumenkakon mírírí imakui'pí pe? —ta'píiya. ⁵ —Imakui'pí ankupí'pí rona pí' wai taa pí' wai míserí pri'yawon pepín pí'. Tíise innape iku'sau'ya epu'tíya'níkon eserike pra awaní. ⁶ Mírírí ye'nen uuríya, pemonkon pe ka' poi iipi'píya anera'makon ton kupí sírírí. Meruntí ke wai imakui'pí ronato'peuya, seru' pe pra eseuríma epu'tíkonpa, míkírí pri'yawon pepín yepi'tíuya. Í' m'í'sa'kauya, tette' yanmako'mato'peiya aasato'pe —ta'pí Jesusya.

⁷ Mírírí pe rí míkírí warayo' e'mí'sa'ka'pí. Moropai attí'pí tewí' ta. ⁸ Mírírí warantí ikupí Jesusya era'ma tíuya'níkon ye'nen, pemonkonyamí' esi'nípi'pí

mararî pra ipî'. Moropai Paapa yapurî'pî to'ya inamai'ma mararî pra. —Tîise sîrîrî warantî meruntî tîisa' Paapaya era'ma sîrîrî pemonkon pia —ta'pî to'ya.

Jesusya Mateus Eta Tîpîkîrî Attîto'pe
(Mc 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹ Mîrîrî tîpo Jesus epa'ka'pî moropai attî'pî. Tuutî ye'ka pe e'ma taawîrî warayo' era'ma'pî Jesusya itese' Mateus. Mîikîrî ereutasa' wani'pî tîniru tîrî to'ya yaponse' pia. Maasa pra mîikîrî wani'pî tesianonkon pia to' nîfîrî tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masen pe. Mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —Aase uwenairî —ta'pîiya. Mîrîrî ye'nen Mateus e'mî'sa'ka'pî moropai attî'pî Jesus pikîrî.

¹⁰ Mîrîrî yai tu'kan entamo'kanto' wani'pî Mateus yewî' ta. Miarî Jesus entamo'ka tanne, tiaronkon tîniru yapî'nenan erepamî'pî to' kore'ta. Moropai tiaronkon pemonkonyamî' Moisésya yenuyanto' yawîrî pra tîwe'sanon nîrî erepamî'pî. Inkamoro wani'pî to' entamo'kato' yaponse' pia Jesus pokonpe moropai Jesus nenupa'san pokonpe. ¹¹ Mîrîrî yai tiaronkon fariseuyamî'ya to' yeseru era'ma'pî. Mîrîrî ye'nen Jesus nenupa'san ekaranmapo'pî to'ya: —Î' wani' awanî ye'nen kin amîrî'nîkon yenupanenya tekkari yonpa mîrîrî, inkamoro Moisésya yenuyanto' yawîrî pra tîwe'sanon pemonkonyamî', moropai tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masanon pokonpe si'ma?

¹² Inkamoro tînenupa'san ekaranmapo to'ya eta'pî Jesusya. Moropai yuuku'pîiya: —A'kî, pri'yawon pemonkonya tepi'tînen ton yuwa pepîn. Tîise pri'ya pra tîwe'senya tepi'tînen ton yuwa e'painon —ta'pî Jesusya. ¹³ Moropai ta'pîiya: —Paapa maimuya taasa' see warantî:

“Paapa yapurî pe anpo'tîkon po'tîya'nîkon yu'se pra wai.

Tîise eeti'noko'mato'kon yu'se wai anpo'tîkon yentai”,

Os 6.6

ta'pîiya. Mîrîrî ye'nen î' taato'pe awanî epu'tî. Maasa pra uui'sa' pra wai morî pe tîwe'ku'sanon yannoi, tîise imakui'pî pe tîwanîkon epu'nenan pemonkonyamî' yannoi uui'sa' sîrîrî —ta'pîiya.

João Batista Nenupa'sanya Jesus Ekaranmapo
(Mc 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴ Mîrîrî tîpo João Batista nenupa'san erepamî'pî Jesus pia ekaranmapoi. Inkamoroya ta'pî ipî': —Î' wani' awanî ye'nen anna moropai fariseuyamî' nenupa'san epîremapîtî tu'ke ite'ka tekkarikon tonpai pra, tîise anenupa'sanya mîrîrî warantî ikupî pra awanî? —ta'pî to'ya Jesus pî'.

¹⁵ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —Tînetas' san pokonpe tîwe'marimasen wani' tanne ta're'kon tonpai pra to' wani' pepîn. Tîise to' entamo'ka moropai to' atausinpa mararî pra. Tîise tiwin wei mîikîrî tîwe'marimasen mo'kato' weiyu erepamî kupî sîrîrî. Mîrîrî yai tekkarikon yonpa to'ya pepîn kupî sîrîrî teesewankono'makon ye'nen —ta'pî Jesusya.

¹⁶ Inî'rî to' nepu'tî ton ekaremekî'pî Jesusya. Ta'pîiya: —A'kî, anî'ya amenan kamisa wani' poi'pî iipia'pî ya'tî pepîn e'painon, ipoi'pî pon e'karakasa' irumentanî'to'pe. Maasa pra amenan emo'ka ipoi'pî poi moropai inî' panpî' awe'karaka. ¹⁷ Moropai ta'pîiya inî'rî: —Anî'ya amenan wo' yara'tî pepîn e'painon, ipoi'pî pe tîwe'sen itense' ya'. Maasa pra wo' mai'taya tense' ya'morikka. Moropai wo' eti'kamo, aama'ta. Mîrîrî namai wo' amenan yara'tî e'pai awanî amenan itense' ya' —ta'pî Jesusya. [Mîrîrî ta'pîiya amenan esenupanto' pî' tenupaiya'nîkon epu'to'pe to'ya.]

Moropai Maasaron Wîri' Pîmî'sa'ka
(Mc 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Miarî Jesus eseurîma ko'mannîpî tanne pemonkonyamî' pî', to' epere'to'kon esa' Judeu erepamî'pî Jesus pia. Moropai awe'sekunka'pî irawîrî. Moropai ta'pîiya Jesus pî': —Uyensi sa'mantan pî' man. Mîrîrî ye'nen aase uyewî' ta uyensi pona ayenya tîttane'kî awennapanto'pe.

¹⁹ Mîrîrî ye'nen Jesus wîtî'pî iwenairî moropai inenupa'san nîrî wîtî'pî ipîkîrî.

²⁰ Mîrîrî yai wîri' wanî'pî asakî'ne pu' pona tîmo'tai kono' kaisarî mîn i'kamo pî' tîiko'mansen. Mîikîrî iipî'pî Jesus mopai winî moropai mîikîriya Jesus pon ye'pi pî' yapî'pî. ²¹ Mîikîrî wîri' esenumenkasa' wanî'pî see warantî: —Ipon ye'pi pî' yapîsau'ya ya, esepî'tî —kai'ma eesenumenkasa' wanî'pî.

²² Jesus era'tî'pî mîikîrî wîri' era'mai, moropai ta'pîiya ipî': —Eranne' pe pra e'ki, ma'non. Innape ukupîya ye'nen esepî'tîn pî' nai —ta'pîiya. Moropai mîrîrî pe rî eesepî'tisa' wanî'pî. ²³ Mîrîrî tîpo Jesus wîtî'pî to' epere'to'kon esa' yewî' ta. Teerepamî pe, pemonkonyamî'ya wîri' sa'mantasa' yeremu ye'nunpa eta'pîiya. Moropai pemonkonyamî'ya mararî pra “waawa” ta'pî, tîkaraukon ye'ka pe. ²⁴ Inkamoro pî' ta'pî Jesusya: —Tamî'nawîrî epa'katî tarîpai. Maasa pra mîserî more sa'mantasa' pra man iwe'nasa' neken man —ta'pîiya. Mîrîrî warantî taasai'ya ye'nen, Jesus pî' to' o'ma'ta pia'tî'pî. ²⁵ Miarî pai inkamoro pemonkonyamî' epa'ka'pî tanne, Jesus ewomî'pî, o'non pata mîikîrî wîri' isa'manta'pî e'to' ta. Moropai mîikîrî yenya pî' Jesusya yapîsî'pî, moropai mîikîrî e'mî'sa'ka'pî. ²⁶ Mîrîrî ku'sa' Jesusya mîikîrî wîri' yarakkîrî yekare eta'pî tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya, mîrîrî pata ponkonya.

Asakî'nankon Enkaru'nankon Yepî'ti Jesusya

²⁷ Moropai Jesus wîtî'pî mîrîrî pata poi. Attî tanne, e'ma taawîrî asakî'nankon warayo'kon enkaru'nankon iipî'pî ite'ma'pî pî', tîwentaimepîtikon ye'ka pe. Ta'pî to'ya ipî': —Amîrî Davi paarî'pî, pemonkonyamî' pîika'tîton, anna era'makî a'noko'pî pe sa'ne —ta'pî to'ya ipî'.

²⁸ Wittî ta Jesus ewomî'pî, moropai inkamoro enkaru'nankon erepamî'pî Jesus pia aminke pra. Moropai inkamoro ekananmapo'pî Jesusya: —Innape ayepî'tûya'nîkon kupî pî' naatî? —ta'pîiya. —Inna, anna yepotorî —ta'pî to'ya ipî'. ²⁹ Jesusya to' yenukon yapî'pî. Moropai ta'pîiya: —Innape pu'kuru ukupîya'nîkon ye'nen, ayepî'tûya'nîkon sîrîrî. ³⁰ Moropai inkamoro yenu esepî'tisa' wanî'pî. Inkamoro pî' ta'pî Jesusya: —Anî'kan pî' sîrîrî eesepî'tisa'kon manni' kîsekareme'tî —ta'pîiya.

³¹ Tîise inkamoro esepî'tisa' wîtî'pî. Moropai inkamoroya tepî'tisa'kon Jesusya ekaremekî'pî tamî'nawîronkon mîrîrî pata poronkon pî'.

Eseurîmakoi Pepîn Eseurîma Emapu'ti Jesusya

³² Inkamoro wîtî'pî tanne, tiaronkon pemonkonyamî'ya warayo' eseurîmakoi pepîn yarî'pî, Jesusya yepî'tîto'pe. Mîikîrî wanî'pî ya' o'ma' tîwe'sen pe. Mîrîrî ye'nen eeseurîma pra awanî'pî. ³³ Mîikîrî o'ma' yenpa'ka'pî Jesusya pata'pî pe warayo' eseurîma pia'tî'pî. Mîikîrî eseurîmakoi pepîn era'ma tûya'nîkon ye'nen tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî'pî kure'ne teesenumenkai mîrîrî pî'. Inkamoroya ta'pî: —Sîrîrî ye'ka e'kupî era'masa' pra man tarî Israel pata po.

³⁴ Tîise fariseuyamî'ya ta'pî: —Mîikîrî wanî mîrîrî o'ma'kon yepuru pe tîwe'sen winîpai meruntî yapi'nen pe. Mîrîrî ye'nen ikupîiya mîrîrî meruntî ke. Maasa pra mîikîrî o'ma'kon yepuruya iipia meruntî tîisa' iku'to'peiya — ta'pî to'ya.

Jesusya Tî'noko'pî Pe Pemonkonyamî' Era'ma

³⁵ Jesus asarî'pî cidadekon poro tamî'nawîrî moropai pemonkonyamî' ko'manto'kon poro aasarî'pî. To' yenupa pinunpa'pîiya Judeuyamî' epere'to'kon yewî'kon tapi'. Moropai morî itekare ekaremekî'pîiya, tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî kupî ekaremekî'pîiya. Moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yepi'tî'pîiya. Tu'kan parankon winîpai to' yepi'tî'pîiya. ³⁶ Arinîkon pemonkonyamî' era'ma tîuya pe, Jesusya tî'noko'pî pe to' era'ma'pî. Maasa pra inkamoro pemonkonyamî' wanî'pî itesa' pînon carneiroyamî', ata'ka'ma'san warantî to' era'ma'pîiya. To' e'taruma'tîsa', to' pîika'tînen ton pra era'ma'pîiya. ³⁷ Mîrîrî ye'nen ta'pîiya tînenupa'san pî': — Maasa era'matî. Esenyaka'manto' man mararî pra, tîise teesenyaka'masen ton pra man. Tu'ke pra teesenyaka'masanon man —ta'pîiya. ³⁸ — Mîrîrî ye'nen Paapa pî' esa'tî inî' panpî' teesenyaka'masanon tonkon yarimato'peiya, mararî pra esenyaka'manto' pî' to' esenyaka'mato'pe — ta'pî Jesusya to' pî'.

10

Jesusya Tîpemonkono Ton Warayo'kon Yanno

(Mc 3.13-19; Lc 6.12-16)

¹ Jesusya warayo'kon asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon yanno'pî tîipia. Moropai inkamoro pia meruntî tîrî'pîiya, o'ma'kon yarakkîrî tîwe'sanon yapai to' yenpa'kato'pe to'ya tîmaimu ke. Moropai tamî'nawîron paran winîpai to' yepi'tîto'pe to'ya to' yeparankon winîpai. ² Inkamoro asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon ese' wanî'pî see warantî. E'mai'non wanî'pî Simão, tîise Pedro kai'ma esatî'pî to'ya moropai itakon André. Tiago moropai itakon João Zebedeu munkiyamî'. ³ Moropai Filipe moropai Bartolomeu moropai Tomé moropai Mateus manni' tesanonkon pia to' nîrî tînuru yapisî pî' teesenyaka'masen. Moropai Tiago Alfeu munmu moropai Tadeu. ⁴ Moropai Simão, manni' teepîsen Zelote taato', moropai Judas Iscariotes manni' Jesus rumakatîpon iteyatonon pia.

Jesus Nenupa'san Esenyaka'mato'

(Mc 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵ Inkamoro warayo'kon yaipontî'pî Jesusya to' wîtîto'pe. Tîmaimu tîrî'pîiya to' pia see warantî: —Attîkon ya, katîî Judeuyamî' pepin pata ya'. Moropai Samaria cidaderî pona kewontî —ta'pîiya. ⁶ —Tîise aminke Paapa piapainonkon Israel ponkon kore'ta itesa' pînon carneiro warainonkon muwatî — ta'pîiya to' pî'. ⁷ —Atîî inkamoro pî' “Aminke pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iî'to' man”, makatî to' pî'. “Tîpemonkonoyamî' pîika'tîiya kupî sîrîrî”, makatî. ⁸ Moropai ere'kîpankon mepi'tîtîi, moropai tiaron paran pî' tîwe'sanon mepi'tîtîi. Moropai isa'manta'san mi'mî'sa'katîi. Moropai o'ma'kon yarakkîrî tîwe'sanon yapai menpa'katîi. Mîrîrî warantî mîku'tîi te'mai pra. Maasa pra te'mai pra sîrîrî meruntî yapisî'pîya'nîkon. Mîrîrî warantî nîrî itîîtî antîrîkon itepe'pî tuwai pra. ⁹ Attîkon ya î' rî kîsatî asakunikon ya'. Ouro moropai prata moropai tînuru ena'pî kîsatî itense' ya'. ¹⁰ Attîkon ya

aponkon ton kîsatî moropai a'sa'sakon ton kîsatî. Moropai ame'sipukon kîsatî aapîtatokon ton. Maasa pra teesenyaka'masanonya ta're'kon ton yapîsî e'pai awanî —ta'pîiya to' pî'.

11 —Eerepamîkon ya cidade pona pemonkonyamî' kore'ta, eewomîkon ya amîrî'nîkon anapî'pai tîwe'sen pemonkon muwatîi. Moropai mîikîrî pia mako'mantîi attîkon pikîrî. 12 Mîikîrî pemonkon yewî' ta eewomîkon ya makatî tîiwanmîra e'nîto' wanî pe man sîrîrî wîtî ta. 13 Anî' amîrî'nîkon yapî'nen wanî ya morî pe mîikîrî pia morî tîiwanmîn wanî yarakkîrî. Tîise amîrî'nîkon yapîsiya pra awanî ya, atîtî iipiapai, iipia tîwe'se pra. Mîrîrî ye'nen tîiwanmîn wanî pepîn iipia, tîise aapia'nîkon neken awanî. 14 Moropai miarî tewî'kon ta cidade po ayapîsîkon to'ya pra to' wanî ya morî pe, moropai amaimukon anetapai pra to' wanî ya, miarî pai mepa'katîi to' kore'tapai. Moropai eepa'kakon pe miarîpai a'sa'sakon pî' atapîsî'pî non pa'tîya'nîkon e'pai awanî. Mîrîrî kupîya'nîkon ya, Paapa pia morî pe pra to' wanî, amaimukon anetapai pra to' wanî ekaremekîya'nîkon. 15 Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Î' pensa pemonkonyamî' yenumî Paapaya weiyu erepamî yai to' e'taruma'tî pe man. Mîrîrî yai to' e'taruma'tî pe man mararî pra, manni'kan Sodoma cidaderî ponkon nurî'tî moropai Gomorra cidaderî ponkon e'taruma'tî'pî yentai —ta'pî Jesusya.

Epu'nîto' Moropai E'taruma'tînto'
(Mc 13.9-13; Lc 21.12-17)

16 —Maasa î' tauya etatî. Amîrî'nîkon yarimauya sîrîrî nari'kon kaikusiyamî' warainonkon kore'ta attîkonpa. Amîrî'nîkon wanî carneiroyamî' warantî. Mîrîrî ye'nen tîwarî e'tî, epu'nen pe eesenku'tîkon namai. Tîise eranmîra e'tî tiaronkon pî' î' imaku'pî tîku'se pra nari' pe pra waku'kaimiyamî' warantî. 17 Moropai tepu'se e'tî, ayarîkon to'ya ya to' epere'to' yewî'kon ta, apî'nîkon teeseurîmakonpa. Mîrîrî yai tiaronkonya apo'pîtikon mîrîrî to' epere'to'kon yewî' tapi' po'pînnîto' ke. 18 Uurî wenai mîrîrî warantî akupîkon to'ya. Pata esa' pia ayarîkon to'ya moropai pata esanon esa' pia ayarîkon to'ya. Mîrîrî yai inkamoro pî' umaimu ekaremekîya'nîkon. Moropai manni'kan Judeuyamî' pepîn pî' nîrî umaimu ekaremekîya'nîkon. 19 Î' pensa amîrî'nîkon yari to'ya yai e'taruma'tînto' ya', kîsewankono'matî î' kai'ma amaimu ton pra awanî pî'. Maasa pra uurîya amaimukon ton tîrî î' kai'ma epu'nen pe awanîkonpa. To' maimu yu'to'yakon ton tîrîuya mîrîrî pe rî —ta'pî Jesusya. 20 —Mîrîrî amaimukon yu'to'ya'nîkon wanî pepîn aawarîrî'nîkon aneporî'pîkon pe. Tîise awanî Paapa yekaton winîpainon pe. Mîrîrî ye'nen mîikîrî eseurîma amîrî'nîkon pe.

21 Mîrîrî ye'nen tepu'se e'tî maasa pra amîrî'nîkon rumaka tiaronkon pepîn rî ayonpakonya aasa'mantakonpa. Moropai to' yunkonyamî'ya tînmukukon rumaka to' sa'mantato'pe nîrî. Moropai to' munkiyamî' ena tîyunkon yeyaton pe moropai tîyunkon wîi me'po to'ya. 22 Moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yewanma pe amîrî'nîkon ena uyese' wenai. Tîise anî'ya yapîtanîpî ya, e'taruma'tînto' meruntî ke tîisa'manta pikîrî, mîikîrî e'pîka'tî pe man. 23 O'non pata amîrî'nîkon yewanmîrî to'ya ya, moropai amu'tunpakon to'ya ya, cidade poi mepetî tiaron pata pona. Maasa pra tauya sîrîrî apî'nîkon. Eesenyaka'mato'kon yaretî'kasa'ya'nîkon eserîke pra naatîi, tamî'nawîrî cidadekon poro Judeuyamî' pata poro, uurî, ka' poi iipî'pî erepamî rawîrî.

²⁴ A'ki, teesenupasen wanî pepîn tenupanen yentai. Moropai tikaraiwarî yentai ipoitûrî wanî pepîn. ²⁵ Tîise teesenupasen wanî ya tenupatîpon kaisarî, morî pe awanî. Moropai tikaraiwarî kenan poitîrî wanî ya tikaraiwarî kaisarî, morî pe awanî. Itentai awanî eserike pra. Mîrîrî ye'nen Belzebu winîpai meruntî yapisîiya taa to'ya ya upî' itentai panpî' taa to'ya awinîkî'nîkon, maasa pra uwenaironkon pe awanîkon —ta'pî Jesusya.

Anî Nama E'pai Awani

(Lc 12.2-7)

²⁶—Mîrîrî ye'nen eranne' pe pra e'tî inkamoro ye'kakon warayo'kon seru'ye'kon pî'. Maasa pra tamî'nawîrî uyeserukon teesera'mai pra si'pî, esera'ma kupî sîrîrî aronne. Moropai tamî'nawîrî î' ta'pî uuri'nîkonya ama' pe, umaimukon esepu'tî kupî sîrîrî. ²⁷ Mîrîrî warantî î' tauya manni' apî'nîkon tiaronkonya eta pra tîise mîrîrî mekareme'tî tamî'nawîronkon pî' epu'to'pe to'ya. Moropai uwinîpai aneta'pîkon tiaronkon neta'pî pepîn, mîrîrî mekareme'tî aronne tamî'nawîronkonya epu'to'pe. ²⁸ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Eranne' pe pra e'tî manni' amîrî'nîkon wînen pî'. Awîtîpo'nokon ayekatonkon wîiya eserike pra man. Tîise tauya sîrîrî eranne' pe e'tî Paapa pî'. Maasa pra mîikîrîya awîkon tarî moropai ayekatonkon yenumîiya e'painon apo' ya' —ta'pî Jesusya. ²⁹ Moropai ta'pîiya: —A'ki, îrîwo'yamî' ke to' e'repa epe'mîra tiwin prata ena'pî. Tîise inkamoro kore'ta tiwin ena ya non pona, Paapa, Uyunkonya epu'tî. Iwanmînnon pepîn inkamoro. To' ko'mannîpîiya. ³⁰ Mîrîrî warantî amîrî'nîkon pu'pai si'po wani tu'ke teuren, tamî'nawîrî Paapaya epu'tî, maasa pra iku'ne'tisai'ya ye'nen. ³¹ Mîrîrî ye'nen eranne' pe pra e'tî. Maasa pra inkamoro toronyamî' ko'mannîpî tîuya yentai Paapaya amîrî'nîkon ko'mannîpî tamî'nawîrî —ta'pî Jesusya.

Innape Cristo Kupî Kaane

(Lc 12.8,9)

³²—Pemonkonyamî'ya taa ya aronne tiaronkonya eta tanne, upemonkono pe tîwanî taiya ya. Mîrîrî warantî nîrî tauya Paapa ka' pon rawîrî si'ma upemonkono mîserî tauya ipî'. ³³ Tîise anî'ya tiaronkon rawîrî si'ma “Uuri kaane, ipemonkono pepîn uuri”, taiya ya, uuriya nîrî mîrîrî warantî taa Paapa ka' pon rawîrî si'ma. “Upemonkono pepîn mîikîrî”, tauya —ta'pî Jesusya.

Tîwanmîn Pepîn Tîise Eseyaton Pî' E'nîto'

(Lc 12.51-53; 14.26,27)

³⁴—Tîise kîsenumenkatî morî tîwanmîn enepîuya kai'ma sîrîrî non pona uupî pî'. Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon, morî tîwanmîn ene'sau'ya pra wai. Eseyaton pî' pemonkonyamî' wanî kupî sîrîrî uwenai.

³⁵ Maasa pra tîyunkon yarakkîrî to' munkiyamî' wanî pe man teekore'mai. Moropai to' munkiyamî' wîri'sanyamî' wanî pe man tîsankon yarakkîrî teekore'mai.

Moropai to' pa'setonon wanî pe man tawo'pîkon yarakkîrî teekore'mai.

³⁶ Mîrîrî warantî ayonpakon rî wanî pe man ayeyatonkon pe, tiaronkon pepîn *Mq 7.6*
—ta'pî Jesusya.

³⁷—Anî'ya tîyun, tîsan yapurî ya, uyapurî tîuya yentai mîikîrî wanî eserike pra awanî upemonkono pe. Moropai anî'ya tînmukuyamî' yapurî ya, uyapurî

tũya yentai, mũikĩrĩ waní eserĩke pra awaní upemonkono pe. ³⁸ Manni' uya-purĩnen waní ya, mũikĩrĩya uwenai tamĩ'nawĩrĩ tũwe'taruma'tĩto' yapĩtanĩpĩya pra awaní ya, upemonkono pe eserĩke pra awaní. Moropai uwenairĩ aaipĩ eserĩke pra awaní. ³⁹ Anĩ'ya tũwe'taruma'tĩto' yapĩtanĩpĩ pra awaní ya, kure'ne tũko'manto' pĩnĩnmaĩya ye'nen tarĩ non po, mũikĩrĩya ipatĩkarĩ tũko'manto' ton eporĩ pepĩn tũse aasa'manta pe man. Tũse anĩ'ya tũwe'taruma'tĩto' nama pra awaní ya uwenai, mũikĩrĩya enen tũko'manto' ton eporĩ ipatĩkarĩ —ta'pĩ Jesuŷya.

Paapaya Uye'mato'kon

(Mc 9.41)

⁴⁰ —A'ki, anĩ'ya amĩrĩ'nĩkon yapĩsĩ morĩ pe, mũikĩrĩ ayapĩsĩtĩponkonya morĩ pe uyapĩsĩ nĩrĩ. Moropai mũikĩrĩ uyapĩsĩtĩponya uyarimatĩpon Paapa yapĩsĩ nĩrĩ. ⁴¹ Moropai morĩ pe Paapa maimu ekareme'nen yapĩ'sa' anĩ'ya ya tewĩ' ta, morĩ eporĩya pe man. Maasa pra yapĩsĩ'pĩya Paapa maimu ekareme'nen pe awaní ye'nen. Mũikĩrĩ repa Paapaya, tũmaimu ekareme'nen repa tũya warantĩ. Moropai anĩ'ya morĩ ku'nen yapĩsĩ ya tewĩ' ta, morĩ eporĩya pe man. Maasa pra yapĩsĩ'pĩya, morĩ pe mũikĩrĩ waní ye'nen. Moropai mũikĩrĩ repa Paapaya, morĩ ku'nen repa tũya warantĩ. ⁴² Anĩ'ya tuna tũrĩ ya, i'nĩ' kenan tiwin copo kaisarĩ upemonkonoyamĩ' ya'mi'pĩ pia, si'mĩrĩkĩ pe tũse iwo'paiya ya, mũikĩrĩ waní upemonkono pe. Ayenku'tũya pepĩn, mũikĩrĩ nĩrĩ repa Paapaya. Iwa'kaiya pepĩn —ta'pĩ Jesuŷya.

11

João Batista Yekare Pĩ' Jesus Eŷeurĩma

(Lc 7.18-35)

¹ Mĩrĩrĩ warantĩ tĩnenupa'san yeurĩma tĩpo, Jesus epa'ka'pĩ miarĩ pai. Moropai attĩ'pĩ. Pemonkonyamĩ' yenupa pia'tĩ'pĩya. Paapa maimu ekaremekĩ pinunpa'pĩya mĩrĩrĩ cidadekon poro aminke pra.

² Mĩrĩrĩ yai João Batista waní'pĩ atarakkannĩto' yewĩ' ta. Miarĩ si'ma Cristoya ĩ' kupĩ yekare eta'pĩ Joãoya. Mĩrĩrĩ ye'nen tĩnenupa'san yarima'pĩ Joãoya. ³ Jesus ekaranmapoi to' wĩtĩto'pe taato'pe to'ya: —Amĩrĩ manni' tarĩwaya aaipĩton anna nĩnĩmĩkĩ, kaane ka'rĩ tiaron moro nai aaipĩton? —ta'pĩ to'ya ipĩ'.

⁴ Jesuŷya inkamoro maimu yuku'pĩ: —Enna'potĩ moropai João pĩ' anera'ma'pĩkon moropai aneta'pĩkon mekareme'tũ —ta'pĩya to' pĩ'. ⁵ —Tari enkaru'nankonya era'ma pĩ' man. Moropai asakoi'kon pepĩn asanĩ pe man. Moropai pri'yawonkon pepĩn erekĩ'pankon eŷepĩ'tĩsa' man. Moropai pana'tĩ'pankonya eta pĩ' man. Moropai isa'manta'san e'mĩ'sa'kan pĩ' man. Moropai Paapa maimu eŷekareme'nĩ pĩ' man manni'kan pemonkonyamĩ' tũwe'taruma'tĩsanon pĩ'. Tamĩ'nawĩrĩ mĩrĩrĩ makatĩ João pĩ'. «Pena Paapa nĩmenka'pĩ pĩ' teŷeurĩmasen profeta warantĩ eŷekareme'sa' man.» —ta'pĩ Jesuŷya. ⁶ —Taatausinpai pu'kuru manni' innape pu'kuru uku'nen, tĩwĩ tĩku'se pra moropai teŷenumenka yawĩrĩ pra unkupĩ pĩ' teŷewankono'mai pra mũikĩrĩ waní —ta'pĩya.

⁷ Inkamoro João nenupa'san wĩtĩ'pĩ tanne, tũpiapai Jesuŷya pemonkonyamĩ' yeurĩma pia'tĩ'pĩ, João Batista yekare pĩ': —Keren pona attĩsa'kon yai, João yarakkĩrĩ eŷepose ĩ' era'ma'pĩya'nĩkon? Konoi' yepu yarimapĩtĩ a'situnya ka'rĩ? —ta'pĩya. ⁸ —ĩ' era'ma'pĩya'nĩkon kĩn, warayo'

morí pe epontí'pí ka'rí morí tìpon ya' era'ma'píya'níkon? A'kí, tauya sírírí apí'níkon. Warayo' morí pe tìpon ya' epontí'pí waní ya, míikírí ko'mamí e'painon morí pu'kuru wíttí ta, ipíkku pe tíwe'sen yewí' ta —ta'píya. ⁹ —Moriya ka'tí upí' í' era'ma'píya'níkon? Paapa maimu ekareme'nen penaron profeta ka'rí? Inna, seru' pepín tauya sírírí apí'níkon. Paapa maimu ekareme'nen profeta yentainon era'ma'píya'níkon. ¹⁰ Maasa pra míikírí João waní manni' Paapaya ta'pí yawírí.

“A'kí míserí umaimu ekareme'nen yarimauya kupí sírírí arawírí attíto'pe.

Aye'marí ton konekai e'mai' pe attíto'pe”,

ML 3.1

ta'pí Paapaya —ta'pí Jesusya. ¹¹ —Ayenku'tíuya pepín. Míikírí João waní tamí'nawíronkon pemonkonyamí' yentai tíwe'sen pe. Tíise aní' waní ya innape uurí ku'nen ipíkku pe pra si'ma, míikírí esa' Paapa waní moropai míikírí waní João yentai —ta'píya. ¹² Jesusya taa ko'manní'pí: —Joãoya pemonkonyamí' esa' pe Paapa íi'to' ekaremekí pia'tí'pí patapai, sírírí típose Paapa pemonkono pe enapai ariníkon pemonkonyamí' waní'pí. Mírírí anetapai to' waní kure'ne. ¹³ Maasa pra tamí'nawíronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamí' nurí'san moropai Moisés nurí'tíya yenupanto'ya taasa' púikatíton iipí pe man. Moropai mírírí ekareme'se João iipí'pí. ¹⁴ Míikírí João waní mírírí Elias pe, manni' Paapa maimu ekareme'nen profetaya aapí' ta'pí. Míikírí ku'tí innape anku'pai awaníkon ya. ¹⁵ Sírírí itekare anepu'pai awaníkon ya, etatí morí pe —ta'píya.

¹⁶ Mírírí ye'nen ta'pí Jesusya: —Aní'kan warantí see sírírí pankon pemonkonyamí' kupíuya e'painon? Inkamoro waní moreyamí' poroyí'pí po si'ma tísu'minansenon warantí. Tiaron moreyamí' entaimepítí to' pí' to' pokonpe tísu'minkonpa. ¹⁷ Ta'pí to'ya:

“Tíwe'marimasen waiyi ye'nunpa'pí annaya amananukonpa tíise amanunukon pra awaní'píkon.

Moropai isa'manta'pí kararunpato' yeremu kupí'pí annaya, tíise akaraukon pra awaní'píkon”,

ta'pí to'ya. ¹⁸ Tonpakonya ikupí warantí pra João Batistaya tekkari yonpa pra awaní'pí tui'sa' yai. Moropai tíwuku eníríya pra awaní'pí. Míikírí pí' tamí'nawíronkonya o'ma' yarakkírí tíwe'sen pe awaní' mírírí ta'pí. ¹⁹ Moropai uurí, ka' poi iipí'pí entamo'ka pí' moropai uwuku eníríuya pí' taa to'ya upí': “A'kí míikírí warayo' waní kure'ne ta're' yonpanen pe moropai kure'ne tíwuku ení'nen pe awaní”, taa to'ya. “Moropai tesanonkon pia to' nítírí tíniru yapí'nenan yonpa pe awaní mírírí”, taa to'ya. “Imakui'san pemonkonyamí' yonpa pe awaní”, taa to'ya. Tíise tauya aní'ya Paapa winípainon epu'nen yapísí ya, míikírí yeseru waní morí pe —ta'pí Jesusya.

Innape Jesus Ku'nenan Pepín Cidadekon Ponkon (Lc 10.13-15)

²⁰ Mírírí yai Jesusya mírírí cidadekon po, eseríkan pepín kupí tíuya era'matíponkon yeka'nunka'pí mararí pra, maasa pra tímakuyíkon rumakasa' to'ya pra to' waní ye'nen. Mírírí ye'nen ta'píya to' pí': ²¹ —Aka sa'ne, amírí'níkon Corazim cidaderí po tíiko'mansenon. Aka sa'ne, amírí'níkon Bet-saida cidaderí po tíiko'mansenon. Maasa pra mírírí ikupí eseríkan pepín apatakon ya' e'kupí e'ku'sa' ya, Tiro cidaderí po moropai Sidom po, miarí tíiko'mansenonya imakui'pí pe tíwe'to'kon rumaka'pí to'ya e'painon pena. Moropai imakui'pí rumaka tíuya'níkon ekaremekí'pí to'ya e'painon, moropai

saaku ya' yeka'ma'pî to'ya e'painon, urunu'pî tîrî'pî to'ya e'painon tîpu'paikon pona, teesewankono'makon ekaremekîkonpa. ²² Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Tamî'nawîronkon yenumî Paapaya weiyu yai, eesewankono'makon kupî sîrîrî mararî pra, Tiro cidaderî ponkon pemonkonyamî' esewankonoma'pî yentai. Moropai Sidom ponkon e'taruma'tî'pî yentai, amîrî'nîkon e'taruma'tî kupî sîrîrî. Maasa pra innape imaimu ku'sa'ya'nîkon pra awanîkon ye'nen. ²³ Amîrî'nîkon kanan Cafarnaum ponkon, ka' pona attîkon kai'ma eesenu-menkakon. Tîise ka' pona ayanu'nîpîkon Paapaya pepîn amakuyikon wenai. Tîise Paapaya atî'kakon kupî sîrîrî. Maasa pra mîrîrî'î' ikupî eserîkan pepîn apatakon ya' e'kupî'pî e'ku'sa' ya Sidom cidaderî po, moro tîiko'mansenon tî'ka'pî Paapaya pepîn e'painon sîrîrî tîpose —ta'pî Jesusya. ²⁴ —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Paapaya amîrî'nîkon taruma'tî kupî sîrîrî mararî pra, Sodoma ponkon taruma'tî tîuya yentai, pemonkonyamî' yenumî tîuya yai —ta'pî Jesusya.

Erî'ka'tane'tî Uupia Taa Jesusya
(Lc 10.21-22)

²⁵ Mîrîrî yai Jesus epîrema'pî Paapa pî': —Paapa, tamî'nawîron yepotorî amîrî. Ka' konekatîpon amîrî, moropai non konekatîpon. Morî pe man tauya apî'. Maasa pra epu'nen pe awe'to' anenomî'pî yenposa'ya epu'nenan pepînya ayepu'to'pe. Epu'nen pe tîwe'sanonya epu'tî namai yenomî'pîya moropai pakkope tîwe'sanon pia yenposa'ya epu'to'pe to'ya. ²⁶ Inna Paapa. Sîrîrî kupî'pîya itu'se awanî yawîrî ikupî'pîya.

²⁷ Inî'rî ta'pî Jesusya: —Uyunya tamî'nawîron tîisa' man uupia. Anî'ya uurî, Paapa munmu epu'tî pra man tîise uyunya neken epu'tî. Moropai anî'ya uyun epu'tî pra man. Tîise uurî, inmuya neken epu'tî. Moropai manni'kanya nîrî epu'tî, epu'tî to'ya yu'se uurî e'to'ya. Inkamoro pî' ekaremekîuya —ta'pî Jesusya.

²⁸ Moropai ta'pîya to' pî': —Asi'tî uupia tamî'nawîronkon amîrî'nîkon apî'kapî'san. Amî'ne pe imakui'pî wanî ye'nen aapî'ka'sa'kon. Eturumakati uupia moropai ipata'pî ya' eerî'ka'to'kon ton tîrîuya. ²⁹ Uurîya ayenupato'kon yapi'tî. Esenupati uyesseru pî' maasa pra uurî eranmîra tîwe'sen miîpan pepîn. Mîrîrî waranti eerî'ka'to'kon eporîya'nîkon uupia. ³⁰ Maasa pra sa'me pra uyesseru wanî, ikupîkonpa. Moropai aapia'nîkon meruntî tîrîuya amî'mîra awe'to'pe —ta'pî Jesusya.

12

Jesus Wanî Erî'kannîto' Weiyu Esa' Pe
(Mc 2.23-28; Lc 6.1-5)

¹ Tîise tîiko'manse pu'kuru pra erî'ka'nîto' weiyu yai Jesusya mararon pepîn trigo ye'ka rukku'nîti'pî iratai winîpai tiaron iratai pona tînenupa'san pokonpe si'ma. Mîrîrî yai emî'ne to' wanî'pî kure'ne. Mîrîrî ye'nen inkamoroya trigo pikka pia'tî'pî moropai mîrîrî yaku'pî to'ya. ² Mîrîrî kupî to'ya era'ma'pî fariseuyamî'ya. Inkamoroya ta'pî Jesus pî': —A'ki, anenupa'san esenyaka'man pî' man erî'ka'nîto' weiyu yai. Moisés nurî'tiya uyenupa'pîkon yawîrî pra, yairî pra to' wanî mîrîrî. Erî'ka'nîto' weiyu yai to' esenyaka'ma —ta'pî to'ya.

³ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîya to' pî': —Awenpenatakon pra naati, pena e'menuka'pî kaareta pî', î' kai'ma Davi nurî'ti pî' teeseurîmasen? Pena emî'ne awanî'pî moropai itonpayamî' nîrî wanî'pî emî'ne. ⁴ Mîrîrî ye'nen mîkîrî ewomî'pî Paapa yewî' ta. Moropai Paapa pia

to' nîtrî'pî trigo puusa' mo'ka'pîiya Moisésya yenupanto' yawîrî pra. Moropai tonpayamî' pia itîrî'pîiya. Mîrîrî yaku'pî to'ya. Teepîremanon neken naku to' nîtrî'pî yaku'pî to'ya. „Tîise mîrîrî pî' Paapa ekore'masa' pra awanî'pî.”⁵ Moropai Moisés nuri'tî kaaretariya taasa' erenkasa'ya'nîkon pra naatî? Erî'ka'nîto' weiyu yai teepîremanon esenyaka'ma Paapa pia tîntîrîkon po'tî pî' epîremanto' yewî' ta. Mîwîni tîise Moisés nuri'tiya yenupanto' yawîrî pra to' wani pepin. ⁶ Tauya sirîrî apî'nîkon. Mîrîrî epîremanto' yewî' era'maya'nîkon manni' yentainon tarî man —ta'pî Jesusya. „Tîpî' eeseurîma'pî epîremanto' yewî' yentai tîwanî pî'.”⁷ —Paapa maimu e'menukasa' see warantî:

“Uurî wani sirîrî itu'se morî pe e'sa'namanto'kon tiaronkon yarakkîrî anpo'tîkon pe antîrîkon yu'se wani yentai.” *Os 6.6*

ta'pî Paapaya. Mîrîrî epu'tiya'nîkon ya, î' taato'pe awanî, î' ku'nenan pî' aatako'menkakon pepin e'painon. ⁸ Maasa pra uurî ka' poi iipî'pî wani erî'ka'nîto' weiyu yai, tamî'nawîronkon nîkupî ton ekareme'nen pe —ta'pî Jesusya.

Jesusya Warayo' Itenya Apîta'pî Yepî'tî (Mc 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Jesus epa'ka'pî miarî pai moropai attî'pî to' epere'to'kon yewî' ta. ¹⁰ Miarî to' epere'to'kon yewî' ta tiwin warayo' wani'pî pri'yawon pepin itenya apîta'pî. Mîrîrî yai miarî manni'kan fariseuyamî' wani'pî î' kupî Jesusya anepu'pai, teserukon yawîrî pra, “A'kî, yairî pra awanî,” taakonpa kai'ma. Mîrîrî ye'nen ekaranmapo'pî to'ya: —Morî pe awanî e'painon? Moisés nuri'tiya yenupanto' yawîrî pra pemonkon yepî'tîto'pe erî'ka'nîto' weiyu yai? —ta'pî to'ya.

¹¹ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîiya to' pî': —Amîrî'nîkon kore'ta tekîn kenan wani'ya, itekîn carneiro enasa'ya, itu'nakan ya' erî'ka'nîto' weiyu yai, itesa'ya kin imo'ka pepin e'painon, erî'ka'nîto' weiyu pe awanî ye'nen? —ta'pîiya. ¹² —Moriya pemonkon wani'pî ipîku pe, carneiro yentai. Mîrîrî ye'nen Moisés nuri'tiya yenupanto' yawîrî pemonkonyamî' pîika'tîto'pe awanî mîrîrî erî'ka'nîto' weiyu yai. ¹³ Moropai Jesusya ta'pî mîikîrî warayo' pî': —Ayenya kainunkî —ta'pîiya. Moropai temekon kainumî'pîiya. Mîikîrî esepî'tî'pî. Tiaron itenya ratai warantî, morî pe eena'pî. ¹⁴ Tîise mîrîrî tipo fariseuyamî' epa'ka'pî to' epere'to'kon yewî' tapai. Moropai inkamoroya teserukon koneka'pî î' kai'ma Jesus wîi tîuya'nîkon pî'.

Paapa Nîmenka'san Ipoitîrîtonon

¹⁵ Mîrîrî warantî taasa' to'ya yekare epu'tî tîuya pe, Jesus wîti'pî miarîpai. Arinîkon pemonkonyamî' wîti'pî ipîkîrî. Tamî'nawîronkon pri'yawonkon pepin yepî'tî'pîiya miarî. ¹⁶ Moropai inkamoro pî' ta'pî Jesusya teesepî'tîsa'kon ekaremekî to'ya namai. ¹⁷ Sirîrî warantî awe'kupî'pî maasa pra awe'kupî pe man taasa' Paapa maimu ekareme'nen profeta Isaias nuri'tiya yawîrî.

¹⁸ Ta'pî Paapaya: —Mîseni' upoitîrî wani' umenka'pî pe, unsa'nama pe. Kure'ne uurî atausinpasa' pu'kuru wani ipî'.

Mîikîrî pia uyekaton tîrîuya.

Moropai mîikîrîya î' kai'ma Judeuyamî' pepin pîika'tî kupî yekare ekaremekî, yairî to' e'to'pe.

¹⁹ Mîikîrî wani' teesiyu'pî'sen pe pra tiaron yarakkîrî, moropai tîwentaimepî'sen pe pra.

Moropai e'ma tapî' mîikîrî maimu eta pemonkonyamî'ya pepin.

20 Itarumai'san pemonkonyami' waní a'tu'míra mana ye' yaki'tapapi'sa' warantí to' waní. Tíise iwaiki' tu'kaiya pepín.

Moropai apo' iparu e'ti'ka'pi ye'nen a'tu'míra tíwe'sen yi'nípiya pepín.

Tíise inkamoro yapítanípiya pemonkonyami' yenumí Paapaya pikírí. Mírírí yai yairi ku'nenan waní imakui'pi ku'nenan yentai.

21 Mírírí yai Judeuyami' pepínya innape ikupí pe man.

Moropai múkírí winí tíwe'píka'títo'kon nímiki pi' to' ko'mamí pe man, *Is*
42.1-4

ta'pí Isaiás nurí'tiya pena.

Jesus Pi' Makui Poitíri Taa To'ya

(Mc 3.20-30; Lc 11.14-23)

22 Mírírí yai warayo' enkaru'nan moropai imaimu pín yari'pi to'ya Jesus pia. Maasa pra imariwa'ka' pe awaní'pi. Míkírí yepi'ti'pi Jesusya moropai múkíríya era'ma pia'ti'pi moropai eeseuríma'pi nírí. 23 Mírírí kupí Jesusya era'masa' tíuya'níkon pi', ariníkon pemonkonyami' waní'pi mararí pra teesewankono'mai. Moropai inkamoro esekaranmapo'pi. Ta'pí to'ya: —Píika'titon, Davi nurí'ti paari'pi, Paapa nimenka'pi manni' pepín kin miseri warayo'? —ta'pí to'ya.

24 Mírírí taa to'ya eta tíuya'níkon ye'nen, fariseuyami'ya yuuku'pí: —Inkamoro ye'kakan imariwa'yami' yenpa'kaiya, meruntíri ton tíisa' imariwa'yami' yepotoríya mírírí iipia Belzebuya, maasa pra makui múkírí Belzebu —ta'pí to'ya.

25 Tíise í' kai'ma típi' to' esenumenkato' epu'ti'pi Jesusya. Moropai ta'piya: —A'kí, tiwinan pata ya' tíiko'mansenon waní ya eseyaton pi', inkamoro eseyana. Moropai to' e'ti'ka tamí'nawírí. Moropai tonpakon pokonpe tímurukun pe tiwinan wítí ta' tíiko'mansenon waní ya, inkamoro ko'mamí teesiyu'pítíkon pi' morí ton pra. Moropai to' ekore'ma tu'ka. To' e'ti'ka tamí'nawírí. Mírírí warantí meruntí ke to' waní pepín e'painon. 26 Mírírí warantí makui ko'mamí ya, típemonkonoyami' pokonpe teesiyu'pítí pi'. Meruntí ke awaní pepín típemonkonoyami' pokonpe. Mírírí ye'nen Makuiya típoitírítonon yenpa'ka pepín pemonkonyami' yapai. 27 Tíise taaya'níkon upí: “Belzebu meruntíri ke o'ma'kon yenpa'kaiya mírírí”, taaya'níkon upí' —ta'piya. —Tíise mírírí warantí awaní ya, aní'ya meruntí tíri anenupa'sankon pia o'ma'kon yenpa'kato'pe to'ya? Inkamoroya taa e'painon apí'níkon: “Esenku'ti'san pe awaníkon”, taa to'ya, Maasa pra inkamoroya meruntí yapísi warantí yapísíuya nírí —ta'piya. 28 —Tíise Paapa yekaton meruntíri ke o'ma'kon yenpa'kauya ya, Paapa íi'sa' man epu'tiya'níkon ayesa'kon pe.

29 A'kí, taya aní' ewomí pepín e'painon, warayo' tíyurapai kenan tewí' era'manen pe tíwe'sen yewí' ta yama'runpai. Maasa pra meruntí ke awaní ye'nen. Tíise e'mai' pe múkírí yewa'típítí yu'se waní moropai í' rí itemanne yama'runpato'pe.

30 Mírírí ye'nen ta'pí Jesusya: —Aní'ya innape ukupí pra awaní ya, uyeyaton pe awaní mírírí. Moropai aní' esenyaka'ma pra awaní ya uurí ton pe, uurí esenyaka'mato' taruma'tíya mírírí —ta'pí Jesusya. 31 —Mírírí wennai taya sírírí apí'níkon. Í' rí imakui'pi warayo'kon níkupí'pi mírírí kupí Paapaya tamí'nawírí tíwanmíra. Moropai imakui'pi pe Paapa winíkí to' eseurímato'kon, mírírí kupíya tíwanmíra. Tíise aní' eseuríma ya Morí Yekaton Wanní winíkí, Makui pe awaní mírírí kai'ma, imakui'pi pe mírírí kupí Paapaya pepín tíwanmíra. Tíise aako'mamí ipatíkarí imakui'pi pe Paapa

winîkî. ³² Moropai ta'pîiya: —Anî' eseurîma ya uurî ka' poi iipî'pî winîkî imakui'pî pe, mîrîrî imakui'pî inkupî'pî kupî Paapaya tîwanmîra. Tîise anî' eseurîma ya Morî Yekaton Wannî winîkî imakui'pî pe, mîrîrî kupî Paapaya pepîn tîwanmîra sîrîrî pata po tîise aako'mamî ipatîkarî —ta'pî Jesusya.

Yei Teperu Tînen Esepu'ti Iteperu Pîkînsa'
(Lc 6.43-45)

³³ Moropai Jesusya ta'pî: —A'kî, amîrî'nîkon pî' tauya î' kai'ma yei, teperu tînen wanî esepu'ti iteperu wenai. Morî pe iteperu wanî ya, eesepu'ti morî pe ite wanî. Moropai imakui'pî pe iteperu wanî ya, eesepu'ti imakui'pî pe ite wanî nîrî. ³⁴ Amîrî'nîkon wanî imakui'pî pe ikîiyamî' munkîyamî' wanî imakui'pî pe warantî. Tîise o'non ye'ka pe morî pe eseurîmakon, imakui'pî pe si'ma? Maasa pra ayewankon tîwe'sen yawîrî eseurîmakon. ³⁵ Tîise warayo' morî pe tîwe'sen eseurîma morî pe, maasa pra morî pe itewan wanî ye'nen. Mîrîrî warantî nîrî warayo' imakui'pî pe tîwe'sen eseurîma imakui'pî pe, maasa pra imakui'pî pe itewan wanî ye'nen, —ta'pîiya.

³⁶ —Mîrîrî pî' tauya —ta'pî Jesusya. —Tiwin wei Paapaya tamî'nawîronkon yenumîyai î' ta'pî tîuya'nîkon ekareme'se to' e'mî'sa'ka kupî sîrîrî Paapa rawîrî. Mîrîrî tamî'nawîrî î' ta'pî tîuya'nîkon, se' tapairî ekareme'to'pe to'ya Paapa pî' —ta'pî Jesusya. ³⁷ —Maasa pra amaimu'pîkon wenai Paapaya taa kupî sîrîrî: “Imakui'pî pe naatîi. Ayenumîuya'nîkon sîrîrî”, taiya. Mîiwîni pra awanî ya, morî amaimu'pîkon wenai Paapaya taa kupî sîrîrî apî'nîkon: “Î' wani' pra man, morî pe naatîi”, taiya kupî sîrîrî.

Tînera'makon Ton Esatî To'ya Jesus Pî'
(Mc 8.11-12; Lc 11.29-32)

³⁸ Mîrîrî yai tiaronkon Moisés nuri'tîya yenupato' pî' yenupatonkonya, moropai fariseuyamî'ya ta'pî Jesus pî': —Anna yenupanen, anna nera'maton anî' nîkupî eserikan pepîn kupîya yu'se anna man —ta'pî to'ya.

³⁹ Tîise inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —Î' warantî see sîrîrî pankon pemonkonyamî' wanî sîrîrî imakui'pî pe pu'kuru. Anera'makon ton esatîya'nîkon innape uurî kupîkonpa. Tîise ikupîuya pepîn anera'makon ton. Tîise penaron Paapa maimu ekareme'nen Jonas nuri'ti yekare neken epu'tîya'nîkon yu'se wai. ⁴⁰ Maasa pra Jonas ko'mamî'pî seuriwî'ne wei moropai seuriwî'ne ewaron kaisarî kure'nan moro' ro'ta ya'. Mîrîrî warantî nîrî uurî ka' poi iipî'pî ko'mamî kupî sîrîrî seuriwî'ne wei moropai seuriwî'ne ewaron kaisarî non ya'. ⁴¹ A'kî, tiwinano'pî wei yai, Paapaya apo' ya' pemonkonyamî' yenumîyai Niniveponkon pemonkonyamî' nuri'ti e'mî'sa'ka pe man. Moropai inkamoro ya taa kupî sîrîrî apî'nîkon: “Î' wani' awanî ye'nen amakuyikon rumakaya'nîkon pra awanîkon?” taa to'ya. “Maasa pra pena Jonasya itekare ekaremekî yai, umakuyikon rumaka'pî annaya,” taa to'ya. Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Uurî tarî awanî manni' akore'ta'nîkon, uurî wanî Jonas yentai, tîise amakuyikon rumakaya'nîkon pepîn —ta'pîiya.

⁴² Inî'rî ta'pîiya: —Mîrîrî yai nîrî pata esa' pe tîwe'sen nuri'ti wîrî' Sabá poinon e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. Moropai mîikîriya taa kupî sîrîrî apî'nîkon: “Î' wani' awanî ye'nen innape ikupîya'nîkon pra awe'sakon”, taiya. Maasa pra mîikîrî wîrî' nuri'ti ii'pîtî'pî aminke pai epu'nen pe tîwe'sen Salomão nuri'tîya tenupato'pe kai'ma etai. Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. A'kî, uurî wanî akore'ta'nîkon manni' Salomão epu'nen pe si'pî yentai —ta'pî Jesusya.

O'ma' Enna'po Iní'rí Warayo' Ya'
(Lc 11.24-26)

⁴³ Jesus eseuríma'pí. Ta'píiia: —Pemonkon yapai teepa'ka típo, o'ma' asari ko'mannípi tuna ton pín yapí, teerí'ka'to' ton yuwa pí. Tíise eporí túya pra tíwaní ya, taiya: ⁴⁴ “Kaane, enna'poi ya'ta yapai epa'ka ne'tíkini ya'rí” taiya. Moropai míkírí enna'po. Míikíríya yapai teepa'ka'pí eporí yawon pra tíise, morí yeka'maiya pra tíise. ⁴⁵ Moropai míkírí o'ma' wítí iipiapai tiaronkon o'ma'kon etai tarakkírí to' ko'manto'pe kai'ma. Míikíríya tiaronkon o'ma'kon enepí asakí'ne mia' pona tíimo'tai kaisarí. Iní' panpí' imakui'san enepíiia míkírí warayo' ya' inkamoro ko'manto'pe. Inkamoroya míkírí taruma'tí mararí pra. Pena e'mai' pe imakui'pí tíwaní'pí yentai míkírí warayo' yeseru waní. Maasa pra inkamoro waní ye'nen itewan ya'. Mírírí warantí awaní pe man, imakui'pí sírírí pankon pemonkonyamí' yarakkírí —ta'pí Jesusya.

Jesus Yan Moropai Itonpayamí'
(Mc 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Mírírí yai Jesus eseuríma ko'mannípi tanne pemonkonyamí' pí, isan moropai itonpayamí' ita'mi'san erepamí'pí. Inkamoroya poro po si'ma yanno me'po'pí yarakkírí teeseurímakonpa. ⁴⁷ Tiaronya ta'pí ipí: —A'kí, asanya moropai ayakontononya ayanno pí' man, ayarakkírí eseurímapai to' waní —ta'píiia ipí'.

⁴⁸ Mírírí taiya yuuku'pí Jesusya: —Aní' ye'ka see pemonkon pí' maama' moropai mooyi tauya e'painon? ⁴⁹ Moropai tínenupa'san winíkí era'ma'píiia, moropai ta'píiia: —Tarí tiaronkon man uupia —ta'píiia. —Insamoro pí' maama' moropai mooyi tauya e'painon. ⁵⁰ Uyun Paapa ka' pon yeseru ku'nenan pí' mooyi moropai ma'non moropai maama' tauya. Maasa pra Paapa maimu yawírí tíwe'sanon waní uyonpa pe pu'kuru —ta'pí Jesusya.

13

Tínmírí Pínne Warayo'
(Mc 4.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Mírírí weiyu yai Jesus wítí'pí wítí tapai Galiléia ku'pí yena pona. ² Arínkon pemonkonyamí' ii'sa' waní'pí típatakon yapai. Inkamoroya mararí pra Jesus woima'tísa' waní'pí. Mírírí ye'nen Jesus asara'tí'pí kanau ya'. Míikírí e'tukka'pí tuna ka. Moropai eereuta'pí. Moropai pemonkonyamí' e'nímí'pí kasapan po. ³ Míikíríya to' yenupa pia'tí'pí tu'kan panton ke. Ta'píiia:

—Warayo' wítí'pí tínmírí pínse. ⁴ Tínmírí ya' tínpímí pími'píiia tísorokai'ma. Moropai tiaron ínpímí'pí yonpa ena'pí e'ma ena po. Mírírí era'ma'pí toronyamí'ya moropai yeno'mapítí'pí to'ya tamí' nawírí, maasa aaro'ta pra tíise —ta'píiia. ⁵ —Moropai tiaron ínpímí'pí yonpa ena'pí mararon non ya' tí' parappa pe tíwe'sen pona. Moropai ka'ne' pe aaro'ta'pí tíise aakarata'to' pata'se' ton pra awaní'pí. ⁶ Mírírí ínpímí'pí yonpa aro'ta'pí tíise a'ne' pe pu'kuru wei a'na'pí. Míríríya ya'pí'taní'pí maasa pra kure'nan ikara wítíto' ton pra awaní ye'nen. ⁷ Moropai tiaron ínpímí'pí yonpa ena'pí mí'ní ye'kon kore'ta. Mírírí aro'ta'pí mí'ní ye' pokonpe. Mírírí mí'ní ye'ya itaruma'tí'pí teperu tíriya pra tíise. ⁸ Moropai tiaron ínpímí'pí yonpa ena'pí morí pe tíwe'sen non pona. Mírírí aro'ta'pí, aarenta'pí moropai eepeta'pí. Tiaron epeta'pí 30 kaisarí moropai tiaron epeta'pí 60 kaisarí. Moropai tiaron epeta'pí 100 kaisarí. Sírírí warantí morí non pona ena'pí epeta'pí, mararí pra e'mai' pe awaní'pí yentai pu'kuru —ta'pí Jesusya.

⁹ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Anepu'pai awanîkon ya, etatî, epu'tî — ta'pîiya.

*Î' Tonpe Jesusya Panton Ekaremekî
(Mc 4.10-12; Lc 8.9-10)*

¹⁰ Mîrîrî pe rî Jesus nenupa'san erepamî'pî iipia. Inkamoroya ekaranmapo'pî. —Î' wani' awanî ye'nen pemonkonyamî' yenupaya mîrîrî panton pe —ta'pî to'ya ipî'.

¹¹ Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Paapa yekere anî' nepu'tî pepîn ekaremekîuya sîrîrî apî'nîkon. Î' kai'ma pemonkonyamî' esa' pe Paapa iipî ekaremekîuya sîrîrî epu'tîkonpa. Tîise inkamoro Paapa yu'sankon pepîn pî' aronne ekaremekîuya pepîn. Tîise panton pe neken ekaremekîuya epu'tî to'ya namai.

¹² Tîise mararî Paapa maimu epu'tî anî'ya ya, inî' panpî' epu'nen tîrî Paapaya iipia. Moropai epu'tîiya itu'se tîwanî pîkîrî. Tîise Paapa maimu yu'san pepîn awanî ya, tamî'nawîrî imo'ka Paapaya iipiapai. Mararî epu'tî tîuya kai'ma mîikîrî esenumenka. Tîise Paapaya imo'ka iipiapai —ta'pî Jesusya. ¹³ Ta'pî Jesusya: —Mîrîrî ye'nen panton pe neken to' yenu'papîtiya.

Maasa pra uyera'ma to'ya tîise anî' pe wani' epu'tî to'ya pepîn. Moropai umaimu eta to'ya tîise î' taasai'ya pe awanî epu'tî to'ya pepîn — ta'pîiya.

¹⁴ —Mîrîrî ye'nen to' wani' Paapa maimuya taasa' yawîrî, penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta Isaías nuri'tî kaaretarîya taasa' yawîrî. Ta'pî Paapaya pena:

“Etaya'nîkon apanakon ke
tîise î' aneta'pîkon epu'tîya'nîkon pepîn.
Moropai era'maya'nîkon ayenukon ke.
Tîise î' anera'ma'pîkon epu'tîya'nîkon pepîn.

¹⁵ Maasa pra inkamoro pemonkonyamî' yewan ena'pî sa'man pe pu'kuru.

Tu'ke î' eta to'ya tîpanakon ke.
Tîise epu'tî to'ya pepîn.
Moropai tenukon yenninnuku'pî to'ya,
mîrîrî ye'nen î' era'ma to'ya pepîn.

Tîise eta to'ya ya,
moropai era'ma to'ya ya,
epu'tî to'ya e'painon.
Mîrîrî wenai tîmakuyikon rumaka to'ya e'painon.
Moropai inkamoro pîika'tîuya e'painon”,

Is 6.9,10

ta'pî Paapaya —ta'pî Jesusya.
¹⁶ —Tîise amîrî'nîkon wani' taatausinpai pu'kuru epu'tîya'nîkon ye'nen. Maasa pra era'maya'nîkon. Moropai etaya'nîkon ye'nen, epu'tîya'nîkon — ta'pîiya tînenupa'san pî'. ¹⁷ —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Inna pî' pu'kuru tauya sîrîrî. Î' anera'ma'pîkon uwinîpai, anera'mapai arinîkon penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'tî wani'pî. Moropai yairî tîwe'sanon arinîkon pemonkonyamî' wani'pî nîrî. Tîise mîrîrî yai uyera'ma to'ya eserîke pra awanî'pî. Moropai î' aneta'pîkon uwinîpai anetapai nîrî to' wani'pî. Tîise eta to'ya eserîke pra to' wani'pî nîrî —ta'pî Jesusya.

Jesusya Panton Ekaremekî

*Epu'to'pe To'ya Î' Taato'pe Awanî
(Mc 4.13-20; Lc 8.11-15)*

¹⁸ Jesusya ta'pî to' pî': —Maasa etatî. Î' taa mîserî warayo' tînmîri pînnen pantoniya ekaremekîuya sîrîrî apî'nîkon. ¹⁹ Inpîmî yonpa enasa' e'ma ena pona warantî pemonkonyamî' wanî. Paapa maimu eta to'ya. Î' kai'ma Paapa iipî tesa'kon pe kupî yekare eta to'ya. Tîise mîrîrî pînama to'ya pra awanî. Mîrîrî ye'nen Makui iipî ka'ne' pe itekare to' neta'pî mo'kai. Mîikîrîya to' neta'pî itekare mo'ka inî'rî ipî' to' esenumenka namai —ta'pîiya. ²⁰ —Moropai tiaronkon pemonkonyamî' wanî tî' parappa pona ena'pî warantî. Itekare eta to'ya moropai inkamoroya yapîsî mararî pra taatausinpai. ²¹ Tîise inkamoroya sa'me pu'kuru yapîsî pepîn tewankon ya'. Tîise Paapa maimu yapî'sa' to'ya wenai tiaronkonya tîmu'tunpakon ya, irumaka to'ya ka'ne' pe. Maasa pra ikara ton pra, yei wanî manni' warantî tî' parappa po to' apîtato' ton pra awanî. Mîrîrî wenai itekare etato' tîuya'nîkon rumaka to'ya. ²² Moropai tiaronkon wanî mî'nî ye'kana' ena'san warantî. Itekare eta to'ya. Mîrîrî pî' to' atausinpa. Tîise tiaron pensa Paapa maimu yawîrî ikupî to'ya pepîn. Maasa pra kure'ne inkamoro esenumenka tarîron non yeseru pî'. Moropai inkamoroya teesenu' tîi kure'ne temannekon yapurî Paapa yapurî tîuya'nîkon yentai. Mîrîrî ye'nen inkamoro arenta pepîn Paapa munkiyamî' pe —ta'pîiya. ²³ —Moropai tiaronkon wanî morî non pona ena'san warantî. Inkamoroya Paapa maimu eta to'ya moropai epu'tî to'ya. Î' kai'ma inpîmî epeta'pî warantî eepeta'pî. Mararî panpî' eepeta'pî warantî tiaronkonya Paapa maimu kupî mararî. Kure'ne panpî' eepeta'pî warantî tiaronkonya Paapa maimu kupî kure'ne panpî'. Moropai tiaron epeta'pî mararî pra warantî tiaronkonya innape Paapa maimu kupî mararî pra —ta'pî Jesusya.

Jesusya Kansipu'kurai Yekare Ekaremekî

²⁴ Jesusya inî'rî panton ekaremekî'pî. Î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' wanî ekaremekî'pîiya. Ta'pîiya: —See warantî awanî, warayo'ya tekkari yena'pî pîmî'pî ipapoi'ma tînmîri ya. Moropai ipîmî tîpo eemikku'pî tewî' ta. Moropai iwe'na'pî ewaron ya' teseru ta. ²⁵ Tîise tamî'nawîronkon wetun tanne, iteyaton wîtî'pî innmîri ya'. Mîikîrîya inpîmî'pî trigo ye' kore'ta kansipu'kurai ena'pî pîmî'pî. ²⁶ Inpîmî'pî arenta'pî moropai eepeta winîkî kansipu'kurai ye' nîrî arenta'pî ipokonpe. Ikore'ta awanî'pî.

²⁷ Mîrîrî ye'nen umî esa' poitîrîtonon wîtî'pî iipia. Moropai ta'pî to'ya ipî': “Anna karaiwarî, amîrîya morî pîmî'pîiya innape nai?” ta'pî to'ya ipî'. Inkamoro maimu yuuku'pî to' karaiwarîya. “Inna morî pîmî'pîiya”, ta'pîiya. “Tîise o'non pata pai kin kansipu'kurai erepansa' mîrîrî ikore'ta?” ta'pî to'ya.

²⁸ Moropai to' maimu yuuku'pî warayo' umî esa'ya. “Uyeyatonya mîrîrî ku'sa” ta'pîiya. Moropai ipoitîrîtononya ta'pî ipî': “Mîrîrî kansipu'kurai yaroka annaya yu'se nan?” ta'pî to'ya.

²⁹ “Kaane kîsarokatî maasa” ta'pîiya. “Maasa pra yarokaya'nîkon ya trigo ye' yarokaya'nîkon nîrî ipokonpe” ta'pîiya. ³⁰ “Tîwî narentai tîmurukun pe. Trigo ya'tîto' weiyu eseposa' yai, tauya ya'tînenan pî'. E'mai' pe kansipu'kurai ya'tîti moropai mîrîrî yaironpî'tî apo' ya' aaranto'pe. Tîise trigo konekatî uyewî' ta aako'manto'pe tauya to' pî'”, ta'pî warayo'ya —ta'pî Jesusya. —Mîrîrî warantî awanî, tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai.

Mostarda Ena'pî Yekare (Mc 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹ Moropai tiaron panton ekaremekî'pî Jesusya tînenupa'san pî'. Ta'pîiya: —Î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' wanî ekaremekîuya sîrîrî. Awanî

see warantí: Warayo'ya tînpîmî mostarda ena'pî pîmî'pî tînmîri ya' —ta'pîiya.
³²—A'kî, mîrîrî inpîmî mostarda ena'pî wanî si'mîrikkî pe pu'kuru. Tiaronkon umî ya' tîpinsenkon yena'pî ma're awanî. Tîise aarenta yai, kure'ne aarenta tiaronkon yentai. Mîrîrî ena kure'ne yei pe. Mîrîrî ye'nen tu'ke toronyamî' erepamî ipona. Inkamoroya taponse'kon ton konekapîtî ipanta pona —ta'pî Jesusya. —Mîrîrî warantî awanî, tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai —ta'pîiya.

Trigo Yai'meto' Fermento Yekare
(Lc 13.20-21)

³³ Tiaron panton ekaremekî'pî Jesusya î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî ekaremekîpa kai'ma. Ta'pîiya: —See warantî awanî. Wîri'ya kîsere'na kore'ta fermento tîrî'pî moropai mîrîrî yai'me'pîiya. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî kîsere'na sa'mo'pî fermentoya —ta'pî Jesusya. —Mîrîrî warantî awanî, tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai —ta'pîiya.

Î' Ton Pe See Panton Pe Jesusya Ekaremekî
(Mc 7.33-34)

³⁴ Tamî'nawîrî mîrîrî ekaremekî'pî Jesusya panton pe. Î' rî ekaremekîiya pra awanî'pî panton pe pra. Tîise panton pe neken to' yeurîma'pîiya. ³⁵ Mîrîrî warantî awe'kupî'pî maasa pra penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta nurî'tiya taasa' yawîrî awe'ku'to'pe. Pena ta'pî profeta nurî'tiya: Paapa maimu ekaremekîuya panton pe. Pena sîrîrî pata koneka'pî tîuya pata pai anî' nepu'tî'pî pepîn ekaremekîuya kupî sîrîrî ta'pî profeta nurî'tiya. SI 78.2

Î' Taato'pe Kansipu'kurai Yekare Wanî

Ekaremekî Jesusya

³⁶ Mîrîrî tîpo arinîkon pemonkonyamî' nîmî'pî Jesusya. Moropai attî'pî wittî ta. Miarî tîise inenupa'san erepamî'pî iipia. Inkamoroya ta'pî ipî': —Î' taato'pe mîrîrî kansipu'kurai pantoni wanî ekareme'kî anna pî' —ta'pî to'ya.

³⁷ Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Uurî ka' poi iipî'pî wanî tînpîmî morî pînnen pe —ta'pîiya. ³⁸—Mîrîrî umî wanî tamî'nawîrî pata pe sîrîrî non po. Inpîmî wanî Paapa pemonkonoyamî' pe, manni'kan tesa'kon pe awe'to'pe Paapa pia eturumaka'san pe. Tîise kansipu'kurai wanî Makui pemonkonoyamî' pe —ta'pîiya. ³⁹—Moropai kansipu'kurai pînnen wanî Makui pe. Trigo ya'tîto' weiyu tauya manni' wanî tamî'nawîron ataretî'kasa' pe. Inkamoro ya'tînenan wanî inseriyamî' pe —ta'pîiya. ⁴⁰—Umî esa' poitîritononya kansipu'kurai ya'tî'pî moropai apo' ya' yenumî'pî to'ya aaranto'pe. Mîrîrî warantî ikupî inseriyamî'ya kupî sîrîrî tiwinano'pî weiyu yai tamî'nawîron ataretî'kasa' yai —ta'pîiya. ⁴¹—Mîrîrî weiyu yai uurî, ka' poi iipî'pîya inseriyamî' yarima upemonkonoyamî' kore'ta. Tiaronkonya imakui'pî kupî emapu'tînenan menka to'ya. Moropai pemonkonyamî' imakui'pî ku'nenan menka inseriyamî'ya tamî'nawîrî —ta'pîiya. ⁴²—Moropai inkamoro imakui'pî ku'nenan pemonkonyamî' yenumî inseriyamî'ya apo' kure'nan ya'. Miarî apo' ya' si'ma to' karau mararî pra teekon tîpa'tîi ne'ne' pe apo' wanî ye'nen —ta'pîiya. ⁴³—Tîise manni'kan yaironkon Paapa maimu yawîrî si'san wanî kupî sîrîrî ipikku pe, Paapa, to' yunkon pata ya'. Ipikku pe weiya tamî'nawîron

weiyu'ma warantí to' waní kupí sírírí —ta'píi. —Umaimu anepu'pai awanikon ya, mírírí epu'tíya'níkon —ta'pí Jesusya.

Epe'ke Tíwe'sen Yenonsa' Yekare

⁴⁴ Tiaron panton ekaremekí'pí Jesusya. Ta'píi: —Í' kai'ma tamí'nawíronkon esa' pe Paapa ii'to' waní see warantí: Pena epe'ke tíwe'sen yenonsa' eporí'pí warayo'ya umí ya'. Mírírí eposa' tíuya ya, iní'rí yenomí'píi. Moropai taatausinpai attí'pí. Tamí'nawíron temanne ke awe'repa'pí. Moropai mírírí yepe'pí ke manní' umí, o'non pata epe'ke tíwe'sen yenomí tíuya ya, mírírí yenna'píi —ta'pí Jesusya. Moropai ta'píi: —Mírírí warantí awaní, tamí'nawíronkon esa' pe Paapa ii'to' —ta'píi.

Epe'ke Diamante Yekare

⁴⁵ —Moropai tiaron panton ekaremekíuya sírírí, í' kai'ma tamí'nawíronkon esa' pe Paapa iipí epu'tíkonpa —ta'pí Jesusya. —Awaní see warantí: Warayo' waní'pí diamante yennanen. ⁴⁶ Kure'nan diamante, epe'ke eposa' tíuya ya, tamí'nawíri temanne ke míkírí e'repa'pí, mírírí yepe'píkon ke kure'nan diamante epe'ke pu'kuru eposa' tíuya yennapa —ta'pí Jesusya. —Mírírí warantí awaní, tamí'nawíronkon esa' pe Paapa iipí ya —ta'píi.

Moro'yamí' Wíríríkató' Yekare

⁴⁷ Jesusya ta'pí: —Iní'rí tiaron panton ekaremekíuya sírírí, í' kai'ma pemonkonyamí' esa' pe Paapa iipí epu'tíkonpa. See warantí awaní: Moro'yamí' atawí'to'pe iku'sa' yenumí'pí warayo'konya iku'pí ka. Inkamoroya moro'yamí' yapisí'pí tu'ke si'ta —ta'píi. ⁴⁸ —Mírírí moro'yamí' yapi'to' ya' moro'yamí' atapí'sa' yai tu'ke intapíkírí. Mírírí woroka warayo'konya a'mun pona. Mírírí yai warayo'kon ereuta moro'yamí' era'mai. Moropai inkamoroya moríkon moro'yamí' menka. To' yense' ya' to' yara'tí to'ya. Tíise tiaronkon moro'yamí' moríkon pepín inkamoro papo to'ya poro pona —ta'píi. ⁴⁹ —Mírírí warantí awaní pe man, tiwin wei tamí'nawíron ataretí'ka ya. Mírírí yai moro'yamí' yapi'nenan warayo'kon warantí ikupí inseriyamí'ya kupí sírírí. Inkamoro wítí imakui'pí ku'nenan pemonkonyamí' menkai yairí tíwe'sanon kore'tapai. ⁵⁰ Moropai inkamoro tímenka'sankon yenumí inseriyamí'ya kure'nan apo' ya'. Miarí inkamoro imakui'pí ku'nenan karau ko'manní'pí mararí pra teekon típa'tíi ne'ne' pe tíwanikon ye'nen —ta'píi.

Amenan Waní Yairí Moropai Penaro'

⁵¹ Jesusya tínenupa'san ekanamapo'pí: —Tamí'nawírí umaimu epu'tí pí' naatí, mírírí tauya manní' ? —ta'pí Jesusya tínenupa'san pí'. —Inna, epu'tí pí' anna man —ta'pí to'ya.

⁵² Mírírí yai ta'pí Jesusya to' pí': —Moisés nurí'tíya yenupanto' pí' esenupa'san esenupa ya, uyesa'kon pe Paapa iipí kupí yekare pí' esenupa'san, inkamoro waní unekaremekí pí' esenupa'san waní wítí esa' pe tíwe'sen warantí. Maasa pra míkíríya miarí pai temannekon amenan pe tíwe'sen mo'ka. Moropai amenan pe pra tíwe'sen mo'kaiya nírí —ta'pí Jesusya.

Jesus Waní Nazaré Pon Pe

(Mc 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³ Moropai mírírí pantonkon ekaremekí típo, Jesus epa'ka'pí moropai attí'pí. ⁵⁴ Mírírí yai Jesus enna'po'pí tarenta'pí pata pona. Miarí pemonkonyamí' yenupa'pí Jesusya to' epe're'to'kon yewí' ta. Moropai arinikon

imaimu etanenan esenumenka'pî kure'ne teesewankono'mai. Inkamoro esekaranmapopîtî'pî. Ta'pî inkamoroya: —O'non pata epu'nen pe tîwanîpa Jesus esenupa'pî mîrîrî ye'ka anî' nîkupî eserîkan pepîn ku'to'peiya? —ta'pî to'ya. ⁵⁵ —Maasa pra mîlkîrî Jesus wanî pepîn kin manni' wittî konekanen munmu pe? Maria more pepîn kin mîlkîrî Jesus? Moropai Tiago, José, Simão, Judas ruinanon pepîn mîlkîrî? —ta'pî to'ya ipî'. ⁵⁶ —Moropai wîrîsisonon tari to' man tîise i' kai'ma tamî'nawîrî ikupî mîlkîrî Jesusya? —ta'pî to'ya.

⁵⁷ Mîrîrî wenai Jesus maimu anetapai pra miarîronkon pemonkonyamî' wanî'pî. Tîise ta'pî Jesusya to' pî': —Morî pe pu'kuru tamî'nawîronkonya Paapa maimu ekareme'nen eseurîma eta. Tîise tonpayamî' ipata yawonkon neken wanî imaimu anetapai pra —ta'pî Jesusya.

⁵⁸ Mîrîrî yai Jesusya tu'ke anî' nîkupî eserîkan pepîn kupî eserîke pra awanî'pî miarî Nazaré po. Maasa pra innape ikupî miarîronkon pemonkonyamî'ya pra awanî ye'nen.

14

João Batista Wî To'ya (Mc 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Mîrîrî yai Galiléia pata esa' pe Herodes wanî'pî. Mîlkîrîya tamî'nawîrî i' kupî Jesusya yekare eta'pî. ² Moropai mîlkîrîya ta'pî tîpemonkonoyamî' teesenyaka'masanon pî': —Seru' pepîn see João Batista nuri'tî mîlkîrî. Awe'mî'sa'kasa' mîrîrî. Mîrîrî wenai mîlkîrîya anî' nîkupî eserîkan pepîn ku'pîtî mîrîrî meruntî ke —ta'pîya.

³ Mîrîrî ta'pî mîlkîrî pata esa' Herodesya maasa pra João yarakkamo me'posa' tîuya ye'nen atarakkannîto' ta. Mîrîrî kupî'pî Herodesya, maasa pra takon Filipe no'pî Herodias yarakkîrî awanî pî' João eseurîmasa' ye'nen. ⁴ Tu'ke ite'ka João Batistaya taapîtî'pî pata esa' Herodes pî': —Paapa nekaremekî'pî unkupîkon ton pe yairî pra, imakui'pî ku'sa'ya mîrîrî, ayakon no'pî Herodias yarakkîrî tîwe'se —ta'pîya. ⁵ Mîrîrî wenai pata esa' Herodes ekore'ma'pî. João Batista anwîpai awanî'pî. Tîise eranne' pe awanî'pî Judeuyamî' pî'. Maasa pra Paapa maimu ekareme'nen pe awanî kai'ma to' esenumenka'pî.

⁶ Tîise pata esa' Herodesya teesenpo'pî weiyu yai, entamo'kanto' mararon pepîn koneka'pî. Moropai pemonkonyamî' eta'pîya mararî pra entamo'kai to' wîtîto'pe. Mîrîrî yai Herodias more, maasaron wîrî' aurîno'pî mananu'pî, tamî'nawîronkonya tera'ma tanne. Mîlkîrî mana'to' pî' pata esa' Herodes atausinpa'pî mararî pra. ⁷ Mîrîrî ye'nen ta'pîya mîlkîrî maasaron wîrî' pî': —Seru' pe pra tauya sîrîrî apî'. Upî' i' rî itu'se awe'to' esatîya ya, tamî'nawîrî itîrîluya —ta'pîya.

⁸ Moropai wîrî' wîtî'pî tîsan Herodias pia. Ekaremekî'pîya. Moropai ta'pî isanya João pu'pai mesatîi. Ta'pî tîsanya yawîrî esatî'pîya. —João Batista pu'pai'pî yu'se wai sunpa po —ta'pîya.

⁹ Mîrîrî taiya ye'nen, pata esa' Herodes ena'pî yairî ma're. Tîise tamî'nawîronkon tîneta'sanya eta tanne, i' itu'se awe'to' esatîya ya itîrîluya, taasa' tîuya ye'nen, maasaron wîrî' nesatî tîrî tîuya ta'pîya, seru' pe tîwanî namai. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen João Batista pu'paraikkîti me'po'pîya atarakkannîto' ta. ¹¹ Mîlkîrî pu'pai'pî enepî'pî to'ya sunpa po. Mîrîrî tîrî'pî to'ya maasaron aurîno'pî wîrî' pia. Moropai mîlkîrîya tîsan pia yari'pî. ¹² Mîrîrî yekare etasa' tîuya'nîkon pe João Batista nuri'tî nenupa'san iipî'pî iipia itesa'rî'pî era'mai.

Moropai miikiri yu'na'ti'pi to'ya. Moropai miriri ekareme'se to' witi'pi Jesus pi'.

Jesusya 5.000 Kaisaronkon Pemonkonyami' Yekkari'ti
(Mc 6.30-44; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

¹³ Tami'nawiron miriri e'ku'sa' yekare etasa' tuuya tupo, Jesus moropai inenupa'san witi'pi kanau ya' miaripai keren pona tuutipa tiwinsari. Tiise o'non pata awani epu'ti'pi arinikonya. Miriri ye'nen to' epa'ka'pi tiko'manto'kon yapai. Moropai to' witi'pi a'mun poro Jesus epose. ¹⁴ Moropai miari Jesusya to' yepori'pi. To' erepansa' wani'pi irawiri, kanau yapai tawauti pe. Jesusya kure'ne to' era'ma'pi ti'noko'pi pe, inkamoro itisan. Miriri ye'nen pri'yawonkon pepin sa'ne yepi'ti'piya, miari tiwe'sanon.

¹⁵ Pata ko'mami tanne, Jesus nenupa'san erepami'pi iipia. Moropai inkamoroya ta'pi ipi': —Insamoro arinikon pemonkonyami' witi'to'pe ka'ki witi'kon ta. Maasa pra ko'mamiya pata enasa' man, i' ton pra e'ni tanne tari keren po. To' witi'sa' ya, mori pe awani tekkarikon ton yennato'pe to'ya — ta'piya.

¹⁶ Tiise Jesusya to' maimu yuuku'pi: —Insamoro pemonkonyami' witi e'pai pra man —ta'piya. —Tiise amiri'nikonya to' yekkari'ti e'pai man —ta'pi Jesusya tinenupa'san pi'.

¹⁷ Tiise inkamoroya yuuku'pi. Ta'pi to'ya: —I' kai'ma see, anna pia mia'taikin neken pa'o man. Moropai asaki'ne neken moro'yami' man —ta'pi to'ya. —Tami'nawironkon pia itiriyaya pepin —ta'pi to'ya.

¹⁸ —Ene'ti moriya uupia —ta'pi Jesusya to' pi'.

¹⁹ Moropai pemonkonyami' eruatato'pe pari' pona ta'piya to' pi'. Moropai miikiriya mia'taikinan pa'o yapisi'pi moropai asaki'nankon moro'yami'. Moropai tenu yanumi'piya ka' ekaya. Moropai eepirema'pi yekkari wani pona. —Mori pe pu'kuru man Paapa —ta'piya. Miriri tupo pa'o pirikkapiti'piya. Miriri tiripiya tinenupa'sanya ititito'pe pemonkonyami' pia. ²⁰ Miriri pi' tami'nawironkon esekkari'ti'pi itu'se tiwanikon pikiri. Moropai inkamoro yekkari yonpari'pi yannuku'pi Jesus nenupa'sanya asaki'ne pu' pona tiimo'tai waikara'pi kaisari. ²¹ Inkamoro pemonkonyami' esekkari'ti'san wani'pi 5.000 yairi warayo'kon, wiri'sanyami' moropai moreyami' tiku'ne'ti pra to' tiise.

Jesus Asari Tuna Poro
(Mc 6.45-52; Lc 6.15-21)

²² Miriri tupo Jesusya tinenupa'san pi' ta'pi kanau ya' to' asara'tito'pe. Moropai to' witi'to'pe tirawiri iku'pi ratai pona. To' witi tanne Jesusya arinikon yaiponti'pi to' emi'to'pe. ²³ Pemonkonyami' emi'to'pe to' yaiponti tupo Jesus enuku'pi wi' pona epi'remai tiwinsari. Miar tiise pata ewaronpami'pi tiwinsari tiise. ²⁴ Miriri tanne, inenupa'san wani'pi iku'pi arakkita kanau ya'. Miar to' tiise a'situn pe eena'pi. Marari pra sipa sipa pe awani'pi. Kanau pona eerepami'pi merunti ke.

²⁵ Anoinna pata tiise, maasa erenmapi rawiri, tuna poro Jesus asari era'ma'pi inenupa'sanya tiponaya'nikon. ²⁶ Tuna poro miikiri asari era'ma' tiuya'nikon pe, inenupa'san wani'pi marari pra teesi'ni'se. Inkamoroya ta'pi: —Katonpi miikiri! To' entaime'pi teesi'ni'se marari pra. ²⁷ Inkamoro pi' Jesus e'pami'pi ka'ne' pe. Ta'piya to' pi': —Merunti ke e'ti, eranne' pe pra. Uuri miikiri, Jesus —ta'piya.

²⁸ Moropai Pedroya ta'pî ipî': —Uyepotorî, amîrî pe pu'kuru awanî ya, o'non pata awanî manni' pata uutîto'pe ka'kî tuna poro —ta'pîiya.

²⁹ —Asi'ki see —ta'pî Jesusya Pedro pî'. Moropai Pedro autî'pî kanau yapai moropai mîkîrî asarî'pî tuna poro Jesus ekaya. ³⁰ Mîkîrî asarî tanne, a'situnya ipuma'pî. Mîrîrî ye'nen eranne' pe eena pia'tî'pî. Moropai eeseuronka pia'tî'pî. Mîrîrî ye'nen teesi'nîpî pe awentaime'pî Jesus pî'. —Uyepotorî, upiika'tiki! —ta'pîiya.

³¹ Ka'ne' pe Jesusya tenya kainumî'pî Pedro yapisi'pa moropai ta'pîiya Pedro pî': —Innape ukupîya pra awanî mîrîrî. Î' wani' awanî ye'nen innape uurî kupîya pepîn?

³² Mîrîrî tîpo inkamoro asara'tî'pî kanau ya'. Moropai kure'nan a'situn atî'napannîpî'pîiya. ³³ Moropai inenupa'sanya Jesus yapurî'pî. Yapurî ye'ka pe inkamoroya ta'pî: —Innape see, Paapa munmu pe amîrî wani' sîrîrî —ta'pî to'ya.

Jesusya Genesaré Pon Yepi'ti (Mc 6.53-56)

³⁴ Iku'pî ratali pona teerepansa'kon pe, inkamoro autî'pî. Genesaré pata pona to' erepamî'pî. ³⁵ Miarî mîrîrî pata po, mororonkon pemonkonyamî'ya Jesus epu'tî'pî. Moropai inkamoroya pri'yawonkon pepîn, tamî'nawîrî mororonkon moropai tîwoi'nîkon tîiko'mansenon ene'to'pe to'ya to' yepi'tîto'peiya. ³⁶ Moropai pri'yawonkon pepînya Jesus pon ye'pi pî' yapîto'pe to'ya esatî'pî to'ya. Maasa pra ipon ye'pi pî' yapitîponkon esepi'tisa' wani'pî mîto'pe. Mîrîrî warantî to' esepi'tî'pî.

15

Jesus Yeseru Moropai Judeuyamî' Yeseru (Mc 7.1-13)

¹ Mîrîrî yai fariseuyamî' moropai Moisés nurî'tiya yenupanto' pî' yenupatonkon wîtisa' wani'pî Jerusalém poi Jesus yarakkîrî eseurîmai. ² Inkamoroya ta'pî Jesus pî':

—Î' wani' awanî ye'nen kin anenupa'san wani' pepîn utamokonya uyenupa'pikon yawîrî pra to' wani? Tenyakon rona to'ya pepîn tekkarikon yonpa tîuya'nîkon rawîrî. Mîrîrî yawîrî kupî to'ya pra awanî ye'nen upanama'pikon utamokonya yawîrî pra to' wani' mîrîrî —ta'pî to'ya.

³ Jesusya to' maimu yuuku'pî. Moropai ta'pîiya to' pî': —Î' wani' kin awanî ye'nen Paapa maimuya taasa' yawîrî ikupîya'nîkon pra, atamokonya ayenupa'pikon yawîrî ikupî pî' aako'mamîkon? —ta'pîiya. ⁴ —Maasa pra Paapaya ta'pî ankupîkon ton pî'.

“Ayunkon yapurîti moropai asankon yapurîti?”,

Êx 20.12; Dt 5.16

ta'pîiya. Moropai ta'pîiya nîrî:

“Anî' eseurîma ya imakui'pî pe tun winîkî moropai tîsan winîkî, mîkîrî wî e'pai awanî”,

Êx 21.17; Lv 20.9

ta'pî Paapaya —ta'pîiya. ⁵ —Tîise tiaronkon yenupaya'nîkon yairî pra. Amîrî'nîkonya taa to' pî'. Tiaron moro awanî tîyun anpiika'tîpainon tîise taaya'nîkon: “Kaane, untîrî ton pra man uyun' pia ipîika'tîto' ton, maasa pra Paapa pia untîrî pe seeni' mo'kasau'ya sîrîrî' taato'pe to'ya”, taaya'nîkon seru' pe. ⁶ Moriya mîrîrî warantî taaya'nîkon ya, ayunkon yapurîya'nîkon pepîn mîrîrî. Mîrîrî warantî Paapa maimu yu'se pra awanîkon esera'ma

mîrîrî, ayaserukon neken yawîrî ikupîkonpa. ⁷ Seru'ye'kon teesenku'tisanon tîiwarîrî'nîkon. Apî'nîkon penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta Isaiás nurî'tî eseurîma'pî yairî.

⁸ “Morî pe eseurîmakoi'kon insanan pemonkonyamî' upî'” taa Paapaya. “Tîise to' yewan wanî aminke upî'” taiya.

⁹ “Mîrîrî ye'nen uyapurîto' to'ya wanî î' pe pra rî.

Penaronkonya tîpanama'pîkon yawîrî tonpakon yenupa to'ya, uuriya tîpanama'pîkon pe tîku'se” ta'pî Paapaya, ta'pî profeta Isaiás nurî'tîya —ta'pî Jesusya to' pî'.

Is 29.13

Imakui'pî Pî' Jesus Eseurîma
(Mc 7.14-23)

¹⁰ Mîrîrî taa tîpo Jesusya arinîkon yanno'pî moropai ta'pîiya to' pî': —Maasa umaimu etatî moropai epu'tîya'nîkon yuwatî —ta'pîiya. ¹¹ —Imakui'pî pe e'nî pepîn uya're'kon unenapîkon wenai. Tîise imakui'pî pe e'nî imakui'pî pe eseurîma wenai, imakui'pî pî' esenumenkan wenai. Mîrîrîya imakui'pî pe ukupîkon —ta'pîiya.

¹² Mîrîrî taasai'ya tîpo, Jesus nenupa'san wîtî'pî iipia. Moropai inkamoroya ta'pî ipî': —Uyepotorî, î' taaya manni' pî' fariseuyamî' atasî'sirunpasa' man amaimu pî' —ta'pî to'ya.

¹³ Jesusya ta'pî: —Tamî'nawîronkon tînpîmî'pî pepîn aro'tasa' yaroka umî esa'ya. Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon Paapa pemonkono pe pra tîwe'sanon mo'kaiya tîpemonkonoyamî' kore'tapai —ka'ima to' maimu yuuku'pî Jesusya. ¹⁴ —Inkamoro ye'kakon tîpîinamai pra e'tî. Maasa pra to' wanî enkaru'nankon warantî. Mîrîrî ye'nen tiaronkon yenupa to'ya eserîke pra to' wanî. Enkaru'ne si'ma enkaru'nanya tiaron yarî eserîke pra awanî. Yarî yu'se tîwanî ya to' e'soroka itu'nakan ya' sa'nîrî.

¹⁵ Mîrîrî taiya ye'nen, Pedroya Jesus pî' esatî'pî. —Mîrîrî panton ekareme'kî anna pî' —ta'pîiya.

¹⁶ Jesusya ta'pî: —Sîrîrî tîpose pakko pe aako'mamîkon mîrîrî? —ta'pîiya. ¹⁷ —A'kî, uya're'kon unenno'makonya imakui'pî pe ukupîkon pepîn. Maasa pra uyewankon ya' eewomî pepîn, uro'takon ya' neken yenko'ma moropai yenpa'ka. ¹⁸ Tîise eseurîmanto' wanî uyewankon yapai teepa'kasen esenumenkanto' wenai. Mîrîrîya ukî'pakon imakui'pî pe. ¹⁹ Maasa pra uyewankon ya' tîko'mansen imakui'pî wenai esenumenkan imakui'pî pe, pemonkon anwîpai e'nî, moropai tiaron no'pî yarakkîrî e'nî, moropai se'tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî e'nî. Moropai ama' pe e'nî, moropai seru'ye' pe e'nî, imakui'pî pe eseurîman tiaronkon winikî. ²⁰ Sîrîrîkon imakui'pî uyewankon ya' tîko'mansen wenai, imakui'pî kupî pî' ko'mannî. Mîrîrî tîise uyenyakon tîronai pra uya're'kon yonpasa' wenai, imakui'pî pe e'nî pepîn —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

Judeupa' Pepîn Wîrî' Pî' Jesus Eseurîma
(Mc 7.24-30)

²¹ Mîrîrî pata yapai Jesus ese'ma'tî'pî. Attî'pî Tiro pata poro aminke pra cidade pî'. Moropai Sidom pata poro attî'pî. ²² Miarî wîrî' wanî'pî Cananeu pon, Judeupa' pepîn. Jesus erepansa' tanne, mîkkîrî iipî'pî iipia. Moropai ta'pîiya tîwentaimepîtî ye'ka pe: —Uyepotorî, amîrî wanî Davi nurî'tî paarî'pî pe. Pîika'titon amîrî. A'noko'pî pe sa'ne uyera'makî. O'ma' ewonsa' man unre wîrî' ya'. Mîkkîrîya tone' ikupî pî' man —ta'pîiya.

²³ Tiiŕse Jesusya imaimu yuuku pra awani'pî. Mîrîrî tanne, inenupa'san erepami'pî iipia aminke pra. Moropai inkamoroya ta'pî: —Mîikîrî wîrî' wîtîto'pe ka'kî, uwenairî'nîkon aaipî ko'mannîpî mîrîrî taa enepîiya. Moropai awentaimepîtî ko'mannîpî —ta'pî to'ya.

²⁴ Jesusya yuuku'pî: —Paapaya uyarimasa' man upemonkonoyamî' neken pîika'tîto'peuya, Judeuyamî' ataka'ma'san, carneiro wani' itesa' pra warantî tîwe'sanon —ta'pîiya.

²⁵ Tiiŕse mîikîrî wîrî' iipî'pî Jesus rawîrî moropai awe'sekunka'pî moropai mîikîrîya ta'pî: —Uyepotorî, upîika'tîkî sa'ne —ta'pîiya.

²⁶ —A'kî —ta'pî Jesusya ipî'. —More ya're' tîrî ya arinmaraka pia, morî pe pra awani. Mîrîrî warantî awani apîika'tî tîuya ya, Judeupa' pe pra awani ye'nen.

²⁷ Tiiŕse wîrî'ya ta'pî Jesus pî': —Innape man, Uyepotorî. Mîrîrî ye'ka pe tîŕse tesa'kon ya're' ya'punu'pî e'soroka enapî arinmarakayamî'ya itaponse' yo'koi si'ma. Mîrîrî ye'nen mararî mîrîkkî itîikî uupia.

²⁸ Jesusya ta'pî ipî': —Mîrîrî taaya ye'nen, innape ukupîya epu'tî pî' wai, ma'non —ta'pî Jesusya. —Mîrîrî ye'nen î' taaya manni' mîrîrî kupîiya. Moropai mîrîrî taa Jesusya pe mîikîrî wîrî' more o'ma' yarakkîron esepî'tî'pî.

Tu'kankon Pemonkonyamî' Yepî'tî Jesusya

²⁹ Miarî pai Jesus ese'ma'tî'pî moropai attî'pî Galiléia ku'pî rî pîkîrî. Moropai mîikîrî enuku'pî wî' pona moropai eereuta'pî miarî. ³⁰ Miarî nîrî arinîkon pemonkonyamî'ya pri'yawonkon pepîn yari'pî. Asakoi'kon pepîn, moropai ma'tîkî' pankon, moropai enkaru'nankon, moropai imaimu pînon moropai tu'kan paran pî' tîwe'sanon yari'pî to'ya Jesus pia to' yepî'tîto'peiya kai'ma. Moropai inkamoro yepî'tî'pîiya. ³¹ Mîrîrî kupî Jesusya era'ma tîuya'nîkon pî' pemonkonyamî' esenumenka'pî mararî pra teese-wankono'mai, maasa pra imaimu pîn eseurîma ye'nen, moropai ma'tîkî' pankon esepî'tîsa' ye'nen, moropai asakoi'kon pepin asari ye'nen, moropai enkaru'nankonya era'ma ye'nen. Mîrîrî pî' Judeuyamî' yepotorî Paapa yapurî'pî to'ya mararî pra.

Jesusya 4.000 Kaisaronkon

Pemonkonyamî' Yekkari'tî (Mc 8.1-10)

³² Jesusya tînenupa'san yanno'pî tîpîa to' yeurîmapa kai'ma moropai ta'pîiya: —Eseurîwî'ne wei kaisari' insanan pemonkonyamî' ko'mansa' man uupia. U'noko'pî pe to' era'ma pî' wai to' ya're' ton pra tîŕse —ta'pîiya. —To' anaipontîpai pra wai tekkarikon yonpa to'ya pra to' tîŕse. Maasa pra yai to' wîtî eserîke wani' e'ma taawîrî emî'ne tîwanîkon pî' —ta'pîiya.

³³ Inenupa'sanya Jesus ekaranmapo'pî: —O'non ye'ka pe insanan mararonkon pepîn pemonkonyamî' yekkari ton eporî e'painon tarî keren po si'ma? Î' ton pîn ya' e'nî tanne —ta'pî to'ya.

³⁴ Inkamoro ekaranmapo'pî Jesusya: —Î' warapo kaisari' trigo puusa' nai? —ta'pîiya. —Asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisari' moropai moro'yamî' mîrîkkî —ta'pî to'ya.

³⁵ Moropai tamî'nawîronkon pî' ta'pî Jesusya: —Non pona ereutatî —ta'pîiya. ³⁶ Moropai Jesusya asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisaron trigo puusa' yapîsî'pî, moropai moro'yamî' nîrî. Mîrîrî tîpo eepîrema'pî Paapa pî'. —Morî pu'kuru amîrî, anna ya're' ton tînen —ta'pîiya Paapa pî'.

Mírîrî tîpo trigo puusa' pirikkapîti'pîiya. Mírîrî tîrî'pîiya tînenupa'san pia itîito'pe to'ya pemonkonyamî' pia. ³⁷ Mírîrî pî' tamî'nawîronkon entamo'ka'pî teesepe'tikon pîkîrî. Mírîrî yonparî'pî yannuku'pî inenupa'sanya asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî waikara'pî. ³⁸ Inkamoro Jesus nekkari'tî'san wani'pî warayo'kon 4.000 kaisarî wîri'sanyamî' tîku'netîi pra moropai moreyamî'.

³⁹ Mírîrî tîpo Jesusya pemonkonyamî' yaiponti'pî to' wîtîto'pe. Moropai Jesus asara'tî'pî kanau ya', moropai atti'pî Magadâ pata pona.

16

Tînera'makon Ton Esatî To'ya (Mc 8.11-13; Lc 12.54-56)

¹ Jesus yarakkîrî eseurîmai tiaronkon fariseuyamî' moropai tiaronkon saduceuyamî' wîti'pî iipia. Jesus anaka'mapai to' wani'pî mîito'pe. Paapa winîpaino pe mîkîrî wani' pepîn kai'ma to' esenumenka'pî. Mírîrî ye'nen ka' winîpainon, tînera'makon ton esatî'pî to'ya Jesus pî'. ² Tîise Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Wei ewomî tanne suuyu pe tîwe'sen ka' pî' era'maya'nîkon ya, taawonan amîrî'nîkon: “Penane morî pe pata wani' pe man. Akî, ka' pî' suuyu pe awani”, taaya'nîkon. ³ Moropai penane pu'kuru suuyu pe pata wani' ya taaya'nîkon: “Sîrîrîpe kono' rena pe man”, taaya'nîkon. Maasa pra ka' pî' katupuru era'masa'ya'nîkon ye'nen, moropai ewaron pe pata wani' ye'nen. Ka' era'maya'nîkon kaisarî, taapîtiya'nîkon î' e'kupî epu'tiya'nîkon. Tîise î' wani' awani' ye'nen anera'ma'pikon ayenukon ke, kupîya'nîkon pepîn innape? Î' e'kupî epu'tiya'nîkon pepîn, î' ikupî eserikan pepîn era'maya'nîkon tîise —ta'pîiya. ⁴ —Î' ye'ka pe amîrî'nîkon sîrîrî pankon wani' imakui'pî pe, innape ukupî ye'ka pe pra. Anera'makon ton esatîya'nîkon upî'. Tîise î' rî anera'makon ton kupîya' pepîn. Tîise tiwinan neken Jonas nurî'ti yarakkîrî e'kupî'pî. Mírîrî epu'tiya'nîkon yu'se wai.

Mírîrî taa tîpo, Jesus epa'ka'pî moropai atti'pî to' piapai.

Fariseuyamî' Moropai Saduceuyamî' Yeseru Fermento Warainon (Mc 8.14-21)

⁵ Jesus nenupa'sanya iku'pî nuurukku'sa' yai, tiwanmîra'nîkon tekkarikon yaasa' to'ya pra to' wani'pî.

⁶ Mírîrî yai ta'pî Jesusya: —Enpen panpî' e'tî, fariseuyamî' moropai saduceuyamî' pî' tîwarî e'tî. Aka, tîwî to' piawon trigo sa'moto' to' piawon nîsi —ta'pîiya.

⁷ Mírîrî taiya pî' Jesus nenupa'san eseurîma'pî teken si'ma. Ta'pî to'ya: —Mírîrî taiya maasa pra uyekkarikon ton ene'sa' pra awani' ye'nen —ta'pî to'ya.

⁸ Inkamoro eseurîmato' eta'pî Jesusya. Mírîrî ye'nen to' ekaranmapo'pîiya. Ta'pîiya: —Î' ton pe see eeseurîmakon ko'mannîpî mîrîrî, ayekkarikon ton pra awani' pî'? Î' ye'ka pe see mararî innape uku'to'ya'nîkon awani' mîrîrî!

⁹ Uupia Paapa meruntîri wani' epu'tiya'nîkon pra naatî mîito'pe? Epu'tiya'nîkon pra awanîkon mîrîrî ayewankon ya'. Manni' unku'pî pî' awenpenatakon pra naatî? Mia'taikinan trigo puusa' pirikkapîti'pîuya 5.000 kaisaronkon warayo'kon yekkarî'tî'pîuya. Moropai î' warapo waikara'pî kaisarî itonparî'pî yannuku'pîya'nîkon pî' enpenatatî. ¹⁰ Moropai manni' asakî'nan mia' pona tîmo'tai kaisaron trigo puusa' mîrîrî ke 4.000 kaisaronkon warayo'kon

yekkari'ti'pîuya. Moropai î' warapo waikara'pî kaisari' itonpari'pî yan-nuku'pîya'nikon? ¹¹ Mîrîrî tauya manni' epu'tîya'nikon pra awanikon mîrîrî. Maasa pra trigo puusa' pî' eseurîma pepîn sîrîrî. Tîise fariseuyami' moropai saduceuyami' yeseru pî' eseurîma, mîrîrî tîwarî e'tî. Mîrîrî to' yeseru wanî kîsere'na sa'moto' fermento warantî.

¹² Mîrîrî Jesus eseurîmato' epu'tî'pî inenupa'sanya. Maasa pra kîsere'na sa'moto' pî' eeseurîma pe pra epu'tî'pî to'ya. Tîise pemonkonyami' yenupato' fariseuyami'ya moropai saduceuyami'ya pî' eeseurîma epu'tî'pî to'ya. To' yeseru pî' tîwarî tîwanikonpa epu'tî'pî to'ya.

Jesus Wanî Cristo Pe Taa Pedroya
(Mc 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Moropai Jesus wîti'pî tiaron pata poro, itese' Cesaréia Filipe. Miari teerepansa'kon pe tînenupa'san ekaranmapo'pîiya: —Anî' kai'ma uurî, ka' poi iipî'pî pî' pemonkonyami' wanî? —ta'pîiya.

¹⁴ Inkamoroaya yuuku'pî: —Tiaronkonya taa apî': “João Batista nuri'tî mîkîrî”, taa to'ya. Moropai tiaronkonya taa: “Penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta Elias nuri'tî mîkîrî”, taa to'ya —ta'pî to'ya. —Moropai tiaronkonya taa: “Penaro' itekare ekareme'nen profeta Jeremias nuri'tî mîkîrî”, taa to'ya. “Paapa maimu ekareme'nenan nuri'san yonpa pe awanî”, taa to'ya —ta'pî inenupa'sanya.

¹⁵ —Amîrî'nikon kanan? Anî' pe ukupî pî' naati? —ta'pîiya.

¹⁶ Simão Pedroya yuuku'pî: —Amîrî Paapa nîmenka'pî, Cristo. Ipatîkarî tîiko'mansen Paapa munmu pe awanî —ta'pî Pedroya.

¹⁷ Jesusya ta'pî Pedro pî': —Mîrîrî taaya ye'nen, morî pe pu'kuru awanî sîrîrî, Simão, João munmu —ta'pî Jesusya ipî'. —Maasa pra sîrîrî yairon epu'tîya manni' wanî pepîn pemonkon winîpainon pe pu'kuru. Tîise uyun ka' pon nîrîrî'pî pe awanî aapia —ta'pî Jesusya Pedro pî'. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen Jesusya ta'pî Pedro pî': —Tauya sîrîrî apî', amîrî Pedro sa'man, tî' warainon. Moropai sîrîrî tî'parappa pona usoosirî konekauya sîrîrî. Mîrîrîya upemonkonoyami', usoosirî tawonkon ena pe man meruntî ke, tamî'nawîronkon yentai. Sa'mantanto' yentai to' ena pe man, Makuiya to' taruma'tî tîise —ta'pî Jesusya. ¹⁹ —Sîrîrî meruntî ke uurî e'to' tîrîuya aapia. Î' taaya'nikon umaimu pe sîrîrî non po, mîrîrî pî' inna taa Paapaya ka' po —ta'pîiya.

²⁰ Mîrîrî taa tîpo, Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Tîise Paapa nîmenka'pî pe uurî wanî kîsekareme'tî anî' pî' —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

Jesus Eseurîma Tîisa'manta Pî'

Moropai Tîiwe'mî'sa'ka Pî'
(Mc 8.31–9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Moropai mîrîrî pata pai Jesus eseurîma pia'tî'pî tîisa'manta pî'. Tînenupa'san pî' ta'pîiya: —Uuti' e'pai awanî sîrîrî Jerusalém pona moropai miari Judeuyami' esananya moropai teepîremasanon esananya uyewanmarî kupî sîrîrî. Moropai Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkonya nîrî uyewanmarî kupî sîrîrî. Inkamoroaya utaruma'tî mararî pra. Inkamoroaya uwi me'po kupî sîrîrî. Tîise uusa'manta tîpo, iteseurîno weiyu yai e'mî'sa'ka kupî sîrîrî —ta'pîiya.

²² Mîrîrî taiya ye'nen, Pedroya Jesus yari'pî tiaronkon kore'tapai tarakkîrî teeseurîmapa, imaimu yuwa'tîpa. Moropai ta'pîiya ipî': —Uyepotorî, mîrîrî

warantî eeseurîma e'pai pra man. Paapaya mîrîrî kupî e'pai pra man ayarakkîrî —ta'pî Pedroya Jesus pî'.

²³ Jesus era'tî'pî Pedro winîkî. Moropai ta'pîiya Pedro pî': —Uupiapai atari-makî, Makui. Uurî ma'nîpa yu'se awanî mîrîrî. Paapa esenumenka warantî eesenumenka pra awanî mîrîrî. Tarî non po tûko'mansenon esenumenka warantî eesenumenka —ta'pîiya.

²⁴ Moropai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî'. Ta'pîiya: —Uwanîyakon pe e'pai awanîkon ya, ayeserukon, itu'se awe'to'kon mîrumakatî moropai itu'se uurî e'to'ku'tî. Uwanîyakon pe e'pai awanîkon ya, e'taruma'tînto' namapai pra e'tî. Moropai uwenairî maai'tîi —ta'pîiya. ²⁵ —Tîise anî'ya tûko'manto' pî'nînma ya kure'ne, tîwe'taruma'tî namaiya. Mîrîrî ye'nen Paapa pia ipatîkarî tûko'manto' ton eporîiya pepîn. Tîise aminke aako'mamî Paapa pî'. Tîise uwenai anî'ya tûko'manto' pî'nînma pra awanî ya, tîwe'taruma'tîto' yapitanîpîiya ya, ipatîkarî enen tûko'manto' ton eporîiya Paapa pia. ²⁶ Tamî'nawîron sîrîrî non pon yemanne esa' pe anî' ena ya, tîise ipatîkarî enen tûko'manto' ton eporîiya pra awanî ya, eporîiya kupî pepîn rî mîrîrî. Aasa'manta yai tekaton yepe' ton eporîiya pepîn. Awe'pîika'tî pepîn. ²⁷ Maasa pra uurî, ka' poi iipî'pî iipî kupî sîrîrî Paapa meruntîri yarakkîrî, inserîyamî' pokonpe. Moropai mîrîrî yai tamî'nawîronkon pia untîrî tîrîuya kupî sîrîrî to' nîkupî'pî wenai. ²⁸ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn sîrîrî. Uurî, ka' poi iipî'pî pemonkon pe wani pe man tamî'nawîronkon esa' pe. Mîrîrî era'ma amîrî'nîkon yonpayamî'ya pe man tîisa'mantakon rawîrî —ta'pî Jesusya.

17

Jesus Moropai Moisés Moropai Elias (Mc 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Tiwin mia' pona tîimo'tai wei tîpo, Jesus wîti'pî kawînan wî' pona tînenupa'san yonpa pokonpe. Pedro wîti'pî moropai Tiago moropai itakon João wîti'pî ipokonpe. ² Miarî Jesus yenpata etinyaka'ma'pî to' rawîrî si'ma. Inke' pe awanî'pî, wei warantî moropai ipon wani'pî aimutun pe pu'kuru, inke' pe apo' ya'karu warantî. ³ Mîrîrîya tiwinarî asakî'nankon warayo'kon, Moisés nuri'tî moropai Elias nuri'tî esenpo'pî to' rawîrî. Moropai Jesus yarakkîrî to' eseurîma era'ma'pî to'ya. ⁴ Mîrîrî ye'nen Pedroya ta'pî Jesus pî': —Uyepotorî, morî pe pu'kuru e'nî man tarî. Mîrîrî ye'nen itu'se awanî ya, eseurîwi'ne kaisarî tappî ton konekauya sîrîrî, tiwin amîrî ton moropai tiwin Elias ton moropai tiwin Moisés ton kai'ma —ta'pîiya.

⁵ Mîrîrî warantî Pedro eseurîma ko'mannîpî tanne, katupuru inke'ya to' napontî'pî. Moropai mîrîrî kore'ta Paapa eseurîmato' eta'pî to'ya. Ta'pî Paapaya: —Unmu mîserî uwakîri pu'kuru ipî' atausinpato'. Mîikîri unmu yu'san uurî mararî pra. Mîikîriya î' taato' eta'tî —ta'pî Paapaya.

⁶ Paapa eseurîmato' eta tîuya'nîkon pe, Jesus nenupa'san ena'pî mararî pra eranne' pe. Mîrîrîya to' yenkasi'pannîpî'pî. Non pona tenpatakon erennuku'pî to'ya. ⁷ Tîise Jesus iipî'pî to' pia moropai to' yapî'pîiya. Ta'pîiya to' pî': —E'mî'sa'katî, eranne' pe tîwe'se pra e'tî —ta'pîiya to' pî'. ⁸ Inkamoro kuranta'pî moropai tîwoi'nîkon era'ma tîuya'nîkon ya, anî' era'ma to'ya pra awanî'pî, tîise Jesus neken, tiwînsarî era'ma'pî to'ya.

⁹ Wî' poi jawawîtkon pe, Jesusya ta'pî to' pî': —Anî' pî' anera'ma'pîkon kîsekareme'tî —ta'pîiya. Uusa'manta tîpo, uurî, ka' poi iipî'pî e'mî'sa'kasa' tîpo ekaremekîkonpa.

¹⁰ Mîrîrî ye'nen inenupa'sanya Jesus ekaranmapo'pî: —Î' wani' kin awani' ye'nen Moisés nuri'tîya yenupanto' pî yenupatonkonya taapîti mîrîrî? “E'mai' pe penaro' Paapa maimu ekareme'nen Elias nuri'tî iipî pe man. Moropai mîrîrî tîpo Paapa narima'pî Cristo iipî”, taa to'ya —ta'pî to'ya iipî'.

¹¹ Jesusya yuuku'pî: —Inna, seru' pepin Elias nuri'tî warainon ii'sa' man tami'nawiron konekai Paapa maimu yawîrî. ¹² Aaipî'pî tîise tarîronkonya epu'tî pra awani'pî. Tîise itaruma'tî'pî to'ya itu'se tiwanikon pikîrî. Mîrîrî warantî nîrî uurî ka' poi iipî'pî taruma'tî inkamoro rî pemonkonyamî'ya.

¹³ Mîrîrî warantî Jesus eseurîma ye'nen, inenupa'sanya imaimu epu'tî tu'ka'pî. João Batista yekare pî' eeseurîma kai'ma to' wani'pî.

Jesusya Maasaron Warayo' Yepi'ti
(Mc 9.14-29; Lc 9.37-43a)

¹⁴ Arinîkon pemonkonyamî' pia to' erepansa' ya, warayo' iipî'pî Jesusa pia. Moropai irawîrî awe'sekunka'pî. ¹⁵ Mîikîrîya ta'pî Jesus pî': —Uyepotorî, unmu sa'ne a'noko'pî pe era'makî. O'ma' ewonsa' man mîikîrî ya'. Moropai yeporîiya ya, non pona yenumîiya moropai inta arakkunta. Tu'ke ite'ka apo' ya' imasai'ya man. Moropai tuna ka yenunsai'ya man. ¹⁶ Mîikîrî enepî'piuya anenupa'sanya yepi'tito'pe kai'ma. Tîise yepi'tî to'ya eserike pra to' wani'pî —ta'pîiya iipî'.

¹⁷ Jesusya warayo' maimu yuuku'pî: —Amîrî'nîkon, sîrîrîpankonya ukupî pra awani' innape. Imakui'san amîrî'nîkon. Î' pikîrî ayapîtanîpiuya'nîkon e'pai awani? Î' pikîrî amîrî'nîkon yarakkîrî uuko'mamî sîrîrî? —ta'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya: —Mîikîrî warayo' maasaron ene'tî uupia —ta'pîiya.

¹⁸ Mîikîrî epa'kato'pe ta'pî Jesusya. Moropai o'ma' epa'ka'pî mîikîrî warayo' yapai mîrîrî pe rî. Mîrîrî ye'nen eesepe'tîsa' wani'pî.

¹⁹ Mîrîrî ku'sa' Jesusya tîpo, inenupa'san erepamî'pî Jesus pia tiwînsari tîise. Ekaranmapo'pî to'ya: —Î' wani' awani' ye'nen o'ma' tîrika annaya eserike pra awani' mîrîrî? —ta'pî to'ya Jesus pî'.

²⁰ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Maasa pra innape ukupîya'nîkon pra awanîkon ye'nen. A'kî, innape ikupîya'nîkon ya, tîwîrî sî'mîrîkkî pe mîrîkkî innape iku'to'ya'nîkon tîise, manni' mostarda yena'pî warantî tîise, taaya'nîkon ya seeni' wî' pî': “Seeni' patapai emo'kakî moropai atîkî” taaya'nîkon ya, moropai amaimukon pe mîrîrî wîti e'painon. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya, tami'nawiron mîrîrî ye'ka kupîya e'painon, innape ikupîya'nîkon ya —ta'pî Jesusya. [²¹ —Tîise mîikîrî o'ma' yarakkîrî tîwe'sen yepi'tîya'nîkon e'painon eepîremakon ye'ka pe, ayekkarikon tonpai pra tîise. Mîrîrî warantî neken mîserî o'ma' warainon yenpa'kaya'nîkon e'painon —ta'pî Jesusya to' pî'.]

Jesus Eseurîma Inî'ri Tîisa'manta Pî'

Moropai Tîwe'mî'sa'ka Pî'
(Mc 9.30-32; Lc 9.43b-45)

²² Tînenupa'san pokonke teemurukuntî Galiléia po, Jesusya ta'pî to' pî': —Uurî ka' poi iipî'pî rumaka tiaronkonya kupî sîrîrî uyeyatonon yenyâ'.

²³ Moropai inkamoroya uyapîsî kupî sîrîrî. Moropai uwî to'ya kupî sîrîrî. Tîise uwîsa' to'ya tîpo, iteseurîno weiyu yai e'mî'sa'ka kupî sîrîrî —ta'pîiya.

Moropai mîrîrî taa Jesusya eta tîuya'nîkon pî', inenupa'san esewankono'masa' wani'pî mararî pra.

Jesus Eseurîma Tîniru To' Ne'ma Pî'

²⁴ Cafarnaum cidaderi po Jesus erepansa' tanne tinenupa'san pokonpe, to' epiremato' yewi' ta tiniru yapisi pi' teesenyaka'masanon witi'pi Pedro pia. Inkamoroya Pedro ekaranmapo'pi: —Amiri'nikon yenupanenya tiniru tiri pepin anna pia? —ta'piya.

²⁵ —Inna, aye'maiya'nikon —ta'pi Pedroya. Miriri taasa' to'ya tipo, Pedro ewomi'pi witi' ta, Jesus e'to' ta. Moropai Jesus eseurima'pi e'mai' pe Pedro eseurima pra tiise. Ta'piya: —I' kai'ma esenumenkan pi' nan, Pedro? Ani'kanya ye'ma e'painon manni'kan ipikkukon pata esanon esanon reiyami' pia tarironkonya tiaron pata ponkonya ka'ri?

²⁶ —Tiaron pata ponkonya ye'ma —ta'pi Pedroya. —Inna —ta'pi Jesusya. —Tiise tari tiiko'mansenonya ye'ma pepin e'painon maasa pra to' yonpayami' pe to' wani ye'nen —ta'pi Jesusya. ²⁷ —Tiise ye'ma pra awani ya, ye'ma annaya pepin taa to'ya namai ye'mapai man —ta'pi Jesusya. —Miriri ye'nen konoi' pi' atiki iku'pi ka. E'mai'non moro' yeu'kasa'ya ya, miikiri mata ya' tiniru ena'pi eporiya. Miriri e'to'pe uuri tonpe moropai amiri tonpe, teepiremasanon pia utirikon pe —ta'pi Jesusya.

18

Ani' Wani Ipikku Pe Panpi' Tiaronkon Yentai (Mc 9.33-37; Lc 9.46-48)

¹ Moropai miriri yai inenupa'sanya Jesus ekaranmapo'pi. —Ani' wani e'painon ipikku pe panpi' anna kore'ta, Paapa pemonkonoyami'? —ta'pi to'ya.

² Miriri taa to'ya ye'nen, to' rawiri si'ma Jesusya more yanno'pi tiipia. Moropai miikiri tiri'piya to' rawiri. ³ Moropai ta'piya: —Ayenku'tiuya'nikon pepin, yairi tauya siriri. Tiaron pe eesenumenkanon pra awanikon ya, moropai tiaronkon ma're e'pai pra awanikon ya, miseri more waranti, Paapa wani pepin ayesa'kon pe, ipemonkono pe awanikon pepin. ⁴ Miriri ye'nen ani' wani ya tiaronkon ma're e'pai, miseri more waranti, miikiri wani ipikku pe panpi' Paapa pemonkonoyami' kore'ta. ⁵ Moropai ani'ya miseri more warainon yapisi ya tiwakiri pe, uyapuri tiuya ye'nen, miriri waranti uuri niri yapisiya tiwakiri pe more yapisi tiuya manni' waranti —ta'pi Jesusya tinenupa'san pi'.

Nari' Pe Imakui'pi Wani (Mc 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ —Tiise ani'ya innape uku'nenan moreyami' kore'ta tiwinan to' yonpa yenupa ya imakui'pi ku'to'peiya, miikiri imakui'pi kupiya emapu'titipon taruma'ti Paapaya marari pra. Morip panpi' awani e'painon, miikiri pimi pi' kure'nan a' pe ikonekasa' ti' yewa'ti to'ya ya, moropai miikiri yenumi to'ya ya iren ka'. Maasa pra miriri yentai itaruma'ti Paapaya imakui'pi kupi tiaronya emapu'tisai'ya ya. ⁷ Aka, tiwari e'ti, tamini' nawironkon pemonkonyami' siriri pata po tiiko'mansenon. Maasa pra imakui'pi kupi to'ya emapu'tisanon moro awani. Miriri e'kupi e'pai awani, tiise manni' tiaronya imakui'pi kupi emapu'tinen, miikiri taruma'ti Paapaya pe man marari pra —ta'pi Jesusya.

⁸ —A'ki, imakui'pi kupiya emapu'ti ayenya ya, miriri ya'tiki. Moropai a'puya niri imakui'pi kupiya emapu'ti ya, miriri ya'tiki moropai yenumi imakui'pi kupiya namai. Morip pe awani ma'tiki' si'ma enen aako'manto' ton eporiya ya, morip pe e'to' yawiri si'ma apo' ya' ayenumi Paapaya yentai, manni' apo' i' pensa eesi'nipi ton pepin ya'. ⁹ Moropai ayenuya imakui'pi

kupîya emapu'tî ya, mîrîrî ayenu ratai mo'kakî moropai mîrîrî yenunkî poro pona imakui'pî kupîya namai. Maasa pra morî pe awanî, taiken ayenu tîise, aako'manto' ton eporîya ya, sa'nîrî tîise apo' ya' ayenumî Paapaya yentai — ta'pî Jesusya.

Carneiro Ataka'ma'pî Yekare

(Lc 15.3-7)

¹⁰—Mîrîrî ye'nen, aka tîwarî e'tî manni'kan moreyamî' innape uku'nenan kupîya'nikon namai ayewanmakon pe. Maasa pra tauya sirîrî apî'nikon, inkamoro ko'mannî'nenankon pe inseriyamî' wanî aminke pra Paapa pia, î' e'kupî to' yarakkîrî ekareme'nenan pe. [¹¹ Moropai uurî, ka' poi iipî'pî sirîrî non pona ataka'ma'san pîika'tî —ta'pî Jesusya.]

¹² Jesusya to' nepu'tî ton ekaremekî'pî. Ta'pîiya: —Î' kai'ma eesenu-menkakon e'painon. Warayo' wanî ya 100 kaisarî carneiroyamî' esa' pe tîwe'se, tîise inkamoro yonpa esepu'tî pra awanî ya tiwin, î' kupîya e'painon? Tîwî inkamoro 99 kaisaronkon nîmîiya tekkarikon yonpa to'ya tanne. Moropai attî eesera'ma pra awanî manni' yuwai, innape nai? —ta'pî Jesusya.

¹³—Moropai tauya mîkîrî eposai'ya ya, kure'ne aatausinpa. Inkamoro 99 kaisaronkon pî' aatausinpa yentai. ¹⁴Mîrîrî warantî nîrî Paapa ayunkon ka' pon wanî tiwin mîrîkkî more, tîpemonkonoyamî' yonpa ataka'ma yu'se pra, imakui'pî ya' attî namai —ta'pî Jesusya.

Uyonpakonya Imakui'pî Ku'sa' Ya

¹⁵ Moropai ta'pîiya: —Ayonpaya imakui'pî ku'sa' ya awinîkîi, iipia atîkî imakui'pî inkupî'pî konekata yarakkîrî. “Yairî pra awe'sa' nai, uyonpa”, ka'ta ipî'. Tîise mîrîrî konekaki sa'nîrî si'ma neken amîrî'nikon, tiaronkon kore'ta pra si'ma. Morî pe tîpanamato'ya eta ayonpaya ya, morî pe awanî, maasa pra ipîika'tîya ye'nen mîrîrî winîpai. ¹⁶ Tîise tîpanamato'ya anetapai pra awanî ya, tiwin asakî'nankon innape Jesus ku'nenan yaaki ayarakkîrî. Paapa maimu e'menukasa' manni' yawîrî awanîkonpa. Maasa pra see warantî awe'menukasa' man:

Asakî'ne eseurîwi'ne etatonkon e'pai awanî innape yairî eseurîmannî'pî
e'to'pe, *Dt 19.15*

taasai'ya man. ¹⁷ Tîise to' maimu anetapai pra awanî ya, tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan soosi tawonkon pî' ekareme'tî. Mîrîrî warantî tîise to' maimu anetapai pra wanî ya, mîkîrî pî' e'tî Paapa epu'nen pepî pî' awanîkon warantî iku'tî, imakui'pî pe tîwe'sen warantî iku'tî —ta'pî Jesusya.

¹⁸—Yairî tauya sirîrî apî'nikon, mîrîrî amaimukon pî' inna taa Paapaya. Moropai amaimukon anetapainon yapisiya'nikon ya inî'rî ayonpa pe mîrîrî amaimukon pî' inna taa Paapaya nîrî.

¹⁹ Moropai inî'rî tauya apî'nikon î' rî anesatikon asakî'ne si'ma esatiya'nikon ya, Paapa pî' eepîremato'kon ke, tamî'nawîrî mîrîrî eta Paapaya. Mîrîrî ye'nen itîrî uyun ka' ponya aapia'nikon. ²⁰ Maasa pra o'non pata si'ma uyapurînenan emurukuntîsa' wanî ya, asakî'nankonya eseurîwi'nankonya uyapurî ya uyese' pî' inkamoro kore'ta uurî ko'mamî —ta'pî Jesusya.

Imakui'pî Ipoitîrî

²¹ Moropai Pedro wîtî'pî Jesus pia. Moropai ta'pîiya Jesus pî': —Uyepotorî, î' warapo ite'ka uyonpa nikupî'pî imakui'pî uwinîkîi ku'to'peuya uwanmîra? Î' wanî' pra man taato'peuya ipî'? —ta'pî Pedroya. —Asakî'ne mia' pona tîmo'tai ite'ka ka'rî tauya e'painon?

²² Jesusya yuuku'pî: —Asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisari' tauya pepîn. Tîise tu'ke ite'ka ka'kî, 77 kaisari' ka'kî —ta'pî Jesusya ipî'. ²³ —Maasa pra mîrîrî warantî pemonkonyamî' esa' pe tîwe'sen Paapaya ikupî tîpemonkonoyamî' yarakkîrî. Awanî Reiya epe'mîra to' e'to' era'ma warantî —ta'pîiya. ²⁴ —Mîrîrî kupî pia'tî to' yepuruya epe'mîra tîwe'sanon pî'. Tiaronkon pemonkonyamî'ya tiwin ipoitrî enepî'pî iipia. Mîikîrî ipoitrî wani'pî tepuru pia mararî pra epe'mîra 400 milhâo kaisari'. ²⁵ Tîise mîrîrî epe'mîra tîwe'to' ye'maiya eserîke pra ipoitrî wani'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pî itepuruya surarayamî' pî': “Mîserî warayo' ke e'repatî. Moropai ino'pî ke moropai in mukuyamî' ke. Moropai tamî'nawîrî itewî' ta tî'we'sen itemanne ke e'repatî mîrîrî yepe'pî ke epe'mîra awe'to' ye'makonpa”, ta'pîiya. ²⁶ Mîrîrî taiya ye'nen, mîikîrî ipoitrî e'sekunka'pî irawîrî. Moropai ta'pîiya tepuru pî': “Uyepuru, maasa ye'mauya nîmî'pai man. Aye'mauya pra wani' pepîn tîise aye'mauya tamî'nawîrî” ta'pî ipoitrîiya.

²⁷ Mîrîrî taiya ye'nen, mîikîrî tîpoitrî era'ma'pî itepuruya tî'noko'pî pe sa'ne. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya tîpoitrî pî': “Î' wani' pra man, tîwî natîpamî uuri kîse'mai”, ta'pîiya ipî'. Moropai attîto'pe ta'pî itepuruya tîpiapai.

²⁸ Tîkaraiwarî piapai tuutî pe, tiaron warayo', tepuru pia esenyaka'ma'pî eporî'pîiya. Mîikîrî sa'ne wani'pî iipia itarumai'pî pe. Mîikîrî wani'pî mararî epe'mîra iipia 300 kaisari'. Mîikîrî sa'ne yapisî'pîiya i'mî pî' yapisî'pîiya. Moropai ta'pîiya ipî': “Uupia epe'mîra awe'to' ye'makî tarîpai”, ta'pîiya ipî'.

²⁹ Mîrîrî taiya ye'nen, mîikîrî sa'ne e'sekunka'pî irawîrî. Moropai ta'pîiya mîikîrî pî': “Maasa aye'mauya nîmî'pai man. Ye'mato' ton eposau'ya. Aye'mauya pra wani' pepîn tamî'nawîrî aye'mauya” ta'pîiya.

³⁰ Tîise, inna î' wani' pra man, taiya pra mîikîrî iipia epe'mîra awe'to' wani'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî yarî'pîiya ama'ye'kon atarakkanto' yewî' ta. Miarî yarakkamo ye'ka pe ta'pîiya: “Tarî ako'mankî uupia epe'mîra awe'to' ye'maya pikîrî”, ta'pîiya ipî'. ³¹ Tîise mîrîrî warantî mîikîrîiya ikupî era'ma'pî tiaronkon itepuru poitrîtononya. Inkamoro ena'pî yairî ma're mararî pra, mîrîrî era'ma tîuya'nîkon ye'nen. Tarîpai mîrîrî ekareme'se to' erepamî'pî tepurukon pia. Moropai mîrîrî ekaremekî'pî to'ya ipî'. ³² Moropai itepuruya mîikîrî tîpoitrî e'mai'non yanno me'po'pî aai'to'pe tîpia. Mîikîrî pî' ta'pî itepuruya: “Amîrî imakui'pî. Teuren uupia epe'mîra awe'to' pî' î' wani' pra man moriya, taasau'ya tanne, esatîya ye'nen. ³³ Tîise î' wani' awanî ye'nen tiaron upoitrî era'maya pepîn a'noko'pî pe, uuriya u'noko'pî pe ayera'ma'pî warantî?” ta'pî itepuruya ipî'. ³⁴ Mîrîrî yai mîikîrî pî' itepuru ekore'ma'pî mararî pra. Mîrîrî ye'nen mîikîrî tîpoitrî rumaka'pîiya surarayamî'ya yarakkamoto'pe atarakkannîto' yewî' ta. Mîrîrî warantî awe'taruma'tî'pî tamî'nawîrî epe'mîra tîwe'to' ye'ma tîuya pikîrî.

³⁵ Sîrîrî warantî uyun ka' po manni'ya ikupî kupî sîrîrî tiwin pî' amîrî'nîkon yarakkîrî, awinîkî'nîkon imakui'pî ayonpakon nîkupî'pî ku'sa'ya'nîkon pra awanîkon ya, aawanmîra'nîkon —ta'pî Jesusya to' pî'.

19

Jesus Eseurîma No'pîrî Wani' Rumakato' Pî' (Mc 10.1-12)

¹ Mîrîrî warantî teeseurîma yaretî'ka tîpo, Jesus wîtî'pî Galiléia pata poi. Awenna'po'pî Judéia pata pona. Iren Jordão ratai poro attî'pî. ² Mîrîrî yai

arinikon pemonkonyami' epere'piti'pi iipia. Moropai pri'yawonkon pepin yepi'ti'piya miari.

³ Tiaronkon fariseuyami' erepamipi'pi Jesus pia. Jesus anaka'mapai to' wani'pi iteseru era'makonpa kai'ma. Miriri' ye'nen ekaranmapo'pi to'ya: — Warayo'ya tino'pi rumakasa' ya i' wenai pra, yairi awani miriri? Moises nekaremeki'piya taasa' yawiri? —ta'pi to'ya.

⁴⁻⁵ Jesusya yuuku'pi: —Paapa maimu erenkasa'ya'nikon pra naati, i' kai'ma Paapaya taasa' epu'tikonpa? Awe'menekasa' see waranti: “Tami'nawiron koneka tiuya yai, pemonkon koneka'pi Paapaya warayo' pe moropai wiri' pe.” Moropai Paapaya ta'pi:

“Miriri' ye'nen tiino'pita yai, warayo'ya tisan moropai tiyun rumaka, iniri'ri to' pia aako'mami pepin. Tiise tino'pi yarakkiri neken aako'mami.

Inkamoro enasa' miriri, tiwinan pemonkon waranti”, *Gn 1.27, 2.24* ta'piya. ⁶ Miriri' ye'nen asaki'nankon waranti pra tiise, tiwinan waranti to' wani. Miriri' waranti to' ku'sa' Paapaya ye'nen, ani'ya to' pantaka e'pai pra man. Tino'pi rumakaiya eserike pra man.

⁷ Miriri' taa Jesusya ye'nen, fariseuyami'ya Jesus ekaranmapo'pi: —Tiise i' ton pe Moisesya kaareta menuka me'po'pi warayo'ya tino'pi pia tiito'pe? “Tari'pai iniri'ri uno'pi pepin amiri' taiya ya, tino'pi pi' irumakaiya moropai atti”, ta'pi Moises nuri'tiya —ta'pi to'ya Jesus pi'.

⁸ Jesusya to' maimu yuuku'pi: —Miriri' waranti ankupikon ton menuka'piya, maasa pra sa'me pu'kuru ayewankon wani era'ma tiuya ye'nen. Mori kupiya'nikon eserike pra awanikon ye'nen. Tiise pena Paapaya pata koneka yai, miriri' waranti itu'se pra Paapa wani'pi. ⁹ Miriri' ye'nen taya siriri' api'nikon. Warayo'ya tino'pi rumaka ya tiaron warayo' yarakkiri awe'sa' pra tiise, moropai tiaron wiri' yarakkiri awani ya, imaku'pi kupi mikiriyi, miriri' Paapa winiki —ta'piya.

¹⁰ Moropai Jesus nenupa'sanya ta'pi Jesus pi': —Moriya tino'pi rumaka warayo'ya namai, moropai wiri'ya tino rumaka namai, warayo' no'pita e'pai pra awani miriri. Moropai wiri' etinyoma e'pai pra awani niri —ta'pi to'ya.

¹¹ Tiise Jesusya yuuku'pi. Ta'piya: —Moriya kano'pitati taaya'nikon eserike pra awanikon tami'nawironkon pi'. Tiise manni'kan warayo'kon ino'pi pra tiiko'mansenon ton pe neken siriri' esenupanto' wani. Maasa pra Paapaya yapitanipi' to'ya meruntiri tiisa' ye'nen. ¹² Maasa pra inkamoro ye'kakon warayo'kon esenpo marari, tu'ke pra yemukasa'kon waranti. Miriri' ye'nen to' no'pita eserike pra to' wani, maasa pra miriri' waranti teesenposa'kon ye'nen. Tiise tiaronkon warayo'kon yemuka tiaronkonya, miriri' waranti ino'pi pra to' e'to'pe. Moropai tiaronkon no'pita pepin maasa pra tesa'kon pe Paapa wani ye'nen, to' eturumaka eesenyaka'mato' kupikonpa. Ani' wani ya, siriri' esenupanto' yawiri iko'manpai, yapitanipi' tiuya eserike awani ya, iku'ki —ta'pi Jesusya.

Jesus Moropai Moreyami'
(*Mc 10.13-16; Lc 18.15-17*)

¹³ Moropai tiaronkonya moreyami' yari'pi Jesus pia tenya tiito'peiya to' pona moropai to' piremato'peiya. Tiise inenupa'sanya ta'pi pemonkonyami' pi': —Insanan moreyami' mo'kati Jesus piapai —ta'pi to'ya. ¹⁴ Tiise Jesusya ta'pi to' pi': —Tiwi' moreyami' ii'to'pe uupia, to' timanenpai pra e'ti —ta'piya tinenupa'san pi'. —Maasa pra insamoro moreyami' waranti Paapa pemonkonoyami' wani. Imiri' pe to' wani —ta'pi Jesusya.

15 Inkamoro pona tenya títise Jesus epírema'pí. Mírírí típo attí'pí to' piapai.

Maasaron Warayo' Ipíkku Pe Tíwe'sen
(Mc 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Moropai maasaron warayo' ipíkku pe tíwe'sen erepamí'pí tiwin wei Jesus pia. Moropai Jesus ekaranmapo'píiya: —Uyenupanen, morí pu'kuru amírí —ta'píiya. —Í' morí kupíuya e'painon ipatíkarí uuko'manto' ton epoto'peuya Paapa pia? —ta'píiya.

17 Jesusya ta'pí ipí': —Í' wani' awaní ye'nen morí amírí taaya mírírí upí'? Tiwinan morí moro man, Paapa neken mīkírí, tiaron ton pra man —ta'píiya. —Mīkírí pia pu'kuru aako'manto' ton yu'se awaní ya, í' taasa' Paapa maimuya unkupíkon ton, manni' yawírí ikonekákí —ta'pí Jesusya warayo' pí'.

18 —Í' ye'ka see Paapa maimu yawírí iku'to'peuya? —kai'ma Jesus maimu yuuku'píiya. Jesusya yuuku'pí: —Pemonkon kí'wí moropai se' tapairí wírí'sanyamí' yarakírí tíwe'se pra e'kí. Moropai tiaron kísama'runpai, moropai seru'ye' pe teeseurímai pra e'kí. 19 Moropai ayun asan namakí. Moropai ayona sa'namakí kure'ne aawarírí amírí e'sa'nama manni' warantí —ta'píiya.

20 Warayo'ya yuuku'pí: —Pena more pe wani'pí patapai sírírí típose, míríríkon ku'nen uurí tamí'nawírí —ta'píiya. —Tíise í' tiaron kupíuya e'painon? —ta'píiya.

21 Jesusya yuuku'pí: —Inna, tamí'nawírí e'to' yawírí anku'pai awaní ya, tiwinano'pí ankupí ton moro man. Tamí'nawírí ayemanne ke e'repata, moropai mírírí yepe'pí mírataikkai manni'kan sa'ne í' ton pra tíwe'taruma'tísanon pia. Mírírí warantí ikupíya ya, iní' panpí' ayemanne ton eporíya ka' po. Moropai maaipíi uwenairí —ta'pí Jesusya.

22 Mírírí warantí taa Jesusya eta tíuya ye'nen, mīkírí maasaron warayo' ipíkku esewankono'ma'pí mararí pra. Maasa pra mírírí anku'pai pra tíwaní ye'nen ipíkku pe tíwe'to' píninma'píiya. Mírírí ye'nen attí'pí. 23 Mīkírí esewankono'masa' era'ma tíuya pe, Jesusya ta'pí tinenupa'san pí': —A'kí, yairí tauya sírírí apí'níkon. Sa'me pu'kuru awaní ipíkku pe tíwe'sen eturumakato'pe Paapa yenya' tesa' pe awe'to'pe. 24 Moropai iní'rí tauya sírírí sa'me pu'kuru see awaní ipíkku ewonto'pe Paapa pia, itesa' pe Paapa e'to'pe. Mararí kameru ewomí pepín akkusa yeutta yai, kure'ne tíwaní ye'nen. Mírírí warantí ipíkku pe tíwe'sen ewomí pepín Paapa pata'se' ya'. «Maasa pra kure'ne tewan yapi'sai'ya ye'nen temanne pí'» —ta'pí Jesusya.

25 Mírírí taa Jesusya eta tíuya'níkon pe, inenupa'san wani'pí teese-wankono'mai mararí pra. Mírírí ye'nen ekaranmapo'pí to'ya Jesus pí': —Moriya aní'kan e'píika'tí e'painon?

26 Inkamoro era'ma'pí Jesusya moropai to' maimu yuuku'píiya: —Aní' e'píika'tí wani' sa'me pu'kuru, pemonkon pia ikupíiya eseríkan pepín. Tíise míríríkon wani' sa'me pra mīkírí Paapa pia. Mírírí ye'nen ikupíiya —ta'pí Jesusya.

27 Moropai Pedroya ta'pí Jesus pí': —Tamí'nawírí anna ko'manto', anna yewí'kon nímí'sa' annaya sírírí awenairí anna wítíto'pe kai'ma. Í' kin yapisí annaya e'painon? —ta'píiya.

28 Jesusya yuuku'pí: —Yairí tauya sírírí apí'níkon. Uurí ka' poi iipí'pí wani' kupí sírírí meruntí ke tiwin wei. Moropai Paapaya tamí'nawíron koneka

amenan pe. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon esa' pe ereuta kupî sirîrî uyaponse' pona ipîkku pata'se' ya'. Mîrîrî yai amîrî'nîkon, uwenaironkon nîrî ereuta pe naatî, asakî'ne pu' pona tîmo'tai'non apono'kon pona, tamî'nawîronkon ayonpakon esa' pe awanîkonpa. Mîrîrî warantî inkamoro Israel ponkon yepuru pe eenakon kupî sirîrî —ta'pî Jesusya to' pî'. ²⁹ Jesusya ta'pî: — Mannî tewî' moropai tîno'pî, moropai takon tonpayamî' nîmî'nen wanî ya uwenai, moropai tînmukuyamî' moropai tîyun, tîsan, moropai tîpata nîmî'nen uwenai, Paapaya tannosa' yai, mararî pra mîikîrîya yapîsî kupî sirîrî inî' panpî' î' nîmî'pî tîuya manni' yentai. Moropai tîlko'manto' ton ipatîkaron eporîiya tiwinano'pî wei yai. ³⁰ Tarî sirîrî non po tiaronkon pemonkonyamî' wanî ipîkku pe. Tîise Paapa pia teerepansa'kon yai, to' wanî pepîn ipîkku pe. Tiaronkon wanî pepîn ipîkku pe sirîrî pata po, tîise Paapa pia teerepansa'kon yai, ipîkku pe to' ena kupî sirîrî —ta'pî Jesusya.

20

Uva Ye'kana' Teesenyaka'masanon

¹ Jesusya sirîrî panton ekaremekî'pî î' kai'ma pemonkonyamî' esa' pe Paapa iipî ekaremekîpa kai'ma. —Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai, awanî pe nai see warantî: Warayo' wanî'pî tekkari ye' ton uva ye'ka pîmîtipon pe. Mîikîrî wîtî'pî penane pu'kuru, maasa wei epa'ka pra tîise, tîpia eesenyaka'makon ton yuwai, tînmîri era'makon ton. ² Moropai to' esepasa' tîuya pe, to' yarakkîrî eeseurîma'pî. Ta'pîiya to' pî': "Uupia eesenyaka'makon e'painon? Aye'mauya'nîkon. Tiwin wei tîise tiwin pî' akaisarî'nîkon prata ena'pî ke aye'mauya'nîkon". Moropai inkamoro yaipontî'pîiya to' wîfîto'pe esenyaka'mai tînmîri ya'. ³ Moropai 9 horas yairî tîise attî'pî tiaron pata sararu ke to' e'repato' pata'se' ya'. Moropai miarî tiaronkon warayo'kon era'ma'pî mîikîrîya, î' pî' pra tîwe'sanon era'ma'pîiya. ⁴ Inkamoro pî' ta'pî warayo'ya: "Amîrî'nîkon nîrî unnmîri ya' esenyaka'matantî. Uyekkari ye'ka, uva ye'kana' eesenyaka'ma'pîkon ye'mauya morî pe", ta'pî umî esa'ya to' pî'.

⁵ Moropai to' wîtî'pî inmîri ya' esenyaka'mai. Ineka'ta pairî wei tîise mîrîrî warantî tiaronkon teesenyaka'masanon eporî'pîiya, moropai wei era'tîsa' tanne, 3 horas tîise ko'mamîiya mîrîrî warantî tiaronkon teesenyaka'masanon yarakkîrî ikupî'pîiya. ⁶ Moropai tiaronkon teesenyaka'masanon ton eporî'pîiya ko'mamîiya 5 horas yairî tîise tîwenna'poi pra'ca pona. Inkamoro ekaranmapo'pîiya. "Î' pî' tarî aako'mamîkon sirîrî wei tamî'nawîrî î' tîkonekapî'se pra?" ta'pîiya. ⁷ Inkamoro ya yuuku'pî: "Anna ko'mamî sirîrî maasa pra anî' eseurîmasa' pra man anna yarakkîrî", ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen mîikîrî warayo'ya ta'pî to' pî': "Moriya unnmîri ya' esenyaka'matantî uva ye'kana'", ta'pîiya.

⁸ Moropai to' esenyaka'mato' weiyu ataretî'kasa' yai, to' karaiwarîiya teesenyaka'masanon esanon pe tîwe'sen pî' ta'pî to' yannoto'peiya. Ta'pî umî esa'ya: "To' yannokî moropai to' ye'makî ikînî'pî esenyaka'ma pia'tî'pî patapai. E'mai' pe esenyaka'ma'san pîkîrî to' ye'makî", ta'pî umî esa'ya.

⁹ Mîrîrî ye'nen inkamoro 5 horas tîise ko'mamîiya esenyaka'ma'sanya tiwin pî' prata ena'pî yapîsî'pî tîkaisarî'nîkon. ¹⁰ Tîise tiaronkon e'mai' pe esenyaka'ma'san esenumenkasa' wanî'pî, inkamoro yentai tepe'pîkon yapîsî tîuya'nîkon kai'ma. Tîise inkamoro ya yapîsî'pî kaisarî tiwin pî' prata

ena'pî yapisi'pî to'ya tikaisari'nikon. ¹¹ Inkamoro ya titinirurikon yapisi'pî moropai inkamoro wo'ma'ta pia'ti'pî tikaraiwarikon pî'. Tikaisari'nikon tiaronkon ye'masai'ya ye'nen. ¹² Ta'pî to'ya tiwariri'nikon: "Insamoro warayo'kon esenyaka'ma'pî marari, tiwin hora kaisari neken. Uye'ma'pikon pî' to' erepami'pî teuren. Tiise uuri'nikon pena patapai wei kaisari a'ne' pe wei moronka'pî. Tiise inkamoro ya yapi' kaisari yapi' uuri'nikonya", ta'pî to'ya.

¹³ Tiise yuuku'pî miikiri umi esa'ya tiwinan teesyaka'masen pî'. "Uy-onpa, maasa etaki, imakui'pî ku'sau'ya pra wai awiniki. Maasa pra tiwin prata ena'pî ke aye'mauya tauya yai, inna, mori pe man ta'piya. Innape nai? ¹⁴ Miriri ye'nen siriri ayepe'pî atiniruri yapi'ki moropai atiki ayewi' ta. Miseri warayo', ikini'pî uneta'pî ye'mapai wai aye'ma pî' wai waranti, se' kaisari. ¹⁵ I' anku'pai e'to' kupiuya uyemannekon ke. Moropai utinirurikon ke ikupiuya. Tiise miriri wani pepin imakui'pî pe. Tiise uyemannekon ke mori ku'sau'ya wenai akinmu miriri", ta'pî warayo'ya ipi'.

¹⁶ Moropai Jesusya teeseurimato' yareti'ka'pî. Ta'piya: —Miriri waranti tipemonkonoyami' kupi Paapaya. E'mai' pe e'kupi'san wani kupi siriri ikini'pî. Moropai ikini'pî esi'san wani kupi siriri e'mai' pe, itu'se Paapa e'to' yawiri — ta'pî Jesusya.

Ini'ri Jesus Eseurima Tiisa'manta Pi'

Moropai Tiwe'mi'sa'ka Pi'
(Mc 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Jerusalém pona tuutikon pe, Jesusya tinenupa'san yari'pî tiaron winiki. Inkamoro pî' eeseurima'pî, iponari to' taase tuutikon ye'ka pe e'ma taawiri. ¹⁸ Ta'piya: —Witi'nikon siriri Jerusalém pona. Miaru uuri ka' poi iipi'pî rumaka to'ya kupi siriri teepiremasanon esanonkon pia. Moropai Moisés nuri'tiya yenupanto' pî' yenupatonkon pia. Inkamoro ya uwi me'po kupi siriri. ¹⁹ Moropai inkamoro ya utiri kupi siriri Judeuyami' pepin pia. Inkamoro wo'ma'ta kupi siriri upi'. U'po'piti to'ya. Moropai upokapiti to'ya paki'nan pona. Tiise uusa'manta tupo, iteseurino weiyu yai, e'mi'sa'ka kupi siriri — ta'pî Jesusya.

Zebedeu No'piya Jesus Pi' Itu'se Tiwe'to' Esati
(Mc 10.35-45)

²⁰ Miriri yai Zebedeu no'pî erepami'pî tinmukuyami' pokonpe Jesus pia. Moropai irawiri si'ma tipu'pai enu'ti'piya non yekaya. Moropai Jesus pi' esati'piya itu'se tiwe'to' ku'to'peiya kai'ma. ²¹ Miikiri ekaranmapo'pî Jesusya: —I' yu'se kin awani miriri? —ta'piya ipi'. Miikiriya yuuku'pî: —Tami'nawronkon esa' pe eena yai, insanan unmukuyami' asaki'nankon ereutato'pe ka'ki, tiwin ameruntiri wini, moropai tiaron kamai' wini. Tami'nawronkon esa' pe to' e'to'pe awaranti — ta'piya Jesus pi'.

²² Jesusya ta'pî inkamoro inmukuyami' pi': —Anesatikon kupiuya pepin e'painon. Anesatikon epu'tiya'nikon pra naatii. Tiaronkonya utaruma'ti kupi siriri, miriri yapitanipiuya kupi siriri. Amiri'nikon kanan? Uyese' pi' awanikon wenai tiaronkonya atarumatikon ya, yapitanipiya'nikon pe naati? —ta'piya. —Inna —ta'pî to'ya Jesus pi'.

²³ Miriri pi' ta'pî Jesusya: —Inna seru' pepin. Innape uuri e'taruma'ti waranti awe'taruma'tikon niri —ta'pî Jesusya. —Tiise tauya pepin api'nikon umeruntiri wini ereutaki, moropai kamai' wini ereutaki tauya pepin

apî'nikon. Maasa pra uyunya taa kupî sîrîrî manni'kan uupia ereutatonkon tîmenka'san pî' to' ereutato'pe.

²⁴ Mîrîrî kai'ma Jesusya to' yeurîma eta'pî inenupa'san mia tamî'nawîronkonya. Mîrîrî pî' to' ekore'ma'pî inkamoro asakî'nankon winîkî. ²⁵ Inkamoro yanno'pî Jesusya tamî'nawîrî tîupia. Moropai ta'pîiya to' pî': —Sîrîrî non po pata esananya tîpemonkonoyamî' yaipontî, epu'nenan amîrî'nikon. Maasa pra to' esa' tîwanîkon ye'nen. ²⁶ Tîise amîrî'nikon mîrîrî warantî pra e'tî. Tonpakon yentai e'pai anî' wanî ya, to' ma're e'pai awanî. ²⁷ Moropai anî' esenumenka ya tonpayamî' esa' pe e'pai mîikîrî wanî e'pai wanî to' poitîrî pe. Mîrîrî warantî neken to' ye'mai'norî pe awanî. ²⁸ Mîrîrî warantî uurî, ka' poi iipî'pî yeseru wanî. Tîpoitîrî ke e'to'pe kai'ma uui'sa' pra wai. Tîise to' poitîrî pe e'to'pe moropai tu'kankon pîika'tito'peuya kai'ma uui'pî'pî. Arinîkon nîkupî'pî imakui'pî yepe' pe uusa'mantato'pe kai'ma uui'pî'pî —ta'pî Jesusya.

Jesusya Asakî'nankon Enkaru'nankon Yepî'tî
(Mc 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Mîrîrî tîpo Jesus moropai inenupa'san wîtî tanne Jericó pata poi, arinîkon pemonkonyamî' wîtî'pî to' wenairî. ³⁰ Miarî mîrîrî e'ma taawîrî, to' wîtîto' ena pona asakî'nankon enkaru'nankon ereutas'a' wanî'pî. Inkamoroya eta'pî mîrîrî e'ma taawîrî Jesus wîtî yekare. Mîrîrî ye'nen to' entaimepîtî pia'tî'pî: —Uyepotorî, amîrî Davi nurî'tî paarî'pî, pîika'tîton amîrî, a'noko'pî pe sa'ne anna era'makî —ta'pî to'ya.

³¹ Mîrîrî pî' arinîkonya ta'pî moo to' e'to'pe. Tîise yuuku to'ya pra, inî' panpî' to' entaimepîtî'pî. —Anna yepotorî, Davi nurî'tî paarî'pî, a'noko'pî pe sa'ne anna era'makî —ta'pî to'ya.

³² Inkamoro maimu eta tîuya pe, Jesus emî'pamî'pî inkamoro pia. Inkamoro pî' ta'pîiya: —Î' kupîuya yu'se awanîkon mîrîrî? —ta'pîiya to' pî'.

³³ —Anna Yepotorî, anna yenu yenponkaya yu'se anna wanî sîrîrî, era'mato'pe annaya —kai'ma yuuku'pî to'ya.

³⁴ Jesusya tî'noko'pî pe sa'ne to' era'ma'pî. Mîrîrî ye'nen to' yenukon yenponka'pîiya, inî'rî era'mato'pe to'ya. Ka'ne' pe to' yenu ekoneka'pî. Moropai inkamoro wîtî'pî Jesus wenairî.

21

Jesus Ewomî Jerusalém Cidaderî Pona
(Mc 11.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

¹ Jerusalém pona tuutîkon pe, aminke pra rî tîise to' erepamî'pî pemonkonyamî' ko'manto' pata itese' Betfagé pona, Oliveira kîrî po tîwe'sen pona. Miarîpai Jesusya asakî'ne tînenupa'san yaipontî'pî e'mai' pe tîrawîrî to' wîtîto'pe. ² Ta'pîiya to' pî': —Atîti mîrîrî pata pona e'mai' pe. Moropai miarî eerepansa'kon pe jumenta eporîya'nikon mîitî ewa'tisa' pe tînre kenan. Mîikîrî meukatî, moropai to' mene'tî sa'nîrî —ta'pîiya. ³ —Anî'ya taa ya: “Î' tonpe mîikîrî yariya'nikon mîrîrî”, taa to'ya ya, “Uyepotorikon man itu'se”, makatî ipî. Mîrîrî warantî taaya'nikon ya, irumakaiya to' enepîkonpa —ta'pîiya.

⁴ Mîrîrî warantî awe'kupî'pî maasa pra penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta nurî'tiya imenuka'pî yawîrî awe'to'pe. ⁵ Ta'pîiya see warantî:

Makatî Jerusalém ponkon pî' Paapa pemonkonoyamî' pî':

“Akí ayesa'kon iipí pe man
jumenta more pona teenu'se.

Eranmíra eerepamí pe man” makatí to' pí'.

Zc 9.9

Mírírí warantí penaro' Paapa maimu ekareme'nenya imenuka'pí.

⁶ Moropai Jesus nenupa'san wítí'pí e'mai' pe. Moropai inkamoroya í' kai'ma ta'pí Jesusya yawírí ikupí'pí to'ya. ⁷ Inkamoroya jumenta enepí'pí inre yarakkírí. Inkamoroya ta'sankon tírí'pí ipona. Moropai Jesus enuku'pí ipona. ⁸ Míikírí iipí era'ma tíuya'níkon ye'nen, ariníkon pemonkonyamí'ya ta'sankon yarenka'pí non pona, iporo Jesus wítíto'pe kai'ma. Moropai tiaronkonya yu' yare soroka'pí e'ma ta, irawírí. ⁹ Yarakkírí tuutísanon entaimepítí'pí irawírí si'ma, moropai ite'ma'pí pí' si'ma mararí pra:

—Yapurípai'níkon man Davi parí'pí pe tíwe'sen.

Morí pe pu'kuru man, aapí'pí manni' Uyepotoríkon maimu pe —ta'pí to'ya tíwentaimepí'se.

—Paapa ka' pon manni' yapurípai'níkon man —taa pí' to' ko'mamí'pí. *Sl*

118.26

¹⁰ Jesus ewonsa' pe cidade pona, tamí'nawíronkon pemonkonyamí' waní'pí tataimurunpai mararí pra. Moropai ekaranmapo'pí to'ya: —Aní' pe see míikírí waní mírírí? —ta'pí to'ya.

¹¹ Mírírí taa to'ya yuuku'pí ariníkonya: —Manni' Paapa maimu ekareme'nen profeta Jesus, Galiléia pata pon, Nazaré poinon —ta'pí to'ya.

Jesus Waní Epíremanto' Yewí' Ta
(Mc 11.15-19; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)

¹² Miarí Jerusalém po, epíremanto' yewí' ta teewomí pe, Jesusya pemonkonyamí' eporí'pí. Carneiroyamí' ke moropai paakayamí' ke, waku'kaimíyamí' ke tíwe'repasanon eporí'píya. Inkamoro yenpa'ka'píya teekore'mai. Tamí'nawírí inkamoro e'repa yaponse'kon ra'tí'píya. To' tínirurí yense' ra'tí'píya non pona tísorokai. ¹³ Moropai ta'píya to' pí': —Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man see warantí. Paapaya ta'pí:

“Uyewí' waní pe man epíremanto' yewí' pe. Tíise amírí'níkonya uyewí' ku'sa' ama'ye'kon yewí' pe”,

Is 56.7; Jr 7.11

ta'pí Paapaya —ta'pí Jesusya.

¹⁴ Mírírí yai enkaru'nankon moropai ma'tíkí'pankon yari'pí to'ya iipia, epíremanto' yewí' ta to' esepi'títo'pe. Inkamoro yepi'tí'píya. ¹⁵ Tíise mírírí ikupí eseríkan pepín kupí Jesusya era'ma tíuya'níkon pí' teepíremasanon esanon moropai Moisés nurí'tiya yenupanto' pí' yenupatonkon ekore'ma'pí. Moropai epíremanto' yewí' ta moreyamí'ya Paapa yapurí'pí tíwentaimepí'se. —Morí pu'kuru Paapa nímenka'pí, Davi nurí'tí paarí'pí man yapuríto'pe —ta'pí to'ya Jesus pí'. Mírírí pí' to' ekore'ma'pí mararí pra.

¹⁶ Moropai Jesus pí' ta'pí to'ya: —Í' taa to'ya eta pí' nan? —ta'pí to'ya. Yuuku'pí Jesusya: —Innape awaní —ta'píya. —Í' taasa' Paapa maimuya epu'tiya'níkon pra kin naatí? Ta'pí Paapa maimu ekareme'nenya:

Insanan moreyamí' yenupa'pí Paapaya tapuríto'pe to'ya morí pe pu'kuru e'to' yawírí taasai'ya man —ta'pí Jesusya.

Sl 8.2

¹⁷ Taa típo Jesusya to' ními'pí. Eepa'ka'pí to' pata cidade poi. Moropai attí'pí pemonkonyamí' ko'manto' Betânia pona attí'pí. Moropai miarí eewaronpamí'pí moropai eerenmapí'pí.

Jesusya Figo Ye' Pa'nîpî
(Mc 11.12-14,20-24)

¹⁸ Tiaron wei yai, penane pu'kuru cidade Jerusalém pona tiwenna'po pe, Jesus wani'pî emi'ne. ¹⁹ Mîikîriya yei, figo ye' era'ma'pî e'ma ena po. Moropai mîikîri wîti'pî itekare pî' iteperu moro wani kai'ma. Tîise iteperu eporîiya pra Jesus wani'pî tîise yare pe neken awani'pî. Mîrîri ye'nen Jesusya ta'pî figo ye' pî': —Ipatîkarî teepetai pra aako'mamî tarîpai —ta'pîiya. Moropai tiwinarî aawa'pî'ta'pî.

²⁰ Mîrîri era'ma'pî inenupa'sanya. Mîrîri kure'ne teesenumenkai to wani'pî, mîrîri taasa' Jesusya pî'. Moropai inkamoroya ta'pî: —Î' kai'ma see aawa'pî'ta mîrîri ka'ne' pe? —ta'pî to'ya.

²¹ Mîrîri taa to'ya ye'nen, Jesusya ta'pî: —Ayenku'tiuya'nîkon pepîn. Yairî tauya sirîri. Innape pu'kuru Paapa ku'to'ya'nîkon wani ya yairî, mîikîri timu'tunpai pra, mîrîri yei figo ye' pî' iku'sau'ya manni' waranti nîri ikupîya'nîkon e'painon, innape iku'to'ya'nîkon wenai. Mîrîri neken figo ye' pî' ikupîya'nîkon pepîn, tîise seeni' wî' pî' taaya'nîkon ya: “Seeni' apata'se' yapai amo'takî, atîkî tuna ka”, taaya'nîkon ya, moropai “Esenunkî”, taaya'nîkon ya, innape iku'to'ya'nîkon wenai, mîrîri e'kupî e'painon —ta'pî Jesusya. ²² — Innape pu'kuru Paapa kupî'ma esatîya'nîkon ya, eepîremakon pe anesatîkon yapisiya'nîkon —ta'pî Jesusya.

Anî' Maimu Pe Jesusya Ikupî
(Mc 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Mîrîri tîpo Jesus enna'po'pî Jerusalém pona. Miarî epîremanto' yewî' ta si'ma, pemonkonyamî' yenupaiya tanne, teepîremasanon esanon, moropai Judeuyamî' esanon erepamî'pî iipia. Moropai inkamoroya ekaranmapo'pî: —Anî' maimu pe see ko'manpara manni'kan yenpa'ka'pîya mîrîri? Anî'ya ikupîpa taasa' mîrîri apî'? —ta'pî to'ya.

²⁴ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —Uurî nîri amîri'nîkon ekaranmapouya sirîri. Yairî ayekaranmapoto'konuya yuukuya'nîkon ya, uurî nîri anî' maimu pe sirîri ye'ka unku'pî ekaremekîuya apî'nîkon —ta'pîiya. ²⁵ — Tarîpai yu'tî. Anî' maimu pe kin Joâoya tamî'nawîronkon yenpatakona'pî? Paapa maimu pe ka'rî, pemonkonyamî' maimu pe ka'rî? O'non ye'ka pe epu'tî pî' naatî?

Mîrîri taiya ye'nen to' eseurîma'pî tîwarîri'nîkon. —Inna Paapa maimu pe taasa' ya, uurî'nîkon ekaranmapo'pîya eserîke awani. “Tîise î' tonpe innape João Batista nuri'tî kupîya'nîkon pra awanîkon?” taiya eserîke awani —ta'pî to'ya. ²⁶ —Moropai pemonkon maimu pe taasa' ya, arinîkon pemonkonyamî'ya uurî'nîkon taruma'tî eserîke awani. Maasa pra inkamoroya João Batista nuri'tî epu'tî'pî, Paapa maimu ekareme'nen pe awani epu'tî'pî mîito'pe. ²⁷ Mîrîri ye'nen inkamoroya Jesus maimu yuuku'pî: —Epu'tî annaya pra man —ta'pî to'ya. —Uurî nîri anî' maimu pe seeni' ye'ka kupîuya ekaremekîuya pepîn —ta'pî Jesusya.

Jesusya Asakî'nankon Inmukuyamî'

Yekare Ekaremekî

²⁸ Jesusya tiaron panton ekaremekî'pî. Ta'pîiya: —Î' ye'ka pe sirîri pî' eesenumenkakon eserîke awani? Warayo' wani'pî asakî'nankon inmukuyamî'. Mîikîriya ta'pî tînu irui pî': “Unmu, sirîripe umî ya' uva ye'kana' esenyaka'mai atî yu'se wani sirîri”, ta'pîiya. ²⁹ Tîise mîikîriya tîyun maimu

yuuku'pî. “Itîîpai pra wai”, ta'pîiya. Tîise mîrîrî tîpo awenpenata'pî moropai atti'pî. ³⁰ Moropai itakon pî' ta'pî itunya irui pî' ta'pî tûya warantî: “Inna, paapa, uutî”, ta'pîiya tîyun pî'. Tîise atti pra awanî'pî.

³¹ O'non ye'ka inmuya itu'se tîyun e'to' yawîrî ikupî'pî? —ta'pî Jesusya. Moropai inkamoroya imaimu yuuku'pî: —Manni' iruiya ikupî'pî —ta'pî to'ya.

Mîrîrî pî' ta'pî Jesusya: —Ayenku'tûya'nîkon pepîn. Manni'kan tesanonkon pia to' nîtirî tîniru yapisî pî' teesenyaka'masanon, moropai manni'kan wîrî'sanyamî' tesa'kon ke tîwe'repasanon se' tapairî. Imakui'san, inkamoro ye'ka esa' pe Paapa iipî pe man amîrî'nîkon rawîrî innape pu'kuru ikupî to'ya ye'nen. ³² Mîrîrî warantî João Batista nurî'tî iipî'pî pena yairon pu'kuru e'ma ekareme'se. Tîise innape mîikîrî nekaremekî'pî ku'sa'ya'nîkon pra awanîkon. Tîise inkamoro tîniru yapi'nenanya innape pu'kuru ikupî'pî. Moropai wîrî'sanyamî' se' tapaironkon, itesa' pînonya innape pu'kuru ikupî'pî. Teuren mîrîrî ye'ka era'ma tîpo, amîrî'nîkon enpenata pra aako'mamîkon imakui'pî rumaka pî' innape ikupîkonpa —ta'pî Jesusya.

Imakui'san Pe Teesenyaka'masanon Wani
(Mc 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Jesusya ta'pî inî'rî: —Sîrîrî panton ekaremekîuya etatî —ta'pîiya. —Warayo'ya tekkari ye' ton uva ye'ka pîmî'pî mararî pra. Moropai mîrîrî iwatî'pîiya inonkon tî'kon ke. Moropai tî' yai uva yekku asu'kato' ton koneka'pîiya. Moropai kawînan koneka'pîiya ipo si'ma tamî'nawîron era'mato'pe tîpoitîrîtononya kai'ma. Inkamoro tînmîri era'manenana pî' ta'pîiya: “Seeni' uyekkari yonpa ke aye'mauya'nîkon” ta'pîiya. Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pî moropai to' karaiwarî wîtî'pî tiaron pata pona. ³⁴ Mîrîrî tîpo itekkari emîrî pia'tî'pî. Mîrîrî ye'nen umî esa'ya tîpoitîrîtonon yarima'pî umî era'manenana pia tîmîrî ton tekkari yonpa era'mai.

³⁵ Tîise inkamoro yapisî'pî umî era'manenanya. Moropai inkamoro taruma'tî'pî to'ya. Moropai tiaron po'pîti'pî to'ya. Moropai tiaron ipoitîrî wî'pî to'ya. Moropai tiaron pona tî' yenunpîti'pî to'ya. Mîrîrî warantî ikupî'pî to'ya ipoitîrîtonon pî'. ³⁶ Mîrîrî tîpo inî'rî tiaronkon yarima'pî umî esa'ya e'mai' pe to' yarima'pî tûya yentai. Mîrîrî warantî rî ikupî'pî to'ya inkamoro yarakkîrî. ³⁷ Mîrîrî warantî tamî'nawîrî ikupî tîpo umî esa'ya tînmu yarima'pî. Eesenumenka'pî maasa pra “mîserî unmu yarimasau'ya ya, i' kupî to'ya pepîn e'painon. Inama to'ya eserîke awanî”, ta'pî umî esa'ya. ³⁸ Tîise mîikîrî umî esa' munmu era'ma tûya'nîkon pe, inkamoro umî era'manenanya ta'pî: “A'kî, mîserî umî esa' munmu pî' i' ku'pai nai yarakkîrî”, ta'pî to'ya. “Iwîpai'nîkon uurî'nîkon pe sîrîrî umî eturumakato'pe itun sa'manta yai, inmu pe awanî namai”, ta'pî to'ya. ³⁹ Mîrîrî ye'nen mîikîrî, umî esa' munmu yapisî'pî to'ya yenpa'ka'pî to'ya umî yapai poro pona, moropai iwî'pî to'ya —ta'pîiya.

⁴⁰ Mîrîrî pî' to' ekanmapo'pî Jesusya: —Î' pensa mîikîrî umî esa' enna'po ya, i' kupîiya eserîke awanî inkamoro umî era'matîponkon warayo'kon yarakkîrî?

⁴¹ Inkamoroya yuuku'pî: —Inkamoro warayo'kon tînmu wîitîponkon tî'kaiya eserîke awanî. Mîrîrî tîpo tiaronkon warayo'kon eporîiya tînmîri era'matonkon. Moropai inkamoroya itekkari yonpa tîrî iipia, emîrî weiyu yai —ta'pî to'ya.

⁴² Inî'rî Jesusya to' ekaranmapo'pî. Ta'pîiya: —Paapa maimu e'menukasa' erenkasa'ya'nîkon pra kin naatî, î' taasai'ya? Sîrîrî warantî awe'menukasa': Wittî konekanenanya tî' yenumî'pî, seeni' tî' wanî morî pe pra taa tûuya'nîkon ye'nen.

Tîise mîrîrî to' newanmîrî'pî tî' wanî'pî morî pe pu'kuru tiaronkon tî'kon to' nîmenka'pî yentai.

Mîrîrî kupî'pî Uyepotorîkonya.

Moropai morî pe pu'kuru awanî anna pia.

Sl 118.22,23

⁴³ Tarîpai tauya sîrîrî amîrî'nîkon Judeuyamî' piapai imo'ka Paapaya tîpemonkono pe pu'kuru awanîkon namai. Moropai tiaronkon esa' pe eena. Manni'kan se' tapairî innape iku'nenan pepîn pia, Paapa maimu yawîrî tîko'mansenon pia itîrîiya, to' esa' pe tîwe'to'pe. ⁴⁴ Anî' atare'mo ya manni' tî' pona, mîkîrî ma'ta mîrîrî. Tîise manni' tî' ena ya ipona, mîkîrî yankaiya tamî'nawîrî.

⁴⁵ Mîrîrî taa Jesusya eta'pî teepîremasanon esananya moropai fariseuyamî'ya. Mîrîrî epu'tî'pî to'ya, tîpî'nîkon Jesus eseurîma pe awanî.

⁴⁶ Mîrîrî ye'nen Jesus yapîsî tûuya'nîkon pî' to' esenumenka'pî. Tîise arinîkon rawîrî si'ma ikupî to'ya pra awanî'pî maasa pra eranne' pe to' wanî'pî. Maasa pra pemonkonyamî'ya Jesus epu'tî'pî, Paapa maimu ekareme'nen pe awanî.

22

Pata Esa' Reiya Tînmu E'marimato' Festarî Koneka (Lc 14.15-24)

¹ Jesusya inî'rî panton ekaremekî'pî pemonkonyamî' nepu'tî tonpe. Ta'pîiya: ²—Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai awanî pe man sîrîrî panton warantî. Ipikku pata esa' pe, rei pe tîwe'sen tînmu e'marimato' festarî koneka pî' awanî'pî. ³Mîkîrîiya tîpoitîrîtonon yaipontî'pî to' wîfîto'pe pemonkonyamî' yannoi to' ii'to'pe tînmu festarî pî'. Tîise inkamoro to' neta'san iipî pra awanî'pî. Ii'pai pra to' wanî'pî. ⁴ Moropai inî'rî tiaronkon tîpoitîrîtonon yarîma'pîiya tîmaimu yaato'pe to'ya to' pia: “Makatî to' pî’”, ta'pîiya. “Tamî'nawîrî ekonekasa' man festa yainon tonpe, taa pî' man', makatî. 'Paakayamî' kaiwankon tî'kasau'ya wai, taa pî' man' makatî. 'Tamî'nawîron konekasai'ya man. Mîrîrî ye'nen asi'tî festa pona', makatî’” ta'pîiya.

⁵—Tîise innape nai, taa to'ya pra ineta'san wanî'pî. Mîrîrî ye'nen puwana pî' tîwe'to'kon pî' to' wîfî'pî. Tiaron wîfî'pî tekînon pata'se' ya' to' era'mapî'se. Moropai tiaron wîfî'pî temanne yewî' pe tînkoneka'pî ya' ekaya pra. ⁶ Moropai tiaronkonya inkamoro ipikku poitîrîtonon yapîsî'pî moropai to' po'pîfî'pî to'ya. Moropai to' wî'pî to'ya. ⁷ Mîrîrî pî' mîkîrî ipikku rei ekore'ma'pî mararî pra. Inkamoro tîpoitîrîtonon wîitponkon tî'ka me'po'pîiya moropai to' pata cidade po'tî me'po'pîiya.

⁸ Mîrîrî tîpo inî'rî tîpoitîrîtonon yanno'pîiya moropai ta'pîiya to' pî': “Manni'kan uneta'san iipî pra man maasa pra î' pe pra rî to' wanî ye'nen” ta'pîiya. ⁹ “Tarîpai atîfî seeni' e'makon taawîrî. Moropai tamî'nawîrî pemonkonyamî' eporîya'nîkon pîkîrî to' metatî’” ta'pîiya tîpoitîrîtonon pî'. ¹⁰ Moropai ipoitîrîtonon wîfî'pî e'makon taawîrî. Inkamoro ya to' eta'pî tamî'nawîrî to' eporî tûuya'nîkon kaisarî. To' muurukuntî'pî to'ya. Morîkon pemonkonyamî' moropai îrîrîkon pemonkonyamî'. Inkamoro ya mîrîrî to' pata'se' pe ikonekasa' yannî'pî'pî. Intapîkîrî awanî'pî. ¹¹ Mîkîrî ipikku epa'ka'pî inkamoro etasa'kon erepansa' era'mai. Moropai mîrîrî to' pata'se'

pe tinkoneka'pî ya' eewomî'pî. Miarî warayo' era'ma'pîiya festa pî' tîwanî pon ya' pra tîwe'sen maasa pra tiwin to' pon wanî'pî mûito'pe. ¹² Moropai mîikîrî yekaranmapo'pîiya: “Uwanîyakon, o'non ye'ka pe eewonsa' sîrîrî tarîwaya, festa pî' awanî pon teka'mai pra?” ta'pîiya. Tîise imaimu yuukuiya pra awanî'pî. ¹³ Mîrîrî ye'nen mîikîrî ipikku reiya ta'pî tîpoitîrîtonon pî': “Mîserî warayo' yewa'tîtî i'pu pî' moropai itenya pî'. Moropai yenutî poro pona, ewaron pe tîwe'sen ya', o'non pata karawannîto' pata'se' ya'. Mîikîrî karawato'pe, tee ye'kaiya mararî pra ne'ne' pe tîwanî ye'nen”, ta'pî ipikkuya —ta'pî Jesusya.

¹⁴ Moropai Jesusya teeseurîmato' yaretî'ka'pî. Ta'pîiya: —Tu'ke etasa'kon pemonkonyamî' wanî sîrîrî Paapa pia aako'mamîtonkon. Tîise tu'kankon iipi pepîn Paapa pia yairî inkamoro yapi'to'peiya —ta'pî Jesusya.

Roma Ponkon Esa' Ye'mato' Pî'

Jesus Ekaranmapo To'ya

(Mc 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵ Mîrîrî tîpo fariseuyamî' epa'ka'pî moropai inkamoroya teserukon koneka'pî, î' kai'ma Jesus anapî'pai tîwanîkon pî', iwanmîra teeseurîmakonpa kai'ma ipî'. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen tiaronkon warayo'kon yarima'pî to'ya î' kupî Jesusya era'matonkon. Moropai inkamoro pokonpe pata esa' Herodes pemonkonoyamî' wîtî'pî Jesus ekaranmapopî'se. Ta'pî to'ya:

—Anna yenupanen, yairon pe pu'kuru amîrî wanî epu'tî pî' anna man —ta'pî to'ya. —Maasa pra yairon Paapa maimu ke yenupaton pe awanî ye'nen. Moropai tiaronkon pemonkonyamî'ya taa ya apî': “Mîrîrî warantî kîseurîmai”. Mîrîrî taa to'ya pî' tîpînamai tîwe'sen pepîn amîrî. Maasa pra se' kaisarî pemonkonyamî' pî' tîwe'sen amîrî —ta'pî to'ya. ¹⁷ —Mîrîrî ye'nen î' kai'ma epu'tî pî' nan? Yairî awanî ka'rî, kaane ka'rî, yairî pra awanî? Uyesa'kon pe tîwe'sen Romanoyamî' esa' César ye'ma annaya ya?

¹⁸ Tîise Jesusya î' anku'pai to' wanî tarakkîrî epu'tî'pî. Moropai ta'pîiya to' pî': —Seru'ye'kon amîrî'nîkon. Aawarîrî'nîkon teesenku'tisanon morî pe tîwanîkon kai'ma. Î' wanî awanî ye'nen uwanmîra uurî anapî'pai awanîkon mîrîrî? —ta'pîiya. ¹⁹ Moropai ta'pîiya: —Moriya mîrîrî ye'mato'ya'nîkon ene'tî uupia era'mato'peuya —ta'pîiya.

Mîrîrî enepî'pî to'ya. ²⁰ Moropai inkamoro yekaranmapo'pîiya: —Anî' ese' mîserî? Anî' yekaton sîrîrî pîrata ena'pî pî'? —ta'pîiya. ²¹ Inkamoroya yuuku'pî: —Romanoyamî' esa' César ese' —ta'pî to'ya. Mîrîrî taa to'ya ye'nen, Jesusya ta'pî: —Moriya itîkî iipia, imîrî pe awanî ye'nen, î' ta'pî Césarya yawîrî iku'tî. Moropai î' ku'tî ta'pî Paapaya yawîrî nîrî iku'tî —ta'pîiya.

²² Mîrîrî taa Jesusya pî' to' esenumenka'pî mararî pra teesenumenkai, î' taiya eta tîuya'nîkon pî'. Mîrîrî ye'nen Jesus piapai to' wîtî'pî. Î' kupî to'ya pra awanî'pî Jesus pî'.

Sa'mantan Tîpo E'mî'sa'kan Pepîn

Taa Saduceuyamî'ya

(Mc 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³ Mîrîrî yai saduceuyamî' wîtî'pî Jesus pia. Inkamoro esenumenkato' wanî'pî isa'manta'san e'mî'sa'ka pepîn taawonan pe. Mîrîrî ye'nen isa'manta'san e'mî'sa'ka pepîn taapî'tî'pî to'ya. ²⁴ Moropai inkamoroya ta'pî Jesus pî':

—Anna yenupanen, pena Moisés nuri'tiya anna yenupa'pi see waranti — ta'pi to'ya. —Tiwin warayo' no'pita, tiise tinmu ton tepose pra aasa'manta miikiri no'piri'pi e'nimi. Miikiri yarakkiri itakono'pi wani e'pai awani — ta'piya. —Moropai more yan pe tirui no'piri'pi enasa'ya, tinre ton yenpoiya. Miikiri more pi' urui munmu'pi taiya, tinmu pe tiise. ²⁵ Moro to' man anna kore'ta asaki'ne mia' pona timo'tai kaisari warayo'kon. To' ruinankon no'pita'pi, tiise aasa'manta'pi inmu ton pra si'ma. Miikiri no'pi ri'pi yarakkiri itakono'pi wani'pi. ²⁶ Tiise miriri waranti ri miikiri niri sa'manta'pi inmu ton pra tiise. Moropai to' eseurino yarakkiri miriri waranti awani'pi. Moropai tami'nawiri to' sa'manta'pi inmuku pra to' tiise. Inkamoro sa'manta'pi. ²⁷ Miriri tupo wiri' niri sa'manta'pi —ta'piya. ²⁸ Miriri ekaranmapo'pi saduceuyami'ya Jesus pi'. Ta'pi to'ya: —Inkamoro warayo'kon e'sa' asaki'ne mia' pona timo'tai kaisari miikiri wiri' yarakkiri. Tami'nawironkon e'mi'sa'ka yai o'non ye'ka warayo' no'pi pe awani kupi siriri? —ta'pi to'ya. —Maasa pra tami'nawiri yarakkiri to' e'sa' ye'nen.

²⁹ Jesusya to' maimu yuuku'pi: —Aka, eesenku'tisa'kon miriri, i' taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya epu'tiya'nikon pra naati. Merunti ke Paapa wani epu'tiya'nikon pepin miriri —ta'pi Jesusya to' pi'. ³⁰ A'ki, isa'manta'san e'mi'sa'ka yai tino'pi ke ani' wani pepin. Maasa pra miriri to' wani inseriyami' waranti, kai'sari miikiri wiri' yarakkiri. Miriri ye'nen tino'pi ke to' wani pepin. ³¹ Tiise isa'manta'san e'mi'sa'kato' pi' Paapa eseurimapiti'pi pena. Miriri erenkasa'ya'nikon pra naati? See waranti ta'pi Paapaya:

³² “Uuri Paapa, Abraão nuri'ti yepotori, moropai Isaque nuri'ti yepotori. Moropai Jacó nuri'ti yepotori pe wani”,

Êx 3.6

ekaremeki'piya. Sa'mantasa'pe inkamoro ko'mami pepin ipatikari. Paapa wani enen tiko'mansenon yepotori pe. Isa'manta'san yepotori pe pra awani.

³³ Miriri taa Jesusya eta tiya'nikon pe, arinikon pemonkonyami' wani'pi teesunenakai marari pra, i' kai'ma to' yenupato'ya pi'.

Tami'nawiron Paapa Nekaremeki

Unkupikon Ton Ipikku Panpi' (Mc 12.28-34; Lc 10.25-28)

³⁴ Miriri tupo fariseuyami' eperepi'pi Jesus pia. Maasa pra saduceuyami' ti'napami emapu'tisai'ya ye'nen, to' iipi'pi iipia. ³⁵ Warayo' epu'nen Moisés nuri'tiya yenupanto' pi' yenupaton iipi'pi iipia maasa pra seru'ye' pe Jesus eseurima anepu'pai awani'pi. Miriri ye'nen Jesus ekaranmapo'piya.

³⁶—Anna yenupanen, o'non wani miriri ipikku pe panpi' unkupikon ton pe Paapa nekaremeki'pi pe? —ta'piya.

³⁷ Jesusya yuuku'pi:

—Ayepotori Paapa yapuriki tami'nawiri ayewan ke, moropai tami'nawiri ayekaton ke. Moropai tami'nawiri eesenumenkato' ke

Dt 6.5

—ta'piya. ³⁸ —Miriri wani e'mai'non, ipikku pe itu'se Paapa e'to'pe.

³⁹ Moropai itakon moro wani manni' e'mai'non waranti ri. Taiya:

Ayonpa sa'namaki kure'ne aawariri amiri e'sa'nama manni' waranti. *Lv 19.18*

⁴⁰ Miriri waranti miriri asaki'nan yawiri ku'sa'ya'nikon ya, tami'nawiron siriri Moisés nuri'ti nekaremeki'pi yawiri awanikon. Moropai penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayami' nuri'ti nekaremeki'piya taasa' yawiri awanikon —ta'pi Jesusya.

Ani' Munmu Pe Paapa Ni'menka'pi Wani

(Mc 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Moropai fariseuyami' emurukuntisa' tanne, Jesusya to' ekaranmapo'pi:

⁴² —Í' kai'ma see eesenumekakon mîrîrî mîkîrî Paapa ni'menka'pi pi'? Ani' paari'pi pe awani' mîrîrî? —ta'pîiya.

—Davi nuri'ti paari'pi mîkîrî —ta'pi to'ya ipi'.

Moropai inî'rî to' ekaranmapo'pi Jesusya: ⁴³ —Í' wani' awani' ye'nen kin Davi nuri'ti eseurîma'pi Paapa ni'menka'pi pi' pena? Mori Yekaton Wannîya eeseurîma emapu'ti'pi. “Uyepotorî” ta'pîiya. Davi nuri'ti maimu ri'pi sîrîrî.

⁴⁴ Uyepotorî pi' Paapaya ta'pi:

“Uupia ereutakî umeruntîri winîkî

ayeyatonkon yaretî'kauya pikîrî” ta'pîiya

Sl 110.1

ta'pi Daviya, sîrîrî imaimu. ⁴⁵ A'kî, Davi paari'pi pe neken Paapa ni'menka'pi wani' ya. Í' wani' awani' ye'nen Uyepotorî taa Daviya ipi', manni'? —ta'pi Jesusya.

⁴⁶ Mîrîrî taa Jesusya yuuku to'ya pra to' wani'pi. Moropai mîrîrî patapai inî'rî Jesus anekaranmapopai pra to' ena'pi.

23

Fariseuyami' Moropai Moisés Nuri'tiya Yenupanto' Pi' Yenupatonkon Pi'

Jesus Eseurîma

(Mc 12.38-39; Lc 11.43-46, 20.45-46)

¹ Jesusya tînenupa'san pi' ta'pi moropai arinîkon pi'. ² Ta'pîiya: —Insamoro Moisés nuri'tiya yenupanto' pi' yenupatonkon, moropai fariseuyami' esenyaka'ma amîrî'nikon yenupa pi', Moisés nuri'tiya ikupi'pi manni' warantî.

³ Mîrîrî ye'nen to' maimu yawîrî e'pai awanîkon. Moropai tamî'nawîrî ayenupato'kon to'ya yawîrî e'pai awanîkon. Tîise to' nîkupî, to' yeseru kî'ku'ti. Maasa pra ayenupa'pikon tîuya'nikon yawîrî pra to' ko'mamî ye'nen. ⁴ A'kî, pemonkonyami' narîton amîi'ne pe pu'kuru tîwe'sen ewa'ti to'ya. Tîise mîrîrî yarî pi' to' piika'ti to'ya pepin, mararî tenyakon yeperu yaretî ke. Mîrîrî warantî to' yenupato' to'ya pi' Jesus eseurîma'pi. „Maasa pra ta'pi tîuya'nikon yawîrî ikupi' to'ya pra awani' ye'nen.”

⁵ Moropai ta'pîiya: —Mîrîrî ye'ka kupî to'ya maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyami'ya tera'makon yu'se to' wani' ye'nen. Maasa era'matî, Paapa maimu e'menukasa' menupakîti to'ya moropai mîrîrî yewa'ti to'ya tepinkon pi' moropai temekonkon pi' eesera'mato'pe kai'ma. Moropai tîponkon sonpan ye'pi kupî to'ya kusan pe, mîi pe tîwanîkon ye'nen. ⁶ Moropai inkamoro ya festa weiyu yai, teereutato'kon ton morî apono' menka. Moropai epere'nîto' yewî' ta nîrî, morî menka to'ya tapurîto'kon pe to'ya. ⁷ Moropai inkamoro wani' tamî'nawîronkon esekaremekî yu'se, aronne panpi'. Moropai uyenupanen kai'ma tesatîkon to'ya yu'se to' wani'.

⁸ Tîise inkamoro warantî “Uyepotorî” kai'ma ayonpakon esatîya'nikon e'pai pra man. Maasa pra tamî'nawîronkon amîrî'nikon wani' se' warantî, e'kaisarî ayonpakon pokonpe. Maasa pra Ayepotorîkon moro man tiwinan.

⁹ Moropai tarî non po ani'rî esatîya'nikon e'pai pra man Paapa anna yunkon kai'ma. Maasa pra amîrî'nikon yunkon moro man, tiwinan neken ka'pon —ta'pîiya. ¹⁰ —Moropai ani' esatîya'nikon e'pai pra man e'mai'non mîkîrî tamî'nawîronkon ye'mai'norî taaya'nikon e'pai pra man. Maasa pra amîrî'nikon ye'mai'norî moro man tiwinan, Cristo mîkîrî, Paapa ni'menka'pi.

11 Maasa pra anî' wanî ya amîrî'nîkon kore'ta ipîkku panpî' e'pai awanî apoitîrî pe tiaronkon ma're. 12 Anî' wanî ya tiaronkon yentai e'pai miîkîrî kupî Paapaya to' ma're. Moropai anî' wanî ya tiaronkon ma're e'pai, miîkîrî kupî Paapaya tiaronkon yentai —ta'pî Jesusya.

Jesusya To' Yeseru Yewanmîrî
(Mc 12.40; Lc 11.39-42,52; 20.47)

13 —Aka tîwarî e'tî, amîrî'nîkon Moisés nurî'tîya yenuyanto' pî' yenupatonkon moropai fariseuyamî'. Seru'ye'kon amîrî'nîkon! Pemonkonyamî' ma'nîpanenan pe awanîkon Paapa pemonkonon pe to' ena namai. Ayesa'kon pe Paapa kupîya'nîkon pepin moropai tiaronkonya ikupî tîriya'nîkon pepin. Maasa pra to' yenuupaya'nîkon yairî pra. Mîrîrî wenai ataruma'tîkon Paapaya kupî sîrîrî.

14 Aka tîwarî e'tî, Moisés nurî'tîya yenuyanto' pî' yenupatonkon moropai fariseuyamî' morî pe tîwe'ku'senon pe awanîkon seru'ye' pe. Maasa pra inyo isa'manta'san wîrî'sanyamî' yama'runpapîtîya'nîkon ama' pe. Moropai mîrîrî si'ma eepîremapîtikon kure'ne kusan pe tiaronkonya aya'mato'konpe. Mîrîrî wenai tiaronkon yentai awe'taruma'tîkon kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

15 —Aka tîwarî e'tî, Moisés nurî'tîya yenuyanto' pî' yenupatonkon moropai fariseuyamî'. Seru'ye'kon teesenku'tîsanon. Attîpîtikon patakon kaisarî, moropai erenkon ratai poro. Mîrîrî yai tiaronkon anku'pai awanîkon ayeserukon warantî to' e'to'pe. Tîise ayeserukon ya' eena'pî wanî imakui'pî ku'nen pe ayentai'nîkon. Miîkîrî yenumî Paapaya apo' ya' emapu'tîya'nîkon mîrîrî warantî —ta'pî Jesusya.

16 —Aka tîwarî e'tî. Maasa pra enkaru'nan warantî si'ma tiaronkon ye'mai'norî pe e'pai awanîkon ye'nen. To' yenuupaya'nîkon sîrîrî warantî: “Anî'ya taa ya, ‘Epîremanto' yewî' winîkî mîrîrî kupîuya pe wai', taiya ya, tîise mîrîrî kupîiya pra awanî ya, î' wani' awanî pepin kai'ma. Moropai taa tiaronnya ya ‘Ouro epîremanto' yewî' tawon winîkî mîrîrî kupîuya' taiya ya, ikupîiya e'pai awanî mîrîrî”. Kai'ma to' yenuupaya'nîkon. 17 Pakkokon, î' epu'nenan pepin, enkaru'nankon amîrî'nîkon. Î' wanî ipîkku pe tîwe'sen, ouro ou epîremanto' yewî' ka'rî ipîkku pe tapurîsen? Epîremanto' yewî' wanî ipîkku pe panpî' maasa pra Paapa yewî' pe awanî ye'nen. Moropai mîrîrî ouro wanî imîrî pe maasa pra itewî' ta awanî ye'nen —ta'pîiya. 18 —Moropai amîrî'nîkonya tiaronkon yenupapîti taapîtiya'nîkon. Anî'ya taa ya, taransen mîrîrî altar winîkî ikupîiya taiya ya moropai ikupîiya pra awanî ya, î' wanî' awanî pepin kai'ma taaya'nîkon. Tîise altar po tîwe'sen itîisa' winîkî ikupîiya taiya ya, tîwî ikupîiya e'pai pra awanî kai'ma to' yenuupaya'nîkon. 19 Epu'nenan pepin, amîrî'nîkon enkaru'nankon warainonkon. Î' wanî ipîkku pe tîwe'sen? Mîrîrî to' naranî'pî yaponse' ou ipo manni' taransen? Mîrîrî to' naranî'pî yaponse' wanî Paapa yemanne pe, moropai ipo manni' taransen wanî imîrî pe nîrî, itemanne po awanî ye'nen —ta'pîiya. 20 —Mîrîrî ye'nen anî'ya taa ya taranse yaponse' altar winîkî ikupîiya taiya ya. Tamî'nawîron taransen ipo manni' winîkî taiya nîrî. «Mîrîrî ye'nen ikupîiya e'pai awanî mîrîrî.» 21 Moropai anî'ya taa ya epîremanto' yewî' winîkî ikupîiya taiya ya, miîkîrîya taa nîrî mîrîrî epîremanto' yewî' tawon, Paapa winîkî. 22 Moropai anî'ya taa ya, ka' winîkî ikupîiya taiya ya, Paapa yaponse' eereutato' winîkî taiya nîrî moropai Paapa ereutas'a manni' winîkî taiya nîrî. «Mîrîrî ye'nen î' ta'pî tîuya yawîrî ikupîiya e'pai awanî mîrîrî.»

²³ Aka tiwari e'ti amiri'nikon Moises nuri'tiya yenupanto' pi' yenupatonkon moropai fariseuyami'. Maasa pra awe'taruma'tikon kupi siriri. Yairi Paapa yapuriya'nikon kai'ma tami'nawiri antirikon ke Paapa repaya'nikon, ayokon wosi yonpa ke niri irepaya'nikon. Tiise mori panpi' anukupikon ton pe ta'pi kupiya'nikon pepin, tiaronkon winiki yairi pra awanikon ye'nen moropai to' sa'namaya'nikon pra awanikon ye'nen. I' taasa' Paapaya yawiri kupiya'nikon pra awanikon ye'nen. Tiise tami'nawiri miriri kupi'piya'nikon e'painon tiwi anukupi'pikon manni' tiku'se pra. ²⁴ Tiaronkon ye'mai'nori pe e'pai awanikon enkaru'nan waranti si'ma. Maasa pra kanki'yami' enasa' yainonkaya'nikon awukukon ya' waranti tami'nawiri antirikon ke Paapa repaya'nikon si'mirikki pe tiwe'sen ke niri. Tiise kanki' yentainon kameru warainon kure'nan yeno'maya'nikon, maasa pra ipikku pe panpi' anukupikon ton Paapa nekaremeki'pi kupiya'nikon pepin, tiise marari mirikki neken kupiya'nikon.

²⁵ Aka tiwari e'ti, amiri'nikon Moises nuri'tiya yenupanto' pi' yenupatonkon, moropai fariseuyami'. Seru'ye'kon. Awe'taruma'tikon pe naati. Apisaukon ronapitiya'nikon poroporo neken, mori pe eesera'mato'pe kai'ma. Tiise ita nura awani tanne. Miriri ta'pi Jesusya to' yeseru ekaremekipa kai'ma. Maasa pra to' esenumenkato' ya' wani imakui'pi nura pe awani marari pra. Kure'ne temanekon ton yu'se to' wani moropai itu'se tiwe'to'kon yawiri e'pai to' wani. ²⁶ Miriri ye'nen fariseuyami' enkaru'nankon, e'mai' pe apisaukon ronati ita, mori pe awe'to'pe. Mori pe ita wani ya, poroporo niri mori pe eesera'ma.

²⁷ Aka tiwari e'ti, fariseuyami' moropai Moises nuri'tiya yenupanto' pi' yenupatonkon. Seru'ye'kon amiri'nikon wani penaron uuruwai ki'pasa' iporo aimutun pe waranti. Iporo mori pe pu'kuru eesera'ma. Tiise ita, itu'na marari pra pemonkonyami' ye'pi ri'pi wani. Moropai miriri wani iki pe pu'kuru. ²⁸ Miriri waranti amiri'nikon esera'ma mori pemonkon waranti. Tiise ayewankon ya' nura wani marari pra. Seru'ye' wani moropai tu'kan imakui'pi ku'to'ya'nikon wani marari pra —ta'pi Jesusya.

Seru'ye'kon E'taruma'tito'
(Lc 11.47-51)

²⁹ —Aka tiwari e'ti fariseuyami' moropai Moises nuri'tiya yenupanto' pi' yenupatonkon. Seru'ye'kon amiri'nikonya penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayami' nuri'ti uuruwasi ton koneka'pi mori pe pu'kuru, inkamoro yairi ko'mami'san yapuriya'nikon kai'ma. ³⁰ Moropai taaya'nikon: “Pena inkamoro wiitiponkon anna tamori'san yai anna e'sa' ya, inkamoro Paapa maimu ekareme'nenan profetayami' nuri'ti wi'pi annaya pepin e'painon, to' wi'pi to'ya waranti. Miriri iku'sa' to'ya manni' waranti ikupi'pi annaya pepin e'painon”, taaya'nikon. ³¹ Anna tamori'san taaya'nikon wenai, inkamoro profetayami' wiitiponkon payani'san anna, taaya'nikon. ³² Miriri ye'nen miriri waranti to' yeseruri'pi pi' ako'manti yareti'kaya'nikon pikiri. ³³ Miriri ye'nen amiri'nikon wani iki ye'katon munkiyami' waranti. Ikiyami' pe awanikon. Tiise i' kai'ma Paapaya apo' ya' ayenunto'kon winipai e'piika'tipai awanikon miriri? Awe'piika'tikon pepin tiwin kin. ³⁴ Miriri ye'nen api'nikon umaimu ekareme'nenan yari-mauya kupi siriri warayo'kon epu'nenan, moropai yenupatonkon. Tiise inkamoro yonpa wi'ya'nikon kupi siriri. Moropai tiaron pokapitiya'nikon kupi siriri paki'nan pona. Moropai tiaronkon po'pitiya'nikon kupi siriri

epere'nîto' yewî'kon ta. Moropai to' pokonomaya'nîkon kupî sîrîrî to' patakon cidade kaisari. ³⁵ Mîrîrî kupîya'nîkon wenai ataruma'tîkon Paapaya kupî sîrîrî. Tîise ankupî'pîkon neken wenai pra tîise penaronkon nîkupî'pî wenai awe'taruma'tîkon, tamî'nawîronkon morîkon to' nîwî'san penaro' Abel nuri'tî wî'pî irui Caimya patapai, moropai Paapa maimu ekareme'nen Baraquias munmu, profeta Zacarias nuri'tî wî'pî to'ya pikîrî. Manni' anwî'pîkon Paapa ton pe to' nîpo'tî yaponse' yarappana. Paapa yewî' ta teepîremasanon neken wîtîto' pata iwî'pî to'ya. ³⁶ Ayenku'tîuya pepîn, mîrîrî tamî'nawîron ku'sa' to'ya wenai amîrî'nîkon, sîrîrî pankon pemonkonyamî' taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

Jesusya Jerusalém Ponkon Sa'namato' Kure'ne

(Lc 13.34-35)

³⁷ Jesusya tîmaimu yaretî'ka'pî see warantî Jerusalém ponkon pemonkonyamî' pî': —Amîrî'nîkonya umaimu ekareme'nenan wî'pî. Moropai tî' ke tiaronkon pa'tîpî'tî'pîya'nîkon, umaimu ekareme'se unaipontî'san. Î' warapo ite'ka amîrî'nîkon muurukuntî yu'se wanî'pî tamî'nawîrî, kariwanaya tînmukuyamî' muurukuntî tapî'sa' yo'koi warantî. Tîise itu'se pra awanî'pîkon. ³⁸ A'kî, tari'pai apatakon ena kupî sîrîrî itesa' pra. Yawon pra eena pe man. Maasa pra Paapaya ataruma'tîkon kupî sîrîrî. ³⁹ Tauya sîrîrî apî'nîkon. Sîrîrî patapai inî'rî uyera'maya'nîkon pe pra naatî. Uyapurîto'ya'nîkon weiyu erepamî pikîrî aako'mamîkon. Mîrîrî yai neken, taaya'nîkon
 “Mîikîrî morî Uyepotorîkon ese' pî' tui'sen yapurîpai'nîkon”, *Sl 118.26*
 taaya'nîkon kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

24

Epîremato' Yewî' Yarankato' To'ya Pî'

Jesus Eseurîma

(Mc 13.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Epîremanto' yewî' tapai teepa'kakon pe, aasari tuutîkon ye'ka pe, Jesus nenupa'san erepamî'pî iipia. Moropai inkamoro eseurîma'pî wîtî, epîremanto' yewî' konekasa' pî'. Maasa pra morî pe pu'kuru awanî ye'nen. ² Jesusya to' maimu yuuku'pî. Ta'pîiya: —Ayenku'tîuya pepîn. Seeni' wîtî kure'nan era'ma pî' naatî? Tîise aako'mamî pepîn kupî sîrîrî. Maasa pra tiaronkonya yaranka to' weiyu erepamî yai. Tamî'nawîrî isoroka to'ya tiwinan tî' e'nîmî pepîn tonpa po. Tîise tamî'nawîrî yenumî to'ya kupî sîrîrî.

Epu'nîto' Moropai E'taruma'tînto'

(Mc 13.3-13; Lc 21.7-19)

³ Mîrîrî tîpo Oliveira ye'ka kîrî po, Jesus ereutasa' wanî'pî. Mîrîrî tanne inenupa'san erepamî'pî iipia, tiaronkon ton pra tîise. Moropai Jesus ekaranmapo'pî to'ya: —O'non ye'ka pe mîrîrî e'kupî kupî sîrîrî? O'non ye'ka pe mîrîrî kupî to'ya epu'tî annaya e'painon? Î' esera'ma wenai aminke pra aai'to'pe wanî moropai tamî'nawîron e'tî'ka epu'tî annaya? —ta'pî to'ya.

⁴ Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Tîwarî e'tî aka, anî'ya ayenku'tîkon namai. ⁵ Maasa pra tu'kankon asarî kupî sîrîrî uyese' pî' teeseurîmasanon pe tîwe'ku'se. Moropai taa to'ya: “Uurî Cristo, Paapa nîmenka'pî”, taa to'ya. Moropai mîrîrî taa to'ya pî' tu'ke pemonkonyamî' esenku'tî kupî sîrîrî. ⁶ Moropai pemonkonyamî' eseya'namato' etaya'nîkon pî' teesi'nî'se pra me'tî moropai

teepisanon yekare etaya'nikon ya. Tamí'nawírí mírírí ye'ka e'kupí kupí sírírí, tíise maasa pata atareti'ka pepín. ⁷ Pemonkonyamí' eseya'nama tiaron pata ponkon yarakkírí. Moropai pemonkonyamí' esanon eseya'nama tiaronkon esanon yarakkírí. Moropai pata eserentíkí'ma kupí sírírí tiaron pata poro. Mírírí yai emi'nan waní kupí sírírí pata po. ⁸ Sírírí ye'ka e'kupí kupí sírírí manní' e'mai'non ne'ne' epu'tí more yan pe tíwe'sen wírí'ya warantí —ta'pí Jesuŷya.

⁹—Mírírí yai tiaronkonya ayapisíkon kupí sírírí tesianonkon pia. Ayaríkon to'ya atarumatíto'kon pe to'ya. Moropai inkamoroya amírí'níkon wíi. Moropai tamí'nawíronkonya amu'tunpakon uurí yapurí'ya'níkon wenai. ¹⁰ Mírírí yai tu'kankon uyapurínenanya uyapuríto' túuya'níkon kupí tíwí. Maasa pra inape ukupí to'ya pra to'ya enasa' ye'nen, tiaronkon yewanmírínenan pe to' waní kupí sírírí. Moropai tonpakon rumaka to'ya kupí sírírí teeyatonon yenyá'. ¹¹ Mírírí'ya Paapa maimu ekareme'nenan, profetayamí' pe tíwe'ku'sanon seru'ye'kon esenpo kupí sírírí pemonkonyamí' yenku'tí. Inkamoroya tu'ke to' yenku'tí. ¹² Mírírí warantí imakui'pí e'paraipíka kupí sírírí ka'ne' pe. Mírírí wenai mararonkon pepín innape Paapa yapurínenanya Paapa yapuríto' túuya'níkon yenomí ini' to' enpenata pepín. ¹³ Tíise tamí'nawíron mírírí ye'ka yapítanípítípon waní ya ikí'pí típose, míkírí píika'tísa' Paapaya mírírí —ta'pí'ya. ¹⁴—Moropai mírírí yai í' kai'ma pemonkonyamí' esa' pe Paapa waní esekaremekí kupí sírírí tamí'nawírí pata poro. Tamí'nawíronkon pemonkonyamí'ya eta kupí sírírí uyekare pí'. Moropai mírírí yai tamí'nawíron e'tí'ka weiyu erepamí —ta'pí Jesuŷya.

Kure'nan E'taruma'tínto'
(*Mc 13.14-23; Lc 21.20-24*)

¹⁵ Moropai Jesus eseuríma ko'mannípí'pí: —Penaro' Paapa maimu ekareme'nen Daniel esurí'tí eseuríma'pí.

“Tamí'nawíronkon yewanma pe tíwe'sen imakui'pí, Paapa newanma pe tíwe'sen tírítaronkonya epíremanto'yewí' ta. Mírírí ye'ka pata'se' pepín ya' itírí to'ya”,

Dn 9.27

ta'pí Daniel nurí'tíya. Mírírí era'maya'níkon yai, epu'tíya'níkon yu'se wai í' taato'pe awaní —ta'pí'ya. ¹⁶ Mírírí ye'nen aní' waní ya Judéia pata po, ka'ne' pe eepe e'pai awaní wí' pona. ¹⁷ Moropai aní' waní ya tewí' po ka'ne' pe awautí e'pai awaní moropai eepe e'pai awaní, tewí' ta temanne era'mai teewonse pra. ¹⁸ Moropai aní' waní ya keren po míkírí enna'po e'pai pra waní tewí' ta típonkon era'mai, tíise eepe e'pai awaní ka'ne' pe. ¹⁹ Mírírí yai aka sa'ne wírí'sanyamí' more yankon moropai mana'pokonkon to' munkíyamí'. Inkamoro e'taruma'tí kupí sírírí mararí pra maasa pra ka'ne' pe to' epe eseríke pra to' waní ye'nen. ²⁰ Mepírematí Paapa pí' maasa pra kono' ya mírírí ye'ka e'kupí namai. Moropai erí'ka'níto' weiyu yai awe'kupí namai. ²¹ Maasa pra kure'nan e'taruma'tínto' iipí kupí sírírí. Paapaya pata koneka'pí patapai esera'ma'pí pepín e'kupí kupí sírírí ikaisaron ton pra. ²² Tamí'nawíronkon e'taruma'tí kupí sírírí mararí pra. Tíise Paapaya ipíra to' e'taruma'títo' yaretí'ka kupí sírírí maasa tínku'ne'tí'pí weiyu eseporí pra tíise. Mírírí ku'sai'ya pra awaní ya enen aní' ko'mamí pepín e'painon. Tíise Paapaya tínmo'kakon píninma kure'ne típemonkono pe to' waní ye'nen. To' yaretí'ka e'taruma'tínto'ya tíriya pepín.

²³ Mírírí ye'nen aní'ya taa ya apí'níkon: “Paapa nimenka'pí Cristo tarí man”, taiya ya, innape míkírí maimu kí'ku'tí. Moropai “Síini' pata man”, taa to'ya

ya apî'nikon, innape inkamoro ye'ka maimu kî'ku'tî. ²⁴ Maasa pra seru'ye'kon iipî, uurî pe tiwe'ku'sanon, Paapa maimu ekareme'nenan pe tiwe'ku'se to' iipî. Inkamoroya anî' nîkupî eserîkan pepîn kupî pemonkonyamî' nera'makon ton kupî, to' yenku'tikonpa kai'ma. Mirîrî wenai tamî'nawîronkon yenku'tî to'ya e'painon Paapa nîmenka'san nîrî to' yenku'tî to'ya tîrî Paapaya ya. Tîise itîriya pepîn. ²⁵ Tîise mirîrî rawîrî apî'nikon ekaremekî pî' wai epu'tikonpa.

²⁶—Mirîrî ye'nen anî'ya taa ya apî'nikon: “A'kî, sinpata man keren po”, taiya ya, era'mai katîtî. Inî'rî taa anî'ya ya apî'nikon: “A'kî, tarî man eesenonsa”, taa to'ya ya, innape to' maimu kî'ku'tî ayenku'tikon to'ya pî'. ²⁷ Maasa pra uurî ka' poinon ii'to' wanî kupî sirîrî aronne ama' pe pra. E'winî pairî ka' pî' wara'napi e'sisiuka esera'ma manni' warantî tamî'nawîronkonya era'ma uuiipî yay —ta'pîiya.

²⁸—A'kî, o'non pata anî' sa'mantasa' ya, mîikîrî pî' watunaiyamî' emurukuntisa' wanî. Mirîrî warantî uurî iipî inkamoro imakui'pî ku'nenan kore'ta apo' ya' to' yenunto'peuya —ta'pî Jesusya.

Ka' Poinon Ii'to' Sirîrî Non Pona
(Mc 13.24-27; Lc 21.25-28)

²⁹ Jesusya ta'pî inî'rî: —Mirîrî yay tamî'nawîronkon e'taruma'ti'pî tîpo, wei esi'nîpî kupî sirîrî.

Moropai kapoi' ena kupî sirîrî a'ka pe pra.

Moropai siirikkîyamî' e'soroka kupî sirîrî.

Moropai tamî'nawîrî ka' pî' tiwe'sanon e'tîtî'tî'ka kupî sirîrî.

Is 13.10, 34.4

³⁰ Mirîrî tîpo ka' poi iipî'pî pemonkon pe era'ma tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya. Uuiipî katupuru kore'ta a'ka pe ka' winîpai. Mirîrî yay tamî'nawîrî pata ponkon karau kupî sirîrî mararî pra. Maasa pra meruntî ke uuiipî a'ka pe, wei warantî. ³¹ Mirîrî yay kure'nan usinarî ye'nunpa pe upoitîritonon inseriyamî' yarimauya upemonkono pe umerenka'san muurukuntî. Tamî'nawîrî patakon kaisarî to' wîtîto'pe upeponkono pe umo'ka'san era'mai sirîrî non po —ta'pî Jesusya.

Arawen Ye' Yekare Pî' Esenupanto'
(Mc 13.28-31; Lc 21.29-33)

³² Moropai inî'rî ta'pî Jesusya: —Sirîrî figo ye' yekare pî' esenupati. E'mai' pe aarenta. Moropai eepantakasa' ya, aareta. Mirîrî pî' taaya'nikon aminke pra kono'piti' wanî sirîrî taawonan amîrî'nikon. ³³ Mirîrî warantî nîrî ekaremekîuya manni' e'kupî era'maya'nikon yay, Cristo enna'po kupî sirîrî ka' poi, taaya'nikon. Mirîrî warantî aminke pra uui'to' wanî epu'tîya'nikon.

³⁴ Ayenku'tîuya'nikon pepîn. Sirîrî ye'ka e'kupî kupî sirîrî seru'ye' pe pra. Tamî'nawîronkon sirîrî pankon enenankon sa'manta pepîn sirîrî e'kupî rawîrî.

³⁵ Tauya sirîrî, tamî'nawîron ataretî'ka kupî sirîrî ka' moropai non, pata, tîise umaimu ataretî'ka pepîn tiwin kin, ipatîkarî aako'mamî —ta'pî Jesusya.

Anî'ya Iweiyu Epu'ti' Pepîn
(Mc 13.32-37; Lc 17.26-30,34-36)

³⁶ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Î' pensa moropai î' weiyu yay uuiipî inî'rî sirîrî non pona epu'tîya'nikon eserîke pra naatî. Moropai inseriyamî' ka' ponkonya nîrî epu'tî pra man. Moropai uurî, Paapa munmuya epu'tî pepîn. Tîise uyunya neken iweiyu epu'tî. ³⁷ A'kî, pena Noé nurî'tî wanî yay, awe'kupî'pî warantî, uurî ka' poi iipî'pî sirîrî non pona enna'poto' wanî pe man. ³⁸ Maasa pra mirîrî e'kupî rawîrî pemonkonyamî' wanî'pî

teserukon yawírí. To' entamo'ka'pí mararí pra moropai tîwukukon enírí'pí to'ya. Moropai mírírí yai warayo'kon no'pítapítí'pí, moropai wírí'sanyamí' etiyomapítí'pí teserukon yawírí. Mírírí kupí'pí to'ya tîkanau ya' Noé nurí'tí asara'tí pikírí, ikupí'pí to'ya. ³⁹ Mírírí kupí'pí to' ko'manpítí'pí maasa pra í' e'kupí epu'tí tîuya'níkon pra tîwaníkon ye'nen. Mírírí kupí'pí to' ko'mamí tanne, Paapaya pata ma'tíní'pí tuna ke. Moropai tamí'nawírí inkamoro tî'ka'píiya. Mírírí warantí nírí uurí ka' poinon í'to' weiyu waní pe man. Inímíkí to'ya pra tîise uupí. ⁴⁰ Mírírí yai asakí'nankon warayo'kon waní teesenyaka'makon pí' tînmírí ya'. Tîise iwaníyakon yaríuya tiwin moropai tiaron e'nímí. ⁴¹ Moropai asakí'ne wírí'sanyamí' waní teesenyaka'makon pí'. To' esenyaka'ma a'nai ye'pa pí' a' yai. Míikírí waníyakon yaríuya tiwin moropai tiaron e'nímí. Mírírí warantí awe'kupí pe man. ⁴² Mírírí namai tîwarí panpí' ako'mantí maasa pra í' pensa uurí ayepotoríkon erepanto' weiyu sírírí non pona, epu'tíya'níkon pra naatí. ⁴³ Maasa esenumenkatí sírírí pí': Akí, manní' wítí esa'ya sírírípe ama'ye' erepamí epu'tí ya tewí' yama'runpai, míikíríya eerepamí nímíkí e'painon, tewí' yama'runpaiya namai, innape nai? ⁴⁴ Mírírí warantí nírí amírí'níkon ko'mamí e'pai awaní tîwarí. Maasa pra uurí ka' poinon enna'poto' weiyu sírírí non pona epu'tíya'níkon pra naatí. Enpen e'tí unímíkíya'níkon pra awaníkon tanne, ayeporíuya'níkon namai — ta'pí Jesusya.

Ipoitírí Yairon Moropai Yairon Pepín
(Lc 12.41-48)

⁴⁵ Inírí Jesus eseuríma'pí. Ta'píiya: —O'non ye'ka míikírí tîkaraiwarí maimu yawírí tîwe'sen yairon moropai epu'nen? Manní' míikírí íkaraiwaríya tewí' ko'manní'nen pe itírí'pí. Moropai tiaronkon teesenyaka'masanon esa' pe itírí'pí. Moropai to' ya're' ton tînen pe itírí'píiya. Moropai tamí'nawírí ta'pí tîkaraiwaríya yawírí iku'nen pe awaní'pí —ta'píiya. ⁴⁶ —Taatausinpai pu'kuru míikírí ipoitírí waní í' pensa tîkaraiwarí erepanto' weiyu yai, maasa pra í' ta'pí tîkaraiwaríya yawírí iku'sa' tîuya ye'nen. ⁴⁷ Yairí tauya sírírí apí'níkon. Mírírí warantí tîkaraiwarí nítírí'pí ko'manní'sai'ya ye'nen. Íkaraiwaríya míikírí tîpoitírí pia iní' panpí' tamí'nawíron temanne tîrí íipia iko'manní'to'peiya. ⁴⁸ Tîise mírírí warantí pra ipoitírí waní ya imakui'pí pe. Maasa pra taya: “Ka'ne' pe ukaraiwarí íipí pe pra man”, taya. Tîiwarírí sí'ma eeseuríma. ⁴⁹ Mírírí ye'nen tiaronkon tîkaraiwarí poitírítonon tonpayamí' taruma'tí pia'tíiya. To' po'pítíiya to' ya're' ton tîríiya pepín. Moropai míikíríya ta're' yonpa mararí pra, moropai eetímí mai' ení'nenan pokonpe. Mírírí kupí'píya maasa pra tîkaraiwarí íipí pra awaní ye'nen ka'ne' pe. ⁵⁰ Moropai mírírí tîpo, tîlko'manse pu'kuru pra íkaraiwarí erepamí. Mararí enpen pra tîise tîpoitírí eporíiya. ⁵¹ Mírírí yai inkupí'pí era'ma tîuya pe, íkaraiwaríya itaruma'tí mararí pra. I'po'pítíiya, moropai yenumíiya tîmaimu yawíronkon pepín, seru'ye'kon pata'se' ya', tîmoron epu'to'peiya. Inkamoro seru'ye'kon pokonpe míikírí karau pe man, mararí pra tee tîpa'tí, ne'ne' pe tîwaní ye'nen —ta'pí Jesusya.

¹ Inî'rî Jesusya panton ekaremekî'pî: —Î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' wanî pe man, sîrîrî e'marimato' warantî —ta'pîiya. — Mia' tamî'nawîronkon wîri'sanyamî' maasaronkon wanî'pî. Inkamoro ya tî'kuma'tukon ton lamparinha yapisî'pî moropai to' wîti'pî tîwe'marimasen ponaya. ² Tîise to' yonpayamî' wanî'pî mia'taikin kaisarî tîwe'ne'nokon. Moropai mia'taikin to' wanî'pî tîwe'ne' pra, epu'nenan pe to' wanî'pî. ³ Mîrîrî ye'nen inkamoro wîri'sanyamî' tîwe'ne'nokonya tî'kuma'tukon paru ton yari to'ya pra to' wanî'pî itense' ya', maasaron ton. ⁴ Tîise tiaronkon epu'nenan wîri'sanyamî'ya tî'kuma'tukon lamparinha paru ton yari'pî itense' ya' maasaron ton. Inkamoro ya tîwe'marimasen iipi nîmîkî'pî. ⁵ Tîise tîwe'marimasen erepamî' pra aako'mamî'pî. Moropai iwe'nunpai to' ena'pî. Moropai inkamoro we'na'pî ka'ne' pe.

⁶ To' we'nasa' tanne, anoinna tîwe'marimasen erepamî'pî. Mîkîrî erepamî ye'nen, to' entaime eta'pî wîri'sanyamî'ya. Ta'pî to'ya: “Tîwe'marimasen erepannî pî' man! Asi'ti iipia ka'ne' pe erepantî”, ta'pî to'ya.

⁷ Mîrîrî taa to'ya pe, inkamoro mia' tamî'nawîronkon maasaronkon wîri'sanyamî' paka'pî. Moropai inkamoro ya tî'kuma'tukon lamparinha yawit-tanî'pî'pî. ⁸ Tîise inkamoro mia'taikinankon tîwe'ne'nokonya ta'pî tiaronkon epu'nenan pî': “Anna kuma'tu paru ton ke anna repatî maasa pra anna kuma'tu esi'nî'nî pî' man”, ta'pî to'ya.

⁹ Tîise inkamoro ya yuuku'pî: “Kaane, anna kuma'tu paru man anna pe neken”. Tîise ta'pî to'ya to' pî': “A'kuma'tukon paru ton yu'se awanîkon ya, tîwe'repasanon pia anennatantî”, ta'pî to'ya.

¹⁰ Mîrîrî ye'nen inkamoro epu'nenan pepîn tîwe'ne'nokon wîri'sanyamî' wîti'pî tî'kuma'tukon paru ton yennai. Maasa inkamoro tîise poro po tîwe'marimasen erepamî'pî. Mîrîrî ye'nen mia'taikinankon epu'nenan wîri'sanyamî' ewomî'pî yarakkîrî tîwe'marimasen festarî pî'. Moropai mîrîrî tîpo mana'ta yarakkamo'pî to'ya.

¹¹ Tîko'man pe pu'kuru pra, inkamoro wîri'sanyamî' erepamî'pî. Moropai inkamoro entaimepîti pia'tî'pî. Ta'pî to'ya: “Anna yepotorî, anna ewonto'pe mana'ta yarakkanmokakî”, ta'pî to'ya.

¹² Tîise tîwe'marimasenya yuuku'pî. Ta'pîiya: “Anî'kan amîrî'nîkon? Ayepu' tîuya'nîkon pra wai”, ta'pîiya to' pî'.

¹³ Moropai Jesusya teeseurîmanto' yaretî'ka'pî see warantî:

—Mîrîrî ye'nen tîwarî panpî' ako'mantî. Maasa pra î' pensa, î' weiyu yai, erepamî weiyu epu'tîya'nîkon pra naatî —ta'pî Jesusya.

*Eseurîwî'nankon Ipoitîrîtonon
(Lc 19.11-27)*

¹⁴ Inî'rî tiaron panton ekaremekî'pî Jesusya: —Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' wanî pe man see warantî. Warayo' tiaron pata pona tuutîsen wanî'pî. Tuutî rawîrî tîpoitîrîtonon yanno'pîiya moropai tîpata rumaka'pîiya iko'mannî'to'pe to'ya. ¹⁵ Moropai mîkîrîya tiwin pî' to' tîise to' nenyaka'ma ton tîniru tîrî'pî yenyaka'ma to'ya eserîke era'ma tîuya ye'nen. E'mai'non warayo' pia itîrî'pîiya 5.000 pîrata ena'pî kaisarî. Moropai tiaron pia itîrî'pîiya 2.000 kaisarî, pîrata ena'pî. Moropai tiaron pia itîrî'pîiya 1.000 kaisarî, pîrata ena'pî. Mîrîrî tîpo mîkîrî wîti'pî. ¹⁶ Mîkîrî e'mai'non warayo' 5.000 kaisarî pîrata ena'pî yapisîtîpon epa'ka'pî yenyaka'mai moropai mîkîrîya mîrîrî ke tiaron 5.000 kaisarî eporî'pî. ¹⁷ Mîrîrî warantî nîrî mîkîrî 2.000

kaisari yapisitiponya yenyaka'ma'pi. Moropai tiaron epori'piya miriri ke 2.000 kaisari. ¹⁸ Tiise tiaron warayo' 1.000 kaisari pirata ena'pi yapisitipon epa'ka'pi. Moropai a'ta yaka'piya non yai. Moropai miriri tikaraiwari tiniru yu'na'ti'piya non ya'.

¹⁹ Moropai kure'ne tiiko'mami' tupo, to' karaiwari enna'po'pi. Moropai to' nikup'i'pi anepu'pai awani'pi, to' eesenyaka'ma'pi konekapa kai'ma to' yarakkiri. ²⁰ Miriri ye'nen miikiri e'mai'non 5.000 kaisari pirata ena'pi yapisitipon erepami'pi iipia, moropai 10.000 kaisari tiniruri'pi rumaka'piya. Ta'piya: "Seeni' manni' uupia ituriya ne'tikini, 5.000 pirata ena'pi ke tiaron epori'piya 5.000 kaisari", ta'piya tikaraiwari pi'. ²¹ Miikiri pi' ta'pi ikaraiwariya: "Mori pe pu'kuru man, innape yairi' pu'kuru ikonekasa'ya nai", ta'piya. "Miriri ye'nen aapia tu'kan anko'mannipi ton tiruuya, mori pe eesenyaka'masa' ye'nen. Mararon tiri'piya aapia, tiise mori pe yenyaka'masa'ya nai. Miriri ye'nen asi'ki uyarakkiri aatausinpapa".

²² Moropai tiaron ipoitiri 2.000 kaisari pirata ena'pi yapisitipon erepami'pi iipia. Moropai ta'piya tikaraiwari pi': "Uupia 2.000 pirata ena'pi tiri'piya. Miriri ke seeni' eposau'ya siriri ini' panpi 2.000 kaisari", ta'piya.

²³ Miikiri pi' ikaraiwariya ta'pi: "Mori pe pu'kuru man, upoitiri", ta'piya. "Mori pe marari untiri'pi yenyaka'masa'ya nai. Miriri ye'nen ini' panpi aapia tu'kan tiruuya, anko'mannipi ton. Miriri ye'nen asi'ki uyarakkiri aatausinpapa", ta'piya.

²⁴ Miriri tupo tiaron ipoitiri 1.000 kaisari pirata ena'pi yapisitipon erepami'pi iipia moropai ta'piya: "Ukaraiwari, ayaseru epu'ti pi' wai, ari'ke' pe awani. Marari eesenyaka'ma tanne tu'ke i' eponen pe. Moropai o'non pata i' tipinse pra miari imo'kanen amiri marari pra. ²⁵ Miriri ye'nen uuri wani'pi eranne' pe amiri pi'. Sa'man amiri. Miriri ye'nen seeni' pirata ayemanne yu'na'ti'piya iti'kauya namai. Miriri mana'pouya siriri aapia yapisi'piya warantiri", ta'piya.

²⁶ Miikiri pi' ta'pi ikaraiwariya: "Amiri wani miriri imakui'pi pe, moropai enya'ne pe awani miriri. Anenyaka'ma pe ituisa' yenyaka'masa'ya pra awani. Epu'nen amiri uyeseru, marari esenyaka'ma tanne, tu'ke i' eponen pe uuri wani. Moropai i' tipinse pra i' mo'kanen pe uuri wani marari pra", ta'piya. ²⁷ "Tiise i' wani' awani ye'nen miriri utiniruri pirata ena'pi tiriya pra awani'pi itewi' ta itaponse' pona? Siriri ituisa'ya ya enna'posa' yai, ini' panpi' eepansa' tanne epori'ya e'painon" ta'pi ikaraiwariya.

Miriri taa tupo tiaronkon tipoitiritonon winiki eera'ti'pi moropai ta'piya: ²⁸ "Miikiri pia manni' pirata ena'pi mo'kati. Miriri titi manni' mia' tami'nawiron pirata ena'pi yarakkiron pia", ta'piya. ²⁹ Tiise ta'pi to'ya: "I' ton pe see miikiri mia' tami'nawironya ini' panpi' yapisi?" ta'pi to'ya. Moropai to' maimu yuuku'piya: "Inna, tauya siriri api'nikon. Manni' tu'ke panpi' yapisitiponya yapisi e'pai awani siriri tu'ke panpi'. Tiise ani' wani ya mararon yarakkiri, miriri konekasai'ya pra awani ye'nen iipiapai imo'ka e'pai awani, i' ton pra awe'to'pe", ta'piya. ³⁰ Moropai ta'piya: "Taripai miikiri enya'ne imakui'pi pe tiwe'sen yenumi e'pai awani ewaron ta awe'taruma'tito'pe. Miikiri karau marari pra miari teekon tupa'ti", ta'piya to' pi' —ta'pi Jesusya.

Tiwinano'pi Wei Yainon

³¹ Jesusya teeseurimato' yaretika'pi see waranti: —I' pensa uuri ka' poinon iipi'pi erepami ya iniri, ipikku pe, rei pe, tami'nawironkon upoitiritonon

inseŕiyamí' pokonpe uupí. Uyaponse' pona teereutai uupí pe man pemonkonyamí' esa' pe. ³² Mírírí yai tamí'nawíronkon pemonkonyamí' pata ponkon emurukuntí kupí sírírí urawírí. Uuríya pemonkonyamí' menka pe man, manni' carneiroyamí' era'manenya bodeyamí' menka carneiroyamí' kore'tapai teken to' e'to'pe warantí. ³³ To' menkauya yai carneiroyamí' tírúya emuruntírí winí. Moropai bodeyamí' tírúya kamai' winí to' e'to'pe. ³⁴ Tarípai mírírí yai, uurí, ipíkku ayepurukonya taa kupí sírírí inkamoro meruntí winonkon pí': "Asi'tí uupia amírí'níkon Paapa ní'píika'tí'san asi'tí. Aapia'níkon tíntírí pe Paapa ní'koneka'pí yapi'tane'tí. Pena sírírí koneka'pí Paapaya maasa pata koneka tíuya rawírí, apata'se'kon ton koneka'píya, aapia'níkon itírípa kai'ma. ³⁵ Maasa pra emi'ne waní tanne uya're' ton tírí'píya'níkon. Moropai tuna aninnípai waní tanne uwo'pa'píya'níkon. Moropai ayewí'kon ta erepamí'pí, anepu'tíkon pe pra sí'ma tíse uyapísí'píya'níkon ayewí'kon ta. ³⁶ Moropai ipon pra uurí waní'pí tíse upon ton tírí'píya'níkon. Moropai pri'ya pra waní tanne upí' eesenyaka'ma'píkon. Moropai ama'ye'kon atarakkanto' ta waní tanne, uyera'mapí'se atí'píkon".

³⁷ Mírírí taiya manni' ekaranmapo inkamoro moríkonya. Taa to'ya: "Anna yepotorí, í' pensa see emi'ne awaní tanne, aya're' ton tírí'pí annaya? Moropai tuna aninnípai awaní tanne awo'pa'pí annaya? ³⁸ Anna yepotorí, í' pensa see ka'ran pe awaní tanne, anna nepu'tí pe pra awaní tanne, ayapísí'pí annaya anna yewí' ta? Moropai í' pensa ipon pra awaní era'ma'pí annaya apon ton tírí'pí annaya?" taa to'ya. ³⁹ "Moropai í' pensa see amírí era'ma'pí annaya pri'ya pra apí' anna esenyaka'mato'pe? Moropai í' pensa ama'ye'kon atarakkanto' yewí' ta awaní tanne ayera'mapí'se anna wítí'pí?" ⁴⁰ Mírírí yai ayepurukonya yuuku: "Tauya sírírí apí'níkon, mírírí kupí'píya'níkon manni'kan uya'mí'san pí' moropai uyonpayamí' pí'. Tíse inkamoro pí' pra ikupí'píya'níkon tíse upí'" taiya.

⁴¹ Mírírí yai taa ayepurukonya kupí sírírí, manni'kan kamai' winonkon pí': "Uupiapai atarimatí amírí'níkon Paapa ní'tírí anapí'pai'níkon pepín, atítí itu'se awaní'píkon apo' ya'. Mírírí apo' Paapa ní'kupí'pí makui moropai ipemonkonoyamí' itansuriyamí' pata'se' pe. Mírírí ya' atítí", tauya. ⁴² "Maasa pra emi'ne waní tanne, uya're' ton tísa'ya'níkon pra naatí. Moropai tuna aninnípai waní tanne uwo'pasa'ya'níkon pra naatí. ⁴³ Moropai uyapí'sa'ya'níkon pra naatí ayewí'kon ta ka'ran pe waní ye'nen. Moropai ipon pra e'taruma'tí tanne, upon ton tísa'ya'níkon pra naatí. Moropai pri'ya pra waní tanne, moropai ama'ye'kon atarakkanto' ta waní tanne, uyera'mapí'se atítí'sa'kon pra naatí".

⁴⁴ Mírírí pí' ekaranmapo to'ya kupí sírírí: "Anna Yepotorí, í' pensa see emi'ne awaní era'ma'pí annaya? Moropai tuna aninnípai awaní era'ma'pí annaya? Moropai í' pensa anna yewí' ta erepamí'pí anna nepu'tí pe pra sí'ma? Moropai í' pensa ipon pra awaní era'ma'pí annaya? Moropai í' pensa pri'ya pra awaní'pí, í' pensa ama'ye'kon atarakkanto' ta awaní tanne, ayera'mapí'tí annaya pra awaní'pí?" taa to'ya.

⁴⁵ Ayepurukonya yuuku pe man: "Yairí tauya sírírí amírí'níkon pí'. Tu'ke ite'ka insanan pemonkonyamí' ipíika'típainokon píika'tísa'ya'níkon pra naatí, nem tiwinan ipíkku pepín píika'tísa'ya'níkon pra naatí. Inkamoro pepín neken tíse uurí píika'tísa'ya'níkon pepín mírírí".

⁴⁶ Sîrîrî warantî Jesusya teeseurîmato' yaretî'ka'pî. —Mîrîrî ye'nen in-samoro wîti pe man uupiapai, ipatîkarî to' e'taruma'tîto'pe. Tîise morîkon wîti pe man uupia ipatîkarî enen to' ko'mannîto'pe —ta'pî Jesusya.

26

Teserukon Koneka To'ya Jesus Winîkî (Mc 14.1-2; Lc 22.1,2; Jo 11.45-53)

¹ Sîrîrî warantî pemonkonyamî' yenupa tîpo, Jesusya ta'pî tînenupa'san pî':
² —Epu'tî pî' naatî tarîpai asakî'ne wei tîpo entamo'kanto' weiyu wanî, itese' pâscoa —ta'pîiya. —Mîrîrî yai uurî, ka' poi iipî'pî rumaka to'ya uyeyatonon pia, pakî'nan pona ipokapî'to'pe to'ya.

³ Mîrîrî tanne teepîremanon esanon moropai Judeuyamî' ye'mai'norî'san eperepî'pî tepotorîkon Caifás yewî' ta. ⁴ Inkamoroya ta'pî: —Ama' pe Jesus yapi'pai awanî sîrîrî iwîto'pe, era'ma arinîkonya pra tîise —ta'pî to'ya.

⁵ —Tîise festa weiyu yai, sîrîrî ku'pai pra awanî sîrîrî. Maasa pra mîrîrî yai ikupî'nîkon ya, pemonkonyamî' ekore'ma eserîke man uwînikî'nîkon —ta'pî to'ya.

Jesus Karapaima Wîrî'ya A'pusin Ke (Mc 14.3-9; Jo 12.1-8)

⁶ Jesus wanî'pî pemonkonyamî' ko'manto' pata Betânia po leproso itese' paran pî' si'pî Simão yewî' ta. ⁷ Miarî wîrî' erepamî'pî Jesus pia. Mîikîrî e'rennuku'pî aminke pra iipia. Mîikîrîya kara' a'pusin yense' ene'sa' wanî'pî tenya', non ka'sa' itese' alabastro. Mîrîrî ya' a'pusin wanî'pî intapîkîrî. Mîrîrî wanî'pî epe'ke pe pu'kuru moropai Jesus entamo'ka tanne, wîrî'ya i'kanpîtî'pî ipu'pai pona.

⁸ Mîrîrî kupî wîrî'ya era'ma tîuya'nîkon pe, Jesus nenupa'san ekore'ma'pî ipî'. Moropai mîikîrî ekananmapo'pî to'ya: —Î' ton pe see mîrîrî a'pusin kanpîtîya mîrîrî, î' pe pra rî? ⁹ Mîikîrî wîrî' pî' ta'pî to'ya: —Mîrîrî i'kanpîtîya manni' a'pusin, mîrîrî ke awe'repa e'painon se' tapairî tîma'tîni'se pra. Tîniru yapîsiya e'painon mararî pra, moropai mîrîrî ke tîwe'taruma'tîsanon pîika'tî e'painon —ta'pî to'ya.

¹⁰ Tîise mîrîrî taa to'ya epu'tî'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya to' pî': —Î' wanî' wanî ye'nen yairî ma're wîrî' kupî yu'se awanîkon mîrîrî? Mîrîrî ikupîiya manni' wanî mîrîrî morî pe pu'kuru uurî ton pe —ta'pîiya. ¹¹ —Î' ton pînon sa'ne wanî mîrîrî wei kaisarî aapia'nîkon. Inkamoro anpîika'tîpai awanîkon ya, morî tîriya'nîkon e'painon. Tîise uurî kaane, aapia'nîkon uuko'mamî pepîn. ¹² Mîrîrî iku'sai'ya manni' wanî mîrîrî Judeuyamî'ya isa'manta'pî karapaima manni' warantî. Mîrîrî epu'tî pî' naatî. Ukarapaimasai'ya mîrîrî uusa'mantasa' yu'na'tî to'ya rawîrî. ¹³ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. O'non pata Paapa maimu ekaremekî to'ya eseta ya mîserî wîrî' nîkupî'pî nîrî yekare eseta. Moropai mîikîrî pî' to' enpenata —ta'pî Jesusya.

Judasya Jesus Ekaremekî Iteyatonon Pî' (Mc 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Mîrîrî tîpo asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nîkon Jesus nenupa'san yonpa wîti'pî itese' Judas Iscariotes eseurîmai teepîremanon esanon yarakkîrî. ¹⁵ Moropai mîikîrîya ta'pî to' pî': —Î' warapo kaisarî uye'maya e'painon aapia'nîkon Jesus rumakauya ya? —ta'pîiya. Teepîremanon esananya ta'pî: —30 prata ena'pî kaisarî aye'ma annaya —ta'pî to'ya. Moropai mîrîrî tîrî'pî to'ya iipia. ¹⁶ Mîrîrî

patapai î' kai'ma Jesus yapisî tûuya ama' pe yuwa'pî Judasya inkamoro pia irumakapa.

Jesus Entamo'ka Entamo'kanto' Itese' Páscoa Pî'
(Mc 14.12-21; Lc 22.7-14,21-23; Jo 13.21-30)

¹⁷ E'mai'non wei yai, isa'moto' ton pîn trigo puusa' yaku tûuya'nîkon rawîrî, Jesus nenupa'san erepamî'pî iipia ekananmapoi. —O'non pata see entamo'kanto' páscoa koneka annaya e'painon? —ta'pî to'ya.

¹⁸ Jesusya inkamoro maimu yuuku'pî moropai ta'pîiya: —Atîti cidade pona. Miarî erepansa'kon pe, warayo' witti esa' mîwatîi. Moropai makatîi ipî': “Uyenupanenkonya anna yarimasa' sîrîrî upata'se' ton yu'se wai ayewî' ta, moro unenupa'san yarakkîrî entamo'kato'pe páscoa pî', maasa pra uweiyu eseposa' man, taa pî' uyenupanenkon man”, makatîi —ta'pîiya.

¹⁹ Moropai inenupa'sanya tîwentamo'kato'kon ton koneka'pî miarî ta'pî Jesusya yawîrî. Páscoa koneka'pî to'ya.

²⁰ Moropai pata ewaronpamî pe, Jesus moropai inenupa'san ereuta'pî mesa pona tîwentamo'kakonpa kai'ma.

²¹ Mîrîrî pe rî tîwentamo'kakon ye'ka pe, Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Yairî tauya sîrîrî apî'nîkon. Amîrî'nîkon kore'tawonya uyekaremekî pe man uyeyatonon pî'.

²² Mîrîrî taa Jesusya ye'nen, inenupa'san ena'pî yairî ma're mararî pra. Mîrîrî ye'nen tîwarîrî'nîkon to' esekaranmapopîti'pî tiwin pî'. Moropai ta'pî to'ya Jesus pî': —Uuriya mîrîrî kupî pepîn e'painon? Innape nai? —ta'pî to'ya.

²³ Tîise Jesusya yuuku'pî. Ta'pîiya: —Tiwinan ayonpakon uyarakkîrî tiwinan pratopon yanîiya, manni'ya uyekaremekî kupî sîrîrî uyeyatonon pî', mîikîrî uyarakkîrî tekkari yonpaiya manni'ya. ²⁴ Mîrîrî warantî uurî, ka' poi iipî'pî sa'manta e'pai awanî sîrîrî. Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawîrî. Tîise aka mîikîrî uurî ka' poi iipî'pî rumakatipon uyeyatonon yenya'. Mîikîrî sa'ne yenposa' isanya pra awanî ya, morî pe panpî' awanî e'painon. Maasa pra awe'taruma'tî pepîn e'painon. ²⁵ Mîrîrî taiya ye'nen mîikîrî Judasya Jesus ekananmapo'pî: —Yai pra uurî pî' taaya, uyenupanen, innape nai? —Amîrî pe awanî ye'nen taaya mîrîrî —ta'pî Jesusya Judas pî'.

Jesus Eseurîma Tîmîni Pî'
(Mc 14.22-26; Lc 22.15-20; 1Co 11.23-25)

²⁶ Tîwentamo'kakon ye'ka pe, Jesusya trigo puusa' yapisî'pî tenya' moropai eepîrema'pî. Ta'pîiya: —Morî pu'kuru amîrî, uyun. Anna yuu ton tîrî pî' nai —ta'pîiya Paapa pî'. Mîrîrî tîpo ipîrikkapîti'pîiya. Moropai itîrî'pîiya to' kaisarî. Itîrî tûuya pe ta'pîiya: —Maa, sîrîrî yapi'tî. Moropai ya'tî, maasa pra sîrîrî wanî upun pe.

²⁷ Moropai mîrîrî tîpo uva yekku yense' pisa yapisî'pîiya. Moropai eepîrema'pî. —Morî pu'kuru amîrî, uyun. Anna wuku ton tîrî pî' nai —ta'pîiya Paapa pî'. Mîrîrî tîpo itîrî'pîiya to' kaisarî. Ta'pîiya to' pî': —Sîrîrî enî'tî tamî'nawîrî si'ma. Moropai tamî'nawîronkonya enîrî'pî. ²⁸ Jesusya ta'pî: —Sîrîrî wanî sîrîrî umîni. Tu'kankon nîkupî'pî imakui'pî yepe' pe i'kamouya kupî sîrîrî. Mîrîrî wenai Paapaya tu'kankon nîkupî'pî kupî e'painon tîiwanmîra, ekaremekî'pî tûuya yawîrî —ta'pîiya. ²⁹ —Tauya sîrîrî apî'nîkon. Inîrî uva yekku enîrîuya pepîn kupî sîrîrî apokonpe'nîkon tamî'nawîron esa' pe tîwanî Paapaya yenpo pikîrî. Mîrîrî yai amenan uva yekku enîrîuya apokonpe'nîkon inîrî —ta'pîiya.

³⁰ Mîrîrî tîpo to' eserenka'pî Paapa yapurî pe. Moropai to' wîtî'pî Oliveira ye'ka kîrî pona.

Jesusya Pedro Panama
(Mc 14.27-31; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

³¹ Moropai Jesusya ta'pî to' pî: —Sîrîrîpe ewaron ya, eranne' pe awanîkon wenai, tamî'nawîrî eepekon pe naatî. Moropai urumakaya'nîkon pe naatî, Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawîrî. Pena Paapaya ta'pî:

“Carneiroyamî' era'manen wîuya yai,

inera'makon carneiroyamî' e'paraipîka kupî sîrîrî,” Zc 13.7

ta'pî Paapaya pena. Tîpî' Jesus eseurîma'pî. ³² —Tîise uusa'manta tîpo, Paapaya u'mî'sa'kasa' yai, arawîrî'nîkon uutî Galiléia pona —ta'pî Jesusya to' pî'.

³³ Mîrîrî taa Jesusya yuuku'pî Pedroya: —Tamî'nawîronkonya arumaka e'painon eranne' pe tîwanîkon wenai, tîise uurîya arumaka pepîn, Uyepotorî. Tîise tiaronkonya neken ikupî.

³⁴ Tîise Jesusya ta'pî ipî: —Kaane Pedro, ayenku'tîuya pepîn. Sîrîrîpe ewaron ya, maasa e'mai' pe kariwana yunkon etun rawîrî taaya pe nai. Ayekaranmapo to'ya ya, seurîwî'ne ite'ka “unepu'tî pepîn”, taaya pe nai —ta'pî Jesusya.

³⁵ Tîise Pedroya yuuku'pî: —Unepu'tî pepîn mîikîrî Jesus tauya pepîn. Awî to'ya ya, uurî nîrî tîwî uwî to'ya —ta'pîya.

Moropai tamî'nawîronkonya nîrî mîrîrî warantî ta'pî Jesus pî'.

Jesus Epîrema Tîpemonkonoyamî' Wetun Tanne
(Mc 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Moropai Jesus wîtî'pî inenupa'san pokonpe. Eewomî'pî jardim itese' Getsêmani ya' moropai ta'pîya: —Maasa tarî e'tî, epîremai uutî tanne sinpata —ta'pîya tînenupa'san pî'.

³⁷ Mîikîrîya Pedro yari'pî moropai Zebedeu munkîyamî' yari'pî takon yarakkîrî. Mîrîrî yai Jesus esewankono'ma'pî mararî pra. Ipîra yairî ma're awanî'pî. ³⁸ Moropai ta'pîya: —Esewankono'mato'ya uyewan yannî'sa' man. Mîrîrîya uwî pe man —ta'pîya. —Maasa tarî e'tî tîwarî panpî' e'tî unîmikî pî' ako'mantî.

³⁹ Inkamoro piapai mîikîrî atarima'pî mararî. Moropai non ekaya tenpata enu'tî'pîya, eepîrema'pî. Ta'pîya: —Uyun, tamî'nawîron kupîya e'painon. Upîka'tîkî e'taruma'tî namai. Tîise itu'se wanî yawîrî kî'kupî. Itu'se awanî yawîrî neken iku'kî —ta'pîya Paapa pî'.

⁴⁰ Moropai awenna'po'pî inkamoro eseurîwî'nankon pia. Inkamoro tînenupa'san wetun tanne, to' eporî'pîya. Moropai ta'pîya Pedro pî: —Awetunkon mîrîrî tîwarî aako'mamîkon eserîke pra naatî? Mararî rî tiwin hora kaisarî aako'mamîkon eserîke pra naatî? —ta'pîya. ⁴¹ —Tîwarî ako'mantî moropai epîrematî. Paapa yarakkîrî eseurîmatî, makuiya imakui'pî kupîya'nîkon emapu'tî namai. Ayewankon ya' Paapa maimu yawîrî iko'manpai awanîkon. Tîise ikupîya'nîkon eserîke pra awanîkon a'tu'mîra awanîkon ye'nen.

⁴² Moropai inî'rî itakon ite'ka pe, attî'pî epîremai, Paapa yarakkîrî eseurîmai. Ta'pîya: —Paapa, e'taruma'tî namai upîka'tîkî. Tîise mîrîrî yu'se pra awanî ya, i' itu'se awanî manni' yawîrî iku'kî —ta'pîya.

⁴³ Mîikîrîya tîwenna'posa' pe, inî'rî to' wetun tanne to' eporî'pî. Maasa pra mararî pra iwe'nunpai to' wani'pî mûito'pe. Mararî ipokonpe to' wani' eserîke pra. ⁴⁴ Itesurîno ite'ka pe, Jesus wîtî'pî to' piapai epîremaî. Moropai e'mai' pe teepîrema'pî warantî ta'pîiya.

⁴⁵ Moropai awenna'po'pî inî'rî to' pia. Inkamoro ekaranmapo'pîiya: —Sîrîrî tîpose awetunkon ko'mannîpî mîrîrî? Aasîrî man, aase'nîkon, wîtî'nîkon. Sîrîrî pu'kuru uurî, ka' poi iipî'pî rumakato' to'ya weiyu esepônî pî' man imakui'san yenya'. ⁴⁶ E'mî'sa'katî aase'nîkon wîtîn. A'kî, mîikîrî warayo' iipî era'matî uyeyatonon pia utîrî ton —ta'pî Jesusya.

Jesus Yapîsî To'ya

(Mc 14.43-50; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴⁷ Jesus eseurîma tanne, tiwinan inenupa'san yonpa, Judas, erepamî'pî. Teepîremasanon esanonkon moropai Judeuyamî' panamanenan narima'san erepamî'pî ipokonpe. Arinîke pemonkonyamî' erepamî'pî tetawarikon, moropai tîtaikapukon yarakkîrî. ⁴⁸ Mîikîrî Judasya taasa' wani'pî inkamoro Jesus yeyatonon pî'. Mannî' warayo' yu'nauya era'maya'nîkon ya, mîikîrî anapisîkon ton. Mapi'tîi taasai'ya wani'pî. ⁴⁹ Moropai teerepamî pe, Judas wîtî'pî Jesus pia. Moropai ta'pîiya:

—Uyenupanen, tîwanmîn wani' mîitî aapia —taa ye'ka pe, Jesus yu'na'pîiya itenpata yai. ⁵⁰ Jesusya imaimu yuuku'pî. Ta'pî Jesusya: —Uyonpa, î' anku'pai awanî ya uyarakkîrî iku'kî ka'ne' pe. Moropai Judas ponkon pe iipî'sanya Jesus yapîsî'pî. ⁵¹ Mîrîrî kupî to'ya era'ma tîuya'nîkon pe, Jesus nenupa'san yonpaya tetawarai mo'ka'pî. Moropai teepîremasanon esanon yepotorî poitîrî pana ya'tî'pîiya. ⁵² Tîise Jesusya ta'pî: —Kaane, mîrîrî warantî pra, ayetawarai yeka'makî iwon ya'. Maasa pra etawara ke epîpainon wani' ya, mîikîrî sa'manta e'pai awanî etawara kamo pe —ta'pî Jesusya. ⁵³ —Uyun pî' upîika'tînenkon ton esatîuya ya, yarimaiya pra awanî kai'ma eesenumenkakon mîrîrî? To' esatîuya e'painon ipî'. Moropai ka'ne' pe arinîkon inserîyamî' yarima uyunya e'painon. ⁵⁴ Tîise esatîuya e'pai pra awanî. Maasa pra sîrîrî warantî awe'kupî pe man kai'ma, Paapa maimu e'menukasa' ye'nen. Mîrîrî e'kupî pe man taasai'ya yawîrî.

⁵⁵ Moropai Jesusya ta'pî inkamoro pemonkonyamî' pî': —Uyapi'se aai'sa'kon sîrîrî akasuparaikon moropai akaitapukon yarakkîrî, mannî' pemonkon wîtîpon yapîsî to'ya warantî. Teuren wei kaisarî akore'ta'nîkon wani' tanne, ayenupakon pî' epîremanto' yewî' ta, mîrîrî ku'sa'ya'nîkon pra naatîu uyapisîkonpa. ⁵⁶ Tîise tamî'nawîrî sîrîrî e'kupî sîrîrî maasa pra penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'sanya imenuka'pî yawîrî.

Mîrîrî taa Jesusya pe, inenupa'sanya Jesus rumaka'pî moropai iipiapai to' wîtî'pî. To' epe'pî.

Jesus Yari Surarayamî'ya

Teepîremasanon Esanon Rawîrî

(Mc 14.53-65; Lc 22.54-55,63-71; Jo 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Inkamoro Jesus yapîsîtîponkonya yari'pî teepîremasanon esanon yepotorî Caifás pia. Miarî to' eperesa' wani'pî. Moisés nuri'tî yenupato' pî' yenupatonkon moropai Judeuyamî' panamanenan inkamoro eperesa' wani'pî moro. ⁵⁸ Tîise Pedro wîtî'pî aminke Jesus pî' to' ye'ma'pî pî'. Teepîremasanon esanon yepotorî yewî' eporî tîuya pîkîrî. Mîikîrî e'nîmî'pî poro po surarayamî'

pokonpe miarî si'ma î' kupî to'ya era'mapa kai'ma. ⁵⁹ Imakui'pî pe Jesus winîkî teeseurîmasen ton pemonkon yuwa'pî teepîremasanon esanonya, moropai tamî'nawîronkon ipikkukon Judeuyamî' yepotorîtononya. Innape Jesus nîkupî'pî ekaremekî to'ya ya, iwîkonpa kai'ma yuwa'pî to'ya. ⁶⁰ Tîise mîrîrî warantî to' eseurîma pra awanî'pî Jesus winîkî. Teuren arinîkon eseurîma'pî seru' pe iwinîkî. Tîise asakî'nankonya î' ta'pî Jesusya ekaremekî tu'ka'pî. ⁶¹ Moropai ta'pî to'ya: —See warantî ta'pîiya epîremanto' yewî' pî': “Seenî' epîremanto' yewî' koneka'pî pemonkonyamî'ya. Tîise yarankauya kupî sîrîrî. Moropai i'mî'sa'kauya inî'rî eseurîwî'ne wei tîpo”, ta'pîiya —ta'pî to'ya teepîremasanon esanon pî'.

⁶² Mîrîrî ya, Jesus eseurîmasa' eta tîuya pe, teepîremasanon esanon yepotorî e'mî'sa'ka'pî. Moropai Jesus ekaranmapo'pîiya: —A'kî imakui'pî pe insanan warayo'kon eseurîman pî' man apî', î' kai'ma awanî pe nan? —ta'pîiya. ⁶³ Tîise Jesus wanî'pî moo î' taiya pra. Inî'rî teepîremasanon esanon yepotorîya Jesus ekaranmapo'pî: —Inna, Paapa ka' pon ese' pî' taaya yu'se wanî sîrîrî. Amîrî Paapa nîmenka'pî Cristo, Paapa munmu amîrî?

⁶⁴ Jesusya yuuku'pî: —Inna, amîrîya taa mîrîrî. Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon, maasa amîrî'nîkonya uurî ka' poi iipî'pî ereutasa' era'ma kupî sîrîrî Paapa meruntîri winî. Î' pensa sîrîrî non pona uui'pî yai, katupuru po autî era'maya'nîkon kupî sîrîrî.

⁶⁵ Mîrîrî taa Jesusya eta tîuya pe, teepîremasanon esanon yepotorî ekore'ma'pî mararî pra. Mîrîrî ye'nen tîpon karaka'pîiya teesewankono'masa' warantî tîwe'ku'se. Moropai ta'pîiya: —Innape man. Paapa pe e'ku'nî pî' man. Inî'rî anî' yuwapai pra man iteseru pî' teeseurîmasen ton. Maasa pra aasîrî imakui'pî pe eseurîman pî' man Paapa winîkî. Eeseurîma eta pî' naatîi. ⁶⁶ Î' ye'ka pe mîserî ku'pai nai? —ta'pîiya to' pî'. Yuuku'pî to'ya: —Iwîpai awanî mîrîrî, enen awanî e'pai pra man —ta'pî to'ya.

⁶⁷ Moropai mîrîrî taa tîpo, tiaronkonya tetakukon yenumî'pî itenpata pona. Moropai ipa'tîpî'pî to'ya. ⁶⁸ Ipa'tîpî'pî ye'ka pe ta'pî to'ya: —Anî'ya apa'tîsa' pe awanî epu'kî, innape Paapa nîmenka'pî pe awanî ya —ta'pî to'ya ipî'.

Jesus Pî' Unepu'tî Pepîn Taa Pedroya
(Mc 14.66-72; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Mîrîrî tanne Pedro ereutasa' wanî'pî poro po wîttî iwa'to' pona. Moro tîise teepîremasanon esanon poitîrîpa' iipî'pî iipîa. Moropai ta'pîiya ipî': —Amîrî nîrî wanî'pî mîikîrî Jesus Nazaré poinon yarakkîrî?

⁷⁰ Tîise Pedroya iwapu'tî'pî tamî'nawîronkon rawîrî si'ma. Ta'pîiya: —Anî' pî' eeseurîmakon epu'tîuya pra wai. ⁷¹ Moropai Pedro mo'ta'pî wîttî iwa'to' mana'ta pia. Inî'rî tiaron to' poitîrîpa'ya era'ma'pî moropai ta'pîiya moro tîwe'sanon pî', warayo'kon pî': —Mîikîrî wanî'pî Jesus Nazaré pon yarakkîrî —ta'pîiya.

⁷² Mîrîrî pî' Pedroya ta'pî itakon te'ka pe: —Unepu'tî pepîn mîikîrî. Useruku pepîn sîrîrî, Paapaya uyera'ma pî' man. Seru'ye' pe pra wanî.

⁷³ Mararî tîlko'mamîkon tîpo, moro tîwe'sanon e'rennuku'pî inî'rî Pedro pia. Moropai ta'pî to'ya: —Maasa pra eeseurîmato'ya mîikîrî yonpa pe awanî ekaremekî, iwarantî eeseurîma ye'nen.

⁷⁴ Mîrîrî pî' ta'pî Pedroya: —Seru' pe pra tauya sîrîrî, unepu'tî pepîn mîikîrî warayo'. Seru' pe eseurîma ya, Paapaya utaruma'tî e'painon.

Mírírí taiya tanne, kariwana yunkon e'na'pí. ⁷⁵ Moropai Pedro enpenata'pí í' kai'ma ta'pí Jesusya pí'. Maasa pra ta'píiya: —E'mai' pe kariwana yunkon etun rawírí, unepu'tí pepín mīkírí, taaya kupí sírírí eseuríwí'ne ite'ka — ta'píiya ipí'.

Mírírí típo Pedro epa'ka'pí miarí pai. Mararí pra tīkarau ye'ka pe attí'pí.

27

Jesus Yari To'ya Pilatos Pia (Mc 15.1; Lc 23.1-2; Jo 18.28-32)

¹ Pata erenmapí pe, tamí'nawíronkon teepíremasanon esanon, moropai Judeuyamí' panamanenan emurukuntí'pí. Í' kai'ma Jesus kupí tíuya'níkon pí' eseurímai iwíkonpa. ² Moropai inkamoroya surarayamí' yaipontí'pí Jesus yaironpítito'pe to'ya. Moropai mīkírí rumaka'pí to'ya pata esa' Pilatos pia.

Iteyatonon Pia Jesus Rumakatípon Judas Sa'manta (At 1.16-19)

³ Mírírí warantí Jesus wíu to'ya epu'tí tíuya pe, Judas, Jesus rumakatípon esewankono'ma'pí mararí pra. Moropai mírírí wenai Jesus rumaka'pí tíuya iteyatonon pia yepe'pí tīniru 30 prata ena'pí tīnapísí'pí mana'po'pí teepíremasanon esanon pia moropai Judeuyamí' panamanenan pia. ⁴ Ta'píiya: —Kure'ne imakui'pí ku'sau'ya sírírí. Maasa pra í' konekatípon pepín warayo' tīrumakai aasa'mantato'pe —ta'pí Judasya to' pí'.

Imaimu yuuku'pí to'ya: —Í' wani' kin nai, í' ton pra man anna yarakkírí. Tíise amírí yarakkírí neken.

⁵ Mírírí taa to'ya ye'nen, Judasya tīniru papo'pí epíremanto' yewí' ta, moropai eepa'ka'pí. Moropai attí'pí, mīkírí e'mutunuku'pí moropai aasa'manta'pí.

⁶ Mírírí tīniru yapísí'pí teepíremasanon esananya moropai mírírí pí' ta'pí to'ya: —Sírírí tīniru waní pepín morí pe, uurí'níkonya itírí ya epíremanto' yewí' pratarí kore'ta. Maasa pra sírírí waní tíisa'mantasen yepe'pí pe itíisa' —ta'pí to'ya. ⁷ Tamí'nawírí mírírí pí' teeseurímakon típo mírírí tīniru ke tiwín pata yenna'pí to'ya, kamote ka'nen pata'se'. Mírírí pata ya' ka'ranyamí' sa'mantasa' yu'na'títo' ton yenna'pí to'ya. ⁸ Mírírí ye'nen mírírí pata to' nenna'pí esatí to'ya sírírí típose mīn pata'se' kai'ma. Maasa pra aní sa'mantato' wenai yenna'pí to'ya.

⁹ Sírírí warantí penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta Jeremias nurí'tíya taasa' yawírí awe'kupí'pí. Inkamoroya tīniru yapísí'pí 30 prata ena'pí kaisarí. Mírírí warapo aye'ma annaya ta'pí Judeuyamí'ya yawírí.

¹⁰ Moropai mírírí ke pata yenna'pí to'ya, kamote ka'nen pata'se'. Í' kai'ma ta'pí Uyepotoríya yawírí iku'to'peuya *Zc 11.12,13; Jr 19.1-13, 32.6-9* ta'pí profeta Jeremias nurí'tíya.

Jesus Waní Pilatos Rawírí (Mc 15.2-5; Lc 23.3-5; Jo 18.33-38)

¹¹ Mírírí tanne, pata esa' Pilatos rawírí Jesus waní yai, Pilatosya ekanamapo'pí. Ta'píiya: —Amírí, mīkírí Judeuyamí' esa' pe tíwe'sen? —ta'píiya. —Inna, amíríya taa mírírí —ta'pí Jesusya. ¹² Tíise inkamoro teepíremasanon esanon, moropai Judeuyamí' panamanenan maimu yuuku Jesusya pra

awani'pî. ¹³ Moropai Pilatosya ta'pî: —To' maimu yuukuya pepîn. “Mararon pepîn imakui'pî ku'sai'ya”, taa pî' to' man apî'. Mîrîrî etaya pra nan?

¹⁴ Tîise Jesus eseurîma pra awani'pî. Moropai mîrîrî pî' pata esa' Pilatos wani'pî mararî pra teesenumenkai ipî'.

Jesus Rumaka To'ya Î Ku'to'pe To'ya
(Mc 15.6-15; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16)

¹⁵ Pilatosya festa, itese' Pâscoa kaisarî, tînarakkamo'pî rumaka e'piti'pî atarakkannîto' tapai. Manni' pemonkonyamî' nesati'pî tesoru ya', mîkîrî rumakaiya. ¹⁶ Mîrîrî yai atarakkannîto' ta, tiwin warayo' wani'pî tamî'nawîronkon nepu'tî Barrabás. ¹⁷ Mîrîrî yai arinikon pemonkonyamî' emurukuntî'san ekaranmapo'pî mîkîrî pata esa' Pilatosya. —Anî' rumakauya yu'se naati, Jesus Paapa nîmenka'pî, Barrabás ka'ri? —ta'pîiya.

¹⁸ Ipi' tîkinmukon ye'nen, Jesus ene'sa' to'ya epu'ti'pî Pilatosya.

¹⁹ Moropai ipîku pe tîwe'to' yaponse' pona Pilatos ereutasa' tanne, ino'pîya tîmaimu yarima'pî taato' see warantî: —Mîkîrî warayo' winîkî i' kî'kupî, maasa pra morî pu'kuru mîkîrî, i' kupitîpon pepîn. Maasa pra sîrîrîpe uwe'ne' e'taruma'tî pî' wai mararî pra, mîkîrî wenai —taasai'ya wani'pî.

²⁰ Tîise teepîremasanon esananya ta'pî moropai Judeuyamî' panamane-nanya tamî'nawîronkon pî': —Barrabás rumakaya yu'se anna man ka'ti ipi' —ta'pî to'ya. —Moropai Jesus wîi me'poto'peiya —ta'pî to'ya. ²¹ Inî'rî pata esa'ya tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ekaranmapo'pî: —O'non ye'ka rumakauya yu'se naati? Yuuku'pî to'ya: —Barrabás rumakakî —kai'ma imaimu yuuku'pî to'ya.

²² Inî'rî Pilatosya ta'pî to' pî': —Moriya i' kin kupîuya e'painon mîserî Jesus manni' Cristo tesa'sen yarakkîrî? —Pakî'nan pona ipokapîti me'pokî —ta'pî tamî'nawîronkonya Pilatos pî'.

²³ Pilatosya ta'pî inî'rî to' pî': —Î' kin imakui'pî inkupî'pî moro nai mîito'pe? —taiya ye'nen, tamî'nawîronkon entaimepîti'pî —Pakî'nan pona ipokapîti me'pokî —ta'pî to'ya ipi'.

²⁴ Mîrîrî warantî i' koneka tîuya eserîke pra tîwanî Jesus yarakkîrî epu'ti'pî Pilatosya. Moropai Pilatosya tîpî' pemonkonyamî' ekore'ma epu'ti'pî. Mîrîrî ye'nen tuna enepî me'po'pîiya. Moropai mîrîrî ke tenya rona'pîiya, i' ton pra tîwanî ekaremekîpa mîkîrî yarakkîrî, arinikon pemonkonyamî' rawîrî si'ma. Moropai ta'pîiya: —Uurî wani' pepîn mîserî warayo' sa'mantato' esa' pe. Tîise amîrî'nikonya ikupî sîrîrî —ta'pîiya.

²⁵ Moropai tamî'nawîronkonya yuuku'pî: —Mîkîrî sa'mantato' wenai, tîwî anna pona e'taruma'tînto' nenai, moropai anna munkîyamî' pona eena —ta'pî to'ya.

²⁶ Mîrîrî taasa' to'ya pe, Pilatosya Barrabás rumaka'pî atarakkannîto' tapai. Tîise Jesus po'pî'to'pe to'ya ta'pî Pilatosya pemonkon po'pî'to' ke, moropai irumaka'pîiya pakî'nan pona ipokapî'to'pe to'ya.

Surarayamî' Wo'ma'ta Jesus Pî'
(Mc 15.16-20; Jo 19.2-3)

²⁷ Moropai surarayamî'ya Jesus yari'pî pata esa' Pilatos yewî' ta. Moropai tamî'nawîronkon surarayamî' emurukuntî'pî iwoi. ²⁸ Inkamoroya Jesus pon mo'ka'pî ipokon moropai ipata'pî ya' tiaron ta'sankon suuyu yeka'ma'pî to'ya, ipon ton. ²⁹ Moropai Jesus yarakko ton koneka'pî to'ya mî'nî ye' ke rei yarakko, coroa warantî. Ipi' tîwo'ma'takon ye'nen, rei pe ikupî'pî to'ya.

Moropai rei me'sipu ye'ka tîrî'pî to'ya itenya' meruntî winî. Mîrîrîkon tîrî tîpo, to' e'sekunka'pî irawîrî. Moropai inkamoro wo'ma'ta pia'tî'pî ipî'. Ta'pî to'ya: —Anna yepuru pe awanî, Jesus. Amîrî wanî Judeuyamî' esa' pe pu'kuru awanî rei pe —ta'pî to'ya. ³⁰ Mîrîrî taa ye'ka pe, ipona tetakukon yenumî'pî to'ya. Moropai manni' me'sipu mo'ka'pî to'ya, moropai mîrîrî ke ipa'tîpî'tî'pî to'ya ipu'pai pona. ³¹ Ipî' tîwo'ma'takon tîpo, ipon tîneka'ma'pîkon suuyu mo'ka'pî to'ya. Moropai ipon pu'kuru tîmo'ka'pîkon yeka'ma'pî to'ya ini'rî. Mîrîrî tîpo Jesus yari'pî to'ya pakî'nan pona ipokapî'se.

Jesus Pokapîti To'ya Pakî'nan Pona
(Mc 15.21-32; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

³² Miarî pai teepa'kakon pe, warayo' eporî'pî to'ya Simão itese', Cirene cidaderî pon. Moropai mîlkîrî pî' ta'pî to'ya pakî'nan yaato'peiya mîrîrî Jesus narî. ³³ Moropai to' erepamî'pî pata'se' itese' Gólgota. Mîrîrî Gólgota, pemonkon pu'pai rî'pî yepin, taato' mîrîrî. ³⁴ Miarî Jesus wuku ton tîrî'pî to'ya, vinho yai'mesa' mai' ke enî'to'peiya kai'ma. Tîise yonpasa' tîuya pe, itu'se pra Jesus wani'pî. ³⁵ Miarî ipokapî'tî'pî to'ya. Moropai Jesus pon pantakapî'tikonpa kai'ma tî' more'san pî' to' su'mina'pî. Anî' pia tî' ena epu'tî'nîkonpa. ³⁶ Mîrîrî tîpo to' ereuta'pî, moropai inkamoroya Jesus koneka'pî miarîpai anî'ya imo'ka namai. ³⁷ Inkamoroya Jesus pu'pai yepoi imenuka'pî î' wani' awanî ye'nen ipokapî'tî tîuya'nîkon kai'ma. Taato' see warantî:

MÎSERÎ JUDEUYAMÎ' ESA' REI

kai'ma imenuka'pî to'ya. ³⁸ Moropai Jesus pokonpe asakî'ne ama'ye'kon pokapî'tî'pî to'ya îratai winî, tiwin meruntî winî moropai tiwin kamai' winî.

³⁹ E'ma taawîrî tuutîsanon wo'ma'ta'pî ipî' tuutîkon kaisari. ⁴⁰ —Taapî'tî'pîya: “Epîremanto' yewî' yarankauya tamî'nawîrî. Moropai mîrîrî pîmî'sa'kauya seuriwî'ne wei tîise”, ta'pîya. Innape see Paapa munmu pe awanî ya, maasa kin see autîkî pakî'nan poi. Aawarîrî e'pîika'tîkî —ta'pî to'ya.

⁴¹ Teepîremasanon esanon moropai Moisés nurî'tiya yenupato' pî' yenuptonkon moropai Judeuyamî' panamanenan pokonpe si'ma to' wo'ma'ta'pî Jesus pî'. ⁴² Ta'pî to'ya: —Tiaronkon pîika'tîpî'tî'pîya tîise î' wani' awanî ye'nen aawarîrî awe'pîika'tî pepîn! Moriya Judeuyamî' esa' pe awanî pepîn mîrîrî. Seru'ye' pe awanî. Maasa see autîkî mîrîrî pakî'nan poi, innape awautîsa' era'ma annaya ya, innape akupî annaya —ta'pî to'ya ipî'. ⁴³ —Pena “Paapa narima'pî uurî”, taapî'tî'pîya, innape Paapaya ipîika'tî tîku'se. Moropai “Paapa munmu uurî”, ta'pîya. Maasa kin see, Paapa munmu pe awanî ya, tîwî Paapaya ipîika'tî sîrîrîpe, era'mato'pe annaya —ta'pî to'ya.

⁴⁴ Moropai mîrîrî warantî inkamoro ama'ye'kon Jesus ratai winî ipokapî'sa'kon wo'ma'ta'pî nîrî Jesus pî'.

Jesus Sa'manta
(Mc 15.33-41; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

⁴⁵ Mîrîrî tîpo ineka'ta pairî wei tîise, pata ewaronpamî'pî. Tamî'nawîrî pata wani'pî ewaron pe, 3 horas kaisari aako'mamî'pî ewaron pe. ⁴⁶ Moropai ko'mamîya 3 horas tîise, Jesus entaime'pî meruntî ke:

—Eloi, Eloi lamâ sabactâni? —ta'pîya tîmaimu ta. Paapa, uyun, î' wani' awanî ye'nen urumaka pî' nan? taato' mîrîrî umaimukon ta.

⁴⁷ Mîrîrî taa Jesusya eta'pî tiaronkon pemonkonyamî'ya. Moropai ta'pî to'ya: —A'kî, Elias, taiya —kai'ma to' esenumenka'pî tîise yairî pra etasa' to'ya wani'pî.

⁴⁸ Ka'ne' pe tiwin yonpa eka'tumî'pî tuna yu'nanen esponja era'mai. Mîrîrî yeuronka'pîiya uva yekku ka. Moropai mîrîrî tîrî'pîiya, yei po'tî pî' tasi'tîi inta pona, Jesusya yu'nato'pe kai'ma. ⁴⁹ Tîise tiaronkonya ta'pî ipî': —Kaane, tîwî mîikîrî nîsi. Maasa Elias iipî era'mapai'nîkon pakî'nan poi imo'kai, ipîika'tîpa —ta'pî to'ya.

⁵⁰ Moropai Jesus entaime'pî meruntî ke tiwin kano'pî pe moropai tekaton eeturumaka'pî, aasa'manta'pî.

⁵¹ Mîrîrî yai epîremanto' yewî', Paapa pata'se' yuwa'to' kamisa e'karaka'pî arakkita pairî, kakîsiya pai mai winîkî non ekaya. Moropai non eserentîkî'ma'pî, moropai sa'man pe tîwe'sen tî'kon e'rataika'pî.

⁵² Mîrîrî yai tu'kankon Paapa pemonkonoyamî' e'tî'ka'san uuruwasikon atarakkanmoka'pî. Moropai inkamoro isa'manta'san e'mî'sa'ka'pî.

⁵³ Moropai inkamoro epa'ka'pî uuruwai yapai. Moropai tîisa'manta tîpo Jesus e'mî'sa'kasa' yai inkamoro ewomî'pî Jerusalém cidaderî pona, o'non pata tu'kankonya to' era'ma'pî.

⁵⁴ Surarayamî' yepotorî Romanoya, moropai mîikîrî yarakkîrî tîwe'sananya, Jesus era'ma pî' tîwe'sanon anî'ya imo'ka namai, inkamoroya pata eserentîkî'ma era'ma'pî tamî'nawîrî mîrîrî tîwe'ku'sen. Mîrîrî ye'nen eranne' pe to' ena'pî mararî pra. Moropai ta'pî to'ya: —A'kî, innape Paapa munmu pe awe'sa' man —ta'pî to'ya.

⁵⁵ Miarî wîrî'sanyamî' wanî'pî aminke si'ma, Jesus era'ma pî' tîwe'sanon. Inkamoro wîrî'sanyamî' wanî'pî Jesus wenairî itî'san Galiléia poi ipîika'tîi itu'se awe'to' pîkîrî. ⁵⁶ Inkamoro wanî'pî Maria Madalena, moropai Maria, Tiago moropai itakon José yankon, moropai Zebedeu munkîyamî' yankon wanî'pî.

Jesus Yu'na'tî To'ya (Mc 15.42-47; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁵⁷ Pata ewaronpamî kupî tanne, ipîkku warayo', José itese', Arimatéia cidaderî pon erepamî'pî. Mîikîrî wanî'pî innape Jesus ku'nen pe. ⁵⁸ Mîikîrî José wîrî'pî Pilatos pia Jesus esa'rî'pî esa'se yu'na'tîpa, moropai Pilatosya itîito'pe to'ya ta'pî. ⁵⁹ Mîrîrî ye'nen Jesus esa'rî'pî yapisî'pîiya. Moropai iwontî'pîiya amenan ita'san morî pu'kuru kamisa linho ke. ⁶⁰ Moropai mîikîrî yara'tî'pîiya ituruwasi pe ikonekasa', sa'man tî' yai, amenrî to' nîkoneka'pî ya'. Moropai mîrîrî uuruwai yettapuru pe ikonekasa' kure'nan tî' ke yettapurî'pîiya. Moropai mîrîrî tîpo attî'pî miarî pai. ⁶¹ Mîrîrî kupîiya era'ma'pî Maria Madalena moropai tiaron Maria nîrî wanî'pî miarî. Mîrîrî uuruwai pia to' ereutasa' wanî'pî.

Surarayamî'ya Uuruwai Era'ma Iipia Si'ma

⁶² Tiaron wei yai, sexta feira esuwa'kasa' tanne, teepîremanon esanon moropai fariseuyamî' emurukuntî'pî pata esa' Pilatos pia. ⁶³ Moropai inkamoroya ta'pî pata esa' governador pî': —Anna yepotorî, anna enpenatan pî' man manni' seru'ye'ya ta'pî pî'. Pena enen tîwanî yai, ta'pîiya: “Eseurîwî'ne wei tîpo e'mî'sa'ka kupî sîrîrî”, ta'pîiya —ta'pî to'ya. ⁶⁴ —Mîrîrî ye'nen uuruwai era'manenon tonkon surarayamî' yarimakî, morî pe era'mato'pe to'ya iteseurîno wei pîkîrî neken. Maasa pra inenupa'sanya itesa'rî'pî yama'runpa namai. Moropai yama'runpa tîpo taa to'ya: “Mîikîrî e'mî'sa'kan pî' man”, taa to'ya seru'ye' pe. E'mai' pe seru' pe Jesus wanî'pî yentai, seru' pe to' wanî —ta'pî to'ya.

⁶⁵ Mírírí pí' ta'pí Pilatosya: —Insamoro surarayamí' yaati, uuruwai erasi'tíi. Atítí uuruwai era'mai. Morí pe mera'matíi, era'maya'níkon píkírí — ta'píiya.

⁶⁶ Moropai inkamoro wítí'pí. Inkamoroya uuruwai yettapuru koneka'pí moronpí ke, selo pe tíku'se aatarakkanmoka namai. Moropai era'manenan tonkon nímí'pí to'ya, morí pe uuruwai era'mato'pe to'ya.

28

Jesus E'mí'sa'ka Uuruwai Yapai (Mc 16.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

¹ Judeuyamí' erí'ka'to' weiyu esuwa'kasa' tanne, e'mai'non wei yai, domingo yai, maasa pata erenmapí pra tíise, Maria Madalena moropai tiaron Maria pokonpe to' wítí'pí uuruwai pona era'mai. ² Mírírí yai ka'ne' pe kure'ne pata e'tínka'pí. Uyepotoríkon narima'pí inserí erepamí'pí ka' poi. Míikíríya uuruwai yettaputo' tí' mo'ka'pí moropai mírírí pona eereuta'pí. ³ Míikírí waní'pí wara'napiya sisiu taato' warantí. Moropai ipon waní'pí aimutun pe, imu warantí. ⁴ Mírírí pí' mírírí uuruwai era'manenan surarayamí' ena'pí eranne' pe. Mararí pra títí pe to' esi'ní'sa' waní'pí. Inkamoro esenumí'pí non pona, isa'manta'san warantí.

⁵ Mírírí ye'nen inseríya ta'pí inkamoro wírí'sanyamí' pí': —Eranne' pe pra e'tí. Jesus yuwaya'níkon epu'tí pí' wai seru' pepín, manni' pakí'nan pona to' nípokapítí'pí. ⁶ Tíise tarí aní' ton pra man. Míikírí e'mí'sa'kan pí' man, ta'pí tíuya ne'tíkini yawírí. Maasa ipata'pí era'matane'tí o'non pata itírí'pí to'ya pata'pí. ⁷ Tarípai ka'ne' pe atítí ekareme'se inenupa'san pí'. “Míikírí e'mí'sa'kan pí' man”, ka'tantí. Moropai “Míikírí wítí pe man arawírí'níkon Galiléia pona. Miarí era'maya'níkon kupí sírírí”, ka'tantí to' pí'. Mírírí yekare ekaremekí pí' wai apí'níkon —ta'píiya.

⁸ Inkamoro wítí'pí ka'ne' pe teeka'tunse uuruwai poi. Maasa pra mararí pra to' esi'ní'sa' waní'pí. Tíise to' atausinpasa' waní'pí níri mararí pra. Mírírí ye'nen Jesus nenupa'san pí' ekareme'se to' wítí'pí.

⁹ To' wítí tanne, ka'ne' pe Jesusya to' eporí'pí. Moropai ta'píiya: —Tíwamín waní aapia'níkon!

Mírírí taiya pe to' erepamí'pí aminke pra iipia. Inkamoro e'sekunka'pí irawírí. Inkamoroya Jesus puu pí' tapi'se yapurí'pí. ¹⁰ Moropai Jesusya ta'pí: —Eranne' pe pra e'tí, tíise atítí uyonpayamí' pí' ekareme'se to' wítíto'pe Galiléia pona. Miarí uyera'mato'pe to'ya —ta'pí Jesusya.

Seru'ye' Pe Surarayamí' Waní

¹¹ Inkamoro wírí'sanyamí' tíise e'ma ta, tiaronkon, uuruwai era'manenan surarayamí' enna'po'pí cidade pona. Moropai inkamoroya teepíremasanon esanon pí' tamí'nawírí í' kai'ma awe'ku'sa' ekaremekí'pí. ¹² Inkamoro emurukuntí'pí tesorukon pí' teeseurímakonpa Judeuyamí' panamanenan pokonpe si'ma. Inkamoroya ikoneka'pí. Mírírí ye'nen surarayamí' pia tíniru tírírí'pí to'ya mararí pra. ¹³ Moropai to' yaipontí'pí to'ya: —Ka'tantí “Inenupa'san iipí'pí man, mírírí pe ewaron ya' anna wetun tanne. Inkamoroya Jesus esa'rí'pí yama'runpa'pí man”, makatíi. ¹⁴ Mírírí etasa' pata esa'ya ya, “Inna to' seruku pepín mírírí”, taa annaya ipí'. Mírírí warantí awaní'pí man, seru' pín taato'pe annaya. Mírírí ye'nen í' e'kupí pepín amírí'níkon yarakkírí.

¹⁵ Inkamoro surarayamî'ya tîniru yapisî'pî. Moropai î' kai'ma teepîremasanon esananya ta'pî yawîrî ikupî'pî to'ya. Mîrîrî seru' pe to' e'to' eseta'pî Judeuyamî' kore'ta pî' mîrîrî yai. Sîrîrî pe rî seru' pe to' e'to' ko'mamî sîrîrî tîpose.

Jesus Esenpo Tînupa'san Pia

(Mc 16.14-18; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁶ Inkamoro Jesus nenupa'san tiwin pu' pona tîmo'tai'nîkon wîtî'pî Galiléia pona. Inkamoro erepamî'pî wî' Jesus nekaremekî'pî pia. ¹⁷ Miarî teerepansa'kon pe, Jesus era'ma'pî to'ya. Moropai yapurî'pî to'ya. Tîise tiaronkonya innape ikupî pra awanî'pî. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen Jesus erepamî'pî to' pia aminke pra. Moropai ta'pîiya:

—Tamî'nawîron meruntî yapisî'pîuya ka' po moropai non po. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen ayaipontîuya'nîkon sîrîrî. Atîfî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' kore'ta. Moropai inkamoro mîmatî upemonkono pe tamî'nawîrî. Innape ukupî to'ya wenai to' menpatakonatî uyun, Paapa ese' pî', moropai uurî, inmu ese' pî', moropai Morî Yekaton Wannî ese' pî'. ²⁰ Moropai inkamoro menupatî tamî'nawîrî î' ta'pîuya yawîrî to' komanto'pe, umaimu yawîrî. Moropai enpenatatî aapia'nîkon uurî ko'mamî pe wai wei kaisarî. Amîrî'nîkon rumakauya pepîn. Sîrîrî pata ataretî'ka pikîrî aapia'nîkon uuko'mamî —ta'pî Jesusya.

JESUS CRISTO YEKARE MARCOS NĪMENUKA'PĪ

Ani'ya siriri kaareta menuka'pi? Warayo' itese' Marcosya imenuka'pi. Tiaron pata Paapa maimu ya' miikiri esati to'ya Joao Marcos kai'ma. Miikiri e'sa' pra awani'pi Jesus naiponti'san kore'ta. Jesus yarakkiri aasari pra awani'pi, tiise innape ikupi'piya. Moropai Jesus yekare menuka'piya, miriri ineta'pi tiaronkon piapai moropai tinepu'ti'pi niri imenuka'piya. Tiaronkon Jesus nenupa'san esenyaka'ma tanne, inkamoro pokonpe Joao Marcos wani'pi. Tiaronkon pemonkonyami' esenumenka Pedroya tu'ke Jesus yekare ekaremeki'pi ipi'.

I' pi' teeseurimasen siriri kaareta? Asakirironkon warayo'konya Jesus yekare menuka'pi. I' kai'ma Jesus ko'mami'pi tari siriri non po ekaremeki'pi to'ya. Tiaronya ini' panpi' menuka'pi Jesus yenupato' pi'. Tiise Marcosya imenuka'pi Jesus nikupi'pi pi'. Imenuka'piya pemonkonyami'ya epu'to'pe, innape marari pra merunti ke Jesus wani kai'ma. Moropai yareti'ka pe ekaremeki'piya Jesus wiisa' to'ya pi'. Tiise marari imenuka'piya Jesus e'mi'sa'kato' pi'. Miriri ye'nen tiaronkonya ini' panpi' menuka'pi ikini'pi pi'. Tiaronkon teesenupasanon esenumenka yai pra 70 kono' esuwa'kasa' Jesus esenupoto' ti'po, siriri kaareta menuka'pi Marcosya. Moropai imenuka'piya Judeuyami' ton pe pra tiise Judeuyami' pepin ton pe, Jesus nikupi'pi tari tiwani yai epu'to'pe to'ya.

*Joao Batistaya Itekare Ekaremeki'
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)*

¹ E'piika'tinto' yekare, Jesus, Paapa nimenka'pi pi' teeseurimasen ekaremeki'ya siriri. Miikiri Jesus Cristo wani Paapa munmu pe. Siriri waranti penaro' Paapa maimu ekareme'nenya imenuka'pi, Isaia's nuri'tiya.

² Paapaya ta'pi: —A'ki, umaimu ekareme'nen yaipontuiya kupi siriri kere'pon. *MI 3.1*

³ “Uyepotorikon erepami ye'mari ton konekatu'.

To'sari yarakkanmokati eerepanto'pe”,

taiya kupi siriri —ta'pi Paapaya.

Is 40.3

Miriri waranti menuka'pi Isaia's nuri'tiya yawiri Joao'ya ta'pi pemonkonyami' ekonekato'pe Jesus Cristo erepami rawiri. ⁴ Isaia'sya imenuka'pi yawiri Joao iipi'pi kere'pona. Arinikon pemonkonyami' eperepi'pi iipia. Tiaronkon yenpatakona'piya moro. Paapa maimu ekaremeki'piya. —Imakui'pi ankup'pikon pi' enpenatati teesewankono'mai —ta'piya. —Moropai irumakati, imakui'pi ankup'pikon ku'to'pe Paapaya ti'wanmira. Moropai esenpatakona'ti —ta'piya. ⁵ Judéia pata poro tiiko'mansenon witi'pi Joao pia, tami'nawiri. Jerusalém ponkon witi'pi niri. Imakui'pi tinkup'pikon ekaremeki'pi to'ya, moropai to' yenpatakona'pi Joao'ya iren Jordao ka'. ⁶ Miriri yai Joao pon wani'pi camelo si'poti'pi pe. Moropai iworomi wani'pi paaka pi'pi pe. Ito' wani'pi kaira pe. Moropai wan wani'pi iwuku pe. Penaron Paapa maimu ekareme'nen Elias nuri'ti ko'mami'pi waranti aako'mami'pi.

⁷ Itekare ekareme'piti'piya: —Uye'ma'pi pi' uyentainon iipi kupi siriri —taapiti'piya. —Ippiku pe awani ye'nen i'sa'sa' yewa yeukauya eserike

pra awanî, itarumai'pî pe wanî ye'nen. ⁸ Uuriya ayenpatakonakon tuna ke. Tîise Mîikîriya Morî Yekaton Wannî yarima kupî sirîrî ayesa'kon pe aako'manto'pe, ayewankon ya' —ta'pî Joãoya.

Jesus Esenpatakona
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

⁹ Moropai Jesus iipî'pî Nazaré poi. Mîrîrî Nazaré wanî'pî Galiléia pata po tîwe'sen pe. João Batista pia aai'pî'pî. Moropai mîikîrî Joãoya Jesus yenpatakona'pî iren Jordão ka'. ¹⁰ Tuna kapai teeseu'ka pe, ka' esettapuruka era'ma'pî Jesusya. Moropai Morî Yekaton Wannî autî era'ma'pîiya tîpona, waku'kaimî warantî awautî era'ma'pîiya. ¹¹ Ka' po si'ma Paapa eseurîma'pî: —Amîrî unmu, uwakîrî pu'kuru kure'ne apî' uurî atausinpa —ta'pîiya.

Makuiya Jesus Maa Yonpa Imakui'pî Ya'
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

¹² Mîrîrî tîpo Morî Yekaton Wannîya Jesus yari'pî keren pona. ¹³ Moro aako'mamî'pî asakî'ne pemonkon (40) wei kaisari keren po. Kamoyamî' pata ya' awanî'pî. Imakui'pî kupî Jesusya emapu'tî yonpa'pî Makuiya, pemonkonyamî' yeka'nunkanenya teuren. Tîise ikupîiya pra awanî'pî. Moropai iipai'pî Makui wîti'pî. Mîrîriya ka' poi inserîyamî' autî'pî iipia moropai iipika'tî'pî to'ya.

Jesus Esenyaka'ma Pia'tî Galiléia Pata Po
(Mt 4.12-22; Lc 4.14,15; 5.1-11)

¹⁴ João Batista yarakkamo me'po'pî iteyatonya. Mîrîrî tîpo Jesus wîti'pî Galiléia pata pona. Miarî morî Paapa yekare ekaremekî pinunpa'pîiya. ¹⁵ —Aminke pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' weiyu eseponi pî' man. Tîpemonkonoyamî' piika'tîiya kupî sirîrî —ta'pî Jesusya. —Imakui'pî ankupî'pîkon pî' enpenatati teesewankono'mai. Moropai irumakati. Innape itekare ku'tî —ta'pîiya.

¹⁶ Galiléia ku'pî rî'pîkîrî Jesus wîti'pî. Tuuti pe Simão era'ma'pîiya, moropai itakon André yarakkîrî. Moro' yapi'to' tîuya'nikon yenunpîti pî' to' wanî'pî, moro' yapisi pî', moro' yapi'nenan pe inkamoro wanî'pî mîito'pe. ¹⁷ —Aase'nikon upîkîrî —ta'pî Jesusya to' pî'. —Moro'yamî' yapisi pî' eesenyaka'makon ko'mannîpî sirîrî. Tarîpai ayenupauya'nikon pemonkonyamî' maakonpa upemonkono pe —ta'pîiya. ¹⁸ Teesemi'tapai moro' yapi'to' tîuya'nikon nîmî'pî to'ya. To' wîti'pî Jesus pîkîrî.

¹⁹ Inî' panpî' tuutîkon ye'ka pe, Zebedeu munkîyamî' era'ma'pîiya, Tiago moropai itakon João. Tikanaukon ya' to' wanî'pî moro' yapi'to' tîuya'nikon rumentannî'pîti pî'. ²⁰ Inkamoro yanno'pîiya. Tunkon Zebedeu nîmî'pî to'ya kanau ya' tîpoitîrîtonon pokonpe tîise, moropai Jesus pîkîrî to' wîti'pî.

O'ma' Tîrîka Jesusya
(Lc 4.31-37)

²¹ To' erepamî'pî Cafarnaum cidaderî pona. Tonpakon Judeuyamî' erî'ka'to' weiyu yai, Jesus ewomî'pî to' epereto' yewî' ta moropai tamî'nawîronkon yenupa'pîiya. ²² Kure'ne to' esenumenka'pî Jesusya tenupato'kon pî', maasa pra tînepu'tî pî' eesurîma epu'tî'pî to'ya, Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon warantî pra. ²³ Mîrîrî yai o'ma' yarakkîrî tîwe'sen warayo' wanî'pî. Jesus era'ma tîuya pe mîikîrî entaime'pî.

24 —Jesus Nazaré poinon, î' ku'se aai'sa' sîrîrî anna pî'? —ta'pîiya. —Anna taruma'tîi aai'sa' sîrîrî? —ta'pîiya. —Ayepu'nen uurî. Amîrî morî, Paapa piapai iipî'pî. 25 Jesusya ta'pî ipî': —Moo e'kî, mîikîrî warayo' yapai epa'kakî.

26 O'ma'ya warayo' perenperenma'pî. Aronne panpî' tîwentaimepîtî ye'ka pe, eepa'ka'pî mîikîrî yapai. 27 Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon esenumenka'pî kure'ne. Tîmurukun pe si'ma to' eseurîma'pî. —Î' taato'pe see awanî mîrîrî? —ta'pî to'ya. —A'kî, uneta'pikon pepîn pî' uyenuapaiya'nikon mîrîrî. Paapa meruntîri ke o'ma'kon yaipontîiya moropai yuuku to'ya —ta'pî to'ya.

28 Moropai pata kaisarî tamî'nawîronkon eseurîma'pî Jesus yekare pî'. Tamî'nawîrî Galiléia pata poro to' eseurîmato' eseta'pî.

Pedro Yawo'pî Yepî'tî Jesusya
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jesus epa'ka'pî eperenîto' yewî' tapai moropai atî'pî Tiago, João pokonpe Simão yewî' ta. Itakon André yewî' pe nîrî awanî'pî. 30 Pri'ya pra Simão yawo'pî wanî'pî paran pî'. Jesus erepansa' pe, mîikîrî pri'yawon pepîn ekaremekî'pî to'ya ipî'. 31 Iipia Jesus wîtî'pî. Itenya pî' yapîsî'pîiya. Moropai i'mî'sa'ka'pîiya. Eekomi'makapî'pî moropai to' yekkari ton koneka pia'tî'pîiya.

Pri'yawonkon Pepîn Yepî'tî Jesusya
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Ko'mamîiya wei ewomî tanne, pri'yawonkon pepîn enepî'pî to'ya Jesus pia. O'ma'kon e'to'kon to' ya' enepî'pî to'ya nîrî. 33 Tamî'nawîronkon moronkon eperesa' wanî'pî mana'ta pia. 34 Moropai arinikon pri'yawonkon pepîn yepî'tî'pîiya. Tu'kan paran pî' tîwe'sanon yepî'tî'pîiya. Moropai tu'kankon o'ma'kon yenpa'ka'pîiya. Inkamoro o'ma'konya Paapa narima'pî pe Jesus wanî epu'tî'pî. Tîise inkamoroya tekaremekî yu'se pra Jesus wanî'pî.

Jesus Asarî Galiléia Pata Poro
(Lc 4.42-44)

35 Penane marî, pata erenmapî pra tîise, Jesus e'mî'sa'ka'pî, moropai atî'pî wîtîkon tapai keren pona. Miarî eepîrema'pî. 36 Tîwe'mî'sa'kakon pe, Simão moropai yarakkîronkonya Jesus yuwa'pî. 37 Eporî'pî to'ya moropai ta'pî to'ya ipî': —Ayuwa pî' tamî'nawîronkon man. 38 Ta'pî Jesusya: —Tiaron pata pona wîtînpai'nikon, miarî nîrî itekare ekareme'to'peuya. Mîrîrî ku'se yi'nî pî' wai —ta'pîiya. Moropai to' wîtî'pî. 39 Galiléia poro Jesus wîtî'pî tamî'nawîrî. To' eperen'to' yewî' tapî' itekare ekareme'pî'tî'pîiya moropai o'ma'kon yenpa'kapî'tî'pîiya.

Pri'yawon Pepîn Yepî'tî Jesusya
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Moropai ere' pokon warayo' wîtî'pî Jesus pia, paran pokon, leprosia itese'. Awe'sekunka'pî Jesus rawîrî. —Uyepî'tîpai awanî ya, Uyepotorî, uyepî'tîkî —ta'pîiya Jesus pî'. 41 Jesusya era'ma'pî tî'noko'pî pe. Tenya tîrî'pîiya ipona. —Inna, ayepî'tîuya —ta'pîiya ipî'.

42 Mîrîrî pe rî erekî' pe pra eena'pî. Eese'pî'tî'pî.

43 Meruntî ke Jesusya mîikîrî panama'pî. 44 —Anî' pî' kîsekaremekî —ta'pîiya. —Atîkî teepîremanon pia ayera'mato'pe to'ya. Pena Moisés nurî'tiya ta'pî: “Leprosia pokon esepî'tîsa' ya, asakî'ne mayayamî' tîriya teepîremanon pia, teese'pî'tîsa' ye'nen”, ta'pîiya. Mîrîrî warantî itîita, eese'pî'tîsa' ye'nen. Atîkî, ka'ne' panpî' —ta'pîiya. 45 Tîise mîikîrî epa'ka'pî moropai tamî'nawîronkon pî' ekaremekî'pîiya. Mîrîrî pata pai Jesus ewomî pra

eena'pî pemonkonyamî' pata ya' maasa pra arinîkon pemonkonyamî' iipî'pî iipia. Poro po aako'mamî'pî, tîise tamî'nawîron pata yapai arinîkon wîtî'pî iipia.

2

Itesa' Eke'nepamî'pî Warayo' Yepî'ti Jesusya (Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Pata poro taasari tîpo, Cafarnaum pona Jesus enna'po'pî tewî' ta. Tewî' ta awanî'pî eta'pî tamî'nawîronkonya. ² Arinîkon eperepî'pî iipia. To' pata'se' ton pra awanî'pî wîtî ta moropai mana'ta po. Miarî Paapa maimu ekaremekî pi' Jesus wanî'pî to' pi'. ³ Mîrîrî tanne pemonkonyamî' erepamî'pî. Eke'nepamî'pî warayo' ene'sa' to'ya wanî'pî Jesus pia. Tamî'nawîrî itesa' eke'nepansa' wanî'pî. Asakîrîronkon warayo'konya mîikîrî yarî'pî. ⁴ Jesus pia mîikîrî yarî to'ya yentai awanî'pî. Mîrîrî ye'nen wîtî pona to' enuku'pî. Maasa pra se' kaisari wîtî wanî'pî, ineka'ta ton pra. Moropai yamîka'pî to'ya Jesus kaisari. Moropai mîikîrî pri'yawon pepîn yenu'tî'pî to'ya Jesus pia, mîrîrî a'ta yai, tette' ta tîise. ⁵ Innape tikupî to'ya epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya eke'nan pi':

—Mooyi, imakui'pî ankupî'pî rona pi' wai —ta'pîiya.

⁶ Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupanenan ereutasa' wanî'pî moro. Jesus maimu pi' to' esenumenka'pî tîiwarîrî'nîkon. ⁷ —Î' ton pe mîikîrî eseurîma mîrîrî warantî? Anî'ya imakui'pî pe warayo' e'to' mo'ka pepîn, Paapa pe pra si'ma, tîise Paapaya neken imo'ka. Mîrîrî ye'nen Paapa pe awe'ku'sa' mîrîrî —kai'ma to' esenumenka'pî. ⁸ Mîrîrî warantî to' esenumenka tîpî' epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen to' pi' ta'pîiya: —Î' ton pe mîrîrî warantî esenumenkakon mîrîrî ayewankon ya'? ⁹⁻¹⁰ Imakui'pî ankupî'pî rona pi' wai taa pi' wai mîserî pri'yawon pepîn pi'. Tîise innape iku'sau'ya epu'tîya'nîkon eserîke pra awanî. Mîrîrî ye'nen Uurîya, pemonkon pe ka' poi iipî'pîya anera'makon ton kupî sîrîrî. Merunti ke wai imakui'pî ronato'peuya —ta'pî Jesusya. —Seru' pe pra eseurîma epu'tikonpa, mîikîrî pri'yawon pepîn yepî'tîuya. I'mî'sa'kauya, tette' yanmako'mato'peiya aasato'pe —ta'pî Jesusya.

¹¹ Moropai Jesusya pri'yawon pepîn yeurîma'pî: —E'mî'sa'kakî. Ayette' yanmako'makî. Ayewî' ta enna'pokî —ta'pîiya. ¹² Moropai awe'mî'sa'ka'pî. Ka'ne' pe tette' yanmako'ma'pîiya moropai tamî'nawîronkonya tera'ma tanne, eepa'ka'pî. Mîrîrî pi' tamî'nawîronkon esenumenka'pî kure'ne. —Mori pu'kuru, Paapa —ta'pî to'ya. —Mîrîrî ye'ka era'manenan pepîn anna —ta'pî to'ya.

Jesus Pemonkono Pe Levi Ena (Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Mîrîrî tîpo Jesus epa'ka'pî mîrîrî cidaderî yapai. Moropai attî'pî inîrî Galilêia ku'pî ka'. Miarî arinîkon pemonkonyamî' wîtî'pî iipia. Moropai inkamoro yenupa pia'tî'pîiya. ¹⁴ Taasari ye'ka pe Alfeu munmu eporî'pîiya, itese' Levi. Tîniru yapi'nen pe awanî'pî. Teesenyaka'mato' pata'se' ya' eereutasas' wanî'pî. —Aase upikîrî, ayenupato'peuya —ta'pî Jesusya ipî'.

Moropai attî'pî Jesus pikîrî. ¹⁵ Mîrîrî tîpo Levi yewî' ta Jesus entamo'ka tanne, arinîkon imposto ton tîniru yapi'nenan entamo'ka'pî ipokonpe moropai tînenupa'san pokonpe. Imakui'san pemonkonyamî' entamo'ka'pî nîrî

to' pokonpe. Arinike to' wani'pî Jesus pikîrî itî'san. ¹⁶ Moisés nuri'tiya yenu-panto' pî' yenupanenan moropai fariseuyamî' wani'pî moro. Inkamoroya Jesus era'ma'pî. Imakui'san pemonkonyamî' moropai imposto yapi'nenan pokonpe awentamo'ka era'ma'pî to'ya. Mîrîrî pî' ta'pî to'ya Jesus nenupa'san pî': —Î' ton pe mîkîrî entamo'ka imposto yapi'nenan pokonpe, imakui'san pokonpe? ƭMorîkon pemonkonyamî' anna warainîkon entamo'ka pepîn imakui'san pokonpe. Imakui'pî kupîiya mîrîrî, —ta'pî to'ya. ¹⁷ Mîrîrî taa to'ya eta'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya to' pî': —Pri'ya pu'kuru e'nî ya, uyepi'tînenkon ton pemonkon yuwa pepîn. Tîise pri'ya pra e'nî ya, uyepi'tînenkon ton pemonkon yuwa e'painon. Mîrîrî warantî morî pe tîwe'ku'sanon pemonkonyamî' yannoi uui'sa' pra wai. Tîise imakui'pî pe tîwe'ku'sanon pemonkonyamî' yannoi ipî'pî uurî. ƭImakui'pî pe tîwanîkon epu'tî tîuya'nîkon ye'nen, tîpîika'tîto'kon ton yu'se to' wani, —ta'pî Jesusya.

Jesus Eseurîma

Tekkarikon Tonpai Pra Fariseuyamî' Wani Pî'

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Judeuyamî' yeseru yairî Paapa yapurî ye'ka pe, ta're'kon tonpai pra João Batista pemonkonoyamî' wani'pî. Tiaronkon wî'tî'pî Jesus pia moropai ta'pî to'ya ipî': —Ta're'kon tonpai pra João pemonkonoyamî' man, fariseuyamî' man nîrî mîrîrî warantî. Tîise apemonkonoyamî' wani inkamoro warantî pra. Î' wani' awani ye'nen uyesserukon yairî pra to' wani mîrîrî? —ta'pî to'ya.

¹⁹ Ta'pî Jesusya to' pî': —Tînetas'an pokonpe tîwe'marimasen wani tanne, ta're'kon tonpai pra ineta'san wani pepîn. To' pokonpe tîwe'marimasen ko'mamî pikîrî ta're'kon tonpai pra to' wani pepîn. To' entamo'ka, moropai to' atausinpa. ²⁰ Uurî wani tîwe'marimasen warantî, moropai unenupa'san wani ineta'san warantî. Maasa umo'ka tiaronkonya kupî sîrîrî unenupa'san pia-pai. Mîrîrî yai unenupa'sanya ta're'kon yonpa pepîn teesewankono'makon ye'nen —ta'pîiya.

²¹ —Ipoi'pî uponkon rumentannî'pî pepîn e'painon kamisa amenan ke. Irumentanî'pî ya, irumentanî'to' emo'ka ipoi. Amenan emo'ka ipoi'pî poi moropai inî' panpî' awe'karaka. ²² Moropai amenan wo', mai' pe teenasen tîrî pepîn e'painon penaro' itense' ya, cabra pi'pî konekasa' penaro' ya —ta'pîiya. —Maasa pra wo', mai' pe teenasen yannîpî, moropai awanni'sa' pe penaro' cabra pi'pî karakaiya, moropai wo' eti'kamo. Mîrîrî epu'tî'nîkon ye'nen, amenan wo' tîrî amenan itense' ya —ta'pî Jesusya. ƭMîrîrî ta'pîiya amenan esenupanto' pî' tenupaiya'nîkon epu'to'pe to'ya.

Jesus Eseurîma Erî'ka'nîto' Weiyu Pî'

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Mîrîrî tîpo erî'ka'nîto' weiyu yai, Jesus asarî'pî trigo ye'kana' pî'. Tu-tîkon ye'ka pe inenupa'sanya trigo pikka'pî. ²⁴ Mîrîrî kupî to'ya era'ma'pî fariseuyamî'ya. —A'kî, to' esenyaka'ma mîrîrî erî'ka'nîto' weiyu yai. Trigo pikka'pî to' man, erî'ka'nîto' weiyu yai. Moisés nuri'tiya uyenu'pikon yawîrî pra to' wani ye'nen, yairî pra to' wani mîrîrî —ta'pî to'ya. ²⁵⁻²⁶ Moropai ta'pî Jesusya to' pî': —Pena Judeuyamî' yepotorî rî'pî Davi nuri'tî wani'pî î' ton pra. Emî'ne awani'pî tîpokonpankon pokonpe. Abiatar wani'pî teepîremanon yepotorî pe mîrîrî yai. Paapa maimu pe awe'menukasa' mîrîrî, to' nîkupî'pî. Paapa yewî' ta Davi ewomî'pî. ƭMoro awani'pî trigo pu-usa' teepîremanon nî'tîrî'pî Paapa pia. Paapaya taasa' wani'pî mîrîrî tîto'pe

to'ya moropai aako'mamî tîpo, ya'to'pe to'ya. Tîise teepîremasanonya neken yaku taasa' Paapaya wani'pî. Tîise emi'ne tîwanî ye'nen, Daviya yaku'pî moropai itîrî'pîiya nîrî tîpokonpankon pia. Tîise mîrîrî pî' Paapa ekore'ma pra awani'pî.²⁷ Pemonkonyamî' koneka'pî Paapaya e'mai' pe. Mîrîrî tîpo erî'ka'nîto' weiyu ekaremekî'pîiya pemonkonyamî' ton pe to' pîika'tîpa kai'ma. Pemonkonyamî' konekaiya pra awani'pî erî'ka'nîto' weiyu yeseru pî' to' esekatonkato'pe.²⁸ Moropai uurî, ka' poi iipî'pî, uurî wani' erî'ka'nîto' weiyu yai tamî'nawîronkon nîkupî ton ekareme'nen pe —ta'pî Jesusya.

3

Apîta'pî Itenya Warayo' Yepî'tî Jesusya

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

¹ Inî'rî Jesus ewomî'pî eperenîto' yewî' ta. Moro awani'pî warayo' apîta'pî itenya. ² Tiaronkon esenumenka'pî Jesus pî'. Erî'ka'nîto' weiyu yai mîikîrî yepî'tî Jesusya anepu'pai to' wani'pî, imakui'pî konekaiya taakonpa kai'ma. ³ —Asî'kî uupia —ta'pî Jesusya apîta'pî itenya pî'. —E'mî'sa'kakî tamî'nawîronkonya ayera'mato'pe.

⁴ Tamî'nawîronkon ekaranmapo'pî Jesusya: —Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî, î' kupîuya e'painon erî'ka'nîto' weiyu yai? Morî kupîuya ya, morî pe awani? Imakui'pî kupîuya ya, morî pe awani? Anî' pîika'tîuya ya aasa'manta namai, morî pe awani? Anî' rî wîuya ya, morî pe awani? O'non ye'ka pe eporî pî' naati? Ka'tî upî' —ta'pîiya.

Tîise moo to' wani'pî, yuuku to'ya pra. ⁵ Teekore'masa' ye'ka pe, Jesus esenumenka'pî tamî'nawîronkon pî'. Eekore'ma'pî maasa pra mîrîrî pri'yawon pepîn sa'nama to'ya pra awani' ye'nen. —Ayenya kainunkî —ta'pîiya apîta'pî itenya pî'. Tenya kainumî'pî warayo'ya moropai eesepî'tîsa' wani'pî. ⁶ Mîrîrî tîpo fariseuyamî' epa'ka'pî eperenîto' yewî' tapai. Moropai Herodes pemonkonyamî' pokonpe to' eseurîma'pî Jesus pî', iwîkonpa kai'ma.

Tiaronkon Pri'yawonkon Pepîn Yepî'tî Jesusya

⁷ Moropai Jesus wîti'pî tîpemonkonyamî' pokonpe iku'pî ena pona. Arinîkon Galiléia ponkon wîti'pî nîrî. ⁸ Moropai Judéia ponkon, Jerusalém ponkon, Iduméia ponkon, Jordão ratai ponkon, Tiro moropai Sidom poro tîko'mansenon wîti'pî arinîke Jesus wenairî. Pri'yawonkon pepîn yepî'tîpîti'pîiya yekare etasa' tîuya'nîkon ye'nen to' wîti'pî. ⁹⁻¹⁰ Arinîkon pri'yawonkon pepîn yepî'tîsai'ya wani'pî. Tamî'nawîronkon pri'yawonkon pepînya iwoima'tî'pî kîrîppe yapikonpa, teesepî'tikonpa kai'ma. Mîrîrî ye'nen Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Kanau ene'tî, ya' enu'to'pe. Pemonkonyamî'ya uwoima'tî pî' man kîrîppe. Arinîke to' man —ta'pîiya. ¹¹ Moropai imariwa'ka'pankon moropai maawariyamî' poitîrîtononya Jesus era'masa' tîuya'nîkon ye'nen, to' esenunpîti'pî iipia, tentai'nîkon Jesus wani' epu'tî tîuya'nîkon ye'nen. Aronne panpî' taapîti'pî to'ya: —Amîrî Paapa munmu —ta'pî to'ya.

¹² Moropai Jesusya to' yaiponti'pî. —Uurî kîsekareme'tî —ta'pîiya to' pî'.

Tîpemonkono Ton Warayo'kon Mo'ka Jesusya

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Moropai Jesus epa'ka'pî wî' kîrîkon kore'ta pî'. Itu'se tîwe'to'kon pemonkonyamî' yanno me'po'pîiya. Moropai iipia to' wîti'pî. ¹⁴ Moropai asakî'ne pu' pona tîmo'tai pemonkonyamî' mo'ka'pîiya tarakkîrî to' e'to'pe

to' yenu papa kai'ma, to' yarimapa kai'ma itekare ekareme'se. ¹⁵ To' meruntiri ton tiri'piya, imariwa'yami' moropai maawariyami' yarimato'pe to'ya pemonkonyami' piapai. ¹⁶ Simão mo'ka'pi Jesusya moropai ese'ti'piya Pedro pe. ¹⁷ Tiago, Zebedeu munmu, mo'ka'piya takon João yarakkiri. Inkamoro ese'ti'piya Boanerges pe. Wara'napi warainokon taato' miriri Boanerges. ¹⁸ André, Filipe, Bartolomeu, Mateus, Tomé, Alfeu munmu itese' Tiago, Tadeu, moropai Simão teepisen Zelote taato', inkamoro mo'ka'piya tami'nawiri. ¹⁹ Moropai Judas Iscariotes mo'ka'piya niri. Manni' Jesus yapisiton iteyatonon pia itiripa. „Moropai miriri tipo, Jesus emikku'pi tewi' ta.”

Jesus Eseurima Makui Yeseru Pi'
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Miriri waranti inkamoro mo'ka'piya tinaipontikon ton pe. Moropai iniri arinikon pemonkonyami' eperepi'pi Jesus pia. To' pi' Jesus esenyaka'ma'pi, to' yenu pa pi'. Miriri ye'nen Jesus moropai inenupa'san entamo'ka yentai awani'pi. ²¹ Miriri yekare eta tiuya'nikon pe, Jesus yonpayami'ya ta'pi:

—Ayawi' pe eena tu'kasa' man. A'ki, awentamo'ka pra awani era'mati —ta'pi to'ya. Era'mai to' witi'pi. ²² Moropai Moisés nuri'tiya yenu panto' pi' yenu patonkon Jerusalém poi iipi'san eseurima'pi. —Maawariyami' yepotori poitiri pe Jesus wani miriri, Belzebu poitiri pe. (Makui miikiri Belzebu) Maawariyami' yepotori meruntiri ke maawariyami' yaipontiya miriri, Makui meruntiri ke —ta'pi to'ya.

²³ Moropai Jesusya to' yanno'pi tiipia. Mori panton ke to' yenu pa'piya.

—Makuiya maawariyami' yarima pepin pemonkonyami' piapai, imaimu pe imakui'pi kupi to'ya miito'pe. ²⁴ Tiwinan pata ya' tiko'mansenon esiyu'piti ya, to' ko'mami pepin. To' epantaka. ²⁵ Moropai tiwinan witi ta tiko'mansenon esiyu'piti ya, to' ko'mami pepin. To' epantaka. ²⁶ Miriri waranti Makuiya tipoitiritonon yarima ya pemonkonyami' yapai, tiwariri eesiyu'piti e'painon moropai aako'mami pepin, awe'ti'ka e'painon. ²⁷ Tiise merunti yewi' ta ewonpai ama'ye' wani ya itemanne yama'runpai, e'mai' pe merunti ke tiwe'sen yaironpitiya kapuya ke. Miriri tipo yama'runpaiya e'painon. „Makui yentainon nekenya maawariyami' yarima.”

²⁸ Tami'nawiron imakui'pi pemonkonyami' nikupi'pi moropai imakui'pi pe to' eseurima'pi Paapa winiki kupi Paapaya tiwanmira. ²⁹ Tiise Mori Yekaton Wann pi' imakui'pi pe teeseurimasen wani ya, inkupi'pi kupi Paapaya pepin tiwanmira. Ipatikari imakui'pi pe awani Paapa pi' —ta'pi Jesusya.

³⁰ Miriri ta'pi Jesusya, yairi pra tipi' to' eseurima ye'nen. Makuiya iku'sa' merunti ke maawariyami' yarimato'peiya, imariwa' yarimato'peiya, taasa' to'ya wani'pi ipi'. Mori Yekaton Wanniya ikupi'pi merunti ke, tiise miriri kupi to'ya pra awani'pi innape.

Jesus Yuwa Itonpayami'ya
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Miriri tipo Jesus yan moropai ita'mi'san erepami'pi. Poro po si'ma yanno me'po'pi to'ya. ³² Arinikon pemonkonyami' erutasa' wani'pi iipia. —A'ki, asan moropai aya'mi'san man poro po. Ayanno pi' to' man —ta'pi to'ya ipi'. ³³ Miriri pi', ta'pi Jesusya: —I' ye'ka kin pemonkonyami' pi', maama' moropai mooyi tauya? ³⁴ Tiipia ereuta'san pi' eesenumenka'pi. —Tiaronkon tari to' man. Inkamoro pi' maama' moropai mooyi tauya e'painon. ³⁵ Maasa

pra itu'se Paapa e'to' ku'nen wani' ya, uyonpa pe awani'. Mii'kiri' pi', mooyi moropai ma'non moropai maama' tauya e'painon —ta'pi Jesusya.

4

Warayo' Tinmîri Pinnen (Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Tiaron pensa ini'ri Jesusya pemonkonyami' yenupa'pi. Iku'pi ena po arinikon pemonkonyami' eperepi'pi iipia. Arinike to' wani' ye'nen, Jesus asara'ti'pi tuna katawon kanau ya' moropai eereuta'pi. Pemonkonyami' wani'pi a'mun po, tami'nawiri. ² Inkamoro yenupa'piya mori panton ekaremeki ye'ka pe. Ta'piya to' pi': ³ —A'ki, warayo' witi'pi tinmîri pinse. ⁴ Tinmîri ya' tinpimi'pimi'piya isorokai'ma. Miriri' inpimi' yonpa ena'pi e'ma ta. Toronyami' iipi'pi moropai yeno'ma'pi to'ya. ⁵ Moro niri inmîri ya', ti' parappa pon non mararon pona, tiaron inpimi' yonpa ena'pi. Marari non wani'pi. Miriri' ye'nen ka'ne' pe aaro'ta'pi. ⁶ Tiise wei a'nasa' pe awa'pi'ta'pi. Kure'ne ikara witi'to' ton pra awani'pi. Miriri' ye'nen awa'pi'ta'pi. ⁷ Moropai tiaron inpimi' yonpa ena'pi mi'ni ta. Miriri' kore'ta aaro'ta'pi. Tiise mi'ni ye'ya itaruma'ti'pi. Miriri' ye'nen eepeta pra awani'pi. ⁸ Moropai tiaron inpimi' yonpa ena'pi mori non pona. Miriri' aro'ta'pi, kure'ne eena'pi, moropai eepeta'pi. Tiaron epeta'pi, tiise marari iteperu wani'pi. Tiaron epeta'pi moropai tu'ke panpi' iteperu wani'pi. Tiaron epeta'pi marari pra, tu'ke iteperu wani'pi —ta'piya. ⁹ Moropai ta'pi Jesusya to' pi': —Anepu'painon wani' ya, etaki —ta'piya.

I' Ankapai Miriri Panton Wani' Ekaremeki Jesusya (Mt 13.10-23; Lc 8.9-15)

¹⁰ Miriri' tiyo pemonkonyami' witi'pi. Tiise asaki'ne pu' pona tiimo'tai'nikon Jesus nenupa'san e'nimi'pi. Tiaronkon e'nimi'pi to' pokonpe. Miriri' yai inkamoroya Jesus ekaranmapo'pi. —I' taa yu'se awani' siriri' mori panton ke anna pi'? —ta'pi to'ya. ¹¹ —Ekaremekiuya api'nikon —ta'pi Jesusya. —Tiaronkon nepu'ti pepin epu'tiya'nikon kupi siriri'. I' kai'ma tami'nawironkon esa' pe Paapa iipi kupi siriri' ekaremekiuya siriri'. Tiaronkonya epu'ti pepin, tepotorikon pe Paapa kupi to'ya pra awani' ye'nen. Unekaremeki eta to'ya panton pe, tiise epu'ti to'ya pepin. ¹² Miriri' pi' Paapa maimu ekareme'nen Isaias nuri'ti eseurima'pi pena. Isaiasya ta'pi: “Eta to'ya moropai era'ma to'ya, tiise i' pe awani' epu'ti to'ya pepin. Miriri' ye'nen imakui'pi winipai to' era'ti pepin. Imakui'pi to' nikupi'pi kupi Paapaya pepin tiwanmîra,”

Is 6.9,10

¹³ Unekaremeki'pi tinmîri pinnen pantoni epu'tiya'nikon pra awani' ya, tiaron unekaremeki epu'tiya'nikon eserike pra awani' niri —ta'pi Jesusya. ¹⁴ —Ipapo'ma tinmîri pinnen warayo' waranti, ekareme'nyenya itekare ekaremeki pata kaisari. ¹⁵ E'ma ta ena'san waranti tiaronkon wani. Itekare eta to'ya, tiise ka'ne' pe Makui witi moropai itekare, to' neta'pi mo'kaiya, ini'ri to' enpenata namai ipi'. ¹⁶ Moropai ti' pon non pona ena'san waranti tiaronkon wani. Itekare eta tiuya'nikon pe yapisi to'ya. Marari pra to' atausinpa. ¹⁷ Tiise sa'me yapisi to'ya pra awani' tewankon ya'. Miriri' ye'nen marari ri to' ko'mami miriri. Itekare wenai to' e'taruma'tisa' ya, ka'ne' pe

irumaka to'ya. Tiaronkonya to' taruma'tisa' ya, itekare rumaka to'ya. ¹⁸ Mî'nî ye'ka kore'ta ena'san warantî tiaronkon wanî. Itekare eta to'ya, ¹⁹ tîise to' yewan wanî sîrîrî pata po tînkonekakon pî' pu'kuru. Moropai kure'ne pu'kuru temannekon yapurî to'ya. Moropai inî' panpî' temannekon ton yu'se to' wanî. Mîrîrî ye'kaya itekare taruma'tî. Moropai mîrîrî wenai eepeta pepîn. ²⁰ Moropai yanunsa' non pona ena'san warantî tiaronkon wanî. Itekare eta to'ya moropai yapisî to'ya. Mararî tiaron inpîmî yonpa epeta'pî warantî, tiaronkonya Paapa maimu kupî, tîise mararî. Tu'ke panpî' tiaron epeta'pî warantî, tiaronkonya Paapa maimu kupî kure'ne panpî'. Mararî pra tiaron epeta'pî warantî, tiaronkonya Paapa maimu kupî mararî pra —ta'pî Jesusya.

Uweiyukon Pî' Jesus Eseurîma
(Lc 8.16-18)

²¹ Tiaron morî panton ekaremekî'pî Jesusya: —Uweiyukon enepî pepîn wari'sa' yo'koi itûito'pe —ta'pîya. —Itîrî pepîn nîrî we'nannîto' yaponse' yo'koi, tîise enepî itaponse' pona itûito'pe. ²² Sîrîrî î' rî esenonsa' ya, mîrîrî esera'ma tiaron pensa. Mîrîrî warantî morî panton unekaremekî epu'tî tiaronkonya pepîn sîrîrî. Tîise tiaron pensa epu'tî to'ya. ²³ Anepu'pai awanîkon ya, moo si'ma etatî —ta'pî Jesusya. ²⁴ —Morî pe etatî —ta'pîya to' pî'. —Etaya'nîkon kaisarî inî' panpî' Paapa maimu epu'tîya'nîkon. Moropai etanannya inî' panpî' epu'tî. ²⁵ Umaimu anepu'painon wanî ya, Paapaya itîrî inî' panpî' epu'to'peiya. Tîise anepu'painon pepîn wanî ya, epu'tîya pepîn. Maasa pra tînet'a'pî kupîya tîwanmîra.

Unpîmîkon Ton Yena'pî Pî' Jesus Eseurîma

²⁶ Inî'rî morî panton ekaremekî'pî Jesusya. Î' kai'ma awanî pe man tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî ya epu'to'pe to'ya. See warantî ta'pîya: —Warayo'ya tekkari yena'pî pîmî'pî ipapoi'ma kawai yena'pî pîmî warantî. Moropai eemikku'pî tewî' ta. ²⁷ Teseru ta ewaron ya' iwe'napitî'pî moropai wei epa'ka tanne, aapakapitî'pî. Mîrîrî tanne, inpîmî'pî aro'ta moropai aarenta. Tîiwarîrî aaro'ta'pî non yapai, aareta'pî. ²⁸ Moropai aarenta'pî. Moropai eepeta'pî. ²⁹ Mîrîrî tîpo ya'tî'pîya ya'tîto' weiyu eseposa' ye'nen. Tîise î' wanî' awanî ye'nen tînpîmî'pî aro'ta epu'tîya pra awanî'pî. Î' wanî' awanî ye'nen eepeta epu'tîya pra awanî. Mîrîrî warantî tiaronkonya Paapa yapisî tepotorîkon pe, itekare eta tîuya'nîkon ye'nen. Tîise o'non ye'ka pe Paapa esenyaka'ma epu'tî to'ya pepîn, —ta'pî Jesusya.

Mostarda Ye' Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ —Tiaron morî panton ekaremekî'pîya sîrîrî, î' kai'ma awanî pe man tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî ya epu'tîkonpa —ta'pî Jesusya. —See warantî arinîkon pemonkonyamî' yepotorî pe Paapa wanî pe man —ta'pîya. ³¹ —Mostarda ye' ta'sen yare ena'pî wanî tamî'nawîron ena'pî ma're simonkokon pe itena'pî. ³² Tîise mîrîrî ena'pî pînsa', moropai aarenta, moropai kure'ne eena tamî'nawîron parî' yentai. Mararî pra aapantatapîtî. Toronyamî'ya taponse'kon ton koneka iporo i'nî' ya. E'mai' pe si'mîrikki pe itena'pî wanî'pî, tîise maasa kure'ne ite' ena'pî. Mîrîrî warantî mararonkonya Paapa yapisî'pî sîrîrî tepotorîkon pe. Tîise maasa arinîkonya yapisî kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

³³ Mîrîrî warantî morî panton ke itekare ekaremekî'pîya to' pî'. Ekaremekî'pîya epu'tî to'ya kaisarî. ³⁴ Panton pe pra to' yeurîmaia pra awanî'pî.

Tiise tîpemonkonoyami' yarakkîri neken tiwanî yai, tînekaremekî'pî ekareme' tu'ka'pîiya to' pî'.

A'situn Tî'napannîpî Jesusya
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Mîrîrî ko'mamiya yai, ta'pîiya tîpemonkonoyami' pî': —Iyarî'nîkon. Kuru'nî'nîkon —ta'pîiya. ³⁶ Aasîri kanau ya' awanî'pî. Tamî'nawîronkon nîmî'pî to'ya moropai Jesus yari'pî inenupa'sanya. Moropai tiaronkon wîti'pî tîkanaukon ya' ipîkîrî. ³⁷ Mîrîrî iku'pî nuurukkutî to'ya tanne, kure'nan a'situn iipi'pî tiwinarî. Sipa sipa pe tuna wani'pî. Tuna ewomî'pî kanau ya. Kanau yannîpî yonpa'pî tunaya. ³⁸ Mîrîrî tanne, Jesus we'nasa' wani'pî kanau maikko ya'. Tî'mî ye'pî ya'santîsai'ya wani'pî. Moropai mîikîri yen-paka'pî to'ya: —Apakakî —ta'pî to'ya. —Î ton pe sa'mantan tanne, awetun mîrîrî î kupîya pra? Apakakî. ³⁹ Mîrîriya Jesus paka'pî moropai a'situn tî'napannîpî'pîiya tîmeruntîri ke. A'situn pî' ta'pîiya: —Tî'napankî. Tuna pî' ta'pîiya: —Tî'napankî. Tuna nîrî tî'napannîpî'pîiya tîmeruntîri ke. Se' kaisari tuna eena'pî. ⁴⁰ Mîrîrî tîpo ta'pîiya to' pî': —Î ton pe eesi'nî'pîtikon? Innape ukupîya'nîkon pra awanîkon mîrîrî, aapia'nîkon pu'kuru wani tanne —ta'pîiya. ⁴¹ Mîrîrî mararî pra to' esenumenka'pî ipî'. Tîmurukun pe si'ma to' eseurîma'pî ipî': —Î ye'ka Mîikîri pemonkon? A'situn tî'napannî'nen tîmeruntîri ke moropai tuna tî'napannî'nen nîrî tîmeruntîri ke. O'non ye'ka pe renamo awanî? —ta'pî to'ya.

5

O'ma'kon Tîrika Jesusya
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

¹ To' erepami'pî iku'pî ratai pona. Gerasenoyami' pata pona to' erepami'pî. ² Kanau yapai Jesus eseu'ka pe, uuruwai kore'tapai warayo' iipi'pî iipia. O'ma' ewonsa' wani'pî mîikîri warayo' ya'. ³ Uuruwai kore'ta tîko'mansen pe mîikîri wani'pî, tî ta, e'pîyami' kore'ta tîko'mansen. ⁴ Tu'ke ite'ka yewa'tîpîti'pî to'ya sa'man ferro ke itenya pî' moropai ipu pî'. Tiise yewa'tî to'ya kaisari tewa'tito' ya'tîpîti'pîiya tiwinarî. Anî'ya yewa'tî yentai awanî'pî. ⁵ Awentaimepîti'pî ewaron kaisari moropai wei kaisari uuruwai kore'ta si'ma. Aako'manto'pe rî awanî'pî. Awe'pa'tîpîti'pî nîrî tî ke. ⁶ Aminke si'ma Jesus era'ma tîuya pe, eeka'tumî'pî iipia moropai awe'sekunka'pî irawîrî. Tamî'nawîronkon yentainon mîserî, kai'ma eesenumenka'pî Jesus pî'. ⁷⁻⁸ Jesusya ta'pî ipî': —Mîikîri yapai epa'katî, o'ma'kon —ta'pîiya. Meruntî ke warayo' entaime'pî. —Jesus amîri ka' po tîko'mansen munmu. Amîri Paapa munmu. Î ku'se aai'sa' uyarakîri? Ayeka'nunkauya sîrîrî. Paapaya eta tanne, ataruma'tîuya pepîn ka'kî upî' —ta'pîiya. ⁹ Moropai Jesusya mîikîri ekaranmapo'pî. —Anî' ayese'? —ta'pîiya. —Uyese' tu'kan, maasa pra arinîkon anna —ta'pîiya. ¹⁰ Mararî pra Jesus yeka'nunka'pî o'ma'ya. —Anna kîsaipontî tiaron pata pona —taapîti'pî to'ya. ¹¹ Aminke pra ikîri po arinîkon porcoyami' wani'pî tekkarikon ena'nenan. ¹² O'ma'konya Jesus yeka'nunka'pî. —Anna yaipontîki porcoyami' kore'ta anna ewonto'pe to' ya' —ta'pî to'ya. ¹³ —Atîti, moriya —ta'pî Jesusya. O'ma'kon epa'ka'pî mîikîri warayo' yapai moropai porcoyami' ya' to' ewomî'pî. Moropai porcoyami' eka'tumî'pî ikîri poi tuna kata. Moropai to' e'soroka'pî tuna ka' moropai to' anarî'pî. Arinîke to' wani'pî, 2.000 kaisari.

14 Míriri era'ma tûuya'nikon yai, porcoyamí' era'manenan wítí'pí. Tínera'ma'pikon ekaremekí'pí to'ya tamí'nawíronkon pí', cidade ponkon pí' moropai poroponkon pí'. Míriri ya pemonkonyamí' wítí'pí o'non ye'ka pe awaní era'mai. 15 Moropai Jesus pia to' erepamí'pí. Míikírí warayo' o'ma'kon yenpí' eporí'pí to'ya. Eereutasa' waní'pí, tûpon ke ayawí' pe pra. Míikírí ariníkon o'ma'kon waní'pí ya' eporí'pí to'ya míriri. Míriri pí' to' esenumenka'pí. Moropai eranne' pe to' ena'pí. 16 Moropai o'non ye'ka pe eena'pí ekaremekí'pí era'ma tûponkonya, porcoyamí' yekare moropai warayo' o'ma'kon yenpí' yekare ekaremekí'pí to'ya. 17 Moropai Jesus yeka'nunka'pí tamí'nawíronkonya attíto'pe tûpatakon yapai.

18 Kanau ya' Jesus asara'tí tanne, míikírí warayo' o'ma'kon yenpí' wítí'pí iipia. —Uurí nírí, ití'pí wai apíkírí —ta'píia. 19 —Kaane —ta'pí Jesusya. —Ayewí' ta enna'pokí ayonpayamí' pia. Paapa níkupí'pí apí' ekareme'ta. Tí'noko'pí pe uyera'ma'píia ka'ta —ta'pí Jesusya ipí'. 20 Míikírí wítí'pí. Jesus níkupí'pí tîpí' ekaremekí' pinunpa'píia Decápolis poro. Moropai tamí'nawíronkon esenumenka'pí ipí'.

Jairo Yekare

(Mt 9.18-19; Lc 8.40-42)

21 Moropai iní'rí Jesus enna'po'pí iku'pí ratai pona kanau ya. Eerepansa' tanne, ariníkon pemonkonyamí' eperepí'pí iipia. Iku'pí ena po Jesus waní'pí. 22 Judeuyamí' epere'to' yewí' era'manen wítí'pí Jesus pia, itese' Jairo. Jesus era'ma tûuya pe, míikírí Jairo esenumí'pí non pona, Jesus rawírí moropai yeka'nunka'píia. 23 —Aase, uyewí' ta uyensi sa'manta pe man —ta'pí Jairoya Jesus pí'. —Aase uyewí' ta ayenya tûrípa ipona eesepe'títo'pe aasa'manta namai —ta'píia. 24 Míriri ye'nen Jesus wítí'pí ipíkírí. Ariníkon pemonkonyamí' wítí'pí to' pokonpe. Jesus woima'tí'pí to'ya. Yatunnuku'pí to'ya.

Mín Kannen Wíri' Yepi'tí Jesusya

(Mt 9.20-22; Lc 8.43-48)

25 Ariníkon kore'ta wíri' waní'pí pri'yawon pepín, mín kannen. Asakí'ne pu' pona tûmo'tai kono' kaisarí aako'mansa' waní'pí pri'ya pra. 26 Ariníkon ne'ne'kon yepi'títonkon waní'pí yepi'tí yu'se. Tíise yepi'tí to'ya pra awaní'pí. Yepi'tí to'ya tanne iní' panpí' ne'ne' eena tu'ka'pí. Inkamoro ye'matíuya ke temanne tí'ka'píia waní'pí tamí'nawírí. Tíise eesepe'tí pra awaní'pí. Iní' panpí' pri'ya pra eena'pí. 27-28 Jesus yekare etasa' míikírí wíri'ya waní'pí. Míriri ye'nen míikírí wíri' esenumenka'pí Jesus pon ye'pi pí' yapísau'ya ya esepí'tí e'painon kai'ma, wíri' esenumenka'pí. Jesus poi winí aaipí'pí moropai ipon ye'pi pí' yapí'píia. 29 Míriri pe rí mín asa'tí'pí, yapíia pe, moropai eesepe'tísa' epu'tí'pí míikírí wíri'ya.

30 Tímeruntíri ke tiaron yepi'tísa' tûuya epu'tí'pí Jesusya. Míriri pe rí eera'tí'pí ariníkon kore'ta. —Aní'ya uyapí pí' nai upon pí'? —ta'píia. 31 —Ariníkon pemonkonyamí' kore'ta sí'ma, aní'ya upon pí' uyapí pí' nai taaya. Pakko pe awaní míriri —ta'pí Jesus pemonkonoyamí'ya ipí'. 32 Tíise tûwainokon pí' Jesus esenumenka'pí aní'ya ikupí'pí epu'típa kai'ma. 33 Teesepe'tísa' epu'tí tûuya ye'nen, míikírí wíri' esi'nípí'pí. Moropai tíwe'kíkí'ma ye'ka pe attí'pí Jesus pia. Eesenumí'pí non pona irawírí. Moropai tekare ekaremekí'píia Jesus pí' tamí'nawírí. 34 —Ma'non, innape ukupíya ye'nen eesepe'tísa' míriri —ta'pí Jesusya míikírí wíri' pí'. —Tíwanmíra atíkí. Iní'rí ayeparanya ayeporí pepín —ta'píia.

Jairo Yensi Yepi'ti Jesusya
(Mt 9.23-26; Lc 8.49-56)

³⁵ Jesus eseurîma tanne, tiaronkon warayo'kon erepamî'pî eperenîto' yewî' era'manen, Jairo yewî' tapai'nîkon. —Ayensi sa'mantan pî' man. Inî' uyenupanenkon kîsarîi —ta'pî to'ya. ³⁶ —To' eseurîmato' tîpîinamai pra —ta'pî Jesusya eperenîto' era'manen pî'. —Kesi'nîpî. Innape neken uku'kî. Kîsewankono'mai —ta'pîiya.

³⁷ Pedro, moropai Tiago, moropai Tiago yakon João, inkamoro neken wîti tarakkîri tîri'pî Jesusya. Tiaronkon wîti tîri'ya pra awanî'pî. ³⁸ Eperenîto' yewî' era'manen yewî' ta teerepansa' pe, arinîkon pemonkonyamî' era'ma'pî Jesusya. Tiaronkon karau moropai tiaronkon entaimepîti eta'pîiya. ³⁹ Wîtti ta teewonsa' pe, ta'pîiya to' pî': —Î' ton pe aronne awentaimepîtikon mîrîri? —ta'pîiya to' pî'. —Moropai akaraukon mîrîri? Ma'non sa'mantasa' pra man. Iwe'nasa' mîrîri —ta'pîiya. ⁴⁰ Moropai to' siira'pî Jesus pî' mîrîri taiya ye'nen.

Tiise poro pona to' yenpa'ka'pîiya. Moropai eewomî'pî isa'manta'pî pia itun moropai isan, moropai eseurîwî'nankon tînenupa'san pokonpe eewomî'pî. ⁴¹ Mîikîri isa'manta'pî yenya yapîsi'pîiya. —Tarita kumi —ta'pîiya ipî' tîmaimu ta. Ma'non, e'mî'sa'kakî, taato' mîrîri umaimukon ta. ⁴² Mîrîri pe rî wîri' e'mî'sa'ka'pî moropai aasarî'pî. Asakî'ne pu' pona tîmo'tai kaisarî ikono po awanî'pî. Kure'ne tamî'nawîronkon esenumenka'pî eesepe'tisa' pî'. ⁴³ Jesusya ta'pî tamî'nawîronkon pî': —Anî' pî' unkupî'pî kîsekareme'ti —ta'pîiya. Moropai wîri' yun, isan pî' ta'pîiya: —Ma'non yekkari ton antîiti —ta'pîiya.

6

Jesus Enna'po Nazaré Pona
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

¹ Moropai Jesus wîti'pî mîrîri pata pai tînenupa'san pokonpe. Tîpata ya eerepamî'pî to' pokonpe. ² Eri'ka'nîto' weiyu yai tamî'nawîronkon yenupa pia'tî'pîiya eperenîto' yewî' ta. Eta tîuya'nîkon pe arinîkon esenumenka'pî kure'ne ipî': —O'non pata mîrîri ye'ka esenumenkanto' ku'nen pe tîwanîpa epu'nen eporîiya? O'non ye'ka pe epu'nen pe eena'pî? Anî' winîpai tîmeruntîri ton eporîiya anî'ya ikupî eserîkan pepîn konekapa? —ta'pî to'ya. ³ —Mîikîri manni' wîtti konekanen, Maria more, innape nai? —ta'pî to'ya. —Tiago, moropai José, moropai Judas, moropai Simão rui mîikîri. Tarî iwîrisitonon man —ta'pî to'ya. Moropai Jesus yu'se pra to' ena'pî. Yapurî to'ya pra awanî'pî. ⁴ Jesusya to' yeurîma'pî: —Tamî'nawîron pata ya Paapa maimu ekareme'nen yapurî to'ya. Tiise ipata ya yapurî to'ya pepîn. Itonpayamî'ya yapurî pepîn. Itewî' tawonkonya yapurî pepîn —ta'pîiya. ⁵ Anî'ya ikoneka eserîkan pepîn tu'kan konekaiya yentai awanî'pî tîpata ya. Pri'yawonkon pepîn pona tenya tîri'pîiya, arinîkon pepîn, moropai to' yepi'ti'pîiya. ⁶ Kure'ne Jesus esenumenka'pî inkamoro pî', innape tîkupî to'ya pra awanî ye'nen.

Moropai aasarî'pî tiaronkon pata yapî' to' yenupa'pîiya mîrîri rî pata poro to' yenupa'pîiya.

Tînenupa'san Yarîma Jesusya
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon yanno'pî Jesusya tîpia. To' yaipontî'pîiya pata kaisarî to' wîtîto'pe asakî'ne'ne. Moropai to' meruntîri ton tîri'pîiya meruntî ke o'ma'kon maawariyamî' yenpa'kato'pe to'ya. ⁸ To' yaipontî'pîiya:

—Attíkon pe î' rî kîsatî. Ame'sipukon neken maatîi. Aya're'kon ton kîsatî. Asakunikon kîsatî. Atínirurîkon ton kîsatî. ⁹ A'sa'sakon yeka'maya'nîkon moropai aponkon tiwin, apî'nîkon asakî'ne pra. ¹⁰ Pemonkonyamî' pata ya eerepansa'kon ya, eewomîkon to' yewî' ta. Moropai moro pu'kuru mako'mantîi, mîrîrî pata pai attíkon pikîrî —ta'pî Jesusya to' pî'. ¹¹ —Tiaron pata po ayapîsîkon to'ya pra awanî ya, moropai amaimukon anetapai pra to' wanî ya, mîrîrî pata pai matîfîi. Moropai attíkon pe a'pukon pî' non atapî'sa', mîrîrî mîsorokatîi eepa'kakon pe. Mîrîrî kupîya'nîkon ya, Paapa maimu yu'se pra to' wanî ye'nen Paapaya to' taruma'tî pe man ekaremekîya'nîkon mîrîrî —ta'pîiya.

¹² Mîrîrî tîpo to' ese'ma'tî'pî. Inkamoroya itekare ekaremekî'pî to' pî': —Ayeserukon winîpai enpenatatî teesewankono'mai era'tîti —ta'pî to'ya tamî'nawîronkon pî'. ¹³ Moropai tu'kankon o'ma'kon yempa'ka'pî to'ya. Pri'yawonkon pepîn pu'pai karapaima'pî to'ya. To' yepî'tî'pî to'ya.

João Batista Wîi Me'po Herodesya
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Tamî'nawîrî Jesus nîkupî'pî yekare eta'pî tamî'nawîronkonya. Mîrîrî yai pata esa' Herodesya eta'pî nîrî. Tiaronkonya taapî'tî'pî: —João Batista nurî'tî e'mî'sa'ka'pî man isa'manta'san kore'tapai. Mîrîrî ye'nen anî'ya ikupî eserîkan pepîn kupîiya mîrîrî —taapî'tî'pî to'ya. ¹⁵ Moropai tiaronkonya ta'pî: —Elias nurî'tî mîkîrî. Moropai tiaronkonya ta'pî: —Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' warainon mîkîrî.

¹⁶ Tîise itekare eta tîuya pe Herodesya ta'pî: —João mîkîrî, uni'mîrîkî'tî'pî ipu'pai. Tîise awe'mî'sa'kasa' mîrîrî tîisa'manta tîpo, isa'manta'san kore'ta pai —ta'pîiya.

¹⁷ Maasa pra mîkîrî rî Herodesya João yarakkamo me'po'pî tîuya ye'nen atarakkannîto' yewî' ta. Mîrîrî kupî'pî Herodesya maasa pra takon Filipe no'pî Herodias yarakkîrî awanî pî' João eseurîmasa' ye'nen. ¹⁸ Taapî'tî'pî Joãoya ipî': —Ayakon no'pî yarakkîrî awanî Paapa nekaremekî'pî unukupîkon ton pe yairî pra. Imakui'pî ku'sa'ya mîrîrî —taapî'tî'pîiya. ¹⁹ Mîrîrî wenai Herodes no'pî Herodias ekore'ma'pî ipî'. Moropai João Batista anwîpai awanî'pî. —João Batista wîi me'pokî —ta'pîiya Herodes pî'. ²⁰ —Kaane —ta'pîiya. Mîrîrî ta'pîiya maasa pra morî pe Paapa maimu yawîron pe João wanî epu'tî tîuya ye'nen. Moropai inama'pîiya. João maimu eta tîuya pe aataka'ma'pî. Mîiwîni tîise tîwakîri pe eta'pîiya.

²¹ Mîrîrî tanne, tîiko'mamî tîpo, Herodias esenumenka'pî tesoru koneka pî'. Moropai Herodesya entamo'kanto' koneka'pî teesenpo'pî weiyu yai. Tîpoitîrîtonon eta'pîiya entamo'kai. Surarayamî' yepotorîtonon eta'pîiya. Moropai ipîkkukon tîniru esanon Galiléia ponkon eta'pîiya nîrî entamo'kai.

²² Herodias more wîri' ewomî'pî to' kore'ta imanunse. Moropai imananu'pî. Herodes wakîri pe awanî'pî. Herodes neta'san wakîri pe nîrî awanî'pî. Mîrîrî ye'nen Herodesya ta'pî wîri' pî': —Î' rî yu'se awanî ya, esa'kî upî' moropai anesatî'pî tîrîuya —ta'pî Herodesya. ²³ —Paapaya uyera'ma pî' man. Ayenku'tîuya pepîn sîrîrî. Î' rî esatîya ya itîrîuya. Itu'se awanî ya, upata tîrîuya arakkita pikîrî —ta'pîiya wîri' pî'.

²⁴ Moropai wîri' epa'ka'pî. Tîsan pia attî'pî, Herodias pia. —Î' esatîuya yu'se awanî mîrîrî? —ta'pîiya tîsan pî'. —João Batista pu'paraikkî'to'peiya ka'kî ipî' —ta'pî Herodiasya tînre pî'. ²⁵ Teesemî'tapai mîkîrî wî'tî'pî Herodes pia

esa'se: —João Batista pu'paraikkítíya'níkon yu'se wai. Sunpa pona ipu'pai'pí enepíya'níkon yu'se wai uupia era'mato'peuya —ta'pí wíri'ya Herodes pí'.

²⁶ Mírírí pí' Herodes esewankono'ma'pí kure'ne. Itírúya taasa' túya pí' moropai mírírí etasa' tíneta'sanya pí' esewankono'ma'pí. Mírírí ye'nen wíri' pí' ani'nínmapai pra awaní'pí. ²⁷ Moropai ka'ne' pe Herodesya surara yaipontí'pí: —Atíki. João pu'pai era'mata —ta'píya. Surara wítí'pí. Atarakkanníto' ta João pu'paraikkítí'píya. ²⁸ João pu'pai'pí yari'pí suraraya sunpa pona moropai itírí'píya wíri' pia. Míikíríya yari'pí tisan pia. ²⁹ Mírírí eta túya'níkon pe João nenupa'san wítí'pí itesa'rí'pí era'mai. Moropai yu'na'tí'pí to'ya.

*Ariníkon Yekkari'tí Jesusya, 5,000 Kaisaronkon
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)*

³⁰ Jesus naipontí'san enna'po'pí iipia. Tamí'nawíron tínkupí'píkon moropai pemonkonyamí' yenupa'pí túya'níkon ekaremekí'pí to'ya Jesus pí'. ³¹ Ariníkon pemonkonyamí' erepanpítí'pí to' pia Jesus era'mapí'se. Jesus moropai inenupa'san entamo'ka eseríke pra awaní'pí. Mírírí ye'nen Jesusya ta'pí tinenupa'san pí': —Aase'kon see upokonpe keren pona erí'ka'se'níkon —ta'píya.

³² Mírírí ye'nen tamí'nawíronkon piapai to' wítí'pí kanau ya' keren pona, Jesus moropai inenupa'san. ³³ Tíise ariníkonya to' wítí era'ma'pí. Jesus nenupa'san pe to' epu'tí'pí to'ya. Itíipai nírí to' waní'pí. Típatakon yapai to' esemítípa'pí tuutíkonpa. Inkamoro wítí'pí a'mun poro teeka'tunse keren pona. Jesus moropai inenupa'san rawírí to' erepamí'pí. ³⁴ Kanau yapai teeseu'ka pe, mararonkon pepín pemonkonyamí' era'ma'pí Jesusya. Carneiroyamí' itesa' pínon ataka'ma'san warantí to' era'ma'píya. Mírírí ye'nen to' sa'nama'píya. Tu'kan pí' to' yenupa pia'tí'píya.

³⁵ Pata ko'mamí pe, Jesus nenupa'san, ipemonkonoyamí' wítí'pí iipia. —Keren po e'ní tanne, pata ko'manní pí' man. ³⁶ Tamí'nawíronkon yaipontíki cidade pona, moropai poro po tíiko'mansenon pia ta're'kon ton yennato'pe to'ya —ta'pí to'ya.

³⁷ Tíise to' maimu yuuku'pí Jesusya: —Amírí'níkonya neken to' ya're' ton tírí sírírí. —O'non ye'ka pe? —ta'pí Jesus nenupa'sanya. —Trigo puusa' yenna annaya yu'se awaní mírírí mararí pra tíniru ke, tu'ke kapoi kaisarí esenyaka'manto' yepe' yentai awaní. Mírírí warantí to' yekkari'tí annaya yu'se awaní. Tíise tíniru ton pra man —ta'pí to'ya. ³⁸ —Í' warapo pão moro nai aapia'níkon? Maasa era'matantí —ta'pí Jesusya. Era'mai to' wítí'pí. Ekaremekí'pí to'ya Jesus pí': —Pão moro man mia'taikin neken moropai moro'yamí' asakí'ne —ta'pí to'ya.

³⁹⁻⁴⁰ Mírírí típo Jesusya pemonkonyamí' pantakapítí'pí tūponarí'ne, tiaronkon 50 kaisarí'ne, tiaronkon 100 kaisarí'ne. To' yaipontí'píya parí' pona to' erutato'pe. ⁴¹ Mia'taikinan pão moropai asakí'nankon moro'yamí' yapísí'píya tenya'. Moropai ka' ekaya tenu tanunse ipírema'píya. Moropai trigo puusa' pirikkapítí'píya. Mírírí tírí'píya tūpemonkonoyamí' pia. Inkamoro ya itírí'pí tamí'nawíronkon pemonkonyamí' pia. Moro'yamí' waikapítí'píya nírí pemonkonyamí' kaisarí. ⁴² Tamí'nawíronkon entamo'ka'pí mírírí pí' teesepe'tíkon píkírí. ⁴³ Trigo puusa' yonparí'pí moropai moro'yamí' yonparí'pí e'nímísa' yara'tí'pí to'ya waikíra'pí ya'. Asakí'ne pu' pona tūmo'tai

waikíra'pí kaisarí itonparí'pí awaní'pí. ⁴⁴ Jesus nítírí'pí pí' entamo'ka'san warayo'kon waní'pí 5.000 kaisarí.

Jesus Asarí Tuna Poro
(Mt 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵ Teese'mi'tapai Jesusya tinenupa'san yaiponti'pí kanau ya to' asara'títo'pe, tírawírí to' wítíto'pe iratai pona, Betsaida pona. —Attikon tanne pemonkonyamí yarimauya to' emi'to'pe —ta'píya to' pí'. Jesus nenupa'san ese'ma'tí'pí. Mírírí típo Jesusya ta'pí e'nímí'san pí': —Ayewí'kon ta atítí see. Morí pe enna'potí. Uurí nírí, uutí sirírí —ta'píya. ⁴⁶ Teesekaremekí típo, Jesus wítí'pí wí' more'pí pona epíremai tiwínsarí.

⁴⁷ Pata ewaronpamí tanne, Jesus nenupa'san waní'pí iku'pí yarakkita kanau ya' moropai míkírí waní'pí tiwínsarí a'mun po. ⁴⁸ Mírírí yai meruntí a'situn ponaya kanau yawonkon wítí'pí. Tímoronkon tepu'se to' e'kura'era'ma'pí Jesusya. Kariwana etun tanne atti'pí to' pia tuna poro tí'si po. To' yuwa'ka yonpa'píya. ⁴⁹ Tíise aai'pí era'ma'pí inenupa'sanya. Tí'si po tuna poro aai'pí era'ma tíuya'níkon pe, o'ma' míkírí kai'ma to' esenumenka'pí ipí'. Mírírí pí' to' esi'nípi'pí. To' entaimepítí'pí. ⁵⁰ To' esi'nípi'era'ma tíuya pe, ka'ne' pe Jesus eseuríma'pí to' yarakkírí: —Meruntí ke e'tí, teesi'ní'se pra, maasa pra uurí Jesus —ta'píya to' pí'. ⁵¹ Moropai Jesus asara'tí'pí to' kanaurí ya'. Mírírí pe rí a'situn atí'napamí'pí. Mírírí pí' ta'pí inenupa'sanya: —Í' ye'ka see míkírí pemonkon, mírírí ye'ka a'situn tí'napanní'nen? ⁵² Jesus meruntíri era'ma'pí to'ya trigo puusa' pirikkaiya yai. Míiwíni tíise ípia Paapa meruntíri waní epu'tí to'ya pra awaní'pí, pakko pe tíwaníkon ye'nen. Maasa pra ipí' to' esenumenka pra awaní'pí, aní' pe awaní epu'tí to'ya pra awaní'pí.

Genesaré Ponkon Yepi'ti Jesusya
(Mt 14.34-36)

⁵³ Iku'pí ratai pona teerepansa'kon pe to' eseu'ka'pí Genesaré pata pona. Mírírí iku'pí ka tíkanaukon yewa'tí'pí to'ya. ⁵⁴ Moropai kanau yapai to' eseu'ka pe Genesaré ponkon pemonkonyamí'ya Jesus epu'tí'pí. ⁵⁵ Teeka'tunse to' wítí'pí ípia, Jesus erepansa' yekare etasa' tíuya'níkon ye'nen. O'non pata Míkírí waní etasa' tíuya'níkon ya, míkírí pia pri'yawonkon pepín yarí'pí to'ya to' yepi'títo'peiya kai'ma. ⁵⁶ Moropai o'non pata Jesus erepansa' pia, si'míríkkí cidade pona, kure'nan cidade pona, cidade po pra tíiko'mansenon pia, moro pu'kuru pri'yawonkon pepín enepí'pí to'ya ípia, erepanto' pata'se' ya'. Moropai Jesus yeka'nunka'pí to'ya ipon ye'pi yapíkonpa kai'ma. Moropai yapítíponkon esepí'tí'pí.

7

Jesus Eseuríma Judeuyamí' Yeseru Pí'
(Mt 15.1-9)

¹ Fariseuyamí' eperesa' waní'pí Jesus pia Moisés nurí'tíya yenupato' pí' yenupatonkon kore'ta. Inkamoro Moisés nurí'tíya yenupato' pí' yenupatonkon íi'sa' waní'pí Jerusalém poi. ²⁻⁴ Fariseuyamí'ya tenyakon rona tu'ke ite'ka tiwin ite'ka tíise. Mírírí típo ta're'kon enapí to'ya. Tamí'nawíronkon Judeuyamí' yeseru pe awaní. Títamokonya típanama'píkon yawírí to' waní mírírí. E'repanto' pata'se' yapai teemi'se tíwe'ronakon pra awaní ya, ta're'kon enapí fariseuyamí'ya pepín. Mírírí warantí nírí tesorukon yawírí tu'ke ite'ka copo ronapítí to'ya, íiní ronapítí to'ya, pisa ronapítí to'ya.

Moropai Jesus nenupa'sanya ta're'kon enapî era'ma'pî to'ya. Tîise fariseuyamî'ya tenyakon rona manni' warantî tenyakon rona to'ya pra awani'pî. ⁵ Mîrîrî ye'nen fariseuyamî' moropai Moisés nuri'tîya yenupato' pî' yenupatonkonya ta'pî Jesus pî': —Î' ton pe see utamokonya uyenupa'pikon yairî pra apemonkonoyamî' wani' mîrîrî? Î' ton pe tenyakon rona tûya'nîkon rawîrî ta're'kon enapî to'ya? ⁶ Jesusya ta'pî: —Yairî pu'kuru Paapa maimu ekareme'nen Isaías nuri'tî eseurîma'pî apî'nîkon pena. Paapa yapurînen pe pra si'ma Paapa yapurînenan patakaya'nîkon eserîke pra naatî seru' pe. Sîrîrî Isaías nuri'tî maimu rî'pî inmenuka'pî:

“Morî pe eseurîmakoi'kon insanan pemonkonyamî' upî”, taa Paapaya.

“Tîise aminke to' yewan wani' mîrîrî.

⁷ Î' pe pra rî uyapurî to'ya mîrîrî.

Penaro'konya tîpanama'pikon yawîrî tonpakon yenupa to'ya,

uurîya tîpanama'pikon pe tiku'se” taa Paapaya.

Is 29.13

Mîrîrî Isaías maimu rî'pî —ta'pî Jesusya to' pî'. ⁸ —Paapaya upanama'pikon unkupîkon ton pe mîrîrî rumakasa'ya'nîkon. Tîise atamokonya apanama'pikon yawîrî awanîkon, irumakaya'nîkon pata pe pra. ⁹ Paapaya upanama'pikon rumakasa'ya'nîkon atamokonya apanama'pikon yawîrî awanîkonpa kai'ma. Epu'nen pe awanîkon kai'ma eesenku'tikon mîrîrî —ta'pî Jesusya. ¹⁰ —Moisés nuri'tîya ta'pî:

“Ayunkon, moropai asankon yapurîtî. Imakui'pî pe anî' eseurîma ya tîyun winîkî, moropai tisan winîkî, mîikîrî mîwîtî,” *Êx 20.12, Êx 21.17; Lv 20.9; Dt 5.16*

ta'pîiya —ta'pî Jesusya.

¹¹ —Mîrîrî ye'ka pe pra amîrî'nîkon eseurîma mîrîrî. Amîrî'nîkonya taa: “Uyunkon, moropai usankon pia untîrîkon ton unmo'ka'pikon tîrî e'painon Paapa pia. Corbã mîrîrî. Paapa pia neken untîrî ton sîrîrî taato' mîrîrî corbã”. ¹² Mîrîrî warantî taa ye'ka pe, amîrî'nîkonya taa: “Uyunkon moropai usankon pîka'tî pra wani' ya, î' wani' pra awani' Paapa pî”. Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon yenupaya'nîkon seru' pe —ta'pî Jesusya. ¹³ —Atamokonya apanama'pikon yawîrî awanîkon ye'nen Paapa maimu pîinamaya'nîkon pra awani. Tamî'nawîronkon panamaya'nîkon ayaserukon yawîrî neken to' ko'manto'pe kai'ma. Tu'ke ayaserukon poi'pî moro awani' mîrîrî ye'ka —ta'pî Jesusya fariseuyamî' pî'.

Jesus Eseurîma Imakui'pî Uyaserukon Pî' (Mt 15.10-20)

¹⁴ Moropai inî'rî Jesusya tamî'nawîronkon yanno'pî tûpia. —Umaimu etatî moropai epu'tiya'nîkon yuwatî —ta'pîiya. ¹⁵ —Paapa pia imakui'pî pe e'nî pepîn uya're'kon unenno'makon wenai. Tîise imakui'pî pe e'nî uyewankon ya tîko'mansen imakui'pî wenai. ¹⁶ Anetapainon wani' ya, etakî, moropai epu'kî —ta'pîiya.

¹⁷ Poro po tîwe'sanon piapai Jesus ewomî'pî wîtî ta. Mîikîrî ekaranmapo'pî inenupa'sanya: —Î' pî' eeseurîma manni'? —ta'pî to'ya ipî'. ¹⁸ —Amîrî'nîkonya nîrî epu'tî pra awanîkon mîrîrî? —ta'pî Jesusya. —Uya're'kon unenno'makonya ukupîkon pepîn imakui'pî pe. ¹⁹ Maasa pra uyewankon ya eewomî' pepîn. Uro'takon ya' neken eewomî' moropai mîrîrî tîpo iwekanîpî. Tamî'nawîron entamo'kanto' wani' morî pe. Tamî'nawîron entamo'kanto' pî' entamo'kan e'painon —ta'pî Jesusya.

20 —Imakui'pî uyewankon ya' tîiko'mansen wani' imakui'pî pe.
 21 Uyewankon ya' tîiko'mansen imakui'pî wenai imakui'pî pî' esenumenkan, tamî'nawîronkon wîri'sanyamî', warayo'kon poro wîtin, ama'ye' pe e'nî, tiaron wîi, 22 moropai tiaron no'pî, tiaron niyo yarakkîrî e'nî, moropai tiaron yemanne yu'se e'nî, imakui'pî kupî, tiaronkon yenku'tî, nura pe e'nî, kinmuwan, imakui'pî pe tiaron pî' eseurîman, moropai mîi pe e'nî, eranne' pe pra e'nî imakui'pî pî'. 23 Tamî'nawîrî imakui'pî pe e'nî maasa pra imakui'pî ko'mamî ye'nen uyewankon ya'. Mîrîrî wenai imakui'pî kupî pî' ko'mannî —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

O'ma' Tîrika Jesusya Judeupa' Pepîn More Yapai
 (Mt 15.21-28)

24 Mîrîrî tîpo Jesus ese'ma'tî'pî. Tiro pata poro moropai Sidom pata poro attî'pî. Tîiko'manto' yewî' ton eporî'pîiya. Moro tîwanî epu'tî anî'ya yu'se pra awanî'pî. Mîrîrî ye'ka pe tîise epu'tî'pî tiaronkonya. 25-26 Moropai wîri' wani'pî moro. Mîikîrî wani'pî Judeupa' pe pra, Siro-fenicia pon mîikîrî. Imaimu wani'pî grego pe. Inre wani'pî wîri'. O'ma' ewonsa' wani'pî mîikîrî more ya'. Mîrîrî ye'nen Jesus erepansa' eta tîuya pe, attî'pî iipia. Moropai Jesus puu pia eesenumî'pî, yeka'nunka'pîiya. Ta'pîiya Jesus pî': —O'ma' yenpa'kakî unre yapai.

27 Moropai Jesusya ta'pî: —Kaane. E'mai' pe upemonkonoyamî' pîika'tîuya, Judeuyamî'. Amîrî Judeu pepîn. Arinmaraka pia more ya're' tîrî ya, yairî pra awanî. Mîrîrî warantî tamî'nawîron Judeuyamî' pîika'tîuya pra tîise, amîrî pîika'tîuya ya, Judeu pe pra awanî tanne, yairî pra awanî —ta'pî Jesusya. Judeuyamî'ya Judeu pepîn esatî'pî arinmaraka pe tewanmakon pe to' kupî tîuya'nîkon ye'nen.

28 Tîise wîri'ya ta'pî: —Innape man, piipi'. Arinmaraka taa Judeuyamî'ya upî, seru' pepîn. Mîrîrî ye'ka pe tîise moreyamî' ya're' ya'punu'pî e'soroka enapî arinmarakayamî'ya itaponse' yo'koi si'ma. Mîrîrî warantî arinmarakayamî' e'pîika'tî manni' warantî, upîika'tîkî sa'ne —ta'pîiya.

29 Jesusya ta'pî ipî': —Innape ukupîya epu'tî pî' wai, mîrîrî taa pî' nai epu'nen pe. Ayewî' ta enna'pokî. O'ma' wîtin pî' man anre piapai —ta'pîiya.

30 Moropai mîikîrî emikku'pî tewî' ta. Tînre eporî'pîiya tette' ta. O'ma' wîti'pî wani'pî.

Imaimu Pîn Pana'tî'pan Yepî'tî Jesusya

31 Moropai Jesus enna'po'pî Tiro pata pai. Tuutî pe Sidom pata pona attî'pî, moropai Decápolis pata poro. Eerepamî'pî Galiléia ku'pî ka. 32 Miarî tiaronkon pemonkonyamî'ya imaimu pîn moropai pana'tî'pan warayo' yari'pî Jesus pia. Jesus yeka'nunka'pî to'ya: —Ayenya tîikî ipona eesepi'tito'pe —ta'pî to'ya. 33 Arinîkon pemonkonyamî' piapai Jesusya mîikîrî mo'ka'pî tiwînsarî. Tenya yeperu tîrî'pî Jesusya mîikîrî pana ya'. Tetaku ma'pîiya tenya pona. Moropai mîrîrî ke inu yapî'pîiya. 34 Moropai tî'noko'pî pe era'ma tîuya ye'nen, Jesus yettapusin enuku'pî ka' era'mai'ma. —Epata —ta'pîiya tîmaimu ta. Esettapuruka'kî taato' mîrîrî uumaimukon ta. 35 Moropai ipana esettapuruka'pî. Inu ekoneka'pî. Morî pe eesurîma'pî.

36 Jesusya to' yaipontî'pî. —Anî' pî' unku'pî'pî kîsekareme'tî —ta'pîiya to' pî'. Tîise yuuku to'ya pra awanî'pî. Inî' panpî' to' panamaiya tanne, inî' panpî' ekaremekî'pî to'ya. 37 Mararî pra tamî'nawîronkon esenumenka'pî Jesus pî': —Tamî'nawîron mîrîrî morî panpî' ku'sai'ya. Pana'tî'pankon pana

yettapurikasai'ya moropai imaimu pînon pemonkonyami' konekasai'ya nîri to' eseurîmato'pe —ta'pî to'ya.

8

Jesusya Arinîkon Yekkari'ti, 4.000 Kaisaronkon

(Mt 15.32-39)

¹ Mararî tûiko'mamîkon tîpo, arinîkon eperepî'pî inî'ri Jesus pia. To' nari'pî, to' ya're' e'ti'ka'pî. Mîrîri ye'nen Jesusya tînenupa'san yanno'pî tûipia to' yeurîmapa kai'ma. ² —Seurîwî'ne wei kaisari' insanan ko'mansa' sîrîri uupia —ta'pîiya. —Tarîpai to' ya're' e'ti'kan pî' man. Mîrîri ye'nen to' sa'nama pî' wai. ³ Iwan pe to' tûise to' yarimauya ya tewî'kon ta, to' enkîsi'panpîti tuutîkon pe. Aminke pai tiaronkon ii'sa' mîrîri —ta'pîiya.

⁴ —Keren po si'ma to' ya're' ton tîri eserîke pra awanî —ta'pî inenupa'sanya Jesus pî'.

⁵ —Î' warapo trigo puusa' moro nai aapia'nîkon? —ta'pî Jesusya. —Asakî'ne mia' pona tûimo'tai kaisari' man —ta'pî to'ya.

⁶ Tamî'nawîronkon pî' ta'pî Jesusya: —Maasa non pona ereutati. Asakî'ne mia' pona tûimo'tai'non trigo puusa' yapisi'pîiya. Moropai eeseurîma'pî Paapa yarakkîri: —Morî pu'kuru amîri, Paapa. Anna ya're' ton tîri pî' nai —ta'pîiya Paapa pî'. Mîrîri tîpo trigo puusa' pirikkapîti'pîiya. Tînenupa'san pia itîri'pîiya tamî'nawîronkon kaisari' itûito'pe to'ya. Moropai to' kaisari' itîri'pî to'ya. ⁷ Moro'yamî' mîrîkî wani'pî mararî to' pia. Inkamoro nîri yapisi'pîiya. —Morî pu'kuru amîri, Paapa. Anna yo' ton tîri pî' nai —ta'pîiya Paapa pî'. —Maa. Seeni' tîiti tamî'nawîronkon kaisari' —ta'pîiya tînenupa'san pî'. Moropai itîri'pî to'ya tamî'nawîronkon kaisari'. ⁸ Moropai inkamoro entamo'ka'pî teese'pîtikon pikîri. Inkamoroya ta're'kon yonpa rî'pî yannuku'pî. Asakî'ne mia' pona tûimo'tai waikîra'pî kaisari' wani'pî. ⁹ Entamo'ka'san wani'pî 4.000 kaisari'. ¹⁰ Mîrîri tîpo tamî'nawîronkon yarima'pî Jesusya to' wîti'to'pe. Moropai to' enuku'pî kanau ya' tînenupa'san yarakkîri. Dalmanuta itese' pata pona to' wîti'pî.

Tînera'makon Ton Meruntî

Esati Fariseuyamî'ya Jesus Pî'

(Mt 16.1-4)

¹¹ Moropai fariseuyamî' wîti'pî Jesus pia. To' esiyu'pîti pia'ti'pî yarakkîri. —Anna nera'ma ton anku'kî innape Paapa winîpai tui'sen pe ameruntîri wani' era'mato'pe annaya —ta'pî to'ya. Mîrîri ta'pî to'ya maasa pra innape Paapa winîpai imeruntîri iipî kupî tûuya'nîkon pra awanî ye'nen. ¹² Ne'ne' pe itewan ku'sa' to'ya wani'pî. —Sîrîri pankon wani' tînera'makon ton yu'se. Tûise ayenku'tûuya'nîkon pepîn. Anera'makon ton tîri Paapaya pepîn —ta'pîiya. ¹³ Inkamoro Fariseuyamî' piapai atti'pî. Kanau ya' to' enuku'pî. Moropai tînenupa'san pokonpe eese'ma'ti'pî iratai pona.

Fariseuyamî', Herodes Yeseru Pî' Jesus Eseurîma

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Tîwanmîra'nîkon ta're'kon ton yari to'ya pra awanî'pî. Trigo puusa' tiwinan neken wani'pî moro kanau ya'. ¹⁵ Moropai Jesusya to' panama'pî: —Tîwari panpî' e'ti. Tîwî fariseuyamî' piawon moropai Herodes piawon trigo sa'moto' nîsi —ta'pîiya. ¹⁶ Teeperese to' eseurîma'pî mîrîri pî': —Î' pî' taiya

manni'? Uya're'kon ton ene'sa' pra awani' ye'nen miriri' taa pi' man —ta'pi to'ya.

¹⁷ Trigo puusa' pi' pra eeseurima manni'. Fariseuyami' moropai Herodes yeseru pi' eeseurima. Tise trigo puusa' ton pra tivanikon pi' to' eseurima epu'ti'pi Jesusya. —I' ton pe aya're'kon ton pra awanikon pi' eeseurimakon miriri'? Uyeseru pi' eesenumenakon pepin. Anepu'pai pra awanikon miriri'. Ayewankon ya unekaremeki'pi enasa' pra awani'. ¹⁸ Tenu kenankon amiri'nikon. Tise enkaru'nan waranti awanikon. Tipana kenankon amiri'nikon. Tise pana'ti'pan waranti awanikon. ¹⁹ Mia'taikin trigo puusa' ke manni' 5.000 pemonkonyami' ya're'tiuya yai, to' ya're' yonpa ri'pi yanumi'piya'nikon. I' warapo waikira'pi kaisari awani'pi? —ta'piya. —Asaki'ne pu' pona tiimo'tai waikira'pi kaisari —ta'pi to'ya. ²⁰ —Moropai asaki'ne mia' pona tiimo'tai trigo puusa' ke 4.000 kaisaronkon pemonkonyami' ya're'tiuya yai, to' ya're' yonpari'pi yanumi'piya'nikon. I' warapo waikira'pi kaisari awani'pi? —ta'piya. —Asaki'ne mia' pona tiimo'tai waikira'pi kaisari awani'pi —ta'pi to'ya. ²¹ —Siriri' tipose uyeseru epu'tiya'nikon pra awanikon miriri'? —ta'piya to' pi'.

Enkaru'nan Betsaida Pon Yepi'ti Jesusya

²² Moropai to' erepami'pi Betsaida itese' pata pona. Miarí enkaru'nan warayo' yari'pi tiaronkonya Jesus pia. Jesus yeka'nunka'pi to'ya enkaru'nan yapito'peiya kai'ma. ²³ Enkaru'nan yari'piya itenya pi' tapi'se pemonkonyami' pata yapai. Tetaku ma'piya enkaru'nan yenu ya'. Moropai tenya tiri'piya itenu pona. Tenya mo'ka'piya. —Pata era'ma pi' nan? —ta'piya. ²⁴ Teesenumenka tipo ta'piya: —Inna. Pemonkonyami' asari era'ma pi' wai, tise mori' pe pra. Yei waranti to' era'ma pi' wai —ta'piya.

²⁵ Iniri' tenya tiri'pi Jesusya itenu pona. Tenya mo'ka'piya. Tiwoi'nikon pi' teesenumenka pe, enkaru'nan yenu esepi'ti'pi. Tamí'nawiron era'ma'piya mori' pe. ²⁶ Moropai mikiri' yarima'pi Jesusya tewi' ta: —To'sari atiki. Pemonkonyami' kore'ta katii —ta'piya.

Pedroya Jesus Epu'ti Cristo Pe (Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Moropai Jesus witi'pi tiaron pata itese' Cesaría-Filipe poro tinenupa'san pokonpe. Tuutikon ye'ka pe tinenupa'san ekaranmapo'piya: —Ani' pe ri' ukupi pi' tarironkonya? —ta'piya. ²⁸ —Tiaronkonya ta'pi: “João Batista yekatonon pi' mikiri”. Tise tiaronkonya ta'pi: “Pena itekare ekareme'piti'pon Elias yekatonon pi' mikiri”. Moropai tiaronkonya ta'pi: “Penaro' Paapa maimu ekareme'nen yekatonon pi' mikiri”. Miriri' waranti api' to' eseurima —ta'pi Jesus nenupa'sanya ipi'. ²⁹ —Amiri'nikon kanan. Ani' pe uyepu'ti'pi naati? —ta'pi Jesusya to' pi'. Pedroya ta'pi: —Amiri Paapa nimenka'pi, Cristo —ta'piya. Paapa nimenka'pi taato' miriri' Cristo. ³⁰ —Inna. Tise maasa siriri' Paapa nimenka'pi pe wani kisekareme'ti —ta'pi Jesusya.

Jesus Eseurima Tisa'manta Pi' (Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Moropai Jesusya to' yenupa'pi: —Uuri' ka' poi iipi'pi. Kure'ne e'taruma'ti kupi siriri'. Judeuyami' panamanenan, moropai teepiremasanon esanon, Moisés nuri'tiya yenupaton'pi yenupatonkon, inkamoro ena kupi siriri' uyu'se pra. Uwi to'ya kupi siriri'. Uusa'mantasa' ko'mami kupi siriri' asaki'ne wei

kaisari moropai iteseurino wei yai e'mi'sa'ka —ta'pfiya. ³² Miriri ta'pfiya aronne, tiaronkonya epu'ti yu'se tiwani ye'nen. Moropai Pedroya yari'pi tiaronkon kore'ta pai. —Miriri ye'ka pe teeseurimai pra e'ki. Miriri waranti aasa'manta e'pai pra man —ta'pi Pedroya Jesus pi'. ³³ Tiise Jesus era'ti'pi tiaronkon tinenupa'san winiki moropai ta'pfiya Pedro pi': —Sinpata atiki uupiapai. Makui maimu waranti amaimu wani miriri. Paapa esenumenka waranti eesenumenka pra awani miriri. Eesenumenka non po tiiko'mansenon esenumenka waranti —ta'pfiya.

³⁴ Miriri tiipo tinenupa'san pokonpe tami'nawironkon yanno'pfiya tiipia. Ta'pfiya to' pi': —Uwaniyakon pe e'pai ani' wani ya, iteseru, itu'se tiwe'to' rumaka e'pai awani. Uwaniyakon pe tiwani wenai, tiwe'taruma'tito' namaiya e'pai pra awani. Uwaniyakon pe tiwani wenai, ti'sa'mantato' namaiya e'pai pra awani. Moropai uwenairi aai'pi e'pai awani. ³⁵ Maasa pra ani'ya tiiko'manto' pininma ya kure'ne, tiwe'taruma'ti namaiya. Miriri ye'nen Paapa pia ipatikari tiiko'manto' ton eporiya pepin. Tiise aminke aako'mami Paapa pi'. Tiise uwaniyakon pe tiwani wenai, tiiko'manto' pininmaiya pra tiwani ya, tiwe'taruma'tito' yapitanipfiya ya, ipatikari enen tiiko'manto' ton eporiya Paapa pia. ³⁶ Tami'nawiron siriri non pon manne esa' pe ani' wani ya, tiise ipatikari enen tiiko'manto' ton eporiya pra awani ya, eporiya kupi pepin ri miriri. Aasa'manta yai tekaton yepe' ton eporiya pepin, awe'pika'ti pepin. ³⁷ I ton pra awani siriri pata po, itekaton yepe' pe. ³⁸ Imakui'san siriri pankon kore'ta uuri pi' moropai umaimu pi' ani' eppepi ya, uuri ka' poi iipi'pi eppepi kupi siriri ipi'. Uuri ka' poi iipi'pi. Iniri uupi pe wai, Paapa pia tiiko'mansenon inseriyami' pokonpe. Uupi yai Uyun kaisari wani kupi siriri merunti ke. Miriri yai eppepi kupi siriri ipi'.

9

¹ Moropai Jesusya ta'pi to' pi': —Ayenku'tiuya'nikon pepin. Tami'nawironkon esa' pe Paapa iito' esepori pe man. Miriri yai tami'nawironkon yentai merunti ke pu'kuru awani epu'ti tami'nawironkonya. Miriri era'ma tiaronkon tarironkonya tiisa'mantakon rawiri —ta'pfiya.

Jesus Eseurima Moisés, Elias Yarakkiri (Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Tiwin mia' pona tiimo'tai wei tiipo, Jesus witi'pi kawinan wi' pona. Pedro, moropai Tiago, moropai Joao witi'pi yarakkiri. Inkamoro pokonpe neken awani'pi. Miaru Jesus etinyaka'masa' wani'pi to' yenu kaisari. ³ Ipon etinyaka'masa' wani'pi inke' pe pu'kuru. Aimutun pe awani'pi. Uponkon ronapiti e'paimon marari pra tiise miriri kaisari aimutun pe eena pepin. ⁴ Moropai penaronkon era'ma'pi Jesus pokonpe tiwe'sananya, Elias moropai Moisés. Jesus yarakkiri to' eseurima era'ma'pi to'ya. ⁵⁻⁶ Marari pra to' esi'ni'sa' wani'pi. I taa tiuya epu'tiia pra Pedro wani'pi. Miriri waranti tiise eseurima'pi. Ta'pfiya tepotori Jesus pi': —Mori pe tari e'ni siriri. Seurwi'ne tappi koneka annaya siriri, amiri ton, moropai Moisés ton, moropai Elias ton —ta'pfiya. ⁷ Miriri taiya tanne, katupuruya to' napon'ti'pi. Moropai Paapa eseurima'pi katupuru kore'ta si'ma. Ta'pi Paapaya: —Unmu miseri. Unmu yu'san Uuri. Miseri maimu etati —ta'pfiya. ⁸ Miriri tiipo tenukon yari'pi ipokonpankonya tiwoi'nikon, tiise Moisés, moropai Elias era'ma to'ya pra awani'pi. Jesus neken era'ma'pi to'ya.

⁹ Wí' poi tawautíkon pe, Jesusya ta'pí to' pí': —Sírírí anera'ma'píkon kísekareme'tí. Pemonkon pe ka' poi ípí'pí uurí sa'manta típo e'mí'sa'ka kupí sírírí, mírírí típo ekaremekíkonpa. ¹⁰ Mírírí ye'nen ekaremekí to'ya pra awaní'pí. Tíise to' eseuríma'pí teepere'se: —Uusa'manta típo e'mí'sa'ka taiya manní', í' pí' eeseuríma mírírí? —ta'pí to'ya.

¹¹ Mírírí ye'nen Jesus ekanmapo'pí to'ya. —A'kí. Moisés nurí'tíya yenupto' pí' yenuptonkonya taa: “E'mai' pe Elias, penaro' Paapa maimu ekareme'nen ípí pe man. Mírírí típo Cristo, Paapa nímenska'pí ípí ite'ma'pí pí’”, taa to'ya. Í' waní' awaní ye'nen mírírí taa to'ya? —ta'pí to'ya Jesus pí'.

¹² —Innape Elias warainon ípí yairí panpí' Paapa yapuríto' ku'se. Í' waní' awaní ye'nen sírírí menuka'pí penaronkon Paapa maimu ekareme'nenanya? Uurí ka' poi ípí'pí pemonkon pe e'taruma'tí kupí sírírí mararí pra. Ariníkonya uyapurí pe pra man. Mírírí ye'nen tepotoríkon pe ukupí to'ya pepín. Mírírí nírí menuka'pí penaronkonya. ¹³ Aasírí Elias warainon ípí'pí. Penaronkon Paapa maimu ekareme'nenanya imenuka'pí yawírí imakui'pí kupí'pí tiaronkonya iwínikí itu'se tíwe'to'kon yawírí —ta'pí Jesusya. João Batista pí' eeseuríma mírírí.

*Warayo' More'pí Yepi'tí Jesusya
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43a)*

¹⁴ Moropai tiaronkon Jesus nenupa'san pia teerepamíkon pe, ariníkon epere'sa' era'ma'pí to'ya to' pia. Inenupa'san pokonpe Moisés yeseru rí'pí pí' yenuptonkon esiyu'pítí era'ma'pí to'ya. ¹⁵ Mírírí pe rí Jesus era'ma tíuya'níkon pe, tamí'nawíronkon esenumenka'pí ípí' mararí pra moropai to' eka'tumí'pí ípia esekareme'se. ¹⁶ —Í' pí' eeseurímakon manní'? —ta'pí Jesusya tamí'nawíronkon pí'. ¹⁷ —Uyenupanen —ta'pí tiaronya ípí'. Unmu enepí pí' wai aapia. imaimu pra iku'sa' o'ma'ya ye'nen. ¹⁸ O'non pata tíise eporí tíuya ya, non pona yenumíya, o'ma'ya. Moropai inta arakkunta. Moropai tee ye'kaiya. Moropai aapíta non po si'ma. Anenupa'san pí' esatí pí' wai o'ma' tírikato'pe to'ya teuren, tíise í' kupí to'ya yentai awaní. ¹⁹ —Sírírí típose innape ukupí to'ya pra tamí'nawíronkon waní —ta'pí Jesusya. —Tíko'man pe uuko'mansa' sírírí akore'ta'níkon tínín pí' ayenupakon pí'. Mííwíni tíise innape ukupíya'níkon pra awaníkon. Mííkirí ene'tí uupia —ta'píya.

²⁰ Mííkirí more enepí'pí to'ya ípia. Jesus era'ma tíuya pe, o'ma'ya more yenumí'pí non pona. Awe'perenperenma'pí non pona. Inta arakkunta'pí. ²¹ —Í' pensa eporí pia'tí'píya? —ta'pí Jesusya iyun pí'. —More pe tíise eporí'píya. ²² Iko'noro o'ma'ya ímapítí apo' ya', moropai tuna ka' iwípa kai'ma. Ameruntíri yentai pra awaní ya, a'noko'pí pe anna era'makí. Anna píika'tíkí —ta'pí iyunya. ²³ —Umeruntíri moro man tíise innape Paapa kupí pí' nan? Innape Paapa kupíya ya, anmu yepi'tíuya. Tamí'nawíron e'kupí e'painon innape Paapa ku'nenan ton pe —ta'pí Jesusya. ²⁴ —Innape Paapa kupí pí' wai. Iní' panpí' innape iku'tou'ya ton ke urepakí —ta'pí more yunya.

²⁵ Tíípia tamí'nawíronkon emurukuntí era'ma'pí Jesusya. Mírírí ye'nen ka'ne' pe o'ma' pí' ta'píya: —Amírí imaimu pra anna ku'nen, pana'tí' anna ku'nen. Epa'kakí míserí yapai. Atíkí. Iní'rí kaiipí míserí pia —ta'pí Jesusya. ²⁶ O'ma' entaimepítí'pí. Warayo' yenunpítí'píya non pona. Mírírí típo eepa'ka'pí. Isa'manta'pí warantí warayo' esenunsa' waní'pí. —A'kí. Aasa'mantasa' man —ta'pí tiaronkonya. ²⁷ Tíise Jesusya i'mí'sa'ka'pí itenya pí' tapi'se. Awe'mí'sa'ka'pí. ²⁸ Wítí ta Jesus ewomí'pí. —Í' waní' awaní ye'nen

o'ma' tîrika annaya yentai awanî mîrîrî? —ta'pî inenupa'sanya ipî'. ²⁹ —Kure'ne Paapa yarakkîrî eeseurîmakon e'pai awanî mîrîrî mîikîrî ye'ka o'ma' tîrikakonpa —ta'pî Jesusya to' pî'.

Inî'rî Jesus Eseurîma Tîisa'manta Kupî Pî'
(Mt 17.22-23; Lc 9.43b-45)

³⁰ Moropai mîrîrî pata pai to' wîti'pî Galiléia pata poro. Mîrîrî poro tuuti epu'tî anî'ya yu'se pra Jesus wani'pî, ³¹ maasa ma're tînenupa'san yenupa tîuya ye'nen. To' yenupa'pîiya mîrîrî warantî: —Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe. Tiaronya uyekaremekî kupî sîrîrî uyeyatonon pî'. Inkamoroya uyapisi kupî sîrîrî. Uwî to'ya kupî sîrîrî. Uwî to'ya tîpo, iteseurîno wei yai e'mî'sa'ka kupî sîrîrî —ta'pîiya. ³² Î' taiya epu'tî to'ya pra awanî'pî, tîise anekaranmapopai pra nîrî to' wani'pî ipî'. Maasa pra eranne' pe to' wani'pî.

Tonpakon Yentai Tîwanîkon Kai'ma

Jesus Nenupa'san Eseurîma
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ To' erepami'pî Cafarnaum pata pona. Tîiko'manto' wîtti ta teewomî tîpo, Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Î' pî' eesiyu'pîtîkon manni' e'ma taawîrî yi'nî pe? ³⁴ Yuuku to'ya pra awanî'pî. Uurî insanan yentaino panpî' kai'ma to' esenumenkasa' wani'pî tamî'nawîrî. Mîrîrî pî' to' esiyu'pî'sa' wani'pî tuutîkon pe. Mîrîrî ye'nen yuuku to'ya pra awanî'pî.

³⁵ Jesus ereuta'pî. Asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nîkon yanno'pîiya tîipia. —Tamî'nawîronkon yentai e'pai awanîkon ya, to' ma're e'tî. Tamî'nawîronkon poitîrî pe e'tî —ta'pîiya. ³⁶ Moropai more yapisi'pîiya itenya pî'. Yari'pîiya to' kore'ta. Yanumî'pîiya tena'. ³⁷ —Uyapurî tîuya ye'nen, anî'ya ipikku pepîn yapi'sa' ya, mîserî ye'ka more warantî, uurî nîrî yapisi'ya mîrîrî. Moropai uurî yapisi'ya ya, uyarimatîpon Paapa yapisi'ya mîrîrî.

³⁸ —Uyenupanen —ta'pî Joôoya ipî'. —Ayese' esatî tîuya ye'ka pe, o'ma'kon yenpa'kanen warayo' era'ma'pî annaya. Tîise ipî' ta'pî annaya inî' ikupîiya namai, uurî'nîkon pokone pra awanî ye'nen. ³⁹ —Mîikîrî pî' mîrîrî kî'kupî kîkatî —ta'pî Jesusya. —Uyese' esatî ye'ka pe, ikupî eserîkan pepîn konekanen wani' ya, ka'ne' pe eeseurîma eserîke pra awanî upî' imakui'pî pe. ⁴⁰ Uyeyatonkon pe pra to' wani' ya, uyonpakon pe to' wani' —ta'pîiya. ⁴¹ —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Anî'ya awo'pakon ya tuna ke uurî yapurînen pe awanîkon wenai, Paapaya mîikîrî awo'patîponkon ye'ma —ta'pîiya.

Nari' Pe Imakui'pî Wani'
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴² Moropai ta'pî Jesusya to' pî': —Innape uku'nen more yenupa anî'ya ya, imakui'pî ku'to'peiya kai'ma, mararî pra Paapaya mîikîrî taruma'tî. Akî, anî' sa'manta ya tî' tewa'tî i'mî pî' tuna ka tenunse, imakui'pî pe pu'kuru awanî. Tîise itentai imakui'pî pe awanî insamoro moreyamî' yonpaya imakui'pî kupî emapu'tîiya ya. ⁴³ Imakui'pî konekaya emapu'tî ayenya ya, imerenkî'kî. Itenya imerenkî'sa' pe ipatîkarî aako'mamî ya, morî pe panpî' awanî mîrîrî, asakî'ne ayenya tîise apo' ya' attî yentai, esi'nî'koi pepîn apo' ya' attî yentai. ⁴⁴ Miarî ipatîkarî tamî'nawîronkon e'taruma'tî mîrîrî pata ya', moropai î' pensa apo' esi'nîpî pepîn. ⁴⁵ Moropai imakui'pî konekaya emapu'tî a'puya ya, imerenkî'kî imakui'pî kupîya namai. Maasa pra morî pe panpî' awanî mîrîrî ipatîkarî Paapa pia aako'mamî ya i'pu imerenkî'sa' pe, asakî'ne a'pu tîise apo'

ya' attí yentai. ⁴⁶ Miarí ipatíkarí tamí'nawíronkon e'taruma'tí mîrîrî pata ya', moropai i' pensa apo' esi'nîpî pepîn. ⁴⁷ Moropai imakui'pî konekaya emapu'tí ayenuya ya, imo'kakî imakui'pî kupîya namai. Maasa pra morî pe panpî' awanî mîrîrî ipatíkarí Paapa pia enen aako'mamî ya tiwin ayenu tîise, sa'nîrî ayenu tîise apo' ya' attí yentai. ⁴⁸ Mîrîrî pî' Paapa maimuya taasa' pena:

“Miarí ipatíkarí tamí'nawíronkon e'taruma'tí mîrîrî pata ya' moropai i' pensa apo' esi'nîpî pepîn.”

Is 66.24

taasai'ya man. ⁴⁹ Tamí'nawíronkon uyapisítiponkon e'taruma'tí sîrîrî non po. Mîrîrî wenai, tîwe'taruma'tikon ye'nen, inî' panpî' Paapa yapurî to'ya. Paapa wakîri pe panpî' to' ena.

⁵⁰ Morî pe pu'kuru pan wanî. Tîise inî'mîra eenasa' ya, inî'rî inî'ne pe ikupî pepîn e'painon. Morî pan warantî, inî'ne pan wanî warantî e'tí. Inî'ne panya uyo'kon ko'mannîpî warantî ayewankon ko'mannî'tí morî pe, imakui'pî kupîya'níkon namai. Mîrîrî warantî awanîkon ya ayonpakon pokonpe tîwanmîra aako'mamîkon —ta'pî Jesusya.

10

Warayo'ya Tîno'pî Rumaka Pî' Jesus Eseurîma (Mt 19.1-12; Lc 16.18)

¹ Moropai Jesus wîtî'pî mîrîrî pata poi. Judéia pata poro attí'pî moropai iren Jordão ratai poro. O'non pata arinîkon epere'sa' ya tîpia, inkamoro yenupa'pî Jesusya. Inî'rî arinîkon eperepi'pî iipia moropai inî'rî tésuru warantî rî to' yenupa'pîiya. ² Fariseuyamî' wîtî'pî nîrî Jesus pia. Jesus anaka'mapai to' wanî'pî. Ta'pî to'ya ipî': —Tîno'pî rumakasa' warayo'ya ya, yairî awanî mîrîrî? ³ —Í' ye'ka pe Moisés nurî'tîya ankupikon ton ekaremekî'pî? —ta'pî Jesusya. ⁴ —Moisésya ta'pî:

“Warayo'ya taasa' ya tîno'pî pî' kaareta pona tîmenukai, uno'pî pe pra awanî sîrîrî tarîpai, taiya ya, tîno'pî pî' irumakaiya e'painon,”

Dt 24.1-3

ta'pîiya —ta'pî to'ya Jesus pî' ⁵ Tîise Jesusya ta'pî: —Yairon pepîn mîrîrî. Tîise mîrîrî warantî ankupikon ton menuka'pî Moisésya maasa pra morî kupîya'níkon eserîke pra awanîkon epu'tí tîuya ye'nen. ⁶ Tîise tamí'nawíron koneka tîuya yai Paapaya warayo' koneka'pî moropai wîrî'. ⁷ Mîrîrî ye'nen warayo' no'pîta yai eemo'ka tun moropai tisan pia pai moropai tîno'pî yarakkîrî eena. ⁸ Mîrîrî ye'nen asakî'ne to' tîise tiwinan warantî to' ena mîrîrî. Mîrîrî ye'nen asakî'nankon warantî pra to' wanî. Tîise tiwinan warantî to' enasa' mîrîrî. ⁹ Uyepotoríkonya sa'nîrî to' wanî emapu'tisa' ye'nen. Anî'ya to' eturumaka emapu'tí yu'se awanî pepîn.

¹⁰ Mîrîrî tîpo wîtî ta tîise, Jesus nenupa'sanya ekaranmapo'pî mîrîrî taiya manni' pî'. ¹¹ Jesusya ta'pî: —Anî'ya tîno'pî rumakasa' ya, moropai tiaron wîrî' yarakkîrî awanî ya, imakui'pî kupîiya mîrîrî tîno'pî winîkî. ¹² Moropai wîrî'ya tîno rumakasa' ya, moropai tiaron warayo' yarakkîrî awanî ya, imakui'pî kupîiya mîrîrî tîno winîkî —ta'pîiya.

Moreyamî' Wîti Jesus Pia (Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³ Moropai tiaronkonya moreyamî' yari'pî Jesus pia tenya tîito'peiya to' pona, to' pîremato'peiya. Tîise inenupa'sanya ta'pî to' pî': —Insamoro ye'kakon moreyamî' kîsene'tí Jesus pia. ¹⁴ Tîise epu'tí tîuya pe Jesus

ekore'ma'pî. —Tîwî moreyamî' iï'to'pe uupia —ta'pîiya tînenupa'san pî'. —To' tîma'nîpai pra e'tî. Maasa pra Paapa pemonkonoyamî' wanî insanan moreyamî' warantî. Insanan warainokon innape tîku'nenan esa' pe Paapa wanî —ta'pîiya. ¹⁵ Ayenku'tûuya'nîkon pepîn. Anî' eturumaka pra awanî ya Paapa yenya' tesa' pe awe'to'pe, tesa'kon yenya' moreyamî' eturumaka manni' warantî, Paapa pia tîiko'manto'kon epori to'ya pepîn. ¹⁶ Mîrîrî tîpo moreyamî' yapîsî'pî Jesusya tena'. Moropai ta'pîiya Paapa pî': —Paapa, insanan moreyamî' ko'mannî'kî morî pe —ta'pîiya.

*Ipîkku Warayo' Wîtî Jesus Pia
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)*

¹⁷ Mîrîrî tîpo Jesus ese'ma'tî tanne, teeka'tunse warayo' erepamî'pî iipia. Ikaisarî awe'sekunka'pî inama ye'ka pe. Moropai Jesus ekaranmapo'pîiya: —Uyenupanen, morî amîrî —ta'pîiya. —Î' kupîuya e'painon ipatîkarî enen uuko'manto'pe Paapa pia? —ta'pîiya. ¹⁸ —Î' wani' awanî ye'nen morî amîrî taaya manni' upî'? —ta'pî Jesusya. —Tiwinan morî moro man, Paapa neken. Tiaron ton pra awanî. ¹⁹ Uyeserukon pe Paapa nekaremekî'pî epu'nen amîrî. Pemonkon kî'wîi, moropai tiaron no'pî yarakkîrî tîwe'se pra e'kî, ama'ye' pe pra e'kî, seru'ye' pe teeserîmai pra e'kî ayonpa pî', ayonpa tenku'tîi pra e'kî,

ayun, moropai asan sa'namakî *Êx 20.12-16; Dt 5.16-20*
Paapa nekaremekî'pî sîrîrî, tamî'nawîrî unku'pîkon pe —ta'pî Jesusya. ²⁰ —Inna, uyenupanen —ta'pî warayo'ya. —Mîrîrî yawîron uurî pena pata pai sîrîrî tîpose. ²¹ Jesus esenumenka'pî ipî'. Itu'se awanî'pî kure'ne. —Maasa, inî' tiwinano'pî anku'pî ton moro man —ta'pîiya. —Ayemanne ke e'repata tamî'nawîrî. Moropai itepe'pî mîrîrî î' ton pînon sa'ne tîwe'taruma'tisanon pia. Mîrîrî kupîya ya, ka' po eerepansa' yai, morî pu'kuru tîrî Paapaya aapia. Uyeseru pî' esenupai maapîi —ta'pî Jesusya ipî'.

²² Mîrîrî taa Jesusya pî' mîkîrî a'manta'pî. Maasa pra mararon pepîn itemanne mîito'pe. Temanne yapurî'pîiya kure'ne pu'kuru. Mîrîrî ye'nen kure'ne teesewankono'mai attî'pî.

²³ Tîwoi'nîkon pemonkonyamî' era'ma'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya tînenupa'san pî': —Sa'me pu'kuru see awanî Paapa pia ipîkku pe tîwe'sen eturumaka tesa' pe awe'to'pe. ²⁴ Mararî pra inenupa'san esenumenka'pî imaimu pî'. Tîise inî'rî Jesusya ta'pî to' pî': —Sa'me pu'kuru tîniru esanon ewonto'pe Paapa pia ipemonkono pe, kure'ne tînrurîkon pînînma to'ya ye'nen. ²⁵ A'kî, sa'me awanî camelo ewonto'pe akkusa yeutta yai, itentai tîwanî ye'nen. Mîrîrî warantî ipîkku pe tîwe'senon wanî. Sa'me pu'kuru awanî, inkamoro eturumaka pepîn Paapa pia tesa'kon pe awe'to'pe —ta'pî Jesusya to' pî'.

²⁶ Mararî pra to' esenumenka'pî mîrîrî taiya pî'. —Mîrîrî warantî awanî ya, anî' e'pîika'tî e'painon moriya? —ta'pî to'ya. ²⁷ Inî'rî Jesus esenumenka'pî to' pî': —Tîiwarîrî anî' e'pîika'tî pepîn. Tîise Paapaya tamî'nawîronkon pîika'tî e'painon. Tamî'nawîron kupî Paapaya e'painon —ta'pîiya. ²⁸ —A'kî —ta'pî Pedroya Jesus pî'. —Tamî'nawîron rumakasa' annaya moropai awenairî anna iï'sa' sîrîrî.

29-30 Jesusya ta'pî: —Ayenku'tiuya'nîkon pepîn. Uyapurîto' tiuya wenai itekare ekareme'se anî' wîti ya tonpayamî' piapai, mûkîriya, inî' panpî' tonpa ton eporî. Tonpayamî' tîwîrisitonon, tîsan, tîyun moropai tînmukuyamî' piapai attî ya, arinîke tonpa ton eporîiya, takon ton, tîwîrisi ton, tîsan ton, tînre ton. Moropai tewî', tîpata, rumakaiya ya, inî' panpî' tu'ke tewî' ton moropai tîpata ton eporîiya tu'ke. Moropai tiaronkonya itaruma'ti umaimu yawîri awanî wenai, sîrîrî non po mîrîrî warantî eporîiya. Moropai ka' po ipatîkarî mûkîrî ko'mamî Paapa pia. ³¹ Tiaronkon wanî arinîkon esa' pe sîrîrî non po. Tîise Paapa pia teerepansa'kon yai, anî' esa' pe to' wanî pepîn. Tiaronkon wanî anî' esa' pe pra sîrîrî non po. Tîise Paapa pia teerepansa'kon yai, arinîkon esa' pe to' ena —ta'pî Jesusya.

*Inî'ri Jesus Eseurîma Tîisa'manta Kupî Pî'
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)*

³²⁻³⁴ Jesus nenupa'san wanî'pî Jerusalém pona tutîsanon pe, moropai Jesus wanî'pî to' rawîrî. Asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nîkon mo'ka'pîiya inî'ri moropai to' yenupa'pîiya tîpî', o'non ye'ka pe tîwanî kupî pî'. —Akî —ta'pîiya. —Jerusalém pona wîtin sîrîrî. Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe. Tiaronya utîrî kupî sîrîrî teepîremanon esanon moropai Moisés nurî'tiya yenupato' pî' yenupatonkon pia. “Iwî e'pai man,” taa to'ya kupî sîrîrî. Mîrîrî tîpo teepîremanon esanon, Moisés nurî'tiya yenupato' pî' yenupatonkonya utîrî kupî sîrîrî Judeuyamî' pepîn pia. Inkamoro wo'ma'ta kupî sîrîrî upî'. Tetakukon yenumî to'ya upona. U'po'pîti to'ya moropai uwî to'ya. Uwîsa' to'ya tîpo, iteseurîno wei yai e'mî'sa'ka kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya. Kure'ne in-enupa'san esenumenkasa' wanî'pî ipî'. Tiaronkon to' wenairî itî'san wanî'pî eranne' pe Jerusalém pona Jesus wîti ye'nen.

Jesus Warantî Arinîkon Esa' Pe E'pai

*Tiago, João Wani'
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Mîrîrî tîpo Tiago, moropai João wîti'pî iipia. Zebedeu munkîyamî' inkamoro. —Anna yenupanen —ta'pî to'ya. ³⁶ —Apî' anna nesatî tîriya yu'se anna man, anna pia —ta'pî to'ya. ³⁷ —Tami'nawîronkon esa' pe eena yai, ereutapai anna wanî, tiwin meruntî winî, tiwin kamai' ya' to' esa' pe anna e'to'pe awarantî —ta'pî to'ya. ³⁸ Jesusya ta'pî: —Anesatîkon kupîiya pepîn e'painon. Epu'tiya'nîkon pra naatî. Tiaronkonya utaruma'ti kupî sîrîrî. Mîrîrî yapîtanîpîiya kupî sîrîrî. Amîrî'nîkon kanan? Uyese' pî' awanîkon wenai tiaronkonya ataruma'tîkon ya, yapîtanîpîya'nîkon e'painon? ³⁹ —Inna. Yapîtanîpî annaya e'painon —ta'pî to'ya. —Innape e'taruma'ti warantî awe'taruma'tîkon nîrî —ta'pî Jesusya. —Uwî tiaronkonya warantî tiaronkonya awîkon nîrî. ⁴⁰ Tîise umeruntîri winî moropai kamai' winî ereutatî tauya pepîn apî'nîkon. Uyunya neken taa e'painon tînmo'ka'san pî' —ta'pî Jesusya.

⁴¹ To' yonpayamî' mia' tamî'nawîronkonya to' nesatî'pî eta'pî moropai to' ekore'ma'pî Tiago moropai João pî'. ⁴² Jesusya to' yanno'pî tîpia. —Sîrîrî non po tamî'nawîronkon esanonya tîpemonkonoyamî' yaipontî to' taimerunpai epu'ti pî' naatî. To' yepotorîtononya to' panama to' teta'kai —ta'pîiya. ⁴³ —Tîise mîrîrî warantî pra e'tî. Ayonpakon yentai e'pai awanîkon ya, to' ma're e'tî. ⁴⁴ To' esa' pe e'pai awanîkon ya, to' poitîrî pe e'tî —ta'pî Jesusya to' pî'. ⁴⁵ —Uurî ka' poi iipî'pî aruinankon ton pe —Jesusya ta'pî. —Tîpoitîrî ke e'to'pe

kai'ma uui'sa' pra wai. Tiiŕse tamí'nawîronkon piika'tîto'peuya kai'ma uui'pî'pî. Arinîkon nîkupî'pî imakui'pî yepe' pe uusa'mantato'pe kai'ma uui'pî'pî —ta'pî Jesuŕsa.

Enkaru'nan Yepi'tî Jesuŕsa, Itese' Bartimeu

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Mîrîrî tîpo to' wîti'pî Jericó pata poro. Jericó pata pai to' ese'ma'tî'pî, Jesuŕ, inenupa'san, moropai tiaronkon arinîkon. Moropai enkaru'nan ereutasa' wani'pî e'ma ena pona, itese' Bartimeu. Timeu munmu mîikîrî. Tuutîsanon yeka'nunka pî' aako'mamî'pî tîniru tîto'pe to'ya. ⁴⁷ —Jesuŕ Nazarépon erepansa' man —ta'pî tiaronkonya. Mîrîrî eta tîuya pe, Bartimeu entaimepîtî pia'tî'pî. Ta'pîiya: —Jesuŕ, Davi nuri'tî paari'pî amîrî, piika'titon amîrî. A'noko'pî pe sa'ne uyera'makî —ta'pîiya. ⁴⁸ Arinîkon ekore'ma'pî ipî'. —Moo e'kî —ta'pî to'ya ipî'. Tiiŕse inî' panpî' awentaimepîtî'pî, yuukuŕiya pra. —Davi nuri'tî paari'pî, a'noko'pî pe uku'kî sa'ne —ta'pîiya.

⁴⁹ Jesuŕ emî'pamî'pî imaimu eta tîuya ye'nen. —Mîikîrî yannotî —ta'pîiya. —Ayanno pî' Jesuŕ man —ta'pî to'ya enkaru'nan pî'. —Atausinpakî. E'mî'sa'kakî —ta'pî to'ya. ⁵⁰ Sonpan ke awe'wontîsa' wani'pî. Mîrîrî tîmo'kai awe'mî'sa'ka'pî. Moropai Jesuŕ pia atti'pî. Tiwinarî mîikîrî yenu esepi'tî'pî. —Ayewî' ta enna'popai awanî ya, tîwanmîra atîkî —ta'pî Jesuŕsa. Tiiŕse Jesuŕ wenairî atti'pî. ⁵¹ —Î' kupîuya yu'se awanî apî'? —ta'pî Jesuŕsa ipî'. —Uyenupanen, uyenu konekakî sa'ne —ta'pî enkaru'nanya ipî'. ⁵² —Innape uku'sa'ya ye'nen, ayepi'tîuya sirîrî —ta'pî Jesuŕsa ipî'. Tiwinarî mîikîrî yenu esepi'tî'pî. —Ayewî' ta enna'popai awanî ya, tîwanmîra atîkî —ta'pî Jesuŕsa. Tiiŕse Jesuŕ wenairî atti'pî.

11

Jerusalém Pona Jesuŕ Wîti

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

¹ Oliveira ye'ka kîrî pona to' erepamî'pî. Aminke pra to' wani'pî Jerusalém pî'. Moro awanî'pî pata mîrikî pemonkonyamî' ko'manto' Betfagé moropai Betânia mîrikî aminke pra nîrî. Oliveira kîrî pona teerepamîkon pe, Jesuŕsa asakî'nankon tînenupa'san yarima'pî taponse' ton jumenta era'mai. ² To' yarima tîuya pe ta'pîiya to' pî': —Aminke pra pata mîrikî man. Mîrîrî pona atîtî. Eerepansa'kon pe jumenta more yewa'tîsa' eporîya'nîkon anî' enuku'pî pepîn ipona. Mîikîrî meukatî moropai mene'tî. ³ "Î' ton pe mîikîrî yariya'nîkon mîrîrî?" taa anî'ya ya, "Uyesa'kon man itu'se," makatî, "Maasa tîiko'manse inna'poiya" makatî —ta'pî Jesuŕsa.

⁴ Imaimu pe to' wîti'pî. Jumenta more yewa'tîsa' eporî'pî to'ya e'ma ta aminke pra mana'ta pî'. Mîikîrî yeuka'pî to'ya. ⁵ Mororonkonya ta'pî: —Î' ton pe jumenta more yariya'nîkon mîrîrî kai'ma? ⁶ Jesuŕ maimu ekaremekî'pî to'ya, moropai yaato'pe to'ya to' rumaka'pî to'ya. ⁷ Jumenta more yari'pî to'ya Jesuŕ pia. Teerepansa'kon pe, tîponkon tîrî'pî to'ya ipona Jesuŕ enu'to'pe, moropai eenuku'pî ipona. ⁸ Arinîkonya tîponkon tîrî'pî e'ma tapi'. Tiaronkonya tîna'tî'pîkon yu' yare tîrî'pî nîrî. „Mîrîrî kupî'pî to'ya itekîn wîtîto'pe iporo, Jesuŕ yapurî tîuya'nîkon ye'nen.” ⁹ Tiaronkon wîti'pî irawîrî moropai tiaronkon ite'ma'pî pî'.

—Morî pe pu'kuru Paapa man —ta'pî to'ya mararî pra tîwentaimepî'se.

—Morî pe pu'kuru man taapai'nîkon Paapa narima'pî pî', Jesuŕ pî'.

Miikiri yapuripai'nikon —ta'pi to'ya.

¹⁰ —Penaronkon esa' pe Davi nuri'ti wani'pi waranti upatakon esa' pe miikiri ena kupi siriri uyesa'kon pe.

Miikiri yapuripai'nikon.

“Morí pe pu'kuru man,” taapai'nikon.

Morí pe pu'kuru Paapa man taa ka' po tiiko'mansenonya e'pai awani

Sl

118.25,26

—ta'pi to'ya.

¹¹ Miriri tipo Jesus erepami'pi Jerusalém pona. Epiremanto' yewi' ta eewomi'pi. Tiise pata ko'mansa' wani'pi. Miriri ye'nen, tamí'nawíron era'ma tiuya tipo eepa'ka'pi. Moropai Betânia pona atti'pi, asaki'ne pu' pona tiimo'tai'nikon tinenupa'san pokonpe. Moro to' we'na'pi.

Figo Ye' Pa'ni'pi Jesusya

(Mt 21.18-19)

¹² Pata erenmapi pe, Betânia poi to' ese'ma'ti'pi. Jerusalém pona to' witi'pi. Tuutikon pe, emi'ne Jesus ena'pi. ¹³ Aminke si'ma figo ye' aretasa' era'ma'piya. Miriri yekare pi' atti'pi iteperu pikikai. Tiise iteperu pra awani'pi. Yare neken epori'piya maasa pra eepeta yai pra awani'pi miito'pe.

¹⁴ Miriri yei pi' ta'pi Jesusya: —Ipatikari teepetai pra ako'manki taripai. Miriri taiya eta'pi inenupa'sanya.

Epiremanto' Yewi' Tapai

Tiwe'repasanon Tirika Jesusya

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jo 2.13-22)

¹⁵ Miriri tipo to' erepami'pi Jerusalém pona. Epiremanto' yewi' ta eewomi'pi. Epiremanto' yewi' ta si'ma tiwe'repasanon moropai yennanenan tirika'piya. Moropai tiniru miakanmanan yaponse' ra'ti'piya. Mayayami' ke tiwe'repasanon yaponse' ra'ti'piya. Inkamoro tirika'piya imakui'pi kupi to'ya ye'nen epiremanto' yewi' ta, to' e'repa ye'nen. ¹⁶ Epiremanto' yewi' tapi' temannekon mankanan pi' ta'piya: —Siriri poro katiti. E'ma pepin siriri. Epiremanto' yewi' siriri —ta'piya. ¹⁷ Miriri tipo tamí'nawíronkon yenupa'piya: —Penaro' Paapa maimu ekareme'nenya Paapa maimu menuka'pi.

“Tamí'nawíronkon pemonkonyami' ton pe epiremanto' yewi' pe uyewi' wani miriri,”

Is 56.7; Jr 7.11

ta'pi Paapaya. Miriri waranti imenuka'pi Paapa maimu ekareme'nenya —ta'pi Jesusya. —Tiise ama'ye'kon yewi' pe iku'sa'ya'nikon miriri. Tari epiremai iipi'san yenu'tiya'nikon awe'repato'kon ke. ¹⁸ Miriri eta'pi teepiremasanon esanonya moropai Moisés nuri'tiya yenupato' pi' yenupatonkonya. Tamí'nawíronkon esenumenka kure'ne Jesusya tenupakon pi' epu'ti'pi to'ya. Miriri ye'nen inama'pi to'ya. —Maasa o'non ye'ka pe miikiri wii'nikon e'painon? —ta'pi to'ya.

¹⁹ Pata ewaronpami pe, Jesus moropai inenupa'san enna'po'pi cidade poi Betânia pona. Betânia po to' we'na'pi.

Jesus Eseurima Epiremanto' Pi'

(Mt 21.20-22)

²⁰ Pata erenma'sa' pe, Jerusalém pona to' witi'pi iniri. Tuutikon pe, figo ye' era'ma'pi to'ya. Awa'pi'tasa' wani'pi irupukon pikiri. ²¹ Jesus nikupi'pi pi' Pedro enpenata'pi. —Uyenupanen, maasa figo ye' era'maki. Anpa'nipi'pi sa'mantasa' siriri era'maki —ta'piya Jesus pi'. ²² Jesusya ta'pi

ipí': —Innape Paapa ku'tí. ²³ Ayenku'tíuya'níkon pepín. “Seeni' wí' yarimaki parau ka,” taaya'níkon ya Paapa pí', ikupíya. Tíise Paapa tímu'tunpai pra esatíya'níkon e'pai awaní. Innape ikupíya'níkon e'pai awaní. ²⁴ Mírírí ye'nen mírírí warantí apanamauya'níkon sírírí. Paapa yarakkírí eeseurímakon pe “Innape unesatí kupíya pe nai,” makatí. Imu'tunpa pra awaní ya, ikupíya. ²⁵ Paapa yarakkírí eeseurímakon yai, awiníkí'níkon imakui'pí ayonpakon níkupí'pí wenai teekore'mai aako'mamíkon ya, mírírí ku'tí aawanmíra'níkon. Awiníkí'níkon ayonpakon níkupí'pí imakui'pí kupíya'níkon ya aawanmíra'níkon, ayunkon ka' po tíko'mansenya tíwiníkí anukupí'píkon imakui'pí kupí níri tíwanmíra. ²⁶ Aawanmíra'níkon ayonpakon níkupí'pí awiníkí'níkon kupíya'níkon pra awaní ya, anukupí'píkon tíwiníkí kupí Paapa pepín níri tíwanmíra —ta'pí Jesusya.

Aní' Maimu Pe Jesus Esenyaka'ma

Anepu'pai Judeuyamí' Esanon Waní

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Jesus moropai inenupa'san erepamí'pí iní'rí Jerusalém pona. Epíremanto' yewí' ta Jesus asarí tanne teepíremasanon esanon moropai Moisés nurí'tíya yenupató' pí' yenupatonkon wítí'pí a'yeke'tonon Judeuyamí' panamanenan yarakkírí iipia eseurímai. ²⁸ —Aní' maimu pe insanan tírika'píya sírírí epíremanto' yewí' tapai? Aní'ya ayaipontí'pí mírírí warantí ikupípa? —ta'pí to'ya ipí'.

²⁹ —Ayekaranmapouya'níkon e'mai' pe —ta'pí Jesusya to' pí'. —Apí'níkon unekaranmapo ekaremekíya'níkon ya, aní' maimu pe insanan tírika'píya ekaremekíya níri apí'níkon —ta'píya. ³⁰ —Aní' maimu pe João Batistaya tamí'nawíronkon yenpatakonapítí'pí mírírí? Paapa maimu pe ka'rí? Pemonkon maimu pe ka'rí? O'non ye'ka pe epu'tí pí' naatí? —ta'píya. ³¹ Mírírí taa Jesusya pí' to' eseuríma'pí teepere'se í' ye'ka pe yuuku tíuya'níkon epu'tíkonpa kai'ma. João Batista nurí'tí eseurímapítí'pí Paapa maimu pe kai'ma tamí'nawíronkon esenumenka'pí ipí'. Mírírí epu'tí'pí teepíremasanon esanon, Moisés nurí'tíya yenupató' pí' yenupatonkon moropai Judeuyamí' panamanenan a'yeke'tonyaya. Mírírí ye'nen inkamoro João Batista nurí'tí yapurínenan nama'pí to'ya. —Paapa maimu pe João'ya to' yenpatakona'pí taasa' ya, “Í' waní awaní ye'nen João kupíya'níkon pra awaní'píkon innape moriya?” taa Jesusya eseríke awaní —ta'pí to'ya. ³² —Tíise tiaron pemonkon maimu pe to' yenpatakona'píya taasa' ya, tamí'nawíronkon ekore'ma upí'níkon. Imakui'pí kupí to'ya eseríke awaní upí'níkon —ta'pí to'ya.

³³ Mírírí ye'nen ta'pí to'ya Jesus pí': —Epu'tí annaya pra man. Mírírí pí' ta'pí Jesusya: —Moriya aní' maimu pe unukupí kupíya ekaremekíya pepín níri —ta'píya.

12

Jesus Eseuríma Uva Ye'kana' Pí'

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Moropai to' yeuríma pia'tí'píya panton pe: —Warayo'ya tínmíri ton ya'tí'pí. Tekkari ton pími'píya mararon pepín uva ye'ka. Iwatí'píya inonkon tí'kon ke. Kure'nan tí' yai a'ta ton yaka'píya uva yekku asu'kato' ton. Tínmíri era'manenan yaponse' ton kawínan koneka'píya, ipo si'ma o'ma'kon ewomí era'mato'pe to'ya. Mírírí típo tiaronkon warayo'kon pí' ta'píya: “Umíri pí'

eesenyaka'makon ya uyekkari yonpa ke aye'mauya'nikon. Itonpa wani uyekkari pe moropai itonpa wani ayekkarikon pe," ta'p̄iia. "Inna. Í' wani' pra man," ta'p̄i to'ya. Moropai atti'p̄i tiaron pata pona. ² Míriri t̄ipo itekkari emírri'p̄i. Míriri yai t̄ipoi'tiri yarima'p̄iia, inkamoro warayo'kon pia tekkari yonpa era'mai. Eerepam̄i'p̄i. ³ T̄iise m̄ikiri yapisi'p̄i to'ya. I'po'p̄iti'p̄i to'ya. Í' r̄i t̄itise pra t̄iise m̄ikiri t̄irika'p̄i to'ya. Í' ton pra awenna'po'p̄i t̄ikaraiwar̄i pia. ⁴ Moropai tiaron t̄ipoi'tiri yarima'p̄i umi esa'ya. M̄ikiri pa't̄ip̄iti'p̄i to'ya ipu'pai yai. Imakui'p̄i kupi'p̄i to'ya yarakkiri. ⁵ Moropai iniri tiaron yarima'p̄iia. M̄ikiri w̄i'p̄i to'ya. Míriri waranti tiaronkon yarimapiti'p̄iia tiwin p̄i'. Moropai miriri waranti inkamoro p̄i' imakui'p̄i kupi'p̄i to'ya to' yarakkiri. Tiaronkon po'p̄iti'p̄i to'ya moropai tiaronkon w̄i'p̄i to'ya.

⁶ Moro awani'p̄i tiwinano'p̄i warayo'. Umi esa' munmu m̄ikiri. Kure'ne tinmu yapuri'p̄iia. Upoi'tiritonon yapuri' to'ya pra awani'p̄i. T̄iise miseri unmu yapuri' to'ya kai'ma eesenumenka'p̄i. Míriri ye'nen tinmu yarima'p̄iia.

⁷ T̄iise inkamoro warayo'kon pia m̄ikiri erepam̄i' pe, ipi' to' esurima'p̄i teepere'se. "A'ki. Umi esa' sa'manta yai, inmuri'p̄i pata pe umi esa. Míriri ye'nen iw̄ipai'nikon. Míriri t̄ipo umi esa' sa'manta yai, upatakon pe eena itesa' ton pra awani' ye'nen," ta'p̄i to'ya. ⁸ Míriri ye'nen m̄ikiri umi esa' munmu yapisi'p̄i to'ya. Moropai iw̄i'p̄i to'ya. Itesa' r̄i'p̄i yenumi'p̄i to'ya umi yapai —ta'p̄iia. ⁹ —Míriri epu'ti t̄iuya pe, i' kupi' uva ye'ka esa'ya eserike awani? —ta'p̄i Jesusya to' p̄i'. —Tinm̄iri ya' atti moropai inkamoro warayo'kon, inmu w̄it̄iponkon t̄i'kaiya eserike awani tam̄i'nawiri. Míriri t̄ipo tiaronkon warayo'kon epori'ya tinm̄iri era'manenan ton —ta'p̄i Jesusya. ¹⁰ —Siri'ri Paapa maimu e'menukasa' epu'nenan amiri'nikon. Siri'ri waranti Paapa esurima'p̄i. Siri'ri waranti imenuka'p̄i to'ya:

Ti' pe witti konekanenanya ta'p̄i: "Siri'ri ti' wani pepin mori pe, witti konekato'pe", taa to'ya.

Moropai yenumi'p̄i to'ya.

T̄iise to' nenumi'p̄i wani'p̄i mori pe pu'kuru tam̄i'nawiron ti' yentai.

Tari'pai witti ko'mann̄i'p̄iia tam̄i'nawiron ti' yentai eesenumi' namai.

¹¹ Uyepotrikonya to' n̄rumaka'p̄i kupi'p̄i tam̄i'nawiron yentai.

Kure'ne esenumenkan inkupi'p̄i p̄i'.

Sl 118.22,23

Míriri waranti Paapa maimu menuka'p̄i penaro'konya —ta'p̄i Jesusya.

¹² Tiwiniki'nikon Jesus esurima panton pe epu'ti'p̄i teepiremasanon esanon, Moisés nuri'tiya yenu'pato' p̄i' yenu'patonkon, moropai Judeuyami' pananenan a'yeke'tononya. Míriri ye'nen anapi'pai to' wani'p̄i. T̄iise tam̄i'nawironkon nama'p̄i to'ya arinike to' wani' ye'nen. Jesus rumaka'p̄i to'ya. Moropai to' witi'p̄i.

*Jesus Eсурi'ma Imposto P̄i'
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)*

¹³ Míriri t̄ipo fariseuyami' yarima'p̄i tiaronkonya Jesus pia Herodes pemonkonoyami' pokonpe. Jesus anaka'mapai to' wani'p̄i. Yairi pra eesurima yu'se to' wani'p̄i, "A'ki, imakui'p̄i pe eesurima," taakonpa kai'ma.

¹⁴ To' erepam̄i'p̄i iipia. —Anna yenupanen —ta'p̄i to'ya ipi'. —Ayeseru epu'nenan anna. Seru'ye pepin amiri. Ipi'kkukon pepin yentai ipi'kkukon yapurinen pepin amiri. Paapa yeseru ekaremekiya tiaronkon ipi'kkukon tinamai pra. Ayekaranmapo annaya siri'ri. Uyesa'kon César nekaremeki'p̄i tam̄i'nawironkon ne'maton pe, t̄iipia ye'ma annaya ya, mori pe awani? Paapa

nekaremekí'pí unku'pikon ton pe yairí anna waní mîrîrî? —ta'pî to'ya. ¹⁵ — O'non ye'ka pe epu'tî pî' nan? Ye'ma annaya ka'rî? Ye'ma annaya pepîn ka'rî? Tîise seru' pe tenku'tî to'ya epu'tî'pî Jesusya. —Yairí pra amaimukon yuukuuya yu'se awanîkon epu'tî pî' wai eeseurîmakonpa kai'ma —ta'pîiya. — Maasa, tîiru ene'tî era'mato'peuya. ¹⁶ Tîiru ena'pî enepî'pî to'ya. Jesusya yapisî'pî. —Anî' ese' e'menukasa' sîrîrî? —ta'pîiya to' pî'. —Uyesa'kon César mîikîrî —ta'pî to'ya. ¹⁷ —Inna, moriya —ta'pî Jesusya. —Itîiki iipia, imîrî pe awanî ye'nen. César nekaremekí'pî unku'pikon ton pe ku'tî moropai Paapa nekaremekí'pî unku'pikon ton pe ku'tî nîrî.

Mîrîrî taiya pî' ta'pî to'ya: —Akaya, epu'nen mîikîrî.

Jesus Eseurîma E'mî'sa'kanto' Pî'
(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Mîrîrî tîpo saduceuyamî' wî'tî'pî Jesus pia. Saduceuyamî' inkamoro Judeuyamî'. Tiaron pe rî to' esenumenka. Sa'mantan tîpo ipatîkarî tîpannî kai'ma to' esenumenka. E'mî'sa'kan pepîn sa'mantan tîpo kai'ma to' esenumenka. Inkamoro wî'tî'pî Jesus pia. Moropai ekanmapo'pî to'ya. ¹⁹ — Anna yenupanen —ta'pî to'ya. —Moisés nuri'tîya uyeserukon ton menuka'pî. Mîrîrî warantî ta'pîiya inmu pîn warayo' sa'manta ya itakono'pîya ino'pî rî'pî yapisî e'pai awanî tîno'pî pe. Mîrîrî tîpo more yan pe irui no'pîrî'pî enasa' ya tîre yenpoiya yai, “Uruî munmu'pî mîserî”, taa warayo'ya tînmu pe tîise. Mîrîrî Moisés nuri'tî nîmenuka'pî uyeserukon ton pe. ²⁰ Tarîpai, moro awanî'pî warayo'kon asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nîkon kaisarî. To' ruinankon no'pîta'pî tîise inmu pra si'ma aasa'manta'pî. ²¹ Mîrîrî tîpo tîruî no'pî rî'pî yarakkîrî itakono'pî wanî'pî. Tîise mîrîrî warantî nîrî aasa'manta'pî inmu pra si'ma. Moropai mîikîrî yakono'pîya tîruinankon nuri'tî no'pî rî'pî yapisî'pî tîno'pî pe mîrîrî warantî. Moropai mîrîrî warantî nîrî inmu pra si'ma aasa'manta'pî. ²² Tamî'nawîrî to' sa'manta'pî, tiwin pî' tîruinankon nuri'tî no'pî rî'pî yarakkîrî tîwanîkon tîpo, to' e'tî'ka'pî. Moropai warayo'kon sa'manta tîpo, mîikîrî wîrî' nîrî sa'manta'pî. ²³ Asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî warayo'kon e'sa' wanî'pî. Mîikîrî wîrî' yarakkîrî inkamoro wanî'pî inyo pe tamî'nawîrî. Innape isa'manta'san e'mî'sa'ka ya, o'non ye'ka warayo' no'pî pe mîikîrî wîrî' wanî e'painon to' e'mî'sa'ka yai? —ta'pî saduceuyamî'ya Jesus pî'.

²⁴ —Paapa maimu epu'tîya'nîkon pra naatîi —ta'pî Jesusya. —Moropai meruntî ke pu'kuru Paapa wanî epu'tîya'nîkon pra naatîi. Mîrîrî ye'nen esenku'tikon mîrîrî. ²⁵ Isa'manta'san e'mî'sa'kasa' yai, anî' wanî pepîn tîno'pî ke. Moropai tînyo ke wîrî' wanî pepîn. To' ko'mamî ka' ponkon Paapa maimu ene'nenan inseriyamî' warantî —ta'pî Jesusya. ²⁶ —Maasa isa'manta'san e'mî'sa'kato' pî' ayeurîmauya'nîkon. Moisés nuri'tî nîmenuka'pî itekare epu'nenan amîrî'nîkon. Mannî' parî' aramorî'pî aramî ekaremekî tîuya pe, tarakkîrî Paapa eseurîma'pî ekaremekî'pîiya. Paapaya ta'pî:

“Uurî Paapa wanî Abraão nuri'tî yepotorî pe,

moropai Isaque nuri'tî yepotorî pe,

moropai Jacó nuri'tî yepotorî pe,” ta'pîiya.

Êx 3.6
ta'pî Moisés nuri'tîya. ²⁷ Ipatîkarî pemonkon tîpamî ya, itesa' pe Paapa wanî pepîn e'painon aatîpansa' ye'nen. Enen tîpia tîiko'mansenon esa' pe awanî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî ta Paapaya mannî' wenai enen Abraão nuri'tî wanî, moropai Isaque nuri'tî wanî, moropai Jacó nuri'tî wanî Paapa pia epu'tî mîrîrî. Mararî pra amîrî'nîkon esenku'tisa' mîrîrî —ta'pî Jesusya.

Jesus Eseurîma

Paapa Nekaremekî'pî Unkupîkon Ton Pî'

(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

²⁸ Moisés nuri'tîya yenupato' pî' yenupaton warayo' erepami'pî to' pia. Jesus yarakkîrî saduceuyami' esiyu'pîtî eta'pîiya. Morî pe Jesusya saduceuyami' maimu yuuku eta'pîiya. Moropai Jesus ekaranmapo'pîiya. — Uyeserukon ton pe Paapa nekaremekî'pî moro man. Tîise o'non wani' to' yentai panpî'? O'non yawîrî ko'manni' yu'se Paapa wani' kure'ne panpî'? — ta'pîiya.

²⁹ Jesusya ta'pî: — Sîrîrî to' yentaino panpî'. See warantî awe'menukasa': Etatî, Israel yonparî'san. Ayesa'kon Paapa tiwinan. Tiaron ikaisaron ton pra man.

³⁰ Paapa yapurîti tamî'nawîrî ayewankon ke.

Mîikîrî ku'tî ayesa'kon pe.

Kure'ne eesenumenkato'kon ke yapurîti.

Moropai tamî'nawîrî ameruntîrikon ke esenyaka'matî iipia.

Dt 6.4,5

Mîrîrî warantî awe'menukasa' —ta'pî Jesusya. ³¹ —Itonpa nîrî moro man. Sîrîrî itonpa:

Tamî'nawîronkon pînîmatî aawarîrî eeti'nînma manni' warantî. *Lv 19.18*

Mîrîrî warantî awe'menukasa' man —ta'pî Jesusya. ³² —Innape man, uyenupanen —ta'pî mîikîrî Moisés nuri'tîya yenupato' pî' yenupanenya. —Tiwinan Paapa seru' pepîn.

Innape ikaisaron ton pra awani' taaya manni' warantî. ³³ Kure'ne itu'se e'nî e'pai awani. Ipî' esenumankan e'pai awani mararî pra. Meruntî ke iipia esenyaka'man e'pai awani. Moropai uwarîrî'nîkon eti'nînman kaisarî tamî'nawîronkon pînîma e'pai awani seru' pepîn. Mîrîrî warantî ikupî ya, Paapa wakîrî pe panpî' e'nî. Tiwakîrî pe ikupîiya iipia untîrikon pe uyekînkon po'tî yentai, moropai uyekînkon wîi yentai —ta'pîiya.

³⁴ Epu'nen pe mîikîriya tîmaimu yuuku epu'tî tîuya ye'nen, Jesusya ta'pî ipî': —Ayesa' pe Paapa yapisiya eserîke epu'tî pî' wai. Mîrîrî tîpo tamî'nawîronkon ena'pî eranne' pe Jesus pî'. Inî' anekaranmapopai pra to' awani'pî.

Jesus Eseurîma Anî' Pe Cristo Wani' Pî'

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Moropai Jesusya tamî'nawîronkon yenupa'pî epîremanto' yewî' ta. Ta'pîiya to' pî': —Moisés nuri'tîya yenupato' pî' yenupatonkonya taa: “Penaro' Judeuyami' esa' Davi nuri'tî parî'pî neken mîikîrî Cristo, Paapa nîmenka'pî,” taa to'ya. Î' wani' awani ye'nen mîikîrî taa to'ya? —ta'pî Jesusya. ³⁶ —Cristo pî' Davi nuri'tî eseurîma'pî pena. Morî Yekaton Wannîya eeseurîma emapu'tî'pî. Sîrîrî Davi nuri'tî maimu rî'pî:

Uyesa' pî' Paapaya ta'pî:

“Uupia ereutakî meruntî winî

ayeyatonon aretî'kauya pîkîrî” ta'pîiya.

Sl 110.1

Sîrîrî Davi maimu rî'pî. ³⁷ Davi paa pe neken Cristo wani' ya, î' wani' awani ye'nen uyesa' taa Daviya manni' ipî'? —ta'pî Jesusya. Arinîkonya Jesusya tenupakon eta'pî tiwakîrikon pe.

Jesus Eseurîma

Moisés Nuri'tîya Yenupato' Pî' Yenupatonkon Pî'

(Mt 23.1-36; Lc 20.45-47)

³⁸ To' yenupa tûuya pe Jesusya ta'pî: —Tîwarî panpî' e'ti Moisés nuri'tîya yenupato' pî' yenupatonkonya ayenku'tikon namai. Kusan panpî' sonpan tîponkon yeka'ma to'ya tîwakîricon pe tiaronkon yentai tîwanîkon epu'to'pe tamî'nawîronkonya. Tamî'nawîronkon esekaremekî yu'se to' wanî aronne panpî' e'repanto' pata ya tîwanîkon ya. ³⁹ Eperenîto' yewî' ta tîwanîkon yai, tamî'nawîronkon yenu kaisarî erutupai to' wanî aronne panpî' teesera'makonpa. Arinîkon kore'ta entamo'kai tuutîkon ya, e'mai' pe entamo'kapai to' wanî tamî'nawîronkon rawîrî. ⁴⁰ Tîise inyo isa'manta'san wîri'sanyamî' yemanne moropai to' pata mo'ka to'ya. Mîrîrî tanne kure'ne to' epîrema epîremanto' yewî' ta morî pe tîwanîkon kai'ma tamî'nawîronkon esenumenkato'pe tîpî'nîkon. Mîrîrî warantî inkamoro Moisés nuri'tîya yenupato' pî' yenupatonkon wanî mîrîrî. Mararî pra Paapaya to' taruma'tî kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

Jesus Eseurîma Paapa Pia Wîri' Nîtrî'pî Pî'

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Mîrîrî tîpo Jesus ereuta'pî tîniru yapi'to' yense' pia. Paapa yapurî pe arinîkonya tîtînururîkon tîrî itense' ya era'ma'pîiya. Mararon pepîn tîniru tîrî'pî arinîkonya tîniru esanonya. ⁴² Inyo isa'manta'pî wîri' iipî era'ma'pîiya. Tîwe'taruma'tîsen mîkîrî, tîniru esa' pepîn. Mîkîrîya asakî'ne tîniru ena'pî mîrîkî tîrî'pî itense' ya. Tiwin ite'ka tîwentamo'kato' yepe' kaisaron tîrî'pîiya mîrîrî.

⁴³ Mîrîrî era'ma tîuya pe, tînenupa'san pî' ta'pî Jesusya: —Mîkîrî era'matî. Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Tîwe'taruma'tîsen mîkîrî wîri' inyo isa'manta'pî. Tîise tîniru yense' ya tamî'nawîronkon nîtrî'pî yentai intîrî'pî era'ma Paapaya tîwakîrî pe. ⁴⁴ Inkamoro tînururî wanî kure'ne moropai itonpa pe neken itîisa' to'ya. Tîise î' ton pra si'ma wîri'ya tîtînururî tîrî'pî tamî'nawîrî. Tekkari ye'mato' tîisa'ya mîrîrî Paapa pia —ta'pî Jesusya.

13

Jesus Eseurîma Epîremanto' Yewî' Atanka Pî'

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

¹ Epîremanto' yewî' tapai teepa'kakon pe, Jesus nenupa'pî warayo'ya ta'pî ipî': —A'kî, seeni' epîremanto' yewî' konekasa' to'ya morî pe, inonkon panpî' tî' ke era'makî —ta'pîiya tepotorî Jesus pî'. ² Jesusya ta'pî ipî': —Kure'nan seeni' wîttî era'ma pî' naatî. Tîise tiaronkonya seeni' wîttî yaranka kupî sîrîrî tamî'nawîrî. Yaranka to'ya tîpo tonpa po tiwinan tî' e'nîmî pepîn. Yenumî to'ya tamî'nawîrî.

Tînenupa'san Yeurîma Jesusya

O'non Ye'ka Pe Pata Ena Kupî Pî'

(Mt 24.3-14; Lc 21.7-19)

³ Mîrîrî tîpo Oliveira kîrî po Jesus ereutasa' wanî'pî tiaronkon yarakkîrî. Moro si'ma epîremanto' yewî' era'ma'pî to'ya. Tonpakon kore'tapai teemo'kai Pedro, moropai Tiago, moropai João, moropai André, inkamoroya ta'pî Jesus pî': ⁴ —Maasa, î' pensa mîrîrî taaya manni' kupî to'ya? —ta'pî to'ya. —O'non ye'ka pe mîrîrî kupî to'ya pe awanî epu'tî annaya e'painon?

⁵ Jesusya to' yeurîma pia'tî'pî. —Tîwarî e'tî, anî'ya ayenku'tikon namai. ⁶ Uurî pe arinîkon e'kupî kupî sîrîrî seru' pe. “Uurî Cristo. Paapaya uyarimasa' sîrîrî,” taa to'ya kupî sîrîrî. Mîrîrî warantî arinîkon yenku'tî to'ya kupî sîrîrî.

⁷ Aminkankon pepin eseya'nama moropai aminkankon eseya'nama yekare etaya'nikon. Tiise miriri pi' teesi'ni'se pra me'tii. Miriri waranti pata wani pe man. Tiise maasa tamina'wironkon atareti'ka pepin miriri. ⁸ Pemonkonyami' eseya'nama tiaron pata po tiko'mansenon yarakkiri. Moropai pemonkonyami' esanon eseya'nama tiaronkon esanon yarakkiri. Tu'ke ite'ka pata e'tititikka kupi siriri. Iwan wani kupi siriri kure'ne pata kaisari'ne. Miriri waranti tamina'wironkon e'taruma'ti pia'ti miriri.

⁹ Tiwari ako'manti. Judeuyami'ya ayapisikon moropai tesianonkon pia ayarikon to'ya. Eperenito' yewi' ta a'po'pitikon to'ya. Pemonkonyami' esanon governadoryami' pia moropai pemonkonyami' esanon reiyami' pia ayarikon to'ya upemonkono pe awanikon wenai. Inkamoro pi' niri uyeseru ekaremekiya'nikon yu'se Paapa wani. ¹⁰ Paapa yekare ekaremekiya'nikon e'pai awani tamina'wironkon pi' siriri non po. Miriri ekareme'sa'ya'nikon tipo, siriri non atareti'ka. ¹¹ Moropai tesianonkon pia ayarikon to'ya yai, "Aka, yu'tou'ya ton epu'tiuya pra wai," kikat. Aawariri'nikon eeseurimakon e'pai pra awani. Tiise Mori Yekaton Wanniya anekaremekiton ekaremeki ya, miriri mekareme'ti.

¹² Warayo'konya takonkon wii me'po. Tiaronkonya tinmukukon wii me'po. Tiaronkon ekore'ma tunkon, moropai tisankon pi'. Tunkon, tisankon wii me'po to'ya. ¹³ Moropai tewanmakon pe tamina'wironkonya akupikon, upemonkono pe awanikon wenai. Tiise aasa'mantakon pikiri uyapuriya'nikon ya, Paapaya apika'tikon.

¹⁴ Penaro' Paapa maimu ekareme'nen wani'pi itese' Daniel. Miki'ri maimu ri'pi e'menukasa' pi' esenupati. Miki'riya ta'pi:

Tamina'wironkon yewanma pe tiwe'sen imakui'pi tiri tiaronkonya kupi siriri epiremanto' yewi' ta. Miriri ye'ka tito' pepin miriri teuren, tiise moro itiri to'ya *Dn 9.27, 11.31, 12.11*

ta'pi Daniel nuri'tiya. Miriri kupi to'ya yai, wi'kon kore'ta Judia pata ponkon epe e'pai awani —ta'pi Jesusya. ¹⁵ —Miriri tauya manni' kupi to'ya ya, poro pona teepa'kasa'kon ye'ka pe, ka'ne' pe to' epe e'pai awani, temanekon era'mai teewonse pra witi ta. ¹⁶ Tinmirikon ya teesenyaka'makon yai miriri kupi to'ya ya, ka'ne' pe to' epe e'pai awani tiponkon tinmo'ka'pikon tanunse pra. ¹⁷ Aka more yan pe tiwe'sanon moropai mana'pokonkon to' munkiyami' wiri'sanyami'. Inkamoro e'taruma'ti kupi siriri miriri yai. To' epe eserike pra awani, more yan pe tiwanikon ye'nen, mana'pokonkon pe to' munkiyami' wani ye'nen. ¹⁸ Mepirematii kono' yai miriri imakui'pi iipi namai. Maasa pra kono' yai aai'pi ya, ani' epe eserike pra awani kure'ne tuna wani ye'nen. ¹⁹ Miriri waranti eena yai, enen tiwe'sanon e'taruma'ti ipira. Siriri non koneka'pi Paapaya pata pai siriri tipeose ani' e'taruma'ti pra awani, inkamoro e'taruma'tito' ton kaisari. Moropai miriri waranti to' e'taruma'ti tipo ini' ani' e'taruma'ti pepin miriri waranti. ²⁰ Tiko'man pe tamina'wironkon e'taruma'ti ya miriri waranti, enen ani'ri ko'mami pepin. Tiise tinmo'ka'san pininma Paapaya kure'ne. Inkamoro tinmo'ka'san wenai, kure'ne tiko'man pe tamina'wironkon e'taruma'ti tiriya pepin. ²¹ Miriri yai ani'ya taasa' ya apinikon: "Aki, Paapa nimenka'pi tari man, Cristo," innape miki'ri ki'ku'ti. "Aki siini' pata Cristo man" taa tiaronya ya, miki'ri maimu ki'ku'ti innape. ²² Maasa pra seru' uuri' pe tiwe'ku'sanon iipi. "Uuri Cristo," taa to'ya kupi siriri. Moropai seru' pe Paapa maimu ekareme'nen pe tiwe'ku'sanon iipi kupi siriri niri. Iku'pi eserikan pepin kupi to'ya tamina'wironkon nera'ma ton pe.

Moropai mîrîrî wenai tiaronkon esenku'tî. “Innape Paapa narima'pî pe man,” taa to'ya. Tîpemonkono pe Paapa nîmo'ka'san anaka'mapai inkamoro seru'ye'kon wanî, mîrîrî kupî tûuya'nîkon eserîke awanî ya. ²³ Mîrîrî namai tîwarî ako'mantî. Maasa mîrîrî warantî eena pra tîise amîrî'nîkon pî' ekaremekî pî' wai epu'tîkonpa. Mîrîrî ye'nen tîwarî ako'mantî.

Tînenupa'san Yeurîma Jesusya Inî'rî Tuipî Pî'

(Mt 24.29-31; Lc 21.25-28)

²⁴ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon e'taruma'tî tîpo, wei esi'nîpî pe man.

Moropai a'kare pra kapoi ena pe man.

²⁵ Moropai sirikkîyamî e'soroka pe man ka' poi.

Ka' pî' tîwe'sanon e'titî tîkka tamî'nawîrî.

Is 13.10, 34.4

²⁶ Mîrîrî tîpo, pemonkon pe ka' poi iipî'pî uurî era'ma tamî'nawîronkonya katupuru kore'ta. Upî' to' eseurîma mîrîrî yai: “Ikaisaron meruntî ton pra man. Ikaisaron ipîkku ton pra man,” taa to'ya. ²⁷ Mîrîrî yai upoitîrîtonon inserîyamî' yarimauya upemonkono pe unmo'ka'san muurukuntî. Tamî'nawîrî pata kaisarî to' wîtî upemonkonoyamî' unmo'ka'san era'mai, sîrîrî non po moropai ka' po.

²⁸ A'kî, arawen ye' yeseru epu'nenan amîrî'nîkon. Arawen ye' ari'kutasa' ya aminke pra, “Kono' pîtî wanî sîrîrî,” taaya'nîkon. ²⁹ Mîrîrî warantî nîrî mîrîrî ekaremekîuya manni' kupî to'ya era'maya'nîkon yai, “Cristo enna'po kupî sîrîrî ka' poi. Eerepamî kupî sîrîrî,” taaya'nîkon mîrîrî era'maya'nîkon pî'.

³⁰ Ayenku'tûuya'nîkon pepîn. Tamî'nawîrî sîrîrîpe enen tîiko'mansenon sa'manta pepîn mîrîrî tauya manni' iipî rawîrî. ³¹ Ka' moropai non e'tî'ka, tîise umaimu esuwa'ka pepîn. Ipatîkarî yairî pu'kuru aako'mamî.

³² Î' yai moropai o'non poro wei tîise uui'pî inî'rî sîrîrî non pona esepu'tî pepîn. Ka' ponkon inserîyamî'ya epu'tî pepîn. Uurîya nîrî, epu'tî pra man. Uyunya neken tamî'nawîrî epu'tî. ³³ Tîwarî panpî' ako'mantî. Î' pensa enna'po epu'tîya'nîkon pra naatî. ³⁴ See warantî awanî pe man: Tiaron pata pona warayo' wîtî yai, tewî' tapai tîpoitîrîtonon pî' taiya, tewî' era'ma pî' to' ko'manto'pe. To' kaisarî to' esenyaka'mato' ton ekaremekîya. Moropai tiaron pî' taiya: “Man'a'ta po ako'mankî. Morî pe uyewî' era'makî” taiya.

³⁵ Uurî wanî wîtî esa' warantî. Amîrî'nîkon wanî ipoitîrîtonon warantî. Î' pensa enna'posa' iipî epu'tîya'nîkon pra naatî. Yai pra pata ewaronpansa' tanne uui'pî. Yai pra anoinna yai, yai pra kariwana etun tanne, yai pra pata erenmapî tanne uui'pî. ³⁶ Mîrîrî ye'nen tîwarî ako'mantî, erepamî namai unîmikîya'nîkon pra tîise. ³⁷ Apî'nîkon tauya manni' ekaremekîuya nîrî tamî'nawîronkon pî': Enpen panpî' ako'mantî.

14

Jesus Anapî'pai To' Wanî

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

¹ Kono' kaisarî Judeuyamî' eperepî'pî isa'moto' ton pîn trigo puusa' moropai carneiro pî' entamo'kai. Penane tîiko'manse Judeuyamî' entamo'kato'kon weiyu wanî'pî, itese' Páscoa. Mîrîrî yai teepîremanon esanon eseurîma'pî Moisés nurî'tîya yenu'pato' pî' yenu'patonkon yarakkîrî. —Ama' pe Jesus yapisî e'pai man iwîto'pe —ta'pî to'ya. ² —Tîise entamo'kan yai arinîkon kore'ta si'ma yapisî eserîke pra man. Tamî'nawîronkon epere'sa'

tanne yapisi ya, to' ekore'ma eserike awani upi'nikon. Uuri'nikon yarakkiri to' epi eserike awani —ta'pi to'ya.

Jesus Karapaima Wiri'ya A'pusin Ke
(Mt 26.6-13; Jo 12.1-8)

³ Betania po Jesus wani'pi Simao yewi' ta. Manni' Simao paran pi' si'pi, itese' leprosia. Miki'ri yewi' ta Jesus wani'pi tiwentamo'ka pi'. Moropai awentamo'ka tanne wiri' iipi'pi iipia. A'pusin enepi'piya, itese' nardo ti' konekasa' itense', itese' alabastro. Nardo ke isa'manta'san ki'panenan Judeuyami'. Epe'ke pu'kuru awani. Itense' potti waikiti'pi wiri'ya. Moropai miriri nardo kamo'piya Jesus pu'pai pona.

⁴ Miriri pi' tiaronkon ekore'ma'pi. —I' ton miriri a'pusin kanpiti mikiriya i' pe pra ri? —ta'pi to'ya tonpakon pi'. ⁵ Miki'ri wiri' pi' ta'pi to'ya: —Kane kane amiri. Anna pia miriri tusa'ya ya, anna e'repa'pi e'painon. Tiwin kono' warayo' esenyaka'mato' yepe' kaisaron, 300 denari kaisari ye'ma'pi tiaronkonya e'painon. Miriri tiri'pi annaya e'painon tiwe'taruma'tisanon pia teuren —ta'pi to'ya.

⁶ Tiise Jesusya ta'pi to' pi': —Tiwi mikiri wiri' nsi. I' ton pe ipi' eekore'makon? Mori pe pu'kuru inkupi'pi wani uuri ton pe. ⁷ Wei kaisari tiwe'taruma'tisanon tiniru esanon pepin wani siriri non po. Inkamoro anpiika'tipai awanikon ya, mori tiriya'nikon e'painon to' pia. Tiise uuri, uuti kupi siriri aapiapai'nikon. Uuti tupo, mori tiriya'nikon pepin e'painon uupia. ⁸ Ikupi tiuya eserikan ku'sai'ya manni', isa'manta'pi karapaima yu'na'ti rawiri. Miriri waranti ukarapaimasai'ya miriri uyu'na'ti to'ya rawiri. ⁹ O'non pata uyekare eseta ya, siriri non po, miseri wiri' nikupi'pi yekare eseta niri tamu'nawironkonya inkupi'pi epu'to'pe. Ayenku'tiuya'nikon pepin —ta'pi Jesusya.

Judasya Jesus Ekaremeki Iteyatnon Pi'
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Miriri tupo inkamoro asaki'ne pu' pona timo'tai'nikon kore'tawon, itese' Judas Iscariotes, witi'pi teepiremasanon esanon pia. —Jesus anapi'pai awanikon ya, apiika'ti tiuya'nikon —ta'piya to' pi'. ¹¹ —Inna, mori pe man —ta'pi to'ya. —Anna piika'tiya ya tiniru ke aye'ma annaya —ta'pi to'ya. Miriri ye'nen Judas esenumenka'pi kure'ne, o'non ye'ka pe inkamoro piika'tito' tiuya ton pi' Jesus yapi'to'pe to'ya.

Jesus, Inenupa'san Entamo'ka Pascoa Pi'
(Mt 26.17-25; Lc 22.7-14,21-23; Jo 13.21-30)

¹² Isamoto' ton pin trigo puusa' pi' to' entamo'kato' esippia'ti yai, pascoa pi' tiwanikonpa carneiroyam' ti'ka'pi to'ya. Miriri yai Jesus nenupa'sanya ta'pi ipi': —O'non pata entamo'kanto' koneka annaya yu'se awani? O'non pata pascoa pi' e'ni kupi siriri? —ta'pi to'ya.

¹³ Jesusya asaki'ne tinenupa'san mo'ka'pi to' yarimapa kai'ma. —Cidade pona atiti. Moro tuna mankanen warayo' eporiya'nikon. Miki'ri wenairi matiti witi ta eerepami pikiri. ¹⁴ Witi ta eerepamikon pe witi esa' meurimatii. “Uyenupanenkonyo timaimu yarima pi' man aapia. Upata'se ton yu'se wai, moro unenupa'san yarakkiri entamo'kato'pe, pascoa pi' anna e'to'pe, taa pi' uyenupanenkon man,” makatii —ta'pi Jesusya to' pi'. ¹⁵ —Moropai upata'se'kon ton ekaremekiya api'nikon, kure'nan sala, kawinan.

Aasírí eekonekasa' era'maya'níkon. Tamí'nawíron í' rí' yu'se awaníkon ya moro awaní aasírí. Moro entamo'kanto' ton míkonekatíi —ta'pí Jesúsa.

¹⁶ Moropai Jesús nenupa'san ese'ma'tí'pí. Cidade pona to' wítí'pí. Taa Jesúsa manní' warantí pu'kuru eporí'pí to'ya, tamí'nawírí. Moro to' entamo'kato' ton koneka'pí to'ya páscoa pí' to' e'to'pe.

¹⁷ Moropai pata ewaronpamí pe, Jesús wítí'pí to' pia tîpia e'nîmí'san tînenupa'san yarakkírí. ¹⁸ Entamo'kanto' yaponse' pia tîwentamo'kakon pe Jesúsa ta'pí to' pí': —Amírí'níkon kore'tawon taríronya uyekaremekí kupí sírírí uyeyatonon pí'. Ayenku'tíuya'níkon pepín. Uyarakkírí tîwentamo'kasenya ikupí kupí sírírí —ta'píya. ¹⁹ Mírírí pí' to' esewankono'ma'pí. —Uuríya ikupí pepín, innape nai? —ta'pí to'ya ipí' tiwin pí' si'ma. ²⁰ —Unenupa'san amírí'níkon, asakí'ne pu' pona'níkon. Tíise tiwin akore'tawonkon ayonpakonya uyekaremekí kupí sírírí. Uyarakkírí awentamo'ka manní' tiwinan prato po, mîikíríya uyekaremekí kupí sírírí. ²¹ Uurí ka' poi iipí'pí aruinankon pe. Paapa maimu e'menukasa' manní' yawírí, uusa'manta kupí sírírí. Tíise aka sa'ne mîikírí uyekaremekíton. Pena isanya mîikírí tîre yenposa' pra awaní ya, morí pe panpí' awaní'pí e'painon. Eesenposa' pra awaní ya, awe'taruma'tí pepín teuren. Tíise kure'ne awe'taruma'tí kupí sírírí —ta'pí Jesúsa.

Jesús Eseuríma Tîmíní Pí'

(Mt 26.26-30; Lc 22.15-20; 1Co 11.23-25)

²² Tîwentamo'kakon pe Jesúsa trigo puusa' yapísí'pí moropai eepírema'pí. —Morí pu'kuru amírí, Paapa. Anna yekkari ton tírí pí' nai —ta'píya Paapa pí'. Mírírí típo ipíríkkapítí'píya moropai itírí'píya to' kaisarí. —Maa. Sírírí upun —ta'píya. ²³ Mírírí típo pisa yapísí'píya. —Morí pu'kuru amírí, Paapa. Anna wuku ton tírí pí' nai —ta'píya Paapa pí'. Mírírí típo itírí'píya to' kaisarí. Tamí'nawíronkonya enírí'pí. ²⁴ Jesúsa ta'pí to' pí': —Sírírí umíní. Umíní eti'kamo kupí sírírí aríníkon níkupí'pí imakui'pí yepe' pe. Mírírí wenai Paapaya tamí'nawíron kupí e'painon apíika'títo'peíya'níkon ekareme'pítíuya yawírí —ta'píya. ²⁵ —Iní'ri uva yekku eníríuya pepín tamí'nawíronkon esa' pe tíwaní yenpo Paapaya píkírí. Mírírí yai amenan uva yekku eníríuya —ta'píya. ²⁶ Moropai to' eserenka'pí Paapa yapurí pe. Mírírí típo to' epa'ka'pí. Oliveíra kíri pona to' wítí'pí. To' erepamí'pí.

Jesúsa Pedro Panama

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁷ Moropai Jesúsa ta'pí to' pí': —Eranne' pe awaníkon ye'nen uru-makaya'níkon kupí sírírí, tamí'nawírí. Mírírí warantí awe'menukasa' Paapa kaaretarí pí'. Paapaya ta'pí:

“Carneíroyamí' era'manen wíuya moropai carneíroyamí' e'tíríka.”

Zc 13.7

Mírírí warantí awe'menukasa'. Uwí to'ya kupí sírírí moropai amírí'níkon e'tíríka. ²⁸ Tíise uusa'manta típo, Paapaya u'mí'sa'ka. Mírírí típo Galiléia pata pona uutí arawírí'níkon —ta'pí Jesúsa. ²⁹ Pedroya ta'pí ipí': —Tamí'nawíronkonya arumaka ya, eranne' pe tíwaníkon ye'nen, uuríya arumaka pepín. ³⁰ Jesúsa ta'pí ipí': —Kaane, Pedro. Sírírí ewarono' ya' itakon ite'ka pe kariwana etun rawírí amíríya taa kupí sírírí, “Unepu'tí pepín mîikírí Jesús”. Ayenku'tíuya pepín, seuríwí'ne ite'ka mírírí taaya kupí sírírí —ta'píya. ³¹ Mírírí pí' Pedro eseuríma'pí meruntí ke. —Awí to'ya yai uurí nírí wíu to'ya ya,

mîwîni tîise “Unepu'tî pepîn Jesus,” tauya pepîn —ta'pîiya. Mîrîrî warantî nîri ta'pî to'ya, tamî'nawîrî.

Jesus Epîrema Tîpemonkonoyamî' Wetun Tanne
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Moropai Jesus yarakkîri to' ewomî'pî Oliveira ye'kana' pî'. Oliveira ye'ka ese' Getsêmani. Moropai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Tari ereutatî uyun Paapa yarakkîri eseurîma tanne. ³³ To' yonpayamî' piapai Pedro, moropai Tiago, moropai João yari'pîiya. Eranne' pe eena pia'tî'pî. Ipira esewankono'ma'pî. ³⁴ Inkamoro pî' ta'pîiya: —Ipira esewankono'man pî' wai. Esewankono'mato'ya uwî eserike man. Maasa, tari e'tî. Tîwarî e'tî. Pemonkon iipî era'matî —ta'pîiya.

³⁵ To' piapai Jesus atarima'pî mararî. Eesenumî'pî non pona epîremai. Paapa pî' esatî'pîiya tîwe'taruma'tî namai. ³⁶ —Paapa —ta'pîiya. —Tamî'nawîron kupîya e'painon. Upîika'tîkî e'taruma'tî namai. Tîise itu'se wanî yawîri kî'kupî. Itu'se awanî yawîri neken iku'kî —ta'pîiya.

³⁷ Moropai inkamoro seuriwî'nankon pia awenna'po'pî. To' we'nasa' eporî'pîiya. To' kurantanîpî'pîiya. Pedro pî' ta'pîiya: —Awetun mîrîrî? Mararî tîwarî aako'mamî yentai awanî mîrîrî? ³⁸ Tîwarî ako'mantî. Paapa yarakkîri eseurîmatî Makuiya ayenku'tikon namai. Ayewankon ya Paapa maimu yawîri iko'manpai awanîkon, tîise ikupîya'nîkon eserike pra awanîkon a'tu'mîra pu'kuru awanîkon ye'nen.

³⁹ Moropai inî'rî to' piapai attî'pî Paapa yarakkîri eseurîmai. E'mai' pe mîrîrî ta'pî tîuya manni' warantî eepîrema'pî inî'rî. ⁴⁰ To' pia tîwenna'posa' pe, inî'rî to' we'nasa' eporî'pîiya. Mararî pra iwe'nunpai to' wanî'pî yapîtanî'pî to'ya yentai. To' yepaka'pîiya inî'rî. To' eppe'sa' wanî'pî tîwe'nasa'kon pî'. Î taa tîuya'nîkon epu'tî to'ya pra awanî'pî Jesus pî'.

⁴¹ Iteseurîno ite'ka pe Jesus wîti'pî to' piapai epîremai. Moropai inî'rî awenna'po'pî to' pia. —Sîrîrî tîpose awetunkon mîrîrî —ta'pîiya to' pî'. —Aasîrî man. Uuri ka' poi iipî'pî era'mai tiaron iipî. Sîrîrî pu'kuru utîrîiya kupî asîrî imakui'san warayo'kon pia. ⁴² E'mî'sa'katî. Wîtîn sîrîrî. A'kî, imakui'san pia utîrîton warayo' yi'nî pî' man —ta'pîiya.

Jesus Yapisî To'ya
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴³ Moropai mîrîrî pe rî Jesus eseurîma tanne, tiwin inenupa'pî warayo' Judas erepamî'pî. Teepîremanon esanon, Moisés nurî'tîya yenupantô' pî' yenupatonkon, moropai Judeuyamî' panamanenan a'yeke'tonon, inkamoro narima'san erepamî'pî Judas pokonpe. Aranîke to' wanî'pî. Tîkasuparaikon moropai tîtaikapukon ene'sa' to'ya wanî'pî.

⁴⁴ Tîise tuutikon rawîrî Judasya taasa' wanî'pî tîpokon pe tuutîsanon pî': —Warayo' pî' esekaremekî moropai yu'nauya. Mîikîrî anapisîkon ton. Mapi'tî moropai tîwarî si'ma maatî ayesanonkon pia —ta'pîiya. ⁴⁵ Moropai teerepamî' pe Judas wîti'pî Jesus pia. —Aapia yi'nî pî' wai —ta'pîiya tepotorî pî'. Moropai Jesus yu'na'pîiya itenpata pî'. ⁴⁶ Moropai Judas pokonpe iipî'sanya Jesus yapisî'pî. ⁴⁷ Moro awanî'pî warayo', Jesus nenupa'pî. Mîikîrîya teepîremanon esanon yepotorî poitîrî wîi yonpa'pî tîkasuparai ke. Tîise ipuremekî'pîiya. Ipana neken ya'tî'pîiya. ⁴⁸ —Uyapi'se aai'sa'kon tiaronkonya ama'ye' yapisî warantî —ta'pî Jesusya to' pî'. —Akasuparaikon moropai ataikîpukon ene'sa'ya'nîkon mîrîrî. ⁴⁹ Wei kaisarî

epîremanto' yewî' ta akore'ta'nîkon e'pîti'pî tamî'nawîronkon yenupa pî'. Mîrîrî kupîuya tanne, uyapîsî'pîya'nîkon wanî'pî e'painon. Tîise ikupîya'nîkon pra awanî'pî. Tîise Paapa maimu e'menukasa' manni' yawîrî eenasa' mîrîrî — ta'pîiya. ⁵⁰ Moropai Jesus nenupa'sanya irumaka'pî. To' epe'pî, tamî'nawîrî iipiapai. ⁵¹ Jesus yari'pî to'ya. Tiaron warayo', maasaron wîtî'pî to' pikîrî. Kamîsa tîisai'ya wanî'pî ta'san pe. Mîikîrî yapîsî'pî inkamoroya ita'san pî'. ⁵² Tîise mîikîriya tîpon rumaka'pî. Eeka'tumî'pî ipon pra.

Imakui'pî Jesus Nîkupi'pî Yuwa To'ya

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55,63-71; Jo 18.13-14,19-24)

⁵³ Moropai Jesus yari'pî to'ya teepîremasanon esanon yepotorî pia. Teepîremasanon esanon, Moîsês nurî'tiya yenupanto' pî' yenupatonkon, Judeuyamî' panamanenan a'yeke'tonon, inkamoro epere'sa' wanî'pî moro. ⁵⁴ Aminke Jesus pî' Pedro iipi'pî ite'ma'pî pî' teepîremasanon esanon yepotorî yewî' poro yi'pîrî pikîrî. Moro awe'nîmî'pî. Mororonkon surarayamî' pokonpe eereuta'pî. To' atapina'pî apo' pia. ⁵⁵ Imakui'pî pe Jesus winîkî teeseurîmasanon yuwa'pî teepîremasanon esanon moropai Judeuyamî' esanon tiaronkonya. Se' kaisarî asakî'nankon eseurîma yu'se to' wanî'pî imakui'pî inkupi'pî pî' mîrîrî wenai iwîkonpa kai'ma teuren. Tîise mîrîrî warantî to' eseurîma pra awanî'pî. ⁵⁶ Arinîkon eseurîma'pî ipî' seru' pe. Tîise se' kaisarî asakî'nankon eseurîma pra awanî'pî.

⁵⁷ Tiaronkon e'mî'sa'ka'pî moropai seru' pe to' eseurîma'pî. —Jesus eseurîma'pî epîremanto' yewî' pî' —ta'pî to'ya. ⁵⁸ —See warantî ta'pîiya: “Seeni' epîremanto' yewî' koneka'pî pemonkonyamî'ya. Tîise yarankauya kupî sîrîrî. Moropai seuriwî'ne wei tîpo inî'rî ikonekayua. Wîtî koneka warantî awe'koneka pepin manni' amenan”, ta'pî Jesusya —ta'pî to'ya. Mîrîrî warantî to' eseurîma'pî Jesus pî'. ⁵⁹ Mîrîrî ye'ka pe tîise, se' kaisarî asakî'nankon eseurîma pra awanî'pî.

⁶⁰ Teepîremasanon esanon yepotorî e'mî'sa'ka'pî. To' yarakkita attî'pî. Jesus pî' ta'pîiya: —Imakui'pî pe insanan warayo'kon eseurîman pî' man apî'. To' maimu yuukuya pepin? ⁶¹ Tîise yuukuiya pra Jesus wanî'pî. Moo awanî'pî. Inî'rî teepîremasanon esanon yepotorî eseurîma'pî: —Cristo amîrî, Paapa munmu, Paapa nîmenka'pî? —ta'pîiya. ⁶² —Inna, Cristo uurî —ta'pî Jesusya. —Ka' poi iipi'pî uurî pemonkon pe. Paapa meruntî winî ereutasa' era'maya'nîkon kupî sîrîrî. Katupuru kore'ta uuipî era'maya'nîkon kupî sîrîrî.

⁶³ Mîrîrî eta tîuya pe, teepîremasanon esanon yepotorî ekore'ma'pî kure'ne. Mîrîrî ye'nen tîpon karaka'pîiya. —Inî'rî imakui'pî inkupi'pî yuwapai pra man —ta'pîiya. ⁶⁴ —Imakui'pî pe eeseurîma Paapa winîkî eta'nîkon man. O'non ye'ka pe epu'tî pî' naati? Î' ye'ka pe iku'pai nai? —ta'pîiya. —Iwîpai man —ta'pî tamî'nawîronkonya. ⁶⁵ Moropai tiaronkonya tetakukon yenumî'pî ipona. Itenpata yettapurî tîuya'nîkon tîpo ipa'tîpî'pî to'ya. —Anî'ya apa'tî pî' nai? Epu'kî, Cristo pe awanî'ya —ta'pî to'ya ipî'. Moropai surarayamî'ya ipa'tîpî'pî tenyakon ke.

Inepu'tî Pepîn Taa Pedroya Jesus Pî'

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27)

⁶⁶ Mîrîrî tanne Pedro wanî'pî poro po. Teepîremasanon esanon yepotorî poitûrîpa' epa'ka'pî poro pona. ⁶⁷ Apo' pia Pedro atapina era'ma'pîiya. Eesenumenka'pî ipî'. —Amîrî nîrî Jesus Nazarépon pokonpan —ta'pîiya. ⁶⁸ —Kaane

—ta'pî Pedroya. —Unepu'tî pepîn mîikîrî. Mîrîrî tîpo wîtî iwa'to' mana'ta pia attî'pî.

⁶⁹ Mîrîrî poro tuutî pe, inî'rî mîikîrî wîri'ya era'ma'pî. Mana'ta piawonkon pî' ta'pîiya: —Mîikîrî Jesus pemonkono —ta'pîiya. ⁷⁰ —Iseruku —ta'pî Pedroya inî'rî.

Aako'mamî'pî mararî moropai mororonkon warayo'konya ta'pî ipî': —Innapê Jesus pemonkono pe awanî eserîke awanî. Galiléia pon mîikîrî, amîrî nîrî Galiléia pon —ta'pî to'ya. ⁷¹ Mîrîrî pî' Pedroya ta'pî: —Unepu'tî pepîn mîikîrî ipî' eeseurîmakon manni'. Useruku pepîn Paapaya uyera'ma pî' man. Seru' pe eseurîma ya Paapaya utaruma'tî —ta'pîiya.

⁷² Mîrîrî pe rî kariwana e'na'pî itakon ite'ka pe. Mîrîrî eta'pî Pedroya. Moropai awenpenata'pî Jesusya teurîma'pî pî'. “Itakon ite'ka pe kariwana etun rawîrî, unepu'tî pepîn mîikîrî Jesus, taaya eseurîwî'ne ite'ka,” taasa' Jesusya pî' awenpenata'pî. Moropai tîkauware attî'pî, seru' pe tîwe'sa' ye'nen.

15

Jesus Yari To'ya Pilatos Pia

(Mt 27.1-2,11-14; Lc 23.1-5; Jo 18.28-38)

¹ Pata erenmapî pe, teepîremanon esanon, Moisés nurî'tîya yenupato' pî' yenupatonkon, Judeuyamî' panamanenan a'yeke'tonon, Judeuyamî' esanon tiaronkon, inkamoro eperepî'pî tamî'nawîrî î' kupî tîuya'nîkon pî' eseurîmai. Teeseurîmakon tîpo tîpoitîrîtononkon surarayamî' pî' ta'pî to'ya: —Jesus yaironpî'tî. Moropai yaatî pata esa' Governador Pilatos pia —ta'pî to'ya. Mîrîrî warantî ikupî'pî surarayamî'ya. ² Pilatosya Jesus ekaranmapo'pî. —Tamî'nawîron esa', rei amîrî, Judeuyamî' esa'? —ta'pîiya Jesus pî'. —Amîrîya taa mîrîrî. —ta'pî Jesusya. ³ Teepîremanon esanon eseurîma'pî seru' pe ipî'. —Mararon pepîn imakui'pî ku'sai'ya mîrîrî —ta'pî to'ya. ⁴ Pilatosya ta'pî: —To' maimu yuukuya pepîn? Mararon pepîn imakui'pî ku'sai'ya taa pî' to' man apî'. ⁵ Tîise inî' Jesus eseurîma pra awanî'pî. “Kaane, imakui'pî ku'sau'ya pra wai,” taiya pra awanî'pî. Mîrîrî pî' Pilatos esenumenka'pî kure'ne.

Jesus Wî Me'po Pilatosya

(Mt 27.15-26; Lc 23.13-25; Jo 18.39-19.16)

⁶ Pilatos yeseru wanî'pî Páscoa pî' Judeuyamî' wanî kaisarî tiwin pî' tînarakkamo'san rumakapîtiya. Tînepu'tikon esa'pîti'pî Judeuyamî'ya. Inkamoro rumakapîti'pîiya tiwin, tiwin kono' tîise. ⁷ Atarakkannîto' ta warayo'kon wanî'pî imakui'pî kupîti'ponkon. Tamî'nawîronkon esanon pî' teekore'makon yai to' poitîrîtonon wîisa' to'ya wanî'pî. To' kore'ta warayo' wanî'pî itese' Barrabás. ⁸ Arinikon wîti'pî pata esa' Pilatos pia. Ipi' ta'pî to'ya: —Tiwin anarakkamo'pî anna yonpa rumakakî. Kono' kaisarî ikupîya manni' warantî irumakakî —ta'pî to'ya ipî'.

⁹ —Anî' rumakauya yu'se awanîkon moriya? —ta'pî Pilatosya. —Mîserî Judeuyamî' esa' rei taaya'nîkon manni' ipî', mîserî rumakauya ka'rî —ta'pîiya. ¹⁰ Ipi' tîkinmukon ye'nen Jesus ene'sa' teepîremanon esananya wanî'pî epu'tî'pî Pilatosya. Mîrîrî ye'nen anrumakapai awanî'pî. ¹¹ Tîise teepîremanon esananya ta'pî tamî'nawîronkon pî': —Barrabás rumakaya yu'se anna man, ka'tî ipî' —ta'pî to'ya. Mîrîrî warantî ta'pî tamî'nawîronkonya.

¹² —Tîise mîserî kanan, Judeuyamî' esa', rei taaya'nîkon manni' ipî', î' kupîuya yu'se awanîkon ipî'? —ta'pî Pilatosya. ¹³ —Iwî me'pokî —ta'pî to'ya.

—Pakí'nan pona ipokapítí me'pokí. ¹⁴ —Í' wenai anwípai awaníkon mîrîrî? —ta'pî Pilatosya. —Í' see mîrîrî imakui'pî inkupî'pî? Tîise aronne panpî' to' entaimepítí'pî: —Pakí'nan pona ipokapítí me'pokí —ta'pî to'ya.

¹⁵ Tamî'nawíronkon wakîri pe e'pai Pilatos wani'pî. Mîrîrî ye'nen Barrabás rumaka me'po'pîiya. Jesus po'pítí me'po'pîiya pemonkon po'pî'to' ke. Mîrîrî típo Jesus tírî'pîiya surarayamî' pia pakí'nan po ipokapí'to'pe to'ya.

Jesus Pî' Surarayamî' O'ma'ta
(Mt 27.27-31; Jo 19.2-3)

¹⁶ Surarayamî'ya Jesus yari'pî pata esa' Governador Pilatos yewî' ta. Governador yewî' ese' pretório. Tonpakon surarayamî' muurukuntí'pî to'ya tamî'nawîrî. ¹⁷ Sonpan Jesus pon mo'ka'pî to'ya moropai suuyu sonpan rei pon ye'ka yeka'ma'pî to'ya ipon ton ipi' tíwo'ma'takon pe. Mî'nî kapi'pî to'ya itarako ton, rei yarakko warantí. Ipu'pai pona itîrî'pî to'ya. ¹⁸ Tíwo'ma'takon pe ipi' to' esekaremekí'pî. —Viva Jesus. Judeuyamî' esa' amîrî. Rei amîrî —ta'pî to'ya. Itaruma'tí'pî to'ya mîrîrî. ¹⁹ Moropai ipa'típítí'pî to'ya ipu'pai pona yei ke. Tetakukon yenunpítí'pî to'ya ipona. Tese'mukon pona to' enapítí'pî ikaisarî yapurî pe, tíise to' seruku mîrîrî. Ipî' to' o'ma'ta mîrîrî. ²⁰ Kure'ne ipi' tíwo'ma'takon típo, sonpan mo'ka'pî to'ya. Sonpan ipon tírî'pî to'ya ipona. Mîrîrî típo yari'pî to'ya pakí'nan pona ipokapí'se.

Jesus Pokapítí To'ya Pakí'nan Po
(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

²¹ Tuutíkon pe warayo' eporî'pî to'ya, keren poi tui'sen cidade poro tuutísen, itese' Simão. Cirene pon mîkîrî, Alexandre moropai Rufo yun. Mîkîrî pî' ta'pî to'ya meruntí ke: —Ka'ne' pe panpî' aase sírîrî pakí'nan yari'pa —ta'pî surarayamî'ya ipi'. Moropai yari'pîiya. ²² Jesus yari'pî to'ya Gólgota kîrî pona. Pemonkon pu'pai'pî warainon taato' mîrîrî Gólgota. ²³ Moro iwuku ton tírî'pî to'ya uva yekku yai'mesa' remédio itese' mirra yarakkîrî 'ne'ne' epu'tíiya namai. Tíise enríiya pra awanî'pî.

²⁴⁻²⁵ Ineka'ta winíkí wei tíise ipokapítí'pî to'ya pakí'nan pona. Tí'kon mîrîkkí pî' to' su'mina'pî ipon rî'pî pantakapítí tíuya'níkon epu'tíkonpa kai'ma. Mîrîrî warantí ipantaka'pî to'ya. ²⁶ MÍSERÍ JUDEUYAMÍ' ESA', REI, kai'ma kaareta pona itekare menuka'pî to'ya. Moropai itîrî'pî to'ya pakí'nan yepoi tamî'nawíronkonya era'mato'pe. Mîrîrî kupi'pî to'ya í' wani' awanî ye'nen ipokapí'sa' tíuya'níkon epu'to'pe tamî'nawíronkonya. ²⁷ Moropai asakí'ne ama'ye'kon pokapítí'pî to'ya ipokonpe. Tiwin ipokapítí'pî to'ya tiaron pakí'nan po, Jesus meruntí winí moropai tiwin ipokapítí'pî to'ya kamai' winí. ²⁸ Mîrîrî warantí pena Paapa maimu e'menukasa' yawwîrî ikupí'pî to'ya. Pena Isaiás nuri'tíya ta'pî:

Mîkîrî taruma'tí to'ya imakui'san taruma'tí to'ya warantí *Is 53.12*
ta'pîiya. ²⁹ E'ma taawîrî tuutísanon o'ma'ta'pî ipi'. —Kane kane amîrî. “Epíremanto' yewí' yarankauya. Iní' ikonekauya. Seuríwí'ne wei típo ikoneka aretí'kauya,” ta'pîiya seru' pe. ³⁰ Mîrîrî kupípa kai'ma, meruntí ke awanî ya, aawarîrî e'pîika'tíkí. Autíkí pakí'nan poi —ta'pî to'ya Jesus pî'.

³¹ Teepíremasanon esanon o'ma'ta'pî nîrî ipi', Moisés nuri'tíya yenupató' pî' yenupatonkon pokonpe si'ma. —Tiaronkon píika'tí'pîiya. Tíise aawarîrî awe'píika'tí pra awanî —ta'pî to'ya. ³² Jesus pî' ta'pî to'ya: —Paapa nîmenka'pî pe awanî ya, autíkí pakí'nan poi. Awautí era'ma annaya ya, yai pra innape

Israel nuri'ti paa ri'san esa' pe awani kupi annaya e'painon —ta'pi to'ya. Insanan ipokonpe to' nîpokapiti'san paki'nan pona o'ma'ta'pi nîri ipi'.

Jesus Sa'manta

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³ Ineka'ta pairi wei tiise pata ewaronpami'pi. Ewaron pe aako'mami'pi wei auti ti'pose. ³⁴ Wei autisa' tanne Jesus entaime'pi aronne. —Eloi, Eloi, lamá sabactani —ta'piya timaimu ta.

—Paapa, Paapa, i' wani' awani ye'nen urumakaya siriri? SI 22.1

—taato' miriri umaimukon ta.

³⁵ Tiaronkon ipi' teesenumenkakon ye'ka pe miriri taiya eta'pi yairi pra. Elias, Elias, taiya kai'ma to' esenku'ti'pi. Moropai ta'pi to'ya: —A'ki. Elias nuri'ti yannoia etati maasa —ta'pi to'ya.

³⁶ Tiaron eka'tumi'pi tuna yu'nanen esponja era'mai. Miriri tiri'piya so'ri uva yekku ka' yu'nato'peiya. Miriri ti'po yei yareti pi' yasi'ti'piya. Inta pona irennuku'piya yu'nato'peiya kai'ma. Miriri ti'po ta'piya: —Maasa, paki'nan poi imo'kai Elias nuri'ti iipi era'mapai'nikon —ta'piya.

³⁷ Merunti ke Jesus entaime'pi. Moropai aasa'manta'pi.

³⁸⁻³⁹ Surarayami' yepotori wani'pi moro Jesus era'ma pi'. Miriri waranti aasa'manta era'ma tiya pe, —Innape Paapa munmu pe miseri man —ta'piya. Miriri tanne epiremanto' yewi' tawon Paapa pata'se' yuwa'to' kamisa e'karaka'pi ineka'ta poi mai winiki. Kure'nan soren pe tiwe'sen pe awani'pi. Ere'sin pe niri awani'pi.

⁴⁰ Wiri'sanyami' wani'pi moro niri Jesus era'ma pi' aminke si'ma. Moro to' wani'pi Maria Magdalena, Salomé, moropai tiaron Maria, José moropai Tiago maasaron panpi' yan miiki Maria. ⁴¹ Galilea pata po Jesus asari yai, inkamoro wiri'sanyami' wani'pi ipikiri asari'san pe. Itekkari ton koneka tipokon pe. Tiaronkon wiri'sanyami' wani'pi moro niri, Jesus wenairi iipi'san Jerusalem pona.

Jesus Yu'na'ti To'ya

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁴² Sabado wani'pi Judeuyami' eri'ka'to' weiyu pe. To' yeseru wani'pi to' ekoneka sexta feira yai sabado yai teeri'kapikonpa. To' ekonekato' weiyu yai Jesus sa'manta'pi. ⁴³ Miriri ye'nen José Arimatéia pon witi'pi Pilatos pia. José wani'pi Judeuyami' panamanen pe. Tamí'nawironkon esa' pe Paapa iipi nimiki pi' tiwe'sen pe awani'pi niri. Eranne' pe pra atti'pi Pilatos pia, pata ewaronpami' tanne. Eerepami'pi. Pilatos pi' ta'piya: —Jesus esa'ri'pi anmo'kapai wai paki'nan poi yu'na'tito'peuya. Sabado yai paki'nan po aako'mami' yu'se pra anna man —ta'piya. ⁴⁴ —Aasiri aasa'mantasa' miriri? —ta'pi Pilatosya. Imu'tunpa'piya. Surarayami' esa' yanno me'po'piya. Aaipi'pi. —Aasiri Jesus sa'mantasa' miriri? —ta'pi Pilatosya ipi'. ⁴⁵ —Inna, aasiri aasa'mantasa' man —ta'pi surarayami' esa'ya. —Moriya itesa'ri'pi mo'kata —ta'pi Pilatosya José pi'. ⁴⁶ Miriri ti'po Joseya kure'nan kamisa yenna'pi. Atti'pi tiaronkon yarakkiri Jesus esa'ri'pi mo'kai. Imoka'pi to'ya. Moropai iwonti'pi to'ya miriri kamisa ke. Iki'ri yai a'ta yakasa' Joseya wani'pi isa'manta'san yense' ton pe. Kure'ne awani'pi. Miriri yai Jesus esa'ri'pi wonni'pi'pi to'ya Judeuyami' yeseru yawiri. Moropai a'ta yettapuri'pi to'ya kure'nan ti' ke. ⁴⁷ Tamí'nawiri miriri kupi to'ya era'ma'pi Maria Madalenaya moropai tiaron Mariaya, José yan Mariaya.

16

Tūsa'manta Tīpo Jesus E'mi'sa'ka
(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

¹ Sábado esuwa'kasa' tīpo inkamoro wīri'sanyamī' wīti'pī Salomé pokonpe a'pusin yennai Jesus esa'rī'pī karapaimato' ton, Judeuyamī' yeseru yawīri ikupikonpa kai'ma. ² E'mai'non wei erenmapī pe, domingo yai to' wīti'pī a'ta pia itesa'rī'pī karapaimai. Penane marī pu'kuru to' ese'ma'ti'pī wei epa'kasa' tanne. ³ Tuutikon pe to' eseurīma'pī. —Anī'ya a'ta yettapuru tī mo'ka ewonnito'pe? —ta'pī to'ya.

⁴ Mīrīrī ta'pī to'ya kure'ne tī' e'sa' ye'nen. Moropai teerepamikon pe a'ta esettapurukasa' era'ma'pī to'ya. itettapuru era'tīsa' era'ma'pī to'ya. ⁵ A'ta ya' to' ewomī'pī. Moro warayo' ereutasā' eporī'pī to'ya meruntī winī. Aimutun pe ipon wanī'pī sonpan. [Inserī pe awanī'pī.], Mīikīrī pī' to' esi'nīpī'pī. ⁶ Mīikīrīya ta'pī to' pī': —Teesi'nī'se pra e'tī. To' nīpokapīti'pī pakī'nan pona yuwaya'nikon mīrīrī. Jesus Nazarépon yuwaya'nikon. Tīise tarī Jesus ton pra man. Awe'mī'sa'ka'pī man. A'kī, ipata'pī era'matī —ta'pīya. ⁷ —Galilēia pona wītīn pī' man arawīrī'nikon. Mīarī era'maya'nikon kupī sīrīrī apī'nikon ta'pī tūya manni' yawīrī. Mīrīrī ekareme'tantī Pedro moropai tiaronkon inenupa'san pī' —ta'pīya.

⁸ To' epa'ka'pī. To' esi'nī'sa' wanī'pī ī' taa yentai. To' e'tītītikka'pī. A'ta piapai to' eka'tumī'pī. Tuutikon pe anī' yarakkīrī to' eseurīma pra awanī'pī, teesi'nī'sa'kon ye'nen.

Maria Madalenaya Jesus Era'ma Enen
(Mt 28.9-10; Jo 20.11-18)

⁹ Domingo yai Jesus e'mī'sa'ka'pī mīrīrī penane marī pu'kuru. Maria Madalenaya Jesus e'mī'sa'kasa' era'ma'pī domingo yai, penane marī pu'kuru, tiaronkonya era'ma rawīrī. Mīikīrī Maria Madalena pena o'ma'kon ewonsa' wanī'pī ya', asakī'ne mia' pona tīumo'tai kaisarī. Inkamoro tīrīka'pī Jesusya. Mīikīrīya Jesus era'ma'pī tiaronkonya era'ma rawīrī. ¹⁰ Inenupa'san esewankono'masa' karau tanne, to' pia Maria Madalena erepamī'pī. —Jesus e'mī'sa'kasa' man —ta'pīya to' pī'. ¹¹ —Enen awanī sīrīrī. Uyenu ke era'ma pī' wai —ta'pīya. Tīise innape imaimu kupī to'ya pra awanī'pī.

Jesus Era'ma Inenupa'sanya, Asakī'nankonya
(Lc 24.13-35)

¹² Mīrīrī tīpo asakī'nankon inenupa'sanya Jesus era'ma'pī cidade poi tuutikon pe. Tiaron pe eetinyaka'masa' ye'nen, ka'ne' pe epu'tī to'ya pra awanī'pī. ¹³ Tepu'tī to'ya emapu'tīsaī'ya tīpo, to' enna'po'pī tonpakon pia ekareme'se. Tīise innape to' maimu kupī to'ya pra awanī'pī.

Jesus Era'ma Inenupa'sanya,

Tiwin Pu' Pona Tīmo'tai'nīkonya
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁴ Mīrīrī tīpo Jesus era'ma'pī inenupa'sanya, tiwin pu' pona tīmo'tai'nīkonya. Tīwentamo'kakon yai era'ma'pī to'ya. Jesusya to' panama'pī. —Uyewankono'ma pī' naatī —ta'pīya to' pī'. —ī' ton pe see innape e'mī'sa'kasa' kupīya'nikon pra awanīkon? E'mī'sa'ka tīpo akore'tawonkonya uyera'ma'pī enen. Mīiwīni tīise innape ikupīya'nikon pra awanī'pikon. Innape anku'pai pra awanīkon mīrīrī —ta'pīya.

¹⁵ —Pata kaisari matitii. Tamini nawironkon pi Paapa yekare mekareme'tii.
¹⁶ Tiaronkonya innape Paapa yekare kupi ya moropai to' yepatakonyaya'nikon e'pai man. Miriri waranti inkamoro e'pika'ti. Tise tiaronkonya innape Paapa yekare kupi pepin. Miriri ye'nen inkamoro ye'ka yarima Paapaya apo' ya' —ta'piya. ¹⁷ —Innape tiku'nenan kupi Paapaya merunti ke ikupi eserikan pepin ku'to'pe to'ya. Miriri kupi Paapaya innape itekare wani epu'to'pe tamini nawironkonya. Umeruntiri ke o'ma'kon tirika to'ya. Tiaron to' nepu'ti pepin tiriuva to' maimu ton. ¹⁸ [Tinepu'tikon pe pra, sokoro'pan ikii yanunsa' to'ya ya, to' yeparantiiya pepin. [Tinepu'tikon pe pra, tumai'pato'kon eniri tiuva'nikon ya to' emai'pa pepin. Pri'yawonkon pepin pona to' epirema. To' yepi'ti Paapaya. Miriri waranti innape Paapa ku'nenan wani kupi siriri —ta'pi Jesusya.

Jesus Witi Ka' Pona Paapa Pia
(Lc 24.50-53; At 1.9-11)

¹⁹ To' yarakkiri teeseurima tupo, Jesus witi'pi ka' pona. Paapaya yari'pi tiipia enen tise. Paapa meruntiri wini eereuta'pi, ikaisari tamini nawironkon esa' pe tiwanipa. ²⁰ Inenupa'san witi'pi pata kaisari itekare ekareme'se. Uyepotorikon Jesusya to' pika'ti'pi. Merunti ke to' kupi'piya ikupi eserikan pepin ku'to'pe to'ya. Miriri era'ma tiuva'nikon wenai arinikonya to' maimu kupi'pi innape.

JESUS CRISTO YEKARE LUCAS NĪMENUKA'PĪ

Sírírí kaareta Lucas nīmenuka'pī waní Jesus Cristo yekare ekareme'nen pe. Lucas waní'pī Paulo waníyakon pe. Ipí' Paulo eseuríma (Co 4.14), pri'ya wonkon pepín yepi'nen pe Lucas waní'pī. Judeu pepín awaní'pī. Paulo yarakkírí to' wítí'pī tu'ke pata poro itekare ekaremekí pinunpa'pī to'ya.

Lucasya sírírí kaareta menuka'pī Teófilo pia, morí pe Jesus yekare epu'to'peiya. Tamí'nawírí Jesus ko'manto' yeseru pī' ekaremekí'pīya. Í' kai'ma Jesus esenpo'pī ekaremekí'pīya. Innape Jesus waní ka' poi iipí'pī pemonkon pe ekaremekí'ya. Moropai ekaremekí'pīya í' kai'ma pemonkonyamí' pīika'tí pī', í' kai'ma to' yenupa pī', í' kai'ma Paapa yeseru yenpo pī' ekaremekí'pīya. Moropai awe'taruma'tí pī', aasa'manta pī', awe'mí'sa'ka pī', ka' pona eenuku pī' tamí'nawírí ekaremekí'pīya.

Teófilo Pia Kaareta Menuka Lucasya

¹ Uyonpa Teófilo, tu'kankon pemonkonyamí'ya sírírí Jesus yekare menuka'pī ukore'ta'níkon e'kupí'pī ekareme'nen pe. ² Jesusya to' yenupa pia'tí'pī pata pai tamí'nawírí inkupí'pī era'matíponkon winípai eta'pī uurí'níkonya, maasa pra mírírí itekare ekareme'pítí'pī to'ya. ³ Mírírí ye'nen mírírí pī' esenupa'pī tamí'nawírí morí pe epu'to'peuya kai'ma. Eesippia'tí'pī pata pai sírírí típo see í' e'kupí'pī pī' esenupa'pī. Moropai esenumka'pī tamí'nawírí morí pe imenukauya pī', amíríya epu'títo'pe. Mírírí ye'nen Teófilo, uwaníyakon, aapia imenukauya sírírí. ⁴ Yairí eesenupa'pī waní epu'típa kai'ma imenukauya sírírí.

João Batista Esenpoto' Ekaremekí Inseríya

⁵ Pena Judéia pata esa' pe tíwe'sen pe Herodes waní yai, teepíremasen waní'pī itese' Zacarias. Míikírí waní'pī teepíremasanon Abias ponkon yonpa pe. Míikírí no'pī waní'pī itese' Isabel. Míikírí nírí waní'pī teepíremasen yonpa pe. Arão nurí'tí, teepíremasanon yepotorí, parí'pī pe awaní'pī. ⁶ Míikírí ko'manpítí'pī tíno'pī yarakkírí morí pe, imakui'pī ton pra. Paapa rawírí yairí to' ko'manto' waní'pī. Tamí'nawírí inekaremekí'pī yawírí ikupí'pī to'ya. ⁷ Tíise míikírí waní'pī inmu ton pra. Maasa pra ino'pī waní'pī more yenponen pe pra. Moropai a'yeke'ton pe inyo waní'pī. Ino'pī waní'pī no'santon pe.

⁸⁻⁹ Tiwin wei teepíremasen Zacarias pokonpankon esenyaka'ma yai epíremanto' yewí' ta, míikírí Zacarias menka'pī to'ya eewonto'pe a'pusin po'tí Paapa yapurí pe. Míikírí menka'pī to'ya teserukon yawírí, tí' yenumí pī'. Mírírí tí' ena'pí Zacarias pia. Mírírí ye'nen a'pusin po'títo' weiyu eseporí yai Zacarias ewomí'pī epíremanto' yewí' ta. ¹⁰ Mírírí a'pusin aramí tanne, poro po Paapa yapurí eperepí'san pemonkonyamí' epírema'pí. ¹¹ Mírírí yai Uyepotoríkon narima'pí inserí esenpo'pí Zacarias pia. Inpo'tí yaponse' winí, meruntí winíkí satippe, o'non pata a'pusin aramí manni' pata'se' ya' esenpo'pí. ¹² Míikírí era'ma tíuya pe, eesi'nípi'pí mararí pra. ¹³ Tíise míikírí pí' ta'pí inseríya:

—Eranne' pe pra e'kí, Zacarias! Paapaya eepíremato' etasa' man, moropai amaimu yuukuiya pe man —ta'píya. —Ano'píya tínre yenpo pe man, warayo' pe. Míikírí more ese'tíya e'pai man João kai'ma —ta'píya. ¹⁴ —Míikírí

esenposa' pi' aatausinpa kure'ne. Moropai tu'kankon pemonkonyami' ena taatausinpai, miikiri esenposa' pi'. ¹⁵ Maasa pra kure'ne miikiri warayo' wani pe man Paapa pia. Miikiriya mai' eniri e'pai pra awani. Tiise eesenpo pata pai Mori Yekaton Wanni ko'mami yarakkiri itesa' pe. ¹⁶ Miriri ye'nen miikiriya tu'ke Judeuyami' enpenata emapu'ti kupi, Paapa tepotorikon epu'to'pe to'ya. ¹⁷ Miikiri wani pe man merunti ke, moropai Mori Yekaton Wanni naipontiton pe, penaro' Paapa maimu ekareme'nen Elias nuri'ti wani'pi waranti. Miikiriya mori pe pemonkonyami' ena emapu'ti kupi siriri, tiyunkon moropai tinmukukon pokonpe. Miriri waranti Paapa maimu yawiri pra tiwe'sanon enna'po emapu'tiia kupi siriri yairi to' e'to'pe Paapa rawiri. Miriri waranti pemonkonyami' Judeuyami' ena yairi emapu'tiia kupi siriri Uyepotorikon erepami yaino ton pe —ta'pi inseriya Zacarias pi'.

¹⁸ Miriri ye'nen Zacarias inseri ekanrmapo'pi. Ta'piia:

—O'non ye'ka pe see innape siriri kupiuya e'painon? Maasa pra uuri wani a'yeke'ton pe sa'ne, moropai uno'pi sa'ne wani no'santon pe niri —ta'piia.

¹⁹ Moropai miikiri inseriya Zacarias maimu yuuku'pi: —Tiise uuri Gabriel, Paapa poitiri, iipia tiiko'mansen. Miikiri Paapaya uyarimasa' siriri ayarakkiri eseurimai siriri mori yekare pi' —ta'piia. ²⁰ —Innape i' tauya manni' kupiia pra awani miriri. Tiise awe'kupi kupi siriri, miriri weiyu esepori ya. Innape iku'saya pra awani ye'nen, imaimu pra eena kupi siriri, miikiri anmu esenpoto' weiyu esepori pikiri —ta'pi inseriya ipi'.

²¹ Miriri tanne pemonkonyami'ya Zacarias nimiki'pi poro po. I' wani' awani ye'nen aako'mami epiremanto' yewi' ta epu'ti to'ya pra awani'pi. ²² Epiremanto' yewi' tapai teepa'ka pe, eeseurima pra awani'pi. Miriri ye'nen epu'ti yonpa'pi to'ya i' ri e'ku'sa' epiremanto' yewi' ta, maasa pra eeseurima pra awani'pi. Tiise tenya ke taapiti'piia. Miriri wenai epu'ti'pi to'ya we'ne'pi'nito' warainon e'ku'sa' yarakkiri. (Paapa nenpoto' era'ma'piia.)

²³ Moropai teesenyaka'mato' areti'kasa' Zacariasya tipo epiremanto' yewi' tapai awenna'po'pi tewi' ta. ²⁴ Miriri tipo marari tiiko'mami tipo ino'pi Isabel ena'pi more yan pe. Miikiri asari pra awani'pi mia'taikin kapoi kaisari.

²⁵ Moropai Isabela ta'pi:

—Uyepotorikonya upiika'ti tu'ka pi' man. Miriri ye'nen ani'ya umu'tunpa eserike pra awani iniri. “Tinre yenponen pepin miseri,” taa to'ya pepin taripai —ta'piia.

Jesus Esenpoto' Ekaremeki Inseriya

²⁶ Tiwin mia' pona tiimo'tai kapoi kaisari more yan pe Isabel tiise, Paapaya inseri Gabriel yarima'pi Nazaré cidaderi pona Galiléia pata pona. ²⁷ Miarí inseriya itekare yari'pi maasaron wiri' pia, warayo' yarakkiri si'pi pepin. Miikiri niyotasan warayo' itese' José yarakkiri. Miikiri warayo' wani'pi penaron rei Davi nuri'ti pari'pi pe. Miikiri wiri' wani'pi itese' Maria.

²⁸ Miririya Maria pia miikiri inseri erepami'pi. Moropai ta'piia: —Mori pe ko'manni pi' nan, Maria? Taatausinpai e'ki. Maasa pra tiwakiri pe Paapaya akupi pi' man. Miikiri Uyepotorikon ko'mami aapia —ta'piia.

²⁹ Miriri ye'nen i' taa tiuya epu'tiia pra Maria wani'pi miriri i' ta'pi inseriya pi'. Teesewankono mai eesenumenka'pi i' taa yu'se inseri wani epu'ti yu'se.

³⁰ Tiise inseriya ta'pi:

—Eranne' pe pra e'ki, Maria.

Maasa pra Paapa atausinpasa' man kure'ne amiri pi' —ta'piia.

31 —Mîrîrî ye'nen more yan pe eena pe nai.
Anre ton yenpoya pe nai warayo' pe.
Moropai Mîikîrî esatiya pe nai Jesus pe itese'.

32 Mîikîrî wanî pe man kure'ne.

Mîikîrî esati Paapa tamî'nawîronkon yentainonya tînmu pe.
Mîikîrî Paapaya ikupî kupî sîrîrî tamî'nawîronkon esa' pe
pata esa' itamo Davi nuri'tî pata'pî ya' taasa' tîuya yawîrî —ta'pîiya.

33 —Mîikîrî ko'mamî tamî'nawîronkon Jacô payanî'san esa' pe
ipatîkarî aataretî'ka ton pe pra —ta'pî inserîya Maria pî'.

34 Mîrîrî pî' ta'pî Mariaya inserî pî': —Î' kai'ma see mîrîrî wanî mîrîrî
warayo' yarakkîrî pra uurî tîise? —ta'pîiya.

35 Tîise inserîya imaimu yuuku'pî. Ta'pîiya: —Morî Yekaton Wannî iipî
pe man aapia. Moropai Paapa tamî'nawîron yentainon meruntîrî wanî pe
man aapia —ta'pîiya ipî'. —Mîrîrî wenai mîikîrî more, imakui'pî ton pîn
teesenposen wanî pe man Paapa munmu pe —ta'pîiya. 36 —Enpenataki
maasa ayonpa Isabel pî'. Pena taapîti'pî to'ya tînre ton yenponen pepîn,
taapîti'pî to'ya ipî'. Tîise sîrîrî more yan pe eenasa' man. Tiwin mia' pona
tîimo'tai kapoi kaisari ikapoi wanî, no'santon pe tîise —ta'pîiya. 37 —Maasa
pra Paapa pia sa'man ton pra man. Î' inkupî pepîn ton pra man Paapa pia.
Tamî'nawîrî ikonekaiya —ta'pîiya.

38 Mîikîrî maimu yuuku'pî Mariaya: —Uurî wanî Paapa poitîrîpa' pe. Mîrîrî
ye'nen î' rî e'kupî ya uyarakkîrî, Uyepotorîya ta'pî yawîrî, î' taaya manni' î'
wani' pra man —ta'pîiya.

Mîrîrî tîpo inserî wîti'pî iipiapai.

Isabel Era'mapî'se Maria Wîti

39 Mîrîrî tîpo Maria ekoneka'pî wî' pona tuutîpa, Judéia pata pona tonpa
Isabel pia. 40 Miarî teerepansa' pe Zacarias yewî' ta eewomî'pî. Moropai
ino'pî Isabel yarakkîrî to' atapisî'pî tîwakîrî pe pu'kuru. 41 Maria maimu eta
Isabelya pe more iro'ta ya' tîwe'sen eraikka'pî taatausinpai. Mîrîrî yai itesa'
pe Morî Yekaton Wannî iipî'pî, imeruntîrî ton tîrî'pîiya. 42 Moropai Isabel
eseurîma'pî meruntî ke. Ta'pîiya:

—Morî pe amîrî yapurî'pî Paapaya
tamî'nawîronkon wîrî'sanyamî' yapurî tîuya yentai.

Moropai mîikîrî more yenpoya kupî
manni' nîrî yapurî Paapaya —ta'pîiya.

43 —Anî' kin uurî Uyepotorî yan iî'to'pe uyera'mapî'se, ipîkku pe pra sa'ne
wanî tanne. 44 Uupia eerepamî pe, uyarakkîrî eeseurîma yai, uro'ta yawon
unre eraikkan pî' man kure'ne, taatausinpai —ta'pîiya. 45 —Amîrîya morî
yapîsî kupî taatausinpai, maasa pra innape î' e'kupî ta'pî Paapaya kupîya
ye'nen —ta'pî Isabelya Maria pî'.

Maria Eserenka Paapa Yapurî Pî'

46 Moropai Mariaya ta'pî Paapa yapurî tîuya pe:
—Uyewan wanî kure'ne taatausinpai Uyepotorî pî'.

47 Moropai uyekaton atausinpasa' kure'ne
mîikîrî upîika'tînen Paapa pî'.

48 Maasa pra uurî sa'ne tîpoitîrîpa' pî' awenpenatasa' ye'nen.
Tarîpai sîrîrî patapai tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya taa upî':
“Mîikîrî Maria yapurî'pî Paapaya” taa to'ya.

49 Mîrîrî warantî taa to'ya
maasa pra mîikîrî meruntî Paapaya kure'ne î' ku'sa' uurî ton pe.
Mîikîrî Paapa wanî morî pe pu'kuru imakui'pî ton pra, tamî'nawîronkon
yentâi.

Maasa pra itese' taato' wanî teken morî.

50 Mîikîrî Paapa wanî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' i'noko'manen pe,
manni'kan innape tînamanenân i'noko'maiya.
Moropai manni'kan penaronkon tamokon
moropai to' payanî'san nîrî i'noko'maiya.

51 Moropai tîmeruntî ke
manni'kan pemonkonyamî' mîîpankon esenumenkato' imakui'pî tîwe'sen
yaretî'ka'pîiya tiwinarî,
tiaronkon ma're to' kupî'pîiya.

52 Moropai ipîkkukon reiyamî' e'to' ipîkku pe yaretî'ka'pîiya.
Ipîkku pe pra to' ena'pî.

Tîise manni'kan morîkon mîîpankon pepîn pîika'tî'pîiya,
tiaronkon esa' pe to' e'to'pe, ipîkku pe.

53 Moropai ita're' pînon sa'ne ya're' ton tîrî'pîiya
emi'ne to' wanî namai.

Tîise ipîkku pe tîwe'sanon pia î' tîrîiya pepîn.

54 Mîikîrî Paapaya pena î' ta'pî tîuya yawîrî ikupî'pî penaronkon pokonpe.
Moropai tîpemokonoyamî', Israel ponkon pîika'tî'pîiya
to' pîika'tîuya taasa' tîuya yawîrî.

55 Penaron Abraão nurî'tî pî' awenpenata'pî.

Morî kupî'pîiya Abraão ton pe.

Moropai tamî'nawîronkon ipayanî'san ton ikupîiya ipatîkarî
—ta'pî Mariaya, Paapa yapurî ye'ka pe.

56 Mîrîrî tîpo Maria ko'mamî'pî eseurîwî'ne kapoi tonpa Isabel yarakkîrî.
Moropai awenna'po'pî tewî' ta.

João Batista Esenpo

57 Moropai Isabelya tînre yenpotô' weiyu eseporî'pî. Tînre yenpo'pîiya
warayo' pe. 58 Mîrîrî pî' to' atausinpa'pî. Moropai itonpayamî' moropai iwoi
tîiko'mansenon atausinpa'pî nîrî ipokonpe. Maasa pra morî pe Uyepotorîkon
e'to' era'ma'pî to'ya Isabel yarakkîrî.

59 Mîrîrî tîpo tiwin semana tîiko'mamî tîpo more yari'pî to'ya imere pi'pî pottî
ya'tîi tesarukon yawîrî. Mîrîrî yai mîikîrî ese' ton antîipai to' wanî'pî itun ese'
ya Zacarias kai'ma. 60 Tîise isanya ta'pî:

—Kaane, itese' wanî pe man João kai'ma —ta'pîiya.

61 Tîise ta'pî itonpayamî'ya ipî': —Tîise ayonpa ton pra man mîrîrî ye'ka
itese' —ta'pî to'ya ipî'.

62 Mîrîrî yai iyun ekaranmapo'pî to'ya, era'mato'peiya ikupî'pî to'ya, mîikîrî
more ese' ton kupî ye'ka pe.

63 Mîrîrî taa to'ya ye'nen, Zacariasya tabua esatî'pî ipona imenukapa
kai'ma. Mîikîriya itese' ton menuka'pî João kai'ma. Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon
esenumenkato' wanî'pî mararî pra. 64 Mîrîrî pe rî Zacarias eseurîma pia'tî'pî
Paapa yapurî ye'ka pe. 65 Mîrîrî etasa' tîuya'nîkon yai, eranne' pe inkamoro
iwoi tîiko'mansenon wanî'pî. Moropai mîrîrî yekare eta'pî tamî'nawîrî Judéia
pata poronkonya, wî' poronkon tîiko'mansenonkonya. Moropai mîrîrî pî' to'

eseurîmapîti ko'mannîpî'pî. ⁶⁶ Tamî'nawîronkon etatîpono'san esenumenka'pî mîrîrî pî'. Ekaranmapo'pî to'ya: —Anî' pe see mîserî more wanî kupî sîrîrî? —ta'pî to'ya.

Mîrîrî warantî to' eseurîma'pî maasa pra Uyepotorîkon meruntîri wanî ye'nen mîikîrî yarakkîrî.

Paapa Yapuri Zacariasya

⁶⁷ Zacarias esa' pe Morî Yekaton Wannî iipî'pî. Mîrîrî ye'nen eeseurîma pia'tî'pî î' awe'kupî ton pî'. Ta'pîiya:

⁶⁸—Uyepotorîkon Paapa yapurîpai'nîkon maasa pra tîpemonkonoyamî' Judeuyamî' ko'mannîpî'pîiya.

Moropai mîikîrîya to' pîika'tî'pî, to' e'taruma'tîto' yapai to' mo'ka'pîiya.

⁶⁹ Paapaya upîika'tînenkon ton esenpo emapu'tî'pî tîpoitîrî Davi nuri'tî paarî'pî yai.

⁷⁰ (Pena pata pai Paapa eseurîma'pî sîrîrî pî' penaronkon tîmaimu ekareme'nenan profetayamî' winîpai.

Sîrîrî pî' to' eseurîma'pî pena.)

⁷¹ Mîikîrî Paapaya upîika'tîkon tîuya ta'pî uyeyatonkon winîpai.

Moropai tamî'nawîronkon manni'kan uuri'nîkon pî' tîwo'ma'tasanon winîpai upîika'tîiya'nîkon ta'pîiya.

⁷² Tî'noko'pî pe utamokon nuri'san era'ma tîuya ta'pîiya.

Moropai tîpemonkonoyamî' yarakkîrî teesetato' pî' tîwenpenatai pra mîikîrî wanî pîn.

⁷³⁻⁷⁴ “Ayeyatonkon winîpai apîika'tî tîuya'nîkon tîiwanmîra uyapurîkonpa umaimu yawîrî, eranne' pe pra” ta'pîiya utamokon Abraão nuri'tî pî'.

Mîrîrî tîmaimu tîrî'pîiya tînena'poka tonpe pra tînkupî tonpe.

⁷⁵ Mîrîrî kupîiya, morî pe pu'kuru, imakui'pî ton pra e'nîto'pe'nîkon kai'ma iipia.

Imakui'pî kupî pî' ko'mannî namai sa'mantan pîkîrî —ta'pî Zacariasya.

⁷⁶ —Amîrî unmu, tamî'nawîronkon yentainon Paapa maimu ekareme'nen pe awanî kupî sîrîrî,

uyepotorîkon iipî yekare ekaremekîya pe nai.

Uyepotorîkon iipî rawîrî e'ma konekaya,

Uyepotorîkon ye'marî ton.

Tamî'nawîrî konekaya morî pe Uyepotorîkon erepanto'pe

⁷⁷ Maasa pra itekare ekaremekîya pe nai pemonkonyamî' pî', e'pîika'tînto' yekare.

Mîrîrî itekare wenai imakui'pî pe tîwe'to'kon rumaka to'ya kupî sîrîrî.

Moropai mîrîrî kupî Paapaya tîiwanmîra.

⁷⁸ Maasa pra Paapa wanî Uyepotorîkon pe pu'kuru uuri'nîkon i'noko'manen pe.

Erenmapî ya, wei epa'ka warantî,

mîikîrîya upîika'tînenkon ton yarima pe man uupia'nîkon.

⁷⁹ Mîikîrî narimaya ewaron ta tîiko'mansenon pemonkonyamî' weiyu'ma.

Inkamoro pîika'tîiya to' sa'mantato' winîpai.

Moropai mori tîrîiya uuri'nikon pia,
mori pe asanîto'pe tîwanmîra, teesewankono'mai pra
—ta'pî Zacariasya.

⁸⁰ Mîrîrî tîpo mîkîrî Zacarias munmu arenta'pî. Kure'ne aarenta'pî. Moropai meruntî ke itewan ena'pî, itesa' pe Morî Yekaton Wannî wani ye'nen. Moropai aako'manpî'tî'pî keren po. Israel ponkon pî' teesenpo pîkîrî aako'mamî'pî keren po.

2

Jesus Esenpo (Mt 1.18-25)

¹ Mîrîrî yai reiyamî' esa' tîwe'sen Augustoya tamî'nawîronkonya tese'kon menuka me'po'pî. Maasa pra tamî'nawîronkon tîko'mansenon anepu'pai awanî'pî mûito'pe. ² Mîrîrî wani'pî e'mai'non tese'kon menukato' to'ya. Mîrîrî yai Quirino wani Síria pata ko'mannî'nen pe. ³ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon enna'po'pî tîpata'se'kon teesenpo'pikon ya' tese'kon menukai.

⁴ Mîrîrî warantî José wî'tî'pî Galiléia pata pon Nazaré poi Judéia pata pon Belém pona, Davi nuri'tî esenpo'pî ya'. Miarî ya José wî'tî'pî maasa pra Davi paari'pî pe awanî'pî. ⁵ Attî'pî tawasirî Maria yarakkîrî tese'kon menukai. Mîkîrî Maria wani'pî more yan pe.

⁶ Mîrîrî yai mîkîrî Mariaya tîne yenpoto' weiyu eseporî'pî miarî Belém po. ⁷ Mîkîrîya e'mai'non tîne yenpo'pî warayo' pe. Mîkîrî more ya'santî'pîiya moropai itîrî'pîiya paakayamî' ya're'yense' ya'. Maasa pra paakayamî' yewî' ta to' wani'pî to' pata'se' ton pra awanî'pî wî'tî ta.

Carneiyamî' Era'manenan Pia Inseŕiyamî' Esenpo

⁸ Miarî mîrîrî pata po tekînkon carneiyamî' era'manenan wani'pî. Keren po si'ma tekînkon ko'mannî'pî to'ya. ⁹ Mîrîrî tanne, Uyepotorîkon narima'pî inseŕi esenpo'pî to' pia. Moropai Uyepotorîkon ya'karuya inkamoro weiyu'ma'pî. Mîrîrî pî' to' esi'nîpî'pî mararî pra. ¹⁰ Tîise inseŕiya ta'pî to' pî': —Eranne' pe pra e'tî. Kesi'nî'tî. Maasa pra morî itekare ekareme'se yî'nî pî' wai kure'ne aatausinpakonpa. Amîrî'nikon moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' atausinpatop'pe itekare ekaremekîuya sîrîrî. ¹¹ Maasa pra sîrîrîpe Davi nuri'tî esenpo'pî pata po, pîika'titon esenposa' man amîrî'nikon ton pe. Mîkîrî wani Cristo, Paapa nîmenka'pî pe, Uyepotorîkon pe —ta'pîiya. ¹² —Sîrîrî warantî eporîya'nikon yairî pu'kuru awanî epu'tikonpa. More eporîya'nikon kupî sîrîrî kamisa ke ya'santîsa' pe awanî, paakayamî' ya're'yense' ya' —ta'pîiya to' pî'.

¹³ Mîrîrî pe rî inseŕî pokonpe tu'kankon inseŕiyamî' esenpo'pî, Paapa poitîrîtonon. Inkamoroya Paapa yapurî'pî. Ta'pî to'ya:

¹⁴ —Paapa yapurî e'pai awanî ipata ya' ka' po.

Maasa pra tarî non po tîwanmîn tîsa' Paapaya man pemonkonyamî' pia, Paapa wakîrîkon pia.

¹⁵ Mîrîrî taa tîpo, inseŕiyamî' enna'po'pî ka' pona. Mîrîrî tîpo inkamoro tekînkon era'manenan eseurîma'pî tîwarîrî'nikon. Inkamoroya ta'pî: —Aase'nikon, wî'tî'nikon Belém pona, î' e'ku'sa' era'mai Uyepotorîkon nekaremekî'pî —ta'pî to'ya.

¹⁶ Moropai inkamoro wî'tî'pî ka'ne' pe teese'mî'tapai. Teerepansa'kon yai eporî'pî to'ya, Maria moropai José. Moropai more era'ma'pî to'ya

paakayamî' ya're' yense' ya'. ¹⁷ Mîikîrî more era'ma tîuya'nîkon tîpo inkamoro wîtî'pî, î' ta'pî inserîya to' pî' ekareme'se. ¹⁸ Mîrîrî ekaremekî to'ya pî' tamî'nawîronkon esenumenka'pî kure'ne teesewankono'mai. ¹⁹ Tîise tamî'nawîrî mîrîrî pî' Maria esenumenka'pî kure'ne. Moropai mîrîrî koneka'pîiya tewan ya', tîwîrî teesenumenkapa. ²⁰ Mîrîrî tîpo inkamoro tekînkon era'manenana enna'po'pî Paapa yapurî ye'ka pe tînet'a'pîkon pî' moropai tînera'ma'pîkon pî'. Tamî'nawîrî inserîya ekaremekî'pî yawîrî awanî'pî.

More Ese'tî To'ya Jesus Pe

²¹ Asakî'ne mia' pona tîimo'tai wei tîpo, teserukon yawîrî more mere pi'pî pottî ya'tîsa' to'ya yai, itese' ton tîrî'pî to'ya Jesus kai'ma, manni' inserî nîrîrî'pî maasa Maria ro'ta ya' awe'kupî pra tîise.

Jesus Yarî To'ya Epîremanto' Yewî' Ta

²² Moropai to' ko'mamî'pî Maria ekoneka pîkîrî teserukon yawîrî. Maasa pra Moisés kaaretarîya taasa' wanî'pî aako'manto'pe asakî'ne pemonkonyamî' (40) wei kaisarî. Mîrîrî tîpo José moropai Mariaya more yarî'pî Jerusalém pona Uyepotorîkon pî' ekaremekîkonpa kai'ma. ²³ Maasa pra mîrîrî warantî awe'menukasa' Uyepotorîkon maimu pe, E'mai'ne esenpo'pî warayo' pe tînmukukon mo'kato'pe to'ya Uyepotorîkon ton pe. *Êx 13.2,12*

²⁴ Moropai Uyepotorîkon pia tîntîrîkon tîito'pe tîuya'nîkon, asakî'ne waku'kaimîyamî' yarî'pî to'ya, Paapa maimuya taasa' yawîrî. Mîrîrî ton pra awanî ya, asakî'ne wîrîwo'yamî' tîito'pe to'ya, tîne yenpotîpono'pîkon ekonekato'pe morî pe, taasai'ya. Mîrîrî warantî ikupî'pî to'ya.

²⁵ Mîrîrî yai tîiko'mansen wanî'pî Jerusalém po Simeão itese'. Yairî pu'kuru iteseru e'pîti'pî moropai Paapa yapurînen pe awe'pîti'pî. Moropai pena pata pai mîikîriya Judeuyamî' e'taruma'tito' winîpai to' pîika'tînen iipî nîmîkî'pî. Kure'ne anera'mapai awanî'pî. Moropai Morî Yekaton Wannî wanî'pî iipia itesa' pe. ²⁶ Maasa pra Morî Yekaton Wannîya taasa' wanî'pî ipî': — Aasa'manta rawîrî mîikîrî pîika'tîton tînmenka'pî yarimasa' Uyepotorîkonya era'maya pe nai —ta'pîiya. Mîrîrî ye'nen inîmîkî'pîiya. ²⁷ Mîrîrî ya Simeão ewomî'pî epîremanto' yewî' ta Morî Yekaton Wannî maimu pe. Mîrîrî yai itunya moropai isanya mîikîrî Jesus yaasa' wanî'pî epîremanto' yewî' ta, Moisés nuri'tîya yenupanto'ya taasa' yawîrî. ²⁸ Era'ma tîuya pe Simeãoya mîikîrî more yanumî'pî temekon pona. Moropai Paapa yapurî'pîiya. Mîikîriya ta'pî:

²⁹⁻³² —Paapa, morî pe pu'kuru nai.

Amaimu yawîrî iku'sa'ya nai.

Pîika'tîton anarima'pî era'ma pî' wai uyenu ke pu'kuru.

Mîikîrî pîika'tîton yarimasa'ya Judeuyamî' pia neken pra

tîise tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pia, tîpîika'tînenkon ton yarimasa'ya a'ka pe awe'to'pe,

î' kai'ma tîiko'manto'kon wanî epu'to'pe to'ya.

Moropai mîikîrî pîika'tîton wenai apemonkonoyamî' Judeuyamî' yapurî to'ya.

Tarîpai uusa'manta pe wai tîiwanmîra

maasa pra pîika'tîton era'masau'ya ye'nen

—ta'pî Simeãoya.

³³ Mîrîrî warantî more pî' Simeão eseurîmasa' pî' itun moropai isan wanî'pî kure'ne teesenumenkai. ³⁴ Simeãoya ta'pî inkamoro pî': —Paapaya morî tîrî pî' man aapia'nîkon —ta'pîiya. Moropai Maria Jesus yan pî' ta'pîiya: —A'kî, mîserî more wanî sîrîrî Paapa nîmenka'pî pe, tu'kankon Judeuyamî' pîika'tîton pe moropai tu'kankon newanmîrî tonpe. Paapaya imenka'pî î' kai'ma morî pe pe tiwanî ekareme'to'peiya. Mîrîrî era'ma tîuya'nîkon wenai tu'kankon eseurîma imakui'pî pe iwinîkî. ³⁵ Mîrîrî taa tîuya'nîkon wenai imakui'pî pe tewankon wanî ekaremekî to'ya esera'ma. Mîrîrî warantî eesewankono'mato' wanî kupî sîrîrî, Maria. Kure'ne ne'ne' pe epu'tîya, tauraya ayewan ya'tî warantî —ta'pî Simeãoya Maria pî'.

³⁶ Moro awanî'pî itekare ekareme'nen no'santon profetisa inyo isa'manta'pî itese' Ana. Mîikîrî wanî'pî Aser nuri'tî paari'pî pe, Fanuel yensi pe. Asakî'ne mia' pona tîmo'tai (7) kono' tîno'pîta tîpo inyo sa'manta'pî. ³⁷ Tarîpai mîikîrî wanî'pî 84 kaisarî ikono po. Aako'manpîti'pî epîremanto' yewî' ta. Mîikîrîya Paapa yapurîpîti'pî wei, ewaron kaisarî tekkari tonpai pra eepîremapîti'pî. ³⁸ Mîikîrî Ana iipî'pî inkamoro pia Simeãoya taasa' tanne. Mîrîrî yai Paapa yapurî'pîiya mîikîrî more yarimasai'ya ye'nen. —Morî pe man, Paapa —ta'pîiya. Moropai tamî'nawîronkon pî' ekaremekî'pîiya mîikîrî more yekare inkamoro Jerusalém ponkon pîika'tînen nîmî'nenan pî'.

Nazaré Pona To' Enna'po

³⁹ Mîrîrî tîpo tamî'nawîron Paapa maimuya taasa' yawîrî ikupî tîpo'nîkon, José moropai Maria enna'po'pî Galiléia pata pona, tîpata Nazaré cidaderî pona. ⁴⁰ Miarî mîikîrî more arenta'pî moropai meruntî ke eena'pî. Epu'nen pe awanî'pî moropai Paapa wanî'pî iipia, iko'mannîpî'pîiya morî pe.

Judeuyamî' Yenupanenan Yenupa Jesusya Maasaron Pe Si'ma

⁴¹ Kono' kaisarî Jesus yuntonon wîtipîti'pî Jerusalém pona Páscoa Judeuyamî' festarî pî'. ⁴² Mîrîrî warantî to' wîti'pî festa pî' asakî'ne pu' pona tîmo'tai (12) Jesus kono po tîise tesorukon ta. ⁴³ Tamî'nawîrî festa ataretî'kasa' tîpo to' enna'po pia'tî'pî tewî'kon ta. Tîise Jesus e'nîmî'pî Jerusalém po tuntononya epu'tî pra tîise. ⁴⁴ Itun esenumenka'pî tonpayamî' pokonpe attî kai'ma awanî'pî. Mîrîrî ye'nen to' ese'ma'tî'pî. To' wîti'pî tiwin wei kaisarî tîise to' enpenata'pî ipî'. Inkamoroya yuwa'pî itonpayamî' kore'ta pî'. ⁴⁵ Tîise eporî to'ya pîn. Mîrîrî ye'nen to' enna'po'pî Jerusalém pona yuwai. ⁴⁶ Eseurîwî'ne wei kaisarî tîiko'mamîkon tîpo, eporî'pî to'ya epîremanto' yewî' ta. Judeuyamî' yenupanenan kore'ta to' eseurîma eta pî' awanî'pî moropai to' yekaranmapo'pîti'pîiya. ⁴⁷ Tamî'nawîronkon mîikîrî eseurîma etatîponkon esenumenka'pî kure'ne teesewankono'mai. Maasa pra epu'nen pe awe'to' pî' moropai to' maimu yu'to'ya pî' to' esenumenka'pî kure'ne epu'tî tîuya'nîkon yentai. ⁴⁸ Mîikîrî era'ma tîuya'nîkon yai, ituntonon esewankono'ma'pî. Mîrîrî yai isanya ta'pî ipî': —Unre, î' wani' awanî ye'nen mîrîrî warantî awanî? Ayunya moropai uuriya anna esewankono'ma kure'ne ayuwa pî' —ta'pîiya.

⁴⁹ Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Î' ton pe see uyuwaya'nîkon mîrîrî? Epu'tîya'nîkon pra naatî uyun yewî' ta uurî wanî e'pai awanî? —ta'pîiya.

⁵⁰ Tîise inkamoroya î' taa Jesusya epu'tî to'ya pra awanî'pî.

⁵¹ Mîrîrî tîpo Jesus enna'po'pî tuntonon pokonpe Nazaré pona moropai aako'mamî'pî. Tuntonon maimu yawîrî awanî'pî. Tamî'nawîrî mîrîrî iteseru tînera'ma'pî pî' isan enpenatapîti'pî.

⁵² Mírírí yai Jesus arenta'pí, kure'ne eena'pí. Moropai epu'nen pe awe'to' nírí ena'pí kure'ne. Paapa wakírí pe awaní'pí moropai pemonkonyamí' nírí wakírí pe awaní'pí.

3

João Batista Eseurímato'
(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Jo 1.19-28)

¹ Reiyamí' esa' pe tíwe'sen Tibério wani'pí Roma pata esa' pe. Mia' tamí'nawírí tíise, mia'taikin kaisarí ipona kono' (15) kaisarí awaní'pí pata esa' pe. Mírírí yai Pôncio Pilatos wani'pí Judéia pata esa' pe. Herodes wani'pí mírírí yai Galiléia pata esa' pe. Moropai Herodes yakon Filipe wani'pí Ituréia pata esa' pe, moropai Traconites pata esa' pe. Moropai Lisánias wani'pí Abilene pata esa' pe. ² Anás moropai Caifás wani'pí teepíremasanon esanon pe. Mírírí yai Paapa eseuríma'pí Zacarias munmu, João yarakkírí keren po. ³ Moropai Joãoya itekare ekaremekí pinunpa'pí. Tamí'nawírí Jordão iren ratai poro tíiko'mansenon pí'. Taapítí'píiya see warantí: —Morí Paapa yeseru yapi'tí, imakui'pí ankupí'píkon tírumakai tamí'nawírí, Paapaya tíwanmíra iku'to'pe. Moropai esenpatakona'tí —ta'píiya. ⁴ Mírírí warantí ekareme'pítí'pí Joãoya penaron profeta Isaías nuri'tíya imenuka'pí tíkaaretarí po yawírí. Awe'menukasa' wani'pí see warantí:

Keren po pemonkon man tíwentaimepítí pí'. See warantí taapítíiya:
“Uyepotoríkon erepanto' ton konekatí.

Morí pe to'sarí ite'marí ton konekatí, eerepanto'pe.

⁵ Tamí'nawíron wí'kon yarappana pí' tíwe'senkon ena kupí sírírí yettapusa' pe. Moropai inonkon wí'kon wani' kupí sírírí se' kaisarí awe'to'pe.

Moropai wayai wayai pe tíwe'sen e'makon wani' kupí sírírí to'saron pe moropai e'makon sakísakípankon ena kupí sírírí se' kaisarí.

⁶ Mírírí yai tamí'nawíronkon pemonkonyamí'ya píika'tínto'pe Paapa nítírí'pí epu'tí kupí sírírí,” taiya

Is 40.3-5

kai'ma Isaías nímenuka'pí. Mírírí yawírí ikupí'pí Joãoya.

⁷ Mírírí yai aríníkon pemonkonyamí' wítí'pí esenpatakonaí João pia. Tíise Joãoya taapítí'pí to' pí': —Íkíiyamí' amírí'níkon. Aní'ya ekareme'sa' apí'níkon, Paapa ekore'mato' yapai awe'píika'tíkon kai'ma, amakuyíkon rumakaya'níkon pra tíise? Paapaya atarumatíkon kupí sírírí. ⁸ Mírírí ye'nen ayeserukon imakui'pí ku'to'ya'níkon rumakatí. Moropai amenan morí ayeserukon ton yapi'tí tamí'nawíronkonya ayeserurí'píkon rumakasa'ya'níkon epu'to'pe. Tíise aawarírí'níkon rí kíkátí: “Paapa yapurínenan anna maasa pra Abraão payanní'san pe anna wani' ye'nen,” kíkátí. Mírírí taaya'níkonya ya í' pe pra rí awaní, awe'píika'tíkon pepín. Tíise tauya sírírí, ayentakon Abraão payanní'san pe tiaronkon kupí Paapaya e'painon seeni' tí'kon ke. ⁹ A'kí, wa'ka moro man yei ya'títo'pe ikara yawírí teeperu tínen pepín. Mírírí yenumí to'ya apo' ya' aaranto'pe. Mírírí warantí Paapaya ikupí kupí sírírí inkamoro imakui'pí teserukon rumakatíponkon pepín pí'.

¹⁰ Mírírí ekanranmapo'pí pemonkonyamí'ya João pí': —Moriya í' kin kupí annaya e'painon? —ta'pí to'ya.

¹¹ Inkamoro maimu yuku'pí Joãoya: —Aní' wani' ya asakí'ne ipon mîkíríya itakon tírí e'pai awaní í' ton pín pia. Moropai aní' wani' ya tekkari ke tiaron yentai, mîkíríya irataika e'pai awaní í' ton pín pia —ta'píiya.

¹² Mîrîrî yai João pia tiaronkon tesa'kon ton pe tîniru yapisî pî' teesenyaka'masanon erepamî'pî esenpatakonakai. Moropai João ekaranmapo'pî to'ya. Ta'pî to'ya: —Anna yenupanen, î' kupî annaya e'painon? —ta'pî to'ya ipî'.

¹³ Moropai to' maimu yuuku'pî João'ya: —Tîniru tînenan winîpai kure'ne tîniru yapisîya'nîkon kai'ma ke'tî. Yapi'to'pe ta'pî yentai yapisîya'nîkon kai'ma ke'tî —ta'pîya.

¹⁴ Moropai tiaronkon surarayamî'ya nîrî João ekaranmapo'pî. Ta'pî to'ya: —Anna kanan, î' kupî annaya e'painon?

Ta'pî João'ya: —Anî'rî taruma'tîya'nîkon e'pai pra man, tîniru yu'se awanîkon wenai, seru'ye' pe, î' inkupî'pî ton pra tîise. Tîise tauya taatausinpai e'tî ayepe'pikon anapisîkon pî' inî' panpî' itu'se tîwe'se pra —ta'pîya.

¹⁵ Mîrîrî yai pemonkonyamî' esenumenka'pî piika'titon pe João yarimasa' Paapaya kai'ma. «Maasa pra Paapa nîmenka'pî Cristo nîmîkî pî' to' wani'pî.» —Yai pra Cristo mîikîrî, Paapa nîmenka'pî pe awanî —taapî'tî'pî to'ya João pî'.

¹⁶ Mîrîrî epu'tî tîuya ye'nen João'ya ta'pî tamî'nawîronkon pî':

—Uuriya ayenpatakonakon tuna ke neken. Tîise tiaron yi'nî pî' man uye'ma'pî pî', ipîkku pe tîwe'sen uyentainon. Mîrîrî ye'nen uuriya mîikîrî pisa'sa' yewa yeuka eserike pra awanî, itarumai'pî pe wani' ye'nen. Mîikîriya amîrî'nîkon «imakui'pî rumakatîponkon» yenpatakona kupî sîrîrî Mori Yekaton Wannî enato'pe ayesa'kon pe. Moropai apo' ke esenpatakonakon kupî sîrîrî. «Mîrîrî warantî ikupîya tamî'nawîrî imakui'pî mo'kapa kai'ma.»

¹⁷ Mîikîrî yenia trigo sururukato' wani. Mîrîrî ke isururukaiya. Ipi'pî kore'tapai yaimenkaiya. Morîkon konekaiya itense' ya'. Mîrîrî pi'pîrî'pî po'tîuya apo' ya' eesi'nîpî neporîton pe pra —ta'pî João'ya.

¹⁸ Mîrîrî warantî itekare ekaremekî tîuya yai, pemonkonyamî' panamapî'tî'pîya tu'ke teeseurîmato' ke. Maasa pra imakui'pî tesorukon rumaka to'ya yu'se awanî'pî kure'ne. ¹⁹ Mîrîrî yai pata ko'mannî'nen Herodes panamapî'tî'pîya kure'ne imakui'pî ku'sai'ya wenai. Tîise Herodes ekore'ma'pî ipî'. Maasa pra takon no'pî Herodias yarakkîrî awanî pî' eeseurîmasa' wenai. ²⁰ Mîrîrî ye'nen inî' panpî' imakui'pî kupî'pîya. João yarakkamo me'po'pîya atarakkannîto' ta inî' itekare ekaremekîya namai.

Jesus Yenpatakona'pî João'ya

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹ Tîise mîrîrî rawîrî pemonkonyamî' yenpatakonasai'ya yai Jesus nîrî yenpatakona'pî João'ya. Mîrîrî yai Jesus epîrema tanne, ka' esettapuruka'pî.

²² Moropai Mori Yekaton Wannî autî'pî ipona waku'kaimî pe. Moropai mai ka' poinon eseurîma'pî taawon see warantî: —Amîrî unmu, uwakîrî pu'kuru amîrî. Kure'ne apî' atausinpa sîrîrî —ta'pî Paapaya.

Jesus Tamorî'san

(Mt 1.1-17)

²³ Mîrîrî yai teesenyaka'mato' pia'tî Jesusya yai, ikono po wani'pî 30 kono' kaisari. Mîikîrî pî' to' esenumenkapî'tî'pî José munmu pe awanî kai'ma.

Mîikîrî José wani'pî Heli nurî'tî munmu pe.

²⁴ Heli wani'pî Matâ nurî'tî munmu pe.

Matâ wani'pî Levi nurî'tî munmu pe.

Levi wani'pî Melqui nurî'tî munmu pe.

Melqui wani'pî Janai nurî'tî munmu pe.

Janai wani'pî José nurî'tî munmu pe.

²⁵ José wani'pî Matatias nurî'tî munmu pe.

Matatias wani'pî Amós nurî'tî munmu pe.

Amós wani'pî Naum munmu pe.

Naum wani'pî Esli nurî'tî munmu pe.

Esli wani'pî Nagaí nurî'tî munmu pe.

²⁶ Nagaí wani'pî Máate nurî'tî munmu pe.

Máate wani'pî Matatias nurî'tî munmu pe.

Matatias wani'pî Semei nurî'tî munmu pe.

Semei wani'pî Joseque nurî'tî munmu pe.

Joseque wani'pî Jodá nurî'tî munmu pe.

²⁷ Jodá wani'pî Joanã nurî'tî munmu pe.

Joanã wani'pî Resá nurî'tî munmu pe.

Resá wani'pî Zorobabel nurî'tî munmu pe.

Zorobabel wani'pî Salatiel nurî'tî munmu pe.

Salatiel wani'pî Neri nurî'tî munmu pe.

²⁸ Neri wani'pî Melqui nurî'tî munmu pe.

Melqui wani'pî Adi nurî'tî munmu pe.

Adi wani'pî Cosã nurî'tî munmu pe.

Cosã wani'pî Elmadã nurî'tî munmu pe.

Elmadã wani'pî Er nurî'tî munmu pe.

²⁹ Er wani'pî Josué nurî'tî munmu pe.

Josué wani'pî Eliézer nurî'tî munmu pe.

Eliézer wani'pî Jorim nurî'tî munmu pe.

Jorim wani'pî Matate nurî'tî munmu pe.

Matate wani'pî Levi nurî'tî munmu pe.

³⁰ Levi wani'pî Simeão nurî'tî munmu pe.

Simeão wani'pî Judá munmu pe.

Judá wani'pî José nurî'tî munmu pe.

José wani'pî Jonã nurî'tî munmu pe.

Jonã wani'pî Eliaquim nurî'tî munmu pe.

³¹ Eliaquim wani'pî Meleá nurî'tî munmu pe.

Meleá wani'pî Mená nurî'tî munmu pe.

Mená wani'pî Matatá nurî'tî munmu pe.

Matatá wani'pî Natã nurî'tî munmu pe.

Natã wani'pî Davi nurî'tî munmu pe.

³² Davi wani'pî Jessé nurî'tî munmu pe.

Jessé wani'pî Obede nurî'tî munmu pe.

Obede wani'pî Boaz nurî'tî munmu pe.

Boaz wani'pî Salmom nurî'tî munmu pe.

Salmom wani'pî Nassom nurî'tî munmu pe.

³³ Nassom wani'pî Aminadabe nurî'tî munmu pe.

Aminadabe wani'pî Admim nurî'tî munmu pe.

Admim wani'pî Arni nurî'tî munmu pe.

Arni wani'pî Esrom nurî'tî munmu pe.

Esrom wani'pî Farés nurî'tî munmu pe.

Farés wani'pî Judá nurî'tî munmu pe.

Judá wani'pî Jacó nurî'tî munmu pe.

³⁴ Jacó wani'pî Isaque nurî'tî munmu pe.

Isaque wani'pî Abraão nuri'tî munmu pe.
 Abraão wani'pî Terá nuri'tî munmu pe.
 Terá wani'pî Nacor nuri'tî munmu pe.
³⁵ Nacor wani'pî Serugue nuri'tî munmu pe.
 Serugue wani'pî Ragaú nuri'tî munmu pe.
 Ragaú wani'pî Faleque nuri'tî munmu pe.
 Faleque wani'pî Éber nuri'tî munmu pe.
 Éber wani'pî Salá nuri'tî munmu pe.
³⁶ Salá wani'pî Cainã nuri'tî munmu pe.
 Cainã wani'pî Arfaxade nuri'tî munmu pe.
 Arfaxade wani'pî Sem nuri'tî munmu pe.
 Sem wani'pî Noé nuri'tî munmu pe.
 Noé wani'pî Lameque nuri'tî munmu pe.
³⁷ Lameque wani'pî Matusalém nuri'tî munmu pe.
 Matusalém wani'pî Enoque nuri'tî munmu pe.
 Enoque wani'pî Jarete nuri'tî munmu pe.
 Jarete wani'pî Maleleel nuri'tî munmu pe.
 Maleleel wani'pî Cainã nuri'tî munmu pe.
³⁸ Cainã wani'pî Enos nuri'tî munmu pe.
 Enos wani'pî Sete nuri'tî munmu pe.
 Sete wani'pî Adão nuri'tî munmu pe.
 Adão wani'pî Paapa nikupî'pî pe.

4

Imakui'pî Kupî Jesusya

Emapu'ti Yonpa Makuiya Teuren (Mt 4.1-11; Mc 1.12-13)

¹ Morî Yekaton Wannî yarakkîrî Jesus enna'po'pî iren Jordão kapai. Itesa' pe miikîrî Morî Yekaton Wannî wani'pî. Mirîrî ye'nen Jesus yari'pîiya keren pona. ² Miarî Jesusya imakui'pî kupî yu'se Makui ko'mamî'pî asakî'ne pemonkon wei kaisarî. Mirîrî yai î' tonpai pra Jesus wani'pî. Mirîrî ye'nen emi'ne awani'pî.

³ Mirîrî yai Makuiya ta'pî ipî': —Innape Paapa munmu pe awani. Mirîrî ye'nen aawarîrî ka'kî tî' pî' eetinyaka'mato'pe ayu pe —ta'pîiya.

⁴ Miikîrî maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîiya: —Paapa maimu e'menukasa' man pena see warantî:

“Tiyu pî' neken pemonkon ko'mamî pepîn”,
 taasai'ya man —ta'pî Jesusya.

Dt 8.3

⁵ Mirîrî tîpo inî'rî Makuiya Jesus yonpa'pî. Moropai yari'pîiya kawînan wî' pona. Moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ko'manto'kon patakon yenpo'pîiya tiwinarî. ⁶ Moropai ta'pî Makuiya Jesus pî': —Tamî'nawîrî sîrîrî morî tîrîuya aapia ipikku pe awanîpa, pemonkonyamî' esa' pe awanîpa. Mirîrîya meruntî ke awani amaimu yawîrî tamî'nawîronkon ko'mamî. Tamî'nawîrî sîrîrî uupia itîisa' tîrîuya e'painon, anî' itu'se uurî e'to' pia. ⁷ Mirîrî ye'nen tîrîuya aapia, awe'sekunka ya uyapurî —ta'pîiya Jesus pî'.

⁸ Jesusya miikîrî maimu yuuku'pî: —Paapa maimu e'menukasa' man see warantî:

“Ayepotorî Paapa yapurîkî. Miikîrî maimu yawîrî neken ako'mankî”, *Dt 6.13*

taasai'ya man —ta'píi'ya.

⁹ Mírírí típo iní'rí Makuiya Jesus yari'pí Jerusalém pona epîremanto' yewí' neka'ta pona, kawínan panpí' pona yanu'nípí'píi'ya. Moropai ta'píi'ya Jesus pí': —Innape Paapa munmu pe awanî. Maasa arapunkí tarípai non pona.

¹⁰ Maasa pra Paapa maimuya taasa' man:

“Paapaya típoitírítonon inseríyamí' yarima pe man aapia apíika'títo'pe to'ya.

¹¹ Tenyakon ke ayapisí to'ya

tí' pona a'pu pa'tíya namai”,

Sl 91.11,12

taasai'ya man —ta'pí Makuiya ipí'. —Mírírí ye'nen arapunkí —ta'píi'ya Jesus pí'.

¹² Míikírí maimu yuuku'pí Jesusya: —Tíise Paapa maimu e'menukasa' man see warantí:

“Ayepotorí Paapa tonpai pra e'kí”,

Dt 6.16

taasai'ya man —ta'píi'ya.

¹³ Tamí'nawírí mírírí warantí Jesusya imakui'pí kupí emapu'tí yonpa'pí Makuiya, tíise ikupíi'ya pra awaní'pí. Imaimu yawírí Jesus waní pín. Mírírí ye'nen Makuiya irumaka'pí mararí, moropai tíiko'manse pu'kuru pra iipia tíwenna'pópa.

Jesus Esenyaka'ma Pia'tí Galiléia Pata Pó

(Mt 4.12-17; Mc 1.14,15)

¹⁴ Mírírí típo Jesus enna'po'pí Galiléia pata pona. Moropai Morí Yekaton Wanní meruntíri waní'pí yarakkírí. Moropai Jesus yekare eta'pí tamí'nawíronkon mírírí pata ponkonya. ¹⁵ Míikíríya pemonkonyamí' yenupa'pí to' epere'to'kon yewí'kon ta pí'. Moropai míikírí yapurípítí'pí tamí'nawíronkonya miarí.

Nazaré Po Jesus Waní

(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶ Mírírí yai Jesus wítí'pí Nazaré cidaderí pona. Mírírí cidade waní'pí aarenta'pí pata'pí pe. Miarí tésere warantí rí sábadó yai attí'pí Judeuyamí' epere'to' yewí' ta. Moropai miarí míikírí e'mí'sa'ka'pí Paapa maimu e'menukasa' erenkai. ¹⁷ Moropai tiwin warayo'ya penaro' Paapa maimu ekareme'nen profeta Isaías nurí'tí kaaretarí tírí'pí iipia. Míikíríya kaareta arakanmoka'pí, moropai mírírí kaareta po awe'menukasa' eporí'pí see warantí:

¹⁸ —Uyepotorí yekaton man uupia.

Mírírí ye'nen míikíríya umo'ka'pí tekare ekareme'to'peuya kai'ma manni'kan sa'ne í' ton pínon pí'.

Moropai manni'kan to' e'píika'tí eseríkankon pepín,

teeyatonon newa'tí'san inkamoro rumakato'peuya umo'ka'píi'ya.

Moropai enkaru'nankon sa'ne yenu yenponkato'peuya iní'rí era'mato'pe to'ya.

Moropai tíwe'taruma'tí tíiko'mansenon e'taruma'tí namai

to' píika'títo'peuya umo'ka'píi'ya.

¹⁹ Moropai típemonkonoyamí' pia uyarima'píi'ya

í' pensa to' píika'tí Uyepotoríkonya ekareme'to'peuya

Is 58.6, 61.1,2

—ta'píi'ya.

²⁰ Mírírí erenkasa' tíuya típo, Jesusya mírírí kaareta yettapurí'pí. Mírírí tírí'píi'ya míikírí warayo' í'tírítípon pia. Moropai eereuta'pí. Míikírí yenu pikírí

tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî'pî mîrîrî epere'to' yewî' ta. ²¹ Mîrîrî yai eeseurîma pia'tî'pî: —Innape see mîrîrî Paapa maimuya taasa' yawîrî awe'ku'sa' man sîrîrîpe, mîrîrî etaya'nîkon manni'. „Manni' pemonkon yarima tûuya taasa' Paapaya manni' uurî, —ta'pîiya.

²² Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' eseurîma'pî morî pe Jesus maimu pî'. Mararî pra teesenumenkai to' wanî'pî, morî imaimuya î' taasa' pî'. Tîise ta'pî to'ya tîwarîrî'nîkon: —José munmu pepîn kin mîikîrî? —ta'pî to'ya.

²³ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Epu'tî pî' wai, sîrîrî taato' ankapai awanîkon upî'. “Pri'yawonkon pepîn yepî'tînen amîrî. Mîrîrî ye'nen aawarîrî esepî'tîkî, era'mato'pe annaya”, taaya'nîkon. Moropai taaya'nîkon kupî sîrîrî: “Cafarnaum po pemonkonyamî' pri'yawonkon pepîn yepî'tî'pîya yekare eta'pî annaya. Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî iku'kî tarî apata ya””, taaya'nîkon kupî sîrîrî upî' —ta'pîiya.

²⁴ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —Innape tauya apî'nîkon, Paapa maimu ekareme'nen yapîsî to'ya pepîn, itonpayamî'ya morî pe, maasa pra innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen —ta'pîiya. ²⁵ —Yairon pî' eseurîma etatî. Pena Paapa maimu ekareme'nen Elias nurî'tî wanî yai, kono' rena pra awanî'pî seurîwî'ne kono' arakkita pairî kaisarî. Mîrîrî ye'nen kure'ne iwan wanî'pî miarî Israel po. Moro to' wanî'pî tu'ke pu'kuru wîrî'sanyamî' inyo isa'manta'san, Elias pata ya'. ²⁶ Tîise inkamoro pia Elias yarimasa' Paapaya pra man to' pîika'tîto'peiya, iwan pe to' wanî tanne. Maasa pra innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. Tîise tiaron pata pona Sidom pata pon Sarepta itese' yarima'pî Paapaya, wîrî' inyo isa'manta'pî pia ipîika'tîto'peiya. ²⁷ Mîrîrî warantî awanî'pî nîrî pena Eliseu nurî'tî ko'mamî yai. Tu'ke pri'yawonkon pepîn ere' pokonkon wanî'pî, paran itese' leprosia. Tîise inkamoro Judeuyamî' yepî'tî Eliseuya pra awanî'pî, innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. Tiwînan neken esepî'tî'pî tiaron pata pon, Sîria pata pon, Judeu pepîn Naamâ itese' esepî'tî'pî —ta'pî Jesusya.

²⁸ Mîrîrî taiya eta tûuya'nîkon yai, tamî'nawîronkon mîrîrî epere'to' yewî' tawonkon pemonkonyamî' ekore'ma'pî mararî pra ipî'. „Maasa pra epu'tî'pî to'ya, to' pî' Jesus eseurîmasa' ye'nen.” ²⁹ Mîrîrî ye'nen Jesus yapî'se to' e'mî'sa'ka'pî. Yapîsî'pî to'ya moropai iworoka'pî to'ya poro pona. Moropai cidade poi yari'pî to'ya. Mîrîrî kawînan wî' ipo cidade e'to' pona yari'pî to'ya, mîikîrî yenumîkonpa kai'ma miarî poi non pona. ³⁰ Tîise mîikîrî epa'ka'pî arinîkon pemonkonyamî' emurukuntî'san kore'tapai. Moropai attî'pî.

O'ma' Yarakkîrî Tîwe'sen Warayo' Yapai

Yenpa'ka Jesusya (Mc 1.21-28)

³¹ Mîrîrî tîpo Jesus wî'tî'pî Cafarnaum cidaderî pona, Galiléia pata pon. Miarî to' epere'to' yewî' ta pemonkonyamî' yenupa'pîiya erî'ka'nîto' weiyu yai. ³² Mîikîrî maimu pî' mararî pra pemonkonyamî' esenumenkai'pî miarî. Maasa pra eeseurîmato' wanî'pî meruntî ke pu'kuru, Paapa maimu pe awanî'pî.

³³ Moro to' epere'to' yewî' ta, o'ma' yarakkîrî tîwe'sen warayo' wanî'pî. Jesus eseurîma eta tûuya pe, mîikîrî o'ma' entaime'pî meruntî ke pu'kuru. ³⁴ Ta'pîiya Jesus pî': —Jesus amîrî, Nazaré pon, î' ku'se aai'sa' sîrîrî anna pî'? Anna

tî'kai ka'rî aai'sa'? —ta'pîiya. —Morî pe ayepu'nen uurî, amîrî wanî morî pe pu'kuru. Paapa narima'pî pe awanî —ta'pîiya Jesus pî'.

³⁵ Tîise Jesusya ta'pî o'ma' pî': —Moo e'kî, kîseurîmai —ta'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya: —Mîikîrî warayo' yapai epa'kakî. Moropai o'ma'ya mîikîrî warayo' yenumî'pî non pona, tamî'nawîronkonya era'ma tanne. Moropai eepa'ka'pî warayo' yapai tîpa'tîi pra.

³⁶ Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon esenumekasa' wanî'pî mararî pra. Moropai inkamoro'ya ta'pî tîuwarîrî'nîkon: —Î' ye'ka see mîserî? Meruntî imaimu —ta'pî to'ya. —Mîserî warayo' wanî meruntî ke pu'kuru. Maasa pra o'ma'kon pî' taiya: “Epa'katî”, taiya moropai to' epa'ka. Imaimu yawîrî to' wîtî —ta'pî to'ya. ³⁷ Mîrîrî tîpo mîrîrî Jesus nikupî'pî yekare esekaremekî'pî mîrîrî pata poro.

Mararonkon Pepîn

Pri'yawonkon Pepîn Yepî'tî Jesusya

(Mt 8.14-17; Mc 1.29-34)

³⁸ Mîrîrî tîpo Jesus epa'ka'pî to' eperè'to' yewî' tapai. Moropai attî'pî Simão yewî' ta. Miarî pri'yawon pepîn Simão yawo'pî wanî'pî. Eekomi'masa' mararî pra. Mîrîrî ye'nen Jesusya îplika'tîto'pe esatî'pî to'ya. ³⁹ Mîrîrî ye'nen mîikîrî camarî pia Jesus e'rennuku'pî. Moropai ta'pîiya paran pî': —Atî'napankî —ta'pîiya. Moropai eekomi'makapî'pî ka'ne' pe. Moropai mîikîrî e'mî'sa'ka'pî. Moropai to' ya're' ton koneka pia'tî'pîiya.

⁴⁰ Moropai pata ewaronpamî pe tamî'nawîron pri'yawonkon pepîn tu'kan paran pî' tîwe'sanon yari'pî to' yonpayamî'ya Jesus pia. Moropai tenya tîrî'pîiya to' pona tiwin pî' tîise. Moropai inkamoro yepî'tî'pîiya. ⁴¹ Moropai o'ma'kon yenpa'ka'pîiya tu'kankon pemonkonyamî' yapai. O'ma'kon entaimepî'tî'pî teepa'kakon pe. Taapî'tî'pî to'ya ipî': —Amîrî wanî Paapa munmu pe pu'kuru —ta'pî to'ya. Paapa nîmenka'pî pe Jesus wanî epu'tî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen tîpî' to' eseurîma tîrî Jesusya pra awanî'pî.

Jesusya Itekare Ekaremekî

(Mc 1.35-39)

⁴² Pata erenma'sa' pe, Jesus epa'ka'pî mîrîrî cidade poi. Moropai attî'pî keren pona. Mîikîrî yuwa pia'tî'pî arinîkon pemonkonyamî'ya. Mîikîrî eposa' tîuya'nîkon pe tîipiapai'nîkon attî yu'se pra to' wanî'pî mîrîrî pata poro. ⁴³ Tîise Jesusya ta'pî to' pî': —Tiaron cidadekon po sîrîrî morî itekare ekaremekî'ya e'pai man Paapa pemonkono pe to' e'to'pe. Î' kai'ma Paapa iipî tamî'nawîronkon esa' pe anekareme'pai wai. Maasa pra sîrîrî tîmaimu ekareme'se Paapaya uyarima'pî —ta'pîiya.

⁴⁴ Mîrîrî warantî sîrîrî itekare Paapa maimu ekaremekî pinunpa'pîiya, to' eperè'to'kon yewî'kon tapî' tamî'nawîrî mîrîrî pata poro.

5

Jesus Maimu Pe Mararon Pepîn

Moro'yamî' Yapisî To'ya

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

¹ Moropai Jesus wanî'pî kasapan po Genesaré ku'pî ena po itekare ekaremekî pî'. Arinîkon pemonkonyamî' ii'sa' wanî'pî iipia Paapa maimu etai. Kîrîppe to' wanî'pî. ² Mîrîrî yai asakî'nan kanaukon era'ma'pî Jesusya mîrîrî

iku'pî ka aminke pra mîrîrî kasapan pî'. Mîrîrî kanaukon wani'pî moro'yamî' yapi'nenan nîrennuku'pî pe moro' worokato' tûuya'nîkon ronakonpa kai'ma. ³ Mîrîrî kanau yakon ya' Jesus asara'tî'pî Simão e'to' kanau ya'. Moropai Simão pî' ta'pî Jesusya mîkîrî atarimato'pe mararî kasapan poi. Moropai eereuta'pî kanau ya moropai inkamoro arinîkon pemonkonyamî' yenupa pia'tî'pîiya.

⁴ Teeseurîma aretî'ka tîpo ta'pîiya Simão pî': —Mairon ke tîwe'sen ya' kanau yaakî, moropai ayonpayamî' pokonpe si'ma mîrîrî moro' worokato'ya'nîkon yenuntî moro' yapisîkonpa —ta'pîiya.

⁵ Tîise Simãoya ta'pî: —Uyenupanen, anna esenyaka'masa' sîrîrî kure'ne ewaron ya' eerenmapî'pîkîrî, tîise anî' yapisî annaya pra man. Tîise “Yenuntî” taaya ye'nen, amaimu pe yenumî annaya sîrîrî —ta'pîiya.

⁶ Mîrîrî moro' worokato' yenumî'pî to'ya tuna ka. Mîrîrî ke moro'yamî' yapisî'pî to'ya mararî pra. To' worokato' to'ya ya moro'yamî' yapitanîpî yonpa pra awanî'pî. Awe'karaka yonpa'pî tu'ke to' wani' ye'nen.

⁷ Mîrîrî ye'nen tiaron kanau ya' tîwe'sanonkon tonpakon yanno'pî to'ya, tîpîika'tî'nîkon to' i'to'pe kai'ma. Inkamoro wî'tî'pî to' pia. Moropai tîkanaukon, sa'nîrî yannîpî'pî to'ya moro'yamî' ke. Inkamoro kanau eseuronka yonpa'pî amî'ne pe moro'yamî' wani' ye'nen.

⁸ Mîrîrî warantî awe'kupî era'ma tûuya ye'nen, Simão Pedro e'sekunka'pî Jesus pia. Moropai ta'pîiya: —Uyepotorî, uurî sa'ne wani' imakui'pî ku'nen pe. Mîrîrî ye'nen uupiapai atarimakî. „Morî pe awe'to' warantî pepîn uurî, —ta'pîiya Jesus pî'.

⁹ Mîrîrî warantî eeseurîma'pî maasa pra moro'yamî' yapi'sa' tûuya'nîkon era'ma'pîiya. Mîrîrî ye'nen Simão moropai tiaronkon ipokonpe tîwe'sanon inkamoro esenumenka'pî mararî pra. ¹⁰ Moropai Tiago moropai João, Zebedeu munkîyamî' inkamoro Simão pokonpe si'san, nîrî esenumenka'pî mararî pra.

Moropai Jesusya ta'pî Simão pî': —Eranne' pe pra e'kî. Sîrîrî pata pai amîrî esenyaka'ma pe nai moro'yamî' yapisî pî' pra. Tarîpai eesenyaka'ma pe nai pemonkonyamî' pî', upemonkono pe to' enato'pe —ta'pîiya.

¹¹ Moropai inkamoroya tîkanaukon yeku'na'pî kasapan pona. Miarî inîmikî'pî to'ya tamî'nawîrî moropai to' wî'tî'pî Jesus wenairî.

Leprosa Pî' Tîwe'sen Yepî'tî Jesusya (Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹² Tiaron pensa Jesus wani'pî cidade po. Leprosa itese' paran pî' tîwe'sen wani'pî. Mararî pra itesa' poro ere' pe awanî'pî. Mîkîrîya Jesus era'ma'pî. Ipîku pe awanî' epu'tî tûuya ye'nen, inama tûuya pe mîkîrî e'sekunka'pî irawîrî, non pona tenpata tîrennu'se. Moropai mîkîrîya Jesus yeka'nunka'pî. Ta'pîiya Jesus pî': —Epu'tî pî' wai, amîrî uyepî'tî ton, Uyepotorî. Uurî anepî'tîpai awanî ya, uyepî'tîya —ta'pîiya.

¹³ Mîrîrî taiya ye'nen Jesusya tenya kainumî'pî. Moropai yapi'pîiya. Moropai ta'pîiya: —Inna, ayepî'tûuya —ta'pîiya. Mîrîrî pe rî iteparan esera'ma pra eena'pî. Eeseptî'pî.

¹⁴ Mîkîrî pî' ta'pî Jesusya: —Anî' pî' mîrîrî eeseptî'tîsa' manni' kîsekaremekîi. Tîise matîi teepîremasen pia, î' kai'ma eeseptî'tîsa' era'mato'peiya. Moropai Paapa pia antîrî ton mayayamî' marîi teepîremasen pia Moisés kaaretarîya taasa' yawîrî. Eeseptî'tîsa' epu'to'peiya mîrîrî mîkupîi —ta'pîiya ipî'.

¹⁵ Tîise Jesusya mîrîrî ye'ka ku'sa' yekare etasa' tûuya'nîkon pe ekaremekî'pî to'ya, tamî'nawîronkonya epu'tî'pî. Moropai mîrîrî etasa' tûuya'nîkon pe arinîkon pemonkonyamî' iipî'pî iipia, imaimu etai moropai esepî'tîi teparankon winîpai. ¹⁶ Tîise tu'ke ite'ka Jesus atarimapî'tî'pî tiaronkon kore'tapai tiwin-sarî epîremai. Moro eepîremapî'tî'pî.

Eke'nepamî'pî Warayo' Yepî'ti Jesusya
(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷ Mîrîrî yai Jesusya pemonkonyamî' yenupa tanne, fariseuyamî' moropai Moisés nurî'tiya yenupato' pî' yenupatonkon nîrî ereutasas' wanî'pî iipia etai. Inkamoro wanî'pî iipî'san pe Galiléia pata poi, moropai Judéia pata poi, moropai Jerusalém cidaderî poi. Jesus pia Uyepotorîkon meruntîri wanî ye'nen, pri'yawonkon pepîn yepî'tîpî'tiya. ¹⁸ Mîrîrî yai tiaronkon warayo'kon asakîronkonya pri'yawon pepîn eke'nepamî'pî enepî'pî tette' ta tîise, Jesusya yepî'tîto'pe kai'ma. Mîikîrî sa'ne anawonnî'pai to' wanî'pî Jesus rawîrî itîrîkonpa. ¹⁹ Tîise yawonnî'pî to'ya eserîke pra awanî'pî. Maasa pra intapîkîrî mîrîrî wîttî ita to' e'to' wanî'pî, to' ewomî yentai. Mîrîrî ye'nen mîikîrî sa'ne pri'yawon pepîn yanu'nîpî'pî to'ya wîttî neka'ta pona. Moropai Jesus kaisarî wîttî yamî'to' yaranka'pî to'ya. Moropai mîikîrî sa'ne enu'tî'pî to'ya tette' ta tîise, pemonkonyamî' kore'ta pî' Jesus rawîrî.

²⁰ Kure'ne innape tîkupî to'ya epu'tî tûuya ye'nen, Jesusya ta'pî mîikîrî pri'yawon pepîn eke'nepamî'pî pî': —Uyonpa, imakui'pî ankupî'pî kupî'pî wai uwanmîra —ta'pî Jesusya ipî'.

²¹ Mîrîrî taiya eta tûuya'nîkon pe, inkamoro Moisés nurî'tiya yenupanto' pî' yenupatonkon moropai tiaronkon fariseuyamî' eseurîma'pî tîiwarîrî'nîkon. —Anî' see mîserî warayo', Paapa pe tîwe'ku'sen, mîrîrî warantî eeseurîmato'pe. Maasa pra anî'ya imakui'pî pe pemonkon e'to' mo'ka pepîn Paapa pe pra si'ma. Tîise Paapaya neken ikupî tîiwanmîra —ta'pî to'ya.

²² Tewankon ya' to' esenumenka epu'tî'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya to' pî': —Î' ton pe see mîrîrî warantî eesenumenkakon mîrîrî? —ta'pîiya. ²³ —Î' ye'ka pe awanî e'painon sa'me pra mîikîrî warayo' eke'nepamî'pî pî' tauya ya, “Imakui'pî ankupî'pî kupî'pî wai uwanmîra” tauya ya, ou “E'mî'sa'kakî moropai asakî” tauya ya —ta'pîiya. —Sa'me pu'kuru awanî uyentai kai'ma eesenumenkakon —ta'pîiya. ²⁴ —Tîise meruntî man uupia, uurî'ka' poi iipî'pî pia. Tarî non po umaimu pe uwanmîra imakui'pî anî' nîkupî'pî ku'nen pe wanî. Mîrîrî epu'tîkonpa mîserî eke'nepamî'pî pî' tauya sîrîrî, e'mî'sa'kakî moropai ayette' yanmako'makî moropai atîki ayewî' ta —ta'pîiya.

²⁵ Mîrîrî pe rî ka'ne' pe mîikîrî warayo' e'mî'sa'ka'pî tamî'nawîronkonya era'ma tanne. Tette' yanmako'ma'pîiya. Moropai attî'pî tewî' ta. Mararî pra taatausinpai Paapa yapurî'pîiya tuutî ye'ka pe. ²⁶ Mîrîrî era'ma tûuya'nîkon ye'nen, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî'pî teesenumenkai mararî pra ipî'. Moropai inkamoroya Paapa yapurî'pî inamai'ma mararî pra. —Sîrîrî ye'ka esenumenkanto' era'masa' pra man tîise sîrîrîpe era'ma sîrîrî —ta'pî to'ya.

Levi Yanno Jesusya Tîwenairî Attîto'pe
(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷ Mîrîrî tîpo Jesus epa'ka'pî moropai attî'pî. Tuutî ye'ka pe warayo' Levi itese' ereutasas' era'ma'pîiya teesenyaka'mato' yaponse' po. Tesanonkon pia to' nîtrî tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masen. Mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —Aase

upikiri —ta'p'iya. ²⁸ Mii'kiri e'mi'sa'ka'pi moropai tam'i'nawiri teesenyaka'mato' rumaka'p'iya. Moropai atti'pi Jesus pikiri.

²⁹ Tiko'man pe pu'kuru pra kure'ne taatausinpai entamo'kanto' tu'kan koneka'pi Leviya Jesus tonpe tewi' ta. Inkamoro kore'ta arinike tiaronkon tiniru yapisi pi' teesenyaka'masanon wani'pi. Moropai tiaronkon pemonkonyami' niri ereutas'a' wani'pi to' kore'ta. ³⁰ Miriri yai fariseuyami', moropai Moises nuri'ti yenupanto' pi' yenupatonkon, itonpayami' pe tiwe'sanon inkamoro ekore'ma'pi Jesus nenupa'san winiki. Moropai ta'pi to'ya: — I' wani' awani ye'nen amiri'nikonya aya're'kon yonpa, moropai awukukon eniriya'nikon inkamoro tiniru yapisi pi' teesenyaka'masanon pokonpe, moropai tiaronkon pemonkonyami' imakui'san to' yeserukon pokonpe —ta'pi to'ya. „Maasa pra teeserukon yawiri nurakon pemonkonyami' pokonpe ta're'kon yonpa to'ya pepin tiwin kin.»

³¹ To' maimu yuuku'pi Jesusya: —A'ki, pri'ya pu'kuru tiwe'sananya tepi'tinenkon ton yuwa pepin. Tiise pri'ya pra tiwe'sananya neken yuwa —ta'pi Jesusya. ³² —Miriri waranti morikon pemonkonyami' yannoi uui'sa' pra wai. Tiise imakui'san pemonkonyami' yannoi uui'sa' siriri, imakui'pi to' nikupi'pi rumakato'pe to'ya —ta'pi Jesusya.

Tekkari Tonpai Pra Epiremanto' Pi' Jesus Eseurima
(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Miriri tipu inkamoroya ta'pi Jesus pi': —João Batista nenupa'san epiremapi' e'piti tekkarikon tonpai pra. Miriri waranti niri fariseuyami' nenupa'san wani —ta'pi to'ya. —Tiise anenupa'san wani miriri waranti pra, ta're'kon yonpa to'ya moropai tiwukukon eniri to'ya.

³⁴ To' maimu yuuku'pi Jesusya: —Tineta'san pokonpe tiwe'marimasen wani tanne ta're'kon tonpai pra ineta'san wani pepin. To' pokonpe tiwe'marimasen wani pikiri ta're'kon tonpai pra to' wani pepin. Tiise to' entamo'ka moropai to' atausinpa marari pra. ³⁵ Tiise tiwin wei mii'kiri tiwe'marimasen mo'ka tiaronkonya kupi siriri. Uuri wani tiwe'marimasen waranti, moropai unenupa'san wani ineta'san waranti. Umo'ka to'ya ya unenupa'sanya ta're'kon yonpa pepin, teesewankono'makon ye'nen —ta'pi Jesusya.

³⁶ Moropai Jesusya panton ekaremeki'pi. „Amenan esenupanto' pi', penaron esenupanto' pi' to' esenumenkato'pe ekaremeki'p'iya.» Ta'p'iya: —A'ki, ani'ya amenan kamisa poi i'pia'pi ya'ti pepin e'painon ipoi'pi pon e'karakasa' rumentanni ton. Maasa pra miriri ku'sai'ya ya, amenan ena a'ta ke. Moropai ipoi'pi pon niri ena imakui'pi pe. Miriri pia'pi imo'kasa' e'tiri pepin ipoi'pi pon yarakkiri, imakui'pi pe awani sa'niri —ta'pi Jesusya. ³⁷ —Moropai ani'ya amenan wo' konekasa' yara'ti pepin niri e'painon penaro' ipoi'pi cabra pi'pi konekasa' ya', wo' yense' pe. Maasa pra amenan wo' yara'tisa'ya wo' mai'ta ya, ipoi'pi tense' ya'morikkaiya, moropai wo' eti'kamo, aama'ta. ³⁸ Miriri namai amenan wo' konekasa' yara'ti e'pai awani amenan itense' cabra pi'pi konekasa' ya. Miriri waranti mori pe awani. ³⁹ Tiise penaro' wo' eniritiponkonya amenan wo' eniri pepin. Maasa pra taa to'ya: „Penaro' wo' wani mori pe amenan yentai”. Miriri ta'pi Jesusya „amenan ke to' yenupa tiuya ye'nen.»

6

*Erî'ka'nîto' Weiyu Pî Jesus Eseurîma
(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)*

¹ Erî'ka'nîto' weiyu sábadu yai Jesus asarî'pî trigo ye'ka kore'ta pî tînenupa'san pokonpe. Mîrîrî yai tuutîkon ye'ka pe inenupa'san ena'pî emi'ne. Mîrîrî ye'nen trigo pikka'pî to'ya. Mîrîrî pî'ka'pî to'ya tîsikiisiki'mai tenyakon ke. Mîrîrî yaku'pî to'ya. ² Miarî tiaronkon fariseuyamî wani'pî to' kore'ta. Mîrîrî era'ma tûuya'nîkon ye'nen ta'pî to'ya: —Î' ton pe see trigo pikka pî' eesenyaka'makon mîrîrî? Moisés nuri'tîya sirîrî erî'ka'nîto' weiyu yai esenyaka'manto'pe taasa' pra man —ta'pî to'ya.

³ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —A'kî, î' kai'ma kaareta erenkasa'ya'nîkon pra naatî? Pena rei Davi nuri'tî nîkupî'pî pî teeseurîmasen? Pena emi'ne awani'pî moropai ipokonpankon wani'pî. ⁴ Mîrîrî ye'nen mîikîrî ewomî'pî Paapa yewî' ta moropai Paapa pia to' nîrîrî'pî pāo mo'ka'pîiya. Moropai yaku'pîiya moropai itîrî'pîiya nîrî tîpokonpankonya ya'to'pe. Mîrîrî pî' Paapa ekore'ma pin, teepîremanon neken naku itîisa' ya'sa' to'ya pî' —ta'pîiya. ⁵ Jesusya teeseurîmato' yaretî'ka'pî see warantî: —Uurî ka' poi iipî'pî wani' erî'ka'nîto' weiyu yai tamî'nawîronkon nîkupî ton ekareme'nen pe —ta'pîiya.

*Itemekon Atapîmî'pî Warayo' Yepi'tî Jesusya
(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)*

⁶ Tiaron pensa Jesus ewomî'pî erî'ka'nîto' weiyu yai to' epereto' yewî' ta. Moropai to' yenupa pia'tî'pîiya. Mîrîrî yai warayo' wani'pî meruntî winon itemekon atapîmî'pî. ⁷ Mîrîrî yai miarî tiaronkon Moisés yeserurî'pî pî' yenupatonkon wani'pî moropai fariseuyamî nîrî wani'pî. Inkamoro wani'pî Jesus yenu pikîrî. Maasa pra erî'ka'nîto' weiyu yai anî' yepi'tîiya era'makonpa kai'ma. Î' ku'sai'ya ya, ipî' teeseurîmakonpa teserukon yawîrî pra awani' ye'nen. ⁸ Tîise Jesusya to' esenumenkato'kon epu'tî'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya mîikîrî warayo' itemekon atapîmî'pî pî': —E'mî'sa'kakî moropai satippe e'kî inkamoro kore'ta. Moropai warayo' e'mî'sa'ka'pî satippe eena'pî to' kore'ta. ⁹ Moropai ta'pî Jesusya to' pî': —Uurîya ayekaranmapokon sirîrî. Î' kai'ma uyeserukonya taasa' nai erî'ka'nîto' weiyu yaino pî'? Î' wani' mîrîrî, morî ku'to'pe sábadu yai, morî ou imakui'pî? Anî' pîika'tî ou tîwî anî' sa'manta tanne era'mapitî? —ta'pîiya.

¹⁰ Tîmaimu yuuku to'ya pra ye'ka pe, Jesusya tamî'nawîronkon tîwainokon era'ma'pî. Moropai ta'pîiya mîikîrî warayo' pî': —Ayemekon kainunkî. Moropai warayo'ya temekon kainumî'pî. Mîikîrî esepi'tî'pî.

¹¹ Mîrîrî era'masa' tûuya'nîkon ya pe to' ekore'ma'pî mararî pra. Moropai teeseurîmakon pia'tî'pî to'ya, î' kupî tûuya'nîkon pî' Jesus winîkî.

*Tînenupatonkon Menka Jesusya, 12 Kaisaronkon
(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)*

¹² Mîrîrî tîpo mararî tîiko'manse, Jesus enuku'pî wî' pona epîremai. Moropai ewaron iwa'ka'pîiya teepîrema pî' Paapa pî'. ¹³ Eerenma'sa' pe tînenupatonkon yanno'pîiya tîpia. Inkamoro menka'pîiya. Asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon menka'pîiya. Inkamoro yarimapa kai'ma itekare ekareme'se to' menka'pîiya. Mîrîrî warantî insamoro asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon wani'pî. ¹⁴ Awani'pî Simão. Mîikîrî ese'tî'pîiya Pedro kai'ma. Moropai itakon André wani'pî. Tiago

moropai João moropai Filipe moropai Bartolomeu. ¹⁵ Mateus moropai Tomé, moropai Afeu munmu itese' Tiago, moropai Simão manni' teepisen Zelote taato'. ¹⁶ Moropai awani'pi Tiago munmu, Judas. Moropai Judas Iscariotes manni' Jesus yapisiton iteyatonon pia itiripa. Inkamoro menka'piya tinaipontikon ton pe.

Pri'yawonkon Pepin Pemonkonyami'

*Yepi'ti Jesusya
(Mt 4.23-25)*

¹⁷ Miriri tupo Jesus auti'pi wi' poi to' pokonpe wi' parakon pona. Moro to' wani'pi tu'kankon inenupa'san. Moropai tiaronkon pemonkonyami' tipatakon poi iipi'san wani'pi miari. Judeia pata ponkon moropai Jerusalém cidaderi ponkon. Moropai Tiro cidaderi ponkon moropai Sidon cidaderi ponkon, tuna ri'pikiri tiwe'sanon. ¹⁸ Inkamoro wani'pi iipi'san pe Jesus eseurima etai. Moropai Jesusya tepi'tito'kon pe teparankon winipai. Moropai o'ma' yarakkiri tiwe'sanon niri wani'pi miari. Moropai inkamoro yepi'ti'pi Jesusya. ¹⁹ Miriri yai tami'nawironkon wani'pi Jesus anapipai. Maasa pra imeruntiri wenai pemonkonyami' esepi'ti'pi. Miriri ye'nen anapipai tami'nawironkon wani'pi.

*Atausinpanto' Pi' Moropai Esewankono'manto' Pi' Jesus Eseurima
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Miriri yai Jesusya tinenupa'san era'ma'pi moropai ta'piya to' pi':

—Mori pe awani amiri'nikon

i' ton pra tiwe'sanon ton pe.

Maasa pra amiri'nikon yapisi Paapa ayesa'konya,
tipemonkono pe awe'to'pe'nikon.

²¹ Mori pe awani amiri'nikon
emi'nankon ton pe,

maasa pra awore awanikon kupi siriri.

Mori pe awani amiri'nikon

tikauware eesewankono'mato'kon pi'.

Maasa pra kure'ne asisikon kupi siriri taatausinpai.

²² Mori pe awani amiri'nikon,

ka' poi iipi'pi pemonkon pe uuri wenai ayewanmirikon to'ya ya,

ayenpa'kakon to'ya ya tikore'tapai'nikon,

moropai amu'tunpakon to'ya ya,

moropai tami'nawiri ataruma'tikon to'ya ya,

mori pe awani amiri'nikon ton pe.

²³ Miriri ye'nen atausinpati, arapunpi'ti taatausinpai. Maasa pra mararon pepin amiri'nikon ton konekasa' Paapaya man ka' po. Taatausinpai e'ti, maasa pra miriri waranti inkamoro atarumatikon to'ya manni'kan tamori'sanya penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayami' nuri'ti taruma'ti'pi.

²⁴ Tiise “ekenne” taaya'nikon pe naati,
ipikkukon pe tiwe'sanon.

Maasa pra asiri itu'se awe'to'kon yapisi'piya'nikon tami'nawiri.

Ini' panpi' yapisiya'nikon pepin —ta'piya.

²⁵ —“Ekenne” taaya'nikon pe naati,
amiri'nikon awore tiwe'sanon.

Maasa pra emi'ne awanîkon kupî sîrîrî.

“Ekenne” taaya'nîkon pe naatîi,
amîrî'nîkon tîsî'rîsanon.

Maasa pra akaraukon kupî sîrîrî teesewankono'mai.

²⁶ “Ekenne” taaya'nîkon pe naatîi,

tamî'nawîronkon pemonkonyamî' napurî'san.

Maasa pra pena mîrîrî warantî inkamoro tamorî'sanya seru'ye'kon profetayamî' yapurî'pî.

Moropai to' e'taruma'tî'pî warantî amîrî'nîkon e'taruma'tî kupî sîrîrî

—ta'pîiya to' pî'.

Ayeyatonon Sa'nama E'pai Awanî
(Mt 5.38-48)

²⁷ —Tîise tauya amîrî'nîkon eseurîma etanenan pî' —ta'pî Jesusya. —Ayeyatonkon sa'namatî. Moropai morî ku'tî ayewanmîrî'nenkon pî'.

²⁸ Moropai amu'tunpanenkon yapurîtî, moropai epîrematî inkamoro ye'kakon ataruma'tinenkon pona —ta'pîiya. ²⁹ —A'kî, anî'ya ayenpata'mo ya, mîkîrî pa'tiya kîsuwai. Tîise iratai winî era'tîkî apa'tito'peiya inî'rî. Moropai anî'ya aya'san yari'pî ya, tîwî nîsi, inî' panpî' apon anapai tîwanî ya, yaato'peiya. ³⁰ Î' rî esatî anî'ya ya, iipia itîikî. Tiaronya î' rî ayemanne mo'ka'pî ya, kîsina'poi iipiapai. Mîrîrî ye'ka pe iku'tî tîwîrî apî'nîkon mîrîrî ku'nenan yarakkîrî. ³¹ Tiaronkon pî' morî kupîya'nîkon e'pai man, inkamoroya amîrî'nîkon pî' mîrîrî warantî ikupî yu'se awanîkon, manni' warantî.

³² Awakîrikon neken sa'namaya'nîkon ya, î' pe pra rî mîrîrî ku'sa'ya'nîkon wenai î' rî tîrî Paapaya pepîn aapia'nîkon. Maasa pra tiaronkon imakui'pî ku'nenanya nîrî ikupî mîrîrî warantî. ³³ Moropai nîrî morî pe awanîkon manni'kan apî'nîkon morî pe tîwe'sanon pî' neken, î' pe pra rî awanîkon. Mîrîrî ku'sa'ya'nîkon pî' Paapaya ayapurîkon pepîn. Maasa pra tiaronkon imakui'pî ku'nenanya nîrî ikupî mîrîrî warantî. ³⁴ Mîrîrî warantî ayemanne tîriya'nîkon ya, ka'ne' pe manni'kan ye'mato' esanon pia î' pe pra rî mîrîrî wanî. Aapia'nîkon Paapaya î' rî tîrî pepîn mîrîrî ku'sa'ya'nîkon wenai. Maasa pra imakui'pî ku'nenanya nîrî ikupî mîrîrî warantî inna'pokonpa kai'ma.

³⁵ Tîise mîrîrî warantî pra ikupîya'nîkon e'pai awanî. Ayeyatonkon pe tîwe'sanon inkamoro sa'namatî. Morî ku'tî inkamoro ton pe. Ayemannekon tîiti inna'poya'nîkon pata pe pra. Mîrîrî kupîya'nîkon ya Paapa nîtîrî kure'ne yapîsiya'nîkon. Mîrîrî warantî kupîya'nîkon ya, tamî'nawîronkon yentainon Paapa munkî pe awanîkon. Mîrîrî ye'nen morî ku'tî. Maasa pra Paapa wanî morî pe pu'kuru manni'kan iwinîpai tînapîsî'pîkon “Morî pe man” taawonan pepîn pî'. Moropai îrîrikon pî' nîrî morî pe awanî. ³⁶ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon era'matî a'noko'pîkon pe tî'noko'pî pe amîrî'nîkon era'ma Paapa uyunkonya manni' warantî —ta'pîiya.

Tiaronkon Yako'menkato' Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 7.1-5)

³⁷ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Tiaronkon nîkupî'pî pî' taatako'menkai pra e'tî, Paapaya ankupî'pîkon pî' ayako'menkakon namai. “Yairî pra awanîkon” kîkatî tiaronkon pî', mîrîrî warantî Paapaya taa namai apî'nîkon. Tîise ka'tî to' pî': “Tamî'nawîrî î' rî ankupî'pîkon uwinîkî kupî pî' wai uuwanmîra, î' wanî' pra man”, ka'tî. Mîrîrî taaya'nîkon ya, mîrîrî warantî

ankupî'pikon kupî Paapaya tîwanmîra. ³⁸ Tiaronkon nesatî antîtî to' pia. Mîrîrî tîisa'ya'nîkon ya, to' pia Paapaya nîrî itîrî aapia'nîkon. Mîrîrî tîiti kure'ne antîtpai awanîkon pikîrî, anne' pe tîwe'se pra. Mîrîrî tîriya'nîkon ya mîrîrî tîiti mararî pra tîsa'mannî'pî'se tu'ke awe'to'pe. Maasa pra mîrîrî warantî rî itîrî Paapaya nîrî aapia'nîkon itîrî'pîya'nîkon kaisarî —ta'pîya.

³⁹ Jesusya to' nepu'titon panton ekaremekî'pî. Ta'pîya see warantî: —A'kî, enkaru'nan pemonkonya tiaron pemonkon enkaru'nan yarî pepîn e'painon itu'nakan pe tîwe'sen ekaya. Maasa pra mîrîrî warantî to' wîti ya, itu'nakan ya' to' e'soroka sa'nîrî —ta'pîya. ⁴⁰ Moropai ta'pîya inî'rî: —A'kî, teesenu-pasen wanî pepîn ipîkku pe tenupanen yentai. Tîise teesenupato' yaretî'kasa' tîuya ya tamî'nawîrî tenupanenya tenupato' epu'sai'ya ya iwarantî awanî. Maasa pra teesenupa'pî pikîrî neken tenupasai'ya ye'nen. Tenupatipon kaisarî awanî itentai pra.

⁴¹ Moropai ta'pîya inî'rî: —Î' wani' awanî ye'nen kin ayonpa nîkupî'pî iteseru era'maya morî pe. Tîise itentai ikupîtipon pe si'ma. Ayeseru nura era'maya pepîn ayewan ya' mararî pra tîise. Si'mîrîkkî pe tîwe'sen ayonpa yenu yawon era'maya kure'nan yei warantî, ayenu ya' tîwe'sen tera'mai pra? —ta'pî Jesusya iteseru imakui'pî pî'. ⁴² —Tîise o'non ye'ka pe ayonpa pî' taa yu'se awanî. “Uyakon maasa ayenu ya' tîwe'sen mo'kato'peuya” taa yu'se awanî? Tîise mîrîrî kure'nan ayeseru imakui'pî ankupî'pî tera'mai pra aawarîrî. Amîrî seru'ye' pe aawarîrî morî pe tîwe'se awe'ku'sen. E'mai' pe ayeseru imakui'pî ankupî'pî era'makî. Ayeseru konekakî morî pe. Moropai mîrîrî tîpo morî pe tepu'se ayonpa nîkupî'pî imakui'pî pî' pîka'tîpa —ta'pî Jesusya.

Teperu Tîinen Yei Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ Mîrîrî tîpo Jesusya ta'pî: —Morî yeiya, imakui'pî pe teperu tîrî pepîn e'painon. Moropai yei, apakkori'ta'pîya morî pe teperu tîrî pepîn. ⁴⁴ Mîrîrî ye'nen tiwîn pî' yei tîise iteperu pî' eesepu'tî. Anî'ya figo yeperu pikka pepîn mî'nî ye' poi. Moropai uva yeperu pikka pepîn mî'nî ye' poi. ⁴⁵ Tîise warayo' morî pe tîwe'sen, eseurîma morî pe maasa pra morî pe itewan wanî ye'nen. Mîrîrî warantî warayo' imakui'pî pe tîwe'sen eseurîma imakui'pî pe. Maasa pra tewan ya' tîwe'sen yawîrî eeseurîma —ta'pî Jesusya.

Asakî'nankon Wîttî Konekanen Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 7.24-27)

⁴⁶ —Î' ton pe see “Uyepotorî” kai'ma uyesatîya'nîkon sîrîrî umaimu yawîrî iku'tî ta'pîya yawîrî ikupî'ma pra —ta'pîya. ⁴⁷ —Tarîpai anepu'tikon ton ekaremekîuya sîrîrî. Mannî' umaimu etanen moropai ikonekanen wanî morî pe, innape ikupîya ye'nen. ⁴⁸ Mîikîrî wanî mannî' warayo' tewî' ton konekanen warantî. Mîikîrîya non yaka itu'na moropai tî' tîriya ite'se' ton, sa'me awe'to'pe tî' pona. Mîrîrî konekasai'ya tanne, tuna yannîpî moropai ipona eerepamî. Tîise yenumîya pepîn, sa'man pe awanî ye'nen. ⁴⁹ Tîise mannî' umaimu etanen tîise ikonekanen pepîn, mîikîrî wanî, mannî' warayo' tewî' ton konekatîpon sa'man pepîn non ya' warantî. Î' pensa tuna erepamî ya ipona, yenumîya ka'ne' pe. Tamî'nawîrî eesenumî, sa'me pra awanî ye'nen —ta'pî Jesusya.

7

Surarayamí' Yepotorí Poitírí Yepi'ti Jesusya
(Mt 8.5-13)

¹ Pemonkonyamí' yeuríma aretí'ka típo, Jesus wítí'pí Cafarnaum cidaderí pona. ² Miarí Cafarnaum po surarayamí' yepotorí waní'pí Roma pon, Judeu pepín. Míikírí poitírí kure'ne inapurí iwakírí ipoitírí enasa' waní'pí pri'ya pra. Mararí pra aasa'manta yonpasa' waní'pí. ³ Jesus pí' to' eseuríma etasa' tíuya yai míikírí surarayamí' esa'ya tiaronkon Judeuyamí' esa' pe tíwe'sanon yarima'pí Jesus pia to' wítíto'pe. Jesus yanno me'po'píiia itewí' ta aai'to'pe míikírí sa'ne ipoitírí yepi'tíi. ⁴ Inkamoro wítí'pí epose. Moropai eposa' tíuya'níkon ya yai, attíto'pe taa pí' to' ko'mamí'pí ipí' tíko'man pe míikírí surarayamí' esa' yewí' ta. Ta'pí to'ya: —Míserí píika'tíya e'pai awaní, maasa pra morí pe tíwe'sen míserí —ta'pí to'ya. ⁵ —Maasa pra anna yonpayamí' sa'namaíya mararí pra. Moropai míseríya epereníto' yewí' ton koneka me'po'pí anna ton pe —ta'pí to'ya.

⁶ —Inna, moriya. Uttí yepi'tíi —ta'pí Jesusya. Mírírí ye'nen Jesus wítí'pí to' pokonpe. Míikírí erepamí ko'manní'pí tanne, aminke pra surarayamí' esa'ya tonpayamí' yarima'pí Jesus ponaya kai, to' wítíto'pe. Ta'pí surarayamí' esa'ya to' pí': —Makatíi ipí': “Uurí sa'ne waní'í' pe pra rí arawírí maasa pra uyentai amírí waní ye'nen, uyewí' ta eewomí eseríke pra nai', taa pí' man” makatíi. ⁷ “Moropai ‘aní' pe pra uurí waní uutíto'pe aapia. Tíise taaya yu'se wai miarí sí'ma, amaimu ke upoitírí esepi'títo'pe ka'kí', taa pí' man”, makatíi. ⁸ “Epu'tí pí' wai kure'ne uurí waní tíise uyesanon moro to' waní uyentainonkon inkamoro maimu yawírí tíwe'sen uurí. Moropai mírírí warantí nírí uurí pemonkonoyamí' moro to' man surarayamí' umaimu yawírí tíwe'sanon. Tauya ya tiwinan pí': “atíkí”, tauya ya, moropai attí umaimu pe. Tiaron pí': “asi'kí”, tauya ya, moropai aai'pí uupia. Moropai tauya ya upoitírí pí': “seení' ku'kí”, tauya ya, moropai ikupíiia umaimu pe. Mírírí warantí nírí ikupíiia epu'tí pí' wai tamí'nawírí'í' tauya ya, amaimu pe awaní. Itentai pu'kuru awaní ye'nen', taa pí' man”, makatíi —ta'píiia to' pí'. Mírírí ye'nen to' wítí'pí Jesus pia. Tamí'nawírí ekaremekí'pí to'ya.

⁹ Mírírí taasa' míikírí warayo'ya eta tíuya pí' Jesus esenumenka'pí kure'ne. Míikírí era'tí'pí ariníkon pemonkonyamí' winíkíi. Moropai ta'píiia to' pí': —A'kí, tauya apí'níkon. Amírí'níkon Israel ponkon, Paapa pemonkonoyamí' kore'ta sirírí warantí innape uku'nen era'masau'ya pra wai. Tíise míserí esa'ya uku'sa' man innape, ka'ran pe tíwaní tíise —ta'píiia.

¹⁰ Mírírí típo míikírí surarayamí' esa' narima'san enna'po'pí wítí ta. Moropai inkamoroya míikírí surarayamí' esa' poitírí eporí'pí miarí pri'ya eese'pí'tísa' waní'pí Jesus maimu pe.

Jesusya Wírí' Inyo Isa'manta'pí More Pími'sa'ka

¹¹ Tíko'man pe pu'kuru pra tíiko'mamí' típo, Jesus wítí'pí Naim cidaderí pona. Inenupa'san moropai tu'kankon pemonkonyamí' wítí'pí nírí ipokonpe. ¹² Mírírí cidade pona Jesus erepamí tanne, aminke pra tíise, pemonkonyamí' epa'ka'pí, isa'manta'pí esa'rí'pí yaananan. Míikírí waní'pí tiwinan ye' inyo isa'manta'pí wírí' more pe. Míikírí pí'kírí ariníkon pemonkonyamí' mírírí cidade ponkon wítí'pí uuruwai pona. ¹³ Míikírí sa'ne wírí' karau era'ma'pí Uyepotoríkonya tí'noko'pí pe. Mírírí ye'nen wírí' pí' ta'píiia: —Tíkarawai pra e'kí —ta'píiia.

¹⁴ Mîikîrî yaponse' pia eerepamî'pî. Moropai itaponse' yapî'pîiya. Mîikîrî yaananan emî'pamî'pî. Moropai ta'pî Jesusya maaron warayo' pî': — E'mî'sa'kakî tauya apî' —ta'pîiya. ¹⁵ Mîrîrî taiya pe mîikîrî isa'manta'pî e'mî'sa'ka'pî tûmaikko pona. Moropai eeseurîma pia'tî'pî. Moropai Jesusya isan pia irumaka'pî tepi'tîi.

¹⁶ Mîrîrî era'ma tûya'nîkon pî' tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esenu-menka'pî mararî pra Jesus namal'ma. Moropai inkamoroya Paapa yapurî'pî. Ta'pî to'ya: —Mîserî see kure'nan Paapa maimu ekareme'nen uurî'nîkon kore'ta aai'sa' sîrîrî. Paapa ii'sa' man tûpemokonoyamî' pîika'tîi —ta'pî to'ya.

¹⁷ Mîrîrî ku'sa' Jesusya yekare eta'pî mîrîrî Judéia patapon pemonkonyamî'ya. Moropai mîrîrî Judéia woi tûko'mansenonkonya epu'tî'pî.

João Batista Nenupa'san
(Mt 11.2-19)

¹⁸ João Batista nenupa'sanya tamî'nawîrî î' ku'sa' Jesusya ekaremekî'pî. Moropai João'ya asakî'nankon tînenupa'san yanno'pî. ¹⁹ Inkamoro yarima'pîiya Uyepotorîkon pia ekanamapoi to' wîtîto'pe kai'ma, taato'pe to'ya: —“Amîrî manni' ,ka' poi, tariwaya aai'pî ton anna nînimîkî, tiaron ka'ri moro nai inimîkî annaya manni'”, makatîi ipî' —ta'pî João'ya to' pî'.

²⁰ Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pî Jesus pia. Moropai ta'pî to'ya: —João Batistaya anna yarima pî' man ayekaranmapoi. Amîrî manni' tariwaya eerepamî ton kaane ka'ri? Tiaron moro nai anna nînimîkî? —ta'pî to'ya ipî'. ²¹ Mîrîrî taa to'ya tanne, tu'kankon ne'ne'kon pemonkonyamî' paran pokonkon yepi'tî'pî Jesusya. Moropai o'ma' yarakkîrî tûwe'sanonkon yapai o'ma'kon yenpa'ka'pîiya, moropai tu'kankon enkaru'nankon yenu yenponka'pîiya.

²² Moropai inkamoro maimu yuuku'pîiya. —Enna'potî moropai João pî' anera'ma'pîkon moropai aneta'pîkon mekareme'tîi. Makatîi ipî' see warantî: “Tari'pai enkaru'nankonya era'ma pî' man. Moropai asakoi pepîn asanî pî' man. Moropai erekî'pankon esepi'tîsa' man. Moropai pana'tî'pankonya eta pî' man. Moropai isa'manta'san e'mî'sa'kan pî' man. Moropai itekare Paapa winîpâinon esekareme'sa' man î' ton pînon pî'”, makatîi, ,penaron Isaias nuri'tîiya taasa' yawîrî Paapa nîmenka'pî pî' —ta'pîiya. ²³ —Taatausinpai pemonkonyamî' wanî, manni'kan innape uku'nenan tîwî tîku'se pra. Moropai teesenumenkakon yawîrî pra unku'pî pî' teesewankono'mai pra to' wanî —ta'pîiya.

²⁴ João Batista nenupa'san enna'po'pî tanne, Jesus eseurîma pia'tî'pî pemonkonyamî' pî' João yekare pî': —Keren pona attîsa'kon yai João yarakkîrî epose, î' era'ma'pîya'nîkon? Konoi' yepu ye' yari'mapîti a'situnya ka'ri —ta'pîiya. ²⁵ —Î' era'mai attî'pîkon kin warayo' epontîsa' ka'ri morî pe tîpon ya' era'mai? Akî, tauya warayo' morî pe epontî'pî morî tîpon ya' mîikîrî ko'mamî e'pâinon morî pu'kuru wîtî ta ipîku pe tîwe'sen yewî' ta —ta'pîiya. ²⁶ —Ka'tî upî, î' era'ma'pîya'nîkon? Paapa maimu ekareme'nen profeta ka'ri. Inna, tauya sîrîrî apî'nîkon. Tîise profeta Paapa maimu ekareme'nen yentainon era'ma'pîya'nîkon. ²⁷ Maasa pra mîikîrî João wanî Paapa nîmenka'pî ipî rawîrî aai'pîton pe, manni' Paapaya ta'pî yawîrî.

A'kî, mîserî umaimu ekareme'nen yarima'ya kupî sîrîrî arawîrî attîto'pe, aye'marî ton konekai e'mai' pe

ta'pî Paapaya —ta'pî Jesusya. ²⁸ Moropai Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —Tauya amîrî'nîkon pî', mîikîrî Paapa maimu ekareme'nen João wanî tamî'nawîronkon warayo'kon yentai tîwe'sen pe awanî. Tîise anî'ya innape uurî kupî ya, mîikîrî esa' pe Paapa wanî. Mîrîrî ye'nen ipikku pe mîikîrî wanî João yentai —ta'pîiya.

²⁹ Mîrîrî taiya eta'pî tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masanonya moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya. Inkamoro wanî'pî manni'kan yairî Paapa maimu wanî epu'nenan pe. Inkamoro wanî'pî João Batista nen-patakona'san pe. ³⁰ Tîise fariseuyamî' moropai Moisés yeseru rî'pî pî' yenu-patonkon wanî'pî Joãoya tenpatakonakon yu'se pra. Maasa pra itu'se Paapa e'to' kupî to'ya pra, yewanmîrî'pî to'ya.

³¹ Mîrîrî pî' ta'pî Jesusya: —Anî'kan warantî see sîrîrî pankon pemonkonyamî' kupîuya e'painon? Î' kai'ma to' wanî? ³² Inkamoro wanî moreyamî' tîsu'minansenon warantî. Inkamoro wanî poro yi'pî po. Tiaronkon pî' to' entaimepîtî ko'mannîpî.

“Manannîto' waiyi ye'nunpa'pî annaya tîise amîrî'nîkon mananu pra awanî'pî”, taapîtî'pî to'ya.

“Moropai isa'manta'pî kararunpato' kupî'pî annaya

tîise amîrî'nîkon karau pra awanî'pî”,

taapîtî'pî to'ya. ³³ Inkamoro moreyamî' ye'kakon amîrî'nîkon, sîrîrî pankon wanî. „Awakîrîkon pe anî' ku'sa'ya'nîkon pepîn.„ Maasa pra João Batista ii'sa' yai tekkari yonpa pra awanî'pî tiaronkon pemonkonyamî'ya yonpa warantî pra. Moropai tîwuku vinho enîrîiya pra awanî'pî. Mîikîrî pî' taaya'nîkon: “O'ma'kon yarakkîrî tîwe'sen pe awanî mîrîrî”, taaya'nîkon.

³⁴ Moropai uurî ka' poi iipî'pî entamo'ka ya, moropai uwuku enîrîuya ya taaya'nîkon upî: “Akî, mîikîrî warayo' kure'ne ta're' yonpanen. Moropai kure'ne tîwuku enî'nen, teetînsen” taaya'nîkon. “Moropai tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masanon yonpa mîikîrî. Moropai pemonkonyamî' imakui'san pokonpe tîwe'sen mîikîrî”, taaya'nîkon upî. ³⁵ Tîise tauya anî'ya Paapa winîpainon epu'nen yapîsî ya mîikîrîya yairî tîwanî epu'tî mîrîrî —ta'pî Jesusya.

Jesus Wanî Simão Fariseu Yewî' Ta.

³⁶ Tiwin fariseuya Jesus eta'pî entamo'kai attîto'pe tewî' ta. Mîrîrî ye'nen Jesus wîtî'pî itewî' ta. Moropai teerepansa' pe eereuta'pî to' yaponse' pona takira' tekkari yonpai mesa pia. ³⁷ Mîrîrî yai miarî cidade po wîrî' wanî'pî imakui'pî kupîtîpon. Mîikîrîya Jesus entamo'ka yekare eta'pî mîikîrî fariseu yewî' ta. Mîrîrî ye'nen mîikîrîya tîkarapa a'pusin kara' yense' yari'pî moropai attî'pî Jesus pia. ³⁸ Mîikîrî wanî'pî Jesus pai winî si'ma aminke pra tîkarau pî'. Moropai ikaruwato' ya' Jesus puu yamannîpî'pî itenu paruya. Moropai mîrîrî tîpo tîpu'pai si'po ke Jesus puu yamannî'sa' tîuya ya'mananîpî'pîiya. Moropai mîikîrîya Jesus puu yu'napîtî'pîiya. Moropai mîrîrî tîkarapa a'pusin tînarî'pî kanpîtî'pîiya Jesus puu pona.

³⁹ Mîrîrî era'ma tîuya pe fariseu esenumenka'pî tîiwarîrî ta'pîiya: —Mîserî warayo' wanî ya innape profeta pe, anî' pe mîserî wîrî' epu'tîiya e'painon. Imakui'pî kupîtîpon pe wanî epu'tîiya ya, „yai pra awe'rennuu tîrîiya pepîn e'painon tîpîa, —ta'pîiya.

⁴⁰ Mîikîrî fariseu pî' Jesusya ta'pî: —Simão, apî' unekaremekî ton moro man —ta'pîiya.

—Ka'kí moriya, uyenupanen —ta'pí Simãoya Jesus pí'.

⁴¹ Moropai Jesusya ta'pí: —Asakí'nankon warayo'kon waní epe'míra tiwinan warayo' pí'. Míikíri tíniru esa'sa'ya itúnen pí' epe'míra to' waní'pí. Tiwinan ne'ma ton waní'pí 500 prata ena'pí kaisarí. Moropai tiaron ne'ma ton waní'pí 50 prata ena'pí kaisarí. ⁴² Tíise tiwinanya ye'ma pra awaní'pí sa'níri si'ma ye'ma'pí to'ya e'painon teuren mírírí tinesatípikon. Mírírí kupí'pí míikíri epe'míra to' e'to'ya lípia tówi, ye'ma to'ya namai, ta'píya. O'non ye'kaya tówakíri pe ikupí'pí kure'ne? —ta'pí Jesusya ipí'.

⁴³ Simãoya yuuku'pí: —Uurí pia manni' kure'ne panpí' epe'míra tíwe'senya tówakíri pe ikupí'pí, ye'makí taiya pra awaní ye'nen —ta'pí Simãoya.

—Innape man, yairí taa pí' nai —ta'pí Jesusya.

⁴⁴ Mírírí taa típo Jesus era'tí'pí wírí' ekaya. Moropai ta'píya Simão pí': —Míserí wírí' era'ma pí' nan? Ayewí' ta ewonsa' tanne, amíríya tuna tíri pra man u'pu ronato' ton. Tíise míseríya u'pu rona sírírí tíkarawato' ke, tenu paru ke. Moropai típu'pai si'po ke u'pu ya'mananí pí' man. ⁴⁵ Moropai amíríya uyu'na pra man ayewí' ta ewonsa' tanne. Tíise míserí wírí'ya yu'napítí ko'manní'pí u'pu pí', ayewí' ta ewomí'pí pata pai. ⁴⁶ Moropai amíríya upu'pai pona akarapa yonpa tíri pra man. Tíise míserí wírí'ya tíkarapa a'pusin kamo pí' man u'pu pona —ta'píya. ⁴⁷ —Tauya apí', míikíríya kure'ne uyapurí esera'ma mírírí. Maasa pra kure'nan imakuí'pí inkupí'pí kupíuya uuwanmíra. Tíise manni' mararí uyapurínen míikírí níkupí'pí kupíuya uuwanmíra mararí, mararí uyapuríya ye'nen —ta'pí Jesusya.

⁴⁸ Mírírí yai Jesusya wírí' pí' ta'pí: —Imakuí'pí ankupí'pí kupí pí' wai uuwanmíra —ta'píya.

⁴⁹ Mírírí eta tíuya'níkon pe mesa pó ereuta'san esekaranmapopítí pia'tí'pí tíwiarírí'níkon. Ta'pí to'ya: —Aní' see míserí míuto'pe imakuí'pí ku'nen tíwanmíra kai'ma?

⁵⁰ Tíise Jesusya ta'pí wírí' pí': —Innape pu'kuru ukupíya ye'nen, imakuí'pí ankupí'pí kupí pí' wai uuwanmíra. Mírírí ye'nen atíkí tíwanmíra —ta'pí Jesusya wírí' pí'.

8

Wírí'sanyamí' Wítí Jesus Píkírí

¹ Mírírí típo Jesus wítípítí'pí patakón kaisarí morí yekare ekaremekí pinunpa'píya pemonkonyamí' pí'. Ta'píya: —Típemonkono pe ayapisíkon Paa-paya sírírí, ayesa'kon pe tíwe'to'pe kai'ma to' pí' ekareme'pítí'píya. Asakí'ne pu' pona tímo'tai'níkon (12) Jesus nenupa'san wítí'pí ipokonpe. ² Moropai aríníkon wírí'sanyamí' Jesus nepi'tí'san wítí'pí níri. Inkamoro wírí'sanyamí' kore'ta awaní'pí Maria Madalena. Míikírí ya' asakí'ne mia' pona (7) kaisaronkon o'ma'kon ewonsa' waní'pí. Tíise Jesusya tímeruntíri ke míikírí yapai o'ma'kon yenpa'kasa' waní'pí. ³ Moropai Joana Herodes poítírí Cuza nó'pí níri waní'pí to' kore'ta. Susana níri awaní'pí to' kore'ta moropai tiaronkon wírí'sanyamí' waní'pí. Inkamoroya temannekon yonpa ke Jesus moropai inenupa'san píika'típítí'pí moropai to' ya're' ton tíri'pí to'ya.

Warayo' Tínmíri Pínne
(Mt 13.1-9; Mc 4.1-9)

⁴ Moro to' tîise arinîkon pemonkonyamî' emurukuntîsa' ko'mamî'pî Jesus eseurîma etakonpa kai'ma. Inkamoro ii'pîti ko'mannî'pî tu'ke patakon yapai. Mîrîrî tanne inkamoro yenupa'pî Jesusya morî panton ke.

⁵ Ta'pîiya to' pî': —Warayo' wîti'pî tînmîri pînse. Mîikîrîya tînmîri pîmî tanne inpîmî yonpa ena'pî e'ma ena pona. Mîrîrî yaki'tapa'pî pemonkonyamî'ya maasa aaro'ta pra tîise. Moropai mîrîrî era'ma'pî toronyamî'ya moropai yenno'mapîti'pî to'ya. ⁶ Moropai tiaron inpîmî yonpa ena'pî mararon non tî' parappa po tîwe'sen pona. Mîrîrî aro'ta'pî tîise aakarata'pî pata'se' ton pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen awa'pî'ta'pî. ⁷ Moropai tiaron ena'pî mî'nî ye' kore'ta. Mî'nî ye' pokonpe aarenta'pî. Moropai mîrîrî taruma'tî'pî mî'nî ye'ya. Mîrîrî ye'nen eepeta pra awanî'pî. ⁸ Tîise tiaron ena'pî morî non pona. Mîrîrî aro'ta'pî aarenta'pî, moropai eepeta'pî. Mararî pra eepeta'pî e'mai' pe awanî'pî yentai pu'kuru —ta'pî Jesusya.

—Anepu'pai anî' wanî ya, etakî —ta'pîiya.

*Î Taato'pe Panton Wanî Ekaremekî Jesusya
(Mt 13.10-23; Mc 4.10-20)*

⁹ Inenupa'sanya ekanamapo'pî: —Î' taa yu'se awanî sîrîrî morî panton ke anna pî'? —ta'pî to'ya. ¹⁰ Jesusya yuuku'pî: —Paapa yeseru anepu'tikon pepîn ekaremekîuya sîrîrî. Î' kai'ma awanî pe nai tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî yai ekaremekîuya sîrîrî epu'tikonpa. Tîise Paapa yu'sankon pepîn pî' ekaremekîuya pepîn aronne. Tîise panton pe neken ekaremekîuya moropai epu'tî to'ya pepîn, itu'se pra tîwanîkon ye'nen. Eta to'ya tîpanakon ke tîise î' tîneta'pîkon epu'tî to'ya pepîn. Moropai era'ma to'ya tenukon ke tîise î' pe tînera'ma'pîkon wanî epu'tî to'ya pepîn. *Is 6.9*

kai'ma penaron Isaías nurî'tîya ekaremekî'pî.

¹¹ Ayeurîmauya'nîkon sîrîrî morî panton pî'. Mannî' inpîmî wanî Paapa maimu warantî. ¹² Moropai inpîmî e'ma ena pona ena'san warantî pemonkonyamî' wanî. Paapa maimu eta to'ya tîise ka'ne' pe Makui erepamî. Itekare to' neta'pî mo'kaiya to' yewan yapai, innape ikupî to'ya namai, moropai to' e'pîika'tî namai. ¹³ Moropai inpîmî tî' parappa pon non pona ena'san warantî tiaronkon pemonkonyamî' wanî. Paapa maimu eta to'ya moropai yapisî to'ya kure'ne taatausinpai. Mîi pikîrî innape ikupî to'ya. Tîise to' yewan ya' to' esenumenkato' ton pra awanî. Mîrîrî ye'nen innape iku'to' tîuya'nîkon wenai to' e'taruma'tîto' erepamî yai, tîneta'pîkon rumaka to'ya tiwinarî. ¹⁴ Moropai inpîmî mî'nî ye' kore'ta ena'san warantî tiaronkon wanî. Itekare eta to'ya tîise to' yewan wanî kure'ne sîrîrî pata po tînkonekakon pî'. Moropai ipikku pe pu'kuru temannekon ton yu'se to' wanî. Moropai sîrîrî non po taatausinpato'kon yu'se to' wanî. Mîrîrî ye'nen innape ikupî pî' to' ko'mamî pepîn. Inî' panpî' Paapa yeseru yu'se pra to' wanî. ¹⁵ Tîise inpîmî morî non pona ena'san warantî tiaronkon wanî. Itekare eta to'ya moropai innape ikupî to'ya tewankon ke. Inkamoro ko'mamî Paapa maimu yawîrî ikoneka. Mîrîrî ye'nen to' e'taruma'tîto' erepamî yai tîneta'pîkon rumaka to'ya pepîn. To' ko'mamî Paapa maimu yawîrî. Mîrîrî ye'nen to' yeseru wanî morî pe pu'kuru —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

*U'kuma'tukon Pî' Jesus Eseurîma
(Mc 4.21-25)*

16 Inî'rî Jesusya sîrîrî panton ekaremekî'pî. —Anî'ya tî'kuma'tu yawit-tanîpî tîpo yenomî pepîn wari'sa' yo'koi —ta'pîiya. —Moropai itîrî pepîn nîrî we'nannîto' yaponse' yo'koi. Tîise enepî itaponse' pona itîto'pe aronne panpî' awe'to'pe tewonsenon weiyu'mato'peiya. 17 Mîrîrî warantî tamî'nawîrî î' esenomî'pî e'naponka kupî sîrîrî tiwin wei. î' kai'ma epu'sa' pepin esepu'tî kupî sîrîrî. Esenomî'pî esenpo kupî sîrîrî tamî'nawîronkonya epu'to'pe. 18 Mîrîrî ye'nen, aka. Tîwarî e'tî Paapa maimu etaya'nîkon pî'. Maasa pra imaimu anepu'painon wanî ya, Paapaya itîrî inî' panpî' epu'to'peiya. Tîise anepu'painon pepîn wanî ya, epu'tîiya pepîn. Mararî ineta'pî ena kupî sîrîrî iîwanmîra, î' ton pra eena —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

Jesus Yan Moropai Ita'mi'san
(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35)

19 Jesus yan moropai ita'mi'san erepamî'pî Jesus era'mapî'se teuren. Tîise iîpia to' e'rennuku eserike pra awanî'pî maasa pra arinîke pemonkonyamî' wanî ye'nen. 20 Mîrîrî tiwinanya ta'pî Jesus pî': —A'kî, asan moropai aya'mi'san man poro po ayuwa pî', ayarakkîrî teeseurîmakonpa —ta'pîiya Jesus pî'.

21 Tîise Jesusya ta'pî tamî'nawîronkonya eta tanne: —Maama' tauya moropai mooyî tauya manni'kan innape Paapa maimu ku'nenan pî' moropai ikonekanenan pî' —ta'pî Jesusya.

Jesus Maimu Pe A'situn Moropai Tuna Atî'napamî
(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

22 Tiaron wei yai Jesus asara'tî'pî tînenupa'san pokonpe kanau ya'. Moropai ta'pîiya to' pî': —Miarî'nîkon ruku'nî iku'pî ratai pona. Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pî. 23 Mîrîrî iku'pî nuurukkutî tîuya'nîkon ye'ka pe, Jesus we'na'pî kanau ya'. Mîrîrî pe rî meruntî ke a'situn ata'se'ma pia'tî'pî iku'pî ka. Moropai kanau ya' to' e'to' yannîpî pia'tî'pî tuna ke. Nari' pe eena'pî tamî'nawîronkon mîrîrî kanau yawonkon pia. 24 Mîrîrî ye'nen Jesus nenupa'sanya Jesus yenpaka'pî iwetun tanne. Ta'pî to'ya teesi'nî'se: —Anna yenupanen, sa'mantan pe man, tîinase.

Mîrîrî taa to'ya ye'nen, Jesus e'mî'sa'ka'pî. Moropai ta'pîiya a'situn pî' moropai tuna pî': —Atî'napankî. Aatî'napamî'pî tamî'nawîrî. 25 Mîrîrî yai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Innape ukupîya'nîkon pra awanîkon sîrîrî. O'non pata innape uku'to'ya'nîkon nai? „Anî' pe wanî epu'tîya'nîkon pra naatî? „—ta'pîiya.

Tîise inkamoro esenumenkasa' wanî'pî, teesewankono'mai mararî pra teesi'nî'se. Moropai ta'pî to'ya tîiwarîrî'nîkon: —Î' ye'ka see warayo' mîserî, imaimu yawîrî a'situn moropai tuna e'to'. “Atî'napankî” taiya ya, aatî'napamî —ta'pî to'ya.

O'ma'kon Yenpa'ka Jesusya Warayo' Yapai
(Mt 8.28-34; Mc 5.1-20)

26 To' erepamî'pî Galiléia iku'pî ratai po tîwe'sen Gerasa pata pona. 27 Teerepansa'kon pe Jesus eseu'ka tanne kanau yapai, warayo' iipî'pî cidade poi iponaya epose. O'ma'kon ewonsa' wanî'pî mîikîrî warayo' ya'. Pena pata pai aako'mansa' wanî'pî ipon ton pra. Wittî ta awanî pra, aako'mansa' wanî'pî. Tîise aako'manto' e'pîtî'pî uuruwai kore'ta e'tî'ka'san kore'ta. 28 Jesus era'ma tîuya pe mîikîrî warayo' entaime'pî. Moropai awe'sekunka'pî Jesus

rawîrî. Moropai ta'pîiya meruntî ke: —Jesus Paapa ka' po tîiko'mansen munmu amîrî. Î' ku'se aai'sa' uuri yarakkîrî? Esatîuya sîrîrî apî', uuri kî'taruma'tîi. ²⁹ Mîrîrî ta'pîiya maasa pra Jesusya o'ma' yempa'kasa' ye'nen yapai. Tu'ke ite'ka yapî'pîti'pî o'ma'ya. Mîrîrî ye'nen yewa'tîpîti'pî to'ya i'pu pî' moropai itenya pî' sa'man ferro ke. Tîise mîrîrî ya'tîpîti'pîiya to' yentai awani ye'nen. Moropai o'ma'ya yaapîti'pî keren pona.

³⁰ Jesusya mîkîrî ekaranmapo'pî: —Anî' ayese'? —ta'pîiya.

Yuuku'pîiya: —Uyese' tu'kan —ta'pîiya. Maasa pra tu'ke o'ma'kon ewomî'pî wani'pî mîkîrî warayo' ya'. ³¹ Moropai o'ma'konya ta'pî Jesus pî' mararî pra teka'nunkai apo' ya' tenumîiya'nîkon namai.

³² Tu'kankon porcoyamî' wani'pî tekkarikon yena'nenan ikîrî po aminke pra. Mîrîrî ye'nen o'ma'konya esatî'pî Jesus pî' porcoyamî' ya' teewomîkonpa kai'ma. Moropai inna ta'pî Jesusya. ³³ Mîrîrî ye'nen o'ma'kon epa'ka'pî mîkîrî warayo' yapai. Moropai to' ewomî'pî porcoyamî' ya'. Mîrîrî pe rî porcoyamî' eka'tumî'pî irama ya'. To' e'soroka'pî tuna ka. Moropai to' naari'pî.

³⁴ Warayo'kon porcoyamî' pî' teesenyaka'masanonya mîrîrî e'kupî era'masa' yai to' e'tîrika'pî moropai mîrîrî yekare ekaremekî'pî to'ya cidade po, moropai iwoi tîiko'mansenon pî'. ³⁵ Mîrîrî ye'nen tu'kankon pemonkonyamî' wîti'pî mîrîrî era'mai. Miarî ya teerepamîkon pe Jesus pia, warayo' era'ma'pî to'ya. Yapai o'ma'kon epa'ka'pî. To' esi'nîpî'pî ipî'. Maasa pra Jesus pia eereutasa' wani'pî. Tîpon ke awani'pî moropai morî pe, ayawî' pe pra. ³⁶ Tamî'nawîronkon mîkîrî era'ma'tîponkonya mîrîrî ekaremekî'pî tiaronkon pemonkonyamî' pî' i' kai'ma warayo' esepi'tîsa'. ³⁷ Mîrîrî wenai Gerasa pata ponkon ena'pî kure'ne eranne' pe. Mîrîrî ye'nen Jesus epa'kato'pe esatî'pî to'ya tîpatakon yapai. Moropai Jesus asara'tî'pî kanau ya' moropai attî'pî.

³⁸ Mîkîrî warayo' o'ma'kon yenpî' esepi'tîsa'ya Jesus yeka'nunka'pî ipîkîrî tuutîpa kai'ma. —Uutî apîkîrî, Uyepotorî —ta'pîiya. Tîise Jesusya yarima'pî. Ta'pîiya: ³⁹ —Enna'pokî ayewî' ta. Moropai i' ku'sa' Paapaya mekaremekîi. Mîrîrî ye'nen mîkîrî warayo' enna'po'pî tamî'nawîrî cidade poro i' ku'sa' Jesusya tîmîrî tonpe ekaremekî'pîiya pemonkonyamî' pî'.

Jairo Yensi Yepi'tî Jesusya (Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Inî'rî iku'pî ratau pona Jesus enna'posa' pe arinîkon pemonkonyamî'ya Jesus yapîsi'pî kure'ne taatausinpai. Maasa pra tamî'nawîronkon wani'pî inîmîkî pî' miarî si'ma. ⁴¹ Mîrîrî yai warayo' erepamî'pî itese' Jairo. Mîkîrî wani'pî Judeuyamî' epere'to' yewî' esa' pe tîwe'sen pe miarî. Mîkîrî e'sekunka'pî Jesus pia moropai Jesus wîtîto'pe esatî'pîiya tewî' ta. ⁴² Maasa pra tiwinan ye' itensi asakî'nan pu' pona tîimo'tai (12) kaisaron ikono po sa'manta ko'mannîpî ye'nen yepi'tîi attîto'pe.

Jesus wîti' ko'mannîpî tanne e'ma taawîrî arinîkon iipî'pî iwenairî. Inkamoroya yatunnuku'pî arinîke tîwanîkon ye'nen, Jesus era'tî eserîke pra. ⁴³ Mîrîrî yai wîrî' iipî'pî Jesus pia mîn kannen. Asakî'ne pu' pona tîimo'tai kono' kaisarî mîn kamo pî' aako'mansa' wani'pî. Tamî'nawîrî temanne tî'kasai'ya wani'pî yepi'tî tonkon ye'ma pî' tîise eesepi'tî pra awani'pî. ⁴⁴ Mîkîrî iipî'pî Jesus poi winî pî'. Moropai mîkîrîiya ipon ye'pî pî' yapî'pî. Moropai mîrîrî pe rî mîn teeti'kansen asa'tî'pî.

⁴⁵ Jesusya to' ekaranmapo'pî: —Anî'ya uyapî mîrîrî? —ta'pîiya.

Tiise, —Ani'ya ayapi pra man —ta'pi to'ya. Miriri pi' Pedroya ta'pi: —Uyenupanen, arinikon pemonkonyami' man awoi. Tami'nawironkonya ayatunnuku pi' man —ta'piya.

⁴⁶ Tiise Jesusya ta'pi: —Tiise tiwinanya uyapi epu'ti pi' wai. Maasa pra merunti epa'ka epu'ti pi' wai —ta'piya.

⁴⁷ Miriri eta tiuya pe teesenomi eserike pra awani epu'ti'pi miikiri wiri'ya. Miriri ye'nen tiwe'kiki'ma ye'ka pe aapi'pi. Moropai awe'sekunka'pi Jesus pia. Tami'nawironkonya era'ma tanne moropai eesekaremeki'pi. I' ton pe yapisa' tiuya ekaremeki'piya. Moropai ka'ne' pe teesepe'ti epu'ti'piya. ⁴⁸ Miikiri pi' Jesusya ta'pi: —Ma'non, innape ukupiya ye'nen eesepe'tisa' siriri. Taripai tiwanmira atiki —ta'piya.

⁴⁹ Miarî maasa Jesus eseurîma tanne Jairo poitiri erepami'pi Jairo yewi' tapai. Moropai miikiriya ta'pi Jairo pi': —Ayensi sa'mantan pi' man. Miriri ye'nen uyenupanenkon witi yu'se awani pepin.

⁵⁰ Miriri eta'pi Jesusya. Moropai ta'piya Jairo pi': —Teesi'ni'se pra e'ki. Innape neken uku'ki. Moropai ayensi ennapami' —ta'piya.

⁵¹ Jairo yewi' ta teerepansa' pe, tarakkiri Pedro, Joao moropai Tiago ewomi tiri'piya, moropai Jairo moropai wiri' yan, inkamoro neken. Tiaronkon ewomi tiriya pra awani'pi. ⁵² Miriri tanne tami'nawironkon wani'pi moro tikaraukon pi' tiwentaimepitikon pi', miikiri wiri' sa'mantasa' pi'. Inkamoro pi' ta'pi Jesusya: —Tikaware pra e'ti. Wiri' sa'mantasa' pra man. Iwe'nasa' man —ta'piya.

⁵³ Miriri taiya eta tiuya'nikon ye'nen tami'nawironkon siira'pi ipi'. Maasa pra aasa'mantasa' epu'ti tiuya'nikon ye'nen. Ta'pi to'ya: —I' tonpe aasa'mantasa' era'ma ye'ka pe miriri taiya —ta'pi to'ya. ⁵⁴ Tiise Jesus witi'pi iipia. Moropai yapisi'piya itenya pi'. Moropai ta'piya merunti ke: —Ma'non, e'mi'sa'kaki, kai'ma. ⁵⁵ Ka'ne' pe miikiri ennapami'pi. Enen eena'pi. Moropai awe'mi'sa'ka'pi. Moropai tekkari ton tiuto'pe to'ya ta'pi Jesusya. ⁵⁶ Miikiri yuntonon esenumenkasa' wani'pi kure'ne. Tiise Jesusya ta'pi ekaremeki' to'ya namai tiaron pi' miriri tinkupi'pi pi'.

9

Tinenupa'san Yaiponti Jesusya (Mt 10.5-15; Mc 6.7-13)

¹ Miriri tipo Jesusya tinenupa'san yanno'pi tiipia. Asaki'ne pu' pona tiimo'tai'nikon yanno'piya. Moropai inkamoro pia timeruntiri tiri'piya timaimu pe tami'nawiri o'ma'kon pemonkonyami' ya' tiwe'sanon yenpa'kato'pe to'ya ikupi'piya. Moropai pri'yawonkon pepin yepi'tito'pe to'ya. ² Moropai to' yaiponti'piya. Tami'nawironkon esa' pe Paapa iipi kupi ekareme'to'pe to'ya pemonkonyami' pi'. Moropai pri'yawonkon pepin yepi'tito'pe to'ya niri. ³ Inkamoro pi' ta'pi Jesusya: —Attikon pe i' ri kisati. Ame'sipukon ton kisati. Aya're'kon ton kisati, asakunikon ton kisati. Moropai atinirurikon ton kisati. Moropai tu'ke aponkon ton kisati tiise tiwin aponkon maatii. ⁴ Moropai miari pemonkonyami' kore'ta eerepansa'kon ya, mori pe ayapisikon witti esa'ya ya, moro mako'mantii miriri witi ta, miari pai awenna'pokon pikiri. ⁵ Tiise mori pe ayapisikon pemonkonyami'ya pra awani ya, miari tipatakon ya', ka'ne' pe mepa'katii miari pai. Moropai eepa'kakon pe a'pukon pi' atapisi'pi

non mîsorokatîi. Mîrîrî kupîya'nikon ya Paapa maimu yu'se pra to' wanî ye'nen Paapaya to' taruma'tî pe man ekaremekîya'nikon mîrîrî —ta'pîiya.

⁶ Mîrîrî tîpo inenupa'san ese'ma'tî'pî. Moropai tamî'nawîrî cidadekon poro to' wîtî'pî Paapa maimu ekaremekî pinunpa'pî to'ya. Moropai pri'yawonkon pepîn yepî'tî pinunpa'pî to'ya tamî'nawîrî patakon poro.

*Anî' Pe Jesus Wanî Anepu'pai Herodes Wanî'pî
(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)*

⁷ Mîrîrî yai Galiléia pata esa' pe Herodes wanî'pî. Mîkîrîya tamî'nawîrî î' ku'sa' Jesusya eta'pî miarî. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma teesenumenka epu'tîiya pra awanî'pî. Maasa pra tiaronkonya taapî'tî'pî ipî': —João Batista nurî'tî e'mî'sa'kasa' —taapî'tî'pî to'ya. ⁸ Moropai tiaronkonya taapî'tî'pî: —Elias nurî'tî esenposa' mîrîrî —taapî'tî'pî to'ya. —Manni' mîkîrî penaron Paapa maimu ekareme'nen profeta nurî'tî e'mî'sa'kasa' mîrîrî —ta'pî to'ya. ⁹ Mîrîrî pî' ta'pî mîkîrî pata esa' Herodesya: —Tîise uurî mîkîrî João pîmîrîkkîti me'po'tîpon —ta'pîiya. —Tîise anî' pe mîkîrî warayo' wanî sîrîrî. Ipî' to' eseurîma eta pî' wai —ta'pîiya. Moropai Jesus anera'mapai pata esa' Herodes wanî'pî kure'ne.

*Arinîkon Pemonkonyamî Ya're'tî Jesusya
(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Jo 6.1-14)*

¹⁰ Mîrîrî tîpo Jesus nenupa'san enna'po'pî iipia. Moropai tamî'nawîrî î' ku'sa' tîuya'nikon ekaremekî'pî to'ya ipî'. Mîrîrî tîpo tînenupa'san pokonpe Jesus wîtî'pî Betsaida itese' pata pemonkonyamî ko'manto' pona. Arinîkon pemonkonyamî piapai to' wîtî'pî tîmîrî'nikon pe. ¹¹ Tîise arinîkon pemonkonyamî'ya o'non pata Jesus wîtî'pî epu'tî'pî. Moropai to' wîtî'pî ite'ma'pî pî'. Moropai miarî Jesusya to' yapîsî'pî morî pe pu'kuru. Mîkîrîya to' yeurîma'pî. Î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî kupî pî' to' yeurîma'pîiya. Moropai pemonkonyamî pri'yawonkon pepîn yepî'tî'pîiya.

¹² Mîrîrî tanne pata ko'mamî'pî. Ko'mamîiya eena'pî. Mîrîrî ye'nen asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nikon inenupa'san wîtî'pî iipia. Moropai ta'pî to'ya ipî': —Insamoro arinîkon pemonkonyamî yarimakî to' wîtîto'pe wîtîkon ta pemonkonyamî' kore'ta, aminke pu'kuru pra man tarîpai —ta'pî to'ya. —Miarî tîwanîkon ya, ta're'kon ton eporî to'ya e'painon. Moropai tîpata'se'kon ton eporî to'ya nîrî. Maasa pra sîrîrî pata ya' keren po e'nî man. Tarî î' ton pra man —ta'pî inenupa'sanya Jesus pî'.

¹³ Jesusya inkamoro maimu yuuku'pî: —Amîrî'nikonya to' yekkari ton tîrî e'pai man —ta'pîiya to' pî'.

Tîise yuuku'pî to'ya: —Tîise mia'taikin neken anna pia pão man. Moropai asakî'ne neken moro'yamî' man. Tamî'nawîronkon pia itîrîiya pepîn —ta'pî to'ya. —Inî' panpî' to' yekkari ton yennai anna wîtî yu'se awanî mîrîrî? —ta'pî to'ya Jesus pî'. ¹⁴ Inkamoro pemonkonyamî' wanî'pî arinîke, 5.000 yairî warayo'kon.

Moropai Jesusya tînenupa'san pî' ta'pî to' erezatato'pe taato'pe to'ya iponarî'ne 50 kaisarî'ne ta'pîiya.

¹⁵ Jesus maimu yawîrî ikupî'pî inenupa'sanya. Moropai tamî'nawîronkon yaipontî'pî to'ya to' erezatato'pe. ¹⁶ Mîrîrî tîpo Jesusya mia'taikinan pão trigo puusa' yapîsî'pî, moropai asakî'nankon moro'yamî'. Moropai ka' ekaya tenu yanumî'pîiya. Moropai mîkîrî epîrema'pî. Mîrîrî yekkari wanî pona Paapa esatî'pîiya. —Morî pe man —ta'pîiya. Moropai mîrîrî tîpo pão pirikkapî'tî'pîiya

tînenupa'san pia, mîrîrî tîto'pe to'ya inkamoro pemonkonyamî' kaisarî.
 17 Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon asa're'tî'pî, kure'ne itu'se tîwanîkon pîkîrî. Tîise to'ya're' yonparî'pî e'kupî'pî. Mîrîrî yannuku'pî Jesus nenupa'sanya asakî'ne pu' pona tîmo'tai (12) waikara'pî kaisarî.

—*Cristo Amîrî —Taa Pedroya*
 (Mt 16.13-19; Mc 8.27-29)

18 Tiaron pensa Jesus epîrema tanne tiwînsarî, inenupa'san erepamî'pî iipia. Mîikîriya to' ekaranmapopîtî'pî: —Anî' pe rî see ukupî pî' pemonkonyamî' nai? —ta'pîiya to' pî'.

19 Mîikîrî maimu yuuku'pî to'ya: —Tiaronkonya taa “João Batista nurî'tî e'mî'sa'kasa' mîikîrî” taa to'ya. Tiaronkonya taa: “Penaron itekare ekareme'pîtî'pon Elias e'mî'sa'kasa' mîikîrî”, taa to'ya. Moropai tiaronkonya taa, “Penaron Paapa maimu ekaremekî'pon profeta yekatonon'pî e'mî'sa'kasa' mîikîrî”, taa to'ya apî' —ta'pî to'ya.

20 Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Amîrî'nîkon kanan? Anî' taa pî' naati upî'?

Mîikîrî maimu yuuku'pî Pedroya: —Amîrî Paapa nîmenka'pî pîika'tîton, Cristo amîrî —ta'pî Pedroya Jesus pî'.

21 —Inna, seru' pepîn, tîise maasa Paapa narima'pî pe uurî wani kîsekareme'tî anî' pî' —ta'pîiya.

Tîisa'manta Pî' Jesus Eseurîma
 (Mt 16.20-28; Mc 8.30–9.1)

22 Moropai Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Ka' poi iipî'pî uurî e'taruma'tî e'pai awanî kure'ne. Teepîremanon esanonya uyewanmarî e'pai awanî moropai Moisés yeserurî'pî pî' yenupatonkonya uyewanmarî e'pai awanî kupî sîrîrî. Inkamoro ena e'pai awanî uyu'se pra, uusa'manta e'pai awanî mîrîrî wenai. Tîise e'mî'sa'ka e'pai awanî iteseurîno weiyu yai —ta'pîiya.

23 Moropai Jesusya ta'pî tamî'nawîronkon pî': —Uwanîyakon pe e'pai anî' wani ya, wei kaisarî itu'se tîwe'to' rumakaiya e'pai awanî, tîiwarîrî teesenu-menkaî. Moropai uwanîyakon pe tîwanî wenai e'taruma'tînto' namapai pra e'pai awanî, isa'mantato' namapai pra e'pai awanî tîise uwenairî aai'pî e'pai awanî. 24 Tîise anî'ya tîiko'manto' pînînma ya kure'ne, tîwe'taruma'tî namaiya. Mîrîrî ye'nen Paapa pia ipatîkarî tîiko'manto' ton eporîiya pepîn. Tîise aminke aako'mamî Paapa pî'. Tîise uwanîyakon pe tîwanî wenai tîiko'manto' pînînma pra awanî ya, tîwe'taruma'tîto' yapitanîpiya ya, ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporîiya Paapa pia —ta'pîiya. 25 —A'kî, tamî'nawîron sîrîrî non pon yemanne esa' pe anî' ena ya, tîise ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporîiya pra awanî ya, eporîiya kupî pepîn rî mîrîrî. Tîisa'manta yai tekaton yepe' ton eporîiya pepîn. Awe'pî'ka'tî pepîn. 26 Jesusya ta'pî: —Anî' eppepî ya upî', moropai umaimu esenupanto' pî', uurî ka' poi iipî'pî eppepî ipî'. Î' pensa inî'rî uui'pî weiyu yai uya'karu ke ipîkku pe, Paapa ya'karu ke yarakkîrî uui'pî yai, moropai morîkon inserîyamî' pokonpe uui'pî yai eppepî ipî' —ta'pîiya. 27 —Inna pî' rî tauya apî'nîkon. Tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî' pe man. Î' kupîiya era'ma amîrî'nîkon yonpayamî'ya tîisa'mantakon rawîrî —ta'pî Jesusya.

Moisés Moropai Elias Esenpo Jesus Pia
 (Mt 17.1-13; Mc 9.2-8)

28 Tiwin semana teeseurîmasa' tîpo, Jesus wî'tî'pî kawînan wî' pona. Tînenupa'san Pedro moropai Tiago moropai João pokonpe attî'pî epîremai.

²⁹ Miarî eepîrema tanne Jesus yenpata etinyaka'ma'pî. Moropai ipon etinyaka'ma'pî aimutun pe pu'kuru. Moropai inke' pe eena'pî. ³⁰⁻³¹ Mîrîrî pe rî asakî'nankon warayo'kon esenpo'pî iipia. Inke' pe inkamoro wani'pî, ka' ponkon warantî. Inkamoro yarakkîrî eeseurîma'pî. Inkamoro wani'pî Moisés nurî'tî pe moropai Elias pe. Inkamoro penaronkon eseurîma Jesus yarakkîrî. Î' kai'ma aasa'manta kupî pî' Jerusalém po pena Paapaya ta'pî yawîrî awe'kupî kupî ekaremekî'pî to'ya.

³² Mîrîrî tanne inkamoro Pedro moropai tiaronkon Jesus nenupa'san wani'pî iwe'nunpai. Mîrîrî ye'nen to' we'na'pî. Moropai mîrîrî tîpo to' paka'pî. Mîrîrî yai Jesus era'ma'pî to'ya. A'ka pe pu'kuru awani'pî. Moropai inkamoro asakî'nankon warayo'kon iipia tîwe'sanon nîrî era'ma'pî to'ya. ³³ Mîrîrî tîpo inkamoro wîti'pî tanne Jesus piapai, Pedroya ta'pî Jesus pî': —Uyenupanen, morî pe pu'kuru e'nî sîrîrî tarî. Mîrîrî ye'nen eseurîwî'ne tappî ton koneka annaya sîrîrî. Amîrî ton tiwin, moropai Moisés ton tiwin, moropai Elias ton nîrî tiwin —ta'pîiya. Tîise î' taa tîuya pe awani' epu'tîuya pra Pedro wani'pî.

³⁴ Eeseurîma tanne katupuruya to' napontî'pî. Inkamoro Jesus nenupa'san ena'pî eranne' pe katupuru iipî ye'nen tîpona'nîkon. ³⁵ Inkamoro Paapa eseurîma eta'pî katupuru kore'ta si'ma. Ta'pî Paapaya: —Mîserî unmu wani' unmenka'pî pe pu'kuru. Mîrîrî ye'nen eeseurîmato' imaimu etatî —ta'pîiya. ³⁶ Paapa eseurîma ataretî'ka pe Jesus era'ma'pî to'ya tiwînsarî. Mîrîrî tînera'ma'pîkon ekaremekî to'ya pra awani'pî anî' pî'.

More Yepi'tî Jesusya

(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷ Tiaron wei yai wî' poi tîwautîkon pe arinîkon pemonkonyamî' epere'sa' era'ma'pî to'ya. Jesus yarakkîrî esepopai tîwanîkon ye'nen iipî'san. ³⁸ Miarî tiwin warayo' wani'pî to' kore'ta. Mîikîrî entaimepîtî pia'tî'pî. Ta'pîiya: —Uyenupanen, apî' tauya sîrîrî tiwinan ye' sa'ne unmu yepi'tîya yu'se wani' ye'nen —ta'pîiya Jesus pî'. ³⁹ —O'ma' ewonsa' man ya'. Moropai eporîiya ya ka'ne' pe more entaime. Moropai yai attî, eesenumî non pona inta arakkunta. Moropai o'ma'ya yenunpîtî yaki'tapapîtîiya. Ka'ne' pe irumakaiya pepîn —ta'pî itunya. ⁴⁰ —Anenupa'san pî' ta'pîuya o'ma' yenpa'kato'pe to'ya kai'ma tîise yenpa'ka to'ya eserîke pra awani'pî. Mîrîrî warantî rî aako'mamî sîrîrî —ta'pîiya.

⁴¹ Jesusya mîikîrî maimu yuuku'pî: —Sîrîrî pankon pemonkonyamî', makui nenku'tî'san, innape uku'nenan pepîn. O'non pikîrî uuko'mamî e'painon akore'ta'nîkon? O'non pikîrî amîrî'nîkon yapitanîpîuya e'painon? Moriya ene'kî —ta'pî Jesusya mîikîrî more yun pî'.

⁴² Mîikîrî more enepî itunya tanne, Jesus pia mîikîrî o'ma'ya yenumî'pî non pona. Moropai awe'perenperenma'pî non pona. Inta arakkunta'pî. Mîikîrî pî' Jesus eseurîma'pî eepa'kato'pe kai'ma. Eepa'ka'pî moropai more esepî'tîsa' wani'pî. Mîikîrî more rumaka'pî Jesusya itun pia pri'ya. ⁴³ Mîrîrî kupî Jesusya era'matîponkon tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wani'pî kure'ne teesenumenkai. Paapa meruntîri ke ikupî Jesusya era'ma tîuya'nîkon ye'nen.

Înî'rî Tîisa'manta Pî' Jesus Eseurîma

(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

Tamî'nawîronkon esenumenkasa' era'ma tîuya ye'nen Jesusya tînenupa'san pî' ta'pî: ⁴⁴ —Aawanmîra'nîkon kînanan î' tauya manni' pî'. Ka' poi iipî'pî uurî rumaka to'ya kupî sîrîrî, tesanonkon yenya' uwîto'pe to'ya —ta'pîiya. ⁴⁵ Tîise î'

taa Jesusya epu'ti to'ya pra awani'pi. Maasa pra eenonsa' pe awani'pi epu'ti to'ya namai. Miriri ye'nen eranne' pe to' wani'pi anekaranmapopai pra to' wani'pi i' taa to'pe awani.

Tonpakon Yentai E'pai To' Wani Pi' Jesus Eseurima
(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Jesus nenupa'san e'ku'piti'pi tonpakon yentai tiwanikon kai'ma. Miriri ye'nen to' eseurima'pi tiwariri'nikon miriri pi': —Uuri wani ipikku pe panpi' —ta'pi tiaronkonya. ⁴⁷ Tiise Jesusya miriri to' eseurimato' epu'ti'pi i' kai'ma to' esenumenkato'. Miriri ye'nen Jesusya si'murikki more yapisi'pi itenya pi' moropai yari'piya tiipia to' kore'ta. ⁴⁸ Moropai ta'piya: —Ani'ya miseri more yapisi ya, tiwakiri pe pu'kuru uyapuri tiuya ye'nen, uuri niri yapisiya mori pe. Moropai uuri yapisiya ya, manni' waranti niri uyarimatipon Paapa yapisiya —ta'pi Jesusya. —Maasa pra mikiri ama're'nikon tiwe'sen mikiri wani kupi siriri kure'ne, moropai ipikku —ta'piya.

Uyongpakon Pe Ani'kan Wani Pi' Jesus Eseurima
(Mc 9.38-40)

⁴⁹ Moropai Joaoya ta'pi Jesus pi': —Uyenupanen, warayo' era'ma'pi annaya o'ma'kon yempa'kanen amaimu pe. Tiise mikiri pi' ta'pi annaya iniri miriri waranti kikai mikiri ye'ka pi'. Maasa pra anna yonpa pe awani pepin, tiaron mikiri —ta'piya. ⁵⁰ Imaimu yuuku'pi Jesusya: —Kaane, miriri kikaki tkai pra e'ki. Maasa pra awiniki i' ri kupiya pepin miriri, tiise mori kupiya miriri amiri'nikon ton pe —ta'pi Jesusya.

Samaria Ponkonya Jesus Yapisi Pepin

⁵¹ Ka' pona Jesus yaato' Paapaya weiyu esepori ko'mannipi tanne Jesus esenumenka'pi Jerusalém pona tuuti pi'. ⁵² Miriri ye'nen e'mai' pe tinenupa'san yonpa yarima'piya to' witi'pe kai'ma Samaritanoyami' pata'se' ya'. Moropai to' erepami'pi miari ya Jesus pata'se' ton ekanmapoi. ⁵³ Tiise itiri Samaria ponkonya pra awani'pi. Maasa pra Jerusalém pona Jesus witi epu'ti'pi to'ya miito'pe. ⁵⁴ Jesus pata'se' ton tiri to'ya pra awani ye'nen, Tiagoya moropai Joaoya Jesus pi' ta'pi: —Anna yepotori, anna epirema yu'se nan Paapaya apo' yarimato'pe insamoro Samaria ponkon po'ti? —ta'pi to'ya Jesus pi'.

⁵⁵ Miriri taa to'ya ye'nen Jesus era'ti'pi to' winiki moropai to' maimu iwa'ti'piya. —Maasa pra pemonkonyami' ti'kai uui'sa' pra wai —ta'pi Jesusya to' pi'. ⁵⁶ Miriri tiipo to' witi'pi tiaronkon pemonkonyami' kore'ta.

Tiaronkon Wani Itipai Jesus Piki
(Mt 8.18-22)

⁵⁷ Miriri tiipo tinenupa'san pokonpe Jesus witi tanne e'ma taawiri, tiwinan warayo'ya ta'pi Jesus pi': —Awenairi uuti o'non poro atti manni' yairi uuti —ta'piya.

⁵⁸ Jesusya mikiri maimu yuuku'pi: —A'ki, uwenairi ii'pai awani ya aaipe tiise sa'me awani. Maasa pra maikanyami' yeutta mororon, miriri ya' to' eri'kap. Moropai toronyami'ya ti'moikon yenpoto' yaponse' niri mororon. Tiise uuri ka' poi iipi'pi uyewi' ton pra man —ta'pi Jesusya.

⁵⁹ Moropai Jesusya ta'pi tiaron warayo' pi': —Aase uwenairi —ta'piya.

Tiise mikiriya ta'pi: —Uyepotori, maasa e'mai' pe uyun sa'manta tanne. Yu'na'tiuya tiipo uuti —ta'piya.

⁶⁰ Mîikîrî maimu yuuku'pî Jesusya: —Tîwî inkamoro innape umaimu ku'nenan pepînya mîikîrî isa'manta'pî yu'na'tî —ta'pîya. —Tîise amîrî wîti yu'se wai moropai î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa wanî ekaremekîya yu'se wai —ta'pîya ipî'.

⁶¹ Moropai tiaron warayo'ya ta'pî Jesus pî': —Awenairî uutî, Uyepotorî. Tîise maasa e'mai' pe uyonpayamî' pî' esekareme'se uutî sîrîrî —ta'pîya.

⁶² Mîikîrî maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîya: —Anî' esenyaka'ma ya sanpa ke, mîikîrî esenyaka'ma e'pai awanî tîrumakai pra yaretî'ka tîuya pikîrî. Mîrîrî warantî mîikîrî esenyaka'ma ya, Paapa maimu ekaremekî pî' eesenyaka'ma ko'mannîpî e'pai awanî, penaro' tesorurî'pî pî' tîwenpenatai pra. Tîise mîikîrî enna'po ya, ite'ma'pî pî', î' pe pra rî awanî Paapa itesa' pia —ta'pî Jesusya.

10

72 Kaisaronkon Warayo'kon Yaipontî Jesusya

¹ Mîrîrî tîpo Uyepotorîkonya tiaronkon 72 kaisarî warayo'kon menka'pî tînaipontîtonkon. Moropai inkamoro yaipontî'pîiya asakî'ne'ne patakôn kaisarî. Cidadekon poro to' wîtîto'pe tîrawîrî o'non poro tuutîto' yairî.

² Moropai inkamoro yaipontî'pîiya. To' yaipontî pe ta'pîya: —Tu'ke to' man yu'maimu anetapainokon, tîise umaimu ekareme'nenan wanî tu'ke pra mararî pra umî yawon emîsa' warantî, tîise ipî' teesenyaka'masanon man mararî, imo'ka to'ya eserîke pra. Mîrîrî ye'nen esa'tî mîikîrî umî esa' Paapa pî' tiaronkon teesenyaka'masanontonkon yarimato'peiya —ta'pîya. ³ Inkamoro pî' ta'pîya: —Atîti see, uurîya ayarimakon sîrîrî. Ayarimauya'nîkon sîrîrî nari'kon kore'ta. Carneiro munkiyamî' yeka'ma warantî kaikusiyamî' kore'ta ayarimauya'nîkon sîrîrî. ⁴ Attîkon pe kanan î' rî kîsatî. Ayette'kon yense' asakunikon kîsatî. Moropai a'sa'sakon kîsatî. Moropai anî'rî eposa'ya'nîkon ya e'ma ta, mîikîrî yarakkîrî kure'ne kîseurîmatî. Tîise teese'mî'tapai matîfîi.

⁵ Miarî ya eerepansa'kon ya wîtî ta eewomîkon pe makatîi e'mai' pe: “Paapaya tîwanmîn tîrî yu'se wai sîrîrî wîtî ta”, makatîi —ta'pîya to' pî'.

⁶ —Morî pe pu'kuru mîrîrî wîtî tawon warayo' wanî ya, tîwanmîn yapîsiya Paapa winîpai. Tîise morî pe pra mîikîrî warayo' wanî ya, yapîsiya pepîn. Tîise amîrî'nikonya yapîsî. ⁷ Morî pe aako'mamîkon ya mîrîrî wîtî ta. Tîise moro mako'mantîi aya're'kon monpatîi moro, awukukon menî'tîi moro, î' rî tîrî to'ya ya aapia'nîkon. Maasa pra teesenyaka'masenyaya teesenyaka'ma'pî yepê'pî yapîsî e'pai awanî. Mîrîrî ye'nen moro mako'mantîi tiwinan wîtî ta tiaron ta tîmo'tapî'se pra.

⁸ Cidade pona eewomîkon ya, miarî morî pe ayapîsikon to'ya ya, moro aya're'kon monpatîi to' kore'ta, î' rî tîrî to'ya. ⁹ Moropai miarî cidade po pri'yawonkon pepîn mepî'tîfîi. Moropai makatîi miarî ronkon pemonkonyamî' pî': “Aapia'nîkon Paapa nîtîrî erepannî pî' man. Ayesa'kon pe Paapa ko'manto'pe eturumakatî itenya',” makatîi to' pî' —ta'pîya. ¹⁰ —Tîise morî pe ayapîsikon to'ya pra awanî ya, miarî cidade po, moriya mepa'katîi e'ma ta. Moropai makatîi: ¹¹ “Itekare anetapai pra awanîkon ye'nen, anna epa'ka sîrîrî apatakon piapai. A'kî, anna puu pî' atapîsî'pî non apatakon yawon pa'tî annaya sîrîrî. Sîrîrî kupî annaya itekare yu'se pra awanîkon ekareme'nen pe. Tîise sîrîrî epu'tî, Paapaya ataruma'tîkon kupî sîrîrî. Maasa pra aminke pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa i'to' eseporî

kupî sîrîrî. Tîpemonkonoyamî' pîika'tîiya kupî sîrîrî" makatîi to' pî' —ta'pîiya.
 12 Moropai ini'rî ta'pî Jesusya: —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Tiwinano'pî wei yai, tamî'nawîronkon yenumî Paapaya yai, mîrîrî cidade ponkon taruma'tîiya kupî sîrîrî kure'ne manni'kan penaronkon Sodoma ponkon taruma'tî'pî tîuya yentai.

Cidade Ponkon Pemonkonyamî'ya Jesus Yapisi Pîn

(Mt 11.20-24)

13 Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —Aka sa'ne Corazim cidaderî ponkon pemonkonyamî'. Aka sa'ne Betsaida cidaderî ponkon, innape ukupîya'nîkon pra awanîkon sîrîrî tîpose. Teuren kure'ne i' ikupî eserîkan pepîn e'kupî'pî apatakon ya'. Tîise innape ukupîya'nîkon pra awe'sa'kon. Sîrîrî mîrîrî ye'ka e'ku'sa' ya Tiro cidaderî po, moropai Sidom cidaderî po, miarî ronkon pemonkonyamî'ya tîmakuyikon rumaka'pî e'painon pena. Mararî pra tîmakuyikon pî' to' esewankono'ma e'painon, saaku ya' teepontîi moropai runu'pî ke teekî'pai —ta'pî Jesusya. 14 —Tamî'nawîronkon yenumî Paapaya weiyu yai eesewankono'makon kupî sîrîrî mararî pra. Tiro cidaderî ponkon pemonkonyamî' esewankono'ma'pî yentai. Moropai Sidom ponkon e'taruma'tî'pî yentai amîrî'nîkon e'taruma'tî kupî sîrîrî. Maasa pra innape imaimu ku'sa'ya'nîkon pra awanî ye'nen. 15 Aka sa'ne Cafarnaum ponkon pemonkonyamî' ka' pona atîikon kai'ma eesenumenkakon, tîise atîikon pe pra naatîi amakuyikon wenai. Mîrîrî wenai apo' ya' Paapaya ayenumîkon kupî sîrîrî —ta'pîiya to' pî'.

16 Moropai ta'pî Jesusya tînenupa'san 72 kaisaronkon pî': —Anî'kanya amaimukon eta ya, morî pe umaimu eta to'ya mîrîrî. Tîise anî'kanya ayewanmîrîkon ya, inkamoroya uyewanmîrî nîrî mîrîrî. Moropai uye-wanmîrînenanya nîrî Paapa uyariatîpon yewanmîrî mîrîrî —ta'pî Jesusya.

72 Kaisaronkon Warayo'kon Enna'po Jesus Pia

17 Moropai inkamoro 72 kaisaronkon warayo'kon iti'san enna'po'pî Jesus pia kure'ne pu'kuru taatausinpai. Moropai inkamoroya ekaremekî'pî Jesus pî'. —O'ma'kon wanî'pî anna maimu yawîrî. Maasa pra “Jesus maimu pe epa'katî pemonkonyamî' yapai”, ta'pî annaya. Mîrîrî ye'nen to' epa'ka'pî —ta'pî to'ya.

18 Mîrîrî yuku'pî Jesusya: —Inna, mîrîrî warantî awanî maasa pra ka'ne' pe wara'napi e'sisiuka warantî, ka' poi Makuî enasa' era'ma'pîuya, jimeruntîri yentai Paapa wanî ye'nen, —ta'pîiya. 19 —Maasa pra Uurîya pu'kuru meruntî tîrî'pî aapia'nîkon, ye'katon îkîi yaki'tapakonpa kai'ma, umaimu pe, moropai yeki'katon mari'tî yaki'tapakonpa. Moropai tamî'nawîron imakui'pî ku'nenan awinîkî'nîkon yentai pu'kuru awanîkonpa umaimu pe. Amoronkon epu'tîya'nîkon namai meruntî tîrî'pîuya. 20 Tîise mîrîrî pî' taatausinpai pra e'tî. Amaimukon pe o'ma'kon epa'ka pî' katausinpai. Tîise tauya apî'nîkon, ka' po ayese'kon menukasa' Paapaya man morî pe aako'mamîkonpa, mîrîrî pî' atausinpai —ta'pî Jesusya to' pî'.

Jesus Atausinpa

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Mîrîrî tîpo Morî Yekaton Wannî meruntîri yarakkîrî Jesus wanî'pî kure'ne taatausinpai. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —Uyepotorî Paapa, uyun, amîrî ka' esa' tîwe'sen. Moropai non esa' pe tîwe'sen. Morî pe man tauya apî'. Maasa pra epu'nen awe'to' anonamî'pî yenposa'ya epu'nenan pepînya epu'to'pe.

Epu'nen pe tîwe'sanon piapai imo'ka'pîya itirîpa pakko pe tîwe'sanon pia, moreyami' warainokon pia. Mîrîrî pî' morî pe man tauya, Paapa. Mîrîrî warantî imenka'pîya moropai mîrîrî kupî'pîya. Maasa pra mîrîrî ku'sa'ya itu'se awanî ye'nen —ta'pî Jesusya.

²² Inî'rî ta'pî Jesusya: —Uyunya tamî'nawîron tûisa' man uupia. Moropai anî'ya anî' pe wanî epu'tî pra man. Tîise Uyunya neken epu'tî. Moropai anî'ya uyun epu'tî pra man. Tîise uurîya neken epu'tî. Moropai anî' pe uyun wanî ekaremekîuya manni'kan epu'tî to'ya yu'se uurî e'to'kon pî' —ta'pî Jesusya.

²³ Mîrîrî taa tîpo, tînenupa'san era'ma'pî Jesusya. Moropai ta'pîiya teken neken to', tîise arinikon kore'ta pra. —Amîrî'nîkon nera'ma era'manen an wanî taatausinpai pu'kuru. ²⁴ Maasa pra tauya sîrîrî apî'nîkon. Tu'kankon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tîya, moropai ipikkukon pata esanon reyiamî'ya, mîrîrî anera'ma'pîkon anera'mapai to' wanî'pî teuren, tîise era'ma to'ya eserîke pra awanî'pî. Moropai mîrîrî aneta'pîkon anetapai to' wanî'pî teuren, tîise eta to'ya pra to' wanî'pî —ta'pî Jesusya tînenupa'san pî'.

Morî Warayo' Samaria Poinon

²⁵ Tiaron pensa warayo' Moisés yeserurî'pî pî' yenupaton e'mî'sa'ka'pî moropai Jesus ekaranmapo'pîiya maasa pra epu'nen pe awanî anepu'pai awanî'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —Uyenupanen, O'non ye'ka pe see ipatîkarî enen uuko'manto' ton eporîuya e'painon?

²⁶ Mîikîrî maimu yuuku'pî Jesusya: —Î' kai'ma see Paapa maimu e'menukas' mîrîrî epu'tî pî' nan? Î' kai'ma see ekareme'nen amîrî? —ta'pî Jesusya ipî'.

²⁷ Mîikîrîya ta'pî: —Taiya see warantî: Ayepotorî Paapa yapurîkî ayewan ke, moropai tamî'nawîrî eesenumenkato' ke. Moropai ameruntîri ke yapurîkî. Moropai tamî'nawîrî epu'to'ya ke yapurîkî, Ayonpa sa'namakî awe'sa'nama manni' warantî, *Dt 6.5; Lv 19.18* taiya —ta'pîiya.

²⁸ Mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —Inna, yairî taa pî' nai. Moriya mîrîrî ku'kî. Mîrîrî kupîya ya, yairî enen aako'manto' ton eporîya —ta'pî Jesusya.

²⁹ Moropai warayo'ya Jesus ekaranmapo'pî maasa pra ta'pî tîuya manni' yawîrî pra tîwanî epu'tî tîuya ye'nen. Ta'pîiya: —Anî' kîn mîikîrî uyonpa, isa'namato'peuya? —ta'pîiya.

³⁰ Mîikîrîya epu'to'pe Jesusya panton ekaremekî'pî see warantî. —A'kî, warayo' wîtî'pî Jerusalém poi Jericó pona. E'ma taawîrî tuutî pe ama'ye'kon eporî'pîiya. Inkamoro ya ipa'tîpî'pî, iponka'pî to'ya moropai iwî yonpasa' to'ya wanî'pî. Moropai inkamoro wîtî'pî. ³¹ Mîrîrî tîpo teepîremasen iipî'pî inîmikîiya pra tîise e'ma taawîrî. Moropai mîikîrî era'ma'pî teepîremasenyâ. Tîise era'ma tîuya yai tiaron e'ma winî iwa'ka'pîiya, iipia tuutî namai. ³² Moropai mîrîrî tîpo tiaron iipî'pî Levi paarî'pî, to' epîremato' yewî' ta teesenyaka'masen. Mîikîrîya era'ma'pî nîrî, moropai mîikîrîya iwa'ka'pî mîrîrî warantî. ³³ Mîrîrî tîpo tiaron warayo' iipî'pî Samariapon, Judeuyamî' yeyaton. Eporî tîuya pe mîikîrîya era'ma'pî moropai eemî'pamî'pî iipia. ³⁴ Moropai mîikîrî pî' ta'pîiya: “Aka, sa'ne”. Mîikîrî pîika'tî'pîiya iteyaton pe awanî'pî tîise, ipa'tîpî'to' to'ya rona'pîiya. Moropai ite'natî yaika'pîiya óleo ke, vinho ke. Moropai yanumî'pîiya tekîn pona moropai yarî'pîiya. Eerepamî'pî

entamo'kanto' ke tîwe'repasen yewî' ta. Moro aako'mamî'pî ipîika'tî pî'.
³⁵ Tiaron wei yai mîikîrîya ta'pî mîrîrî wîttî esa' pî': "A'kî, mîserî konekaya
 yu'se wai" ta'pîiya. "Ipî' eesenyaka'ma yu'se wanî sîrîrî". Mîrîrî pîrata ena'pî
 tîrî'pîiya asakî'ne. Mîikîrîya ta'pî: "Tamî'nawîrî anti'ka'pî ye'mauya sîrîrî poro
 uui'pî ya", ta'pîiya. Mîrîrî kupî'pî mîikîrîya warayo' pri'yawon pepîn pî' —ta'pî
 Jesusya.

³⁶ Mîrîrî ekananmapo'pî Jesusya: —Anî' wanî inkamoro eseurîwî'nankon
 warayo'kon kore'ta ipa'tîpî'sa' yonpa pe?

³⁷ Mîrîrî yuuku'pî warayo'ya: —Manni' ipîika'tîtîpon.
 —Moriya mîrîrî warantî iku'kî —ta'pî Jesusya ipî'.

Marta Moropai Itakon Maria Pia Jesus Wîti

³⁸ Jesus moropai inenupa'san wîti'pî e'ma taawîrî. Moropai to' erepamî'pî
 pemonkonyamî' ko'manto' pata pona. Miarî to' erepamî'pî. Moropai tiwinan
 wîri' itese' Martaya tewî' ta to' pata'se' ton tîrî'pî.

³⁹ Mîikîrî yakon wanî'pî Maria itese'. Mîikîrî ereuta'pî Uyepotorîkon pia.
 Moropai Jesus eseurîma tanne eta pî' Maria ko'mamî'pî Jesusya yenupanto'.

⁴⁰ Mîrîrî tanne Marta wanî'pî mararî pra teesenyaka'ma pî' tamî'nawîrî
 tînkoneka pî'. Mîrîrî yai Marta iipî'pî Jesus pia moropai ta'pîiya: —Uyepotorî
 tiwînsarî si'ma esenyaka'ma era'ma pî' nai. Uyakonya tiwînsarî unîmîsa'
 tamî'nawîron konekato'peuya. Upîika'tîi uyakon i'to'pe ka'kî.

⁴¹ Mîikîrî maimu yuuku'pî Uyepotorîkonya. Ta'pîiya: —Marta,
 eesenyaka'mato' pî' neken awanî mîrîrî. Eesenyaka'mato'ya ayakinpa
 mîrîrî. ⁴² Tîise mori, mîrîrî yentainon moro man. Ayakon Mariaya kure'ne
 itu'se tîwe'to' mo'kasa' sîrîrî. Morî menkasai'ya sîrîrî. Anî'ya sîrîrî mo'ka
 eserîke pra man Maria piapai —ta'pî Jesusya.

11

Epîremato' Pî' To' Yenupa Jesusya (Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Tiaron pensa Jesus epîrema'pî. Mîikîrî ataretî'kasa' tanne, tiwinan in-
 enupa'pî yonpaya ta'pî ipî': —Uyepotorî, anna yenupakî anna epîremato'pe.
 Joãoya tînenupa'san yenupa'pî warantî anna yenupakî —ta'pîiya.

² Mîikîrî maimu yuuku'pî Jesusya: —Sîrîrî warantî epîrematî —ta'pîiya.
 —"Paapa, ka' pon,

amîrî neken morî pe pu'kuru wanî.
 Mîrîrî taa tamî'nawîronkonya yu'se wai apî'.
 Amîrî wanî tamî'nawîronkon esa' pe.
 Asi'kî anna pia anna esa' pe awanîpa.

³ Anna yekkari ton antîkî wei kaisarî i' ton pra anna wanî namai, Paapa.

⁴ Moropai Paapa, anna nîkupî'pî imakui'pî awinîkî mîrîrî ku'kî aawanmîra.
 Mîrîrî warantî nîrî tamî'nawîronkon nîkupî'pî anna pî', mîrîrî kupî annaya
 anna wanmîra, Paapa.

Moropai anna pîika'tîkî imakui'pî ena namai anna yentai".
 Mîrîrî warantî mepîrematîi —ta'pî Jesusya.

⁵ Moropai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Maasa esenumenkati. Attîkon
 ya, ayonpakon yewî' ta anoinna yairî eseurîwî'ne trigo puusa' esa'se ipî'.
 Moropai taaya'nîkon "Ikei esa'se yi'nî pî' wai apî'", taaya. ⁶ "Maasa pra
 uyonpa tuutîsen erepannî pî' man amen pu'kuru. Eemi'nepansa' ipîra, tîise

iipia untîrî ton pra man ita're' ton” taaya. ⁷ Esenenmenkakî, î' kai'ma ayon-paya amaimu yuuku wîtî ta si'ma. “Upî' tîwo'ma'tai pra e'ki. Asapontisa' pu'kuru sîrîrî. Unna'ta atarakkanmoka eserîke pra ye'se'tisau'ya wai. Moropai unmukuyamî' we'nasa' man uyena. Mîrîrî ye'nen e'mî'sa'ka eserîke pra wai trigo puusa' tîise”, taiya. ⁸ Tauya sîrîrî apî'nîkon —ta'pî Jesusya. — Awe'mî'sa'ka pepîn ayonpa pe tîwanî ye'nen. Tîise teta'kai esatî pî' aako'mamî ya awe'mî'sa'ka tu'ka itu'se tonpa e'to' tîrîpa. Moropai tamî'nawîrî inesatî'pî tîriya iipia —ta'pî Jesusya.

⁹—Mîrîrî ye'nen tauya apî'nîkon. Paapa esatî pî' ako'mantî teeseta'kai pra. Moropai yapisiya'nîkon iwinîpai. Yuwa pî' ako'mantî moropai eporîya'nîkon. Mana'ta pa'tî pî' ako'mantî moropai wîtî esa'ya yarakkanmoka. ¹⁰ Maasa pra Paapa pî' tamî'nawîronkon esa'nenanya tînesatî'pîkon yapisi. Moropai yuwanenanya tînuwakan eporî. Moropai mana'ta pa'tînenan pia mana'ta atarakkanmoka —ta'pîya.

¹¹ Moropai ta'pîya: —Amîrî'nîkon tînmuku kenankon. Anmukukonya tiyo' ton esatî ya, îkî tîriya'nîkon e'painon? Kaane, itîriya'nîkon pepîn. ¹² Tiyo' ton kariwana pîmoi esatî anmukukonya ya, yeki'katon mari'tî tîriya'nîkon e'painon? Kaane, itîriya'nîkon pepîn. ¹³ Amîrî'nîkon wanî imakui'pî ku'nenan pe teuren, tîise imakui'pî tîriya'nîkon pepîn anmukukon pia. Morî tîriya'nîkon. Mîrîrî yentai Paapa ka' ponya morî tîrî aapia'nîkon. Ayesa'kon pe aako'manto'pe Morî Yekaton Wannî tîriya anî'ya esatî ya —ta'pî Jesusya.

Belzebuya Tîmeruntîrî Tîisa' Jesus Pia Taa To'ya
(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴ Mîrîrî tîpo arinîkon pemonkonyamî' kore'ta tîwanî ye'ka pe Jesusya o'ma' yenpa'ka'pî tiwinan warayo' yapai. Mîikîrî o'ma'ya warayo' eseurîma tîrî pra awe'pî'tî'pî. Tîise Jesusya yenpa'kasa' pe ipata'pî ya' warayo' eseurîma'pî. Mîrîrî kupî Jesusya era'masa' tîuya'nîkon pe mararî pra teesenu-menkaî arinîkon pemonkonyamî' wanî'pî ipî'. ¹⁵ Tîise tiaronkonya ta'pî: —Maawariyamî' yepotorî Belzebu meruntîrî ke maawariyamî' yenpa'kaiya mîrîrî —ta'pî to'ya. [Makui mîikîrî Belzebu.]

¹⁶ Moropai tiaronkon wanî'pî ipî' tîwo'ma'tasanon pe. Ta'pî to'ya: —Anna nera'ma ton ku'kî. Ka' poinon Paapa meruntîrî ke iku'kî, innape aku'to'pe annaya —ta'pî to'ya tîwo'ma'tai. ¹⁷ Tîise î' kai'ma to' esenu-menkato' epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen ta'pîya: —A'ki, tiwinan pata ya' tîko'mansenon eseya'nama ya, to' e'tî'ka e'painon tamî'nawîrî. Moropai tonpakon pokonpe tîmurukun pe tîko'mansenon wanî ya, inkamoro ko'mamî teesiyu'pî'se morî pe pra. Moropai to' ekore'ma, to' e'tî'ka tamî'nawîrî e'painon. ¹⁸ Mîrîrî warantî Makui ko'mamî ya tîpemonkonoyamî' pokonpe teesiyu'pî'tî pî', meruntî ke awanî pepîn. Mîrîrî tauya sîrîrî maasa pra Belzebuya tîmeruntîrî tîisa' o'ma'kon yenpa'kapa, taaya'nîkon upî' —ta'pîya. ¹⁹—Tîise mîrîrî warantî awanî ya, anî'ya meruntî tîrî e'painon anenupa'san pia, o'ma'kon yenpa'kato'pe to'ya? Inkamoroya taa e'painon apî'nîkon: “Esenku'tî'san pe awanîkon” taa to'ya. ²⁰ Tîise Paapa meruntîrî ke o'ma'kon yenpa'kaiya ya, Paapa ii'sa' man akore'ta'nîkon tamî'nawîronkon esa' pe epu'tîya'nîkon.

²¹ Meruntî warayo' tîyurupai kenanya tewî' era'ma ya, anî'ya itemanne yama'runpa eserîke pra awanî, meruntî ke awanî ye'nen. ²² Tîise itentainon moro awanî ya, mîikîrî iipî. Iturupai mo'kaiya, mîrîrî meruntî ke tîwanî

emapu'tinen. Moropai itemanne yama'runpaiya, yariya. Moropai mîrîrî pantakaiya tonpayamî' pia —ta'pîiya.

²³ —Mîrîrî ye'nen —ta'pî Jesusya, —Anî'ya innape ukupî pra awanî ya, uyeyaton awanî mîrîrî. Moropai anî' esenyaka'ma pra awanî ya, uurî ton pe uurî esenyaka'mato' taruma'tîya mîrîrî —ta'pî Jesusya.

O'ma'kon Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 12.43-45)

²⁴ Mîrîrî pî' Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —Pemonkon yapai teepa'ka tîpo o'ma' asarî ko'mannîpî tuna ton pîn ya pî' tîpata'se' ton yuwa pî' teerî'kapîpa. Tîise eporî tîuya pra tîwanî ya taiya: “Kaane enna'poi wa'ta uyewî' ta, yapai epa'ka ne'tikini ya”, taiya. ²⁵ Moropai mîikîrî o'ma' enna'po inî'rî mîikîrî pemonkon ya'. Mîikîrî yeporîiya yawon pra, morî yeka'maiya pra tîise. ²⁶ Moropai mîikîrî o'ma' wîti iipapai tiaronkon o'ma'kon yetai tarakkîrî to' ko'manto'pe kai'ma. To' enepîiya asakî'ne mia' pona tîumo'tai kaisarî inî' panpî' imakui'san enepîiya mîrîrî mîikîrî warayo' ya'. Moropai tamî'nawîrî inkamoro ko'mamî mîikîrî ya'. Inkamoroya mîikîrî taruma'tî mararî pra, pena e'mai' pe imakui'pî pe tîwanî'pî yentai, mîikîrî warayo' yeseru wanî inkamoro wanî ye'nen ya' —ta'pî Jesusya.

Atausinpanto' Pî' Jesus Eseurîma

²⁷ Mîrîrî pî' Jesus tanne, tiwin wîri' arinîkon pemonkonyamî' kore'tawon eseurîma'pî aronne. Moropai ta'pîiya: —Paapaya morî tîisa' wîri' pia, manni' amîrî yenpotîpon pia, tîmannîti ke awo'patîpon pia —ta'pî wîri'ya.

²⁸ Mîikîrî maimu yuuku'pî Jesusya: —Mîikîrî yentai tîwe'sanon manni'kan Paapa maimu etanenan. Moropai yawîrî tîiko'mansenon. Inkamoro wanî morî pe pu'kuru —ta'pî Jesusya.

Tînera'matonkon Yu'se To' Wanî
(Mt 12.38-42)

²⁹ Arinîkon pemonkonyamî' tîise tîipia tîwoi Jesus eseurîma pia'tî'pî. Ta'pîiya see warantî: —Sîrîrî pankon pemonkonyamî' wanî sîrîrî imakui'pî pe pu'kuru. Anera'makon ton esatîya'nîkon innape Paapa kupî ye'ka pe pra. Tîise ikupîuya pepîn anera'makon ton. Tîise tiwin neken Jonas yarakkîrî e'kupî'pî ekaremekîuya anera'makon ton. ³⁰ Paapa maimu ekareme'nen profeta Jonas nurî'ti era'ma'pî Nînive cidaderî ponkonya enen, aasa'mantasa' kai'ma to' e'sa' tanne. Mîrîrî wenai Paapa meruntîri yai awe'mî'sa'kasa' epu'tî'pî to'ya. Mîrîrî warantî uurî ka' poi eseno'pî ii'sa' sîrîrî amîrî'nîkon kore'ta, anera'makon ton pe —ta'pî Jesusya. ³¹ —A'kî, tiwinano'pî wei yai Sabá pata esa' pe tîwe'sen nurî'ti e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. Moropai mîikîrîya taa kupî sîrîrî apî'nîkon: “Í' ton pe innape ikupîya'nîkon pra awanîkon?” Maasa pra pena mîikîrî wîri' ii'pîti'pî aminke pai epu'nen pe tîwe'sen Salomão nurî'tiya tenupato'pe kai'ma etai. Moropai innape ikupî'pîiya. Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon. Uurî akore'ta'nîkon manni' uurî wanî mîikîrî epu'nen pe si'pî Salomão yentai. Tîise innape ukupîya'nîkon pra awanîkon —ta'pî Jesusya. ³² —Tiwinano'pî wei yai Nînive ponkon nurî'ti nîri e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. Moropai inkamoroya taa kupî sîrîrî apî'nîkon: “Í' wani' awanî ye'nen amakuyikon rumakaya'nîkon pra awanîkon?” taa to'ya. Maasa pra inkamoroya tîmakuyikon rumaka'pî pena, Jonas nurî'tiya Paapa maimu ekaremekî yai Nînive po. Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Uurî wanî

akore'ta'nikon miikiri Jonas yentai. Miwini tiise amakuyikon rumakaya'nikon pra awanikon —ta'pi Jesusya.

Ayesa'kon Weiyu'panen Pi' Jesus Eseurima
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Jesus eseurima ko'mannipi'pi: —A'ki, ani'ya ti'kuma'tu yawittanipi pepin e'painon i' ri yo'koi itiripa. Tiise itiriya e'painon itaponse' pona, maasa pra tamina'wironkon pemonkonyami'ya era'mato'pe kai'ma, mori pe a'ka pe awani ye'nen. ³⁴ Jesusya ta'pi: —A'ki, ayenukon wani ayesa'kon weiyu'manen pe mori pe tamina'wiron ayeserukon era'makonpa. Tiise imakui'pi pe ayenukon wani ya, i' era'maya'nikon pepin, i' kupiya'nikon epu'tiya'nikon pepin. Ewaron ta tiwe'sen waranti awanikon, a'ka ta pra. Miriri waranti ayewankon wani. Mori pe Paapa maimu pi' eesenumenkakon ya, ayewankon ya, tamina'wiri aako'manto'kon wani mori pe. Tiise imakui'pi pe eesenumenkakon ya ayewankon ya imakui'pi pe niri aako'manto'kon wani. ³⁵ Miriri ye'nen tiwari e'ti eesenumenkato'kon ya imakui'pi ewomi namai, mori pe a'ka pe aako'mamikon tanne, aama'tanipi'ya'nikon namai. Miriri waranti ikupiya'nikon ya ewaron ta awanikon pepin. ³⁶ Miriri ye'nen tamina'wiri ayesa'kon wani miriri a'ka pe. Maasa pra yairon pi' pu'kuru eesenumenkakon ye'nen. Ewaron ta tiwe'sen waranti pra awanikon. A'ka ta tiiko'mansen pe awanikon mori pe —ta'piya.

Fariseu Yewi' Ta Jesus Witi
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

³⁷ Jesus eseurima atareti'ka pe tiwinan fariseuya Jesus eta'pi tewi' ta entamo'kai attito'pe. Moropai Jesus witi'pi, miikiri ereuta'pi imesari pia. ³⁸ Tiise miikiri pi' fariseu esenumenka'pi. Maasa pra teserukon yawiri awe'rona pra awani ye'nen tiwentamo'ka rawiri.

³⁹ Miriri epu'ti tiuya ye'nen, ta'pi Uyepotorikonya fariseu pi': —Amiri'nikon fariseuyami'ya apisaukon moropai aparatirikon ronapiti iko'noro tiise iporo neken. Awe'ronakon mori pe eesera'mato'pe, tiise itu'na ayewankon ya nura pe awanikon tanne. Miriri ta'piya to' yeseru ekaremekipa kai'ma. To' yewan ya' to' esenumenkato'kon wani imakui'pi pe, nura pe awani, marari pra. ⁴⁰ Moropai ta'piya: —Pakkokon epu'nenan pepin amiri'nikon. Ani'ya kin miriri pisa kupi'pi poroporo. Miikiri poroporo ikupitipono'piya ita ikupi'pi niri? Moropai ayesa'kon neken pra ku'sa' Paapaya pra, tiise ayewankon niri kupi'piya. Miriri sa'niri nura pe pra yu'se Paapa wani epu'tiya'nikon pra naati? ⁴¹ Miriri ye'nen mori pe aako'manto'pe yuwati. Tiwe'taruma'tisanon piika'titi. To' pia antirikon yonpa titi to' yemanne ton pe. Miriri tiriya'nikon ya, mori pe pu'kuru awanikon, nura pe pra —ta'pi Jesusya to' pi'.

⁴² —Aka tiwari e'ti amiri'nikon, fariseuyami'. Maasa pra awe'taruma'tikon pe naati. E'to' yawiri Paapa yapuriya'nikon kai'ma, antirikon ayo'kon wosi yonpa ke Paapa repaya'nikon. Tiise mori panpi' antirikon pe ta'pi tiriya'nikon pra awanikon. Tiaronkon winiki yairi pra awanikon ye'nen moropai Paapa sa'namaya'nikon pra awanikon ye'nen. Miriri kupiya'nikon e'pai awani'pi sa'niri. Paapa pia antirikon tiriya'nikon moropai tiaronkon sa'namaya'nikon e'pai awani'pi.

⁴³ Aka tiwari e'ti fariseuyami' maasa pra awe'taruma'tikon pe naati. Maasa pra tiaronkon yentai awanikon kai'ma eesenumenkakon ye'nen.

Morî pe teekonekai eereutakon epere'nîto' yewî' ta. Moropai arinîkon pemonkonyamî' emurukuntîsa' kore'ta awanîkon yai, tiaronkonya ayapurîkon yu'se awanîkon. Mîi pe awanîkon ye'nen awe'taruma'tîkon pe naatîi.

⁴⁴ Aka, tîwarî e'tî. Maasa pra amîrî'nîkon wani' penaro' uuruwai eesepu'tî pra ena'pî warantî. Epu'tî tîuya'nîkon pra nura kore'ta pemonkonyamî' asarî iporo —ta'pî Jesusya.

⁴⁵ Mîrîrî taa Jesusya ye'nen, tiwin Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonya ta'pî Jesus pî': —Uyenupanen, mîrîrî warantî anna pî' nîrî eeseurîma epu'tî pî' anna man. Anna yeseru winîkî eseurîman pî' nai —ta'pîya.

⁴⁶ Jesusya imaimu yuuku'pî: —Amîrî'nîkon nîrî tîwarî e'tî, Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon. Maasa pra awe'taruma'tîkon kupî sîrîrî. Maasa pra yairî pra tiaronkon yenupa pî' aako'mamîkon wenai. Tamî'nawîrî sa'me ayeserukon kupî tiaronnya yu'se awanîkon. Tîise amîrî'nîkonya mîrîrî kupîya'nîkon pra awanîkon nem mararî.

⁴⁷ Tîwarî e'tî. Maasa pra awe'taruma'tîkon kupî sîrîrî. Amîrî'nîkonya pena Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'tî uruwasi ton koneka'pî morî pe. ⁴⁸ Mîrîrî ye'nen “Inna to' wîupai man”, ta'pîya'nîkon. Atamokon nuri'sanya inkamoro wîisa' moropai inkamoro uruwasi ton koneka'pîya'nîkon. Mîrîrî wenai awe'taruma'tîkon kupî sîrîrî. ⁴⁹ Mîrîrî ye'nen Paapaya ta'pî epu'nen pe tîwanî ye'nen: “Umaimu ekareme'nenan yarimauya kupî sîrîrî to' kore'ta profetayamî'. Tîise inkamoro yonpayamî' wîi to'ya kupî sîrîrî. Moropai to' yonparî'san taruma'tî to'ya umaimu wenai”, ta'pî Paapaya —ta'pî Jesusya. ⁵⁰ —Mîrîrî kupî'pî penaronkonya umaimu ekareme'nenan tî'ka'pî to'ya. Mîrîrî wenai sîrîrîpe enen tîwe'sanon pemonkonyamî' taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî. ⁵¹ Penaro' Abel nuri'tî wî'pî irui Caimya patapai. Moropai profeta Zacarias nuri'tî wî'pî to'ya pikîrî. Mannî' anwî'pikon Paapa ton pe to' nîpo'tî yaponse' yarappana Paapa yewî' ta teepîremasanon neken wîtîto' pata iwî'pî to'ya. Tamî'nawîronkon wî'pî ku'sa' to'ya wenai tamî'nawîronkon sîrîrîpankon pemonkonyamî' taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

⁵² —Aka tîwarî e'tî amîrî'nîkon Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon. Maasa pra pemonkonyamî' anenupakonya yairon epu'tî eserike pra awanî. Maasa morî yairon tekareme'se pra yenomî'pîya'nîkon ayeserukon neken ekaremekîkonpa kai'ma. Mîrîrî wenai to' e'pîika'tî eserike pra. Amîrî'nîkon e'pîika'tî pepîn moropai inkamoro e'pîika'tî namai to' ma'nîpa pî' aako'mamîkon —ta'pî Jesusya to' pî'.

⁵³⁻⁵⁴ Mîrîrî taa tîpo Jesus epa'ka'pî mîikîrî fariseu yewî' tapai. Mîikîrî eseurîmasa' pî' fariseuyamî' moropai inkamoro Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon ekore'ma'pî mararî pra. Mîrîrî ye'nen mîikîrî yekaranmapopî'tî'pî to'ya. Maasa pra yairî pra Jesus eseurîma yu'se to' wani'pî imakui'pî kupîkonpa kai'ma iwînikîi.

12

Tiaronkon Yenku'tîto' Pî' Jesus Eseurîma (Mt 10.26-27)

¹ Mararî pra iku'ne'tî yentai pemonkonyamî' emurukuntî'pî Jesus eseurîma etakonpa iipia. Mararî pra kîrîppe to' wani'pî ipata'se' ton pra tiaronkon pona to' erepanpî'tî'pî tu'ke tîwanîkon ye'nen. Mîrîrî yai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî' e'mai' pe: —Tîwarî e'tî fariseuyamî' yeseru pî', tiaronkon

yenku'ti to'ya pi' mori pe tiwanikon kai'ma. ² Tami'nawiri to' nikupi'pi to' yeseru eesera'ma pra si'pi e'naponka kupi siriri aronne. Moropai to' yeseru i' kai'ma teesenonse to' nikupi'pi esepu'ti kupi siriri miriri yai tami'nawiri. ³ Miriri waranti tami'nawiri i' ta'pi'nikon ewaron ta si'ma ani'ya eta pra tiise, miriri eseta kupi siriri taripai ewaron ta pra, tiise a'ka ta. Moropai ama' pe eeseurima'pi ayewi' ta si'ma taatarakkanse ani'ya eta nama pe, miriri esekaremeki kupi siriri tami'nawironkonya eta tanne ama' pe pra —ta'pi Jesuya.

Ani' Nama E'pai Awaní
(Mt 10.28-31)

⁴ Jesus eseurima ko'mannipi'pi to' pi': —Uyonpayami' tauya siriri api'nikon. Eranne' pe ke'ti manni'kan pemonkonyami' ataruma'tinenkon pi'. Tiaron pensa awikon to'ya kupi siriri. Miriri pi' eranne' pe pra e'ti. Awisa'kon to'ya tipu iniri i' kupi to'ya pepin. Ayesa'kon neken wii to'ya tiise ayekatonkon wii to'ya eserike pra awani. ⁵ Tiise tauya siriri api'nikon. Ani' namaya'nikon e'pai awani. Paapa namati. Maasa pra miikiriya awikon kupi siriri. Ayesa'kon wiya moropai ayekatonkon yenumi'ya apo' ya'. Miriri ye'nen tauya iniri api'nikon, Paapa namati, tiaron pemonkon namaya'nikon yentai apo' ya' ayenumi'ya namai —ta'pi Jesuya. ⁶ —Pemonkonyami' pi' eranne' pe pra e'ki. Tiise Paapa nama e'pai man maasa pra uuri'nikon ko'manni'nen pe awani ye'nen. A'ki, to' e'repa mia'taikin toronyami' simonkokon ke epe'mira. Tiise Paapaya inkamoro toronyami' epu'ti maasa pra iwanminonkon pepin inkamoro. ⁷ Inkamoro toronyami' ma'rankon yentai amiri'nikon epu'ti'ya. Apu'pai si'po ku'ne'tisai'ya tami'nawiri. Miriri ye'nen eranne' pe pra e'ti. Amiri'nikon wani pepin iwanmira maasa pra tu'kankon toronyami' yentai amiri'nikon wani Paapa pia —ta'pi Jesuya.

Cristo, Ka' Poi Iipi'pi Pemonkon Uuri
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Jesus eseurima ko'mannipi'pi to' pi': —Ani'ya taa ya, “Inna uuri Jesus pemonkono pe wani”, taiya ya pemonkonyami' pi', uuri ka' poi iipi'piya taa niri miriri waranti Paapa poitritonon inseriyami' pi'. “Inna miseri upemonkono”, tauya to' pi'. ⁹ Tiise ani'ya taa ya: “Uuri kaane Jesus pemonkono pepin uuri. Yapurinen pepin uuri”, taawon awani ya, miikiriya uwapu'ti. Miriri waranti niri uuri ka' poi iipi'piya iwapu'ti Paapa poitritonon inseriyami' pi'. “Upemonkono pepin miseri” tauya to' pi' —ta'pi Jesuya.

¹⁰ Moropai ta'piya: —Ani' eseurima ya uuri ka' poi iipi'pi winiki miriri imakui'pi inkupi'pi kupi Paapaya eserike awani tiwanmira. Tiise ani' eseurima ya imakui'pi pe Mori Yekaton Wanní winiki, miriri imakui'pi inkupi'pi kupi Paapaya pepin tiwanmira. Tiise aako'mami miriri ipatikari imakui'pi pe awani Paapa pi'.

¹¹ Moropai ta'piya tinenupa'san pi': —Tauya siriri api'nikon. Amiri'nikon yari to'ya eperen'ito' yewi'kon ta api'nikon teeseurimakonpa. Pata esa' pe tiwe'sen moropai ipikku pe tiwe'sen rawiri Paapa maimu ekaremekiya'nikon wenai. Miriri pi' teesewankono'mai pra e'ti. “I' see taato'peuya ko'ye” kikatí aawariri'nikon. “I' kai'ma see epeto'pe” tikaí pra e'ti. ¹² Maasa pra inkamoro ipikkukon rawiri si'ma i' kai'ma eeseurimato'kon ton ke ayenupakon Mori Yekaton Wanniya miriri yai, to' maimu yu'to'yakon ton tiriya —ta'pi Jesuya to' pi'.

Pakko Pe Ipikku Warayo' Wani

¹³ Inkamoro arinikon yeurima Jesusya tanne to' kore'ta tiwe'sen warayo' eseurima'pi. Ta'puiya Jesus pi': —Uyenupanen, anna yunkon nuri'ti yemaneri'pi innimi'pi, miriri rataikato'pe uyakonya ka'ki arakkita pairi uuri ton —ta'puiya Jesus pi'.

¹⁴ Imaimu yuuku'pi Jesusya: —Uyonpa, miriri uuri esenyaka'mato' pepin. O'non ye'ka pe see miriri kupiuya epu'ti pi' nan? Miriri kupiuya eserike pra wai —ta'puiya ipi'. ¹⁵ Miriri yai tami'nawironkon pi' eeseurima'pi. Ta'puiya: —Tiwarí e'ti, i' itu'se awe'to'kon pi'. Kure'ne i' itu'se awe'to'kon yu'se kisenumenkatí. Maasa pra kure'ne temanne ke tiwe'sen pe tiwani wenai, mori pe aako'mami pepin.

¹⁶ Miriri yekare pi' to' yenu papa kai'ma Jesusya warayo' ipikku yekare ekaremeki'pi. Ta'puiya: —Warayo' wani'pi yemanne ke. Moropai miikiriya ta're' ton pimi'pi marari pra. Moropai eepeta'pi marari pra moropai imo'ka'puiya kure'ne. ¹⁷ Miriri pi' miikiri esenumenka pia'ti'pi tiwariri. Ta'puiya: “Uya're' pata'se' ton pra nai koo. Marari pra tiise ri” ta'puiya. “O'non pata ikonekauya e'painon”, kai'ma eesenumenka'pi.

¹⁸ Miikiriya ta'pi: “Aa, epu'ti pi' wai taripai”, ta'puiya. Tiwariri esenumenka'pi. Ta'puiya: “Seeni' e'mai'non itewi' pe unkoneka'pi yarankauya siriri iniri kure'ne panpi' ikonekato'peuya. Miriri ta tami'nawiri ikonekato'peuya, miriri e'mai' pe itesa' pe wani'pi pokonpe, amenan konekato'peuya”, ta'puiya. ¹⁹ “Moropai tauya upi'ri uwariri. Mori pu'kuru warayo' tami'nawiron esa' amiri itu'se awe'to' man tami'nawiri aapia. Taripai tu'ke kono' kaisari itesa' pe aako'mami. Taripai eri'ka'ki enapi'pi ako'manki. Moropai eniri'pi ako'manki moropai atausinpa pi' ako'manki tauya” ta'pi warayo' ipikkuya ticipi'ri, mori pe tiiko'mami kai'ma.

²⁰ Tiise miikiri pi' Paapaya ta'pi: “Pakko, amiri i' epu'nen pepin, i' tepu'se pra teeseurimasen. Maasa pra siriripe ewaron ya' aasa'manta kupi pe nai. Aniri wani epu'ti pi' nan miriri mararon pepin aya're' ankoneka'pi yarakkiri?” ta'pi Paapaya ipi'.

²¹ Moropai ta'pi Jesusya: —Siriri waranti awe'kupi miriri inkamoro ye'kakon ipikku pe tiwe'sanon. Maasa pra timiri'nikon pe neken temannekon yannuku pi' to' ko'manni. Tami'nawiri itesa' pe tiwe'to'kon pi' tewankon yapi'sa to'ya. Tiise Paapa pia ipikku pe pra to' wani. I' ton pinon inkamoro maasa pra Paapa maimu yawiri pra to' wani ye'nen, i' ri yapisi to'ya pepin iwinipai —ta'pi Jesusya.

I' Itu'se Awe'to'kon Pi' Teeseka'nunkai Pra E'ti
(Mt 6.25-34)

²² Miriri waranti to' yeurima tipo, Jesusya ta'pi tinenupa'san pi': —Miriri ye'nen tauya siriri api'nikon. Aako'manto'kon pi' teesewankono'mai pra e'ti. Ayekkarikon ton pra awani pi' aponkon ton pra awani pi' kisewankono'mati.

²³ Maasa pra uuri'nikon ko'manto' ko'manipi Paapaya. Moropai uyesa'kon ko'manipiya. Miriri wani miriri uya're'kon moropai uponkon yentai. Miriri ye'nen miriri pi' teesenumenkai pra e'ti. ²⁴ Maasa esenumenkatí. Manni'kan toronyami' esenyaka'ma pepin tekkarikon ton pimi pi'. Moropai imo'ka pi' to' esenyaka'ma pepin. Moropai itewi'kon ton koneka to'ya pepin. Tiise Paapaya inkamoro ko'manipi miriri. To' ya're' ton tiriya emi'nan moronka to'ya namai. Amiri'nikon kanan? i' kai'ma awanikon? Inkamoro toronyami'

ko'mannîpî tûuya yentai Paapaya aako'mannîpikon. Maasa pra inkamoro toronyamî' yentainokon amîrî'nîkon. ²⁵ Teesenumenkato'kon wenai anî'ya tûiko'manto'kon ton yenka pepîn inî' panpî' tûiko'mamîpa, nem mararî. ²⁶ Mîrîrî kupîya'nîkon eserîke pra awanîkon ye'nen î' ton pe aako'mamîkon teesewankono'mai î' itu'se awe'to'kon pî'.

²⁷ Maasa esenumenkati kono' waiyi pî'. Eesenyaka'ma pepîn tîpon si'pimî pî'. Mîwîni tîise morî pe to' yari'ku wanî. Tauya sîrîrî apî'nîkon, pena Salomão nuri'tîya tîpon ton yeka'ma'pî morî pu'kuru mîrîrî kono' waiyi warainon yeka'ma'pîiya maasa pra itesa' pe tîwanî ye'nen, ipîkku pe tîwanî ye'nen. ²⁸ Tîise mîikîrî epon'tîsa' yentai morî pe pu'kuru kono' waiyi wanî. Mîrîrî warantî pari' yari'kutannîpî Paapaya kure'ne aako'mamî pra tîise. Ka'ne' pe rî aatî'napamî. Mîrîrî yentai uuri'nîkon pontîiya morî pe. Mîrîrî warantî rî tîise mararî innape ikupîya'nîkon. ²⁹ Mîrîrî ye'nen aya're'kon pî' moropai awukukon pî' ayewankon tapi'se pra e'tî. Mîrîrî pî' teesewankono'mai pra e'tî. ³⁰ Maasa pra manni'kan Paapa epu'nen pepîn yeseru mîrîrî. Moropai tamî'nawîrî î' itu'se awe'to'kon epu'tî pî' Paapa man. Mîrîrî ye'nen mîrîrî pî' teesewankono'mai pra e'tî. ³¹ Tîise Paapa yenya' eturumakati, ayepotorîkon pe awe'to'pe. Moropai itu'se Paapa e'to' kupîya'nîkon yuwatî. Mîrîrî kupîya'nîkon ya, tamî'nawîrî manni' itu'se awe'to'kon tîriiya aapia'nîkon —ta'pî Jesusyâ.

Ka' Po Tîwe'tî'kasen Pepîn Konekati
(Mt 6.19-21)

³² Moropai ta'pîiya: —Mîrîrî ye'nen un mukuyamî', innape Paapa kupî pî' ako'mantî eranne' pe tîwe'se pra. Maasa pra Paapa, ayunkonya tîwakîri pe tîntîrî tîri pe man aapia'nîkon. Tesa'kon pe itenya' eturumaka'san pia itîriiya. ³³ Mîrîrî ye'nen î' itesa' pe awe'to'kon ke e'repatî. Moropai mîrîrî yep'e'pî tîniru tîitî manni'kan î' ton pînon pia. Mîrîrî wenai ayemannekon yense' ton eporîya, tîwe'tî'kasen pepîn ka' po. Moropai mîrîrî ya' itesa' pe awe'to'kon konekaya ka' po. Maasa pra miarî aataretî'ka pepîn. Moropai miarî ama'ye'ya yama'runpa pepîn. Moropai miarî ka' po anî'rî o'ma'ya aponkon ayemannekon yaku pepîn. Ipatikarî morî pe aako'mamî. ³⁴ Maasa pra miarî ka' po ayemannekon konekasa'ya'nîkon manni' pata eesenumenkato'kon wanî nîrî miarî aako'mamîkon pî' —ta'pî Jesusyâ.

Tîkaraiwarîkon Nîmî'nenan

³⁵ Moropai inî'rî ta'pî Jesusyâ: —Morî pe teekonekai e'tî tamî'nawîrî ankonekakon ton konekakonpa. Morî pe aponkon yeka'matî. Moropai a'kuma'tukon tawittanî'se e'tî. Î' rî e'kupî era'makonpa —ta'pîiya. ³⁶ —Manni'kan pemonkonyamî' tîkaraiwarîkon tîwe'marimasesan festarî pona itî'pî enna'po nîmîkî pî' tîwe'sanon warantî e'tî. Inimîkî to'ya tanne, to' karaiwarî erepamî ya, mana'ta pa'tîiya. Ka'ne' pe mana'ta yarakkanmoka to'ya eewonto'pe, maasa pra inîmîkî tûuya'nîkon ye'nen. ³⁷ Morî pe pu'kuru inkamoro ipoitîrîtonon wanî. Maasa pra to' karaiwarîya to' eporî to' we'nasa' pra awanî ye'nen, tînimîkî pî' to' tîise. Tauya apî'nîkon mîikîrî to' karaiwarîya tîpon miakanma tîpoitîrîtonon yekkari ton tîrîpa. Moropai taiya to' pî': “Ereutatî mesa pia”, taiya. Moropai inkamoro pî' to' karaiwarî esemî'tîpa to' yekkari ton tîrî pî'. Mîrîrî warantî awanî kupî sîrîrî Uyepotorîkon iipî nîmî'nenan ton pe. ³⁸ Mîikîrî to' karaiwarî erepamî ya, kure'ne tûiko'mamî tîpo, anoinna eerepamî pra awanî ya, eerenmapî ya eerepamî ya, aatausinpa tîpoitîrîtonon

pî', inîmîkî pî' to' ko'mamî ye'nen. ³⁹ Maasa esenumenkatî sîrîrî pî'. Sîrîrîpe ama'ye'ya temanne yama'runpa epu'tî warayo' wittî esa'ya ya, inîmîkî pî' wittî esa' ko'mamî e'painon, temanne yama'runpaiya namai. ⁴⁰ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Amîrî'nîkon nîrî mîrîrî warantî enpen ako'mantî, maasa pra î' nenge uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe enna'poto' weiyu sîrîrî non pona epu'tîya'nîkon pra naatîi. Enpen e'tî aawanmîra'nîkon unîmîkiya'nîkon pra awanîkon tanne ayeporîuya'nîkon namai —ta'pî Jesusya.

Asakî'nankon Ipoitîrîtonon, Morî, Imakui'pî
(Mt 24.45-51)

⁴¹ Mîrîrî warantî Jesus eseurîma ye'nen Pedroya Jesus ekananmapo'pî. Ta'pîiya: —Uyenupanen, mîrîrî eeseurîmato' wanî mîrîrî anna anenupa'san neken panamato'ya pe, tamî'nawîronkon ton pe ka'rî? —ta'pî Pedroya Jesus pî'.

⁴² Jesusya yuuku'pî panton ke. Ta'pîiya: —Eseurîma sîrîrî anî' pî' o'non ye'kakon ikaraiwarî nîmo'ka'pî tewî' ko'mannî'nen pe maasa pra mîikîrî wanî imaimu yawîrî, morî pe tîwe'sen pe moropai epu'nen pe awanî, manni' mîikîrî ikaraiwarîya tewî' ko'mannî'nen pe. Moropai tiaronkon tîpoitîrîtonon esa' pe to' ya're' ton tînen pe. Moropai tamî'nawîrî ta'pî tîkaraiwarîya yawîrî iku'nen.

⁴³ Mîikîrî tîpoitîrî eporî ikaraiwarîya teerepansa' ya morî pe pu'kuru. Maasa pra tamî'nawîrî tîkaraiwarîya taasa' yawîrî iku'sai'ya ye'nen. Mîikîrî wanî morî pe pu'kuru iipia. ⁴⁴ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Mîrîrî warantî tîkaraiwarî nîrîrî pî' ko'mannî'piya ye'nen inî' panpî' ikaraiwarîya tamî'nawîron tîrî iko'mannî'to'peiya. ⁴⁵ Tîise mîrîrî warantî pra ipoitîrî wanî ya, tîise taiya ya: “Ka'ne' pe aaipî pe pra man”. Mîrîrî ye'nen tiaronkon ipoitîrîtonon tîpia tîkaraiwarî nîrumaka'san taruma'tî pia'tîiya to' po'pîtiya, moropai to' ya're' ton tîriya pepîn emî'ne to' tîise. Tîise mîikîrî ko'mamî ta're' enapî pî' moropai tîwuku enîrî pî' mararî pra. Maasa pra tîkaraiwarî iipî pra awanî ye'nen. Moropai mîikîrî etîmî pia'tî mararî pra imakui'pî kupîiya. ⁴⁶ Mîrîrî tîpo tîko'manse pu'kuru pra, ikaraiwarî erepamî tînimîkiya pra tîise, mararî enpen pra awanî tanne. Mîrîrî yai inkupî'pî era'ma tîuya pe ikaraiwarî ekore'ma mararî pra moropai iwîiya. Moropai yenumîiya imaimu yawîrî iko'mamî'san pepîn pata'se' apo' ya'. Mîrîrî e'kupi Paapa maimu yawîrî pra tîwe'sanon yarakkîrî.

⁴⁷ Ipoitîrîya epu'tî tamî'nawîrî î' inkupî pe ta'pî tîkaraiwarîya tîise mîrîrî tîku'se pra aako'mansa' ya, teekonekai pra aako'mansa' ya, moropai ta'pîiya yawîrî iku'sai'ya pra ipoitîrî e'sa' ya, mîikîrî po'pîti ikaraiwarîya ipîra, tîmoron epu'to'peiya. ⁴⁸ Tîise manni' ipoitîrî î' ta'pî tîkaraiwarîya epu'nen pepîn. Tîkaraiwarî maimu yawîrî awanî pepîn maasa pra epu'tî tîuya pra tîwanî ye'nen. Tîise yairî pra mîikîrî e'to' wanî wenai ikaraiwarîya î'po'pîti tîise mararî mîikîrî tiaron ma're, maasa pra tepu'se pra awe'sa' ye'nen. Sîrîrî warantî uupia'nîkon mararî pra tîntîrî'pî miakanno'pî ekananmapo'ya yepu' sîrîrî. Taiya: “Î' kai'ma aapia untîrî'pî yapurî'pîya? Yapurî'pîya ou yewanmîrî'pîya?” taiya kupî sîrîrî upî'nîkon. Maasa pra mararî pra itîisai'ya ya uupia'nîkon, inî' panpî' epopai awanî —ta'pî Jesusya.

Jesus Wenai Esiyu'pînîto'
(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Jesus eseurîma ko'mannî'pî'pî. Ta'pîiya: —Uurî iipî'pî apo' ene'to'peuya sîrîrî non pona pemonkonyamî' kore'ta. Aasîrî mîrîrî yawittasa' yu'se

wanî sîrîrî teuren. ⁵⁰ Tîise kure'ne e'taruma'tî kupî sîrîrî. Tîise kure'ne e'taruma'tîto' ataretî'kasa' yu'se wanî sîrîrî. ⁵¹ Tîise amîrî'nîkon esenumenka morî ene'sau'ya kai'ma sîrîrî non pona. Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon, morî tîwamîn ene'sau'ya pra wai tîise eseyaton pî' pemonkonyamî' wanî kupî sîrîrî uwenai. To' eseyanama kupî sîrîrî. ⁵² Tauya sîrîrî, sîrîrî patapai pemonkonyamî' mia'taikinankon tiwinan wîttî ta tîwe'sanonkon ena kupî sîrîrî eseyaton pî'. Seurîwî'nankon ekore'ma kupî sîrîrî asakî'nankon yarakkîrî. Moropai inkamoro asakî'nankon wanî teekore'mai eseurîwî'nankon yarakkîrî. Uyese' wenai mîrîrî warantî to' ekore'ma. ⁵³ Moropai tînmukukon winîkî teekore'mai to' yunkonyamî' innape uku'sa' to'ya wenai, uyese' wenai. Moropai tunkon winîkî to' munkiyamî' wanî teekore'mai, uyese' wenai. Moropai to' yankonyamî' wanî îri pe tînmukukon wîrî'sanyamî' winîkî, innape uku'sa' to'ya wenai. Moropai to' munkiyamî' nîri teekore'mai tîsankon winîkî uyese' wenai. Moropai tîpa'sekon winîkî to' yawo'pîtonon wanî teekore'mai. Moropai to' pa'setonon wanî teekore'mai tawo'pîkon yarakkîrî. Uyese' wenai tu'kankon ekore'ma kupî sîrîrî. Innape uku'nenan pî' innape uku'nenan pepîn ekore'ma uwenai —ta'pî Jesuysa.

Î' Ye'ka Pe Pata Wanî Epu'to'
(Mt 16.2-3)

⁵⁴ Jesuysa pemonkonyamî' panama'pî. Ta'pîiya to' pî': —A'kî, wei epa'ka winî katupuru enuku era'maya'nîkon ya îrikkutun pe. Taawonan amîrî'nîkon, kono' rena pe man sîrîrîpe, taaya'nîkon. Moropai innape arena ta'pîya'nîkon yawîrî. ⁵⁵ Moropai a'situn ata'se'ma ya, wei ewomî winîpai, mîrîrî pî' taaya'nîkon. Wei pe pata wanî pe man. Innape wei pe awanî, a'ne' pe awanî ta'pîya'nîkon yawîrî. ⁵⁶ Amîrî'nîkon pemonkonyamî' teesenku'tisanon, epu'nenan pe tîwanîkon kai'ma eesenumenkakon! Tamî'nawîrî î' pata po tîwe'ku'sen epu'tîya'nîkon morî pe. Mîrîrî ekaremekîya'nîkon e'to' yawîrî pata po tîwe'ku'sen moropai ka' pî' tîwe'ku'sen. Tîise î' wani' awanî anera'ma'pîkon ayenukon ke ı' ikupî eserîkan pepîn unkupî'pî ayenukon kaisarî, mîrîrî kupîya'nîkon pepîn innape. Î' ton pe ekaremekîya'nîkon pepîn? —ta'pî Jesuysa to' pî'.

Ayeyaton Pe Tîwe'sen Yarakkîrî Morî Konekatî
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ Jesu eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Tîise î' wani' awanî ye'nen aawarîrî'nîkon epu'tîya'nîkon pepîn î' wanî yairon pe. ⁵⁸ A'kî, ayeyaton iipî ya ayarîpa ipîkku pe tîwe'sen juiz pia. E'mai' pe ayarîiya rawîrî î' rî inkupî'pî awinîkî konekaya yuwakî yarakkîrî, mîkîrî juiz pia ayarîiya namai. Tîise ikonekasa'ya pra awanî ya juiz yenya' arumakaiya. Moropai juizya arumaka surarayamî' yenya' moropai surarayamî'ya ayarakkamo atarakkannîto' ta. ⁵⁹ Tauya sîrîrî apî'nîkon mîrîrî atarakkannîto' tapai eepa'kakon pepîn. Tamî'nawîrî mîrîrî ankupî'pîkon ye'maya'nîkon pîkîrî aako'mamîkon —ta'pî Jesuysa to' pî'.

13

Imakui'pî Unkupî'pîkon Rumakato' Pî' Jesu Eseurîma

¹ Moro to' wanî'pî tiaronkon pemonkonyamî'. Inkamoro eseurîma pia'tî'pî Jesu pî' î' kai'ma Galilêia pataponkon warayo'kon tî'ka me'po'pî Pilatosya

pî'. —Paapa pia tîntîrikon po'tîi to' ii'sa' tanne, to' tî'ka me'po'pîiya — ta'pî to'ya Jesus pî'. ² Mîrîrî pî' ta'pî Jesusya: —Î' wani' awanî ye'nen insamoro warayo'kon tî'ka me'po'pîiya mîrîrî warantî. Î' kai'ma to' pî' eesenumenkakon? Tiaronkon yentai imakui'pî ku'sa' to'ya wenai, to' taruma'tî'pî Paapaya taaya'nîkon ka'ri? ³ Kaane, mîrîrî wenai pra —ta'pî Jesusya. —Tauya sîrîrî apî'nîkon, tamî'nawîrî awanîkon tanne amîrî'nîkon enpenata pra awanîkon ya imakui'pî anakupî'pîkon rumaka pî', inkamoro sa'manta'pî manni' warantî aasa'mantakon kupî sîrîrî tamî'nawîrî —ta'pîiya. ⁴ —Moropai manni'kan 18 kaisaronkon isa'manta'san Siloé pata'se' winî Jerusalém po. Î' wani' awanî ye'nen inkamoro pona mîrîrî to' nîkoneka'pî kawînan esenumî'pî, moropai to' tî'ka'pîiya. Î' kai'ma to' pî' eesenumenkakon, kure'ne ka'ri imakui'pî ku'sa' to'ya tiaronkon yentai Jerusalém po? ⁵ Kaane, Mîrîrî wenai pra to' sa'manta'pî. Tîise tauya sîrîrî apî'nîkon tamî'nawîrî amîrî'nîkon sa'manta kupî sîrîrî. Amakuyikon rumaka pî' eesenumenkakon pra awanîkon ya, inkamoro sa'manta'pî warantî aasa'mantakon —ta'pî Jesusya.

Figô Ye' Teperu Tînen Pepîn Pî' Jesus Eseurîma

⁶ Jesusya sîrîrî panton ekaremekî'pî. Ta'pîiya: —Warayo'ya tekkari ye' ton, figo ye' itese' pîmî'pî tînmîri ya'. Moropai tîko'man pe tîko'mamî tîpo, eepetasa' era'mai attî'pî. Tîise eporîiya pra itesa' wani'pî. Mîrîrî ye'nen î' kupî tîuya pî' eesenumenkâ'pî. ⁷ Moropai mîikîrî itesa'ya ta'pî mîrîrî tekkari ye'ka era'manen warayo' tîpoitîrî pî': "A'kî, uui'pî eseuriwî'ne kono' kaisarî seenî' figo yeperu era'mai eepetasa' kai'ma, tîise iteperu eporîiuya pra uurî e'pî'pî. Mîrîrî ye'nen ya'tîkî î' pe pra si'ma ko'mannî pî' man. Tiaronkon pata'se' mo'kasai'ya man teepetai pra. Mîrîrî ye'nen ma'tî", ta'pîiya tîpoitîrî pî'.

⁸ Tîise ipoitîrîya ta'pî tîkaraiwarî pî': "Maasa tîwî nîsi moro, ukaraiwarî, mîrîrî figo ye' sîrîrî neken kono' iwa'kato'peiya. Tiwin kono'pî pe esenyaka'ma irupukon woi yakauya moropai iwi'nî'pannî'nen ton tîrîuya irupukon pona eepetato'pe", ta'pî ipoitîrîya. ⁹ "Mîrîrî ku'sau'ya tanne sîrîrî kono' pî' eepeta ya, morî pe awanî. Tîise figo tîrîiya pra awanî ya, mîrîrî ya'tî me'poya", ta'pî ipoitîrîya tîkaraiwarî pî' —ta'pî Jesusya.

Jesusya Wîri' Ma'takî'pan Yepî'tî'pî

Erîka'nîto' Weiyu Yai

¹⁰ Jesusya pemonkonyamî' yenupa'pî Judeuyamî' epere'to' yewî' ta si'ma sâbado, erî'ka'nîto' weiyu yai. ¹¹ Moro awanî'pî pri'ya pra tîwe'sen wîri'. Mîikîrî ko'mansa' wani'pî pri'ya pra 18 kono' kaisarî. O'maya pri'ya pra iku'sa' wani'pî. Mîikîrî sa'ne asapî'pî murui murui pe awe'mî'sa'ka pra. Mîikîrî esepî'tî eserîke pra awanî'pî. ¹² Mîikîrî era'ma tîuya pe Jesusya yanno'pî tîpia. Moropai ta'pîiya wîri' pî': —Ma'non, ayeparan winîpai esepî'tîn pî' nai —ta'pî Jesusya. ¹³ Moropai tenya tîrî'pîiya ipona moropai mîikîrî ekoneka'pî. Inî'rî murui pe pra eena'pî. Moropai mîrîrî tîpo mîikîrî wîri'ya Paapa yapurî'pî mararî pra.

¹⁴ Tîise mîrîrî kupî Jesusya era'ma tîuya ye'nen Judeuyamî' epere'to' yewî' esa' pe tîwe'sen ekore'ma'pî mararî pra Jesus winîkîi, maasa pra sâbado weiyu yai wîri' yepî'tîiya ye'nen. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya pemonkonyamî' pî': —Tiwin mia' pona tîmo'tai wei kaisarî esenyaka'manto'. Mîrîrî yai aaipîkon eese'pî'tikonpa, tîise sâbado, erî'ka'nîto' weiyu yai pra —ta'pîiya to' pî'.

15 Mírírí yuuku'pí Uyepotoríkonya. Ta'píi:ya: —Seru'ye' amírí, epu'nen pepín. Sábado yai í' kupí pepín taaya'níkon tíise attíkon sábado yai paakayamí' yewí' ta ayekínkon yeukai, to' yaríkonpa tuna ení'to'pe to'ya. Mírírí epu'tíya'níkon pra awaníkon mírírí? Ewa'tísa' pe si'ma tuna eníríiya pepín míito'pe. 16 Mírírí warantí míserí wírí' waní sírírí yewa'tísa' pe, Makuí newa'tí'pí pe aako'mansa' kure'ne 18 kono' kaisarí. Míikírí waní Abraão nurí'tí paarí'pí pe, ayonpakon pe Judeupa' pe awaní. Í' waní' awaní ye'nen kin sábado yai míikírí esepí'tí eseríke pra awaní mírírí teparan winípai? —ta'pí Jesusya.

17 Mírírí taa Jesusya pí' inkamoro ipí' tíwo'ma'tasanon eppepí mararí pra maasa pra to' yeseru yenpo'píi. Tíise tiaronkon ariníkon pemonkonyamí' waní'pí taatausinpai kure'ne í' ikupí eseríkan pepín Jesus níkupí'pí pí'. Mírírí era'ma tíuya'níkon yai to' atausinpa'pí.

Mostarda Ena'pí Pí' Jesus Eseuríma
(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

18 Moropai Jesusya panton ekaremekí'pí to' nepu'tí ton. Ta'píi:ya: —Í' kai'ma see awaní pe nai Paapa iipí yai tamí'nawíronkon esa' pe? Í' warantí awaní ekaremekí'uya e'painon? —ta'píi. 19 —See warantí awaní pe man. Seení' mostarda ena'pí waní si'míríkkí pe pu'kuru. Tíise mírírí píimí'pí warayo'ya tímírí ya'. Moropai mírírí aro'ta'pí, aarenta'pí, kure'ne eena'pí yei pe. Moropai mírírí pona toronyamí' erepamí'pí tí'moikon yaponse' ton konekapítí'pí to'ya, mírírí yei panta pona —ta'píi. —Mírírí warantí Paapa pemonkonyamí' waní mararí tíise to' epamí —ta'pí Jesusya.

Trigo Yai'meto' Fermento Pí' Jesus Eseuríma
(Mt 13.33)

20 Moropai iní'rí Jesus eseuríma ko'manní'pí'pí. Ta'píi:ya: —Í' ye'ka panton ekaremekí'uya e'painon? Í' kai'ma awaní pe nai, Paapa iipí yai pemonkonyamí' esa' pe? 21 Awaní pe man trigo yai'meto' warantí. Mírírí yapísí'pí wírí'ya moropai kísere'na kore'ta mararí itírí'píi, iku'ne'títo' yai. Moropai yai'meiya tamí'nawírí, mírírí ye'nen yai'mesa' pe kísere'na waní tamí'nawírí —ta'pí Jesusya. —Mírírí warantí Paapa pemonkonyamí' mararonkon waní tu'kankon kore'ta sírírí non po. Tíise maasa Paapa pemonkonyamí' epansa' tamí'nawírí pata po, aní'ya era'ma pra tíise, —ta'pí Jesusya.

E'ta'ka Mana'ta
(Mt 7.13-14,21-23)

22 Jerusalém pona tuutí Jesus wítí'pí e'ma taawírí. Tuutí pe Jesusya pemonkonyamí' yenupa'pí cidade po. Moropai tiaronkon yenupa'píiya to' pata'se'kon kaisarí to' ko'manto'kon ya' to' yenupa'píi. 23 Mírírí yai warayo'ya Jesus ekaranmapo'pí. Ta'píi:ya: —Uyenupanen, tu'kankon pepín neken pemonkonyamí' e'píika'tí kupí sírírí? —ta'píi Jesus pí'.

Mírírí ta'pí Jesusya: —Moro man ka' po mana'ta e'ta'ka. 24 Mírírí ye'nen mírírí yai eewomíkon yuwatí teeseka'nunkai. Maasa pra tauya apí'níkon tu'kankon pemonkonyamí' waní kupí sírírí itíipai ka' pona, tíise to' ewomí eseríke pra awaní.

25 Maasa pra míikírí wítí esa' e'mí'sa'kasa' ya moropai mana'ta yarakkamoiya. Moropai amírí'níkon waní poro po eewomíkon eseríke pra Paapa pia ka' pona. Taaya'níkon mana'ta pa'tíi'ma, “Anna yepotorí,

anna yawonni'ki aapia", taaya'nikon. Tiiŕe mii'kiria amaimukon yuuku kupi siriri see waranti: "Ani'kan amiri'nikon? Ayepu'tikonuya pra wai, o'non pata pai'nokon pe awanikon?" taiya kupi siriri api'nikon.

²⁶ Moropai taaya'nikon: "Anna manni'kan apokonpe anna yekkari yonpa annaya ne'tikini. Apokonpe anna wuku eniri'pi annaya. Moropai anna yenupa'piya anna kore'ta awani yai cidae po", taaya'nikon ipi'.

²⁷ Tiiŕe taiya iniri'api'nikon: "Ani'kan amiri'nikon? Ayepu'tiuya'nikon pra wai. O'non pata pai'nokon pe awanikon?" Moropai taiya: "Atarimati tami'nawiri amiri'nikon imakui'pi kupi pi' tiiko'mansenon", taiya api'nikon.

²⁸ Miarí si'ma Abraão nuri'ti moropai Isaque nuri'ti, moropai Jacó nuri'ti, moropai tami'nawironkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayami' nuri'ti era'maya'nikon kupi siriri Paapa pia. Tiiŕe amiri'nikon poro po, eewomikon eserike pra. Inkamoro era'maya'nikon pi' marari pra akaraukon kupi siriri ipi', amoron epu'ti kupi siriri, eewomikon eserike pra awani ye'nen. ²⁹ Miriri yai tu'kankon pemonkonyami' erepami kupi siriri, wei epa'ka winipai, moropai wei ewomi winipai. Moropai tami'nawiri pata po tiiko'mansenon, inkamoro ewomi entamo'kanto' pi' tiwanmira tesa'kon Paapa pia. To' pata'sekon ton moro awani Paapa pia. Tiiŕe amiri'nikon ewomi eserike pra awani. ³⁰ Maasa pra inkamoro tiaronkon pikironkon ipikkukon pepinon ewomi kupi siriri e'mai' pe iipia. Tiiŕe ipikkukon, e'mai' pe Paapa maimu etanenan tiaronkon yentainokon ewomi pepin. Maasa pra innape imaimu ku'sa' to'ya pra awani ye'nen. —ta'pi Jesusya.

Jesus Esewankono'ma

Jerusalém Ponkon Pemonkonyami' Pi' (Mt 23.37-39)

³¹ Miriri pe ri tiaronkon fariseuyami' iipi'pi Jesus pia. Moropai ta'pi to'ya ipi': —Atti e'painon taripai maasa pra amiri wii tiuya taa pi' Herodes man —ta'pi to'ya Jesus pi'.

³² Jesusya to' maimu yuuku'pi. Ta'piya to' pi': —Atiti iipia mii'kiria pia. Moropai makati mii'kiria maikan warainon seru'ye' pi', uuriya taa siriri miriri ekareme'tanti ipi'. Uuti eserike pra wai siriri maasa pra esenyaka'ma siriri. O'ma'kon yarakkiri tiwe'sanon pemonkonyami' yepi'tiuya siriri. Moropai pri'ya pra tiwe'sanon yepi'tiuya siriri. Siriripe miriri pi' uuko'mami moropai penane. Miriri tpo neken uweiyu iku'ne'tisa' yai erepami miari Jerusalém pona, miriri makati mii'kiria pi'. ³³ Maasa pra miriri kupi pi' uuko'mami e'pai man. Moropai tari uwi to'ya eserike pra man. Maasa pra Paapa maimu ekareme'nenan profetayami' wii to'ya Jerusalém po neken —ta'pi Jesusya.

³⁴ Moropai Jesus esewankono'ma'pi, ikaruwa'pi Jerusalém ponkon pemonkonyami' wenai. Moropai ta'piya: —Amiri'nikon Paapa maimu ekareme'nenan profetayami' wii'tiponkon. Aapia'nikon timaimu ekareme'nen to' yarimasa' Paapaya tanne iwi'piya'nikon ti' ke. I' warapo ite'ka amiri'nikon sa'nama'piya tami'nawiri awanikon tanne. Manni' kariwanaya tapiri yo'koi tinmukuyami' yannuku waranti, uupia amiri'nikon eperepi yu'se wani'pi teuren tiiŕe yuukuya'nikon pra awani'pikon. ³⁵ Taripai apata'sekon e'nimi kupi siriri, innape ukupiya'nikon pra awanikon ye'nen. Uuti siriri aapia-pai'nikon. Taripai tauya siriri api'nikon, siriri patapai iniri'ri uyera'maya'nikon pe pra naatii. Uyapurito'ya'nikon weiyu erepami pikiri aako'mamikon. Miriri yai neken taaya'nikon:

“Mīkīrī morī pu'kuru see Uyepotorīkon ese' pī' tui'sen yapurīpai'nīkon”, *SI*
 118.26
 taaya'nīkon kupī sīrīrī —ta'pīya.

14

Pri'yawon Pepīn Yepī'tī Jesusya Sábado Yai

¹ Tiwin wei sábadō yai Jesus eta'pī fariseuyamī' esanon yonpaya tewī' ta entamo'kai attīto'pe kai'ma. Jesus witi'pī moropai mīkīrī pī' to' esenu-menka'pī kure'ne, sábadō yai í' rī kupīya anera'mapai tīwanīkon ye'nen, yairī pra iteseru wanī ekaremekīkonpa kai'ma. ² Miarī Jesus rawīrī tiwin warayo' wanī'pī pri'yawon pepīn. Mīkīrī wanī'pī í'si moropai itemekon awoipī'pī pe. ³ Mīkīrī era'ma tūya ye'nen Jesusya Moisés nuri'tīya yenupanto' pī' yenupatonkon moropai fariseuyamī' ekananmapo'pī. Ta'pīya to' pī': — Moisés nuri'tīya yenupanto' yawīrī pri'yawon pepīn yepī'tūya erī'ka'nīto' weiyu yai morī pe awanī, kaane ka'rī? Í' kai'ma taasai'ya nai? —ta'pīya.

⁴ Tīise í' kai'ma Jesus maimu yuuku to'ya pra to' wanī'pī. Mīrīrī ye'nen mīkīrī pri'yawon pepīn warayo' yapisi'pī Jesusya. Moropai yepī'tī'pīya. Moropai attīto'pe ta'pīya ipī'. ⁵ Moropai inkamoro pī' ta'pī Jesusya: — Amīrī'nīkon kore'ta tīnmu kenan wanī ya, mīkīrī munmu itekīn enasa' ya, itu'nakan ya' sábadō yai, sábadō pe awanī ye'nen imo'kai attī pepīn e'painon ka'ne' pe?

⁶ Mīrīrī yuuku to'ya eserīke pra awanī'pī.

Tiaronkon Ma're E'nīto' Pī' Jesus Eseurīma

⁷ Mīrīrī taa tīpo entamo'kanto' pī' etasa'kon yako'menka'pī Jesusya. Maasa pra yaponse' wanī ereutanto'kon menka'pī to'ya mesa pia. Morīkon ponarī to' ereuta'pī ipona ipīkku pe tiaronkon yentai to' e'to'pe. Mīrīrī era'ma tūya ye'nen, Jesusya sīrīrī panton ekaremekī'pī to' pī'. ⁸ Ta'pīya to' pī': —A'kī, anī'ya amīrī'nīkon etasa' ya tīno'pītasen festarī pī' tauya sīrīrī kereutatī morī ereutanto' pona. Maasa pra ipīkku pe tīwe'sen ayentai'nīkon etasa' wītī esā'ya yai pra. ⁹ Moropai taiya apī'nīkon: “Anī'ya amīrī eta'pī tarīni' ereutapa?” taiya e'painon. Moropai taiya apī': “Atarīmakī mīseni' ipīkku ereutato'pe”, taiya apī'. Mīrīrī yai aweppepī kure'ne. Tiaronkon rawīrī apono' morī ma're tīwe'sen pona eereuta. ¹⁰ Tauya apī'nīkon, etasa' pe apono' morī ma're tīwe'sen pona ereutatī. Moropai mīkīrī ayetatīponkonya ayera'makon. Moropai taiya apī'nīkon: “Uwanīyakon, tarīwaya ereutatane'kī. Sīrīrī ereutanto' morī pona”, taiya. Mīrīrī warantī kure'ne ayapurī to'ya esera'ma tamī'nawīronkon ipīkkukon etasa'kon rawīrī —ta'pī Jesusya. ¹¹ —Maasa pra anī' e'ku'sa' ya ipīkku pe moropai mī pe, mīkīrī ena kupī sīrīrī tiaronkon ma're. Aweppepī kupī sīrīrī. Tīise anī' e'sa' ya ipīkku pe pra, moropai mī pe pra, mīkīrī yapurī to'ya, ipīkku pe eena —ta'pī Jesusya.

¹² Moropai ta'pī Jesusya tetatīpono'pī pī': —Í' pensa entamo'kanto' konekaya yai, manni'kan neken ayetatīponkon ayonpakon moropai ayakonkon moropai ayakontarīkon ipīkku pe tīwe'sanon neken ketai. Maasa pra inkamoroya mīrīrī ye'ka kupī tūya'nīkon ya amīrī yeta awentamo'kai attīpa kai'ma. Mīrīrī warantī ankupī'pī ye'ma inkamoroya. ¹³ Tīise í' pensa mīrīrī ye'ka konekaya yai, manni'kan sa'ne í' ton pīnon moropai ma'tīkī'pankon, enkaru'nankon, moropai asakoi'kon pepīnon sa'ne etakī to' í'to'pe entamo'kanto' pī'. ¹⁴ Mīrīrī warantī ikupīya ya, morī yapisiya Paapa

win'pai. Maasa pra inkamoroya sa'ne mîrîrî ankupî'pî ye'ma pepîn, ye'mato' ton pra tîwanîkon ye'nen. Tîise Paapaya aapia ye'ma, î' pensa morî yairon pe tîwe'sanon e'mî'sa'ka weiyu yai aye'maiya —ta'pî Jesusya.

Kure'nan Entamo'kanto'
(Mt 22.1-10)

¹⁵ Mîrîrî taa Jesusya eta tîuya pe, mesa pia ipokonpe tîwe'sen warayo' eseurîma'pî. Ta'pîiya: —Paapa, tamî'nawîronkon esa' pia entamo'kanto' pî' teewonsen wanî kupî sîrîrî taatausinpai —ta'pîiya.

¹⁶ Mîrîrî ye'nen Jesusya tiaron panton ekaremekî'pî. Ta'pîiya: —Tiwin warayo'ya pemonkonyamî' eta'pî arinîke to' iito'pe tewî' ta, maasa pra kure'nan entamo'kanto' tîrî tîuya ye'nen. ¹⁷ Moropai iweiyu eseporî'pî entamo'kanto' weiyu. Mîrîrî ye'nen tîpoitîrî yaipontî'pîiya atîto'pe pemonkonyamî' yannoî. Taato'peiya ka'ne' pe asi'tî entamo'katane'tî entamo'kanto' esenposa' man aasîrî taato'peiya kai'ma etasa'kon pemonkonyamî' pî'.

¹⁸ Tîise mîikîrîya tetakon tanne tiwin pî' si'ma ta'pî to'ya: “Uutî eserîke pra wai.” E'mai'non pemonkonya ta'pî ipî': “Umîrî ton yennasau'ya sîrîrî. Mîrîrî ye'nen era'mai uutîto' man. Mîrîrî uutî eserîke pra wai, mîrîrî tauya manni' ku'kî tîwî” ta'pîiya.

¹⁹ Moropai tiaronya ta'pî: “Uutî eserîke pra wai maasa pra mia' tamî'nawîrî uyekînon ton paakayamî' yennasau'ya wai. Inkamoro era'mai uutîto' man. Maasa pra morî pe to' esenyaka'ma anera'mapai wai. Mîrîrî ye'nen uutî eserîke pra wanî sîrîrî. Tîise mîrîrî ku'kî tîwî”, ta'pîiya ipî'.

²⁰ Moropai tiaronya ta'pî ipî': “Uurî, uutî eserîke pra wai. Maasa pra amen pu'kuru ino'pitasen pe wanî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen uutî pepîn”, ta'pîiya.

²¹ Mîrîrî tîpo tikaraiwarî pia ipoitîrî enna'po'pî. Moropai tamî'nawîrî ekaremekî'pîiya tikaraiwarî pî'. Mîrîrî pî' ikaraiwarî ekore'ma'pî mararî pra. Moropai ta'pîiya inî'rî: “Ka'ne' pe atîkî tiaronkon etata inî'rî, rua taawîrî cidade poro tîwe'sanon etata. Moropai tamî'nawîrî to' metai to' menepîi manni'kan î' ton pînon, moropai ma'tîkî'pankon moropai enkaru'nankon, moropai asakoi'kon pepînon inkamoro menepîi”, ta'pîiya.

²² Tîiko'manse mararî ipoitîrîya ta'pî tikaraiwarî pî': “Tamî'nawîrî ta'pîya yawîrî iku'sau'ya sîrîrî. Tîise tu'ke to' pata'se' ton moro man”, ta'pîiya.

²³ Mîikîrî maimu yuuku'pî ikaraiwarîya. “Moriya, atîkî, aminke e'ma taawîrî to' etata, to' iito'pe to' meka'nunkai. Maasa pra uyewî' yanni'sa' to'ya anera'mapai wanî sîrîrî. ²⁴ Tauya sîrîrî inkamoro e'mai' pe etasa'konya sîrîrî entamo'kanto' yonpa eserîke pra awanî. Maasa pra tetakon tanne yu'sa' to'ya pra awanî ye'nen”, ta'pîiya —ta'pî Jesusya.

Anî' Wani'Jesus Wani'yakon Pe
(Mt 10.37-38)

²⁵ Mîrîrî taa tîpo Jesus wîti tanne arinîkon pemonkonyamî'ya Jesus we-naima'pî. Inkamoro yeurîmai eera'tî'pî moropai ta'pîiya to' pî': ²⁶ —A'kî, manni' uyapurînen wanî ya mararî, mîikîrî wanî eserîke pra awanî upe-monkono pe, uwanîyakon pe. Maasa pra tîyun moropai tîsan pînînmaiya ya, moropai tîno'pî, moropai tînmukuyamî', moropai tonpayamî' pînînmaiya ya, moropai kure'ne tîwarîrî eeti'nînma, uurî pînînma tîuya yentai, mîrîrî ye'nen uurî wani'yakon pe eserîke pra awanî —ta'pîiya. ²⁷ —Anî' wanî ya uwenai e'taruma'tîpai pra, mîrîrî ye'nen uyapurîiya pepîn yapîtanîpîiya pra

tīwanī ye'nen. Itu'se tīwe'to' yawīrī iko'manpai awanī. Mīikīrī wanī pepīn uwanīyakon pe.

²⁸ A'kī, anī' esenumenka ya kawīnan ton koneka pī' e'mai' pe ī' warapo kaisarī tītīnirurī wanī era'maiya e'pai awanī. Yaretī'ka eserīke awanī epu'tūya ikonekaiya. Mīrīrī epu'se esenumenka e'pai awanī. ²⁹ Tīise mīrīrī tepu'se pra mīrīrī kawīnan ton koneka tūya pī' teesenyaka'mato' asara'tīsai'ya ya, moropai itīnirurī e'tī'ka eesenyaka'mato' ataretī'ka pra tīise. Mīrīrī era'ma tūya'nīkon pī' tamī'nawīronkon atako'menka ipī'. ³⁰ “A'kī see yaretī'kaiya pra awanī era'matī”, taa to'ya.

³¹ Moropai ta'pīiya inī'rī: —A'kī, ipīkku pata esa' pe tīwe'sen rei eseya'nama ya tiaron winīkī, esenumenka e'pai awanī teeseya'nama rawīrī. Iipia awanī 10.000 kaisaronkon surarayamī'. Tīise iteyaton pia to' wanī 20.000. Mīikīrī ereuta e'pai awanī esenumenkai to' eseya'nama eserīke awanī epu'se, meruntī ke to' wanī epu'se. ³² Meruntī ke pra to' wanī ya, attī pepīn epi. Tīise mīikīrī tiaron rei pī' kai tīmaimu yarimaiya namai epīn pe pra man kai, morī pe e'nīpai man kai —ta'pī Jesusya. ³³ —Mīrīrī warantī teesenumenkai pra amīrī'nīkon wanī eserīke pra awanī upemonkono pe, tamī'nawīrī ayeserukon, ayemannekon rumakaya'nīkon pra awanīkon ya —ta'pī Jesusya.

Pan Inī'mīra Tīwe'sen pī' Jesus Eseurīma

(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴ Tiaron ekaremekī'pī Jesusya to' nepu'tī ton. Ta'pīiya: —Pan wanī morī pe, awe'to' yawīrī wanī ya. Tīise awe'to' yawīrī pra awanī ya, morī pe awanī pepīn. Inī'mīra awanī ipo'mīra. ³⁵ Morī pe awanī pepīn yapurītō'pe. Ī' ton pe rī yapurī eserīke pra awanī. Ī' ye'rī pīnsa' wī'nī'pannīpīiya eserīke pra awanī. Mīrīrī ye'nen ipapo.

Sīrīrī etaya'nīkon pī' esenumenkati aneta'pīkon pī' —ta'pī Jesusya. —Mīrīrī warantī awanīkon pe man, tamī'nawīrī ayewankon ke uyapurīya'nīkon pra awanīkon ya, —ta'pīiya tīpemonkonoyamī' pī', inī'mīra pan wanī warantī to' yeseru wanī namai.

15

Carneiro Ataka'ma'pī

(Mt 18.12-14)

¹ Tu'kankon tesanonkon pia to' nītīrī tīniru yapisī pī' teesenyaka'masanon iipī'pī Jesus pia eeseurīma etakonpa. Moropai imakui'san pemonkonyamī' iipī'pī. ² Fariseuyamī' moropai Moisés nuri'tīya yenupanto' pī' yenupatonkon nīrī wanī'pī. Inkamoro wo'ma'ta'pī Jesus winīkī. Ta'pī to'ya: —Imakui'pī ku'nenan pemonkonyamī' pokonpe tīwe'sen mīserī warayo'. Moropai to' pokonpe ta're yonpanen —ta'pī to'ya ipī'.

³ Mīrīrī ye'nen to' nepu'tī ton ekaremekī'pī Jesusya panton pe. ⁴ Ta'pīiya: —Amīrī'nīkon tiwin pī' si'ma ayekīnnan carneiroyamī' esa' pe awanī ya, 100 kaisarī. Tiwin aataka'ma'pī ya, yuwai attī e'painon. Innape nai? —ta'pīiya. —Inkamoro 99 kaisaronkon nīmīya e'painon keren po. Moropai attī mīikīrī ataka'ma'pī yuwai eporīya pīkīrī. ⁵ Mīikīrī eposa'ya ya, kure'ne taatausinpai awanī eposa'ye'nen. Moropai mīikīrī mana'poya amota pona tanunse. ⁶ Ayewī' ta eerepansa' pe, ayonpayamī' awoinonkon etaya. Moropai taaya ayonpayamī' pī': “Atausinpanpai'nīkon upokon pe. Maasa pra uyekīn ataka'ma'pī eposau'ya ye'nen”, taaya'nīkon e'painon tiwin pī'

si'ma. ⁷ Tauya mîrîrî warantî nîrî Paapa atausinpanto' wanî kupî sîrîrî ka' po. Pemonkon imakui'pî pe tîwe'sen enpenatasa' yai tînkupî'pî imakui'pî rumaka tîuya pî'. Ipî' Paapa atausinpa manni'kan 99 kaisaronkon, yairon pe tîwe'sanon pî' taatausinpa yentai —ta'pî Jesuysa.

Prata Ena'pî Esenumî'pî

⁸ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —Tiwin wîri' wanî'pî mia' tamî'nawîrî prata ena'pî esa' pe. Tîise tiwin esenumî ya mîrîrî yuwaiya e'painon, innape nai? Mîrîrî eporîpa wîri'ya tî'kuma'tu yawittanîpî, moropai tewî' kuimaiya. Morî pe yuwai'ma tînin eporî tîuya pîkîrî yuwaiya. ⁹ Moropai eposa' tîuya yai ton-payami' tîwoinokon etaiya. Moropai taiya to' pî': “Atausinpanpai'nikon man upokonpe. Maasa pra upîratari esenumî'pî eposau'ya ye'nen”, taiya. ¹⁰ Mîrîrî warantî nîrî Paapa poitîrîtonon inserîyamî' atausinpa kure'ne, tiwinan pemonkon imakui'pî ku'nen enpenata yai imakui'pî pe tîwe'to' rumaka tîuya pî' —ta'pî Jesuysa.

Warayo' Tîyun Pia Pai Ataka'ma'pî

¹¹ Moropai Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Warayo' wanî'pî asakî'nankon in mukuyami'. ¹² Tiaron pensa inmu yakon maasaron panpî'ya ta'pî tîyun pî': “Paapa, ayemanne ratakakî uyemanne ton tîrîpa, mîrîrî uurî pia antîrî ton aasa'manta yai. Maasa pra sîrîrî itu'se wai”, ta'pîiya. Moropai itunya temanne rataka'pî irui yemanne yarakkîrî.

¹³ Kure'ne pu'kuru pra wei tîlko'mamî tîpo temanne yannuku'pî mîikîrî warayo' maasaronya tamî'nawîrî. Moropai attî'pî tamî'nawîrî temanne yarakkîrî tiaron pata pona aminke. Miarî itesa' pe tîwe'to' temanne yaretî'ka'pîiya. Festa pî' tîwanî ke, tîsu'min ke imakui'pî kupî'pîiya. ¹⁴ Moropai tamî'nawîrî yaretî'ka'pîiya tanne, mîrîrî pata ya' emi'nan wanî'pî mararî pra. Moropai mîikîrîya tîmoron epu'tî pia'tî'pî miarî. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen teesenyaka'mato' ton yuwa'pîiya mîrîrî pata ya' tîwe'sen pî' mîrîrî warantî tîwe'pîika'tîpa kai'ma. Mîikîrîya mîikîrî yarima'pî tîfazendarî pona tekînon porcoyamî' ko'mannî'se attîto'pe kai'ma, ta'pîiya. ¹⁶ Tîise miarî mîikîrî wanî'pî emi'ne ita're' ton pra awanî'pî. Porcoyamî' ya're' anna'pai awanî'pî tîise anî'ya porcoyamî' ya're' yonpa tîrî pra awanî'pî. Î' tîrî to'ya pra awanî'pî.

¹⁷ Mîikîrî esenumenka pia'tî'pî tîiwarîrî. Ta'pîiya: “Î' waraponkon uyun poitîrîtonon teesenyaka'masanon uyun pia tîise to' ya're' mararon pepîn e'tî'kakoi pepîn. Tîise î' pî' uurî sa'manta sîrîrî tarî emi'nan pî'. ¹⁸ Enna'po paapa yewî' ta. Moropai tauya paapa pî': “Paapa, imakui'pî kupî'pîuya Paapa ka' pon winîkîi, moropai awinîkîi', tauya paapa pî'”, ta'pîiya. ¹⁹ “Mîrîrî ye'nen 'Anmu pe wanî pepîn sîrîrî, tîise apoitîrîtonon warantî uku'kî', tauya paapa pî'”, ta'pî mîikîrî warayo'ya. ²⁰ Moropai aataponka'pî miarîpai moropai awenna'po'pî tîyun yewî' ta.

Mîikîrî iipî ko'mannî pe e'ma taawîrî aminke era'masa' itunya wanî'pî. Moropai tî'noko'pî pe era'ma'pîiya mararî pra. Mîikîrî tînmu ponaya eeka'tumî'pî yapi'se. Yapisî'pîiya tîwakîri pe moropai yu'na'pîiya.

²¹ Moropai mîikîrîya ta'pî tun pî': “Paapa, imakui'pî kupî'pîuya Paapa ka' pon winîkîi moropai awinîkîi”, ta'pîiya. “Mîrîrî ye'nen anmu pe wanî pepîn sîrîrî tîise apoitîrîtonon warantî uku'kî", ta'pîiya.

²² Tîise itunya ta'pî tîpoitîrîtonon pî': “Ka'ne' pe ipon morî ene'tî, moropai yeka'matî itenya pokon nîrî ene'tî, yeka'matî itenya pî'. Moropai i'sa'sa'

ene'ti yeka'matî i'pu pi! 23 Moropai kaiwan manni' paaka more ene'ti. Moropai iwiti. Moropai atausinpanpai'nikon man miseri unmu pokonpe entamo'kanto' pi'. 24 Maasa pra miseri unmu sa'manta'pi kai'ma wani'pi teuren tiise awani siriri. Ataka'ma'pi pe awani'pi, taripai eeseposa' siriri", ta'pi miikiri warayo' yunya. Miriri ye'nen to' atausinpa'pi entamo'kanto' pi'.

25 Miriri e'kupi'pi tiaron inmu irui tiise tinmiri ya'. Miikiri enna'posa' iipi tanne, aminke pra witi pi' eta'piya eserenkanto'. Marari pra awani'pi to' mananu esetasa'. 26 Miikiriya tiyun poitiri yanno'pi. Moropai ekaranmapo'piya. "I' see miriri?" ta'piya. 27 Miikiri to' poitiriya yuuku'pi: "Ayakon enna'posa' erepanni pi' man witi ta enen, pri'ya. Miriri ye'nen ayunya kaiwan paaka more wi me'po pi' man", ta'piya.

28 Miriri yekare eta tiuya ye'nen, miikiri inmu irui ekore'ma'pi. Moropai ewonpai pra awani'pi witi ta. Miriri itun epa'ka'pi poro pona iipia. Moropai eewonto'pe taa pi' itun ko'mami'pi ipi'. 29 Tiise tiyun maimu yuuku'piya. Ta'piya: "I' warapo kono' kaisari uuko'mansa' siriri aapia esenyaka'ma pi' apoitiri waranti. Amaimu tiyu'pi'se pra i' taato'ya ku'sau'ya amaimu yawiri. Miriri tanne tiwin miriki carneiro more tiisa'ya pra nai uupia uyonpayami' pokonpe festa tikonekai atausinpaton' ton", ta'piya. 30 "Tiise miikiri anmu, ayemanne tiisa'ya ti'ka'tipon, imakui'pi kupi ke wiri'sanyami' ataka'ma'san yarakiri tiwani ke. Moropai miikiri enna'posa' yo' ton paaka kaiwan wi me'posa'ya", ta'piya.

31 Miikiri maimu yuuku'pi iyunya. Ta'piya: "Unmu, amiri uupia tiiko'mansen. Miriri ye'nen tamirawiron uyemanne wani siriri ayemanne pe", ta'piya. 32 "Tiise siriri entamo'kanto' koneka me'pouya emapu'tisa' siriri atausinpanto' esera'mato'pe kai'ma. Maasa pra miseri ayakon sa'manta'pi kai'ma e'sa' tanne enen eerepansa' man. Ataka'ma'pi pe awani'pi taripai eeseposa' man", ta'piya —ta'pi Jesuya.

16

Ipi'ku Pe E'nto' Yapurî Pi' Jesus Eseurîma

1 Jesuya ta'pi tinenupa'san pi': —Warayo' wani'pi tikaraiwari yemanne ko'manni'nen pe. Tiise miikiri pi' to' eseurîma pia'ti'pi mori pe e'to' yawiri esenyaka'ma pra awani ye'nen. Tikaraiwari tiniruri yaretika pi' aako'mami'pi. 2 Miriri epu'sa' tiuya pe ikaraiwariya yanno'pi tiipia aai'to'pe. Moropai miikiri ekaranmapo'piya. "Inna pi' ri api' to' eseurîma manni' ayeseru pi'?" ta'piya ipi'. Moropai ta'pi miikiri ikaraiwariya ipi': "Taripai siriri pata pai miririkon ankupi'pi konekaya yu'se wani siriri. Tamirawiri yannu'ki mori pe awe'to'pe, tiaron pia irumakapa. Maasa pra miriri waranti awani ye'ka pe tamirawiron uyemanne ko'manni'nen pe awani eserike pra nai", ta'pi ikaraiwariya ipi'.

3 Miriri taasa' tikaraiwariya pi' miikiri esenumenka'pi tiwariri. "Epa'kato'pe taa pi' kin ukaraiwari man koo, i' see ku'to'peuya ko'ye. Maasa pra epa'kasa' ya uuariri esenyaka'ma non yaka pi' eserike pra wai, merunti ke pra wai. Moropai esenyaka'ma pra wani ya tiaronkon yu' tineru eserike pra eppe'ni pi' wai", ta'piya tiwariri. 4 Moropai eesenumenka'pi. "Kaane, epu'ti pi' wai taripai i' kupi'ya", ta'piya. "Uyonpayami' yausinpauya, i' pensa ukaraiwariya uyempa'kasa' yai tewi'kon ta uyapi'to'pe to'ya", ta'piya.

⁵ Moropai mîrîrî taa tîpo mîkîrî tîkaraiwarî pia epe'mîra tîwe'sanon yanno'pîiya, tamî'nawîrî. Moropai tiwin pî' to' ekaranmapo'pîiya. E'mai'non pî' ta'pîiya: “î' warapo kaisarî epe'mîra tîwe'sen amîrî ukaraiwarî pia?” ta'pîiya. ⁶ Moropai mîkîrîya yuuku'pî: “100 kaisarî óleo yense”, ta'pîiya.

“Seeni' era'makî epe'mîra awe'to'. Ereutakî moropai imenukakî arakkita pairî 50 kaisarî neken”, ta'pî mîkîrîya. Mîrîrî warantî yausinpa'pîiya tîwakîri pe mîkîrîya ikupî'pî.

⁷ Moropai tiaron pî' ta'pîiya: “Amîrî kanan? Î' warapo kaisarî epe'mîn amîrî?” Moropai mîkîrîya yuuku'pî. “1.000 waikara'pî kaisarî trigo”, ta'pîiya.

“Sîrîrî era'makî epe'mîra awe'to'. Ereutakî moropai imenukakî 800 kaisarî”, ta'pîiya ipî'. Mîrîrî warantî tonpa ton eporî'pîiya î' pensa teepa'kasa' yai to' pia tîwanîpa.

⁸ Moropai mîkîrîya mîrîrî warantî iku'sa' yekare eta'pî ikaraiwarîya. Î' kai'ma tonpayamî' ton yausinpa pî' eesenumenkasa' wenai yapurî'pîiya mararî pra ðmakui'pî ku'sai'ya tîise, —ta'pî Jesusya. Mîrîrî pî' Jesus eseurîma'pî. Ta'pîiya: —Pemonkonyamî' sîrîrî pata yeseru yawîronkon wanî epu'nenan pe pu'kuru. Maasa morî eporîkonpa î' ton pra tîwanîkon namai, teserukon koneka to'ya. Manni'kan Paapa maimu yawîronkon, yairî tîwe'sananya ikoneka yentai ikoneka to'ya. —ta'pîiya. ⁹ —Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Tiaronkon pîika'tîya'nîkon yuwatî ipîkku pe awe'to'kon ke. Mîrîrî ku'sa'ya'nîkon tîpo, î' pensa tamî'nawîrî nîmîya'nîkon ye'ka pe aasa'mantakon ya, Paapaya ayapî'to'pe'nîkon ka' po —ta'pîiya.

¹⁰ —A'kî tauya sîrîrî, anî' wanî mararon mîrîkî tîise yapurî epu'nen pe tîwe'sen mîrîrî ye'nen mîkîrîya mararon pepîn yapurî epu'tî yairî. Tîise anî' wanî ya mararon pî' ama'ye' pe, mîrîrî warantî nîrî mararon pepîn pî' ama'ye' pe awanî. ¹¹ Tîise amîrî'nîkonya ipîkku pe awe'to'kon yapurî epu'tî pra awanî ya tarî non po, o'non ye'ka pe see ipîkku pe awe'to'kon tîrî Paapaya e'painon, ka' pon aapia'nîkon? ¹² Moropai î' kai'ma tiaronkon yemanne ko'mannîpi epu'tîya'nîkon pra awanîkon tanne î' kai'ma Paapaya amîrî'nîkon pia ayemannekon ton tîrî e'painon aapia'nîkon? —ta'pîiya to' pî'.

¹³ Moropai ta'pî Jesusya: —Asakî'nankon tîkaraiwarîtonon poitîrî pe anî' wanî eserîke pra awanî. Maasa pra tiaron yapurîya morî pe, moropai tiaron mu'tunpaiya. Tiaron maimu yawîrî awanî tîise, tiaron pînamaiya pepîn. Mîrîrî warantî Paapa poitîrî pe e'nî tanne, ipîkku pe e'nîto'pe tîniru yu'se eseka'nunkan eserîke pra awanî —ta'pî Jesusya.

*Paapa Maimu E'tî'ka Pepîn
(Mt 11.12-13; 5.31-32; Mc 10.11-12)*

¹⁴ Mîrîrî eta tîuya'nîkon pe fariseuyamî' eseurîma'pî imakui'pî pe Jesus winîkî. Maasa pra kure'ne inkamoroya tîniru yapurî'pî mîito'pe. ¹⁵ Inkamoro pî' ta'pî Jesusya: —Amîrî'nîkon e'kupî morî pe tiaronkon rawîrî awanîkon kai'ma. Tîise Paapaya eesenumenkato'kon epu'tî tanne ayewankon yawn. Mîrîrî amîrî'nîkon atapurîto' wanî pemonkonyamî' pia wanî morî pe, tauya'nîkon tîise Paapaya yewanmîrî —ta'pîiya.

¹⁶ Moropai ta'pîiya: —Moisés nuri'tî nîmenuka'pî moropai Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'tî nîmenuka'pî ekaremekî'pî to'ya João Batista nuri'tî erepamî pikîrî sîrîrî non pona. Mîrîrî pata pai amenan itekare ekaremekî'pî to'ya. Î' kai'ma Paapa pemonkono pe pemonkonyamî' enato'pe ekaremekî to'ya sîrîrî tîpose. Mîrîrî ye'nen tu'ke pemonkonyamî'

eseka'nunka Paapa pemonkono pe tiwanikonpa. Ka'ne' pe Paapa yenya' to' eturumaka tesa'kon pe awe'to'pe. ¹⁷ Mîrîrî warantî awanî tîise penaro' Moisés nîmenuka'pî Paapa maimu ko'mamî yairî ipatikarî. Ka' moropai non ataretî'ka, tîise Paapa maimu e'tî'ka pepîn, nem tiwin mai ena pepîn yairî pra —ta'pî Jesusya.

¹⁸ Moropai ta'pîiya: —Warayo'ya tîno'pî rumaka tîpo tiaron wîri' yarakkîrî awanî ya, kure'ne imakui'pî kupîiya mîrîrî, Paapa maimu yawîrî pra awanî. Moropai anî' wanî ya wîri' tînyo rumakatîpon yarakkîrî, mîikîriya imakui'pî kupî mîrîrî Paapa winîkîi, imaimu e'menukasa' yawîrî pra awanî —ta'pî Jesusya to' pî'.

Ipîkku Pe Tîwe'sen Pî' Moropai Lázaro Pî'

Jesús Eseurîma

¹⁹ Moropai Jesusya ta'pî: —Tiwin warayo' wanî'pî ipîkku pe tîwe'sen. Mîikîriya tîpon yeka'mapîtî'pî morî epe'ke. Aako'manpîtî'pî morî pe maasa pra tamî'nawîron esa' pe awanî'pî. Wei kaisarî ita're' wanî'pî mararî pra. Mîrîrî ye'nen î' pî' eesenumenka pra aako'mamî'pî ipîkku pe tiwanî ye'nen. ²⁰ Mîrîrî yai nîrî tiaron warayo' wanî'pî. î' ton pîn sa'ne, tîwe'taruma'tîsen, sa'ne. Moropai paran pokon, erekî'pan itesa' poro itese' Lázaro. Mîikîrî sa'ne yaapîtî to'ya e'pîtî'pî mîikîrî ipîkku pe tîwe'sen yewî' mana'ta pia maasa pra aasarî eserîke pra awanî pî'. ²¹ Miarî mîikîrî ipîkku mesari poi ita're' ya'punu'pî e'sorokasa' anonpapai awe'pîtî'pî. Mîikîrî sa'ne erekî' yame'ka'pî arinmarakayamî'ya.

²² Moropai mîikîrî sa'ne sa'manta'pî. Moropai mîikîrî era'mai inseriyamî' ii'sa' wanî'pî. Yari'pî to'ya utamokon Abraão nuri'tî pia. Miarî aako'mamî'pî iipia kure'nan entamo'kanto' ta, taatausinpai pu'kuru. Tîiko'manse pu'kuru pra mîikîrî ipîkku warayo' sa'manta'pî nîrî ite'ma'pî pî'. Mîikîrî yu'na'tî'pî to'ya. ²³ Mîikîriya tîmoron epu'tî'pî mararî pra isa'manta'san pata'se' ya', apo' ya' si'ma. Miarî si'ma mîikîriya tîtamo Abraão nuri'tî era'ma'pî aminke morî pata ya'. Moropai Lázaro nuri'tî era'ma'pîiya iipia morî ya'. ²⁴ Mîrîrî ye'nen mîikîrî entaime'pî. Ta'pîiya Abraão pî': “Amoko a'noko'pî pe sa'ne uyera'makî. Mîrîrî ye'nen Lázaro ii'to'pe ka'kî upîika'tîi. Tenya yeperu teuronkai tuna ka moropai aai'to'pe unu pona itîise. Maasa pra tarî umoron epu'tî pî' wai apo' ya'”, ta'pîiya.

²⁵ Tîise Abraão nuri'tîiya imaimu yuuku'pî. Ta'pîiya: “Upa'ri, enpenatakî non po aako'mamî'pî pî', morî pe pu'kuru aako'mamî'pî tîwanmîra, tamî'nawîron esa' pe awanî'pî. Morî pe awanî'pî aapia. Tîise Lázaro sa'ne ko'mamî'pî tîmoron tepu'se miarî. Tarîpai Lázaro nuri'tî man morî pe pu'kuru tamî'nawîron mîrîrî winîpai. Taatausinpai awanî sîrîrî tarî. Tîise amîriya amoron epu'tî mîrîrî. ²⁶ Mîrîrî tanne kure'nan a'ta moro man uuri'nîkon yarappana. Mîrîrî ye'nen tarîron uupiawon wîtî eserîke pra man miarî ya' aapia. Moropai miarî'poinon iipî eserîke pra man nîrî tarîwaya uupia”, ta'pîiya.

²⁷⁻²⁸ “Amoko”, ta'pî ipîkku warayo'ya. “Mîrîrî warantî awanî ya, Lázaro yarimakî uyonpayamî' kore'ta attîto'pe. Maasa pra uyakontonon moro to' man mia'taikinankon inkamoro pî' ekareme'se attîto'pe ka'kî, tarîwaya e'taruma'tînto' ya' to' iipî namai”, ta'pîiya.

²⁹ Tiiŕse Abraão nuri'tiya ta'pî: “Ayonpayami'ya itekare eta e'painon. Kaareta Moisés nuri'ti nekaremeki'pî miari man to' pia. Moropai profetayami' nuri'tiyami' nekaremeki'pî miari man. Miriri winipai eta to'ya”, ta'pîiya.

³⁰ “Tiiŕse ‘Inna’ taa to'ya pepin, Amoko”, ta'pî ipikku warayo' nuri'tiya. “Tiiŕse isamanta'pî e'mi'sa'kasa' ya moropai miikiriya ekaremeki ya, ‘inna’ taa to'ya. Imakui'pî tinkupikon rumaka to'ya e'painon”.

³¹ Tiiŕse yuuku'pî Abraõoya: “Kaane, ‘Inna’ taa to'ya pepin. Inkamoro itekare ekareme'nenan Moisés nuri'ti moropai profetayami' nuri'tiyami' nekaremeki eta to'ya pra awani ya, miriri waranti niri isamanta'pî e'mi'sa'kasa' eseurimato' pî ‘Inna’ taa to'ya pepin”, ta'pî Abraão nuri'tiya — ta'pî Jesusya.

17

Tiaron Nikupî'pî Awiniki'nikon Ku'ti Aawanmîra'nikon (Mt 18.6-7,21-22; Mc 9.42)

¹ Jesusya tinenupa'san pî' ta'pî: —Imakui'pî kupi tiaronkonya emapu'tinen ton moro awani siriri non po tiwiri. Tiiŕse imakui'pî kupi tiaronya emapu'titiponya “ekenne” taa kupi siriri. ² A'ki, ani' sa'manta ya, ti' tewa'ti i'mi pî tuna ka tenuse imakui'pî pe awani. Tiiŕse itentai imakui'pî pe awani insamoro moreyami' yonpaya imakui'pî kupi emapu'tiya ya, marari pra awe'taruma'ti miriri wenai. ³ Miriri ye'nen tauya, aka, tiwari e'ki miriri waranti imakui'pî kupiya'nikon namai.

Ayakonya imakui'pî ku'sa' ya, ka'ki ipi': “Imakui'pî miriri, uyakon, ki'kupii”, taaya ipi'. “Inna” taiya ya, mori pe pu'kuru awani. Miriri ye'nen aawanmîra inkupî'pî imakui'pî ku'ki. ⁴ Asaki'ne mia' pona tiimo'tai (7) ite'ka tiwin wei tiŕse imakui'pî ku'sa' ayakonya ya awiniki moropai aapia aai'piti ko'mannipi taiya api': “Kure'ne imakui'pî kupi pî' wai tiŕse enpenatasa' siriri akara rapari' pra. Miriri ye'nen aawanmîra unku'pî'pî ku'ki”, taiya ya, aawanmîra iku'ki —ta'pî Jesusya.

Innape Jesus Ku'to'

⁵ Inkamoro Jesus nenupa'sanya esati'pî Jesus pî'. Ta'pî to'ya: —Anna yepotori, ini' panpi' innape aku'to' annaya ku'ki —ta'pî to'ya Jesus pî'.

⁶ Moropai Jesusya to' maimu yuuku'pî. Ta'pîiya to' pî': —Miriri mostarda ena'pî mirikki si'mirikki waranti marari innape Paapa kupiya'nikonya ya, taaya'nikon e'painon seeni' yei pî': “atarokaki tamini'awiri akara rapari' moropai atti. “Tuna ka' e'pinta” taaya'nikon ya moropai atti e'painon amaimukon yawiri —ta'pî Jesusya to' pî'.

Ipoitiri Nikupî Ton Pî' Jesus Eseurîma

⁷ Moropai Jesusya iniri' ta'pî tinenupa'san pî': —Amiri'nikon wani ya tipoitiri ke taapai'nikon man. Miikiri esenyaka'ma ya anmirikon ya, miriri waranti pra awani ya ayekikon carneiroyami' era'maiya keren po si'ma. Miikiri erepansa' pe teesenyaka'mato' yapai taaya'nikon pepin e'painon ipi': “Asi'ki, ereutaki awentamo'kapa”, taaya'nikon pepin. ⁸ Tiiŕse taaya'nikon e'painon: “Ka'ne' pe entamo'kanto' yepoki mesa pona entamo'kato'pe moropai uwuku eni'to'peuya. Miriri ti'po uye'ma'pî pî' awentamo'kapa”, taaya ipi'. ⁹ Taasa' tiuya yawiri miriri ku'sai'ya pî' “Mori pe pu'kuru man” taaya'nikon e'painon ipi'? Kaane, maasa pra esenyaka'mato' miriri miito'pe,

amaimukon yawírí awe'to'pe —ta'pí Jesusya. ¹⁰—Mírírí warantí amírí'nikon waní e'pai awaní. Tamí'nawírí ankupíkon pe ta'pí kupíya'nikon ya taaya'nikon e'pai awaní: “Teesenyaka'masanon anna. Mírírí ye'nen anna yapurí anna karaiwaríya yu'se anna waní pepín, anna níkoneka pe ta'pí kupí annaya ye'nen. Mírírí ku'sa' annaya pí' mii pe anna atapurí pepín anna karaiwarí maimu yawírí ikupí annaya ye'nen”, taaya'nikon e'pai awaní —ta'pí Jesusya.

Mia' Tamí'nawíronkon Pri'ya Pra Tíwe'sanon Yepi'tí Jesusya

¹¹ Mírírí típo Jesus wítí ko'manní'pí'pí Jerusalém pona. Míikírí wítí'pí Samaria moropai Galiléia pata kí'pí ya pí'. ¹² Miarí Jesus erepamí tanne pemonkonyamí' ko'manto' ya mia' tamí'nawíronkon pri'ya pra tíwe'sanon warayo'kon waní'pí. Inkamoro waní'pí ere' itese' leprosia pokonkon. Inkamoro iipí'pí Jesus ponaya tíise to' emí'pamí'pí aminke pemonkonyamí' kore'ta to' ewomí pra. ¹³ Moropai inkamoro entaimepítí'pí. Moropai ta'pí to'ya Jesus pí': —Jesus anna yenupanen, a'noko'pí pe sa'ne anna era'makí —ta'pí to'ya ipí'.

¹⁴ To' era'ma tíuya pe Jesusya ta'pí to' pí': —Atítí teepíremasen pia. Moropai amírí'nikon esepi'tísa' era'mato'peiya makatí ipí' —ta'pí Jesusya to' pí'. Jesus maimu yawírí to' wítí'pí.

E'ma taawírí to' wítí tanne to' esepi'tí'pí. ¹⁵ Moropai to' yonpa esepi'tísa' enna'po'pí. Samariapon míkírí. Teesepi'tísa' wenai Paapa yapurí ye'ka pe awenna'po'pí. Meruntí ke aatausinpato' maimu waní'pí. ¹⁶ Jesus pia teerepamí ye'ka pe awe'sekunka'pí irawírí yapurí tíuya ye'nen. —Morí pe pu'kuru man, Jesus —ta'píya.

¹⁷ Moropai Jesusya ta'pí: —A'kí, mia' tamí'nawíronkon pepín kin warayo'kon esepi'tí manni'? O'nonkan tiaronkon to' enna'po pra awaní. ¹⁸ Tíise í' ton pe míserí ka'ran samariapon enna'posa' sírírí Paapa yapurí? —ta'pí Jesusya. ¹⁹ Moropai ta'pí Jesusya ipí': —E'mí'sa'kakí moropai atíkí. Eesepi'tísa' nai maasa pra innape uku'sa'ya ye'nen —ta'pí Jesusya Samariapon pí'.

Tamí'nawíronkon Esa' Pe Paapa E'to' Pí'

*Jesus Eseuríma
(Mt 24.23-28,37-41)*

²⁰ Tiaronkon fariseuyamí'ya Jesus ekaranmapo'pí. Ta'pí to'ya: —Í' pensa see tamí'nawíronkon esa' pe Paapa i'to' weiyu eseporí kupí sírírí? —ta'pí to'ya. Jesusya to' maimu yuuku'pí: —Tamí'nawíronkon esa' pe Paapa i'to' weiyu erepamí pepín, í' rí teera'masanon pokonpe, aní'ya era'mato'pe —ta'píya. ²¹—Aní'ya taa eseríke pra awaní, a'kí, sírírí era'makí, mooni pata man taa pepín. Maasa pra tamí'nawíronkon esa' pe Paapa e'to' waní pe man akore'ta'nikon —ta'píya.

²² Mírírí ye'nen ta'píya tínenupa'san pí': —A'kí, tiwin wei uurí ka' poi iipí'pí anera'mapai awaníkon kupí sírírí. Pemonkonyamí' esa' pe uurí waní anera'mapai awaníkon. Tíise era'maya'nikon pepín. ²³ Moropai tiaronkonya taa apí'nikon: “Aasírí eerepansa' man. Sírírí era'makí, miarí man” taa seru'ye'konya apí'nikon. Inkamoro ye'ka maimu yawírí katítí seru'ye' pe yuwi. ²⁴ Maasa pra uurí iipí'pí ka' poi i'to' weiyu waní mírírí manni' wara'napi e'sisiuka ka' parakon patapai iratai winíkí eesera'ma manni' warantí. Tamí'nawíronkonya era'ma kupí sírírí, ama' pe pra. Mírírí warantí awaní kupí sírírí. ²⁵ Tíise maasa e'mai' pe uurí ka' poi iipí'pí e'taruma'tí

kupî sirîrî mararî pra. Moropai uurî uyewanmarî to'ya sirîrî pankonya yewanmîrî uyu'se pra to' wanî.

²⁶ Pena Noé nuri'ti wanî yai pemonkonyamî' ko'mamî'pî tîwanmîra. Mîrîrî warantî pemonkonyamî' ko'mamî uurî ka' poi iipî'pî ii'to' weiyu erepamî pikîrî —ta'pî Jesusya. ²⁷ —Pena morî pe tamî'nawîronkon wanî'pî. To' entamo'ka'pî moropai tîwukukon enîrî'pî to'ya. Moropai warayo'kon no'pîta'pî, wîrî'sanyamî' etinyoma'pî. To' ko'mamî'pî morî pe tikanau ya' Noé nuri'ti asara'ti weiyu erepamî tîpose to' ko'mamî'pî. Mîrîrî yai kure'nan tuna ke Paapaya pata ma'tanîpî'pî. Moropai inkamoro pemonkonyamî' tî'ka'pîiya tamî'nawîrî.

²⁸ Mîrîrî warantî nîrî awe'kupî'pî pena Ló ko'manpîti yai. Tamî'nawîronkon wanî'pî morî pe to' entamo'ka'pî, moropai tîwukukon enîrî'pî to'ya. Moropai to' esennapîti'pî, to' e'repapîti'pî, moropai to' e'pîmî'pî. Moropai tewî'kon ton koneka'pî to'ya. Tîwanmîra to' wanî'pî. ²⁹ Ló epa'kato' Sodoma poi weiyu erepamî pikîrî to' ko'mamî'pî morî pe. Moropai mîrîrî tîpo kono' rena'pî ka' poi apo' pe mararî pra moropai iki pe, enxofre itese' aarena'pî. Mîrîriya pemonkonyamî' tî'ka'pî tamî'nawîrî. ³⁰ Mîrîrî warantî pemonkonyamî' ko'mamî uurî ka' poi iipî'pî ii'to' weiyu erepamî pikîrî —ta'pî Jesusya.

³¹ —Mîrîrî yai anî' wanî ya tewî' po mîkîrî autî eserîke pra awanî î' rî temanne yapîsîpa. Moropai anî' wanî ya, tînmîri ya, mîkîrî enna'po pepîn tewî' ta. Tîise ka'ne' pe eepe e'pai awanî —ta'pî Jesusya. ³² —Maasa enpenatatî Ló nuri'ti no'pî nuri'ti pî'. Te'ma'pî pî' enna'popai tîwanî yai aasa'manta'pî. ³³ Anî' eseka'nunka ya kure'ne isa'mantapai pra tîiko'manto'kon pînînmayia ya, mîkîrî sa'manta kupî sirîrî. Tîise uwenai anî' e'taruma'ti ya, tîisa'manta namayia pra awanî ya, mîkîrî e'pîika'ti ipatîkarî. ³⁴ Tauya sirîrî yairon pî'. Mîrîrî ewarono' ya, asakî'nankon pemonkonyamî' wetun ya, tiwinan cama po. Tiwinan neken wîti kupî sirîrî, iwanîyakon e'nîmî kupî sirîrî. ³⁵ Moropai asakî'nankon wîrî'sanyamî' trigo ye'pa pî' tîwe'sanon sa'nîrî si'ma. Tiwin neken iwanîyakon wîti kupî sirîrî. Moropai iwanîyakon e'nîmî kupî sirîrî. ³⁶ Moropai asakî'nankon warayo'kon wanî ya umî ya, tiwin neken iwanîyakon wîti kupî sirîrî moropai iwanîyakon e'nîmî kupî sirîrî.

³⁷ Mîrîrî pî' Jesus nenupa'sanya ekaranmapo'pî. Ta'pî to'ya: —Anna yepotorî, o'non pata awe'kupî kupî sirîrî? —ta'pî to'ya Jesus pî'.

Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya panton ke. Ta'pîiya: —A'kî, o'non pata paaka sa'mantasa' ya tu'ke watunaiyamî' emurukuntîsa' esera'ma. „Mîrîrî warantî awe'kupî yai, epu'tîya'nîkon, eesera'ma aronne.» —ta'pî Jesusya.

18

Wîrî' Inyo Isa'manta'pî

¹ Jesusya panton ekaremekî'pî tînenupa'san yenupapa kai'ma tîwîrî teepîremakon to' ko'manto'pe tîrumakai pra. ² Ta'pîiya to' pî': —Cidade po awanî'pî warayo' juiz ipîkku pe tîwe'sen. Mîkîrî wanî'pî Paapa namanen pepîn tîwarîrî itu'se tîwe'to' yawîrî tîiko'mansen, moropai tiaronkon pemonkonyamî' namanen pepîn. ³ Moro rî mîrîrî cidade po wîrî' wanî'pî inyo isa'manta'pî. Tiaronya mîkîrî taruma'ti'pî. Yairî pra mîkîrî wanî'pî iwinikîi. Mîrîrî ye'nen mîkîrî ipîkku pe tîwe'sen juiz pia attîpîti e'pîti'pî tîpîika'tito'peiya kai'ma mîrîrî pî'. Ta'pîiya: “Upîika'tîkî mîkîrî upî' tîwo'ma'tasen pî' ka'kî inî'rî aawo'ma'ta namai. Tamî'nawîrî ikonekaki”, ta'pîiya.

⁴ Tîise mîikîrî sa'ne inyo isa'manta'pî pînamaiya pra awanî'pî. Aako'mamî'pî mararî pra wei kaisarî tîise iko'noro esatî pî' mîikîrî wîrî' ko'mamî'pî. Moropai mîrîrî pî' ta'pîiya, teesenumenkai: “Inna seru' pepîn. Paapa namanen pepîn uurî moropai tiaronkon pemonkonyamî' pînamanen pepîn uurî ipîku wanî ye'nen. ⁵ Tîise mîserî wîrî'ya yeta'ka ko'mannî'pî ye'nen iteseru konekaya sîrîrî. Maasa pra iteseru konekaya pra awanî ya mararî pra epu'tîuya yentai uyaka'maiya inî' î' epu'tî ton pe pra”, ta'pî mîikîrî juizya. Mîrîrî ye'nen ipîika'tî tu'ka'pîiya —ta'pî Jesusya.

⁶ Mîrîrî pî' Uyepotorîkonya ta'pî tînenupa'san pî': —Esenumenkatî î' kai'ma manni' juiz yairon pepîn eseurîmato' pî'. Imakui'pî pe tîwanî tîise imaimu yuuku tu'ka'pîiya. ⁷ Mîrîrî warantî pra Paapa wanî, tîise morî pe awanî. Mîrîrî ye'nen morî kupîiya tîmenka'san tîpemonkonoyamî' ton pe, manni'kan tîwe'pîika'tîto'kon esatî pî' tîwe'sanon wei kaisarî moropai ewaron kaisarî. To' pîika'tîpa Paapa ko'mamî'ka'rî? Kaane, ikupîiya kupî tîuya taasa' tîuya yawîrî. ⁸ Tauya sîrîrî apî'nîkon. Ikupî Paapaya tîpemonkonoyamî' ton pe. Mîrîrî kupîiya ka'ne' pe tîiko'manse pra. Tîise uurî ka' poi ipî'pî erepanto' weiyu yai sîrîrî non pona, innape Paapaya teepîremato'kon yuuku epu'nenan eporîuya, to' e'taruma'tî tîise? —ta'pî Jesusya.

Fariseu Moropai Tîniru Yapîsî Pî' Teesenyaka'masen Epîrema

⁹ Tiaronkon yairî tîwanîkon kai'ma tîwe'ku'sanon moropai tiaronkon yentai tîwe'ku'sanon pî' sîrîrî panton ekaremekî'pî Jesusya. ¹⁰ Ta'pîiya: —Asakî'nankon warayo'kon wîtî'pî epîremanto' yewî' ta epîremai. Tiaron wanî'pî fariseu pe. Tiaron wanî'pî tesanonkon pia to' nîrîrî tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masen pe. ¹¹ Moropai fariseu e'mî'sa'ka'pî satippe epîremai. Moropai eepîrema'pî tîpona see warantî. Ta'pîiya: “Paapa, ayapurî pî' wai kure'ne. Maasa pra uurî wanî pepîn tiaronkon pemonkonyamî' warantî. Tu'ke î' yu'se tîwe'sen pepîn uurî. Moropai seru'ye' pe uurî wanî pepîn. Moropai imakui'pî ku'nen pepîn. Uurî se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî tîwe'sen pepîn tiaronkon warayo'kon warantî. Paapa ayapurî pî' wai nîrî maasa pra mîsenî' warayo' tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masen warainon pepîn uurî imakui'pî pe. ¹² Epîremakoi uurî asakî'ne ite'ka tiwin semana tîise uyekkari tonpai pra. Moropai aapia untîrî tînen uurî esuwa'kakoi pepîn, tamî'nawîrî une'ma uyemanne yonpa tînen uurî”, ta'pîiya teepîrema ye'ka pe.

¹³ Tîise tesanonkon pia to' nîrîrî tîniru yapîsî pî' teesenyaka'masen wanî'pî aminke. Moropai kure'ne aweppe'sa' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen tenu yanumîiya pra awanî'pî ka' ekaya. Tîise tîmannîtî mun pa'tî'pîiya kure'ne teese-wankono'mai. Moropai ta'pîiya Paapa pî': “Paapa, a'noko'pî pe sa'ne uyera'makî. Maasa pra kure'ne imakui'pî kupîtîpon uurî,” kai'ma eepîrema'pî —ta'pî Jesusya.

¹⁴ —Mîrîrî ye'nen apî'nîkon tauya sîrîrî. Mîikîrî warayo' teetî'noko'masen maimu eta'pî Paapaya. Moropai mîikîrî pîika'tî'pîiya. Teetî'noko'masen warayo' enna'po'pî tewî' ta morî pe tîwanmîra Paapa yarakkîrî. Tîise tiaron e'mai' pe epîrema'pî pîika'tîiya pra awanî'pî. Maasa pra anî' atapurî ya tîwarîrî tiaron yentai mîikîrî eppepî kupî sîrîrî imakui'pî kupî tîuya pî'. Tîise anî' wanî ya tîweppe'se imakui'pî pe tîwanî wenai, mîikîrî wanî kupî sîrîrî taatausinpai. Maasa pra Paapaya yapurî kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

*Moreyamî' Yanno Jesusya
(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)*

¹⁵ Mîrîrî tîpo tiaronya moreyamî' yari'pî Jesus pia to' pîremato'peiya kai'ma. Tîise Jesus nenupa'sanya mîrîrî era'ma tîuya'nîkon pe ta'pî to' pî': —Î' ton pe mîrîrî warantî ikupîya'nîkon, î' ton kon moreyamî' enepîya'nîkon Jesus pia — ta'pî to'ya. ¹⁶ Tîise Jesusya inkamoro moreyamî' yanno'pî tîpia to' ii'to'pe. Moropai ta'pîiya: —Tîwî inkamoro moreyamî' naiipîi uupia. To' tîma'nîpai pra e'tî. Maasa pra Paapa pemonkonoyamî' wani' insamoro moreyamî' warantî. Paapa, tesa'kon winîpai morî eporî to'ya. ¹⁷ Inna pî' rî tauya apî'nîkon. Anî' wani' Paapa pemonkono pe e'pai, mûi pe pra insanan moreyamî' warantî e'pai awanî, innape Paapa kupîi'ma. Moropai itenya' eeturumaka e'pai awanî tesa' pe awe'to'pe —ta'pî Jesusya.

Ipîkku Pe Tîwe'senya Jesus Ekaranmapo
(Mt 19.16-30; Mc 10.17-31)

¹⁸ Judeuyamî' esa' pe tîwe'senya Jesus ekaranmapo'pî. —Uyenupanen, morî pu'kuru amîrî, —ta'pîiya Jesus pî'. Moropai ta'pîiya: —Î' kupîuya e'painon ipatîkarî enen uuko'manto' ton epoto'peuya Paapa pia? —ta'pîiya.

¹⁹ Jesusya ta'pî ipî': —Î' wani' awanî ye'nen “Morî amîrî”, taaya mîrîrî upî'? Tiwinan morî moro man, mîikîrî Paapa, tiaron ton pra man. Mîikîrî neken morî —ta'pîiya. ²⁰ Moropai Jesusya yuuku'pî. Ta'pîiya: —Paapa nekaremekî'pî unku'pîkon ton epu'nen amîrî.

Se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî tîwe'se pra, moropai pemonkon kî'wîi. Moropai ama'ye' pe tiaronkon kisama'runpai moropai seru'ye' pe teeseurîmai pra e'ki. Moropai ayun, asan maimu yawîrî e'ki *Êx 20.12-16; Dt 5.16-20*

—ta'pîiya.

²¹ Moropai mîikîrî warayo'ya ta'pî: —More pe wani'pî patapai sîrîrî tîpose mîrîrî ku'nen uurî tamî'nawîrî —ta'pîiya.

²² Mîrîrî taiya eta tîuya pe ta'pî Jesusya: —Inna seru' pepîn tîise tiwinano'pî ankupî ton moro man. Tamî'nawîrî ayemanne ke e'repata moropai itepe'pî mîtirî manni'kan sa'ne tîwe'taruma'tisanon pia. Mîrîrî warantî ikupîya ya, inî' panpî' ayemanne ton eporîya mîrîrî ka' po. Moropai mîrîrî tîpo maapîi uwenairî —ta'pî Jesusya ipî'. ²³ Mîrîrî taa Jesusya ye'nen, mîikîrî warayo' esewankono'ma'pî mararî pra, ipîkku pe pu'kuru tîwanî ye'nen. Mîrîrî anku'pai pra awanî'pî.

²⁴ Mîikîrî esewankono'masa' era'ma tîuya ye'nen Jesusya ta'pî: —A'ki, sa'me pu'kuru see awanî Paapa yenya' ipîkku pe tîwe'sen eturumaka tesa' pe awe'to'pe. ²⁵ Mîrîrî wani' kameru ewomî warantî akkusa yeutta yai, sa'me awanî. Tîise itentai awanî mîikîrî ipîkku ewonto'pe Paapa pia, itesa' pe awe'to'pe, „maasa pra kure'ne tewan yapi'sai'ya ye'nen temanne pî'„

²⁶ Mîrîrî taiya etatîponkonya ekaranmapo'pî. Ta'pî to'ya: —Moriya anî' kin e'pîika'tî e'painon?

²⁷ Jesusya yuuku'pî: —Î' sa'me tîwe'sen pemonkon pia sa'me pu'kuru, ikupîiya yentai. Tîise mîikîrî Paapa pia sa'me pra awanî. Mîrîrî ye'nen ikupîiya —ta'pî Jesusya.

²⁸ Moropai Pedroya ta'pî Jesus pî': —A'ki, tamî'nawîron anna ko'manto' rumakasa' annaya sîrîrî, awenairî anna ii'to'pe kai'ma —ta'pîiya.

²⁹ —Inna seru' pepîn —ta'pî Jesusya. —Moropai apî'nîkon yairî tauya. Tesa' pe Paapa wani' ye'nen tewî' nîmî'nen, moropai tîno'pî nîmî'nen, moropai takon nîmî'nen, moropai tonpayamî' nîmî'nen, moropai tînmuku nîmî'nen,

Paapaya tannosa' wenai, ³⁰ mīikīriya epori kupi siriri tiko'manto' ton ini' panpi', tiko'manto' ton tari tamī'nawiri tinnimi'pi yentai. Moropai tiwinano'pi weiyu yai, ipatikari tiko'manto' ton eporiya —ta'pi Jesusya.

In'ri Tusa'manta Pi' Jesus Eseurima
(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Moropai miriri tipo Jesusya tinenupa'san yari'pi tiaron winiki moropai ta'piya to' pi': —A'ki, witi'nikon siriri Jerusalém pona. Miarī tamī'nawiri profetayami' nuri'san nimenuka'pi yawiri awe'kupi pe man, uuri, pemonkon pe ka' poi iipi'pi winiki. ³² Miarī uuri rumaka to'ya pe man pemonkonyami' Judeuyami' pepinon yenya'. Moropai inkamoroya umu'tunpa kure'ne moropai uyewanmari to'ya. Moropai tetakukon yenumi to'ya upona. ³³ Moropai u'po'piti to'ya. Moropai uwi to'ya. Tiise uwisa' to'ya tipo iteseurino wei yai e'mi'sa'ka kupi siriri —ta'piya.

³⁴ Miriri taiya epu'ti to'ya pra inenupa'san wani'pi. Maasa pra Jesus eseurimato' wani'pi aronne pra epu'ti to'ya yentai. Miriri ye'nen i' taa yu'se Jesus wani epu'ti to'ya pra inenupa'san wani'pi.

Enkaru'nan Yepi'ti Jesusya
(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Miriri tipo Jesus erepami ko'mannipi tanne Jerico cidaderi pona, tiwin pemonkon enkaru'nan sa'ne ereutasa' wani'pi e'ma ena pona. Mīikiri sa'ne wani'pi tiniru esati pi' timiri ton, teesenyaka'ma eserike pra awani ye'nen.

³⁶ Mīikiri sa'ne moro tiise arinikon pemonkonyami' witi miriri e'ma taawiri eta'piya. Moropai ekanamapo'piya: —I' see miriri? —ta'piya. ³⁷ Moropai ta'pi to'ya ipi': —Manni' Jesus Nazare poinon witi siriri —ta'pi to'ya.

³⁸ Miriri taa to'ya ye'nen mīikiri sa'ne enkaru'nan entaimepiti pia'ti'pi. Ta'piya: —Jesus amiri rei Davi nuri'ti pari'pi pika'titon, a'noko'pi pe sa'ne uyera'maki —ta'pi enkaru'nanya.

³⁹ Mīikiri entaimepiti ye'nen e'mai' pe tuutisanonya ta'pi ipi': —Moo e'ki, i' pi' awentaimepiti —ta'pi to'ya. Tiise yuukuiya pra ini' panpi' merunti ke awentaimepiti'pi. —A'noko'pi pe uyera'maki —ta'piya.

⁴⁰ Moropai tuuti ye'ka pe Jesus emi'pami'pi. Moropai —Ene'ti uupia —ta'pi Jesusya. Tiipia erepannipi'pi to'ya pe Jesusya ekanamapo'pi. ⁴¹ —I' kupi'ya yu'se awani ayarakkiri? —ta'pi Jesusya ipi'. —Uyepotori, in'ri anera'mapai wai —ta'pi warayo'ya.

⁴² Mīikiri pi' ta'pi Jesusya: —Era'maya, innape ukupiya ye'nen eesepi'tisa' siriri —ta'pi Jesusya ipi'. ⁴³ Moropai miriri pe ri mīikiri warayo' enkaru'nanya era'ma'pi. Miriri ye'nen Jesus wenairi atti'pi Paapa yapuri ye'ka pe. Miriri Jesus nikupi'pi era'ma tiuya'nikon ye'nen, tamī'nawironkon pemonkonyami'ya Paapa yapuri'pi niri.

19

Zaqueu Wani'pi Jesus Anera'mapai

¹ Moropai miriri tipo Jesus ewomi'pi Jerico cidaderi poro atti'pi. ² Miriri cidade po awani'pi warayo' ipikku pe tiwe'sen itese' Zaqueu. Mīikiri wani'pi tesanonkon pia to' nitori tiniru yapi'nenan yepuru pe tiwe'sen pe. ³ Mīikiri wani'pi ani' pe Jesus wani anepu'pai. Tiise era'maiya eserike pra awani'pi maasa pra arinike pemonkonyami' wani ye'nen. Moropai nonpairi twani ye'nen era'maiya pin. ⁴ Miriri ye'nen mīikiri eka'tumi'pi inkamoro arinikon

pemonkonyamî' rawîrî. Moropai mîikîrî enuku'pî yei pona Jesus era'mapa kai'ma. Maasa pra mîrîrî poro Jesus wîtîto' wanî'pî mûito'pe.

⁵ Mîrîrî yei yo'koi teerepamî pe kakîsiya Jesusya era'ma'pî. Moropai ta'pîiya Zaquau pî': —Zaquau, ka'ne' pe autîkî maasa pra sîrîrîpe ayewî' ta uutî e'pai awanî —ta'pîiya. ⁶ Mîrîrî taiya ye'nen, Zaquau autî'pî ka'ne' pe, moropai Jesus yapisî'pîiya tîwakîri pe taatausinpai tewî' ta.

⁷ Mîrîrî era'ma'pî tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya. Mîrîrî ye'nen inkamoro eseurîma pia'tî'pî, ipî' tîwo'ma'takon ye'nen. Ta'pî to'ya: —A'kî, î' ton pe see imakui'pî mîserî warayo' yewî' ta Jesus ewomî mîrîrî? —ta'pî to'ya.

⁸ Moropai Zaquau e'mî'sa'ka'pî eseurîmai. Moropai ta'pîiya Uyepotorîkon pî': —A'kî, sîrîrî patapai ipîkku uwe'to' yemanne yonpa tîrîuya arakkita pairî pemonkonyamî' sa'ne î' ton pînon tîwe'taruma'tisanon pia. Moropai tauya î' rî yama'runpasau'ya ya, manni'kan pemonkonyamî' unama'runpa'san pia inna'pouya to' yemanne mo'ka'pîuya yentai, saakîrîrî ite'ka to' pia inna'pouya —ta'pîiya.

⁹ Mîrîrî yai mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —Sîrîrîpe mîserî warayo' yewî' tawonkon pîika'tî Paapaya sîrîrî, imakui'pî to' nîkupî'pî ku'sai'ya man tîiwanmîra. Mîserî warayo' wanî Abraão paarî'pî pe pu'kuru. Moropai Abraão nurî'tîya innape Paapa kupî'pî warantî, innape ukupîiya. Mîrîrî wenai awe'pîika'tîsa' man —ta'pîiya. ¹⁰ —Maasa pra ka' poi uurî iipî'pî insanan pemonkonyamî' warainokon, ataka'ma'san yuwai. Moropai Paapa pia to' enna'poto'pe to' pîika'tî iipî'pî uurî —ta'pî Jesusya.

*Mia' Tamî'nawîron Prata Ena'pî Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Moropai Jesusya inkamoro teeseurîma etatîpono'san nepu'tî ton pe panton ekaremekî'pî. Maasa pra aminke pra to' erepamî ko'mannîpî Jerusalém pona. Teerepamî pe tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî ka'ne' pe kai'ma to' esenumenka epu'tî'pîiya mûito'pe. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma awanî pe man epu'to'pe to'ya, ekaremekî'pîiya. ¹² Ta'pî Jesusya: —A'kî, warayo' wanî'pî tîpemonkonoyamî' kenan, moropai ipîkku pe tîwe'sen. Mîikîrî wîtî'pî tiaron pata pona aminke, pata esa' pe teenapa kai'ma, moropai mîrîrî tîpo tîwenna'papa rei pe. ¹³ Tîise maasa tuutî rawîrî tîpoitîrîtonon mia' tamî'nawîronkon warayo'kon yanno'pîiya tîpia. Moropai inkamoro pia to' kaisari' tiwin pî' pîrata ena'pî tîrî'pîiya. Moropai ta'pîiya to' pî': “A'kî, sîrîrî pîrata ke puwana konekatî inî' panpî' eporîkonpa. Mîrîrî kupî pî' ako'mantî enna'po pîkîrî”, ta'pîiya. Moropai attî'pî. ¹⁴ Tîise mîrîrî patayawonkon pemonkonyamî'ya yewanmîrî'pî. Pata esa' pe eena yu'se pra to' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen pemonkonyamî' yarima'pî to'ya ite'ma'pî pî' kai to' wîtîto'pe ipî': “Pata esa' pe amîrî ena yu'se anna wanî pra man, apemonkonoyamî' pe anna wanî pepîn”, taato'pe to'ya kai'ma ipî'.

¹⁵ Tîise mîikîrî warayo' ena'pî pata esa' pe, rei pe, to' maimu yentai. Moropai mîikîrî enna'po'pî tewî' ta. Moropai mîikîrîya inkamoro tîpoitîrîtonon to' pia pîrata ena'pî tîntîrî'san yanno'pî to' ii'to'pe. Î' warapo mîrîrî pîrata ke eposa' to'ya anepu'pai awanî'pî.

¹⁶ E'mai'non erepamî'pî iipia moropai ta'pîiya: “Ukaraiwarî, manni' pîrata ena'pî itîrîya ne'tîkini uupia mîrîrî ke inî' panpî' eporî'pîuya mia' tamî'nawîrî kaisaron”, ta'pîiya.

¹⁷ Mîikîrî pî' ta'pî ikaraiwarîya: “Morî pe man. Atausinpan pî' wai. Innape teesenyaka'masen pe awanî epu'tiuya sîrîrî. Maasa pra yairî mîrîrî mararon ku'sa'ya. Mîrîrî ye'nen mia' tamî'nawîron cidadekon esa' pe akupîuya”, ta'pîiya ipî'.

¹⁸ Moropai tiaron ipoitîrî iipî'pî moropai ta'pîiya: “Ukaraiwarî, manni' pîrata ena'pî uupia itîrî ne'tîkini ke inî' panpî' eporî'pîuya mia'taikinan kaisaron”, ta'pîiya.

¹⁹ Mîrîrî pî' ikaraiwarî atausinpa'pî. “Morî pe man. Mîrîrî ye'nen mia'taikin cidadekon esa' pe akupîuya”, ta'pî ikaraiwarîya ipî'.

²⁰ Moropai tiaron ipoitîrî iipî'pî. Ta'pîiya ipî': “Ukaraiwarî, manni' uupia itîrîya ne'tîkini pîrata ena'pî seenî' iwontîsau'ya kamisa ya'. Enonsau'ya sîrîrî itîpannîpîuya namai. ²¹ Maasa pra amîrî wanî teesenyaka'mai pra tu'ke î' eponen pe. Moropai î' tîpînse pra mararî pra mo'kanen amîrî. Mîrîrî ye'nen eranne' pe wanî'pî apî'”.

²² Mîikîrî maimu yuuku'pî ikaraiwarîya. “Imakui'pî pe amîrî wanî, enya'ne pe. Puwana pî' awanîpa taasa' tanne, ikonekasa'ya pra awanî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî amaimu wenai ayu'se pra wai. Epu'tî'pîya sa'man pe pu'kuru uurî wanî teesenyaka'mai pra tu'ke î' eponen uurî, moropai î' tîpînse pra mararî pra mo'kanen uurî. ²³ Tîise î' wani' awanî ye'nen mîrîrî untîrî'pî pîrata ena'pî utînirurî tîriya pra awanî'pî itewî' ta itaponse' pona? Sîrîrî itîisa'ya ya, inî' panpî' eepansa' tanne eporîuya e'painon”.

²⁴ Moropai ta'pîiya moro tîpîa tîwe'sanon pî': “Mîikîrî pia manni' pîrata ena'pî mo'katî iipiapai. Moropai itîitî mîikîrî mia' tamî'nawîron yapisitîpon pia”.

²⁵ Tîise ta'pî to'ya: “Anna karaiwarî, tîise mîikîrî pia man mia' tamî'nawîron pîrata ena'pî”, ta'pî to'ya.

²⁶ Inkamoro maimu yuuku'pî to' karaiwarîya. “Tîise tauya apî'nîkon, manni' tu'ke panpî' eporitîponya yapisî e'pai awanî inî' panpî' tu'ke. Tîise anî' wanî ya tu'kan pepîn yarakkîrî mîrîrî konekasai'ya pra awanî ye'nen, mîrîrî mo'ka e'pai awanî iipiapai, î' ton pra awe'to'pe”, ta'pîiya. ²⁷ Moropai ta'pîiya: “Tarîpai inkamoro uyeyatonon ene'tî tesa'kon pe uurî wanî yu'se pra si'san, inkamoro tî'katî tamî'nawîrî era'mauya tanne”, ta'pî to' karaiwarîya —ta'pî Jesusya.

Jerusalém Pona Jesus Erepamî (Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Jo 12.12-19)

²⁸ To' yeurîma tîpo Jesus wîtî'pî to' rawîrî Jerusalém pona. ²⁹ Inkamoro erepamî'pî Oliveira ye'ka wî' pona. Mîrîrî wanî'pî aminke pra Betfagé moropai Betânia pî'. Miarî pai Jesusya asakî'ne tînenupa'san yaipontî'pî tîrawîrî to' wîtîto'pe. ³⁰ Tîmaimu tîrî'pîiya to' pî' see warantî. —Atîtî e'mai' pe mîrîrî vila pona, miarî eerepamîkon pe jumenta more mîrikki eporîya'nîkon ewa'tîsa' pe. Anî' enuku'pî pepîn. Mîikîrî meukatî moropai mene'tî. ³¹ Anî'ya amîrî'nîkon yekaranmapo ya: “Î' ton pe mîikîrî yeukaya'nîkon”, taa to'ya ya apî'nîkon: “Uyesa'kon man itu'se”, makatî —ta'pî Jesusya.

³² Mîrîrî ye'nen inkamoro Jesus naipontî'san wîtî'pî. Moropai tamî'nawîrî Jesusya ta'pî yawîrî jumenta more yewa'tîsa' to'ya eporî'pî to'ya. ³³ Mîikîrî yeuka to'ya tanne itesanonya to' ekanranmapo'pî: —Î' ton pe mîikîrî yeukaya'nîkon mîrîrî? —ta'pî to'ya to' pî'.

³⁴ Inkamoroya ta'pî: —Uyenupanenkon man itu'se. Mîrîrî ye'nen yari annaya sîrîrî —ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen yaato'pe to'ya, irumaka'pî to'ya.

³⁵ Mîrîrî jumenta more yarî'pî to'ya Jesus pia. Moropai inkamoroya tîponkon mo'ka'pî moropai itîrî'pî to'ya jumenta more pona. Moropai Jesus enuku tanne ipîka'tî'pî to'ya. ³⁶ Mîikîrî po Jesus wîti tanne pemonkonyamî'ya tîponkon mo'kapî'tî'pî moropai e'ma taawîrî yarenka'pî to'ya iporo Jesus wîtîto'pe yapurî tîuya'nîkon ye'nen.

³⁷ Mîrîrî Oliveira ye'ka wî' poi tawautîkon pe, arinîkon pemonkonyamî' inenupa'san atausinpa pia'tî'pî. Moropai Paapa yapurî'pî to'ya aronne tîwentaimepî'se, tamî'nawîron Jesus nîkupî'pî ikupî eserîkan pepîn era'masa' tîuya'nîkon ye'nen. ³⁸ Inkamoroya taapî'tî'pî mararî pra:

—Morî pe pu'kuru man.

Paapaya uyesa'kon pe yarimasa' sîrîrî.

Morî pe Uyepotorîkon maimu pe aapî mîrîrî.

Morî pe pu'kuru Paapa,

ka' pon man tîwanmîra uurî'nîkon yarakkîrî.

Paapa yapurîpai'nîkon man

Sl 118.26

—ta'pî to'ya.

³⁹ Mîrîrî taa to'ya ye'nen, tiaronkon fariseuyamî' to' kore'ta tîwe'sanonya ta'pî Jesus pî': —Anna yenupanen inkamoro ayapurî pî' to' wanî mannan tî'napanto'pe panpî' ka'kî to' pî' —ta'pî to'ya.

⁴⁰ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —Tauya sîrîrî apî'nîkon, mîrîrî warantî inkamoroya uyapurî e'pai awanî. To' atî'napamî ya, tî' inta ton pîn entaimepîti kupî sîrîrî. Eseurîmakoi pepîn eseurîma kupî sîrîrî uyapurî pî' —ta'pî Jesusya to' pî'.

Jesus Karau

⁴¹ Miarî teerepamî pe Jerusalém cidaderî era'ma'pî Jesusya. Era'ma tîuya yai ikaruwa'pî. ⁴² Moropai ta'pîiya: —Sîrîrîpe anî'ya tîwamîn enepî epu'tîya'nîkon ya, epu'tîya'nîkon e'painon. Tîise itu'se pra awanîkon. Tarîpai epu'tîya'nîkon eserîke pra naatî —ta'pîiya Jerusalém ponkon winîkî. ⁴³ —Tarîpai wei erepamî kupî sîrîrî ayeyatonkonya ayuwatîkon kupî sîrîrî. Awoîma'tîkon to'ya eepekon eserîke pra. ⁴⁴ Inkamoroya tamî'nawîrî amîrî'nîkon tîiko'mansenonkon tî'ka kupî sîrîrî. Mararî î' e'nîmî pepîn kupî sîrîrî apatakon ya'. Maasa pra apîika'tî'nîkon Paapa narima'pî epu'tîya'nîkon pra awanîkon ye'nen —ta'pî Jesusya.

Epîremanto' Yewî' Ta Jesus Ewomî (Mt 21.12-17; Mc 11.15-19; Jo 2.13-22)

⁴⁵ Moropai Jesus ewomî'pî epîremanto' yewî' ta moropai mîikîrîya pemonkonyamî' tîwe'repasanon yenpa'ka'pîiya epîremanto' yewî' tapai. ⁴⁶ Ta'pîiya: —Paapa maimu e'menukasa' man see warantî:

Paapaya ta'pî: “Uyewî' wanî mîrîrî epîremanto' yewî' pe”, *Is 56.7; Jr 7.11*
ta'pî Paapaya pena. Tîise amîrî'nîkonya iku'sa' mîrîrî ama'ye'kon yewî' pe —ta'pî Jesusya.

⁴⁷ Mîrîrî tîpo Jesusya to' yenupa'pî epîremanto' yewî' ta wei kaisarî. Mîrîrî wenai teepîremanon esanon moropai Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon moropai pemonkonyamî' esanon wanî'pî anwîpai. ⁴⁸ Tîise mîrîrî kupî to'ya eserîke pra awanî'pî. Maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya tamî'nawîrî si'ma eeseurîmato' eta'pî mararî pra tîti'napanse.

20

Ani' Maimu Pe Jesus Ko'mamî'pî
(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

¹ Tiaron wei yai Jesusya Paapa maimu ke pemonkonyamî' yenupa tanne epîremanto' yewî' ta teepîremasanon esanon moropai Moisés nuri'tîya yenu-panto' pî' yenupatonkon, moropai pemonkonyamî' panamanenan iipî'pî Jesus pia. ² Moropai inkamoroya Jesus yekaranmapo'pî. —Ka'kî anna pî' epu'to'pe annaya, ani' maimu pe inkamoro tîwe'repasanon yenpa'ka'pîya mîrîrî moropai to' yenuwaya mîrîrî? Ani'ya mîrîrî kupîpa taasa' mîrîrî amîrî pî'? —ta'pî to'ya.

³ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —Uurî nîtirî ayekaran-mapouya'nîkon sîrîrî tarîpai umaimu yu'tî —ta'pîiya. ⁴ —Ani'ya kin yenpatakonanto'pe João Batista nuri'tîya ta'pî? Paapaya ka'rî, pemonkonyamî'ya ka'rî? —ta'pî Jesusya to' pî'.

⁵ Mîrîrî taa Jesusya ye'nen tîwarîrî'nîkon to' eseurîma'pî tiaronkon pokonpe. —Î' kai'ma see imaimu yu'to'pe'nîkon? Maasa pra Paapa maimu pe ta'nîkon ya, uurî'nîkon yekaranmapo'ya eserîke wanî. “Moropai î' wani' awanî ye'nen João kupîya'nîkon pra awanîkon innape”? taiya eserîke awanî upî'nîkon. ⁶ Moropai pemonkon maimu pe taasa'nîkon ya, arinîkon pemonkonyamî'ya uurî'nîkon taruma'tî. Sa'mantan pikîrî tî' ke uurî'nîkon pa'tîpîtî to'ya eserîke awanî. Maasa pra inkamoroya innape pu'kuru Paapa maimu ekareme'nen pe João nuri'tî wani'pî epu'tî kai'ma —ta'pî to'ya tîwarîrî'nîkon. ⁷ Mîrîrî ye'nen Jesus maimu yuuku'pî to'ya see warantî: —Epu'tî annaya pra man ani' maimu pe João'ya yenpatakona'pî —ta'pî to'ya.

⁸ Mîrîrî pî' Jesusya nîrî ta'pî: —Uurî nîrî ani' maimu pe inkamoro tîwe'repasanon epîremanto' yewî' ta si'ma yenpa'ka'pîya moropai to' yenu-pauya ani' maimu pe ekaremekîuya pepîn —ta'pî Jesusya to' pî'.

Ipoitîrîtonon Imakui'pî Pe Tîwe'sanon
(Mt 21.33-46; Mc 12.1-12)

⁹ Moropai Jesusya to' yeurîma pia'tî'pî panton pe: —Warayo'ya tînmîrî ton ya'tî'pî. Moropai uva ye'ka pîmî'pîiya mararî pra tekkari ye' ton. Mîrîrî tînmîrî era'manenana tonkon eporî'pîiya itesa' to' e'to'pe tuuti ye'nen. Moropai mîrîrî tîpo attî î' tiaron pata pona iko'manse. ¹⁰ Moropai aasîrî itekkari emîrî weiyu eseporî'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrîya tiwin tîpoitîrî yarima'pî tekkari yonpa era'mai attîto'pe kai'ma moropai attî'pî. Tîise inkamoro inmîrî esa' tîwe'sanonya mîikîrî ipoitîrî pa'tîpîtî'pî. Moropai mîikîrî yarima'pî to'ya awenna'poto'pe î' ton pra. ¹¹ Moropai inî'rî ikaraiwariya tiaron tîpoitîrî yarima'pî to' pia attîto'pe. Mîikîrî nîrî pa'tîpîtî'pî to'ya ipîra imakui'pî kupî'pî to'ya yarakkîrî. Moropai mîikîrî yarima'pî to'ya awenna'poto'pe î' ton pra. ¹² Moropai inî'rî tîpoitîrîtonon teeseurîno yarima'pîiya to' pia attîto'pe. Tîise mîrîrî warantî nîrî ipa'tîpîtî'pî inkamoro umî era'manenanya moropai yenpa'ka'pî to'ya attîto'pe.

¹³ Tîpoitîrîtonon pî' mîrîrî ku'sa' to'ya tîpo to' karaiwarî esenumenka'pî. “Î' kupîuya ye'painon ko'ye. Kaane epu'tî pî' wai”, ta'pîiya. “Uwakîrî pu'kuru unmu yarima'ya sîrîrî, mîserî yarimasau'ya ya, î' kupî to'ya pepîn ipî' maasa pra unmu pe awanî ye'nen. Inama to'ya epu'tî pî' wai” kai'ma eesenumenka'pî.

14 Tiiŕse miiŕkiri umi esa'ya tinmu yarimasa' era'ma tiuya'nikon ye'nen inkamoro umi era'maninya ta'pi: "A'ki miŕeri inmu wiiŕpai'nikon, maasa pra i' pensa tiyun sa'manta yai miŕeri ena umi esa'. Uuri'nikon pe awe'to'pe iwiiŕpai'nikon", ta'pi to'ya. 15 Miriri ye'nen inkamoroya miiŕkiri umi esa' munmu yapisi'pi yenpa'ka'pi to'ya umi yapai poro pona. Moropai iwi'pi to'ya.

Miriri ekanmapo'pi Jesusya to' pi': —I' kupi miiŕkiri umi esa'ya kupi siriri? 16 Tinmiri ya atti moropai inkamoro warayo'kon tinmu wiiŕtiponkon ti'kaiya moropai tiaronkon warayo'kon eporiia eserike awani tinmiri era'manentan ton kon —ta'piya.

Miriri eta tiuya'nikon ye'nen ta'pi to'ya: —Paapaya miriri waranti ikupi e'pai pra man —ta'pi to'ya.

17 Tiiŕse Jesusya inkamoro era'ma'pi, moropai ta'piya: —Miriri ye'nen i' taato'pe Paapa maimu e'menukaŕa' awani miriri? Siriri waranti Paapa esurima'pi:

Witi konekanenanya ti' yenumi'pi mori pe pra seeni' ti' wani taa tiuya'nikon ye'nen. Moropai yenumi'pi to'ya.

Tiiŕse miriri ti' to' nenumi'pi wani mori pe pu'kuru to' nimenka'pi yentai.

Moropai witi ko'mannipiya eesenumi namai SL 118.22

ta'pi Paapaya pena. 18 Moropai ta'pi Jesusya: —Ani' atare'mo ya, siriri ti' pona miiŕkiri ma'ta miriri. Tiiŕse siriri ti' ena ya ipona, miiŕkiri yankaiya tami'nawiri.

Uyesa'kon Ye'mato' Pi' Jesus Esurima

(Mt 22.15-22; Mc 12.13-17)

19 Miriri tiŕpo Moisiŕs nuri'tiya yenupanto' pi' yenupatonkon moropai teepiremasanon esananya tiwiniki'nikon Jesus esurima pe awani epu'ti'pi. Miriri ye'nen anapi'pai to' wani'pi teuren tiiŕse arinikon pemonkonyami' nama'pi to'ya. 20 Jesus anarainamapai to' wani ye'nen i' kupiia era'ma tonkon warayo'kon ye'ma'pi to'ya. Moropai inkamoro yaiponti'pi to'ya Jesus yekaranmapo'pi se to' witiŕto'pe. Yairi tiwanikon kai'ma Jesus yekaranmapo'pi to'ya. Tiiŕse yairi pra Jesus yeseru anera'mapai to' wani'pi kini, miiŕkiri rumakakonpa pata esa' yenia'. 21 Miriri ye'nen inkamoroya ekanmapo'pi: —Anna yenupanen, manni' eesurimato' wani epu'ti pi' anna man yairi pu'kuru awani. Moropai epu'ti pi' anna man niri e'sentai pra tiaronkon panamaya tiiŕse se' kaisari to' panamaya yairon pe pu'kuru itu'se Paapa e'to' yawiri warayo'kon panamaya. 22 Moropai ta'pi to'ya Jesus pi': —O'non ye'ka pe awani e'painon uyesa'kon pe tiwe'sen Cŕsar romanoyami' esa' ye'ma annaya ya ka'ki anna pi'. Mori pe awani, kaane, ka'ri? Uyeserukon yawiri, Moisiŕs nuri'tiya yenupanto' yawiri awani, kaane ka'ri?

23 Tiiŕse Jesusya i' anku'pai to' wani tarakkiri epu'ti'pi. Miriri ye'nen ta'piya to' pi': 24 —Miriri pirata ena'pi ene'ti uupia —ta'piya. —Ani' ese' siriri ipokon, ani' yekaton siriri ipokon? —ta'piya. Moropai yuuku'pi to'ya: 25 —Cŕsar yekaton miriri —ta'pi to'ya. Moropai Jesusya ta'pi to' pi': —Miriri wani imiri pe. Moriya mori ku'ti unkuŕikon ton pe miiŕkiri Cŕsar nekaremeki'pi ku'ti. Moropai mori ku'ti unkuŕikon ton pe Paapa nekaremeki'pi ku'ti —ta'piya.

26 Miriri waranti yairi Jesus wani ye'nen, o'non ye'ka pe yapisi to'ya eserike pra to' wani'pi, pemonkonyami' rawiri si'ma. Miriri ye'nen inkamoro ati'napami'pi iniri to' esurima pra. Kure'ne teesenumenkai to' wani'pi ipi'. Maasa pra yairi to' maimu yuukuiya ye'nen, epu'nen pe Jesus wani ye'nen.

E'mi'sa'kanto' Pi' Jesus Ekaranmapo To'ya
(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷ Moropai miriri tupo saduceuyami' manni'kan innape isa'manta'san e'mi'sa'ka ku'nenan pepin erepami'pi Jesus pia. ²⁸ Moropai inkamoro'ya ta'pi Jesus pi': —Anna yenupanen, pena Moisesya unku'pikon ton menuka'pi see waranti anna nikupi ton. Warayo' inmuku pin sa'manta ya, itakono'pi wani e'pai awani ino'piri'pi yarakkiri inmu ton epoto'peiya. ²⁹ Moro awani'pi asaki'ne mia' pona timo'tai kaisari itonpayami'. Inkamoro ruinankon a'yeke'ton panpi' no'pita'pi. Teuren tiise aasa'manta'pi tinmu ton pra tiise. ³⁰ Moropai itakono'pi wani'pi ino'piri'pi yarakkiri tiise aasa'manta'pi miriri waranti inmu pra si'ma. ³¹ Moropai to' eseurino'pi wani'pi mikiri yarakkiri tiise miriri waranti awani'pi inkamoro asaki'ne mia' pona timo'tai'nikon yarakkiri awe'kupi'pi tami'nawiri to' sa'manta'pi inmu pra si'ma. ³² Miriri tupo to' no'piri'pi niri sa'manta'pi. ³³ Taripai inkamoro e'mi'sa'ka yai, o'non ye'ka no'pi pe awani kupi siriri. Maasa pra tami'nawironkon e'sa' yarakkiri —ta'pi Saduceuyami'ya Jesus pi'.

³⁴ Inkamoro maimu yuku'pi Jesusya. Ta'piya: —Siriri pata po warayo'kon no'pita moropai wiri'sanyami' niyota. ³⁵ Tiise manni' wei yai Paapaya isa'manta'san, manni'kan ti'pia morikon pimi'sa'ka yai iniri to' no'pita pepin. ³⁶ Moropai ipatikari enen to' ko'mami. Iniri to' sa'manta pepin. Maasa pra inseriyami' waranti to' wani. Paapa munki pe to' wani maasa pra to' pimi'sa'kasai'ya ye'nen. ³⁷ Siriri pi' pena Moisesya eseurimapiti'pi aronne, isa'manta'san e'mi'sa'ka kupi pe man, taapiti'piya. Enenan pe to' wani ekaremekiya maasa pra pena manni' yai apo' taaransen ya' yarakkiri Paapa esurima yai. Miriri menuka'piya:

Paapa wani Abraao nuri'ti yepotori pe moropai Isaque nuri'ti yepotori pe, moropai Jaco nuri'ti yepotori pe awani *Ex 3.6*
ekaremeki'piya. ³⁸ Miriri ekaremeki'piya enenankon yepotori pe Paapa wani ekaremekipa kai'ma. Tiise isa'manta'san yepotori pe Paapa wani pepin. Maasa pra Paapaya epu'ti enen tami'nawironkon inmukuyami' wani.

³⁹ Miriri pi' tiaronkon Moises nuri'tiya yenupanto' pi' yenupatonkonya ta'pi Jesus pi': —Mori pe eseuriman pi' nai, anna yepotori —ta'pi to'ya. ⁴⁰ Tiise iniri panpi' Jesus ekaranmapo to'ya pra to' wani'pi. Maasa pra eranne' pe to' wani'pi.

Paapa Naiponti'pi Pi' Jesus Ekaranmapo To'ya
(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹ Moropai miriri pe ri Jesusya to' ekaranmapo'pi: —O'non ye'ka pe Paapa nimenka'pi wani miriri Davi nuri'ti paari'pi pe taaya'nikon? ⁴² Tiise mikiri Davi nuri'tiya ta'pi Salmo kaaretari ya' see waranti:

Uyepotoriya ta'pi Uyepotori pi':

“Ereutaki umeruntiri winiki.

⁴³ A'pu yo'koi ayeyatonon tiruya pikiri”,

Sl 110.1

ta'piya. ⁴⁴ Miriri waranti Davi nuri'tiya esati'pi tepotori pe, tentai awani ye'nen. Miriri ye'nen o'non ye'ka pe ipari'pi pe neken awani e'painon? —ta'pi Jesusya to' pi'.

Moises Nuri'tiya Yenupanto' Pi' Yenupatonkon Pi' Jesus Esurima
(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

⁴⁵ Mîrîrî pî' Jesus eseurîma eta pî' pemonkonyamî' wanî tanne, ta'pîiya tînenupa'san pî': ⁴⁶—Aka! Tîwarî e'tî inkamoro Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkon pî'. Maasa pra morî pe teepontî to' asarî, morî pe tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya tera'matonkon pe kai'ma. Inkamoro yapurî to'ya pra'ca poro. Mîrîrî warantî ipîkku e'pai to' wanî. Moropai morî ereutanto' pona to' ereuta eperê'nîto' yewî'kon ta pî' tiaronkonya yentai. Moropai taponse'kon ton menka to'ya tiwentamo'kato'kon weiyu yai ipîkku pe tiwanîkon ye'nen. ⁴⁷ Mîrîrî kupî to'ya inyo isa'manta'san yenku'tî tiuya'nîkon tiise, moropai to' yemanne yama'runpa to'ya. Mîrîrî kupî tiuya'nîkon ye'ka pe to' epîrema mararî pra tîko'man pe, morî pe tiwanîkon era'mato'pe tiaronkonya kai'ma. Tiise mîrîrî wenai to' taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî kure'ne pu'kuru —ta'pî Jesusya.

21

Wîri' Inyo Isa'manta'pî Nîtirî (Mc 12.41-44)

¹ Mîrîrî tîpo Jesusya pemonkonyamî' yako'menka'pî epîremanto' yewî' ta. Moropai ipîkkukonya tîniru tîrî itense' ya' era'ma'pîiya. ² Moropai tiwinan wîri' inyo isa'manta'pîya nîrî itîrî era'ma'pîiya. Mîikîrî sa'ne wanî'pî i' ton pra tiwe'sen. Tiise asakî'ne pîrata ena'pî mîrîkkî tîrî'pîiya tekkari yennato'pan tîrî'pîiya tamî'nawîrî. ³ Mîrîrî pî' Jesusya ta'pî: —Tauya sîrîrî apî'nîkon, a'kî mîserî sa'ne wîri' inyo ton pîn teuren tiise pîrata ena'pî tîrî pî' man tamî'nawîronkonya itîrî manni' yentai. ⁴ Maasa pra inkamoro ipîkkukonya itîrî pî' man itonpa pe neken tamî'nawîrî pra. Tiise mîserî sa'ne wîri'ya tekkari yennato' tiuya pan tîrî pî' man tamî'nawîrî —ta'pî Jesusya to' pî'.

Epîremanto' Yewî' E'tî'ka Kupî Pî' Jesus Eseurîma (Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Mîrîrî tîpo tiaronkon pemonkonyamî' eseurîma'pî epîremanto' yewî' pî'. Morî pe awanî pî' to' eseurîma'pî. Tî'kon ikonekasa' wanî'pî morî pe pu'kuru. Morî pe to' nîtirî'pî era'ma'pî to'ya. Mîrîrî pî' to' eseurîma ye'nen Jesusya ta'pî to' pî': ⁶—A'kî, seeni' wîttî yaranka to'ya weiyu erepamî kupî sîrîrî tamî'nawîrî seeni' era'maya'nîkon manni'. Yaranka to'ya yai mararî tî' e'nîmî pepîn tiaron tî' pona, tiise tamî'nawîrî yenumî to'ya —ta'pîiya.

E'taruma'tînto' Pî' Jesus Eseurîma (Mt 24.3-14; Mc 13.3-13)

⁷ Mîrîrî pî' inenupa'sanya ekaranmapo'pî: —Î' pensa sîrîrî yaranka to'ya? —ta'pî to'ya. —O'non ye'ka pe awanî kupî sîrîrî mîrîrî e'kupî kupî ya? —ta'pî to'ya.

⁸ Jesusya yuuku'pî: —Tîwarî panpî' e'tî anî'ya ayenku'tikon namai. Maasa pra tu'ke to' asarî kupî sîrîrî uyese' pî' teeseurîmasanon. Moropai taa to'ya: “Uurî Paapa narima'pî imenkasa' uurî”, taa to'ya. “Mîikîrî erepansa' sîrîrî”, taa to'ya. Tiise inkamoro ye'kakon maimu yawîrî pra e'tî. ⁹ Moropai teesi'nî'se pra e'tî, teepîsanon yekare etaya'nîkon ya yai tesanonkon yarakkîrî moropai teeyatonon yarakkîrî. Maasa pra e'mai' pe mîrîrî ye'ka e'kupî e'pai awanî mîrîrî. Tiise mîrîrî neken ikî'pî taa eserike pra man.

¹⁰ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Pataponkon eseya'nama kupî sîrîrî tiaronkon pataponkon yarakkîrî. Tiaronkonya tiaron pataponkon wîi —ta'pîiya. ¹¹ —Moropai tiaronkon pata po non eserentîkî'ma kupî sîrîrî

mararî pra. Moropai emi'nan, iwan wanî kupî sîrîrî mararî pra. Moropai paran wanî kupî sîrîrî pata po. Mîrîrî ye'ka nari' wanî moropai kure'nan esewankono'manto' ton esenpo kupî sîrîrî ka' pî' tera'masen pepîn.

¹² Tîise maasa mîrîrî ye'ka tamî'nawîron e'kupî rawîrî amîrî'nîkon yari to'ya kupî sîrîrî uyese' wenai. Ataruma'tîkon to'ya kupî sîrîrî. Amîrî'nîkon yari to'ya to' eperê'to'kon yewî' ta apî'nîkon teeseurîmakonpa. Moropai mîrîrî tîpo atarakkannîto' yewî' ta ayarîkon to'ya. Uyese' wenai amîrî'nîkon yari to'ya ipikkukon pata esanon pia, moropai pata esanon reiyamî' pia. ¹³ Mîrîrî yai uyese' pî' eeseurîmakon kupî sîrîrî. Paapa maimu ekaremekîya'nîkon inkamoro ipikkukon pî' —ta'pî Jesusya. ¹⁴ —Mîrîrî ye'nen sîrîrî pata pai teesenumenkai pra e'tî, î' kai'ma inkamoro ye'ka maimu yuukukonpa, imaimu pra eesuwa'kakon namai. Î' kai'ma eseurîmakonpa pî' kîsenumenkatî. ¹⁵ Maasa pra uuriya amaimukon ton tîrî. Moropai uuriya epu'nen pe awe'to'kon ton tîrî. Inkamoro ayeyatonkonya yapitanîpî yentai moropai amaimukon wa'ka to'ya yentai mîrîrî kupîuya. ¹⁶ Amîrî'nîkon wanî atarakkannîto' yewî' ta tiaronkon pepîn rî ayunkon moropai aruinankon moropai ayonpakonya rî amîrî'nîkon yeka'ma. Inkamoroya rî tiaronkon ayonpakon wîî kupî sîrîrî. ¹⁷ Uyese' wenai tamî'nawîronkonya amu'tunpakon kupî sîrîrî. Ayewanmîrîkon to'ya. ¹⁸⁻¹⁹ Mîrîrî ye'nen innape ukupî pî' akô'mantî tîrumakai pra. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkonya ya, awe'pîka'tîkon tamî'nawîrî, tiwin kin aama'takon pepîn —ta'pî Jesusya.

*Jerusalém Cidaderî E'tî'ka Kupî Sîrîrî
(Mt 24.15-21; Mc 13.14-19)*

²⁰ Inî'rî Jesus eseurîma'pî. Ta'pîiya: —Î' pensa Jerusalém cidade woima'tisa' surarayamî'ya yai mîrîrî epu'tîya'nîkon. Tiwinarî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' tî'ka to'ya kupî pe tiwinarî tiwinan tînîmî pra. ²¹ Mîrîrî ye'nen anî' wanî ya Judéia pata po, ka'ne' pe eepe e'pai awanî wî' pona. Moropai anî' wanî ya cidade po, ka'ne' pe eepa'ka e'pai awanî. Moropai anî' wanî ya keren po, awenna'po e'pai pra awanî cidade pona. ²² Maasa pra mîrîrî wei yai kure'nan e'taruma'tînto' wanî pe man. Mîrîrî e'kupî maasa pra Paapa maimuya taasa' manni' yawîrî. ²³ Aka sa'ne manni'kan wîrî'sanyamî' more yankon pia îri pe awanî. Maasa pra to' epe eserike pra awanî ye'nen. Moropai manni'kan simonkokon to' munkiyamî' mana'pokonkon inkamoro pia îri awanî. Inkamoro e'taruma'tî kupî sîrîrî mîrîrî yai. Mîrîrî yai e'taruma'tînto' wanî kure'nan sîrîrî non po. Sîrîrî warantî tîpemonkonoyamî' Judeuyamî' taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî. ²⁴ Moropai mîrîrî yai inkamoro wîî to'ya kupî sîrîrî kasupara ke. Moropai tiaronkon yari to'ya atarakkannîto' yewî' ta patakon poro. Moropai Judeuyamî' pepînya Jerusalém ponkon tî'ka kupî sîrîrî tamî'nawîrî yaretî'ka to'ya, iku'ne'ti weiyu esuwa'ka pikîrî —ta'pî Jesusya.

*Ka' Poi Iipî'pî Jesus Î'to' Weiyu
(Mt 24.29-31; Mc 13.24-27)*

²⁵ Moropai inî'rî Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Era'ma ton e'kupî kupî sîrîrî wei pî' moropai kapoi pî' moropai sirikkîyamî' pî', moropai non po, moropai tamî'nawîron pata ponkon ena kupî sîrîrî kure'ne teeseewankono'mai, eranne' pe, nari' pe eena kupî sîrîrî. Mararon pepîn sipa sipa pe tuna wanî etun warainon eta tîuya'nîkonya yai to' esi'nîpî. ²⁶ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon warayo'kon wî'tîpî'tî kupî sîrîrî yai mararî pra mîrîrî ye'ka e'kupî era'ma tîuya'nîkon yai. Maasa pra tamî'nawîron ka' pî' tîwe'sanon

e'soroka mîrîrî yai mûito'pe. ²⁷ Mîrîrî yai uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe iipî era'ma to'ya kupî sîrîrî katupuru po. Meruntî ke pu'kuru wanî mîrîrî yai. Moropai kure'nan morî pu'kuru Paapa ya'karu ta wanî era'ma to'ya. ²⁸ Tauya sîrîrî mîrîrî ye'ka e'kupî era'maya'nîkon ya innape uyapuritî meruntî ke a'tu'mîra teenai pra. Moropai enpen e'tî unîmikî pî'. Maasa pra mîrîrî warantî awe'kupî ya, awe'pîika'tikon kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

Panton Pe Yei Pî' Jesus Eseurîma
(Mt 24.32-35; Mc 13.28-31)

²⁹ Mîrîrî tîpo inî'rî to' nepu'tî ton panton ekaremekî'pî Jesusya. Ta'pîiya: —Arawen ye' yeseru epu'nenan amîrî'nîkon moropai tiaron yei yeseru. ³⁰ Mîrîrî era'maya'nîkon see warantî. Arawen ye' ari'kuta ya, mîrîrî epu'tîya'nîkon mîrîrî aminke pra kono'pîti wanî, mîrîrî areta ye'nen. ³¹ Mîrîrî warantî nîrî mîrîrî tera'masen ton e'kupî era'maya'nîkon ya, epu'tîya'nîkon aminke pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ii'to' weiyu eseporî kupî sîrîrî epu'tîya'nîkon. Mîrîrî yai tesa'kon pe Paapa wanî tamî'nawîronkonya epu'tî.

³² Mîrîrî ye'nen enpenatatî sîrîrî itekare pî'. Mîrîrî e'kupî kupî sîrîrî maasa tamî'nawîronkon sa'manta pra tûise. Inkamoro enen to' wanî mannan sa'manta pepîn mîrîrî e'kupî rawîrî era'ma to'ya kupî sîrîrî. ³³ Tamî'nawîron ataretî'ka ka' moropai non ataretî'ka inî' eesera'ma pepîn, tûise umaimu ataretî'ka pepîn. Ipatîkarî aako'mamî —ta'pî Jesusya.

Tîwarî Ako'mantî

³⁴ Mîrîrî ye'nen ta'pî Jesusya: —Tîwarî panpî' ako'mantî enpen. Sîrîrî non po ankonekakon pî' teesenumenkai pra moropai kure'ne festa pî' tîwe'se pra. Moropai kure'ne mai' pe tîwe'sen tenî'se pra ako'mantî. Kure'ne tarî aako'manto'kon yu'se pra. Awanmîra'nîkon mîrîrî weiyu erepamî namai inîmikîya'nîkon pra tûise. Mîrîrî weiyu yai wanî manni' kamo ye'marî ta iwîto' ton tîisa' warantî. Inîmikîya pra tûise kamo iipî te'marî taawîrî moropai iwîiya. ³⁵ Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon e'taruma'tîto' wanî kupî sîrîrî tamî'nawîrî sîrîrî pata po. ³⁶ Mîrîrî ye'nen tîwarî enpen e'tî. Moropai epîrematî tamî'nawîron mîrîrî awe'kupî manni' e'taruma'tînto' yapîtanîpîkonpa. Moropai innape uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe kupî pî' ako'mantî, uuipî yai yairî awanîkonpa —ta'pî Jesusya. Mîrîrî warantî pemonkonyamî' yenupa'pî Jesusya.

³⁷ Moropai wei kaisarî Jesusya to' yenupa'pî epîremanto' yewî' ta. Tîise ewaron ya eepa'kapitî'pî. Moropai mîikîrî ko'manpîti'pî pata erenmapî pikîrî oliveira ye'ka wî' po. ³⁸ Moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wîtîpîti'pî pata erenmapî pra tîise epîremanto' yewî' ta eeseurîma etai. Mîrîrî warantî Jesusya to' yenupa'pî.

22

Jesus Anwîpai To' Wanî
(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Jo 11.45-53)

¹ Penane tîiko'manse Judeuyamî' entamo'kato' weiyu wanî'pî to' festarî itese' Páscoa. Mîrîrî yai isa'moto' ton pîn trigo puusa' yaku to'ya e'pîti'pî kono' kaisarî. ² Mîrîrî yai teepîremasanon esanon eseurîma'pî Moisés nuri'tîya yenu-panto' pî' yenupatonkon yarakkîrî î' kai'ma ama' pe Jesus anwîpai tîwanîkon pî'. Aronne ikupî to'ya pra awanî'pî maasa pra arinîkon pemonkonyamî' nama tîuya'nîkon ye'nen.

Iteyaton Yeny'a' Jesus Rumaka Judasya
(Mt 26.14-16; Mc 14.10-11)

³ Mîrîrî yai Makuî ewomî'pî Judas Iscariotes yewan ya'. Mîikîrî Judas wani'pî Jesus nenupa'san asakî'ne pu' pona tîmo'tai'nîkon yonpa pe. ⁴ Mîikîrî Judas wîti'pî eseurîmai teepîremanan esanon pia. Moropai to' epîremato' yewî' era'manen an esanon pia. Î' kai'ma Jesus rumaka tûya to' pia ekareme'se attî'pî. ⁵ Mîrîrî taa Judasya ye'nen inkamoro wani'pî mararî pra taatausinpai. Mîrîrî ye'nen Judas pia tîniru tîrî tûya'nîkon ta'pî to'ya itepe'pî pe. ⁶ Mîrîrî pî' Judasya —Morî pe man —ta'pî. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma Jesus anapî'pai tîwanî pî' Judas esenumenka'pî arinîkonya era'ma pra tîise, to' wanmîra ama' pe.

Entamo'kanto' Yanpuruma'pî To'ya
(Mt 26.17-25; Mc 14.12-21; Jo 13.21-30)

⁷ Isa'moto' ton pîn trigo puusa' pî' to' entamo'ka weiyu erepamî'pî. Mîrîrî yai Judeuyamî'ya carneiroyamî' tî'ka e'pai awani'pî tîwentamo'kato'kon ton mîrîrî festa itese' Páscoa yai. ⁸ Mîrîrî yai nîrî Jesusya asakî'ne tînenupa'san yonpa mo'ka'pî to' yarimapa kai'ma. Inkamoro wani'pî Pedro moropai João. Inkamoro pî' ta'pîiya see warantî: —Atîti cidade pona Páscoa pî' entamo'kanto' ton konekatantî e'mai' pe —ta'pîiya to' pî'.

⁹ Inkamoroya Jesus pî' ekaranmapo'pî: —O'non pata'se' entamo'kanto' ton koneka annaya yu'se awani' —ta'pî to'ya.

¹⁰ Jesusya yuuku'pî: —Maasa etatî —ta'pîiya. —Cidade pona eewomîkon pe moro warayo' tuna mankanen eporîya'nîkon. Mîikîrî wenarî matîti wîti ta eerepamî pîkîrî. ¹¹ Moropai wîti ta eerepansa'kon pe wîti esa' pî' makatî: “Uyenupanenkonya anna yarimasa' sîrîrî tîpemonkonoyamî' pokonpe tîwentamo'ka Páscoa pî' pata'se' ton wîti ekaranmapoi'”, makatî —ta'pîiya. ¹² —Mîikîrîya kure'nan wîti ekaremekî apî'nîkon tamî'nawîron mesakon ita tîwe'sen wîti kawînpa ekaremekîiya. Mîrîrî ta entamo'kanto' ton mîkonekatî —ta'pî Jesusya.

¹³ Moropai inkamoro wîti'pî. Moropai tamî'nawîrî î' kai'ma Jesusya ta'pî yawîrî wîti eporî'pî to'ya. Moropai miarî entamo'kanto' ton koneka'pî to'ya Jesus ton pe.

Entamo'kanto' Pî' To' Wani
(Mt 26.26-30; Mc 14.22-26; 1Co 11.23-25)

¹⁴ Moropai mîrîrî tîpo, miarî Jesus ereuta'pî entamo'kai mesa pia tînenupa'san pokonpe. ¹⁵ Moropai ta'pîiya tînenupa'san pî': —Kure'ne amîrî'nîkon pokonpe sîrîrî Páscoa pî' entamo'kapai uurî wani'pî uurî e'taruma'tîto' rawîrî —ta'pîiya. ¹⁶ —Tauya sîrîrî apî'nîkon. Ayenku'tûya'nîkon pepîn. Sîrîrî entamo'kanto' wani' î' e'kupî ekareme'nen pe. Inî'rî apokonpe'nîkon entamo'ka pepîn î' e'kupî awe'ku'sa' pîkîrî. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon tîpemonkonoyamî' esa' pe tîwanî Paapaya yenpo. Tîise mîrîrî yai uyarakîrî awentamo'kakon.

¹⁷ Mîrîrî tîpo Jesusya pisa yapîsî'pî. Moropai eepîrema'pî. —Paapa, morî pu'kuru amîrî. Anna wuku ton tîrî pî' nai —ta'pîiya. Moropai itîrî'pîiya tînenupa'san pia. Ta'pîiya: —Maa, seenî' yapî'tî moropai akaisarî'nîkon ita'nî'tî —ta'pîiya. ¹⁸ —Tauya sîrîrî apî'nîkon. Ayenku'tûya'nîkon pepîn. Uusa'manta rawîrî inî'rî sîrîrî uva yekku enîrîya kupî pepîn sîrîrî apokonpe'nîkon,

tamî'nawîronkon esa' pe tîwe'to' yenpo Paapaya pikîrî. Tîise mîrîrî yai inî'rî upokonpe enîrîya'nîkon tarîpai —ta'pîiya.

Jesus Eseurîma Tîpun Pî' Moropai Tîmîni Pî'

¹⁹ Moropai mîrîrî tîpo trigo puusa' yapisî'pîiya moropai eepîrema'pî. — Paapa, morî pu'kuru amîrî. Anna yuu ton tîrî pî' nai —ta'pîiya. Moropai mîrîrî pîrikka'pîiya moropai itîrî'pîiya tînenupa'san kaisarî. —Maa, sîrîrî wanî sîrîrî upun pe, uyesa' pe. Sîrîrî warantî uyesa' waikapîtî to'ya kupî sîrîrî amîrî'nîkon nîkupî'pî imakui'pî wenai. Mîrîrî ye'nen upî' awenpenatakon pe sîrîrî ya'tî —ta'pîiya. ²⁰ Tîwentamo'kakon tîpo mîrîrî warantî nîrî to' wuku ton tîrî'pîiya pisa ya'. Moropai ta'pîiya: —Sîrîrî uva yekku wanî sîrîrî umîni pe. Mîrîrî wanî mîrîrî uurî'nîkon esetato' amenan pe. Maasa pra uusa'manta yai umîni kamouya amîrî'nîkon yepe' pe.

²¹ Tîise maasa era'matî. Manni' uyeyatonon pî' uyekaremekî ton tarî man. Uupia eereutasa' entamo'kai uyarakkîrî ayonpakon rî. Mîikîrîya uyekaremekî pe man —ta'pîiya. ²² —Maasa pra uurî ka' poi iipî'pî sa'manta kupî sîrîrî Paapaya ta'pî yawîrî. Tîise mîikîrî sa'ne uurî ekaremekîtîpon uyeyatonon pî' e'taruma'tî kupî sîrîrî mararî pra —ta'pîiya.

²³ Mîrîrî pî' inkamoro inenupa'san esekaranmapo'pîti'pî, tiaronkon tonpakon pokonpe. —Anî' see mîikîrî ekaremekîton, anî' pî' taiya mîrîrî? —ta'pî to'ya tîiwarîrî'nîkon.

Anî' Wanî Ipîkku Pe Panpî'

²⁴ Mîrîrî tîpo inenupa'san eseurîma'pî mararî pra ipîkku pe anî' wanî anepu'pai tîwanîkon pî' tîkore'ta'nîkon. ²⁵ Inkamoro maimu yuuku'pî Jesusya: —A'kî, pata esanon reiyamî' wanî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esa' pe. Moropai pata esanon governadoryamî' wanî pemonkonyamî' yaipontînen pe. Moropai tamî'nawîronkon tapurîkon ya'use to' wanî. Ipikkukon yeseru mîrîrî. ²⁶ Tîise amîrî'nîkon kore'ta mîrîrî warantî pra e'tî. Anî' ipîkku pe panpî' tîwe'sen wanî ya akore'ta'nîkon, mîikîrî e'pai awanî to' ma're panpî'. Moropai anî' to' yaipontînen ipîkku pe tîwe'sen wanî ya, mîikîrî e'pai awanî to' poitîrî pe. ²⁷ Anî' wanî mîrîrî ipîkku pe tîwe'sen warantî? Manni' entamo'ka ereuta'pî ou manni' to' entamo'kato' ton tîrîiya manni'? Inna, ipîkku pe tîwe'sen mesa pona eereutasa' manni'. Tîise uurî wanî manni' to' ma're tîwanî ye'nen to' yekkari ton tînen warantî akore'ta'nîkon.

²⁸ Tîise amîrî'nîkon kupîuya kupî sîrîrî ipikkukon pe. Maasa pra amîrî'nîkon ko'mansa' uyarakkîrî. Uurî e'taruma'tî tanne urumakaya'nîkon pra awanîkon ye'nen. ²⁹ Mîrîrî ye'nen Uyunya uupia meruntî tîrî'pî tamî'nawîronkon esa' pe ukupî'pî warantî, amîrî'nîkon nîrî kupîuya pemonkonyamî' esa' pe awanîkonpa. ³⁰ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon entamo'ka moropai awukukon enîrîya'nîkon kupî sîrîrî uyarakkîrî upata'se' ya', taatausinpai. Moropai amîrî'nîkon ereuta kupî sîrîrî uyaponse' pona. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' Judeuyamî' esa' pe eenakon kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya.

Pedro Yeurîma Jesusya

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Jo 13.36-38)

³¹ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Simão, maasa etakî morî pe. Paapaya Makuiya ayonpato' pata'se' ton tîisa' man ayewankon ya'. Mîrîrî ye'nen ayonpaiya kupî sîrîrî. Apî' eesenyaka'ma manni' trigo pîmitîponya imenka yare kore'tapai warantî, apî' ayonpaiya imakui'pî kupîpa. ³² Tîise

apona epîrema ko'mansa' sîrîrî kure'ne innape ukupî pi' aako'mamîpa. Moropai î' pensa imakui'pî kupîya yai moropai uupia awenna'po ya, kure'ne ayonpayami' meruntîannîpi —ta'pî Jesusya.

³³ Moropai Pedroya yuuku'pî: —Î' pensa amîrî e'taruma'tî ya uurî nîrî e'taruma'tî. Moropai aasa'manta ya, ayarakkîrî uusa'manta nîrî —ta'pîiya.

³⁴ Mîikîrî pi' ta'pî Jesusya: —Apî' tauya, etakî. Sîrîrîpe kariwana etun rawîrî eseurîwî'ne ite'ka unepu'tî pepin mîikîrî taaya kupî sîrîrî —ta'pî Jesusya Pedro pi'.

Tînenupa'san Yeurîma Jesusya

³⁵ Moropai Jesusya tînenupa'san ekaranmapo'pî: —Manni' yai ayari-mauya'nîkon yai isakuni pra moropai abolsarikon ton pra, moropai a'sa'sakon ton pra. Î' itu'se awe'to'kon ton pra awanî'pî? —ta'pî Jesusya. —Kaane, tamî'nawîrî wanî'pî —ta'pî to'ya.

³⁶ Mîrîrî pi' ta'pî Jesusya: —Sîrîrî patapai tiaron pe awanî kupî sîrîrî. Anî' wanî ya tîbolsari ke moropai tîsakuni ke yapisîya e'pai awanî mîrîrî. Tîise anî' ikasuparai ton pîn wanî ya, ta'san ke awe'repa e'pai awanî mîrîrî tîkasuparai ton yennapa. „Maasa pra nari' pe awanî kupî sîrîrî.„ ³⁷ Maasa pra Paapa maimuya taasa' yawîrî awe'kupî e'pai awanî uyarakkîrî. Taasai'ya see warantî:

Mîikîrî wanî mîrîrî

mannî'kan pemonkon wîitîponkon pokonpe
iku'sa' to'ya mîrîrî.

Is 53.12

taasai'ya. Mîrîrî ye'nen apî'nîkon tauya, uyarakkîrî mîrîrî e'kupî pe man.

³⁸ Moropai inenupa'sanya ta'pî ipî': —Anna yepotorî, asakî'ne kasupara man tarî ukore'ta'nîkon —ta'pî to'ya ipî'. Mîrîrî pi' —Aasîrî man —ta'pîiya.

Oliveira Ye'ka Kîrî Pona Jesus Wîti

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹ Mîrîrî tîpo Jesus epa'ka'pî moropai attî'pî tesorukon yawîrî oliveira ye'ka kîrî pona. Moropai inenupa'san nîrî wîti'pî ipokonpe. ⁴⁰ Miarî tîpata'se'kon ya' teerepamîkon pe, ta'pîiya tînenupa'san pi': —Epîrematî meruntî ke imakui'pî ewomî namai ayewankon ya'.

⁴¹ Mîrîrî taa tîpo to' pi' Jesus atarima'pî to' piapai aminke pu'kuru pra. Moropai mîikîrî e'sekunka'pî miarî moropai eepîrema'pî. ⁴² Ta'pîiya: —Uyun, tamî'nawîron kupîya e'painon. Upîika'tîkî e'taruma'tî namai. Tîise itu'se uurî wanî yawîrî kî'kupî. Tîise itu'se awanî yawîrî iku'kî —ta'pîiya. ⁴³ Moropai ka'poi inserî iipî'pî iipia. Mîikîrîya meruntî ke ikupî'pî. ⁴⁴ Kure'ne teesewankono'mai Jesus epîrema'pî inî' panpî'. Mîrîrî yai eepîrema tanne eewaito' atasu'ka'pî mararî pra. Mîn warantî aatasu'ka'pî non pona.

⁴⁵ Miarî teepîrema tîpo awe'mî'sa'ka'pî. Mîikîrî enna'po'pî o'non pata tînenupa'san wanî manni' pata. Moropai inkamoro tînenupa'san eporî'pîiya to' wetun tanne. Maasa pra inkamoro esewankono'masa' wanî'pî mararî pra.

⁴⁶ Moropai Jesusya ta'pî to' pi': —Î' wanî' awanî ye'nen awetunkon pu'kuru mîrîrî? Apakatî moropai epîrematî imakui'pî ena namai ayentai'nîkon. Imakui'pî kupîya'nîkon namai epîrematî —ta'pî Jesusya to' pi'.

Jesus Yapisî To'ya

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Jo 18.3-11)

⁴⁷ Jesus eseurîma ko'mannîpî tanne, tiwin inenupa'san yonpa Judas pokonpe arinîkon pemonkonyami' Jesus yapi'se tui'sanon erepamî'pî Jesus

pia. Mîikîrî Judas wani'pî to' ye'mai'norî pe. Mîrîrî yai Jesus pia emî'pamî'pî yu'napa. ⁴⁸ Mîikîrî pî' ta'pî Jesusya: —Judas, mîrîrî warantî uyu'naya ke uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe rumakaya mîrîrî uyeyatonon yenya'? —ta'pîiya.

⁴⁹ Mîrîrî kupî to'ya era'ma tûuya'nîkon yai Jesus pî' inenupa'sanya ta'pî: —Anna yepotorî, anna kasuparai yapîsî annaya sîrîrî inkamoro pemonkonyamî' yarakkîrî anna epîto'pe? —ta'pî to'ya Jesus pî'. ⁵⁰ Moropai tiwinan to' yonpaya teepîremanon esanon yepotorî poitîrî pana ya'tî'pî tîkasuparai ke meruntî winon taiken.

⁵¹ Tîise Jesusya ta'pî to' pî': —Kaane, mîrîrî warantî pra —ta'pîiya. Moropai Jesusya mîikîrî warayo' pana yapîsî'pî moropai ipata'pî ya' itîrî'pîiya, yepî'tî'pîiya.

⁵² Mîrîrî pe rî teepîremanon esanon pî' moropai epîremanto' yewî' era'manenon esanon pî' moropai Judeuyamî' esanon inkamoro tapi'se iipî'san pî' ta'pî Jesusya: —Amîrî'nîkon ii'sa' mîrîrî akasuparaikon moropai akaitapukon yarakkîrî uyapi'se manni' pemonkon ama'ye' si'pî yapî'se tui'sen warantî? ⁵³ Akore'ta'nîkon uuko'manpî'tî'pî wei kaisarî epîremanto' yewî' ta ayenupakon pî'. Tîise mîrîrî yai uyapîsiya'nîkon pra awani'pîkon. Tîise sîrîrî imakui'pî kupîya'nîkon weiyu eseposa' sîrîrî. Moropai Makui esenyaka'mato' meruntîrî ke mîrîrî kupîya'nîkon sîrîrî ewaron ta si'ma imakui'pî pe awanîkon ye'nen —ta'pî Jesusya to' pî'.

—*Mîikîrî Unepu'tî Pepîn —Taa Pedroya*

(Mt 26.57-58,69-75; Mc 14.53-54,66-72; Jo 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Moropai inkamoroya Jesus yapîsî'pî. Moropai yari'pî to'ya teepîremanon esanon yepotorî yewî' ta. Moropai inkamoro ye'ma'pî pî' aminke si'ma Pedroya to' wenaima'pî, iipia awe'rennuku pra awani'pî.

⁵⁵ Mîrîrî tanne, apo' awittani'sa' to'ya wani'pî wîttî poro yi'pîrî po taatapinato'kon ton. Mîrîrî pia Pedro wîttî'pî moropai eereuta'pî apo' pia pemonkonyamî' apo' pia ereuta'san kore'ta. ⁵⁶ Mîrîrî tanne teepîremanon poitîrîpa'ya Pedro era'ma'pî apo' pia eereutasa'. Moropai ta'pîiya ipî': —Akî mîserî warayo' wani' nîrî Jesus yarakkîrî.

⁵⁷ Tîise Pedroya kaane ta'pî wîrî' pî': —Unepu'tî pepîn mîikîrî —ta'pîiya.

⁵⁸ Mîrîrî tîpo mararî tîiko'manse tiaron warayo'ya era'ma'pî moro rî. Moropai ta'pîiya ipî': —Amîrî itonpa ipokonpe tîwe'sen —ta'pîiya. —Kaane, itonpa pepîn uurî —ta'pî Pedroya.

⁵⁹ Mîrîrî tîpo tiwin hora tîiko'manse tiaronya ta'pî: —Inna, seru' pepîn, mîserî nîrî wani'pî mîikîrî yarakkîrî. Maasa pra Galiléia pon mîikîrî —ta'pîiya.

⁶⁰ Tîise Pedroya yauku'pî: —Kaane, uyepu'tî pepîn pî' eseurîman pî' nai, tiwin kin mîikîrî unepu'tî pepîn —ta'pîiya. Mîrîrî taa Pedroya tanne, kariwana yunkon e'na'pî. ⁶¹ Mîrîrî pe rî Uyepotorîkon era'tî'pî Pedro era'mai. Morî pe era'ma'pîiya. Tera'ma Uyepotorîkonya ye'nen Pedro enpenata'pî i' ta'pî Uyepotorîkonya pî'. —Sîrîrîpe maasa kariwana etun pra tîise eseurîwî'ne ite'ka unepu'tî pepîn mîikîrî taaya kupî sîrîrî —ta'pî Uyepotorîkonya pî' Pedro enpenata'pî. ⁶² Mîrîrî pe rî Pedro epa'ka'pî moropai attî'pî tîkarau ye'ka pe mararî pra. Eesewankono'ma'pî i' kai'ma seru'ye' tîwe'sa' pî'.

Jesus Po'pîttî To'ya

(Mt 26.67-68; Mc 14.65)

⁶³ Inkamoro warayo'kon Jesus era'manenanya imu'tunpa'pî mararî pra. Moropai ipa'tîpîttî'pî to'ya. ⁶⁴ Jesus yenpata yettapurî'pî to'ya moropai

taapítí'pí to'ya: —Aní'ya apa'tísa' epu'tí pí' nan? —ta'pí to'ya Jesus pí'. ⁶⁵ Mírírí warantí tu'ke í' rí see taapítí'pí to'ya imu'tunpa tũya'níkon ye'nen.

Ipíkku Pe Tíwe'sen Pia Jesus Yari To'ya
(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Jo 18.19-24)

⁶⁶ Moropai erenma'sa' pe Judeuyamí' esanon moropai teepíremasanon esanon, moropai Moisés nuri'tíya yenupanto' pí' yenupatonkon pokonpe to' emurukuntí'pí í' kupí tũya'níkon pí' eseurímai. Moropai Jesus enepí me'po'pí to'ya inkamoro ipíkkukon emurukuntísa' pia. ⁶⁷ Inkamoroya Jesus ekaranmapo'pí: —Ka'kí anna pí'. Amírí waní Paapa nĩmenka'pí pe, inarima'pí pe awaní? —ta'pí to'ya.

To' maimu yuuku'píi: —Inna, Paapa narima'pí uurí tauya ya apí'níkon innape ikupíya'níkon pepín. ⁶⁸ Moropai mírírí pí' uuríya ayekaranmapokon ya, umaimu yuukuya'níkon pepín. ⁶⁹ Tĩise tauya sírírí patapai uurí ka' poi iipí'pí pemonkon pe ereuta kupí sírírí Paapa meruntí winí meruntí ke pu'kuru.

⁷⁰ Mírírí taiya ye'nen tamí'nawíronkonya ekaranmapo'pí: —Moriya, amírí waní Paapa munmu pe? —Inna, yairí amírí'níkonya taa mírírí —ta'pí Jesusya.

⁷¹ Moropai inkamoroya ta'pí: —Iní'rí etapai pra man. Aasírí iwinípai eta'níkon man. Í' kai'ma tĩpí' eeseuríma imaimu eta man —ta'pí to'ya.

23

Pilatos Pia Jesus Yari To'ya
(Mt 27.1-2,11-14; Mc 15.1-5; Jo 18.28-38)

¹ Mírírí típo tamí'nawíronkon emurukuntí'san e'mí'sa'ka'pí moropai surarayamí'ya Jesus yari'pí pata esa' Pilatos pia. ² Miarí ipí' tĩwo'ma'takon ye'nen to' eseuríma'pí ipí'. Ta'pí to'ya: —Miserí warayo' yapísí pí' anna man, pemonkonyamí' panama pí' aako'mamí tanne. Uyesa'kon ye'ma to'ya namai taa pí' aako'mamí to' pí'. Moropai íri to' e'to'pe iwiníkí. Moropai tĩpí'rí eeseuríma Paapa narima'pí pe tĩwaní ekaremekí pí' aako'mamí. Ipíkku pe, rei pe tĩwaní taiya —ta'pí to'ya.

³ Mírírí ye'nen Pilatosya Jesus ekaranmapo'pí: —Inna, amírí waní mírírí Judeuyamí' yepuru pe, rei pe? —Inna amíríya taa mírírí —ta'pí Jesusya Pilatos pí'.

⁴ Moropai Pilatosya ta'pí teepíremasanon esanon pí' moropai ariníkon pemonkonyamí' pí': —A'kí, Í' rí míserí warayo' níkupí'pí imakui'pí ton pra man iwiníkí imakui'pí ku'to'pe —ta'pí Pilatosya.

⁵ Tĩise inkamoroya iní' panpí' seru' pe ikupí'pí iwiníkí. —Imakui'pí ku'sai'ya mararí pra. Maasa pra tamí'nawírí Judéia pata poro pemonkonyamí' panamasai'ya kure'ne imakui'pí ku'to'pe to'ya uyeserukon winíkí. To' panama pia'tí'píi sinpata Galiléia po, tarípai taríwaya eerepansa' sírírí. Mírírí warantí to' panamaiya to' esiyu'pítíto'pe —ta'pí to'ya.

Herodes Pia Jesus Yarima Pilatosya

⁶ Mírírí taa to'ya eta tũya ye'nen Pilatosya to' ekaranmapo'pí: —Galiléia pon mĩkírí warayo'? —ta'píi. ⁷ Mírírí pata Galiléia esa' pe Herodes waní ye'nen Pilatosya Jesus yari me'po'pí pata esa' Herodes pia. Maasa pra Herodes nĩrí waní'pí Jerusalém po festa pí' aai'sa'. Mĩkírí pia yari me'po'píi. ⁸ Kure'ne taatausinpai mĩkírí pata esa' Herodes waní'pí Jesus era'ma tũya ye'nen. Maasa pra itekare pí' to' eseurímapítí etapítí'píi.

Mírírí ye'nen kure'ne anera'mapai awe'pítí'pí. Í' ikupí eseríkan pepín kupí Jesusya anera'mapai awaní'pí. ⁹ Míikíríya tu'kan pí' Jesus ekaranmapopítí'pí. Tíise Jesusya imaimu yuuku pra awaní'pí. Inna, kaane taiya pra awaní'pí. ¹⁰ Moropai teepíremasanon esanon moropai Moisés nuri'tíya yenupanto' pí' yenupatonkon eseuríma'pí mararí pra iwiníki. ¹¹ Míikírí pata esa' Herodes moropai ipoitírítonon surarayamí' wo'ma'ta'pí Jesus pí' tewanmakon pe. Ipí' tíwo'ma'takon ye'nen ipon ton mú pe tíwaníkon pon yeka'ma'pí to'ya Jesus pon pe. Moropai mírírí yarakkírí yarima'pí to'ya iní'rí pata esa' Pilatos pia attító'pe. ¹² Mírírí rawírí Herodes waní'pí Pilatos yeyaton pe. Tíise mírírí yai morí pe to' enasa' waní'pí iní'rí eseyaton pí' pra to' waní'pí.

Jesus Wíito'pe To'ya Irumaka Pilatosya
(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Jo 18.39-19.16)

¹³ Moropai pata esa' Pilatosya teepíremasanon esanon, moropai Judeuyamí' esanon moropai tamí'nawíronkon pemonkonyamí' emurukuntí'pí. ¹⁴ Moropai ta'píya to' pí': —Amírí'nikonya míserí warayo' enepí'pí uupia moropai ta'píya'nikon pemonkonyamí' panamasai'ya awiníki imakui'pí pe to' e'to'pe ta'píya'nikon teuren. Tíise í' rí imakui'pí inkupí eporíuya pra wai. Tu'ke ite'ka ekaranmapo pí' wai teuren tamí'nawírí etaya'nikon tanne. Tíise eeseuríma'pikon warantí í' ton pra man iwinípai —ta'pí Pilatosya. ¹⁵ —Moropai pata esa' Herodesya nírí í' eporí pra man iwinípai. Mírírí ye'nen yarimasai'ya sírírí uupia. Mírírí ye'nen í' kupí eseríke pra man míserí warayo' winíki. Imakui'pí inkupí'pí ton pra tíise iwí eseríke pra man. ¹⁶ Tíise i'po'pítí me'pouya neken sírírí pemonkon po'pí'to' ke moropai irumakauya attító'pe —ta'pí Pilatosya.

¹⁷ Maasa pra kono' kaisarí páscoa festa pí' tíwaníkon yai ama'ye' atarakkanníto' tawon rumakato' Pilatosya e'pítí'pí. ¹⁸ Tíise tamí'nawíronkon entaime'pí: —Kaane, aasa'manta e'pai man kí'rumakai. Tíise manni' neken anna yonpa Barrabás míikírí atarakkanníto' ta manni' rumakakí —ta'pí to'ya. ¹⁹ Míikírí Barrabás waní'pí atarakkanníto' ta maasa pra imakui'pí koneka'típon pata esa' winíki moropai pemonkon wítípon.

²⁰ Jesus anrumakapai tíwaní ye'nen iní'rí Pilatosya ariníkon pemonkonyamí' ekaranmapo'pí. ²¹ Tíise iní' panpí' ariníkon entaimepítí'pí. Ta'pí to'ya: —Pakí'nan pona ipokapítí me'pokí —ta'pí to'ya Pilatos pí'.

²² Mírírí taa to'ya ye'nen iteseuríno ite'ka pe Pilatosya ta'pí to' pí': —Í' wenai ipokapítí yu'se awaníkon. Í' imakui'pí ku'sai'ya pra man. Í' wenai pra rí anwípai pra wai. Tíise pemonkon po'pí'to' ke neken i'po'pítí me'pouya sírírí moropai irumakauya —ta'pí Pilatosya.

²³ Tíise yuuku to'ya pra iní' panpí' meruntí ke to' entaimepítí'pí. Pakí'nan pona ipokapí tíuya yu'se to' waní'pí. To' entaimepí'to' waní'pí mararí pra, í' taa Pilatosya yentai. ²⁴ Mírírí ye'nen Pilatosya Jesus rumaka'pí aasa'mantato'pe pakí'nan po esatí'pí to'ya yawírí. ²⁵ Moropai míikírí warayo' atarakkanníto' tawon to' nesatí'pí rumaka'pí. Manni' imakui'pí kupítípon pata esa' winíki, moropai pemonkon wítípon. Moropai Jesus rumaka'píya to' pia í' itu'se tíwe'to'kon ku'to'pe to'ya yarakkírí.

Jesus Pokapítí To'ya Pakí'nan Pona
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Jo 19.17-27)

²⁶ Moropai surarayamí'ya Jesus yari'pí. Tuutíkon pe e'ma ta tiwin warayo' eporí'pí to'ya itese' Simão. Cirene cidaderí pon keren poi tui'sen. Míikírí

yapisi'pî to'ya. Moropai mîrîrî pakî'nan Jesus narî tîrî'pî to'ya Simaöya yaato'pe Jesus ye'ma'pî pî'.

²⁷ Mîrîrî arinikon pemonkonyamî' wîtî'pî iwenairî. Inkamoro kore'ta tiaronkon wîrî'sanyamî' wanî'pî. Moropai to' karawa'pî mararî pra î' kupî to'ya era'ma tûya'nikon ye'nen Jesus pî'. ²⁸ Inkamoro era'mai Jesus era'tî'pî. Moropai ta'pîya to' pî': —Wîrî'sanyamî', Jerusalém ponkon î' pî' akaraukon uwenai? Uwenai pra tîise apî'nikon neken akaruntî moropai anumukokon pî' akaruntî. Maasa pra awe'taruma'tikon pe naatî. ²⁹ Maasa pra e'taruma'tinto' weiyu erepamî kupî sîrîrî. Mîrîrî yai tamî'nawîronkonya taa kupî sîrîrî. Morikon pu'kuru wîrî'sanyamî' manni'kan more yenponenan pepîn, more yenpotîponkon pepîn, more wo'pa'tîponkon pepîn tîmannîtikon ke. Inkamoro wanî kupî sîrîrî taatausinpai. Maasa pra tînmukokon e'taruma'tî era'ma to'ya pepîn. ³⁰ Tamî'nawîronkonya taa kupî sîrîrî, e'taruma'tinto' weiyu erepamî yai. Kure'nan wî' pî' taa to'ya kupî sîrîrî:

“Anna pona enakî,

anna sa'mantato'pe anna e'taruma'tî ye'nen”, taa to'ya.

Moropai kawînan ikîrî pî' taa to'ya: “Anna yenonkî anna esera'ma namai”, taa to'ya. ³¹ A'kî, uurî e'taruma'tî tîise mararî, apo' keme a'pî'ta'pî pepîn aramî mararî warantî. Tîise amîrî'nikon wanî apo' keme a'pî'ta'pî aramî warantî awe'taruma'tikon kupî sîrîrî mararî pra. Mîrîrî ye'nen apî'nikon akaruntî uwenai pra —ta'pî Jesusya to' pî'.

³² Mîrîrî tîpo asakî'ne ama'ye'kon moropai pemonkon wîitîponkon yari'pî to'ya Jesus yarakkîrî to' sa'mantato'pe. ³³ Moropai to' erepamî'pî pata'se' itese' pemonkon pu'pai pî' taato' pata'se' ya'. Moropai moro Jesus pokapîti'pî to'ya. Moropai asakî'ne ama'ye'kon tiwin meruntî winî, moropai tiaron kamai' winî, Jesus wanî'pî to' yarakkita. ³⁴ Moropai Jesusya ta'pî: —Paapa, insanan sa'ne pemonkonyamî' nîkupî ku'kî aawanmîra. Î' kupî tûya'nikon epu'tî to'ya pra to' man —ta'pî Jesusya.

Mîrîrî tîpo tî'kon simonkokon pî' to' su'mina'pî Jesus pon rî'pî pantakapîti tûya'nikonpa kai'ma. ³⁵ Arinikon pemonkonyamî' wanî'pî moro era'ma pî'. Judeuyamî' esanon wo'ma'ta ko'mannîpî tanne Jesus pî' ta'pî to'ya: —Tiaronkon pemonkonyamî' pîika'tîpîti'pîya tîise î' wanî' awanî ye'nen awe'pîika'tî pepîn. Innape pîika'tîton pe Paapa narima'pî pe tîwanî ya, awe'pîika'tî —ta'pî to'ya.

³⁶ Moropai surarayamî' nîrî wo'ma'ta'pî ipî'. Iipia to' erepanpîti'pî moropai iwuku ton tamî'nawîronkon nenîrî, vinho epe'mîn enepî'pî to'ya iipia.

³⁷ Moropai inkamoro ya ta'pî ipî': —Innape see Judeuyamî' yepotorî pe awanî ya, aawarîrî see e'pîika'tîkî —ta'pî to'ya.

³⁸ Moropai mîrîrî pakî'nan ipo Jesus e'to' pî' kawîne awe'menukasa' wanî'pî see warantî: MÎSERÎ JUDEUYAMÎ' YEPOTORÎ taato' e'menukasa'.

³⁹ Moropai inkamoro ama'ye'kon ipokonpe pakî'nan po to' nîpokapîti'san yakon wo'ma'ta'pî ipî'. Ta'pîya: —Paapa narima'pî pepîn kin amîrî? Pîika'tîton pepîn amîrî? Aawarîrî e'pîika'tîkî moropai anna pîika'tîkî nîrî.

⁴⁰ Tîise tiaron iratai winonya ta'pî mîikîrî tîwo'ma'tasen pî': —Moo e'kî. Paapa namaya pra awanî mîrîrî? Tamî'nawîrî uurî'nikon sa'manta kupî epu'tîya pra nan, ipokonpe? ⁴¹ Uurî'nikon e'taruma'tito' wanî sîrîrî un-kupî'pîkon imakui'pî wenai. Tîise mîserî î' imakui'pî inkupî'pî ton pîn uurî'nikon warantî. ⁴² Mîrîrî tîpo mîikîrî iratai winon, meruntî winonya ta'pî

Jesus pi': —Í' pensa tamí'nawíronkon esa' pe eena ya, upí' sa'ne menpenatai, Jesus —ta'píya.

⁴³ Jesusya mĩkĩrĩ maimu yuuku'pĩ: —Ayenku'tíuya pepĩn. Apĩ' tauya sĩrĩrĩ. Sĩrĩrĩpe uyarakkĩrĩ awanĩ pe nai Paapa pia, morĩ ya', paraíso itese' —ta'pĩ Jesusya ipĩ'.

Jesus Sa'manta

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Jo 19.28-30)

⁴⁴ Mĩrĩrĩ típo ineka'ta po eena ko'mannĩpĩ tanne wei esi'nĩpĩ'pĩ. Inĩ'rĩ pata weiyu'maiya pra, eewaronpamĩ'pĩ. Aako'mamĩ'pĩ 3 horas pikĩrĩ wei ton pra. ⁴⁵ Moropai epĩremanto' yewĩ' yuwato' Paapa pata'se' yuwa'to' kamisa e'karaka'pĩ arakkĩta pairĩ awe'rataika'pĩ. Awe'naponka'pĩ Paapa pata'se'.

⁴⁶ Mĩrĩrĩ pe rĩ Jesus entaime'pĩ meruntĩ ke aronne. Ta'píya Paapa pi': —Paapa, uyekaton rumakauya sĩrĩrĩ aapia —ta'píya. Mĩrĩrĩ taa típo mĩkĩrĩ sa'manta'pĩ.

⁴⁷ Mĩrĩrĩ warantĩ awanĩ era'ma tíuya ye'nen surarayamĩ' esa'ya Paapa yapurĩ'pĩ. Moropai ta'píya: —Innape mĩserĩ warayo' man í' rĩ imakui'pĩ kupitĩpon pe pra —ta'píya.

⁴⁸ Tamĩ'nawíronkon mĩrĩrĩ kupĩ to'ya era'mai eperepĩ'sanya í' e'kupĩ era'ma'pĩ. Mĩrĩrĩ ye'nen to' enna'po'pĩ, mararĩ pra teesewankono'mai tewĩ'kon ta. Tĩmannĩtkon mun pa'tĩpĩtĩ ye'ka pe teserukon ta kure'ne teesewankono'masa'kon ye'nen. ⁴⁹ Tamĩ'nawíronkon Jesus yonpayamĩ' moropai wĩrĩ'sanyamĩ' Galilía pata poi itĩ'san ipikĩrĩ inkamoroya era'ma'pĩ. Aminke si'ma tamĩ'nawĩrĩ í' e'kupĩ Jesus yarakkĩrĩ era'ma'pĩ to'ya.

Jesus Esa'rĩ'pĩ Yu'na'ti To'ya

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Jo 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Mĩrĩrĩ yai to' kore'ta tiwin warayo' wanĩ'pĩ. Judéia pata po tíwe'sen Ari-matéia cidaderĩ pon itese' José. Morĩ pe yairĩ tíwe'sen mĩkĩrĩ. Tamĩ'nawíronkon esa' pe Paapa iipĩ nĩmikĩ pi' tíwe'sen pe mĩkĩrĩ wanĩ'pĩ. Mĩkĩrĩ wanĩ'pĩ nĩrĩ Judeuyamĩ' panamanen pe tíwe'sen pe. Tĩise í' kai'ma tiaronkon Judeuyamĩ' panamanenan eseurĩmato' pĩ' inna taatĩpon pe pra awanĩ'pĩ. ⁵² Mĩrĩrĩ ye'nen José wĩtĩ'pĩ Pilatos pia moropai Jesus esa'rĩ'pĩ esatĩ'píya ipĩ'. ⁵³ Moropai imo'ka'píya pakĩ'nān poi. Mĩkĩrĩ wontĩ'píya kamisa ke. Moropai uuruwai tí' yai yakasa' ya' yeka'ma'píya. Mĩrĩrĩ uuruwai wanĩ'pĩ isa'manta'pĩ yu'na'tĩ'pĩ pepĩn. Mĩrĩrĩ ya' yeka'ma'píya. ⁵⁴ Mĩrĩrĩ kupĩ'píya aminke pra Judeuyamĩ' erĩ'ka'to' weiyu e'sara'tĩ rawĩrĩ, sábadō weiyu rawĩrĩ.

⁵⁵ Moropai inkamoro wĩrĩ'sanyamĩ' Galilía poi Jesus pikĩrĩ itĩ'san wĩtĩ'pĩ uuruwai pona José pokonpe. Inkamoroya uuruwai era'ma'pĩ. Moropai o'non ye'ka pe Jesus esa'rĩ'pĩ tírĩ to'ya uuruwai ya' era'ma'pĩ to'ya. ⁵⁶ Moropai mĩrĩrĩ típo to' enna'po'pĩ wĩtĩ ta. Moropai inkamoroya kara' a'pusin yanpuruma'pĩ moropai óleo teserukon yawĩrĩ Jesus esa'rĩ'pĩ karapaimakonpa.

Moropai Judeuyamĩ' erĩ'ka'to' weiyu yai to' erĩ'kapĩ'pĩ teserukon yawĩrĩ.

24

Jesus E'mĩ'sa'ka

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Jo 20.1-10)

¹ Moropai Judeuyamĩ' erĩ'ka'to' weiyu sábadō esuwa'kasa' típo, domingo yai wĩrĩ'sanyamĩ' wĩtĩ'pĩ uuruwai pona penane pu'kuru wei epa'ka pra tĩise. Mĩrĩrĩ a'pusin yarĩ'pĩ to'ya Jesus esa'rĩ'pĩ karapaimakonpa tĩnkoneka'pĩkon yarĩ'pĩ

to'ya. ² Miari uuruwai pona teerepamikon pe, inkamoro wiri'sanyami'ya ti' uuruwai yettapuru pe to' nitiri'pi era'ma'pi imo'kasa' pe. ³ Moropai inkamoro ewomi'pi uuruwai ya' Jesus esari'pi karapaimai. Tiise Uyepotorikon Jesus esari'pi epori to'ya pra to' wani'pi.

⁴ Miriri ye'nen i' kupi tiuya'nikon epu'ti to'ya pra to' ena'pi. Miriri pe ri ka'ne' pe asaki'nankon warayo'kon esenpo'pi to' rawiri. Inkamoro pon wani'pi mori pe pu'kuru inke' awani'pi. ⁵ Moropai inkamoro wiri'sanyami' esi'nipi'pi marari pra. Miriri ye'nen inkamoroya tenpatakon enu'ti'pi non ekaya to' e'muruika'pi. Moropai inkamoro warayo'konya ta'pi to' pi': —I' wani' awani ye'nen ani' yuwaya'nikon miriri isa'manta'san kore'ta aasa'mantasa' pra tiise? —ta'pi to'ya wiri'sanyami' pi'. ⁶ —Mikiiri ton pra man tari. Awe'mi'sa'ka pi' man. Awenpenatakon pra naati i' kai'ma api'nikon ta'piya pi' Galilea pata po tiwani yai? —ta'pi to'ya. ⁷ —“Uuri ka' poi iipi'pi pemonkon pe rumaka to'ya kupi siriri imakui'san pemonkonyami'yenya'. Miriri tipo paki'nan pona upokapiti to'ya. Moropai e'mi'sa'ka iteseurinon wei yai”, ta'piya —ta'pi to'ya.

⁸ Miriri taa to'ya ye'nen inkamoro wiri'sanyami' enpenata'pi i' kai'ma Jesus esurima'pi pi'. ⁹ Moropai inkamoro enna'po'pi uuruwai poi. Moropai inkamoroya i' tinera'ma'pikon uuruwai po ekaremeki'pi Jesus nenupa'san pi' 11 kaisaronkon pi' moropai tiaronkon pemonkonyami' pi'. ¹⁰ Inkamoro wiri'sanyami' wani'pi iti'san uuruwai pona see waranti: Maria Madalena, moropai Joana, moropai Maria Tiago yan, moropai tiaronkon wiri'sanyami'. To' pokonpe iti'sanya ekaremeki'pi Jesus naiponti'san pi'. ¹¹ Tiise innape inkamoro wiri'sanyami' eseurimato' kupi to'ya pra Jesus nenupa'san wani'pi. To' wo'ma'ta kai'ma to' wani'pi innape ikupi to'ya pra. ¹² Tiise tiwin to' yonpa, Pedro e'mi'sa'ka'pi. Moropai eeka'tumi'pi ka'ne' pe uuruwai pona. Miari teerepansa' uuruwai ya' era'mai awe'muruika'pi tiise kamisa neken Jesus ya'santi'pi neken era'ma'piya. Ani' ton pra era'ma'piya. Miriri tipo mikiiri enna'po'pi witti ta marari pra teesenumenkai i' kai'ma awe'ku'sa' pi'.

Emaús Witi to' E'ma Po Jesus Esenpo
(Mc 16.12-13)

¹³ Miriri yai ri asaki'ne Jesus nenupa'san witi'pi pemonkonyami' ko'manto' miriki itese' Emaús pona. Miriri wani'pi aminke pu'kuru pra tiwe'sen pe Jerusalém pi' 10 quilómetros kaisari. ¹⁴ Inkamoro eseurima yari ko'manni'pi pi' tuutikon e'ma taawiri i' kai'ma Jerusalém po e'kupi'pi pi'. ¹⁵ Miriri pi' to' eseurima'pi. Miriri tanne Jesus iipi'pi to' pikiri, moropai to' pokonpe atti'pi e'ma taawiri. ¹⁶ Mikiiri tipikiri'nikon tui'sen era'ma'pi Jesus nenupa'sanya tiise ani' pe awani epu'to' to'ya e'tiri pra awani'pi. ¹⁷ Inkamoro ekaranmapo'pi Jesusya tuuti ye'ka pe. —I' pi' eeseurimakon miriri e'ma taawiri attikon ye'ka pe? —ta'piya.

Moropai inkamoro emi'pami'pi tuutikon ye'ka pe teesewankono'mai. ¹⁸ Moropai tiaron iwaniyakon Cleopasya ta'pi ipi': —Amiri wani Jerusalém po tiiko'mansen pe pu'kuru tiise i' e'kupi'pi miari epu'tiya pra awani, siriri wei esuwa'ka manni' pi'? —ta'piya.

¹⁹ —I' kin e'kupi'pi? —ta'pi Jesusya ipi'.

—Manni' Jesus Nazare' pon yakkiri awe'kupi'pi —ta'pi to'ya. —Mikiiri warayo' wani'pi Paapa maimu ekareme'nen pe profeta pe. Moropai Paapa winipainon pe tamini'wironkon pemonkonyami'ya epu'ti'pi Paapa meruntiri yakkiri awani. Maasa pra i' ikupi eserikan pepin kupi'piya timaimu ke.

²⁰ Teepîremasanon esananya moropai uyesanonkonya irumaka'pî iwîto'pe to'ya kai'ma. Moropai paki'nan pona ipokapî'to'pe to'ya itîrî'pî to'ya. ²¹ Mîikîriya uyeyatonon winîpai umo'kakon ko'mannîpî kai'ma anna wani'pî. Tîise amenrî mîini ko'manpara ne'rî î' kupî'pî to'ya yarakkîrî. ²² Tîise anna yonpayamî' wîri'sanyamî'ya anna esenumenka emapu'tî pî' man. Maasa pra inkamoro wîtin pî' man enenmapî'ya' uuruwai pona. ²³ Moropai inkamoroya Jesus esa'rî'pî eporî pra man miarî uuruwai ya'. Tîise tîwenna'poi inkamoroya inserîyamî' neken era'ma tîuya'nîkon ekaremekî pî' man. Moropai inkamoro inserîyamî'ya taasa' man to' pî'. “Enen mîikîrî wani’”, taasa' to'ya man. ²⁴ Moropai tiaronkon anna yonpayamî' wîtin pî' man innape awanî era'mai uuruwai pona. Moropai innape era'ma pî' to', wîri'sanyamî'ya ekaremekî warantî. Tîise Jesus era'ma to'ya pra man —ta'pî Cléopasya.

²⁵ Mîrîrî pî' ta'pî Jesusya to' pî': —Î' kai'ma see epu'tîya'nîkon pra aako'mamîkon mîrîrî? Innape iku'sa'ya'nîkon pepîn mîrîrî. Î' kai'ma Paapa maimu ekareme'nenan penaronkon profetayamî' eseurîma'pî epu'tîya'nîkon pra awanîkon? ²⁶ Maasa pra mîrîrî warantî Paapa narima'pî iwînipainonya tîmoron epu'tî e'pai awanî'pî. Mîrîrî tîpo neken tîwe'taruma'tî tîpo Paapa pia eereuta e'pai awanî ka' po ipîkku pe, Paapa ya'karu ta —ta'pîiya. ²⁷ Moropai tamî'nawîrî î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa' tîpî' ekaremekî pia'tî'pîiya. E'mai'non Moisés kaaretarî patapai moropai tamî'nawîronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nîmenuka'pî pîkîrî.

²⁸ Mîrîrî pemonkonyamî' ko'manto' pona teerepamîkon tanne Jesusya tuuti ko'mannîpî warantî ikupî'pî. ²⁹ Moropai inkamoroya yeka'nunka'pî mîrîrî pata ya' aako'manto'pe tîpokon pe'nîkon. Ta'pî to'ya: —Anna pokonpe e'nîpai man. Maasa pra pata ko'mannî pî' man. Ewaron erepannî pî' man —ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen Jesus ewomî'pî to' pokonpe. Moropai aako'mamî'pî asakî'nankon tînenupa'san pokonpe.

³⁰ Mîikîrî ereuta'pî mesa pia to' pokonpe entamo'kai. Moropai mîikîriya trigo puusa'yapisi'pî. Moropai eepîrema'pî. —Paapa morî pe man anna yuu ton tîrî pî' nai —ta'pîiya. Moropai mîrîrî trigo puusa' pîrikka'pîiya moropai inkamoro asakî'nankon pia itîrî'pîiya. ³¹ Mîrîrî kupîiya wenai inkamoroya Jesus pe awanî epu'tî'pî. Epu'to' to'ya erepamî'pî mîrîrî yai. Tîise inî'rî era'ma to'ya pra to' ena'pî. To' yenu yapai eesenomî'pî ka'ne' pe. ³² Moropai tîwarîrî'nîkon to' eseurîma'pî. Tiaronya ta'pî: —A'kî, mîikîrî pe awanî ye'nen eeseurîmato'ya uyewankon yeurîma ne'tîkini uyeurîmaiya'nîkon tanne e'ma taawîrî. Moropai Paapa maimu pî' uurî'nîkon yeurîma'pîiya aronne.

³³ Moropai inkamoro e'mî'sa'ka'pî ka'ne' pe, moropai to' wîti'pî Jerusalém pona. Miarî teerepamîkon pe inkamoro Jesus nenupa'san 11 kaisaronkon emurukuntîsa' eporî'pî to'ya tiaronkon pokonpe. ³⁴ Moropai inkamoro tiaronya ekaremekî'pî to' pî': —Innape Uyepotorîkon e'mî'sa'ka'pî man. Tîise Simãoya Uyepotorîkon era'ma pî' man —ta'pî to'ya.

³⁵ Mîrîrî tîpo inkamoro asakî'nankonya î' e'ku'sa' e'ma taawîrî tarakkîrî'nîkon ekaremekî'pî nîrî to' pî'. Moropai î' kai'ma Uyepotorîkon pe awanî epu'tî tîuya'nîkon ekaremekî'pî to'ya. Maasa pra trigo puusa' pîrikka'pîiya wenai epu'tî'pî to'ya.

Tînenupa'san Pia Jesus Esenpo

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

³⁶ Mîrîrî tînera'ma'pîkon ekaremekî to'ya tanne Jesus esenpo'pî to' kore'ta ka'ne' pe. Mîikîrîya ta'pî to' pî': —Tîiwanmîra e'tî teesewankono'mai pra — ta'pîiya.

³⁷ Mîrîrî pî' to' wani'pî teesi'nî'se. Teesi'nî'sa'kon ye'ka pe to' esenumenka'pî ipî' woro'yan kai'ma. ³⁸ Tîise mîikîrîya ta'pî to' pî': —Î' wani' awani' ye'nen eesi'nî'sa'kon mîrîrî? Î' wani' awani' ye'nen innape ukupîya'nîkon pra aako'mamîkon sîrîrî tîpose? ³⁹ A'kî, era'matî maasa uyenya wani' a'ta ke prego yetta'pî. Moropai u'pu era'matî. Moropai uurî era'matî, uurî mîikîrî manni'rî uurî. Maasa uyapîtî innape ukupîkonpa woro'yan pe pra wani' epu'tîkonpa. Maasa pra woro'yan wani' pepîn tîpun ke, moropai te'pî ke, uurî era'maya'nîkon manni' warantî.

⁴⁰ Mîrîrî taa tîuya ye'ka pe, tenya moropai tî'pu yenpo'pîiya era'mato'pe to'ya kai'ma. ⁴¹ Tîise inkamoroya maasa innape wani' kupî pra awani'pî. Maasa pra kure'ne taatausinpai to' wani'pî mararî pra teesenumenkakon ye'ka pe Jesus esenposa'pî'. Inkamoro ekaranmapo'pî Jesusya: — Ayekkarikon rî moro nai annapîkon? —ta'pîiya. ⁴² Moropai inkamoroya moro' puusa' pia'pî tîrî'pî iipia. ⁴³ Mîikîrîya yapîsî'pî moropai awentamo'ka'pî era'ma to'ya tanne.

⁴⁴ Mîrîrî tîpo ta'pîiya to' pî': —Pena akore'ta'nîkon wani' yai eseurîma'pî apî'nîkon ekaremekî'pîuya î' kai'ma uyarakkîrî awe'kupî ton pî'. Moîsés kaaretarî eseurîma'pî upî'. Moropai penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nîmenuka'pî eseurîma'pî upî'. Moropai Salmos kaaretarî eseurîma'pî upî'. Tamî'nawîrî mîrîrî ta'pî Paapa maimu yawîrî awe'kupî e'pai awani'pî uyarakkîrî ta'pî sa'rî —ta'pîiya.

⁴⁵ Moropai Jesusya Paapa maimu epu'tî to'ya emapu'tî'pî. ⁴⁶ Moropai ta'pîiya: —Mîrîrî awe'menukasa' manni'ya taa mîikîrî Paapa nîmenka'pî, inarîma'pî e'taruma'tî pe man aasa'manta pe man. Moropai iteseurînon wei yai awe'mî'sa'ka kupî sîrîrî —ta'pîiya. Tîpî'rî eeseurîma'pî. ⁴⁷ —Moropai inî'rî awe'menukasa' mîrîrî, itekare esekaremekî pata kaisarî. Î' kai'ma imakui'pî tînkupî'pîkon rumaka pemonkonyamî'ya ya, Paapaya tîiwanmîra to' makui kupî. Tamî'nawîronkon pî' itekare ekaremekî e'pai awani'. E'mai' pe isara'tî e'pai awani' Jerusalém cidaderî po. ⁴⁸ Amîrî'nîkon wani' mîrîrî ekareme'nenan pe maasa pra era'masa'ya'nîkon ye'nen aasîrî. ⁴⁹ Moropai uuriya Paapa winîpainon yarîma kupî sîrîrî. Yarîma tîuya ta'pî Paapaya mîikîrî yarîmauya aapi'nîkon. Tîise maasa inîmî'tî tarî cidade po si'ma meruntî iipî nîmî'tî ayesa'kon pe aako'manto'pe —ta'pî Jesusya.

Ka' pona Jesus Yanu'nîpî'pî Paapaya

(Mc 16.19-20; At 1.9-11)

⁵⁰ Mîrîrî tîpo Jesusya to' yarî'pî cidade poi tiaron pemonkonyamî' ko'manto' Betânia itese' pona. Miarî teerepansa'kon pe Jesusya tenya kainumî'pî kakîsiya, moropai —Morî pe ako'mantî —ta'pîiya to' pî'. ⁵¹ Inkamoro yarakkîrî teeseurîma ye'ka perî Jesus atarîma'pî to' piapai. Moropai Paapaya yanu'nîpî'pî ka' pona. ⁵² Inkamoroya yapurî'pî miarî si'ma. Moropai to' enna'po'pî Jerusalém pona mararî pra taatausinpai. ⁵³ Inkamoro ko'mamî'pî mîrîrî tîpo epîremanto' yewî' ta tîiko'man pe. Miarî si'ma Paapa yapurî'pî to'ya.

JESUS CRISTO YEKARE JOÃO NÎMENUKA'PÎ

Sîrîrî kaareta wanî Jesus Cristo yekare pî' teeseurîmasen itasakîrîno'pî pe. Tarî non po Jesus Cristo ko'manto' pî' ekaremekîya. Tiwinanya inenupa'san kore'ta tîwanî imenuka'pî, João itese'. Tiaron pe imenuka'pîiya manni'kan Mateus, Marcos, Lucas, inkamoro nîmenuka'pî warantî pra imenuka'pîiya. Maasa pra tu'ke to' nekaremekî'pî pî' eeseurîma pra awanî'pî. Î' kai'ma Makuiya Jesus yonpa'pî keren po ekareme'sai'ya pra awanî'pî. Moropai î' kai'ma Jesus etinyaka'ma'pî a'ka pe inenupa'sanya era'ma tanne ekareme'sai'ya pra awanî'pî. Moropai inenupa'san pokonpe Jesus entamo'kato', Jesus sa'manta rawîrî ekareme'sai'ya pra awanî'pî. Moropai î' kai'ma Jesus epîrema'pî Getsêmani pata'se' ya' ekareme'sai'ya pra awanî'pî. Tamî'nawîrî mîrîrî pî' ekareme'sai'ya pra awanî'pî. Tîise eeseporî î' kai'ma Jesus eseurîma'pî wîrî' samaria poinon yarakkîrî. Moropai î' kai'ma ipîkku Nicodemos yarakkîrî Jesus eseurîma'pî ewaron ya' to' eeseporî yai. Moropai Lázaro pîmî'sa'ka'pî Jesusya pî' ekaremekî'pîiya. Moropai î' kai'ma tînenupa'san yeurîma'pî Jesusya tîisa'manta rawîrî.

Moropai capítulo 20.31 yai, Joãoya ekaremekî î' ton pe imenuka'pî tîuya pî'. Taiya, anî'ya sîrîrî kaareta erenka ya, innape Jesus ku'to'pe. Jesus wanî rei pe, manni' Paapa narima'pî pe taasa' tîuya yawîrî. Tarî sîrîrî non pona Paapa narima'pî pe awanî'pî Paapa munmu pe pu'kuru. Mîrîrî kupî anî'ya ya innape, ipatîkarî enen ko'manto' eporîiya Paapa pia.

Mai Ena'pî Pemonkon Pe

¹ Eesippia'ti yai moro Mai tesa'sen wanî'pî. Mîikîrî Mai wanî'pî Paapa pia. Moropai mîikîrî Mai wanî'pî Paapa pe. ² Mîikîrî rî wanî'pî Paapa pia tamî'nawîron esippia'ti yai.

³ Mîikîrî wenai tamî'nawîron koneka'pî Paapaya. Î' rî ekoneka pra awanî'pî mîikîrî ton pra tîise. ⁴ Awanî'pî enen ko'mannîto' esa' pe. Enen ko'mannîto' iipiapainon, mîrîrîya pemonkonyamî' weiyu'ma'pî morî pe Paapa epu'to'pe to'ya. ⁵ Ewaron ya' pu'kuru awitta pî' aako'mamî tîise ewaron ta tîiko'mansenon, imakui'sanya mîrîrî a'ka yi'nîpî eserike pra awanî'pî.

⁶ Paapaya warayo' yarima'pî, itese' João. ⁷ Mîikîrî iipî'pî eseurîmai, manni' a'ka pe tîwe'sen pî' eseurîmai, tamî'nawîronkonya a'ka pe tîwe'sen ku'to'pe innape tîmaimu wenai. ⁸ A'ka pe tîwe'sen pepin mîikîrî João, tîise Paapaya yaipontî'pî a'ka pe tîwe'sen yekare ekareme'se. ⁹ Mîikîrî a'ka pe tîwe'sen manni' wanî'pî innape, yenku'titon pe pra. Mîikîrî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' weiyu'manen iipî'pî sîrîrî pata pona.

¹⁰ Mîikîrî asarî'pî sîrîrî non poro, tînkoneka'pî pu'kuru poro, tîise mîikîrî pe epu'ti to'ya pra, sîrîrî non po tîiko'mansenon wanî'pî. ¹¹ Tarîwaya tîpata pe tînkoneka'pî pona aaipî'pî. Tîise ipemonkonoyamî'ya yapisî pra awanî'pî. ¹² Tîise tapisitiponkon pia itirî'pîiya Paapa munkî pe to' enato'pe, manni'kan innape tîkupitiponkon pia. ¹³ Paapa munkî pe inkamoro esenpo'pî, pemonkon pe esenpon warantî pra. Itu'se tîwe'to' yawîrî to' esenpo pra awanî'pî. Moropai itu'se anî'rî e'to' yawîrî pra, tîise itu'se tîwanî ye'nen, Paapaya ikupî'pî.

¹⁴ Mîikîrî Mai esenpo'pî pemonkon pe. Uurî'nîkon kore'ta aako'mamî'pî. Morî pu'kuru iteseru era'ma'pî annaya. Mîrîrî wenai î' kai'ma iyun Paapa yeseru wanî epu'tî'pî annaya. Innape pu'kuru awanî, morî pe pu'kuru mîikîrî e'to' wanî, tiwinan Paapa munmu yeseru pe.

¹⁵ João nurî'tî eseurîmapî'tî'pî ipî' see warantî: —Mîikîrî warayo' pî' uurî eseurîmapî'tî ne'tîkini —ta'pîiya. —Uye'ma'pî pî' Mîikîrî iipî, tîise uyentai awanî, maasa pra uurî ton pra tîise Mîikîrî wanî'pî —ta'pîiya.

¹⁶ Iwinîpai morî epe'mîn yapî'nenan uurî'nîkon tamî'nawîrî. Kure'ne morî tîisai'ya. Morî tîisai'ya morî pe tîwanî ye'nen, morî antîipai tîwanî ye'nen.

¹⁷ Moisés nurî'tî yai Paapaya tîmaimu tîrî'pî unku'pikon ton pe. See warantî ako'mantî awe'taruma'tîkon namai, kai'ma. Tîise Jesus Cristo yai, yairon Paapa epu'tî moropai î' kai'ma morî epe'mîn tîriya epu'tî. ¹⁸ Anî'ya Paapa era'masa' pra man sîrîrî tîpose. Tîise tiwinan Paapa munmu, Paapa pia pu'kuru tîlko'mansen, mîikîriya Paapa yeseru ekareme'sa' sîrîrî.

João Batista Yekare

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Lc 3.1-18)

¹⁹ Jerusalém poi teepîremasanon moropai tonpakon Levitayamî' yarima'pî Judeuyamî' esanonya João pia ekaranmapoi: —Anî' amîrî? —ta'pî to'ya.

²⁰ See warantî to' maimu yuuku'pîiya. Aronne eesekaremekî'pî. Ta'pîiya: —Uurî Paapa nîmenka'pî, pîika'titon pepîn. Cristo pepîn uurî. ²¹ Moropai ta'pî to'ya: —Anî' kin amîrî moriya? Elîas nurî'tî ka'rî amîrî? João'ya ta'pî: —Kaane. Inî'rî ta'pî to'ya: —Pena Paapa maimu ekareme'nen, manni' Moisés nurî'tî nekaremekî'pî aai'pî ton manni' ka'rî awanî? —ta'pî to'ya. —Kaane —ta'pîiya. ²² —Anî' pe kin awanî mîrîrî? —ta'pî to'ya. —Anna pî' ka'kî ekareme'to'pe annaya anna yarimatîponkon pî'. Î' taa pî' nan anna pî'? —ta'pî to'ya. ²³ João'ya yuuku'pî: —Uurî keren po eseurîmakoi Isaiás nurî'tî nekaremekî'pî.

“Uyepotorîkon ye'marî ton konekatî to'sarî pu'kuru *Is 40.3* tauya tamî'nawîronkon pî'”. Pena Paapa maimu ekareme'nen Isaiás nurî'tî nekaremekî'pî pemonkonyamî' ekonekato'pe Uyepotorîkon iipî rawîrî —ta'pîiya to' pî'.

²⁴ Inkamoro João pia erepamî'san wanî'pî fariseuyamî' narima'san pe.

²⁵ Inî'rî João ekaranmapo'pî to'ya: —Cristo pe pra awanî, moropai Elîas pe pra awanî, moropai manni' Paapa maimu ekareme'nen, Moisés nurî'tî nekaremekî'pî pe pra awanî. Mîrîrî ye'nen î' ton pe pemonkonyamî' yenpatakonaya? —ta'pî to'ya. ²⁶ To' maimu yuuku'pî João'ya: —Inna, pemonkonyamî' yenpatakonauya tuna ke neken, tîise tiaron man akore'ta'nîkon, anepu'tikon pepîn. ²⁷ Mîikîrî pî' tauya manni' uye'ma'pî pî' eerepamî, tîise uyentai awanî. Uyentai pu'kuru awanî ye'nen, î'sa'sa' yewa yeuka'ya pepîn, itarumai'pî pe pu'kuru wanî ye'nen —ta'pîiya.

²⁸ Tamî'nawîrî sîrîrî esuwa'ka'pî Betânia pata po iren Jordão ratai po, pemonkonyamî' yenpatakona pî' João wanî'pî pata.

Carneiro, Paapa Nîrîrî'pî

²⁹ Mîrîrî tîpo tiaron wei yai, tîipia Jesus iipî era'ma'pî João'ya. Jesus era'mai'ma ta'pîiya tamî'nawîronkon pî': —A'kî, manni' Paapa nîmenka'pî aasa'mantato'pe Carneiro era'matî. Mîserîya tamî'nawîronkon nîkupî'pî imakui'pî mo'ka —ta'pî João'ya. ³⁰ —Mîserî pî' tauya manni', uye'ma'pî pî' tiaron iipî tîise uyentai awanî, uurî ton pra tîise awanî'pî mîlto'pe, tauya

ne'tikini. ³¹ Mîikîrî pe mîserî epu'tûya pra awanî'pî. Tîise uui'pî'pî pemonkonyamî' yenpatakoni Israelponkonya mîserî epu'to'pe —ta'pî Joãoya.

³² Moropai João eseurîma'pî Jesus pî': —Ka' poi Morî Yekaton Wannî autî era'ma'pîuya ipona waku'kaimî warantî. Moropai ipo aako'mamî'pî.

³³ Mîikîrî pe awanî epu'tûya pra awanî'pî. Tîise tuna ke pemonkonyamî' yenpatakoni uyarimatîponya ta'pî upî': “Warayo' pona Morî Yekaton Wannî autî moropai ipo aako'mamî era'maya ya, mîikîrî pe awanî epu'tûya. Mîikîriya pemonkonyamî' yenpatakona Morî Yekaton Wannî e'to'pe to' esa' pe”, ta'pîya upî'. ³⁴ Moropai era'ma'pîuya moropai tamî'nawîronkon pî' tauya sîrîrî: “Paapa munmu mîserî” —ta'pî Joãoya.

Jesus Nenupa'san E'mai'nokon

³⁵ Inî'rî tiaron wei yai awanî'pî João moropai inenupa'san asakî'nankon.

³⁶ Mîrîrî poro Jesus wîtî era'ma'pî Joãoya. Ta'pîya tînenupa'san pî': —A'kî, mîikîrî carneiro Paapa nîrîrî ton aasa'mantato'pe uuri'nîkon ton pe —ta'pîya.

³⁷ Moropai mîrîrî eta tûya'nîkon ye'nen, João nenupa'san asakî'nankon wîtî'pî Jesus pîkîrî. ³⁸ Mîrîrî pe, Jesus era'tî'pî. Te'ma'pî pî' to' iipi era'ma'pîya. Ta'pîya to' pî': —Î' yuwaya'nîkon? —ta'pîya. Yuuku'pî to'ya: —Rabi, (anna yenupanen taato' mîrîrî) —O'non pata tîiko'mansen amîrî? —ta'pî to'ya. ³⁹ —Aase'nîkon maasa era'mai —ta'pî Jesusya.

Mîrîriya ipikîrî to' wîtî'pî. Aako'manto' era'ma'pî to'ya moropai iipia to' ko'mamî'pî pata ko'mamî tîpose. To' erepansa' wani'pî 4 horas yairî tîise.

⁴⁰ Tiwinan mîikîrî João maimu etatîpon Jesus pîkîrî itî'pî wani'pî Simão Pedro yakon itese' André. ⁴¹ Jesus piapai tuutî tîpo, tîrui yuwai attî'pî. Eporî'pîya. Ta'pîya tîrui pî': —Messias pe Paapa nîmenka'pî pîika'tîton eporî pî' anna man. (Messias taa Judeuyamî'ya moropai Cristo taa grego maimu ta)

⁴² Moropai tîrui yarî'pîya Jesus pia. Jesus esenumenka'pî Pedro pî' moropai ta'pîya: —Amîrî Simão, João munmu. Tarîpai ayese'tûya Pedro pe. (Tî' taato' mîrîrî Pedro, grego maimu ta.)

Jesusya Filipe, Natanael Yanno

⁴³ Mîrîrî tîpo tiaron wei yai Jesus ese'ma'tî'pî Galiléia pona. Tuutî pe Filipe eporî'pîya. —Aase uwenairî —ta'pîya Filipe pî'.

⁴⁴ Betsaida po tîiko'mansen mîikîrî Filipe, André, Pedro cidaderî po. ⁴⁵ Filipe wîtî'pî Natanael yuwai. Eporî'pîya. Ta'pîya Natanael pî': —A'kî warayo' Moisés nurî'tî moropai penaro'kon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tî nekaremekî'pî tîkaaretarîkon po, manni' mîikîrî eporî pî' anna man. Jesus mîikîrî eporî pî' anna man, Jesus mîikîrî Nazaré poinon, José munmu —ta'pîya. ⁴⁶ Natanaelya yuuku'pî: —Nazaré pata poi morî epa'ka eserîke pra man —ta'pîya. Filipeya ta'pî: —Maasa aase era'mai —ta'pîya.

⁴⁷ Tîipia Natanael iipi era'ma'pî Jesusya. Tîwoi'nîkon pî' ta'pîya: —A'kî, Israel pon pu'kuru mîikîrî warayo' seru'ye' pepîn —ta'pîya. ⁴⁸ Mîrîrî eta'pî Natanaelya. —O'non ye'ka pe uyepu'tî pî' nan? —ta'pîya Jesus pî'. Jesusya yuuku'pî: —Filipe, ayannouya pra tîise, ayera'ma pî' wai figo ye' yo'koi awanî tanne. ⁴⁹ Mîrîrî pî' Natanaelya ta'pî: —Uyenupanen, amîrî Paapa munmu. Amîrî anna Israelyamî' yepotorî. ⁵⁰ Jesusya ta'pî ipî': —Innape ukupî pî' nai ayera'ma pî' wai figo ye' yo'koi tauya manni' wenai. Tîise mîrîrî yentainon era'maya pe nai. ⁵¹ Ayenku'tûya pepîn. Ka' esetapuruka era'maya pe nai, moropai inseriyamî' enuku moropai to' autî era'maya pe nai uuri, pemonkon pe ka' poi iipi'pî pia —ta'pî Jesusya.

2

E'marimanto' Pia Jesus Witi

¹ Asakí'ne wei típo, e'marimanto' waní'pí Caná cidaderí po, Galiléia pata ya'. Jesus yan waní'pí moro. ² Jesus moropai inenupa'san yeta'pí to'ya e'marimanto' pona to' wítító'pe. ³ Moropai miarí to' wuku e'tí'ka'pí. Mírírí pí' Jesus yanya ta'pí ipí': —To' wuku e'tí'kan pí' man —ta'píya. ⁴ Jesusya yuuku'pí: —Maama', amírí mírírí uurí pepín. Maasa uweiyu erepansa' pra man —ta'píya. ⁵ Ta'pí isanya wítí esa' poitírítonon pí': —Í' rí taiya ya apí'nikon, mírírí ku'tí —ta'píya.

⁶ Awaní'pí moro tí' konekasa' kamotikon pe tiwin mia' pona tímo'tai kaisarí, tuna yense' pe tesorukon yawírí Judeuyamí' e'ronato'pe. Awaní'pí kure'ne tuna yapi'nenan 80, 100 litros kaisarí yapi'nenan. ⁷ Jesusya ta'pí wítí esa' poitírítonon pí': —Tuna ke kamotikon yanní'tí —ta'píya. Yanní'pí'pí to'ya intapíkírí. ⁸ Ta'píya to' pí': —Tarípai imo'katí. Yaatí entamo'kanto' yepuru pia. Mírírí kupí'pí to'ya.

⁹ Mírírí enírí'pí entamo'kanto' yepuruya tuna konekasa' uva yekku pe. Mírírí pe awaní'pí yepuruya pra awaní'pí, tíse wítí esa' poitírítononya epu'tí'pí. Warayo' tíwe'marimasen yanno'píya. ¹⁰ Ta'píya ipí': —Uyonpa, uyesorukon waní tiaron pe. Entamo'kan yai, morí panpí' wo' yenpo to'ya. Moropai tamí'nawíronkonya enírí mararí pra. Mírírí típo itírí to'ya morí ma'ran. Tíse mírírí warantí pra ikupí'pí nai. E'mai' pe morí ma'ran yenpo pí' nai. Morí panpí' yempa'ka pí' nai kínní'pí —ta'píya tíwe'marimasen pí'.

¹¹ Mírírí aní' níkupí' eseríkan pepín kupí'pí Jesusya e'mai' pe pu'kuru to' nera'ma ton pe. Galiléia pata po tíwe'sen Caná cidaderí po ikupí'píya. Moropai tímeruntíri yenpo'píya. Moropai inenupa'sanya ikupí'pí innape.

¹² Mírírí típo to' autí'pí Caná poi Cafarnaum pona. To' waní'pí Jesus, isan, itakontonon moropai inenupa'san. Cafarnaum po to' ko'mamí'pí mararí.

Epíremanto' Yewí' Ta Jesus Witi

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-17; Lc 19.45-46)

¹³ Aminke pra Judeuyamí' festarí waní yai, itese' páscoa Jesus wítí'pí Jerusalém pona, mírírí pí' tíwanípa kai'ma. ¹⁴ Moro, epíremanto' yewí' ta pemonkonyamí' eporí'píya paakayamí', carneiroyamí', waku'kaimíyamí' ke, tíwe'repasanon moropai tíniru miakanmanenan. Moro teesenyaka'mato'kon pí' to' eporí'píya. ¹⁵ Mírírí ye'nen to' po'pí'to' ton koneka'píya e'seusa ke. Mírírí ke to' yempa'ka'píya epíremanto' yewí' tapai tekínkon carneiroyamí' paakayamí' pokonpe. Tíniro miakanmanenan tíniurí soroka'píya, moropai to' yaponse'kon, to' mesarikon ra'tí'píya. ¹⁶ Waku'kaimíyamí' ke tíwe'repasanon pí' ta'píya: —Ayekínkon yaatí tarípai. Uyun yewí' kí'ku'tí awe'repato'kon yewí' pe.

¹⁷ Mírírí kupí'pí inenupa'san esenumenka'pí. Pena awe'menukasa' Paapa maimu pí' to' enpenata'pí. Paapa maimuya taa: —Yairí ayewí' ko'mamí' yu'se wai kure'ne. Mírírí yu'se e'to' enasa' uyesa' pe

Sl 69.9

—taiya. Mírírí pí' Jesus nenupa'san enpenata'pí.

¹⁸ Mírírí kupí'píya wenai Judeuyamí'ya ta'pí ipí': —Aní' maimu pe inkamoro yempa'ka pí' nan? Yairí nai kupí' annaya yu'se awaní'ya, anna esenumenkato' ton ku'kí, aní'ya ikupí' eseríkan pepín. Í' konekaya innape aku'to'pe annaya? —ta'pí to'ya. ¹⁹ Jesusya yuuku'pí: —Sírírí Paapa yewí', yarankatí moropai

seurîwî'ne wei kaisari tîise i'mî'sa'kauya ini'rî —ta'pîiya to' pî'. ²⁰ Judeuyamî'ya yuuku'pî: —46 kono' kaisari sîrîrî wîtî koneka pî' to' wani'pî. Mîrîrî ye'nen seurîwî'ne wei kaisari ikonekaya pepin tiwin kin.

²¹ Tîise to' esenku'tîsa' wani'pî, wîtî pî' Jesus eseurîma kai'ma, tîise tîpî' eeseurîma tanne. ²² Moropai aasa'mantato' yapai awe'mî'sa'ka tîpo, Jesus nenupa'san enpenata'pî mîrîrî ta'pîiya pî'. Moropai innape Paapa maimu e'menukasa' kupi'pî to'ya moropai Jesus maimu nîrî.

Tamî'nawîronkon Pemonkonyamî' Yeseru

Epu'tî Jesusya

²³ Moro Jerusalem po páscoa pî' Jesus wani' tanne, arinîkonya ikupî'pî innape anî'ya ikupî eserîkan pepin kupîiya era'ma tîuya'nîkon ye'nen. ²⁴ Tîise Jesus eturumaka pra awani'pî to' yenyâ, maasa pra tamî'nawîronkon yewan epu'tî tîuya ye'nen. ²⁵ Anî'ya pemonkon yeseru pî' teurîma yu'se pra awani'pî, pemonkon yewan ya' tîiko'mansen epu'tîiya mîlto'pe.

3

Nicodemos Yarakkîrî Jesus Eseurîma

¹ Moro awani'pî warayo' itese' Nicodemos. Awani'pî fariseu pe, Judeuyamî' panamanen pe. ² Mîikîrî wî'tî'pî Jesus pia ewaron ya'. Jesus pî' ta'pîiya: —Uyenupanen, yenupaton amîrî Paapa piapainon. Amîrî epu'tî pî' anna man. Ankupî'pî anna nera'ma ton kupî anî'ya eserîke pra awani, Paapa ton pra awani ya iipia —ta'pîiya. ³ Jesusya yuuku'pî: —Ayenku'tîuya pepin. Itakon te'ka pe pemonkon esenpo pra awani'ya, itepotorî pe Paapa wani' pepin. Mîikîrî pata'se' era'maiya pepin. ⁴ Nicodemosya ta'pî: —O'non ye'ka pe pemonkon esenpo ini'rî a'yeke'ton pe si'ma? Ini'rî tîsan ro'ta ya' eewomî itakon te'ka pe teesenpopa ka'rî? —ta'pîiya. ⁵ Mîrîrî pî' Jesusya ta'pî: —Ayenku'tîuya pepin. Pemonkon esenpo e'pai awani esenponî'pî warantî moropai Morî Yekaton Wannî yai esenpon nîrî. Asakî'ne ite'ka eesenpo pra awani ya, Paapa wani' pepin itesa' pe, ipata ya' eewomî pepin. ⁶ Ipun pe eesenpo'pî wani' ipun pe rî neken. Morî Yekaton Wannî yai eesenpo'pî wani' yekaton awani' pe. ⁷ Ini'rî eesenpo e'pai man tauya manni' pî' teesewankono'mai pra e'ki. ⁸ A'ki, a'situn a'ta'se'ma itu'se tîwe'to' yawîrî. A'situn pe awani' epu'tî maasa pra eeseta ye'nen, tîise o'non pata pai aaipî epu'tî pepin. Moropai o'non pata poro attî epu'tî pepin. Mîrîrî warantî epu'tî Morî Yekaton Wannî yai esenpo'pî pemonkon wani' tîiko'manto' ke, eesenpo emapu'tîsai'ya ye'nen —ta'pî Jesusya.

⁹ Ta'pî Nicodemosya: —O'non ye'ka pe awani' mîrîrî? ¹⁰ Jesusya yuuku'pî: —Israel ponkon yenupanen pe si'ma mîrîrî epu'tîya pra awani' mîrîrî?

¹¹ Ayenku'tîuya pepin. Anna eseurîma anna nepu'tî pî' moropai anna nera'ma'pî ekaremekî annaya. Tîise anna maimu kupîya pra awani' innape. ¹² Sîrîrî non po ko'mannîto' yeseru pî' ayeurîmauya tanne, innape ikupîya pra awani' ya, ka' ponkon yeseru ekaremekîuya ya, o'non ye'ka pe mîrîrî kupîya e'painon innape? ¹³ Anî' enu'sa' pra man sîrîrî tîpose Paapa pata'se' ya'. Tîise uurî, pemonkon pe esenpo'pî uurî autî'pî ka' poi.

¹⁴ Pena Moisés nuri'tîya bronze konekasa' îkî pe pîmî'sa'ka'pî keren po. Mîrîrî warantî uurî, ka' poi iipî'pî pîmî'sa'ka to'ya e'pai awani' pakî'nan pona.

¹⁵ Mîrîrî kupî to'ya e'pai awani' innape uku'nenan ko'manto'pe ipatikarî Paapa pia —ta'pîiya.

16—Maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yu'se Paapa wanî'pî ipîra teeseka'nunkai. Mîrîrî ye'nen tiwinan tînmu tîrî'pîiya, innape iku'nenan wîti namai apo' ya', ipatîkarî enen to' ko'manto'pe tîpia. 17 Tînmu yarimaiya pra Paapa wanî'pî sîrîrî non pona, apo' ya' tamî'nawîronkon yarimai, tîise yarima'pîiya to' pîika'tîpa kai'ma, tînmu wenai —ta'pîiya. 18—Innape iku'nen wîti pepîn apo' ya'. Tîise innape iku'nen pepîn wîti ko'mannîpî sîrîrî apo' ya', maasa pra tewan yapisîiya pra awanî, tiwinan Paapa munmu pî'. 19 To' wîti ko'mannîpî apo' ya' maasa pra pemonkonyamî' wanî a'ka yu'se pra, tamî'nawîronkon weiyu'masa' a'kaya tanne. Tîise ewaron yu'se to' wanî, maasa pra imakui'pî kupî pî' to' ko'mamî. 20 Imakui'pî pî' tîiko'mansenonya tîweiyu'mato'kon kupî tewanmakon pe. A'ka ya' to' ewomî pepîn, “Imakui'pî kupî pî' naatî”, taa anî'ya namai tîpî'nîkon. 21 Tîise Paapa maimu yairon yawîron ewomî a'ka ya', tînkoneka, tesimal esera'mato'pe, innape itu'se Paapa e'to' yairî awanî esepu'to'pe —ta'pî Jesusya.

João Batista Yentai Jesus Wanî

22 Mîrîrî tîpo Jesus wîti'pî Judéia pata pona tînenupa'san pokonpe. Moro aako'manpîti'pî to' pokonpe. Pemonkonyamî' yenpatakona'pîiya moro. 23 João Batista nîrî wanî'pî pemonkonyamî' yenpatakona pî' Enom pata po, aminke pra Salim pata pî', maasa pra tuna wanî'pî moro mararî pra. Pemonkonyamî' wîti'pî João pia moropai to' esenpatakona'pî, 24 mîikîrî João yarakkamo to'ya pra tîise maasa.

25 Mîrîrî yai João Batista nenupa'san esiyu'pîti'pî Judeu yarakkîrî Paapa wakîri pe ko'mannîto' yeseru pî', to' ronato' pî'. 26 To' wîti'pî João pia. —Anna yenupanen —ta'pî to'ya. —Amîrî pia awanî'pî manni' Jordão ratai po, ipî' eeseurîma ne'tîkini mîikîrî man nîrî pemonkonyamî' yenpatakona pî'. Moropai tamî'nawîronkon wîti iipia —ta'pî to'ya. 27 Joãoya ta'pî: —Îrî eporî eserîke pra man Paapaya itîrî pra awanî tanne. 28 Pena Paapa nîmenka'pî pîika'tîton pepîn uurî, taapîti'pîiya. Irawîrî Paapa narima'pî uurî, taapîti'pîiya. Mîrîrî epu'tî pî' naatî. 29 E'marimanto' yai warayo' awe'mari'maton pia wîrî tîrî to'ya ino'pî pe, tiaron pia pra. Tîise awe'mari'maton yonpa wanî moro. Tîno'pî pe yapisîiya eta itonpaya. Mîrîrî eta tîuya pî' awe'mari'maton yonpa atausinpa mararî pra. Mîrîrî warantî uurî atausinpan pî' wai kure'ne. 30 Mîikîrî Cristo yapurî tamî'nawîronkonya e'pai awanî. Mîrîrî ye'nen urumaka to'ya e'pai awanî —ta'pî Joãoya.

31—Mîikîrî ka' poi iipî'pî man tamî'nawîron yentai. Tîise uurî wanî sîrîrî non pon pe. Sîrîrî non po tîiko'mansenon yeseru pî' eseurîma. Tîise ka' poi iipî'pî man tamî'nawîron yentai. 32 Tînera'ma'pî, tînet'a'pî, mîrîrî pî' eeseurîma. Tîise anî'ya innape imaimu kupî pepîn. 33 Anî'ya innape imaimu kupî ya, seru'ye' pe pra Paapa wanî taiya mîrîrî. 34 Maasa pra Mîikîrî Paapa narima'pîiya Paapa maimu ekaremekî mîrîrî. Mararî Tekaton tîrî Paapaya pepîn Mîikîrî pona tîise mararî pra itîrîiya. 35 Tînmu pînînma Iyunya mararî pra. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîron rumakasai'ya man itenya'. 36 Mîikîrî Paapa munmu ku'nen wanî ya innape, ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporîiya. Moropai innape Paapa munmu ku'nen pepînya enen ko'mannîto' era'ma pepîn. Tîise Paapa ekore'mato' ko'mamî ipo.

1-2 João Batista pemonkonoyami' yentai tîpemonkonoyami' ton eporî'pî Jesusya, moropai inkamoro yenpatakona'pî inenupa'sanya. Jesusya anî' yenpatakona pra awani'pî. Mîrîrî yekare etasa' fariseuyami'ya epu'tî'pî Uyepotorîkonya. 3 Mîrîrî epu'tî tûya pe, Judéia pata poi Galiléia pata pona attî'pî inî'rî. 4 Samaria pata poro attî'e'pai awani'pî.

5 To' erepami'pî Samaria pon cidade pona itese' Sicar. Aminke pra awani'pî José nuri'tî pata'se' iyun Jacó nîrî'pî. 6 Moro awani'pî tuna Jacó nuri'tî naka'pî pena. Jesus eke'nepansa' wani'pî tuuti ke. Eereuta'pî tuna yakasa' pia. Awani'pî ineka'ta pairî wei tîise.

7 Wîri' iipî'pî tuna mo'kai, Samaria pon. Ta'pî Jesusya ipî': —Uwuku ton tuna ne'kî —ta'pîiya. 8 Maasa pra inenupa'san ewonsa' wani'pî cidade ta tekkarikon ton yennai.

9 Mîikîrî wîri' Samaria ponya ta'pî ipî': —Amîri Judeu. Uurî sa'ne wîri' Samaria pon. Î' wani' awani' ye'nen awuku ton esatîya upî'? —ta'pî wîri'ya ipî'. (Maasa pra Judeuyami' yeseru wani' to' eseurîma pepîn Samaria ponkon yarakkîrî). 10 Jesusya yuuku'pî: —Paapa nîrî'pî epu'tîya ya, moropai anî' pe tîwuku ton esatî'pon epu'tîya ya, ipî' awuku ton esatî'pîya e'painon. Moropai itîrî'pîuya e'painon aako'manto' ton tîinen ipatîkarî. 11 Mîrîrî pî' wîri'ya ta'pî: —Uyepuru, tuna mo'kato' ton pra awani' aapia. Itu'nakan pe pu'kuru tuna yakasa' man. O'non pata pai aako'manto' ton tîinen, tuna taaya manni' eporîya? 12 Penaron utamokon nuri'tî Jacó naka'pî sîrîrî tuna tîmîrî ton pe moropai tînmukuyami' tekînon ton pe. Moropai sîrîrî tîpose aako'mamî uurî'nîkon ton pe. Amîri Jacó nuri'tî yentainon? 13 Jesusya yuuku'pî: —Anî'ya sîrîrî tuna enîrî ya, inî'rî tuna aninnîpai eena. 14 Tîise untîrî tuna enîrî anî'rîya ya, mîikîrî ko'mamî ipatîkarî tuna aninnîpai teenai pra. Untîrî ko'mamî itekaton ya' moropai ipatîkarî aako'manto' ton tîriya. 15 Wîri'ya ta'pî ipî': —Uyepuru, mîrîrî ye'ka tuna ke uwo'paki, inî'rî tuna aninnîpai ena namai, inî'rî tuna era'mai uupî namai tarîwaya —ta'pîiya.

16 Jesusya ta'pî ipî': —Anyo yannota moriya —ta'pîiya. 17 Wîri'ya yuuku'pî: —Inyo pîn uurî. Jesusya ta'pî: —Yairî eseurîman pî' nai, inyo pîn uurî taa pî' nai. 18 Mia'taikin kaisari anyotonon e'sa' man, moropai sîrîrî anyo pepîn warayo' yarakkîrî awani. Yairî eseurîman pî' nai. 19 Wîri'ya ta'pî ipî': —Uyepuru, Paapa maimu ekareme'nen pe awani' epu'tî pî' wai. 20 Anna yonpayami' penaronkonya Paapa yapurî'pî tarî sîrîrî wî' po. Tîise amîrî'nîkon Judeuyami'ya taa, Jerusalém po neken pemonkonyami'ya Paapa yapurî'e'pai awani, taaya'nîkon.

21 Mîrîrî yuuku'pî Jesusya: —Wîri', innape uku'kî. Awani kupî sîrîrî tarî Paapa yapurîya'nîkon pepîn. Moropai Jerusalém po nîrî uyunkon yapurîya'nîkon pepîn. 22 Amîrî'nîkon man anî' yapurîya'nîkon epu'tîya'nîkon pra naatî. Anî' yapurî annaya epu'tî pî' anna man, maasa pra tamî'nawîronkon pîika'tîton iipî ekareme'sa' Paapaya Judeuyami' winîpai. 23 Tîise awani kupî sîrîrî moropai sîrîrî pu'kuru awani see warantî, Uyunkon yapurînenan seru'ye'kon pepînya yapurî tekatonkon ke moropai seru'ye' pe pra. Mîrîrî ye'kakan tapurînenan ton yuwa Paapaya. 24 Paapa man Yekaton Wannî pe. Yapurînenanya yapurî'e'pai man tekatonkon ke, seru'ye' pe tîwe'se pra —ta'pî Jesusya. 25 Wîri'ya ta'pî ipî': —Paapa nîmenka'pî itese' Cristo, mîikîrî iipî pe man. Mîrîrî epu'tî pî' wai. Teerepami' yai tamî'nawîron ekaremekîiya

upí'níkon. ²⁶ Jesusya ta'pí ipí': —Uurí mîikîrî, amîrî yarakkîrî eeseurîma manni'.

²⁷ Mîrîrî tanne, Jesus nenupa'san erepamî'pî. Kure'ne to' esenumenka'pî wîrî' yarakkîrî eeseurîma era'ma tûuya'níkon pî'. Tîise Jesus ekaranmapo to'ya pra awanî'pî. Í' esatî pî' nan ipí'? Í' wani' awanî ye'nen mîikîrî wîrî' yarakkîrî eeseurîma manni'? taa to'ya pra awanî'pî.

²⁸ Mîrîrî ya tuna yense' rumaka'pî wîrî'ya. Cidade poro attî'pî. Pemonkonyamî' pî' ta'pîiya: ²⁹ —Maasa aase'kon upîkîrî, tamî'nawîron unkupî'pî ekareme'nen era'mai. Yai pra Cristo pe awanî tai'se —ta'pîiya to' pî'. ³⁰ Mîrîrî ye'nen cidade poi to' epa'ka'pî Jesus pia.

³¹ Mîrîrî tanne Jesus nenupa'san eseurîma'pî yarakkîrî: —Anna yenupanen, esekkari'tîkî —ta'pî to'ya ipí'. ³² Tîise Jesusya ta'pî to' pî': —Uyekkari man anepu'tíkon pepín. ³³ Mîrîrî pî' inenupa'sanya ta'pî tîpî'níkon: —Itekkari ton tîisa' tiaronya ka'rî? —ta'pî to'ya. ³⁴ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Itu'se uyaratîpon e'to' ankonekapai uuko'mamî. Inekaremekî'pî esenyaka'mato' ton pe anku'pai wani. Mîrîrî man uyekkari pe, uyo' pe —ta'pîiya. ³⁵ —Amîrî'níkonya taa: “Maasa asakîrîrî kapoi tîpo aasîrî uyekkarikon emîrî kupî sîrîrî”, taaya'níkon. Tîise tiaron perî uurî esenumenkato' wani. Pata era'matî. Aasîrî pemonkonyamî' man itekare anetapainokon. Manni' uyekkarikon emîsa' mo'ka pî' teesenyaka'masanon warainokon yu'se awanî, inkamoro pemonkonyamî' pî' itekare ekareme'to'pe to'ya. ³⁶ Mîrîrî pî' teesenyaka'masena tepe' ton eporî. Teperu ton eporîiya tîwe'tî'kasen pepín. Ipatîkarî enen to' ko'mamî. Mîrîrî ye'nen sa'nîrî to' atausinpa. Ipîmîtîpon atausinpa ipikkatîpon yarakkîrî, tiaronkon maasa tûuya'níkon ye'nen Paapa pemonkonon pe. ³⁷ See warantî taawonan amîrî'níkon, “Warayo'ya tekkari ton pîmî, tîise tiaron ipîmîtîpon pepînya ipikka”. Innape awanî mîrîrî. ³⁸ Amîrî'níkon yarima'pîuya pemonkonyamî' pia. Mîrîrî to' pî' amîrî'níkon esenyaka'masa' pra awanî'pî. Tiaronkon esenyaka'masa' wani'pî to' pî'. Tîise amîrî'níkon maimu pe uyapuri'pî to'ya. Tiaronkon esenyaka'ma pia'tî'pî aretî'ka'pîya'níkon mîrîrî —ta'pî Jesusya.

³⁹ Moropai ariníkon Samaritanoyamî' mîrîrî cidade po tîiko'mansenonya Jesus kupî'pî innape, manni' wîrî'ya ekareme'sa' etasa' tûuya'níkon ye'nen, —Tamî'nawîron unkoneka'pî ekaremekî pî' man taasai'ya ye'nen —ta'pîiya ne'tíkini pî'. ⁴⁰ Mîrîrî ye'nen iipia teerepamíkon pe yeka'nunka'pî to'ya tîipia'níkon aako'manto'pe kai'ma. Moro aako'mamî'pî asakî'ne wei kaisarî.

⁴¹ Moropai tiaronkonya nîrî Jesus kupî'pî innape imaimu eta tûuya'níkon wenai. ⁴² Manni' wîrî' pî' ta'pî to'ya: —E'mai' pe innape ikupî'pî annaya amaimu wenai. Tîise tarîpai imaimu eta pî' anna man, anna pe pu'kuru. Innape tamî'nawîronkon pîika'títon pe awanî epu'tî pî' anna man —ta'pî to'ya.

Ipíkku Munmu Yepi'ti Jesusya

⁴³ Asakî'ne wei tîiko'mamî tîpo, Jesus ese'ma'tî'pî miarî pai Galiléia pata pona. ⁴⁴ Tîiko'manto' pata pona tuutî ye'ka pe, ta'pîiya: —Paapa maimu ekareme'nen yapurî tamî'nawîronkonya. Tîise ipata ya' tîiko'mansenonya yapurî pepín. ⁴⁵ Moropai Galiléia pona eerepamî'pî. Eerepamî pe Galiléia po tîiko'mansenonya yapisi'pî morî pe, tamî'nawîron inkoneka'pî Jerusalém po era'masa' tûuya'níkon ye'nen. Inkamoro nîrî wani'pî itî'san pe Jerusalém pona Judeuyamî' entamo'kato' yapî'se.

⁴⁶ Mîrîrî, Caná cidaderî pona eerepamî'pî Galiléia pata ya', moro uva yekku pe tuna miakanma'pî tîuya pata ya'. Moropai Cafarnaum po awanî'pî warayo' ipîkku. Mîikîrî munmu wanî'pî pri'ya pra. ⁴⁷ Judéia poi Galiléia pona Jesus erepansa' yekare eta tîuya pe, iîpia attî'pî. Yeka'nunka'pîiya. —Aase uyewî' ta unmu yepî'tîi. Aasa'manta pe man —ta'pîiya. ⁴⁸ Jesusya ta'pî ipî': —Anî'ya ikupî eserîkan pepîn e'kupî era'maya'nîkon pra awanî ya, innape ukupîya'nîkon pepîn, eesenumenkato'kon ton meruntî yenpouya pra awanî ya. ⁴⁹ Tîise mîikîrî ipîkku ya ta'pî ipî': —Uyepuru, aase see erepannîto'pe unmu sa'manta rawîrî —ta'pîiya. ⁵⁰ Jesusya ta'pî ipî': —Ayewî' ta enna'pokî. Anmu man pri'ya pu'kuru.

Mîrîrî taa Jesusya pe, ikupî'pî warayo'ya innape. Tewî' ta awenna'po'pî. ⁵¹ Moropai mîikîrî wîti tanne, tîpoitîritonon eporî'pîiya, tîipia tui'sanon. Ta'pî to'ya ipî': —Pri'ya pu'kuru anmu man. ⁵² To' ekanmapo'pîiya: —Î' yai eesepî'tî pia'tî'pî mîrîrî? —ta'pîiya. —Ko'manpra wei era'tî tanne (1 hora) eekomi'makapî'pî —ta'pî to'ya. ⁵³ —Pri'ya pu'kuru anmu man —ta'pî Jesusya yai pu'kuru eekomi'makapî'pî mîrîrî. Mîrîrî epu'tî'pî warayo'ya moropai innape Jesus kupî'pîiya. Itewî' ta tîlko'mansenonya ikupî'pî nîrî innape.

⁵⁴ Mîrîrî itekare itakon te'ka pe meruntî anî'ya ikupî eserîkan pepîn koneka'pî Jesusya mîrîrî Galiléia pona teerepamî tîpo Judéia poi.

5

Tuna Yense' Betesda Po Pri'yawon Pepîn

Yepi'tî Jesusya

¹ Tîko'man pe tîlko'mamî tîpo Jesus wîti'pî Jerusalém pona, Judeuyamî' festarî weiyu eseporî yai. ² Jerusalém cidaderî woima'tîto' mana'ta kure'nan yai awanî carneiroyamî' ewonto'. Aminke pra mîrîrî pî' tuna yense' wanî'pî, itese' Betesda. Tuna yense' woi awanî pemonkonyamî' ko'manto' tappîikon, mia'taikin kaisarî. ³ Mîrîrî tappîikon ta pemonkonyamî' wanî'pî arinîkon pri'yawonkon pepîn, enkaru'nankon, tîkîipankon, eke'nepamî'san, tamî'nawîrî. Tuna eserentîkî'ma nîmîkî pî' to' wanî'pî. ⁴ Maasa pra tiaron pensa inserî autîpî'tî'pî mîrîrî tuna ka, moropai tuna eserentîkî'ma pe e'mai'non pri'yawon pepîn, tuna ka teenasen esepi'tî'pî.

⁵ Moro awanî'pî pri'yawonkon pepîn kore'ta warayo', pri'yawon pepîn nîrî. 38 kono' kaisarî aako'mansa' wanî'pî pri'ya pra. ⁶ Moro mîikîrî esenunsa' era'ma'pî Jesusya. Tîko'man pe aako'mansa' epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya pri'yawon pepîn pî': —Esepi'tîpai nan? —ta'pîiya. ⁷ Pri'yawon pepînya yuuku'pî: —Uyepotorî, tuna eserentîkî'ma yai, upîika'tînen ton pra awanî, tuna pia uyarî ton, ya' enato'pe. Moropai tînîn pî' uuwarîrî uufî tanne, tiaron ewomî urawîrî —ta'pîiya. ⁸ Jesusya ta'pî ipî': —E'mî'sa'kakî. Awe'nato' yaponse' konekakî moropai asakî.

⁹ Mîrîrî pe rî mîikîrî esepi'tî'pî. Tîwe'nato' yaponse' koneka'pîiya moropai aasari'pî. Erî'ka'nîto' weiyu yai awanî'pî mîrîrî. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen Judeuyamî'ya esepi'tî'pî warayo' panama'pî. —Erî'ka'nîto' weiyu pe man —ta'pî to'ya ipî'. —Yairî pra awe'nato' yaponse' yari pî' nai sâbado yai, uyeserukon yawîrî pra. ¹¹ Yuuku'pîiya: —Kaane, awe'nato' yaponse' yanunki, asakî, taa pî' uyepi'tîtîpon man —ta'pîiya. ¹² —Anî' see mîikîrî, awe'nato' yaponse' yanunki, asakî taatîpon? —ta'pî to'ya ipî'. ¹³ Tîise anî'ya tepi'tîsa' epu'tîuya pra mîikîrî wanî'pî. Yepi'tî tîpo Jesus esonomî'pî moro arinîkon kore'ta mîito'pe.

¹⁴ Mîrîrî tîpo Jesusya yeporî'pî epîremanto' yewî' ta. Ta'pî Jesusya ipî': —A'kî, eesepî'tîsa' nai. Inî'rî imakui'pî kî'konekai ayeparanrî'pî yentainonya ayeporî namai.

¹⁵ Moropai mîkîrî wîtî'pî Judeuyamî' pia. —Jesus mîkîrî uyepî'tîtîpon —ta'pîiya to' pî'. ¹⁶ Mîrîrî kupî'pî Jesusya erî'ka'nîto' weiyu yai. Mîrîrî ye'nen Judeuyamî' wanî'pî antaruma'tîpai. ¹⁷ Tîise to' pî' ta'pîiya: —Sîrîrîpe Uyun esenyaka'ma ko'mannîpî. Uurî nîrî esenyaka'mato' pî' uuko'mamî mîrîrî warantî —ta'pîiya. ¹⁸ Erî'ka'nîto' weiyu yai Judeuyamî' ko'manto' yawîrî Jesus ko'mamî pra awanî'pî. Moropai Paapa pî' eeseurîma'pî tun pe awanî pî', Paapa kaisarî tîwanî pî'. Mîrîrî wenai iwî'yu'se Judeuyamî' eseka'nunka'pî.

Paapaya Imeruntîri Ton Tîrî Tînmu Pia

¹⁹ Mîrîrî ye'nen Jesusya to' yeurîma'pî: —Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Uuwarîrî î' rî kupîuya eserîke pra awanî. Uyunya ikupî era'mauya ya, uurîya nîrî ikupî. Î' rî ku'nen pe Paapa wanî ya, uurî nîrî inmu iku'nen pe wanî, mîrîrî warantî rî. ²⁰ Paapa wanî tînmu yapurînen pe. Tamî'nawîrî tînkoneka ekaremekîiya tînmu pî'. Moropai anera'ma'pîkon yentai teesenyaka'mato' ekaremekîiya kupî sîrîrî tînmu pî' mîrîrî pî' eesenumenkakonpa. ²¹ Paapa wanî isa'manta'san pîmî'sa'kanen pe. Inî'rî enen to' e'to' ton tîrîiya. Mîrîrî warantî nîrî itu'se tîwe'to' yawîrî enen ko'mannîto' ton tîrî inmuya. ²² Paapaya taa pra awanî anî'rî pî' “Imakui'pî amîrî. Atîkî apo' ya”. Mîrîrî ye'ka teesenyaka'mato' rumakasai'ya tînmu pia. ²³ Mîrîrî kupî'pîiya tamî'nawîronkonya tapurî kaisarî tînmu yapurîto'pe to'ya. Anî'ya inmu yapurî pra awanî ya, Paapa nîrî tînmu yarimatîpon yapurîiya pepîn.

²⁴ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Umaimu yawîrî awanîkon ya, moropai innape uyarimatîpon kupîya'nîkon ya, ipatîkarî aako'mamîkon pe naatî uupîa. “Imakui'san amîrî'nîkon, atîtî apo' ya”, tauya eserîke pra awanî apî'nîkon. Sa'mantanto' esuwa'kasa', enen aako'mamîkon pe naatî. ²⁵ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Awanî kupî sîrîrî moropai sîrîrî pu'kuru awanî see warantî. Tiaronkon Paapa winîpai tîko'manto'kon yapisitîponkon pepînya Paapa munmu maimu eta pe man. Moropai inkamoroya yapîsî kupî sîrîrî. ²⁶ Maasa pra tîwarîrî enen Paapa ko'mamî warantî, enen tînmu ko'mamî nîrî. Mîrîrî ye'nen itîrîuya eserîke awanî inkamoro pia. ²⁷ Moropai tînmu pia meruntî tîrî'pî Paapaya pemonkonyamî' repato'peuya morî ke moropai e'taruma'tînto' ke. Maasa pra uurî wanî ka' poi iipî'pî pemonkon pe.

²⁸ Mîrîrî tauya manni' pî' tîmu'tunpai pra e'tî. Awanî kupî sîrîrî, tamî'nawîronkon isa'manta'sanya umaimu eta kupî sîrîrî. ²⁹ Mîrîrî yai to' e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. Morî kupî'tîponkon e'mî'sa'ka kupî sîrîrî ipatîkarî enen tîwanîkonpa uupîa. Moropai imakui'pî kupî'tîponkon yenumî Paapaya kupî sîrîrî ipatîkarî to' e'taruma'tîto'pe —ta'pî Jesusya.

Jesus Pî' Teeseurîmasanon

³⁰ —Uuwarîrî î' rî kupîuya pepîn. Paapaya uyaipontî yawîrî pemonkonyamî' repauya. Yairî to' repauya mîrîrî maasa itu'se e'to' kupîuya pepîn mîrîrî. Tîise itu'se uyarimatîpon e'to' kupîuya.

³¹ Uuwarîrî, tiwînsarî si'ma, uyeseru pî' eseurîmasa' ya, seru'ye' pe wanî e'painon. ³² Tîise moro man tiaron uyeseru pî' teeseurîmasen. Yairî upî' eeseurîmato' man, seru' pe pra. Epu'tî pî' wai. ³³ João Batista ekaranmapo me'po'pîya'nîkon upî' moropai yairon ekaremekî'pîiya. ³⁴ Uurî, pemonkon maimu yapurînen pu'kuru pepîn. Tîise mîrîrî tauya apî'nîkon piika'tîto'peuya.

³⁵ João e'pítí'pí u'kuma'tukon warantí ewaron ya'. U'kuma'tukonya uweiyu'makon pí' atausinpan warantí aatausinpa'píkon João pí' tíko'man pe pra. ³⁶ Tíise João maimu yentainon uyeseru ekareme'nen moro waní. Esenyaka'mato' Paapa nítírí'pí, aretí'kato'peuya anera'makon ton kupíuya wenai Paapa narima'pí pe uyepu'tí tamí'nawíronkonya e'painon. ³⁷ Moropai uyari-matípon Paapa eseurímasa' nírí upí', tinnu pe waní pí'. O'non pata imaimu etatíponkon pepín amírí'níkon. Míikírí era'matíponkon pepín amírí'níkon. ³⁸ Moropai imaimu ko'mamí pra awaní ayewankon ya' maasa pra innape inarima'pí kupíya'níkon pra awaní. ³⁹ Paapa maimu pí' eesenupakon ipatíkarí enen aako'manto'kon ton eporí yu'se. Moropai uurí pí' eseurímakoi Paapa maimu. ⁴⁰ Tíise upí' enen aako'manto'kon ton esatíya'níkon pepín.

⁴¹ Morí pe upí' pemonkonyamí' eseuríma yu'se wai, tauya pepín. Mírírí ye'ka yuwaya pepín. ⁴² Tíise ayewankon ya' Paapa pínínmaya'níkon pra awaníkon. Mírírí epu'tí pí' wai. ⁴³ Aapia'níkon uui'sa' sírírí Paapa maimu pe, inarima'pí pe, tíise uyapísíya'níkon pra awaní'píkon. Tíiwarírí tiaron ii'sa' ya, yapísíya'níkon eseríke awaní. ⁴⁴ Apí'níkon morí pe ayonpakon eseuríma yu'se eeseka'nunkakon tanne, innape ukupíya'níkon eseríke pra awaní. Morí pe tiwinan Paapa eseurímato' apí'níkon yuwaya'níkon pepín. ⁴⁵ Paapa pí' imaku'pí pe pu'kuru to' man tauya pí' kísenumenkatí. Tauya pepín. Moro man apí'níkon eseurímaton, imaku'pí pe awaníkon ekareme'nen pe. Moisés nurí'tí míikírí, anna napurí ton taaya'níkon ne'tikini ipí'. ⁴⁶ Tíise innape Moisés nurí'tíya yenupanto' kupíya'níkon awaní ya, uurí nírí kupíya'níkon e'pai awaní innape. Maasa pra upí' Moisés nurí'tí eseuríma'pí. ⁴⁷ Tíise innape Moisés nurí'tí yenupato' kupíya'níkon pra awaní ya, innape umaimu kupíya'níkon pepín nírí —ta'pí Jesusya.

6

5.000 Kaisaronkon Ya're'tí Jesusya (Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17)

¹ Mírírí típo Jesus wítí'pí Galiléia ku'pí ratai pona. Mírírí iku'pí ese' waní'pí tiaron pe nírí, Tiberíades itese'. ² Moropai ariníkon pemonkonyamí' wítí'pí ite'ma'pí pí'. Ipíkírí to' wítí'pí pri'yawonkon pepín yepi'típítíya era'ma tíuya'níkon ye'nen aní'ya ikupí eseríkan pepín era'ma tíuya'níkon ye'nen. ³ Moropai Jesus enuku'pí wí' pona tinenupa'san pokonpe. Wí' po to' ereuta'pí. ⁴ Moropai awaní'pí Judeuyamí' entamo'kato' weiyu aminke pra, itese' páscóa. ⁵ Ariníkon pemonkonyamí' erepamí típia era'ma'pí Jesusya. Moropai Filipe pí' ta'píya: —O'non pata to' yuu ton yenna e'painon to' entamo'kato'pe? ⁶ Tíise í' taa Filipeya anepu'pai awaní'pí. Aasírí í' kupí tíuya epu'tí'píya. ⁷ Filipeya ta'pí: —To' yuu yepe' ton pe 200 wei kaisarí esenyaka'manní'pí yepe'pí tí'kasa' ya, míiwíni tíise to' ma're awaní. Tamí'nawíronkonya iipia'pí míríkkí yapísí eseríke pra awaní —ta'píya. ⁸ Moropai awaní'pí Jesus nenupa'pí itese' André, Simão Pedro yakon. Míikíríya ta'pí Jesus pí': ⁹ —Moro man more pia cevada puusa', pão, mia'taikin kaisarí moropai moro'yamí' asakí'ne. Tíise ariníkon yepi'tíya eseríke pra awaní.

¹⁰ Mírírí eta típo, Jesusya ta'pí tinenupa'san pí': —Tamí'nawíronkon ereutato'pe non pona ka'tí to' pí'. Parí' pe awaní'pí moro. Mírírí ye'nen Jesus maimu pe to' ereuta'pí non pona. Warayo'kon waní'pí 5.000 yairí. ¹¹ Moropai pão manni' yapísí'pí Jesusya moropai ta'píya Paapa pí': —Morí pe man

Paapa. Anna yuu ton tîrî pî' nai —ta'pîiya. Moropai to' kaisarî itîpîiti me'po'pîiya. Mîrîrî warantî nîrî moro'yamî' tîrî'pîiya, itu'se to' e'to' pikîrî. ¹² Awore tamî'nawîronkon ena'pî. Mîrîrî tîpo tînenupa'san pî' ta'pî Jesusya: —tipia'san e'nîmî'sa' yannu'ti aama'ta namai. ¹³ Imaimu yawîrî ikupî'pî to'ya. Mia'taikin kaisarî cevada puusa' yonparî'pî yannuku'pî to'ya. ¹² waikara'pî kaisarî itîrî'pîiya, entamo'ka'san yuu yonparî'pîiya.

¹⁴ Mîrîrî kupî Jesusya pî' pemonkonyamî' esumenka'pî. Ta'pî to'ya: —Mîserî Paapa maimu ekareme'nen pena inekaremekî'pî, sîrîrî non pona tui'sen mîikîrî. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen anapi'pai to' wanî'pî tesa'kon pe awe'to'pe rei pe kai'ma. Mîrîrî to' esumenkato' epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî yu'se pra tîwanî ye'nen attî'pî inî'rî tiwînsarî wî' pona.

Tuna Poro Jesus Asarî (Mt 14.22-33; Mc 6.45-52)

¹⁶ Pata ko'mamî pe Jesus nenupa'san autî'pî iku'pî ena pona. ¹⁷ Kanau ya' to' asara'tî'pî. Moropai to' ese'ma'tî'pî Cafarnaum pona, iku'pî ratai pona. Moropai pata ewaronpamî'pî maasa to' pia Jesus erepansa' pra tîise. ¹⁸ Mîrîrî tanne, a'situn pe eena'pî mararî pra. Sipa sipa pe tuna ena'pî. ¹⁹ Aminke ma're to' wîfîsa' tanne, yai pra 5 ou 6 km., tuna poro Jesus asarî era'ma'pî to'ya tîponaya'nîkon. Mararî pra to' esi'nîpî'pî ipî'. ²⁰ Tîise Jesusya ta'pî to' pî': —Jesus uurî. Teesi'nî'se pra e'tî.

²¹ Eerepamî'pî to' pia. Taatausinpai yapisî'pî to'ya kanau ya'. Mîrîrî pe rî to' erepamî'pî iku'pî ratai pona tuutîto'kon ya'.

²² Tiaron wei yai arinîkon pemonkonyamî' Jesus ye'ma'pî pî' itî'san e'nîmî'pî iku'pî ena po. Inkamoroya Jesus yuwa'pî. Tiwinan kanau pata'pî neken eporî'pî to'ya kasapan po, Jesus nenupa'san yense' pata'pî. Tînenupa'san pokonpe Jesus asara'tî pra awanî era'ma'pî to'ya. Mîrîrî epu'tî'pî to'ya. Jesus ton pra to' ese'ma'tî'pî. ²³ Tîise tiaronkon kanaukon erepansa' wanî'pî aminke pra Jesusya pemonkonyamî' yekkarî'tî'pî Paapa yarakkîrî teeseurîma pata', Tiberiades cidaderî poinokon kanaukon. Mîrîrî era'ma'pî to'ya. ²⁴ Anî' ton pra awanî era'ma'pî to'ya, Jesus ton pra moropai in-enupa'san ton pra. Mîrîrî ye'nen to' asara'tî'pî kanau ya' nîrî moropai to' wîti'pî Cafarnaum cidaderî pona Jesus yuwai.

Uyukon Ton Paapa Nîrî

²⁵ Iku'pî ratai po Jesus eporî tîuya'nîkon pe, ekaranmapo'pî to'ya: —Anna yenupanen, î' pensa eerepamî'pî tarîni'? —ta'pî to'ya. ²⁶ Jesusya ta'pî to' pî': —Ayenku'tîya'nîkon pepîn. Uurî yuwa pî' naatii awore awanîkon pikîrî ayekkarî'tîsau'ya'nîkon wenai. Mîrîrî anî'ya ikupî eserîkan pepîn ku'sau'ya era'maya'nîkon tanne, tîise î' taato'pe awanî epu'tîya'nîkon pepîn. ²⁷ Ayekkarikon ton pî' kîseka'nunkatî mîrîrî tîwe'tî'kasen pî'. Tîise esenyaka'matî untîrî ayekkarikon pî', ipatîkarî enen aako'manto'kon tînen pî'. Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe mîrîrî ye'ka tînen. Maasa pra tîwakîri pe Uyunkon Paapaya uyaipontî'pî itîito'peuya. ²⁸ —Î' kupî annaya yu'se Paapa wanî? —ta'pî to'ya Jesus pî'. ²⁹ Jesusya ta'pî: —Innape Paapa narima'pî ku'tî. Mîrîrî kupîya'nîkon yu'se Paapa wanî mîrîrî. ³⁰ Mîrîrî pî' ta'pî to'ya: —Innape akupî annaya yu'se awanî ya, anna nera'ma ton konekakî. Mîrîrî era'ma annaya moropai innape akupî annaya. Î' konekaya? —ta'pî to'ya. ³¹ —Anna tamokon Moisés nuri'tî yarakkîronkon entamo'ka'pî Paapa nîrî'pî pî' itese' maná, keren po. Paapa kaaretarîya taa:

“To' yuu ton tîrî'pîiya ka' poinon, to' entamo'kato'pe”, *Êx 16.4; Ne 9.15; Sl 78.24,25*

taiya —ta'pî to'ya Jesus pî'. ³² Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Moisés nuri'tî nîrî'pî pepîn mîrîrî penaronkon yuu ton, tîise mîrîrî Paapa nîrî'pî. Tîise uyun nîrîrî sîrîrîpe aapia'nîkon yairon, ayukon ton ka' poinon. ³³ Mîrîrî ayukon ton Paapa nîrîrî iipî ka' poi moropai enen tîiko'manto'kon ton tîrîiya sîrîrî non po tîiko'mansenon pia. ³⁴ Moropai ta'pî to'ya Jesus pî': —Anna yenupanen, anna yuu ton mîrîrî ye'ka tîiki ipatîkarî. ³⁵ Ta'pî Jesusya to' pî': —Uurî mîikîrî, manni' ayukon ton, ipatîkarî aako'manto'kon tîinen. Paapa anepu'painon iipî ya uupia, epu'tîiya. Moropai innape ukupîtîpon ena morî pe, itu'se tîwe'to' pikîrî. ³⁶ Tauya ne'tîkini uyera'ma pî' naatîi. Mîiwîni tîise innape ukupîya'nîkon pra naatîi. ³⁷ Tîise Paapa nîrîrî'san pemonkonyamî' iipî uupia tamî'nawîrî. Moropai uupia tui'sen yaipontîuya pepîn uupiapai. ³⁸ Maasa pra itu'se e'to' ku'se uui'sa' pra wai ka' poi. Tîise itu'se uyarimatîpon e'to' ku'se iipî'pî uurî. ³⁹ Paapaya uyarima'pî. Tînrîrî'san ko'mannîpiuya yu'se Paapa wanî, tamî'nawîrî, tiwinan ataka'ma namai. Moropai tamî'nawîronkon insanan pîmî'sa'kauya yu'se awanî tîisa'mantakon tîpo tiwinano'pî wei yai. Mîrîrî yu'se Paapa wanî. ⁴⁰ Paapa munmu pe uyera'matîponkon, innape ukupîtîponkon ko'mamî yu'se uyun wanî ipatîkarî. To' pîmî'sa'kauya yu'se Paapa wanî tiwinano'pî wei yai.

⁴¹ Tîise ipî' Judeuyamî' atako'menka'pî, —Uurî ayukon pe ka' poi iipî'pî —taiya ye'nen. ⁴² Taapîtî'pî to'ya: —José munmu mîserî warayo', Jesus itese' —ta'pî to'ya. —Iyun moropai isan anna nepu'tî. Innape nai? O'non ye'ka pe “Ka' poi iipî'pî uurî”, taiya mîrîrî? —kai'ma to' eseurîmatî'pî tîiwarîrî'nîkon.

⁴³ Jesusya ta'pî to' pî': —Ama' pe kîseurîmatî upî'. ⁴⁴ Tîiwarîrî anî' iipî pepîn uupia. Tîise Paapa uyarimatîponya enepî ya, eerepamî. Moropai i'mî'sa'kauya tiwinano'pî wei yai. ⁴⁵ Penaro'kon Paapa maimu ekareme'nenan maimu rî'pîya taa see warantî:

Moropai Paapaya inkamoro yenupa, tamî'nawîronkon. *Is 54.13*
Mîrîrî warantî awe'menukasa' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen anî'rîya Paapa maimu etasa' ya, moropai Paapa pî' eesenupasa' ya, uupia aapî. ⁴⁶ Anî'ya Paapa era'masa' pra man tîise uurî, iipiapainon. Uurî Paapa era'matîpon.

⁴⁷ Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Anî'ya innape uku'sa' ya, ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eposai'ya mîrîrî. ⁴⁸ Inna, uurî ayukon, enen ko'mannîto' tîinen. ⁴⁹ Atamokon nuri'san Moisés piawonkon entamo'ka'pî ka' poi Paapa nîrîrî'pî pî', maná pî', tîise to' sa'manta'pî. ⁵⁰ Tîise sîrîrî man ayukon pe ka' poinon. Mîrîrî pî' entamo'ka'san sa'manta pepîn. ⁵¹ Uurî mîikîrî ayukon, enenan, ka' poi iipî'pî. Uurî pî' anî' entamo'ka' ya, ipatîkarî aako'mamî enen. Ayukon pe untîrî wanî upun pe. Upun tîrîuya kupî sîrîrî pemonkonyamî'ya tîiko'manto'kon epoto'pe enen ipatîkarî —ta'pî Jesusya.

⁵² Mîrîrî pî' Judeuyamî' esiyu'pîti'pî tîmurukun pe si'ma. —O'non ye'ka pe mîserî warayo'ya tîpun tîrî anna yo' pe? ⁵³ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe, upun pî' awentamo'kakon pra awanî ya, umîni enîrîya'nîkon pra awanî ya, enen awanîkon pepîn. ⁵⁴ Upun yanîtîpon, umîni enîrîtîpon, mîikîrîya ipatîkarî enen tîiko'manto' ton eporî moropai i'mî'sa'kauya tiwinano'pî wei yai. ⁵⁵ Upun wanî ayo'kon yairon pe moropai umîni wanî awukukon yairon pe. ⁵⁶ Upun pî' entamo'ka'pî, umîni enîrîtîpon ko'mamî uupia moropai uuko'mamî iipia. ⁵⁷ Paapa, enen tîiko'mansenya uyaipontî'pî moropai enen uko'mannîpiiya. Mîrîrî warantî

nîrî upî' entamo'ka'pî ko'mannîpiuya enen. ⁵⁸ Mîrîrî ye'nen tauya ka' poi iipî'pî uurî wanî awentamo'kakonpa. Atamokon rî'san entamo'ka'pî maná pî' tîise to' sa'manta'pî. Mîrîrî warantî pra sîrîrî wanî. Sîrîrî tauya uurî pî' entamo'ka'pî ko'mamî ipatîkarî enen —ta'pî Jesusya.

⁵⁹ Mîrîrî warantî Jesusya to' yenupa'pî Judeuyamî' epere'to' yewî' ta Cafarnaum cidaderî po.

Arinîkon Inenupa'sanya Jesus Rumaka

⁶⁰ Tîise arinîkon Jesus maimu pî' teesenupasanon esewankono'ma'pî imaimu pî'. —Sa'me pu'kuru imaimu man —ta'pî to'ya. —Anî'ya innape ikupî eserîke pra man.

⁶¹ Tîimaimu pî' tînenupa'san atako'menka epu'tî'pî Jesusya. —Mîrîrî pî' eesewankono'makon mîrîrî? —ta'pîiya to' pî'. ⁶² —Mîrîrî pî' aataka'makon ya, î' kai'ma eesenumenkakon uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe enuku ka' pona era'maya'nîkon ya, manni' uuko'mamî'pî pata pona? ⁶³ Mîrîrî enen ko'mannîto' pî' eseurîma manni' wanî Morî Yekaton Wannî winîpaino pe. Tîiwarîrî pemonkonya yeporî pepîn. Apî'nîkon unekaremekî'pî wanî ayekatonkon ton pe moropai enen aako'manto'kon tîinen pe. ⁶⁴ Tîise tiaronkon amîrî'nîkonya innape ukupî pra man —ta'pî Jesusya to' pî'.

Aasîrî Jesusya innape tîku'nenan pepîn epu'tî'pî moropai anî'ya tekaremekî teyatnon pî' epu'tî'pîiya. ⁶⁵ Ta'pîiya to' pî': —Mîrîrî warantî awanî ye'nen anî' iipî' pepîn uupia Paapaya enepî pra awanî ya, tauya ne'tîkini.

⁶⁶ Mîrîrî yai arinîkon Jesus nenupa'sanya irumaka'pî. Inî'rî ipîkîrî to' wîtî pra awanî'pî. ⁶⁷ Moropai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî' asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nîkon, (12) kaisaronkon pî': —Amîrî'nîkon kanan? Urumakaya'nîkon nîrî? ⁶⁸ Tîise Simão Pedroya ta'pî ipî': —Uyepotorî, anî' pia anna wîtî? Amîrî neken ipatîkarî enen anna ko'manto' yekare esa'. ⁶⁹ Innape akupî pî' anna man. Cristo pe awanî epu'tî'pî anna man. Enen tîko'mansen Paapa munmu pe awanî —ta'pîiya. ⁷⁰ Jesusya ta'pî: —Unmo'ka'san amîrî'nîkon asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nîkon, (12) kaisaronkon, moropai akore'ta'nîkon man tiwian Makui poitîrî. ⁷¹ (Mîrîrî ta'pîiya Simão munmu Judas Iscariotes pî'. Maasa pra mîikîrî Judas wanî tîise asakî'ne pu' pona tîimo'tai'nîkon, (12) kaisaronkon yonpa pe, mîikîrîya tekaremekî maasa, mîrîrî epu'tî'pî Jesusya.)

7

Judeuyamî' Festarî Pona Jesus Wîtî

¹ Mîrîrî tîpo Jesus asarî'pî Galiléia pata yapî' tîise Judéia pata ya' eewomî pra awanî'pî. Maasa pra Judéia ponkon Judeuyamî' wanî'pî Jesus anwîpai.

² Judeuyamî' festarî weiyu eseporî'pî itese' tîtappîkon festarî. ³ Mîrîrî yai Jesus yakontononya ta'pî ipî': —Judéia pona matîi ayeseru ankupî era'mato'pe anenupa'sanya. ⁴ Tamî'nawîronkonya tepu'tî'yu'san anî' wanî ya, ama' pe î' rî kupîiya pepîn. Anî'ya ikupî eserîkan pepîn ankonekapai awanî ya, aronne mîkonekai tamî'nawîronkon esenumenkato'pe apî' —ta'pî to'ya.

⁵ Mîrîrî ta'pî to'ya maasa pra innape ikupî tîuya'nîkon pra awanî ye'nen. ⁶ Jesusya ta'pî to' pî': —Î' wanî' pra amîrî'nîkon wîtî mîrîrî. Tîise uurî uutî pepîn. Uweiyu erepansa' pra man. ⁷ Tewanmakon pe tamî'nawîronkonya akupîkon pepîn, tîise tewanmakon pe uku'sa' to'ya. Imakui'pî pe to' wanî kai'ma to' panamanen uurî to' yewanma pe. ⁸ Entamo'kanto' pona matîtîi. Uurî uutî pepîn sîrîrî maasa. Uweiyu erepansa' pra man.

⁹ Mîrîrî taa tîpo Jesus ko'mamî'pî moro Galiléia po.

¹⁰ Moropai itakontonon wîti'pî festa pona. Mîrîrî tîpo Jesus nîrî wîti'pî to' ye'ma'pî pî', tîise ama' pe atti'pî anî'ya tepu'ti namai. ¹¹ Jesus yuwa pî' Judeuyamî' wani'pî entamo'kanto' yai. —O'non pata awanî? —ta'pî to'ya. —Aai'sa' pra ka'rî awanî? ¹² Arinîkon eseurîmapîti'pî ipî'. —Morî pe mîikîrî man —kai'ma tiaronkon eseurîma'pî. Tîise tiaronkonya ta'pî: —Kaane, morî pepîn pepîn mîikîrî. Pemonkonyamî' yenku'tînen mîikîrî —ta'pî to'ya. ¹³ Tîise ama' pe to' eseurîmapîti'pî ipî'. Aronne to' eseurîma pra awanî'pî tepotorîkon nama tîuya'nîkon ye'nen.

Pemonkonyamî' Yenupa Jesusya Festa Po

¹⁴ Moropai festa arakkita pairî tîise, Jesus ewomî'pî Judeuyamî' epîremato' yewî' ta. Moro pemonkonyamî' yenupa'pîiya. ¹⁵ Jesusya tenupakon pî' Judeuyamî' esenumenka'pî kure'ne. —O'non ye'ka mîserî warayo' esenupa'pî pepîn teuren, tîise uuri'nîkon yenupa'ya epu'nen ke? —kai'ma to' eseurîma'pî.

¹⁶ Jesusya ta'pî to' pî': —Esenumenkato' ke ayenupauya'nîkon pepîn mîrîrî, tîise uyarimatîpon maimu pî' ayenupauya'nîkon. ¹⁷ Itu'se Paapa e'to' anku'painon wani' ya, mîikîrîya epu'ti anî' maimu pe eseurîma, uuwarîrî pra, tîise Paapa maimu pe.

¹⁸ Tîiwarîrî tîpî'rî teeseurîmasen wani' ya, ipîkku pe e'pai awanî mîrîrî. Tîise uuri, ipîkku pe uyarimatîpon wani' epu'ti yu'se wani. Mîrîrî ye'nen yairon uuri. Imakui'pî unkupî'pî ton pra man. ¹⁹ Paapa maimu ankupîkon ton ekaremekî'pî Moisés nuri'tîya. Mîrîrî man aapia'nîkon tîise mîrîrî yawîrî aako'mamîkon pra naatî. Î' wani' awanî ye'nen uuri anwîpai awanîkon mîrîrî?

²⁰ Mîrîrî yuuku'pî to'ya Jesus maimu: —Imariwa'ka' pe nai. Anî'se mîikîrî anwîpainon? —ta'pî to'ya. ²¹ Jesusya ta'pî: —Tiwin ikoneka pî' wai, ikupî eserîkan pepîn erî'ka'nîto' weiyu yai. Tîise mîrîrî pî' eesewankono'makon, erî'ka'nîto' weiyu yai iku'sau'ya pî'. ²² Tîise erî'ka'nîto' weiyu yai anmukukon mere pi'pî ya'tîya'nîkon, maasa pra Moisés nuri'tîya ayeserukon ton tîrî'pî aapia'nîkon ikupîkonpa. Tîise mîrîrî wani' Moisés nuri'ti winîpainon pepîn tîise penaronkon, irawîronkon itamokon nuri'san winîpainon. ²³ Mîrîrî warantî Moisés nuri'tîya yenupato' esuwa'ka namai anmukukon mere pi'pî ya'tîya'nîkon erî'ka'nîto' weiyu yai. Î' wani' awanî ye'nen eekore'masa'kon pri'yawon pepîn yepi'tîsau'ya pî'? —ta'pîiya. ²⁴ —Teesenumenkai pra “Imakui'pî pe man”, taaya'nîkon e'pai pra man. Morî pe esenumenkati tînin pî' eeseurîmakon rawîrî yairî eeseurîmakonpa.

Cristo Pe Jesus Wani' Pî' Tiaronkon Esenenmenka

²⁵ Moropai tiaronkon Jerusalém ponkon eseurîma'pî tonpakon yarakkîrî. —Mîikîrî naka anwîpai to' wani' manni'? ²⁶ A'ki, aronne eeseurîma moropai Î' taa to'ya pra awani ipî'. “Paapa nîmenka'pî Cristo pe awani” kai'ma uyesa'kon esenenmenka ipî' ka'rî —ta'pî to'ya. ²⁷ —Tîise Cristo pepîn mîikîrî. Anna nepu'ti mîserî warayo' o'non pata painon. Tîise Cristo, Paapa nîmenka'pî iipî yai, o'non pata pai aai'pî epu'ti anî'ya pepîn —ta'pî to'ya.

²⁸ Tamî'nawîronkon yenupa pe epîremanto' yewî' ta, Jesus entaime'pî aronne: —Inna, uyepu'nenan amîrî'nîkon —ta'pîiya. —O'non pata paino pe wani' epu'ti pî' naatî, tîise uuwarîrî iipî'pî pepîn uuri. Uyarima'tîpon wani

yairon pe pu'kuru. Mîikîrî epu'nenan pepîn amîrî'nîkon. ²⁹Tiise uurî epu'nen. Ipiapainon uurî. Inarima'pî uurî —ta'pîiya to' pî'.

³⁰Mîrîrî yai Jesus anapî'pai to' wani'pî, tiise anî'ya yapisî pra awani'pî, maasa pra iweiyu erepansa' pra awani ye'nen. ³¹Moropai arinîkonya innape Jesus kupî'pî. —Cristo pe awani eserîke epu'tî pî' anna man. Maasa pra Cristo, Paapa nîmenka'pî erepamî yai, mîserî warayo' nîkupî'pî yentai konekaiya eserîke pra man —ta'pî to'ya.

³²Mîrîrî warantî pemonkonyamî' eseurîma eta'pî fariseuyamî'ya moropai teepîremasanon esanonkonya tîwakîrîkon pe pra. Mîrîrî ye'nen epîremanto' yewî' era'manenan yarima'pî to'ya Jesus yapi'se. ³³Moropai Jesusya ta'pî tamî'nawîronkon pî': —Mararî uuko'manto' man amîrî'nîkon kore'ta. Mîrîrî tîpo uutî pe wai uyaramatîpon pia. ³⁴Uutî'pî pata'pî ya' uyuwaya'nîkon kupî sîrîrî tiise uyeporîya'nîkon pepîn. Moropai uupia attîkon eserîke pra awanîkon nîrî —ta'pîiya.

³⁵Mîrîrî taiya pî' Judeuyamî' eseurîma'pî tîwarîrî'nîkon. —O'non pata mîikîrî wîti mîrîrî anî'ya teporî namai? Yai pra Judeuyamî' Gregoyamî' pata poro e'parapîka'san kore'ta attî ka'rî Gregoyamî' yenupai. ³⁶O'non ye'ka pe awani koo? Î' pî' eeseurîma esepu'tî pra man. Uyuwaya'nîkon kupî sîrîrî tiise uyeporîya'nîkon pepîn. Moropai uupia aaipîkon pepîn nîrî taiya manni' —kaî'ma to' eseurîma'pî.

³⁷Mîrîrî tîpo Judeuyamî' festarî ataretî'ka weiyu yai awani'pî. Ipîkku panpî' mîrîrî wei wani'pî to' ataretî'ka ye'nen. Mîrîrî yai Jesus e'mî'sa'ka'pî to' kore'ta. Aronne awentaime'pî. —Tuna aninnîpainon wani'ya, uupia asi'kî moropai awuku ton eporîya. ³⁸Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawîrî, innape uku'nen yewan yapai kure'ne teepa'kasen tuna wani' pe man, manni' enen ko'mannîto' tînen —ta'pîiya. ³⁹Tiise tuna pî' eeseurîma pepîn mîrîrî. Morî Yekaton Wannî pî' eeseurîma. Manni' innape Jesus ku'nenanya yapisî pe man, tewankan ya' aako'manto'pe. Tiise Morî Yekaton Wannî erepansa' pra awani'pî. Maasa pra Jesus enna'posa' pra awani'pî tun pia.

⁴⁰Mîrîrî warantî Jesus eseurîma eta tîuya'nîkon pe arinîkonya innape ikupî'pî. —Mîikîrî man, Paapa narima'pî tîmaimu ekareme'nen pe, manni' Moisés nuri'tî nekaremekî'pî manni' —ta'pî to'ya. ⁴¹Tiaronkonya ta'pî: —Mîikîrî man pîika'tîton Paapa nîmenka'pî pe. Tiise mîrîrî pî' tiaronkonya ta'pî: —Paapa nîmenka'pî pe pra man. Maasa pra Cristo iipî pepîn Galiléia poi. ⁴²Paapa maimuya taa penaro' Davi nuri'tî pari'pî pe Cristo wani. Moropai Davi nuri'tî ko'mamî'pî Belém po, moroni' Cristo esenpo pe man, taasai'ya man —ta'pî to'ya.

⁴³Mîrîrî wenai to' esiyu'pîti'pî. ⁴⁴Tiaronkon wani'pî Jesus anapî'pai yarakkamokonpa. Tiise anî'ya yapisî pra awani'pî.

Innape Jesus Kupî Judeuyamî' Esanonya Pepîn

⁴⁵Epîremanto' yewî' era'manenan enna'po'pî tesianonkon pia, teepîremasanon esanonkon moropai fariseuyamî' pia. —Î' wani' awani ye'nen enepîya'nîkon pra awani? —ta'pî to'ya. ⁴⁶—O'non pata morî pe mîikîrî eseurîma warantî anî' eseurîma etasa' annaya pra man —ta'pî to'ya. ⁴⁷—Amîrî'nîkon esenku'tisa' nîrî ka'rî —ta'pî fariseuyamî'ya to' pî'. ⁴⁸—Epu'nenan pepîn amîrî'nîkon. Anna wani ayesa'kon pe moropai fariseuyamî', epu'nen pe anna wani. Moropai annaya ikupî pra man innape —ta'pî to'ya. ⁴⁹—Insanan pemonkonyamî' poroponkon Paapa

maimu epu'nenan pepîn. E'taruma'tinto' ya' tuutîsanon insanan —ta'pî to'ya. ⁵⁰ Moropai tiaron to' yonpa wanî'pî to' kore'tawon itese' Nicodemos. Mîikîrî manni' ewaron ya' Jesus pia iipî'pî pena. Mîikîriya ta'pî: ⁵¹ —Uyesserukon wanî e'mai' pe pemonkon maimu eta moropai iteseru pî' esenumenkan. Mîrîrî tîpo imakui'pî pe awanî esepu'tî, morî pe awanî esepu'tî. Tîise uyesserukon yairî pra imakui'pî mîikîrî taa pî' uurî'nîkon man, tetai pra —ta'pîiya. ⁵² Ta'pî to'ya Nicodemos pî': —Amîrî Galiléia pon nîrî ka'ri. Maasa Paapa maimu pî' esenupakî. Galiléia poi tûmaimu ekareme'nen ton yarima Paapaya taasa' pra man —ta'pî to'ya. ⁵³ Mîrîrî tîpo to' e'paraipîka'pî tewî'kon kaisari.

8

Wîri' Imakui'pî Koneka'tîpon

¹ Moropai Jesus wîti'pî wî' itese' Oliveira pona. ² Tiaron wei yai attî'pî penane mari Judeuyamî' epîremato' yewî' ta. Moro arinîkon pemonkonyamî' eperepî'pî iipia. To' kore'ta eereuta'pî moropai to' yenupa'pîiya. ³ Mîrîrî pî' awanî tanne, fariseuyamî' moropai Moisés nuri'tîya yenupanto' pî' yenupatonkonya wîri' enepî'pî iipia imakui'pî koneka'tîpon. Mîikîrî enepî'pî to'ya Jesus pia, tamî'nawîronkonya era'ma tanne. ⁴ Ta'pî to'ya Jesus pî': —Anna yenupanen, mîseni' wîri' eporî pî' anna man warayo' yarakkîrî tîise tînyo pepîn. Yarakkîrî awanî tanne eporî pî' anna man. ⁵ Moisés nuri'tîya ta'pî: “Tînyo kenan wîri' e'sa' ya tiaron warayo' yarakkîrî miwîtîi tî' ke”. Tîise amîrî esenumenkato' anepu'pai anna wanî —ta'pî to'ya. ⁶ Tîise Jesus pî' to' o'ma'ta kinî ipî' teeseurîmakonpa kai'ma. Jesus e'muruika'pî moropai kasapan menuka'pîiya tenya yeperu ke. „Etaiya pra man kai'ma to' esenumenka'pî ipî'„ ⁷ Inî' panpî' ipî' ekaranmapopîti'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen awe'mî'sa'ka'pî. To' pî' ta'pîiya: —Akore'tawonkon anî' wanî ya imakui'pî ton pîn, mîikîriya e'mai' pe tî' yenumî yu'se wai wîpa —ta'pîiya. ⁸ Inî'rî awe'muruika'pî moropai non menuka'pîiya. ⁹ Mîrîrî taa Jesusya pî' to' esenumenka'pî. Imakui'pî pe tîwanîkon epu'tî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen to' eppepî'pî. To' wîti'pî iipiapai tiwin pî'. A'yeke'ton panpî' wîti'pî e'mai' pe. Ite'ma'pî pî' a'yeke'tonon pu'kuru pepîn wîti'pîti'pî tiwin pî', tamî'nawîri. Jesus e'nîmî'pî moropai wîri'. ¹⁰ Jesus e'mî'sa'ka'pî. Wîri' era'ma'pîiya tîise ipî' eseurîma'san wîti'pî wanî'pî. Ta'pîiya wîri' pî': —O'nonan see inkamoro imakui'pî ankoneka'pî ekaremekî'tîponkon? Aasa'manta e'pai man taa to'ya pra nai? —ta'pîiya. ¹¹ —Inna, uyepotorî, uwî to'ya pra man —ta'pî wîri'ya ipî'. —Moriya aasa'manta e'pai man tauya pepîn nîrî —ta'pî Jesusya. —Atîkî apata ya'. Tîise inî' imakui'pî kî'konekai iku'sa'ya manni' warantî —ta'pîiya.

Pemonkonyamî' Weiyu'manen Pe Jesus Wanî

¹² Mîrîrî tîpo Jesusya pemonkonyamî' yeurîma'pî inî'rî. —Uurî wanî non po tîiko'mansenon weiyu'manen pe. Anî' iipî ya uwenairî asarî pepîn ewaron ta, tîweiyu eposai'ya ye'nen, tîiko'manto' ton tînen. ¹³ Mîrîrî pî' fariseuyamî'ya ta'pî: —Aawarîrî apî'rî eeseurîma tiaronya taa pra man apî'. Mîrîrî ye'nen anî'ya innape akupî pepîn. ¹⁴ Mîrîrî yuuku'pî Jesusya. Ta'pîiya: —Innape upî'rî eseurîma, tîise useruku pepîn. O'non pata pai iipî'pî uurî epu'tî pî' wai. O'non pata pona uutî epu'nen uurî. Tîise amîrî'nîkonya epu'tî pepîn o'non pata pai uui'pî'pî moropai o'non pata pona uutî. ¹⁵ Amîrî'nîkon esenumenka upî' anepu'tîkon anera'ma'pîkon yawîrî. Mîrîrî wenai seru'ye' wanî kai'ma

eeseurimakon. Tîise uurîya anî' yako'menka pepîn, anî' yenumûuya pepîn sîrîrî. ¹⁶ Tîise anî' yako'menkauya ya, yairî eseurîma, seru'ye' pra, maasa pra uuwarîrî eseurîma pepîn unepu'tî pe. Uyun nîrî eseurîma, uupia tîko'mansen, uyarima'tipon. ¹⁷ Moisés nuri'tîya yenupanto'ya taa:

Tiwinan pemonkon eseurîma ya, tiwinsarî si'ma innape ikupî pepîn.

Tîise asakî'nankon eseurîma ya se' kaisarî, innape awanî mîrîrî.

Dt 17.6; 19.15

Ayeserukon mîrîrî. ¹⁸ Uurî eseurîmasa' e'to' pî' anî' pe wanî pî'. Moropai uyarimatipon Paapa eseurîmasa' upî' eseurîma'pî kaisarî. Mîrîrî ye'nen ayeserukon yawîrî innape awanî —ta'pî Jesusya.

¹⁹ Fariseuyamî'ya ta'pî ipî': —O'non patawon ayun? Jesusya ta'pî: —Uurî epu'nenan pepîn amîrî'nîkon. Uyun epu'nenan pepîn nîrî. Anî' pe wanî epu'nen pe awanîkon ya, anî' pe uyun wanî epu'tî'pîya'nîkon e'painon nîrî.

²⁰ Mîrîrî warantî pemonkonyamî' yenupa'pî Jesusya Judeuyamî' epîremato' yewî' ta aminke pra to' nîrîrî yense' pî'. Anapi'pai tiaronkon wanî'pî tîise yapîsî to'ya pra awanî'pî, maasa pra iweiyu eseposa' pra awanî ye'nen.

²¹ Moropai inî'rî Jesusya to' yeurîma'pî: —Uurî uutî kupî sîrîrî tarîpai. Uutîsa'yai, uyuwaya'nîkon kupî sîrîrî tîise uyeporîya'nîkon pepîn. Apona'nîkon amakuyikon ko'mamî tanne aasa'mantakon. O'non pata uutî ya attîkon pepîn.

²² Mîrîrî taa Jesusya pî' Judeuyamî' esenumenka'pî. —O'non pata pona attî? —kai'ma to' eseurîma'pî. —Amîrî'nîkon wîtî pepîn upîkîrî taiya manni'. Awe'wî ka'rî? —ta'pî to'ya. ²³ Inî'rî Jesus eseurîma'pî to' pî': —Amîrî'nîkon man tarîronkon pe. Sîrîrî non po tîko'mansenon amîrî'nîkon. Tîise uurî wanî ka' poino pe. Sîrîrî non pon pepîn uurî.

²⁴ Uurî mîkîrî ta'pîuya sa'rî, mîkîrî pe ukupîya'nîkon pra awanîkon ya innape, aasa'mantakon, amakuyikon e'ronasa' pra tîise. Mîrîrî ye'nen amakuyikon ko'mamî tanne aasa'mantakon tauya manni' —ta'pîya to' pî'.

²⁵ Jesus pî' ta'pî to'ya: —Anî' kin amîrî, moriya? Jesusya yuuku'pî: —Amîrî'nîkon yeurîma pia'tî'pîuya pata pai, ta'pîuya anî' pe wanî.

²⁶ Mararon pepîn eseurîmato' man amîrî'nîkon pî', imakui'pî pe awanîkon pî'. Uyarimatipon wanî seru'ye' pepîn. Yairî awanî. Mîkîrî nekaremekî'pî upî' ekareme'nen pe wanî tamî'nawîronkon pî' —ta'pîya.

²⁷ Tîyun pî' Jesus eseurîma mîrîrî, tîise epu'tî to'ya pra awanî'pî. ²⁸ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe, uurî pîmî'sa'kaya'nîkon pe naatîi pakî'nan pona. Mîrîrî tîpo Paapa munmu pe uyepu'tîya'nîkon kupî sîrîrî. Uuwarîron pe pra uyepu'tîya'nîkon pe naatîi. Paapaya upanamasa' yawîrî ayeurîmauya'nîkon sîrîrî.

²⁹ Uupia uyarimatipon man. Urumakaiya pra man. Maasa pra itu'se Uyun e'to' ku'nen pe wanî —ta'pîya. ³⁰ Mîrîrî warantî Jesus eseurîma eta tîuya'nîkon pe arinîkonya innape ikupî'pî.

Abraão Nuri'ti Munkiyamî'

³¹ Mîrîrî ye'nen Jesusya ta'pî Judeuyamî' pî', innape tîku'nenan pî': —Umaimu yawîrî aako'mamîkon ya, upemonkono pe awanîkon. ³² Moropai yairon epu'tîya'nîkon kupî sîrîrî. Moropai mîrîrî wenai amo'kasai'ya'nîkon, anî' poitîrî pe awanîkon namai —ta'pîya. ³³ Mîrîrî pî' ta'pî to'ya: —Abraão nuri'tî payannî'san anna. O'non pata anî' poitîrî pe anna e'sa' pra man. Î' wani' awanî ye'nen anî' poitîrî pe pra eenakon taaya manni'?

³⁴ Jesusya ta'pî to' pî': —Useruku pepîn. Imakui'pî ku'nen pe awanîkon ya, amakuyikon

enasa' man ayentai'nikon, ipoitirí pe awanikon. ³⁵ Ipoitirí wani ya, aako'mami pepin ipatíkarí tesa' yewí' ta. Ipoitirí pe neken miikírí wani. Tiise inmu wani ya, miikírí ko'mami ipatíkarí tiyun yewí' ta, inmu pe tiwani ye'nen. ³⁶ Tiise uuri Paapa munmuya amo'kakon ya, aní'ri poitirí pe awanikon pepin tarípai. Imakui'pí yentai awanikon. ³⁷ Abraão nuri'ti payanni'san amírí'nikon seru' pepin. Tiise uuri anwípai awanikon sirírí. Maasa pra awakírikon pe pra unekaremekí eta pí' naatí, anku'pai pra awanikon ye'nen. ³⁸ Uuri, uyunya uyenupa'pí ekaremekíuya apí'nikon. Moropai amírí'nikon níri ayunkonya apanama'pikon yawírí awanikon —ta'pí Jesusya. ³⁹ Ta'pí to'ya Jesus pí': —Anna man Abraão nuri'ti payanni'san pe. Jesusya yuuku'pí: —Abraão yonpa pe awanikon ya, morí ku'nen pe awanikon morí ku'nen pe Abraão nuri'ti wani'pí warantí. ⁴⁰ Tiise uuri anwípai awanikon, yairí ayeurímasau'ya'nikon tanne, Paapaya uyeuríma'pí yawírí. Mírírí ye'ka ku'nen pe pra Abraão nuri'ti wani'pí. ⁴¹ Innape ayunkon yeseru yawírí ayeserukon wani mírírí, tiise Abraão nuri'ti yeseru yawírí pra —ta'pí Jesusya. Ta'pí to'ya Jesus pí': —Paapa munkiyamí' anna. Paapa man anna yun pe. Iyun pin more warantí anna wani pepin sirírí —ta'pí to'ya.

Makui Munkiyamí'

⁴² Tiise Jesusya ta'pí: —Uuri iipi'pí Paapa piapai. Uuwarírí iipi'pí pepin tiise uyarimatípon maimu pe pu'kuru uui'pí'pí. Ayunkon pe Paapa wani ya, u'nínmaya'nikon e'painon, uyonpa pe awanikon ye'nen. ⁴³ Umaimu epu'tiya'nikon pra awani. Mírírí ye'nen aataka'makon ayeurímauya'nikon pí'. ⁴⁴ Amírí'nikon yun wani Makui pe. Itu'se miikírí e'to' ku'nen pe awanikon. Pemonkon wínen pe miikírí e'sa' pena pata pai. Seru'ye' pe awani, maasa pra yairí awe'to' ton pra awani ye'nen. Seru'ye' pe awe'sa' ya, teseru ta awani mírírí. Seru'ye' miikírí moropai seru'ye'kon yunkon pe awani. ⁴⁵ Seru'ye' pe pra ayeurímauya'nikon. Tiise innape umaimu kupíya'nikon pra awanikon. ⁴⁶ “Imakui'pí ankoneka'pí moro man, epu'nen uuri”, taa aní'ya pepin upí'. Imakui'pí ku'sau'ya pra wai. Ayenku'tiuya'nikon pepin. Í' wani' awani ye'nen umaimu kupíya'nikon pra awani innape? ⁴⁷ Paapa pemonkono wani imaimu etanen pe moropai yawíron pe. Tiise amírí'nikonya Paapa maimu yapurí pepin, yawírí pra awanikon. Maasa pra Paapa pemonkono pe pra awanikon ye'nen —ta'pí Jesusya.

Abraão Nuri'ti Ton Pra Tiise Jesus Wani'pí

⁴⁸ Mírírí pí' Judeuyamí'ya ta'pí Jesus pí': —Kane kane amírí, Samaria poinon. O'ma' yense' pe nai —ta'pí to'ya. ⁴⁹ Jesusya ta'pí: —O'ma' yense' pepin uuri. Uyun yapuríuya sirírí. Tiise amírí'nikonya uyapurí pra man. ⁵⁰ Uuri yapurí pemonkonyamí'ya yuwayua pepin. Tiise mírírí yuwa tiaronya, uyunya. Moropai yairí miikírí wani pemonkonyamí' yako'menkanen pe. ⁵¹ Ayenku'tiuya'nikon pepin. Yairí ayeurímauya'nikon. Umaimu yawírí aako'mamikon ya, aasa'mantakon pepin tiwin kin —ta'pí Jesusya. ⁵² Judeuyamí'ya ta'pí ipí': —Mírírí taaya pí' o'ma' yense' pe ayepu'ti pí' anna man. Abraão nuri'ti sa'manta'pí, moropai penaro' Paapa maimu ekareme'nenan sa'manta'pí níri. Tarípai amíríya taa: “Umaimu yawírí aní' ko'mamí ya, aasa'manta pepin”, kai'ma. ⁵³ Anna tamo Abraão nuri'ti yentai awani kai'ma eesenku'tisa', Paapa maimu ekareme'nenan yentai awani kai'ma eesenku'tisa'. Aní' pe renamo awani kai'ma eesenku'tisa' mírírí? —ta'pí to'ya. ⁵⁴ Jesusya ta'pí: —Uuwarírí morí uuri tauya ya, í' pe pra rí awani

mîrîrî. Anî'ya uyapurî pepîn mîrîrî pî'. Tîise uuwarîrî atapurî pepîn. Uyunya ta'pî upî': "Morî Mîikîrî". "Mîikîrî anna yepotorî" taanenann amîrî'nîkon, manni'ya ta'pî. ⁵⁵ Uyun epu'sa'ya'nîkon pra naatî. Tîise uurî mîikîrî epu'nen pu'kuru. Uurî nîrî epu'nen pepîn kai'ma eseurîma ya, seru'ye' pe awanî, seru'ye' pe awanîkon warantî. Maasa pra mîikîrî epu'tûuya ye'nen moropai imaimu yawrî iku'nen uurî. ⁵⁶ Atamokon Abraão nurî'tî esenumenka'pî uui'pî weiyu pî'. Mîrîrî pî' aatausinpa'pî. Kure'ne aatausinpa'pî uui'pî epu'tî tûuya pî' —ta'pî Jesusya. ⁵⁷ Judeuyamî'ya ta'pî ipî': —Aseruku mîrîrî, pena Abraão nurî'tî sa'manta'pî. Amîrî 50 kono' ma're akonopo man. Abraão nurî'tî era'matîpon pepîn amîrî. Aseruku —ta'pî to'ya. ⁵⁸ Jesusya ta'pî to' pî': —Ayenku'tûuya'nîkon pepîn. Abraão nurî'tî ton pra tîise moro wani'pî. Ipatîkaron uurî. ⁵⁹ Mîrîrî taiya pî' to' ekore'ma'pî. Inonkon tî'kon yanumî'pî to'ya, iwîkonpa kai'ma. Tîise Jesus esonomî'pî arinîkon kore'ta. Eepa'ka'pî Judeuyamî' epîremato' yewî' tapai.

9

Enkaru'nan Yepî'tî Jesusya

¹ Moropai tuutî pe, warayo' era'ma'pîiya, enkaru'nan. Enkaru'ne eesenpo pe mîikîrî wani'pî. ² Inenupa'sanya era'ma'pî nîrî. Jesus pî' ta'pî to'ya: —Anna yenupanen, anî' nîkupî'pî imakui'pî wenai mîserî warayo' esenpo'pî enkaru'ne? Tînkoneka'pî wenai ka'rî? Tîsan, tun nîkoneka'pî wenai ka'rî? ³ Jesusya ta'pî: —Anî' nîkoneka'pî imakui'pî wenai mîserî warayo' e'taruma'tî pra man, inkupî'pî wenai moropai itun, isan nîkupî'pî wenai. Paapaya iku'sa' pra man enkaru'ne. Enkaru'ne eesenpo'pî Paapa esenyaka'mato' ipî' era'mato'pe arinîkonya. ⁴ Uyarimatîpon esenyaka'mato' kupî pî' ko'mannî e'pai man wei pe awanî tanne. Ewaron ke eena kupî sîrîrî. Mîrîrî yai anî' esenyaka'ma eserîke pra awanî kupî sîrîrî. ⁵ Sîrîrî non po uuko'mamî pîkîrî pemonkonyamî' weiyu'ma pî' uuko'mamî —ta'pî Jesusya. ⁶ Mîrîrî taa tîpo, Jesusya tetaku yenumî'pî non pona. Mîrîrî ke non kî'ma'pîiya. Enkaru'nan yenu kî'pa'pîiya mîrîrî ke. ⁷ Moropai ta'pîiya enkaru'nan pî': —Tuna yense' itese' Siloé ka' e'pîta —ta'pîiya. ("Yarima'pî" taato' mîrîrî Siloé umaimukon ta.) Attî'pî Jesus maimu pe. Awe'pî'pî moropai eese'pî'tî'pî. Enkaru'ne pra eena'pî. Tamî'nawîron era'ma'pîiya. ⁸ Mîrîrî yai tiaronkonya era'ma'pî, itonpayamî' moropai tiaronkonya. Mîikîrî epu'tî'pî to'ya enkaru'nan pe. —A'kî mîikîrî era'makî —ta'pî to'ya. —Mîikîrî manni' enkaru'nan. Tîpîika'tîto' ton esatî pî' aako'manpî'tî'pî manni' tamî'nawîronkon pî' —ta'pî to'ya. ⁹ Mîrîrî pî' tiaronkonya ta'pî: —Inna, mîikîrî mîikîrî seru' pepîn. Tîise tiaronkonya ta'pî: —Kaane, mîikîrî pepîn. Enkaru'nan warainon seru' pepîn, tîise tiaron pe man, enkaru'ne pra. Mîrîrî ye'nen mîikîrî pî' ekaranmapo'pî to'ya. Ta'pîiya to' pî': —Inna, uurî mîikîrî —ta'pîiya. ¹⁰ Ta'pî to'ya ipî': —O'non ye'ka pe ayenu esepî'tîsa' mîrîrî? ¹¹ Ta'pîiya to' pî': —Warayo' itese' Jesusya non kî'ma pî' man mararî mîrîkî. Moropai uyenu kî'pa pî' man ike. Moropai taa pî' man upî', "E'pîta Siloé itese' tuna ka'". Mîrîrî ye'nen wîtîn pî' wai. E'pîn pî' wai. Tarîpai tamî'nawîrî era'ma pî' wai —ta'pîiya. ¹² —O'non see mîikîrî ayepî'tîtîpon? —ta'pî to'ya ipî'. —Epu'tûuya pra wai —ta'pîiya.

Fariseuyamî'ya Enkaru'nan Esepî'tîsa' Ekarannapo

¹³ Mîrîrî tîpo enkaru'nan esepî'tîsa' yarî'pî to'ya fariseuyamî' pia. ¹⁴ Maasa pra erî'ka'nîto' weiyu yai Jesusya non kî'ma'pî manni' enkaru'nan yenu

yepi'tîpa. ¹⁵ Mîrîrî wenai fariseuyamî'ya ekaranmapo'pî esepi'tî'pî pî': —O'non ye'ka pe aku'sai'ya mîrîrî? —ta'pî to'ya. Ta'pîiya to' pî': —Uyenu kî'pa'pîiya ikuisa' ke. E'pî'pî, tarîpai tamî'nawîrî era'mauya sîrîrî. ¹⁶ Fariseuyamî'ya ta'pî ipî': —Paapa piapainon pepîn mîikîrî Jesus. A'kî, erî'ka'nîto' weiyu yai eesenyaka'masa' Paapa maimu yawîrî pra era'makî —ta'pî to'ya. Tîise tiaronkonya ta'pî: —Imakui'pî pe Jesus wanî ya, ikoneka eserîkan pepîn kupîiya pepîn e'painon? Imakui'pî pe awanî pepîn. Se' kaisarî pra to' esenumenka'pî Jesus pî'. ¹⁷ Inî'rî enkaru'nân esepi'tîsa' pî' ta'pî to'ya: —Amîrî kanan? Ayepi'tîtîpon mîikîrî. Î' kai'ma esenumenkan pî' nan ipî'? —ta'pî to'ya. Yuuku'pîiya: —Mîikîrî man Paapa maimu ekareme'nen pe —ta'pîiya.

¹⁸ Moropai Judeuyamî'ya enkaru'nân esepi'tî'pî mu'tunpa'pî. Innape enkaru'ne tîiko'mamî tîpo eesepi'tîsa' kupî to'ya pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen isan moropai iyun yanno me'po'pî to'ya. Judeuyamî' pia to'wî erepamî'pî. ¹⁹ Ta'pî Judeuyamî'ya tînanno'sankon pî': —Anmukukon pe mîseni' warayo' nai? Yuuku'pî to'ya: —Inna, anna more mîserî. Inî'rî ta'pî Judeuyamî'ya to' pî': —Enkaru'ne esenpo'pî mîserî? —Inna —ta'pî to'ya. —Moriya o'non ye'ka pe itenu esepi'tîsa' mîrîrî? —ta'pî Judeuyamî'ya to' pî'. ²⁰ —Anna munkî pe mîserî epu'tî pî' anna man. Enkaru'ne esenpo'pî moropai tîko'man pe aako'mansa' enkaru'ne. ²¹ Tîise o'non ye'ka pe eesepi'tîsa' epu'tî annaya pra man. Anî'ya yepi'tîsa' epu'tî annaya pra man. Tîise more pepîn mîserî. Ekarannapotî see ipî'. Tîiwarîrî ekaremekîiya —ta'pî iyun, isanya Judeuyamî' pî'. ²² Mîrîrî warantî to' eseurîma'pî eranne' pe tîwanîkon ye'nen. Maasa pra Judeuyamî' esanon eseurîmasa' wanî'pî, innape Jesus, Paapa nîmenka'pî kupîtîpon yempa'ka epere'nîto' yewî' tapai kai'ma to' eseurîma'pî. Mîrîrî pî' to' esi'nîpî'pî. ²³ Mîrîrî wenai ta'pî iyunya: —A'yeke'ton pe man. Ekarannapotî ipî'. ²⁴ Inî'rî mîikîrî pî' ta'pî to'ya: —A'kî, Paapaya uyepi'tîsa' ka'kî. Maasa pra mîikîrî Jesus man imakui'pî ku'nen pe, epu'tî pî' anna man. ²⁵ Yuuku'pîiya: —Imakui'pî pe mîikîrî wanî epu'tîiya pra wai. Sîrîrî neken epu'tî pî' wai. Enkaru'ne wanî'pî tîise sîrîrî era'mauya. ²⁶ Inî'rî ta'pî to'ya ipî': —Î' koneka'pîiya apî'? O'non ye'ka pe ayenu yepi'tî'pîiya? ²⁷ Ta'pîiya to' pî': —Aasîrî ekaremekî pî' wai apî'nîkon, tîise innape ikupîya'nîkon pra naaftî. Î' wani' awanî ye'nen anetapai awanîkon inî'rî? Ipemonkono pe enapai awanîkon ka'rî? —ta'pîiya. ²⁸ Mîrîrî pî' to' ekore'ma'pî. Esepî'tî'pî'pî' to' wo'ma'ta'pî. —Amîrî man ipemonkono pe. Anna kaane. Anna man Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî esenupa'san pe. ²⁹ Innape Paapaya tîmaimu ekaremekî'pî Moisés nuri'tî pî'. Mîrîrî epu'tî pî' anna man. Tîise mîikîrî epu'tî annaya pra man, o'non pata paino pe awanî.

³⁰ Mîrîrî taa to'ya pî' ta'pî warayo'ya: —Esenumenkanto' mîrîrî. O'non pata pai mîikîrî erepansa' epu'tîya'nîkon pra awanî. Tîise uurî enkaru'nân yenu yepi'tîsai'ya mîrîrî. ³¹ Paapaya imakui'pî ku'nenan maimu yuuku pepîn. Tamî'nawîronkonya epu'tî mîrîrî. Tapurînen kupî Paapaya meruntî ke. Itu'se tîwe'to' ku'nen kupîiya meruntî ke. ³² More pe esenpo'pî enkaru'ne. A'yeke'ton pe wanî tanne uyenu yepi'tîsai'ya. Sîrîrî pata esippia'tî'pî pata pai eesetasa' pra man, enkaru'nân esepi'tîsa' sîrîrî warantî. Tîise iku'sai'ya mîrîrî. ³³ Paapa piawon pe pra mîikîrî wanî ya, mîrîrî ye'ka kupî'pîiya pepîn e'painon —ta'pî warayo'ya to' pî'. ³⁴ Ipî' to' ekore'ma'pî. —Kane, kane, amîrî. Imakui'pî amîrî. Imakui'pî ya' pu'kuru esenpo'pî amîrî. Anna panamaya pepîn —ta'pî

to'ya ipi'. Moropai yenpa'ka'pî to'ya tikore'tapai'nîkon.

Paapa Winîkî Enkaru'nankon

³⁵ Mîrîrî eta'pî Jesusya, warayo' yenpa'kasa' to'ya yekare. Moropai yuwai attî'pî. Eporî'pîiya. Ta'pî Jesusya ipî': —Ka' poi iipî'pî pemonkon pe, Paapa narima'pî kupî pî' nan innape? —ta'pîiya. ³⁶ —Anî'se mîikîrî? Upî' ka'kî innape iku'to'peuya, —ta'pîiya. ³⁷ Jesusya ta'pî: —Era'ma pî' nai, ayarakkîrî eeseurîma manni', uurî. ³⁸ Warayo'ya ta'pî: —Uyepotorî, innape akupî pî' wai. Moropai Jesus yapurî'pîiya. ³⁹ Jesusya ta'pî: —Pemonkonyamî' nikupî'pî imaku'pî yenpoi uuipî'pî sîrîrî non pona, enkaru'nankonya era'mato'pe moropai era'manenana enato'pe enkaru'ne. Tiaronkon wanî enkaru'ne, tîise to' esenumenkato' wanî enkaru'ne pra. Tewankon ke uyepu'tî to'ya. Tiaronkon wanî pri'ya pu'kuru to' yenu, tîise teesenumenkato'kon ke uyera'ma to'ya pepin, innape ukupî tîuya'nîkon pra awanî ye'nen. ⁴⁰ Moro awanî'pî tiaronkon fariseuyamî' iipia. Mîrîrî taiya eta'pî to'ya. Tîise —Enkaru'ne pra anna man, Paapa epu'nenan anna —ta'pî to'ya. ⁴¹ Jesusya ta'pî: —Enkaru'ne anna man, epu'tî annaya kai'ma esenumenkasa'kon ya amakuyikon kupî'pî Paapaya e'painon tîiwanmîra. Tîise amîrî'nîkonya taa: “Enkaru'ne pra anna man”. Mîrîrî ye'nen Paapaya amakuyikon ku'sa' pra man tîiwanmîra —ta'pîiya.

10

Carneiroyamî' Ko'mannî'nen

¹ Moropai Jesusya sîrîrî panton ekaremekî'pî fariseuyamî' pî': —Ayenku'tîuya'nîkon pepin. Anî' ewomî ya carneiroyamî' ko'manto' kurarari ta, mana'ta yai pra, mîikîrî wanî ama'ye' pe. Carneiroyamî' yama'runpai eewomî mîrîrî. ² Tîise carneiroyamî' esa' ewomî mana'ta yai pu'kuru. ³ Mana'ta era'manenya mana'ta yarakkanmoka carneiroyamî' esa' ewonto'pe. Moropai carneiroyamî' esa'ya tekînon yanno tiwin pî', to' ese' pî'. Imaimu epu'tî to'ya. Iipia to' iipî. Moropai to' yari'ya parî' yuwai. ⁴ Tekînon yari'ya. To' rawîrî attî moropai ite'ma'pî pî' to' wîti, imaimu pî' tesa'kon pe epu'tî tîuya'nîkon ye'nen. ⁵ Tînepu'tîkon pepin pemonkon ye'ma'pî pî' to' wîti pepin. Imaimu pî' tiaron pe epu'tî to'ya moropai iipiapai to' epe.

Mîrîrî warantî Jesusya fariseuyamî' yeurîma'pî. ⁶ Mîrîrî carneiroyamî' pantoni ekaremekî'pî Jesusya to' pî' tîise o'non ye'ka pe tenupaiya'nîkon epu'tî to'ya pra awanî'pî.

⁷ Inî'rî Jesusya ta'pî: —A'kî, uurî mana'ta, carneiroyamî' ewonto' warainon. ⁸ Tiaronkon iipî'pî urawîrî Paapa maimu pe pra, tîise ama'ye'kon iipî warantî. Carneiroyamî' anama'runpapai ama'ye'kon wanî warantî, pemonkonyamî' yaka'mapai to' wanî'pî, inkamoro yenku'tî. Tîise Paapa pemonkonyamî'ya pu'kuru to' maimu eta pra awanî'pî. ⁹ Uurî wanî mana'ta warantî, pemonkonyamî' man carneiroyamî' warantî. Uwenairî anî' ewomî ya, tîpîika'tito' ton eporîiya î' ton pra awanî pepin. Morî pe eewomî moropai eepa'ka tîiwanmîra tekkari ton eporîiya. ¹⁰ Ama'ye' wanî carneiroyamî' anama'runpapai. To' yama'runpapai moropai to' tî'kaiya. Mîrîrî warantî pra uu'sa'. Uurî uu'sa' sîrîrî enen upemonkonyamî' ko'manto' ton tîise, morî pe to' ko'manto'pe, sîrîrî tîpose tîiko'mamî'pîkon yentai.

¹¹ Uurî carneiroyamî' era'manen warainon morî. Uurîya uuko'manto' tîrî carneiroyamî' pîika'tito'peuya. ¹² Tiaron pemonkon wanî ya, carneiroyamî'

esa' pe pra, tîise carneiroyamî' esa' poitîrî pe, teeseka'nunkai carneiroyamî' pîika'tiyya pepîn, imîrî pe pra to' wanî ye'nen. O'ma' carneiro yapi'nen kaikusi îipî era'ma tîuya ya, eepe. Moropai o'ma'ya carneiroyamî' pîrai'pîka moropai tiaron yapisiyya. ¹³ Carneiroyamî' era'manen epe maasa pra carneiroyamî' esa' pia teesenyaka'masen pe tîwanî ye'nen. Itekînnan pe pra carneiroyamî' wanî. To' pînînmaiya pepîn.

¹⁴ Uurî man mîrîrî warantî pra. Carneiroyamî' esa' warainon uurî, morî. Upemonkonoyamî' epu'nen uurî tamî'nawîrî. Moropai upemonkonoyamî'ya uyepu'tî tesa'kon pe wanî. ¹⁵ Mîrîrî warantî Paapaya uyepu'tî tamî'nawîrî. Moropai Paapa epu'nen uurî. Moropai uuko'manto' tîrîuya upemonkonoyamî' ton pe, inkamoro pîika'tîto'peuya. ¹⁶ Tiaronkon upemonkonoyamî' man tarîronkon pepîn. Moropai inkamoro nîrî enepîuya e'pai awanî uupia, tarîronkon pokonpe. Moropai umaimu eta to'ya kupî sîrîrî. Awanî kupî sîrîrî tiwinan upemonkono pe to' ena moropai tiwinan uurî to' esa'. ¹⁷ Uuwarîrî enen e'to' tîrîuya kupî sîrîrî. Moropai uusa'manta e'mî'sa'kato'pe enen. Mîrîrî wenai uyunya u'nînma. ¹⁸ Anî'ya uwî pepîn itu'se pra wanî tanne. Isa'mantapai wai. Uuwarîrî e'tîrî, uusa'mantato'pe. Moropai uuwarîrî e'mî'sa'ka kupî sîrîrî uusa'manta tîpo. Mîrîrî warantî e'to'pe kai'ma Uyunya uyarima'pî —ta'pî Jesusya.

¹⁹ Judeuyamî' esiyu'pîti'pî inî'rî Jesusya tenupato'kon pî'. Se' kaisarî pra to' esenumenka'pî Jesus pî'. ²⁰ —Î' wani' awanî ye'nen imaimu eta pî' aako'mamîkon —ta'pî tiaronkonya. —Aataka'masa'kon mîrîrî. O'ma' yense' pe man —ta'pî to'ya. ²¹ Tîise tiaronkonya ta'pî: —Kaane, imariwa'ka'pan yeseru yairî pra uyenupaiya'nîkon mîrîrî. Moropai imariwa'ya anî' kupî pepîn meruntî ke enkaru'nan yenu konekato'peiya —ta'pî to'ya.

Judeuyamî'ya Jesus Kupî Pepîn Innape

²² Mîrîrî tîpo teserukon yawîrî Judeuyamî' eperepî'pî Jerusalém po epîremanto' yewî' ekareme'se inî'rî Paapa yewî' pe teepîremato'kon wenai, kono' yai awanî'pî. ²³ Jesus asarî'pî Judeuyamî' epîremato' iwa'to' ta itese' Salomão pata'se'. ²⁴ Iwoi Judeuyamî' eperepî'pî. Ipî' ta'pî to'ya: —Î' wani' awanî ye'nen anna yaka'ma pî' aako'mamî? Paapa nîmenka'pî pe awanî ya, aronne esekareme'kî innape epu'to'pe annaya —ta'pî to'ya. ²⁵ Jesusya ta'pî: —Aasîrî esekaremekî'pî apî'nîkon, tîise innape ukupîya'nîkon pra awanî'pîkon. Uyun ese' yai unkoneka'pîya uyekaremekî mîrîrî, anî' pe wanî. ²⁶ Tîise innape ukupîya'nîkon pra awanî, maasa pra uyekînnon carneiroyamî' kore'tawonkon pepîn amîrî'nîkon. Upemonkono pe pra awanîkon. ²⁷ Uyekînnonya umaimu epu'tî tesa'kon maimu pe. To' epu'nen uurî uyekîn pe. Uwenairî to' wîti. ²⁸ Ipatîkarî to' ko'manto' ton tîrîuya. Ipatîkarî to' ko'mamî, to' sa'manta pepîn, Paapa piapai to' ko'mamî pepîn tiwin kin. Uyenyâ' to' wanî moropai uyenyâ pai anî'ya to' mo'ka pepîn. ²⁹ Uyunya to' tîrî'pî uupia. Uyun yentainon ton pra man. Uyun yenyâ' to' wanî moropai itenya pai anî'ya to' mo'ka pepîn. ³⁰ Uurî moropai Uyun tiwinan. ³¹ Mîrîrî taiya pî' Judeuyamî' ekore'ma'pî. Inkamoro tî'kon yanumî'pî Jesus wîikonpa. ³² Mîrîrî pî' Jesusya ta'pî: —Tu'ke ite'ka morî ku'sau'ya ya Uyun meruntîri ke. O'non unkoneka'pî wenai uwî yu'se awanîkon? ³³ Judeuyamî'ya ta'pî: —Morî konekasa'ya wenai awî annaya pepîn, tîise

imakui'pî pe eeseurîmasa' ye'nen Paapa pî'. Amîrî pemonkon. Tîise pemonkon pe si'ma Paapa pe awanî kai'ma eeseurîma. Imakui'pî mîrîrî — ta'pî to'ya. ³⁴ Jesusya ta'pî: —Awe'menukasa' man Paapa kaaretarî pî' see warantî. Pemonkonyamî' pî' ta'pîiya:

“Yepotorî Wannî warainokon amîrî'nîkon”.

Sl 82.6

³⁵ Paapa maimu mîrîrî. Yairî pra man taa pepîn. Mîikîrî Paapa maimu menukatîponya ta'pî tiaronkon pemonkonoyamî' pî' Paapa warantî awanîkon. ³⁶ I' wani' awanî ye'nen imakui'pî pe eseurîman pî' nai, taaya'nîkon upî', uurî Paapa munmu tauya wenai? Paapa nîmo'ka'pî uurî tímîrî pe, Paapa naipontî'pî uurî. ³⁷ Uyun nîkupî pî' esenyaka'ma pra awanî ya, umaimu kî'kupî innape. ³⁸ Tîise uyun nîkupî pî' esenyaka'ma era'maya'nîkon ya, innape unkupî'pî ku'tî. Umaimu anku'pai pra awanîkon ya innape, mîiwîni tîise unkoneka'pî ku'tî innape. Uurî pia Paapa ko'mamî, moropai Paapa pia uuko'mamî ku'tî innape —ta'pîiya to' pî'. ³⁹ Mîrîrî pî' to' ekore'ma'pî inî'rî. Yapísí yonpa'pî to'ya. Tîise to' piapai attî'pî.

⁴⁰ Jordão ratai pona attî'pî, e'mai' pe João Batistaya pemonkonyamî' yepatakona'pî pata'pî ya'. Moro aako'mamî'pî. ⁴¹ Arinîkon pemonkonyamî' wîtî'pî iipia. Ta'pî to'ya: —Anî'ya ikupî eserîkan pepîn konekaiya pra João nurî'tî wani'pî, tîise inekaremekî'pî Jesus pî' man innape, tamî'nawîrî. ⁴² Miarî arinîkonya ikupî'pî innape.

11

Lázaro Sa'manta'pî

¹ Warayo' wani'pî pri'ya pra, itese' Lázaro. Mîikîrî ko'mamî'pî Betânia pata po, manni' Maria, Marta ko'manto' ya'. ² Manni' Maria itenaru, mîikîrî Jesus puu karapaimatîpon kara' ke moropai i'pu ya'mananîpî'pîiya típu'pai si'po ke. Mîikîrî pii enasa' wani'pî pri'ya pra. ³ Lázaro yenaru'tononya tímaimukon yarima'pî Jesus pia. —Anna yepotorî, tone' anna pii man pri'ya pra, ani'nînma manni' —kai'ma tímaimukon yarima'pî to'ya.

⁴ Jesus pia itekare yarî'pî to'ya. Mîrîrî eta tíuya pe Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Aasa'mantato'pe eeseparantîsa' pepîn mîrîrî. Eeseparantîsa' meruntî ke Paapa wani' epu'to'pe tamî'nawîronkonya, moropai morî pe pu'kuru inmu wani' epu'to'pe to'ya nîrî. ⁵ Kure'ne Lázaro pînînma'pî Jesusya. Moropai itenaru'tonon pînînma'pîiya nîrî, Marta moropai itakon. ⁶ Pri'ya pra Lázaro wani' yekare eta típo, Jesus ko'mamî'pî asakî'ne wei. ⁷ Mîrîrî típo tînenupa'san pî' ta'pîiya: —Aase'nîkon see Judéia pata pona inî'rî. ⁸ Mîrîrî pî' inenupa'sanya ta'pî: —Anna yenupanen, amen awî yu'se Judeuyamî' esanon wani'pî tí' ke Judéia po. Inî'rî itî'pai awanî ka'rî to' kore'ta' ⁹ Panton pe to' maimu yuuku'pî Jesusya. Ta'pîiya: —A'ka pe awanî wei epa'ka pata pai eewomî pîkîrî. A'ka pe awanî tanne asanî ya atare'mon pepîn. ¹⁰ Ewaron ya' pata era'ma pepîn uweiyukon ton pra awanî ya —ta'pîiya. ¹¹ Mîrîrî taa típo inî'rî Jesusya ta'pî to' pî': —Uyonpakon Lázaro we'nannî pî' man, tîise iipia uutî ikuran-tanî'se. ¹² Inenupa'sanya ta'pî: —Uyepotorî, morî pe iwe'nasa' ya, eese'pî'tî pia'tîsa' mîrîrî. ¹³ Lázaro erî'kapî kai'ma to' esenumenkasa' mîrîrî, tîise Lázaro sa'mantasa' pî' Jesus eseurîma kinî tanne. ¹⁴ Mîrîrî ye'nen aronne Jesusya ta'pî to' pî': —Lázaro sa'mantasa' man. ¹⁵ Uwakîrî pe iipia e'sa' pra wai, mîrîrî wenai inî' panpî' innape ukupîya'nîkon kupî sîrîrî. Iipia wîtînpai'nîkon.

Aase'nikon see —ta'p̄iia. ¹⁶ Moropai Tomé tiaron itese' monoi'ya ta'p̄i tonpayamî' p̄i': —Aase'nikon see ipikîrî sa'mantai wîtin ipokonpe —ta'p̄iia.

E'mî'sa'kanto'pe Moropai Enen Ko'mannîto'pe Jesus Wani

¹⁷ To' wîti'p̄i. Moropai to' erepamî'p̄i Betânia pona. Aasîrî Lázaro nurî'tî yu'na'tîsa' to'ya wanî'p̄i asakîrîrî wei kaisarî. ¹⁸ Aminke pra Betânia wanî'p̄i Jerusalém cidaderî p̄i', 3 km. kaisarî. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen arinîkon Judeuyamî' wîti'p̄i Marta, Maria pia to' p̄ika'tîi, to' pirankon sa'mantasa' ye'nen. ²⁰ Jesus erepansa' yekare eta tîuya pe Marta epa'ka'p̄i iipia. Tîise Maria e'nîmî'p̄i wîti ta. ²¹ Ta'p̄i Martaya Jesus p̄i': —Uyenupanen, tarî awe'sa' ya, piipi' sa'manta'p̄i pepîn e'painon. ²² Mîrîrî epu'tî p̄i' wai, sîrîrî pu'kuru î' rî esatiya ya Paapa p̄i' itîriya —ta'p̄iia. ²³ Jesusya ta'p̄i ipî': —Api e'mî'sa'ka pe man. ²⁴ Martaya ta'p̄i: —Epu'tî p̄i' wai. Tiwinano'p̄i wei yai, isa'manta'san kore'tapai apemonkonoyamî' e'mî'sa'ka yai, piipi' nîrî e'mî'sa'ka. ²⁵ Jesusya ta'p̄i: —Uurî e'mî'sa'kanto' moropai enen ko'mannîto'. Innape uku'nen sa'mantasa' ya, mîkîrî ennapamî. ²⁶ Moropai enenankon innape uku'nenan ko'mamî enen ipatikarî. Innape awanî epu'tî p̄i' nan? —ta'p̄i Jesusya ipî'. ²⁷ —Inna uyepotorî —ta'p̄iia. —Paapa nîmenka'p̄i amîrî. Paapa munmu amîrî, manni' ka' poi aapi' ton tarîwaya. Innape akupî p̄i' wai —ta'p̄iia.

Jesus Karau

²⁸ Mîrîrî taa tîpo awenna'po'p̄i wîti ta takon Maria yannoî. Ta'p̄iia Maria p̄i': —Uyenupanenkon erepannî p̄i' man. Ayanno p̄i' man —ta'p̄iia ipî' ama' pe, tiaronkonya eta namai'ma. ²⁹ Mîrîrî eta tîuya pe Maria epa'ka'p̄i ka'ne' pe Jesus pia. ³⁰ Poro po Jesus wanî'p̄i aminke mararî to' ko'manto' p̄i', Marta yarakkîrî teeseporî'p̄i pata'. ³¹ Ka'ne' pe Maria epa'ka' era'ma tîuya'nikon pe Judeuyamî' iipia ereuta'san ipîika'tînenan pe wîti'p̄i ipikîrî. —A'kî —ta'p̄i to'ya, —Uuruwai pona attî moro esewankono'mai ikarunse. ³² Jesus pia teerepamî pe Maria esenumî'p̄i. Moropai ta'p̄iia: —Uyepotorî, tarî awe'sa' ya, piipi' sa'manta'p̄i pepîn e'painon. Ikarawa'p̄i. ³³ Maria moropai Judeuyamî' Maria yarakkîronkon karau era'ma tîuya pe Jesus esewankono'ma'p̄i tewan ya. Kure'ne esewankono'ma'p̄i. ³⁴ Ta'p̄iia to' p̄i': —O'non pata yu'na'tî'piya'nikon? Aase era'mapî'se, Uyepotorî —ta'p̄i to'ya ipî'. ³⁵ Jesus karawa'p̄i. ³⁶ Mîrîrî p̄i' Judeuyamî'ya ta'p̄i: —A'kî, kure'ne isa'manta'p̄i pînînmaiya era'makî. ³⁷ Tîise tiaronkonya ta'p̄i: —Enkaru'nan yenu konekatipon mîserî warayo'. Î' wani' awanî ye'nen isa'manta'p̄i p̄ika'tiia pra awanî'p̄i mîrîrî?

Lázaro E'mî'sa'ka

³⁸ Inî'rî Jesus esewankono'ma'p̄i tewan ya. Eerepamî'p̄i uuruwai pia. A'ta pe awanî'p̄i tî' yai moropai itettapuru wanî'p̄i tî' pe. ³⁹ Jesusya ta'p̄i: —Itettapuru mo'katî. Isa'manta'p̄i yenaru Martaya ta'p̄i: —Uyepotorî, ikî pe aakata'sa' sîrîrî. Asakîrîrî wei kaisarî aako'mansa' —ta'p̄iia. ⁴⁰ Jesusya ta'p̄i ipî': —Aasîrî taa p̄i' wai api' innape ukupîya ya, Paapa meruntîri era'maya, innape nai? ⁴¹ Mîrîrî uuruwai yettapurîka'p̄i to'ya. Moropai ka' tera'ma ye'ka pe Jesus epîrema'p̄i. —Paapa —ta'p̄iia, —Uwakîri pe uaimu eta p̄i' nai. ⁴² Tiwîrî rî umaimu etanen amîrî. Epu'tî p̄i' wai. Tîise uwoi to' mannan wanî epu'tî to'ya pra. Anarima'p̄i pe wanî epu'to'pe to'ya, taa p̄i' wai api'. ⁴³ Mîrîrî taa tîpo, awentaime'p̄i aronne: —Lázaro, epa'kakî. ⁴⁴ Mîrîrîya isa'manta'p̄i epa'ka'p̄i satippe. Yaironpî'sa' pe awanî'p̄i, itenya moropai i'pu

pikîrî, isa'manta'pî yaironto' kamisa ke. Itenpata yettapusa' wani'pî nîri kamisa ke. Jesusya ta'pî: —Yeukatî. Moropai yeuka'pî to'ya.

Jesus Wîi Yu'se Judeuyamî' Wani'
(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Arinikon Judeuyamî' Maria pia iipi'sanya Jesus nîkoneka'pî era'ma'pî. Mîrîrî wenai innape ikupî'pî to'ya. ⁴⁶ Tîise tiaronkon epa'ka'pî. Fariseuyamî' pia to' wîti'pî. Jesus nîkoneka'pî ekaremekî'pî to'ya fariseuyamî' pî'. ⁴⁷ Fariseuyamî' moropai teepîremanan esanon eperepî'pî Judeuyamî' panamanenan yarakkîrî Jesus pî' eseurîmai. Ta'pî to'ya: —O'non ye'ka pe ikupî eserîkan pepîn ku'sa' Jesusya. ⁴⁸ Tîwî ikupî ya tamî'nawîronkonya innape ikupî tesa'kon pe. Moropai mîrîrî wenai Romanoyamî' iipi. Umeruntrîkon mo'ka to'ya. Epîremantô' yewî' soroka to'ya. Moropai upemonkonokon mo'ka to'ya. *Î' kupî e'pai awanî? —ta'pî to'ya.* ⁴⁹ Moropai Caifás eseurîma'pî. Mîikîrî wani'pî teepîremanan esanon yepotorî pe mîrîrî kono' pî'. Mîikîrî eseurîma'pî: —Epu'nenan pepîn amîrî'nîkon —ta'pîiya. ⁵⁰ —Eesenumenkasa'kon pra naatii. Jesus sa'manta e'pai man. Tiwinan sa'manta e'pai awanî tamî'nawîronkon ton pe, Romanoyamî'ya utî'kakon namai iwenai. ⁵¹ Tîiwîrîrî teeseurîma kai'ma eesenumenkâ'pî. Tîise teepîremanan esanon yepotorî pe awanî ye'nen, Paapaya tîmaimu tîrî'pî mîrîrî iipia. Tamî'nawîronkon Judeuyamî' ton pe Jesus sa'manta kupî ekaremekî'pîiya mîrîrî. ⁵² Moropai teken Judeuyamî' ton pe aasa'manta pepîn mîrîrî, tîise pata kaisaronkon ton pe. Paapa munkî pe tîwe'sanon e'parai'pîka'san muurukuntî Jesusya kupî sîrîrî, tîipia tiwinan warantî to' e'to'pe. ⁵³ Moropai mîrîrî warantî Caifás eseurîma tîpo, Judeuyamî' eseka'nunka'pî Jesus wîi yu'se. ⁵⁴ Mîrîrî epu'tî tîuya ye'nen Jesus asarî pra eena'pî aronne Judeuyamî' kore'ta. Attî'pî Jerusalém poi keren rî'pikîron pata pona itese' Efraim. Moro aako'mamî'pî tînenupa'san pokonpe.

⁵⁵ Judeuyamî' epere'to' weiyu wani'pî aminke pra, itese' Páscoa. Mîrîrî pî' enpen tîwanikon ye'nen arinîkon wîti'pî Jerusalém pona irawîrî ikonekai, Moisés nuri'tîya yenupantô' yawîrî. Imakui'pî pe teenasa'kon ye'nen to' wîti'pî e'ronai tesarukon yawîrî. ⁵⁶ Jesus yuwa'pî to'ya moro, tîise eporî to'ya pra awanî'pî. Ipi' to' eseurîma'pî. —Aaipî pepîn ka'rî —kai'ma to' eseurîma'pî. ⁵⁷ Fariseuyamî' moropai teepîremanan esananya tîmaimukon yenpa'ka'pî. O'non pata Jesus ko'mamî epu'nen wani'ya, ekareme'to'peiya, yapisikonpa kai'ma.

12

Betânia Po Jesus Wîti'
(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

¹ Tiwin mia' pona tîmo'tai wei kaisarî Páscoa weiyu rawîrî, Jesus wîti'pî Betânia pona Lázaro ko'mantô' ya'. Mannî' isa'manta'pî pîmî'sa'ka'pî tîuya ko'mantô' ya' attî'pî. ² Entamo'kanto' koneka'pî to'ya moro Jesus ton pe. Marta esenyaka'ma'pî to' yekkarî ton pî' moropai Lázaro ereuta'pî tiaronkon pokonpe Jesus pia. ³ Mariaya kara' yapisî'pî, morî epe'ke itese' nardo. Jesus puu karapaima'pîiya mîrîrî ke. Mîrîrî tîpo i'pu ya'mananî'pîiya tîpu'pai si'po ke. Ipira kara'pî kin a'pusin pe awanî'pî wîtti ta pî'. ⁴ Mîrîrî pî' inenupa'pî itese' Judas Iscariotes eseurîma'pî. Teyatonkon pî' Jesus ekaremekîton mîikîrî. Mîikîrî eseurîma'pî. ⁵ —*Î' wani' awanî ye'nen mîrîrî kara' ke awe'repa pra awanî? —ta'pîiya. —Kure'ne tîniru, tiwin kono' kaisarî esenyaka'man*

yepé' kaisarí ye'ma'pí to'ya e'painon tîruru ke. Mîrîrî tîpîtî e'painon î' ton pînon pia —ta'pîiya. ⁶ Tîise iseruku mîrîrî. Î' ton pînon pí' eesenumenka pepîn. Tîmîrî ton pe itu'se awanî'pí maasa pra ama'ye' pe tîwanî ye'nen. Jesus nenupa'san tînrurî yense' yaanen pe tîwe'sen pe tîwanî ye'nen imo'kapitî'pîiya. ⁷ —Tîwî Maria nîsi —ta'pí Jesusya. —Uusa'manta kupî sîrîrî. Mîrîrî ton pe ukarapaimasai'ya mîrîrî. ⁸ Î' ton pînon man arinîke pu'kuru. Sîrîrî non po to' e'tî'ka pepîn tamî'nawîrî. Tîise uurî, uutî kupî sîrîrî aapiapai'nîkon —ta'pí Jesusya.

Lázaro Wî Yu'se Judeuyamî' Wanî

⁹ Betânia po Jesus wanî epu'tî'pí arinîkon Judeuyamî'ya. Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pí Jesus era'mapî'se moropai isa'manta'pí e'mî'sa'kasa' pí' esenumenkai. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen teepîremasanon esanon wanî'pí Lázaro wî yu'se. ¹¹ Maasa pra iwenai arinîkon Judeuyamî'ya Jesus kupî'pí innape epu'tî tîuya'nîkon ye'nen.

Jerusalém Ta Jesus Ewomî

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Arinîkon pemonkonyamî' epere'sa' wanî'pí festa pí' tîwanîkonpa kai'ma Jerusalém pona. Jesus iipî epu'tî tîuya'nîkon pe iponaya to' wîtî'pí. ¹³ Yu' yare maripa ye' warainon yarî'pí to'ya. Aaipî era'ma tîuya'nîkon pe to' entaimepîtî pia'tî'pí.

—Morî pe man —taa pia'tî'pí to'ya.

—Morî mîserî, yepuru wanî,

Paapa uyepotorîkon naipontî'pí,

Israel ponkon yepotorî pe,

Sl 118.25,26

—taapitî'pí to'ya. ¹⁴ Moropai Jesusya tekîn ton yeporî'pí jumenta more. Ipona eenuku'pí, Paapa maimu e'menukasa' yawîrî. ¹⁵ See warantî awe'menukasa' wanî'pí:

Teesi'nî'se pra e'tî,

Paapa pemonkonoyamî' Sião ponkon,

a'kî, ayesa'kon iipî pe man

jumenta more po

penaronkon ayesa'kon reiyamî' warantî,

Zc 9.9

kai'ma Paapa maimu e'menukasa' wanî'pí.

¹⁶ Tîise mîrîrî yawîrî Jesus wanî epu'tî inenupa'sanya pra awanî'pí. Jesus sa'manta'pí moropai awe'mî'sa'kasa' tîpo neken to' enpenata'pí penaronkon nekaremekî'pí pí'. Moropai mîrîrî yai neken innape mîrîrî yawîrî Jesus wanî'pí epu'tî'pí to'ya.

¹⁷ Moropai arinîkon pemonkonyamî', manni'kan isa'manta'pí Lázaro pîmî'sa'ka Jesusya era'ma'tîponkon eseurîma ko'mannî'pí'pí inkoneka'pí pí'.

¹⁸ Mîrîrî wenai tiaronkon epa'ka'pí Jerusalém yapai Jesus epose isa'manta'pí pemonkon pîmî'sa'kasai'ya etasa' tîuya'nîkon ye'nen. Arinîke to' wanî'pí.

¹⁹ Moropai mîrîrî pí' fariseuyamî' esenumenka'pí tonpayamî' pokonpe. —A'kî, î' ku'sa' pra man —ta'pí to'ya. —Tamî'nawîronkon wîtîn pí' man iipia, uurî'nîkon ton pra. Moropai innape iku'sa' to'ya mîrîrî —ta'pí to'ya.

Gregoyamî' Wanî Jesus Anera'mapai

²⁰ Judeuyamî' festarî pí' tîwanîkonpa tiaronkon gregoyamî' ii'sa' wanî'pí Jerusalém pona nîrî Judeuyamî' yarakkîrî. ²¹ Insanan wîtî'pí eseurîmai Filipe yarakkîrî. Mîikîrî Filipe wanî'pí Galiléia pata yawon Betsaida cidaderî poinon. Mîikîrî pia to' wîtî'pí. —Jesus anera'mapai anna wanî —ta'pí

to'ya. ²² To' nesatî'pî ekaremekî'pî Filipeya André pî' moropai sa'nîrî to' wî'tî'pî ekareme'se Jesus pî'. ²³ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Inna, maasa pra uweiyu erepansa' man. Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe yapurî Judeuyamî' pepînya kupî sîrîrî. Maasa pra ipikku pe Paapaya uyenpo kupî sîrîrî. ²⁴ Ayenku'tîuya pepîn. Trigo yena'pî yu'na'tîsa' pra awanî ya, tiwînsarî aako'mamî. Tîise yu'na'tîsa' ya, moropai ipî'pî katasa' ya, moropai aaro'tasa' ya, kure'ne itîrîiya e'painon. ²⁵ Mîrîrî warantî sîrîrî non po ko'mannîto' pînînma ya tîwîrî e'tî'kan. Tîise sîrîrî non po ko'mannîto' ti'nînmai pra ka' po ipatîkarî ko'mannîto' eporî kupî sîrîrî. ²⁶ Upoitîrî pe e'pai anî' wanî ya, uwenairî aaipî e'pai awanî. Uuko'manto' ya' upoitîrî ko'mamî nîrî. Upoitîrî pe anî' esenyaka'masa' ya, uyunya nîrî yapurî —ta'pî Jesusya.

Tîisa'manta Ekaremekî Jesusya

²⁷ Jesus eseurîma ko'mannîpî'pî: —Uyekaton esewankono'man pî' man. Í' tauya e'painon? Paapa, umo'kakî e'taruma'tîto' winîpai tauya pepîn maasa pra sîrîrî warantî e'taruma'tî iipî'pî uurî. ²⁸ Paapa, ayese' yapurîto'pe tamî'nawîronkonya iku'kî —ta'pî Jesusya. Moropai mai eseta'pî ka' poi. —Aasîrî morî pe uyese' yapurî to'ya awenai moropai inî' panpî' yapurîto'pe to'ya ikupîuya pe wai —ta'pî maiya. ²⁹ Moropai arinîkon Jesus piawonkonya eta'pî mai eseurîma. Mîrîrî ye'nen tiaronkonya ta'pî: —Wara'napi pe man. Moropai tiaronkonya ta'pî: —Inserî eseurîman pî' man yarakkîrî. ³⁰ Jesusya ta'pî to' pî': —Uurî wenai Paapa eseurîmasa' pra man, tîise eeseurîmasa' amîrî'nîkon ton pe innape ukupîkonpa. ³¹ Sîrîrî non po tîiko'mansenon yeseru imakui'pî pe taruma'tîto' weiyu erepansa' man. Moropai sîrîrî imakui'pî yepotorî yenpa'ka Paapaya pe man. ³² Pakî'nan pona u'mî'sa'ka to'ya pe man tîpokapî'se moropai mîrîrî wenai uupia tamî'nawîronkon enepîuya —ta'pîiya. ³³ O'non ye'ka pe tîwî to'ya ekaremekîiya mîrîrî. ³⁴ Tiaronkonya ta'pî ipî': —Paapa kaaretarî po eeseporî ipatîkarî Cristo ko'mamî kai'ma. Tîise amîrîya taa, “Uurî ka' poi iipî'pî pemonkon pe sa'manta kupî sîrîrî pakî'nan po”. Anî' see amîrî, moriya? —ta'pî to'ya ipî'. ³⁵ Jesusya ta'pî to' pî': —A'kaya aye'marîkon weiyu'ma ko'mannîpî mararî. Innape iku'kî sîrîrî ewaron ya', aataka'makon namai. Ewaron ya' eenakon ya, o'non pata attîkon epu'tîya'nîkon pepîn. ³⁶ Tarî wanî tanne aweiyu'manenkon pe innape uku'tî upemonkono pe awanîkonpa, a'ka ta tîiko'mansenon pe awanîkonpa, Paapa epu'nenan pe.

Mîrîrî taa yaretî'ka tîuya pe, Jesus wî'tî'pî to' piapai moropai eesenomî'pî. ³⁷ Tamî'nawîrî mîrîrî ekoneka eserîkan pepîn koneka'pîiya to' nera'makon tonpe. Mîiwîni tîise innape ikupî to'ya pra awanî'pî. ³⁸ Mîrîrî warantî awanî'pî Isaiás nurî'tî nîmenuka'pî yawîrî. Pena Isaiás nurî'tîya ta'pî:

Uyepotorî, anî'ya innape unekaremekî'pîkon ku'sa' pra man.

Tîmeruntîri yenposa' Paapaya,

tîise ikupî to'ya pra man innape

Is 53.1

ta'pîiya. ³⁹ Innape ikupî to'ya eserîke pra awanî'pî. Maasa pra Paapaya to' yenu yenkaru'nannîpî'pî Isaiás nurî'tîya ta'pî yawîrî.

⁴⁰ Paapaya to' yenu yenkaru'nannîpî'pî.

Moropai to' yewan sa'mannî'sai'ya.

Mîrîrî kupî'pîiya era'ma to'ya namai tenukon ke.

Moropai epu'tî to'ya namai tewankon ya'.

Moropai imakui'pî poi to' era'tî namai

moropai to' yepi'tiuya pepîn.

Is 6.10

ta'piya. ⁴¹ Mîrîrî warantî Isaiás nurî'tî eseurîma'pî maasa pra ipîkku pe Cristo e'to' yenpo'pî Paapaya ipî'. Jesus Cristo pî' eeseurîma'pî pena. ⁴² Mîwîni tîise arinîkon Judeuyamî' esanonya innape Jesus kupî'pî Paapa nîmenka'pî pe awanî. Tîise aronne to' esekaremekî pra awanî'pî fariseuyamî'ya tenpa'kakon namai, teepere'to'kon yewî' tapai. ⁴³ Maasa pra tonpakonya tapurîkon yu'se to' wanî'pî Paapaya tapurîkon yu'se tîwanîkon yentai.

⁴⁴ Moropai Jesus entaime'pî: —Innape uku'nen wanî ya, uyarimatîpon kupîiya nîrî innape. ⁴⁵ Uyera'maiya ya, uyarimatîpon era'maiya nîrî. ⁴⁶ Pemonkonyamî' weiyu'manen pe uui'sa' sîrîrî non pona Paapa epu'to'pe to'ya. Moropai innape uku'nen ko'mamî namai ewaron ta, Paapa tepu'se pra uui'sa' sîrîrî. ⁴⁷ Umaimu etanen wanî ya, yawîrî pra aako'mamî tîise, mîkîrî yenumîuya pepîn. Maasa pra pemonkonyamî' taruma'tîi uui'sa' pra wai, tîise to' pîika'tîi uui'pî'pî. ⁴⁸ Tîise anî'ya taasa' ya, ayu'se pra wai, moropai umaimu kupîiya pra wanî ya innape, yapisiîya pra awanî ya, taruma'tîton moro man. Mîrîrî wanî umaimu, eseurîma'pî manni'ya taruma'tî pe man tiwinano'pî wei yai. ⁴⁹ Uuwarîrî eseurîmasa' pra wai. Paapa, uyarimatîponya upanama'pî. “See warantî neken meseurîmai” ta'piya upî'. ⁵⁰ Moropai epu'tî pî' wai imaimuya ipatîkarî pemonkon ko'manto' ton ekaremekî. Mîrîrî ye'nen eseurîma ya, Paapa nekaremekî'pî neken upî' ekaremekîuya.

13

Jesusya Tînenupa'san Puu Rona

¹ Moropai entamo'kanto' rawîrî Páscoa itese' Jesusya tîweiyu erepansa' epu'tî'pî. Sîrîrî non poi tuutî Paapa pia epu'tî'piya. Tîpemonkonoyamî' sîrîrî non ponkon sa'nama'pî'tî'piya moropai sîrîrî í' kai'ma inkamoro sa'nama tiuya yenpo'piya tîisa'manta pîkîrî.

² Jesus wanî'pî tînenupa'san pokonpe entamo'kanto' pî'. Makuiya teesenu-menkato' tîisa' wanî'pî Judas pia, Simão Iscariotes munmu pia. Teyatonon pî' Jesus ekaremekî pî' eesenumenka emapu'tî'pî Makuiya. ³ Moropai Jesusya epu'tî'pî tunya tamî'nawîron rumakasa' tenya'. Moropai tui'pî'pî Paapa piapai epu'tî'piya. Paapa pia tîwenna'po kupî epu'tî'piya. ⁴ Tamî'nawîrî mîrîrî epu'tî tiuya pe Jesus e'mî'sa'ka'pî, tîpon mo'ka'piya, moropai ta'san yewa'tî'piya. ⁵ Mîrîrî tîpo tuna kamo'piya pisa ya' moropai tînenupa'san puu rona pia'tî'piya moropai ya'mananîpî'piya ta'san yewa'tîsa' ke.

⁶ Moropai Simão Pedro pia eerepansa' ya, Pedroya ta'pî ipî': —Uyepotorî, u'pu ronaya mîrîrî?

⁷ Jesusya yuuku'pî: —Unkupî epu'tîya pra awanî sîrîrî tîise maasa epu'tîya.

⁸ Pedroya ta'pî: —Kane, kane, amîrîya u'pu ronaya e'pai pra man —ta'piya. —A'pu ronauya tîrîya pra awanî ya, upemonkono pe awanî pepîn tarîpai —ta'pî Jesusya.

⁹ Mîrîrî pî' Simão Pedroya ta'pî: —Uyepotorî, moriya u'pu neken kî'ronai tîise uyenya, upu'pai nîrî ronakî.

¹⁰ Jesusya ta'pî: —Tîwe'pîsen wanî nura pe pra, inî'rî awe'pî pepîn tî'pu neken ronaiya. Amîrî'nîkon wanî e'pîsanon warantî morî pe, nura pe pra, tîise tiwinan man imaku'pî pe. ¹¹ (Jesusya epu'tî'pî anî'ya tekaremekî teyatonon pî'. Mîrîrî ye'nen ta'piya mîrîrî tiwinan man imaku'pî pe.)

¹² Jesusya to' puu rona tîpo, tîpon yeka'ma'pîiya moropai eereuta'pî inî'rî tîpata'pî ya'. Moropai to' pî' ta'pîiya: —Î' ku'sau'ya apî'nîkon epu'tî pî' naatî? —ta'pîiya. ¹³ —Anna yenupanen, anna yepotorî taa pî' naatî upî'. Yairî man maasa pra ayepotorîkon pe wanî. ¹⁴ Tîise uuriya, ayepotorîkonya, ayenupanenkonya a'pukon rona pî' man. Mîrîrî warantî ayonpakon puu ronaya'nîkon e'pai awanî. ¹⁵ Anera'matonkon tîrî pî' wai aapia'nîkon, iku'sau'ya warantî ikupîkonpa, ayonpakon yarakkîrî. ¹⁶ Ayenku'tiuya pepin, ipoitîrî wanî pepin tîkaraiwarî yentai. Moropai inarima'pî wanî pepin tarima'tîpon yentai. ¹⁷ Mîrîrî epu'tî pî' naatî tarîpai. Mîrîrî yawîrî ikupîya'nîkon ya, taatausinpai aako'mamîkon.

*Jesusya Teeyatonon Yenya' Tîrumakatîpon Ekaremekî
(Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23)*

¹⁸ Tamî'nawîronkon amîrî'nîkon pî' eseurîma pra wai. Unmenka'san epu'tî pî' wai. Tîise Paapa kaaretarî e'menukasa' yairî e'pai awanî. See warantî awe'menukasa':

Warayo' uyarakkîrî tekkari enapîtîpon enasa' uyeyaton pe. *Sl 41.9*

Mîrîrî warantî awe'menukasa' mîrîrî.

¹⁹ —Mîrîrî ekaremekîuya sîrîrî apî'nîkon awe'kupî pra tîise. Awe'ku'sa' ya, innape ukupîkonpa anî' pe wanî ta'pîiya manni'. ²⁰ Yairî tauya sîrîrî. Morî pe anî' unarima'pî yapisitîpon wanî ya, uurî pu'kuru yapisiya moropai uyapisitîponya uyarima'tîpon yapisi nîrî.

²¹ Mîrîrî taa tîpo, kure'ne Jesus esewankono'ma'pî moropai aronne ta'pîiya: —Innape taa pî' wai. Tiwinan amîrî'nîkon kore'tawonya uyekaremekî kupî sîrîrî uyeyatontonon pî'.

²² Mîrîrî pî' inenupa'san esera'ma'pî, anî' pî' taiya epu'tî to'ya pra awanî'pî. Mîrîrî pî' to' esenumenka'pî kure'ne. ²³ Tiwin inenupa'pî Jesus nîsa'nama ereutasa' wanî'pî Jesus pia. ²⁴ Mîikîrî pî' Simão Pedro esenpinîku'pî, anî' pe awanî ekareme'to'pe Jesusya.

²⁵ Mîrîrî ye'nen aminke pra awe'rennuku'pî Jesus pia moropai ta'pîiya: —Uyepotorî, anî' pe nai? —ta'pîiya.

²⁶ Jesusya yuuku'pî: —Manni' uyu kipîuya moropai iipia tîrîuya, mîikîrî —ta'pîiya. Moropai tiyu yapisi'pîiya moropai ikipî'pîiya tuma ka, itîrî'pîiya Judas pia, Simão Iscariotes munmu pia. ²⁷ Moropai Judasya yapisi'pî. Mîrîrî yapisiya tanne Makui ewomî'pî ya'. Jesusya ta'pî Judas pî': —Ankoneka konekata teesemî'tapai.

²⁸ Tiaronkon iipiwonkonya epu'tî pra awanî'pî, î' taiya pe awanî epu'tî to'ya pra. ²⁹ Tiaronkon esenumenka'pî. Jesus moropai ipemonkonoyamî' tînurî yense' yaanen pe Judas wanî epu'tî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen Jesusya ekaremekî'pî atîto'pe festa yemanne ton yennai ou î' ton pînon pia tîniru tîito'peiya kai'ma tiaronkon esenumenka'pî. ³⁰ Moropai tiyu yapisi' tîpo, Judas epa'ka'pî ka'ne' pe to' kore'tapai. Moropai ewaron pe awanî'pî.

Amenan Unkupîkon Ton Ekaremekî Jesusya

³¹ Judas epa'ka pe, Jesusya ta'pî: —Tarîpai ka' poi iipî'pî pemonkon pe, uurî yapurî pî' pemonkonyamî' man. Moropai Paapa yapurî pî' pemonkonyamî' man uurî wenai. ³² Moropai Paapa yapurî to'ya ya, uurî ekaremekî Paapaya tamî'nawîronkon pî', morî pe wanî ekaremekîiya kupî sîrîrî tîwarîrî.

³³ Unmukuyamî', aapia'nîkon tîko'man pe uuko'mamî pepin. Uyuwaya'nîkon kupî sîrîrî, tîise tauya apî'nîkon. Judeuyamî' esanon pî'

unekaremekî'pî, mîrîrî ekaremekîuya sîrîrî apî'nîkon. O'non pata uutî ya, attîkon eserîke pra awanî.

³⁴ Moropai amenan ankupîkon ton ekaremekîuya sîrîrî. Ayonpakon sa'namatî. Asa'nama'pîuya'nîkon warantî to' sa'namatî. ³⁵ Ayonpakon sa'namaya'nîkon ya, upemonkonoyamî' pe awanîkon epu'tî tamî'nawîronkonya.

Pedro Nekaremekî Ton Ekaremekî Jesusya
(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Simão Pedroya ta'pî ipî': —Uyepotorî, o'non pata pona attî mîrîrî? —ta'pîiya. Jesusya yuuku'pî: —Upîkîrî attî eserîke pra awanî o'non pata uutî ya. Tîise maasa uwenairî attî —ta'pîiya.

³⁷ —Uyepotorî, î' wani' awanî ye'nen awenairî uutî eserîke pra awanî? —ta'pî Pedroya. —Amîrî ton pe uusa'manta eserîke wanî sîrîrî —ta'pîiya.

³⁸ Jesusya yuuku'pî: —Innape nai? Uurî ton pe naka aasa'manta? Ayenku'tiuya pepîn. Kariwana yunkon etun rawîrî, “Unepu'tî pepîn mîikîrî”, taaya kupî sîrîrî. Eseurîwî'ne ite'ka taaya kupî sîrîrî —ta'pîiya.

14

Paapa Pia Wîtinto' Pe Jesus Wani

¹ Moropai Jesusya ta'pî tînenupa'san pî': —Teesewankono'mai pra e'tî. Aasîrî innape Paapa kupî pî' naatî. Uurî nîrî ku'tî innape. ² Maasa pra tu'ke ko'mannîto' moro man Uyun yewî' ta. Î' ton pra awanî ya, tauya nîrî e'painon. Tîise uutî sîrîrî aako'manto'kon ton konekai.

³ Moropai amîrî'nîkon ton pe ikonekasau'ya ya, uupî inî'rî amîrî'nîkon era'mai, uupia aako'mamîkonpa. O'non pata uuko'mamî ya, miarî nîrî uupia aako'mamîkonpa. ⁴ O'non pata uutîto' epu'tî pî' naatî.

⁵ Mîrîrîya Toméya ta'pî Jesus pî': —Uyepotorî, o'non pata pona attî epu'tî annaya pra man. O'non ye'ka pe wîtinto', e'ma epu'to'pe annaya? ⁶ Jesusya yuuku'pî. —Uurî e'ma, innarî, moropai ko'mannîto'. Anî' wîtî pepîn Paapa pia tîwî uurî tîku'se —ta'pîiya. ⁷ —Innape uyepu'tiya'nîkon ya, Uyun nîrî epu'tiya'nîkon. Moropai sîrîrî pata pai innape Paapa epu'tiya'nîkon. Maasa pra aasîrî Mîikîrî era'masa'ya'nîkon.

⁸ Filipeya ta'pî Jesus pî': —Uyepotorî, era'mato'pe annaya Paapa yenpokî. Mîrîrî neken yu'se anna man. ⁹ Jesusya ta'pî: —Pena pata pai uurî wanî apia'nîkon. Mîiwîni tîise Filipe, uyepu'tiya pra nan? Filipe, anî'ya uyera'masa' ya, Paapa nîrî era'masai'ya. Mîrîrî ye'nen î' ton pe Paapa yenpokî taaya manni'? ¹⁰ Paapa ya' uurî wanî moropai uurî ya' Paapa wanî kupîya pra nan innape? —ta'pîiya Filipe pî'.

Moropai tînenupa'san pî' ta'pîiya: —Mîrîrî tauya manni' uwinîpainon pepîn, tîise Paapa, uupia tîko'mansenya itu'se tîwe'to' kupî uurî wenai. ¹¹ Paapa ya' uurî wanî moropai uya' Paapa wanî tauya manni' ku'tî innape. Tîise sa'me awanî ye'nen innape mîrîrî kupîya'nîkon pra awanî ya, innape uku'tî unku'pî wenai. ¹² Ayenku'tiuya pepîn. Anî'ya innape ukupî ya, unku'pî'pî warantî ikupîiya. Moropai unku'pî'pî yentai ikupîiya maasa pra Paapa pia uutî kupî sîrîrî. ¹³ Mîrîrî wenai umaimu pe î' rî anesatîkon tîrîuya apia'nîkon. Mîrîrî ye'nen uurî wenai morî pe Paapa yapurî tu'ke pemonkonyamî'ya. ¹⁴ Moropai tauya inî'rî umaimu pe î' rî anesatîkon, mîrîrî kupîiya.

Morî Yekaton Wannî Iipî Ekaremekî Jesusya

15 U'ninmaya'nikon ya ayaipontítou'ya'nikon yawírí ako'mantí. 16 Moropai Paapa pí' esatíuya sírírí, apanamanenkon ton tiaron, yairon pí' teeseurímasen yarimato'peiya aapia'nikon aako'manto'pe ipatíkarí. 17 Sírírí non po tíiko'mansenonya míikírí yapísí eseríke pra awaní maasa pra era'ma to'ya eseríke pra awaní, epu'tí to'ya pepín. Tíise amírí'níkonya epu'tí maasa pra aako'mamí apokonpe'níkon, ayewankon ya' awaní. 18 Uutí ya, tiwínsarí awe'nímíkon pepín aako'manní'nenkon ton pra, tíise iní'rí enna'po kupí sírírí aapia'níkon. 19 Maasa mararí sírírí pata po tíiko'mansenonya uyera'ma pepín iní'rí. Tíise amírí'níkonya iní'rí uyera'ma kupí sírírí. Moropai iní'rí enen uuko'mamí ye'nen, amírí'níkon ko'mamí nírí enen ipatíkarí. 20 Mírírí wei yai, Paapa pia uuko'mamí epu'tíya'níkon kupí sírírí. Moropai uya' aako'mamíkon, amírí'níkon ya' uuko'mamí warantí. Tiwin e'ní sírírí. 21 Aní' unekaremekí'pí yapísítípon, moropai mírírí unekaremekí'pí yawíron, míikírí u'nínmanen. Míikírí u'nínmanen sa'nama uyunya. Uuríya nírí isa'nama moropai iipia uupí, esekaremekí uyepu'to'peiya, ta'pí Jesusya to' pí'. 22 Míríríya ta'pí Judasya. (Míikírí Judas Iscariotes pepínya, tiaron) Míikíríya ta'pí Jesus pí': —Uyepotorí, o'non ye'ka pe anna pia aai'pí tíise tamí'nawíronkon pemonkonyamí' pia aai'pí pepín? 23 Jesusya yuuku'pí: —Aní'ya u'nínma ya, míikírí ko'mamí unekaremekí'pí yawírí. Uyunya isa'nama, moropai anna erepamí iipia moropai anna ko'mamí iipia —ta'píiya. 24 —Tíise u'nínmanen pepín ko'mamí pepín unekaremekí'pí yawírí. Mírírí unekaremekí'pí uwinípainon pepín tíise Paapa winípainon. 25 Mírírí ekaremekí'píuya akore'ta'níkon waní yai. 26 Tíise panamatón, Morí Yekaton Wanní, Paapa narimatón uyenta, míikíríya amírí'níkon yenupa kupí sírírí tamí'nawíron pí'. Moropai tamí'nawírí unekaremekí'pí pí' ayenpenatanípiya'níkon kupí sírírí. 27 Tíwanmíra awe'to'kon nímíuya aapia'níkon. Mírírí ke arepauya'níkon. Mírírí untírí sírírí non po tíiko'mansenon nítírí warainon pepín. Mírírí ye'nen teesewankono'mai pra e'tí, eranne' pe pra. 28 Uutí sírírí aapiapai'níkon moropai iní'rí enna'po aapia'níkon tauya eta pí' naatí. U'nínmaya'níkon ya, aatausinpakon e'painon. Maasa pra emikku sírírí uyun pia. Míikírí uyun uyentainon. 29 Mírírí ekaremekí'pí wai apí'níkon uutí rawírí. Mírírí yai uutí ya, innape ikupíkonpa. 30 Iní'rí kure'ne eseuríma eseríke pra wai amírí'níkon yarakkírí. Maasa pra sírírí pata esa' iipí kupí sírírí. Míikírí Makuí, uyentainon pepín. 31 Tíise í' rí taa Paapaya ya, mírírí kupíuya, Paapa yapuríuya epu'to'pe tamí'nawíronkon sírírí pata po tíiko'mansenonya. Aase'níkon sírírí pata pai.

15

Uva Ye' Warainon Jesus

1 Mírírí típo Jesusya ta'pí tinenupa'san pí': —Uurí waní uva ye' warantí, yairon. Amírí'níkon waní ipantakon warantí. Moropai Uyun waní iko'manní'nen warantí. 2 Míikírí Uyunya tamí'nawírí ipanta epetakoikon pepín ya'tí moropai ipantakon mararí epetakoikon yapí'kaiya morí pe awe'to'pe, iní' panpí' eepetato'pe. 3 Amírí'níkon waní ipanta yapí'kasa' warantí maasa pra aasírí amírí'níkon enasa' man morí pe, ayenupa-tou'ya'níkon wenai. Imakuí'pí ankupí'píkon mo'kasa' Paapaya —ta'píiya. 4 —Ako'mantí uupia, moropai uuko'mamí aapia'níkon. Irupukon pí' ipanta atapí'sa' pra awaní ya, eepeta pepín. Tíise aako'mamí ya irupukon pí' eepeta.

Mírírí warantí amírí'nikon waní. Upí' aako'mamíkon pra awaní ya, morí pe aako'mamíkon pepín. Morí pe aako'mamíkon eseríke pra awaníkon, a'tu'míra awaníkon ye'nen.

⁵ Uurí uva ye' warainon, amírí'nikon ipantakon warainokon. Aní' ko'mamí ya uupia, moropai iipia uuko'mamí ya, míkíríya morí kupí kure'ne umeruntírí wenai. Tíise uurí ton pra si'ma morí kupíya eseríke pra awaní tiwin kin. ⁶ Ipantakon imo'kasa' awa'pí'tasa' yannuku to'ya. Mírírí soroka to'ya apo' ya' aaranto'pe. Mírírí warantí aní' ko'mamí pra awaní ya uupia, míkírí yenumí Paapaya pe man. ⁷ Aako'mamíkon ya uupia moropai umaimu ko'mamí ya aapia'nikon í' itu'se awe'to'kon esatíya'nikon moropai yapisiya'nikon. ⁸ Kure'ne morí kupíya'nikon ya, amírí'nikon waní upemonkono pe epu'tí tamí'nawíronkonya. Moropai mírírí wenai taa to'ya, "Inna, morí pe Paapa man", taa to'ya. ⁹ Uyunya u'nínma warantí amírí'nikon pínínmauya. Mírírí ye'nen ako'mantí uupia, a'nínmatou'ya'nikon pí' aatausinpakonpa. ¹⁰ Mírírí warantí unekaremekí'pí yawírí aako'mamíkon ya, upí' aatarimakon pepín. A'nínmatou'ya'nikon pí' aako'mamíkon taatausinpai. Mírírí warantí uyun maimu yawírí uuko'mamí ye'nen iipia uuko'mamí moropai u'nínmaia pí' atausinpa. ¹¹ Mírírí ekaremekí'pí' wai apí'nikon aatausinpakonpa uurí atausinpasa' warantí, aatausinpató'kon e'to'pe mífíkírí pra. ¹² Unekaremekí'pí' yawírí iku'tí. Ayonpakon sa'namatí asa'namauya'nikon manní' warantí. ¹³ Aní' sa'manta ya tonpa ton pe, míkírí waní tonpa sa'namanen pe kure'ne. Iní' panpí' tonpa sa'namatí'ya ton pra awaní, mírírí yentainon. ¹⁴ Uyonna pe pu'kuru awaníkon, umaimu yawírí awaníkon ya. ¹⁵ Iní'rí upoitírí tauya pepín apí'nikon maasa pra tíkaraiwaríya í' kupí epu'tí ipoitíríya pepín. Tíise uyonna pe pu'kuru awaníkon maasa pra tamí'nawírí upí' Paapa nekaremekí'pí' ekaremekí'pí'uya apí'nikon. ¹⁶ Amírí'nikonya uurí menkasa' pra man. Tíise uuríya amírí'nikon menka'pí. Moropai ayaipontí'pí'uya'nikon Paapa yeseru ekaremekíkonpa tamí'nawíronkon pí'. Moropai mírírí wenai morí pe to' ko'mamí ipatíkarí. Mírírí warantí awaníkon ya, í' rí anesatíkon tírí Paapaya aapia'nikon. ¹⁷ Mírírí ye'nen anukupíkon ton ekaremekí'pí' sírírí. Ayonpakon sa'namatí.

Jesus Wenáironkon E'taruma'tí Pe Man

¹⁸ Sí'írí non po tílko'mansenonya amírí'nikon kupí ya tewanmakon pe, mírírí warantí uurí kupí'pí to'ya e'mai' pe. Mírírí epu'tí pí' naatii. ¹⁹ Sí'írí non po tílko'mansenon yonpa pe awaníkon ya, asa'namakon to'ya e'painon, tíise to' yonpa pe pra awaníkon maasa pra amo'ka'pí'uya'nikon to' kore'ta pai. Mírírí ye'nen tewanmakon pe amírí'nikon kupí to'ya. ²⁰ Unekaremekí'pí' pí' enpenatati. Ipoitírí waní pepín tíkaraiwarí yentai. Mírírí warantí utaruma'tí to'ya ya, ataruma'tíkon to'ya nírí. Umaimu yawírí to' waní ya, amaimukon yawírí nírí to' waní. ²¹ Tamí'nawírí mírírí kupí to'ya uurí wenai. Maasa pra uyarima'típon, uyun epu'tí to'ya pepín. ²² Uui'sa' pra awaní ya, moropai to' yarakkírí eseurímasa' pra awaní ya, imakui'pí pe tíwaníkon epu'tí to'ya pepín e'painon. Tíise epu'tí to'ya. Mírírí ye'nen, "Imakui'pí pe anna waní epu'tí annaya pra man", taa to'ya eseríke pra awaní. ²³ Aní'ya tewanma pe ukupí ya, Uyun nírí kupíya tewanma pe. ²⁴ To' kore'ta aní'ya ikupí eseríkan pepín ku'sau'ya pra awaní ya, imakui'pí ku'sa' tí'uya'nikon epu'tí to'ya pepín. Tíise unukupí'pí era'ma'pí to'ya. Míiwíni tíise uurí moropai uyun ku'sa' to'ya

tewanmakon pe. ²⁵ Tiiŕe mîrîrî kupî'pî to'ya Paapa maimu e'menukasa' yawîrî to' e'to'pe. Pena Moisésya Paapa maimu menuka'pî see warantî: Í' rî kupî'ya pîn to' winîkî. Mîiwîni tiiŕe tewanmakon pe ukupî to'ya. *Sl*
^{35.19; 69.4}
 taasai'ya.

²⁶ Panamaton iipî pe man. Mîikîrî Yekaton Wannî, Innape teeseurîmasen, Paapa piapai tui'sen. Mîikîrî yarimauya kupî sîrîrî Paapa piapai aapia'nîkon moropai uyeseru pî' ayenpenatanîpîiya'nîkon kupî sîrîrî. ²⁷ Moropai amîrî'nîkon nîrî eseurîma kupî sîrîrî uyeseru pî' maasa pra uyarakkîrî aako'manpîtî'pîkon ayenupakon pia'tî'pîuya pata pai sîrîrî tîpose.

16

¹ Moropai Jesusya ta'pî to' pî': —Mîrîrî ekaremekî'pîuya apî'nîkon innape Paapa ku'to'ya'nîkon kupî'ya'nîkon namai tiwî. ² Teepere'to'kon yewî'kon tapai amîrî'nîkon yenpa'ka to'ya kupî sîrîrî. Moropai inî' panpî' ikupî to'ya. Maasa awî tîuya'nîkon yai, Paapa wakîrî pe awanî kai'ma to' esenumenka kupî sîrîrî. ³ Mîrîrî warantî ataruma'tîkon to'ya kupî sîrîrî, maasa pra uurî moropai uyun epu'tî tîuya'nîkon pra awanî ye'nen. ⁴ Aasîrî mîrîrî ekaremekî'pîuya apî'nîkon. Moropai mîrîrî koneka to'ya yai, awenpenatakon kupî sîrîrî.

Morî Yekaton Wannî Esenyaka'mato'

E'mai' pe upemonkono pe amîrî'nîkon ena pia'tîsa' pe mîrîrî ekaremekî'uya pra wanî'pî. Maasa pra aapia'nîkon uurî wanî ye'nen. ⁵ Tiiŕe uutî kupî sîrîrî uyarima'tîpon pia. Mîiwîni tiiŕe uyekaranmapoya'nîkon pra naatîi. Anî'ya “O'non pata pona attî?” taa pra awanî, tiwin kin. ⁶ Mîrîrî ekaremekî'uya ye'nen, eesewankono'masa'kon kure'ne. ⁷ Tiiŕe yairî tauya sîrîrî. Uutîsa' ya, morî pe awanî kupî sîrîrî aapia'nîkon. Uutîsa' pra awanî ya, panamatonkon iipî pepîn aapia'nîkon. Tiiŕe uutîsa' ya, mîikîrî yarimauya aapia'nîkon. ⁸ Mîikîrî iipî non po tîiko'mansenon pia. Aaipî ya, to' pî' ekaremekî'ya. Imakui'pî pe to' wanî ekaremekî'ya kupî sîrîrî. Moropai í' pe yairon wanî ekaremekî'ya. Moropai Paapaya to' yenumî kupî ekaremekî'ya kupî sîrîrî. ⁹ Moropai ekaremekî'ya yairî pra to' wanî imakui'pî tînkupî'pî pî' maasa pra innape ukupî to'ya pra awanî. ¹⁰ Moropai ekaremekî'ya yairî pra to' esenumenka yairon pî'. Maasa pra ka' pona uutî, tarî uyera'maya'nîkon pepîn inî'rî. Mîrîrî yai Paapaya uyapîsî morî pe, iwakîrî pe. Mîrîrî wenai yairon pe wanî epu'tî to'ya. ¹¹ Moropai Paapaya imakui'pî taruma'tî ekaremekî'ya maasa pra aasîrî Paapaya imakui'pî yepotorî, Makui, taruma'tî pe man. ¹² Inî' panpî' anekareme'pai wai apî'nîkon tiiŕe sîrîrî yapîtanîpîiya'nîkon pepîn. ¹³ Tiiŕe Mîikîrî, yairon pî' teeseurîmasen erepansa' ya, tamî'nawîrî yairon Paapa piapainon pî' ayenupaiya'nîkon. Tîiwarîrî eeseurîma pepîn tiiŕe tîneta'pî ekaremekî'ya moropai awe'kupîton maasa ekaremekî'ya nîrî. ¹⁴ Uyapurîiya, maasa pra uwinîpainon tîneta'pî pî' eeseurîma. ¹⁵ Tamî'nawîrî Paapa wanî manni' itesa' pe, uurî nîrî itesa' pe. Mîrîrî ye'nen tauya, uwinîpainon tînapîsî'pî, aapia'nîkon itîrî Morî Yekaton Wannîya, unekaremekî' ekaremekî'ya apî'nîkon.

Esewankono'manto' Moropai Atausinpanto'

¹⁶ Maasa mararî tîiko'manse uyera'maya'nîkon pepîn moropai inî'rî mararî tîiko'manse tîpo uyera'maya'nîkon. ¹⁷ Mîrîrîya inenupa'san esekaranmapo'pî tîpî'nîkon: —Í' taiya pe awanî mîrîrî? “Maasa mararî uyera'maya'nîkon

pepîn moropai inî' aako'mamîkon tîpo, uyera'maya'nîkon inî'rî," ta'pîiya sa'rî. Moropai taiya nîrî: "Uutî uyun pia ye'nen uyera'maya'nîkon pepîn." Î' taiya pe awanî? —ta'pî to'ya. ¹⁸—Maasa mararî tîpo ta'pîiya sa'rî î' taiya pe awanî epu'tî pra man mîrîrî. Mîrîrî warantî to' eseurîma'pî tîwarîrî'nîkon.

¹⁹ Tîpî' anekaranmapopai to' wanî epu'tî'pî Jesusya. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya to' pî': —Maasa mararî uyera'maya'nîkon pepîn taa pî' wai moropai inî'rî maasa uyera'maya'nîkon inî'rî taa pî' wai. Î' taiya pe awanî? —ta'pîiya to' pî'. ²⁰—Innape taa pî' wai apî'nîkon. Akaraukon kupî sîrîrî tîise non po tîiko'mansenon atausinpa. Eesewankono'makon tîise mîrîrî eesewankono'mato'kon era'tî inî'rî aatausinpato'kon pe moropai aatausinpakon. ²¹ Wîrî' mîikîrî tînre esenpo kupî ya, eesewankono'makoi. Maasa pra tîwe'taruma'tî weiyu eseposa' ye'nen. Tîise tînre esenposa' tîpo, inî'rî tîwe'taruma'tîto' pî' awenpenata pepîn. Tîise more esenposa' pî' aatausinpa. ²² Mîrîrî warantî awanîkon. Eesewankono'man pî' naatîi tîise inî'rî ayera'mauya'nîkon moropai aatausinpakon kupî sîrîrî. Mîrîrî aatausinpato'kon mo'ka anî'ya eserîke pra awanî.

²³ Mîrîrî yai uyekaranmapoya'nîkon pepîn. Ayenku'tîuya'nîkon pepîn. Î' rî anesatîkon Paapa pî' itîrîiya aapia'nîkon upemonkono pe awanîkon ye'nen. ²⁴ Sîrîrî tîpo see Paapa pî' esatîya'nîkon pra awanîkon. Upemonkono pe si'ma esatî moropai yapîsiya'nîkon. Mîrîrîya kure'ne aatausinpakon. Aatausinpato'kon wanî tîwîrî, mîîpîkîrî pra.

Imakui'pî Yentai Jesus Wanî

²⁵ Mîrîrî ekaremekî pî' wai panton pe, aronne pra. Tîise maasa uweiyu eseporî kupî sîrîrî. Mîrîrî yai ekaremekîuya pepîn panton pe tîise aronne ayekaremekîuya'nîkon Paapa pî'. ²⁶ Mîrîrî weiyu yai, Paapa pî' esatîya'nîkon aawarîrî'nîkon uyese' yai upemonkono pe awanîkon ye'nen. Paapa pî' esatîuya pepîn amîrî'nîkon ton pe. ²⁷ Maasa pra Paapaya asa'namakon. Asa'namaiya'nîkon maasa pra uyapuriya'nîkon ye'nen moropai innape ukupî'pîya'nîkon, Paapa winîpainon pe. ²⁸ Paapa piapai iipî'pî uurî, sîrîrî non pona. Moropai inî'rî sîrîrî non nîmîluya kupî sîrîrî. Enna'po kupî sîrîrî Paapa pia.

²⁹ Mîrîrî pî' inenupa'sanya ta'pî ipî': —Aronne eseurîman pî' nai tarîpai, panton pe pra —ta'pî to'ya. ³⁰—Tamî'nawîron epu'tî pî' nai epu'tî pî' anna man tarîpai. Î' tiaronkon esenumenka epu'tî pî' nai ayekaranmapo to'ya pra tîise. Mîrîrî wenai Paapa winîpaino pe awanî kupî pî' anna man innape. ³¹ Jesusya to' maimu yuuku'pî: —Tarîpai innape naka ukupî pî' naatî? —ta'pîiya to' pî'. ³²—Maasa panpî' amîrî'nîkon e'tîrika kupî sîrîrî. Maasa pu'kuru pra attîkon kupî sîrîrî ayewî'kon ta, unîmîya'nîkon kupî sîrîrî tiwinsarî. Mîîwîni tîise tiwinsarî uuko'mamî pepîn maasa pra uyun wanî uupia. ³³ Mîrîrî ekaremekî pî' wai tîîwanmîra awanîkonpa Paapa winîkîi, uponaron pe awanîkon ye'nen. Tarî sîrîrî non po imakui'pîya ataruma'tîkon, tîise meruntî ke e'tî. Maasa pra imakui'pî yentai wanî'pî.

17

Paapa Yarakkîrî Jesus Eseurîma

¹ Mîrîrî taa tîpo, Jesusya tenu yanumî'pî ka' yekaya. Moropai eepîrema'pî. Paapa pî' ta'pîiya:

—Paapa, uweiyu eseposa' man. Ipikku pe e'to' yenpoki, ipikku pe awe'to' yenpoto'peuya. Morí pe pu'kuru awaní, meruntí ke awaní epu'to'pe tamí'nawíronkonya. ² Tamí'nawíronkon pemonkonyamí' esa' pe ukupí'píya. Ukupí'píya antíri'pí tító'peuya upemonkonoyamí' pia ipatíkarí to' ko'manto'pe. ³ Sírírí enen ko'manníto' ipatíkaron waní amírí epu'to'pe to'ya. Amírí tiwinan Paapa, yairon, tiaron ton pín. Moropai uurí Jesus Cristo epu'to'pe to'ya, anarima'pí sírírí non pona. Mírírí epu'tí to'ya ya, enen to' ko'mamí ipatíkarí. ⁴ Esenyaka'mato' pe antíri'pí aretí'ka'píuya. Mírírí wenai meruntí ke awaní, morí pe awaní yenpo'píuya tamí'nawíronkon pí'. ⁵ Paapa, aapia waní tanne morí, meruntí tíkí uupia itírí'píya warantí moro aapia waní yai, pata ekoneka pra tíise.

⁶ Sírírí non po tíiko'mansenon kore'tapai apemonkonoyamí' mo'ka'píya. Inkamoro tíri'píya uupia. To' pí' ayeseru ekaremekí'píuya ayepu'to'pe to'ya. Moropai amaimu yawírí to' e'sa' man. ⁷ Tarípai epu'sa' to'ya, tamí'nawírí unekaremekí'pí, tamí'nawírí unkupí'pí waní awinípaino pe. ⁸ Maasa pra upí' anekaremekí'pí ekaremekí'pí wai to' pí'. Moropai etasa' to'ya. Innape see awinípainon pe waní epu'tí to'ya. Moropai uyarima'píya ku'sa' to'ya innape.

⁹ To' pona epírema sírírí maasa pra apemonkono pe to' waní ye'nen. Tamí'nawíronkon non po tíiko'mansenon pona epírema pepín tíise manni'kan antíri'san neken pona epírema. ¹⁰ Tamí'nawíronkon upemonkonoyamí' waní apemonkono pe moropai apemonkonoyamí' nírí waní upemonkono pe. Moropai inkamoro wenai morí pe pu'kuru waní, meruntí ke waní epu'tí tamí'nawíronkonya. ¹¹ Sírírí non po uuko'mamí pepín iní'rí. Uutí kupí sírírí aapia. Tíise inkamoro apemonkonoyamí' ko'mamí tarí. Paapa, morí aní' warainon pepín, inkamoro ko'manní'kí. Ameruntíri ke to' ko'manní'kí, uupia tíisa'ya manni' ke to' píika'tíkí tiwin to' ko'manto'pe, tiwin ko'manní manni' warantí. ¹² To' yarakkírí waní ya, to' ko'manní'pí'píuya, ameruntíri ke. Mírírí ameruntíri antíri'pí ke to' ko'manní'pí'píuya. Moropai aní' ataka'ma pra man, tíise tiwinan neken aataka'maton. Innape awaní'pí, amaimu e'menukasa' yawírí aataka'ma'pí. ¹³ Tarípai uutí sírírí aapia, moropai mírírí warantí tauya tarí si'ma inkamoro upemonkonoyamí' atausinpató'pe kure'ne, mii pikírí pra. Uurí atausinpa warantí to' atausinpató'pe. ¹⁴ Anekaremekí'pí ekaremekí'píuya to' pí'. Moropai non po tíiko'mansenony a tewanmakon pe to' ku'sa', maasa pra tonpakon pe pra to' waní ye'nen, uurí warantí, tonpakon pe pra. ¹⁵ Sírírí pata yapai to' mo'kaki tauya pepín. Tíise esatíuya to' ko'manní'kí Makuíya to' yapisi namai. ¹⁶ Non po tíiko'mansenon yonpa pepín uurí. Mírírí warantí to' yonpa pe pra nírí upemonkonoyamí' man. ¹⁷ Inkamoro yenupakí amaimu pí', apemonkono pe to' e'to'pe imakuí'pí tíku'se pra. Maasa pra amaimu waní yairon pe. ¹⁸ Uyarima'píya warantí non pona, to' yarimauya pe wai pata poro. ¹⁹ Insanan ton pe eturumaka sírírí aapia. Innape insanan upemonkonoyamí' nírí eturumakato'pe aapia, to' yaipontípa apoitírí pe.

²⁰ Insanan pona neken epírema pepín, tíise tiaronkon pona innape akupítonkon pona, insanan maimu wenai. Inkamoro pona nírí epírema sírírí. ²¹ Esatíuya tamí'nawíronkon upemonkonoyamí' e'to'pe tiwin. Paapa, uurí ya' amírí waní warantí moropai amírí ya' uurí waní warantí to' ku'kí uurí'níkon ya' to' e'to'pe. Tiwin to' ko'manto'pe tamí'nawíronkon non

po tũko'mansenonya uyarima'p̄iya ku'to'pe innape. ²² Ip̄ikku pu'kuru e'to', antĩrĩ'p̄i uupia, mĩrĩrĩ ke to' repa'p̄iuya tiwin to' e'to'pe, tiwin e'nĩ warantĩ. ²³ Uuko'mamĩ to' pia moropai aako'mamĩ uupia. Mĩrĩrĩ ya tiwin pu'kuru to' wanĩ. Mĩrĩrĩ warantĩ non po tũko'mansenonya epu'tĩ uyarima'tĩpon amĩrĩ moropai upemonkonoyamĩ 'yu'se awanĩ, uyu'se awanĩ warantĩ. ²⁴ Inkamoro antĩrĩ'san. Moropai uupia upata ya' to' ko'mamĩ 'yu'se wai. Moropai morĩ uyeseru antĩrĩ'p̄i era'ma to'ya. Morĩ uyeseru tĩrĩ'p̄iya maasa pra u'nĩnma'p̄iya pena pata pai pata ekonekasa' rawĩrĩ. ²⁵ Paapa, yairon amĩrĩ. Non po tũko'mansenonya ayepu'tĩ pep̄in, tũse ayepu'tĩ p̄i' wai. Moropai insanan unenupa'sanya epu'tĩ uyarima'tĩpon pe awanĩ. ²⁶ Ayaseru ekaremekĩ p̄i' wai to' p̄i' moropai mĩrĩrĩ p̄i' uuko'mamĩ tiaronkon sa'namato'pe to'ya u'nĩnmaya warantĩ. Moropai uuko'manp̄itĩ inkamoro kore'ta, to' yewan ya' tiwin e'nĩto'pe.

Mĩrĩrĩ warantĩ Jesus ep̄irema'p̄i, Paapa yarakkĩrĩ eeseurĩma'p̄i.

18

Jesus Yapisĩ To'ya

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Teep̄irema tĩpo, Jesus epa'ka'p̄i tĩnenu'pa'san yarakkĩrĩ moropai iwĩtĩ rukku'nĩtĩ'p̄i to'ya, Cedrom itese'. Moro iratai po Oliveira ye'ka wanĩ'p̄i. Miarĩ tĩnenu'pa'san pokonpe eewomĩ'p̄i. ² Mĩrĩrĩ Oliveira ye'ka epu'tĩ'p̄i Judasya iteyatonon p̄i' Jesus ekareme'nenya. Epu'tĩ'p̄iuya maasa pra miarĩ Jesusya tĩnenu'pa'san muurukuntĩp̄itĩ'p̄i. ³ Mĩrĩrĩ ye'nen moro Oliveira ye'kana' Judas erepamĩ'p̄i. Ep̄iremanto' yewĩ' era'manenon enepĩ'p̄iya moropai tiaronkon enepĩ'p̄iya. Teep̄iremasanon esanon moropai fariseuyamĩ' narima'san, arinĩke to' wanĩ'p̄i. Tĩkasuparaikon moropai tĩtaikapukon moropai tĩweiyukon, tĩ'kuma'tukon ke to' erepamĩ'p̄i. ⁴ Jesus epa'ka'p̄i to' ponaya moropai to' ekaranmapo'p̄iuya, tamĩ'nawĩrĩ ĩ' kupĩ to'ya tĩp̄i' epu'tĩ'ma. Ta'p̄iuya to' p̄i': —Anĩ' yuwaya'nikon? —ta'p̄iuya. ⁵ Inkamoroya yuuku'p̄i: —Jesus, Nazaré pon —ta'p̄i to'ya. —Uurĩ mĩĩkĩrĩ —ta'p̄iuya. (Judas, iteyatonon p̄i' Jesus ekareme'nen, mĩĩkĩrĩ wanĩ mĩrĩrĩ inkamoro pokonpe.) ⁶ Uurĩ mĩĩkĩrĩ, taasa' Jesusya pe, inkamoro atarima'p̄i moropai to' esenumĩ'p̄i non pona. ⁷ Moropai inĩ'rĩ Jesusya to' ekaranmapo'p̄i: —Anĩ' yuwaya'nikon? —ta'p̄iuya to' p̄i'. —Jesus, Nazaré pon —ta'p̄i to'ya. ⁸ —Uurĩ mĩĩkĩrĩ tauya sa'rĩ. Uurĩ yuwaya'nikon ya, moriya tĩwĩ insanan unenupa'san nĩtĩ —ta'p̄i Jesusya to' p̄i'. ⁹ Mĩrĩrĩ ta'p̄iuya tĩmaimu yawĩrĩ awe'ku'to'pe manni' Paapa nĩtĩrĩ'san ko'mannĩ'p̄i'p̄iuya anĩ' ataka'ma pra man ta'p̄iuya ne'tikini. Innape tĩmaimu e'to'pe taiya mĩrĩrĩ warantĩ. ¹⁰ Mĩrĩrĩya Simão Pedroya tĩkasuparai mo'ka'p̄i moropai teep̄iremasanon esanon yepotorĩ poitĩrĩ pana ya'tĩ'p̄iya. Mĩĩkĩrĩ ipoitĩrĩ ese' Malco. ¹¹ Mĩrĩrĩ p̄i' Jesusya ta'p̄i Pedro p̄i': —Tĩwĩ akasuparai nĩsi, yeka'makĩ iwon ya' —ta'p̄iuya. —Itu'se Paapa e'to' yawĩrĩ e'taruma'tĩ pep̄in naka? Kaane, e'taruma'tĩ sirĩrĩ Paapa naipontĩ'p̄i pe.

Anás Pia Jesus Yari To'ya

¹² Mĩrĩrĩ tĩpo Jesus yapisĩ'p̄i to'ya, surarayamĩ'ya moropai to' esa'ya, moropai teep̄iremasanon esanon narima'sanya yapisĩ'p̄i, itenya yewa'tĩ'p̄i to'ya. ¹³ Moropai e'mai' pe yari'p̄i to'ya Anás pia. Anás mĩĩkĩrĩ Caifás yawo. Mĩrĩrĩ kono' yai teep̄iremasanon esanon yepotorĩ pe Caifás wanĩ'p̄i. ¹⁴ Mĩĩkĩrĩ Caifásya

Judeuyami' esanon panamasa' wani'pî tiwin warayo' sa'manta yu'se wani tamî'nawîronkon pemonkonyami' ton pe kai'ma to' panamasai'ya wani'pî.

Pedroya Taa, Jesus Unepu'ti Pepin
(Mt 26.57-58,69-70; Mc 14.53-54,66-68; Lc 22.54-57)

¹⁵ Moropai Simão Pedro moropai tiaron inenupa'pîya Jesus wenaima'pî. Mîikîrî tiaron inenupa'pî teepîremasanon esanon yepotorî nepu'tî. Mîrîrî ye'nen atti'pî Jesus pikîrî itewî' poroyi'pîrî pikîrî, ¹⁶ poro po Pedro ko'mamî tanne wîttî woima'tîto' mana'ta pia. Mîrîrîya tiaron inenupa'pî, manni' teepîremasanon esanon yepotorî nepu'tî'pî, mîikîrî enna'po'pî mana'ta piawon wîrî' yarakkîrî eseurîmai. Eeseurîma'pî moropai Pedro ewomî tîrî'pîiya. ¹⁷ Moropai mîikîrî mana'ta piawon wîrî'ya ta'pî Pedro pî: —Mîikîrî warayo' nenupa'pî amîrî? —ta'pîiya. —Kaane, uurî pepin —ta'pî Pedroya. ¹⁸ Mîrîrîya Pedro wîti'pî ipoitîritonon kore'ta apo' pia tiwe'sanon pia. Moropai teepîremato'kon yewî' era'manenan pia. To' atapina'pî tîntîruka'pikon pia, komi' pe pata wani' ye'nen. Satippe Pedro atapina'pî to' pokonpe.

Teepîremasanon Esanon Yepotorîya

Jesus Ekaranmapo
(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Mîrîrî tanne teepîremasanon esanon yepotorîya Jesus ekaranmapo'pî inenupa'san pî' moropai inekaremekî'pî pî'. ²⁰ Jesusya yuuku'pî: —Tamî'nawîronkon pemonkonyami' yeurîmapîti'pîuya aronne, ama' pe pra. Epere'nîto' yewî'kon ta, epîremanto' yewî' ta, to' yenupapîti'pîuya tîmurukun pe awanîkon tanne. Î' tauya pra wani'pî ama' pe. ²¹ Mîrîrî ye'nen î' ton pe uyekaranmapoya? Inkamoro umaimu etatîponkon mekaranmapoi, î' taasau'ya to' pî'. Mîrîrî epu'tî pî' to' man morî pe. ²² Mîrîrî taasa' Jesusya pe, tiwin epîremanto' yewî' era'manenya Jesus yenpatamo'pî. Moropai ta'pîiya: —Î' ton pe see mîrîrî ye'ka pe eseurîman mîrîrî teepîremasanon esanon yepotorî pî'? —ta'pîiya Jesus pî'. ²³ Jesusya yuuku'pî: —Yairî pra eseurîmasa' ya, makai tamî'nawîronkon pî' î' kai'ma eseurîmasa'. Tîise yairî eseurîman pî' wai. Î' wani' awani' ye'nen upa'tîya mîrîrî? —ta'pî Jesusya mîikîrî pî'. ²⁴ Mîrîrîya Anásya Jesus yarima'pî taironpî'se Caifás pia, teepîremasanon esanon yepotorî pia.

Inî'rî Pedroya Taa, Mîikîrî Unepu'ti Pepin
(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Mîrîrî tanne Simão Pedro atapina ko'mannîpî'pî satippe si'ma. Moropai tiaronkon iipiawonkonya ta'pî ipî': —Mîikîrî warayo' nenupa'pî nîrî amîrî ka'rî? Tîise Pedroya ta'pî: —Kaane uurî pepin —ta'pîiya. ²⁶ Mîrîrîya tiwin teepîremasanon esanon yepotorî poitîrîya ta'pî. Mîikîrî pana Pedro na'tî'pî yonpa pe awani'pî. Mîikîrîya ta'pî Pedro pî': —Amîrî ka'rî ayera'mauya ne'tîkini mîikîrî yarakkîrî Oliveira ye'kana' e'nî ne'tîkini —ta'pîiya. ²⁷ Inî'rî Pedroya ta'pî: —Kaane. Mîrîrî pe rî kariwana yunkon e'na'pî.

Pilatosa Jesus Ekaranmapo
(Mt 27.1-2,11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Moropai eerenmapî ya Jesus yarî'pî to'ya Caifás yewî' tapai Governador Pilatos yewî' ta. Tîise Judeuyami' esanon wani'pî ewonpai pra, tiwe'kî'pakon namai Judeuyami' pepin kore'ta. Maasa pra Páscoa entamo'kanto' pî' e'pai

to' wani'pî. Mîrîrî ye'nen to' ewomî pîn. ²⁹ Mîrîrî ye'nen poro pona Pilatos epa'ka'pî to' pia. Moropai ta'pîiya to' pî': —Î' imakui'pî inkupî'pî taaya'nîkon mîrîrî, mîserî nîkupî'pî? —ta'pîiya. ³⁰ Yuuku'pî to'ya. —A'kî, imakui'pî ku'sai'ya pra awani'ya, aapia ene'sa' annaya pepîn e'painon. Tîise imakui'pî kupîtîpon mîserî —ta'pî to'ya. ³¹ Mîrîrî ye'nen ta'pî Pilatosya to' pî': —Amîrî'nîkon mîikîrî yeseru yako'menkati aawarîrî'nîkon moropai itaroma'tîti ayeserukon yawîrî. Tîise yuuku'pî to'ya: —Amîrî'nîkon Romanoyamî'ya ani' wîi me'po annaya tîrî pepîn —ta'pî to'ya. ³² Mîrîrî warantî to' eseurîma'pî mîrîrî, Jesus nekaremekî'pî pî' innape awe'to'pe. Maasa pra î' kai'ma tîisa'manta ekareme'sa' Jesusya wani'pî. ³³ Pilatos ewomî'pî tewî' ta moropai Jesus yanno me'po'pîiya. Mîrîrîya Jesus ekaranmapo'pîiya: —Judeuyamî' esa' amîrî, rei amîrî? —ta'pîiya Jesus pî'. ³⁴ Jesusya yuuku'pî: —Uyekaranmapoya awinîpai ka'rî ou tiaronkonya ekareme'sa' mîrîrî api' —ta'pîiya. ³⁵ Pilatosya ta'pî: —Judeu pepîn uurî. Amîrî yonpayamî' moropai teepîremasanon esanonya arumakasa' mîrîrî uyenya' —ta'pîiya. —Î' kupî pî' nan? —ta'pîiya. ³⁶ —Sîrîrî non po pemonkonyamî' yaipontîuya pepîn to' esa' pe. Mîrîrî warantî ikupîuya ya, upoitîrîtonon eseya'nama e'painon Judeuyamî' esanonya uyapîsî namai. Tîise mîrîrî ye'ka pe pra kupîuya tarî sîrîrî non po. Maasa pra sîrîrî non winîpainon pepîn uurî —ta'pîiya. ³⁷ Mîrîrî ye'nen Pilatosya ta'pî ipî': —Moriya rei pe awani' mîrîrî? Jesusya ta'pî: —Amîrîya taa mîrîrî, yairon mai. Esenpo'pî moropai uuipî'pî sîrîrî non pona yairon ekareme'se. Mîrîrî ton pe neken erepamî'pî. Moropai yairon anetapainonya umaimu pîinama. ³⁸ Pilatosya ta'pî: —Î' mîrîrî yairon? —ta'pîiya.

Mîrîrî tîpo Pilatos epa'ka'pî pemonkonyamî' pia moropai ta'pîiya to' pî': —Imakui'pî inkupî'pî eporîuya pra wai. Î' wenai pra iwîme'pouya eserîke pra wai —ta'pîiya. ³⁹ —Tîise ayeserukon yawîrî kono' kaisarî Páscoa yai, tiwin unarakkamo'pî rumakauya aapia'nîkon. Mîserî amîrî'nîkon Judeuyamî' rei rumakauya yu'se naatî? ⁴⁰ Mîrîrî yuuku'pî to'ya tîwentaimepî'se. —Kaane, mîikîrî pepîn. Barrabás rumakaya yu'se anna man —ta'pî to'ya. (Barrabás mîikîrî ama'ye')

19

Tamî'nawîronkon Pemonkonyamî' Entaimepîtî Jesus Wîkî Kai'ma (Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Lc 23.13-25)

¹ Mîrîrî tîpo Pilatosya Jesus po'pîtî me'po'pî. ² Surarayamî'ya itarako ton koneka'pî mî'nî ke. Moropai yeka'ma'pî to'ya ipu'pai pona, moropai suuyu sonpan rei pon ye'ka yeka'ma'pî to'ya ipî' tîwo'ma'takon pe. ³ Moropai iipia to' erepanpîtî'pî. Taapîtî'pî to'ya ipî': —Viva Jesus, Judeuyamî' esa' amîrî. Rei amîrî —kai'ma taa pî' to' ko'mamî'pî. Moropai mîikîrî yenpatamopîtî'pî to'ya.

⁴ Moropai inî'rî Pilatos epa'ka'pî moropai ta'pîiya Judeuyamî' pî': —A'kî, mîikîrî yenpa'ka me'po pî' wai era'makonpa. Imakui'pî inkupî'pî eporîuya pra wai. Î' wenai pra iwî me'pouya eserîke pra wai. ⁵ Mîrîrî ye'nen Jesus epa'ka'pî mî'nî ye' tarakko pe tîise moropai suuyu sonpan tîpon ya'. Mîrîrîya Pilatosya ta'pî to' pî': —A'kî, mîserî warayo' man. Era'mati! —ta'pîiya.

⁶ Mîikîrî era'ma tîuya'nîkon pe teepîremasanon esanon moropai to' poitîrîtonon entaimepîtî'pî. —Iwî me'pokî, iwî me'pokî pakî'nan pona —taapîtî'pî to'ya.

Moropai Pilatosya ta'pî to' pî': —Kaane, uurî pepîn. Amîrî'nîkon neken tarîpai. Itu'se awanîkon ya, ipokapîtîtantî pakî'nan pona, iwîtî —ta'pîiya. —Tîise uurî pia morî pe era'ma pî' wai. Î' wenai pra iwîtî tauya eserîke pra wai.

7 Tîise Judeuyamî'ya yuuku'pî: —Moisés nurî'tî nekaremekî'pî yawîrî aasa'manta e'pai awanî. Maasa pra Paapa munmu pe awe'kupî —ta'pî to'ya.

8 Mîrîrî eta tîuya pe, Pilatos esi'nîpî'pî inî' panpî'. 9 Moropai eewomî'pî tewî' ta inî'rî. Moropai Jesus ekaranmapo'pîiya. —O'non pata painon amîrî? —ta'pîiya. Tîise Jesusyâ yuuku pin. 10 Pilatosya ta'pî ipî': —Umaimu yuukuya pepîn? Enpenatakî, ayesa' uurî. Arumakauya e'painon, awî me'pouya e'painon —ta'pîiya Jesus pî'.

11 Jesusyâ yuuku'pî: —Aawarîrî uyesa' pe awanî pepîn. Uyesa' pe awanî maasa pra Paapaya itîisa' mîrîrî aapia. Mîrîrî ye'nen mîkîrîya, ayenya' urumakatîponya, imakui'pî ku'sa' mîrîrî, imakui'pî ku'sa'ya yentai.

12 Mîrîrî eta tîuya ye'nen, Jesus anrumakapai Pilatos wani'pî. Tîise Judeuyamî' entaimepî'pî. —Irumakaya ya, César yeyaton pe awanî —ta'pî to'ya. —Anî' e'kupî ya rei pe César yentai e'pai awanî. César pîinamaiya pepîn.

13 Mîrîrî eta tîuya pe Jesus yenpa'ka me'po'pî Pilatosya. Moropai eereuta'pî taponse' pona miarî pata tî' ka'sa' pona. (Judeuyamî' maimu ta Gabatá).

14 Awanî'pî sexta-feira Páscoa konekato' weiyu pe. Moropai wei enu'sa' wani'pî. Mîrîrî yai Pilatosya ta'pî Judeuyamî' esanon pî': —A'kî, ayesa'kon mîkîrî, rei mîkîrî —ta'pîiya.

15 Moropai to' entaimepî'pî. —Iwî me'pokî, iwî me'pokî pakî'nan pona —taapî'tî'pî to'ya. —Ayesa'kon wîi me'pouya yu'se naatî? —ta'pî Pilatosya. —Itesa' pînon anna —ta'pî to'ya. —César neken anna esa' —ta'pî teepîremasanon esananya.

16 Mîrîrî tîpo Pilatosya Jesus rumaka tu'ka'pî Judeuyamî' yenya' iwîto'pe to'ya.

Jesus Pokapîti To'ya Pakî'nan Po
(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Mîrîrî ye'nen surarayamî'ya yari'pî. Jesus epa'ka'pî cidade poi. Pakî'nan yari'pîiya tîwîto' yaponse' ton. Eerepamî'pî pata ese' pemonkon pu'pai'pî warainon. (Judeuyamî' maimu ta Gólgota.) 18 Moro ipokapî'tî'pî to'ya pakî'nan po. Moropai tiaronkon nîrî asakî'nankon warayo'kon pokapî'tî'pî to'ya iratai winî Jesus wani'pî to' arakkita.

19 Moropai Pilatosya tabua pona imenuka'pî moropai itîrî me'po'pî pakî'nan pona.

JESUS NAZARÉ PON, JUDEUYAMÍ' ESA'

taato' e'menukasa' wani'pî. 20 Mararonkon pepîn Judeuyamî'ya mîrîrî erenka'pî maasa pra Jesus wî'pî to'ya aminke pra cidade pia. Moropai mîrîrî e'menukasa' wani'pî eseurîwî'nankon maimukon ta. Judeuyamî' maimu ta, romanoyamî' maimu ta, moropai gregoyamî' maimu ta awe'menukasa' wani'pî. 21 Moropai teepîremasanon esa'ya ta'pî Pilatos pî': —Judeuyamî' esa' kai'ma kî'menkai tîise “Judeuyamî' esa' uurî”, ta'pî mîserîya taato' menukakî —ta'pî to'ya.

22 Pilatosya yuuku'pî: —Î' unmenuka'pî ko'mamî mîrîrî warantî. Tiaron pe imo'tannîpîuya pepîn —ta'pîiya.

23 Pakî'nan pona Jesus pokapî'tî surarayamî'ya tîpo, ipon yanumî'pî to'ya moropai pantaka'pî to'ya tikaisarî'nîkon, saakîrironkon. Sonpan nîrî yanumî'pî

to'ya. Mîrîrî sonpan morî tiwin ika'sa', iisi'pînto' ton pîn. ²⁴ Mîrîrî ye'nen ta'pî to'ya tîpî'nîkon: —Ipon karaka namai, tî' yenunpai'nîkon anî' yemanne pe sonpan wanî epu'to'pe'nîkon —ta'pî to'ya.

Mîrîrî kupî'pî to'ya Paapa maimu e'menukasa' e'to'pe innape. See warantî awe'menukasa':

Upon pantaka'pî to'ya tîkore'ta'nîkon moropai sonpan,

anî' pon pe awe'nîmî epu'tîkonpa tî' yenumî'pî to'ya.

Sl 22.18

Mîrîrî ye'nen mîrîrî kupî'pî surarayamî'ya.

²⁵ Mîrîrî tanne aminke pra Jesus pakî'nanon pia wîri'sanyamî' wanî'pî satippe. Jesus yan moropai itakon moropai Clopas no'pî, itese' Maria, moropai Maria Magdala pon, inkamoro wanî'pî aminke pra. ²⁶ Moropai tîsan era'ma tîuya pe, moropai tînenupa'pî, tîsa'namanen, era'ma tîuya pe, Jesusya ta'pî tîsan pî': —Era'makî, anre mîikîrî tarîpai —ta'pîiya. ²⁷ Mîrîrî tîpo ta'pîiya tînenupa'pî pî': —Era'makî, asan mîikîrî tarîpai —ta'pîiya. Moropai mîrîrî pata pai inenupa'pîya isan yari'pî tewî' ta aako'manto'pe.

Jesus Sa'manta

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Tîiko'mamî tîpo, Jesusya tamî'nawîrî aretî'kasa' tîuya epu'tî'pî. Moropai ta'pîiya: —Tuna aninnîpai wai. Mîrîrî ta'pîiya innape Paapa maimu e'menukasa' e'to'pe yairî. ²⁹ Moro pisa wanî'pî intapîkîron uva yekku so'ritasa' yense'. Mîrîrî ye'nen tu'nasen esponja tîrî'pî to'ya wo' ka. Moropai amansa' tanne, esponja mo'ka'pî to'ya. Hissopo ye' pona tîrî'pî to'ya, moropai i'mî'sa'ka'pî to'ya inta ya'. ³⁰ Mîrîrî yu'na'pî Jesusya moropai ta'pîiya: —Tamî'nawîron ataretî'kasa' man. Mîrîrî taa tîuya yaretî'ka pe awe'muruika'pî moropai aasa'manta'pî.

Jesus Yara'ta Yaso'ka To'ya

³¹ Mîrîrî Páscoa konekato' weiyu yai, moropai penane wanî sábadó ipîkku, páscoa pî' to' e'to'. Mîrîrî ye'nen isa'manta'san esa'rî'pî ko'mamî pakî'nan po yu'se pra Judeuyamî' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen to' wítî'pî Pilatos pia. Ta'pî to'ya ipî': —Inkamoro pîsi waikîpîti me'pokî ka'ne' panpî' to' sa'mantato'pe moropai to' esa'rî'pî mo'kato'pe annaya pakî'nan po to' ko'mamî namai sábadó yai —ta'pî to'ya ipî'. ³² Mîrîrî ye'nen surarayamî' wítî'pî. E'mai'non pakî'nan pon pîsi waikîpîti'pî to'ya. Mîrîrî tîpo tiaron pîsi waikîpîti'pî to'ya Jesus yarakkîronkon. ³³ Tîise Jesus pia teerepamîkon yai, era'ma'pî to'ya aasîrî aasa'mantasa' wanî'pî. Mîrîrî ye'nen i'si waikîpîti to'ya pra awanî'pî. ³⁴ Tîise tiwin suraraya tîkasaparai ke ya'so'ka'pî Jesus yara'ta yai. Mîrîrî pe rî imînî moropai tuna tî'kamó'pî mararî pra. ³⁵ Mîrîrî era'matîpon uurî. Moropai ekaremekîuya sîrîrî innape ikupîkonpa. Mîrîrî unekaremekî wanî yairî. Moropai mîrîrî wanî innape epu'tîuya. ³⁶ Mîrîrî e'kupî'pî Paapa maimu e'menukasa' e'to'pe innape. See warantî awe'menukasa':

Tiwin ite'pî waikîpîti to'ya pepîn tiwin kin

Êx 12.46; Nm 9.12; Sl 34.20

taato'. ³⁷ Moropai inî'rî Paapa maimu e'menukasa' see warantî:

Pemonkonyamî'ya tîna'so'ka'pîkon era'ma pe man
taato' mîrîrî.

Zc 12.10

Jesus Yu'na'tî To'ya

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Mîrîrî tîpo José Arimatéia ponya Pilatos pî' esatî'pî, Jesus esa'rî'pî yu'na'tîpa kai'ma. Mîikîrî José wanî'pî Jesus wenaimetîpon pe tîise ama'

pe, maasa pra Judeuyamî' esanon nama'pîiya. ³⁹ Moropai Nicodemos, manni' Jesus pia itî'pî ewaron ya'. Mîikîrî wî'tî'pî José yarakkîrî. A'pusin yari'pîiya 35 quilos kaisari' yai'mei mirra, aloé yarakkîrî. ⁴⁰ Moropai Jesus esa'rî'pî wontî'pî to'ya kamisa ke a'pusin teka'mai, Judeuyamî' yeseru yawîrî isa'manta'pî esa'rî'pî konekato' tîuya'nîkon yawîrî. ⁴¹ Moropai jardim wani'pî Jesus wî'pî to'ya pata pia aminke pra. Moro wani'pî amenan uuruwai, tî' yawon isa'manta'pî ton pînon. ⁴² Moropai Judeuyamî' festari' weiyu ekonekato' wani' ye'nen mîrîrî uuruwai ya' Jesus esa'rî'pî yeka'ma'pî to'ya aminke pra awani' ye'nen.

20

Jesus E'mî'sa'ka

(Mt 28.1-8; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Domingo erenmapî yai, ewaron ke tîise Maria Madalena wî'tî'pî uuruwai pona. Moropai era'ma'pîiya, tî' kure'nan wani'pî era'tisa' inna'ta poi. ² Mîrîrî era'ma tîuya pe Maria ekatumî'pî Simão Pedro pia moropai tiaron inenupa'pî Jesus nîsa'nama'pî pia. Moropai ta'pîiya to' pî': —Uyepotorîkon yari'pî to'ya man uuruwai yapai moropai o'non pata yaasa' to'ya epu'tî annaya pra man.

³ Mîrîrî ye'nen Pedro moropai tiaron inenupa'pî wî'tî'pî uuruwai pona. ⁴ Sa'nîrî to' ekatumî'pî tîise tiaron inenupa'pî ka'ne' panpî' eeka'tumî'pî Pedro eka'tumî yentai. Mîrîrî ye'nen eerepamî'pî uuruwai pona Pedro rawîrî. ⁵ Moropai awe'muruika'pî kamisa era'ma'pîiya tîise eewomî pra awani'pî. ⁶ Ite'ma'pî pî' Pedro erepamî'pî. Tiwinari' Pedro ewomî'pî uuruwai ya', tî' yawon ya'. Moro kamisa era'ma'pîiya. ⁷ Moropai Jesus pu'pai woinon kamisa era'ma'pîiya tiaron kamisa piapai aminke ma're. Yanmako'masa' pe awani'pî. ⁸ Mîrîrî tîpo tiaron inenupa'pî ewomî'pî Pedro ye'ma'pî pî'. Era'ma'pîiya, innape Jesus e'mî'sa'kasa' kupî'pîiya. ⁹ (Mîiwîni tîise Paapa maimu e'menukasa' epu'tî to'ya pra awani'pî, awe'mî'sa'ka e'pai awani' taato'.) ¹⁰ Mîrîrî tîpo to' emikku'pî.

Jesus Esenpo Maria Pia

(Mt 28.9-10; Mc 16.9-11)

¹¹ Maria ko'mamî'pî satippe tîkarawa'pî. Tîkarau ye'ka pe awe'muruika'pî moropai uuruwai ya' era'ma'pîiya. ¹² Moro inseriyamî' asakî'nankon era'ma'pîiya, aimutun to' pon. To' ereutasa' wani'pî Jesus pata'pî ya', tiwin ipu'pai pata'pî ya', tiaron i'pu pata'pî ya'.

¹³ Moropai ta'pî to'ya Maria pî': —Wîrî', î' pî' akarau mîrîrî? Mariaya yuuku'pî: —Inna, uyepotorî yari'pî to'ya man moropai o'non pata yari'pî to'ya epu'tîuya pra wai. ¹⁴ Mîrîrîya eera'tî'pî moropai Jesus era'ma'pîiya. Tîise Jesus pe awani' epu'tîuya pra awani'pî.

¹⁵ Jesusya ta'pî ipî': —Wîrî', î' pî' akarau mîrîrî? Anî' yuwaya? —ta'pîiya. Jardim ko'mannî'nen kai'ma Maria esenumenka'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —Inna, uyonpa, amîrîya ka'rî yaasa' nai ka'kî upî' o'non pata yari'pî nan uutîto'pe era'mai? —ta'pîiya.

¹⁶ Jesusya ta'pî ipî': —Maria —ta'pîiya.

Mîrîrî pî' eera'tî'pî iponaya moropai ta'pîiya Judeuyamî' maimu ta: —Rabôni —ta'pîiya. (Uyenanpanen taato' mîrîrî.) ¹⁷ —Uurî kîsapisî —ta'pî Jesusya ipî'. —Maasa enuku pra wai uyun pia. Tîise atîkî uyonpayamî' pia. Makai to' pî' enna'po uyun pia, mîikîrî wani' to' yun pe nîrî, Paapa unapurîton moropai

to' napuriton niri pia uuti. ¹⁸ Miriri ye'nen Maria witi'pi inenupa'san pia moropai ekaremeki'piya. —Uyepotorikon era'ma pi' wai, see ye'ka pe taa pi' man —ta'piya.

Tinenupa'san Pia Jesus Esenpo

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Pata ko'mami'pi miriri domingo yai. Miriri yai inenupa'san epere'sa atarakkansa' wani'pi maasa pra Judeuyami' esanon pi' eranne' pe to' wani'pi. Miriri tanne Jesus iipi'pi to' kore'ta satippe awani'pi. Moropai ta'piya to' pi': —Tiiwanmira e'ti. ²⁰ Miriri taa tiuya tupo, tenya prego yetta'pi moropai tara'ta yaino yenpo'piya. Miriri pi' inenupa'san atausinpa'pi tepotorikon era'ma tiuya'nikon pi'.

²¹ Iniri Jesusya ta'pi to' pi': —Tiiwanmira e'ti. Siriri non pona uyunya uyarimasa' waranti ayarimauya'nikon —ta'piya. ²² Miriri tupo to' puma'piya. —Mori Yekaton Wanni yapi'ti —ta'piya to' pi'. ²³ —Ani' nikupi'pi imakui'pi kupiya'nikon ya aawanmira'nikon, Paapaya niri ikupi'pi tiiwanmira. Tiise ani' nikupi'pi imakui'pi kupiya'nikon pra awani ya, aawanmira'nikon, miriri waranti aako'mami miriri.

Jesus Esenpo Tome Pia

²⁴ Moropai Tome, tiwin inenupa'pi tiaronkon inenupa'san yarakkiri pra awani'pi Jesus iipi'pi yai. (Mikiri Tome wani'pi asaki'ne itese', Tome moropai monoi'.) ²⁵ Miriri ye'nen tiaronkon inenupa'sanya ekaremeki'pi. —Uyepotorikon era'ma pi' anna man —ta'pi to'ya ipi'. Tiise Tomeya ta'pi to' pi': —Innape akupi'ya'nikon pepin. Uyenya eperu ke itenya pokato' pata'pi ya' yapi'ya pra tiise innape ikupi'ya pepin. Yara'ta ya'so'kasa' ya' uyenya yeka'ma'ya pra tiise innape ikupi'ya pepin —ta'pi Tomeya to' pi'.

²⁶ Moropai esurawi'ne mia' pona timo'tai (8) wei tupo, iniri inenupa'san epere'sa' wani'pi witi ta. Moropai Tome wani'pi to' pokonpe. Mana'takon atarakkansa' wani'pi. Miiwini tiise Jesus esenpo'pi to' kore'ta, awani'pi satippe. Moropai ta'piya to' pi': —Tiiwanmira e'ti —ta'piya. ²⁷ Moropai ta'piya Tome pi': —Ayenya yeka'maki uyenya ya', era'maki. Moropai uyara'ta yai ayenya yawonniki' innape ukupi'pa. Innape pra uuri ki'kupii —ta'piya Tome pi'.

²⁸ Miririya Tomeya yuuku'pi: —Uyepotori, Paapa unapuriton —ta'piya.

²⁹ Jesusya ta'pi ipi': —Innape ukupi'pi nan uyera'maya ye'nen? Tiise tiaronkon uyera'ma'tiponkon pepin inkamoro, tiise innape ukupi' to'ya. Miriri wenai to' atausinpa.

I' Ton Pe Siriri Kaareta Menuka Tiuya

Ekaremeki Joaoya

³⁰ Moropai marari pra ani' nikupi'pi eserikan pepin kupi'pi Jesusya tinenupa'sanya era'ma tanne. Tiise siriri kaareta pona imenukasau'ya pra wai. ³¹ Tiise unmenuka'san menuka'piya innape Jesus wani' Cristo, Paapa nimenka'pi pe kupikonpa. Innape Paapa munmu pe Jesus wani' kupikonpa. Moropai innape ikupi'ya'nikon ye'nen, aako'mamikon enen ipatikari' ipia.

¹ Mírírí típo, iní'rí Jesus esenpo'pí tinenupa'san pia Tiberíades ku'pírí ena po to' tíise. Sírírí warantí awaní'pí. ² Tímurukun pe to' waní'pí. Simão Pedro, Tomé, manni' itese' monoi', Natanael, Galiléia pon Caná poinon, Zebedeu munkiyamí', moropai tiaronkon asakí'nankon Jesus nenupa'san waní'pí. ³ Moropai Simão Pedroya ta'pí tiaronkon pí': —Tarrafa pí' uutí sírírí —ta'píiya. —Inna iyarí, anna wítí nírí —ta'pí to'ya ipí'. Mírírí ye'nen to' asara'tí'pí kanau ya'. Tiwin ewaron erenmapí píkírí aní' yapisi to'ya pra awaní'pí.

⁴ Wei epa'ka tanne, Jesus esenpo'pí tuna ena pona satippe. Tíise Jesus pe awaní epu'tí inenupa'sanya pra awaní'pí.

⁵ Moropai Jesusya ta'pí to' pí': —Uyonpayamí', aní' yapisiya'níkon pra naati? —ta'píiya. —Inna, aní' ton pra man —ta'pí to'ya.

⁶ Jesusya ta'pí to' pí': —Tarrafa yenuntí kanau meruntí winí, moro'yamí' yapisíkonpa. Moropai yenumí'pí to'ya moropai iní'rí mírírí yeku'na to'ya eserike pra awaní'pí maasa pra mararí pra moro'yamí' atapi'sa' waní'pí.

⁷ Moropai inenupa'pí Jesus nísanama'píya ta'pí Pedro pí': —Uyepotoríkon mūkírí —ta'píiya. Mírírí eta tíuya pe Pedroya típon yeka'ma'pí maasa pra típon mo'kasai'ya waní'pí. Moropai aarapumí'pí tuna ka'. ⁸ Tiaronkon inenupa'san wítí'pí Pedro píkírí tuna ena pona kanau ya', tarrafa yeku'na'pí to'ya. Maasa pra aminke pra tuna ena pona to' waní'pí. Yai pra 100 metros kaisarí to' waní'pí. ⁹ Tiwautíkon pe apo' era'ma'pí to'ya, moro'yamí' waní'pí ipo moropai pão.

¹⁰ Moropai Jesusya ta'pí to' pí': —Anapisi'píkon moro'yamí' yonpa ene'tí —ta'píiya to' pí'.

¹¹ Simão Pedro asara'tí'pí moropai tarrafa ku'na'píiya. Mararonkon pepín moro'yamí' waní'pí. 153 kaisarí waní'pí. Míiwini tíise tarrafa e'karakasa' pra awaní'pí. ¹² Moropai Jesusya ta'pí to' pí': —Así'tí entamo'kai —ta'píiya. Moropai “Aní' amírí?” kai'ma taa aní'ya pra awaní epu'tí'pí to'ya. ¹³ Míríríya Jesus wítí'pí, pão yanumí'píiya, to' pia itírí'píiya. Mírírí warantí moro' yanumí'píiya itírí'píiya nírí to' pia.

¹⁴ Mírírí waní teeseurínon ite'ka pe Jesus esenpo'pí tinenupa'san pia tíwe'mí'sa'ka típo.

Jesus Eseuríma Pedro Yarakkírí

¹⁵ Tiwentamo'kakon típo, Jesusya ta'pí Simão Pedro pí': —Simão, João munmu amírí. Uurí sa'namaya insananya usa'nama yentai?

Yuuku'pí Pedroya: —Inna, uyepotorí. Asa'nama pí' wai, epu'tí pí' nai —ta'píiya.

Jesusya ta'pí: —Upemonkonoyamí' ko'manní'kí, ayekínnan carneiroyamí' ko'manní'píya warantí.

¹⁶ Moropai itakon te'ka pe Jesusya ta'pí Pedro pí': —Simão, João munmu amírí. Innape pu'kuru usa'nama pí' nan? —ta'píiya.

—Inna, uyepotorí —ta'pí Pedroya. —Asa'nama pí' wai epu'tí pí' nai.

Jesusya ta'pí: —Moriya upemonkonoyamí' ko'manní'kí ayekínnan ko'manní'píya warantí.

¹⁷ Teeseurínon te'ka pe Jesusya ta'pí: —Simão, João munmu amírí. Uurí sa'nama pí' nan?

Mírírí pí' Pedro esewankono'ma'pí. Maasa pra Jesusya tekaranmapopítí'pí eseuríwí'ne ite'ka kaisarí, —Uurí sa'nama pí' nan? —taiya ye'nen. Mírírí

ye'nen ta'pîiya ipî': —Uyepotorî, tamî'nawîron epu'nen amîrî. Asa'nama pî' wai epu'nen amîrî nîrî.

Jesusya ta'pî: —Moriya upemonkonoyamî' ko'mannî'ki ayekînnan ko'mannî'pîya warantî —ta'pîiya. ¹⁸ Ayenku'tiuya pepîn, pena maasa awanî ya apon ton yeka'mapîti'pîya moropai itu'se awe'to' ya' attîpîti'pî. Tiise a'yeke'ton pe eena ya, ayenya yekainumiya tiaronya ayewa'tito'pe moropai ayarî to'ya o'non pata itu'se awe'to' pepîn ya'. ¹⁹ Mîrîrî taa tiuya pe, Jesus eseurîma'pî î' kai'ma Pedro sa'mantato' pî'. Moropai aasa'mantato' wenai, tiaronkonya Paapa yapurî. Mîrîrî tîpo Jesusya ta'pî ipî': —Upîkîrî aase.

²⁰ Moropai Pedro era'tî'pî, tiaron inenupa'pî era'ma'pîiya, manni' Jesus nîsa'nama'pî, Jesus pia awanî manni' entamo'kanto' Páscoa itese' weiyu yai, Jesus pî' ekanmapotîpon —Uyepotorî, anî'ya amîrî ekaremekî ayeyatonon pî'? —taiya ne'tikini. Mîikîrî era'ma'pî Pedroya. ²¹ Mîrîrî era'ma'pî tiuya ye'nen Pedroya ta'pî Jesus pî': —Uyepotorî, î' e'kupî mîserî yarakkîrî?

²² Jesusya yuuku'pî: —Mîikîrî ko'mamî yu'se wanî ya uupî pikîrî, mîikîrî yarakkîrî î' ton pra nai. Tiise amîrî, upîkîrî aase —ta'pîiya. ²³ Mîrîrî ye'nen tiaronkon itonpayamî'ya taa ko'mannî'pî'pî manni' inenupa'pî, aasa'manta pepîn kai'ma to' eseurîmapîti'pî. Tiise mîrîrî ye'ka pe pra Jesus eseurîma'pî. —Aasa'manta pepîn —taiya pra awanî'pî. Tiise, —Uupî pikîrî aako'mamî yu'se wanî ya, mîikîrî yarakkîrî î' ton pra nai —ta'pîiya.

²⁴ Manni' inenupa'pî mîrîrî ekareme'nen mîikîrî, imenukatîpon nîrî, moropai inekaremekî'pî yairî epu'tî pî' anna man.

²⁵ Moropai mararon pepîn Jesus nîkupî'san. Mîrîrî e'menukasa' wanî ya, tu'ke kaareta yannîpîiya e'painon, sîrîrî pata yentai.

JESUS NAIPONTÍ'SAN NÍKUPÍ'PÍKON YEKARE ATOS

Í' pí' teeseurímasen pe sírírí kaareta waní? Sírírí kaareta ese' waní Jesus naipontí'san níkupí'píkon. Sírírí kaareta eseporí Lucas kaaretarí pikírí, maasa pra pemonkon yepi'nen itese' Lucasya imenuka'pí nírí. 80 ou 90 kono' esuwa'kasa' Jesus esenpo'pí pata pai, imenuka'píya.

Í' kai'ma itekare esekaremekí'pí Jesus naipontí'san wenai, mírírí pí' teeseurímasen pe sírírí kaareta waní. Morí Yekaton Wanní ena'pí Jesus naipontí'san esa' pe moropai imeruntíri wenai, itekare ekaremekí'pí pinunpapítí'pí to'ya, tu'ke pata poro. E'mai' pe Jerusalém po itekare ekaremekí'pí to'ya. Miarí pai to' wítípítí tiaronkon pemonkonyamí' ko'manto'kon poro Judéia pata ponkon. Mírírí pata pai, to' wítípítí'pí tiaron pata pona, itese' Samaria. Mírírí típo mararonkon pepín pata poro itekare ekareme'se to' wítípítí'pí. (At 1.8)

Moropai tamí'nawíronkon Jesus naipontí'san pí' eeseuríma pepín, tíise Pedro moropai Paulo pí' eeseuríma tiaronkon pí' eeseuríma yentai. E'mai' pe capítulo 1 —12 pikírí Pedro pí' eeseuríma. Mírírí típo capítulo 13 pata pai Paulo pí' eeseuríma aataretí'ka pikírí. Morí Yekaton Wanníya Pedro yarima'pí Judeuyamí' kore'ta Judéia pata poro. Tíise Paulo yarima'píya Judeuyamí' pepín kore'ta tu'ke pata poro. Mírírí í' e'kupí'pí Pedro yarakkírí moropai Paulo yarakkírí, mírírí menuka'pí Lucasya. Ineta'pí tiaronkon piapai, moropai inera'ma'pí pí' eeseuríma'pí sírírí kaareta po.

Morí Yekaton Wanní Yarima Tíuya Pí'

Jesus Eeseuríma'pí

¹⁻² Tíófilo, manni' kaareta aapia unmenuka'pí waní Jesus yekare ekareme'nen pe. Tamí'nawírí í' kupí'pí Jesusya teesenyaka'ma pia'tí'pí pata pai ka' pona tarí Paapaya pikírí ekareme'nen pe awaní. Í' ikupí eseríkan pepín ku'pítí'píya, moropai pemonkonyamí' yenupapítí'píya ekareme'nen pe awaní. Moropai tínaipontí'san pia tímaimu tíri'píya Morí Yekaton Wanní wenai to' níkupí ton pe.

³ Inkamoro pia Jesus esenpo'pí enen tíisa'manta típo. Asakí'ne pemonkon (40) wei tíiko'mamí pikírí eesenpopítí'pí to' pia tu'ke ite'ka. Míikírí níkupí'pí era'ma'pí to'ya. Mírírí ye'nen enen awaní epu'tí'pí to'ya aasa'mantasa' pe ikupí to'ya pín. Moropai tínaipontí'san yarakkírí eeseurímapítí'pí Paapa yeseru pí'. Í' kai'ma Paapa íipí tamí'nawíronkon esa' pe ekareme'pítí'píya to' pí'. ⁴ Moropai tiwin ite'ka tínaipontí'san pere'sa' tíuya yai tímaimu tíri'píya to' pia. Ta'píya: —Maasa tarí e'tí Jerusalém po Paapa nífirí yapísíkonpa. Inímí'tí. Maasa pra yarima tíuya taasai'ya man apí'níkon. Mírírí warantí rí uuríya nírí ta'pí —ta'pí Jesusya. ⁵ —A'kí, Joáoyá imakui'pí tínkupí'píkon rumakanenan yenpatakona'pí tuna ke pena. Tíise iní' panpi' yapísíya'níkon kupí sírírí. Mararí tíiko'manse aapia'níkon Morí Yekaton Wanní erepamí kupí sírírí ayesa'kon pe, aako'manto'pe ipatíkarí —ta'pí Jesusya to' pí'.

Ka' Pona Jesus Yarí Paapaya

⁶ Mîrîrî tîpo Jesus naipontî'san emurukuntî'pî ipokonpe Oliveira kîrî po. Mîrîrî yai ekaranmapo'pî to'ya: —Anna Yepotorî, î' pensa anna kupîya kupî sîrîrî anna pata esa' pe anna ko'manto'pe anna warîrî, sîrîrî ka'rî, maasa ka'rî? —ta'pî to'ya Jesus pî'.

⁷ Jesusya yuuku'pî: —Mîrîrî epu'tîya'nîkon yu'se Paapa wanî pra man. Uyun Paapaya neken epu'tî, iweiyu iku'ne'tîsa' tîuya ye'nen —ta'pîiya to' pî'. ⁸ —Tîise meruntî yapîsiya'nîkon kupî sîrîrî Morî Yekaton Wannî ena yai ayesa'kon pe. Mîrîrî yai meruntî ke uyekare pî' eeseurîmakon kupî sîrîrî Jerusalém po, moropai Judéia pata po, Samaria pata po, moropai tamî'nawîrî patakon kaisarî —ta'pîiya to' pî'. ⁹ Mîrîrî taasai'ya tîpo, Jesus yanu'nîpî'pî Paapaya ka' pona, era'ma to'ya tanne. Moropai inî' era'ma to'ya pra to' ena'pî. Maasa pra katupuruya yettapurî'pî.

¹⁰ Tîise tîwîrî era'ma'pî to'ya ka' yekaya. Jesus era'ma yu'se to' tîise, tiwinarî asakî'nankon warayo'kon esenpo'pî aimutunkon to' ponkon to' pia. ¹¹ Inkamoroaya ta'pî to' pî': —Warayo'kon Galiléia ponkon, anî' era'ma yu'se awanîkon? —ta'pî to'ya. —Mannî' Jesus akore'ta'nîkon wanî manni' wîtîn pî' man. Ka' pona yanu'nîpî'pî Paapa man —ta'pî to'ya. —Tîise teenuku manni' warantî, awenna'po kupî sîrîrî inî'rî katupuru po —ta'pî to'ya to' pî'.

Matias Menka To'ya

Judas Nuri'ti Pata'pî Ya' Awe'to'pe.

¹² Mîrîrî tîpo Jesus naipontî'san enna'po'pî Oliveira ye'kon kîrî poi Jerusalém pona. Aminke pu'kuru pra itaminkeno awanî'pî. ¹³ Jerusalém cidaderî pona teerepamîkon pe, to' ewomî'pî kawonpan po tîwe'sen wîttî ta, o'non pata Pedro pokon e'to' ta. Insamoro wanî'pî miarî, João moropai Tiago, moropai André, moropai Filipe, moropai Tomé, moropai Bartolomeu, moropai Mateus, moropai tiaron Tiago, Alfeu munmu, moropai Simão Zelote, moropai Judas, mîkîrî yun ese' wanî'pî Tiago pe nîrî. ¹⁴ Inkamoro wanî'pî teepîremakon pî' tîwîrî wei kaisarî tîmurukun pe si'ma. Inkamoro kore'ta Jesus yan wanî'pî moropai Jesus ya'mî'san nîrî wanî'pî to' pokonpe. Moropai tiaronkon wîrî'sanyamî' nîrî wanî'pî to' kore'ta.

¹⁵ Tiwin wei to' emurukuntîsa' tanne, Pedro e'mî'sa'ka'pî to' kore'tapai eseurîmai. Inkamoro emurukuntî'san wanî'pî 120 kaisarî. Moropai ta'pîiya to' pî': ¹⁶ —Uyonpayamî', eesera'maton pî' kinî Morî Yekaton Wannî eseurîma'pî pena utamokon Davi nuri'ti pî' —ta'pîiya. —Judas nuri'ti yekare pî' eeseurîma'pî pena. Mîkîrî Judas wanî'pî Jesus yapi'nenan Judeuyamî' esanon ye'mai'norî pe. ¹⁷ Mîkîrî wanî'pî uurî'nîkon yonpa pe ukore'ta'nîkon. Maasa pra imenkasa' pe awanî'pî eesenyaka'mato'pe uurî'nîkon pokonpe —ta'pî Pedroya.

¹⁸ (Mîkîrî Judasya tînmîri ton yenna'pî mîrîrî tîniru Jesus rumakapîtîuya Judeuyamî' esanon yenya' yepe'pî ke. Miarî tînmîri ya' mîkîrî ena'pî kawîne pai. Mîrîrî yai iro'ta e'karaka'pî moropai non pona isiwisikkî e'soroka'pî. Moropai aasa'manta'pî. ¹⁹ Tamî'nawîronkon Jerusalém po tîko'mansenonya mîrîrî epu'tî'pî. Mîrîrî ye'nen ipata'se' esatî'pî to'ya Aceldama kai'ma, tîise to' maimu ta awanî'pî mîn pata'se' kai'ma esatî'pî to'ya.)

²⁰ Mîrîrî ye'nen Pedroya ta'pî: —Sîrîrî e'menukasa' pena Salmo kaaretarîya ta'pî:

Mîkîrî ataretî'ka kupî sîrîrî.

Mîrîrî ye'nen anî' ko'mamî pepîn itewî' ta,

kai'ma Salmo kaaretarî po awe'menukasa' mîrîrî. Moropai ini'rî ta'pî Salmo kaaretariya:

Tiaronya ipata'pî yapisi e'pai awanî
eesenyaka'mato' rî'pî konekaton ya',
taiya mîrîrî —ta'pî Pedroya.

Sl 109.8

²¹⁻²² —Mîrîrî ye'nen tiaron warayo' menkapai awanî sîrîrî uuri'nîkon pokonpe eesenyaka'ma ton. Tiise mîikîrî warayo' menkapai man teeseurîmasen innape Uyepotorîkon Jesus e'mî'sa'ka'pî pî'. Tiise imenkapai man manni' uuri'nîkon pokonpe Joãoya Jesus yenpatakona yai moropai ka' pona Paapaya Jesus yanu'nîpî pikîrî, aasari'pî upokonpe'nîkon —ta'pî Pedroya.

²³ Mîrîrî ye'nen to' esenumenka'pî. Asakî'ne warayo'kon menka'pî to'ya tîpokon pe'nîkon asari'san. Inkamoro ese' wanî'pî José. Mîikîrî ese' wanî'pî eseuriwî'ne kaisari, Barsabás moropai Justo kai'ma esati'pî to'ya. Iwanîyakon ese' wanî'pî Matias. Inkamoro menka'pî to'ya. ²⁴ Mîrîrî tîpo inkamoro pona to' epîrema'pî. Ta'pî to'ya Paapa pî': —Paapa, anna yepotorî, amîrî tamî'nawîronkon yewan epu'nen. Mîrîrî ye'nen insanan anna yonpayamî' ekareme'kî o'non ye'ka mo'kaya amîrî ton pe eesenyaka'mato'pe, Jesus naiponti'pî pe. ²⁵ Maasa pra anna yonpa Judas anna pokonpe eesenyaka'ma'piya teesenyaka'mato' rumaka'pî ini' anku'pai pra eena'pî. Moropai mîikîrî wîti'pî e'taruma'tinto' pata'se' ya'. Mîrîrî ye'nen anî' ekaremekîya anna pokonpe eesenyaka'ma ton José Matias ka'rî. Mîrîrî warantî to' epîrema'pî. ²⁶ Mîrîrî tîpo inkamoroya asakî'ne tî' yapisi'pî. Mîrîrî asakî'nan tî' pî' to' ese' e'menukasa' wanî'pî José moropai Matias. Moropai tesarukon ta mîrîrî tî' yenumî'pî to'ya e'mai'non tî' to' nenumî'pî wanî'pî Matias ese' yarakkîron. Mîrîrî warantî mîikîrî ena'pî Jesus naiponti'san pokonpe teesenyaka'masen pe.

2

Pentecoste Festa Pî' To' Tîise

Morî Yekaton Wannî Erepanî

¹ Judeuyamî' festarî weiyu eseporî yai, itese' Pentecoste, tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan emurukuntî'pî tiwinan wîtti ta.

² Mîrîrî yai to' emurukuntîsa' tanne, ka'ne' pe ka' winîpainon kure'nan a'situn ata'se'masa' iipî warainon eta'pî innape Jesus ku'nenanya. Kure'ne awanî ye'nen mîrîrî wîtti tawonkonya eta'pî. ³ Moropai mîrîrî era'ma'pî wîtti tawonkonya. Apo' awittasa' ya'se'masa' a'situnya warantî innape Jesus ku'nenan ekaya. Eesekainunpîti'pî to' kaisari tiwin pî' to' tîise, era'ma'pî to'ya. ⁴ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon esa' pe Morî Yekaton Wannî ena'pî. Moropai to' eseurîma emapu'tî'pîiya tiaronkon maimukon ta.

⁵ Inkamoro kore'ta Jerusalém po Judeuyamî' Paapa yapurînenan wanî'pî aminke pai festa pona iipî'san. Tamî'nawîrî patakon poinokon wanî'pî. ⁶ Mîrîrî a'situn warainon eta tîuya'nîkon yai, to' emurukuntî'pî. Mîrîrî yai innape Jesus ku'nenan eseurîma tiaronkon maimukon ta eta'pî to'ya. Tiise eta'pî inkamoro aminke pai iipî'sanya tîmaimukon pe awanî. Mîrîrî pî' to' esenumenka'pî kure'ne. ⁷ Ta'pî to'ya: —Insamoro warayo'kon Galiléiaponkon. A'kî umaimukon ta to' eseurîma. ⁸ Tiise î' kai'ma mîrîrî warantî umaimukon ta to' eseurîma mîrîrî? —ta'pî to'ya. ⁹⁻¹¹ —Maasa pra

uurî'nîkon wanî aminke pai iipî'san pe. Pártia patapai'nîkon pe, Média pata pai'nîkon pe, Elão pata pai'nîkon pe, Mesopotámia pata pai'nîkon pe, Judéia pata pai'nîkon pe, Capadócia pata pai'nîkon pe, Ponto pata pai'nîkon pe, Ásia pata pai'nîkon pe, Frigia pata pai'nîkon pe, Panfília pata pai'nîkon pe, Egito pata pai'nîkon pe, Líbia pata woinîkon nîrî wanî, aminke pra awanî Cirene pí', Roma poinokon pe, Creta pata pai'nîkon pe moropai Arábía pata pai'nîkon pe. Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn Paapa yapurînenan, tamî'nawîrî aminke pai'nîkon pe e'nî tanne tiwin pí' si'ma umaimukon eta sîrîrî ukaisari'nîkon. Paapa nîkupî'pîkon kure'nan pí' umaimukon eta sîrîrî ukaisari'nîkon. Paapa nîkupî'pîkon kure'nan pí' to' eseurîma mîrîrî umaimukon ta eta sîrîrî —ta'pî to'ya.

¹² Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon wanî'pî kure'ne teesenumenkai to' winîkîi. Î' e'ku'sa' epu'tî to'ya pra awanî'pî. To' esekaranmapopîtî'pî. —Î' taato'pe see sîrîrî wanî sîrîrî? —kai'ma ta'pî to'ya. ¹³ Tîise moro to' kore'ta tiaronkon wanî'pî to' patakapîtî'pî tîwe'sanon. Inkamoro'ya ta'pî to' pí': —A'kî, insamoro warayo'kon etînsa' mîrîrî. E'tari pe to' wanî mîrîrî —kai'ma ta'pî to'ya to' winîkîi.

Pedro Eseurîmato' To' Pî'

¹⁴ Tîise Pedro e'mî'sa'ka'pî tiwin pu' pona tîmo'tai'nîkon Jesus naipontî'san pokonpe. Mîikîrî eseurîma'pî meruntî ke arinîkonya eta tanne. —Uyonpayamî', Judeuyamî' Jerusalém ponkon moropai tamî'nawîronkon amîrî'nîkon tariwaya iipî'san. Maasa eseurîma etatî î' taato'pe mîrîrî wanî ekaremekîuya sîrîrî etatî —ta'pîiya. ¹⁵ —Insamoro warayo'kon etînsa' kai'ma eesenumenkakon mîrîrî to' pí' —ta'pîiya. —Tîise kaane, insamoro wanî maasa î' enîrîtûponkon pepîn insamoro. Penane pu'kuru anna wanî sîrîrî î' yonpa annaya pra man —ta'pîiya. ¹⁶ —A'kî, pena Paapa maimu ekareme'nen profeta Joel nuri'tî nekaremekî'pî era'maya'nîkon sîrîrî —ta'pî Pedroya to' pí'.

¹⁷ —Ta'pî Paapaya: “See warantî ikupîuya kupî sîrîrî

tamî'nawîron ataretî'ka rawîrî,” ta'pî Paapaya.

“Morî Yekaton Wannî yarimauya kupî sîrîrî

tamî'nawîronkon esa' pe, aako'manto' pe.

Mîikîrî Morî Yekaton Wannî wenai,

to' eseurîma kupî sîrîrî uyekare pí'.

Moropai anmukukon pia nîrî yarimauya

moropai ayensitonon pia nîrî yarimauya.

Inkamoro eseurîma kupî sîrîrî mîikîrî wenai umaimu pí'”, ta'pî Paapaya.

“Maaronkon we'ne'pîtî warantî

yairon epu'tî to'ya kupî sîrîrî

tînera'ma'pîkon pepîn.

A'yeke'tonon we'ne'pîtî tîwetun ya'

mîrîrî epu'tî to'ya kupî sîrîrî.

Mîrîrî wenai to' eseurîma kupî sîrîrî.

¹⁸ Moropai manni'kan upoitîrî pe tîwe'sanon,

inkamoro pia nîrî Morî Yekaton Wannî yarimauya kupî nîrî sîrîrî.

Inkamoro eseurîma kupî nîrî sîrîrî uyekare pí',

tamî'nawîronkon pí' ekaremekî to'ya.

¹⁹ Moropai teesera'masen kupîuya kupî sîrîrî

anera'makon ton ka' pî'.
 Moropai teesera'masen kupîuya kupî sîrîri non po,
 Mîrîri wanî kupî sîrîri mîn warantî.
 Moropai apo' warantî
 moropai were'tî warantî kure'ne era'maya'nîkon,
²⁰ Moropai teesera'masen kupîuya inî'ri ka' pî'
 wei ena kupî sîrîri ewaron pe,
 moropai kapoi ena kupî sîrîri mîn warantî,
 Mîrîri e'kupî kupî sîrîri
 manni' ipîkku weiyu eseporî rawîri,
 uupî rawîri tamî'nawîron yaretî'kai.
²¹ Mîrîri yai tîwenpenatasan awanî ya,
 taawon wanî ya,
 Paapa, upîika'tîkî.
 Paapa, aapia iko'manpai wai
 taawon wanî ya, mîikîri pîika'tîuya", ta'pî Paapaya
 ta'pî mîikîri profeta Joel nurî'tîya pena —ta'pî Pedroya.

Jl 2.28-32

²² Mîrîri pî' Pedro eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîya: —Warayo'kon,
 amîri'nîkon Israel pemonkonoyamî', eseurîma Jesus Nazaré poinon yekare
 pî' etatî —ta'pîya. —Mîikîri Paapa naipontî'pî era'ma'pîya'nîkon. Î' ikupî
 eserikan pepîn kupîya wenai, kure'nan teesera'masen pepîn kupîya wenai,
 Paapa winîpaino pe awanî epu'tî'pîya'nîkon ukore'ta'nîkon tîwanî yai. ²³ Mîikîri
 rumaka'pîya'nîkon imakui'san warayo'kon yenya'. Inkamoroya ipokapîti'pî
 pakî'nan pona. Mîrîri warantî amîri'nîkonya iwî'pî itu'se Paapa e'to' yawîri.
 Pena mîrîri kupîya'nîkon rawîri Paapaya epu'tî'pî. ²⁴ Moropai Paapaya mîikîri
 Jesus pîmi'sa'ka'pî. Awe'taruma'tito' yapai imo'ka'pîya. Sa'mantanto' yentai
 ikupî'pîya, maasa pra isa'manta'san kore'ta aako'mamî eserîke pra awanî'pî.
²⁵ Mîrîri pî' utamokon Davi nurî'tî eseurîma'pî pena. Mîikîri Jesus pî' ta'pîya:
 Uyepotorî era'ma pî' uuko'mamî aminke pra uupia,
 maasa pra mîikîri wanî umeruntîri winî.
 Mîrîri ye'nen uurî wanî pepîn eranne' pe
 maasa pra uupia aako'mamî ye'nen.
²⁶ Mîrîri ye'nen taatausinpai
 uyewan wanî sîrîri,
 umaimu wanî kure'ne atausinpa'pî maimu pe.
 Tîise uurî wanî tîisa'mantassen pe
 tîise eranne' pe pra uuko'mamî uusa'mantato' pî',
²⁷ Maasa pra uurî sa'manta yai
 uuko'mamî pepîn non yo'koi isa'manta'san kore'ta.
 Urumakaya pepîn.
 Moropai apoitîri imakui'pî ton pîn
 sa'mantasa' ko'mamî pepîn,
 itesa'ri'pî kata pepîn,
 i'mî'sa'kaya kupî ye'nen.
 Mîrîri nîmikî pî' uuko'mamî,
²⁸ Uyepotorî, mîrîri yairon epu'tou'ya ton ke
 uyenupa'pîya ipatîkaron uuko'manto' ton epoto'pe.
 Mîrîri ye'nen taatausinpai pu'kuru uurî wanî sîrîri.
 Maasa pra uupia aako'mamî ye'nen,

Sl 16.8-11

ta'pî Davi nuri'tîya —ta'pî Pedroya.

²⁹ Moropai Pedro eseurîma ko'mannîpî. Ta'pîya: —Uyonpayamî', maasa eseurîma etapai'nîkon, penaron manni' utamokon Davi nuri'tî yekare pî'. Mîikîrî ko'manpîti'pî tamî'nawîronkon esa' pe pena. Tîise aasa'manta'pî. Mîrîrî tîpo yu'na'tî'pî to'ya, mîikîrî uruwasi man uuri'nîkon kore'ta. ³⁰ Mîikîrî e'pîti'pî Paapa maimu ekareme'nen pe. Mîrîrî ye'nen epu'tî'pîya, î' taasa' Paapaya inna'poka tîuya pata pe pra. Mîikîrî payanyamî' rî'san kore'ta Paapaya ipîkku pata esa' ton yarima tîuya, ekaremekî'pî Davi nuri'tî wani'pî warantî awe'to'pe.

³¹⁻³² —Moropai epu'tî'pîya î' kupî Paapaya. Mîrîrî ye'nen eeseurîma'pî Cristo pîmî'sa'kato' Paapaya pî'. Ta'pîya see warantî: “Mîikîrî sa'manta tîpo isa'manta'san kore'ta aako'mamî pepîn Mîrîrî ye'nen itesa'rî'pî kata pepîn”, taa Davi nuri'tîya manni' Jesus pîmî'sa'kato' Paapaya pî'. ³³ Mîrîrî kupî'pîya. Mîikîrî e'mî'sa'kasa' era'ma'pî annaya. I'mî'sa'kasai'ya tîpo, Paapaya yari'pî ka' pona. Ta'pîya ipî': “Umeruntîri winîkî ereutakî,” ta'pîya. Moropai Morî Yekaton Wannî yarima pî' man, yarima tîuya ta'pî tîuya yawîrî. Mîikîrî erepansa' sîrîrî anna esa' pe. Mîikîrî wenai eseurîma sîrîrî amîrî'nîkon maimu ta. Mîrîrî era'maya'nîkon sîrîrî, etaya'nîkon sîrîrî. ³⁴⁻³⁵ Davi eseurîmasa' pra man tîpî maasa pra mîikîrî enu'sa' pra man ka' pona tesa' yarakkîrî. Tîise eeseurîma'pî Cristo enuku'pî pî'. Ta'pîya see warantî:

“Paapaya ta'pî Uyepotorî pî':

‘Umeruntîri winîkî ereutakî

maasa ayeyatonon yentai akupîuya pîkîrî,' ta'pîya”

Sl 110.1

ta'pî Davi nuri'tîya. ³⁶ Mîikîrî manni' anwî'pîkon antaruma'tî'pîkon pîmî'sa'ka Paapaya yai ikupî'pîya kure'ne Uyepotorîkon pe, tînmenka'pî pe. Tamî'nawîronkon Judeuyamî', mîrîrî epu'tîya'nîkon e'pai awanî —ta'pî Pedroya to' pî'.

³⁷ Mîrîrî eta tîuya'nîkon pî' yairî ma're to' ena'pî kure'ne to' esewankono'ma'pî. Moropai ta'pî to'ya Pedro pî' moropai tiaronkon Jesus naiponti'san pî': —Uyonpayamî', î' kupî annaya e'painon? Mîrîrî warantî Paapaya anna taruma'tî namai kai'ma.

³⁸ Mîrîrî yuuku'pî Pedroya: —Enpenatati imakui'pî anku'pî'pîkon pî' moropai irumakati tamî'nawîrî Paapaya tîwanmîra iku'to'pe. Mîrîrî tîpo esen-patakona'tî innape Jesus kupîya'nîkon wenai. Tamî'nawîrî tîwanmîra iku'sa' tîuya tîpo Paapaya Morî Yekaton Wannî yarima ayesa'kon pe —ta'pî Pedroya to' pî'. ³⁹ —Maasa pra mîrîrî pî' Paapa eseurîma'pî pena Morî Yekaton Wannî yarima tîuya pî', amîrî'nîkon pia moropai anmukukon pia yarima tîuya moropai tamî'nawîronkon aminkankon pia yarima tîuya manni'kan tînmenkakon pia yarima tîuya —ta'pîya.

⁴⁰ Mîrîrî warantî Pedroya to' panama'pî, to' teka'nunkai. Ta'pîya to' pî': —Epa'katî imakui'pî kupî pî' tîwe'sanon kore'ta pai. Maasa pra inkamoro taruma'tî Paapaya yai, ataruma'tîya'nîkon namai awe'pîka'tîto'kon yuwatî —ta'pî Pedroya.

⁴¹ Mîrîrî tîpo innape Pedro maimu kupî tîuya'nîkon ye'nen to' esen-patakona'pî. To' wani'pî 3.000 kaisarî yonpa. Mîrîrî tîpo innape Jesus ko'nenan pokonpe to' emurukuntîpîti'pî. ⁴² Mîrîrî yai Paapa maimu ke to' yenupa'pî Jesus naiponti'sanya. Tekkarikon yonpa tîuya'nîkon yai tîmurukun pe to' e'pîti'pî. Moropai teepîremakon yai tîmurukun pe to' e'pîti'pî. Mîrîrî warantî to' ko'mamî'pî innape Jesus kupî tîuya'nîkon ye'nen.

Innape Jesus Ku'nenan Yeseru

⁴³ Mîrîrî yai Jesus naiponti'sanya î' ikupî eserîkan pepîn ku'pîtî'pî. Esenumenkanto' kure'nan ku'pîtî'pî to'ya. Mîrîrî ku'pîtî'pî to'ya wenai, tu'kankon pemonkonyamî' esenumenka'pî. Mîrîrî era'ma tûuya'nîkon wenai tamî'nawîronkonya to' nama'pî. ⁴⁴ Moropai tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan ko'mamî'pî tîmurukon pe. Moropai î' itesa' pe tîwe'to'kon mîrîrî tîrataikai to' wani'pî se' kaisarî. ⁴⁵ Inkamoro e'repa'pî temannekon ke, tînmîrikon ke. Mîrîrî yepe'pî yapi'sa' tûuya'nîkon yai, mîrîrî yarataika'pî to'ya itu'se tiaronkon e'to' kaisarî. Mîrîrî kupî'pî to'ya tîwakîrikon pe, mîi pe pra. ⁴⁶ Moropai wei kaisarî to' emurukuntîpîtî'pî Judeuyamî' epîremato' yewî' ta. Moropai tewî'kon kaisarî tekkarikon yonpapîtî'pî to'ya tîwakîrikon pe, taatausinpai, e'sentai pra. ⁴⁷ Inkamoroya Paapa yapurîpîtî'pî tamî'nawîron pî'. Mîrîrî to' yeseru wenai, tiaronkon pemonkonyamî'ya tîwakîrikon pe to' era'ma'pî. Mîrîrî ye'nen wei kaisarî Paapa yapurînenan epamî'pî. Maasa pra Uyepotorîkonya mîrîrî warantî ikupî'pî, mîrîrî warantî innape tûku'nenan e'pîka'tîto'pe kai'ma. Mîrîrî warantî arînike to' ena'pî.

3

Pedroya Ma'takî'pan Warayo' Yepî'tî

¹ Tiwin wei Pedro wîtî'pî João yarakkîrî Judeuyamî' epîremato' yewî' ta epîremai. Ko'mamîiya to' wîtî'pî teeserukon ta, Judeuyamî' eperepîtî'pî ko'mamî kaisarî epîremai. ² Moro warayo' ma'takî pe tîwe'sen e'pîtî'pî mîrîrî to' epîremato' mana'ta po. Morî itese' manni' mana'ta pia itonpayamî'ya yaapîtî'pî wei kaisarî teewonsenon nîtîrî tîniru yapi'to'peiya kai'ma. Mîkîrî awanî'pî asakoî pepîn teesenpo'pî pata painon.

³ Mîrîrî yai mîkîrî pri'yawon pepîn ma'takî'pan warayo' sa'neya Pedro, João era'ma'pî, mana'ta po tîwe'senya. Mîkîrîya to' era'masa' tûuya pe tenya kainumî'pî to' nîtîrî tîniru yapisîpa kai'ma. ⁴⁻⁵ Mîrîrîya Pedro João ko'mamî'pî mîkîrî yenu pîkîrî. Moropai ta'pî Pedroya ipî': —Anna era'makî —ta'pîiya. Mîkîrîya to' era'ma'pî î' to' nîtîrî yapisîpa kai'ma eesenumenka'pî teuren. ⁶ Tîise ta'pî Pedroya see warantî: —Akî, î' rî ton pra man tîniru ton pra man aapia untîrî ton. Tîise Cristo nîtîrî'pî Paapa meruntîri upîka'tîto' Jesusya manni' Nazaréponya, tarî man uupia. Mîrîrî ke apîka'tûuya. Mîrîrî ye'nen Jesus maimu pe tauya apî', asakî —ta'pîiya. ⁷ Moropai meruntî winon itenya pî' yapisî'pî Pedroya. I'mî'sa'ka'pîiya, mîkîrî pri'yawon pepîn sa'ne. Mîrîrî pe rî mîkîrî e'mî'sa'ka'pî, morî pe satippe aapîta'pî inî' ike'ne awanî pra. ⁸ Mîrîrî tîpo mîkîrî atausinpasa' arapunpîtî'pî kure'ne. Mîrîrî ye'nen mîkîrîya Paapa yapurî'pî tîwakîrî pe taatausinpai moropai to' pîkîrî eewomî'pî Judeuyamî' epîremato' yewî' ta. ⁹ Mîrîrî yai era'ma'pî arînikonya. Mîkîrî pri'ya pra tîwe'sen e'mî'sa'kasa'ya Paapa yapurî era'ma'pî to'ya. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen to' esenumenka'pî kure'ne ipî'. —Manni' mîkîrî, pri'ya pra tîwe'sen mana'ta po e'mî'sa'kakoi pepîn. Î' kai'ma see awe'mî'sa'kasa' mîrîrî? —Kai'ma to' esenumenka'pî teesewankono'mai ipî'.

Arînikon Pemonkonyamî' Yeurîma Pedroya

¹¹ Mîrîrî tîpo mîkîrî warayo' Pedro João nepî'tî'pî wani'pî to' ra' pîkîrî. Mîkîrî era'ma tûuya'nîkon wenai, pemonkonyamî' esenumenka'pî kure'ne. Moropai to' eka'tumî'pî epîremanto' yewî' waikatoî varanda ta itese' Salomão pata'se' ya, o'non pata Pedro João moropai warayo' ike'nan esepî'tîsa'

wani manni' pata. ¹² Mîrîrî yai arinîkon erepamî era'ma tûuya pe ta'pî Pedroya to' pî': —Uyonpayamî, î' wani' awanî ye'nen eesewankono'makon mîrîrî? Î' kai'ma eesenumenkakon mîrîrî anna pî'? Î' wani' awanî ye'nen anna yenu pikîrî aako'mamîkon? Mîserî warayo' esepî'tîsa' wenai anna meruntîri ke yepî'tîsa' annaya kai'ma awanîkon? Morî anna yeseru wenai tîmeruntîri tîisa' Paapaya kai'ma awanîkon ka'rî? ¹³ Mîikîrî esepî'tîsa' mîrîrî anna meruntîri wenai pra tîise manni' Paapa poitîri Jesus meruntîri wenai. Manni' anna tamokon Abraão nuri'tî napurî'pî, moropai Isaque nuri'tî napurî'pî moropai Jacó nuri'tî napurî'pî. Mîikîrî Paapaya Jesus kupî'pî kure'ne. Tîise amîrî'nîkonya irumaka'pî ipikku pe tîwe'sanon ayesa'kon pia. Mîikîrî rumaka'pîya'nîkon Pilatos yenya' mîikîrî anrumakapai awanî tanne tîise "kaane" ta'pîya'nîkon itu'se pra awanî'pîkon. ¹⁴ Mîikîrî wani'pî morî pe tîwe'sen pe imakui'pî ton pra tîwe'sen pe, tîise mîiwîni tîise iwanmîrî'pîya'nîkon. —Mîikîrî rumakakî —taaya'nîkon pra awanîkon Pilatos pî'. Tîise tiaron warayo' pemonkon wîitîpon rumakato'peiya ta'pîya'nîkon. ¹⁵ Mîrîrî warantî amîrî'nîkonya uurî'nîkon ko'manto' esa' pe tîwe'sen wîi me'po'pî. Tîise mîikîrî pîmî'sa'ka'pî Paapaya. Mîrîrî epu'tî pî' anna man maasa pra era'ma'pî annaya. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen mîikîrî Jesus meruntîri wenai mîserî warayo' esepî'tîsa' sîrîrî. Maasa pra innape ikupî'pîiya. Mîrîrî ye'nen Jesusya yepî'tî'pî tamî'nawîronkon amîrî'nîkonya era'ma tîmapu'tîi.

¹⁷ —Uyonpayamî, amîrî'nîkonya iwî me'po'pî pakko pe awanîkon ye'nen, tamî'nawîrî ayesa'kon pokonpe si'ma. Mîrîrî epu'tî pî' wai. ¹⁸ Tîise mîrîrî kupî'pî Paapaya. Pena penaronkon profetayamî' nuri'tîya ekaremekî'pî, î' kai'ma Paapa narima'pî pîika'tîton pe e'taruma'tî kupî. Mîrîrî yawîrî ikupî'pî Paapaya ta'pî tûuya yawîrî. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen enpenatâtî imakui'pî ankupî'pîkon pî', irumakatî, ayaserukon mo'tanî'tî. Moropai Paapa pia eturumakatî tîiwanmîra imakui'pî ankupî'pîkon ku'to'peiya. Iipia eturumakatî ayekatonkon meruntîri ton tîito'peiya. ²⁰ Iipia eturumakatî aapia'nîkon manni' Jesus tînmenka'pî pîika'tîton yarimato'peiya. ²¹ Tîise mîikîrî wani' sîrîrî ka' po aai'pra. Tamî'nawîron miakanma tûuya weiyu pikîrî aako'mamî, mîrîrî weiyu pî' Paapa eseurîma'pî penaronkon tîmaimu ekareme'nenan profetayamî' wenai. ²² Moisés nuri'tîya ta'pî:

“Paapaya tîmaimu ekareme'nen yarima kupî sîrîrî, amîrî'nîkon kore'ta uurî yarimasa' tûuya warantî.

Mîikîrî maimu ekareme'nen wani' kupî sîrîrî akore'ta'nîkon ayonpakon pe. Maasa etatî morî pe î' taiya apî'nîkon.

²³ Anî'ya imaimu eta pra awanî ya, mîikîrî mo'kaiya kupî sîrîrî tîpemonkonoyamî' kore'ta pai.

Inî'rî tîpemonkono pe pra ikupîiya.

Mîikîrî wîiya kupî sîrîrî,”

ta'pî Moisés nuri'tîya —ta'pî Pedroya.

Dt 18.15,18,19

²⁴ —Tamî'nawîronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'tîya sîrîrî ekaremekî'pî. E'mai'ne Samuelya ekaremekî'pî. Moropai mîrîrî tîpo ite'ma'pî pî' tiaronkonya ekaremekî'pî. Sîrîrî yai eesera'ma manni' ekaremekî'pî to'ya. ²⁵ Î' etanto' Paapaya pena inkamoro wenai, mîrîrî wani' sîrîrî amîrî'nîkon ton pe. See warantî ekaremekî'pî Paapaya Abraão pî' pena. Ta'pîiya:

“Apayanrî'san wenai tamî'nawîronkon

sîrîrî pata po tîiko'mansenon pia mori
tîrîuya kupî,”

Gn 22.18; 26.4

ta'pîiya Abraão pî'. Mîrîrî wanî sîrîrî amîrî'nîkon ton pe maasa pra amîrî'nîkon wanî ipayanyamî' rî'san pe. ²⁶ Mîrîrî ye'nen Paapaya tîpoitîrî menka'pî moropai yarima'pîiya e'mai' pe amîrî'nîkon pîika'tîton pe, morî ku'to'peiya amîrî'nîkon ton pe, moropai imakui'pî ankupî'pîkon rumakakonpa akaisari'nîkon tiwin pî' si'ma.

Mîrîrî warantî Pedro eseurîma'pî to' pî'.

4

Pedro, João Yari To'ya Judeuyamî' Esanon Pia

¹ Pedro moropai João wanî'pî pemonkonyamî' yenupa pî'. Mîrîrî tanne, Judeuyamî' esanon teepîremasanon esanon erepamî'pî to' kore'ta. Moropai tiaronkon saduceuyamî' moropai epîremanto' yewî' era'manenana esa'.

² Inkamoro ya pemonkonyamî' yenupa to'ya eta'pî, to' eseurîma. Pedro eseurîma'pî Jesus Cristo pîmî'sa'ka'pî Paapaya pî'. —Mîrîrî ye'nen Jesus Cristo e'mî'sa'kasa' wenai isa'manta'san e'mî'sa'ka nîrî —ta'pîiya. Mîrîrî eta tîuya'nîkon pî' to' eseta'ka'pî, to' maimu pî'. To' ekore'ma'pî to' winîkîi.

³ Mîrîrî ye'nen to' yapisî me'po'pî to'ya. Moropai to' yarakkamo'pî to'ya mîrîrî ewaron neken yuwa'kato'pe to'ya, maasa pra ko'mamîiya pata wanî'pî mîito'pe. ⁴ Tîise mîrîrî yai to' nekaremekî'pî itekare etatîpono'sanya innape Jesus kupî'pî arinîke. Mîrîrî ye'nen inkamoro innape Jesus ku'nenana ena'pî inî' panpî'. Tarîpai 5.000 kaisari' to' wanî'pî.

⁵ Mîrîrî erenma'sa' pe miarî Jerusalém po to' emurukuntî'pî, inkamoro ipîkkukon pe tîwe'sanon, yenupatonkon moropai tiaronkon pemonkonyamî' esa' pe tîwe'sanon emurukuntî'pî. ⁶ Inkamoro kore'ta to' wanî'pî teepîremasanon esanon yepotorî Anás itese' moropai Caifás, João, Alexandre moropai tiaronkon Anás yonpayamî'.

⁷ Mîrîrî yai inkamoro Jesus naipontî'san arakkansa' tîuya'nîkon enepî'pî to'ya inkamoro ipîkkukon rawîrî. Mîrîrî ye'nen to' ekaranmapo'pî to'ya. —O'non ye'ka pe see mîrîrî kupîya'nîkon mîrîrî? Anî' meruntîri ke ikupîya'nîkon mîrîrî? Anî' maimu pe mîrîrî kupîya'nîkon? —ta'pî to'ya to' pî'. Anepu'pai to' wanî'pî maasa pra warayo' esepi'tîsa' era'masa' tîuya'nîkon ye'nen.

⁸ Morî Yekaton Wannî wanî'pî Pedro yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen Pedro eseurîma'pî eranne' pe pra. Ta'pîiya to' pî': —Amîrî'nîkon ipîkkukon pemonkonyamî' esanon, epu'nenana, mîserî warayo' yepi'tîsa' annaya wenai anna yekaranmapoya'nîkon. Mîrîrî anepu'pai awanîkon. Tarîpai etatî, —ta'pî Pedroya to' pî'. ⁹⁻¹⁰ Moropai ta'pîiya: —Mîikîrî manni' Jesus Nazaré poinon, manni' anwî'pîkon anpokapitî'pîkon pakî'nan pona, mîikîrî pîmî'sa'kasa' Paapaya. Mîikîrî meruntîri wenai, mîikîrî maimu pe eesepi'tîsa' mîrîrî —ta'pî Pedroya to' pî'. ¹¹ Ta'pî Pedroya inî'rî to' pî': —Manni' mîikîrî Paapaya taasa: “manni' wîttî konekanenya imakui'pî pe tî' wanî kai'ma yenuansa', ipîinamaya pra awanîkon, iwanmîrîya'nîkon.

Mîikîrî kupî'pî Paapaya ipîkku pe,”

Sl 118.22

mîikîrî Jesus. ¹² Mîikîrî pia neken e'pîika'tînto' eseporî mîrîrî. Inî'rî tiaron iwarainon ton pra man sîrîrî pata po upîika'tînenkon ton. Mîikîrî, Paapa nîtrî'pî neken wanî uurî'nîkon pîika'tîton pe, —ta'pî Pedroya.

13 Pedro eseurîma eta tîuya'nîkon yai inkamoro emurukuntî'san esenu-menka'pî kure'ne to' pî'. Ta'pî to'ya: —Î' kai'ma see to' eseurîma mîrîrî pî' esenupa'sanon pepîn teuren tîise eranne' pe pra to' wanî. Moriya insamoro wanî sîrîrî Jesus yarakkîrî asarî'san pe kai'ma —ta'pî to'ya. 14 Mîrîrî ye'nen moo to' wanî'pî. Î' taa to'ya pîn Jesus naipontî'san pî'. Maasa pra mîikîrî warayo' eke'nan to' nepî'tî'pî wanî'pî to' pia. 15 Mîrîrî tîpo to' yenpa'ka'pî to'ya poro pona. Moropai tîiwarîrî'nîkon to' esiyu'pî'tî'pî to' eseurîmato' pî'. 16 —Î' kupî e'painon to' yarakkîrî. Ikupî eserîke pra awanî to' winîkîi maasa pra tamî'nawîrî Jerusalém po anî' nîkupî eserîkan pepîn ku'sa' to'ya epu'sa' tamî'nawîronkonya man. Yenomî eserîke pra man, to' nîkupî'pî —ta'pî to'ya. 17 —Tîise taapai awanî sîrîrî to' pî' inî'rî Jesus pî' to' eseurîma namai tiaronkon pemonkonyamî'ya eta namai, to' eseurîmato' Jesus pî' emî'pannî'pai awanî sîrîrî —ta'pî to'ya.

18 Moropai to' yawonnîpî'pî to'ya inî'rî. Moropai ta'pî to'ya: —Inî'rî pemonkonyamî' yenupaya'nîkon yu'se pra anna wanî sîrîrî. Inî'rî mîikîrî warayo' pî' Jesus pî' eeseurîmakon yu'se pra anna man. Atî'napantî mîrîrî pîkîrî tîise —ta'pî to'ya to' pî'. 19-20 Tîise î' kupî to'ya yentai awanî'pî. Mîrîrî pî' Pedroya ta'pî: —Inna, annaya tîwî ikupî eserîke pra man. Anna eseurîma tîrumakai pra maasa pra anna nera'ma'pî, anna neta'pî mîrîrî ekaremekî annaya, —ta'pî to'ya. Moropai ta'pî to'ya: —Amîrî'nîkonya taa aawarîrî'nîkon rî eseenumenkakon mîrîrî î' wanî yairî Paapa ton pe. Amaimukon yawîrî anna wanî kai'ma. Amîrî'nîkon nama annaya Paapa ka'rî nama annaya. Mîrîrî epu'tîya'nîkon e'pai awanî —ta'pî Pedroya.

21 Mîrîrî tîpo inî' î' kupî to'ya eserîke pra to' wanî'pî. Maasa pra pemonkonyamî'ya Paapa yapurî'pî warayo' to' napi'tî'pî era'ma tîuya'nîkon ye'nen. Mîrîrî ye'nen to' eseurîma'pî neken to' yarakkîrî. —Inî'rî kîseurîmatî mîikîrî Jesus pî'. Eeseurîmakon yu'se anna wanî pra man —ta'pî to'ya to' pî'. Moropai to' epa'ka'pî, î' kupî to'ya yentai awanî'epî mîito'pe. 22 Mîikîrî warayo' esepî'tî'pî kono po awanî'pî 40 kono yentai.

Innape Jesus Ku'nenan Epîrema

23 Atarakkannîto' yewî' tapai teepa'ka tîpo'nîkon Pedro, João wîti'pî tonpayamî' pia, innape Jesus ku'nenan pia. Inkamoroya ekaremekî'pî to' pî', î' taasa' a'yeke'tonon Judeuyamî' yenupanenanya moropai teepîremasanon esanonya. 24 Mîrîrî eta tîuya'nîkonya yai tamî'nawîrî si'ma to' epîrema pia'tî'pî Paapa pî'. Ta'pî to'ya: —Anna yunkon, Paapa, amîrî pata koneka'tîpon, moropai ka' koneka'tîpon. Moropai tuna koneka'tîpon. Moropai tamî'nawîron sîrîrî pata po tîiko'mansen koneka'pîya. 25 Moropai pena eeseurîma'pî Morî Yekaton Wannî yai anna tamokon Davi nuri'tî apoitîrî eseurîma wenai. Ta'pîya:

“Î' wani' awanî ye'nen pemonkonyamî', Judeuyamî' pepîn ekore'ma uwinîkîi.

26 Î' wani' awanî ye'nen Uwinîkîi imakui'pî kupî tîuya'nîkon pî' to' esenu-menka.

Tîise î' kupî to'ya eserîke pra awanî.

Ipîkkukon reiyamî' pata esanon pokonpe to' emurukuntî'pî teepîkonpa Uyarakkîrî moropai pîika'tîton unarima'pî yarakkîrî.

Tîise mîrîrî wanî î' pe pra rî”,

ta'pîya, pena Davi nuri'tî eseurîmato' wenai.

²⁷ A'ki, pena Davi nurí'tí yai eeseuríma'pí, Paapa. Mírírí warantí awe'kupí'pí sírírí amen. To' eseta'pí í' rí kupíkonpa pemonkonyamí' esa' pe tíwe'sen Herodes pokonpe moropai pata esanon Pôncio Pilatos pokonpe. To' eseta'pí anna yonpayamí' moropai anna yonpayamí' pepín pokonpe tesorukon konekakonpa kai'ma. Míikírí anarima'pí píika'títon imakui'pí ton pín Jesus winíkí, teepíto'kon yeseru konekakonpa to' eperepí'pí. Mírírí eseta'pí pena innape rí awe'kupí sírírípe eesepe'títo'pe kai'ma. ²⁸ Mírírí warantí pena eeseuríma'pí manní' yawírí sírírí awe'kupí esera'ma sírírí, Paapa. Sírírí warantí ikupí'pí to'ya maasa pra awe'ku'to'pe ta'píya. Mírírí warantí ta'píya itu'se awaní ye'nen, meruntí ke awaní ye'nen. ²⁹ Anna yunkon, Paapa, tamí'nawírí epu'tí pí' nai í' kai'ma anna winíkí to' eseurímasa' epu'tí pí' nai, anna taruma'tí tũya'níkon pí' to' eseurímasa'. Tĩse Paapa, apoitírítonon anna pia meruntí tũkí, meruntí ke amaimu pí' anna eseurímato'pe iní' panpí'. ³⁰ Moropai Paapa, anna pia itũkí apoitírí imakui'pí ton pín Jesus wenai aní' níkupí eseríkan pepín ku'to'pe annaya, pri'yawónkon pepín yepi'títo'pe annaya ameruntí ke. „Mírírí era'ma tũya'níkonya yai pemonkonyamí' esenumenkato'pe kure'ne ameruntí pí'„ —kai'ma to' epírema'pí Paapa pí'. ³¹ To' epírema ataretí'ka pe, tũwakírí pe Paapaya eta'pí. Mírírí ye'nen ita to' e'to' wítí' eserentíkí'ma'pí. Moropai Morí Yekaton Wanní ena'pí to' esa' pe iní' panpí' meruntí ke to' e'to'pe. Mírírí tũpo iní' panpí' itekare ekaremekí'pí to'ya meruntí ke.

Tamí'nawírí Itesa' Pe Tíwe'to'kon Kupí To'ya Tiwinan Yemanne Warantí

³² Mírírí yai tamí'nawíronkon innape Jesus ku'nenan esenumenkapítí'pí se' kaisarí. To' esenumenkato' e'pítí'pí tiwin. Moropai to' yeseru e'pítí'pí í' kai'ma to' ko'manto' waní'pí. Mírírí ye'nen aní'ya taa pra awaní'pí to' kore'ta: —Uyemanne sírírí uurí sírírí —kai'ma to' esenumenka pín. Tĩse tamí'nawírí itesa' pe tíwe'to'kon kupí'pí to'ya tiwinan yemanne warantí. ³³ Mírírí yai Jesus pími'sa'ka'pí Paapaya ekareme'pítí'pí to'ya meruntí ke. Mírírí ye'nen kure'ne morí pe to' e'to' ton tũrí'pí Paapaya to' pia. ³⁴⁻³⁵ Moropai temannekon ke to' e'repa yai, tewí'kon ke, tĩnmíríkon ke, itepe'pí yapísí to'ya, moropai mírírí enepí to'ya tamí'nawírí Jesus naipontí'san yenya itírí to'ya. Moropai mírírí yonpa tũrí Jesus naipontí'sanya to' pia, itu'se to' e'to' kaisarí. Mírírí ye'nen aní' e'taruma'tí pra awaní'pí to' kore'ta. Mírírí kupí'pí to'ya tamí'nawírí teesenumenkato'kon ke.

³⁶⁻³⁷ Inkamoro kore'ta tiwin warayo' waní'pí itese' José. Míikírí e'repa'pí tĩnmírí ke. Itepe'pí yapísí'píya moropai enepí'píya tamí'nawírí Jesus naipontí'san yenya tíwe'taruma'tísanon píika'títo'pe Jesus naipontí'sanya kai'ma. Míikírí warayo' waní'pí Levi nurí'tí paarí'pí pe. Ipata ese' waní'pí esenpo'pí pata Chipre wono po. Míikírí e'pítí'pí to' píika'tínen pe. Mírírí ye'nen esatí'pí Jesus naipontí'sanya Barnabé kai'ma, tiaron meruntí ton tũnen taato' mírírí.

5

Ananias Safira Yekare

¹ Mírírí tũpo tiaron warayo' waní'pí itese' Ananias. Míikírí waní'pí tũno'pí kenan. Ino'pí ese' waní'pí Safira. Míikírí esenumenka'pí tíwe'repa pí' tĩnmírí ke, itepe'pí tũrípa kai'ma Jesus naipontí'san pia. Mírírí ke tíwe'taruma'tísanon píika'títo'pe to'ya. ² Tĩse tamí'nawírí itũríya pín tamí'nawírí tũríya taa tũpo. Itonpa yarakkírí awe'nímí'pí. Mírírí epu'tí'pí ino'píya. Mírírí tũpo yapísí'píya

itepe'pî. Mîrîrî tîrî'pîiya Pedro pia itonpa pe, tamî'nawîrî tîrîiya pîn. ³ Mîrîrî ye'nen ta'pî Pedroya ipî':

—Î' wani' awanî ye'nen mîrîrî warantî Makui pata'se' ton tîrîya ayewan ya? —ta'pî Pedroya ipî'. —Î' ton pe mîrîrî warantî seru'ye' pe awanî Morî Yekaton Wannî winîkî —ta'pîiya. —Î' ton pe tamî'nawîrî itîrîya pra awanî'pî itîrîuya taa tîpo? ⁴ Maasa pra anmîri wani'pî amîrî pe pena. Moropai awe'repasa' tîpo itepe'pî wani' nîrî amîrî pe. Tîise î' ton pe yenku'tî yu'se eesenumenkasa' anna winîkî pra neken tîise Paapa winîkî?

⁵ Mîrîrî taa Pedroya, eta tîuya pe Ananias esenumî'pî, aasa'manta'pî. Mîrîrî e'ku'sa' eta tîuya'nîkon pe arinîkon ena'pî eranne' pe. ⁶ Mîikîrî yapi'se warayo'kon erepamî'pî, kamisa ke ya'santî'pî to'ya. Moropai yenpa'ka'pî to'ya poro pona. Mîikîrî yu'na'tî'pî to'ya.

⁷ Mîrîrî tîpo, tîko'man pe pu'kuru pra ino'pîrî'pî erepamî'pî, î' e'ku'sa' epu'tîya pra tînyo yarakkîrî. ⁸ Mîikîrî ekaranmapo'pî Pedroya: —Ka'kî upî' —ta'pîiya. —Seeni' neken wani' tamî'nawîrî anmîrikon ke awe'repa'pîkon yepe'pî pe? —ta'pîiya.

—Inna —ta'pî Safiraya. ⁹ Tîise ta'pî Pedroya:

—Î' ton pe see mîrîrî warantî Paapa epu'to' ton tîrîya'nîkon sîrîrî? Ataruma'tîya'nîkon pepîn kai'ma? Seru'ye' pe awanîkon Morî Yekaton Wannî winîkî —ta'pîiya. Moropai ta'pî Pedroya: —A'kî, mîrîrî warantî anyo seru'wasa' wenai aasa'manta'pî. Mîikîrî yu'na'tî warayo'konya amenrî to' ataretî'ka —ta'pîiya. —Moro to' man inkamoro yu'na'tî'tîponkon —ta'pîiya. —Inkamoroya ayarî nîrî sîrîrî ayu'na'tî —ta'pî Pedroya ipî'.

¹⁰ Mîrîrî eta tîuya pe, Safira esenumî'pî Pedro rawîrî aasa'manta'pî. Mîikîrî yenpa'ka'pî warayo'konya moropai yu'na'tî'pî to'ya inyo yu'na'tî'pî tîuya'nîkon winîkî. ¹¹ Mîrîrî eta tîuya'nîkonya yai, innape Jesus ku'nenan ena'pî eranne' pe. Moropai tamî'nawîronkon mîrîrî yekare etanenan pemonkonyamî' nîrî wani'pî eranne' pe.

Jesus Naipontî'sanya Pri'yawonkon Pepîn Yepî'tî

¹² Tu'ke ite'ka Jesus naipontî'sanya tu'ke ikupî eserîkan pepîn ku'pî'tî'pî. Moropai esenumenkanto' ku'pî'tî'pî to'ya pemonkonyamî' nera'maton pe. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan emurukunpî'tî'pî epîremanto' yewî' waikatoî varanda ta itese' Salomão pata'se' ya'. ¹³ Tiaronkon emurukuntî pe awanî'pî to' pokonpe maasa pra eranne' pe tiwanîkon ye'nen. Tîise to' eseurîmapî'tî'pî morî pe to' pî'. ¹⁴ Moropai arinîkon warayo'kon moropai wîrî'sanyamî'ya nîrî innape Uyepotorîkon kupî'pî tîwîrî. Mîrîrî wenai arinîke to' ena'pî. ¹⁵ Mîrîrî Jesus naipontî'san nîkupî'pî era'ma tîuya'nîkon wenai, pri'yawonkon pepîn enepî'pî to'ya o'non poro Pedro wî'tîto' e'ma ta. Tette' ta to' tîise inkamoro tîrî'pî to'ya e'ma ena pona, mîrîrî taawîrî Pedro wî'tî yai, itekatanya mîikîrî napontîsa' yai eesepî'tîto'pe kai'ma. ¹⁶ Moropai arinîkon pemonkonyamî' Jerusalém woi tîiko'mansenonya tiaronkon pri'yawonkon pepîn nîrî enepî'pî. Moropai o'ma'kon yarakkîrî tîwe'sanon enepî'pî to'ya. Tamî'nawîrî inkamoro esepî'tî'pî mîrîrî warantî.

Jesus Naipontî'san Taruma'tî To'ya

¹⁷ Moropai teepîremasanon esanon yepotorî moropai mîikîrî yarakkîronkon, Judeuyamî' esanon saduceuyamî', inkamoro kinmuwa'pî Jesus naipontî'san winîkî. ¹⁸ Ta'pî to'ya: —To' arakkanpai awanî sîrîrî inî'rî to' eseurîma

namai —ta'pî to'ya. Moropai to' yapisi me'po'pî to'ya moropai to' arakkamo me'po'pî to'ya imakui'pî kupitiponkon kore'ta. ¹⁹ Mîrîrî ewaron ya', Paa-paya inserî yarima'pî to' pia. Mîikîriya mana'ta arakkanmoka'pî. Moropai to' yenpa'ka'pîiya mîrîrî atarakkannîto' yewî' tapai. ²⁰ Ta'pî inseriya Jesus naipontî'san pî':

—Atîti, epîremanto' yewî' ta pemonkonyamî' yenupatantî. Sîrîrî itekare ekareme'tantî, tamî'nawîrî ipatikarî enen ko'mannîto' yekare —ta'pî inseriya Jesus naipontî'san pî'.

²¹ Moropai inserî maimu yawîrî to' wîti'pî penane pu'kuru to' ewomî'pî epîremanto' yewî' ta. Inkamoro'ya to' yenu'pî miarî.

Mîrîrî tîpo mîrîrî wei yai, teepîremasanon esanon yepotorî moropai mîikîrî yarakkîronkon Judeuyamî' esanon emurukuntî'pî tamî'nawîrî pemonkonyamî' esa' pe tîwe'sanon eseta'pî teeseurîmakonpa tekarekon pî', tonpakon saduceuyamî' pokonpe. Inkamoro emurukuntîsa'ya ta'pî: —To' era'matantî, inkamoro arakkansa'kon —ta'pî to'ya. ²²⁻²³ Moropai surarayamî' wîti'pî atarakkannîto' yewî' ta. Eporî'pî to'ya atarakkannîto' yewî' atarakkansa' wanî'pî. Surarayamî' era'manenanya era'ma ko'mannîpî mana'ta po si'ma. Tîise î' e'ku'sa' epu'tî to'ya pra awanî'pî mîrîrî yai. Mîrîrî arakkanmoka'pî to'ya tîise Jesus naipontî'san eporî to'ya pîn. Anî' ton pra awanî'pî. Tarîpai î' kai'ma tîwanikon epu'tî to'ya pra to' ena'pî. To' enna'po'pî tesa'kon pia. Ekaremekî'pî to'ya, tamî'nawîrî.

—Î' kai'ma to' epa'ka'pî epu'tî annaya pra man. Mana'ta man arakkansa' pe —ta'pî to'ya.

²⁴ Mîrîrî eta tîuya'nîkon ya yai, to' esananya î' kupî tîuya epu'tî pîn nîrî to' warantî. ²⁵ Tîise mîrîrî pe rî warayo' erepamî'pî. Ta'pîiya: —A'kî manni'kan atarakkannîto' yewî' ta to' wanî manni'kan man sinpata epîremanto' yewî' ta pemonkonyamî' yenu'pî —ta'pî warayo'ya to' pî'. ²⁶⁻²⁷ Mîrîrî eta tîuya'nîkon pe tiwinarî surarayamî' esananya ta'pî surarayamî' pî': —Ka'ne' pe to' era'matantî. To' wîti'pî. To' enepî'pî to'ya. Î' kupî to'ya pîn to' winîkî maasa pra pemonkonyamî'ya tîpa'tîpitikon nama'pî to'ya tî' ke. Moropai to' ene'sa' to'ya yai, inkamoro pî' ta'pî Judeuyamî' esanon pe tîwe'sananya: —Mîrîrî warantî “Inî'rî pemonkonyamî' kîsenupati mîikîrî Jesus ese' pî'”, ta'pî annaya apî'nîkon yuukuya'nîkon pra awanîkon sîrîrî. ²⁸ Ankupî'pikon era'matî maasa î' ku'sa'ya'nîkon mîikîrî ese' pî' eeseurîmakon ke pemonkonyamî' Jerusalm cidaderî ponkonya etasa' era'matî. Mîrîrî warantî tîise anna Judeuyamî' esananya Jesus wî'pî taa pî' aako'mamîkon mîrîrî.

²⁹ Tîise Pedroya moropai tiaronkon Jesus naipontî'sanya inkamoro maimu yuuku'pî. Ta'pî to'ya: —Paapa maimu yawîrî e'nîpai awanî sîrîrî warayo'kon maimu yawîrî e'nî yentai. ³⁰ Mîikîrî Paapa penaronkon utamokon napurî'pî mîikîrî Paapaya Jesus pîmî'sa'ka'pî amîrî'nîkonya iwî me'posa' tîpo, pakî'nan pona ipokapîti me'posa'ya'nîkon tanne. ³¹ Mîikîrî Jesus kupî'pî Paapaya tîmeruntîrî winî eereutato'pe, tamî'nawîronkon esa' pe, moropai upîika'tînenkon pe. Paapaya itîrî'pî manni'kan tîpemonkonoyamî' Judeuyamî'ya imakui'pî pe tîwe'to'kon rumaka ya tîwanmîra Paapaya iku'to'pe —ta'pî to'ya to' pî'. ³² —Mîrîrî ekaremekî annaya sîrîrî maasa pra era'ma pî' anna man tamî'nawîrî. Moropai Morî Yekaton Wannîya nîrî yenko pî' man tamî'nawîrî. Mîikîrî Morî Yekaton Wannî Paapa narima'pî tîmaimu yawîrî tîiko'mansenon pia —ta'pî Pedroya to' pî'.

³³ Mîrîrî eta tîuya'nîkonya yai, inkamoro Judeuyamî' esanon emurukuntî'san ekore'ma'pî inî' panpî' to' winîkîi. Mîrîrî to' tî'ka tîuya'nîkon pî' to' eseurîma'pî. ³⁴ Tîise moro awanî'pî warayo' to' kore'ta. Mîikîrî fariseu itese' Gamaliel to' yenupanen Judeuyamî' yeseru pî'. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon nînama pe awanî'pî. Mîikîrî e'mî'sa'ka'pî. Ta'pîiya to' pî':

—Jesus naipontî'san yenpa'katî maasa poro pona ka'ne' perî —ta'pîiya. Moropai to' yenpa'ka'pî to'ya. ³⁵ Moropai eeseurîma pia'tî'pî arinîkon emurukuntî'sanya eta tanne.

—A'ki, uyonpayamî' —ta'pîiya. —Aka, î' kupîya'nîkon kai'ma kîsenku'tîtî insamoro Jesus naipontî'san winîkîi. Maasa ekaremekîuya etatî —ta'pîiya.

³⁶ —Pena pu'kuru pra warayo' wanî'pî itese' Teudas. Mîikîrî wanî'pî pemonkon esa' pe arinîkon 400 kaisaronkon esa' pe Teudas wanî'pî. Ipîkku pe tîwe'to'pe awe'kupî'pî. Tîise iwî'pî to'ya. Mîrîrî tîpo inenupakon rî'san e'paraipîka'pî. Inî'rî ipokonpe tîwanî'pîkon warantî pra to' ena'pî. Mîrîrî warantî to' ataretî'ka'pî —ta'pîiya. ³⁷ —Moropai inî'rî tiaron wanî'pî Judas itese' Galiléia pon —ta'pîiya. —Manni' yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ku'ne'tî to'ya yai, mîikîrî wanî'pî mîrîrî warantî. Ipîkku pe tîwe'to'pe awe'kupî'pî. Ipemonkonoyamî' wanî'pî tu'ke inenupakon. Tîise mîikîrî wî'pî to'ya. Moropai inkamoro inenupa rî'san e'paraipîka'pî —ta'pîiya. ³⁸ —Mîrîrî warantî naka inkamoro wanî. Mîrîrî ye'nen tîwî to' ku'pai'nîkon, maasa pra pemonkon yeseru pe awanî ya, î' pe pra rî to' nenupa'san wanî —ta'pî Gamalielya. ³⁹ —Tîise mîrîrî warantî pra Paapa meruntîri pe to' wanî tanne, î' kupîya'nîkon kai'ma kîsenku'tîtî. Mîrîrî warantî ikupî pî' eesenumenkakon ya, Paapa winîkîi imakui'pî kupîya'nîkon mîrîrî —ta'pîiya to' pî'.

⁴⁰ Mîrîrî tîpo mîikîrî Gamaliel eseurîmato' kupî'pî to'ya innape. Mîrîrî ye'nen, —Jesus naipontî'san yawonnî'tî —ta'pî to'ya. To' yawonnî'pî to'ya. To' po'pîtî'tîpo'nîkon inkamoro rumaka'pî to'ya. To' rumaka pe ta'pî to'ya: —Atî'tî, inî'rî eeseurîmakon yu'se anna wanî pra man mîikîrî Jesus ese' pî' —ta'pî to'ya. ⁴¹ Moropai Pedro tiaronkon Jesus naipontî'san epa'ka'pî arinîkon emurukuntî'san kore'tapai taatausinpaî maasa pra Jesus yekare pî' ekaremekî tîuya'nîkon wenai tîwe'taruma'tîkon epu'tî to'ya eserîke awanî. Mîrîrî warantî sî'ma, to' atausinpasa' wanî'pî kure'ne. Inkamoro wî'tî'pî. ⁴² Inkamoro ya wei kaisarî Paapa maimu ekareme'pî'tî'pî epîremanto' yewî' ta moropai tuutîkon pe wîttîkon kaisarî. Pîika'tîton pe Jesus Paapa narima'pî wanî ekareme'pî'tî'pî to'ya tîwîrî, tîrumakai pra.

6

Asakî'ne Mia' Pona Tîmo'tai'nîkon Menka To'ya Jesus Naipontî'san Pîika'tînanan Pe

¹ Tîko'man pe pu'kuru tîiko'manse pra Judeuyamî' innape Jesus ku'nenan ena ko'mannî'pî arinîke. Tiaronkon wanî'pî mîrîrî yai grego maimu ta teeseurîmasanon pe moropai tiaronkon wanî'pî aramaico pe teeseurîmasanon pe. Mîrîrî yai inkamoro grego maimu ta teeseurîmasanon esiyu'pî'tî pia'tî'pî maasa pra tonpakon inyo isa'manta'san pîika'tî to'ya pra awanî to' yekkari ton ke era'ma tîuya'nîkon wenai. ² Mîrîrî ye'nen Jesus naipontî'sanya to' muurukuntî'pî. Inkamoro eseurîma'pî î' kai'ma to' pîika'tî tîuya'nîkon pî'. Mîrîrî ye'nen ta'pî to'ya:

—Morî pe pra awanî Paapa maimu pî' eseurîman rumakasa' ya manni'kan tîwe'taruma'tîsanon neken pîika'tîto'pe. Tîise ekareme'pai awanî sîrîrî tîrumakai

pra —ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen to' esenumenka'pî mîrîrî esenyaka'manto' kupîtonkon menka tûya'nîkon pî'. ³ Mîrîrî ye'nen ta'pî to'ya: —Asakî'ne mia' pona tîmo'tai warayo'kon menkapai'nîkon. Warayo'kon manni'kan epu'nenan yairî tîwe'sanon to' yeseru innape Jesus ku'nenan, Morî Yekaton Wannî maimu yawîrî tîwe'sanon menkapai'nîkon. Insamoro pia sîrîrî esenyaka'manto' rumakapai'nîkon man iku'to'pe to'ya. ⁴ Tîise annaya irumaka pepîn tîise wei tî'ka annaya e'pai awanî epîreman pî' kure'ne moropai itekare ekaremekî pî' —ta'pî to'ya.

⁵ Inkamoro Jesus naipontî'san maimu eta tûya'nîkon yai inna ta'pî tamî'nawîronkonya. Mîrîrî ye'nen Estêvão mo'ka'pî to'ya. Mîikîrî eturumakasa' wanî'pî Morî Yekaton Wannî yenya' ipoitîrî pe tîwe'to'pe. Moropai tiaronkon menka'pî to'ya nîrî ipokonpe. Filipe moropai Prócoro, Nicanor, Timão, Pármenas, Nicolau Antioquia pon. Mîikîrî wanî'pî Judeu pe pra tîise Judeuyamî' epîremato' yawîrî tîwe'sen pe awanî'pî. ⁶ Mîrîrî tîpo inkamoro warayo'kon enepî'pî to'ya Jesus naipontî'san pia. Moropai inkamoro epîrema'pî to' pu'pai pona tenyakon tîrî'pî to'ya Paapa esenyaka'mato' ku'to'pe to'ya kai'ma. ⁷ Mîrîrî warantî Paapa maimu esekaremekî'pî innape Jesus ku'nenan wenai. Mîrîrî yai inî' panpî' innape Jesus ku'nenan ena ko'mannîpî'pî arinîke Jerusalém po. To' kore'ta mararî pra teepîremanonyanya nîrî innape Jesus kupî'pî.

Estêvão Yapisî To'ya

⁸ Mîikîrî warayo' Estêvão wanî'pî kure'ne Paapa nîpîika'tî'pî pe. Mîrîrî ye'nen Paapa meruntîrî wanî'pî iipia. Mîrîrî wenai î' ikupî eserîkan pepîn moropai kure'nan esenumenkanto' kupî'pîiya pemonkonyamî' nera'maton pe. ⁹ Tîise mîrîrî wenai Estêvão winîkî tiaronkon iipî'san Judeuyamî' Cirene cidaderî poi moropai Alexandria cidaderî poi wo'ma'ta pia'tî'pî. Inkamoro wanî'pî eperenîto'yewî' tawonkon pena to' poitîrî pe si'san. Tarîpai to' poitîrî pe pra to' enasa'. Inkamoro moropai tiaronkon Judeuyamî' iipî'san Cilícia pata poi moropai Ásia pata poinokon, inkamoro wo'ma'ta pia'tî'pî Estêvão pî'. Mîrîrî ye'nen iteseru anepu'pai to' wanî'pî yairî pra awe'to', imakui'pî pe awe'to', î' kupikonpa kai'ma yarakkîrî. ¹⁰ Tîise Estêvãoya tamî'nawîrî yapitanîpî'pî yairî to' maimu yuuku'pîiya. Maasa pra Morî Yekaton Wannî wanî'pî iipia. ¹¹ Mîrîrî ye'nen inkamoroya tiaronkon pemonkonyamî' ye'ma'pî eeseurîmatonkon seru'ye' pe iwinîkî.

—Inna era'ma'pî annaya. Imakui'pî pe Moisés yeseru winîkî eeseurîma'pî. Moropai Paapa winîkî eeseurîma'pî eta'pî annaya kai'ma —ta'pî to'ya.

¹² Mîrîrî warantî inkamoroya Judeuyamî' esanon moropai Moisés nurî'tiya yenupato' pî' yenupatonkon moropai pemonkonyamî' meruntîannîpî'pî inî' panpî', Estêvão winîkî î' ku'to'pe to'ya kai'ma. Moropai mîrîrî tîpo Estêvão yapisî'pî to'ya moropai yari'pî to'ya. Judeuyamî' esanon pe tîwe'sanon rawîrî yari'pî to'ya. ¹³ Moropai tiaronkon pemonkonyamî' yuwa'pî to'ya inî'rî iwinîkî eeseurîmatonkon seru'ye' pe. Inkamoroya ta'pî: —Mîrîrî eta'pî annaya eeseurîmato' epîremanto' yewî' winîkî moropai Moisés nurî'tiya yenupanto' winîkî. Mîrîrî pî' teeseurîma pî' aako'mamî. ¹⁴ Jesus Nazaréponya epîremanto' yewî' yanmaka moropai tamî'nawîrî Moisés yeseru mo'tanîpîiya kupî sîrîrî taapîtîiya eta'pî annaya. Mîrîrî warantî to' eeseurîma'pî seru'ye' pe.

¹⁵ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon emurukuntî'sanya Estêvão era'ma'pî morî pe. Mîikîrî yenpata wanî'pî inserî yenpata warantî era'ma'pî to'ya.

7

Estêvão Eseurímato 'To' Pî'

¹ Mîrîrî tîpo teepîremasanon esanon yepotorîya Estêvão ekaranmapo'pî: — Inna pî' rî to' eseurîma mîrîrî? —ta'pîiya.

² Yuuku'pî Estêvãoya: —Uyonpayamî' uyuntanon, eseurîma etatî —ta'pîiya. —Pena morî pu'kuru a'ka pe tîwe'sen Paapa esenpo'pî utamokon Abraão nuri'tî pia, maasa Mesopotâmia pata po aako'mamî tanne, Harâ pona iko'manse atî pra tîise. ³ Mîikîriya ta'pî Abraão pî':

“Apata yapai epa'kakî.

Apemonkonoyamî' kore'tapai atîkî,

o'non pata apata'se' ton ekaremekîuya manni' pata ya”,

Gn 12.1

ta'pîiya. ⁴ Mîrîrî ye'nen Abraão wîtî'pî Caldéia poi iko'manse Harâ pata pona. Mîrîrî tîpo, itun sa'mantasa' tîpo, Paapaya mîikîri enepî'pî sîrîrî pata pona o'non pata uurî'nîkon ko'mamî manni' pata ya'. ⁵ Mîikîri pia Paapaya îwaikkatoi pe sîrîrî pata tîisa' pra man mîrîrî yai. Tîise tamî'nawîrî itîrî tîuya taasai'ya wani'pî. Moropai apayanrî'san pata'se' pe awanî kupî sîrîrî, taasai'ya wani'pî inmuku ton pra tîise. ⁶ Mîrîrî tîpo Paapaya ta'pî Abraão pî': “Inkamoro apayanyamî' rî'san ko'mamî pe man tiaron pata po ka'ran pe.

Mîrîrî pata ponkon poitîrî pe to' ko'mamî pe man 400 kono' kaisarî.

Inkamoro e'taruma'tî pe man mararî pra tiaronkon poitîrî pe mîrîrî to' pata ya' si'ma”,

ta'pîiya.

⁷ Moropai Paapaya ta'pî Abraão pî':

“Inkamoro amîrî'nîkon taruma'tîponkon taruma'tîuya pe wai”,

ta'pîiya.

“Upemonkonoyamî' mo'kauya pe wai sîrîrî pata po si'ma upoitîrî pe to' e'to'pe”,

Gn 15.13,14

ta'pîiya Abraão pî'. ⁸ Mîrîrî ye'nen Paapa eseta'pî Abraão yarakkîrî. Moropai Abraão nîkupî ton tîrî'pîiya, tînmukukon esenposa' yai tiwin semana kaisarî aako'mansa' tîpo Abraãoya Isaque mere pi'pî pottî ya'tito'pe. Mîrîrî yawîrî Abraãoya ikupî'pî. Mîrîrî warantî Isaqueya nîrî ikupî'pî tînmu Jacó yarakkîrî. Moropai Jacóya manni'kan tînmukuyamî' pî' ikupî'pî mîrîrî warantî —ta'pî Estêvãoya.

⁹ Inkamoro pî' Estêvão eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Manni'kan penaronkon utamokon rî'san Jacó munkîyamî' nuri'tîya tonpakon José yewanmîrî'pî maasa pra tentai'nîkon tîyunkonya yapurî ye'nen. Mîrîrî ye'nen ike to' e'repa'pî Egito ponkon pia to' poitîrî pe awe'to'pe kai'ma. Tîise mîikîri yarakkîrî Paapa wani'pî. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen Paapaya ipîika'tî'pî awe'taruma'tito' yapai. Egito pata esa' rei Faraó pia José wani' yai Paapaya mîikîri kupî'pî tîwakîri pe era'mato'pe Faraóya. Mîrîrî ye'nen Faraóya ta'pî ipî: “Epu'nen pe awanî wenai, tarîpai pata esa' pe eena pe nai kai'ma. Pata esa' pe eena pe nai moropai uyewî' tawonkon esa' pe nîrî eena pe nai”, ta'pîiya José pî'.

¹¹ Mîrîrî tîpo kure'ne iwan wani'pî Egito pata po moropai Canaã pata po. Mîrîrî yai utamokon nuri'tîya kure'ne iwan epu'tî'pî. ¹² Mîrîrî yai Jacó nuri'tîya yekkari wani' yekare eta'pî Egito po trigo wani'. Mîrîrî ye'nen tînmukuyamî' yarima'pîiya tekkarikon ton yennai. ¹³ Itakon te'ka pe to' wîtîsa' yai José esekaremekî'pî anî' pe tîwanî tonpayamî' pî'. Mîrîrî warantî José yonpayamî' epu'tî'pî Faraóya. ¹⁴ Moropai ta'pî Joséya Jacó nuri'tî wîtito'pe Egito pona. Mîrîrî ye'nen Jacó wîtî'pî 75 kaisarî tîpemonkonoyamî'

pokonpe. ¹⁵ Miarî Egito po mîikîrî utamokon Jacó ko'mamî'pî tâisa'manta pikîrî. ¹⁶ Mîrîrî tîpo in mukuyamî' rî'san utamokon e'ti'ka'pî. Mîrîrî tîpo to' esa'rî'pî menna'po'pî to'ya Siquém pata pona to' yu'na'tîi. Maasa pra miarî utamokon Abraão nurî'tî nenna'pî pe awanî'pî. Hamor payanyamî' rî'san pî' mîrîrî pata yenna'pîiya moropai ye'ma'pîiya tîniru ke tîpata pe awe'to'pe.

¹⁷ Abraão pî' î' kupî tîuya ta'pî tîuya kupî Paapaya pra tîise mîrîrî weiyu eseporî tanne, utamokon epansa' wanî'pî mararî pra Egito pata po. ¹⁸ Mîrîrî yai tiaron Faraó ena'pî pata esa' pe José epu'nen pepîn. ¹⁹ Mîikîrîya utamokon nurî'tî yenku'tî'pî moropai to' taruma'tî'pîiya kure'ne. Mîrîrî yai to' munkiyamî' teesenposanon yenpa'ka me'po'pîiya to' e'ti'kato'pe. ²⁰ Mîrîrî kore'ta Moisés esenpo'pî mori more. Mîikîrî tîwarikka'pî isanya itunya eseurîwî'ne kapoi kaisarî. ²¹ Mîrîrî tîpo mîikîrî yenpa'kasa' to'ya tanne Moisés eporî'pî pata esa' Faraó yensiya. Mîikîrî tîwarikka'pîiya tîne pe. ²² Mîrîrî ye'nen mîikîrî esenupa'pî tamî'nawîrî Egito ponkon esenupato' pî'. Epu'nen pe awanî'pî. Ipikku pe awanî'pî. Moropai teeseurîma epu'nen pe awanî'pî. Î' rî kupîiya yai morî pe awanî'pî —ta'pî Estêvãoya.

²³ —Mîrîrî tîpo a'yeke'ton pe teenai asakî'ne pemonkon kono' kaisarî tîwanî ye'ka pe Moisés esenumenka'pî ipemonkonoyamî' anera'mapai tîwanî pî'. ²⁴ Mîrîrî yai teepisanon era'ma'pîiya, Egito pon moropai tonpa Judeu yarakkîrî. Mîikîrî taruma'tînen pî' eese'ma'pî, moropai iwî'pîiya. ²⁵ Mîrîrî pî' Moisés esenumenka'pî, uurî wenai upemonkonoyamî' epu'tî tîpîka'tikon Paapaya kai'ma, tîise epu'tî to'ya pîn. ²⁶ Mîrîrî tîpo erenma'sa' pe inî'rî tiaronkon teepisanon era'ma'pîiya. Inkamoro pia attî'pî. Inkamoro wanî'pî itonpayamî' Judeuyamî' pe. Inkamoro piika'tî kai'ma esenumenka'pî. To' rataikai attî'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: “Warayo'kon, amîrî'nikon uyonpayamî', ayakon yarakkîrî eekore'ma mîrîrî î' wani' awanî ye'nen?” ta'pîiya to' pî'.

²⁷ Tîise manni' tîwanîyukon taruma'tînenya Moisés tukka'pî. Ta'pîiya: “Amîrî e'kupî mîrîrî anna yepuru pe. O'non ye'ka pe anna esa' pe akupî annaya kai'ma awanî mîrîrî?” ta'pîiya ipî'.

²⁸ “Uurî anwîpai awanî mîrîrî, ko'manpara Egito pon warayo' wî'pîiya warantî?” Êx 2.14
ta'pîiya ipî'. ²⁹ Mîrîrî eta tîuya pe Moisés epe'pî. Attî'pî Egito pata poi Midiã pata pona ko'manse. Miarî Moisés munkiyamî' ton esenpo'pî asakî'ne —ta'pî Estêvãoya.

³⁰ —Asakî'ne pemonkon kono' (40) kaisarî Moisés ko'mansa' tanne, inserî esenpo'pî iipia. Mîikîrî esenpo'pî keren po apo' mî'nî ye' taransen ya', manni' wî' itese' Sinai mîrîrî pia. ³¹ Mîrîrî ye'nen Moisésya era'ma'pî mîrîrî apo' teesewankono'mai kure'ne teesenumenkai. Mîrîrî era'mai awe'rennuku'pî inî' panpî' morî pe era'mapa kai'ma. Mîrîrî yai Paapa maimu eta'pîiya.

³² “Uurî atamokon nurî'tî yepotorî, Abraão nurî'tî napurî'pî, moropai Isaque nurî'tî napurî'pî, moropai Jacó nurî'tî napurî'pî”, Êx 3.6
ta'pîiya. Mîrîrî taiya eta tîuya yai, Moisés esi'nîpî'pî awe'tîfka'pî kure'ne. Eranne' pe tîwanî ye'nen era'maiya pîn. ³³ Moropai Paapa eseurîma'pî. Ta'pîiya ipî':

“A'sa'sa' mo'kakî, maasa pra sîrîrî pata wanî morî pe maasa pra uurî wanî ye'nen tarî”,
ta'pîiya.

³⁴ “Upemonkonoyamî' e'taruma'tî

era'ma pî' wai kure'ne Egito po.

To' karau eta pî' wai.

Mîrîrî ye'nen inkamoro pîka'tîi
awenna'popa Egito pona.

Ayarimauya sîrîrî",

Êx 3.5,7,8,10

ta'pîiya. Mîrîrî warantî Paapa eseurîma'pî Moisés yarakkîrî —ta'pî Estêvãoya.

³⁵—Mîikîrî Moisés manni' innape ikupî to'ya pra awanî'pî. Ta'pî to'ya ipî': "Anna yepotorî pe kai'ma awanî? Anna yepotorî pe akupî annaya pra man tiwin kin", ta'pî to'ya ipî'. Tîise Paapaya iku'sa' wanî'pî to' pîika'tîto'peiya kai'ma. Manni' mî'nî ye' taransen yawon esenpo'pî winîpai Paapaya taasa' epu'tî'pîiya. ³⁶ Mîikîrî Moisésya tîpemonkonoyamî' Judeuyamî' mo'ka'pî Egito poi. Mîrîrî yai ikupî eserikan pepîn kupî'pîiya, kure'nân esenumenkanto' kupî'pîiya, manni' tuna Suuyu tuna kure'nân nuurukkutî to'ya yai. Moropai asakî'ne pemonkon kono' tîiko'mamî yai, keren po Moisésya ikupî'pî to' nera'maton pe —ta'pî Estêvãoya. ³⁷—Mîikîrî Moisésya ta'pî tîpemonkonoyamî' pî':

"Apîika'tînenkon ton yarima Paapaya pe man,
tîmaimu ekareme'nen uyarima'pî tûya warantî",
ta'pîiya to' pî'.

"Ayonpakon perî tîwe'sen iipî pe man",

Dt 18.15

ta'pîiya to' pî'. ³⁸ Mîikîrî Moisés ko'mamî'pî keren po inkamoro tîpemonkonoyamî' pokonpe. Miarî mîikîrî wanî'pî utamokon nuri'tî pokonpe, moropai manni' inserî warainon ponkon pe awanî'pî wî' itese' Sinai pia yarakkîrî eeseurîma'pî. Mîrîrî yai mîikîrî Moisésya Paapa winîpainon itekare ipatîkarî enen ko'mannîto' pî' teeseurîmasen yapisî'pî. Mîrîrî ekaremekî'pîiya uuri'nîkon pî'.

³⁹ Miarî keren po tîwanîkon yai, innape Moisés kupî utamokon rî'sanya pra awanî'pî tesa'kon pe awanî. Mîrîrî ye'nen itentai to' ena'pî. Mîrîrî ye'nen enna'popai to' wanî'pî Egito pona. ⁴⁰ Ta'pî to'ya Arão pî':

"Unapurîkon ton konekakî e'mai' pe tuutîsanonya yaato'pe,
to' wenairî wîntîto'pe. Maasa pra Moisés o'non poro renamo attî'pî mîrîrî,
uurî'nîkon mo'ka'tîpon Egito pata poi.

O'non pata awanî esepu'tî pra awanî sîrîrî",

Êx 32.1

ta'pî to'ya. ⁴¹ Mîrîrî ye'nen Arãoya ikoneka'pî to' napurî ton. Paaka more warantî ikoneka'pîiya. Moropai mîikîrî paaka more yapurî'pî to'ya. Yapurî tûya'nîkon wenai tekînkon wî'pî to'ya yapurîkonpa kai'ma. Festa pî' to' wanî'pî moropai kure'ne to' atausinpa'pî mîikîrî tîkoneka'pîkon yapurî tûya'nîkon pî'. ⁴² Mîrîrî ye'nen Paapa atarima'pî to' pia pai moropai to' rumaka'pîiya sirikkîyamî' yapurîto'pe to'ya. Mîrîrî kupî'pî to'ya Paapa maimu ekareme'nenanya taasa' yawurî. See warantî imenuka'pî to'ya pena. Paa-paya ta'pî inkamoro Judeuyamî' pî':

"Uyapurîkonpa ayekînkon wîisa'ya'nîkon pepîn mîrîrî
asakî'ne pemonkon kono' kaisarî (40) keren po awanîkon yai?

⁴³ Amîrî'nîkonya anapurîkon pe ankoneka'pîkon

itese' Moloque yarî'pî itewî' ton tappîi tîkonekai.

Mîrîrî warantî rî nîrî anapurîkon Renfã yarî'pîya'nîkon.

Mîrîrî ankupî'pîkon kaiwano' warainon awanî'pî yapurîkonpa.

Mîrîrî wenai apatakon yapai amîrî'nîkon yarî me'pouya kupî sîrîrî aminke,
Babilônia mîi winikî",

Am 5.25-27

ta'pî Paapaya. Mîrîrî warantî penaron Paapa maimu ekareme'nenanya imenuka'pî —ta'pî Estêvãoya.

44 —Pena utamokon nurî'sanya tappî koneka'pî mîrîrî ta si'ma Paapa yapurikonpa. Mîrîrî tappî ta Paapa wani'pî to' yarakkîri keren po. Mîrîrî tappî koneka'pî to'ya iku'to'pe Moisésya ta'pî Paapaya yawîrî. Moisés pia Paapa nenpo'pî manni' warantî ikoneka'pî to'ya. 45 Mîrîrî tappî yapi'sa' to'ya wani'pî. Moropai tîtamokon nurî'ti sa'manta yai ipayanyamî' rî'san pia awe'nîmî'pî. Tuutîkon yai mîrîrî tappî yari'pî to'ya Josué pîkîrî sîrîrî pata pona. Mîrîrî yai to' eseya'nama'pî sîrîrî pata ya tîko'mansenon yarakkîrî. Inkamoro mo'ka'pî to'ya maasa pra Paapaya to' yenpa'ka'pî inkamoro pata'pî ya tîpemonkonoyamî' ko'manto'pe. Mîrîrî tîpo mîrîrî tappî e'nîmî'pî tarî to' kore'ta tesa'kon pe Davi wani'pîkîrî. 46 Mîkîrî Davi era'ma'pî Paapaya tîwakîri pe. Mîrîrî ye'nen Daviya Paapa pî' esatî'pî epîremanto' yewî' ton konekapa kai'ma, utamokon Jacó nurî'ti napurî'pî yapurîpa kai'ma. 47 Tîise ikonekaiya pîn. Inmuri'pî Salomãoya neken Paapa yapurîto' yewî' ton koneka'pî —ta'pî Estêvãoya.

48 —Tîise mîrîrî wîtî itenya ke warayo' nîkoneka'pî ta pî' Paapa ko'mamî eserike pra awanî. Maasa pra kure'nan mîkîrî tamî'nawîronkon yentainon. 49 Mîrîrî pî' Paapa maimu ekareme'nen eseurîma'pî. Ta'pîiya pena see warantî:

“Uuko'manto' wani'ka' po,
miarî si'ma tamî'nawîron ko'mannîpîuya.
Mîrîrî ye'nen sîrîrî pata wani' si'mîrikî pe.
Ipona u'pu tîrîuya eserike awanî.

50 [Kure'ne itentai wani'ye'nen,
î' ye'ka see wîtî konekaya'nîkon ita uuko'manto' ton?
O'non pata pata nai uurî eri'ka'to' ton?
Tamî'nawîrî unkoneka'pî pe awanî
epu'tîya'nîkon pra naatî?”

Is 66.1,2

ta'pî Paapaya ta'pî Profetaya.

51 Moropai Estêvão eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîiya: —Î' wani' awanî ye'nen yuukuya'nîkon pra awanîkon mîrîrî? Paapa epu'nenan pepîn warantî awanîkon. Î' wani' awanî ye'nen sa'me pu'kuru ayewankon kupîya'nîkon? Î' wani' awanî ye'nen Paapa maimu anetapai pra awanîkon? Atamokon nurî'ti warantî awanîkon. Inkamoroya Morî Yekaton Wannî yewanmîrî'pî warantî yewanmîrîya'nîkon. 52 Inkamoroya pena Paapa maimu ekareme'nenan taruma'tî'pî. Morî Paapa poitîrî iipî pî' teeseurîmasanon tî'ka'pî to'ya nîrî. Mîrîrî warantî nîrî amîrî'nîkonya mîkîrî rumaka'pî iwîto'pe to'ya. 53 Paapa winîpainon ankupîkon ton yapîsî'pîya'nîkon inserîyamî' wenai tîise mîrîrî yawîrî pra aako'mamîkon mîrîrî —ta'pî Estêvãoya.

Estêvão Wîi To'ya Tî' Ke Tîpa'tîpî'se

54 Eta tîuya'nîkon ya teepîremasanon wani'pî teekore'mai kure'ne Estêvão winîkî. 55 Mîrîrî yai Morî Yekaton Wannî wani'pî Estêvão esa' pe. Mîrîrî yai ka' yekaya era'ma'pîiya. Paapa era'ma'pîiya a'ka pe awanî. Moropai Jesus era'ma'pîiya Paapa meruntîri winî aapîta'pî'sa' satîppe. 56 Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —A'kî, ka' esettapurukasa' era'ma pî' wai. Moropai Paapa narima'pî manni' pemonkon pe era'ma pî' wai imeruntîri winî —ta'pîiya.

⁵⁷ Tiiise anetapai pra tiwanikon wenai tïpanakon yettapuri'pî to'ya. Moropai meruntî ke tiwentaimepitikon ye'ka pe Estêvão winikii to' iipî'pî. ⁵⁸ Moropai inkamoroya yapisi'pî yenpa'ka'pî to'ya cidade poi. Mîikîrî pa'tî'pî pia'tî'pî to'ya tî'kon ke. Mîrîrî yai tïponkon mo'ka'pî to'ya mîikîrî warayo' maasaron Saulo pata irumaka'pî to'ya era'mato'peiya kai'ma Estêvão pa'tî tïuya'nikon tanne. ⁵⁹ Mîrîrî yai tîpa'tîpîti to'ya tanne Estêvãoya Jesus yanno'pî. Ta'pîiya: —Uyepotorî Jesus, uyekaton yapi'kî aapia uuok'manto'pe —ta'pîiya. ⁶⁰ Mîrîrî tîpo awe'sekunka'pî moropai mîikîrî entaim'e'pî meruntî ke. Ta'pîiya: —Uyepotorî, insamoro kitaruma'tîi imakui'pî to' nîkupî wenai. Mîrîrî taa tîpo Estêvão sa'manta'pî. Mîrîrî era'ma'pî manni' maasaron Sauloya. Estêvão wîi taa to'ya pî' inna taasai'ya wani'pî.

8

Innape Jesus Ku'nenan Taruma'ti Sauloya

¹⁻² Estêvão wîi to'ya tîpo tiaronkon innape Jesus ku'nenan Jerusalém ponkon karawa'pî mararî pra. Moropai inkamoroya Estêvão esa'rî'pî yu'na'tî'pî. Mîrîrî weiyu yai innape Jesus ku'nenan manni'kan Jerusalém ponkon e'taruma'tî pia'tî'pî innape Jesus kupî to'ya wenai. Moropai kure'nan inkamoro ataimerunpa'pî moropai to' wîtîpîti'pî Judéia pata pona moropai tiaron Samaria pata pona. Tiiise Jesus naipontî'san neken ko'mamî'pî miarî Jerusalém po.

³ Mîrîrî yai Sauloya innape Jesus ku'nenan taruma'tîpîti'pî. Innape Jesus ku'to' to'ya anareti'kapai awe'pîti'pî. Mîrîrî wenai to' yuwapîti'pîiya to' yewî'kon ta pî' tewonpî'se to' yapi'pîti'pîiya. To' tîworoka'pî'se to' yenpa'kapîti'pîiya to' yewî' tapai atarakkannîto' yewî' ta to' yarîpa.

⁴ Mîrîrî wenai innape Jesus ku'nenan pemonkonyamî' ataimerunpa'pî moropai to' e'paraipika'pî. To' wîtîpîti'pî patakon kaisarî. Miarî tuutisa'kon yai itekare ekaremekî'pî to'ya, tîwî ikupî to'ya pra.

Filipe Wîti Samaria Pona Itekare Ekareme'se

⁵ Inkamoro yonpa Filipe wîti'pî Samaria pata pona. Miarî itekare pî' eeseurîma'pî nîrî. Jesus wani Paapa nîmenka'pî pe ekareme'pîti'pîiya. ⁶ Moropai miarîronkon pemonkonyamî'ya imaimu eta'pî morî pe tîiti'napanse to' wani'pî. Moropai Paapa meruntîri ke î' ikupî eserîkan pepîn kupî Filipeya era'ma'pî to'ya. ⁷ Imakui'pî yekaton yarakkîrî tîwe'sanon pemonkonyamî' inkamoro yapai imariwa'yamî' yenpa'kaiya era'ma'pî to'ya. Moropai tiaronkon pri'yawonkon pepîn eke'nankon moropai asakoi'kon pepîn inkamoro yepî'tî Filipeya era'ma'pî to'ya. ⁸ Mîrîrî ye'nen kure'ne taatausinpai mîrîrî cidade ponkon pemonkonyamî' wani'pî.

Pia'san Pe Tîwe'sen Simão Yekare

⁹ Miarî mîrîrî cidade po tîko'mansen warayo' wani'pî itese' Simão. Mîikîrî Simão e'pîti'pî pia'san pe tîwe'sen. Miarî Samaria pata ponkonya Simão yeseru era'mapîti'pî. Î' ikupî eserîkan pepîn ku'pîti'pîiya. To' esenumenka'pî kure'ne. Mîrîrî ye'nen ipîkku pe Simão atapuri'pî to' rawîrî. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen taapîti'pî Samaria pata ponkonya, ipîkkukon moropai î' ton pînon, tamî'nawironkonya taapîti'pî ipî: —A'kî, miserî warayo' yeseru wani mîrîrî. Paapa meruntîri ke ikupî eserîkan pepîn ku'pîti'pîiya kai'ma. Meruntî mîikîrî anna napurîton taa pî' to' ko'mamî'pî. ¹¹ Kure'ne to' esenumenka'pî ipî'. Maasa pra pena pata pai î' kupîiya era'mapîti'pî to'ya Samaria pata po. Mîrîrî

ye'nen iwenairi to' wítípítí'pí' í' ikupí eseríkan pepín ku'pítíya ye'nen. ¹² Mírírí kore'ta Filipe maimu eta'pí to'ya, Jesus yekare ekaremekíya ye'nen. Paapa waní tamí'nawíronkon esa' pe taa Filipeya wenai innape ikupí'pí to'ya. Mírírí eta tíuya'níkon wenai innape ikupí'pí to'ya. Moropai warayo'kon pí' moropai wírí'sanyamí' pí' nírí, innape Jesus kupí to'ya wenai to' yenpatakona'píya. ¹³ Inkamoro kore'ta nírí míkírí Simão pia'sanya innape ikupí'pí. Mírírí ye'nen esenpatakona'pí nírí. Mírírí típo Filipe yarakkírí aasarí'pí itekare ekaremekí pí' Filipe waní tanne. Mírírí yai ikupí eseríkan pepín ku'pítí Filipeya era'ma'píya. Moropai Simão esenumenkápítí'pí ipí' kure'ne. — Filipe nírí ka'rí ikupí eseríkan pepín ku'nen —taapítí'píya ipí'.

¹⁴ Mírírí yai Jerusalém ponkon Jesus naipontí'sanya Samariaponkonya innape Jesus ku'sa' yekare eta tíuya'níkon ye'nen, Pedro João yarima'pí to' yekare etai, innape to' waní etai. ¹⁵⁻¹⁶ Mírírí yai Pedro João yarakkírí teerepamíkon yai inkamoro innape Jesus kupítípono'san eporí'pí to'ya. To' pona to' epírema'pí Morí Yekaton Wanní enasa' pra awaní ye'nen to' esa'. Innape Jesus ku'sa' to'ya neken awaní'pí, mírírí wenai to' esenpatakonasa' waní'pí. ¹⁷ Mírírí ye'nen to' pu'pai pona tenyakon tírí'pí to'ya. Moropai to' epírema'pí Morí Yekaton Wanní enato'pe to' esa' pe.

¹⁸ Mírírí era'ma'pí Simãoya. Warayo' pu'pai pona mia' tíisa' yai Morí Yekaton Wanní iipí kai'ma esenumenka'pí. ¹⁹ Mírírí ye'nen ta'píya Pedro pí': —Mírírí nírí meruntí yu'se wai. Aní' pu'pai pona uyenya tíisau'ya ya, Morí Yekaton Wanní enato'pe itesa' pe —ta'píya. Mírírí ye'nen tíniru kainumí'píya Pedro pia, mírírí yepe' ton pe.

²⁰ Tíise imaimu yuuku'pí Pedroya: —Atíkí apo' ya' atínirurí yarakkírí, maasa pra Paapa meruntírí anennapai wai kai'ma esenumenka yairí pra —ta'píya. ²¹ —Anna pokonpe Paapa esenyaka'mato' pí' eesenyaka'ma eseríke pra nai. Maasa pra yairí pra ayeseru awaní ye'nen, Paapa winíkí seru'ye' pe awaní ye'nen. ²² Eswankono'makí yairon pepín esenumenkato' winípai irumakakí Paapa pí' tííwanmíra iku'to'peiya —ta'píya. ²³ —Maasa pra anna pí' kinmuwaní pí' nai kure'ne anna winíkí, í' kupí annaya era'maya ye'nen —ta'pí Pedroya ipí'. —Kure'ne imakuí'pí pe ayeseru waní, ayentai imakuí'pí enasa' man, —ta'píya. Tarípai esenumenka'pí mírírí ta'pí Pedroya pí', Paapaya ayenumí apo' ya' ta'píya pí'.

²⁴ Mírírí ye'nen Simãoya ta'pí: —Moriya esa'tí uurí ton pe Paapa pí' —ta'píya. —Esa'tí apo' ya' uyenumíya namai, manni' taaya'níkon manni' ya' —ta'pí Simãoya.

²⁵ Mírírí típo, Paapa maimu ekaremekí típo Pedro João enna'po'pí Jerusalém pona Samaria poi. Mírírí pe, tuutíkon pe e'ma taawírí Samaria pata poronkon pí' itekare ekaremekí'pí to'ya.

Etiohia Pon Yarakkírí Filipe Eseuríma

²⁶ Samaria po Filipe waní tanne, Uyepotoríkon narima'pí inserí eseuríma'pí Filipe yarakkírí. —Ekonekakí moropai atíkí e'ma taawírí —ta'pí inseríya. Filipe ekoneka'pí moropai attí'pí Jerusalém poi tuutísen e'ma Gaza pona taawírí. Mírírí e'ma waní'pí tu'ke pemonkonyamí wítíto'pe pra. ²⁷⁻²⁸ Moropai Filipe wítí'pí miarí ya'. Mírírí e'ma ta warayo' eporí'pí Filipeya. Paapa yapurí wítí'pí Jerusalém pona míkírí eporí'píya, tíwenna'posen típata Etiohia pon. Rainha poitírí pe tíwe'sen, miarí tíniru konekanen pe awaní'pí, teesenyaka'masanon pia itíinen pe. Mírírí ye'nen Rainha Candace poitírí

pe awanî'pî kure'ne. Mîikîriya Paapa maimu ekareme'nen profeta Isaías nuri'ti kaaretari erenka'pî tuuti pe tararan po si'ma. ²⁹ Mîrîri yai Morî Yekaton Wannîya ta'pî Filipe pî': —Ka'ne' pe e'rennu'ki iipia —ta'pîiya. —Atîki yarakkîri —ta'pî Morî Yekaton Wannîya.

³⁰ Mîrîri ye'nen Filipe eka'tumî'pî ka'ne' pe. Moropai mîrîri profeta Isaías kaaretari erenka mîikîri warayo'ya eta'pî Filipeya. Moropai ekananmapo'pîiya. —Mîrîri erenkaya manni' epu'ti pî' nan? —ta'pî Filipeya ipî'.

³¹ Tîise mîrîri yuuku'pî warayo'ya: —O'non ye'ka pe epu'tiuya e'painon anî'ya ekaremekî pra tîise? —ta'pîiya Filipe pî'. —Enu'ki uupia eereutapa —ta'pîiya. ³² Mîikîri warayo' nîrenka'pî profeta Isaías nuri'ti kaaretari wani'pî see waranti:

Carneiro yapisi to'ya moropai yari to'ya iwîto' pata'se' ya'.

Mîikîri itekîn wani moo,

î' ku'nenan tisi'po ya'tînenan winîkîi.

Mîrîri waranti nîri mîikîri wani,

î' taiya pepîn tîwinîkîi imakui'pî ku'nenan pî'.

³³ Mîikîri wani itaruma'tisa' pe

tîise anî'ya taa pra awanî ipî'.

Morî mîikîri î' imakui'pî kupitîpon pepîn,

taa anî'ya pra awanî.

Tari aako'manto' atareti'ka inmuku ton pra tîise.

Mîrîri ye'nen anî' eseurîma eserîke pra awanî
inmukuyamî' rî'san pî', moropai ipayanyamî' rî san pî'.

Is 53,7,8

Mîrîri waranti ekaremekî'pî Isaías nuri'tiya pena.

³⁴ Mîrîri ye'nen warayo'ya ta'pî Filipe pî': —Moriya, upî' ekareme'ki sirîri anî' pî' kin mîikîri profeta Isaías eseurîma mîrîri? Tipî' rî ka'ri, tiaron pî' ka'ri eeseurîma? —ta'pî warayo'ya Filipe pî'. ³⁵ Mîrîri ye'nen Filipeya ekaremekî pia'ti'pî mîrîri profeta Isaías kaaretari eseurîma manni' wani mîrîri. —Jesus yekare pî' teeseurîmasen pe. Mîikîri taruma'ti'pî to'ya tîise mîikîriya î' taa pîn tîtaruma'tînan pî' tîwinenan pî'. Tamî'nawîri mîikîriya apî'tanîpî'pî î' tîkai pra —ta'pî Filipeya. Mîrîri waranti Jesus yekare ekaremekî'pî Filipeya.

³⁶ Tuutîkon ye'ka pe teeseurîmakon pe to' erepamî'pî tuna ena pona. Mîrîri ye'nen ta'pî mîikîri warayo'ya: —A'ki tuna tari man, —ta'pî warayo'ya. Mîrîri ye'nen ta'pîiya: —Esenpatakona ya, î' wani' awanî pepîn? ³⁷ Ta'pî Filipeya: —Tamî'nawîri ayewan ke innape ikupî'pî nan? —ta'pî Filipeya. —Inna, innape Jesus Cristo kupî pî' wai Paapa munmu pe awanî —ta'pî warayo'ya Filipe pî'. ³⁸ Moropai mîikîri warayo'ya tararan emî'panîpî me'po'pî moropai to' autî'pî sa'nîri. To' ena'pî tuna ka, moro yenpatakona'pî Filipeya. ³⁹ Mîrîri tîpo tuna kapai to' eseu'ka pe, Morî Yekaton Wannîya Filipe yari'pî. Inî' eesera'ma pra eena'pî. Warayo'ya inî' era'ma pra eena'pî tîise mîrîri tîpo warayo' wîti'pî tîpata pona kure'ne taatausinpai. ⁴⁰ Mîrîri tîpo tiwinari Filipe esepu'ti'pî. Azoto cidaderî po tîwanî epu'ti'pîiya. Moropai mîikîriya tuuti pe itekare ekaremekî pinunpa'pî patakon poro Paapa wani piika'titon pe, Cesarîia cidaderî pona teerepamî tîpose.

9

*Sauloya Innape Jesus Kupî
(At 22.6-16; 26.12-18)*

¹ Jerusalém po tìwaní yai Sauloya innape Jesus ku'nenan taruma'típiti'pí. Taapítí'píya to' pí: —Innape Jesus ku'to'yakon rumakaya'níkon pra awaníkon ya, atí'kauya'níkon —ta'píya. Moropai attí'pí teepíremasanon esanon yepotorí pia. ² Míikírí wítí'pí kaareta esa'se imaimu yaponse' tiaronkon innape Jesus ku'nenan taruma'tíi Damasco po Judeuyamí' epere'to' yewí' ta tuutípa kai'ma. Maasa pra mírírí kaareta wenai Jesusya tenupato'kon yawírí tílko'mansenon ekaremekí Judeuyamí' esanonya ya, to' yarípa Jerusalém pona, warayo'kon moropai wírí'sanyamí' atarakkanníto' yewí' ta.

³ Mírírí típo attí'pí. Aminke pra eepemámi winíki Damasco pona e'ma ta a'ka ena'pí Saulo pona. ⁴ Míikírí esenumí'pí non pona. Moropai mai teeseurímasen eta'píya.

—Saulo, í' waní ye'nen utaruma'tíya mírírí? —ta'pí maiya. ⁵ Moropai Sauloya ta'pí: —Aní' kin amírí, uyepotorí? —ta'pí Sauloya. Moropai Maiya ta'pí: —Uurí Jesus. Itaruma'tí'pí aako'mamí manní' —ta'pí maiya. ⁶ Moropai ta'píya: —E'mí'sa'kakí, erepankí Damasco pona. Miarí í' ankupí ton ekaremekí to'ya.

⁷ Moropai warayo'kon yarakkírí tuutísanon emí'pamí'pí tíise í' taa to'ya pra awaní'pí. Mai teeseurímasen eta'pí to'ya tíise aní' era'ma to'ya pín. ⁸ Moropai Saulo e'mí'sa'ka'pí non poi moropai tenu yenponka'píya tíise aní' era'maiya pra awaní'pí. Enkaru'ne eenasa' waní'pí. Mírírí ye'nen itonpayamí' yarakkíronkonya itenya pí' yarí'pí Damasco pona. ⁹ Míikírí ko'mamí'pí eseuríwí'ne wei kaisarí í' tera'mai pra. Mírírí yai ta're' yonpaiya pín moropai í' eníríya pín.

¹⁰ Miarí waní'pí Damasco po warayo' Jesus nenupa'pí itese' Ananias. Míikíríya Uyepotoríkonya tannoto' eta'pí tíuwe'ne'pítí warantí maasa pra iwe'nasa' pra tíise. Ta'pí Uyepotoríkonya ipí': —Ananias —ta'píya. Yuuku'píya: —Tari wai —ta'pí Ananiasya.

¹¹ —Ekonekaki moropai atíkí mírírí ito'saron e'ma taawírí Judas yewí' ta. Miarí warayo' yuwata Tarso pon itese' Saulo. Míikírí man teepírema pí' —ta'píya. ¹² —Teepírema kore'ta tíuwe'ne'pítí warantí warayo' esenpo era'ma'píya. Amírí era'ma'píya mírírí. Tenya tíríya ipu'pai pona iní'rí era'mato'peiya kai'ma —ta'pí Uyepotoríkonya Ananias pí'.

¹³ Tíise Ananiasya Uyepotoríkon maimu yuuku'pí see warantí: —Míikírí warayo' yekare pí' tu'kankon eseuríma etasau'ya wai. Innape amírí ku'nenan winíki, Jerusalém ponkon innape tepotoríkon ku'nenan taruma'tíya etasau'ya wai. ¹⁴ Míikírí erepansa' sírírí Damasco pona kaareta yarakkírí. Taríronkon innape Jesus ku'nenan ekareme'sa' Judeuyamí', teepíremasanon esanonya ya, to' yaríya Jerusalém pona. Inkamoro apí' esa'nenan yaríya atarakkanníto' yewí' ta —ta'píya.

¹⁵ Tíise Uyepotoríkonya ta'pí Ananias pí': —Atíkí maasa pra míikírí warayo' menkasau'ya sírírí uurí ton pe, eesenyaka'mato'pe uurí ekaremekí pí' manní'kan Judeuyamí' pepín pí' moropai to' esa'kon pí' moropai Judeuyamí' pí' nírí. ¹⁶ Uuríya ekaremekí sírírí míikírí Sauloya tímoron epu'to'pe uwenai, tamí'nawírí umaimu ekaremekí tíuya wenai —ta'píya.

¹⁷ Mírírí ye'nen Ananias wítí'pí ito'saron e'ma taawírí Judas yewí' ta. Miarí míikírí warayo' eporí'píya. Saulo pu'pai pona tenya tírí'píya moropai ta'píya: —Uyakon Saulo, Uyepotoríkonya uyarima pí' man aapia. Manní' Jesus Damasco ye'marí ta era'maya ne'tíkíniya uyarima pí' man iní'rí era'mapa kai'ma, moropai Morí Yekaton Wanní enato'pe ayesa' pe —ta'píya. ¹⁸ Mírírí

taiya pe itenu yapai moro' pi'pi warainon e'soroka'pi. Moropai Sauloya era'ma pia'ti'pi iniri. Miriri pe ri awe'mi'sa'ka'pi moropai eesenpatakona'pi. ¹⁹ Miriri tupo tekkari yonpa'piya moropai pena tiwani'pi waranti merunti ke eena'pi. Moropai miikiri ko'mami'pi tu'ke pu'kuru pra wei kaisari innape Jesus ku'nenan kore'ta Damasco po.

Sauloya Itekare Ekaremeki Pia'ti Damasco po

²⁰ Miriri pe ri Damasco po miikiri Sauloya itekare ekaremeki pia'ti'pi Judeuyami' epere'to' yewi'kon ta pi'. Miikiriya ekaremeki e'piti'pi: —Jesus wani Paapa munmu pe —taapiti'piya.

²¹ Miriri eta tiuya'nikon wenai to' wani'pi teesenumenkai ipi'. Ta'pi to'ya: —A'ki, manni' miikiri Saulo Jesus yapurinenan inkamoro taruma'tipititipon. Miikiriya to' taruma'tipiti'pi. Taripai miikiri iipi'pi tariwaya innape Jesus ku'nenan taruma'tipa kai'ma to' yapi'se, inkamoro yari'pa teepiremasanon esanon pia to' rumakapa kai'ma —ta'pi to'ya ipi'. ²² Tiise ekaremeki'piya ini' panpi' merunti ke: —Miikiri Jesus Paapa nimenka'pi piika'titon pe wani yairon pe. Merunti ke ekaremeki'piya. Miriri ye'nen Judeuyami' Damasco ponkonya imaimu wa'ti eserike pra awani'pi. Kure'ne to' esenumenka'pi ipi'.

²³ Miriri tupo ti'ko'man pe wei ti'ko'mami' tupo, inkamoro Judeuyami' emurukunti'pi teeseurimakonpa. Inkamoroya teeserukon koneka'pi i' kupikonpa iwiniki. Ta'pi to'ya: —Iwipai awani siriri —ta'pi to'ya. ²⁴ Tiise miriri yekare eta'pi Sauloya. Miriri ye'nen i' kupi to'ya kupi tiwiniki epu'ti'piya. Inkamoro ko'mami'pi miriri cidade yewa'to' woi mana'ta era'ma pi' Saulo epa'ka ya yapisikonpa, iwikonpa kai'ma. Miikiri nimiki pi' to' ko'mami'pi ewaron wei iwikonpa kai'ma. ²⁵ Tiise ewaron ya innape Jesus ku'nenan Saulo nenupa'sanya Saulo yeka'ma'pi kure'nan waikara'pi ya'. Miriri ya' tiise yenu'ti'pi to'ya cidade iwa'to' poi winiki poro pona. Miriri waranti Saulo wito' to'ya esuwa'ka'pi.

Jerusalém Po Saulo Wani

²⁶ Moropai miikiri witi'pi Jerusalém pona. Miarí innape Jesus ku'nenan anepu'pai awani'pi to' pokonpe tiwanipa maasa pra innape Jesus ku'sa' tiuya ye'nen. Tiise eranne' pe to' wani'pi ipi' maasa pra tenku'tiuya'nikon nama tiuya'nikon ye'nen. ²⁷ Tiise Barnabé erepami'pi. Saulo yari'piya Jesus naiponti'san pia moropai eerepami'pi. Ekaremeki'piya to' pi': —Sauloya Jesus era'ma'pi e'ma ta. Moropai yarakkiri eeseurima'pi. Miriri ye'nen Saulo wani taripai Jesus maimu pe teesenyaka'masen pe. Damasco po merunti ke itekare ekareme'piti'piya —ta'pi Barnabéya to' pi'. ²⁸ Miriri pata pai Sauloya Uyepotorikon maimu ekaremeki pia'ti'pi Jerusalém poro merunti ke. ²⁹ Moropai grego maimu ta teeseurimasanon yarakkiri eeseurimapiti'pi. Tiise to' wakri pe pra eeseurima'pi. Miriri ye'nen iwi tiuya'nikon pi' to' esenumenka'pi. ³⁰ Miriri yekare etasa' tiuya'nikon ye'nen innape Jesus ku'nenanya Saulo yari'pi Cesaréia cidaderi pona. Miriri pata pai yarimakonpa kai'ma Tarso cidaderi pona atitope to'sari.

³¹ Miriri tupo innape Jesus ku'nenan e'taruma'tito' ti'napansa' wani'pi Judéia pata po moropai Galiléia pata po moropai Samaria pata po. Miriri ye'nen ini' panpi' arinike innape Jesus ku'nenan ena ko'manni'pi, maasa pra Mori Yekaton Wanniya tipika'tikon wenai. Miriri waranti kure'ne Uyepotorikon namapiti'pi to'ya.

Enéias Yekare

³² Pedroya innape Jesus ku'nenan era'mapítí'pí patakon kaisarí. Mírírí yai attí'pí Lida cidaderí pona to' era'mapí'se. ³³ Miarí warayo' eporí'píiia eke'nepamí'pí itese' Enéias. Aako'mansa' wani'pí eseuríwí'ne mia' pona tímo'tai kono' kaisarí tíwe'mí'sa'kai pra. ³⁴ Míikírí pí' ta'pí Pedroya: —Enéias, Jesus Cristoya ayepí'tí. Mírírí ye'nen e'mí'sa'kakí. Ayette' yanmako'makí — ta'píiia. Mírírí eta túya pe Enéias e'mí'sa'ka'pí. Moropai eesepí'tisa' wani'pí. ³⁵ Mírírí yai míikírí e'mí'sa'kasa' era'ma túya'níkonya yai Lida ponkonya innape Jesus kupí'pí. Moropai Sarona ponkonya níri innape ikupí'pí.

Dorcas Yekare

³⁶ Jope cidaderí po awaní'pí wírí' innape Jesus ku'nen. Míikírí ese' wani'pí Tabita, Grega maimu ta Dorcas. Míikírí e'pítí'pí morí ku'pítí'píiia. Tíwe'taruma'tisanon píika'típítí'píiia. ³⁷ Mírírí kore'ta, tiwin wei pri'ya pra Dorcas ena'pí. Moropai aasa'manta'pí. Míikírí esa'rí'pí rona'pí to'ya. Mírírí típo yari'pí to'ya kawínpan wítí ta. ³⁸ Tíise Pedro yekare eta'pí innape Jesus ku'nenanya Lida cidaderí po, aminke pra Jope pí'. Mírírí ye'nen asakí'ne warayo'kon yaipontí'pí to'ya ekareme'se Pedro pí'. To' wítí'pí. Moropai Pedro eporí'pí to'ya miarí. Ta'pí to'ya ipí':

—Pedro, aase ka'ne' pe Jope pona —ta'pí to'ya. ³⁹ Moropai Pedro ekoneka'pí. Attí'pí to' píkirí. Eerepamí'pí miarí, mírirí ita to' e'to' wítí ta. Tíise kawínpan pe wítí wani'pí. Mírírí ye'nen o'non pata míikírí isa'manta'pí yaasa' to'ya pata' Pedro yawonní'pí to'ya. Miarí wírí'sanyamí' wani'pí, inyo isa'manta'san. Inkamoro karawa'pí kure'ne. Ta'pí to'ya Pedro pí': —A'kí Tabita nísí'pímí'pí upon seeni' pena enen tíwaní yai —ta'pí to'ya ipí'. Maasa pra inyo isa'manta'san pon ton sí'pínpítí'píiia míito'pe.

⁴⁰ Moriya ta'pí Pedroya to' pí': —Epa'katí poro pona. Mírírí típo to' epa'ka'pí tanne, Pedro e'sekunka'pí moropai eepírema'pí. Mírírí típo teepírema ataretí'ka pe, eera'tí'pí isa'manta'pí winíki. Moropai ta'píiia ipí': —Tabita, e'mí'sa'kakí —ta'píiia. Moropai tenu yarakkamo'pí Tabitaya moropai Pedro era'ma túya pe awe'mí'sa'ka'pí tímaikko pona. Pedro era'ma'píiia. ⁴¹ Moropai Pedroya itenya pí' yapísí'pí. Ipíika'tí'píiia i'mí'sa'ka pí'. Mírírí típo pemonkonyamí' innape Jesus ku'nenan yanno'pí Pedroya, inyo isa'manta'san pokonpe. Moropai Dorcas yenpo'píiia to' yenu ya' enen. ⁴² Mírírí yekare eta túya'níkon wenai innape Uyepotoríkon kupí'pí tu'kankon Jope cidaderí ponkonya. ⁴³ Mírírí típo Pedro ko'mamí'pí paaka pí'pí sakarí'manen Simão yewí' ta. Tu'ke wei kaisarí aako'mamí'pí Jope po.

10

Cornélioya Pedro Yanno Me'po

¹ Cesaréia cidaderí po warayo' wani'pí itese' Cornélio. Míikírí wani'pí 600 kaisaronkon surarayamí' Itália ponkon esa' pe tíwe'sen pe. ² Míikírí wani'pí Paapa yapurínen pe. Típemonkonoyamí' pokonpe sí'ma Paapa yapurí'pí to'ya. Moropai tu'ke morí ku'pítí'píiia, Judeuyamí' í' ton pínon típakori'tasanon píika'típítí'píiia. Moropai wei kaisarí eepíremapítí'pí Paapa pí'.

³ Tiwin wei ko'mamíiia Cornélio we'ne'pítí warantí awaní'pí iwe'nasa' pra tíise. Era'ma'píiia Uyepotoríkon narima'pí. Inserí wani'píiia era'ma'píiia. Míikíríya ta'pí ipí': —Cornélio. ⁴ Eranne' pe sí'ma inserí era'ma'píiia. Moropai ekaranmapo'pí Cornélioya: —Í' wani' nai, uyepotorí? —ta'píiia. Inseríya yuuku'pí. Ta'píiia ipí': —Paapaya tíwakíri pe eepíremato' etasa' man, maasa

pra î' ton pînon pîika'tîsa'ya ye'nen. Apî' Paapa atausinpasa' man —ta'pî inserîya ipî'. ⁵ —Mîrîrî ye'nen apemonkonoyamî' yarimakî Jope cidaderî pona to' wîtîto'pe, warayo' itese' Sîmão Pedro yannoî to' wîtîto'pe —ta'pîiya. ⁶ —Mîikîrî wanî Paaka pi'pî sakarî'manen, tuna ena po aako'mamî manni' Sîmão yewî' ta —ta'pîiya.

⁷ Mîrîrî tîpo inserî wîtî'pî Cornélio piapai. Mîrîrî ye'nen Cornélioya asakî'ne tîpoitîrîtonon yanno'pî ka'ne' pe, moropai tiwin surara to' pokonpe. Mîikîrî surara wanî'pî Paapa yapurînen pe nîrî. Moropai Cornélio esenyaka'mato' ku'nen pe awanî'pî. Inkamoro yarima'pîiya Jope cidaderî pona. ⁸ Cornélioya to' pî' tamî'nawîrî î' ta'pî inserîya tîpî' ekaremekî'pî to' pî': —A'kî sîrîrîpe uyewî' ta ko'mamîiya epîrema tanne, Paapa narima'pî inserî esenpon pî' man —ta'pîiya to' pî'. —Mîikîrîya taa pî' man upî': “Asakî'ne apemonkonoyamî' yarimakî to' wîtîto'pe warayo' itese' Pedro yannoî Jope cidaderî pona”, taa pî' man —ta'pîiya. —Mîrîrî ye'nen atîtî —ta'pîiya.

⁹ Tiaron wei yai to' wîtî'pî Jope cidaderî pona aminke pra to' erepamî tanne, Jope cidaderî pî' ineka'ta pairî wei tîise, Pedro enuku'pî wîtî' neka'ta pona epîremaî. Miarî eepîrema tanne inkamoro warayo'kon erepamî'pî Jope cidaderî pona. ¹⁰ Moropai Pedroya emî'nân epu'tî'pî tekkarî anonpapai ena'pî. Maasa pra tekkarikon ton koneka wîrî'ya tanne Pedro we'ne'pîti warantî awanî'pî. ¹¹ Tîiwe'ne'pî'to' ya' era'ma'pîiya ka' esettapurukasa'. Mîrîrîya kure'nân kamisa warainon autî'pî ewa'tîsa' pe asakîrîrî yaretikon pî'. Mîrîrî autî'pî non tîpose iipia. ¹² Mîrîrî ya' tu'ke sî'kore'ta kamoyamî' moropai o'ma'kon tîro'takon po taasa'senon moropai toronyamî' wanî era'ma'pî Pedroya. ¹³ Mîrîrî yai Pedroya mai eta'pî, Paapa eseurîmato'. Ta'pî maiya Pedro pî': —E'mî'sa'kakî ayo' ton wîkî insanan yonpa moropai entamo'kakî —ta'pîiya ipî'.

¹⁴ Tîise Pedroya yuuku'pî: —Kaane Uyepotorî. Maasa pra inkamoro ye'kakon anna nanîkon pepîn. Yanîuya eserîke pra wai —ta'pî Pedroya.

¹⁵ Moropai inî'rî Paapa eseurîma'pî Pedro yarakkîrî. —Inkamoro ye'ka anna nanîkon pepîn tîkai pra e'kî uurî nîkupî'san pî' —ta'pî Paapaya Pedro pî'.

¹⁶ Mîrîrî warantî Paapa eseurîma'pî eseurîwî'ne ite'ka. Ta'pîiya: —Insanan yonpa wîkî, entamo'kakî —ta'pîiya. Mîrîrî tîpo mîrîrî kamisa warainon menna'po'pî Paapaya ka' pona.

¹⁷ Mîrîrî tîpo Pedro esenumenka'pî mîrîrî tîwe'ne'pî'to' pî'. Î' taato'pe epu'tîiya pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen awanî'pî yairî ma're ena'pî. Mîrîrî tanne, warayo'kon Cornélio narima'san erepamî'pî. O'non pata Sîmão yewî' wanî ekaranmapo tîuya'nîkon tîpo to' emî'pamî'pî mana'ta pia. ¹⁸ To' emî'pamî'pî wîtî' esa' yanno'pî to'ya. Moropai ekaranmapo'pî to'ya.

—O'non pata warayo' nai Pedro itese' tarî nai? —ta'pî to'ya. ¹⁹ Pedro esenumenka ko'mannîpî tanne tîwe'ne'pî'to' pî', Morî Yekaton Wannîya ta'pî: —Pedro, a'kî, eseurîwî'nankon warayo'kon erepannî pî' man. Inkamoroya ayuwa pî' man —ta'pî Morî Yekaton Wannîya ipî'. ²⁰ Moropai ta'pîiya Pedro pî': —Ekonekakî autîkî to' pia. Tîiwanmîra atîkî teesewankono'mai pra, uutî naka ta'ye' tîkai pra atîkî. Maasa pra uuriya to' yarimasa' sîrîrî, to' iî'to'pe tarîwaya aapia —ta'pî Morî Yekaton Wannîya.

²¹ Mîrîrî ye'nen Pedro autî'pî to' pia. Moropai ta'pîiya warayo'kon pî': —Uurî Pedro, tarî wai. Mîikîrî yuwaya'nîkon manni' uurî —ta'pîiya. —Î' kai aai'sa'kon sîrîrî? —ta'pîiya to' pî'.

²² Inkamoroya yuuku'pî: —Surarayamî' esa' Cornélioya anna yarimasa' sîrîrî —ta'pî to'ya. —Mîikîrî warayo' wanî morî pe pu'kuru maasa pra Paapa yapurîya ye'nen. Mîrîrî ye'nen kure'ne tînamasen pe awanî Judeuyamî' rawîrî. Mîikîrî wenai Paapa narima'pî inserîya taasa' ipî' ayanno me'poto'peiya tewî' ta attîpa kai'ma. Moropai î' kai'ma amîrî eseurîma anetapai awanî —ta'pî to'ya ipî'. ²³ Moropai Pedroya ta'pî to' pî': —Ewontî —ta'pîiya warayo'kon pî'. Moropai to' ewomî'pî. Tiwin ewaron yuwa'ka'pî to'ya miarî yarakkîrî.

Eerenma'sa' pe Pedro ekoneka'pî. Moropai to' pîkîrî attî'pî. Moropai tiaronkon Jope ponkon innape Jesus ku'nenan Judeuyamî' wîrî'pî nîrî to' pokonpe. ²⁴ Moropai tiaron wei yai to' erepamî'pî Cesaréia cidaderî pona. Mîrîrî yai Cornélio moropai itonpayamî' nepu'tîkon emurukuntîsa' wanî'pî miarî itewî' ta. Maasa pra to' etasai'ya wanî'pî Pedro erepamî nîmikîkonpa kai'ma. ²⁵ Mîrîrî yai Pedro erepamî'pî. Eewomî tanne Cornélio iipî'pî iponaya. Mîikîrî e'sekunka'pî Pedro eporî tîuya pe yapurîpa kai'ma. ²⁶ Tîise Pedroya ta'pî ipî': —E'mî'sa'kakî. Maasa pra uurî awarainon warayo', Paapa warainon pepîn uurî —ta'pî Pedroya ipî'.

²⁷ Moropai teeseurîmakon ye'ka pe, Pedro ewomî'pî Cornélio yewî' ta. Miarî arinîke pemonkonyamî' emurukuntîsa' wanî'pî itewî' ta. Moropai Pedro eseurîma pia'tî'pî to' pî'. Ta'pîiya: —Epu'nenan amîrî'nîkon anna Judeuyamî' yeseru. Anna emurukuntî eserîke pra awanî amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn pokonpe —ta'pî Pedroya to' pî'. ²⁸ —Tîise Paapaya ekareme'sa' sîrîrî upî', anî' kupîuya namai tiaronkon yentai. Anî' menkauya namai tamî'nawîrî se' kaisarî to' konekato'peuya, morî pe to' ku'to'peuya ta'pîiya upî' —ta'pî Pedroya. ²⁹ —Mîrîrî ye'nen uyannosa'ya'nîkon ye'nen uui'sa' sîrîrî uwakîri pe pu'kuru —ta'pîiya. —Mîrîrî ye'nen anepu'pai wanî sîrîrî kure'ne î' ton pe uyannosa'ya'nîkon —ta'pîiya to' pî'.

³⁰ Mîrîrî yuuku'pî Cornélioya: —Eseurîwî'ne wei esuwa'kasa' man. Mîrîrî rawîrî epîrema tanne, uyewî' ta ko'mamîya tiwinarî warayo' esenpo'pî aimutun ipon uupia —ta'pîiya. ³¹ —Mîikîrîya ta'pî upî': “Cornélio, Paapaya eepîremato' etasa' man tiwakîri pe maasa pra tîipakkori'tisanon piika'tîsa'ya wanî morî pe”, ta'pîiya upî'. ³² Moropai ta'pîiya: “Pemonkonyamî' yarimaki Jope cidaderî pona to' wîtîto'pe warayo' itese' Pedro yanno. Mîikîrî wanî paaka pî'pî sakari'manen Simão yewî' ta, tuna ena po tîiko'mansen”, ta'pî inserîya upî' —ta'pî Cornélioya. ³³ —Mîrîrî ye'nen ayanno me'po'pîuya. Morî pe pu'kuru awanî sîrîrî aai'sa' ye'nen anna kore'ta. Anna epere'sa' sîrîrî tarî Paapa pia pu'kuru. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma Uyepotorîkonya î' taasa' apî' ekaremekîya etato'pe annaya kai'ma —ta'pî Cornélioya Pedro pî'.

Pedro Eseurîmato' To' Pokonpe

³⁴ Mîrîrî ye'nen Pedro eseurîma pia'tî'pî. —Uyonpayamî' —ta'pîiya. —Eseurîma sîrîrî î' kai'ma uyarakkîrî esekaremekî'pî une'ta'pî ekaremekîuya sîrîrî. Anna Judeuyamî' piika'tî Paapaya epu'nenan uurî'nîkon. Amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn piika'tîiya pepîn kai'ma esenumenkakoi'kon anna. Tîise sîrîrî pata pai epu'tî pî' wai tarîpai Paapa wanî tamî'nawîronkon piika'tînen pe. ³⁵ Tamî'nawîronkon wakîmanen pe se' kaisarî, e'sentai pra. Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî amîrî'nîkon pî'. Tamî'nawîronkon innape tîku'nenan, yairî tîiko'mansenon wakîma Paapaya pata kaisaronkon. ³⁶ Sîrîrî itekare ekaremekî'pî Paapaya anna pî', tîpemonkonoyamî' Judeuyamî' pî'. Ekaremekî'pîiya î' kai'ma

tîpemonkono pe uuri'nîkon kupîiya innape Jesus Cristo ku'sa' uuri'nîkonya wenai. Mîikîrî wanî tamî'nawîrî e'nî tanne uyesa'kon pe. ³⁷⁻³⁸ Epu'tîya'nîkon î' e'ku'sa' tarî Israel pata poro. E'mai' pe Judéia pata po João Batistaya ekaremekî'pî sîrîrî itekare. Taapîti'pîiya: "Imakui'pî pe awe'to'kon rumakatî moropai esenpatakonatî", taapîti'pîiya. Mîrîrî tîpo tamî'nawîrî Israel pata poro itekare esekaremekî'pî. Mîrîrî yai Paapaya tîmeruntîrî tîrî'pî Jesus Nazaré poinon pia. Morî Yekaton Wannî wenai itîrî'pîiya. Mîrîrî meruntî yarakkîrî Jesus esenyaka'ma pia'tî'pî Galiléia pata po. Mîrîrî yai morî ku'pîti'pî Jesusya pemonkonyami'pî'. Makui nîtaruma'tî'san pîika'tî'pîiya maasa pra Paapa wanî ye'nen tîpia. Mîrîrî ku'pîti'pî Jesusya tarî tîwanî yai. ³⁹ Mîrîrî era'ma'pî annaya. Tamî'nawîrî inkupî'pî tarî anna pata po, Jerusalém po era'ma'pî annaya. Mîrîrî tîpo Judeuyamî', ipemonkonoyamî'ya iwî'pî, ipokapîti'pî to'ya pakî'nan pona.

⁴⁰ Mîrîrî tîpo, eseurîwî'ne wei tîko'manse Paapaya i'mî'sa'ka'pî. Paapa meruntîrî yai awe'mî'sa'kasa' eesenpo'pî anna kore'ta. ⁴¹ Mîikîrî era'masa' tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya pra man, tîise Paapa nîmenka'san annaya neken era'ma'pî. Anna yekkari yonpa'pî annaya. Anna wuku enîrî'pî annaya ipokonpe si'ma awe'mî'sa'kasa' tîpo. ⁴² Mîikîrîya anna menka'pî moropai anna yaipontî'pî itekare ekareme'to'pe annaya. Mîrîrî yai itekare ekaremekî annaya yai taato'pe annaya pemonkonyamî'pî'. Paapaya Jesus ku'sa' ipîku pe tamî'nawîronkon esa' pe. Mîikîrîya taa kupî sîrîrî anî' wîti'ka' pona, anî' wîti apo' ya'. Mîrîrî warantî ikupî'pî Paapaya. ⁴³ Sîrîrî ekaremekî'pî penaronkon, Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'sanya. Mîrîrî eseposa' sîrîrî. Mîrîrî ye'nen anî'ya innape Jesus kupî ya tamî'nawîrî imakui'pî inkupî'pî kupî Paapaya tîwanmîra tînmu Jesus Cristo wenai. Mîrîrî warantî ekaremekî'pî to'ya pena —ta'pî Pedroya to'pî'.

Judeuyamî' Pepîn Esa' Pe Morî Yekaton Wannî Ena

⁴⁴ Mîrîrî yai Pedro eseurîma tanne, itekare pî' etanenan pemonkonyamî' Judeuyamî' pepîn Cornélio yewî' ta tîwe'sanon esa' Morî Yekaton Wannî ena'pî. ⁴⁵⁻⁴⁶ Mîrîrî ye'nen Judeuyamî' pepîn eseurîma tiaron mai ta, eta'pî Judeuyamî' Pedro yarakkîrî iipî'sanya Paapa yapurî'pî to'ya. Morî pe anna pîika'tîsa' Paapaya sîrîrî taa to'ya eta'pî Judeuyamî'ya. Mîrîrî pî' innape Jesus ku'nenan Judeuyamî' Jope poi iipî'san Pedro yarakkîrî esewankono'ma'pî kure'ne to'pî'. Ta'pî to'ya: —A'kî, Paapaya Judeuyamî' pepîn pia nîrî Morî Yekaton Wannî tîrî ka'rî uuri'nîkon warantî —ta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen Pedroya ta'pî to'pî'.

⁴⁷—Insamoro Judeuyamî' pepîn esa' pe Morî Yekaton Wannî enan pî' man uuri'nîkon esa' pe tîwanî manni' warantî. Mîrîrî ye'nen anî'ya taa eserîke pra awanî to' esenpatakona pepîn taa eserîke pra awanî —ta'pî Pedroya.

⁴⁸ Moropai to' esenpatakona'pî innape Jesus Cristo ku'sa' to'ya ye'nen. Mîrîrî tîpo ta'pî to'ya Pedro pî': —Anna kore'ta ako'mankî î' warapo rî wei kaisarî —ta'pî to'ya Pedro pî'.

11

Judeuyamî' Pepîn E'pîika'tîsa' Wanî

Ekaremekî Pedroya Jerusalém Ponkon Pî'

¹ Cesaréia po Pedro wanî tanne, Judéia pata ponkon Jesus naipontî'san moropai tiaronkon innape Jesus ku'nenanya Judeuyamî' pepîn yekare eta'pî.

Î' kai'ma Paapaya to' piika'ti'pî eta'pî to'ya. Mîrîrî kore'ta Pedro erepamî'pî.
 2 Mîrîrî yai Jerusalém pona Pedro erepamî pe, Pedro pî' to' o'ma'ta pia'ti'pî.
 Ta'pî to'ya ipî': 3 —Inkamoro uurî'nîkon yeseru warainonkon pepîn kore'ta
 aako'mansa' mîrîrî. Î' ton pe inkamoro yekkari enasa' ya yairî pra to' yeseru
 era'mai'ma —ta'pî to'ya. —Yairî pra awe'sa' mîrîrî uyaserukon yawîrî pra
 kai'ma to' o'ma'ta'pî Pedro pî'.

4 Mîrîrî tîpo Pedroya tamî'nawîrî tarakkîrî e'kupî'pî, tînera'ma'pî ekare-
 meki'pî eta to'ya tanne, iki'pî pata pai. Mîrîrî eta'pî to'ya tamî'nawîrî î' kai'ma
 Pedro eseurîma. Ta'pîiya: 5 —Akî Jope cidaderî po si'ma uurî we'ne'piti
 warantî wani'pî, uurî epîrema tanne era'ma'pîuya ka' esettapuruka moropai
 kamisa waraino kure'nan autî'pî ka' poi asakîrîrî yaretî pî' ewa'tisa' pe. Mîrîrî
 autî'pî non pona uupia —ta'pî Pedroya to' pî'. 6 —Moropai era'ma'pîuya.
 Mîrîrî ya' tu'ke kamoyamî' wani'pî moropai o'ma'kon, non poro tîro'takon
 po taasa'senan wani'pî, moropai toronyamî' wani'pî —ta'pîiya. 7 —Mîrîrî yai
 mai, Paapa maimu eta'pîuya. Ta'pîiya upî': "Pedro, e'mî'sa'kaki ka'ne' pe ayo'
 ton wîkî moropai entamo'kaki", ta'pî Paapaya upî' eta'pîuya —ta'pî Pedroya.

8 —Tîise yuuku'pîuya: "Kaane, Uyepotorî, inkamoro ye'kakon yanîuya
 eserike pra wai, anna Judeuyamî' nanîkon pepîn, nura pe to' wani'ye'nen",
 ta'pîuya —ta'pîiya.

9 —Tîise inî'rî Paapa maimu eta'pîuya. See warantî: "Inkamoro ye'kakon pî'
 nurakon yanîuya pepîn tikai pra e'kî. Uurî nîkupî'san inkamoro tansenonkon
 pe", ta'pî Paapaya upî' —ta'pî Pedroya. 10 —Eseurîwî'ne ite'ka Paapa
 eseurîma'pî upî'. Ta'pîiya: "E'mî'sa'kaki, ayo' ton wîkî, entamo'kaki unkupî'san
 pî' nura tikai pra", ta'pîiya. Mîrîrî tîpo mîrîrî kamisa yanu'nîpî'pî Paapaya ka'
 pona —ta'pî Pedroya.

11 —Mîrîrî tanne eseurîwî'nankon warayo'kon uyannoi itî'san erepamî'pî
 Cesaréia poi. Mîrîrî ita uurî e'to' wîtî Simão yewî' ta to' erepamî'pî —ta'pî Pe-
 droya. 12 —Mîrîrî ye'nen upî' ta'pî Morî Yekaton Wannîya. To' pikîrî uutîto'pe
 teesewankono'mai pra, tîwanmîra uutîto'pe, ta'pîiya. Moropai to' pikîrî uutî
 yai insamoro tiwin mia' pona tîmo'tai kaisari innape Jesus ku'nenan wîtî'pî
 nîrî uyarakkîrî Jope poi. Mîrîrî yai tamî'nawîrî anna erepamî'pî. Moropai
 anna ewomî'pî Cornélio yewî' ta. 13 —Mîikîrîya ekaremekî'pî anna pî' î'
 kai'ma tiwinari inserî esenpo'pî tewî' ta eepîrema tanne Ta'pîiya ipî': "Pe-
 monkonyamî' anarimakî to' wîtîto'pe Jope cidaderî pona warayo' yannoi
 itese' Pedro", ta'pî inserîya ipî' —ta'pî Pedroya. 14 —"Mîikîrîya î' kai'ma
 Paapaya taasa' ekaremekî yai innape Jesus kupîya'nîkon moropai Paapaya
 apîka'tikon tamî'nawîrî apemonkonoyamî' pokonpe", ta'pî inserîya ipî' —ta'pî
 Pedroya.

15 —Moropai eseurîma pia'ti'pî to' kore'ta si'ma, mîrîrî pe rî Morî Yekaton
 Wannî ena'pî to' esa' pe tamî'nawîrî e'mai' pe uurî'nîkon Judeuyamî' esa'
 pe tiwanî warantî —ta'pî Pedroya. 16 —Mîrîrî yai enpenata'pî pena Joāoya
 ta'pî pî'. "Uurîya amîrî'nîkon yenpatakona tuna ke, tîise uye'ma'pî pî' aapî
 manni'ya Morî Yekaton Wannî ke yenpatakona, mîrîrî warantî Morî Yekaton
 Wannî ena ayesa'kon pe", ta'pî Joāoya wani' yairî —ta'pî Pedroya. 17 —
 Pena ta'pî Joāoya yawîrî innape Judeuyamî' pepînya Paapa winîpainon Morî
 Yekaton Wannî ko'mamî to' esa' pe. Mîikîrî uurî'nîkon esa' pe awani' manni'
 innape Uyepotorîkon pe Jesus Cristo kupî yai uyesa'kon pe eena'pî. Mîrîrî
 ye'nen anî' kin uurî Paapa yentai e'ku'to'pe? —ta'pî Pedroya.

18 Mírîrî eta tûuya'nîkon pe Pedro pí' tîwo'ma'tato'kon tî'napannîpî'pî to'ya. Tarîpai Paapa yapurî'pî to'ya. Ta'pî to'ya: —Paapaya Judeuyamî' pepînya innape tîku'to' weiyu ton tîsa', imakuî'pî to' níkupî'pî ku'sai'ya tîwanmîra. Mírîrî ye'nen ipatîkarî enen ko'mannîto' eposa' to'ya, kai'ma Paapa yapurî'pî to'ya.

Innape Jesus Ku'nenan Antioquia Ponkon Yekare

19 Innape Jesus ku'nenan e'paraipíkasa' wani'pî títaruma'tíkon to'ya wenai, Estêvão sa'manta'pî pata'pî ya. Tiaronkon witi'pî Fenícia pona moropai Chipre pona, moropai Antioquia pona. Mírîrî warantî Paapa maimu ekaremekî'pî to'ya Judeuyamî' pí' neken. 20 Tîise tiaronkon Judeuyamî' Chipre po tîwe'sanon moropai Cirene ponkon witi'pî Antioquia pona. Miarî itekare ekaremekî pia'tî'pî to'ya Judeuyamî' pepîn pí'. Inkamoroya Uyepotoríkon pe Jesus wani ekaremekî'pî Judeuyamî' pepîn pí'. 21 Inkamoro yarakkîrî Uyepotoríkon meruntîri wani'pî. Mírîrî itekare eta tûuya'nîkon yai tu'ke pemunkonyamî'ya innape Jesus kupî'pî. Mírîrî ye'nen Uyepotoríkon pia to' eturumaka'pî.

22 Mírîrî tîpo sîrîrî itekare Judeuyamî' pepîn yekare, eta'pî innape Jesus ku'nenan Jerusalém ponkonya. Mírîrî ye'nen Barnabé yarima'pî to'ya, to' yekare etai Antioquia pona. 23 Miarî Antioquia pona teerepansa' pe Barnabéya î' kai'ma Judeuyamî' pepîn píika'tîsa' Paapaya era'ma'pî. Kure'ne morî pe Paapa e'to' pí' aatausinpa'pî. Mírîrî ye'nen inî panpî' to' panama'pîiya yairî tewankon ke Uyepotoríkon yapurî'pî to' ko'manto'pe kai'ma. 24 Mîikîrî Barnabé esa' pe Morî Yekaton Wannî wani'pî. Innape Jesus ku'nen pe awani'pî. Mírîrî ye'nen morî pe awani'pî innape iteseru wani'pî. Mírîrî wenai tu'kankon eturumaka'pî Uyepotoríkon pia innape yapuríkonpa.

25 Moropai mírîrî tîpo Barnabé witi'pî Tarso cidaderî pona Saulo yuwai. 26 Mîikîrîya Saulo eposa' tûuya yai enepî'pî Antioquia pona. Inkamoro Saulo Barnabéya innape Jesus ku'nenan muurukuntîpî'tî'pî tiwin kono' to' kore'ta tîwaníkon yai. Miarî ariníkon pemunkonyamî' yenupapî'tî'pî to'ya. Miarî Antioquia po innape Jesus ku'nenan esatî pia'tî'pî pemunkonyamî'ya e'mai' pe crente kai'ma.

27 Mírîrî yai tiaronkon profetayamî' Paapa maimu ekareme'nen wîtsa' wani'pî Jerusalém poi Antioquia pona. 28 Tiwin wani'pî itese' Ágabo. Mîikîrî e'mî'sa'ka'pî eseurîmai Morî Yekaton Wannî meruntîri yai. Ta'pîiya: —Awani pe man kure'nan iwan tamî'nawîrî pata po —ta'pîiya. Mîikîrîya taasa' yawîrî awe'kupî'pî pena pata esanon reyamî' esa' pe Cláudio wani yai. 29 Mírîrî ye'nen innape Jesus ku'nenan esenumenka tiaronkon innape Jesus ku'nenan Judéia ponkon píika'tî tûuya'nîkon pí'. Mírîrî itîrî tûuya'nîkon píkirî itîrî'pî to'ya. 30 Moropai mírîrî tîniru yarima'pî to'ya Barnabé moropai Saulo pí', mírîrî tîto'pe to'ya soosi esanon pia Jerusalém po.

12

Pedro Epa'ka Atarakkannîto' Yewî' Tapai

1 Mírîrî yai pata esa' rei Herodesya innape Jesus ku'nenan taruma'tî pia'tî'pî. 2 Mîikîrîya Tiago João rui wî me'po'pî kasupara ke. 3 Mírîrî warantî Judeuyamî'ya tîwakîrîkon pe mírîrî kupî mîikîrî Herodesya era'ma'pî. Mírîrî ye'nen Herodesya Pedro yapisî me'po'pî atarakkannîto' yewî' ta yarakkamopa kai'ma. Mírîrî kupî'pîiya tîfestaríkon weiyu yai. 4 Mîikîrî

yapisi me'posa' tuya yarakkamo'pi Herodesya atarakkannito' yewi' ta. Miriri yai era'manenan ton surarayami' yaiponti'pi asakiriri'ne. To' wani'pi asaki'ne Pedro yarakkiri ita. Tiaronkon wani'pi asaki'ne mana'ta pia si'ma era'manenan pe. Miriri waranti ikupi'pi Herodesya maasa pra miriri tifestarikon Pascoa itese' pata'pi pe anekareme'pai awani'pi pemonkonyami' pi'.

⁵ Miriri yai Pedro wani'pi atarakkannito' yewi' ta. Miki'ri era'manenan wani'pi iipia. Miriri tanne innape Jesus ku'nenan epirema ko'mannipi'pi Pedro pona. Kure'ne to' epirema'pi eepa'kato'pe kai'ma. ⁶ Tiise miriri tanne ta'pi Herodesya: —Penane i' kai'ma Pedro eseurima etauya kupi siriri pemonkonyami' pi' to' rawiri si'ma. Moropai i' taa pemonkonyami'ya etauya Pedro winiki —ta'pi Herodesya.

Miriri ewarono' ya, Pedro we'na'pi asaki'nankon surarayami' yarappana. Ewa'tisa' to'ya wani'pi sa'man ferro ke itenya pi' se' yataimiri. Tiaronkon wani'pi mana'ta pia si'ma era'manenan. ⁷ Miriri pe ri ka'ne' pe Uyepotorikon narima'pi Inseri esempo'pi atarakkannito' yewi' ta. Kure'nan a'ka wani'pi. Miririya Inseriya Pedro yapipi iratai wini tenmakai. Ta'piya:

—Ka'ne' pe e'mi'sa'kakii. Miriri taiya pe sa'man ferro emo'ka'pi tiwariri itenya poi.

⁸ Ta'pi inseriya ipi': —Aworimi atunnu'ki, a'sa'sa' yeka'maki, aya'san yanunki, aase uyarakkiri —ta'piya. ⁹ Miriri ye'nen Pedro epa'ka'pi atarakkannito' tapai atti'pi inseri wenairi. Tiise epu'tiuya pin, tenpa'ka inseriya pe awani. Tiwe'ne'piti waranti ikupi'piya. ¹⁰ To' witi'pi mana'ta piawonkon iwaka'pi to'ya. Moropai kure'nan mana'ta ferro ke ikonekasa', epori to'ya pe aatarakkanmoka'pi tiwariri. Moropai to' epa'ka'pi. To' witi'pi kure'nan e'ma taawiri. Tuutikon pe ka'ne' pe inseri esera'ma pra eena'pi. Tiwinsari Pedro e'nimi'pi.

¹¹ Pedroya ta'pi tiwariri: —Taripai epu'ti pi' wai, innape awani. Uyepotoriya inseri yarimasa' umo'kato'peiya Herodes yenya yapai. Moropai tamini'awiri i' anku'pai Judeuyami' esanon wani uyarakkiri esuwa'kasa' siriri —ta'piya.

¹² I' esuwa'kasa' epu'ti tuya tipo, tarakkiri Pedro witi'pi Maria, Joao Marcos yan yewi' ta. Miarini'ne pemonkonyami' epera'sa' tanne epiremai eerepami'pi. ¹³ Miki'riya mana'ta pa'ti'pi. Ka'ne' pe to' poitiripa' Rode itese' witi'pi ani' pe awani era'mai. ¹⁴ Tiise Pedro maimu pe epu'ti tuya ye'nen, aatausimpa'pi kure'ne. Eeka'tumi'pi ka'ne' pe ekareme'se teepiremasanon pi' mana'ta tarakkanmokai pra. —Pedro pe man —ta'piya. ¹⁵ Tiise innape ikupi' to'ya pra awani'pi.

—Aseruku, i' pi' aataka'ma —ta'pi to'ya ipi'. Tiise yuukuiya pra. —Inna, useruku pepin —ta'piya. Moropai ta'pi to'ya: —Moriya Pedro pia tiwe'sen inseri pe awani miriri —ta'pi to'ya.

¹⁶ Miriri tanne Pedroya mana'ta pa'tipiti ko'mannipi'pi. Moropai mana'ta arakkanmoka'pi to'ya. Innape Pedro pe awani era'ma tuya'nikon ye'nen, teesi'ni'se to' wani'pi. ¹⁷ Miki'riya tenya ke ta'pi moo, to' ati'napanto'pe. Moropai i' kai'ma uyepotorikonya timo'kasa' atarakkannito' yewi' tapai ekareme'ki'piya to' pi'. —A'ki, Uyepotorikonya inseri yarimasa' wani'pi umo'kai. Miriri ekareme'tanti Tiago pi' moropai innape Jesus ku'nenan uyonpayami' pi' —ta'piya. Miriri tipo eepa'ka'pi atti'pi tiaron pata pona.

18 Moropai erenma'sa' pe surarayamî' wanî'pî morî pe pra, teesiyu'pî'se tataimurunpai to' wanî'pî. Î' e'kupî'pî epu'tî to'ya pra awanî'pî Pedro yarakkîrî. —Î' kai'ma see eepa'ka'pî mîrîrî? —ta'pî to'ya. 19 Inkamoro yaipontî'pî Herodesya yuwai to' wîtîto'pe kai'ma. Tîise eporî to'ya pra awanî'pî. Mîrîrî anepu'pai Herodes wanî'pî tiaronkon mana'ta era'manenan winîpai. Tamî'nawîrî epu'sa' tîuya tîpo, to' tî'ka me'po'pîiya. Mîrîrî tîpo Herodes wîtî'pî Judéa pata poi Cesaréia cidaderî pona. Miarî mîikîrî ko'mamî'pî mararî.

Herodes Sa'manta

20 Mîrîrî yai mîikîrî pata esa' Herodes ekore'masa' Tiro cidaderî po tîiko'mansenon pî' moropai Sidom ponkon pî'. Mîrîrî ye'nen inkamoro wanî'pî iipia itîipai, yarakkîrî eeseurîmapai. Maasa pra morî pe yarakkîrî ekonekapai to' wanî'pî. Maasa pra miarî pai ipata yapai tekkarikon ton yapî'nenan pe to' wanî'pî mîito'pe. Mîrîrî ye'nen tiaronkon menka'pî to'ya to' wîtîto'pe iipia. Tîise e'mai' pe to' eseurîma'pî Blasto mîikîrî Herodes poitîrî pe tîwe'sen yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî eseurîma'pî Herodes yarakkîrî. Mîrîrî yai Herodesya to' yarakkîrî teeseurîma weiyu ton mo'ka'pî. 21 Mîrîrî teeseurîmato' weiyu pe tînmo'ka'pî eseposa' yai Herodes epontî'pî. Pata esa' pe tîwanî pon yeka'ma'pîiya. Moropai mîikîrî ereuta'pî taponse' pona pemonkonyamî' rawîrî. Eeseurîma'pî. 22 Mîikîrî eeseurîma eta tîuya'nîkon yai pemonkonyamî' entaimepîti'pî: —A'kî, warayo' pe neken awanî pepîn tîise unapurîkon pe nîri awanî —ta'pî to'ya. Mîrîrî taa to'ya pî', —Kaane, anapurîkon pepîn uurî. Mîrîrî warantî uurî tapurî pra e'tî, Paapa neken yapurîti —taiya pra awanî'pî.

23 Mîrîrî ye'nen Uyepotorîkonya inserî yarima'pî mîikîrî yeparantîto'peiya kai'ma. Mîrîrî ye'nen mîrîrî pe rî yeparantî'pîiya. Mo'yamî'ya isiwisikkî yanî'pî. Moropai aasa'manta'pî.

24 Tîise Paapa maimu esekaremekî ko'mannî'pî'pî. Mîrîrî ye'nen inî' panpî' tiaronkon pemonkonyamî'ya innape ikupî'pî. Moropai arinîke to' ena'pî.

25 Mîrîrî tîpo Barnabé Sauloya teesenyaka'mato'kon yaretî'ka'pî moropai inkamoro enna'po'pî Jerusalém poi Antioquia pona. Mîrîrî yai inkamoroya João Marcos yarî'pî tarakkîrî'nîkon.

13

Barnabé, Saulo Yarima To'ya

Paapa Maimu Ekareme'se

1 Miarî innape Jesus ku'nenan kore'ta Antioquia po Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' moropai yenupatonkon wanî'pî. Barnabé, Simão meekoro kai'ma tesa'sen moropai Lúcio Cirene pon, Manaém manni' pata esa' Herodes yarakkîrî arenta'pî moropai Saulo. Inkamoro wanî'pî innape Jesus ku'nenan kore'ta Antioquia po. 2 Tiwin wei inkamoroya Paapa yapurî tanne tekkarikon tonpai pra, Morî Yekaton Wannîya ta'pî to' pî': —Barnabé Saulo nîkupî ton ku'sau'ya wai. Mîrîrî ye'nen inkamoro mo'katî akore'tapai'nîkon mîrîrî ku'to'pe to'ya —ta'pîiya to' pî'. 3 Mîrîrî ye'nen to' epîrema'pî tekkarikon tonpai pra. Barnabé Saulo pu'pai pona tenyakon tîrî'pî to'ya to' yarimakonpa kai'ma. Mîrîrî tîpo to' esekaremekî'pî.

Chîpre Wono Po Itekare Ekaremekî To'ya

⁴ Morí Yekaton Wanníya Saulo Barnabé yarima yai, inkamoro wítí'pí Selúcia cidaderí pona. Miarí teerepansa'kon típo inkamoro asara'tí'pí apo'yen ya' tuutíkonpa Chipre wono pona. To' asara'tí'pí to' wítí'pí Salamína cidaderí pona. ⁵ Miarí teerepansa'kon yai inkamoro eseuríma pia'tí'pí Paapa maimu ekaremekí pí'. Judeuyamí' epere'pí'to'kon kaisarí to' eseuríma pia'tí'pí Paapa maimu ekaremekí pí'. Mírírí yai João Marcos wani'pí to' pokonpe. ⁶ Mírírí típo iní'rí to' ese'ma'tí'pí. Inkamoro wítí'pí mírírí iwono kí'píya tíwe'sen Pafos cidaderí pona.

Miarí teerepansa'kon yai pia'san eporí'pí to'ya, í' e'kupí kupí sírírí ekareme'nen pe, tíise seru'ye' Judeu itese' Barjesus. ⁷⁻⁸ Tíise grego maimu ta Elimas kai'ma esatí to'ya. Míikírí Barjesus wani'pí miaríron pata esa' pe tíwe'sen wani'yakon pe awani'pí. Míikírí pata esa' ese' wani'pí Sérgio Paulo. Míikírí wani'pí epu'nen pe. Mírírí wenai Saulo Barnabé yanno me'po'píya Paapa maimu anetapai tíwaní ye'nen to' winípai. Inkamoroya itekare ekaremekí'pí. Tíise mírírí pí' inna taiya yu'se pra míikírí pia'san wani'pí. Mírírí warantí Jesus naipontí'san maimu wa'tí'píya. ⁹ Tíise Saulo, tiaron itese' Paulo wani'pí Morí Yekaton Wanní yarakkírí tíwe'sen pe. Mírírí ye'nen míikírí pia'san yenu pikírí Paulo wani'pí. ¹⁰ Ta'píya ipí': —Amírí wani' Makuí munmu pe —ta'píya. —Amírí wani' seru'ye' pe tiaronkon yenu'tí pí' tílko'mansen pe. Amírí wani' tamí'nawíron morí yewanmírinen pe. Í' ton pe see yairon Uyepotoríkonya uyenupato'kon miakanmaya seru'ye' pe —ta'pí Pauloya. ¹¹ —Tarípai Paapaya ataruma'tí sírírí —ta'pí Pauloya ipí'. —Í' warapo wei kaisarí í' era'maya pepín a'ka era'maya pepín. Enkaru'ne eena sírírí tarípai —ta'pí Pauloya ipí'.

Mírírí taiya pe míikírí yenu ewaronpami'pí í' era'maiya pra eena'pí. Míikírí ataka'ma pia'tí'pí. Mírírí ye'nen itenya pí' taanen ton yuwa'pí míikíríya. ¹² Mírírí era'ma túya yai míikírí pata esa' Sérgio Paulo míikíríya Paapa maimu kupí'pí innape. Kure'ne eesenumenka'pí í' kai'ma uyenupato'kon Uyepotoríkonya pí'.

Antioquia Cidaderí Pona To' Wítí, Pisidia Pata Pona

¹³ Paulo moropai itonpayamí' inkamoro asara'tí'pí apo'yen ya', Pafos cidaderí poi. To' erepami'pí Perge pona. Mírírí Perge wani'pí Panfília pata po tíwe'sen pe. Miarí pai João Marcos enna'po'pí Jerusalém pona. ¹⁴ Tíise tiaronkon wítí'pí Perge poi Antioquia cidaderí pona. Mírírí Antioquia wani'pí Pisidia pata po tíwe'sen pe. Miarí Antioquia po Sábado yai Judeuyamí' epere'to'kon yewí' ta to' wítí'pí. Moropai to' ereuta'pí. ¹⁵ Miarí inkamoroya Moisés nuri'tí kaaretarí erenka'pí moropai Paapa maimu ekareme'nenan profetayamí' nuri'tí kaaretarí nírí erenka'pí to'ya. Mírírí típo mírírí Judeuyamí' epere'nito' yewí'kon esa' pe tíwe'senya pemonkonyamí' eseurímato'pe to' yarakkírí ta'pí. Mírírí ye'nen ta'pí to'ya to' pí': —Uyonpayamí', amírí'níkon pí' tauya í' rí ankapai awaníkon ya eseurímapai awaníkon ya, eseurímatí pemonkonyamí' yausinpató' ton ekareme'tí —ta'pí to'ya to' pí'.

¹⁶ Mírírí ye'nen Paulo e'mí'sa'ka'pí. Tíwe'mí'sa'ka pe tenya ke ta'píya. Maasa moo e'tí. Moropai ta'píya: —Uyonpayamí', eseuríma etatí maasa amírí'níkon tarí awaníkon Judeuyamí' moropai Judeuyamí' pepín Paapa yapurí pí' awaníkon —ta'píya. ¹⁷ Moropai Paulo eseuríma pia'tí'pí: —Pena Paapaya utamokon menka'pí Egito pata po to' wani' yai. Miarí arínike to'

epanto'pe to' menka'pî Paapaya. Moropai mîikîrî Paapaya yari to' mo'ka'pî Egito poi tîpemonkonoyamî' kure'nan tîmeruntîri ke. ¹⁸ Inkamoro yari'pîiya to' pata ya' to' enna'po yai. Tîise to' yapitanîpî'pî mîikîrî Paapaya keren po asakî'ne pemonkon (40) kono' kaisarî. ¹⁹ Mîrîrî tîpo tîpemonkono pata ton tîrî'pîiya. Mîikîrîya Canaã po tîiko'mansenon asakî'ne mia' pona tîimo'tai pata pemonkon tî'ka'pî. Mîrîrî wenai mîrîrî pata esa' pe inkamoro ipemonkonoyamî' enato'pe kai'ma Canaã pata po. ²⁰ To' ko'mamî'pî 450 kono' kaisarî sîrîrî tîpatakon esa' pe teenakon pîkîrî.

Miarî pemonkon nîrî menka'pî Paapaya î' pensa tiaronkonya to' taruma'tî yai to' pîika'tînen ton. Mîrîrî warantî pemonkon menka pî' Paapa ko'mamî'pî Samuel esenpoto' weiyu erepamî pîkîrî. ²¹ Ipemonkonoyamî'ya tesa'kon ton esatî yai Paapaya imenka'pî Saul itese'. Quis munmu pe awanî'pî. Benjamim payannî'san yonpa pe awanî'pî. Mîikîrî Saul ko'mamî'pî pata esa' pe asakî'ne pemonkon (40) kono' kaisarî. ²² Mîrîrî tîpo Paapaya imo'ka'pî. Moropai tiaron pata esa' ton menka'pîiya, Davi. Mîikîrî pî' Paapa eseurîma'pî. “Mîikîrî Davi wanî Jessé munmu pe. Mîikîrî wanî uwakîri pe pu'kuru maasa pra tamî'nawîrî iku'kî tauya ikupîiya” ta'pîiya.

²³ Mîikîrî payannî'san kore'ta Paapaya Jesus tîrî'pî Judeuyamî' pîika'tînen ton pe taasa' tîuya yawîrî. ²⁴ Tîise mîikîrî iipî rawîrî e'mai' pe Paapaya João Batista nuri'tî yarima'pî. Mîikîrîya Paapa maimu ekaremekî'pî Judeuyamî' pî'. Ta'pîiya: “Amakuyikon rumakatî moropai esenpatakona'tî”, taapî'tî'pîiya. ²⁵ Mîrîrî teesenyaka'mato' yaretî'ka tîuya kupî yai João Batistaya ta'pî pemonkonyamî' pî': “Anî' kai'ma uurî pî' eesenumenkakon? Mannî' annîmîkikon kai'ma upî' awanîkon, Paapa naipontî ton kai'ma”, ta'pîiya. “Tîise mîikîrî pepîn uurî. Maasa pra mîikîrî wanî kure'ne uyentai ipîkku pe tîwe'sen pe. Mîrîrî ye'nen i'sa'sa' yewa yeukauya eserîke pra wanî î' pe pra rî wanî ye'nen”, ta'pî João Batistaya.

²⁶ Uyonpayamî', Abraão payannî'san —ta'pî Pauloya. —Amîrî'nîkon Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn, Paapa yapurînenan. E'pîika'tînto' yekare ekaremekî'uya etatî —ta'pîiya. —Sîrîrî itekare wanî tamî'nawîronkon ton pe. Sîrîrî itekare esekaremekî' Jerusalém po tamî'nawîrî Judeuyamî' pî' moropai to' esanon pî'. ²⁷⁻²⁸ Tîise mîrîrî epu'tî to'ya pra to' wanî. Pîika'tîton pe Jesus wanî epu'tî to'ya pra wanî. Teuren sábadó kaisarî eta to'ya Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' kaaretarî erenka to'ya epu'tî to'ya teuren. Mîrîrî warantî tîise ikupî'pî to'ya tepu'se pra. Mîiwîni tîise Jesus yewanmîrî to'ya itu'se pra to' wanî. Î' rî see imakui'pî inkupî'pî ton pra tîise, mîikîrî rumaka'pî to'ya Pôncio Pilatosya iwî me'poto'pe kai'ma. Tamî'nawîrî awe'menukasa' Paapa kaaretarîya taasa' yawîrî ikupî'pî to'ya tepu'se pra. ²⁹ Mîrîrî tîpo mîikîrî esa'rî'pî mo'ka'pî to'ya pakî'nan poi. Mîrîrî yu'na'tî'pî to'ya. ³⁰ Tîise mîikîrî pîmî'sa'ka'pî Paapaya. Mîrîrî tîpo tu'ke wei tîiko'mamî yai, eesenpopî'tî'pî tînaipontî'san pia. Galiléia poi tuutîsanon Jerusalém pona tîpokon pe pia eesenpo'pî. ³¹ Mîrîrî ye'nen inkamoroya ekaremekî' sîrîrî Judeuyamî' pî' tamî'nawîrî Jesus e'mî'sa'kasa'.

³² Anna wanî sîrîrî tarî akore'ta'nîkon —ta'pî Pauloya. —Mîrîrî morî yekare pî' anna eseurîmato'pe apî'nîkon ekareme'to'pe annaya —ta'pîiya. ³³ —Pena utamokon pî' î' ta'pî tîuya kupî'pî Paapaya amen uurî'nîkon ton pe. Jesus pîmî'sa'ka'pîiya. Pena mîrîrî e'menukasa' Salmo kaaretarî ya' capitulo 2. Ta'pî Paapaya: “Unmu amîrî.

Sírîrîpe ayun pe wani
ekaremekîuya sírîrî tamî'nawîronkon pí'."

Sl 2.7

ta'pî Paapaya. Jesus pí' Paapa eseurîma'pî mîrîrî —ta'pî Pauloya.

³⁴ Sírîrî Paapa eseurîma'pî Jesus e'mî'sa'ka pí' itesa'rî'pî kata pepîn kai'ma eeseurîma'pî. Ta'pîiya see warantî:

“Í' ta'pîiuya yawîrî Davi pí', mîrîrî kupîiuya”,

Is 55.3

ta'pîiya. ³⁵ Moropai inî'rî Paapa maimu e'menukasa' ya eeseporî mîrîrî, Salmo kaaretarî ya'. Ta'pî Paapa maimu ekareme'nenya, see warantî:

“Apoitîrî sa'manta

tîise mîikîrî esa'rî'pî

kupîiya pepîn tíwî aakatato'pe”,

Sl 16.10

ta'pîiya. Tîise Davi pí' eeseurîmasa' pra awanî'pî.”

³⁶ —Maasa pra tîko'mamî yai Daviya ikupî'pî í' kupîiya yu'se Paapa wani'pî. Mîrîrî típo Davi sa'manta'pî moropai yu'na'tî'pî to'ya itesa'rî'pî itamorî'san nurî'tí uruwasi pia. Moropai itesa'rî'pî kata'pî. ³⁷ Tîise Paapa nîmî'sa'ka'pî mîikîrî esa'rî'pî kata pra awanî'pî. Aako'mamî ipatîkarî —ta'pî Pauloya.

³⁸ Uyonpayamî', tamî'nawîrî amîrî'nikonya sírîrî epu'tí e'pai man, Jesus wenai imakui'pî ankupî'pîkon kupîiya tîwanmîra. Epu'tíya'nîkon e'pai man Jesus wenai imakui'pî ton pra enan innape ikupî ya. ³⁹ Moisés yeserurî'pî kupî pí' aako'mamîkon ya apîika'tîkon pepîn amakuyikon mo'ka pepîn tîise tauya manni' apî'nikon. ⁴⁰ Paapa maimu ekareme'nen profeta nekaremekî'pî epu'tíya'nîkon e'pai man, mîrîrî warantî awanîkon namai.

⁴¹ Mîrîrî ekaremekîuya apî'nikon. Ta'pî Paapaya:

“Aka, upí' tîwo'ma'tasanon eranne' pe e'tí.

Esenenekatî, tíwarî e'tí.

Maasa pra anera'makon ton kupîiuya kupî sírîrî,

innape ikupîya'nîkon yentai,

mîrîrî etaya'nîkon tîise”.

Hc 1.5

ta'pî Paapaya. Mîrîrî warantî Paulo eseurîma'pî.

⁴² Paulo Barnabé epa'ka yai mîrîrî Judeuyamî' epereto' yewî' tapai to' epa'ka yai inkamoro pemonkonyamî'ya to' eta'pî inî'rî to' ii'to'pe tiaron sábadó yai inî' panpî' itekare ekareme'se. ⁴³ Mîrîrî típo Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn Judeuyamî' yeseru yawîrî ena'san, inkamoro wítî'pî to' píkrî. Inkamoro yeurîma'pî to'ya í' kai'ma to' ko'manto'pe innape Paapa kupî'pî tîrumakai pra to' ko'manto'pe maasa pra morî pe tíwe'to' ke to' píika'tísa' Paapaya ye'nen. Mîrîrî warantî to' yeurîma'pî to'ya.

⁴⁴ Mîrîrî típo tiaron sábadó yai to' wítî'pî Saulo Barnabé. Mîrîrî yai arinîke to' wani'pî tamî'nawîrî yonpa cidade ponkonya Paapa maimu etato'pe. ⁴⁵ Mîrîrî yai to' era'ma tîuya'nîkon yai Judeuyamî' esenenekatî'pî imakui'pî pe. To' kinmuwa'pî. Mîrîrî ye'nen imakui'pî pe Paulo winîkî to' eseurîma'pî í' kai'ma eeseurîmato' weni.

⁴⁶ Imakui'pî pe tîwinîkî'nîkon Judeuyamî' eseurîma epu'tí tîuya'nîkon ye'nen Paulo Barnabé eseurîma'pî inî' panpî' meruntî ke. Ta'pî to'ya to' pí': — A'kî, sírîrî Paapa maimu ekaremekî annaya e'pai awanî e'mai' pe amîrî'nîkon Judeuyamî' pí'. Tîise í' wani' awanî ye'nen mîrîrî yu'se pra awanîkon sírîrî. Innape ikupîya'nîkon pra awanîkon. Mîrîrî ye'nen ipatîkarî enen ko'mannîto' iwanmîrîya'nîkon mîrîrî. Mîrîrî ye'nen anna wítî manni'kan Judeuyamî' pepîn pí' ekareme'se. ⁴⁷ Maasa pra sírîrî ekareme'to'pe annaya ta'pî Paapaya pena. Paapaya itîrî'pî. Ta'pîiya:

“Amîrî kupîuya sîrîrî a'ka warantî
manni'kan Judeuyamî' pepîn kore'ta.
Itekare pî' eeseurîma wenai
Paapa maimu eta tamî'nawîronkonya.
Mîrîrî warantî tîwe'pîika'tîto'kon eporî to'ya”,
ta'pî Paapaya pena.

Is 49.6

⁴⁸ Mîrîrî ye'nen mîrîrî eta tîuya'nîkon yai Judeuyamî' pepîn atausinpasa' wani'pî maasa pra innape Jesus ku'sa' tîuya'nîkon ye'nen. Morî pe era'ma'pî to'ya mîrîrî Paapa maimu Paulo nekaremekî'pî yapurî'pî to'ya. Inkamoro menkasâ' Paapaya wani'pî ipatîkarî to' komanto'pe. Mîrîrî ye'nen innape ikupî'pî to'ya.

⁴⁹ Mîrîrî warantî Paapa maimu esekaremekî'pî tamî'nawîrî mîrîrî pata po. ⁵⁰ Tîise Judeuyamî'ya tesa'kon pe tîwe'sen pî' ta'pî imakui'pî ku'to'pe to'ya Paulo winîkî. Mîrîrî ye'nen wîrî'sanyamî' ipîkkukon Judeuyamî' yeseru ya' ena'san meruntîtannîpî'pî to'ya imakui'pî ku'to'pe to'ya Paulo Barnabé winîkî. Mîrîrî ye'nen Paulo Barnabé taruma'tî pia'tî'pî to'ya. Moropai to' yenpa'ka'pî to'ya mîrîrî pata yapai. ⁵¹ Moropai inkamoro Jesus naipontî'sanya non atapi'sa' tî'sa'sa'kon pî' soroka'pî tesorukon ta Paapa yenya' to' rumaka tîuya taato', maasa pra itekare anetapai pra to' wani'pî. Mîrîrî ye'nen inkamoro wîtî'pî Icónio cidaderî pona. ⁵² Tîise innape Jesus ku'nenan Antioquia ponkon wani'pî taatausinpai kure'ne maasa pra Morî Yekaton Wannî wani'pî to' esa' pe.

14

Icónio Cidaderî Po

Paulo Barnabéya Itekare Ekaremekî

¹ Icónio cidaderî po tîwanîkon yai mîrîrî warantî rî Paulo Barnabé wani'pî Judeuyamî' epereto' yewî'kon ta. To' ewomî'pî. Meruntî ke Paapa maimu ekaremekî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen tu'ke Judeuyamî' pepîn moropai Judeuyamî'ya innape Jesus kupî'pî. ² Tîise Judeuyamî' innape iku'nenan pepîn eseurîma'pî Judeuyamî' pepîn yarakkîrî innape Jesus ku'nenan taruma'tîto'pe to'ya. ³ Mîrîrî yai Paulo Barnabé ko'mamî'pî tu'ke wei kaisarî miarî Paapa maimu ekaremekî pî' meruntî ke. Í' kai'ma morî pe tîwe'to' wenai, unkupî'pîkon wenai pra Uyepotorîkonya upîika'tîkon pî' to' eseurîma'pî. Mîrîrî ye'nen Paapaya meruntî ke Jesus naipontî'san e'to' ton tîrî'pî. Maasa pra era'mato'pe pemonkonyamî'ya yairon pe e'pîika'tînto' yekare wanî. Mîrîrî ye'nen tînaipontî'san pia meruntî tîrî'pîiya. Í' ikupî eserike pepîn moropai kure'nan esenumenkanto' ku'to'pe to'ya kai'ma Paapaya itîrî'pî. ⁴ Mîrîrî yai to' e'menkasa' wani'pî. Tiaronkonya inna ta'pî Judeuyamî' maimu pî' moropai tiaronkon wani'pî Jesus naipontî'san winîkî tîwe'sanon pe. ⁵ Mîrîrî ye'nen Jesus naipontî'san winîkî tiaronkon eseurîma'pî Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn Paulo yu'se pra tîwanîkon ye'nen. Moropai inkamoro esanon pokonpe í' anku'pai tîwe'to'kon kupî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen ta'pî to'ya: —Iwîpai'nîkon awanî sîrîrî tî'kon ke —ta'pî to'ya. ⁶ Moropai mîrîrî yekare eta tîuya'nîkon yai Paulo Barnabé epe'pî Lîstra cidaderî pona moropai Derbe cidaderî pona. Mîrîrî wani'pî Licaônia pata po tîwe'sen pe. Mîrîrî patakón poro to' wîtî'pî. ⁷ Miarî mîrîrî warantî Paapa maimu ekaremekî'pî to'ya.

Listra Cidaderi Po Moropai Derbe Cidaderi Po Itekare Ekaremeki To'ya

⁸ Miarî Listra cidaderi po teerepansa'kon yai warayo' epori'pi to'ya. Ma'taki pe eesenpo'pi. Teesenpo'pi pata pai asakoi pe pra awani'pi. Maasa pra eke'nan pe awani'pi. ⁹ Mîikîriya Paapa maimu ekaremeki Pauloya eta'pi. Moropai mîikîri era'ma tûuya pe Pauloya epu'ti'pi, innape Paapaya tepi'ti kupi'piya. ¹⁰ Mîirîi ye'nen ta'piya ipi', merunti ke: —E'mi'sa'kaki satippe. Asaki taiya pe mîikîri warayo' arapumi'pi. Moropai awe'mi'sa'ka'pi satippe eena'pi. Moropai aasarî pia'ti'pi.

¹¹ Mîirîi kupi Pauloya era'ma tûuya'nîkon yai arinîkon pemonkonyami' insamoro entaimepiti'pi timaimukon ta. Ta'pi to'ya: —Paapayami' erepansa' man ukore'ta'nîkon warayo'kon waranti —ta'pi to'ya. ¹² Mîirîi ye'nen inkamoro ese' ton tîri'pi to'ya to' kaisari Júpiter kai'ma Barnabé esati'pi to'ya. Moropai Paulo esati'pi to'ya, Mercúrio kai'ma. Maasa pra teeseurîmasen pe awani'pi. ¹³ Mîikîri Jupiter soosiri wani'pi cidade poro po. Mîirîi ye'nen Jupiter pi' teepîremasnya tintîri ton yenepi'pi mîirîi cidade ewonto' pia to' yapurîkonpa. Mori yenepi'piya yei yari'ku moropai coroa to' pia tintîri ton to' yapurîpa kai'ma. Moropai tekînkon anwîpai to' wani'pi tesorukon ta Paulo Barnabé yapurîkonpa.

¹⁴ Tîise mîirîi yekare etasa' tûuya'nîkon yai Paulo Barnabéya teesewankono'makon pe tîponkon karakapiti'pi. Moropai to' eka'tumi'pi ka'ne' pe arinîkon kore'ta. To' entaimepi merunti ke. ¹⁵ Ta'pi to'ya: —Pemonkonyami', i' ton pe mîirîi waranti ikupi'pi yu'se awanîkon anna winîki. Anna wani pepin Paapa waranti, Paapa pe. Tîise anna wani amîri'nîkon waranti warayo'kon pe —ta'pi to'ya. —Tîise anna wani sirîri tari akore'ta'nîkon Paapa maimu ekareme'to'pe annaya. Inî'ri mîirîi ye'ka yapurîya'nîkon namai irumakakonpa sirîri Paapa maimu ekaremeki annaya api'nîkon —ta'pi to'ya. —Tîise Paapa pia neken enna'poti. Paapa yapuriti ipatikari tîko'mansen. Manni' ka' koneka'tipon moropai pata koneka'tipon tuna koneka'tipon tamî'nawîron sirîri pata po tîko'mansen Paapa nikoneka'pi. Mîirîi koneka'tipon pia enna'poti —ta'pi to'ya to' pi'. ¹⁶ —Pena Paapaya ikupi'pi pemonkonyami' ko'manto'pe itu'se tiwe'to'kon yawiri. Maasa pra tepu'ti to'ya pra awani ye'nen. ¹⁷ Mîirîi tanne Paapaya ani' pe tiwani ekareme'piti'pi tiwiri mori kupi tûuya wenai epu'to'pe to'ya kai'ma. Mîikîri Paapaya kono' yarima ka' poi. Mîikîri Paapaya uyekkarikon emisa' mo'ka weiyu ton tîri. Mîikîri Paapaya uyekkarikon ton tîri. Mîikîri Paapaya atausinpanto' tîri uyewankon ya' —ta'pi to'ya. ¹⁸ Mîirîi taa tîpo tekînon anwîpai to' ko'mami'pi inkamoro yapurîpa, mîirîi namai to' eseka'nunka tîise.

¹⁹ Mîirîi tîpo iipi'san Antioquia cidaderi poi moropai Icónio cidaderi poi inkamoro ya arinîkon meruntitannipi'pi Paulo taruma'tito'pe to'ya. Mîirîi ye'nen Paulo pa'tipiti'pi pia'ti'pi to'ya ti'kon ke. Iworoka'pi to'ya moropai poro pona cidade poi aasa'mantasa' kai'ma. ²⁰ Tîise mîikîri pia innape Jesus ku'nenan emurukuntipi'pi iwoi. Moropai mîikîri e'mi'sa'ka'pi inî'ri. Inî'ri eewomi'pi mîirîi cidade ta. Moropai tiaron wei yai Paulo Barnabé witi'pi Derbe cidaderi pona.

Antioquia Pona Paulo Barnabé Enna'po

²¹ Miarî Derbe cidaderi pona teerepansa'kon pe Paapa maimu ekaremeki'pi Paulo Barnabéya. Mîirîi yai tu'ke innape Jesus kupi'pi to'ya. Mîirîi

tîpo to' enna'po'pî Lистра cidaderî pona Icônio cidaderî pona moropai Antioquia Pisidia pata po tîwe'sen pona. ²² Miarî innape Jesus ku'nenan panama'pî to'ya inî' panpî' meruntî ke innape iku'to' to'ya e'to'pe to' pîika'tî'pî to'ya. Maasa pra uyesa'kon pe Paapa yu'se e'nî ya, mararî pra e'taruma'tinto' yapitanî'pî e'pai awanî kai'ma to' yeurîma'pî to'ya. ²³ Mîrîrî tîpo soosi esanon ton menka'pî Jesus naipontî'sanya soosikon kaisarî. Inkamoro pona to' epîrema ko'mannî'pî'pî tekkarikon tonpai pra esatî'pî to'ya Paapa pî'. Mannî' innape to' nîkupî'pî pî' esatî'pî to'ya, to' pîika'tîto'peiya to' meruntîri ton tîito'peiya kai'ma. ²⁴ Mîrîrî tîpo Paulo Barnabé enna'po'pî Pisidia pata poro to'sarî to' wîtî'pî Panfilia pata pona teerepamîkon pîkîrî. ²⁵ Miarî inkamoroya Paapa maimu ekaremekî'pî nîrî Perge po. Mîrîrî tîpo to' wîtî'pî Atália peyakî pona to' erepamî'pî.

²⁶ Tarîpai inkamoro asara'tî'pî mîrîrî Atália peyakî po apo'yen ya' tuutîkonpa Antioquia cidaderî pona Siria pata po tîwe'sen pona. Mîrîrî pata wanî'pî pena inkamoro Paulo Barnabé rumaka to'ya Paapa esenyaka'mato' ku'to'pe to'ya pata'pî pe. Morî pe Paapa e'to' wenai mîrîrî teesenyaka'mato'kon aretî'kasa' to'ya wanî'pî. ²⁷ Mîrîrî ye'nen miarî teerepanse tamî'nawîronkon pemonkonyamî' muurunkuntî'pî to'ya innape Jesus ku'nenan moropai inkamoro pî' î' kupî'pî Paapaya ekaremekî'pî to'ya. Inkamoro eseurîma'pî ekaremekî'pî to'ya î' ku'sa' Paapaya tîwenai'nîkon. Mîrîrî ekaremekî'pî to'ya. Moropai î' kai'ma Paapaya Judeuyamî' pepîn pîika'tî'pî, mîrîrî ekaremekî'pî to'ya to' pî'. ²⁸ Mîrîrî tîpo inkamoro Paulo Barnabé ko'mamî'pî kure'ne miarî innape Jesus ku'nenan kore'ta.

15

Jesus Naipontî'san Moropai Soosi Esanon Pokonpe Paulo Barnabé Emurukuntî.

¹ Antioquia po tîwanîkon yai tiaronkon Judeuyamî'ya Judéia poi iipî'sanya innape Jesus ku'nenan yenupa'pî tesarukon ta. Ta'pî to'ya to' pî' see warantî: —Anî'ya tîmere pî'pî pottî ya'tîsa' pra awanî ya, awe'pîika'tî eserîke pra awanî. Maasa pra Moisésya ta'pî yawîrî ikupî anî'ya pra awanî ye'nen awe'pîika'tî eserîke pra awanî —taapîtî'pî to'ya. ² Mîrîrî eta tîuya'nîkonya ya' Paulo moropai Barnabéya inna taa pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen inkamoro to' yenupatîponkon pokonpe to' eseurîma'pî. —Mîrîrî ye'ka pepîn —ta'pî to'ya. Tîise inkamoroya yuuku pra awanî'pî. Maasa pra tesarukon yawîrî ikupî to'ya yu'se tîwanîkon ye'nen. Mîrîrî yeseru koneka tîuya'nîkon pra awanî ye'nen innape Jesus ku'nenanya Paulo moropai Barnabé moropai tiaronkon innape Jesus ku'nenan yarîma'pî Jerusalém pona to' wîtîto'pe inî' panpî' mîrîrî yekare epu'se to' wîtîto'pe kai'ma Jesus naipontî'san pia, moropai soosi esanon pia. ³ Inkamoro ese'ma'tî'pî Antioquia poi. Tuutîkon pe to' wîtî'pî Fenícia pata poro, moropai Samaria pata poro. Mîrîrî yai inkamoroya î' kai'ma Judeuyamî' pepînya innape Jesus ku'sa' ekaremekî'pî miarî to' pî'. Mîrîrî yekare eta tîuya'nîkon ya yai to' ena'pî kure'ne taatausinpai mîrîrî pî'.

⁴ Mîrîrî yai Jerusalém pona to' erepamî yai inkamoro pata'se' ton tîrî'pî innape Jesus ku'nenanya, moropai inaipontî'sanya moropai soosi esananya to' pata'se' ton tîrî'pî. Inkamoroya mîrîrî pe rî î' kupî'pî Paapaya ekaremekî'pî tîwenai'nîkon. Judeuyamî' pepînya innape Jesus kupî'pî imaimu eta tîuya'nîkon wenai. Mîrîrî ekaremekî'pî to'ya to' pî'. ⁵ Mîrîrî tanne moro to' wanî'pî fariseuyamî' innape Jesus kupî'pîponkon. Inkamoroya ta'pî: —Judeuyamî'

pepinya tímere pi'pí pottí ya'tí to'ya e'pai awaní mîrîrî. Í' kai'ma Moisésya taasa' yawîrî ikupî e'pai awanî mîrîrî —ta'pî fariseuyamî'ya. —Mîrîrî warantí pra to' waní ya, to' e'pîika'tí pepîn —ta'pî to'ya.

⁶ Mîrîrî ye'nen inkamoro Jesus naipontí'san, moropai soosi esa' pe tîwe'sanon pokonpe to' emurukuntí'pî, mîrîrî yeseru konekakonpa kai'ma. ⁷ Mîrîrî pí' kure'ne teeseurîmakon aretí'ka pe, Pedro e'mî'sa'ka'pí moropai ta'pîiya: —Uyonpayamî', epu'nenan amîrî'nîkon morî pe í' kai'ma Paapaya umenka'pî akore'tapai'nîkon pena pu'kuru pra, sîrîrî tímaimu ekareme'to'peuya kai'ma Judeuyamî' pepîn pí', mîrîrî Jesus yekare eta tîuya'nîkon yai innape iku'to'pe to'ya. ⁸ A'kî, Paapaya tamî'nawîronkon yewan epu'nenya Morî Yekaton Wannî yarima'pî to' esa' pe aako'manto'pe uurî'nîkon pia yarima'pî tîuya warantí. Mîrîrî wenai epu'tí pí' uurî'nîkon man innape to' e'pîika'tîsa' man. ⁹ Maasa pra imakui'pí to' níkupî'pí mo'ka'pí Paapaya innape tîkupî to'ya wenai. Mîrîrî warantí nîrî uurî'nîkonya innape ikupî yai unkupî'pîkon imakui'pí mo'ka'pîiya. Mîrîrî ye'nen Paapaya uurî'nîkon era'ma se' kaisarî, e'sentai pra. ¹⁰ Tîise í' wani' awanî ye'nen taaya'nîkon tiaronkon pí', “Moisésya taasa' yawîrî e'pai awanîkon,” mîrîrî yawîrî pra e'nî tanne, mîrîrî yawîrî pra utamokon nurî'tiyamî' e'sa' tanne. Tîise í' wani' awanî ye'nen tiaronkonya mîrîrî amîi'ne yarî yu'se awanîkon yarî yentanon. Mîrîrî warantí taaya'nîkon wenai Paapa ekore'ma yu'se ka'rî awanîkon apî'nîkon. ¹¹ Mîrîrî ye'ka pe pra neken. Maasa pra e'pîika'tînsa' epu'tí tî'noko'pí pe Jesusya uurî'nîkon ku'sa' wenai. Mîrîrî morî pe Paapa e'to' wenai nîrî inkamoro Judeuyamî' pepîn e'pîika'tîsa' man —ta'pî Pedroya.

¹² Tîise mîrîrî tîpo Pedro eseurîma eta tîuya'nîkon tîpo moo to' wanî'pî, inîrî Paulo moropai Barnabé eseurîma etakonpa. Inkamoroaya í' kai'ma ikupî eserîkan pepîn kupî'pî moropai kure'nan esenumenkanto' kupî'pî Paapaya to' wenai. Mîrîrî ekaremekî'pí to'ya. Judeuyamî' pepîn pîika'tîsa' Paapaya ekaremekî'pí to'ya. ¹³ Paulo Barnabé eseurîma ataretí'ka pe, Tiago e'mî'sa'ka'pí. Moropai ta'pîiya: —Uyonpayamî', maasa eseurîma etatí —ta'pîiya. ¹⁴ —Amenî Simão eseurîma ataretí'ka eta'nîkon man. Paapaya tiaronkon menkasá' tímîrî ton pe Judeuyamî' pepîn kore'tapai tîpemonkono pe to' e'to'pe kai'ma. Mîrîrî ye'nen epu'tí'nîkon Judeuyamî' pepîn sa'namanen pe Paapa waní. ¹⁵ Pena sîrîrî pí' Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nurî'tí eseurîma'pî. Imenuka'pí to'ya see warantí: ¹⁶ Paapaya ta'pî:

“Maasa uupî kupî sîrîrî Judeuyamî',
Davi payanî'san pîika'tîi.

Í' pe pra rî inkamoro waní,
tîise morî pe to' konekauya kupî sîrîrî,
pena to' e'sa' warantí.

„Maasa pra inkamoro esa' ton
tîrîuya kupî sîrîrî to' yonpa ke rî,
inkamoro ko'manto'pe morî pe.”

¹⁷ Mîrîrî unkupî'pî era'ma tîuya'nîkon wenai
uyuwa Judeuyamî' pepinya.
Inkamoro waní unmenka'san pe
uurî ton pe to' e'to'pe.”

Am 9.11,12

Sîrîrî pí' Paapa eseurîma'pî ikonekatîpon. ¹⁸ Í' kai'ma ikupî tîuya ekaremekî'pîiya pena tímaimu ekareme'nenan wenai —ta'pî Tiagoaya.

19 —Mírírí ye'nen uurí esenumenkato' waní uurí'níkonya taa e'pai pra awaní Moisés maimuya taasa' yawírí to' ko'manníto'pe. Mírírí warantí awaní ya, sa'me awaní Judeuyamí' pepín pia, innape Jesus ku'nenan pia. ²⁰ Uurí esenumenka kaareta anmenukapai awaní sírírí to' pia. Taato' to' pí', to' yeseru penaro' rumakato'pe to'ya, mia' ke ikonekasa' pia, to' napurí ton pe to' nítírí'pí sararu yaní to'ya namai. Moropai taapai awaní nírí to' pí', se' tapairí wírí'sanyamí' yarakkírí to' waní namai, moropai wírí'sanyamí' waní namai se' tapairí warayo'kon yarakkírí. Taapai awaní nírí i'mí ye'pí waikí'sa' yaní to'ya namai mín epa'kasa' pra tíise. Iní'rí imíní yarakkírí yaní to'ya namai. ²¹ Maasa pra mírírí warantí to' waní ya, inkamoro yewanmírí to' yeseru yairí pra to' waní ye'nen. Maasa pra mírírí yekare epu'tí Judeuyamí'ya pena pata pai Moisés maimuya taasa' eta pí' to' ko'manpítí sábadó kaisarí to' epere'to' yewí'kon ta. Mírírí ye'nen mírírí tesorukon rumakato'pe to'ya —ta'pí Tiagoya.

Judeuyamí' Pepín Pia Kaareta Yarima To'ya

²² Tiago eseurímasa' típo, Jesus naipontí'sanya moropai soosi esananya, tamí'nawíron innape Jesus ku'nenan pokonpe sí'ma Antioquia pona kaareta yarítonkon warayo'kon menka'pí, Paulo moropai Barnabé pokonpe atítonkon. Judas itese' waikatóí Barsabás, moropai Silas asakí'ne neken to' menka'pí to'ya. Insamoro epu'tí'pí innape Jesus ku'nenanya yairí to' yeseru waní. ²³ Inkamoro yaipontí'pí to'ya mírírí kaareta yaato'pe to'ya kai'ma. Ta'pí to'ya:

Anna Jesus naipontí'san moropai soosi esananya taa anna waní ayonpakon pe innape Jesus kupí'níkon wenai. Mírírí ye'nen anna maimu man amírí'níkon Judeuyamí' pepín Antioquia ponkon moropai Síria ponkon moropai Cilicia ponkon pia.

²⁴ Akore'ta'níkon anna yonpayamí' wítísa' yai kure'ne ayewankono'ma'píkon to'ya epu'tí pí' anna man. Inkamoroya í' kai'ma ayenupasa'kon ya anna maimu pe pra awaní mírírí. ²⁵ Mírírí ye'nen annaya tamí'nawírí sí'ma teesetai insamoro warayo'kon yarima sírírí aapia'níkon, uyonpayamí'. To' wítí sírírí uwakíríkon pu'kuru uyonpayamí' Paulo, Barnabé pokonpe. ²⁶ Insamoro Paulo Barnabéya itekare ekaremekí pí' to' ko'mamí'pí. Mírírí wenai to' anwípai tiaronkon waní'pí Uyepotoríkon Jesus Cristo yekare ekaremekí to'ya wenai. ²⁷ Mírírí ye'nen Judas moropai Silas yarima annaya sírírí amírí'níkon pia ayarakkírí'níkon to' eseurímato'pe morí pe sírírí kaareta anna nímenuka'pí pí'. Inkamoroya ekaremekí morí pe apí'níkon. ²⁸ Sírírí yekare koneka'pí Morí Yekaton Wanníya moropai annaya. Iní'rí Moisés maimuya taasa' yawírí awaníkon e'pai pra awaní. Maasa pra mírírí yawírí awaníkon ya sa'me awaní. Tíise anukupíkon ton ekaremekí annaya epu'tíkonpa. ²⁹ Mírírí ye'nen mia' ke ikonekasa' to' napurí ton pe pia to' nítírí'pí sararu yaní'ya'níkon namai. Moropai i'mí ye'pí tíwaikí'se iwísa' yaní'ya'níkon namai, imíní yarakkírí. Moropai imakui'pí kupí pí' eesenumenkakon namai, se' tapairí wírí'sanyamí' yarakkírí awaníkon namai. Moropai wírí'sanyamí' waní namai se' tapairí warayo'kon yarakkírí. Mírírí warantí ikupí'ya'níkon ya, morí pe awaníkon. Mírírí warantí kaareta menuka'pí to'ya.

³⁰ Mírírí típo inkamoro Paulo Barnabé moropai Judas Silas ese'ma'tí'pí Antioquia pona. Mírírí kaareta yari'pí to'ya. Miarí teerepansa'kon pe innape Jesus ku'nenan muurukuntí'pí to'ya moropai mírírí kaareta rumaka'pí to'ya

to' pia. ³¹ Moropai mîrîrî kaareta erenkasa' tîuya'nîkon tîpo taatausinpai to' wani'pî. Î taasa' kaaretaya epu'tî'pî to'ya mîrîrî yai. Mîrîrî ye'nen kure'ne to' atausinpa'pî. ³² Mîrîrî tîpo Paapa maimu ekareme'nenan Judas, Silas eseurîma'pî. Inkamoroya to' meruntîtannî'pî inî' panpî'. Mîrîrî ye'nen taatausinpai to' wani'pî. ³³ Mîrîrî tîpo to' ko'mamî'pî mararî wei kaisarî moropai to' enna'po'pî Jerusalém pona taipontî'tiponkon pia. Mîrîrî ye'nen to' esekaremekî'pî. Moropai inkamoroya ta'pî: —Inna, morî pe atîtî —ta'pî to'ya to' pî'. ³⁴ Tîise teesekaremekî tîpo e'nîmîpai Silas wani'pî. Mîrîrî ye'nen awe'nîmî'pî.

³⁵ Moropai Paulo Barnabé e'nîmî'pî nîrî Antioquia po. Innape Jesus ku'nenan yenupa'pî to'ya. Moropai tiaronkonya nîrî to' yenupa'pî Paapa maimu pî'.

Paulo Moropai Barnabé Epantaka

³⁶ Mîrîrî tîpo Pauloya ta'pî Barnabé pî': —Enna'ponpai awani' sîrîrî uy-onpakon innape Jesus kupîtîpono'san yekare etapî'se cidadekon poro —ta'pîiya. —Manni' o'non poro uurî'nîkonya itekare ekaremekî ne'tîkini mîrîrî poro wîtînpai awani' sîrîrî —ta'pîiya. —Morî pe to' ko'mamî yekare etai —ta'pîiya. ³⁷ Mîrîrî yai Barnabéya ta'pî: —João Marcos yaapai man —ta'pîiya. ³⁸ Tîise Pauloya yuuku'pî: —Kaane, attî e'pai pra man. Maasa pra pena uupiapai'nîkon Panfília pata poi awenna'po'pî. Tamî'nawîrî uurî'nîkon asato' poro aasa'sa' pra wani'pî —ta'pîiya. Tîise, —Kaane —ta'pî Barnabéya. —Attî e'pai man. Tîise yuukuiya pra Paulo wani'pî. ³⁹ Mîrîrî pî' to' eseurîma'pî mîrîrî wenai. Mîrîrî tîpo to' epantaka'pî Paulo Barnabé yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen Barnabéya João Marcos yari'pî tarakkîrî. To' asara'tî'pî apo'yen ya' tuutîkonpa Chipre wono pona. ⁴⁰ Tîise Pauloya Silas menka'pî tarakkîrî attîto'pe kai'ma. Moropai inkamoro pona to' epîrema'pî. Ta'pî to'ya: —Paapa, morî amîrî. Mîrîrî morî pe awe'to' wenai insanan pîika'tîkî morî pe to' wîtîto'pe —ta'pî to'ya. Mîrîrî tîpo to' ese'ma'tî'pî. ⁴¹ Mîrîrî yai Paulo Silas wîtî'pî to'sarî Síria pata poro moropai Celícia pata poro. Inkamoroya mîrîrî warantî innape Jesus ku'nenan yausinpa'pî mîrîrî yai tuutîsa'kon yai, taatausinpai to' ko'manto'pe kai'ma.

16

Timóteo Wîtî Paulo, Silas Yarakkîrî

¹ Moropai Paulo wîtî'pî Derbe cidaderî pona moropai Listra cidaderî pona. Miarî Listra po Timóteo ko'manpîtî'pî. Paapa yapurînen pe awani'pî. Mîikîrî yan wani'pî Judeupa' pe moropai innape Jesus ku'nen pe. Tîise iyun wani'pî Judeu pe pra tîise grego pe. ² Morî pe Timóteo ko'manpîtî'pî, tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenanya epu'tî'pî Listra ponkon moropai Icônio ponkonya. —Morî pe Timóteo yeseru man —taapîtî'pî to'ya. ³ Timóteo anapai Paulo wani'pî tarakkîrî'nîkon. Tîise imere pi'pî pottî ya'tîsai'ya pra iyun wani'pî. Maasa pra Judeu pe pra awani'pî. Mîrîrî epu'tî'pî tamî'nawîronkonya Judeuyamî' yeseru yawîrî pra awani' ye'nen 'to' kore'ta aasarî eserike pra awani'pî., Mîrîrî ye'nen imere pi'pî pottî ya'tî me'po'pî Pauloya tarakkîrî'nîkon attîto'pe. ⁴ Moropai Paulo, Silas wîtî'pî Timóteo yarakkîrî. To' wîtî'pî. Tu'ke cidadekon poro to' wîtî'pî. Kaareta pinunpa'pî to'ya. Mîrîrî kaareta wani'pî Jerusalém ponkon eseurîmato'. Mîrîrî kaareta pona Jesus naipontî'san nekaremekî'pî moropai innape Jesus ku'nenan

esanon nekaremeki'pî. Mîrîrî pinunpa'pî Paulo pokonya. —Mîrîrî kaaretaya taasa' yawîrî ko'mannîpai'nîkon —taapîti'pî to'ya. ⁵ Mîrîrî warantî meruntî ke innape Jesus ku'nenan ena'pî. Inî' panpî' epu'tî'pî to'ya moropai inî' panpî' innape ikupî'pî to'ya. Moropai tu'ke panpî' to' epamî'pî wei kaisarî.

Paulo We'ne'pîti Macedônia Pon Warayo' Yarakkîrî

⁶ Moropai Paulo pokon wîti'pî. Mîrîrî yai Morî Yekaton Wannîya ta'pî to' pî': —Katîti Asia pata pona Paapa maimu ekareme'se —ta'pîiya. Mîrîrî ye'nen to' wîti'pî Frîgio-Galácia pata poro. ⁷ Moropai to' erepamî'pî Mîsia pata pona. Mîrîrî yai Bitînia pata pona itîipai to' wanî'pî teuren. Tîise inî'rî Morî Yekaton Wannîya to' wîti tîri pra awanî'pî. ⁸ Mîrîrî ye'nen Mîsia pata yuwa'ka'pî to'ya moropai to'sarî to' wîti'pî Trôade pona. ⁹ Mîrîrî ewarono' ya' Paulo we'ne'pîti warantî wanî'pî. Mîrîrî tîwe'ne'pî'to' ya' warayo' era'ma'pîiya, Macedônia poinon. Mîikîrî warayo'ya Paulo yeka'nunka'pî. Taapîti'pîiya: —Asî'kî Macedônia pona, anna pîika'tîi asî'kî —kai'ma taapîti'pîiya, mîikîrî warayo'ya. Mîrîrî warantî Paulo we'ne'pîti'pî. ¹⁰ Moropai Paulo we'ne'pîti tîpo anna ekoneka'pî Macedônia pona anna wîtîto'pe. Maasa pra anna wîti yu'se Paapa wanî epu'tî'pî annaya, itekare ekareme'se to' pî'.

Lîdia, Filîpos Ponya Innape Jesus Kupî

¹¹ Mîrîrî ye'nen anna asara'tî'pî apo'yen ya' Trôade poi. Miarî pai anna wîti'pî to'sarî Samotrácia wono pona. Moropai tiaron wei yai anna wîti'pî anna erepamî'pî Neápolis peyaki pona. ¹² Miarî pai anna wîti'pî Filîpos pona. Mîrîrî Filîpos cidaderî wanî'pî ipikku pe tîwe'sen Macedônia pata pon. Romanoyamî' ko'manto'pe awanî'pî. Moro anna ko'mamî'pî mararî.

¹³ Moropai sábadó yai anna epa'ka'pî cidade yapai iren ena pona. Moro Judeuyamî' epîremato' pata wanî kai'ma anna esenumenka'pî. Mîrîrî ye'nen anna wîti'pî. Moropai moro anna ereuta'pî moropai anna eseurîma'pî wîri'sanyamî' itî'san epîremai yarakkîrî. ¹⁴ Mîrîrî ya wîri' wanî'pî itese' Lîdia, Tiatira cidaderî pon. Mîikîrî wanî'pî teesenyaka'masen suuyu kamisa morîkon ke tîwe'repa pî'. Mîikîrî wanî'pî Paapa yapurînen pe. Mîrîrîya anna eseurîma eta'pîiya. Moropai Paapaya eesenumenkato' ton tîri'pî î' taasa' Pauloya ku'to'peiya innape. ¹⁵ Mîrîrî tîpo mîikîrî moropai itewî' tawonkon esenpatakona'pî. Mîrîrî tîpo ta'pîiya anna pî': —Innape Uyepotorîkon ku'nen pe wanî tarîpai, epu'tîya'nîkon ya, maai'tî uyewî' ta iko'manse —ta'pîiya anna pî'. Mîrîrî ye'nen imaimu wenai anna wîti'pî itewî' ta.

Atarakkannîto' Yewî' Ta Paulo Silas Yarî To'ya

¹⁶ Mîrîrî tîpo tiwin wei yai epîremanto' pata pona anna wîti tanne, ikarai-warî poitîrîpa'ya anna eporî'pî. Mîikîrî wanî'pî o'ma' yarakkîrî tîwe'sen pe. Mîikîrî eseurîmapîti'pî pemonkonyamî' yarakkîrî maasa awe'kupîton pî' to' yarakkîrî. Mîrîrî wenai mîikîrî karaiwarîtononya tu'ke tîniru yapî'pîti'pî. ¹⁷ Mîikîrîya anna wenaimepîti'pî tîwentaimepî'se. Taapîti'pîiya: —Insanan warayo'kon wanî Paapa ipikku poitîrîtonon pe. Apî'nîkon e'pîika'tînto' yekare ekareme'nenan insamoro —kai'ma taapîti'pîiya. ¹⁸ Tu'ke wei kaisarî aako manpîti'pî mîrîrî taa pî'. Mîrîrî pî' Paulo eseta'ka tu'ka'pî. Moropai teera'tî ta'pîiya o'ma' pî': —Tauya apî', Jesus Cristo maimu pe epa'kakî mîikîrî yapai —ta'pîiya. Mîrîrî taiya pe rî o'ma' epa'ka'pî tiwinarî.

¹⁹ Moropai mîikîrî karaiwarîtononya epu'tî'pî. Inî'rî tîniru yapîsi to'ya pepîn maasa pra inî'rî awe'kupîton pî' mîikîrî aurîno'pî eseurîma eserîke pra

awani'pî o'ma' epa'kasa' ye'nen. Mîrîrî ye'nen Paulo, Silas yapisi'pî to'ya. Yari'pî to'ya mîrîrî cidade esanon pia, ipikkukon pia. ²⁰ Moropai to' enepî tûuya'nîkon pe, ta'pî to'ya ipikkukon pî': —Judeuyami' insamoro, imaku'i'pî kupî to'ya tarî upatakon po. ²¹ To' yeseru uyeserukon warantî pra man. To' yeseru yawîrî uuri'nîkon ko'mamî eserîke pra man, Romanoyami' uuri'nîkon mîito'pe —ta'pî to'ya tesa'kon pî'.

²² Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon pemonkonyami' entaimepîti'pî Paulo moropai Silas winîkî. Moropai to' esananya to' pon mo'ka'pî to' po'pîti me'pokonpa. Moropai to' po'pîti me'po'pî to'ya yei ke. ²³ Mararî pra to' po'pîti tûuya'nîkon tîpo to' yarakkamo'pî to'ya atarakkannîto' yewî' ta. Moropai ta'pî to'ya atarakkannîto' ko'mannî'nen pî': —Insanan warayo'kon ko'mannî'kî morî pe to' epa'ka namai —ta'pî to'ya ipî'. ²⁴ Mîrîrî eta tûuya pe atarakkannîto' ko'mannî'nenya Paulo, Silas yari'pî quarto ta, itu'nakan ta moropai to' puu yeka'ma'pî to'ya yei amîi'ne yai. Mîrîrî warantî ikupî'pîiya to' epa'ka namai maasa pra itesa'ya ta'pî —Morî pe to' ko'mannî'kî —kai'ma mîito'pe.

²⁵ Mîrîrîya anoinna yairî Paulo, Silas epîrema'pî moropai to' eserenka'pî, Paapa yapurî'pî to'ya tiaronkon tarakkîronkonya eta tanne. ²⁶ Mîrîrî yai tiwinarî pata e'tîtîtikka'pî kure'ne. Moropai atarakkannîto' yewî' e'tîtîtikka'pî mana'takon esetapuruka'pî tamî'nawîrî. Moropai tamî'nawîronkon yewa'tîto'kon atarakanmoka'pî. ²⁷ Mîrîrî yai to' ko'mannî'nen paka'pî. Moropai mana'takon esetapurukasa' era'ma tûuya yai eranne' pe eena'pî. Tamî'nawîronkon ama'ye'kon epen pî' man kai'ma eesenumenka'pî. Mîrîrî ye'nen tîkasuparai mo'ka'pîiya tîwe'wîpa kai'ma. ²⁸ Tîise Paulo entaimepî aronne: —Aawarîrî ke'wî tamî'nawîrî anna man tarî —ta'pîiya.

²⁹ Mîrîrî eta tûuya pe ta'pîiya ipoitîrî pî': —Uweiyu ton era'mata —ta'pîiya. Moropai eeka'tumî'pî Paulo, Silas pia. Tîwe'tîti'ka pe awe'sekunka'pî to' pia eranne' pe tîwanî ye'nen. ³⁰ Moropai to' yari'pîiya atarakkannîto' yewî' tapai. Moropai ta'pîiya to' pî': —Uyonpayami', î' ku'to'peuya e'pîika'tîto'pe —ta'pîiya.

³¹ Moropai yuuku'pî Paulo, Silasya: —Jesus ku'kî innape —ta'pî to'ya ipî'. —Innape ikupîiya ya, apîika'tî Paapaya, amîrî moropai ayonpayami' —ta'pî to'ya. ³² Moropai Uyepotorîkon maimu pî' mîikîrî yeurîma'pî to'ya tiaronkon itewî' tawonkon pokonpe. ³³ Moropai mîrîrî yai Paulo, Silas ye'netîkon rona'pîiya. Mîrîrî tîpo mîikîrî esenpatakona'pî tonpayami' yarakkîrî. ³⁴ Teesenpatakonasa' tîpo Paulo, Silas yari'pîiya tewî' ta. Miarî to' ya're' ton yenpo'pîiya. Moropai kure'ne aatausinpasa' wani'pî mîikîrî moropai tonpayami' innape Paapa ku'sa' tûuya'nîkon ye'nen.

³⁵ Eerenma'sa' pe surarayami' yarima'pî cidade ponkon esananya atarakkannîto' yewî' ta. Teerepansa'kon pe ta'pî to'ya: —Inkamoro Paulo, Silas yenpa'kakî to' wîtîto'pe —ta'pî surarayami'ya. ³⁶ Mîrîrî ye'nen atarakkannîto' ko'mannî'nenya to' maimu ekaremekî'pî Paulo, Silas pî'. Ta'pîiya: —Surarayami' yarimasa' cidade ponkon esananya man tarî amîrî'nîkon rumakato'peuya —ta'pîiya. —Mîrîrî ye'nen attîkon eserîke awanî tîiwanmîra —ta'pîiya.

³⁷ Tîise ta'pî Pauloya: —Kaane, anna wîti pepîn. Anna po'pîti'pî to'ya tamî'nawîronkonya era'ma tanne, anna Romanoyami' tîise. Moropai ama' pe anna anarimapai to' wani' tarîpai, tiaronkonya epu'tî namai. Tîise tîwî to' naiipî anna rumakato'pe to'ya tîiwarîrî'nîkon —ta'pî Pauloya.

³⁸ Moropai i' taasa' Pauloya ekaremeki'pi surarayami'ya tesa'kon pi'. Moropai Paulo, Silas wani Romanoyami' pe eta tiuya'nikon pe to' esa' ena'pi eranne' pe. ³⁹ Miriri ye'nen to' witi'pi Paulo, Silas pia. Mori pe to' eseurima'pi to' yarakkiri: —I' wani' pra man, taripai —ta'pi to'ya. Moropai atarakkannito' yewi' tapai Paulo, Silas yari'pi to'ya. Moropai cidade yapai to' epa'kato'pe yeka'nunka'pi to'ya. ⁴⁰ Atarakkannito' yewi' tapai teepa'kakon ya to' witi'pi Lidia yewi' ta. Miarî innape Jesus ku'nenan era'ma'pi to'ya. Moropai to' meruntitannipi'pi to'ya. Miriri ti'po to' ese'ma'ti'pi miriri Filipos cidaderi poi.

17

Tessalônica Cidaderi Pona Paulo, Silas Witi

¹ Inkamoro witi'pi Anfipolis cidaderi poro moropai Apolonia cidaderi poro. Moropai to' erepami'pi Tessalônica cidaderi pona. Miarî Judeuyami' epereto' yewi'kon ta to' witi'pi tesorukon ta. ² Seuriwi'ne sabado kaisari to' witi'piti'pi. Miriri ya Paapa maimu e'menukasa' pi' pemonkonyami' yeurima'pi to'ya miari, tesorukon yawiri. ³ Pauloya ekareme'piti'pi i' kai'ma piika'titon Paapa nimenka'pi e'taruma'tipai awani'pi ekaremeki'piya. Miriri ti'po aasa'mantasa' ti'po, Paapaya i'mi'sa'ka ekaremeki'piya niri. Miikiri Jesus yekare pi' eeseurima'pi: —Miikiri Jesus piika'titon Paapa narima'pi tauya siriri api'nikon —ta'piya. ⁴ Miriri yai Paulo, Silas teurimakon yai, innape ikupi'pi arinikon pemonkonyami'ya. Tiaronkon Judeuyami'ya moropai Paapa yapurinenan gregoyami'ya moropai arinikon wiri'sanyami' ipikkupa' pe tiwe'sananya niri ikupi'pi innape.

⁵ Tiise innape iku'nenan pepin Judeuyami' inkamoro kinmuwa'pi to' winiki. Inkamoroya pemonkonyami' se'tapaironkon ri eseporo ri tiwe'sanon warayo'kon yanno'pi. I' ri see imakui'pi ku'to'pe to'ya Paulo winiki. Inkamoroya marari pra pemonkonyami' ekore'ma emapu'ti'pi Paulo, Silas winiki. Miriri yai to' ekatumi'pi Paulo, Silas yuwai Jason yewi' ta. Miriri yai ti' yenunpiti'pi to'ya marari pra Jason yewi' pona inna'ta ya'morikka'pi to'ya, tiise Paulo epori to'ya pin. ⁶ Miriri ye'nen epori tiuya'nikon waranti pra Jason woroka'pi to'ya. Yari'pi to'ya ipikku pe tiwe'sen rawiri, pemonkonyami' rawiri. Moropai tiaronkon innape Jesus ku'nenan pokonpe to' yari'pi to'ya. Ta'pi to'ya: —Insamoro warayo'kon imakui'pi kupi'pi to' wani siriri cidade po. Ikupi'pi to'ya sinporo taripai to' erepansa' taridaya imakui'pi ku'se —kai'ma to' eseurima'pi. ⁷ —Inkamoro wani'pi Jason yewi' ta tiise i' kai'ma yairi ipikkukon yeseru yawiri ikupi'pi to'ya pepin. Yairi pra to' ko'mami —ta'pi to'ya. —Tiaron uyesa'kon moro man taa pi' to' ko'mami, itese' Jesus —taa to'ya. ⁸ Miriri eta tiuya'nikon ya arinikon pemonkonyami' moropai to' esanon wani'pi ini' panpi' iri pe to' winiki. ⁹ Miriri ye'nen ipikkukonya ta'pi Jason moropai tiaronkon pi', tiniru ye'mato'pe to'ya kai'ma. Miriri ti'po to' rumaka'pi to'ya.

Beria Cidaderi Pona Paulo, Silas Witi

¹⁰ Miriri ti'po eewaronpansa' pe tiaronkon innape Jesus ku'nenanya Paulo, Silas yari'pi Beria cidaderi pona. Miarî eerepansa'kon yai to' witi'pi Judeuyami' epereto' yewi'kon ta. ¹¹ Miarî pemonkonyami' wani'pi mori pe panpi' Paapa maimu anetapai to' wani'pi Tessalônica ponkon waranti pra. Paapa maimu eta'pi to'ya tiwakirikon pe. Miriri ye'nen wei kaisari to' esenupa'piti'pi Paapa maimu e'menukasa' pi', anepu'pai tiwanikon ye'nen.

Innape Paulo nekaremeki'pi wani anepu'pai to' wani'pi kure'ne. ¹² Miriri waranti tu'kankon Judeuyami'ya innape Jesus kupi'pi. Moropai tu'ke gregoyami' moropai wiri'sanyami' gregayami' ipikkupa'konya innape ikupi'pi niri.

¹³ Miriri yai Beréia po Paulo, Silasya Paapa maimu ekaremeki eta'pi Tessalônica ponkon Judeuyami'ya. Miriri ye'nen to' witi'pi miari ya to' yekare pi'. Inkamoroya pemonkonyami' pi' ta'pi imaku'pi ku'to'pe to'ya to' winiki. ¹⁴ Miriri yekare eta tiuya'nikon yai, innape Jesus ku'nenanya Paulo yari'pi tuna ena pona apo'yen ya' aasara'to'pe tiise Silas moropai Timóteo e'nimi'pi Beréia po. ¹⁵ Inkamoro innape Jesus ku'nenan mori pe Paulo yarakkiri tiwe'sananya yari'pi Atenas pona. Miriri ti'po inkamoro Paulo pokonpe iti'san enna'po'pi Beréia pona. Inkamoroya Paulo maimu yari'pi Silas moropai Timóteo pia to' yannoto'. Ka'ne' pe to' wifito'pe tepose Atenas pona ta'pi Pauloya.

Atenas Cidaderi Po Itekare Ekaremeki To'ya

¹⁶ Silas, Timóteo pokon eerepami nimiti pi' Paulo ko'mami'pi Atenas po si'ma. Miriri yai to' napurikon mia' ke ikonekasa' era'ma'pi Pauloya miari. Miriri pi' eesewankono'ma'pi kure'ne Paapa yapuri to'ya pra awani ye'nen. ¹⁷ Miriri ye'nen Judeuyami' epereto' yewi' ta' eesurima'pi Judeuyami' moropai Judeuyami' pepin yarakkiri, Paapa yapurinenan. Moropai wei kaisari eesurimapi'pi tamini'awironkon epereto' cidade arakitta tiwe'sen to' pata'se'. Miari arinikon erepami. Miriri ye'nen Paulo eesurimapi'pi to' pokonpe mori pe. Ekareme'piti'piya itekare. ¹⁸ Miriri yai yenupatonkon wani'pi tiaronkon pemonkonyami', inkamoro wani'pi Epicureuyami' moropai Estóicoyami'. Inkamoro eesurima'pi Paulo yarakkiri niri. Miriri Paulo eesurima'pi epu'ti to'ya pin. Miriri ye'nen to' esekaranmapo'pi. Ta'pi to'ya: —I see taa yu'se miseri wani siriri, epu'ti pra tiise? —ta'pi to'ya. —Pakko pe ka'ri awani —ta'pi to'ya ipi'. Tiaronkonya yuuku'pi. Ta'pi to'ya: —Paapa ani' nepu'ti pepin pi' eesurima miriri —ta'pi to'ya. Maasa pra Paulo eesurima'pi Jesus piika'titon pi'. Jesus wani piika'titon pe ekaremeki'piya. Moropai miriri ti'po Paapaya i'mi'sa'ka'pi pi' eesurima'pi. ¹⁹ Miriri ye'nen Paulo yari'pi to'ya tiaron ipikkukon eperapi pata'se' ya'. Miriri wani'pi Areópago ta. Moropai ta'pi to'ya Paulo pi': —Anepu'pai anna man miriri anekaremeki'pi kai'ma amenan esenupanto' ekaremeki manni' —ta'pi to'ya. ²⁰ —Miriri amiri eesurima manni' wani miriri epu'ti annaya pra man. I pi' eesurima? —ta'pi to'ya. —Miriri ye'nen anetapai anna man —ta'pi to'ya. ²¹ Miriri waranti ta'pi to'ya maasa pra tamini'awironkon wani'pi amenan yekare anetapaino pe. Inkamoro wani'pi Atenas ponkon moropai tiaronkon pata poinokon, moropai miari tiiko'mansenon pe. Inkamoroya i' ri yekare ekareme'piti'pi tiwakirikon pe.

²² Miriri yai Paulo e'mi'sa'ka'pi miriri to' pata'se' Areópago ta tamini'awironkon pemonkonyami' rawiri. Ta'piya: —Warayo'kon, Atenas po tiiko'mansenon, ayera'makon pi' wai wei kaisari tamini'awironkon miari ke ikonekasa' yapurinenan pe, yapuriya'nikon eepiremakon yai. ²³ Maasa pra cidade poro uipipi yai, eepere'to'kon yewi' pata'se'kon kaisari era'ma pi' wai tiwin ayekinkon wiisa'ya'nikon yai, po'ti'ya'nikon yaponse' pi'. Miriri pi' awe'menukasa' era'ma pi' wai —ta'pi Pauloya. —PAAPA ANI' NEPU'TI PEPIN taato'. Inna, seru' pepin ani' nepu'tikon pepin pi' yapuri pi' ko'manni

pî' naatîi, epu'tîi'ma pra. Mîrîrî ye'nen mîikîrî ekaremekîuya manni' epu'tîya'nîkon yu'se wai —ta'pîiya.

²⁴—Mîikîrî Paapa wanî pata koneka'tîpon pe moropai tamî'nawîrî sîrîrî pata po tîiko'mansen koneka'tîpon. Mîikîrî wanî uyepotîrîkon pe ka' ko'manni'nen pe, pata ko'manni'nen pe. Mîikîrî Paapa ko'mamî pepîn warayo'kon nîkoneka'pî wîttî ta. ²⁵ Mîrîrî ye'nen mîikîrî Paapa wanî pepîn î' koneka yu'se tîmîrî ton pe. Maasa pra mîikîrî Paapaya uurî'nîkon ko'manto' ton tîrî. Mîikîrî Paapaya uyettapusînkon ton tîrî. Tamî'nawîron tîrîiya uupia'nîkon. ²⁶ E'mai'non warayo' koneka'pîiya mîikîrî ko'manto'pe sîrîrî pata po. Mîikîrî wenai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ko'manto'pe. Maasa pra to' weiyu ku'ne'tî'pî Paapaya enen to' ko'manto' weiyu. Moropai to' pata ton ekaremekî'pî Paapaya tiwin pî' to' ko'manto'pe tîpatakon ya. Tamî'nawîrî ikupî'pîiya. ²⁷ Mîikîrî Paapaya ikupî'pî tîwa'to'pe kai'ma yuwa yai epoto'pe'nîkon. Maasa pra aminke pra mîikîrî wanî uurî'nîkon pî' tiwin pî' e'nî tanne. ²⁸ Î' wani' awanî ye'nen maasa pra ipî' ko'mannî ye'nen. Ipîkînsa' ko'mannî sîrîrî. Mannî'kan ayonpakon epu'nenanya taa manni' warantî. “Uurî'nîkon wanî inmukuyamî' pe nîrî” taa to'ya.

²⁹ Inmuku pe e'nî ye'nen, î' ton pe mia' ke ikonekasa' anapurîkon ton konekaya'nîkon? Mîrîrî warantî eesenumenkakon e'pai pra man. Maasa pra Paapa wanî pepîn mîrîrî ouro prata moropai tî' konekasa' warantî. ³⁰ Pena Paapaya tîwî anapurîkon yapurîkonpa ikupî'pî, epu'tîya'nîkon pra awanîkon ye'nen. Maasa pra tepu'tîya'nîkon yu'se awanî tarîpai. Tîise sîrîrî pata pai Paapaya tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya imakui'pî tînkupî'pîkon rumaka yu'se awanî. ³¹ Maasa pra wei ku'ne'tîsa'ya î' pensa pemonkonyamî' imakui'pî rumaka'tîponkon pepîn yenumî tîuya weiyu ku'ne'tî'pîiya. Mîrîrî kupîiya mîikîrî tiwin warayo' tînmenka'pî wenai. Mîrîrî epu'tî tamî'nawîronkonya maasa pra mîikîrî warayo' sa'mantasa' pîmî'sa'ka'pî Paapaya. Mîrîrî ta'pî Pauloya to' pî'.

³² Mîrîrî eta tîuya'nîkon yai Jesus e'mî'sa'ka'pî yekare tiaronkon siira'pî ipî'. Tîise tiaronkonya ta'pî: —Mîrîrî ekaremekîya e'pai man inî' panpî' maasa epu'to'pe annaya —ta'pî to'ya. ³³ Mîrîrî tîpo Paulo wîttî'pî miarî pai. ³⁴ Mîrîrî yai tiaronkon warayo'konya innape Jesus kupî'pî. Inkamoro kore'ta warayo' wanî'pî Dionísio itese'. Areópago ponkon kore'ta tîwe'sen. Moropai wîrî' nîrî itese' Dâmarîsya innape ikupî'pî moropai tiaronkon.

18

Coríntio Cidaderî Po Itekare Ekaremekî To'ya

¹ Mîrîrî tîpo Paulo wîttî'pî Atenas cidaderî poi Coríntio cidaderî poni. ² Miarî Coríntio cidaderî po Judeu wanî'pî itese' Áquila. Mîikîrî wanî'pî Ponto pata po esenpo'pî pe. Pena pu'kuru pra rî erepamî'pî pe to' awanî'pî Itália poi tîno'pî Priscila yarakkîrî. Inkamoro ii'sa' wanî'pî maasa pra reiyamî' esa' pe tîwe'sen Cláudioya tamî'nawîronkon Judeuyamî' yenpa'ka ye'nen. Epa'ka'pî pe awanî'pî Roma poi. ³ Mîikîrî era'mapî'se Paulo wîttî'pî eesenyaka'mato' ya. Mîrîrî yai Pauloya era'ma'pî teesenyaka'mato' kupîiya. Mîrîrî ye'nen miarî iipia Paulo esenyaka'ma'pî tappîikon ton konekapîttî pî' to' esenyaka'ma'pî. ⁴ Tîise sábadokon kaisarî attîpîttî'pî Judeuyamî' epere'to' yewî'kon ta Paapa maimu ekareme'pîttî'pîiya meruntî ke. Maasa pra innape Jesus kupî Judeuyamî'ya moropai Gregoyamî'ya yu'se Paulo wanî'pî.

⁵ Moropai Silas, Timóteo pokon erepansa' yai Macedônia pata poi mîrîri ye'nen Paulo esenyaka'ma pra eena'pî inî'rî. Tîise Paapa maimu ekaremekî pî' neken eesenyaka'ma'pî wei kaisari. Taapîti'pîiya: —Jesus wani' Paapa nîmenka'pî pe upîika'tînenkon pe —taapîti'pîiya. ⁶ Tîise miarîronkon wani'pî itu'se pra. To' ekore'ma'pî Paulo pî' itu'se pra tiwanîkon ye'nen. Mîrîri ye'nen tîpon pî' atapîsi'pî kutupan tu'ma'pîiya, moropai ta'pîiya to' pî': —Aataka'masa'kon ya aawarîrî'nîkon awanîkon wenai. Innape ikupîya'nîkon pra awanîkon wenai aataka'masa'kon. Tîise uwenai pra —ta'pîiya to' pî'. —Tarîpai itu'se pra awanîkon ye'nen uutî sîrîri Judeuyamî' pepîn pî' Paapa maimu ekareme'se —ta'pîiya.

⁷ Mîrîri warantî to' nîmî'pîiya. Paulo wîti'pî Tício yewî' ta. Mîikîri ko'mamî'pî miarî. Tício wani'pî tiaron itese' wani'pî Justo kai'ma esatî to'ya. Mîikîri wani'pî Judeu pe pra tîise Paapa yapurînen pe awani'pî. Mîikîri yewî' ta aako'mamî'pî. Mîikîri yewî' wani'pî Judeuyamî' epere'to' yewî' pia aminke pra tîwe'sen pe. ⁸ Miarî Crispo itese' wani'pî Judeuyamî' epere'to' yewî' esa' pe tîwe'sen. Mîikîriya innape Jesus kupî'pî tamî'nawîri tîpemonkonoyamî' pokonpe si'ma. Moropai tu'kankon Corîntio cidaderî ponkonya Paapa maimu eta'pî moropai innape ikupî'pî to'ya. Mîrîri wenai to' esenpatakona'pî.

⁹ Mîrîri tîpo tiwanan ewaron' ya' Paulo we'ne'pîti warantî Paapa eseurîma eta'pîiya. Ta'pî Paapaya: —Eranne' pe pra e'kî. Tîise itekare ekaremekî pî' ako'mankî pemonkonyamî' pî' maasa pra tu'ke upemonkonoyamî' man tarî sîrîri cidaderî po —ta'pî Paapaya. ¹⁰ —Maasa pra uurî ko'mamî aapia. Anî'ya î' rî imaku'pî kupî eserîke pra awani aapia wani' tanne —ta'pîiya. —Eseurîmakî teeseta'kai pra. ¹¹ Mîrîri ye'nen Paulo ko'mamî'pî tiwin kono' arakkita pairî kaisari miarî Paapa maimu ekaremekî pî' to' kore'ta.

¹² Mîrîri yai pata esa' Cláudioya Gálio tîri'pî pata esa' pe awe'to'pe Grécia pata po. Mîrîri yai Judeuyamî' emurukuntî'pî iipia. Inkamoroya Paulo yapîsi'pî. Mîikîri yarî'pî to'ya pata esa' Gálio pia. ¹³ Ta'pî to'ya ipî': —A'kî mîserî warayo' man pemonkonyamî'ya Paapa yapurî yu'se tîise uyeserukon yawîri pra —ta'pî to'ya.

¹⁴ Mîrîri yai Paulo eseurîma pia'tî tanne, Gálioya ta'pî Judeuyamî' pî': —Sîrîri mîserî warayo'ya î' kupî epu'tîuya pra wai. Pemonkon wîsai'ya pra man tîise eeseurîma neken wenai enesa'ya'nîkon uupia. ¹⁵ Mîrîri ye'ka pî' apîika'tî tîuya'nîkon î' tauya eserîke pra wai. Aawarîrî'nîkon ayeserukon ta ikonekaya'nîkon mîrîri —ta'pîiya to' pî'. ¹⁶ Moropai to' yenpa'ka'pîiya. ¹⁷ Tarîpai mîikîri Judeuyamî' epere'to' yewî' esa' pe tîwe'sen mîikîri Sóstenes yapîsi'pî to'ya moropai î'po'pîti'pî to'ya, mîikîri pata esa' Gálio rawîri si'ma. Mîikîri pî' —Aka sa'ne —taiya pra Gálio wani'pî, era'mapîti'pîiya ipîika'tîiya pra.

Áquila Wîti Éfeso Cidaderî Pona Tîno'pî Yarakkîri.

¹⁸ Mîrîri yai Paulo ko'mamî'pî tu'ke wei kaisari innape Jesus ku'nenan pokonpe Corîntio cidaderî po. Mîrîri tîpo eesekaremekî'pî to' pî'. Moropai aasara'tî'pî apo'yen ya' Sîria pona tuutîpa, Áquila moropai Priscila pokonpe. Moropai apo'yen ya' taasara'tî rawîri Cencrêia po tiwani ye'ka pe Paulo epîrema'pî. Eesekaremekî'pî Paapa esenyaka'mato' koneka tîuya ekaremekî'pîiya. Eeturumaka'pî itenya'. Mîrîri ye'nen tîpu'pai si'po ya'tî'pîiya, mîrîri ekareme'to' tîuya. ¹⁹ Moropai to' asara'tî'pî apo'yen ya'. Moropai inkamoro erepamî'pî Éfeso cidaderî pona. Moro Áquila Priscila e'nîmî'pî. Mîrîri yai

Paulo ewomî'pî Judeuyamî' epere'to' yewî'kon ta. Mîrîrî yai Judeuyamî' yarakkîrî eeseurîma'pî Paapa maimu pî'. ²⁰ Mîrîrî ye'nen Paulo ko'manto'pe ta'pî to'ya tîkore'ta'nîkon tu'ke wei kaisarî. Tîise aako'mamî pra awanî'pî. Inna taiya pra awanî'pî. ²¹ Mîikîrîya ta'pî tuutî pe: —Enna'po yu'se Paapa wanî ya, enna'po akore'ta'nîkon —ta'pîiya. Mîrîrî tîpo Paulo asara'tî'pî apo'yen ya'. Attî'pî Êfeso poi. ²² Mîikîrî wî'tî'pî Cesaréia pona. Mîikîrî ko'mamî pîn apo'yen yapai teepa'ka pe rî attî'pî Jerusalém pona. Miarî Jerusalém po innape Jesus ku'nenan pî' eeseekaremekî'pî ka'ne' pe pu'kuru moropai attî'pî Antioquia Síria pata pon pona.

²³ Tîko'man pe pu'kuru pra tîiko'mamî tîpo miarî, attî'pî. Mîikîrî wî'tî'pî Galácia pata poro moropai Frigia pata poro. Mîrîrî yai tuutî pe innape Jesus ku'nenan meruntîannî'pîiya inî' panpî'.

Apoloya Itekare Ekaremekî

²⁴ Êfeso po pra Paulo tîise tiaron pata poro aasarî tanne Judeu erepamî'pî Êfeso cidaderî pona itese' Apolo. Mîikîrî wanî'pî Alexandria cidaderî po esenpo'pî pe. Mîikîrî wanî'pî morî pe itekare ekareme'nen pe. Morî pe Paapa maimu e'menukasa' epu'nen pe awanî'pî. Mîikîrî wanî mararî pra Paapa maimu yeseru pî' esenupa'pî pe. ²⁵ Mîrîrî ye'nen eeseurîmato' e'pî'tî'pî morî pe taatausinpai yenupaton pe Jesus Cristo yekare pî'. Yairî awe'pî'tî'pî. Tîise mîikîrî wanî'pî João Batista nekarerekî'pî itekare epu'nen pe neken awanî'pî. ²⁶ Mîikîrî eseurîma pia'tî'pî Judeuyamî' epere'to' yewî'kon ta meruntî ke. Mîikîrî eseurîma eta'pî Áquila moropai Priscilaya. Mîrîrî ye'nen yari'pî to'ya tewî'kon ta. Inî' panpî' Paapa maimu pî' yeurîmakonpa kai'ma. Î' kai'ma pemonkonyamî' pîika'tî Paapaya pî' yeurîmakonpa kai'ma yairî panpî' epu'to'peiya.

²⁷ Mîrîrî tîpo Apolo esenumenka yai tuutî pî' Grécia pata pona. Inarî ton kaareta menuka'pî innape Jesus ku'nenanya miarîronkon innape Jesus ku'nenan pia. Esatî'pî to'ya to' pî' morî pe yapi'to'pe to'ya kai'ma tewî'kon ta. Mîrîrî kaareta ke to' eseurîma'pî mîrîrî warantî. Miarî teerepansa' yai mararî pra inkamoro innape Jesus ku'nenan pîika'tî'pîiya, manni'kan morî pe tîwe'to' wenai Paapa nîpîika'tî'san. ²⁸ Miarî Judeuyamî' eseurîmapî'tî yai Apolo wanî'pî to' maimu yentai imaimu. Eeseurîmapî'tî'pî to' yentai, tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya era'ma tanne. Mîrîrî ye'nen î' taa Judeuyamî'ya eserîke pra awanî'pî maasa pra to' yentai imaimu wanî'pî. Eeseurîmapî'tî'pî Paapa nîmenka'pî wanî pîika'tîton pe ekareme'pî'tî'pîiya. Jesus wanî Paapa nîmenka'pî pe upîika'tînenkon pe taasa' imaimu e'menukasa'ya yawîrî ekareme'pî'tî'pîiya Judeuyamî' pî' miarî.

19

Êfeso Po Pauloya Itekare Ekaremekî

¹ Corîntio cidaderî po Apolo wanî tanne Paulo wî'tî'pî a'mun poro. Mîikîrî erepamî'pî Êfeso cidaderî pona. Miarî innape Jesus ku'nenan eporî'pîiya. Moropai inkamoro ekaranmapo'pî Pauloya. ² Ta'pîiya to' pî': —Morî Yekaton Wannî ena'pî ayesa'kon pe innape ikupîya'nîkon yai? —ta'pîiya to' pî'.

Inkamoroya yuuku'pî: —Mîikîrî Morî Yekaton Wannî moro awanî epu'tî annaya pra man —ta'pî to'ya ipî'.

³ Mîrîrî pî' ta'pî Pauloya: —Î' ye'ka kin itekare pî' eesenupa'pikon? Î' ye'ka itekare pî' inna ta'pîya'nikon? —ta'pîiya. Yuuku'pî to'ya: —João Batista nekaremekî'pî, itekare pî' inna ta'pî annaya. Mîrîrî wenai anna esenpatakona'pî —ta'pî to'ya ipî'.

⁴ Pauloya ta'pî to' pî': —Joãoya itekare ekareme'pîti'pî manni'kan imakui'pî pe tiwe'to'kon rumakanenanya irumakato'pe kai'ma. Irumakasa' to'ya tipo to' esenpatakonato'pe taapîti'pîiya —ta'pî Pauloya. —Moropai Joãoya nîrî taapîti'pî Judeuyamî' pî' innape ikupî to'ya e'pai awanî. “Manni' uye'ma'pî pî' tui'sen tauya manni'”, mîikîrî epu'ti to'ya yu'se awanî'pî. Mîikîrî João ye'ma'pî pî' tui'sen wanî Jesus pe —ta'pîiya. ⁵ Mîrîrî taiya eta tûuya'nikon yai, inkamoro esenpatakona'pî innape Uyepotorikon Jesus Cristo kupî tûuya'nikon wenai. ⁶ Mîrîrî tipo Pauloya tenya tîrî'pî to' pu'pai pona moropai eepîrema'pî. Mîrîrî pe rî Morî Yekaton Wannî ena'pî to' esa' pe. Mîrîrî ye'nen inkamoroa tiaronkon maikon kupî pia'tî'pî. Moropai inkamoroa Paapa maimu ekaremekî pia'tî'pî. ⁷ Inkamoro wanî'pî asakî'ne pu' pona tûmo'tai yonpa warayo'kon.

⁸ Mîrîrî yai eseurîwî'ne kapoi kaisarî Paulo wîtipîti'pî Judeuyamî' epere'to' yewî' ta. Mîikîrî eseurîmapîti'pî meruntî ke pemonkonyamî' pî'. Eesurîmapîti'pî Paapa maimu pî' maasa pra tamî'nawîronkon esa' pe Paapa wanî epu'ti to'ya yu'se tîwanî ye'nen. ⁹ Tîise tiaronkonya innape ikupî pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen imakui'pî pe to' eseurîmapîti'pî Uyepotorikonya uyenu'pato'kon winîkîi, tamî'nawîronkon rawîrî si'ma. Mîrîrî tipo Paulo epa'ka'pî moropai attî'pî innape Jesus ku'nenan pokonpe. Moropai mîikîrî eseurîmapîti'pî wei kaisarî pemonkonyamî' yenupanen Tiranoya pemonkonyamî' yenu'pato' yewî' ta si'ma. ¹⁰ Mîrîrî kupî'pîiya asakî'ne kono' kaisarî mîrîrî Ásia pata ponkon Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepînya Paapa maimu eta pîkîrî.

Ceva Munkîyamî' Yekare

¹¹ Moropai ikupî eserîkan pepîn kure'nan esenumenkanto' ku'pîti'pî Paa-paya Paulo winîpai. ¹² Moropai Paulo pu'pai ya'san kamisa yaapîti'pî to'ya pri'yawonkon pepîn pia. Mîrîrî tappîi to' esepî'tito'pe kai'ma. Mîrîrî tipo o'ma'kon yarakkîrî tîwe'sanon pia yari'pî to'ya nîrî. Inkamoro yapai o'ma'kon yenpa'ka'pîiya. Mîrîrî warantî Paapaya Paulo yapurî'pî tîmeruntîri ke.

¹³⁻¹⁴ Miarî awanî'pî teepîremasanon esa' Judeu itese' Ceva. Mîikîrî munkîyamî' wanî'pî asakî'ne mia' pona tûmo'tai'nikon. Inkamoro e'pîti'pî pia'sanyamî' pe. Inkamoroa pemonkonyamî' yapai o'ma'kon yenpa'ka Pauloya Jesus meruntîri ke era'ma'pî. Moropai mîrîrî warantî anku'pai to' wanî'pî. Inkamoro wîti'pî pemonkonyamî' o'ma'kon yarakkîronkon kore'ta. Moropai ta'pî to'ya mîikîrî o'ma' pî': —Pauloya ta'pî warantî taa annaya. Jesus ese' pî' epa'katî —ta'pî Ceva munkîyamî'ya. ¹⁵ Mîrîrî yai yuuku'pî tiwinan o'ma'ya. Ta'pîiya to' pî': —Jesus epu'nen uurî, moropai Paulo epu'nen uurî. Tîise anî'kan amîrî'nikon? Amîrî'nikon wanî pepîn Jesus pemonkonoyamî' pe —ta'pîiya to' pî'. ¹⁶ Moropai o'ma' yarakkîronya Ceva munkîyamî' pa'tîpîti'pî. Mîikîrî wanî'pî meruntî ke to' yentai. Moropai to' epe'pî wîti' tapai. To' wanî'pî ne'ne' pe pu'kuru moropai to' pon karakapî'sai'ya wanî'pî.

¹⁷ Mîrîrî eta'pî tamî'nawîronkon Éfeso ponkon pemonkonyamî'ya, Judeuyamî'ya moropai Judeuyamî' pepînya. To' wanî'pî eranne' pe kure'ne. Mîrîrî ye'nen ta'pî to'ya: —Morî pe Uyepotorikon Jesus man. Tamî'nawîron

yentainon pe awanî —ta'pî tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya. ¹⁸ Moropai innape Jesus kupîtiponkon iipî ko'mannîpî'pî Paulo pia. Inkamoro erepamî'pî tamî'nawîronkon rawîrî. Inkamoroya ta'pî: —Anna wanî'pî pia'sanyamî' pe. Tîise mîrîrî rumaka annaya sîrîrî —ta'pî to'ya. ¹⁹ Mîrîrî yai yawa'wîkon moropai kaaretakon, tarenkon yaponse' enepî'pî to'ya. Moropai mîrîrî arannîpî'pî to'ya tamî'nawîronkonya era'ma tanne. Epe'ke'kon pe pu'kuru kaaretakon taren yaponse' wanî'pî, 50.000 prata pun kaisarî. ²⁰ Mîrîrî warantî Paapa meruntîri era'ma'pî pemonkonyamî'ya. Arinîkon enapîti'pî Jesus pemonkono pe. Innape Jesus kupî'pî arinîkonya.

To' Esiyu'piti Êfeso Po

²¹ Mîrîrî tîpo Paulo esenumenka'pî tuuti'pî' Macedônia pata poro moropai Acaia pata poro moropai Jerusalém pona. Moropai ta'pîiya: —Jerusalém poi itîipai wanî Roma pona. ²² Mîrîrî yai Pauloya asakî'nankon warayo'kon tîpîka'tînenan yarima'pî Macedônia pata pona, Timóteo moropai Erasto. Maasa pra inî' panpî' wei iko'manpai Paulo wanî'pî Ásia pata po.

²³ Mîrîrî yai kure'nawî esiyu'pî'nîto' wanî'pî Êfeso cidaderî po Uyepotorîkonya uyenuwato'kon wenai. ²⁴ Mîrîrî ya warayo' wanî'pî Demétrio itese'. Mîkîrî wanî'pî teesenyaka'masen pe inke'kon prata konekapîti'pî'. Mîrîrî konekapîti'pîiya tînapurîkon wîrî itese' Diana soosîrîkon warantî tîise simonkokon pe mîrîkî tîwe'repapa kai'ma. Mîrîrî ke awe'repapi'pî. Mîrîrî yepe'pî yapî'pîti'pîiya mararî pra. Moropai yarakkîrî teesenyaka'masanon ye'mapîti'pîiya mîrîrî yepe'pî ke. ²⁵ Mîkîrîiya inkamoro tîpokon pe teesenyaka'masanon yanno'pî. Moropai tiaronkon prata pî' teesenyaka'masanon yanno'pîiya. Ta'pîiya to' pî': —Uyonpayamî', epu'nenan amîrî'nîkon uurî'nîkonya kure'ne esenyaka'mannî'pî yepe'pî yapî'se. ²⁶ Tîise sîrîrî pata pai inî'rî yapîsî eserîke pra awanî epu'tî pî' wai —ta'pîiya. —Tarîpai sîrîrî pata pai era'maya'nîkon sîrîrî. Moropai etaya'nîkon î' kai'ma mîserî Paulo eseurîma moropai ikupîiya. Taapîtiya unapurîkon Diana winîkî, mîkîrî warayo'kon nîkoneka'pî wanî pepîn Paapa pe. Paapa warantî awanî pepîn. Yairon pe awanî pepîn taapîtiya. Mîrîrî taa tîuya ke pemonkonyamî' ra'tîsai'ya man mararî pra, tarîronkon moropai tamî'nawîrî yonpa Ásia pata poronkon. Mîrîrî ye'nen inî'rî unapurîkon yapurî to'ya eserîke pra eena pe man. Î' pe pra rî eena pe man —ta'pîiya. ²⁷ —Mîrîrî warantî awanî ya, uurî'nîkon esenyaka'mato' pîinama pemonkonyamî'ya pepîn. Inî'rî yenna to'ya eserîke pra awanî. Mîrîrî era'ma pî' wai —ta'pîiya. —Mîrîrî neken pepîn tîise unapurîkon Diana yapurî pemonkonyamî'ya pepîn inî'rî Î' pe pra rî eenasa' ye'nen Paulo maimu wenai. Mîrîrî warantî awanî ya, tamî'nawîronkon tarîronkonya mîkîrî yapurî pepîn moropai tiaron pataponkonya yapurî pepîn.

²⁸ Mîrîrî eta tîuya'nîkon yai arinîkon ena'pî teekore'mai mararî pra. Inkamoro entaimepîti' pia'tî'pî. Ta'pî to'ya: —Ipîkku pe Diana unapurîkon wanî tiaronkon yentainon kai'ma —ta'pî to'ya. ²⁹ Mîrîrî to' entaimepî'to' eta'pî tamî'nawîronkon cidadeponkonya. Inkamoro arinîkonya mîkîrî Aristarco moropai Gaio, Paulo ponkon pe asarî'san Macedônia ponkon yapîsî'pî moropai to' woroka'pî to'ya, arinîkon emurukuntîto' pata'se' ya'. ³⁰ Mîrîrî yai arinîkon yarakkîrî eseurîmapai Paulo wanî'pî tîise innape Jesus ku'nenanya irumaka pra awanî'pî iwî to'ya namai. ³¹ Tiaron

ipikku pe tîwe'senya Paulo yonpayamî'ya tîmaimukon yarima'pî Paulo wîti namai miarî ya arinikon emurukuntîto' pata'se' ya'.

³² Mîrîrî yai arinikon wani'pî î' taa tîuya'nîkon epu'tî to'ya pra. Mararî pra to' eseurîma'pî. Tiaronkon eseurîma'pî tiaron pe. Tiaronkonya ta'pî tiaron pe tîmaimukon epu'tî to'ya pra. Mîrîrî ye'nen î' wani' to' wani' epu'tî arinikonya pra awani'pî. ³³ Tiaronkon esenumenka'pî: —Yai pra Alexandre wenai ka'rî mîrîrî kupî to'ya kai'ma. Maasa pra Alexandre yaasa' to'ya wani'pî arinikon rawîrî. Mîikîrîya tenya ke moo e'tî ta'pî. Maasa pra eseurîmapai awani'pî tîwinîpaino pe pra awani'pî anekareme'pai awani'pî. Tîise yuuku to'ya pra awani'pî. ³⁴ Tîise Judeu pe awani'pî epu'sa' tîuya'nîkon yai ini' panpî' to' entaimepîti'pî tamî'nawîrî. Asakî'ne hora kaisarî to' entaimepîti'pî. Ta'pî to'ya: —Ipikku pe Diana man, unapurîkon anna Êfesoponkon yepotorî pe kai'ma to' entaimepîti'pî.

³⁵ Mîrîrî yai mîrîrî cidade ponkon esa' pe tîwe'sen wîti'pî to' kore'ta. Mîikîrîya to' atî'napannîpî tîuya yuwa'pî. Ta'pîiya: —Warayo'kon, Êfesoponkon tamî'nawîronkonya epu'tî maasa pra mîikîrî unapurîkon kure'nan Diana wani' tarî cidade po uuri'nîkon kore'ta. Mîikîrî moropai iwarainon ikonekasa' ka' poi ena'pî, mîrîrî wani' usoosîrîkon ta. Inkamoro ko'mannî'nenan pe e'nî.

³⁶ Innape awani'pî epu'tî tamî'nawîronkonya. Mîrîrî ye'nen moo atî'napanî'tî î' epu'tî ye'ka pe pra teesenumenkai pra morî pe epu'tîya'nîkon yuwatî — ta'pîiya. ³⁷ —Inkamoro warayo'kon ene'sa'ya'nîkon. Tîise î' ku'sa' to'ya pra man soosîrîkon winîkî moropai î' ku'sa' to'ya pra man unapurîkon Diana winîkî. ³⁸ Tîise Demétrio moropai ipokonpe teesenyaka'masanon winîkî î' rî ku'sa' to'ya ya, iweiyu ton imo'ka e'pai man ipikkukon rawîrî to' yaato'pe. Mîrîrî to'pe inkamoro wani' mîrîrî ipikkukon. Inkamoroya neken ikoneka e'painon. ³⁹ Tîise anî' moro awani' ya, awinîkî'nîkon mîrîrî koneka e'pai man arinikon pokonpe teepere'se uyeserukonya taasa' yawîrî. ⁴⁰ Mîrîrî warantî e'nî ya, uuri'nîkon pî' taa Roma esa' pe tîwe'senya, î' epu'nenan pepin amîrî'nîkon, apemonkonoyamî' ko'mannîpiya'nîkon pepin taiya eserîke awani' uuri'nîkon pî'. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma ekaremekî eserîke pra awani' ipî'. ⁴¹ Mîrîrî taa tîpo mîikîrîya tamî'nawîronkon yaipontî'pî to' wîtîto'pe.

20

Paulo Wîti Macedônia Pata Poro

Moropai Grécia Pata Poro

¹ Pemonkonyamî' arinikon atî'napansa' tanne, innape Jesus ku'nenan yanno'pî Pauloya. Moropai inkamoro meruntîannîpî'pîiya. Moropai to' pî' eesekaremekî'pî. Mîrîrî tîpo attî'pî Macedônia pata pona. ² Tuutî pe mîrîrî pata poro attî'pî. Mîrîrî yai innape Jesus ku'nenan meruntîannîpî'pîiya mararî pra. Mîrîrî tîpo Grécia pona eerepamî'pî. ³ Miarî Paulo ko'mamî'pî eseurîwî'ne kapoi kaisarî. Miarî pai tuutî pî' Paulo esenumenka tanne Síria pata pona Judeuyamî' yekare eta'pîiya yapîsî tîuya'nîkon pî' to' eseurîmasa' î' rî kupikonpa iwinîkî. Mîrîrî ye'nen Macedônia pata poro Paulo esenumenka'pî tîwenna'po pî'. ⁴ Mîikîrî pokonpe pemonkonyamî' wîti'pî. Sópato, Pirro munnu Beréia cidaderî pon, Aristarco moropai Segundo, Tessalônica ponkon, Gaio Derbe pon, Tíquico, moropai Trófimo Ásia pata poinokon moropai Timóteo. ⁵ Inkamoro wîti'pî e'mai' pe. Moropai inkamoroya anna nîmî'sa' wani'pî Trôade cidaderî po. ⁶ To' festarî weiyu pata'pî yai, mîrîrî festa

awanî'pî isa'moto' ton pîn trigo puusa' ya'to' to'ya weiyu pe. Mîrîrî tîpo anna wîti'pî Filípos cidaderî poi. Mia'taikin wei anna wîti tîpo anna erepamî'pî to' pia Trôade pona. Moro anna ko'mamî'pî tiwin semana kaisarî.

Éutico Sa'mantasa' E'mî'sa'ka

⁷ Moropai domingo yai anna emurukuntî'pî innape Jesus ku'nenan pokonpe. Mîrîrî yai anna yekkari yonpa'pî annaya tîmurukun pe si'ma. Mîrîrî Paulo eseurîma yai tu'kankon emurukuntîsa' tanne anoinna pikîrî eeseurîma'pî maasa pra eerenma'sa' pe attîto' wanî'pî. ⁸ Miarî tu'ke lamparinha awittanî'sa' wanî'pî o'non pata anna emurukuntîto' ta kawînpa wîtti ta. ⁹ Mîrîrî yai maasaron warayo' wanî'pî itese' Éutico enu'sa' wanî'pî janela pona. Mîrîrî yai Paulo eseurîma ko'mannîpî'pî. Eeseurîma ko'mannîpî tanne, mîkîrî ena'pî iwe'nunpai. Mîrîrî pe ri iwe'na'pî ka'ne' pe. Mîkîrî ena'pî kawînpa wîtti teeseurînon quarto janelarî poi. Mîkîrî yapîsî'pî to'ya, tîise aasa'mantasa' wanî'pî. ¹⁰ Moropai Paulo autî'pî iipia moropai awe'morikka'pî moropai i'mî woi yapîsî'pîiya. Moropai ta'pîiya to' pî': —Teesî'nî'se pra e'tî. Mîkîrî sa'mantasa' pra man tîise enen man — ta'pîiya. ¹¹ Mîrîrî tîpo inî'rî Paulo enuku'pî kawînpa wîtti ta. Miarî tekkari yonpa'pîiya. Mîrîrî yai Paulo eseurîma ko'mannîpî'pî pata terenma'nî'se. Mîrîrî tîpo awautî'pî moropai attî'pî. ¹² Moropai mîkîrî warayo' yarî'pî to'ya itewî' ta enen. Mîrîrî yai kure'ne taatausînpai to' wanî'pî miarî.

Éfeso Soosîrî Esanon Pî' Paulo Esekaremekî

¹³ Anna wîti'pî apo'yen ya' Assôs Peyakî pikîrî maasa pra miarî Paulo nîmîkî'pî annaya. Maasa pra miarî tînimî'to'pe annaya taasa'ya wanî'pî. Mîkîrî ii'to' wanî'pî a'mun poro mûito'pe. ¹⁴ Anna eseposa' yai Assôs peyakî po moropai anna asara'tî'pî apo'yen ya'. Anna wîti'pî anna erepamî'pî Mitilene cidaderî pona. ¹⁵ Miarî pai anna wîti'pî erenma'sa' pe. Aminke pra Quio wono pî' irî'pîkîrî anna wîti'pî. Tiaron wei yai Samos po anna wanî'pî. Mîrîrî tîpo tiwin wei anna erepansa' pe Mileto peyakî pona. ¹⁶ Mîrîrî yai Paulo esenumenkasa' wanî'pî Éfeso cidaderî pona emî'panpai pra. Maasa pra tîko'man pe iko'manpai pra awanî'pî Ásia pata po. Eesemi'tîpasa' wanî'pî erepanpai ka'ne' pe Jerusalém pona, Judeuyamî' festarî weiyu itese' Pentecoste esippia'tî rawîrî teerepamîpa kai'ma.

¹⁷ Miarî Mileto po si'ma Pauloya soosi esanon Éfeso ponkon yanno me'po'pî to' yarakkîrî teeseporîpa kai'ma. ¹⁸ Inkamoro erepansa' pe Pauloya ta'pî to' pî': —Epu'nenan amîrî'nîkon o'non ye'ka pe uuko'mansa' sîrîrî wei eesuwa'ka manni' yai, tîmurukun pe e'nî yai, Ásia pata pona erepamî'pî pata pai. ¹⁹ Mîrîrî yai uurî esenyaka'ma'pî Uyepotorî ton pe ikupî'pîuya ipoitîrî pe. Tiaronkon ma're wanî'pî to' yentai e'kupî pîn. Tiaron pensa ukaruwa'pî sa'man weiyu erepansa' yai upona. Maasa pra tu'ke ite'ka Judeuyamî' wanî'pî imakui'pî anku'pai uwinîkî Paapa maimu ekaremekîuya wenai. Mîiwîni tîise esenyaka'ma'pî Uyepotorî ton pe. ²⁰ Amîrî'nîkonya nîrî epu'tî apîka'tîto'peuya'nîkon î' kai'ma tamî'nawîrî itekare ekaremekî'pîuya. Amîrî'nîkon yenupa'pîuya arinîkon rawîrî si'ma moropai ayewî'kon ta pî'. ²¹ Mîrîrî yai taapîtî'pîuya yairî Judeuyamî' pî' moropai Judeuyamî' pepîn pî': —Awenpenatakon e'pai awanî imakui'pî anku'pî'pîkon pî'. Paapa yapurîti innape Uyepotorîkon Jesus Cristo ku'tî —taapîtî'pîuya.

²² Tarîpai uutî sîrîrî Jerusalém pona. Morî Yekaton Wannîya uyarima sîrîrî innape imaimu yawîrî ikupîuya tîise î' e'kupî epu'tîuya pra wai miarî. ²³ Mîrîrî warantî Morî Yekaton Wannîya taasa' wenai epu'tîuya o'non pata erepansa' ya moro e'taruma'tîto' ton wanî, atarakkamoto'pe wanî. ²⁴ Tîise mîrîrî pî' uusa'mantato' pî' eranne' pe wanî pra wai. Î' wanî morî pe uurî pia tamî'nawîrî esenyaka'mato'pe Uyepotorî Jesus nekaremekî'pî kupîuya tamî'nawîrî taretî'kai. Mîrîrî esenyaka'mato' wanî sîrîrî. See ye'ka Paapa maimu ekaremekîuya pemonkonyamî' pî', pemonkonyamî' pîka'tîto' Paapaya epe'mîra.

²⁵ —Kure'ne akore'ta'nîkon uuko'mansa' wai uyesa'kon pe Paapa wanî ekaremekî pî'. Tarîpai inî'rî uyera'maya'nîkon pe pra naatî sîrîrî. Mîrîrî epu'tî pî' wai. ²⁶ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Anî'kan ataka'masa' ya, tîpanamato'kon yawîrî pra to' wanî ya, uwenai pra aataka'masa'kon mîrîrî. ²⁷ Maasa pra uurîya tîwî Paapa maimu ku'sa' pra man, apî'nîkon ekaremekî pî' uuko'mansa' wai. Tamî'nawîrî î' itu'se Paapa e'to' ekaremekî'pîuya. ²⁸ Mîrîrî ye'nen tauya, aawarîrî'nîkon etî'nînmâtî moropai tiaronkon konekatî manni' carneiroyamî' ko'manni'nenya to' koneka warantî. Maasa pra Morî Yekaton Wannîya amîrî'nîkon kupî'pî carneiroyamî' ko'manni'nenya tekînon ko'manni'pî warantî Paapa pemonkonyamî' innape Jesus ku'nenan ko'mannîpîkonpa. Inkamoro wanî inenna'san pe tînmu Jesus Cristo mînî ke aasa'manta yai. ²⁹ Maasa pra epu'tî pî' wai uutî'pî yentakaya amîrî'nîkon pia yenku'tî ton seru'ye' erepamî akore'ta'nîkon. Inkamoro erepamî kaikusi erepamî warantî carneiroyamî' yapî'se. Inkamoroya innape Jesus ku'nenan taruma'tî. ³⁰ Mîrîrî yai seru'ye' pe ayonpakon rî e'to' weiyu erepamî. Tiaronkon amîrî'nîkon innape Jesus ku'nenan yenku'tî to'ya tesarukon kupîkonpa. Mîrîrî yai Jesus rumakaya'nîkon. ³¹ Mîrîrî ye'nen tîwarî e'tî. Enpenatatî eesenupa'pikon pî' wei ewaron kaisarî eseurîwî'ne kono' kaisarî ayenupa'nîkon pî' uuko'mansa' tiwin pî' awanîkon tanne. Tiaron pensa ukaruwa'pî awenai'nîkon. Mîrîrî pî' enpenatatî.

³² Tarîpai Paapa yenya' arumakauya'nîkon sîrîrî, morî pe amîrî'nîkon ko'manni'to'peiya tîmaimu ke. Maasa pra tîmaimu wenai morî pe tîwe'to' pî' ayenupaiya'nîkon. Mîrîrî wenai inî' panpî' aarentakon imîrî ton pe. Morî tîrîya aapia'nîkon. Tamî'nawîrî tîpemonkonyamî' konekaiya. ³³ Uurîya î' rî esa'sa' pra man, apratarî, ourorî uponton rî esa'sau'ya pra wai anî' pî'. ³⁴ Mîrîrî epu'tî pî' naatî. Uurî esenyaka'ma'pî uyenya ke. Î' epoto'peuya kai'ma uurî ton pe moropai upokonpe teesenyaka'masanon uy-onpayamî' ton pe. ³⁵ Tamî'nawîrî mîrîrî esenyaka'ma'pî wenai epu'tîya'nîkon. Teesenyaka'mai tiaronkon tîwe'taruma'tisanon pîka'tîto' ton eporî mîrîrî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî nîrî ako'mantî. Moropai enpenatatî Uyepotorîkon Jesus maimu pî'. Ta'pîiya: "Anî'ya itîisa' ya mîkîrî wanî taatausinpai manni' intîrî yapîsî'pîtipon atausinpa yentai", ta'pîiya —ta'pî Pauloya.

³⁶ Tamî'nawîrî teeseurîma yaretî'ka tîpo Paulo moropai innape Jesus ku'nenan e'sekunka'pî to' epîrema'pî. ³⁷ Mîrîrî taa tîpo tamî'nawîronkon karawa'pî taatapi'se Paulo pokonpe. Kure'ne teesewankono'mai to' wanî'pî î' ta'pî Pauloya pî', inî'rî uyera'maya'nîkon kupî pepîn sîrîrî taasai'ya pî'. ³⁸ Mîrîrî ye'nen to' wîtî'pî Paulo wenairî apo'yen ya' aasara'tî pîkîrî.

Jerusalém Pona Paulo Witi

¹ Míriri típo anna esekaremekí'pí to' pí' moropai anna asara'tí'pí apo'yen ya' anna wítito'pe to'sari Cós wono rí pikírí. Moropai anna erepamí'pí tiaron wei yai Rodes peyakí pona. Moropai miarí pai anna wítí'pí Pátara cidaderí pona anna erepamí'pí. ² Moropai anna epa'ka'pí apo'yen yapai. Tiaron apo'yen eporí'pí annaya tuútisen Fenícia pona. Míriri ya' anna asara'tí'pí. Anna wítí'pí. Moropai anna erepamí'pí Chipre wono pia. ³ Tiwiri anna wítí'pí Chipre poi winí pí' meruntí winí Síria winíkí. Moropai anna erepansa' pe Tiro cidaderí pona, moro anna autí'pí, maasa pra apo'yen yapai í' kon rí mo'kato' to'ya wani'pí mító'pe. ⁴ Miarí tiaronkon innape Jesus ku'nenan eporí'pí annaya. Inkamoro pokonpe anna ko'mamí'pí tiwin semana kaisarí. Inkamoroya taa ko'manní'pí Morí Yekaton Wanníya taasa' wenai Paulo wítí namai Jerusalém pona. ⁵ Tíise anna wítito' weiyu eseposa' yai anna ese'ma'tí'pí. Moropai inkamoro innape Jesus ku'nenan wítí'pí tino'píkon yarakkírí ún mukukon pokonpe anna pikírí. Aminke cidade poi inkamoro pokonpe anna wani'pí. Miarí anna e'sekunka'pí kasapan po moropai anna epírema'pí. ⁶ Míriri típo anna esekaremekí'pí to' pí'. Anna wítí'pí apo'yen ya. Anna wítí tanne inkamoro enna'po'pí tewí'kon ta.

⁷ Míriri típo anna wítí'pí Tiro cidaderí poi anna erepamí'pí Ptolemaida pona. Miarí innape Jesus ku'nenan eporí'pí annaya. Moropai to' pí' anna esekaremekí'pí. Inkamoro kore'ta tiwin wei yuwa'ka'pí annaya. ⁸ Erenma'sa' pe anna ese'ma'tí'pí miarí pai moropai anna erepamí'pí Cesaréia pona. Miarí innape Jesus ku'nenan ton pe pemonkonyamí' ena emapu'tinen wani'pí itese' Filipe. Míikírí yewí' ta anna ewomí'pí. Moro anna ko'mamí'pí. Míikírí Filipe wani'pí manni'kan asakí'ne mia' pona tímo'tai'níkon (7) innenkasa'kon Jerusalém po yonpa pe. ⁹ Míikírí munkíyamí' wani'pí saakíriri wíri'sanyamí' inyo pínon. Inkamoroya Paapa maimu ekareme'pítí'pí. Í' awe'kupí kupí pí' ekareme'nenan pe to' wani'pí. ¹⁰ Tiaron pensa anna erepansa' típo Paapa maimu ekareme'nen erepansa' wani'pí Judéia pata poi itese' Ágabo. ¹¹ Míikírí iipí'pí anna pia. Moropai Paulo woromí yapisi'píiya. Míikíríya tenya yewa'típítí'pí moropai tí'pu. Moropai ta'píiya: —Síriri wani Morí Yekaton Wanní nekaremekí'pí pe. See warantí seeni' woromí ton esa' yewa'tí Judeuyamí'ya kupí síriri Jerusalém po. Míikírí rumaka to'ya kupí síriri Judeuyamí' pepín tenya —ta'píiya.

¹² Míriri eta annaya yai tiaronkon innape Jesus ku'nenan pokonpe si'ma Paulo yeka'nunka'pí annaya attí namai Jerusalém pona. ¹³ Tíise Pauloya yuuku'pí: —Í' pí' see akaraukon míriri? Yairi ma're ukupí pí' natí —ta'píiya. Moropai ta'píiya: —Uurí wani síriri uyaironpí'to' pí' neken eranne' pe pra wai moropai Jerusalém po uwi to'ya pí' eranne' pe wani pepín síriri. Uyepotorí Jesus wenai eranne' pe pra wai eturumakasa' síriri —ta'píiya. ¹⁴ Iwati annaya eserike pra awani'pí. Míriri ye'nen irumaka'pí annaya. Míriri ye'nen ta'pí annaya ipí': —Moriya itu'se Paapa e'to' ku'kí —ta'pí annaya.

¹⁵ Míriri típo anna yemane koneka'pí annaya. Moropai anna wítí'pí Jerusalém pona. ¹⁶ Anna wítí yai Cesaréia poi tiaronkon innape Jesus ku'nenan wítí'pí anna pokonpe. Inkamoroya anna yarí'pí wítí ta anna e'to' ton ta. Mnasom yewí' ta, Chipre wono poinon pe tíwe'sen. Pena pata painon innape Jesus ku'nen pe awani'pí. Míikírí yewí' ta anna ko'mamí'pí.

Paulo Erepani Jerusalém Pona

17 Jerusalém pona anna erepansa' yai innape Jesus ku'nenanya anna yapisi'pî tîwakîrîkon pe taatausinpai. 18 Erenma'sa' pe Paulo witi'pî anna pokonpe soosi esa' Tiago yarakkîrî teeseporîpa kai'ma. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon inkamoro soosi esanon emurukuntîsa' wani'pî miarî. 19 Moropai inkamoro pî' Paulo esekaremekî'pî. Moropai tamî'nawîrî taasari'pî pî' Paulo eseurîma'pî î' kai'ma Paapaya Judeuyamî' pepîn piika'tî'pî ekaremekî'pîiya to' pî'.

20 Mîrîrî yekare eta tîuya'nîkon ya inkamoro emurukuntî'san soosi esananya ta'pî: —Morî pe man, Paapa —ta'pî to'ya. Moropai ta'pî to'ya Paulo pî': —Morî pe era'makî maasa uyakon tarî tu'ke iku'ne'tî yentai Judeuyamî' man innape Jesus ku'nenan pe. Tîise inkamoro wani' mîrîrî mîrîrî warantî si'ma teserukon kupî to'ya mîrîrî kure'ne. Moisés kaaretarîya taasa' yawîrî to' ko'mamî. 21 Inkamoroya etasa' î' kai'ma Judeuyamî' yenupasa'ya tiaron pata po tîwe'sanon, teserukon rumakato'pe to'ya kai'ma. Moropai to' yenupasa'ya teserukon tînmukukon mere pi'pî pottî ya'tî to'ya namai, Judeuyamî' yeserukon kupî to'ya namai. 22 Inkamoroya innape amîrî erepansa' epu'tî sîrîrî tarî. Mîrîrî ye'nen î' see kupî e'painon? 23 Morî pe awani' e'painon amîrîya ikupiya see warantî maasa pra tarî to' man uuri'nîkon kore'ta asakîrîronkon warayo'kon. Inkamoroya î' kupî Paapa ton pe ta'pî tîuya'nîkon kupî. 24 Mîrîrî ye'nen atîkî to' pokonpe î' taasa' Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî kupîkonpa, yairî Paapa yapurîkonpa kai'ma. Moropai to' nîrîrî ton pe carneiroyamî' ye'mata Paapa yapurîto'pe to'ya, moropai tîpu'paikon si'po ya'tîto'pe to'ya nîrî. Mîrîrî warantî ikupiya ya, tamî'nawîronkonya epu'tî, awinîkî to' eseurîmato' wani' seru'ye' pe kai'ma. Yairî aako'mamî Moisés kaaretarîya taasa' yawîrî epu'tî to'ya. 25 Tîise Judeuyamî' pepîn pî' innape Jesus ku'nenan pia kaareta yarima'pî uuri'nîkonya. To' pî' taato' see warantî: “Paaka sararurî kîsantî mia' ke ikonekasa' pia to' nîrîrî'pî tînapurîkon pe. Moropai imînrî'pî kîsantî. Moropai inî'rî i'mî ye'pî tîwaikkî'se iwîsa' kîsantî. Moropai ta'pî se' tapairî warayo'kon wani' namai wîrî'sanyamî' yarakkîrî. Moropai wîrî'sanyamî' wani' namai se' tapairî warayo'kon yarakkîrî” mîrîrî warantî Judeuyamî' pepîn pî' ta'pî uuri'nîkonya —ta'pî to'ya.

26 Mîrîrî ye'nen eerenma'sa' pe inkamoro asakîrîronkon yarakkîrî Paulo witi'pî Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî kupîkonpa. Moropai teepîremasanon pia to' witi'pî epîremanto' yewî' ta, ekareme'se paaka to' nîpo'tî ton ye'ma tîuya ta'pî Pauloya. Morî pe to' enato'pe Paapa winîkî kai'ma. Moropai iweiyu ton mo'ka'pî to'ya tekînkon po'tî tîuya'nîkon weiyu ton. Mîrîrî warantî ikupi'pî to'ya Moisés kaaretarîya taasa' yawîrî.

Paulo Yapisi' To'ya

27 Asakî'ne mia' pona tîmo'tai'no wei ataretî'ka ko'mannîpî tanne tiaronkon Judeuyamî' Ásia patapoinîkonya Paulo era'ma'pî epîremanto' yewî' ta. Inkamoroya arinîkon Judeuyamî' yausinpa'pî inî' panpî' Paulo winîkî to' ekore'ma'to'pe kai'ma. 28 Moropai Paulo yapisi'pî to'ya. Moropai inkamoro entaimepîtî pia'tî'pî. —Judeuyamî' anna piika'tîtî. Mîserî warayo' pemonkonyamî' yenupa pinunpanen. Eerepansa' man tarî uuri'nîkon kore'ta. Moisés kaaretarîya yenupanto' winîkî eeseurîma îrî pe, moropai epîremanto' yewî' winîkî. Moropai inkamoro yarakkîrî tîwe'sanon Judeuyamî' pepîn ewonsa' man uyeserukon yawîrî pra. 29 Mîrîrî ta'pî to'ya maasa pra

Trófimo Éfeso pon era'masa' tûuya'nikon ye'nen Paulo yarakkîrî cidade po. To esenumenka'pî Pauloya yaasa' kai'ma epîremanto' yewî ta.

³⁰ Mîrîrî yai to' esiyu'pî'to' eta'pî cidade ponkonya. Mîrîrî ye'nen pemonkonyamî' eka'tunsa' wanî'pî to' pia. Inkamoroya Paulo yapisî'pî moropai iworoka'pî to'ya epîremanto' yewî' tapai. Mîrîrî tîpo mana'ta yarakkamo'pî to'ya. ³¹ Inkamoroya Paulo wîi kupî tanne, Romanoyamî' pe tîwe'sanon surarayamî' esa'ya itekare eta'pî, Jerusalém po to' ekore'masa' yekare. ³² Moropai ka'ne' pe ipemonkonoyamî' yanno'pîiya manni'kan ipîkkukon pokonpe. Moropai to' eka'tumî'pî to' kore'ta. Surarayamî' esa' era'ma tûuya'nikon ye'nen, arinikon Paulo pa'tîpî'nenanya ipa'tîpî' tûuya'nikon emî'pannî'pî'pî.

³³ Mîrîrî yai surarayamî' esa' iipî'pî Paulo pia moropai yaironpîti me'po'pîiya asakî'ne sa'man ferro ke. Moropai ekaranmapo'pîiya: —Anî' kin mîserî warayo'? Î' konekasai'ya nai mîito'pe? —ta'pîiya. ³⁴ Mîrîrî yai arinikon entaimepîti'pî tiaronkonya î' taa tûuya'nikon epu'tî pra awanî'pî. Tiaron pe to' maimu wanî'pî. Tiaron sinkaya inî'rî eesepu'tî pra. Mîrîrî ye'nen î' epu'tî surarayamî' esa'ya eserike pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen surarayamî' yaipontî'pî to' esa'ya Paulo yaato'pe to'ya tewî'kon ta. ³⁵ Aminke pra wîtti ta enu'nîto'pe ikonekasa' poro to' wîti yai Paulo yanumî'pî to'ya kawîne yarikonpa. Maasa pra iwenairî arinikon iipî'pî teekore'mai Paulo winîkîi tîwanikon ye'nen. ³⁶ To' entaimepîti'pî inî' panpî' iwenairî si'ma: —Iwîti iwîti —ta'pî to'ya.

Pemonkonyamî' Yarakkîrî Paulo Eseurîma.

³⁷ Mîrîrî tewî'kon ta tawonnîpî to'ya tanne, Pauloya ta'pî surarayamî' esa' pe tîwe'sen pî': —Amîrî yarakkîrî eseurîma e'painon? —ta'pîiya.

Surarayamî' esa'ya yuuku'pî: —O'non ye'ka pe see eeseurîma mîrîrî Grego pe? ³⁸ Amîrî ka'rî wanî manni' Egito pon pe. Manni' 4.000 surarayamî' kaisarî yaanen keren pona uyesa'kon yarakkîrî epîi? —ta'pîiya.

³⁹ Pauloya yuuku'pî. Ta'pîiya: —Uurî wanî Judeu pe. Esenpo'pî Tarso cidaderî po. Ipîkku cidade Celícia pata po. Mîrîrî ye'nen maasa eseurîmapai wai pemonkonyamî' yarakkîrî —ta'pîiya.

⁴⁰ Mîrîrî ye'nen surarayamî' esa'ya eeseurîmato'pe ipata'se' ton tîrî'pî. Moropai Paulo wanî'pî satippe mîrîrî wîtti ta enu'nîto'pe ikonekasa' po. Mîkîrîya tenya ke moo e'tî ta'pî pemonkonyamî' pî'. Moropai tamî'nawîronkon atî'napansa' tanne eeseurîma'pî Judeuyamî' maimu pe. Ta'pîiya:

22

(At 9.1-19; 26.12-18)

¹—Uyonpayamî', uyakontonon uyuntanon maasa eseurîma etatî.

² Î' kai'ma esekaremekî apî'nikon amîrî'nikon rawîrî si'ma. Judeuyamî' maimu pe eeseurîma eta tûuya'nikon ye'nen arinikon atî'napamî'pî. Moo to' wanî'pî.

Moropai ta'pî Pauloya: ³ —Uurî wanî Judeu pe pu'kuru. Esenpo'pî pe wanî Tarso cidaderî po Celícia pata po. Tîise uurî wanî e'tîwarî'ka'pî pe tarî Jerusalém po. Mîrîrî ye'nen uurî wanî manni' yenupaton Gamaliel nenupa'pî pe. Mîrîrî ye'nen uurî wanî esenupa'pî pe kure'ne utamokon yeserurî'pî pî' uyeserukon pî'. Mîrîrî ye'nen uurî wanî'pî Paapa ton pe esenyaka'mapai nîrî mîrîrî yai. ⁴ Tarîronkon amîrî'nikon wanî manni' warantî. Mîrîrî yai Jesusya

tenupato'kon tîiko'mansenon taruma'tîpîti'pîuya. Tiaron pensa to' sa'manta'pî uwenai. Warayo'kon moropai wîri'sanyami' yapi'pîti'pîuya tarakkannîto'yewi' ta to' yaapîti'pîuya. ⁵ Mîrîri epu'ti'pî' teepîremasanon esanon yepotoriya morî pe, moropai panamatonkon esananya sîrîri tauya manni' epu'ti'yairi awani, maasa pra kaareta esa'se uutî'pî to' pia, uutîto'pe kai'ma Damasco pona innape Jesus ku'nenan Judeuyami' yapi'se to' ene'to'peuya to' tewa'ti sa'man ferro ke kai'ma tarîwaya Jerusalém pona to' taruma'ti.

⁶ Ta'pî Pauloya: —Damasco pona uutî tanne neka'ta pairi wei ena ko'mannîpî tanne a'kaya uweiyu'ma'pî marari pra, mîrîri pe rî. ⁷ Moropai uuri esenumî'pî moropai ka' winîpainon mai eta'pîuya. “Saulo, i' ton pe utaruma'ti'pî' aako'mamî mîrîri?” ta'pîuya. ⁸ Mîikîri ekaranmapo'pîuya. “Anî kin amîri, uyepotori?” ta'pîuya. Moropai ta'pîuya upi': “Uuri Jesus Nazaré poinon manni' itaruma'ti'pî' aako'mamî manni'” ta'pîuya. ⁹ Mîrîri yai upokonpe tuutîsanon warayo'konya mîrîri a'ka era'ma'pî. Tîise mai uyarakkîri teeseurîmasen eta to'ya pra awani'pî. ¹⁰ Moropai ini'rî ekaranmapo'pîuya ipi'. “Uyepotori i' kupîuya e'painon?” ta'pîuya. Moropai ta'pîuya upi': “E'mî'sa'kakî atîki Damasco pona. Miarî ankupî ton ekaremekîuya. Mîrîri ekaremekî to'ya api'”, ta'pîuya. ¹¹ Mîrîri a'kaya uweiyu'ma'pî pata pai enkaru'ne enasa' wani'pî. Mîrîri ye'nen upokonpe tuutîsanonya uyenya pî' uyari'pî Damasco pona.

¹² Mîrîri yai Damasco po warayo' wani'pî itese' Ananias. Mîikîri wani'pî Paapa yapurînen pe. Moropai uyesserukon yawîri tîwe'sen pe. Tamî'nawîronkon Judeuyami' Damasco ponkonya inama'pî. ¹³ Mîikîri erepami'pî uupia. Mîikîriya ta'pî upi': “Uyakon Saulo, ini'rî enkaru'ne pra enaki”, ta'pîuya upi'. Mîrîri pe rî enkaru'ne pra ena'pî. Mîikîri era'ma'pîuya. ¹⁴ Mîikîriya ta'pî upi': “Saulo, penaronkon utamokon nuri'ti napuri'pî Paapaya amîri menkasa' i' itu'se tîwe'to' epu'tîpa kai'ma, moropai mîikîri yairon pe tîwe'sen era'mapa kai'ma moropai yarakkîri eeseurîmapa”, ta'pîuya. ¹⁵ “Maasa pra imîri ton pe ekaremekîya pe nai tamî'nawîri iwinîpai anera'ma'pî moropai aneta'pî ekaremekîya pe nai tamî'nawîronkon pemonkonyami' pî”. ¹⁶ Tîiko'manse pra e'mî'sa'kakî uyepotorikon pî' awe'pîika'tîto' esa'kî, imakui'pî ankupî'pî ku'to'pe Paapaya tîiwanmîra”, ta'pîuya upi'. “Moropai innape ikupîya wenai esenpatakonakî”.

¹⁷ Paulo eseurîma ko'mannîpî'pî: —Enna'po'pî Jerusalém pona. Mîrîri yai epîrema tanne epîremanto'yewi' ta uwe'ne'pîti' warantî awani'pî. ¹⁸ Uyepotori era'ma'pîuya. Mîikîriya ta'pî upi': “Ka'ne' pe tarîpai Jerusalém poi epa'kakî maasa pra tarîronkon pemonkonyami'ya eta pepin upi' eeseurîmato'”, ta'pîuya.

¹⁹ Mîrîri yuku'pîuya. Uyepotori inkamoroya morî pe epu'ti'pî' to' man maasa pra uuri wîtipîti'pî Judeuyami' epere'to'yewi'kon ta. Mîrîri yai innape Jesus ku'nenan yapi'pîti'pîuya. To' po'pîti'pîuya. Mîrîri epu'ti'pî' to' man. ²⁰ Moropai Estevão manni' Uyepotorikon pî' teeseurîmasen wîi taa to'ya yai inna ta'pîuya. Mîrîri ye'nen to' pon yapisi'pî uuriya iwî to'ya tanne.

²¹ Uyepotorikonya ta'pî upi': “Atîki maasa pra ayarimauya sîrîri aminke umaimu ekareme'se atîpa Judeuyami' pepin pî”

Romano Pe Tîwani Ekaremeki Pauloya

²² Arinikonya Paulo eseurîma eta'pî. Tîise Judeuyami' pepin pî' eeseurîmasa' ye'nen to' entaimepîti' pia'ti'pî marari pra meruntî ke. Ta'pî to'ya: —Poro pona yenpa'katî. Iwîti. Inî'rî enen wani' e'pai pra man —ta'pî to'ya.

²³ Inkamoro entaimepîti'pî tîponkon tapi'se kakîsiya yenunpîti'pî to'ya. Moropai kutupan yenunpîti'pî to'ya ka' yekaya tîwentaimepîtikon ye'ka pe. ²⁴ Mîrîrî ye'nen surarayamî' esa'ya tîpemonkonoyamî' yaipontî'pî Paulo yapi'to'pe to'ya miarî mîrîrî wîtî sa'man pe ikonekasa' ta yaato'pe to'ya. Moropai to' yaipontî me'po'pîiya i'po'pî'to'pe to'ya. Maasa pra î' ton pe Judeuyamî' ekore'ma'pî tîpî' ekaremekîiya yu'se awanî'pî. ²⁵ Tîise maasa tewa'tî to'ya tanne i'po'pîtikonpa Pauloya ipikku pe tîwe'sen surara ekaranmapo'pî. —Morî pe awanî e'painon pemonkon Romano pe tîwe'sen po'pî'to'pe, “Mîikîrî taruma'tîti” Juizya taasa' pra tîise? —ta'pîiya.

²⁶ Mîrîrî eta tîuya pe ipikku pe tîwe'sen mîikîrî surara wîtî'pî tesa'kon pia. Ta'pîiya: —Aka î' taasa'ya manni' pî' manni' warayo' man upatakon pon pe, Romano pe —ta'pîiya. Mîrîrî warantî ta'pîiya maasa pra mîikîrî ye'ka tîpatakon yawon pe tîwe'sen po'pîti to'ya eserîke pra awanî'pî.

²⁷ Surarayamî' esa' wîtî'pî ka'ne' pe Paulo yarakkîrî eseurîmai. Ekaranmapo'pîiya: —Ka'kî upî'. Amîrî wanî upatakon pon pe, Romano pe? —ta'pîiya. —Inna —ta'pî Pauloya.

²⁸ Tarîpai surarayamî' esa'ya ta'pî: —Uurî nîrî wanî. Tîise kure'ne tîniru tî'ka'pîuya Romano pe e'to'pe kai'ma —ta'pî surarayamî' esa'ya. Tîise ta'pî Pauloya: —Uurî esenpo'pî Romano pe maasa pra uyun wanî Romano pe —ta'pîiya.

²⁹ Mîrîrî ye'nen ka'ne' pe inkamoro warayo'kon Paulo ekaranmapo'pî'nenan iipia si'ma inkamoroya Paulo rumaka'pî. Moropai mîikîrî to' esa' esi'nîpî'pî maasa pra Romano pe Paulo epu'tî tîuya ye'nen. Moropai Paulo yaironpîti me'posa' tîuya ye'nen i'po'pî'to'pe to'ya. Mîrîrî pî' eranne' pe mîikîrî ena'pî.

Teepîremasanon Esanon Rawîrî Paulo Enepi To'ya.

³⁰ Erenma'sa' teepîremasanon esanon muurukuntî me'po'pî surarayamî' esa'ya. Maasa pra î' wanî' awanî ye'nen Judeuyamî' ekore'masa' anepu'pai awanî'pî Paulo winîkîi. Mîrîrî ye'nen Paulo rumaka me'po'pîiya moropai Paulo enepî me'po'pîiya to' rawîrî.

23

¹ Mîrîrî yai Pauloya inkamoro emurukuntî'san era'ma'pî. Moropai ta'pîiya to' pî': —Uyonpayamî' uurî wanî sîrîrî tîpose î' rî imaku'pî unkupî'pî ton pra Paapa winîkîi —ta'pîiya. ² Mîrîrî eta tîuya pe Ananias teepîremasanon esanon yepotorîya pemonkonyamî' Paulo pia tîwe'sanon yaipontî'pî inta pona ipa'tî to'pe to'ya kai'ma. ³ Mîikîrî teepîremasanon esanon pî' ta'pî Pauloya: —Paapaya ataruma'tî mîrîrî wenai. Amîrî wanî mîrîrî moro eereutasa' Moisés kaaretariya taasa' yawîrî utaruma'tîpa kai'ma tîise î' ton pe upa'tî me'poya mîrîrî? Moisés kaaretariya taasa' yawîrî pra awanî mîrîrî. Seru'ye' pe awanî mîrîrî —ta'pîiya.

⁴ Inkamoro Paulo pia tîwe'sananya ta'pî ipî': —Î' ton pe see mîrîrî warantî uyesa'kon pe tîwe'sen Paapa poitîrî winîkîi imaku'pî pe eeseurîma? —ta'pî to'ya.

⁵ Mîrîrî yuuku'pî Pauloya: —Uyonpayamî', teepîremasanon esanon yepotorî pe awanî epu'tîuya pra wai —ta'pîiya.

—Inna seru' pepîn Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' pemonkonyamî' esa' pe tîwe'sen winîkîi imaku'pî pe eseurîman namai. *Êx 22.28*

⁶ Inkamoro arinikon emurukuntí'san kore'ta tiaronkon saduceuyamí' moropai fariseuyamí' era'ma tũya ye'nen Paulo eseuríma'pí meruntí ke. Ta'píiya: —Uyonpayamí', Uurí waní fariseu pe. Maasa pra uyun fariseu. Tarí waní sírírí itaruma'tísa' pe maasa pra innape isa'manta'san e'mí'sa'kato' kupíuya wenai. ⁷ Mírírí taiya eta tũya'níkon ye'nen inkamoro arinikon eseuríma pia'tí'pí mírírí pí'. Teeseurímakonpa to' epantakapítí'pí mírírí pí'. ⁸ Maasa pra saduceuyamí' waní'pí innape isa'manta'san e'mí'sa'ka ku'nenan pe pra. Moropai inseríyamí' moro to' waní ku'nenan pe pra to' waní'pí. Moropai pemonkon yekaton moro awaní ku'nenan pe pra to' waní'pí. Tíise tamí'nawírí mírírí kupí fariseuyamí'ya innape. Mírírí epu'tí'pí to'ya tamí'nawírí.

⁹ Mírírí ye'nen to' entaimepítí pia'tí'pí iní' panpí'. Inkamoro kore'ta tíwe'sanon Moisés yeseru rí'pí pí' yenupatonkon fariseuyamí' yonpayamí' e'mí'sa'ka'pí. Inkamoroya ta'pí to' pí': —Í' rí imakuí'pí era'ma annaya pra man míserí warayo' winíkí. Yai pra inserí eseurímasa' yarakkírí. Míiwíni pra awaní ya yekaton awaní eseurímasa' yarakkírí —ta'pí to'ya. ¹⁰ Tíise to' ekore'mato' tí'napamí pra awaní'pí. Mararí pra to' ekore'ma'pí. Mírírí ye'nen surarayamí' esa' esi'ní'pí'pí Paulo merenkípítí to'ya kai'ma. Mírírí ye'nen surarayamí' autí'pí ka'ne' pe ta'píiya Paulo mo'kato'pe to'ya to' kore'tapai. Iní' rí yaato'pe to'ya mírírí wítí sa'man pe ikonekasa' ta.

¹¹ Moropai tiaron ewaronó' ya' Uyepotoríkon esenpo'pí Paulo pia. Míikíríya ta'pí ipí': —Meruntí ke e'kí. Aasarí tarí Jerusalém po uyekare pí' eeseurímasa' ná. Tarípai atí kupí sírírí uyekare pí' eseurímai Roma cidaderí pona —ta'píiya.

Paulo Anwípai To' Waní.

¹² Erenma'sa' pe Judeuyamí' emurukuntí'pí tesorukon konekai í' koneka tũya'níkon pí'. Inkamoroya ta'pí tekkarikon yonpa to'ya pepín tuna í' rí enírí to'ya pepín Paulo wíi tũya'níkon pí'kírí. Mírírí ye'nen tímaimukon mana'poka to'ya eseríke pra awaní'pí. ¹³ Inkamoro warayo'kon waní'pí tesorukon koneka'típonkon asakí'ne pemonkon (40) yentai to' waní'pí. ¹⁴ Inkamoro wítí'pí eseurímai teepíremanon esanon yarakkírí moropai Judeuyamí' esanon yarakkírí. Ta'pí to'ya: —Anna yeseru koneka pí' anna man yairí anna yekkari yonpa annaya pepín moropai í' rí enírí annaya pepín Paulo wíi annaya pra awaní ya —ta'pí to'ya. —Mírírí taa annaya sírírí apí': ¹⁵ Surarayamí' esa' yaipontítí Paulo yaato'peiya aapia'níkon. Manní' ipí' “Iní' rí iwíní'pai í' anepu'pai anna waní”, makai ipí' —ta'pí to'ya. —Anna waní sírírí inímíkí pí' iwíto'pe annaya e'ma ta eerepamí pra tíise maasa —ta'pí to'ya.

¹⁶ Tíise mírírí to' eseurímato' eta'pí Paulo yenaru more warayo'ya. Mírírí ye'nen míkírí ewomí'pí surarayamí' yewí' ta moropai Paulo pí' ekaremekí'píiya tamí'nawírí. ¹⁷ Mírírí ye'nen Pauloya ipíkku pe tíwe'sen surara yanno'pí. Moropai ta'píiya: —Míserí maasaron yaakí ayesa'kon pia. Maasa pra inekaremekí ton moro man ipí'.

¹⁸ Míikírí yarí'píiya surarayamí' esa' pia. Moropai ta'píiya ipí': —Sinpata manní' arakkansa' manní' Pauloya uyanno pí' man. Moropai “Míserí warayo' maasaron yaakí iipia”, taa pí' man. “Inekaremekí ton moro man ipí'”, taa pí' man —ta'píiya.

19 Surarayamî' esa'ya warayo' maasaron yapisi'pî itenya pî' moropai yari'pîiya tiaron winîkî. Ekaranmapo'pîiya: —Î' moro nai anakaremekî ton upî'? —ta'pîiya.

20 Mîikîriya yuuku'pî: —Judeuyamî'ya taa pî' man penane Paulo yari'pa panamatonkon esa' pe tîwe'sanon pia inî'ri iwîni'pai î' anepu'pai to' wani, taa pî' to' man. Tîise to' seruku kinî —ta'pîiya. 21 —Tîise mîrîrî pî' inna kîkai maasa pra asakî'ne pemonkon kaisari yentai warayo'kon wani e'ma ta Paulo nîmikî pî' iwîkonpa. Inkamoroya tesarukon konekasa' yairî. Tekkarikon yonpa to'ya pepîn moropai î' rî enîrî to'ya pepîn Paulo wî tîuya'nîkon pîkîrî. Mîrîrî ku'sa' to'ya man aasîrî. Tîise amaimu neken nîmikî pî' to' ko'mamî mîrîrî î' taaya —ta'pîiya.

22 Surarayamî' esa'ya yuuku'pî: —Mîrîrî taaya manni' upî' mîrîrî kîsekaremekî anî' pî'. Moropai ta'pîiya mîikîrî maasaron warayo' pî': —Atîkî.

Cesaréia Pona Paulo Yari To'ya

23 Mîrîrî tîpo surarayamî' esa'ya asakî'ne ipîkku pe tîwe'sanon surarayamî' yanno'pî. Moropai ta'pîiya to' pî': —Surarayamî' mo'katî 200 kaisari moropai 70 kaisari kaware po atîtonkon mo'katî. Moropai 200 kaisari to' mo'katî manni'kan teepîto'kon yarakkîrî atîtonkon nari' pe to' wîtîto'pe Cesaréia cidaderî pona. Mîrîrî ye'nen to' ekonekato'pe sîrîrî ewarono' ya to' ese'ma'tîto'pe 9 horas tîise —ta'pîiya. 24 —Moropai kawareyamî' epotî Paulo wîtîto' ton ipo. Mîikîrî yaatî morî pe anî'ya mîrîrî poro iwî namai. Murumakatîi pata esa' Félix pia.

25 Mîrîrî tîpo surarayamî' esa'ya kaareta menuka'pî. Taato' see warantî:

26 Awanî kure'nan pata esa' pe tîwe'sen pe Félix. Sîrîrî kaareta menukauya aapia anepu'tî ton ekaremekîuya apî'.

27 Judeuyamî'ya mîserî warayo' yapisi'pî moropai iwî yonpa'pî to'ya tîise upatakon pon pe Romano pe awanî epu'sau'ya yai, mîikîrî mo'ka'pîuya pemonkonyamî' pokonpe si'ma iwî to'ya namai. 28 Mîrîrî anepu'pai uuri wani'pî î' wenai iwînikî Judeuyamî' ekore'masa'. Mîrîrî ye'nen yari' me'po'pîuya panamatonkon Judeuyamî' esanon rawîrî. 29 Mîrîrî tîpo epu'tî'pîuya î' inkupî'pî ton pra awanî. Mîrîrî ye'nen arakkamouya eserîke pra awanî'pî. Moropai iwî eserîke pra awanî'pî î' wenai pra. Tîise iwînikî to' ekore'masa' wani'pî. Maasa pra to' yeseru yawîrî pra iteseru wani ye'nen. 30 Mîrîrî tîpo epu'tîuya yai Paulo wîikonpa tesarukon konekasa' Judeuyamî'ya yai esenumenka'pî aapia yarimauya pî'. Î' anku'pai tiwanikon ya aapia tîise iku'to'pe to'ya kai'ma. Mîrîrî neken ekaremekîuya. Uyese' Cláudio Lísias.

Mîrîrî warantî imenuka'pîiya.

31 Mîrîrî warantî tesa'kon maimu yawîrî surarayamî' wani'pî. Mîrîrî ye'nen Paulo yapisi'pî to'ya moropai yari'pî to'ya ewaron ya Antipátride cidaderî pîkîrî. 32 Erenma'sa' pe tiaronkon surarayamî' enna'po'pî tewî'kon ta tîise kawareyamî' po tuutîsanon neken wîtî'pî Paulo pokonpe. 33 Inkamoroya yari'pî Cesaréia cidaderî pona. Teerepansa'kon pe kaareta rumaka'pî to'ya pata esa' Félix pia moropai Paulo rumaka'pî to'ya nîrî iipia. 34 Mîrîrî kaareta era'ma tîuya yai pata esa'ya Paulo ekaranmapo'pî. —O'non pata pon amîrî? Moropai Pauloya yuuku'pî: —Celícia pata pon —ta'pîiya. 35 Mîrîrî epu'tî tîuya pe ta'pîiya ipî': —Moriya inkamoro apî' tîwo'ma'tasanon erepansa' yai mîrîrî

yai anepu'pai wai —ta'p̄iia. Mîrîrî pe rî yaipontî'p̄iia pata esa' Herodes yewî' ta aako'manto'pe.

24

Paulo Eseurîma Tîpî' Félixya Epu'to'pe

¹ Mîrîrî yai mia'taikin wei kaisarî tîko'mamîkon tîpo teepîremasanon esanon yepotorî Ananias moropai tiaronkon Judeuyamî' esanon moropai tiwin to' ton pe teeseurîmasen Tértulo itese'. Inkamoro erepamî'pî pata ko'mannî'nen Félix pia. Miarî Paulo winîkî to' eseurîma'pî. ² Moropai Paulo yannosa' to'ya tîpo, tîmîrî'nikon pe teeseurîmasen eseurîma pia'tî'pî mîkîrî pata ko'mannî'nen rawîrî si'ma. Ta'p̄iia: —Amîrî wanî kure'nan pe pu'kuru pata ko'mannî'nen pe. Mîrîrî ye'nen morî pe pata ko'mannî'p̄iia epu'nen pe awanî ye'nen. Mîrîrî ye'nen anna ko'mamî tîwanmîra morî kupî pî' aako'mamî morî pe anna Judeuyamî' ko'manto'pe kai'ma. ³ Mîrîrî ye'nen “morî pe man” taa annaya apî' tamî'nawîrî î' ku'sa'ya ye'nen anna ton pe tarî neken pra tîise tamî'nawîrî upatakon poro. ⁴ Tîise kure'ne pu'kuru sîrîrî pî' eseurîmapai pra wai eseta'ka namai tîise esatîuya maasa inî' panpî' mararî eseurîma etakî —ta'p̄iia.

⁵ —Mîserî warayo' epu'tî pî' anna man. Yasi'sirunpaton pe awanî. Mîkîrî wanî Judeuyamî' ekore'ma emapu'tînen pe tamî'nawîrî pata poro. Moropai mîkîrî wanî pakkokon esa' pe, manni'kan Jesus Nazaré poinon yapurînenan esa' pe. ⁶ Mîrîrî neken pepîn tîise epîremanto' yewî' kî'pa yu'se awanî, Judeuyamî' pepîn yawonnî pî' yu'se awanî. Uyenupato'kon Moisés kaaretarîya yawîrî pra, mîrîrî ye'nen yapîsî'pî annaya, itarumata'tito'pe annaya kai'ma uyeserukonya taasa yawîrî, teuren. ⁷ Tîise surarayamî' esa' Lísiasya surarayamî' yarimasa' wanî'pî imo'kai anna pia pai. ⁸ Mîrîrî tîpo mîkîrî Lísiasya inkamoro ipî' teeseurîmasanonya yaipontîsa' sîrîrî ipî' eseurîmai to' ii'to'pe arawîrî si'ma. Mîkîrî ekaranmapoya yai innape awanî epu'tîya moropai etaya iwinîpai innape awanî epu'tîya innape anna eseurîmasa' iwinîkî. Mîkîrî to' ton pe teeseurîmasen Tértulo eseurîma'pî to' rawîrî yairon pî'.

⁹ Moropai ta'pî Judeuyamî'ya: —Yairon pî' taiya mîrîrî —ta'pî to'ya.

¹⁰ Mîrîrî tîpo mîkîrî pata ko'mannî'nenya Paulo era'ma'pî. Moropai tîpu'pai ke wîu ta'p̄iia eeseurîmato'pe kai'ma. Moropai Paulo eseurîma'pî: —Epu'tî pî' wai tu'ke kono' kaisarî pemonkonyamî' Judeuyamî' esa' pe aako'mansa'. Mîrîrî ye'nen uwakîrî pe pu'kuru upî'rî esekaremekî amîrîya epu'to'pe sîrîrî arawîrî si'ma —ta'p̄iia. ¹¹ —Tiaronkon ekaranmapokî, taato'pe to'ya apî' î' kai'ma Jerusalém po uuko'mamî'pî yekare asakî'ne pu' pona tîmo'tai wei kaisarî (12) neken miarî Paapa yapurîi uutîsa' yai. ¹² Judeuyamî'ya uyera'masa' pra man epîremanto' yewî' ta to' pokonpe î' kai'ma esiyu'pî'sa' pra wai. To' epere'to'kon yewî' ta pî' î' kai'ma to' ekore'masau'ya pra wai. Moropai o'non poro uutîsa' yai to' pata poro î' ku'sau'ya pra wai. ¹³ Mîrîrî ye'nen anî'ya innape mîrîrî ku'sau'ya ekaremekî eserîke pra awanî sîrîrî seru' pe —ta'p̄iia. ¹⁴ —Tîise yairî tauya sîrîrî apî'. Innape Jesusya yenupanto' ku'nen uurî. Judeuyamî'ya taa yairî pra Jesusya yenupanto' wanî, Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî pra. Tîise seru'ye' pe Judeuyamî' wanî mîrîrî pî'. Tîise sîrîrî warantî Paapa yapurînen uurî. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî Moisés kaaretarîya taasa' manni' ku'nen uurî innape. Moropai Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' kaaretarî nîrî ku'nen uurî. ¹⁵ Innape Paapa winîpainon nîmî'nen uurî to' warantî, tamî'nawîronkon e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. Morîkon e'mî'sa'ka kupî

sîrîrî. Moropai imakui'san e'mî'sa'ka kupî sîrîrî. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî Paapa winîkî morî ku'nen uurî moropai warayo'kon winîkî nîrî.

¹⁷ Moropai inî'rî ta'pî Pauloya: —Jerusalém poi uutî tîpo tu'ke kono' yuwa'ka'pîuya. Tîise enna'po'pî inî'rî. Maasa pra uyonpayamî' tîwe'taruma'tisanon pîika'tîto' ton tîniru enepî'pîuya. Moropai Paapa yapurîi carneiro po'tîi uuipî'pî Jerusalém pona. ¹⁸ Moropai tamî'nawîrî Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî iku'sau'ya tîpo, morî pe e'to'pe Paapa pia, mîikîrî yapurîuya tanne Judeuyamî'ya uyeporî'pî epîremanto' yewî' ta. Arinîke pemonkonyamî' e'sa' pra man. Mîrîrî yai yairî pra î' ku'sau'ya pra wai epîremanto' yewî' ta to' winîkî. ¹⁹ Tîise tiaronkon Judeuyamî' Ásia pata po tîwe'sanon wanî'pî. Inkamoroya uyera'ma'pî miarî moropai uwinîkî to' eseurîma'pî imakui'pî pe. Mîrîrî ye'nen inkamoro neken iipî e'pai wanî mîrîrî apî' ekareme'se unku'pî'pî pî'. Î' ton pe see to' ii'sa' pra nai? ²⁰ Tîise tarîwaya iipî'sanya ekaremekî e'pai awanî, panamatonkon rawîrî uyasa' to'ya yai. ²¹ Mîrîrî yai î' unku'pî'pî eposa' to'ya pra awanî'pî. Tîise eseurîma'pî neken epu'tî pî' wai meruntî ke. Ta'pîuya: “Tarî wanî sîrîrî itaruma'tîsa' pe maasa pra isa'manta'san e'mî'sa'kato' kupîuya ye'nen innape” —ta'pîuya.

²² Mîrîrî eta tîuya'nîkon pe mîikîrî pata ko'mannî'nen Félix wanî'pî Jesusya yenupanto' epu'nen pe. Mîrîrî ye'nen î' taiya pîn mîrîrî pî'. Tîise ta'pîiya: —Maasa surarayamî' esa' Lísias ii'sa' yai mîrîrî ayeseru konekauya —ta'pîiya. Mîrîrî warantî yaretî'ka'pîiya. ²³ Mîrîrî tîpo pata ko'mannî'nanya ipîkku pe tîwe'sen surara pî' ta'pî. Paulo era'manen ton surara tîito'peiya ta'pîiya. Moropai tîwanmîra itonpayamî' iipî ya era'mapî'se î' wani' pra awanî. Î' rî tîrî to'ya iipia itîito'pe to'ya ipîika'tîto'pe to'ya kai'ma.

²⁴ Tiaron pensa pata ko'mannî'nen Félixya tîno'pî Drusila Judeupa' yarakkîrî si'ma Paulo yanno me'po'pî eeseurîmato'pe î' kai'ma innape Jesus Cristo ku'to' tîuya pî'. ²⁵ Tîise Paulo eseurîmato' eta tîuya pe î' kai'ma Paapa pia morî pe e'nîpai moropai î' kai'ma uuwarîrî'nîkon etî'nînman e'pai awanî ekaremekîiya ipî'. Moropai î' kai'ma tiwinano'pî wei yai pemonkonyamî' pî' taa Paapaya yai anî' wîtî ka' pona, anî' wîtî apo' ya' yekare ekaremekîiya eta tîuya pî' pata ko'mannî'nen ena'pî eranne' pe. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —Aasîrî man atîkî. Inî'rî anetapai wanî ya, ayanno me'pouya —ta'pîiya. ²⁶ Mîrîrî neken pepîn, tîise pata ko'mannî'nen wanî'pî Pauloya tîpia tîniru tîrî yu'se, mîrîrî tîisai'ya pe irumakapa kai'ma. Mîrîrî ye'nen yanno me'po'pî'tî'pîiya tu'ke ite'ka moropai yarakkîrî eeseurîmapî'tî'pî mîrîrî yu'se tîwanî ye'nen.

²⁷ Asakî'ne kono' kaisarî pata ko'mannî'nen pe tîwanî tîpo Félix epa'ka'pî. Moropai mîikîrî pata'pî ya Pórcio Festo ena'pî pata ko'mannî'nen pe. Judeuyamî' wakîrî pe e'pai tîwanî ye'nen Paulo nîmî'pî Félixya tarakkannîto' yewî' ta.

25

Paulo Eseurîma Tîpî' Festoya Epu'to'pe

¹ Seurîwî'ne wei Cesaréia cidaderî pona teerepansa' tîpo pata ko'mannî'nen pe ena'pî Festo wîtî'pî Jerusalém pona. ² Mîrîrî yai teepîremanon esanon moropai Judeuyamî' esanonya Paulo winîkî imakui'pî pe teeseurîmato'kon ekaremekî pia'tî'pî. ³ Mîrîrî ye'nen esatî'pî to'ya mîikîrî pata ko'mannî'nen pî'. Ta'pî to'ya: —Paulo yarima yu'se anna wanî sîrîrî tarîwaya Jerusalém pona aai'to'pe —ta'pî to'ya. Tîise to' yeseru wanî'pî Paulo wîi tîuya'nîkon

pî' to' esenumenkasa' e'ma ta. ⁴ Tîise pata ko'manni'nanya yuuku'pî: — Paulo man miarî aai'pî eserîke pra aatarakkansa' man —ta'pîiya. ⁵ — Tîise enna'po sîrîrî miarî ya amenrî, moropai itu'se awanîkon ya imakui'pî inkupî'pî pî' eseurîmapai awanîkon ya, uwenairî aase'nîkon, miarî si'ma ipî' eseurîmakonpa —ta'pîiya to' pî'.

⁶ Mîrîrî tîpo seuriwî'ne mia' pona tîmo'tai wei ou mia' tamî'nawîrî wei kaisarî pata ko'manni'nen ko'mamî'pî miarî Jerusalém po. Moropai mîrîrî tîpo awenna'po'pî Cesaréia cidaderî po. Mîrîrî tîpo erenma'sa' Cesaréia po eereuta'pî'î' kupîtîponkon pî' teeseurîmakon pata'se' ya'. Moropai Paulo yanno me'po'pîiya. ⁷ Paulo iipî'pî moropai mîkîrî woima'ti'pî Judeuyamî' Jerusalém poi iipî'sanya mîrîrî pe rî. Inkamoro eseurîma pia'ti'pî iwinîkîi. Mararî pra kure'nan to' eseurîma'pî. Tîise anî'ya ikupî eserîke pra awanî innape maasa pra era'ma'tîpon ton pra awanî ye'nen.

⁸ Mîrîrî yai Paulo eseurîma'pî tîpî'rî. Ta'pîiya: —Î' rî imakui'pî ku'sau'ya pra wai. Moisés kaaretarîya taasa' winîkîi î' ku'sau'ya pra wai. Moropai î' ku'sau'ya pra wai epîremanto' yewî' ta, î' kai'ma eseurîmasa' pra wai iwinîkîi. Moropai imakui'pî ku'sau'ya pra wai reiyamî' esa' pe tîwe'sen winîkîi —ta'pîiya.

⁹ Inkamoro Judeuyamî' wakîri pe e'pai tîwanî ye'nen pata ko'manni'nanya Paulo ekaranmapo'pî. Ta'pîiya: —Itîpai nan Jerusalém pona miarî upî' mîrîrî ayeseru ekaremekîpa?

¹⁰ Mîrîrî yuuku'pî Pauloya: —Uurî wanî sîrîrî tarî mîkîrî reiyamî' esa' pe tîwe'sen poitîrî pia. Mîkîrî poitîrî pe awanî ye'nen amîrîya ikoneka e'pai awanî sîrîrî tarî. Î' rî inkupî'pî wanî ya mîrîrî konekapa awanî sîrîrî tarî —ta'pî Pauloya. —Judeuyamî' winîkîi î' ku'sau'ya pra wai. Mîrîrî epu'tî pî' nai morî pe. ¹¹ Tîise yairî pra uurî e'sa' ya sîrîrî pata esa' winîkîi, imaimu yawîrî pra e'sa' ya, mîrîrî wenai uurî anwîpai awanîkon ya, î' wani' pra man. Eturumakasa' sîrîrî uusa'mantato'pe. Tîise se' tapairî seru'ye'kon seru'ye' tîwe'sanon maimu winîpai inkamoro ye'ka yenya' urumakaya'nîkon eserîke pra naatî —ta'pîiya. —Tîise tauya apî', reiyamî' esa' pe tîwe'sen pia neken uyarimatî —ta'pîiya. —Upî' î' anku'pai tîwanî ya iku'to'peiya —ta'pî Pauloya.

¹² Mîrîrî ye'nen î' kupî tîuya epu'tîiya pra Festo wanî'pî. Mîrîrî ye'nen teeseurîma tîpo tîpemonkonoyamî' yarakkîrî moropai ta'pîiya Paulo pî': —Reiyamî' esa' pe tîwe'sen pia urumakatî taaya manî'. Moriya innape nai atî pe nai moriya —ta'pî pata ko'manni'nanya Paulo pî'.

Rei Agripa Yarakkîrî Festo Eseurîma

Paulo Yekare Pî'

¹³ Mîrîrî tîpo tîko'man pe pu'kuru tîko'manse pra rei Agripa iipî'pî tîno'pî Berenice yarakkîrî Cesaréia pona pata ko'manni'nen pe eena'pî Festo era'mapî'se. Moropai esekareme'se ipî'. ¹⁴ Miarî tîwanîkon yai tiaron pensa pata ko'manni'nen Festoya Agripa pî' Paulo yekare ekaremekî'pî. Ta'pîiya: —A'ki, tarî warayo' man pata ko'manni'nen Félix nînimî'pî tarakkanto' yewî' ta —ta'pîiya. ¹⁵ —Jerusalém pona uutîsa' yai teepîremasanon esanonya moropai Judeuyamî' esanon eseurîma'pî iwinîkîi. Inkamoroaya esatî'pî iwî me'poto'peuya kai'ma.

¹⁶ Tîise ta'pîiya to' pî': “Anna Romanoyamî'ya mîrîrî kupî eserîke pra man î' rî ku'sai'ya epu'tîi'ma pra. Maasa pra anna yeseru pe awanî pepîn. Tîise teepîremasanon esanon yanno e'pai awanî î' inkupî'pî pî' to' eseurîmato'pe.

Yairi pra i' taasa' to'ya ya, moro awani tîpî' eeseurîma eserîke awani", ta'pîuya to' pî'. —Mîrîri anna yeseru man —ta'pîiya. ¹⁷ To' erepansa' yai tariwaya erenma'sa' pe ereuta'pî eseurîmanto'kon pata'se' ya. Moropai mîikîri warayo' enepî me'po'pîuya. ¹⁸ Tîise inkamoro iipî'pî, teeseurîmasanon kure'ne imakui'pî inkupî'pî pî' to' eseurîma kai'ma wani'pî teuren, tîise i' inkupî'pî pî' to' eseurîma pra awani'pî. ¹⁹ Tîise to' eseurîmato' wani'pî neken, kure'ne teepîremato'kon wenai. Moropai tiwin warayo' isa'manta'pî pî' Paulo eseurîma wenai itese' Jesus pî'. Maasa pra Pauloya taapîti'pî: —Mîikîri sa'mantasa' pra man enen awani sîrîri —taapîti'pî Pauloya wenai. ²⁰ Mîrîri ye'nen i' kai'ma to' yeseru koneka epu'tîuya pra awani'pî. Mîrîri ye'nen Paulo ekaranmapo'pîuya, Jerusalém pona itîipai awani miari ipi' to' eseurîmato' konekato'peuya kai'ma. ²¹ Tîise Pauloya yuuku'pî: —Esati'pîiya reiyami' esa' pe tîwe'sen pia neken itîipai tîwani ta'pîiya. Miarî i' rî kupîiya epu'to'peiya kai'ma. Mîrîri ye'nen ta'pîuya tîwîri tari aako'mami, mîrîri ayarimato'peuya weiyu pikîri pata esanon pia —ta'pîiya.

²² Tamî'nawîri eta tîuya tîpo reiya ta'pî Festo pî': —Maasa mîikîri warayo' eseurîmato' anetapai wai —ta'pî Agripaya.

—Penane etaya —ta'pî Festoya ipi'.

Paulo Eseurîma Eta Rei Agripaya

²³ Erenma'sa' pe to' eseurîmato' pata'se' ya' moropai ino'pî Bereniceyamî' erepansa' yai to' pata'se' ya' morî pe to' erepami'pî teeponî, taatari'ku'tîi inkamoro pokonpe surarayami' ipîkku pe tîwe'sanon nîri i'sa' wani'pî, mîrîri cidade poi. Moropai pata ko'mannî'nen Festoya Paulo enepî me'po'pî. ²⁴ Moropai Festoya ta'pî Agripa pî': —Tamî'nawîri tari amîri'nikon wani. Mîserî warayo' era'ma sîrîri. Mîserî winîkîi Judeuyami' tarîronkon moropai Jerusalém ponkon eseurîma ko'mannî'pî mîrîri. Upi' taa pî' to' ko'mami. "Aasa'manta e'pai man", taa to'ya —ta'pîiya. ²⁵ —Tîise i' rî imakui'pî inkupî'pî era'mauya pra wai. I' wenai iwi me'pouya eserîke pra wai. Tîise esesati'pî warantî reiyami' esa' pe tîwe'sen pia itîipai, mîrîri kupîiya imaimu yawîri. ²⁶ Tîise sîrîri tîpose i' kai'ma kaareta menuka epu'tîuya pra wai iteseru pî' teeseurîmasen. Mîrîri ye'nen rei pia mîserî enepîuya arawîri'nikon. Ekaranmapoto'peya'nikon kai'ma. Mîrîri warantî eeseurîmasa' ya mîrîri ekaremekîuya e'painon kaareta ke —ta'pîiya. —Maasa pra imakui'pî pe awani itekare epu'tîi'ma pra atarakkannîto' taawon yarimauya eserîke pra man reiyami' esa' pe tîwe'sen pia. ²⁷ Mîrîri ye'ka pe tîise yarimasau'ya ya i' pe pra rî awani —ta'pîiya.

26

¹ Mîrîri tîpo ta'pî rei Agripaya Paulo pî': —Eeseurîmato' pî' eseurîmakî, ayekare pî' rî —ta'pîiya.

Moropai Pauloya tenya ke weu ta'pî to' pî' teeseurîmapa kai'ma. Ta'pîiya: ² —Rei Agripa, sîrîri'pe morî pe pu'kuru esepu'nî pî' wai maasa pra eseurîmato' pata'se' ton tîriya ye'nen, upî' Judeuyami' wo'ma'tato' pî' eseurîmato'pe itîriya ye'nen. ³ Maasa pra amîriya morî pe anna Judeuyami' yeseru epu'tî tamî'nawîri. Moropai epu'tî pî' nai, tiaron pensa anna esenumenkato' wani pepîn tiwin, tîise tiaron pe anna esenumenka anna yonpa yeseru pî'.

⁴ Insanan Judeuyamî'ya epu'ti pî' man. Î' kai'ma uuko'mamî'pî maasaron pe wanî'pî pata pai. Î' kai'ma uuko'mansa' more pe wanî'pî pata pai upata ya' moropai Jerusalém po uuko'mansa' epu'ti pî' to' man. ⁵ Epu'nenan insamoro uurî wanî'pî fariseu pe. Mîrîrî ye'nen uuko'manpî'tî'pî meruntî ke Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî. Mîrîrî ye'nen taa inkamoroya e'painon yairon pî' eseurîma itu'se tiwanikon ya, maasa pra epu'ti tûuya'nîkon ye'nen. ⁶ Tarîpai tarî wani sîrîrî itaruma'tîsa' pe maasa pra inîmîkî pî' uuko'mamî sîrîrî î' kupî tûuya ta'pî Paapaya utamokon nurî'tî pî'. Maasa isa'manta'san pîmî'sa'kaiya. Mîrîrî nîmîkî pî' uuko'mamî ye'nen itaruma'tîsa' pe wanî sîrîrî. ⁷ Uurîya neken inîmîkî pepîn tîise tamî'nawîronkon Judeuyamî'ya nîrî inîmîkî pî' utamokon Jacó payannî'sanya a'ka ya', ewaron ya', Paapa yapurînenanya inîmîkî, Paapaya itîrî. Mîrîrî nîmîkî pî' uuko'mamî wenai uurî winîkî Judeuyamî' wo'ma'ta sîrîrî, Rei Agripa —ta'pî Pauloya. ⁸ Moropai tiaronkon pî' ta'pîya: —Î' wani' awani ye'nen kin innape Paapaya isa'manta'san pîmî'sa'ka kupîya'nîkon pepîn —ta'pî Pauloya.

(At 9.1-19; 22.6-16)

⁹ Inî'rî ta'pîya: —Pena uurî esenumenkapi'tî'pî. Tamî'nawîron Jesus Nazaré poino yapurînenan winîkî imakui'pî pe ku'pî'tî'pîuya inî'rî innape ikupî to'ya namai. ¹⁰ Mîrîrî yai iku'pî'tî'pîuya Jerusalém po teepîremasanon esanon pia to' maimu yaponse' kaareta esa'se innape Jesus ku'nenan Paapa pemonkonoyami' yapî'se uutîto' pî'. Moropai to' wîi to'ya yai tiaronkoma î' taaya, inna taapî'tî'pîuya —ta'pîya. ¹¹ —Tu'ke ite'ka uurîya to' taruma'tî'pî to' epereto' yewî'kon ta pî', Jesus winîkî imakui'pî pe to' eseurîmato'pe. To' yewanmîrîuya ye'nen, uutîpî'tî'pî tiaron cidadekon poro to' taruma'tî —ta'pîya.

¹² Paulo eseurîma ko'mannîpî'pî: —To' antaruma'tîpai wanî ye'nen uutî'pî Damasco cidaderî pona teepîremasanon esanon maimu yaponse' kaareta yarî'pîuya. ¹³ Tîise e'ma ta ineka'ta pairî wei ena tanne a'kaya uweiyu'ma'pî mararî pra, ka' poinonya uweiyu'ma'pî —ta'pîya rei pî'. —A'ka wei yentainon. Mîrîrîya uweiyu'ma'pî moropai uyonpayami' upokonpe tuutîsanon nîrî. ¹⁴ Mîrîrî ye'nen anna esenumî'pî non pona. Moropai mai eta'pîuya Judeuyamî' maimu pe. Ta'pîya: “Paulo, î' ton pe utaruma'tîya? Aawarîrî e'taruma'tîn pî' nai. Mannî' paaka ewa'tîsa' erepanpî'tî'wa'tîto' pona warantî awani mîrîrî, Saulo”, taawon eta'pîuya.

¹⁵ Mîikîrî ekaranmapo'pîuya. “Anî' amîrî uyepotorî?” ta'pîuya.

Mîrîrî tauya ya uyepotorî pî' ta'pîya: “Uurî Jesus manni' utaruma'tîya manni' ta'pîya. ¹⁶ Moropai ta'pîya: “E'mî'sa'kakî maasa pra aapia esenposa' sîrîrî amo'kato'peuya kai'ma upoitîrî pe tiaronkon pemonkonoyami' pî' anera'ma'pî ekaremekîpa kai'ma. Sîrîrî anera'ma'pî pî' eseurîmakî moropai inî'rî î' ekaremekîuya mîrîrî pî' nîrî eseurîmakî. ¹⁷ Judeuyamî' pia moropai Judeuyamî' pepîn pia ayarimauya sîrîrî. Mîrîrî ye'nen apiika'tîuya sîrîrî inkamoroya awî namai” ta'pîya. ¹⁸ “Inkamoroya innape ukupî kupî sîrîrî mîrîrî ekaremekîya wenai. Ewaron tapai to' epa'ka a'ka ta Makui pia pai to' mo'kaya Paapa pia innape ukupî to'ya wenai imakui'pî to' nîkupî'pî kupîuya uuwanmîra. Mîrîrî ye'nen inkamoro ena kupî sîrîrî upemonkono pe umenka'san pe”, ta'pîya upî' —ta'pî Pauloya.

¹⁹ Paulo eseurîma ko'mannîpî'pî. Ta'pîya: —Rei Agripa uwe'ne'pî'tî warantî Paapaya uyannoto' ka' po si'ma, mîrîrî taasai'ya yawîrî ikupî'pîuya. ²⁰ Mîrîrî ye'nen e'mai' pe imaimu ekaremekî pia'tî'pîuya Damasco po. Moropai

Jerusalém po moropai tamî'nawîrî Judéia pata poro moropai Judeuyamî' pepîn pî'. Taapîti'pîuya imakui'pî ankupî'pîkon rumakatî. Enna'potî Paapa yapurîi. Morî kupî pî' ako'mantî, awenpenatasa'kon esera'mato'pe. ²¹ Mîrîrî tauya wenai Judeuyamî'ya uyapisi'pî epîremanto' yewî' ta wanî tanne. Uwî yu'se to' wanî'pî mîrîrî wenai. ²² Tîise Paapaya upîika'tî'pî sîrîrî tîpose. Mîrîrî ye'nen tarî wanî sîrîrî itekare ekaremekî pî' tamî'nawîronkon ton pe. Mannî'kan tîwe'taruma'tisanon ton pe moropai ipîkku pe tîwe'sanon ton pe. Mîrîrî ye'nen tauya Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî'ya ta'pî warantî, moropai Moisés kaaretariya ta'pî warantî tauya see warantî. ²³ Paapa nîmenka'pî, Cristo, e'taruma'tî e'pai awanî moropai mîkîrî e'mî'sa'ka e'pai awanî tamî'nawîronkon isa'manta'san e'mî'sa'ka rawîrî e'pîika'tînto' yekare ekaremekîpa kai'ma Judeuyamî' ton pe moropai Judeuyamî' pepîn ton pe nîrî awe'mî'sa'ka'pî.

²⁴ Mîrîrî warantî tîpî'rî Paulo eseurîma tanne pata ko'mannî'nen Festo entaime'pî. Ta'pîiya: —Paulo, ayawî' pe awanî mîrîrî, kure'ne eesenupa'pîya ayawî' pe aku'sa' mîrîrî —ta'pîiya.

²⁵ Tîise Pauloya Festo maimu yuuku'pî: —Pata ko'mannî'nen, Festo, ayawî' pe wanî pepîn sîrîrî —ta'pîiya. —Eseurîma sîrîrî yairon pî'. ²⁶ Mîrîrî ye'nen ta'pî Pauloya rei pî': —Rei Agripa, uurî eseurîma e'painon arawîrî si'ma meruntî ke maasa pra tamî'nawîrî mîrîrî epu'tîya epu'tîuya ye'nen. Maasa pra mîrîrî eseurîma manni' Cristo e'mî'sa'ka pî' mîrîrî epu'tî tamî'nawîronkonya maasa pra teesenonse pra awe'ku'sa' ye'nen tîise aronne. ²⁷ Mîrîrî ye'nen tauya innape Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' ku'nen amîrî? Innape to' kupîya epu'tî pî' wai.

²⁸ Mîkîrî maimu yuuku'pî Rei Agripaya: —Mîrîrî warantî innape Jesus kupîya yu'se aako'mami mîrîrî mîito'pe?

²⁹ Moropai Pauloya ta'pî: —Paapa pî' esatîuya sîrîrî warantî tîiko'manse pra innape ikupîkonpa amîrî neken pepîn tîise tamî'nawîrî insanan eseurîma eta to'ya manni'kan ena yu'se wanî uurî warantî. Tîise uurî warantî taatarakkanse pra —ta'pî Pauloya.

³⁰ Mîrîrî tîpo Rei Agripa moropai ino'pî Berenice, moropai pata ko'mannî'nen Festo, moropai tamî'nawîronkon to' pokonpe tîwe'sanon e'mî'sa'ka'pî. ³¹ Inkamoro wîti'pî teeseurîmakon ye'ka pe. —Mîserî warayo'ya î' ku'sa' pra man tîisa'mantapa, yarakkamopa kai'ma —ta'pî to'ya.

³² Rei Agripa eseurîma'pî pata ko'mannî'nen Festo yarakkîrî Paulo yekare pî': —Irumaka e'painon tîise Reiyamî' esa' pe tîwe'sen César yarakkîrî eseurîmapai tîwanî taasai'ya man. Mîrîrî ye'nen yarimapai man îpia, Roma pona attîto'pe —ta'pî to'ya.

27

Roma Pona Paulo Wîti

¹ Mîrîrî ye'nen apo'yen eposa' tîuya'nîkon yai, Paulo moropai tiaronkon atarakkannîto' tawonkon rumaka'pî to'ya surarayamî' esa' pe tîwe'sen Júlio yenya' to' yaato'peiya kai'ma Roma cidaderî pona. Moropai anna ataponka'pî Cesaréia poi. Anna wîti'pî. Uurî wanî'pî Paulo pokonpe moropai tiaronkon atarakkannîto' tawonkon kore'ta. ² Mîrîrî yai Aristarco, Macedônia pata pon Tessalônica poinon wanî'pî anna kore'ta. Mîrîrî yai anna

asara'ti'pî apo'yen kure'nan Adramítio peya'pon ya', anna wítito'pe kai'ma Ásia peyakí poro.

³ Tiaron wei yai anna erepamí'pî Sidon peyakí pona. Mírírí yai mori pe Júlio wani'pî Paulo winíkí. Mírírí yai ta'píiia ipí': —Eepa'kapai awani' ya, epa'kakí. Ayonpayamí' anera'mapai awani' ya, atíkí to' pia —ta'píiia. Moropai eepa'ka'pî tonpayamí' pia í' rí to' nítírí yapisípa kai'ma. ⁴ Iní'ri tiaron wei yai, anna ataponka'pî Sidon peyakí poi. Anna wítí'pî pírau wono po tíwe'sen pata itese' Chipre múwini' pí'. Maasa pra kure'ne anna ponaya a'situn wani'pî. Mírírí ye'nen tí'nan winí anna wítí'pî. ⁵ Anna wítí'pî ito'sarí anna wítí'pî Cilícia pata pona teerepanse pra. Moropai Panfília pata pona teerepanse pra. Tíise anna erepamí'pî Mirra peyakí pona. Mirra wani'pî Lícia po. ⁶ Moro surarayamí' esa' Júlioya tiaron apo'yen Alexandria peyakípon eposa' wani'pî tuutísen Roma pona. Mírírí ye'nen uurí moropai Paulo moropai tiaronkoi atarakkanníto' tawonkon yenpa'ka'pí to'ya anna asara'tito'pe mírírí apo'yen Roma pona tuutísen ya'. ⁷ Mírírí típo anna ataponka'pî Mirra peyakí poi. Tíinín pí' anna wítí'pí maasa pra kure'ne sipa sipa wani' ye'nen. Tu'ke wei kaisarí anna wítí'pí. Moropai anna erepamí'pí aminke pra Cnido peyakí pia. To'sarí anna wítí' pra wani'pí maasa pra kure'ne a'situn wani' ye'nen. Anna wítí'pí pírau wono itese' Creta, mírírí rí pikírí Samona woi. ⁸ Mírírí warantí anna wítí'pí tíinín pí' kure'ne a'situn wani' ye'nen. Moropai anna erepan tu'ka'pí pata'se' ya' itese' Bons Portos peyakí pona. Mírírí peyakí wani'pí aminke pu'kuru pra tíwe'sen Laséia pata pí'.

⁹ Tíko'man pe tu'ke wei kaisarí anna wítí' ko'manní'pí ye'nen, kure'ne a'situn e'to' weiyu erepamí'pí. Maasa pra Judeuyamí' festarí weiyu esuwa'kasa' wani'pí. Mírírí ye'nen nari' pe awani'pí. Anna wítí' eseríke pra. ¹⁰ Mírírí ye'nen Pauloya ta'pí warayo'kon apo'yen esanon pí': —Tarípai wítín e'pai pra man maasa pra wítínníkon ya, eseuronkan moropai apo'yen ya' tíwe'sen yen pe. Moropai uurí'nikon naarí e'tí'kan —ta'píiia. ¹¹⁻¹² Tíise míkírí apo'yen esa' wani'pí ití'pai. Moropai apo'yen yaanen nírí wani'pí ití'pai. Ta'pí to'ya: —Tari si'ma kono'pítí iwa'ka eseríke pra man maasa pra kure'ne a'situn wani'. Mírírí ye'nen wítínníkon, Fenice peyakí pona. Moro Creta po e'ní ya, kure'ne a'situn ton pra awani' mírírí pata po —ta'pí to'ya. Mírírí ye'nen innape apo'yen yaanen maimu kupí'pí Júlioya moropai apo'yen esa'ya. To' maimu wani'pí Paulo maimu yentai.

Kure'nan A'situn Erepamí

¹³ A'situn iipí'pí kamai' winí'pai a'tu'míra, mararí awani'pí. Mírírí ye'nen í' ta'pí tíuya'níkon yawírí apo'yen esanon moropai yaanenanya teesenu-menka'píkon yawírí wítín ta'pí to'ya. Mírírí ye'nen apo'yen yapítaní'to'pe yenunsa' tuna kata ferro kure'nan amú'ne mírírí ku'na'pí annaya apo'yen pona. Moropai anna ese'ma'tí'pí. Anna wítí'pí aminke pra Creta wono a'mun winí rí pikírí anna wítí'pí. ¹⁴ Tíise mírírí yai kure'nan a'situn iipí'pí ka'ne' pe manní' meruntí winí'painon, Creta wono winí'pai aaipí'pí. Míríríya apo'yen tukka'pí ka'ne' pe meruntí ke. To'sarí yarí yu'se yaanenann tíise to' taruma'tí'píiia yapítaní'pí to'ya yentai. ¹⁵ Ira'típítí'pí a'situnya. Mírírí ye'nen tíwe' a'situnya yaato'pe irumaka'pí to'ya. ¹⁶ Iwono si'míríkkí kamai' winí tíwe'sen itese' Clauda yuwa'ka'pí annaya. ¹⁷ Tíise moro tíwe'taruma'tí' kanau apo'yen ra' pikírí iwa'tísa'. Inkamoro apo'yen ya' teesenyaka'masanonya iku'na'pí apo'yen pona. Moropai mírírí típo apo'yen yewa'tí'pí to'ya

tamî'nawîrî tîwoima'tîi sa'man ke. Inkamoro wanî'pî eranne' pe maasa pra apo'yen wîti eserîke awanî'pî Líbia pata winîkîi kasapan pona. Mîrîrî ye'nen kamisa apo'yen ya' tîwe'sen, a'situn yapi'nen pe tîwe'sen satippe iwa'tîsa' yei pî', mîrîrî yeuka pî' to' esenumenka'pî. Moropai inu'tî'pî to'ya, mîrîrî apo'yen yaato'pe a'situnya kai'ma. ¹⁸ Kure'nan a'situn ko'mamî'pî mararî pra. Teeseuronakanon kai'ma to' esenumenka'pî. Mîrîrî yai apo'yen ya' teesenyaka'masanonya apo'yen ya' tîwe'sen mannekon papo pia'tî'pî tuna ka. Apo'yen eseuronka namai amî'mîra e'nîto'pe. ¹⁹ Erenma'sa' pe apo'yen ya' teesenyaka'masanonya apo'yen yawon itemannekon yewa'tîpî'to' kon mîrîrî soroka'pî nîrî tuna ka, amî'mîra awe'to'pe.

²⁰ Moropai anna ko'manpî'tî'pî. Tu'ke wei kaisarî annaya wei moropai kaiwano'yamî' era'ma eserîke pra awanî'pî ewaron pe awanî ye'nen, asakî'ne semana kaisarî. Mîrîrî tanne a'situn ko'mamî'pî mararî pra meruntî ke. Mîrîrî ye'nen anna esewankono'ma pia'tî'pî anna e'pîka'tî eserîke pra awanî ye'nen. ²¹ Mîrîrî ye'nen anna yekkari yonpa annaya pepîn tu'ke wei kaisarî. Mîrîrî ya Paulo e'mî'sa'ka'pî to' kore'ta. Ta'pîiya: —Uyonpayamî', î' kai'ma eseurîma ne'tîkini epu'tîya'nîkon e'pai awanî'pî. Creta po ko'mannîto'pe'nîkon sîrîrî warantî e'nî pepîn e'painon, yi'nîsa' pra awanî ya —ta'pîiya. ²² —Tîise esatîuya sîrîrî apî'nîkon. Eranne' pe pra e'tî. Maasa pra anî' sa'manta pepîn uurî'nîkon kore'ta. Apo'yen neken yen pe kupî sîrîrî —ta'pî Pauloya. ²³ —Sîrîrî tauya maasa pra Uyepotorîya sîrîrî ewarono' ya manni' uyepotorî unapurî Paapaya inserî yarimasa' uupia. ²⁴ Mîikîrîya taa pî' man upî': “Paulo, eranne' pe pra e'kî. Maasa pra amîrî wîti e'pai man reiyamî' esa' pe tîwe'sen César pia. Mîrîrî ye'nen Paapaya morî kupî pî' man amîrî pî'. Anî' sa'manta pepîn tamî'nawîronkon manni'kan apokonpe tuutîsanon”, ta'pîiya upî'. ²⁵ Mîrîrî ye'nen tauya uyonpayamî', meruntî ke eranne' pe pra e'tî. Maasa pra innape Paapa kupî pî' wai, î' ta'pî tîuya kupîiya epu'tîuya ye'nen. ²⁶ Tîise iwono pona a'situnya uyarîkon sîrîrî, miarî esu'na'tîn kasapan pona —ta'pîiya to' pî'.

Apo'yen Ata'morikka

²⁷ Asakî'ne semana kaisarî anna yarî'pî a'situnya pîrau po, itese' Mediterrâneo. Mîrîrî tîpo ewaron ya', anoinna yairî, apo'yen ya' teesenyaka'masanonya a'mun winîkîi anna wîti epu'sa' wanî'pî. ²⁸ Mîrîrî ye'nen kusan e'seusa yenumî'pî to'ya yaretî pî' amî'ne yewa'tîsa' to'ya wanî'pî imairono epu'tîkonpa kai'ma. Mîrîrî mairono wanî'pî 36 metros kaisarî. Tîise mararî tîko'mamîkon tîpo inî'rî iku'ne'tî'pî to'ya. Itîrî'pîiya 27 metros kaisarî. ²⁹ Inkamoro ena'pî eranne' pe apo'yen e'patî tî' pona nama tîuya'nîkon ye'nen. Mîrîrî ye'nen yapîtanî'to'kon ferro amî'ne'kon mîrîrî ma'pî to'ya apo'yen maikko winî emî'panto'pe kai'ma. Mîrîrî tîpo to' epîrema'pî ka'ne' pe pata erenmapî yu'se tîwanîkon ye'nen. ³⁰ Mîrîrî yai apo'yen ya' teesenyaka'masanon wanî'pî epepai apo'yen yapai. Maasa pra nari' pe awanî'pî. Mîrîrî ye'nen inkamoroya apo'yen po tîwe'sen kanau ma'pî tuna ka. Apo'yen yapîtanî'to' maa annaya sîrîrî ipottî winî kai'ma to' eseurîma'pî tîise seru'ye' to' wanî'pî epepai tîwanîkon ye'nen. ³¹ Mîrîrî yai ta'pî Pauloya surarayamî' esa' Júlio pî' moropai surarayamî' pî'. Ta'pîiya: —Inkamoro apo'yen ya' teesenyaka'masanon wîti'pî ya, î' kai'ma awe'pîka'tikon e'painon? —ta'pîiya. ³² Mîrîrî ye'nen surarayamî'ya mîrîrî kanau yewa'tîto' e'seusa ya'tî'pî moropai irumaka'pî to'ya tuna ka' to' epe namai.

³³ Mîrîrî ewarono' erenmapî pra tîise Paulo wani'pî tekkarikon yonpa tamî'nawîronkonya yu'se. Ta'pîiya: —Asakî'ne semana kaisari aako'mansa'kon a'situn tî'napamî nîmîkî pî' emi'ne awanîkon. ³⁴ Mîrîrî ye'nen ayekkarikon yonpaya'nîkon e'pai awanî —ta'pîiya. —Tarîpai mararon î' rî anena'tî, meruntî ke awanîkonpa, enen aako'mamîkonpa aasa'mantakon namai. Maasa pra anî' sa'manta pepin, î' e'kupi pepin amîrî'nîkon yarakkîrî —ta'pîiya. ³⁵ Mîrîrî pe rî Pauloya trigo puusa' yapisî'pî, Paapa pî' eepîrema'pî tamî'nawîronkon rawîrî si'ma, moropai mîrîrî trigo puusa' pîrikkapî'tî'pîiya, moropai enapî pia'tî'pîiya. ³⁶ Mîrîrî eta tîuya'nîkon pe taatausinpai to' ena'pî moropai tekkarikon yonpa'pî to'ya. ³⁷ Inkamoro pemonkonyamî' wani'pî apo'yen yawonkon wani'pî tamî'nawîrî to' tîise, 276 kaisari. ³⁸ Tamî'nawîronkonya tekkarikon yonpasa' tîpo, trigo yense'kon yenumî'pî to'ya tuna ka amîi'mîra apo'yen enato'pe kai'ma.

To' Erepamî A'mun Pona Tîisa'mantai Pra

³⁹ Pata erenma'sa' pe, apo'yen ya' teesenyaka'masanonya pata epu'tî pra awanî'pî. Tîise inkamoroya tuna esei'meto'ya era'ma'pî, kasapan pe tîwe'sen. Mîrîrî ye'nen to' esenumenka'pî miari ya' apo'yen yaapai awanî sîrîrî, miari aako'manto'pe ta'pî to'ya. ⁴⁰ Mîrîrî ye'nen inkamoroya apo'yen yapîtanî'to'pe to' nîma'pî ferrokon amîi'ne'kon mîrîrî yewakon ya'tî'pî. Moropai mîrîrî tîpo to' nairekon yeuka'pî to'ya. Mîrîrî ke to' e'kura'pî. Mîrîrî tîpo kamisa e'mai'non ipottî winon pîmî'sa'ka'pî to'ya a'situn yapi'to'peiya, mîrîrî a'mun winîkî apo'yen wîtîto'pe kai'ma. ⁴¹ Tîise a'situnya yari'pî. Moropai apo'yen erepamî'pî kasapan pona e'mai'non ipottî, mîrîrî eesu'na'tî'pî. Mîrîrî ye'nen imaikko winî kure'ne sipa sipaya ipa'tîpî'tî'pî. Mîrîrî ye'nen ya'morikka'pîiya. Tîise maasa to' erepamî pra tîise apo'yen esu'na'tîsa' wani'pî kasapan pona. Mîrîrî ye'nen miari awe'nîmî'pî.

⁴² Moropai inkamoro apo'yen ya' surarayamî' esenumenka'pî. Inkamoro anî'kan arakkansa'kon apo'yen ya' tînarikon tî'ka tîuya'nîkon pî'. To' tî'kapai awanî sîrîrî. Maasa pra a'mun pona teerepansa'kon ya to' epe namai ta'pî to'ya. ⁴³ Tîise inkamoro maimu yuuku'pî to' esa'ya. Júlioya ta'pî to' pî'. Maasa pra Paulo wîi to'ya yu'se pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya: —Mannî'kan tîpînanukon epu'nenan inkamoro enato'pe e'pai awanî mîrîrî to' pînato'pe kasapan pona —ta'pîiya. ⁴⁴ Moropai —Mannî'kan tîpînanukon epu'nenan pepin inkamoro e'pîika'tî e'pai awanî mîrîrî yei pona to' enuku moropai apo'yen pia'pî pona tiaronkon enuku. Mîrîrî warantî to' wîtî e'painon a'mun yekaya —ta'pî Júlioya. Mîrîrî warantî to' e'pîika'tî yu'se awanî'pî mîito'pe. Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî anna e'pîika'tî'pî tamî'nawîronkon a'mun pona anî' e'pa'tî pra awanî'pî moropai anî' sa'manta pra awanî'pî. Tamî'nawîrî anna e'pîika'tî'pî.

28

Malta Wono Po To' Wani

¹ Tamî'nawîrî anna e'pîika'tîsa' yai o'non pata anna wani ta'pî to'ya. Mîrîrî yai epu'tî'pî annaya mîrîrî iwono itese' Malta po anna wani. ² Mîrîrî yai miari tîiko'mansenonya anna koneka'pî morî pe. Mîrîrî yai kono' rena ko'mannîpî'pî mararî pra miari. Moropai komi' pe awanî'pî. Mîrîrî ye'nen kure'nann apo' tîruka'pî to'ya, arinîkon atapinato' ton. ³ Mîrîrî yai apo' keme ya'punu'pî yannuku'pî Pauloya, apo' keme ton. Mîrîrî apo' keme yannukuiya tanne, îkî

wani'pî moro. Mîikîrî ya'nannîpî pia'tî'pî apo'ya. Mîrîrî ye'nen îkîi kuranta'pî moropai Paulo ye'ka'pîiya itenya pî'. ⁴ Mîrîrî era'ma'pî miarî tûko'mansenonya. Îkîi e'weyeukasa' Paulo yenya pî' era'ma'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen inkamoroya ta'pî tîwarîrî'nîkon rî: —Anî' pe mîserî warayo' wani' pe awani? Pemonkon wîitîpon pe awani eserîke awani. Mîrîrî ye'nen mîikîrî sa'manta e'pai awani. Mîrîrî tînkupî'pî ye'mato'peiya. Mîikîrî sa'manta pîn tuna ka' taana'se, tîise aako'mamî pepîn kupî sîrîrî. Kai'ma to' esenumenka'pî. ⁵ Tenya pî' tîwe'sen îkîi ma'pî Pauloya apo' kore'ta. Tîise î' kupîiya pra awani'pî. Tîiwanmîra awani'pî ne'ne' epu'tîiya pra. ⁶ Inkamoroya itenya îkîi ne'ka'pî wo'ma'ta nîmîkî'pî, awoipî nîmîkî'pî to'ya. Tîise î' wani' pra awani'pî. Î' wani' pra epu'tî pî' aako'mamî era'ma tîuya'nîkon wenai, inkamoroya teserukon miakanma'pî. Ta'pî to'ya ipî': —Paapa pe awani' mîrîrî moriya —ta'pî to'ya.

⁷ Miarî awani'pî warayo' itese' Públio, patakon esa' pe tîwe'sen, mîrîrî iwono esa' pe tîwe'sen. Mîikîrîya anna yapîsî'pî tîpata ya morî pe. Moropai seurîwî'ne wei kaisarî anna ko'mamî'pî iîpia. ⁸ Mîikîrî Públio yun wani'pî miarî pri'ya pra tîwe'sen. Eekomî'ma'pî moropai nuwasu' pî' tîwe'sen. Mîikîrî pia Paulo ewomî'pî quarto ta moropai ipona tenya tîise eepîrema'pî. Mîikîrî esepî'tî'pî. ⁹ Mîrîrî tîpo pri'yawonkon pepîn mîrîrî iwono po tîwe'sanon iîpî'pî Paulo pia. Inkamoro esepî'tî'pî. ¹⁰ Miarî anna wani' yai inkamoroya tu'ke'î' rî tîrî'pî anna yekkari ton. Moropai anna asara'tî yai apo'yen ya tu'ke'î'tîrî'pî to'ya nîrî anna pia. Itu'se anna e'to' mîrîrî ara'tîsa' to'ya wani'pî tu'ke' apo'yen ya', anna wîtî pe, anna yekkari ton.

Roma Cidaderî Pona Paulo Erepamî

¹¹ Mîrîrî yai seurîwî'ne kapoi kaisarî anna ko'mansa' tîpo, mîrîrî iwono po anna asara'tî'pî apo'yen ya'. Alexandria cidaderî poinon itese' wani'pî ipî' e'menuka'pî pe paapayamî' monoi'pankon kai'ma. Mîrîrî apo'yen wani'pî moro iwono po si'ma kono'pîtî yuwa'ka'tîpon pe. Mîrîrî pata pai anna wîtî'pî. ¹² Moropai anna erepamî'pî Siracusa cidaderî pona. Miarî anna ko'mamî'pî seurîwî'ne wei kaisarî. ¹³ Miarî pai anna wîtî'pî moropai anna erepamî'pî Régio cidaderî pona. Erenma'sa' pe anna wîtî tanne a'situn erepamî'pî anna ye'ma'pî pî' winîpai tui'sen meruntî ke. Mîrîrî ye'nen asakî'ne wei tîise anna erepamî'pî Potéoli cidaderî pona. Mîrîrî pîkîrî apo'yen ya' anna wîtî'pî. ¹⁴ Miarî cidade po innape Jesus ku'nenan eporî'pî annaya. Inkamoroya anna eta'pî tîipia'nîkon tiwin semana kaisarî anna ko'manto'pe kai'ma. ¹⁵ Mîrîrî tîpo anna ese'ma'tî'pî Roma pona. Mîrîrî yai innape Jesus ku'nenan Roma ponkonya anna yekare etasa' tîuya'nîkon yai inkamoro wîtîsa' wani'pî anna ponaya cidade itese' Pra'ca de Ápio pona. Moropai tiaronkon wîtîsa' wani'pî tiaron cidade pona itese' Três Vendas pona. Inkamoro era'ma tîuya yai Paapa pî' —Morî pe man —ta'pî Pauloya. Mîrîrî tîpo kure'ne aatausinpa'pî. ¹⁶ Roma pona teerepansa'kon yai tîwarîrî Paulo ko'manto'pe irumaka'pî to'ya tiwin surara itesa' ton yarakkîrî.

Atarakkansa' Pe Pauloya Itekare Ekaremekî

¹⁷ Seurîwî'ne wei teerepansa'kon tîpo, Pauloya Romaponkon epere'to' yewî' esanon Judeuyamî' yanno me'po'pî tîipia to' iî'to'pe. Inkamoro erepansa' yai to' pî' ta'pîiya: —Uyonpayamî', î' ku'sau'ya pra wai uyonpakon Judeuyamî' winîkîi. Uyeserukon pe utamokon nîtîrî'pî to' napîsî'pî pî' uuko'mansa' sîrîrî, tîrumakai pra. Mîi'wîni tîise Judeuyamî'ya uyapîsî'pî Jerusalém po. Inkamoroya urumaka'pî Romanoyamî' pia. ¹⁸ Inkamoroya

uyekaranmapo'pî moropai uurî anrumakapai to' wani'pî. Maasa pra î' ri unkupî'pî ton pra wani' ye'nen, î' kupikonpa uyarakkîrî. ¹⁹ Tîise urumaka Judeuyamî'ya yu'se pra awani'pî. Mîrîrî ye'nen to' esatî'pîuya to' pî' rei esa' pe tîwe'sen César pia, uyeseru pî' eseurîmapai wani' ye'nen. Uyeseru pî' neken eseurîmato'pe. Uyonpayamî' î' kupîtîponkon uwinîkî, inkamoro yeseru pî' eseurîma pepîn. ²⁰ Mîrîrî anekareme'pai wani' ye'nen amîrî'nîkon pî' esatî'pîuya aaipikonpa. Sîrîrî warantî eseurîmapai wani' ye'nen amîrî'nîkon pokonpe tîise uurî wani' sîrîrî tarî yewa'tîsa' pe sa'man ferro ke, maasa pra manni' Judeuyamî'ya inîmîkî ko'mannîpî manni', mîkîrî pî' eseurîma wenai uyewa'tîsa' to'ya sîrîrî.

²¹ Mîrîrî ye'nen inkamoroya ta'pî: —Kaareta yapi'sa' annaya pra man, apî' teeseurîmasen Judeuyamî' piapai'nîkon. Uyonpakon miarî painon ii'sa' pra man ayekare ekareme'se anna pî'. Î' kai'ma apî' eeseurîmaton imakui'pî pe awani'pî ekaremekîton ii'sa' pra man —ta'pî to'ya. ²² Tîise î' kai'ma ayekare pî' eeseurîma anetapai anna man. Maasa pra eta'pî annaya man tamî'nawîronkon patakon kaisarî imakui'pî pe inkamoro innape Jesus ku'nenan to' kore'ta amîrî e'to'kon winîkî to' eseurîma.

²³ Mîrîrî ye'nen teesepoto'kon weiyu ton mo'ka'pî to'ya Paulo eseurîma etakonpa kai'ma. Mîrîrî weiyu eseposa' yai inkamoro arinîkon wî'tî'pî Paulo pia. Inkamoro ko'mami'pî penane pata pai ewaron erepami pikîrî. Paapa maimu ekaremekî'pîiya î' kai'ma tamî'nawîronkon esa' pe Paapa iipî ekaremekî'pîiya to' pî'. Moisés nuri'tî kaaretarîya taasa' yawîrî moropai Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' kaaretarîya taasa' yawîrî ekaremekî'pîiya. Maasa pra innape Jesus Paapa narima'pî kupî to'ya yu'se tîwani' ye'nen. ²⁴ Mîrîrî yai tiaronkonya innape ikupî'pî. Tîise tiaronkonya innape ikupî pra awani'pî. ²⁵ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon wî'tî'pî iipia pai tîwarîrî'nîkon teesiyu'pî'se. Tîise to' wî'tî rawîrî Pauloya ta'pî to' pî': —Yairon pî' pena Morî Yekaton Wannî eseurîma'pî. Paapa maimu ekareme'nen Profeta Isaiás nuri'tî winîpai amîrî'nîkon tamokon pî' eeseurîma'pî. Ta'pî Paapaya Isaiás pî': “Atîkî moropai ka'kî insanan pemonkonyamî' pî'.

²⁶ ‘Amîrî'nîkonya etapî'tî ko'mannîpî tîise epu'tîya'nîkon pepîn sîrîrî tîpose. Amîrî'nîkonya era'mapî'tî tu'ke ite'ka tîise î' kai'ma innape awani' era'maya'nîkon pepîn' makai to' pî'” ta'pîiya.

²⁷ “Maasa pra insamoro pemonkonyamî' yewan wani' sa'man pe pu'kuru.

Anetapai pra to' wani'.

Mîrîrî ye'nen inkamoroya tîpanakon yettapuru eta tîuya'nîkon namai.

Tenukon yenpi'nu'sa' to'ya anera'mapai pra tîwanîkon ye'nen.

Mîrîrî ye'nen epu'tî to'ya pepîn.

Mîrîrî warantî pra to' wani' ya, tenukon ke era'ma to'ya e'painon

moropai eta tîuya'nîkonya tîpanakon ke epu'tî to'ya e'painon.

Teesenumenkato' ke to' esenumenka ya epu'tî to'ya e'painon.

Inkamoro enna'po e'painon uupia uyapurî.

Mîrîrî warantî awanî ya,

inkamoro pîika'tîuya e'painon",

ta'pî Paapaya Isaías pî' —ta'pî Pauloya.

Is 6.9,10

²⁸—Mîrîrî ye'nen epu'tîya'nîkon e'pai awanî î' kai'ma Paapaya Judeuyamî' pepîn pîika'tîto' ton yarimasa'. Inkamoroya sîrîrî itekare eta kupî sîrîrî —ta'pî Pauloya to' pî'. [²⁹ Mîrîrî taa Pauloya etatîpo'nîkon Judeuyamî' wîtî'pî iîpiapai teekore'mai, tîwarîrî'nîkon teesiyu'pî'se.]

³⁰ Asakî'ne kono' kaisarî Paulo ko'mamî'pî kapoi kaisarî te'masen wîtî ta. Mîrîrî ye'ma'pî'tî'pîiya. Mîrîrî yai tamî'nawîronkon tîpia tuutîsanon pokonpe awe'pî'tî'pî. ³¹ Mîîkîrîya î' kai'ma to' yenupapî'tî'pî tamî'nawîronkon esa' pe Paapa ena to' pî' ekareme'pî'tî'pîya to' pî'. Moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo yekare pî' eeseurîmapî'tî'pî meruntî ke tîpia teerepansenon kaisarî. Anî'ya imanepa pra ekareme'pî'tî'pîiya.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ ROMA PONKON PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya. Mîikîrî Paulo wani'pî Jesus naiponti'pî pe. Imenuka'pîya moropai yarima'pîya innape Jesus ku'nenan pia, manni'kan cidade itese' Roma ponkon. To' pia itîpai awani'pî moropai inî' panpî' tiaronkon pia itîpai awani'pî manni'kan inkamoro mîwîni'nokon. Mîrîrî ye'nen sîrîrî kaareta menuka'pîya, î' kai'ma Jesus yekare wani' epu'to'pe to'ya. Aronne ekaremekî'pîya Jesusya yenupato' pî' moropai ipatîkarî ko'mannîto' eporî umeruntîrikon wenai pra, tîise epe'mîra Paapaya itîrî morî pe tîwe'to' wenai. Innape ikupî ya, Jesus piawon pe ena moropai ipatîkarî enen ko'mannîto' ton itîrîiya.

Tiaron pî' eeseurîma nîrî. Tamî'nawîronkon pemonkonyami' wani' imakui'pî ku'nenan pe, imakui'pî pe tîwe'to' wenai. Mîrîrî ye'nen e'taruma'tînto' eporî Paapa winîpai. Mîikîrî Jesusya neken morî pe e'nîto'pe emapu'tî Paapa pia. Moropai ekaremekî'pîya î' kai'ma Morî Yekaton Wannîya upîika'tikon inî'rî imakui'pî kupî namai. Ekaremekî'pîya î' kai'ma Judeuyami' moropai Judeuyami' pepîn nîrî anpîika'tîpai Paapa wani'.

Moropai aataretî'ka pe ekaremekî'pîya î' kai'ma innape Jesus ku'nenan ko'manto'pe morî pe, teesiyu'pî'se pra, moropai innape Jesus ku'nenan pepîn yarakkîrî inkamoro ko'manto'pe morî pe.

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka aapia'nîkon. Uurî wani' Jesus Cristo poitîrî pe. Moropai Paapa nîmenka'pî pe wani', moropai inaiponti'pî pe. Jesus Cristo yekare ekareme'nen pe e'to'pe kai'ma umenka'pîya. ² Pena pata pai sîrîrî e'pîika'tînto' yekare ekaremekî'pî Paapaya, mannankan penaronkon tîmaimu ekareme'nenan winîpai. Eeseurîma'pî î' kupî tîuya pî'. Moropai mîrîrî e'menukasa' sîrîrî Paapa maimu yaponse' po. ³ Mîrîrî eeseurîma'pî wani'pî teeseurîmasen pe Paapa munmu pî', manni' Uyepotorîkon Jesus Cristo pî'. Eesenpo'pî warayo' pe manni' Davi nurî'tî parî'pî pe awani'pî. ⁴ Moropai kure'ne tîmeruntîrî ke Paapaya ekaremekî'pî, tînmu pe pu'kuru Jesus wani' kai'ma. Mîrîrî ikupî'pîya Morî Yekaton Wannî wenai, isa'manta'san kore'tapai Jesus e'mî'sa'ka yai. Mîikîrî wani' Uyepotorîkon pe Jesus Cristo. ⁵ Mîikîrî wenai morî pe Paapa wani'pî uyarakkîrî. Mîrîrî ye'nen uyaiponti'pîya, Cristo poitîrî pe esenyaka'mato'pe, anî' tîmenkai pra tamî'nawîronkon Judeuyami' pepîn pî' imaimu ekareme'to'peuya, mîikîrî Cristo ton pe. Moropai innape iku'to'pe tiaronkonya innape ikupî tîuya'nîkon wenai Paapa maimu yawîrî to' e'to'pe. ⁶ Inkamoro kore'ta amîrî'nîkon wani' sîrîrî Roma cidaderî ponkon. Moropai ayannosa'kon Paapaya wenai, Jesus Cristo pemonkono pe awanîkon.

⁷ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon amîrî'nîkon, Paapa nîsa'namakon moropai inanno'san tîpemonkono pe pu'kuru awanîkonpa, amîrî'nîkon pia imenukauya sîrîrî.

Paapa, uyunkonya moropai Uyepotorîkon Jesus Cristoya aapia'nîkon morî epe'mîn tîrî yu'se wai. Moropai tîwanmîn tîrî to'ya yu'se wai.

Pauloya Paapa Yapurîto' Roma Ponkon Wenai

⁸ E'mai' pe Uyepotorî Paapa yapurîuya Jesus Cristo nîkupî'pî wenai. Maasa pra tamî'nawîrî pata ponkonya innape iku'to'ya'nîkon yekare etasa' man.

9 Maasa pra Paapaya epu'ti apona'nikon epîrema tîwîrî. Manni' Paapa unapuri tamî'nawîrî uyewan ke Jesus Cristo, inmu yekare ekaremekî ye'ka pe yapurîuya. 10 Esatiuya Paapa pî' î' kai'ma amîrî'nikon era'mapî'se uuti yu'se tîwanî ya, uuti weiyu ton tûto'peiya. 11 Maasa pra uurî esenumenkato' wanî kure'ne amîrî'nikon anera'mapai. Akore'ta'nikon wanî ya, amîrî'nikon anenupapai wai, mîrîrî ayenupatou'ya'nikon wenai, inî' panpî' meruti ke eenakonpa. 12 Maasa tauya sîrîrî amîrî'nikon pî' tamî'nawîrî uurî'nikon tûse, uurî moropai amîrî'nikon wanî ipîika'tîsa' pe mîrîrî yai. Innape uurîya iku'to' wenai amîrî'nikon e'pîika'tî moropai innape iku'to'ya'nikon wenai uurî e'pîika'tî.

13 Uyonpayamî', epu'tiya'nikon yu'se wai, tu'ke ite'ka esenumenka amîrî'nikon pia itîpai, tûse tîwîrî umanenpanen ton esenpo. Mîrîrî wenai uuti pra wanî. Itîpai wanî'pî amîrî'nikon yenupato'pe. Moropai akore'tawonkonya iku'to'pe innape, î' kai'ma manni'kan tiaronkon Judeuyamî' pepînya ikupî'pî warantî. 14 Maasa pra sîrîrî wanî unkupî tonpe tamî'nawîronkon yarakkîrî manni'kan eranne'kon pî' moropai eranmînon pî'. Moropai epu'nenan pî' moropai epu'nenan pepîn pî' itekare ekareme'to'peuya. 15 Mîrîrî ye'nen uurî wanî sîrîrî e'pîika'tînto' yekare anekareme'pai amîrî'nikon Roma ponkon pî' nîrî.

Jesus Cristo Yekare Wenai

Innape Iku'nenan Pîika'tî Paapaya

16 Maasa pra uurî eppepî eserîke pra wai Jesus Cristo yekare ekaremekîuya pî'. Maasa pra innape mîrîrî yekare kupî anî'ya ya, tîmeruntîri ke Paapaya ipîika'tî imakui'pî inkupî'pî winîpai. Anna Judeuyamî', e'mai' pe itekare etatîponkon pîika'tî Paapaya moropai amîrî'nikon Judeuyamî' pepîn pîika'tîiya nîrî mîrîrî yekare etaya'nikon wenai. 17 Maasa pra mîrîrî e'pîika'tînto' yekareya î' kai'ma morî pe pemonkon kupî Paapaya ekaremekî. Penaronkon yapîsî'pîiya innape tîkupî to'ya wenai. Moropai sîrîrîpe pemonkonyamî' yapîsî'ya nîrî innape tîkupî to'ya wenai. Mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Paapa pia morî pe tîwe'sen ko'mamî e'pai man innape Paapa kupî tîuya'nikon wenai, Hc 2.4
taasai'ya man.

Pemonkonyamî' Ko'mamî

Si'kore'ta Imakui'pî Kupî Pî'

18 Moropai epu'tî'nikon man î' kai'ma Paapa ekore'ma tamî'nawîrî imakui'pî pemonkonyamî' nikupî'pî winîkîi. Moropai mîkîrî Paapa, ka' ponya to' taruma'tî kure'ne mîrîrî wenai. Paapa nama to'ya pepîn tiwin kin. Moropai mîrîrî imakui'pî tesarukon wenai tiaronkon taruma'tî to'ya yairon epu'tî to'ya namai. 19 Pemonkonyamî'ya Paapa epu'tî e'pai awanî'pî. Maasa pra aronne awanî mîkîrî epu'to'pe to'ya. Tamî'nawîron sîrîrî pata pon koneka'pî Paapaya, mîrîrî tera'mai pemonkonyamî'ya tepu'to'pe kai'ma. 20 Mîrîrî koneka'pîiya pata pai, Paapa yeseru esera'ma aronne. Merunti ke pu'kuru awanî, Paapa pe pu'kuru awanî esepu'to'pe. Anî'ya era'ma pepîn tûse inkoneka'pî winîpai epu'tî e'pai awanî. Mîrîrî ye'nen anî' e'wapu'tî eserîke pra awanî, —Paapa epu'nen pepîn uurî —kai'ma. 21 Teuren Paapa epu'tî ye'ka pe yapurî to'ya pra awanî, tapurî yu'se tûse. Taa to'ya pra awanî

Paapa pi': —Mori pe pu'kuru man, Paapa —taa to'ya pepin. Tiise inkamoro esenumenkato' wani se' tapairi, pakko pe to' wani teesenumenkato'kon ya'. Miriri ye'nen yairon pi' to' esenumenka eserike pra awani. ²² Epu'nen pe tiwanikon kai'ma taa to'ya, tiise pakko pe to' wani. ²³ Miriri ye'nen manni' Paapa, tiisa'mantases pepin, yapuri e'pai tiise mia' ke ikonekasa' yapuri to'ya, moropai waranti ikonekasa'. Moropai toron tawainusen waranti ikonekasa', moropai siriri pata po taasa'senon o'ma'kon waranti ikonekasa', moropai manni'kan non poro tiro'takon poro taasa'senon warainokon yapuri to'ya. Miriri waranti inkamoro yapuri to'ya pakko pe tiwanikon ye'nen.

²⁴ Miriri ye'nen Paapaya inkamoro pemonkonyami' rumaka'pi tiwi itu'se tiwe'to'kon nura kupi pi' to' ko'manto'pe. Moropai inkamoroya kure'nan eppe'nito' kupi tipunkon ri ke. ²⁵ Inkamoroya yairi Paapa yapurito' ku'sa' tiwi seru' pe, Paapa nikoneka'pi yapurikonpa. Tiise manni' ikonekatipon yapuri to'ya pepin, manni' tapuri yu'se tiwe'sen tiwiri. Innape man.

²⁶ Miriri ye'ka imakui'pi kupi pemonkonyami'ya wenai Paapaya inkamoro rumaka'pi, marari pra nura eppe'nito' kupi pi' to' ko'manto'pe itu'se tiwe'to'kon pikiri. Miririya wiri'sanyami'ya nura kupi'pi, tiwarainokon wiri'sanyami' yarakkiri to' wani'pi, warayo'kon yarakkiri pra. ²⁷ Moropai warayo'konya wiri'sanyami' yarakkiri tiwe'to'kon rumaka'pi, tiwarainokon warayo'kon yarakkiri kure'nan eppe'nito' kupikonpa. Miriri ye'nen tinkupi'pikon imakui'pi wenai tiwe'taruma'tito'kon yapisi to'ya.

²⁸ I' kai'ma yairon Paapa anepu'pai pra tiwe'sa'kon wenai, tiwi Paapaya to' rumaka'pi, yairon pepin pi' to' esenumenka se' tapairi, manni' iku'painon pepin nura kupikonpa. ²⁹ Inkamoro yewan ya' tu'ke awani si'kore'ta imakui'pi. Miriri kupi pi' to' ko'mami. I' itesa' pe tiaron e'to' yu'se to' wani. Moropai tiaron pi' imakui'pi pe to' esenumenka. Moropai tiaron pi' to' kinmuwa, moropai tiaron wi' to'ya. Moropai tiaronkon yarakkiri eseyaton pi' to' wani. Moropai seru'ye' pe to' wani. Moropai tonpakon wani to' yewanma pe. Moropai imakui'pi pe tonpakon winiki to' eseurima ko'mannipi. ³⁰ Moropai —Imakui'pi miikiri —taa to'ya tiaronkon winiki. Moropai Paapa wani to' yewanma pe. Moropai tiaronkon mu'tunpa to'ya. Moropai mi' pe to' atapuri tiaronkon yentai e'pai tiwanikon pi'. Moropai tu'ke imakui'pi kupi tiuya'nikon yeseru ton yuwa to'ya. Moropai tunkon nama to'ya pepin. ³¹ I' yairi, i' yairi pra epu'ti to'ya pepin. Moropai i' ta'pi tiuya'nikon yawiri timaimukon kupi to'ya pepin. Moropai to' wani i' kai'ma tiaronkon sa'nama eserike pra. ³² Inkamoroya i' kai'ma Paapaya ta'pi epu'ti miriri. Paapaya ta'pi: —Ani' ko'mami ya, miriri imakui'pi kupi pi' miikiri sa'manta pe man —ta'piya. Tiise miriri epu'ti'ma ikupi pi' to' ko'mami tirumakai pra. Moropai itentainon panpi' kupi to'ya. Maasa pra tiaronkon imakui'pi ku'nenan pi' taa to'ya: —Miriri kupiya'nikon manni' man mori pe, i' wani' pra man —taa to'ya tiaronkon pi'.

2

Paapaya Pemonkonyami' Yako'menka Pe Man

¹ Miriri ye'nen amiri niri taruma'ti Paapaya e'pai man, anukupi'pi wenai. Amiri manni' tiaronkon yako'menka pi' tiwe'sen. Taaya eserike pra nai tiaronkon yako'menkanen pe si'ma: —Uuri unukupi'pi ton pra wai —taaya eserike pra nai. Miriri taaya tiaronkon winiki, aawariri anukupi'pi ton pra

awe'kupî'pî kai'ma awanî tanne, tîise inkamoro nîkupî'pî warantî iku'sa'ya. Mîrîrî ye'nen aawarîrî rî eesewanmîrî mîrîrî. —Inkamoro taruma'tî Paapaya e'pai man —taaya'nîkon tanne, amîrî nîrî taruma'tîpai awanî. ² Tîise î' pensa Paapaya mîrîrî ye'ka imakui'pî ku'nenan yako'menka ya, epu'tî man yairon pe pu'kuru awanî. ³ Tîise amîrî uyonpa, mîrîrî imakui'pî kupîya ye'ka pe, tiaronkon yako'menkaya. Inkamoro taruma'tî Paapaya tanne, —Utaruma'tîya pepîn —kai'ma eesenumenka. Tîise —Kaane —tauya, Paapaya ataruma'tî nîrî. ⁴ Morî pe Paapa e'to' kupî pî' nan tîwî? Morî pe awanî wenai utaruma'tîya pepîn, kai'ma eesenumenka? Inna, morî mîikîrî, ka'ne' pe anî' taruma'tî yu'se e'koi pepîn. Moropai mîrîrî wenai anî' esenumenka yu'se awanî imakui'pî tînkupî'pî winîpai.

⁵ Tîise amîrî yewan wanî sa'me, moropai yuukuya pra aako'mamî. Mîrîrî wenai inî' panpî' awe'taruma'tî kupî pe nai, î' pensa Paapa ekore'ma imakui'pî kupîtîponkon yarakkîrî weiyu yai. Moropai mîrîrî yai pemonkonyamî' taruma'tîya yairî. ⁶ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

—Mîikîriya itîrî pe man, î' kai'ma anî' nîkupî'pî wenairî inyakanmaia. *Sl 62.12; Pv 24.12*

⁷ Tiaronkon morî itu'se Paapa e'to' kupî pî' tîiko'mansenon pia itîriya, ipatîkarî enen to' ko'manto' ton, mîrîrî taataretî'kasen pepîn. Moropai morî tapurîto'kon yuwa pî' tîiko'mansenon pia itîriya. ⁸ Tîise manni'kan tîwarîrî'nîkon, itu'se tîwe'to'kon pî' neken tîiko'mansenon taruma'tîya. Yairon yewanmîrî tîuya'nîkon wenai, imakui'pî kupî pî' to' ko'mamî. Inkamoro pî' Paapa ekore'ma to' nîkupî'pî wenai. Mîrîrî ye'nen to' taruma'tîya pe man. ⁹ Paapaya e'taruma'tînto' tîrî pe man mararî pra tamî'nawîronkon manni'kan imakui'pî ku'nenan ton pe, Judeuyamî' ton pe moropai Judeuyamî' pepîn ton pe nîrî. ¹⁰ Tîise Paapaya manni'kan morî ku'nenan pia morî tîrî. Inkamoro yapurîiya, moropai tîwanmîn tîriya to' pia. Tamî'nawîronkon morî ku'nenan Judeuyamî' pia moropai Judeuyamî' pepîn pia nîrî itîriya. Mîrîrî warantî Paapaya ikupî. ¹¹ Maasa pra yairî Paapa wanî tamî'nawîronkon yarakkîrî, anî' tîmenkai pra.

¹² Manni'kan Judeuyamî' pepînya Paapa maimu Moisés nuri'tîya yenu-panto' epu'tî pra awanî. Tîise imakui'pî to' nîkupî'pî wenai inkamoro taruma'tî Paapaya, tîmaimu epu'tî to'ya pra tîise. Moropai Judeuyamî' Paapa maimu Moisés nuri'tîya yenu-panto' epu'nenan teuren. Mîiwîni tîise yawîrî to' ko'mamî pepîn, imakui'pî kupî to'ya. Mîrîrî wenai inkamoro taruma'tî Paapaya, tîmaimu yawîrî pra to' wanî ye'nen. ¹³ Maasa pra Paapa pia inkamoro ye'ka, eta pe neken etanenan wanî pepîn morî pe. Tîise manni'kan, tîmaimu yawîrî iku'nenan, inkamoro pî' taa Paapaya: —Morîkon amîrî'nîkon. ¹⁴ Judeuyamî' pepînya Moisés nuri'tîya yenu-panto' Paapa maimu epu'tî pepîn. Tîise î' pensa teesenumenkakon yawîrî Paapa maimu kupî to'ya ya, epu'tî ye'ka pe pra inkamoroya teesenumenkato'kon yawîrî morî kupî teuren Moisés nuri'tîya yenu-panto' Paapa maimu epu'tî'ma pra. ¹⁵ Morî tînkupîkon wenairî eesepu'tî to' yewan ya' awanî Paapa yeseru to' nîkupî ton. Maasa pra tewankon ya' to' esenumenkato'ya ekaremekî î' wanî yairon pe. Tiaron pensa epu'tî to'ya yairî pra tîwanîkon, moropai tiaron pensa yairî tîwanîkon epu'tî to'ya, to' esenumenkato' ya'. ¹⁶ Maasa awanî pe man sîrîrî warantî. Jesus Cristoya pemonkonyamî' yako'menka kupî sîrîrî Paapa maimu pe. Mîrîrî weiyu yai tamî'nawîron pemonkonyamî' esenumenkato'

ani' nepu'ti pepin yenpo pe man. Miriri ekaremekâ manni' itekare unekaremekiya.

Ani' Wanî Judeu Pe Pu'kuru

17 Amiri'nikon kanan? Judeuyami' pe amiri'nikon wani. Taaya'nikon: — Moisés nuri'tiya yenupanto' epu'nenan anna. Moropai mi pe aatapurikon Paapa epu'nen pe, ipemonkono pe awanikon ye'nen. 18 Itu'se Paapa e'to' epu'nen pe aatapurikon. Moropai Moisés nuri'tiya yenupanto' pi' esenupa'pi pe aatapurikon. Miriri ye'nen yairon epu'nen pe awanikon. 19 Taaya'nikon: —Seru' pepin anna wani manni'kan epu'nenan pepin yenupanenan pe — taaya'nikon, manni'kan enkaru'nankon pinunpanenan waranti. Moropai —Anna wani manni'kan ewaron ya' tiwe'sanon weiyu pe tiwe'sanon waranti —taaya'nikon. 20 Moropai taaya'nikon: —Anna wani manni'kan pakkokon epu'nenan pepin pika'tinenan pe, moropai to' yenupanenan pe, epu'nen pe to' enato'pe —taaya'nikon. Inna, seru' pepin epu'ti pi' naatii tamî'nawiri Moisés nuri'tiya yenupanto' winipai tamî'nawiri i' yairi tiwe'sen. 21 Amiri'nikon atapuri tiaronkon yenupanen pe awanikon pi'. Tiise i' wani' awani ye'nen aawariri eesenupakon pepin? Taaya'nikon tiaronkon pi' ama'ye' pe tiwe'se pra. Miriri taa tipo, i' ton pe ama'ye' pe awanikon? 22 Moropai taaya'nikon tiaronkon pi' se' tapairi tiaron no'pi yarakkiri tiwe'se pra. Miriri taa tipo, i' ton pe tiaron no'pi yarakkiri awanikon? Moropai mia' ke ikonekasa' to' napuri yewanmirinenan amiri'nikon. Tiise i' ton pe inkamoro ye'ka yapurito' to'ya yemanne yama'runpaya'nikon miririkon to' pata'se' yapai? 23 Amiri'nikon atapuri tanne, mi pe Paapa maimu epu'tiya'nikon pi'. Tiise amiri'nikon wani Paapa yeppe'ni'nenan pe marari pra, maasa pra imaimu yawiri pra awanikon wenai. 24 Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Imakui'pi amiri'nikon Judeuyami' nikupi'pi wenai Judeuyami' pepin eseurima
imakui'pi pe Paapa winiki
Is 52.5; Ez 36.22
taasai'ya man.

25 Paapa pemonkonoyami' amiri'nikon Judeuyami', amerekon pi'pi ya'tito'ya'nikon wani ye'nen. Miriri wani mori pe seru' pepin, yairi Moisés nuri'tiya yenupanto' yawiri ikupi'ya'nikon ya. Tiise yawiri pra awanikon ya, manni' timere pi'pi ya'titipon pepin waranti awanikon, ya'tito'ya'nikon wani se' tapairi miito'pe. 26 Mannankan Judeuyami' pepin wani, timerekon pi'pi ya'titiponkon pe pra si'ma, tiise Moisés nuri'tiya yenupanto' yawiri ikupi' to'ya ya, moriya Paapaya inkamoro era'ma tipemonkonoyami' pe, manni'kan timere pi'pi ya'titiponkon waranti. 27 Moropai Judeuyami' pepinya Paapa maimu yawiri iku'sa' wenai, amiri'nikon wani imakui'pi pe eeseputi. Maasa pra inkamoro wani pepin imere pi'pi ya'tisa'kon pe, moropai Moisés nuri'tiya yenupanto' epu'titiponkon pe pra. Miwini tiise imaimu yawiri to' e'sa'. Tiise amiri'nikon imere pi'pi ya'tisa'kon pe si'ma, moropai awe'menukasa' epu'nen pe si'ma, yawiri pra awe'sa'kon. Miriri ye'nen imakui'pi pe awanikon eeseputi.

28 Miriri ye'nen ani' wani Judeu pe pu'kuru seru' pepin imere pi'pi ya'tisa' pe yairi? Mannankan Judeuyami' timerekon pi'pi ya'tinenan? Kaane. Miriri neken ku'nenan wani pepin Judeu pe pu'kuru. 29 Tiise yaironkon Judeuyami' wani mannankan teesera'masen ton tipi'pikon ya'tinenan pe pra, tiise itu'na to' yewan ya' etinyaka'ma'pi pe to' yeseru wani, inkamoro wani Judeu pe

pu'kuru. Maasa pra Morî Yekaton Wannî esenyaka'masa' to' yewan mi-
 akanma pi'. Mannî Moisés nurî'tiya yenupanto'ya ikupi eserike pra awanî.
 Mîrîrî ye'nen inkamoro ye'ka pemonkonyamî' wanî Paapa napurikon pe,
 pemonkonyamî' napurikon pe pra.

3

¹ Judeuyamî' pi' tarîpai, o'non ye'ka pe esenumenkan pi' naati? Judeuyamî'
 pepin yentai pra to' wanî kai'ma esenumenkan pi' naati? Yai pra tîmerekon
 pi'pi ya tîsa'kon pe to' wanî tanne, î' pe pra rî awanî kai'ma esenumenkakon?
² Kaane, Paapaya ta' yeseru ton tîrî'pî mararî pra tiaronkon Judeuyamî' pepin
 yentai. Maasa pra pena e'mai' pe Paapaya tîmaimu tîrî'pî Judeuyamî' pia,
 mîrîrî esa' pe to' e'to'pe.

³ Tîise tiaronkon Judeuyamî' wanî pin mîrîrî yawîrî, innape ikupi to'ya pra
 awanî'pî. Yawîrî pra to' wanî ye'nen, î' taasa' tîuya yawîrî Paapaya ikupi
 pepin ka'ri? ⁴ Kaane, ikupi'ya. „Pemonkonyamî' piika'ti'ya taasa' tîuya yawîrî,„
 Seru'ye' pe Paapa wanî pepin tiwin kin. Tîwîrî Paapa ko'mamî e'pai awanî
 yairon pe pu'kuru, teuren tamî'nawîronkon wanî tanne seru'ye' pe. A'ki,
 Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man, tîpî' teeseurîmasen pe:
 Paapa, amîrî wanî yairon pe pu'kuru teeseurîmasen pe.
 Teuren taa to'ya tanne apî', yairon pepin amîrî, taa to'ya ya,
 tîise yairon pe pu'kuru awanî eeseputî, Sl 51.4
 taasai'ya man.

⁵ Imakui'pî unku'pî'pikon wenai, utarumatîiya'nîkon pra awanî ya, morî pe
 Paapa e'to' eesera'ma. Mîrîrî ye'nen —Utaruma'ti'ya e'pai pra awanî maasa
 pra imakui'pî unku'pî'pî wenai morî pe Paapa e'to' era'ma pemonkonyamî'ya
 —taa to'ya. ⁶ Tîise kaane, mîrîrî warantî awanî pepin. Yairon pe awanî ya,
 o'non ye'ka pe kin pemonkonyamî' yako'menkaiya e'painon? ⁷ Tîise anî'ya
 taa ya, seru' uurî e'to'ya, ini' panpi' morî pe Paapa e'to' moropai yairî awe'to'
 yenpo, aronne panpi' morî pe eesera'mato'pe. Mîrîrî ye'nen î' ton pe Paapaya
 uurî taruma'tî imakui'pî unku'pî'pî wenai? ⁸ Tiaronkon eseurîma anna pi'.
 Tiaron pe anna yenupa Pauloya. Taa to'ya see warantî: —Moriya imakui'pî
 ku'pai'nîkon man, mîrîrî kupî wenai morî ii'to'pe Paapa winîpai —taa to'ya.
 Tîise î' pe pra rî taa to'ya. Epu'tî to'ya pepin. Mîrîrî ye'nen inkamoro, mîrîrî
 warantî eeseurîma'san e'taruma'tî pe man, maasa pra itu'se to' e'sa' wenai.

Pemonkon Yairon Ton Pra Man Tiwin Kin

⁹ Mîrîrî ye'nen morî pe panpi' uurî'nîkon Judeuyamî' era'ma Paapaya,
 manni'kan Judeuyamî' pepin yentai kai'ma esenumenkakon? Kaane,
 maasa pra aasîrî ta'pîuya wai, imakui'pî pe tamî'nawîronkon wanî, Judeuyamî'
 moropai Judeuyamî' pepin. ¹⁰ Î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':
 Tiwin kin anî' yairon pemonkon ton pra man.

¹¹ Tiwin kin anî' yairon epu'nen ton pra man.

Tiwin kin anî' ton pra man Paapa yarakkîrî tîlko'mamî yuwanen.

¹² Tamî'nawîronkon wanî aminke tîwe'sanon pe Paapa pi'.

Mîrîrî wenai tamî'nawîronkon wanî î' pe pra rî.

Anî' morî kupî yuwanen ton pra man tiwin kin. Sl 14.1-3; Sl 53.1-3; Ec 7.20

¹³ Inkamoro maimu wanî

isa'manta'pî pemonkon esa'ri'pî katasa' warantî.

Ikî pe awanî. Seru'ye' pe to' maimu wanî imakui'pî pe.

Moropai mîrîrî tîmaimukon ke

pemonkon wîi to'ya teeseurîmakon ke.

Mîrîrî to' eseurîmato' wanî

manni' îkiya ye'kansa' ya sa'mantan,

manni' kaisarî seru'ye' pe yenku'tinto' to'ya wanî.

Sl 5.9; 140.3

¹⁴ Mîrîrî to' mata yapai,

mararî pra imakui'pî pe to' eseurîmato' epa'ka.

Tonpakon mûi'ma to'ya tîmaimukon ke.

Sl 10.7

¹⁵ Inkamoroya ka'ne' pe tiaronkon taruma'ti

iwî tîuya'nîkon pîkîrî.

¹⁶ O'non poro to' taasarî'pîkon

tiaronkon taruma'ti to'ya.

¹⁷ Tiwin kin inkamoroya

morî pe e'nî tîwanmîra epu'ti pepîn.

Is 59.7,8

¹⁸ Moropai anî' esenumenka pepîn tiwin kin

Paapa nama tîuya'nîkon pî',

taasa' Paapa maimuya man.

Sl 36.1

¹⁹ A'ki, epu'ti'nîkon man uuri'nîkon Judeuyamî' pia î' kai'ma tamî'nawîron panamanto' tîrî'pî Paapaya Moisés nuri'ti wenai. Itîrî'pîiya —Inna, morî uuri —taa namai. Tîise, —Paapa pia imakui'pî uuri —taato'pe, maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wanî imakui'pî pe. ²⁰ Mîrîrî ye'nen anî' wanî pepîn morî pe Paapa rawîrî, Moisés nuri'tiya yenupananto' yawîrî tîwanî wenai. Tîise mîrîrîya imakui'pî pe e'nîto' epu'ti emapu'ti.

Innape Iku'to' Wenai Yairî Enan Paapa Pia

²¹ Tîise yairon pe pemonkon e'to'pe Paapaya neken ikupî, Moisés nuri'tiya

yenupananto' yawîrî e'nî wenai pra. Paapaya ikupî ekaremekî'pî penaronkon

Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'tiya. Tarîpai eese'pu'ti sîrîrî

î' kai'ma Paapaya ikupî. ²² Paapaya pemonkon era'ma morî pe innape

Jesus Cristo ku'toi'ya wenai. Mîrîrî kupîiya tamî'nawîronkonya innape ikupî

wenai, anî' menkaiya pepîn. Tamî'nawîronkon se' kaisarî to' kupîiya. ²³ Maasa

pra Paapa pia tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya imakui'pî ku'sa'. Mo-

ropai imakui'pî tesarukon wenai morî pe itu'se Paapa e'to' eposa' to'ya pra

awanî'pî. ²⁴ Tîise morî pe tîwe'to' wenai Paapaya to' pîika'ti tînmu Jesus Cristo

wenai, î' ye'ma anî'ya wenai pra. Jesus Cristo sa'manta'pî pemonkonyamî'

ye'mapa. Mîrîrî wenai imakui'pî to' nîkupî'pî mo'ka'pîiya. Mîrîrî ye'nen —

Yairon pe awanîkon —taa Paapaya to' pî'. ²⁵ Tînmu tîrî'pîiya aasa'mantato'pe.

Tîmîni kamo'pî Cristoya imakui'pî to' e'to' mo'kato'pe. Innape ikupî to'ya

wenai Paapaya to' era'ma yairon pe. Mîrîrî wenai yairon pe tîwanî ekare-

mekî'pîiya. Maasa pra penaronkon Cristo esenpo rawîrî esî'san nîkupî'pî

imakui'pî wenai to' taruma'tisai'ya pra man. Inîmîki'pîiya tînmu iipî'pî pîkîrî.

²⁶ Tîise tarîpai î' kai'ma yairon pe tîwe'to' ekaremekîiya Jesus Cristo nîkupî'pî

wenai, mîrîrî yairon pe tîwe'to' wenai innape Jesus Cristo ku'nenan kupîiya

yairî to' e'to'pe.

²⁷ Mîrîrî yairî Paapaya ku'nîsa' wenai atapurîn e'painon? Kaane, tiwin kin

atapurîn pepîn. Î' wani' awanî ye'nen? Î' yu'se Paapa wani yairî e'nîto'pe?

Morî unkupîkon wenai, iipia ko'mannî ka'rî? Kaane, mîrîrî wenai pra, tîise

innape Jesus Cristo ku'to' uuri'nîkonya wenai, morî pe e'nî Paapa yarakkîrî.

²⁸ Mîrîrî warantî era'ma'nîkon î' kai'ma pemonkon kupî Paapaya morî pe

innape Cristo kupîiya wenai, Moisés nuri'tiya panamanto' yawîrî awe'to'

wenai pra. ²⁹ Anî' kin mîikîrî Paapa? Manni'kan Judeuyamî' neken Yepotorî ka'ri? Moropai manni'kan Judeuyamî' pepîn Yepotorî nîrî ka'ri? Inna, seru' pepîn. Paapa mîikîrî tamî'nawîronkon Yepotorî pe tiwe'sen. ³⁰ Mîrîrî ye'nen Paapa wanî tiwin. Morî pe Judeuyamî' era'maiya moropai morî pe Judeuyamî' pepîn era'maiya nîrî, tîise innape Cristo kupî to'ya wenai. ³¹ Tarîpai î' taa pe nai, Moisés nuri'tiya yenupanto' pi'? —Tîwî nasi. Inî' anetapai pra wai, maasa pra innape Jesus ku'nen uuri tarîpai —taa e'pai nai? Kaane, mîrîrî warantî taa e'pai pra man. Maasa pra innape Jesus ku'nen pe enansa' ye'nen, yawîrî ko'mannî emapu'tiia.

4

Morî Pe Abraão Era'ma'pî Paapaya

Innape Tîku'toi'ya Wenai

¹ Î' taa e'painon penaron Abraão anna Judeuyamî' tamo nuri'ti pi'? Î' kai'ma morî pe eena'pî Paapa yarakkîrî? ² Abraão era'ma'pî Paapaya morî pe, morî inkupî'pî wenai pra. Inkupî'pî wenai morî pe iku'sa' Paapaya ya, aatapuri'pî e'painon teuren tîise mîrîrî wenai pra. ³ Tîise Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Abraãoya innape Paapa kupî'pî. Mîrîrî innape tîku'toi'ya wenai morî pe era'ma'pî Paapaya. *Gn 15.6*

⁴ A'kî, anî' esenyaka'ma'pî ya, tepe'pî yapisiya e'pai awanî. Mîrîrî itepe'pî wanî ese ye'ka pe rî, epe'mîra tîtîsen warantî pra, eesenyaka'ma'pî yepe'pî pe awanî. ⁵ Î' kupî pi' teeseka'nunkai pra tîise, anî'ya innape Paapa kupî ya, innape tîku'toi'ya wenai Paapaya era'ma morî pe, imakui'pî ku'sai'ya tanne teuren tîise Paapaya morî pe mîikîrî kupî. ⁶ Mîrîrî warantî ekaremekî'pî Davi nuri'tiya. Eeseurîma'pî manni'kan yairî Paapa nîkupî'san yekare pi'. Imakui'pî to' nîkupî'pî wenai to' taruma'tiia pra awanî'pî. See warantî taasai'ya man:

⁷ Taatausinpai manni'kan
imakui'pî to' nîkupî'pî
ku'sa' Paapaya tîwanmîra.
Moropai tîronasai'ya'nîkon pî'
to' atausinpa.

⁸ Taatausinpai inkamoro wanî,
maasa pra Paapaya to' nîkupî'pî imakui'pî wenai,
to' taruma'ti pepîn. *Sl 32.1,2*
taasai'ya man.

⁹ Sîrîrî atausinpanto' pi' Davi nuri'ti eseurîmato' wanî manni'kan Judeuyamî' neken ton pe? Kaane, mîrîrî wanî manni'kan Judeuyamî' pepîn ton pe nîrî. Maasa pra ta'pî Paapa maimu e'menukasa'ya tauya ne'tikini: —Abraãoya Paapa kupî'pî innape moropai mîrîrî pîkînsa',

—morî pe Abraão kupî'pî Paapaya. *Gn 15.6*

—taasai'ya man. ¹⁰ Î' wani' awanî ye'nen Abraão era'ma'pî Paapaya yairî? Pena Abraãoya tîmere pi'pî ya'tîsa' ye'nen, ka'ri? Kaane, mîrîrî ku'sai'ya rawîrî aasîrî Paapaya taasa' Abraão pi': —Morî pe awanî. ¹¹ Moropai morî pe Paapaya Abraão ku'sa' tîpo, tîmere pi'pî pottî ya'ti'pî Abraãoya. Mîrîrî inkupî'pî wanî'pî ekareme'nen pe. Î' kai'ma innape ikupîiya wenai, yairî Paapaya

ikupî'pî ekareme'nen pe, maasa tímere pi'pî pottí ya'tísai'ya pra tîise. Mírîrí warantí Abraão waní tamí'nawíronkon manni'kan innape Paapa ku'nenan yunkon pe, teuren tímerekon pi'pî ya'títíponkon pepín. Inkamoro ku'sa' Paapaya morí pe innape tíku'to' to'ya wenai, Abraão ku'sa' tûuya warantí. ¹² Moropai awaní manni'kan tímerekon pi'pî pottí ya'títíponkon yunkon pe nírí. Tîise mírîrí ya'tísa' to'ya wenai neken pra, tîise í' kai'ma Abraão yeseru kupí to'ya wenai to' yunkon pe awaní, innape Paapa ku'to' to'ya wenai. Pena tímere pi'pî pottí ya'tí Abraõoya rawírí innape Paapa kupí'pî warantí to' waní.

Í Kupí Tûuya Ta'pí Tûuya Kupí Paapaya

Abraão Nuri'tí Yarakkírí

¹³ Paapaya ta'pí Abraão nuri'tí pí' pena: —Sírîrí pata tírûuya pe wai apata pe moropai apayanyamí' rí'san pata pe nírí. Mírîrí ta'pí Paapaya Abraão pí' Moisés nuri'tíya yenupanto' yawírí awaní wenai pra. Tîise morí iku'sa' tûuya wenai Paapaya ta'pí, innape tímaimu kupíiya ye'nen. ¹⁴ Tîise Moisés nuri'tíya yenupanto' yawírí tíwe'sanon pia neken, —Sírîrí pata esa' pe awaní pe man —taasai'ya pra man. Maasa pra mírîrí warantí taasai'ya ya, innape iku'to' to'ya waní e'painon í' pe pra rí. Moropai í' taato' Paapaya waní e'painon í' pe pra. ¹⁵ Maasa pra aní'ya yapísí pepín Paapa winípai, mírîrí Moisés nuri'tíya yenupanto' yawírí pra awaní ye'nen. Tîise uurí'níkon taruma'tí Paapaya pe man. Tîise mírîrí Moisés nuri'tíya yenupanto' ton pra awaní ya, aní'ya epu'tí pepín e'painon í' kai'ma imakui'pí pe tíwaní. Tîise moro man. Utaruma'tíkon Paapaya pe man.

¹⁶ Tîise innape ikupí wenairí neken Paapaya itírí uupia'níkon. Mírîrí píkinsa' eesepu'tí í' kai'ma kai'ma epe'míra Paapaya itírí uupia'níkon. —Ítíríuya —ta'pí Paapaya tamí'nawíronkon Abraão payanní'san pia. Mírîrí kupíiya pepín manni'kan neken Judeuyamí' Moisésya yenupanto' esanon pia, tîise manni'kan innape Paapa iku'nenan Abraõoya innape ikupí'pí warantí tíwe'sanon pia nírí itírí'píiya. Maasa pra Abraão waní tamí'nawíronkon uurí'níkon innape iku'nenan yunkon pe. ¹⁷ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

—Abraão, akupíuya pe wai tu'kankon pemonkonyamí' tamokon pe *Gn 17.5* —ta'píiya. Abraão nuri'tí waní uyunkon pe, mírîrí warantí í' ta'pí tûuya yawírí ikupí'pí Paapaya, manni' Paapa, innape Abraão níkupí'pí, manni' Paapa isa'manta'san pími'sa'kanen, moropai manni' í' teesera'masen pepín esera'ma emapu'tínen.

¹⁸ Abraõoya innape ikupí tûuya wenai í' kupíiya nímíkí'pí. Teuren í' pensa ikupíiya epu'tí ye'ka pe pra tîise inímíkí'píiya. Mírîrí wenai tu'kankon pemonkonyamí' tamokon pe eena'pí. Í' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya ta'pí see warantí:

—Apayanyamí' waní pe man tu'ke

Gn 15.5

—ta'píiya. ¹⁹ Mírîrí yai Abraão kono po waní'pí eseuwarapo kono' 100 kaisarí. Tîise mírîrí warantí sí'ma eesenumenkato' e'pítí'pí í' kai'ma a'yeke'ton pe teenasa' pí', moropai í' kai'ma eesenumenká'pí tino'pí Sara pí', tînre ton yenpoiya pra awaní ye'nen. Tîise innape iku'toi'ya waní'pí tíwírí, íiwanmíra eena pra. ²⁰ Mírîrí ye'nen Abraõoya innape iku'to' tûuya kupí pra awaní'pí tíiwanmíra. Moropai —Innape naka Paapaya ikupí pe nai —taiya pra awaní'pí. Tîise innape iku'toi'ya waní'pí iní' panpí' meruntí ke. Moropai mûkíríya Paapa yapurí'pí. —Morí pe Paapa man —taapítí'píiya. ²¹ Maasa pra

meruntí ke Paapa waní epu'tí'píi. Moropai tamí'nawírí í' kupí ta'pí tíuya yawírí ikupí Paapaya epu'tí'píi. Mírírí ye'nen inímíkí'píi. ²² Mírírí ye'nen innape ikupí Abraõoya wenai —Morí pe mîkírí kupí'pí Paapaya —taato' e'menukasa' man. ²³ Mîkírí ton pe neken awe'menukasa' pra awaní'pí tíise uurí'níkon ton pe nírí awe'menukasa' waní'pí. ²⁴ Maasa pra innape Paapa kupí'níkon wenai, manni' Paapa Uyepotoríkon Jesus Cristo pími'sa'ka'típon kupí innape. Uurí'níkon kupíi yaírí, innape Cristo kupí wenai. ²⁵ Maasa pra Jesus rumaka'pí Paapaya aasa'mantato'pe umakuyíkon unkupí'píkon wenai. Moropai mîkírí pími'sa'ka'pí Paapaya. Mírírí pikínsa' yaírí uurí'níkon kupí Paapaya.

5

Morí Pe E'ní Paapa Yarakkírí

¹ Tarípai Paapaya uurí'níkon ku'sa' yaírí innape tíku'to' uurí'níkon wenai. Teuren pena upí'níkon eekore'masa' waní'pí tíise Uyepotoríkon Jesus Cristo wenai, teekore'mai pra eena'pí moropai aminke pra tarakkírí e'níto'pe ukupí'píi'níkon. ² Moropai tarakkírí ko'manní emapu'tí'píi innape ikupí'níkon wenai. Mírírí ya morí yapísí pí' ko'manní iwinípai. Mírírí ye'nen atausinpansa' sírírí, tíwarantí e'níto'pe uurí'níkon kupí Paapaya ye'nen. Mírírí pí' ta'níkon: —Morí pe man, Paapa. ³ Moropai mírírí pí' neken pra tíise atausinpan nírí tarí e'taruma'tínto' pí'. Maasa pra epu'tí'níkon man e'taruma'tínto' waní yapítaní'pí emapu'tínen pe. ⁴ Mírírí yapítaní'sa' ye'nen, iní' panpí' morí pe e'ní, Paapa wakírí pe. Mírírí pikínsa' iní' panpí' inímíkí pí' e'níto'kon tírii. ⁵ Mírírí warantí inímíkí'níkon tanne, Paapaya uurí'níkon yenku'tí pepín tíwin kin. Maasa pra Paapaya uurí'níkon sa'nama'pí kure'ne. Morí Yekaton Wanní tírípíi uyewankon ya' aako'manto'pe. Mîkírí ko'mamí wenai, epu'tí í' kai'ma Paapaya usa'namakon kure'ne.

⁶ Maasa pra pena uyentái'níkon imakui'pí waní tanne, Cristo sa'manta'pí uurí'níkon ton pe. Manní' yai Paapa nimenka'pí yai, aasa'manta'pí imakui'san, Paapa namanenan pepín ton pe. ⁷ A'kí, sa'me pu'kuru awaní, manni' yairon ku'nen pata'se' aní' eturumaka tíisa'mantapa. Yai pra moro naka nai tiaron pemonkon pata'se' ya' aní' eturumaka tíisa'mantato'pe morí pe awaní wenai. ⁸ Tíise í' kai'ma Paapaya usa'namato'kon tíuya ekaremekí sírírí. Imakui'san pe uurí'níkon waní tíise, Cristo sa'manta'pí uurí'níkon píika'típa.

⁹ Pakí'nan po Cristo sa'manta'pí yai, tímíní kamo'píi. Mírírí wenai uurí'níkon níkupí'pí ye'masai'ya. Mírírí ye'nen morí pe uku'sai'ya'níkon Paapa yarakkírí. Kure'ne upíika'tíi'ya'níkon. Moropai epu'tí'níkon iní'rí Paapa ekore'ma pepín upí'níkon, utaruma'tíi'ya'níkon pepín, Cristo níkupí'pí wenai. ¹⁰ Teuren pena aminke e'ní'pí Paapa pí' teeyaton pe e'ní ye'nen. Tíise tíipia e'níto'pe uurí'níkon mana'poka'píi tinmu sa'manta'pí wenai. Tarípai uurí'níkon waní Paapa piawon pe pu'kuru. Mírírí warantí upíika'tí'píi'níkon tinmu sa'mantato' wenai, moropai tíwírí upíika'tíi'ya'níkon tíipia erepanní pikírí. Maasa pra enen tinmu ko'mamí ye'nen. ¹¹ Mírírí pí' neken pra atausinpan tíise Paapa pemonkono pe e'ní pí' nírí atausinpan, Uyepotoríkon Jesus Cristo níkupí'pí wenai. Maasa pra mîkíríi uurí'níkon kupí'pí Paapa waníyakon pe, iipiawon pe pu'kuru e'níto'pe.

Adão Yekare Moropai Cristo Yekare

¹² Pena e'mai'non warayo' Adão sa'manta'pî imakui'pî tinkupî'pî wenai. Mîrîrî pata pai imakui'pî ku'nenan pemonkonyamî' sa'manta tinkupî'pîkon wenai. Mîrîrî pikînsa' tîisa'mantassen pe tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wani. ¹³ Pena maasa Moisés pia tîmaimu rumaka Paapaya pra tîise, imakui'pî kupî'pî pemonkonyamî' ko'mamî'pî sîrîrî pata po. Tîise Paapaya taasa' pra man to' pî: —Moisés pia untîrî'pî umaimu yawîrî awe'sakon pra naatî —taasai'ya pra man, maasa itîisa' tîuya pra tîwanî ye'nen. ¹⁴ Mîiwîni tîise tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wani'pî tîisa'mantassen pe sîrîrî, Adão nurî'tî wani'pî pata pai Moisés nurî'tî wani'pî pikîrî, maasa pra imakui'pî kupî'pî to'ya. Paapa maimu yawîrî pra Adão wani'pî warantî pra inkamoro wani'pî tîise imakui'pî kupî'pî to'ya. Mîikîrî Adão nurî'tî wani'pî manni' aaipî kupî manni' ekareme'nen pe.

¹⁵ Tîise manni' epe'mîra Paapa nîrîrî uupia'nîkon, mîrîrî wani pepîn manni' Adão nurî'tî nîkupî'pî warantî. Maasa pra epu'tî'nîkon Adão nîkupî'pî wenai tu'kankon pemonkonyamî' wani'pî tîisa'mantassanon pe, Adão nurî'tî sa'mantasa' warantî tîwe'sanon pe. Tîise inî' panpî' epu'tî'nîkon morî pe Paapa e'to' wani mîrîrî warantî pra. Maasa pra tiwinan nîkupî'pî wenai, tu'kankon pemonkonyamî' pîika'tî'pî Paapaya. Morî panpî' tîrîiya epe'mîra, tiwinan warayo' wenai. Mîikîrî wani Jesus Cristo pe. ¹⁶ Moropai awani tiaron pe Paapa nîrîrî uupia'nîkon, mîikîrî tiwinan warayo', Adão nîkupî'pî imakui'pî warantî pra. Mîrîrî imakui'pî pikînsa' Paapaya uyenunto'kon wani'pî. Mîiwîni tîise Jesus nîkupî'pî wenai Paapaya ta'pî uurî'nîkon pî' —Morî pe awanîkon —ta'pîiya teuren kure'ne imakui'pî kupî tîpo. ¹⁷ Inna seru' pepîn mîikîrî tiwinan warayo' nîkupî'pî imakui'pî wenai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ena'pî tîsa'mantassanon pe. Tîise itentai innape awani tiaron warayo' manni' Jesus Cristo nîkupî'pî wenai ipatîkarî pemonkonyamî' ko'mamî'enen iipia. Tamî'nawîronkon mannankan morî pe Paapa nîkupî'sanya î' kai'ma tîiko'manto'kon eporî Jesus Cristo wenai amenan pe tîiko'manto'kon yarakkîrî, mîrîrî epe'mîra intîrî tenapisîkon wenai.

¹⁸ Mîrîrî ye'nen mîikîrî tiwinan nîkupî'pî imakui'pîya tamî'nawîronkon pemonkonyamî' sa'manta emapu'tî'pî. Tîise tiwinan nîkupî'pî yairon wenai to' e'pîika'tito'kon ton tîrî'pîiya inî'rî to' sa'manta namai. Moropai to' ko'manto' ton tîrî'pîiya to' pia. ¹⁹ A'kî, tiwinan warayo' Paapa maimu yawîron pepîn nîkupî'pî wenai, tamî'nawîronkon ena'pî imakui'san pe. Mîrîrî warantî nîrî tiwinan warayo' Paapa maimu yawîrî tîwe'sen nîkupî'pî wenai uurî'nîkon kupî Paapaya morî pe.

²⁰ Moisésya yenupanto' wani inî' panpî' imakui'pî pe e'nî epu'tî emapu'tinen pe, yawîrî e'nîsa' ye'nen. Tîise î' pensa imakui'pî pe e'nî epu'tî emapu'tisai'ya ya, î' kai'ma umakuyikon yentai Paapa wani epu'tî emapu'tîiya, epe'mîra upîika'tîiya'nîkon wenai. ²¹ Mîrîrî warantî isa'manta'san pe uurî'nîkon wani unku'pî'pîkon imakui'pî wenai. Mîrîrî warantî nîrî Paapaya morî pe uku'sa'kon wenai uurî'nîkon wani ipatîkarî enen tîiko'mansenen pe Uyepotorîkon Jesus Cristo nîkupî'pî wenai.

6

Î' Kai'ma Cristo Yarakkîrî Ko'mannîto'

¹ Mîrîrî ye'nen o'non ye'ka pe esenumenkan pî' naatî? Î' kupî'nîkon e'pai nai? Imakui'pî kupî'pî ka'rî ko'mannî, inî' panpî' morî pe Paapa e'to' enato'pe itentai? ² Kaane, mîrîrî ku'pai pra man. Maasa pra uurî'nîkon wani

isa'manta'pî warantî, imakui'pî ku'nen pe pra. Mîrîrî warantî e'nîpai'nîkon man imakui'pî kupî namai. ³ Î' kai'ma innape awanî epu'nen amîrî'nîkon, î' pensa uurî'nîkon esenpatakona yai tiwin enanî'pî Cristo yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen esenpatakonanto'ya ekaremekî î' kai'ma Cristo sa'mantasa' warantî uurî'nîkon sa'manta'pî nîrî yarakkîrî. ⁴ Mîrîrî warantî Cristo esu'na'tî'pî warantî uurî'nîkon esu'na'tî'pî nîrî yarakkîrî. Moropai Cristo pîmî'sa'ka'pî Paapaya isa'manta'san kore'tapai tîmeruntîrî ke. Mîrîrî warantî nîrî uurî'nîkon e'mî'sa'ka'pî, uurî'nîkon ko'manto'pe amenan pe uyeserukon e'to'pe.

⁵ Inna, seru' pepîn uurî'nîkon sa'manta'pî Cristo yarakkîrî, î' kai'ma Cristo sa'manta'pî manni' warantî. Moropai tîisa'manta tîpo, Cristo e'mî'sa'ka'pî warantî uurî'nîkon nîrî e'mî'sa'ka'pî yarakkîrî. ⁶ Mîrîrî ye'nen inî'rî manni' uyeserukon rî'pî penaro' uyewankon ya' tîwe'sen yawîrî pra uurî'nîkon enasa'. Pakî'nan po Cristo sa'manta'pî warantî sa'mantansa' ye'nen, inî'rî imakui'pî anku'pai pra enasa'. Mîrîrî warantî aataretî'ka'pî. Mîrîrî ye'nen uyentai'nîkon imakui'pî ena pepîn tiwin kin. ⁷ Maasa pra anî' sa'mantasa' ya Cristo yarakkîrî, mîkîrî wanî imakui'pî yentai. Itesa' pe imakui'pî wanî pepîn, yawîrî aako'mamî namai.

⁸ Isa'manta'san pe e'nî ye'nen Cristo yarakkîrî, yarakkîrî nîrî ko'mannî. Innape awanî. ⁹ Moropai epu'tî'nîkon man Cristo e'mî'sa'ka'pî sa'mantanto' winîpai. Mîrîrî ye'nen inî'rî aasa'manta pepîn, sa'mantanto' yentai eenasa' ye'nen. ¹⁰ Tîisa'manta yai, aasa'manta'pî tiwin ite'ka imakui'pî unkupî'pikon yaretî'kapa kai'ma tamî'nawîrî. Moropai aako'mamî tarîpai ipatîkarî Paapa wakîrî pe pu'kuru.

¹¹ Mîrîrî warantî nîrî amîrî'nîkon e'kupî isa'manta'pî warantî awanîkonpa imakui'pî kupîya'nîkon namai, tîise Paapa wakîrî pe awanîkonpa, maasa pra Jesus Cristo yarakkîrî aako'mamîkon ye'nen. ¹² Mîrîrî ye'nen ayentai'nîkon imakui'pî ena kî'tîitî. Ayaserukon rî'pî penaro' yawîrî ikupîya'nîkon kai'ma ke'tî. ¹³ Mîrîrî warantî imakui'pî pata'se ton tîriya'nîkon e'pai pra man, tîise eturumakatî neken Paapa pia, itu'se tîwe'to' ku'to'peiya amîrî'nîkon yarakkîrî, ipemonkono pe awanîkon ye'nen. Maasa pra amîrî'nîkon wanî'pî pena isa'manta'san pe, tarîpai amîrî'nîkon kupî'pîiya enen tîlko'mansenon pe. Mîrîrî ye'nen iipia eturumakatî tamî'nawîrî morî ku'nenan pe awanîkonpa. ¹⁴ Tarîpai inî'rî ayesa'kon pe imakui'pî ko'mamî pepîn, ayentai'nîkon eena pepîn. Maasa pra amîrî'nîkon ko'mamî pepîn Moisésya yenupanto' rî'pî kupî pî', tîise aako'mamîkon tarîpai morî pe Paapa e'to' ya'.

Paapa Poitîrî Pe E'nî

¹⁵ Tauya apî'nîkon. Moisésya yenupanto' yawîrî pra enansa' ye'nen, imakui'pî kupî'nîkon e'painon morî pe Paapa e'to' ya' enansa' ye'nen? Kaane, tiwin kin ikupî eserîke pra man. ¹⁶ Maasa pra epu'nenan amîrî'nîkon morî pe. Anî' eturumakasa' ya, tesa'kon yenya', mîkîrî ko'mamî ipoitîrî pe. Tîwîrî itesa'ya itu'se tîwe'to' yawîrî iku'to'peiya yaipontî ko'mannîpî. Mîrîrî warantî amîrî'nîkonya imenka e'pai awanî tarîpai. Imakui'pî kupî pî' aako'mamîkon ya, inyakano'pî wanî sa'mantanto'pe. Mîiwîni pra Paapa maimu yawîrî aako'mamîkon ya, amîrî'nîkon kupîya yairon pe pu'kuru aako'mamîkonpa. ¹⁷ Tîise taa annaya, morî pe pu'kuru Paapa man. Maasa pra amîrî'nîkon wanî'pî pena imakui'pî maimu yawîrî tîwe'sanon pe. Tarîpai amîrî'nîkon wanî Paapa maimu yawîrî tîwe'sanon pe tamî'nawîrî ayewankon ke. Maasa pra eesenupa'pikon ipî' mîrîrî yapisî'pîya'nîkon. ¹⁸ Amîrî'nîkon pîika'tî'pîiya

imakui'pî winîpai amo'kakonpa. Moropai amîrî'nîkon ena'pî Paapa poitîrî pe. Manni' yairon itu'se Paapa e'to' ku'nen pe eena'pîkon.

¹⁹ Eseurîma sîrîrî mîrîrî to' poitîrî pî', maasa pra mararî neken epu'nen pe awanîkon ye'nen. Akî, pena amîrî'nîkon wanî imakui'pî poitîrî pe. Eeturumakasa'kon wanî'pî tamî'nawîrî imakui'pî si'ta kupî pî' aako'mamîkonpa. Tarîpai tauya, eturumakati Paapa poitîrî pe, aako'manto'kon e'to'pe morî pe, Paapa yarakkîrî, imakui'pî ton pra. ²⁰ Pena imakui'pî kupî pî' awanîkon yai, tiwin kin î' pensa itu'se Paapa e'to' yawîrî iku'sa'ya'nîkon pra naatî. ²¹ Pena mîrîrî kupî pî' aako'mamîkon yai, î' morî yapisi'pîya'nîkon? Yapisi'ya'nîkon pra naatî, tîise eesewankono'manto'kon neken awanî'pî tîweppe'se. Maasa pra mîrîrî ku'sa' miakanno'pî wanî mîrîrî sa'mantanto'pe. ²² Tîise mîrîrî winîpai amîrî'nîkon epa'ka'pî imakui'pî yapai. Tarîpai amîrî'nîkon wanî Paapa pemonkono pe pu'kuru. Mîrîrî ye'nen morî eporîya'nîkon. Maasa pra aako'manto'kon yeseru wanî Paapa ton pe î' anku'pai eesepu'tîkon. Moropai mîrîrî miakanno'pî wanî epu'tîya'nîkon ipatîkarî ko'mannîto'pe. ²³ Maasa pra imakui'pî kupî pî' ko'mannîto' miakanno'pî wanî mîrîrî sa'mantanto'pe. Tîise uupia'nîkon Paapa nîrîrî epe'mîra, manni' Uyepotorîkon Jesus Cristo yarakkîrî ko'mannî wenai, mîrîrî miakanno'pî wanî mîrîrî ipatîkarî enen ko'mannîto'pe.

7

Wîri' Etinyoma'pî Yekare

¹ Tarîpai, î' kai'ma tauya sîrîrî? Amîrî'nîkon wanî penaronkon atamokon yenupanto' epu'nenan pe. Mîrîrî yawîrî e'nîpai awanî enen ko'mannî pikîrî. ² See warantî awanî. Wîri' tinyoma'pî ko'mamî e'pai awanî tînyo yarakkîrî neken, mîrîrî ayaserukon yawîrî. Î' pensa enen tînyo ko'mamî pikîrî yawîrî awanî e'pai awanî. Tîise tînyo sa'manta'pî tîpo, eeturumaka tiwinsari inî'rî yarakkîrî awanî pepîn. ³ Tîise mîrîrî warantî pra tînyo sa'mantasa' pra tîise, wîri' wanî ya tiaron warayo' yarakkîrî, imakui'pî kupî mîkîrîya mîrîrî. Tîise tînyo sa'manta'pî tîpo, tiaron warayo' yarakkîrî eetinyoma ya, mîrîrî wanî pepîn imakui'pî pe, maasa pra inyo sa'manta'pî ye'nen.

⁴ Mîrîrî warantî awanî amîrî'nîkon yarakkîrî, uyonpayamî'. Maasa pra pena Moisés nuri'tîya yenupanto' awanî'pîkon. Tîise Cristoya aku'sa'kon mîrîrî yentai maasa pra pena Cristo sa'manta'pî yai, amîrî'nîkon sa'manta'pî nîrî yarakkîrî kai'ma. Tarîpai amîrî'nîkon wanî Cristo pemonkono pe. Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon wanî imîrî pe, Cristo manni' Paapa nîmî'sa'ka'pî, mîkîrî yarakkîrî aako'manto'pe. Moropai aako'mamîkon morî pe ayaserukon Paapa ton pe. ⁵ Maasa pra pena ko'mannî'pî imakui'pî itu'se e'nîto' yawîrî ikupî pî', Moisés nuri'tîya yenupanto' epu'tîi'ma pra. Tîise mîrîrî epu'sa' yai, inî' panpî' imakui'pî anku'pai e'nîto' epu'tî'pî. Moropai mîrîrî kupî'pî wenai epu'tî'pî mîrîrî miakanno'pîya sa'mantanto'pe. ⁶ Tîise tarîpai uuri'nîkon wanî imo'kasa' pe mîrîrî Moisés nuri'tîya yenupanto' winîpai, maasa pra isa'manta'san pe e'nî'pî, mîrîrîya uuri'nîkon yaipontî pepîn inî'rî. Tîise mîrîrî winîpai emo'kannî'pî, Paapa wakîri pe e'nîto'pe. Pena Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî pra tîise, Morî Yekaton Wannîya upîika'tîkon amenan pe ko'manto'pe Paapa wakîri pe.

Moisés Nuri'tîya Yenupanto'ya

Imakui'pî Pe E'nîto' Yenpo

⁷ Moriya î' kai'ma eesenumenkakon Moisés nuri'tiya yenupanto' pi'. Mîrîri wanî kupîya'nîkon imakui'pi pe? Kaane, mîrîri wanî pepîn imakui'pi pe. Maasa pra mîrîri Moisés nuri'tiya yenupanto' wenai, imakui'pi pe uuri e'to' epu'ti'pîuya. Sîrîri mîrîri ton pra awe'sa' ya, î' kai'ma imakui'pi pe e'to' epu'ti'pîuya e'painon? Mîrîri wenai epu'ti'pîuya maasa pra ta'pîuya:

—Tiaronkon ayonpa yemanne yu'se pra e'kî *Êx 20.17; Dt 5.21*
—ta'pîuya upi'. ⁸ Tîise mîrîri etasau'ya pe, epu'ti'pîuya imakui'pi pe awanî, tiaron yemanne yu'se wanî ye'nen. Mîrîri warantî Moisés nuri'tiya yenu-panto'ya uyenumenka'pi. Tîise mîrîri Moisés nuri'tiya yenupanto' ton pra awe'sa' ya, î' kai'ma imakui'pi pe e'to' epu'ti'pîuya pepîn e'painon. ⁹ Pena uuko'mamî'pi Paapa wakîri pe kai'ma maasa Moisés nuri'tiya yenupanto' etauya pra awanî yai. Tîise etasau'ya tîpo, epu'ti'pîuya î' kai'ma imakui'pi pe uuri wanî. Maasa pra mîrîri yawîri pra wanî ye'nen. ¹⁰ Moropai Paapa piapai aminke wanî epu'ti'pîuya. Teuren Moisés nuri'tiya yenupanto' tîri'pi Paapaya, yawîri tîiko'mansen ko'manto'pe Paapa pia ipatîkarî, upîika'tîiya pra awanî'pi. Maasa pra mîrîri yawîri uuko'mamî eserike pra awanî ye'nen. Mîrîri we-nai îpiapai uuko'mamî ipatîkarî epu'ti'pîuya. ¹¹ Maasa pra imakui'pîya uyenuku'ti'pi Moisés nuri'tiya yenupanto' wenairî. Mîrîri yawîri wanî wenai ipatîkarî uuko'mamî kai'ma esenumenka tanne umo'ka'pîiya Paapa piapai, yawîri pra wanî ye'nen.

¹² A'kî, Moisés nuri'tiya yenupanto' wanî morî pe. Moropai yawîri ko'mankî ta'pîiya wanî yairî morî pe ko'mannîto'pe yawîri. ¹³ Mîrîri taasai'ya tanne, mîrîri morî pe tîwe'senya sa'mantanto' enepî'pi uupia? Kaane, tiwin kin mîrîriya sa'mantanto' ene'sa' pra man, tîise imakui'pi yu'se e'to'ya ene'sa'. Paapa nîtiri'pi unku'pi ton ku'sau'ya pra wanî wenai mararî pra imakui'pi pe uyera'ma Paapaya epu'ti'pîuya.

Morî Kupî Yu'se E'nî Tanne

Imakui'pi Kupî pi' Ko'mannîto'

¹⁴ Epu'ti'nîkon man unku'pikon ton Moisés nuri'tiya yenupanto' wanî'pi Morî Yekaton Wannî winîpai. Tîise uuri wanî pemonkon pe. Moropai eturumaka imakui'pi yu'se e'to' ku'to'peuya. Mîrîri ye'nen uyentai imakui'pi enasa', uyesa' pe eenasa'. ¹⁵ Mîrîri ye'nen î' kupîuya epu'ti'uya pra awanî. Maasa pra î' itu'se pra e'to' kupîuya uwakîri pe, itu'se e'to' kupîuya pra tîise. ¹⁶ Anku'pai e'to' pepîn kupîuya tauya ya, mîrîri wenai eesepu'ti, innape Paapa nîtiri'pi unku'pikon ton wanî yairî. ¹⁷ Maasa pra uyeseru yenpoiya ye'nen, uuriya mîrîri kupî pepîn tîise uyewan ya' tîwe'sen, imakui'pîya ikupîuya emapu'ti. ¹⁸ Maasa pra epu'ti'pi' wai, morî ton pra awanî uyewan ya', tîise uyewan ya' wanî uyeseru penaro'. Teuren morî anku'pai esenumenka tanne, tîise ikupîuya pepîn. ¹⁹ Anku'pai pra e'to', mîrîri neken kupîuya. Mîrîri ye'nen morî anku'pai esenumenkato' kupîuya pra awanî tîise, imakui'pi anku'pai pra esenumenkato' mîrîri neken kupîuya. Mîrîri warantî uyeseru wanî. ²⁰ Tîise anku'pai pra e'to' kupîuya ya, uuriya ikupî pepîn mîrîri. Tîise imakui'pi tîiko'mansen uyewan ya' wenai ikupîuya.

²¹ Mîrîri warantî î' esuwa'ka epu'ti'pi' wai uyarakkîri. Î' pensa morî kupî pi' esenumenka tanne, mîrîri kupîuya pra imakui'pi neken kupîuya.

²² Teuren î' kai'ma unku'pi ton pe Paapa eseurîma'pi wanî uwakîri pe pu'kuru.

²³ Tîise tiaron uyeseru era'mauya, mîrîri uya' tîiko'mansen. Morî anku'pai

wanî tanne ikupîuya pra awanî emapu'tînen. Manni' uya' tîwe'senya uyentai imakui'pî ena emapu'tî. ²⁴ Mîrîrî pîkînsa' kure'ne esewankono'masa' wanî, imakui'pî wanî ye'nen. Anî'ya see umo'ka e'painon imakui'pî kupî pî' uuko'manto' winîpai, manni' sa'mantanto' ya' uyaanen winîpai? ²⁵ Tîise epu'tî pî' wai, moro awanî tiwinan, Uyepotorîkon Jesus Cristo. Mîrîrî ye'nen tauya Paapa pî': —Morî pe man, maasa pra Jesus Cristo wenai upîika'tîsa'ya ye'nen —tauya.

Sîrîrî warantî uuko'manpîti. Esenenmenkato' ya' itu'se Paapa e'to' anku'pai e'pîti teuren, tîise moro awanî uuko'manto' ya', itu'se Paapa e'to' pepîn uyentainon.

8

Morî Yekaton Wannî Wanî Uyesa'kon Pe

¹ Tarîpai inî'rî î' ton pra man tiwin kin mannankan Jesus Cristo yarakkîri tîwe'sanon sa'mantato' ton. ² Maasa pra Morî Yekaton Wannî Paapa nîtirî'pîya to' mo'kasa' ye'nen sa'mantanto' yapai. Mîikîriya ko'mannîto' ton tîri'pî Jesus Cristo yarakkîri ko'mannî'nikon wenai. Mîrîrî ye'nen uurî'nikon mo'ka'pîiya imakui'pî yapai moropai sa'mantanto' yapai epu'tî'nikon. ³ Mîrîrî Moisés nuri'tiya yenupanto' nîmo'ka eserîkan pepîn a'tu'mîra e'nî wenai. Mîrîrî uyesserukon imakui'pî kupî pî' ko'mannî emapu'tînen mo'ka'pî Paapaya. Imo'ka'pîiya see warantî. Tiwinan tînmu yarima'pîiya sîrîrî non pon. Aaipî'pî pemonkon pe eesenpo'pî uurî'nikon warantî. Mîrîrî imakui'pî pe e'nîto' yaretî'kapa kai'ma aaipî'pî. ⁴ Paapaya mîrîrî kupî'pî Moisés yenupanî'pî yawîrî e'nîto'pe'nikon kai'ma. Tîise yawîrî ko'mansa' pra awanî. Tîise ko'mannî'nikon î' kai'ma Morî Yekaton Wannî Paapa nîtirî'pîya uyenupa'pikon yawîrî. Inî'rî ko'mannî pepîn uyesserukon itu'se e'nîto' yawîrî.

⁵ Maasa pra ko'mannî'nikon ya uyesserukon unkupikon ko'mannîpî pî' esenenmenkan pî'. Esenenmenkato' wanî mîrîrî pe rî. Tîise esenenmenkan ya î' kai'ma Morî Yekaton Wannî nîkupî pî' mîrîrî wanî itu'se awe'to' yawîrî. ⁶ Tîise î' kai'ma itu'se e'nîto' yawîrî esenenmenkan pî' ko'mannî'nikon ya, mîrîrî esenenmenka'nî'pî miakanmaiya sa'mantanto' ke. Tîise î' kai'ma Morî Yekaton Wannî esenenmenka warantî esenenmenkan ya, mîrîrî wanî ko'mannîto'pe moropai tîwanmîra e'nîto'pe. ⁷ Mîrîrî ye'nen itu'se tîwe'to'kon yawîrî teesenumenkasanon pemonkonyamî'ya Paapa yapurî pra awanî mîrîrî. Tîise Paapa yeyaton pe to' ko'mamî mîrîrî, maasa pra tesserukon yawîrî to' ko'mamî ye'nen, Paapa maimu yawîrî ikupî to'ya eserîke pra awanî ye'nen. ⁸ Mîrîrî ye'nen itu'se tîwe'to'kon yawîrî to' ko'mamî wenai Paapa wakîri pe to' wani pepîn tiwin kin.

⁹ Tîise amîrî'nikon ko'mamî pepîn mîrîrî warantî ayesserukon rî'pî kupî pî'. Tîise aako'mamîkon î' kai'ma itu'se Morî Yekaton Wannî e'to' yawîrî, innape ayewankon ya' Morî Yekaton Wannî Paapa nîtirî'pî ko'mamî ye'nen. Tîise anî' wanî ya, manni' Morî Yekaton Wannî Cristo nîtirî'pî ton pra itewan ya', ipemonkono pe awanî pepîn. ¹⁰ Tîise ayewankon ya' Morî Yekaton Wannî ko'mamî ye'nen teuren tîisa'mantasen pe awanîkon tanne, amakuyikon wenai, tîise Morî Yekaton Wannî Paapa nîtirî'pî wanî tîiko'mansen pe. Maasa pra amîrî'nikon ku'sa' tîuya ye'nen yairî Paapa piawon pe. ¹¹ Mîikîrî Morî Yekaton Wannî Paapa winîpainon ko'mamî ya ayewankon ya', Paapa, Jesus pîmî'sa'ka'tîpon sa'mantanto' winîpai, mîikîriya morî aako'manto'kon tîri nîri, manni' ayewankon ya' tîiko'mansen wenai ikupîiya.

12 Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', unkuþikon ton moro man, Paapa poitîrî pe e'nî ye'nen. Inî'rî pena ikupî pi' ko'mannî'pi yawîrî ko'mannî e'pai pra man. 13 Î' wani' awanî ye'nen ayaserukon ri'pi kupî pi' aako'mamîkon ya, aasa'mantakon. Tîise Morî Yekaton Wannî Paapa nitîrî'piya apiika'tikon ya, mîrîrî eesenumenkato'kon ayaserukon winîpai amîrî'nîkon sa'manta pepîn tîise enen aako'mamîkon. 14 Maasa pra tamî'nawîronkon manni'kan Morî Yekaton Wannî Paapa nitîrî'pi pia tîiko'manto'kon rumakatîponkon inkamoro wanî Paapa munkî pe pu'kuru. 15 Maasa pra Morî Yekaton Wannî Paapa nitîrî'pi amîrî'nîkon pia eranne' pe inamakonpa pra tîise Morî Yekaton Wannî tîrî'piya tînmuku pe aku'to'peiya'nîkon. Moropai tînmuku pe aku'sa'kon Morî Yekaton Wannîya pata pai taaya'nîkon Paapa pi': —Paapa, uyun amîrî — taaya'nîkon ayunkon pe eenasa' ye'nen. 16 Morî Yekaton Wannî Paapa nitîrî'pi ko'mamî uyewankon ya' wenai, ta'nîkon: —Uurî tarîpai Paapa munmu. Moropai Morî Yekaton Wannîya nîrî taa: —Amîrî wanî Paapa munmu pe —taiya. 17 Maasa pra uurî'nîkon wanî inmukuyamî' pe. Mîrîrî ye'nen î' pensa tîpemonkonoyamî' pia morî tîrîiya yai, uurî'nîkonya nîrî yapîsî. Moropai Cristo e'taruma'tî'pi warantî tîwe'taruma'tîi ko'mannî'sa' ya, î' pensa Cristo pia tîntîrî pe tînkoneka'pi tîrîiya yai, uurî'nîkon nîrî wanî iipia yapî'to'pe. Mîrîrî wenai morî yapîsîiya kaisarî uurî'nîkonya nîrî inapîsî yonpa yapîsî.

Î' Kai'ma Tiwinano'pi Wei Yai E'nî Pe Nai

18 Esenenmenka î' kai'ma tarî e'taruma'tînto' pi'. Mîrîrî wanî mararî neken taataretî'kasen pe. Tîise maasa panpi' era'ma'nîkon kupî sîrîrî kure'nan mîrîrî yentainon morî esera'ma kupî sîrîrî. 19 Maasa panpi' tiwinano'pi wei yai Paapaya tînmukuyamî' pe e'nî yenpo kupî sîrîrî. Mîrîrî nîmîkî pi' tamî'nawîronkon Paapa nîkupî'san sîrîrî pata ponkon ko'mamî sîrîrî. Moropai o'ma'kon tarî non po tîwe'sanon tîiko'mansenonya inîmîkî ko'mannîpi sîrîrî. 20 Maasa pra sîrîrî pata po Paapa nîkupî'pi wanî morî pe pra. Teuren pena morî pe awanî'pi. Mîrîrî tîpo imakui'pi pe eena'pi. Tîise mîrîrî warantî itu'se tîwanî ye'nen Paapaya ikupî'pi tîwîrîrî awe'ku'sa' pra man mîrîrî warantî. 21 Tîise Paapaya ta'pi: —Tiwinano'pi wei yai aataretî'ka pe man. Inî'rî aako'mamî pepîn mîrîrî warantî tîise eetinyaka'ma. Mîrîrî yai morî pe eena kupî sîrîrî morî pe Paapa munkiyamî' eena kaisarî morî pe Paapaya ikupî.

22 Epu'tî'nîkon man sîrîrî tîpo see tamî'nawîron Paapa nîkupî'pi eseka'nunka ko'mannîpi ne'ne' pe tîwe'to' pi', manni' wîrî' eseka'nunka ko'mannîpi tînre yenpo tîuya yai eesenpo pîkîrî aako'mamî warantî. 23 Mîrîrî Paapa nîkupî'pi tamî'nawîronya neken tîmoron epu'tî pepîn tîise uurî'nîkon nîrî manni'kan Paapa nitîrî'pi Morî Yekaton Wannî yapîsîtîponkonya nîrî tîmoronkon epu'tî ko'mannîpi. Paapaya Morî Yekaton Wannî tîrî'pi uurî'nîkon pia e'mai' pe. Tîise mîrîrî yai tamî'nawîrî morî pe uurî'nîkon ku'sai'ya pra man. Mîrîrî ye'nen tîwin wei ikupî tîuya ekareme'nen pe neken, Paapaya itîrî'pi uyewankon ya'. Mîrîrî ye'nen î' pensa Paapaya ikupî nîmîkî pi' ko'mannî sîrîrî. Morî pe tînmukuyamî' kupîiya weiyu yai Paapaya morî pe ukupîkon kupî sîrîrî. 24 Î' wani' awanî ye'nen kin iwaikkatoi pe uurî'nîkon e'pîika'tîsa' sîrîrî, inîmîkî pi' ko'mannî temapu'tî. Tîise aapia'nîkon tamî'nawîrî awe'pîika'tîsa'kon kai'ma eesenumenkakon mîrîrî? Kaane, maasa e'pîika'tînsa' pra man tamî'nawîrî mîrîrî ye'nen inîmîkî pi' ko'mannî'nîkon sîrîrî. Mîrîrî warantî tamî'nawîrî e'pîika'tîsan pe e'nî ya, inîmîkî pi' ko'mannî pepîn e'painon. 25 Mîrîrî ye'nen

inimiki pi' ko'manni'nikon siriri manni' uuri'nikon nera'ma'pi pepin weiyu erepami nimiki pi' ko'manni'nikon siriri teeseta'kai pra.

²⁶ Miriri waranti Morí Yekaton Wanní Paapa nitiri'piya uuri'nikon pika'ti. A'tu'mira uuri'nikon epu'ti tiuya wenai upiika'ti'ya'nikon. I' kai'ma Paapa yarakkiri eseurimanpai e'ni tanne eseuriman eserike pra awani tiise miikiri Morí Yekaton Wanní eseurima Paapa yarakkiri i' ankapai e'nito' epu'ti'ya. Miriri ekaremekiya teeseka'nunkai uuri'nikon ton pe. Esatiya Paapa pi' uuri'nikon ton pe. Miriri waranti uuri'nikon pika'ti'ya. ²⁷ Moropai Paapa wani pemonkonyami' yewan era'manen pe inepu'ti pe awani. Moropai Morí Yekaton Wanní esenumenkato' epu'nen pe niri awani. Miriri ye'nen i' kai'ma tipemonkonoyami' ton pe i' esatiya epu'ti'ya. Moropai miriri inesati wani itu'se tiwe'to' yawiri epu'ti Paapaya.

²⁸ A'ki, epu'ti'nikon man, tami'nawiri i' teesuka'sen manni'kan Paapa yapurinenan yarakkiri miriri pi' Paapa esenyaka'ma mori pe manni'kan kupipa. Miriri kupipa kai'ma uyarakkiri'nikon uuri'nikon yanno'piya. I' kai'ma itu'se tiwani yawiri ikupipa kai'ma. ²⁹ Maasa pra pena pata pai timiri pe Paapaya menkanni'pi moropai upantaka'piya'nikon tinmu waranti uuri'nikon enato'pe kai'ma miriri kupi'piya. Moropai miriri ku'sa' tiuya tipo tinmu wani e'mai' pe uruinankon pe uuri'nikon wani ita'mi'san pe. ³⁰ Miriri waranti uyanno'piya'nikon moropai upantaka'piya'nikon. Uyanno'piya'nikon neken pepin tiise ukupi'piya'nikon mori pe uuri'nikon e'to'pe. Yairi uuri'nikon e'to'pe neken pra tiise tarakkiri mori yapi'si tinmuya yai yarakkiri uuri'nikonya mori yapi'to'pe ikupi'piya. Miriri waranti e'nito'pe ikupi'pi Paapaya.

Uyepotorikon Jesus Cristo Wenai

Paapaya Usa'namato'kon

³¹ Tami'nawiron miriri Paapa nikupi'pi pi' i' ta'nikon e'painon? Paapaya uuri'nikon pika'tisa' tanne, ani' wani e'painon uyentai'nikon Paapa yarakkiri e'ni tanne? I' ton pra man. ³² Miikiri Paapaya taasa' pra man tiwin kin see waranti: —Unmu tiwian yarimauya pepin aasa'mantato'pe inkamoro ton pe —taasai'ya pra man. Tiise itiri'piya i'ninma ye'ka pe pra tami'nawironkon uuri'nikon ton pe. Miikiri tinmu tiisa' tiuya pata pai tami'nawiron mori triiya pepin e'painon uupia'nikon? Itriiya. ³³ Ani' kin eseurima e'painon uuri'nikon Paapa nimenka'san winiki Paapaya ri ta'pi ani' eseurima pepin to' winiki maasa pra yairi pu'kuru unku'pi'san inkamoro. ³⁴ Ani'ya taa eserike pra man uuri'nikon pi': —Imakui'pi ku'sa' to'ya —taiya ya upi'nikon, i' pe pra ri awani. I' wani' awani ye'nen? Maasa pra Cristo sa'manta'pi uuri'nikon ton pe moropai awe'mi'sa'ka'pi isa'manta'san kore'tapai. Miikiri wani enen Paapa meruntiri wini eereutasa'. Miikiriya esati ko'manni'pi Paapa pi' uuri'nikon ton pe. ³⁵ Miriri ye'nen o'non pikiri see Cristoya usa'namato'kon ki'pi wani siriri? E'taruma'tinto' pikiri ka'ri? Kaane, sa'man tiwe'sen upona'nikon pikiri ka'ri? Tiaronkon pemonkonyami'ya utaruma'tito'kon pikiri? Emi'ne ita're' pra e'ni pikiri? I' ton pra itemanne ton pra e'ni pikiri? Nari' ya ko'manni' pikiri, sa'mantanto' upona'nikon teerepansen pikiri ka'ri? Kaane, tiwiri uupia'nikon aako'mami' ipatiki. ³⁶ Miriri waranti e'taruma'tinto' pi' Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man see waranti: Awenai anna, apemonkonoyami' wani siriri nari' ya sa'mantanto' ya' wei kaisari.

Mírírî ye'nen anna koneka pí' to' man
manni' carneiro aasa'manta ton weiyu yai warantí Sl 44.22
taasai'ya man. ³⁷ Mírírî warantí awe'kupî tanne, tamî'nawíron mírírî
yentai e'nító'pe ukupí'ya'níkon, míkírî manni' uurí'níkon sa'namatíponya.
³⁸ A'kí epu'tí pí' wai seru'ye' pe pra. Í'ya tiwin kin uurí'níkon pantaka
pepín moropai umo'kaiya'níkon eseríke pra awaní Paapa, usa'namatíponkon
yena pai. Sa'mantanto'ya moropai enen ko'mannító'ya moropai ka' po
tíko'mansenon inseriyamí'ya, moropai tarí ipíkku pe tíwe'sanonya moropai
Makui pemonkonoyamí'ya moropai sírírípe eesera'ma ko'mannípî manni'ya
moropai maasa eesera'ma kupî manni'ya uurí'níkon mo'ka eseríke pra
man. ³⁹ Moropai ka' kawínan tera'masenya moropai maiwiníkí tu'nakan pe
tíwe'senya moropai tamí'nawíron Paapa níkupí'pí'ya uurí'níkon pantaka pepín
moropai mo'kaiya pepín Paapa yena pai, kure'ne usa'namasai'ya'níkon
ye'nen. Maasa pra uurí'níkon waní Jesus Cristo Uyepotoríkon pemonkono pe.

9

Paapa Moropai Ipemonkono, Israelponkon

¹ Í' tauya etatí yairon pí' eseuríma sírírî. Uurí waní Cristo pemonkono
pe. Mírírî ye'nen seru'ye' pe eseuríma pepín. Moropai í' kai'ma esenu-
menkato' itu'na tíwe'sen mírírî ekaremekí Morí Yekaton Wanníya innape
yairí eseurímasa' seru'ye' pra. ² Mírírî tanne esewankono'man pí' wai kure'ne
uyewan ya'. Maasa pra upemonkonoyamí' waní pra awaní ye'nen Cristo
pemonkono pe. ³ Mírírî ye'nen inkamoro upemonkonoyamí' e'taruma'tísa',
í' kai'ma to' e'píika'tí eseríke pra era'mauya. Mírírî ye'nen tauya e'painon
Paapa pí': —Paapa, inkamoro e'taruma'títo' pata'se' ya' uutító'pe pa'níkí
Cristo piapai, inkamoro uyonpayamí' wítí namai —tauya e'painon Paapa
pí'. ⁴ Maasa pra inkamoro waní'pí títipemonkonoyamí' pe Paapa nimenka'san pe.
Moropai Paapaya to' kupí'pí tinnukuyamí' pe. Mírírî ye'nen morí pe tíwe'to'
tírí tíuya ta'pí'ya to' pia. Moropai penaronkon to' yunkonyamí' yarakkírî
Paapa eseta'pí. Moropai Moisés pia inkamoro níkupí ton tinekaremekí'pí
tírí'pí'ya. Moropai Paapaya ta'pí inkamoro pí': —Sírírî warantí amírí'níkonya
yairí uyapurí e'pai man. Moropai inkamoroya í' kupí tíuya taato' Paapaya
yapisí'pí. ⁵ Inkamoro waní Abraão nurí'tí payaní'san pe. Moropai Cristo
nírí waní to' yonpa pe tarí tíwaní yai pemonkon pe. Míikírî waní Paapa pe.
Tamí'nawíron yentaino pe awaní. Mírírî ye'nen itese' yapurí'níkon e'pai man.
“Morí pe pu'kuru man” taa e'pai man tíwírírî. Mírírî warantí e'pai man.

⁶ Pena Paapaya inkamoro kupí'pí morí pe. Tíise sírírî inkamoro ko'mamí
pepín imaimu yawírî. Mírírî ye'nen í' ta'pí tíuya yawírí ikupí Paapaya pepín
kai'ma eesenumenkakon? Kaane, maasa pra tamí'nawíronkon Israelponkon
waní pepín Paapa pemonkono pe. ⁷ Maasa pra Paapa pia tamí'nawíronkon
Abraão payaní'san waní pepín ipayaní'san pe pu'kuru. Í' wani' awaní ye'nen?
Paapaya ta'pí Abraão nurí'tí pí':

—Manni'kan neken anmu Isaque payaní'san inkamoro neken waní an-
mukuyamí' pe Gn

21.12

—ta'pí'ya Abraão pí'. ⁸ Míikírî manni' esenpo'pí Abraão nurí'tí munmu
manni' esenpo pe man ta'pí Paapaya yawírî. Míikírî waní Paapa nimenka'pí
pe moropai míkírî payaní'san waní Paapa nimenka'san pe nírí. Tíise tiaron

manni' esenpo'pî Abraão munmu pe wanî pepîn Paapa nîmenka'pî pe. Moropai ipayanyami' rî'san nîrî wanî pepîn Paapa nîmenka'san pe. Maasa pra mîkîrî esenpo taasai'ya pra Paapa man mîito'pe. ⁹ Tîise ta'pîiya:

—Inî'rî uupî tiaron kono' yai aapia ayera'mapî'se.

Mîrîrî yai uui'sa' ya,

ano'pî Saraya tîne yenpo pe man tiwin warayo' pe,

Gn 18.10,14

—ta'pîiya Abraão pî.

¹⁰⁻¹² Moropai inî'rî ta'pîiya manni'kan Rebeca munkîyami' pî' eeseurîma'pî. Inkamoro yunkon pe Isaque Paapa nîmenka'pî wanî'pî. Mîrîrî warantî Paapaya inkamoro asakî'nankon menka'pî maasa tîsankon ro'ta ya' to' tîise itu'se tîwanî yawîrî ikupî'pîiya maasa to' esenpo pra tîise. Mîrîrî ye'nen Paapa eseurîma'pî tîmîrî pe Rebeca yarakkîrî. Ta'pîiya:

—A'kî Rebeca, manni' anre e'mai' pe esenpo kupî manni',

mîkîrî wanî pe man ite'ma'pî pî' eesenpo kupî manni' mîkîrî poitîrî pe awanî
pe man *Gn 25.23*

—ta'pîiya Rebeca pî. Mîrîrî ta'pî Paapaya maasa to' esenpo pra tîise moropai imakui'pî ku'sa' to'ya pra tîise moropai morî ku'sa' to'ya pra tîise Paapaya imenka'pî tiwin, itese' Jacó. ¹³ Pena Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man see warantî:

—Manni' Jacó wanî'pî unsa'nama pe kure'ne, unmenka'pî pe awanî'pî.

Mîrîrî ye'nen ipayanyami' rî'san nîrî sa'namauya.

Tîise manni' Esaú nîmî'pîuya, imenka'pîuya pra.

„Mîrîrî ye'nen ipayanyami' rî'san nîrî menka'pîuya pra awanî'pî.„ *Ml 1.2,3*

—taasai'ya man.

¹⁴ Î' ta'nîkon nai moriya mîrîrî pî'? Paapa wanî morî pe pra mîrîrî kupîiya ye'nen ta'nîkon ka'rî? Kaane. ¹⁵ Maasa pra ta'pîiya pena Moisés nuri'tî pî' tîmaimu e'menukasa' manni' po:

Uurî etî'noko'mato' wanî

manni' itu'se uurî e'to' pî' neken.

Moropai uurî e'wakîma to' wanî

manni' anwakîmapai uurî e'to' pî',

Êx 33.19

ta'pîiya. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen mîrîrî ye'ka pe awanî pepîn anku'pai pemonkon esenumenka yawîrî awanî pepîn, yeka'nunkaiya yawîrî awanî pepîn, tîise teeti'noko'mato' yawîrî neken Paapaya imenka. ¹⁷ Mîrîrî pî' pena Paapa maimu Moisés nuri'tî nîmenuka'pîya ta'pî pata esa' pe tîwe'sen Faraó nuri'tî pî'. Ta'pîiya:

—Uurîya mîrîrî warantî pata esa' pe akupî'pî.

Mîrîrî aku'sau'ya wenai î' kai'ma umeruntîri esera'mato'pe awenai tamî'nawîrî pata po,

kure'ne ipîkku pe wanî epu'to'pe tamî'nawîronkonya

Êx 9.16

—ta'pîiya. ¹⁸ Mîrîrî warantî Paapaya teeti'noko'mato' kupî manni' itu'se tîwe'to' yarakkîrî moropai itewan sa'mannîpîiya itu'se tîwanî yawîrî ikupîiya.

Tîpemonkono Pe Tiaronkon Menkato' Paapaya

¹⁹ Amîrî'nîkon yonpaya taa upî': —Mîrîrî warantî awanî ya, o'non ye'ka pe Paapaya uyeserukon yako'menka e'painon kin? Anî' wanî pepîn tiwin kin itu'se Paapa e'to' yentai? ²⁰ Tîise uwanîyakon, anî' amîrî Paapa yarakkîrî eesiyu'pîtipa? Maasa era'makî. Manni' kamoteya taa pepîn tîkapîtîpon pî':

—Î' ton pe sîrîrî warantî uka'sa'ya?

Is 29.16; 45.9

—taiya pepîn. Maasa pra kamote kapîtiponya ikapî itu'se tîwe'to' yawîrî.
²¹ Mîikîrîya ikapî e'painon asakî'ne kamote mîrîrî rî non ke, tiwin ikapî e'painon morî pe moropai tiaron kapîiya e'painon mararî rî. O'non ye'ka pe itu'se tîwanî yawîrî ikapîiya.

²² Mîrîrî warantî Paapaya ikupî'pî itu'se tîwe'to' yawîrî. Mannankan imakui'pî ku'nenan yaretî'kapai awanî'pî. Teuren kure'ne inkamoro yapitanî'pî'pîiya to' tarumatî tîuya pra maasa pra itu'se awanî'pî, kure'ne teekore'mai tîwanî moropai kure'ne tîmeruntîri wanî epu'to'pe tamî'nawîronkonya. ²³ Moropai tiaronkon, mannankan i'noko'ma'sanya epu'to'pe î' kai'ma morî pe tîwe'to' wanî, mannankan pia morî tîrî tîuya ka' po to' ko'manto'pe tîpia. Î' kai'ma pena teesenumenka'pî yawîrî ikupî'pîiya. Anî' amîrî esiyu'pî yarakkîrî mîrîrî warantî iku'sai'ya pî'? ²⁴ Mîrîrî ikupî'pî Paapaya Judeuyamî' ton pe neken pra tîise ikupî'pîiya manni'kan Judeuyamî' pepîn ton pe nîrî. Uurî'nîkon yanno'pîiya. ²⁵ See warantî imenuka'pî pena Paapa maimu ekareme'nen Oséias nurî'tiya tîkaaretarî po:

Mannankan upemonkono pe pra esi'san inkamoro esatîuya tarîpai upemonkono pe.

Mannankan unwakîma'san pepîn

inkamoro wakîmauya

Os 2.23

ta'pî Paapaya Oséias wenai. ²⁶ Moropai inî'rî moro rî ta'pîiya:

Paapaya ta'pî: —Amîrî'nîkon wanî pepîn upemonkono pe

tîise tarîpai amîrî'nîkon wanî

uurî Paapa, ipatîkarî tîiko'mansen, munkîyamî' pe —ta'pî Paapaya,

Os 1.10

ta'pîiya.
²⁷ Moropai pena Paapa maimu ekareme'nen Isaías nurî'ti eseurîma'pî Israelyamî' pî'. Ta'pîiya:

Israelyamî' wanî mararî pra

kasapan warantî tîwe'sanon pe

tîise inkamoro kore'tapai

mararî neken e'pîika'tî'san wanî.

²⁸ Maasa pra tiaronkon aretî'ka Paapaya kai'ma

pena ta'pî tîuya yawîrî ikupîiya.

Tiwinarî tu'kankon pemonkonyamî'

yaretî'kaiya kupî sîrîrî

ta'pîiya. ²⁹ Moro rî Isaías nurî'ti eseurîma'pî pena. Ta'pîiya:

Sîrîrî Paapa meruntî pu'kuruya

upayankon rî'san nîmî'sa' pra awanî ya,

tamî'nawîrî uurî'nîkon yaretî'ka'pîiya e'painon.

Pena Sodoma cidaderî po awanî'pî warantî

e'tî'ka'nî'pî e'painon.

Uurî'nîkon yaretî'ka'pîiya e'painon.

Moropai Gomorra ponkon yaretî'ka'pîiya warantî.

Tîise tiaronkon upayankon rî'san pîika'tî'pîiya

ta'pîiya.

Is 1.9

Israelyamî'ya Jesus Maimu Kupî Pra Awanî Innape

³⁰ Î' ta'nîkon pe nai mîrîrî pî' moriya? Ta'nîkon ka'rî Judeuyamî' pepîn pî', Paapaya tîpemonkonoyamî' pe tapisîkon yuwasa' to'ya pra tîwanî pî'? Tîise Paapaya to' yapisî'pî innape tîku'to' to'ya wenai. ³¹ Tîise manni'kan Judeuyamî',

Paapa nîmenka'sanya î' kai'ma Paapaya tapisîkon yuwa'pî tîise tiwin kin eporî to'ya pra awanî'pî. Î' kai'ma Moisés nuri'tiya tenupa'pikon yawîrî yuwa'pî to'ya tîise eporî to'ya pra awanî'pî. ³² Î' wani' awanî ye'nen? Eporî to'ya pîn maasa pra Moisés nuri'tiya yenupanto' yawîrî tiwanîkon wenai, morî pe tiwe'ku'sa'kon kai'ma, tîise innape ikupî tiuya'nîkon yawîrî pra. Mîrîrî ye'nen inkamoro e'pu'ma'pî ti' pona. ³³ Pena Paapa maimu ekareme'nenya ekareme'sa' yawîrî to' e'pu'ma'pî.

Maasa era'matî

tî' tîrîuya sîrîrî seeni' wî' pona.

Mîrîrî pona to' e'pu'ma kupî sîrîrî.

Ipoi to' e'pu'masa' ya

to' atare'mo kupî sîrîrî.

Tîise manni' innape iku'nenan

inkamoro wanî pepîn tîweppe'se ipî'

ta'pî Paapa maimu e'menukasa'ya.

Is 8.14; 28.16

10

¹ Uyonpayamî', tamî'nawîrî uyewan ke esenumenka î' kai'ma Judeuyamî' e'pîka'tî yu'se esenumenka, moropai esatî pî' uuko'mamî Paapa pî' inkamoro ton pe. ² Maasa pra epu'tî pî' wai inkamoro wanî innape Paapa yapurînen pe tiwe'ku'sanon pe teuren. Tîise innape Paapa yapurîto' to'ya wanî pepîn yairon pe, epu'tî to'ya pepîn. ³ Epu'tî to'ya pepîn î' kai'ma tarakkîrî morî pe pemonkon kupî Paapaya. Mîrîrî ye'nen yuwa to'ya tiwinîpai'nîkon, morî pe Paapaya tikupîkon tîrî to'ya pepîn. Teesenumenkakon yawîrî inkamoroya ikupî, morî pe tiwe'ku'se. ⁴ Tîise Cristo wanî Moisésya yenupanto' rî'pî yentai tiwe'sen pe. Mîrîrî ye'nen manni'kan innape iku'nenan wanî yairî pu'kuru. Mîrîrî pîkînsa' Paapaya to' yapisî.

⁵ Pena Moisés nuri'tiya imenuka'pî tîkaaretarî po. Î' kai'ma pemonkonyamî' yapisî tiuya ta'pî Paapaya yairî Moisésya yenupanto' yawîrî to' wanî wenai. See warantî ta'pîiya:

—Anî'ya tamî'nawîrî mîrîrî Moisésya yenupanto' yawîrî ikupî ya mîikîriya tîiko'manto' ton eporî,

mîrîrî yawîrî tiwanî ye'nen

Lv 18.5

—ta'pîiya. ⁶ Tîise innape iku'to'ya ekaremekî: anî' nîkupî eserîkan pepîn ku'pai pra awanî morî pe e'nîto'pe Paapa yarakkîrî. Maasa pra ta'pîiya see warantî:

—Mîrîrî warantî teesenumenkai pra e'tî.

Anî' enuku pe nai ka' pona Cristo era'mai?

Dt 30.12

⁷ Teesekaranmapoi pra e'tî.

Anî' autî pe nai sa'manta'san kore'ta Cristo pîmî'sa'kakonpa miarî pai?

Dt

30.13

—ta'pîiya. ⁸ Tamî'nawîrî mîrîrî ku'pai pra awanî maasa pra mîrîrî pî' pena Moisés eseurîma'pî:

—A'kî aminke pra Paapa maimu man aapia'nîkon epu'tîkonpa,

antakon ya' man. Moropai ayewankon ya' man

Dt 30.14

—ta'pîiya. Mîrîrî itekare anna nekaremekî'pî manni'. ⁹ Mîrîrî pî' eeseurîma ya, anta ke taaya ya, Jesus wanî ayepotorî pe moropai innape ikupîya ya ayewan ke î' kai'ma Paapaya i'mî'sa'ka'pî isa'manta'san kore'tapai, awe'pîka'tî. ¹⁰ Maasa pra uyewankon ke innape ikupî'nîkon ya moropai

innape Cristo kupî ekaremekî'nîkon ya untakon ke, e'pîika'tîn. ¹¹ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man see warantî:

—Anî'ya innape mîikîrî kupî ya,

mîikîrî wanî pepîn tîweppe'se tîwinîkî

Is 28.16

—taasai'ya man. ¹² Mîrîrî taiya tamî'nawîronkon pî' manni'kan Judeuyamî' pî' moropai Judeuyamî' pepîn pî' maasa pra tianperî pîika'tînto' ton pra awanî ye'nen sa'nîrî to' tîise. Tamî'nawîronkon yepotorî pe tîwanî ye'nen, tîpî' tîwe'pîika'tîto'kon ton esa'nenan pîika'tîiya. ¹³ Taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya manni' warantî pîika'tîiya.

—Manni' uyepotorîkon pî' tîwe'pîika'tîto' ton esa'nen ya e'pîika'tî

Jl 2.32

—taasai'ya man.

¹⁴ Yai pra tiaronya taa: —Tîise o'non ye'ka pe see innape ikupî ye'ka pe pra esatî to'ya e'painon? Moropai o'non ye'ka pe innape ikupî to'ya e'painon itekare etatîpon pînon? Moropai o'non ye'ka pe eta to'ya e'painon anî'ya itekare ekareme'sa' pra tîise? ¹⁵ Moropai o'non ye'ka pe itekare esekaremekî e'painon anî' ekareme'nen yarimasa' pra tîise? [Tîise mîrîrî ekareme'nen yarimasa' Paapaya.] A'kî, Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man see warantî:

—O'non ye'ka pe morî pe eesera'ma e'painon itekare ekareme'nenya ekaremekî ya

52.7

Is

—taasai'ya man.

¹⁶ Tîise eta tîuya'nîkon ya, tamî'nawîronkonya innape mîrîrî itekare ku'sa' pra awanî'pî. Mîrîrî pî' pena itekare ekareme'nen Isaías nuri'tî eseurîma'pî. Ta'pîiya see warantî:

—Uyepotorî, anî'ya see innape itekare anna nekaremekî'pî kupî e'painon? *Is*

53.1

—ta'pîiya. ¹⁷ Tîise innape iku'to' wanî itekare eta wenai. Moropai itekare wanî manni' ekareme'nenya Cristo yekare ekaremekî wenai. ¹⁸ Moriya ekanamapouya. Inkamoro ya kin itekare esekaremekî etasa' pra nai? Kaane, eta'pî to'ya. Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' warantî:

Tamî'nawîrî pata po tîiko'mansenon

pemonkonyamî'ya imaimu etasa' man

Sl 19.4

taasai'ya man. ¹⁹ Inî'rî ekanamapouya. Mîrîrî yekare etasa' Israelyamî'ya yai epu'tî to'ya pra kin nai? Mîrîrî yuuku'pî pena Moisés nuri'tîya. Imenuka'pîiya see warantî:

Paapaya ta'pî: —Amîrî'nîkon kinmuwa kupî sîrîrî

tiaronkon pemonkonyamî' amîrî'nîkon pepîn pîika'tîuya wenai.

Inkamoro pemonkonyamî' epu'nenan pepîn

pakkokon pîika'tîsau'ya wenai

eekore'makon upî' —ta'pîiya.

Dt 32.21

kai'ma imenuka'pîiya. ²⁰ Moropai pena Isaías nuri'tî eseurîma'pî meruntî ke panpî'. Ta'pîiya:

Paapa esenpo'pî manni'kan tîwanenan pepîn pia,

moropai tesa'nenan pepîn pia eesekaremekî'pî

Is 65.1

ta'pîiya. ²¹ Tîise inkamoro Israelyamî' pî' Isaías nuri'tî eseurîma'pî. Ta'pîiya:

Wei kaisarî Paapa wanî'pî to' anpîika'tîpai teuren

tîpîika'tîto'kon Paapaya yu'se pra yewanmîrî'pî to'ya.

Inkamoro ya tewankon sa'mannî'sa' wanî'pî

Paapa maimu aniyu'pai pra tîwanîkon ye'nen ta'pîiya.

Is 65.2

11

Paapaya Israelyamî' I'noko'ma

¹ Mîrîrî ye'nen ekananmapouya tarîpai. Paapaya tîpemonkonoyamî' yewanmîrî'pî? Kaane, tiwin kin to' yewanmîrî'sai'ya pra man. Maasa pra uurî pîika'tî'pîiya. Uurî wanî inkamoro yonpa pe tîwe'sen pe. Uurî wanî Abraão nurî'tî payanî'pî pe tîwe'sen pe moropai manni' Benjamim nurî'tî paarî'pî pe wanî. ² Paapaya manni'kan tîpemonkonoyamî' tîmenka'san yewanmîrî'sa' pra man. Inkamoro epu'tî'pîiya pena maasa pata koneka tîuya pra tîise. Epu'nenan amîrî'nîkon î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya taasa'. Manni' Elias nurî'tî eseurîma'pî Paapa pemonkonoyamî' winîkîi. ³ See warantî ta'pîiya:

—Uyepotorî, inkamoroya amaimu ekareme'nenan tî'ka'pî moropai inkamoroya ayapurî pe tînpotîkon yaponse' soroka'pî.

Tarîpai uurî neken e'nîmîsa' sîrîrî tiwinsarî tarîpai inkamoro wanî uurî anwîpai *1 Rs 19.10,14*

—ta'pîiya. ⁴ Î' kai'ma mîkîrî maimu yuuku'pî Paapaya? Ta'pîiya see warantî:

—Asakî'ne mia' pona tîimo'tai mil (7.000) kaisarî warayo'kon wanî.

Inkamoro manankan ikonekasa' to' napurî pe Baal itese' yapurînenan pepîn. Tîise uurî neken yapurî to'ya *1 Rs 19.18*

—ta'pîiya. ⁵ Mîrîrî warantî awe'ku'sa' sîrîrî. Tîise morî pe Paapa e'to' wenai to' wanî arinîke pra tîise moro to' man Paapa nîmenka'san tîmîrî ton pe. ⁶ Itu'se tîwe'to' wenai Paapaya to' menkasa' î' to' nîkupî'pî wenai pra, maasa pra to' nîkupî'pî wenai Paapaya to' menkasa' ya, moriya to' esenyaka'mato' yepe' pe itîrî Paapaya e'painon, epe'mîra itîrîiya pepîn.

⁷ Î' taa pe nai mîrîrî pî'? Ta'nîkon ka'rî Israelyamî' tamî'nawîronkonya yairî tîwe'to'kon yuwa'pî teeseka'nunkai, tînkupî'pîkon wenai. Tîise eposa' to'ya pra awanî'pî. Tu'kankon pepîn neken, Paapa nîmenka'sanya eporî'pî. Tîise tiaronkon wanî Paapaya tannoto'kon anetapai pra. ⁸ Inkamoro pî' Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Paapaya ayewankon sa'mannî'sa' moropai eesenumenkato'kon nîrî.

Mîrîrî ye'nen inkamoroya era'ma eserîke pra awanî tenukon ke moropai eta to'ya eserîke pra awanî tîpanakon ke *Dt 29.4; Is 29.10*

ta'pîiya. ⁹ Moropai Davi nurî'tî eseurîma'pî mîrîrî pî'. Ta'pîiya:

To' atausinpatu' weiyu yai to' ena e'pai man morai' ya'

to' esenku'tîi,

inkamoro e'to'pe itaruma'tîsa'kon pe,

¹⁰ to' ku'kî, inkamoro yenu e'to'pe enkaru'ne

moropai tîwarîrî tîwe'morikkai to' e'to'pe

tîmoronkon epu'to'pe to'ya tînkupî'pîkon wenai

Sl 69.22,23

ta'pîiya.

¹¹ Tarîpai ekananmapouya. Inkamoro Judeuyamî' atare'mosa' yai to' atare'mo'pî tamî'nawîrî î' eporîkonpa pra? Kaane, tîise inkamoroya imakui'pî ku'sa' wenai manni'kan Judeuyamî' pepîn e'pîika'tîto'kon iipî'pî. Mîrîrî pîkînsa' Judeuyamî' kinmuwato'pe tîwinîpai to' e'pîika'tîsa' wenai.

¹² Judeuyamî' nîkupî'pî imakui'pî wenai kure'nan morî pe Judeuyamî' pepîn e'to' wanî. Tîpia'nîkon tîntîrî pe Paapa nîkupî'pî yapîsî to'ya pra Judeuyamî' wanî wenai Judeuyamî' pepîn pia itîrî'pîiya. Tîise î' pensa inkamoro Judeuyamî' enna'po ya, tîpia'nîkon Paapa nîntîrî yapîsî to'ya ya, î' kai'ma morî pe panpî' tamî'nawîronkon wanî inî' panpî' itentai, inkamoro wenai.

Yei Panta Mo'tanî'sa' Tiaron Parakon Pona Warainokon

¹³ Tarîpai eseurîma sîrîrî amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn pî'. Maasa pra uurî wanî Paapa naipontî'pî pe itekare ekareme'se amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn kore'ta. Mîrîrî esenyaka'mato' pî' atausinpa. ¹⁴ Yai pra mîrîrî kupîuya wenai uyonpayamî' ikinmuwa emapu'tîuya. Mîrîrî pikînsa' yai pra tiaronkon e'pîika'tî emapu'tîuya. ¹⁵ Maasa pra Judeuyamî' wanî yewanmîrîsa' pe, mîrîrî pikînsa' Judeuyamî' pepîn ena'pî Paapa yonpa pe. Mîrîrî tîpo o'non ye'ka pe awanî e'painon, inkamoro yapîsî Paapaya yai? To' wanî e'painon manni' isa'manta'san e'mî'sa'ka inî'rî enen tîwanîkonpa warantî. ¹⁶ A'kî, e'mai'non ikei ekisa' wanî ya morî pe itîito'pe Paapa pia, moriya tamî'nawîron itonpakon nîrî ikeikon wanî morî pe, imîrî ton pe. Moropai yei kara wanî ya morî pe Paapa pia itîito'pe, moriya ipanta nîrî wanî morî pe, imîrî pe. Mîrîrî warantî Judeuyamî' wanî. Paapa pemonkono pe to' tamokon e'sa' wenai to' payanî'san nîrî wanî ipemonkono ton pe.

¹⁷ Oliveira ye' pînsa' imainanpasa' panta waikati to'ya. Moropai mîrîrî pata'pî ya' tiaron oliveira ye' imainanpasa' pepîn ese ye'karî panta tîrî to'ya tiaron mainanpasa' pata'pî ya'. A'kî tauya amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn wanî manni' oliveira ye' ese ye'karî warantî. Tarîpai amîrî'nîkon awe'pîika'tîto'kon yapî'sa'ya'nîkon inkamoro Judeuyamî' wenai. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkonya ipanta rî'pî yewanmîrî e'pai pra awanî. Mîrîrî pî' mîi pe aatapurîkon e'pai pra man. Maasa pra amîrî'nîkon wanî tarîpai ipanta pe warantî. Ipantaya ikara yapîtanîpî eserîke pra man tîise ikaraya neken ipanta yapîtanîpî. Mîrîrî ye'nen taaya'nîkon eserîke pra man: —Anna wanî Judeuyamî' yentai tîwe'sanon pe —taaya'nîkon eserîke pra naatîi. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen taaya'nîkon: —Ipanta ya'tîsa' to'ya mîrîrî anna pata'se' ton pe, Paapa pemonkono pe anna e'to'pe. ²⁰ Inna, seru' pepîn. Tîise enpenatati inkamoro ya'tî'pî Paapaya maasa pra innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. Tîise amîrî'nîkon tîrî'pî Paapaya oliveira ye' pî' manni' warantî maasa pra innape ikupîya'nîkon ye'nen. Mîrîrî pî' mîi pe taatapurîi pra e'tî. Tîise eranne' pe e'tî mîrîrî pî', Paapaya aya'tîkon namaî. ²¹ Mîrîrî ye'nen aka tîwarî e'tî. Paapaya Judeuyamî' tîmenka'san pu'kuru taruma'tîto' tîuya ku'sa' pra man tîwî. Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon taruma'tîuya pepîn kai'ma kîsenumenkati.

²² Maasa era'matî Paapa wanî morî pe seru' pepîn moropai nari' pe nîrî awanî. Mîkîrî wanî nari' pe manni'kan tena'tî'san winîkî. Tîise morî pe awanî awinîkî'nîkon tîwîrîrî innape tîkupî pî' aako'mamîkon ye'nen. Mîiwîni pra awanî ya amîrî'nîkon nîrî ya'tîuya. ²³ Tîise î' pensa Judeuyamî'ya tîwî tesarukon kupî ya moropai innape ikupî to'ya ya to' enna'po inî'rî ipata'se'kon ya', Paapaya to' enna'po emapu'tî. ²⁴ Amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn wanî manni' oliveira se' tapairon panta ya'tîsa' moropai itîisa' tiaron panta pata'pî ya' warantî. Mannî' oliveira ye' imainanpasa' pona itîisa' pe. Judeuyamî' wanî manni' oliveira ye' imainanpasa' warantî. Mîrîrî ye'nen Paapaya ikupî sa'me pra î' kai'ma mîrîrî oliveira ye' pî' yannuku tîuya ipanta tena'tî'pî.

Morí Pe Paapa E'to' Tamí'nawíron Pí'

²⁵ Uyonpayamí', aní' nepu'tí pepín yairon epu'tíya'níkon yu'se wai, aawarírí'níkon epu'nen pe awaníkon kai'ma eesenumenkakon namai. Maasa pra Israelyamí'ya innape iku'to' pepín ko'mamí pepín ipatíkarí. Tíise to' ko'mamí tamí'nawírí innape ikupítónkon Judeuyamí' pepinya innape iku'sa' píkírí. ²⁶ Mírírí warantí neken tamí'nawírí Israelyamí' e'píika'tí taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya manní' warantí.

Píika'títon iipí pe man.

Moropai míkíríya tamí'nawíronkon
Jacó payaní'san níkupí'pí imakui'pí
mo'ka pe man.

²⁷ Mírírí warantí to' yarakkírí eseta kupí sírírí, mírírí imakui'pí to' níkupí'pí mo'kauya yai ta'píiya.

Is 59.20,21; 27.9; Jr 31.33,34

²⁸ Inkamoro Judeuyamí'ya Paapa maimu yewanmírísa' wenai Paapa yeyaton pe to' ena'pí, amírí'níkon Judeuyamí' pepín wenai. Tíise Paapaya to' menkasa' wenai to' ena Paapa yonpa pe. Penaronkon tamokon wenai to' ena'pí. ²⁹ Maasa pra í' pensa Paapaya í' ta'pí túya teesenumenkato' miakanma pepín, manní'kan tınmenka'san tímírí ton pe yarakkírí. Moropai inkamoro kupíiya morí pe. ³⁰ Amírí'níkon Judeuyamí' pepín pena Paapa maimu yawírí pra awaní'píkon. Tíise tarípai amírí'níkon era'ma'pí Paapaya tí'noko'pí pe, maasa pra Paapa maimu yawírí pra Judeuyamí' e'sa' ye'nen. ³¹ Mírírí warantí tí'noko'pí pe Paapaya ayera'ma'píkon ye'nen, Judeuyamí'ya nírí tí'noko'mato'kon Paapaya yapísí, inkamoro waní Paapa maimu yawírí pra tíise. ³² Mírírí ye'nen Paapaya tamí'nawírí to' ku'sa' to' e'to'pe yarakkansa' warantí tímaimu yawírí pra to' e'sa' ye'nen. Mírírí kupí'píiya teetí'noko'mato' yenpopa kai'ma tamí'nawíronkon ton pe.

³³ Ipičku pe pu'kuru Paapa waní epu'tí yentai. Moropai í' kai'ma kure'ne epu'nen pe awaní ekaremekí yentai.

Aní'ya kin taseru konekasa' Paapaya epu'tí e'painon?

Aní'ya Paapa esenumenkato' epu'tí e'painon?

³⁴ Aní'ya kin Paapa esenumenkato' epu'tí e'painon?

Aní'ya kin ipanama e'painon?

Is 40.13

³⁵ Aní'ya kin í' tírípí Paapa pia,

itepe'pí yapísípa iwínípai?

Jó 41.11

³⁶ Tamí'nawíron waní Paapa níkoneka'pí pe. Tamí'nawíron ko'mannípíiya tímírí pe awaní. Morí pe pu'kuru man Paapa tauya tíwírírí.

12

Paapa Esenyaka'mato' Ku'to'pe Eturumakan

¹ Mírírí ye'nen uyonpayamí', kure'ne Paapaya u'noko'masa'kon wenai í' kai'ma antíríkon tíríya'níkon iipia tarípai? Kure'ne esatíuya sírírí. Eturumakatí Paapa pia tamí'nawírí awe'to'kon yawírí. Aako'mamíkon píkírí míkírí pí' neken teesenumenkai ako'mantí morí pe. Mírírí warantí aako'mamíkon ya Paapa wakírí pe awaníkon moropai yairí Paapa yapuríya'níkon mírírí. ² Sírírí pata yeseru pí' tíwe'sanon pemonkonyamí' warantí pra e'tí. Tíise tíwí Paapaya ayeserukon, eesenumenkato'kon miakanmato'pe eturumakatí.

Mírîrî warantî neken epu'tiya'nîkon î' itu'se Paapa e'to' wanî, moropai awe'to' yawîron pe awanî epu'tiya'nîkon, moropai awakîrîkon pe awanî.

³ Morî pe pu'kuru tîwanî wenai uupia sîrîrî esenyaka'mato' ton tîrî'pî Paapaya. Mîrîrî ye'nen tauya apî'nîkon tamî'nawîrî awanîkon tanne. Tiaron yentai ke'ku'tî morî pe kai'ma. Tîise eesenumenkakon yai yairî esenumenkati. Tiwin pî' si'ma apî'nîkon rî atako'menkati. Yairî esenumenkati ankupîkon ton tîisa' Paapaya pî', î' kai'ma awe'to'kon pî' innape iku'to'ya'nîkon yawîrî.

⁴ Maasa pra tiwin uyesa'kon wanî tanne, tu'ke ipantakon wanî, uyemekon, u'pukon kai'ma. Tu'ke to' wanî tanne se' kaisarî to' wanî pepîn. Tiwin pî' eesenyaka'mato' wanî tiaron pe tiwin pî' tîise. ⁵ Mîrîrî warantî uurî'nîkon wanî tu'ke e'nî tanne. Tiwin uyesa'kon wanî Cristo yarakkîrî e'nî ye'nen. Mîrîrî warantî tiwin e'nî tiaronkon pokonpe. Tu'ke uyesa'kon epantakapî'sa' esenyaka'ma tiwin pî' warantî e'nî, tiwin uyesa'kon tîise. ⁶ Mîrîrî ye'nen tiwin pî' si'ma î' kai'ma yapi'sa' epe'mîra yapurî yuwapai'nîkon. Mîrîrî yapisi'pî epe'mîra Paapaya itîisa' ye'nen ukaisarî'nîkon. Mîrîrî Paapa nîtîrî'pî wanî ya, itekare ekareme'to'pe, mîrîrî ku'pai'nîkon î' kai'ma innape iku'sa'nîkon ye'nen. ⁷ Tîise yapurîto'pe awanî ya moriya yapurîpai'nîkon. Tîise yenu-panto'pe awanî ya, moriya to' yenupapai'nîkon. ⁸ Tîise tiaronkon yausin-pato'pe awanî ya, moriya to' yausinpapai'nîkon. Anî'ya temanne rataika ya tiaronkon pia, moriya mîrîrî ku'ki yairî pu'kuru. Tîise anî' wanî ya ipîkku pe, tiaronkon esa' pe, inkamoro panamaya yuwakî epu'tîi'ma aka. Anî'ya tiaronkon pîika'tî ya, moriya to' pîika'tîkî awakîrî pu'kuru taatausinpai.

⁹ Mîrîrî warantî awe'sa'namato' e'to'pe yairî morî pe. Imakui'pî yu'se tîwe'se pra e'tî tîise morî kupîya'nîkon yuwatî. ¹⁰ Eetî'nînmato'kon wenai tiaronkon sa'namaya'nîkon e'pai man, Cristoya asa'namakon warantî, ayonpakon pe pu'kuru to' tîku'se. ¹¹ Paapa ton pe teesenyaka'mai e'tî enya'ne pe pra. Uyepotorîkon yapurîtî taatausinpai ayewankon ya'. ¹² Taatausinpai pu'kuru inîmîkî pî' ako'mantî. Awe'tarumatîto'kon yapîtanî'tî meruntî ke, teesewankono'mai pra. Tîise eepîremakon pî' ako'mantî tîrumakai pra. ¹³ Ayonpakon innape iku'nenan pia î' rî itesa' pe awe'to'kon yonpa antîtî, manni'kan sa'ne î' ton pînon pia. Moropai tamî'nawîronkon aapia'nîkon tui'sanon yapi'tî morî pe ayewî'kon ta.

¹⁴ Manni'kan amîrî'nîkon pî' tîwo'ma'tasanon wanî ya, inkamoro pîika'tito'pe Paapaya esatî Paapa pî' morî tîito'peiya to' pia. Mîrîrî morî tîito'peiya esatî to' taruma'tîiya namai. ¹⁵ Atausinpatî taatausinpasanon pokonpe. Moropai akaruntî manni'kan tîkaruwasenon pokonpe. ¹⁶ Ako'mantî tîmurukun pe tiaronkon pokonpe tiaron yentai mîi pe tîwe'ku'se pra. Tîise ayonpa pe to' ku'tî, ipîkkukon pepîn moropai tîwe'taruma'tisanon. Epu'nen pe tîwe'ku'se pra e'tî.

¹⁷ Imakui'pî pe tiaron tîrepai pra e'tî. Tîise morî ke neken irepatî. Morî kupîya'nîkon yuwatî tamî'nawîronkon nera'ma ton pe. ¹⁸ Epu'tiya'nîkon pîkîrî morî kupîya'nîkon yuwatî, morî pe aako'mamîkonpa tiaronkon pokonpe. ¹⁹ Uyonpayamî' tiaronkon pî' eese'makon tuwai pra e'tî. Maasa pra Paapaya inkamoro taruma'tî kupî sîrîrî mîito'pe. Mîrîrî pî' taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

—Uurî ese'ma pe wai inkamoro yarakkîrî uyeseru konekauya pe wai *Dt*
32.35

—ta'pî Paapaya ²⁰ Tîise mîrîrî taasa' Paapa maimuya manni' yawîrî iku'tî. Mîikîrî apî'nîkon tîwo'ma'tasen wanî ya emi'ne,

mîikîrî ya're' ton tîitî.

Moropai tuna aninnîpai awanî ya,
mîikîrî wo'patî.

Mîrîrî kupîya'nîkon ya yarakkîrî,
mararî pra mîikîrî yeppe'nîpîya'nîkon

Pv 25.21,22

taasai'ya man ²¹ Ayentai'nîkon imakui'pî ena ki'tîitî. Tîise imakui'pî yentai awanîkon yuwatî morî kupîya'nîkon wenai.

13

Î Kai'ma Ipîkku Pe Tîwe'sanon Maimu Yawîrî E'ni

¹ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon e'pai awanî ipîkkukon maimu yawîrî. Maasa pra inkamoro wanî tamî'nawîrî Paapa nîkupî'san pe mîito'pe. Moropai intîrî'san pe to' wanî. ² Tîise inkamoro maimu yawîrî pra anî' wanî ya, mîikîrî wanî pepîn Paapa maimu yawîrî maasa pra Paapaya to' tîisa' tanne. Mîrîrî warantî teesenumenkasan wanî ya, tîwarîrî rî mîikîrî esewanmîrî mîrîrî.

³ Mîrîrî ye'nen inkamoro imakui'pî ku'nenen wanî eranne' pe, mîikîrî ipîkku pe tîwe'sen pata esa' pî'. Tîise manni'kan morî ku'nenen wanî pepîn eranne' pe ipî'. Mîrîrî ye'nen eranne' pe e'pai pra awanî ya, moriya morî ku'ki moropai mîrîrî kupîya ya, mîikîrîya ayapurî. ⁴ Maasa inkamoroya Paapa esenyaka'mato' koneka mîrîrî amîrî'nîkon tonpe. Tîise imakui'pî kupîya ya, eranne' pe e'ki maasa pra meruntî ke mîikîrî wanî amîrî taruma'tîiya.

Inkamoro wanî Paapa esenyaka'mato' ku'nenen pe. Moropai pemonkon imakui'pî ku'nen taruma'tîinen pe to' wanî. ⁵ Mîrîrî warantî ipîkkukon pe tîwe'sanon maimu yawîrî awanîkon e'pai awanî inkamoroya ataruma'tîikon namai. Moropai mîrîrî wenai neken pra tîise eesenumenkato'kon wenai.

⁶ Mîrîrî ye'nen ane'makon ye'matî ipîkkukon esenyaka'mato'pe maasa pra Paapa ton pe to' esenyaka'ma ipoitîrî pe. ⁷ Mîrîrî ye'nen epe'mîra awe'to'kon ye'matî iipia. Tamî'nawîrî epe'mîra awe'to'kon ye'matî. Inkamoro namatî tamî'nawîrî ipîkku pe tîwe'sanon yapurîtî.

Î Kai'ma Tiaronkon Koneka Yeseru

⁸ Tiaronkon pia epe'mîra tîwe'se pra e'tî. Tîise kure'ne epe'mîra awe'to'kon e'pai awanî, î' kai'ma, tiaronkon sa'namato'ya'nîkon ke. Maasa pra anî'ya tiaronkon sa'nama ya, mîikîrî wanî mîrîrî Paapa maimuya taasa' yawîrî.

⁹ Paapa maimuya taasa' see warantî:

—Tiaron no'pî yarakkîrî tîwe'se pra moropai pemonkon kî'wîi.

Ama'ye' pe tîwe'se pra tiaron yemanne yu'se pra

Êx 20. 13-15,17; Dt

5.17-19,21

—taasai'ya man. Tamî'nawîrî mîrîrîkon wanî Paapa maimuya taato'pe. Moropai ta'pîiya:

—Tiaronkon sa'namatî, aawarîrî awe'sa'nama manni' warantî *Lv 19.18*

—ta'pîiya. ¹⁰ Anî'ya tiaronkon sa'nama ya, imakui'pî kupîiya pepîn to' winîki. Maasa pra e'sa'namanto' wanî Paapa maimuya taasa' manni' tamî'nawîrî yawîrî.

¹¹ Mîrîrî ye'nen mîrîrî yawîrî ikupîya'nîkon e'pai awanî. Maasa pra aasîrî e'pîika'tînto' weiyu eseporî kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen pakan e'pai man. Maasa pra aminke pra e'pîika'tînto' weiyu wanî sîrîrî pena innape ikupî pia'tî yai awanî'pî warantî pra. ¹² Ewaron pe tîwe'sen ataretî'kasa' sîrîrî. Tarîpai a'ka pe tîwe'sen erepansa' sîrîrî. Mîrîrî ye'nen ewaron ya si'ma imakui'pî kupî

pî' ko'mannîto' yemî'pannîpî yuwapai man. Tîise a'ka ta si'ma meruntî ke e'nî yuwapai'nîkon man. ¹³ Tîwîrî ko'mannîpai'nîkon man a'ka ta, a'ka ta tîwe'sen pemonkon wanî warantî, imakui'pî pe tîwe'se pra moropai teetînsen pe pra, moropai se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî tîwe'se pra, mîrîrî ye'ka nura tîku'se pra, moropai teekore'masen pe pra, moropai ikinmuyen pe tîwe'se pra. ¹⁴ Tîise Jesus Cristo winîpainon yapi'tî eeseya'namakonpa mîrîrî ye'ka winîkî, î' kai'ma aawarîrî'nîkon itu'se apunkon e'to' yawîrî tîku'se pra.

14

Ayakon Winîkî Teeseurîmai Pra E'kî

¹ Mannî' a'tu'mîra tîwe'sen akore'ta'nîkon innape Jesus kupî tîuya ye'ka pe mîikîrî yapi'tî awakîrîkon pe. Mîikîrî yarakkîrî teesiyu'pî'se pra e'tî, î' taiya ya api'nîkon. ² A'kî, tiaronkonya taa tamî'nawîron pî' entamo'kan. Tîise tiaronkon teesenumenkato'kon ya' a'tu'mînanya taa: —Kaane, tamî'nawîron enapî eserîke pra man, ipînsa' neken enapî —taa to'ya. ³ Mîrîrî ye'nen anî'ya tamî'nawîron tena'sen enapî ya, mîikîrî ipînsa' neken ena'nen kupî e'pai pra awanî tewanma pe. Mîrîrî ye'ka ipînsa' tena'sen ena'nenya tamî'nawîrî ena'nen yewanmîrî eserîke pra awanî. Maasa pra Paapaya tîwakîrî pe mîikîrî yapi'sa' ye'nen. ⁴ Anî'kan amîrî'nîkon tiaronkon poitîrî pe tîwe'sanon pî' eeseurîmakonpa? Maasa pra mîikîrî esa'ya neken taa eserîke awanî, morî pe awanî, morî pe pra awanî kai'ma. Moropai morî pe awanî taiya maasa pra mîrîrî warantî itesa'ya ikupî.

⁵ Tiaronkon esenumenka mîrîrî weiyu wanî tiaron wei yentai kai'ma. Moropai tiaronkon esenumenka se' kaisarî wei wanî kai'ma. Mîrîrî ye'nen yairî tîwanîkon kai'ma to' wanî teesenumenkakon yawîrî. ⁶ Tîise manni' ipîkku pe mîrîrî weiyu ku'nen wanî ya, mîikîrîya Paapa yapurîto'pe ikupî mîrîrî. Moropai manni' tamî'nawîron ena'nenya nîrî Paapa yapurîto'pe ikupî mîrîrî. Morî pe pu'kuru man taiya Paapa pî'. Moropai ipînsa' neken ena'nenya Paapa yapurîpa ikupî mîrîrî. Taiya: —Morî pe pu'kuru man —taiya Paapa pî'. ⁷ Maasa pra anî' ton pra man tîiwarîrî tîiko'mansen moropai tîiwarîrî tîisa'mantassen ton pra man. Ko'mannîto' wanî uyepotorîkon pia. ⁸ Sa'mantan ya moriya sa'mantan mîrîrî uyepotorîkon ton pe. Mîiwîni pra awanî ya, enen e'nî ya, sa'mantan ya awanî Uyepotorîkon tonpe.

⁹ Maasa pra Yepotorî Wannî pe tîwanîpa kai'ma Cristo sa'manta'pî moropai awennapamî'pî. Mîrîrî ye'nen isa'manta'san yepotorî pe awanî moropai enenankon yepotorî pe awanî. ¹⁰ Tîise, î' wani' awanî ye'nen ayakon yewanmîrîya? Amîrî kanan, î' ton pe ayakon yu'se pra awanî? A'kî, tamî'nawîrî uurî'nîkon eseporî kupî sîrîrî Paapa rawîrî. Mîrîrî yai Paapaya uyako'menkakon kupî sîrîrî. ¹¹ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

—Innape Uurîya taasa' sîrîrî

î' pensa inna'pokauya pata pe pra —ta'pî Uyepotorîkonya.

—Urawîrî neken tamî'nawîronkon e'sekunka pe man unamai.

Mîrîrî yai inkamoroya taa kupî sîrîrî tamî'nawîrî si'ma:

“Amîrî wanî tamî'nawîronkon yako'menkaton pe”, —ta'pî Uyepotorîkonya. *Is*

45.23

taasai'ya man. ¹² Mîrîrî ye'nen tiwin pî' si'ma ukaisarî'nîkon unukupî'pîkon ekaremekî kupî sîrîrî Paapa pî', tiaron pî' pra.

Imakui'pî Ya' Ayakon Ena Kîsemapu'tîi

13 Mîrîrî ye'nen tiaronkon mu'tunpato' uuri'nîkonya emî'pannî'pai'nîkon man. Moropai taaya'nîkon e'pai awanî: —Î' kupîuya pepîn uyakon mauya namai imakui'pî ya'. 14 Uyepotorîkon yarakkîrî e'nî wenai, epu'tî pî' wai tena'sen nura ton pra awanî. Tîise anî' esenumenka ya tena'sen pî' nura pe awanî kai'ma, moropai enapîiya, mîikîrîya imakui'pî kupî mîrîrî tîwinîkîi. Mîrîrî ye'nen imakui'pî pe eena tîmîrî pe. 15 Yairî ma're ayakon ena emapu'tiya anenapî enapîiya wenai, ayakon sa'namaya yuwaya pepin mîrîrî, manni' imîrî ton pe Cristo sa'manta'pî tanne. Mîrîrî warantî ayekkari enapîiya wenai ayakon kî'ma'nîpai. 16 Mîrîrî warantî imakui'pî pe tiaronkon eseurîma kî'mapu'tîti awinîkî'nîkon, morî kupîya'nîkon kai'ma eesenumenkasa'kon tanne. 17 Maasa pra Paapa wanî uyesa'kon pe esepu'tî uyekkarikon enapî wenai pra, uwukukon enîrî wenai pra, tîise uyonpakon sa'nama wenai eesepu'tî. Moropai morî pe uyonpakon yarakkîrî ko'mannî wenai, moropai taatausinpai ko'mannî wenai Morî Yekaton Wannî nîtirî'pî wenai, mîrîrî warantî Paapa pemonkono pe e'nî esepu'tî. 18 Anî'ya mîrîrî warantî Cristo yapurî ya, Paapa wakîri pe awanî. Moropai tonpayamî nîrî wakîri pe awanî. 19 Mîrîrî ye'nen tîwanmîra e'nî yuwapai'nîkon. Moropai uyonpakon meruntîrî'tîpai'nîkon. 20 Manni' Paapa nîpîika'tî'pî kî'taruma'tîi. Tamî'nawîrî yekkari wannî wanî tena'sen pe. Tîise î' rî enapî wenai imakui'pî ya' uyonpakon ena emapu'tî ya, yairî pra awanî mîrîrî. 21 Tîise morî pe panpî' awanî uyo'kon rumaka ya, uwukukon rumaka ya, î' rî rumaka ya, imakui'pî ya' uyonpakon ena namai.

22 Tîise amîrî'nîkon yairî eesenumenkato'kon tena'sen pî', tenî'sen pî', mîrîrî warantî eesenumenkakon pî' aako'mamîkon tîise moo, teesiyu'pî'se pra ayonpakon yarakkîrî. Paapaya neken epu'tî mîrîrî. Taatausinpai mîikîrî wanî teesenumenkato' yawîrî î' rî ku'nen pe, maasa pra yairî tîwanî epu'tiya. —Yairî pra awanî tai'se —taiya pepîn. 23 Tîise manni' a'tu'mînya tiyo' yanî ya teesenumenkato' yawîrî pra, imakui'pî kupîiya mîrîrî. Maasa pra —Yairî naka ikupîuya sîrîrî ta'ye' —taiya. —Mîrîrî ye'nen yairî pra awanî tai'se —kai'ma mîrîrî kupî anî'ya ya, imakui'pî kupîiya.

15

Tiaronkon Pî' Teesenumenkai Ko'mannî

E'pai Awanî

1 Tîise uuri'nîkon innape iku'nenan manni'kan meruntî ke tîwe'sanon, moriya tiaronkon a'tu'mîra tîwe'sanon pîika'tî e'pai awanî. To' yeseru yapîtanîpî e'pai awanî to' tîyu'pî'se pra. 2 Tîwin pî' si'ma ukaisari'nîkon tiaronkon pîika'tî e'pai awanî morî pe to' ko'manto'pe, inî' panpî' innape iku'to'pe to'ya. Upî'nîkon neken teesenumenkai pra to' pîika'tî e'pai awanî. 3 Maasa pra tîwarîrî Cristo etî'nînmasa' pra man. Tîise Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man. —Paapa, mîrîrî awinîkîi imakui'pî ku'to' to'ya yapîsî'pîuya upona. *Sl 69.9* —ta'pîiya. 4 Pena tamî'nawîrî awe'menukasa' manni' Paapa maimu po, mîrîrî wanî uyenupanenkon pe. Inîmîkî pî' e'nîto' ton tîrîiya. Moropai atausinpanto' ton tîrîiya. Î' taasa' tîuya kupî Paapaya nîmîkî pî' ko'mannî. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî yapîtanîpî eserîke awanî.

5 Manni' Paapa, tînîmî'to' tîinen moropai atausinpanto' tîinenya tiwin eesenumenkato'kon tîrî yu'se wai aapia'nîkon, Jesus Cristo esenumenkato'

yawîri eesenumenkakonpa. ⁶ Mîrîri warantî itîri Paapaya tapurîkonpa, tamî'nawîri awanîkon tanne tiwin eesenumenkato'kon tîise, manni' Paapa, Jesus Cristo Uyepotorîkon yun yapurîkonpa.

Paapa Maimu Wanî Judeuyamî' Pepîn Tonpe

⁷ Mîrîri ye'nen tiaronkon yapî'ti akore'ta'nîkon to' e'to'pe, î' kai'ma Cristoya amîrî'nîkon yapîsi'pî warantî. Moropai mîrîri wenai Paapa yapurî tu'kankonya. ⁸ Maasa pra Cristo eturumaka'pî Judeuyamî' pia to' poitîri warantî, î' kai'ma innape pu'kuru î' taasa' Paapaya ekaremekîpa kai'ma. Maasa pra mîrîri kupî'pîiya î' taasai'ya yawîri penaronkon anna tamokon pî'.

⁹ Moropai Judeuyamî' pepînya Paapa yapurîto'pe nîri morî pe awe'to' wenai. Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' warantî: Mîrîri ye'nen ayapurî pî' wai kure'ne Judeuyamî' pepîn kore'ta si'ma.

Moropai ayapurî pî' wai

ayapurîto' eserenkanto' ke

2 Sm 22.50; Sl 18.49

ta'pîiya: ¹⁰ Moropai ta'pîiya inî'rî:

Amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn, atausinpatî.

Paapa yapurînenan pokonpe

inmenka'san ipemonkonoyamî' pokonpe si'ma

Dt 32.43

ta'pîiya. ¹¹ Moropai inî'rî ta'pîiya:

Tamî'nawîronkon Judeuyamî' pepînya

tepotorîkon yapurî e'pai awanî.

Moropai kure'ne tamî'nawîronkon

pemonkonyamî'ya yapurî e'pai awanî.

Sl 117.1

ta'pîiya. ¹² Moropai Isaiás nurî'tîya ta'pî nîri:

Jessé nurî'tî payanî'san yonpa wanî pe man pata esa' pe.

Manni'kan Judeuyamî' pepîn esa' pe awanî pe man.

Inkamoroya inîmîki ko'mannîpî

Is 11.10

ta'pîiya.

¹³ Paapaya, inîmî'to' ton tînenya aatausinpatokon ton tîri yu'se wai. Moropai tîwanmîra awe'to'kon ton tîriya yu'se wai aapia'nîkon, innape iku'nenan pia. Mîrîri wenai Morî Yekaton Wannî meruntîri yai morî intîri nîmîki pî' aako'manîkon, teeseta'kai pra.

A'tu'mîra Paulo Esepû'to'

¹⁴ Uyonpayamî' ayepu'tîkon pî' wai î' kai'ma amîrî'nîkon wanî morî pe pu'kuru. Moropai epu'nen pe pu'kuru awanîkon moropai tiaronkon panama epu'nen pe awanîkon epu'tî pî' wai. ¹⁵ Tîise sîrîri kaareta menukauya pe kure'ne teesenumenka ye'ka pe, aronne sîrîri eseurîmato' menukauya. Amîrî'nîkon yenpenatani'to'pe eesenupa'pîkon pî'. Sîrîri konekauya maasa pra Paapaya itîisa' ye'nen esenyaka'mato'pe. Uwakîri pe ikupîuya. ¹⁶ Maasa pra Cristo maimu pe teesenయా'masen pe wanî manni'kan Judeuyamî' pepîn tonpe. Uurî esenyaka'ma manni' teepîremasen esenyaka'ma warantî Paapa maimu ekaremekî pî' pemonkonyamî'ya Paapa yapurîto'pe. Mîrîri warantî itekare ekaremekîuya inkamoro Judeuyamî' pepîn e'to'pe Paapa pia untîrî'san pe to' e'to'pe. Moropai tiwakîri pe Paapaya to' yapîsi, Morî Yekaton Wannî nîrona'san pe to' wanî wenai.

¹⁷ Mîrîri ye'nen Cristo Jesus yarakkîri wanî ye'nen uurî atausinpa kure'ne. Moropai Paapa ton pe esenyaka'ma pî' atausinpa. ¹⁸ Uurî pe rî eseurîma

eserike pra wai, tiise Cristo nikupipi pi' neken eseurima, manni' uyarakkiri inkupipi weni. Miriri kupipiya uwenai Judeuyami' pepinya innape Paapa maimu kupipi. Miriri e'sa' man miriri unekaremekipi eta to'ya weni, moropai uyeseru era'ma to'ya weni. ¹⁹ Moropai Mori Yekaton Wann meruntiri weni ani' nikupi eserikan pepin kupiuya weni innape ikupipi to'ya. Miriri waranti asari ye'ka pe Jerusalem poro moropai lirico pata poro asari ye'ka pe itekare ekaremekipiuya. Awe'to' yawiri Jesus Cristo pi' eseurima'pi. ²⁰ Kure'ne eseka'nunka'pi tiwiri Paapa maimu ekareme'to'peuya manni'kan Jesus yekare etatipono'san pepin pi', o'non pata ya' tiaronkon witi'pi pepin ya' itekare ekareme'se. A'ki, tewi' koneka ani'ya pepin tiaronya tewi' koneka pata'se' ya'. Miriri waranti uuti pepin o'non pata ya' tiaron witi'pi itekare ekareme'se ya'. ²¹ I' kai'ma Paapa maimu e'menukasaya taasa' manni' waranti:

Manni'kan i' pensa ipi' eseuriman
etatipono'san pepinya era'ma kupi siriri.
Moropai eta tiuya'nikon weni
innape ikupi to'ya kupi siriri,
ta'piya.

Is 52.15

Paulo Esenenka Roma Pata Pona Tuuti Pi'

²² Miriri pi' esenyaka'ma ye'nen, tu'ke ite'ka aapia'nikon uuti eserike pra awani'pi. ²³ Tiise siriri esenyaka'mato' yareti'kasau'ya wai siriri pata po. Pena tu'ke kono' kaisari esenenka pi' uuko'mansa' wai amiri'nikon anera'mapai wani pi'. ²⁴ Taripai miriri kupiuya pi' esenenka siriri. Espanha pona uuti pe amiri'nikon era'mauya pi' esenenka siriri. Moropai upiika'tiya'nikon yu'se wani siriri Espanha pona uutito' pi', marari akore'ta'nikon uuko'mami tipo. ²⁵ Tiise siriri uuti siriri Jerusalem pona, Paapa pemonkonoyami' ton pe miari. ²⁶ Maasa pra Jesus yapurinenan Macedonia ponkon moropai Acaia ponkonya tintirikon tiri'pi taatausinpai manni'kan Jerusalem ponkon tiwe'taruma'tisanon piika'tito'pe. ²⁷ Maasa pra Judeuyami' winipai mori e'piika'tinto' yapisi'pi to'ya. Miriri ye'nen Judeuyami' pepinya to' piika'ti e'pai awani niri, itesa' pe tiwe'to'kon ke. ²⁸ Miriri ye'nen tami'nawiri to' nitiri'pi rumakasau'ya ya Jerusalem ponkon pia, miari pai uuti miriri Espanha pata pona. Miriri yai uuti pe amiri'nikon anera'mapai wani siriri. ²⁹ Miriri yai amiri'nikon pia erepansa' yai, epu'ti pi' wai kure'ne mori Cristo nitiri'pi pi' eseurima ayarakkiri'nikon, tami'nawiri itu'se awe'to'kon pikiri.

³⁰ Esatiuya uyonpayami', Uyepotorikon Jesus Cristo weni. Moropai kure'ne eti'ninmanto' Mori Yekaton Wann nitiri'pi weni esenyaka'man timurukun pe. Miriri ye'nen upiika'titi eepiremato'kon ke upona. ³¹ Upona epiremati Jesus epu'nenan pepin Judia ponkonya uwi namai. Moropai uuri esenyaka'mato' e'to'pe Paapa pemonkonoyami' tonpe miari. ³² Miriri aapia'nikon uuti itu'se Paapa wani ya, akore'ta'nikon erepami kure'ne taatausinpai. Miriri yai apiika'tiuya'nikon moropai upiika'tiya'nikon niri. ³³ Moropai Paapa, tiwanmin tinen wani aapia'nikon yu'se wai. Miriri wani e'pai man.

¹ Apî'nîkon manni' uwîrisikon Febe Cesaréia soosirî ta teesenyaka'masen ekaremekîuya. ² Mîikîrî yapi'tî morî pe maasa pra uwîrisikon pe awanî ye'nen. Yapi'tî uyepotorîkon Jesus Cristo pemonkono pe awanî ye'nen. Morî pe yapi'tî Paapa pemonkonoyamî'ya ikupî warantî. Ipîika'tîtî tamî'nawîrî î' itu'se awe'to' ke, iipia itîitî. Maasa pra mîikîrîya tu'ke pemonkonyamî' pîika'tî'pî mararî pra, moropai upîika'tî'pîiya nîrî.

³ Umaimu yarimauya Priscila pia moropai Áquila pia. Maasa pra inkamoro wanî uyonpayamî' pe. Jesus Cristo ton pe esenyaka'ma yonparî'san pe to' wanî. ⁴ Inkamoro sa'manta yonpa'pî uurî pîika'tikonpa. Mîrîrî ye'nen kure'ne to' pî' morî pe man tauya. Uurîya taa neken pra tîise tamî'nawîronkon Judeuyamî' pepîn Paapa yapurînenanya taa nîrî.

⁵ Moropai umaimu man tamî'nawîronkon manni'kan to' pokonpe emurukuntî'san pî' nîrî.

Moropai umaimu man Ipêneto manni' e'mai' pe Ásia patapai innape Cristo ikupîtîpon pia.

⁶ Moropai Maria pia nîrî, manni' kure'ne amîrî'nîkon ton pe eesenyaka'ma'pî.

⁷ Moropai Andrônico pia nîrî. Moropai Júnias pia, inkamoro upata ya' tîwe'sanon Judeuyamî', upokonpe atarakkannîto' ta si'san. Inkamoro Jesus naipontî'san epu'tî'nîkon morî pe. Pena e'mai' pe urawîrî innape Jesus ku'nen pe to' ena'pî.

⁸ Moropai Ampliáto pia nîrî. Mîikîrî wanî uwakîri pe pu'kuru uyepotorî pemonkono pe awanî ye'nen.

⁹ Moropai Urbano uyonpakon esenyaka'man yonpa pia.

Moropai uwakîri uyonpa Estáquis pia nîrî.

¹⁰ Moropai Apeles manni' kure'ne innape Cristo kupî tîuya wenai tîmoron epu'tîtîpon pia.

Moropai Aristóbulo pemonkonoyamî' pia umaimu man.

¹¹ Moropai Herodiáo upata ya' tîwe'sen Judeu pia.

Moropai tamî'nawîrî uyonpakon Narciso pemonkonoyamî' innape Jesus ku'nenan pia.

¹² Umaimu man wîri'sanyamî' pia nîrî, Trifena moropai Trifosa manni'kan uyepotorîkon tonpe esenyaka'ma'san pia.

Moropai Pérside mîikîrî nîrî esenyaka'ma'pî nîrî to' warantî.

¹³ Moropai umaimu yarimauya Rufo manni' uyepotorîkon nîmenka'pî tîmîrî pe eesenyaka'mato'pe, mîikîrî pia umaimu man. Moropai isan pia nîrî maasa pra mîikîrîya kure'ne tînre warantî ukupî'pî mîito'pe.

¹⁴ Moropai Asíncrito, Flegonte. Moropai Hermes moropai Pátrobas moropai Hermas moropai tamî'nawîrî manni'kan innape Jesus kupîtîponkon to' pia tîwe'sanon pia umaimu man.

¹⁵ Moropai Filólogo moropai Júlia moropai Nereu moropai itakon moropai Olimpás moropai tamî'nawîronkon to' pia tîwe'sanon Paapa pemonkonoyamî' pia umaimu man.

¹⁶ Tiaronkon sa'namaya'nîkon pe to' pî' atapi'tî taatausinpai.

Tamî'nawîronkon Cristo pemonkonoyamî'ya aapia'nîkon tîmaimukon yarima sîrîrî.

Tiwinkano'pî Paulo Esekareme'to'

¹⁷ Uyonpayamî' esatîuya sîrîrî apî'nîkon. Aka tîwarî e'tî, manni'kan amîrî'nîkon pantaka yu'se tîwe'sanon pî'. Maasa pra apanamato'kon yairî pra apanamakon to'ya. Î' kai'ma eesenupa'pîkon yairî pra to' wanî. Inkamoroya innape iku'to'ya'nîkon manenpa to'ya. Mîrîrî ye'nen to' pia pai atarimatî.

¹⁸ Maasa pra sîrîrî ye'ka yapurînenanya Cristo yapurî eserîke pra man. Uyepotorî yapurî to'ya pepîn. Tîise to' esenumenka kure'ne itu'se tîwe'to'kon pî' neken. Morî pe tîwe'ku'se tiaronkon yeurîma to'ya seru'ye' pe. Mîrîrî wenai pakkokon, mararî epu'nenan yenku'tî to'ya. ¹⁹ Tîise amîrî'nîkon wanî Paapa maimu yawîrî epu'sa' tamî'nawîronkonya. Mîrîrî wenai kure'ne taatausinpai uurî wanî amîrî'nîkon pî'. Mîrîrî ye'nen epu'nen pe awanîkon yu'se wai morî winîkî. Tîise imakui'pî winîkî, pakko pe e'ku'tî.

²⁰ Moropai Paapa tîwanmîn esa'ya makui kupî sîrîrî ama're'nîkon. Maasa pra Paapa wanî itentai. Morî pe uyepotorîkon Jesus Cristo nîtirî aapia'nîkon wanî.

²¹ Timóteo, manni' esenyaka'ma wanîyakonya tîmaimu yarima aapia'nîkon. Moropai upata yawonkon Lúcio, Jasom moropai Sosípatro, inkamoroya nîrî tîmaimukon yarima aapia'nîkon.

²² Uurî Tércioya sîrîrî Paulo kaaretarî menuka sîrîrî. Umaimu yarimauya tamî'nawîronkon innape Cristo ku'nenan pia.

²³ Moropai Gaio upata'se' ton tîrîtîpon, manni' o'non pata Paapa pemonkonoyamî' pokonpe emurukuntî pata'se' ton tîrî tîponya tîmaimu yarima aapia'nîkon. Moropai Erasto manni' esenyaka'ma'pî nîrî mîrîrî cidade po mîlkîriya tîmaimu yarima. Moropai uyonpakon Quartoya tîmaimu yarima aapia'nîkon.

Tiwin Kono'pî Pe Teepîrema Pe

Paapa Yapurîto' Pauloya

[²⁴ Morî epe'mîn tîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai, tamî'nawîrî amîrî'nîkon pia.] ²⁵ Paapa yapurî'nîkon imaimu unekaremekî'pî wenai. Maasa pra mîrîrî Jesus Cristo pî' teeseurîmasen pe awanî. Paapaya amîrî'nîkon koneka meruntî ke awanîkonpa, innape iku'to'ya'nîkon pî'. Mîrîrî wanî yairon pe Paapa maimuya taasa' yawîrî, manni' penaronkon nepu'tî'pî pepîn esonomî'pî. ²⁶ Tarîpai mîrîrî yairon wanî ekareme'sa' pe maasa pra penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî'ya ekaremekî'pî. Mîrîrî menuka'pî to'ya. Mîrîrî kupî'pî to'ya î' ta'pî Paapaya yawîrî. Mîrîrî esepu'tî'pî tarîpai tamî'nawîrî pata po, mîrîrî ku'to'pe pemonkonyamî'ya innape moropai yawîrî to' e'to'pe. ²⁷ Manni' Paapa tiwinano'pî tamî'nawîron epu'nen mîlkîrî wanî tapurîsen pe ipatîkarî. Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai yapurî'nîkon. Mîrîrî warantî e'pai man. Moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo e'to' wanî yu'se wai aapia'nîkon tamî'nawîrî awanîkon tanne. Mîrîrî warantî itu'se wai.

SÎRÎRÎ KAARETA E'MAI'NON KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ CORÍNTIO PONKON PIA

Paulo, Jesus Cristo naipontí'píya sîrîrî kaareta menuka'pî. Moropai yarima'píya innape Jesus ku'nenan pia miarî cidade itese' Coríntio ponkon. Mîikîrî Pauloya itekare ekareme'sa' wani'pî miarî tîwanî yai. Mîrîrî eta tíuya'nîkon ya, innape Jesus kupî'pî to'ya moropai Jesus maimu yawîrî to' ko'mamî pia'tî'pî.

Î' wani' awanî sîrîrî kaareta menuka'píya, maasa pra e'mai' pe inkamoro Coríntio ponkonya kaareta yarima'pî iipia. Î' kai'ma tîko'mamî anepu'pai to' wani'pî. Mîrîrî ye'nen Paulo yekaranmapo'pî to'ya. To' kaaretarî yapi'sa' tíuya ya, sîrîrî kaareta menuka'píya, to' maimu yuukupa. Moropai to' yekare etasai'ya wani'pî, morî pe innape iku'se pra to' ko'mamî yekare. Mîrîrî ye'nen sîrîrî kaareta menuka'píya tesorukon miakanmato'pe to'ya, Paapa wakîri pe to' ko'manto'pe. Mîrîrî ekaremekî'píya sîrîrî kaareta ya'.

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî aapia'nîkon, uyonpakon Sóstenes yarakkîrî si'ma. Uurî wani' Paapa nanno'pî pe itu'se tîwanî yawîrî, Jesus Cristo naipontí ton pe.

² Aapia'nîkon sîrîrî kaareta menuka'ya innape Jesus ku'nenan Coríntio cidaderî ponkon pia. Amîrî'nîkon Paapa nanno'san tîpemonkono pe awanîkonpa, innape Jesus Cristo kupiya'nîkon wenai. Moropai sîrîrî kaareta wani' tamî'nawîron pata ponkon ton pe, manni'kan Uyepotorîkon Jesus Cristo pî' tîwe'pîika'tîto'kon esa'nenan ton pe. Maasa pra mîikîrî Uyepotorîkon wani' to' yepotorî pe nîrî.

³ Epe'mîra tîntîrî tîrî Paapaya yu'se wai aapia'nîkon, uyonpayamî'. Moropai tîwanmîra awe'to'kon ton nîrî tîrîya yu'se wai. Mîrîrî warantî itîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai aapia'nîkon.

Paapa Nîtrî Uupia'nîkon Cristo Wenai

⁴—Morî pe man —tauya tîwîrî Paapa pî', maasa pra epe'mîra morî tîrî'píya aapia'nîkon Jesus Cristo piawonkon pe awanîkon ye'nen. ⁵ Maasa pra Cristo pia si'ma, mararî pra apiika'tî'píya'nîkon tamî'nawîron pî'. Jesus Cristo yekare epu'nenan pe awanîkon emapu'tî'píya, moropai mîrîrî ekareme'nenan pe awanîkon emapu'tî'píya. ⁶ Maasa pra imaimu etaya'nîkon ya yai anna winîpai, innape ikupî'píya'nîkon aawanmîra'nîkon awanî pra. ⁷ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî Morî Yekaton Wannî nîtrî yapisî'píya'nîkon, itu'se awe'to' yawîrî ikupîkonpa. Î' ton pra awanîkon pepîn, Uyepotorîkon Jesus Cristo ii'to' weiyu erepamî nîmikî pî' awanîkon tanne. ⁸ Paapaya amîrî'nîkon ko'mannîpî meruntî ke awanîkonpa, yairî ayaserukon e'to'pe. Mîrîrî ye'nen Uyepotorîkon Jesus Cristo iipî yai, tîweppe'se pra awanîkon imakui'pî ankupî'pîkon wenai. ⁹ —Imakui'pî amîrî —anî'ya taa pepîn apî'nîkon. Maasa pra tîwîrî Paapaya ikupî'pî taasa' tíuya yawîrî, manni' amîrî'nîkon yannotîpon Uyepotorîkon tînmu Jesus Cristo yarakkîrî aako'mamîkonpa imaimu yawîrî. Mîikîrîya ikupî pe man maasa pra taasa' tíuya ye'nen.

Pîrai'pî Coríntio Ponkon Wani

¹⁰ Uyonpayamí', kure'ne esatíuya sírírí Uyepotoríkon Jesus Cristo maimu pe. Morí pe ako'mantí tíwo'ma'tai pra, eesiyu'pítíkon namai. Morí pe, yairí tiwin eesenumenkato'kon e'to'pe esatíuya sírírí. ¹¹ Maasa pra Cloé yonpayamí' winípai ayekarekon eta'píuya. Ekaremekí'pí to'ya í' kai'ma tíwo'ma'tai aako'mamíkon yekare. ¹² Ayekarekon eta'píuya see warantí: Taapítíya'níkon aawo'ma'takon ye'nen: —Uurí Paulo yapurínen. Tiaronya taa: —Uurí Apolo yapurínen —taiya. Tiaronya taa: —Uurí Pedro yapurínen. Moropai tiaronya taa: —Uurí Cristo yapurínen —taiya.

¹³ Mírírí pí' tauya. Mírírí taakonpa tu'ke Cristo e'rataikapí'sa' nai? Moropai uurí, Paulo pokapítí'pí to'ya pakí'nan pona amírí'níkon ton pe uyapuríkonpa? Innape Jesus kupíya'níkon yai, Paulo ese' pí' eesenpatakona'píkon upe-monkono pe awaníkonpa? Kaane, uyese' yai aní' yenpatakonasau'ya pra wai. ¹⁴ Atausinpasa' kure'ne Paapa pí' maasa pra aní' yenpatakonasau'ya pra wai amírí'níkon kore'ta. Tíise Crispo moropai Gaio neken yenpatakona'píuya. ¹⁵ Mírírí ye'nen aní'ya taa eseríke pra awaní: —Paulo ese' pí' esenpatakona'san anna —taaya'níkon eseríke pra awaní. ¹⁶ Kaane, enpenatan pí' wai tiaronkon unenpatakona'san pí', Estéfanas moropai ipemonkonoy-amí'. Inkamoro neken, tiaronkon pí' enpenata pra wai. ¹⁷ Mírírí pí' atausinpasa', maasa pra Cristoya uyarimasa' pra man pemonkonyamí' yenpatakonaí tíise uyarima'píiya itekare ekareme'to'peuya. Uyarima'píiya morí pe umaimu pe eseurímato'pe pra, epu'nen pe waní pí' eseurímato'pe pra. Tíise Cristo sa'manta'pí pakí'nan po yekare ekareme'to'peuya aronne, umaimu pí', uyeseru pí' pemonkonyamí' esenumenka namai. Tíise itekare pí' to' esenumenkato'pe, moropai innape iku'to'pe to'ya, tekare ekareme'se uyarima'píiya. Mírírí warantí pakí'nan po Cristo sa'mantato' yekareya innape ikupí emapu'tí. Morí anna eseurímato'ya emapu'tí pepín.

Cristo Níkupí'pí Wenai Epu'nen Pe Paapa E'to' Esera'ma Moropai Meruntí Ke Awaní Esepu'tí

¹⁸ Maasa pra pakí'nan po Cristo sa'manta'pí upíika'tíkonpa yekare waní apo' ya' tuutísanon pia, í' pe pra rí. Tíise uurí'níkon awe'píika'títonkon pia mírírí yekare waní upíika'títo'kon pe Paapaya itíusa'. Mírírí wenai kure'ne Paapa waní meruntí ke epu'tí'níkon. ¹⁹ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' man see warantí:

—Epu'nen pe tíwaníkon kai'ma epu'nenan esenumenka.

Tíise epu'nen pe to' e'to' yaretí'kauya pe wai.

Moropai epu'nen pe pra to' kupíuya pe wai

—ta'pí Paapaya.

Is 29.14

²⁰ Mírírí warantí epu'nenan pe tíwe'sanon nepu'tí ku'sa' Paapaya mírírí í' pe pra rí. Mírírí ye'nen o'non pata míkírí morí pe teeseuríma epu'nen nai sírírí non po? O'non pata Moisés nuri'tíya yenupanto' epu'nen pe tíwe'sen nai? O'non pata sírírí pata yeseru pí' teesenupasen nai? Inkamoro nepu'tí ku'sa' Paapaya mírírí í' pe pra rí, maasa pra inkamoro nepu'tíya aní' píika'tí pepín tiwin kin. ²¹ Sírírí warantí Paapaya ikupí'pí. Maasa pra epu'nen pe tíwe'to'kon wenai pemonkonyamí'ya tepu'tí tírí Paapaya pepín, epu'nen pe tíwaní ye'nen. Tíise Paapaya ta'pí: —Pemonkonyamí' innape umaimu ku'nenan píika'tíuya Cristo sa'manta'pí wenai —ta'píiya. Mírírí yekare ekaremekí annaya. Í' pe pra rí awaní pí' tiaronkon esenumenka tanne, tíise píika'títon pe awaní kiní. ²² Í' pe pra rí itekare waní kai'ma Judeuyamí' esenumenka maasa

pra inkamoro Judeuyami'ya tînera'makon ton esatî ko'mannîpî yairî itekare wanî epu'tikonpa. Mîrîrî warantî Judeuyami' pepîn esenumenka, maasa pra epu'nen pe tîwe'to'kon yuwa ko'mannîpî to'ya, yairî itekare anepu'pai tîwanîkon ye'nen. Tîise epu'tî to'ya pepîn mîrîrî wenai. ²³ Tîise anna nekaremekî pakî'nan po Cristo sa'manta'pî yekare. Mîrîrî wanî Judeuyami' newanmîri pe. Moropai Judeuyami' pepîn pia mîrîrî yekare wanî î' pe pra rî. ²⁴ Tîise manni'kan Judeuyami' moropai Judeuyami' pepîn, Paapa nanno'san pia mîrîrî yekare wanî meruntî ke, moropai epu'nen pe. Maasa pra mîrîrî wenai epu'nen pe Paapa e'to' esera'ma moropai kure'ne imeruntîri esera'ma. ²⁵ Mîrîrî Cristo sa'manta'pî wanî'pî tiaronkon pia, î' pe pra rî warantî, tîise epu'nen pe kinî awanî'pî, kure'ne epu'nen pe pemonkonyami' wanî yentai. A'tu'mîra awanî kai'ma e'nî tanne, tîise meruntî ke awanî'pî, pemonkonyami' meruntîri yentai, maasa pra upîka'tînenkon pe tîwanîpa kai'ma.

²⁶ Uyonpayami', enpenatî maasa î' kai'ma Paapaya ayannosa'kon yai. Amîrî'nîkon wanî'pî pemonkonyami' rawîrî pakko pe. Mararonkon pepîn epu'nenan pepîn wanî'pî akore'ta'nîkon. Moropai akore'ta'nîkon mararonkon pepîn meruntîkon pepîn wanî'pî. Moropai mararonkon pepîn ipîkkukon pepîn wanî'pî. Mîiwîni tîise amenka'pîiya'nîkon. ²⁷ Maasa pra Paapaya pakkokon menka'pî epu'nen pe tîwe'sanon yeppe'nîpîpa. Moropai meruntî ke tîwe'sanon yeppe'nîpîpa a'tu'mînan menka'pîiya. ²⁸ Moropai manni'kan pemonkonyami' yewanmîrîkon menka'pîiya. Moropai manni'kan ipîkkukon pepîn menka'pîiya. Moropai î' pe pra rî tîwe'sanon menka'pîiya. Insamoro menka'pîiya, maasa pra epu'nen pe tîwe'sanon e'to' epu'nen pe wanî ekaremekîpa kai'ma, î' pe pra rî. ²⁹ Mîrîrî ye'nen anî'ya taa eserîke pra awanî: —Epu'nen pe wanî ye'nen umenkasa' Paapaya. Ipîkku pe wanî ye'nen umenkasa' Paapaya —taa eserîke pra awanî. Mîrîrî warantî anî' atapurî pepîn Paapa rawîrî. ³⁰ Tîise Paapaya ikupî wenai, uurî'nîkon wanî Jesus Cristo yarakkîrî tîwe'sanon pe. Mîikîrî Cristoya uurî'nîkon ton pe î' kupî tîuya pî' Paapa esenumenka epu'tî'nîkon emapu'tî'pî. Maasa pra mîikîrî wenai, uurî'nîkon enasa' man yairî Paapa pia. Mîikîrî wenai morî pe Paapaya uurî'nîkon yapîsî tîpemonkono pe. Moropai mîikîrî nîkupî'pî wenai, uye'masai'ya'nîkon imakui'pî winîpai. Mîrîrî wanî epu'nen pe Paapa e'to'pe. ³¹ Mîrîrî ye'nen Paapa maimuya taasa' yawîrî iku'pai'nîkon. Taasai'ya see warantî:

—Anî' atapurî ya, mîikîrî atapurî e'pai awanî,
tamî'nawîrî Uyepotorîkon nîkupî'pî pî' tarakkîrî
—taasai'ya man.

Jr 9.24

2

Cristo Epu'to' Ke Itekare Ekaremekî Pauloya

¹ Uyonpayami', akore'ta'nîkon wanî yai, tiaronkon yentai epu'nen pe wanî pî' eseurîmasa' pra wai. Moropai tu'ke mai pî' eseurîmasa' pra wai. Tîise yairon Paapa nekaremekî'pî pî' eseurîma'pî apî'nîkon. ² Maasa pra akore'ta'nîkon wanî yai, tamî'nawîron esenumenkato' kupî'pîuya uuwanmîra. Tîise uurî'nîkon ton pe pîika'tîto'pe Cristoya pakî'nan po tîisa'manta'pî pî' neken eseurîmato'pe kai'ma esenumenka'pî. ³ Amîrî'nîkon kore'ta uutîsa' yai, a'tu'mîra wanî'pî. Eranne' pe wanî'pî amîrî'nîkon pî', mararî pra e'kîkî'ma'pî. ⁴ Mîrîrî itekare ayenupa'pîuya'nîkon. Mîrîrî e'sa' pra man morî pe umaimu wanî wenai pra, moropai epu'nen pe wanî wenai pra. Tîise akore'takon

meruntíkon Morí Yekaton Wanní níkupí'pí era'ma'píya'níkon, aní' níkupí eseríkan pepín. Mírírí wenai epu'tí'píya'níkon, yairí unekaremekí'pí waní. ⁵ Mírírí ye'nen innape iku'to'ya'níkon waní pepín, epu'nen pe pemonkon e'to' wenai pra, tíise Paapa meruntíri wenai innape iku'sa'ya'níkon.

Paapa Waní Epu'nen Pe

Ekaremekí Cristo Naipontí'sanya

⁶ Tíise Paapa maimu yawíronkon kore'ta waní yai, epu'nen pe Paapa nekaremekí'pí waní pi' ekaremekí annaya. Tíise eseurímato' waní pepín sírírí non ponkon nepu'tí pi' pra moropai manni'kan pemonkonyamí' esanon pe tíwe'sanon nepu'tí pi' pra, manni'kan ipatíkarí pemonkonyamí' esa' pe tíiko'mansenon pepín. ⁷ Tíise mírírí unekaremekí waní Paapa winípainon pe, pemonkonyamí'ya epu'tí pepín, Paapa nenomí'pí pe awaní. Mírírí Cristo sa'manta'pí wenai pemonkonyamí' píika'tí túya pí' Paapa esenumenka'pí pena, tíwarantí morí pe uurí'níkon e'to'pe. Pena esenumenka'pí maasa sírírí pata koneka túya rawírí. ⁸ Pemonkonyamí' esanon pe tíwe'sanon, sírírí non ponkonya mírírí epu'tí pra awaní'pí. Sírírí epu'sa' túya'níkon ya, míikírí ipikku, pata esa' pe tíwe'sen, tepotoríkon winípainon pokapítí'pí to'ya pepín e'painon pakí'nan pona. ⁹ Mírírí warantí Paapa maimu e'menukasa'ya taasa': Paapaya í' koneka'pí manni'kan tapurínenan ton pe, aní'ya era'masa' pra man sírírí típose.

Moropai etasai'ya pra man.

Mírírí pi' esenumenkasa' pra man tiwin kin

Is 64.4

taasai'ya man. ¹⁰ Tíise Paapaya uurí'níkonya epu'tí emapu'tí'pí, Morí Yekaton Wanní winípai. Míikírí Morí Yekaton Wanníya tamí'nawírí Paapa esenumenkato' epu'tí. Mírírí uurí'níkon nepu'tí pepín epu'tíya tamí'nawírí. ¹¹ Aní'ya pemonkon esenumenkato' epu'tí pepín, tíise tíwarírí eesepu'tí. Mírírí warantí Paapa esenumenkato' epu'tí aní'ya eseríke pra awaní. Tíise Morí Yekaton Wanníya neken tamí'nawírí epu'tí. ¹² Uurí'níkon esenumenka pepín tarí non po tíiko'mansenon Paapa epu'nenan pepín esenumenka warantí. Maasa pra inkamoro winípai uurí'níkon esenumenkato' waní pepín. Tíise Morí Yekaton Wanní Paapa winípainonya uurí'níkon esenumenka emapu'tí tamí'nawíron Paapa nítírí'pí pi' uupia'níkon, itu'se tíwaní ye'nen.

¹³ Mírírí ye'nen mí pe anna eseuríma pepín, aní'ya anna yenupa'pí yawírí. Tíise yairon pí' anna eseuríma Morí Yekaton Wanníya anna yenupa'pí yawírí. Mírírí yawírí Paapa esenumenkato' ekaremekí annaya, anna yenupa'pí Morí Yekaton Wanníya yawírí. ¹⁴ Tíise manni' pemonkon, Morí Yekaton Wanní yapisítípon pepín, míikírí waní iipiapainon anetapai pra. Í' kai'ma see Morí Yekaton Wanníya yenupato' epu'tíya eseríke pra awaní. Maasa pra Morí Yekaton Wanní wenai neken pemonkonya epu'tí mírírí. ¹⁵ Tíise manni' pemonkon, manni' Morí Yekaton Wanní yarakkírí tíwe'sen, míikírí atako'menka tamí'nawíron tíwe'ku'sen pí', maasa pra Morí Yekaton Wanníya epu'tíya emapu'tísa'. Tíise míikírí Morí Yekaton Wanní yarakkírí tíwe'sen pí' aní' atako'menka eseríke pra awaní. ¹⁶ Mírírí warantí Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man. See warantí taiya:

Aní'ya Uyepotoríkon esenumenkato' epu'tí pepín.

Aní'ya Uyepotoríkon panama pepín

Is 40.13

taasai'ya man. Tíise uurí'níkon esenumenka Cristo esenumenkato' warantí.

3

Paapa Poitírítonon Anna

¹ Tíise uyonpayamí', amírí'níkon yarakkírí eseuríma eseríke pra awaní'pí Morí Yekaton Wanní yarakkírí tíwe'sanon yarakkírí eseuríma warantí. Sírírí pata po tílko'mansenon pemonkonyamí' yarakkírí eseuríma warantí amírí'níkon pí' eseuríma e'pai awaní'pí. Maasa pra moreyamí'ya í' epu'tí pra warantí awaníkon sírírí típose. Í' yairí awaní epu'tíya'níkon pepín, í' kai'ma Cristo maimu yawírí aako'mamíkon epu'tíya'níkon pepín. ² Cristo nekaremekí'pí manní' sa'me pra tíwe'sen pí' neken ayenupa'píuya'níkon. Sa'man panpí' pí' ayenupa'píuya'níkon pín, maasa pra epu'tíya'níkon pra awaní'píkon, more warantí. Manní' more, mana' pí' tíwe'senya neken mana' yu'na, maasa tekkari yonpaiya pra awaní. Tíise sírírí típose mírírí warantí aako'mamíkon, epu'tíya'níkon pra. ³ Maasa pra amírí'níkon ko'mamí sírírí itu'se awe'to'kon yawírí, itu'se Morí Yekaton Wanní e'to' yawírí pra. Aako'mamíkon aakinmuwakon pí' moropai eesiyu'pítíkon pí'. Mírírí warantí aako'mamíkon ya, eesepu'tí, itu'se awe'to'kon yawírí aako'mamíkon. Moropai manní'kan pemonkonyamí', sírírí pata po tílko'mansenon ko'mamí warantí aako'mamíkon. ⁴ Maasa pra taapítíya'níkon: —Uurí Paulo nekaremekí'pí yawíron, moropai tiaronya taa manní': —Uurí Apolo nekaremekí'pí yawíron. Mírírí taaya'níkon ya, ayeserukon waní mírírí Paapa epu'nenan pepín yeseru warantí.

⁵ Aní' pe míkírí Apolo waní? Moropai aní' pe uurí, Paulo waní? Ipíku pe anna waní pepín, anapuríkon ton. Tíise anna waní Paapa poitírítonon pe neken. Mírírí ye'nen Uyepotoríkon maimu ekaremekí' annaya yai, innape ikupí'píya'níkon. Mírírí kupí' annaya tiwin pí' anna kaisarí' sí'ma, maasa pra anna níkupíton sí'ta taasa' Uyepotoríkonya ye'nen. ⁶ Manní' warayo'ya tínpímí'pímí warantí Paapa maimu ekaremekí'píuya apí'níkon. Moropai míkírí warayo' nípímí'pí yamanní'pítí tiaron warayo'ya aaro'tato'pe warantí, Apoloya amírí'níkon yenupa'pí. Tíise inkamoro ípímítípono'sanya yaro'tannípí pepín. Tíise Paapaya neken yaro'tannípí. Mírírí warantí nírí amírí'níkon innape iku'to' kupí' Paapaya kure'ne, annaya ikupí' pepín. ⁷ Mírírí ye'nen manní' warayo' ípímítípono'pí moropai yamanní'pítípono'pí waní pepín mírírí ipíku pe, tíise yarentanípítípon, Paapa waní mírírí ipíku pe. ⁸ Mírírí ye'nen inkamoro esenyaka'ma'san ípímí'pí' moropai yamanní'pítí pí' inkamoro waní se' kaisarí' maasa pra to' esenyaka'masa' ye'nen sa'nírí. Ípímítípon waní aaro'ta yu'se, yamanní'pí'nen waní aarenta yu'se. Mírírí ye'nen teesenyaka'ma'píkon yepe'pí yapísí to'ya tiwin pí' tíkaisarí'níkon teesenyaka'ma'píkon píkírí. ⁹ Mírírí warantí anna waní. Maasa pra uurí moropai Apolo yarakkírí anna waní teesenyaka'masanon pe Paapa yarakkírí. Moropai amírí'níkon waní Paapa umírí pe warantí teesenyaka'masanon esenyaka'mato'pe akore'ta'níkon.

Moropai amírí'níkon waní tewí' pe Paapa níkonekakon warantí. ¹⁰ Mírírí ye'nen uurí waní wítí koneka pí' teesenyaka'masen warantí. Wítí konekanya yapítaní'nen ton sa'man tírí. Manní' warantí uuríya itekare Cristo yekare ekaremekí' akore'ta'níkon innape ikupíkonpa. Mírírí koneka'píuya epe'míra uupia Paapa nífírí'pí ke ikoneka'píuya. Uye'ma'pí pí' tiaronkonya ikoneka. Mírírí ye'nen tíwarí tiaronkonya ikoneka e'pai awaní, morí pe ikonekakonpa ayenupa'píuya'níkon yawírí. ¹¹ Maasa pra aasírí Paapaya Jesus Cristo tírí'pí. Wítí konekanenya sa'man tírí'pí ite'se' ton warantí,

Paapaya itirí'pí uye'se'kon pe awe'to'pe. Aní'ya tiaron tírî eseríke pra awaní, uyapítaní'nenkon ton. Mírírî warantí tiaron yekare pí' ayenupakon to'ya eseríke pra awaní. ¹² Moropai Paapa poitírítanon esenyaka'ma ko'mannípí mírírî pí'. Pemonkonyamí' yenupa to'ya, wíttí konekanenanya wíttí koneka warantí. Morí pe tiaronkonya wíttí koneka ourokon ke, moropai pratakon ke, moropai morikon tí'kon ke. Mírírî waní ipatíkarí tí'ko'mansen pe. Tíise míríríkon pona tiaronkonya ikoneka se' tapairí, yeikon ke, moropai parí'kon ke, kuwai yarekon ke. Tíise mírírî esera'ma kupí sírírî tiwin wei, tí'ko'mansen pe pra awaní. ¹³ Í' pensa tui'pí yai, Cristoya epu'tí kupí sírírî, í' ye'ka waní sa'man pe tíwe'sen pe. Tiwin pí' to' kaisarí aronne eesera'ma. Maasa pra apo' ke Cristoya yarannípí tíuya yai, aní'ya pemonkonyamí' yenupa yairí, epu'tíya apo' ke, yairon aramí pepín. Tíise yei, parí', kuwai yare aramí. Mírírî warantí awaní Paapa pemonkonyamí'ya yenupató' pe, yairí pra tíwe'sen pe. ¹⁴ Tíise aní'ya mírírî sa'man pona wíttí konekasa' ya, morí tí'ko'mansen ke, mírírî inkoneka'pí yarannípí apo'ya pepín. ¹⁵ Tíise tí'ko'mansen pepín ke inkoneka'pí aramí tamí'nawírí. Mírírî ye'nen eesenyaka'ma'pí yepe'pí tírî Paapaya pepín, maasa pra yairí ikonekasai'ya pra awaní ye'nen. Míikírí waní pe man, tewí' aramí tanne, inamai warayo' epa'ka warantí. Í' ton pra tíwaní ye'ka pe awe'píika'tí. Mírírî warantí míikírí e'píika'tí, í' yapísí pra Paapa winípai.

¹⁶ Itewí' pe Paapa ko'manto'pe awaníkon epu'tíya'níkon pra naatí? Morí Yekaton Wanní ko'mamí amírí'níkon ya' itewí' pe awaníkon ye'nen. ¹⁷ Mírírí ye'nen aní'ya Paapa yewí' taruma'tí ya, míikírí taruma'tí Paapaya kupí sírírî. Yairí pra ipemonkonoyamí' yenupaiya ye'nen, míikírí seru'ye' pe tíwe'sen taruma'tí Paapaya mararí pra. Maasa pra Paapa yewí' mírírí morí inmo'ka'pí imakui'san kore'tapai. Amírí'níkon, Paapa yewí' pe tíwe'sanon waní inmo'ka'san pe tímírí ton pe.

¹⁸ Aní' esenku'tí e'pai pra man. Akore'ta'níkon epu'nen pe tíwaní kai'ma tíwe'sen pí' tauya sírírí. Maasa pra míikírí esenku'tísa' mírírí. Míikíríya epu'nen pe tíwe'to' yenumí e'pai awaní. Tiaronkon pia míikírí ena e'pai awaní epu'nen pe pra, pakko pe tíwe'sen warantí. Mírírí warantí neken epu'nen pe pu'kuru awaní, epu'nen pe Paapa waní warantí. ¹⁹ Manní' epu'nen pe tíwe'sen waní ya teseru pí' neken, míikírí era'ma Paapaya í' pe pra rí. Mírírí warantí awe'menukasa' waní'pí pena:

Paapaya inkamoro epu'nenan pe tíwe'ku'sanon nepu'tí yenpo í' pe pra rí. To' esenumenkato' wenai, to' yeseru wenai, aronne eesera'ma yairí pra to' waní

Jó 5.13

taasai'ya waní'pí. ²⁰ Moropai iní'rí awe'menukasa' waní'pí see warantí:

Inkamoro ye'kakon ipíkkukon pe tíwe'sanon esenumenkato' waní í' pe pra rí epu'tí Uyepotóríkonya

Sl 94.11

taasai'ya man. ²¹ Mírírí ye'nen pemonkon piapai í' yuwaya'níkon e'pai pra awaníkon, aplíka'tíya'níkon. Tamí'nawíron tí'sa' Paapaya í' ton pra awaníkon namai. ²² Moropai insamoro Apolo, Pedro, uurí, anna waní apíika'tínenkon ton pe anna yapuríkonpa pra. Moropai aako'manto'kon waní iwinípainon pe. Moropai sa'mantanto' waní Paapa nífirí'pí pe, típia amírí'níkon ko'manto'pe ipatíkarí. Sífirí awe'kupí manní' amírí'níkon yarakkírí, moropai maasa awe'kupí ton, mírírí waní tamí'nawírí amírí'níkon ton pe itírí'píya. Tamí'nawírí sírírí tírí'píya, awe'píika'títo'kon ton. ²³ Moropai amírí'níkon waní

Cristo pemonkono pe, mîikîrî poitîrîtonon pe. Moropai Cristo wanî Paapa narima'pî pe, tamî'nawîronkon esa' pe awe'to'pe.

4

Jesus Cristo Naipontîkon

¹ Amîrî'nîkonya anna epu'tî yu'se anna wanî Cristo poitîrîtonon pe. Anî'kan nepu'tî pin imaimu ekareme'nenan pe anna wanî Cristo maimu pe. Mîrîrî epu'tîya'nîkon yu'se anna wanî. ² Sîrîrî warantî yairî Paapa poitîrî pe tîwe'sen wanî e'pai awanî tepotorî ton pe. Mîikîrî pia yairon pe awanî imaimu yawîrî awanî ye'nen. ³ Tîise amîrî'nîkon kore'ta tiaronkonya taa ya upî': —Yairon mîikîrî î' kupî'tipon pepîn —taaya'nîkon ya eesenumenkato'kon yawîrî, î' pe pra rî see, epu'tîya'nîkon pra awanî ye'nen. Mîrîrî warantî uuriya taa ya upî'rî: —Morî uuri —tauya ya, î' pe pra rî awanî, maasa pra epu'tîuya pra awanî ye'nen. ⁴ Yairî pra î' ku'sau'ya pra wai, teuren tamî'nawîrî epu'tîuya pra wai. Yai pra î' ku'sau'ya wai unepu'tî pepîn. Tîise anî'ya uyepu'tî, Uyepotorîkonya neken epu'tî. Mîrîrî ye'nen mîikîrîya neken taa upî', yairî pra awanî, yairî awanî. ⁵ Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî kikatî tiaronkon nîkoneka'pî pî', maasa mîrîrî weiyu erepamî pra tîise. Tîise Uyepotorîkonya mîrîrî taa weiyu erepamî nîmî'tî. Mîikîrîya neken yenpo kupî sîrîrî, unepu'tî'pîkon pepîn. Moropai mîikîrîya î' kai'ma uyewankon ya' esenumenka'nî'pî yenpo. Mîrîrî yai, tiwin pî' e'nî tanne, Paapaya yapurîkon kupî sîrîrî unkupî'pîkon pikîrî.

⁶ Uyonyayamî', eseurîma sîrîrî uuri pî' moropai Apolo pî' eesenupakonpa, î' kai'ma tiaron pemonkon yapurîya'nîkon ya yai, tiwinan yapurîkonpa pra. Maasa pra anî' yeseru wanî morî pe epu'to'pe'nîkon, taasa' Paapaya man mîito'pe. Imaimu e'menukasa' wenai epu'tî'nîkon, anî' esenumenkato' wenai pra, î' rî tiaron wenai pra. Mîrîrî ye'nen mîrîrî yawîrî iku'tî. Mîrîrî Paapa maimu yawîrî awanîkon ya, tiwin Cristo naipontî'pî kupîya'nîkon pepîn tiaronkonya ikupî yentai. ⁷ Mîrîrî warantî awanîpa anî'ya kin ipîkku pe akupî'pî tiaronkon yentai? Paapaya itîisa' pra nai, mîrîrî aapia manni' tamî'nawîrî? Tîise î' wani' awanî ye'nen ipîkku pe aatapurîkon aawarîronkon pe tîwe'ku'se. Paapa nîtirî'pî pe pra tîku'se aatapurîkon.

⁸ Aapia'nîkon tamî'nawîron epu'nen esa' pe awanîkon kai'ma tîise î' ton pra si'ma, pakko pe eenasa'kon man. —Ipikkukon pe tamî'nawîrî epu'nen tîisa' Paapaya anna pia —taaya'nîkon. Moropai tiwî anna, Cristo naipontî'san kupî'pîya'nîkon, anna maimu yawîrî pra awanîkon. Tiaronkon esa' pe awe'kupî'pîkon reiyamî' pe. Mîrîrî warantî awanîkon ya, ayarakkîrî'nîkon anna nîrî wanî e'painon, reiyamî' pe. Tîise mîrîrî warantî awanî pepîn. ⁹ Maasa pra uupia Paapaya manni'kan pemonkonyamî' tewanmarî'senon pata'se' ya' anna tînaipontî'san tîrî'pî. Mîrîrî ye'nen anna wanî warayo'kon manni'kan pemonkon wîitîpono'san warantî aasa'manta ton pe tamî'nawîronkonya era'ma tanne. Mîrîrî warantî anna wanî, pemonkonyamî'ya moropai inseriyamî'ya nîrî era'ma tanne. ¹⁰ Cristo wenai epu'nen pe anna e'to' tarîron rumaka'pî annaya imaimu ekareme'to'pe annaya kai'ma. Mîrîrî wenai pakko pe warantî anna wanî sîrîrî. Tîise amîrî'nîkon kaane, epu'nen pe awe'kupîkon Cristo pemonkono pe awanîkon ye'nen. Tîise anna wanî a'tu'mîra tîwe'sanon pe, anna maimu plinama pra anî'ya e'pai awanî. Tîise amîrî'nîkon e'kupî meruntî ke, ipîkku pe amaimukon wanî. Moropai anna wanî tamî'nawîronkon newanmîrîkon pe. Tîise amîrî'nîkon e'kupî tamî'nawîronkon napurîkon pe. Mîrîrî warantî

eesenumenkakon anna pí'. ¹¹ Tíise í' kai'ma awanî anna yarakkîri ekaremekîuya sírîri. Sírîri típose anna e'taruma'ti ko'mannî'sa' man. Emi'nan pí' moropai tuna aninnîpai anna e'to' pí'. Anna pon ton pra mararon ye'rî sa'ne, anna pon pe tíise. Anna po'pîti to'ya. Moropai morî pe anna ko'mamî pata'se' ton pra anna wanî. ¹² Moropai anna esenyaka'mapîti taapî'ka'se mararî pra, anna yekkari yonpato'pe annaya kai'ma. Mîrîri yai anna winîkî imakui'pî pe teeseurîmasanon pí', morî pe anna wanî to' winîkî. Mîrîri warantî anna taruma'ti to'ya tanne, yapîtanîpî annaya, anna ekore'ma pra. ¹³ Anna pí' to' wo'ma'ta yai, to' maimu yuuku annaya morî pe, íri pe pra. Mîwîni tíise anna kupî to'ya nura emurukuntisa' poro pona típa'sen warantî. Moropai sírîri típose anna wanî to' pia nura warantî.

¹⁴ Tíise mîrîri warantî amîrî'nîkon yeppe'nî'to'peuya imenukayua pepîn tíise ayunkon pe ayenupato'pîuya'nîkon unrukuyamî' warantî awanîkon ye'nen. ¹⁵ Innape Jesus kupî'pîya'nîkon pata pai tu'kankon ayenupatonkonya ayenupa'sa'kon tanne, tíise ayunkon epu'tîya'nîkon e'pai awanî tiwin. Uurî neken wanî ayunkon pe, maasa pra e'mai' pe Jesus Cristo yekare ekaremekî'pîuya apî'nîkon innape ikupîkonpa. ¹⁶ Mîrîri ye'nen uyeseru warantî ayeserukon yu'se wanî. ¹⁷ Mîrîri wenai, uwakîri unmu Timóteo yarimauya sírîri aapia'nîkon. Mîikîri wanî unmu pe innape Jesus kupîtîpon pe moropai yairon pe awanî ye'nen. Mîikîri yarimauya apîka'tî'nîkon, attîto'pe ayenpenatani'se'nîkon uyeseru unkupî kupîkonpa. Í' kai'ma Cristo yekare pí' pemonkonyamî' yenupauya tamî'nawîronkon soosikon tapi' ekareme'nen pe yarimauya.

¹⁸ Tiaronkon wanî amîrî'nîkon kore'ta mîi pe, innape akore'ta'nîkon uutî pepîn kai'ma. ¹⁹ Tíise itu'se Uyepotorîkon wanî ya, uutî ka'ne' pe amîrî'nîkon era'mapî'se. Mîrîri yai erepansa' pe inkamoro mîi pe tíwe'sanon epu'tîuya. Í' kupî to'ya teeseurîmakon yawîri epu'tîuya, í' tíku'se pra, tímaimukon pe neken to' eseurîma ko'mannîpî epu'tîuya. ²⁰ Maasa pra uyesa'kon pe Paapa ena ya, umaimukon ke neken eseurîman pepîn mîrîri, tíise imeruntîri wenai Cristo maimu yawîri ko'mannî, morî tíku'se. ²¹ Mîrîri ye'nen uui'pî yai o'non ye'ka pe uui'pî yu'se awanîkon? Ayako'menkayua'nîkon teekore'mai ka'rî uui'pî yu'se awanîkon, umaimu yawîri pra awanîkon ye'nen? Morî pe ka'rî uui'pî yu'se awanîkon, umaimu yawîri awanîkon ye'nen?

5

Innape Jesus Ku'nenya Imakui'pî Kupî

¹ Akore'ta'nîkon imakui'pî kure'nan e'kupî ko'mannîpî yekare eta pí' wai. Inkamoro Paapa epu'nenan pepînya mîrîri ye'ka kupî pepîn e'painon. Tíise eta pí' wai warayo' wanî akore'ta'nîkon tíyun no'pî tímamaikîri yarakkîri tíwe'sen. ² Tíise o'non ye'ka pe mîrîri ye'ka e'kupî tanne akore'ta'nîkon mîi pe awanîkon kai'ma awanîkon? Mîrîri ye'ka e'ku'sa' pí' aweppépikon pra awanîkon. Teesewankono'mai e'tî mîrîri pí', ayonpakon sa'mantasa' pí' eesewankono'makon warantî. Mîikîri warayo' mîrîri imakui'pî kupîtîpon, mîikîri yenpa'katî akore'tapai'nîkon. ³ Uurî wai tarî akore'ta'nîkon pra miarî ayarakkîrî'nîkon eseurîmato'pe. Tíise apokonpe'nîkon wanî sírîri esenumenkato' ke í' kai'ma e'kupî'pî akore'ta'nîkon pí' esenumenka ye'nen. Cristo naipontî'pî pe wanî ye'nen, uurî esenumenkasa' wai í' kupî e'pai awanî pí' mîikîri yarakkîri, Uyepotorîkon Jesus maimu pe mîikîri warayo', imakui'pî

kupítipon yenpa'ka e'pai awanî. ⁴ Mîrîrî ye'nen î' pensa eemurukuntîkon yai, akore'ta'nîkon nîrî e'pai wai esenumenkato' ke. Uyepotorîkon Jesus Cristo wanî nîrî akore'ta'nîkon. ⁵ Mîikîrî meruntîri yai mîikîrî warayo' imakui'pî kupítipon rumakatî Makui yenya', itaruma'tîto'peiya inkupî'pî wenai. Mîrîrî wenai tîwe'taruma'tî epu'tî tîuya ya, awenpenatato'pe imakui'pî tînkupî'pî rumaka pî'. Mîrîrî warantî neken awenpenatasa' ya, Uyepotorîkonya piika'tî tui'pî weiyu yaino ton pe.

⁶ Mîrîrî ye'ka pî' mûi pe awanîkon e'pai pra man. Maasa epu'tîya'nîkon e'pai man. Mararon isa'moto' wanî ya, kîsere'na kore'ta, tamî'nawîrî isa'moiya e'painon. Mîrîrî warantî imakui'pî ku'sa' tiwinanya ya, tamî'nawîronkon amîrî'nîkon taruma'tîiya. ⁷ Mîrîrî ye'nen mîrîrî imakui'pî pe tîwe'sen yenpa'katî akore'tapai'nîkon imakui'pî ton pra, morî pe awanîkonpa. Mîrîrî warantî iku'tî, Judeuyamî'ya iku'pî'pî warantî. Tewî'kon tapai isa'moto' mo'ka'pî to'ya moropai carneiro more wî'pî to'ya, festa pî' to' e'to'pe. Maasa pra to' enpenatapî'pî î' pensa tesanonkon piapai teepa'kato'kon pî'. Mîrîrî pî' to' atausinpa'pî kure'ne. Moropai manni' carneiro more wîisa' wanî warantî, Cristo wîisa' wanî'pî uurî'nîkon mo'kapa kai'ma imakui'pî piapai. ⁸ Mîrîrî ye'nen uurî'nîkon kore'tapai imakui'pî yenpa'kanpai'nîkon, morî pe atausinpanto'pe, amenan ko'mannîto' pî'. Cristo, uurî'nîkon ton pe aasa'manta'pî manni' pî' enpenatan pe yapurîpai'nîkon man, imakui'pî ton pra si'ma. Tîise penaron imakui'pî uyeserukon tîrumakai, yairon pe pu'kuru si'ma yapurîpai'nîkon man.

⁹ Manni' tiaron kaareta menuka'pîuya aapia'nîkon ta'pîuya apî'nîkon, manni'kan nura ku'nenan, se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî, warayo' yarakkîrî tîwe'sanon pokonpe awanîkon namai. ¹⁰ Mîrîrî ta'pîuya, tîise manni'kan Paapa epu'nenan pepîn piapai aatarimakonpa taasau'ya pra wai. Inkamoro wanî imakui'pî ku'nenan pe, se' tapairî wîrî' yarakkîrî tîwe'sanon pe. Moropai tonpakon winîpai î' yu'se teese'ka'nunkasanon pe, moropai ama'ye'kon pe tîwe'sanon pe, moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan pe. Inkamoro pî' eseurîmasa' pra wai to' kore'ta ko'mannî namai. Maasa pra inkamoro kore'tapai atariman ya, sîrîrî non yapai epa'kan e'painon, sa'mantan e'painon inkamoro pokonpe e'nî namai. ¹¹ Tîise tauya manni' apî'nîkon. Manni' ayonpakon, innape Jesus ku'nenan taiya manni', tîise teseru tîise yairî pra. Iteseru wanî wîrî'sanyamî' yarakkîrî tîwe'sen pe, moropai tiaronkon winîpai î' yu'se tîwe'sen pe kure'ne, moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan pe, moropai teetînsen pe, moropai imakui'pî pe tiaronkon winîkîi teeseurîmasen pe, moropai ama'ye' pe tîwe'sen pe. Mîikîrî ye'ka ayonpakon yarakkîrî awanîkon eserike pra naatii. Ipokonpe si'ma ayekkarîkon yonpaya'nîkon eserike pra naatii. Atarimati iipiapai.

¹²⁻¹³ Uurîya Paapa epu'nenan pepînon yeseru yako'menka eserike pra man, tîise Paapaya neken inkamoro ye'kakon yako'menka. Tîise amîrî'nîkonya ayonpakon, innape Jesus ku'nenan yeseru yako'menka e'pai awanî. Maasa pra mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

—Mîikîrî warayo' imakui'pî kupítipono'pî yenpa'katî akore'tapai'nîkon *Dt*
 17.7; 19.19; 21.21; 22.21,24; 24.7
 —taasai'ya. Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî iku'tî.

6

¹ Amírí'níkon kore'ta, innape Jesus ku'nenan, ayonpakon waní ya, asakí'ne inkamoro esiyu'pítí ya, í' ton pe inkamoro yariya'níkon innape Jesus ku'nenan pepín ipíkku pe tíwe'sen juiz pia? Í' wani' awaní ye'nen moro inkamoro innape Jesus ku'nenan, Paapa pemonkonoyamí' pokonpe si'ma iteseru konekaya'níkon pepín? ² Epu'tíya'níkon pra kin naatí, Paapa pemonkonoyamí'ya Paapa epu'nenan pepín yeseru yako'menka kupí sírí? Mírírí ye'nen mírírí warantí yako'menkaya'níkon kupí ye'nen, moriya sírí mírírí íri pe ayonpakon e'to' konekaya'níkon yuwatí. ³ Epu'tíya'níkon pra kin naatí inseríyamí' yeseru yako'menka uurí'níkonya? Mírírí yentai atako'menkan e'pai awaní tarí ko'manníto' pí'. ⁴ Mírírí ye'nen aní' teesiyu'pí'sen waní ya, Paapa epu'nen pe tíwe'sen menkatí í' rí míkírí níkupí'pí iteseru konekato'peiya. —Ipíkku pepín míkírí —tíkai pra ipí' maasa pra morí pe ikupíya Paapa epu'nenan pepínya ikupí yentai. ⁵ Akore'ta'níkon manní' ayonpakon innape Jesus ku'nenan ton pra kin nai mírírí ye'ka koneka ton? Mírírí pí' aweppépíkon eseríke pra naatí? ⁶ Moro awaní epu'tí pí' wai akore'ta'níkon. Tíise amírí'níkonya ayonpakon yari, moro iteseru konekapai tíise. Tíise yariya'níkon manní' ipíkku pe tíwe'sen juiz Paapa epu'nen pepín pia míkíríya iteseru konekato'pe kai'ma.

⁷ Mírírí warantí ayonpakon esiyu'pítí wenai, yairí pra awaníkon esepu'tí. Imakuí'pí kupítípono'pí waní ya mírírí yapitanípiya'níkon e'pai awaní, íri pe yarakkírí tíwe'se pra. Ayama'runpatípono'pí waní ya, tíwí nísí yarakkírí awo'ma'tato' ton kíseporí. Mírírí warantí ikupíya'níkon ya, morí pe panpí' awaní. ⁸ Tíise mírírí warantí pra amírí'níkonya imakuí'pí kupí. Moropai ayonpakon yama'runpaya'níkon. Ayonpakon winíkí mírírí kupí pí' aako'mamíkon, innape Jesus ku'nenan winíkí.

⁹⁻¹⁰ Yairí awaní epu'tí pí' naatí imakuí'pí ku'nenanya tíko'manto'kon ton eporí pepín Paapa pia, tesa'kon pe míkírí waní pepín. Í' yapisí to'ya pepín iwínipai. Teesenu'tí pra e'tí inkamoro ye'kakon pí'. Maasa pra inkamoro waní se' tapairí wírí'sanyamí' yarakkírí tíwe'sanon pe, moropai mia' ke ikonekasa' yapurínenan pe, moropai tiaronkon no'pí yarakkírí tíwe'sanon pe, moropai warayo'kon yarakkírí nura ku'nenan pe, moropai ama'ye'kon moropai í' yu'se teese'ka'nunkasanon pe, moropai teetínsenon pe moropai imakuí'pí pe tiaronkon winíkí teeseurímasanon pe moropai seru'ye' yenu'títionkon pemonkon yama'runpapa. Insamoro ye'kakonya í' yapisí pepín tiwin kin Paapa winípai, maasa pra Paapa waní pepín to' esa' pe. ¹¹ Pena amírí'níkon kore'ta tiaronkon waní'pí mírírí warantí. Tíise mírírí imakuí'pí ankupí'píkon rona'pí Paapaya morí pe awaníkonpa imakuí'pí ton pra. Moropai mírírí neken kupí'piya pra, tíise tímírí ton pe awaníkonpa amo'ka'piya'níkon, Uyepotoríkon Jesus Cristo sa'manta'pí wenai. Moropai Morí Yekaton Wanní, Paapa winípainon wenai morí pe akoneka'piya'níkon.

Í' Kai'ma Paapa Ton Pe Uyesa'kon Yapurító'

¹² Tiaronya taa upí': —Tamí'nawírí anku'pai e'to' kupíuya eseríke awaní imakuí'pí pe pra. Mírírí pí' taya ipí': —Inna seru' pepín, tamí'nawírí ikupíya, tíise yai pra mírírí waní pepín morí panpí' amírí ton pe. Moropai tiaronya taa upí': —Í' rí kupíuya e'painon itu'se waní píkírí, í' wani' pra awaní. Mírírí pí' taya sírí: —Inna, seru' pepín. Tíise mírírí ena tíríuya pepín e'painon uyentai. ¹³ Yai pra nura ku'nen waní imakuí'pí tínkupí'pí anwapu'típai moropai umaimu yuukuíya see warantí: —Yekkari wanní waní Paapa níkupí'pí

pe ena'to'pe. Moropai uro'takon wanî uyekkarikon yense' pe Paapa nîkupî'pî pe. Mîrîrî ye'nen î' rî enapîuya, itu'se uurî e'to' pikîrî, î' wani' pra awanî. Mîrîrî pî' tauya sîrîrî: —Inna, seru' pepîn. Mîrîrî to'pe ikupî'pî Paapaya, tîise mîrîrî yaretî'kaiya kupî sîrîrî sa'nîrî. „Tîise uyesa'kon yaretî'kaiya pepîn.„ Uyesa'kon ku'sai'ya pra man nura ku'to'pe uyonpakon yarakkîrî. Moropai se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî e'nîto'pe iku'sai'ya pra man. Tîise ukupî'pîiya'nîkon Uyepotorîkon yapurîto'pe, moropai Uyepotorîkonya uyesa'kon yapurîto'pe tîmîrî ton pe. ¹⁴ Mîrîrîto'pe uurî'nîkon pîmî'sa'ka Paapaya, Uyepotorîkon pîmî'sa'ka'pî tîuya warantî tîmeruntîri ke.

¹⁵ Epu'tîya'nîkon pra kin naatî, Cristo piawon pe e'nî ye'nen, itesa' waikatoi pe uyesa'kon wanî, manni' pemonkon waikatoi pe itemekon wanî manni' warantî? Mîrîrî warantî si'ma Cristo waikatoi pe tîwe'sen mo'kauya e'painon, manni' wîrî' se' tapairon yarakkîrî e'to'pe? Mîrîrî kupîuya pepîn e'painon tiwin kin. ¹⁶ Moropai epu'tîya'nîkon pra kin naatî, warayo' e'sa' ya se' tapairon wîrî' yarakkîrî tiwin to' ena sa'nîrî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawîrî? Taasai'ya see warantî:

—Inkamoro asakî'nankon ena tiwin to' esa', sa'nîrî to' wanî ye'nen *Gn 2.24*
—taasai'ya. ¹⁷ Mîrîrî warantî anî' wanî ya Uyepotorîkon yarakkîrî tîwe'sen pe, mîikîrî wanî nîrî yarakkîrî. Mîikîrî Uyepotorîkon yarakkîrî uyekatonkon wanî tiwin.

¹⁸ Mîrîrî ye'nen se' tapairî wîrî' yarakkîrî tîwe'se pra e'tî. Maasa pra tiaron imakui'pî kupîya'nîkon ya ayesa'kon e'taruma'tî pepîn. Tîise se' tapairî wîrî' yarakkîrî awanîkon ya, aawarîrî'nîkon ayesa'kon taruma'tîya'nîkon mararî pra, tiaron imakui'pî yentai. ¹⁹ Mîrîrî ayesa'kon wanî epu'tîya'nîkon pra kin naatî? Paapa Yekaton ko'manto' pe awanî. Moropai Paapa winîpaino pe awanî. Mîrîrî ye'nen aawarîronkon pe awanîkon pepîn mîrîrî. ²⁰ Tîise tîmîrî pe Paapaya amîrî'nîkon yenna'pî. Moropai aye'ma'pîiya'nîkon pakî'nan pona tînmu sa'mantato' ke tîmîrî ton pe. Mîrîrî ye'nen Paapa yapurî pe ayesa'kon yapurîya'nîkon epu'tî.

7

Tîno'pîtasenon Panamato'

¹ Tarîpai uyekaranmapoto'ya'nîkon pî' ayeurîmauya'nîkon sîrîrî. Inna seru' pepîn warayo' no'pîta pra awanî ya, morî pe awanî. ² Tîise tu'ke imakui'pî ku'to' moro awanî. Mîrîrî namai, se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî awanî namai, warayo' no'pîta e'pai awanî, aako'manto'pe tîno'pî yarakkîrî. Moropai mîrîrî warantî nîrî wîrî' etinyoma e'pai awanî tînyo yarakkîrî aako'manto'pe. ³⁻⁴ Mîrîrî ye'nen warayo' ino'pîta'pî ko'mamî e'pai awanî morî pe tîno'pî yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen warayo'ya —Uno'pî yarakkîrî e'pai pra wai —taa eserîke pra awanî. Maasa pra imîrî pe awanî ye'nen. Mîrîrî warantî nîrî wîrî'ya —Unyo yarakkîrî e'pai pra wai —taa eserîke pra awanî. Maasa pra imîrî pe awanî ye'nen. ⁵ Mîrîrî ye'nen inkamoro etî'nînma pepîn tînyo yarakkîrî moropai tîno'pî yarakkîrî, —Ayarakkîrî e'pai pra wai —tîkai pra. Tîise sa'nîrî tîwe'to'kon mî'pannîpî e'pai awanî, itu'se tîwanîkon ya. Inkamoro eseta e'pai awanî tîweiyukon ton tîku'ne'tîi teepîremakon pî' taatapisikonpa. Mîrîrî iku'sa' tîuya'nîkon tîpo, inî'rî morî pe to' ena tîno'pî yarakkîrî. Maasa pra yapîtanîpî to'ya eserîke pra awanî ya, Makuiya imakui'pî kupî to'ya emapu'tî. Mîrîrî namai sa'nîrî to' ena e'pai awanî, tîno'pî yarakkîrî.

6 Mírîrî warantî esenumenkato' pî' tauya sîrîrî, ikupîkonpa ayaipontîuya'nîkon pepîn. 7 Uurî pia morî pe awanî, tamî'nawîronkon wanî ya uurî warantî, ino'pî ton pra. Teuren tîise tiwin pî' e'nî tanne, Paapaya uyeserukon ton tîisa' mîrîrî. No'pîtanto' yeseru ton tîriya tiaronkon pia moropai ino'pî pra ko'mannî yeseru ton tîriya tiaronkon pia.

8 Tarîpai eseurîma sîrîrî maaronkon ino'pî pînon pî', moropai inyo isa'manta'san pî'. Tauya, morî pe awanî e'painon tîno'pîtai pra aako'mamîkon ya, uurî warantî. 9 Tîise yapîtanîpîya'nîkon eserîke pra awanîkon ya, moriya ano'pîtati. Maasa pra morî pe awanî aano'pîtakon ya, pînîn pî' aako'mamîkon yentai, ano'pîkon yarakkîrî aako'mamîkonpa.

10 Tarîpai eseurîma sîrîrî manni'kan ino'pîta'san pî' moropai etinyoma'san pî'. Sîrîrî tauya manni' uwinîpainon pepîn tîise Uyepotorîkon winîpainon unkupîkon ton pe inekaremekî'pî. 11 Wîrî' etinyoma'pîya tînyo rumaka eserîke pra awanî. Irumakasai'ya ya, tiwînsarî aako'mamî e'pai awanî, tiaron yarakkîrî tîwe'se pra. Mîi'wîni pra awanî ya, tînyo yarakkîrî tîiko'manto'pe etina'paka e'pai awanî. Moropai warayo' ino'pîta'pîya tîno'pî rumaka eserîke pra awanî.

12 Tarîpai tauya sîrîrî tiaronkon pî'. Uyepotorîkonya taasa' pra man tarî tîwanî yai, tîise uurîya taa sîrîrî. Mannî' warayo' innape Jesus ku'nen, mîkîrî no'pî wanî ya innape Jesus ku'nen pe pra, tîise morî pe to' ko'mamî ya sa'nîrî, inyoya irumaka eserîke pra awanî. 13 Moropai wîrî' innape Jesus ku'nen, inyo wanî ya innape Jesus ku'nen pe pra, tîise inkamoro ko'mamî ya morî pe, ino'pîya irumaka eserîke pra awanî. 14 Maasa pra mîkîrî warayo' innape Jesus ku'nen pepîn mîkîrî pîrema Paapaya innape Jesus ku'nen pe ino'pî wanî wenai. Moropai tiaron warayo' innape Jesus ku'nen mîkîrî no'pî wanî innape Jesus ku'nen pe pra. Tîise Paapaya ino'pî pîrema, innape Jesus ku'nen pe inyo wanî wenai. Tîise mîrîrî warantî pra awanî ya, morî pe mîkîrî munkîyamî' wanî pepîn Paapa yarakkîrî, ipemonkono pe pra to' wanî ye'nen. Tîise tîpemonkono pe inyo wanî wenai, Paapaya to' pîrema, to' ko'mannîpîya morî pe.

15 Mîrîrî ye'ka pe pra awanî ya, mîkîrî warayo' innape Jesus ku'nen pepîn wanî ya, iko'manpai pra innape Jesus ku'nen tîno'pî yarakkîrî, moropai wîrî' innape Jesus ku'nen pepîn wanî ya, iko'manpai pra tînyo innape Jesus ku'nen yarakkîrî, moriya tîwî eepa'ka. Mîrîrî warantî eepa'ka'pî ya, î' wani' pra man. Yarakkîrî pu'kuru aako'mamî e'pai pra awanî. Maasa pra uurî'nîkon yanno'pî Paapaya morî pe ko'mannîto'pe tîwanmîra, tîno'pî ke, tînyo ke. 16 Tîise innape Jesus kupîya pra tîise, yarakkîrî aako'mamî ya, î' pensa innape Jesus kupî anyoya epu'tîya pra nai. Yai pra innape ikupîya awenai. Moropai warayo' î' pensa innape Jesus kupî mîkîrî ano'pîya epu'tîya pra nîrî nai. Yai pra innape ikupîya awenai. Mîrîrî ye'nen ayu'se awanî ya, yarakkîrî ako'mankî.

Paapa Maimu Yawîrî Neken

Ayeserukon Miakanmatî

17 Akaisarî'nîkon tiwin pî' si'ma mîrîrî Uyepotorîkon nîtirî'pî aapia'nîkon yawîrî ikupî pî' ako'mantî. Moropai o'non ye'ka pe awanî'pîkon pena Paapaya ayannokon yai, mîrîrî warantî ako'mantî. Mîrîrî pî' tamî'nawîronkon yenupa'pîya soosikon kaisarî. 18 Mîrîrî ye'nen anî' wanî ya, Judeuyamî' yeseru yawîrî tîmere pî'pî pottî ya'titîpon wanî ya innape Jesus kupîya rawîrî,

mírîrî warantî rî aako'mamî e'pai awanî, Judeu pe awe'to' tenonse pra. Mírîrî warantî nîrî anî' wanî ya, Judeuyamî' yeseru yawîrî pra Paapaya tanno rawîrî, mírîrî warantî aako'mamî e'pai awanî, tímere pí'pí pottî ta'tî pra. ¹⁹ Maasa pra mírîrî ye'kaya î' kupî pepîn mûito'pe. Judeuyamî' yeseru ya' awanî ka'rî, kaane, tíise î' e'pai awanî innape Paapa maimu yawîrî aako'mamî e'pai awanî. ²⁰ Mírîrî ye'nen tiwin pí' si'ma o'non ye'ka pe awanî'pikon pena Paapaya ayannokon yai, mírîrî yawîrî ako'mantî. ²¹ Pena Paapaya ayanno ya, to' poitîrî pe kin awe'sa' pra nan? Moriya ako'mankî to' poitîrî pe. Î' wani' awanî pepîn. Tíise î' pensa to' poitîrî pe pra eenato' weiyu erepamî ya, moriya epa'kakî. ²² Maasa pra tesa' kenankon inkamoro yanno Uyepotorikonya ya, tarîpai inkamoro wani' Paapa pia itesa' pra. Maasa pra Paapaya to' mo'kasa' ye'nen, imakui'pî piapai. Mírîrî warantî tesa' kenankon pepînon wani' mírîrî Paapa pia ipoitîrî pe. ²³ Maasa pra tamî'nawîronkon amîrî'nikon ye'masa' Paapaya sírîrî, se' kaisarî. Mírîrî ye'nen Paapa maimu yawîrî ako'mantî imîrî pe awanîkon ye'nen, tiaron pemonkono pe pra. ²⁴ Mírîrî ye'nen uyonpayamî', tiwin pí' si'ma akaisarî'nikon o'non ye'ka pe awanî'pikon ayanno'pikon Paapaya yai, mírîrî yawîrî ako'mantî.

Inyo Isa'manta'san Pî' Moropai Maasaronkon Pî' Paulo Eseurîma

²⁵ Tarîpai tauya sírîrî maasaronkon pí'. Uyepotorîkon winîpainon pepîn tíise uurî esenumenkato' sírîrî. Tíise innape eseurîmato' kupîya'nikon eserîke awanîkon, maasa pra yairî tíwe'sen uku'sa' Uyepotorîkonya, tí'noko'pî pe uyera'masai'ya wenai. ²⁶ Mírîrî ye'nen uurî esenumenkato' wani' warayo' ko'mamî e'pai awanî, tíwanî manni' warantî. Maasa pra ko'mannîto' wani' sa'me mûito'pe. ²⁷ Tíise amîrî wani' ya tíno'pî ke, ano'pî yarakkîrî teeturumakai pra e'kî. Tíise ino'pî pra awanî ya, moriya ako'mankî ino'pî pra. ²⁸ Tíise aano'pîtasas' ya, mírîrî wani' pepîn imakui'pî pe. Moropai maasaron wîrî etinyoma ya, mírîrî nîrî wani' pepîn imakui'pî pe. Tauya sírîrî maasa pra amîrî'nikon anpîika'tîpai wani' ye'nen, sa'me ino'pîtasas' ko'manto' yeseru wani' ye'nen, mírîrî warantî ayeserukon wani' namai.

²⁹ Uyonpayamî' î' ankapai e'to' pí' tauya sírîrî. Tíiko'manse pu'kuru pra ko'mannîto' ataretî'ka pe man. Mírîrî ye'nen tíno'pî ke awanîkon ya, mîikîrî pí' neken kîsenumenkati. —Paapa pata'se' ton pra man —tîkai pra e'tî. ³⁰ Moropai esewankono'manto' erepansa' ya upona'nikon, mírîrî pí' neken kîsenumenkati. Moropai aatausinpato'kon erepansa' ya, ipîkku pe mírîrî pí' neken kîsenumenkati. Maasa pra ipatîkarî aako'mamî pepîn. Moropai ayemannekon ton yenna pí' kîsenumenkai ipîkku pe. Maasa pra mírîrîkon wani' taataretî'kasen pe. ³¹ Mírîrî ye'nen ipîkku pe tamî'nawîrî sírîrî pata yemanne pí' kîsenumenkati. Maasa pra tamî'nawîron sírîrî pata po tíwe'sanon ataretî'ka kupî sírîrî. (Mírîrî ye'nen ipîkku pe Paapa yapurî pí' ko'manpai'nikon.)

³² Tu'kan esenumenkato' winîpai amîrî'nikon anpîika'tîpai wani' sírîrî. Mírîrî ye'nen warayo' ino'pî ton pîn mîikîrî esenumenka Uyepotorîkon ton pe teesenyaka'ma pí' maasa pra anapurîpai tíwanî ye'nen. ³³ Tíise warayo' tíno'pî kenan esenumenkato' wani' tu'ke, sírîrî non po tíiko'manto' yeseru pí'. Mírîrî kupîiya, maasa pra tíno'pî anapurîpai tíwanî ye'nen. ³⁴ Mírîrî ye'nen mîikîrî esenumenkato' wani' asakî'ne kaisarî. Eesenumenka tarî tíiko'manto' yeseru pí' moropai esenumenka Uyepotorîkon ton pe eseenyaka'mapai tíwanî pí'. Mírîrî warantî nîrî wîrî'sanyamî' wani'. Mannî'kan

inyo isa'manta'san moropai inyo p̄non, inkamoro esenumenka Uyepotorikon ton pe teesenyaka'makon p̄i', tiaron p̄i' teesenumenkai pra. M̄ir̄ir̄i ye'nen tam̄i'naw̄ir̄i to' eturumaka Uyepotorikon yenya' eesenyaka'mato' kup̄ikonpa. T̄iise manni'kan w̄ir̄i'sanyam̄i' t̄inyo kenankon inkamoro esenumenka s̄ir̄ir̄i pata po t̄iiko'manto'kon yeseru p̄i'. Maasa pra t̄inyokon anapur̄ipai t̄iwanikon ye'nen.

³⁵ M̄ir̄ir̄i warant̄i tauya s̄ir̄ir̄i am̄ir̄i'nikon p̄i' maasa pra am̄ir̄i'nikon anp̄iika't̄ipai wan̄i ye'nen. —S̄ir̄ir̄i warant̄i iku'ti—tauya pep̄in. T̄iise yairon kup̄iia'nikon yu'se wan̄i. Moropai Uyepotorikon esenyaka'mato' kup̄ikonpa itenya' eeturumakakon yu'se wan̄i, tu'ke teesenumenkai pra.

³⁶ Taawasir̄i p̄i' —Ayarakk̄ir̄i uuno'p̄ita —taasa' warayo'ya t̄ipo, aako'mami ya ino'p̄i pe pra moropai m̄ir̄ir̄i p̄i' eesenumenka yair̄i pra t̄iwan̄i p̄i', maasa pra taasa' t̄iuya yaw̄ir̄i ikup̄iia pep̄in. Moropai kure'ne eesenumenka ya tawasir̄i yarakk̄ir̄i t̄iwan̄i p̄i', aano'p̄ita e'pai awan̄i. Maasa pra yap̄itan̄ip̄iia yentai awan̄i ye'nen. M̄ir̄ir̄i kup̄iia ya, imakui'p̄i pe awan̄i pep̄in. Mor̄i pe awan̄i, aano'p̄ita ya. ³⁷ T̄iise tawasir̄i yarakk̄ir̄i t̄iwan̄i p̄i' eesenumenka pra awan̄i ya, ino'p̄itapai pra t̄iwan̄i ye'nen, i' wani' awan̄i pep̄in, tam̄i'naw̄ir̄i yap̄itan̄ip̄iia ya. Imakui'p̄i kup̄iia pep̄in m̄ir̄ir̄i. ³⁸ Tar̄ipai manni' t̄iino'p̄itasen no'p̄ita ya, imakui'p̄i pe awan̄i pep̄in, t̄iise mor̄i pe awan̄i. Moropai manni' t̄iino'p̄itasen pep̄in ko'mami ya ino'p̄i pra, i' wani' awan̄i pep̄in n̄ir̄i. M̄ir̄ir̄i wan̄i mor̄i pe panp̄i', maasa pra ino'p̄i ton pra awan̄i ye'nen.

³⁹ A'ki, w̄ir̄i' t̄inyo kenan ko'mami e'pai awan̄i t̄inyo yarakk̄ir̄i, enen t̄inyo wan̄i pik̄ir̄i t̄urumakai pra. T̄iise tiaron pensa t̄inyo sa'mantasa' t̄ipo, m̄iik̄ir̄i eturumaka tiwinsar̄i, inyo pra. M̄iik̄ir̄i ko'mami itu'se t̄iwan̄i pik̄ir̄i. Etinyomapai t̄iwan̄i ya, eetinyoma e'pai awan̄i, innape Jesus ku'nen yarakk̄ir̄i. ⁴⁰ T̄iise uur̄i pia eetinyoma pra awan̄i ya, mor̄i pe panp̄i' aako'mami e'painon m̄ir̄ir̄i warant̄i r̄i. S̄ir̄ir̄i uur̄i esenumenkato' neken pep̄in, t̄iise uur̄i pia m̄ir̄ir̄i warant̄i n̄ir̄i Mor̄i Yekaton Wann̄i esenumenka.

8

Mia' Ke Ikonekasa' Pia To' N̄it̄ir̄i Entamo'kanto'

¹ Tar̄ipai eseur̄imato' mo'tan̄ip̄iuya s̄ir̄ir̄i. Eseur̄ima s̄ir̄ir̄i mia' ke ikonekasa' pia to' n̄it̄ir̄i'p̄i entamo'kanto' yan̄i eser̄ike awan̄i p̄i', kaane ka'r̄i. M̄ir̄ir̄i p̄i' taaya'nikon manni' warant̄i, tam̄i'naw̄ir̄i uur̄i'nikon, innape iku'nenanya epu'ti p̄i' man, innape iku'nenan pep̄inya epu'ti yentai. „Mia' ke ikonekasa' nama pep̄in. M̄ir̄ir̄i ye'nen to' n̄it̄ir̄i'p̄i entamo'kanto' yan̄i ya, i' wani' awan̄i pep̄in, imakui'p̄i pe awan̄i pep̄in.„ T̄iise m̄ir̄ir̄i esenumenkanto' wan̄i p̄iika'titon pe pra, t̄iise m̄i pe uur̄i'nikon ku'nen pe. T̄iise mor̄i pe panp̄i' e'sa'naman yeseru wan̄i m̄ir̄ir̄i, tiaronkon p̄iika'tito'pe, maasa pra to' sa'nama wenai. ² An̄i' esenumenka ya, i' epu'nen pe t̄iwan̄i kai'ma, t̄iise tam̄i'naw̄ir̄i epu'tiia pep̄in, i' anepu'pai t̄iwan̄i. ³ T̄iise an̄i' Paapa yapur̄inen wan̄i ya, innape epu'tiia, i' kai'ma t̄iiko'mami tonpakon yarakk̄ir̄i. Moropai m̄ir̄ir̄i era'ma Paapaya t̄iwak̄iri pe.

⁴ M̄ir̄ir̄i ye'nen m̄ir̄ir̄i entamo'kanto' mia' ke ikonekasa' pia to' n̄it̄ir̄i'p̄i yan̄i p̄i' apanamauya'nikon s̄ir̄ir̄i. M̄ir̄ir̄i mia' ke ikonekasa' wan̄i an̄i' pe pra r̄i epu'ti man. T̄iiko'mansen pe pra awan̄i. T̄iise tiwinan moro awan̄i, Paapa neken epu'ti man. ⁵ T̄iise taa to'ya, tu'ke paapayam̄i' wan̄i, ka' po t̄iwe'sanon moropai non po t̄iwe'sanon. Moropai tu'ke yepotor̄i wann̄iyam̄i' wan̄i taa to'ya, t̄iise to' esenku'tisa'. ⁶ T̄iise uur̄i'nikon pia Paapa wan̄i epu'ti man

tiwinan neken. Mîikîrî wanî uyunkon pe moropai mîikîrîya tamî'nawîron koneka'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî ton pe uurî'nîkon ko'mamî. Moropai epu'tî man tiwin Uyepotorîkon wanî, mîikîrî Jesus Cristo. Moropai mîikîrî wenai tamî'nawîron ekoneka'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî wenai uurî'nîkon ko'mamî sîrîrî.

⁷ Tîise tamî'nawîronkon innape iku'nenanya mîrîrî epu'tî pra awanî. Tiaronkon esenumenka sîrîrî tîpose penaro' tesorukon pî'. Entamo'kanto' wanî mîikîrî mia' ke ikonekasa' pia itîisa' pe yapurîto'pe kai'ma to' esenumenka. —Mîrîrî ye'nen entamo'kanto' yanîuya ya, mîrîrî yapurîuya imakui'pî pe —taa to'ya. Mîrîrî wenai ne'ne' pe to' esenumenkato' kupîiya, maasa pra imakui'pî pe awanî kai'ma, yanî to'ya ye'nen. ⁸ Tîise uurî'nîkon pia entamo'kanto' wenai pra Paapaya uurî'nîkon yapîsî. Yansa'nîkon ya, mîrîrî yansa' wenai morî panpî' e'nî pepîn Paapa pia. Moropai yansa' pra awanî ya, mîrîrî warantî rî morî panpî' e'nî pepîn.

⁹ Mîiwîni tîise, tîwarî e'tî mîrîrî yansa'ya'nîkon pî', yansa'ya'nîkon pra awanîkon pî'. Teesenumenkato'kon yawîrî pra, imakui'pî ya' tiaronkon a'tu'mîra tîwe'sanon ena emapu'tîya'nîkon namai, tîwarî e'tî. ¹⁰ Anî' wanî ya a'tu'mîra tîwe'sen, mîikîrîya amîrîya î' kupî era'ma, î' wani' awanî pepîn kai'ma iku'sa'ya epu'tî'ma. Mîrîrî ye'nen mîikîrî wanî awarantî anku'pai, mia' ke ikonekasa' pia to' nîrîrî'pî ananpai awanî. ¹¹ Mîrîrî warantî mîikîrî ayonpa a'tu'mîra tîwe'sen ataka'ma emapu'tîya. Î' wanî yairî, î' wanî yairî pra epu'tîya pra eena ikupîya. Manni' ayonpa, imîrî ton pe Cristo sa'mantasa' tanne, imakui'pî ya' eena emapu'tîya. ¹² Sîrîrî warantî mîrîrî yanî ayonpaya emapu'tîya, yairî pra awanî kai'ma teesenumenka ye'ka pe, moropai mîrîrî wenai, ne'ne' pe esenumenkato' kupî pî' aako'mamî ya, moriya imakui'pî kupîya mîrîrî Cristo winîki. ¹³ Moriya uurî pia mîrîrî entamo'kanto' wenai, imakui'pî ya' uyonpa ena emapu'tîya ya, inî'rî mîrîrî ye'ka pî' entamo'ka pepîn, imakui'pî kupî uyonpaya emapu'tîya namai.

9

Teseru Pî' Paulo, Jesus Naipontî'pî Eseurîma

¹ Uyaipontînen ton pra man, tîise Paapaya neken uyaipontî. Mîrîrî wenai, uurîya kin î' kupî pepîn e'painon, î' wanî yairî epu'tîuya pîkîrî? Jesus naipontî'pî pepîn kin uurî? Inna, inaipontî'pî pe wanî, maasa pra Uyepotorîkon Jesus era'matîpon uurî. Moropai amîrî'nîkon wanî innape iku'nenan pe, uyepotorî ton pe esenyaka'ma'pî wenai. ² Teuren tiaronkonya Jesus naipontî'pî pe ukupî pepîn. Tîise amîrî'nîkonya ukupî maasa pra innape uku'sa'ya'nîkon ye'nen. Innape Jesus naipontî'pî pe wanî esepu'tî aronne, maasa pra Jesus yapîsî'pîya'nîkon ayesa'kon pe, umaimu wenai.

³ Tiaron pensa Jesus naipontî'pî pe pra uku'sa' tiaronkonya yai, inkamoro maimu yuukuuya mîrîrî warantî. ⁴ Jesus naipontî'pî pe wanî ye'nen, î' rî tîrî to'ya ya uupia, uwuku ton tîrî to'ya moropai uyo' ton tîrî to'ya esenyaka'ma tanne, yapîsîuya pepîn kin e'painon? Kaane, yapîsîuya e'painon, tiaronkon Jesus naipontî'sanya yapîsî warantî. ⁵ Moropai ino'pîtapî esenumenka ya, innape Jesus ku'nen wîrî' yarakkîrî upîkîrî yariuya pepîn e'painon? Inna, yariuya e'painon, tiaronkon Jesus naipontî'sanya iku'sa' warantî, moropai Jesus ya'mi'san warantî, moropai Pedro warantî. ⁶ Yai pra uurî moropai Barnabé, anna neken esenyaka'ma kin e'painon anna yekkari yonpato'pe

annaya? Kaane, awinîpai'nîkon yapisi annaya e'painon, Jesus naiponti'san pe anna wani ye'nen.

⁷ O'on pata kin surara pe tiwe'sen esenyaka'ma yekare eta'pi ani'ya tekkari ton yonpapa. Tekkari yepe' ton pi' eesenyaka'masa' pra man. Manni' warayo' tekkari ye' ton pimitiponya tinpimi'pi yeperu enapi pepin kin e'painon? Kaane, enapiya, teesenyaka'ma'pi yepe' pe. Moropai tiaron, paakayami' esa' pe tiwe'sen, mikiriya to' manati yekku mo'ka pepin e'painon, tiwuku ton? Kaane, imo'kaiya, itepe' pe. ⁸ Miriri ye'nen warayo'kon maimu pi' neken eseurima pepin siriri. Tiise moro man penaro' Moises nuriti nekaremeki'pi Paapa maimuya taasa' miriri waranti. ⁹ Taasai'ya man see waranti:

—Trigo pikka pi' ayekin paaka yenyaka'maya'nîkon tanne,

inta kewa'titi. Tiwi trigo yonpa tekkarikon yonpaiya

Dt 25.4

—taasai'ya man. Mikiri paaka neken pi' Paapa eseurima naka siriri?

¹⁰ Anna pi' ka'ri eseurima siriri? Inna, anna, teesenyaka'masanon pi' taiya siriri. Manni' teesenyaka'masen ipimi pi' moropai mikiri iteperu mo'kanen inkamoro esenyaka'ma timiri'nîkon ton itonpa mo'kakonpa kai'ma. ¹¹ Miriri waranti mikiri ipimitiponya ipimi waranti, itekare ekaremeki'pi annaya akore'ta'nîkon. Miriri yepe'pi waranti awinîpai'nîkon antirikon anapi'pai anna wani siriri, anna yekkari yennato' ton. ¹² Tiaronkon, Paapa ton pe teesenyaka'masanonya awinîpai'nîkon antirikon yapisi tiuya'nîkon nimiki tekkarikon yennato' ton. Miriri waranti annaya niri yapisi nimiki pepin kin e'painon? Inna, awinîpai'nîkon yapisi annaya e'painon.

Awinîpai'nîkon yapisi annaya e'pai tiise, yapisi annaya pra man. Tiise tami'nawiri yapitanipi'pi annaya. Marari pra anna esenyaka'ma'pi anna yekkari yennato'pe, Cristo maimu ekaremeki annaya tanne. Miriri kupi'pi annaya, maasa pra miriri itekare ekaremeki annaya manenpaiya namai. ¹³ A'ki, epu'nenan amiri'nîkon, epiremanto' yewi' ta teesenyaka'masanon tekkarikon yonpa miriri teesenyaka'mato'kon winîpai. Moropai epu'nenan niri amiri'nîkon, manni'kan tinpo'tikon pe pemonkonyami' nenepi'san po'tinenanya tiyo'kon ton mo'ka, miriri to' nenepi'pi yonpa. ¹⁴ Miriri waranti niri, Uyepotorikonya ta'pi manni'kan imaimu ekareme'nenanya tekkarikon ton yapisi e'painon, innape imaimu ku'nenan winîpai.

¹⁵ Tiise siriri tipose, miriri waranti e'sa' pra wai. Moropai miriri ye'ka anesa'pai wani pi' kaareta menukauya pepin siriri aapia'nîkon. Maasa pra ani' pi' i' tesa'se pra esenyaka'ma pi' atausinpa kure'ne. Miriri ye'nen miriri uyese'u mo'ka ani'ya tiruuya pepin. Iwan pi' uusa'manta e'pai awani, uyepe' ton anesa'pai wani yentai. Maasa pra epe'mira Cristo maimu ekaremeki pi' atausinpa marari pra. ¹⁶ Tiise miriri Cristo yekare ekaremeki'ya pi' mi pe atapuri pepin siriri. Maasa pra itu'se wani yawiri ikupi'ya pepin siriri. Tiise unkupi ton pe uyepotiriya itisa' wenai, ikupi'ya. Maasa pra miriri e'pika'tinto' yekare ekaremeki'ya pra awani ya, “ekenne” tauya e'painon, Paapaya utaruma'ti e'painon. ¹⁷ Tiise uuwariri uuri esenyaka'mato'pe wani ya, itu'se wani yawiri, moriya itepe'pi nimiki'ya e'painon. Tiise siriri esenyaka'mato' Paapa nitiri'pi unkupi ton pe. Miriri ye'nen itu'se e'to' yawiri pra, tiise itu'se Paapa e'to' yawiri ikupi'ya. ¹⁸ Miriri ku'sau'ya wenai i' ye'ka see itepe'pi yapisi'ya e'painon? Ani' nitiri yapisi'ya pepin. I' yapisi'ya e'pai tiise, i' tesa'se pra awinîpai'nîkon, itekare ekaremeki pi' uuko'mami. Miriri

ye'ka ekaremekíuya ye'nen, taatausinpai pu'kuru waní. „Maasa pra ikupíuya Cristoya uyaipontí'pí iku'to'peuya yentai.„

¹⁹ Uurí waní uyesa' tíwe'sen ton pra, tíise tamí'nawíronkon pemonkonyamí' poitírí pe e'kupí. Í rí kupíuya e'painon itu'se e'to' píkírí, teuren ikupíuya pepín, maasa pra inkamoro kore'ta tu'ke panpí' pemonkonyamí'ya innape Cristo maimu kupí yu'se waní ye'nen. ²⁰ Mírírí ye'nen Judeuyamí' kore'ta waní yai, to' warantí waní'pí. To' yeseru kupí'píuya, maasa pra inkamoro innape ikupí yu'se waní ye'nen. Tíise uuwarírí waní ya, to' yeseru Moisés nurí'tí nekaremekí'pí yawírí uuko'mamí pepín. Tíise to' kore'ta waní ya, to' yeseru yawírí uuko'mamí to' pokon pe. Maasa pra inkamoro innape Jesus kupí yu'se waní ye'nen. ²¹ Mírírí warantí nírí, Judeuyamí' pepín kore'ta waní ya, Moisés yeserurí'pí yawírí pra, inkamoro Judeuyamí' pepín warantí. Maasa pra inkamoro innape nírí itekare kupí yu'se waní ye'nen. (Mírírí kupíuya yai, Paapa maimu yawírí pra waní pepín tauya tíise, imaimu yawírí waní maasa pra Cristo poitírí pe waní ye'nen.) ²² Moropai tiaronkon a'tu'mínan, mararí Cristo maimu epu'nenan inkamoro kore'ta waní ya, to' yeseru warantí uyeseru waní, to' yewankono'mauya namai. Maasa pra inkamoro ena yu'se waní ye'nen meruntí ke panpí'. Mírírí ye'nen tamí'nawíronkon kore'ta waní ya, inkamoro yeseru kupíuya, inkamoro yonpakon píka'tító'peuya. —Aka, yairí pra iteseru waní —taa to'ya namai, ikupíuya.

²³ Mírírí kupíuya tamí'nawírí maasa pra Cristo yekare eta tamí'nawíronkonya yu'se wai. Moropai inkamoro pokonpe Cristo winípainon morí pu'kuru yapi'to'peuya, mírírí kupíuya. ²⁴ A'kí, epu'nenan amírí'níkon. To' eka'tunto' ya' tamí'nawíronkon teeka'tunsenon eka'tumí ikí'pí winíkí. Tíise tamí'nawíronkonya to' nítírí yapisí pepín. Maasa pra yairí pra inkamoro eka'tumí. Tíise manni'kan neken, yairí teeka'tunsanonya to' nítírí yapisí. Mírírí warantí, morí pe ako'mantí Paapa nítírí yapisíkonpa. Yairí awaníkonpa Cristo maimu yawírí ako'mantí. ²⁵ A'kí, tamí'nawíronkon manni'kan pemonkonyamí' tiaronkon yentai meruntí ke awaníkonpa. Teeka'tumíkonpa ekoneka, í' tiaron tíku'se pra, tiwinan kupí pí' to' ko'mamí. Maasa pra mírírí ku'sa' tíuya'níkon típo, tiaronkon yentai to' e'sa' ya, to' napisí ton moro awaní mírírí, aro' pe. Tíise mírírí to' napisí'pí ko'mamí pepín ipatíkarí. Tíise morí pe uurí'níkon ekoneka sírírí non po, tiwin pí' sí'ma Paapa yeseru pí' taatapi'se, uyarakkokon, aro' yapi'to'pe'níkon, ipatíkarí tílko'mansen. ²⁶ Mírírí ye'nen uurí eka'tumí pepín se' tapairí. Tíise ito'sarí eka'tumí manni' warayo' teeka'tunto' kí'pí ya' teeka'tunsen warantí. Moropai uurí waní manni' warayo' se' tapairí í' pa'típí'sen warantí pra, tíise uuko'mamí morí pe tepu'se. ²⁷ Mírírí ye'nen tesa' ye'tíno'píiya ne'ne' epu'tí tíuya namai, manni' warantí uurí etí'nínma morí pe, imakui'pí kupíya namai. Maasa pra tiaronkon pí' mírírí itekare ekaremekíuya típo, Paapa pia uurí erepamí ya, —Cristo maimu yawírí pra aako'mansa' nai —taiya namai, yawírí uuko'mamí.

10

Mia' Ke Ikonekasa' Yapurí To'ya Namai

Pauloya To' Panama

¹ Uyonpayamí', awenpenatakon yu'se waní sírírí penaronkon utamokon rí'san manni'kan Judeuyamí', Moisés nurí'tí píkírí ití'san yarakkírí e'kupí'pí

pí'. Inkamoro yari'pí Paapaya tamí'nawírí katupuru wenairí moropai inkamoro rukku'nípi'pí Paapaya tamí'nawírí kure'nan pírana, suuyu itese' arakkita pí', tímeruntíri ke. ² Mírírí warantí tamí'nawíronkon inkamoro esenpatakona'pí Moisés wenairí to' wítíto'pe, Cristo wenairí wítínto'pe esenpatakonan warantí. Maasa pra katupuru, Paapa winípainon wenairí to' wítí ye'nen, moropai pírana arakkita pí' to' wítí ye'nen, Moisés wenairí to' wítí'pí ipemonkono pe. ³ Moropai inkamoroya tamí'nawírí si'ma Paapa nítírí'pí yekkari waní enapí'pí keren po. ⁴ Moropai inkamoroya tamí'nawírí si'ma tíwukukon pe Paapa nítírí'pí enírí'pí tí' yai. Manni' tí' waní'pí Cristo warantí, maasa pra míkíríya inkamoro ko'mannípi'pí. ⁵ Mírírí warantí tamí'nawíronkon ko'mannípi'pí Paapaya. Teuren mûiwíni tíise tu'kankon waní'pí Paapa maimu yawírí pra. Mírírí wenai, Paapaya to' tí'ka pinunpa'pí keren poro.

⁶ Tarípai seeni' tamí'nawíron e'kupí'pí pí' esenumenkan e'pai man, penaronkon pemonkonyamí' waní'pí warantí uurí'níkon waní namai, imakui'pí yu'se e'ní namai. ⁷ Mírírí ye'nen mia' ke ikonekasa' kísapurítí, penaronkonya yapurí'pí warantí pra. Maasa pra awe'menukasa' man Paapa kaaretarí po. Taawon see warantí:

—Inkamoro Paapa pemonkonyamí' ereutasa' entamo'kanto' pí', moropai tekkarikon yonpa'pí to'ya.

Moropai tíwukukon enírí'pí to'ya.

Moropai mírírí típo, inkamoro mananu'pí taatausinpai.

Mírírí kupí'pí to'ya mia' ke ikonekasa' yapuríkonpa

Êx 32.6

—taasai'ya man. ⁸ Mírírí warantí níri se' tapairí wírí'sanyamí' yarakkírí e'ní e'pai pra man, pena ikupí'pí to'ya warantí. Pena mírírí ku'sa' to'ya wenai, tu'ke 23.000 kaisarí pemonkonyamí' wí'pí Paapaya tiwin wei tíise.

⁹ Mírírí warantí penaronkonya Paapa yonpa'pí warantí, Cristo yonpapai pra man. Maasa pra pena mírírí warantí Paapa yonpasa' to'ya wenai, íkíyamí' tíri'pí Paapaya to' ye'kapí'to'pe to'ya, moropai to' e'tí'ka'pí. ¹⁰ Mírírí ye'nen amírí'níkonya ayesanonkon, Cristo nítírí'pí yasi'sirunpa e'pai pra man, penaronkonya tesianonkon Paapa nítírí'pí yasi'sirunpa'pí warantí. Moropai mírírí wenai Paapaya inserí yarima'pí to' tí'kai.

¹¹ Tamí'nawírí sírírí e'kupí'pí utamokon penaronkon yarakkírí. Mírírí waní uurí'níkon nepu'tí ton pe sírírípe, í' kai'ma Paapaya ikupí tímaimu yawírí pra tíiko'mansenon yarakkírí. Moropai mírírí menuka'pí penaronkonya, sírírípe uurí'níkon pí' ekareme'nen pe, sírírí pankon tíiko'mansenon. Maasa pra uurí'níkon ko'manto' man pata ataretí'ka kupí tanne. ¹² Mírírí ye'nen aní' esenumenka ya yairí tíwaní kai'ma, meruntí ke tíwaní pí', aka, míkírí ye'ka esenumí, Paapa piapai aatarima. Mírírí namai, tíwarí míkírí ko'mamí e'pai awaní, imakui'pí kupí tíuya namai. ¹³ Imakui'pí anku'pai tamí'nawíronkon pemonkonyamí' e'to', mírírí rí erepamí sírírí apona'níkon. Tíise ayentainokon awaní tíri Paapaya pepín. Maasa pra taasa' tíuya yawírí ikupíya. Imakui'pí yapítanípíkonpa meruntí tíriya aapia'níkon, imakui'pí kupíya'níkon namai.

¹⁴ Mírírí ye'nen uyonpayamí' uwakíríkon pu'kuru mia' ke ikonekasa' kísapurítí. ¹⁵ Sírírí eseurímato' pí' esenumenkatí, yairí, yairí pra ikupíya'níkon pí'. Mírírí ye'nen eseurímato' pí' enpenatátí. Uurí'níkon ton pe tíminí kansai'ya pí' enpenatan, mírírí uwukukon enírí yai. Moropai trigo puusa' yaku'níkon yai, uurí'níkon yarakkírí Cristo ko'mamí, maasa pra uurí'níkon ton

pe tũsa'mantasa' wenai. Ipemonkono pe e'nĩ eesepu'tĩ, mĩrĩrĩ wenai. ¹⁷ Teuren arinĩke e'nĩ tanne, mĩrĩrĩ tiwinan trigo puusa' pĩrĩkkapĩ'sa' yaku uurĩ'nĩkonya, tiwin pĩ' si'ma. Moropai mĩrĩrĩ ya'sa' wenai, tiwin e'nĩ ipemonkono pe esepu'tĩ.

¹⁸ Maasa enpenatati Judeuyami' pi' manni'kan Paapa yapurikonpa to' nĩpo'ti yonpa yaanenan pi'. Mĩrĩrĩ yanĩ to'ya wenai, inkamoro pia Paapa ko'mami tĩpemonkono pe to' kupi' tũya ye'nen. ¹⁹ I' ankapai wani' epu'ti pi' naati mĩrĩrĩ yekare pi'? Mĩrĩrĩ mia' ke ikonekasa' pia to' nari'pi' entamo'kanto' wani' morĩ pe? Kaane, entamo'kanto' rĩ wani. Mĩrĩrĩ mia' ke ikonekasa' wani' to' yepotorĩ pe pu'kuru? ²⁰ Kaane, mĩrĩrĩ pi' eseurĩma pepĩn sĩrĩrĩ. Tĩse tauya manni'kan pi' mia' ke ikonekasa' yapurĩnenanya tĩpo'tikon yari kinĩ imakui'san o'ma'kon pia, makui poitĩrĩtonon pia, Paapa pu'kuru pia pra. Inkamoro wani' esenku'tisa'kon pe. Mĩrĩrĩ ye'nen mĩrĩrĩ ye'ka ku'nenan kore'ta awanĩkon yu'se pra wai. Inkamoro ye'kakon, makui poitĩrĩtonon yarakkĩrĩ aako'mamĩkon yu'se pra wai. ²¹ Mĩrĩrĩ waranti si'ma Cristo sa'manta'pi' pi' enpenatan pe teni'sen enĩrĩ ye'ka pe, makui poitĩrĩtonon pia to' nari'pi' pi' entamo'kan eserĩke pra man. Mĩrĩrĩ wenai asaki'ne yapurĩ e'pai pra man. ²² Mĩrĩrĩ kupi'nĩkon ya, Uyepotorĩkon ekore'ma yu'se e'nĩ mĩrĩrĩ? Mĩrĩrĩ kupi'nĩkon wenai Uyepotorĩkon yentai merunti ke e'nĩ kai'ma e'nĩ mĩrĩrĩ?

²³ Tiaronkonya taa: —“Mĩrĩrĩ ki'ku'ti”, taa Paapaya pra awani' ya, i' itu'se e'nĩto' kupi' uuri'nĩkonya i' wani' pra —taa to'ya. Inna seru' pepĩn. Tamĩ'nawĩrĩ tĩku'sen wani' morĩ pe, i' anku'pai e'nĩto' kupi', tĩse mĩrĩrĩ tamĩ'nawĩron un-kupikon wani' pepĩn morĩ pe, tiaronkon pi'ka'ti'ya pra awani' ya. ²⁴ Mĩrĩrĩ ye'nen ani'ya itu'se tiwe'to' yawĩrĩ ikupi' e'pai pra man. Tĩse tiaronkon pi'ka'tito'pe ikupi' e'pai man.

²⁵ Mĩrĩrĩ ye'nen tamĩ'nawĩrĩ tansen, to' e'repato' yennaya'nĩkon ya, yennati ani' tekaranmapoi pra. Mia' ke ikonekasa' itũsa' mĩrĩrĩ? tĩkai pra yennati. Mĩrĩrĩ wani' imakui'pi' pe awani' kai'ma teesenumenkai pra yennaya'nĩkon. ²⁶ Ani' yekaranmapoya'nĩkon pepĩn maasa pra Paapa maimuya taasa' man

—Sĩrĩrĩ pata esa' pe, moropai tamĩ'nawĩrĩ sĩrĩrĩ pata po tũko'mansen esa' pe
 Uyepotorĩkon wani' SI 24.1
 —taasai'ya man.

²⁷ A'ki, pemonkon, innape Jesus ku'nen pepĩnya ayetakon ya, tewi' ta ipikĩrĩ atti'ya entamo'kai, tamĩ'nawĩrĩ intĩrĩ aapia yonpaki, i' wani' pra. —O'non pata pai seeni' eporĩ pi' nan? —taa e'pai pra man. Yairi, yairi pra yanĩya'nĩkon epu'tikonpa, ani' kĩsekaranamapotĩ. ²⁸ Tĩse mĩrĩrĩ tanne, tiaronya taa ya api': —Seeni' entamo'kanto' wani' morĩ pe pra, maasa pra mia' ke ikonekasa' pia yaasa' sĩrĩrĩ —taiya ya api', mĩrĩrĩ yanĩya e'pai pra man. Maasa pra mĩrĩrĩ yansa' ya, imakui'pi' pe awani' kai'ma tiaron esenumenka. Moropai mĩrĩrĩ teesenumenkato' yawĩrĩ pra ikupi'ya emapu'tiya namai, mĩrĩrĩ kisanĩ. ²⁹ Amĩrĩ pia imakui'pi' pe awani' pepĩn, tĩse mĩĩkĩrĩ pia imakui'pi' pe awani'. Mĩrĩrĩ ye'nen mĩĩkĩrĩ esenumenka wenai, mĩrĩrĩ yanĩya pepĩn. Maasa pra —I' wani' awani' pepĩn mĩrĩrĩ yanĩya ya —eesenumenka ya, i' wani' kin awani' ye'nen tiaronya unku'pi' ton ekaremekĩ e'painon, teesenumenka yawĩrĩ? ³⁰ Morĩ pe man Paapa, taasau'ya tanne uyekkari pi' tĩse, i' wani' kin awani' ye'nen mĩrĩrĩ pi' tiaronkon wo'ma'ta?

³¹ Mírírí pí' tauya sírírí. Í' amírí'nikon nenapí moropai aninníríkon, tamí'nawírí í' kupíya'nikon manní', mírírí ku'tí Paapa yapuríto'pe tiaronkonya, ankupíkon era'masa' tíuya'nikon ya. ³² Tiaronkon ma'nípanen pe pra ako'mantí, innape Jesus ku'to'pe to'ya, manní'kan Judeuyamí'ya iku'to'pe, moropai Judeuyamí' pepínya nírí, moropai a'tu'mínankon innape Jesus ku'nenan ko'manto'pe iní' panpí' Paapa maimu yawírí. ³³ Mírírí ku'tí, uuríya ikupí manní' warantí. Tíwakíríkon pe uku'to'pe tamí'nawíríkonkonya tamí'nawírí í' kupíuya. Mírírí kupíuya upí'rí esenumenka wenai pra, tíise tamí'nawíríkon e'píika'tí yu'se waní ye'nen.

11

¹ Mírírí ye'nen uuríya ikupí manní' warantí ikupíya'nikon yu'se wai, í' kai'ma Cristo níkupí'pí warantí ikupí'pí uuko'mamí yawírí.

Í' Kai'ma Wírí'sanyamí' E'to' Soosi Ta Yekare

² Apí'nikon atausinpan pí' wai kure'ne, maasa pra uyeseru pí', unekaremekí'pí pí' awenpenatakon ye'nen. Moropai í' kai'ma esenupa'pí pí' ayenupa'píuya'nikon yawírí ikupí'pí aako'mamíkon ye'nen, atausinpasa' sírírí.

³ Tíise moro man unekaremekí ton, anepu'tíkon ton. Tamí'nawíríkon warayo'kon pu'pai pe Cristo waní. Moropai warayo'kon waní tíno'píkon pu'pai pe. Moropai Paapa waní Cristo pu'pai pe. Mírírí epu'tíya'nikon yu'se wai. ⁴ Mírírí ye'nen ankupíkon ton ekaremekíuya sírírí. Warayo'ya teepírema ye'ka pe, moropai Paapa maimu ekaremekí tíuya ye'ka pe, típu'pai ya'santísa' ya, míkíríya Cristo, tesa' pe tíwe'sen yeppe'nípi mírírí. ⁵ Tíise wírí'ya típu'pai ya'santísa' pra awaní ya, tínyo kenan yeseru pe, mírírí warantí sí'ma eepírema ya, moropai Paapa maimu ekaremekíya ya, tesa' pe tíwe'sen, tínyo yeppe'nípiya mírírí. Mírírí warantí awaní, manní' wírí'ya típu'pai ya'tísa' ya, tínyo yeppe'nípi manní' warantí. „Maasa pra pemonkonyamí' esenumenka ipí' see warantí, eseporo rí tíwe'sen pe míkírí waní kai'ma.. Mírírí wenai tínyo yeppe'nípiya, típu'pai ya'santísa' tíuya pra awaní ya. ⁶ Moríya típu'pai ya'tíya e'pai awaní, ya'santí tíuya pra awaní ya, tínyo kenan yeseru yawírí. Tíise típu'pai ya'tísa' pí' tíweppepi epu'tí wírí'ya ya, moríya típu'pai ya'santíya e'pai awaní. ⁷ Tíise warayo'ya típu'pai ya'santí yu'se awaní pepín. Maasa pra tíwarantí míkírí warayo' kupí'pí Paapaya, tiaronkonya tapuríto'pe, tínkupí'pí warayo' wenai. Tíise wírí' koneka'pí Paapaya, tiaronkonya inyo yapuríto'pe, ino'pí wenai. ⁸ Moropai iwenai inyo yapurí to'ya nírí maasa pra warayo' ku'sa' Paapaya pra man wírí' winípai, tíise wírí' kupí'pí Paapaya warayo' winípai. ⁹ Moropai warayo' konekasa' Paapaya pra man tíno'pí píika'tínen pe, tíise wírí' koneka'pí Paapaya inyo píika'tínen pe. ¹⁰ Mírírí ye'nen tínyo maimu pe wírí' e'pai awaní. Típu'pai ya'santí wírí'ya ya, típu'pai pe warayo' waní ekaremekíya. Mírírí era'ma inseríyamí'ya tíwakíríkon pe.

¹¹ Míiwíni tíise Paapa pia, sa'nírí to' waní ípíku pe. Warayo' waní wírí' yu'se moropai wírí' waní warayo' yu'se. Tíwínsarí to' ko'mamí pepín, tíise sa'nírí to' ko'mamí. ¹² Maasa pra warayo' winípai wírí' konekasa' Paapaya. Moropai wírí' winípai warayo' eseno emapu'tí'piya. Mírírí ye'nen tamí'nawírí mírírí waní Paapa níkupí pe. ¹³ Tarípai esenumenkati aawarírí'nikon í' waní yairí Paapa pí' wírí' epírema ya, tínyo kenan yeseru pe pra, típu'pai ta'santí pra? ¹⁴ Maasa pra warayo' waní ya kusan pe ípu'pai,

wírí' pe pra si'ma mîkírî eppepî maasa pra iteseru pepîn mîfîto'pe. ¹⁵ Tîise wírí' kusan pe ipu'pai wanî ya morî pe awanî. —Ema'non pe awanî —taa to'ya. Maasa pra iteseru pe itîisa' pe awanî, mîrîrî ipu'pai ya'san warantî kusan pe awe'to'pe. ¹⁶ Tîise akore'ta'nîkon anî' wanî ya, —Kaane, wírí' yeseru wanî tiaron pe —taiya ya, î' kai'ma see tauya e'painon? Maasa pra —Tînyo kenan yeseru pe tîpu'pai ya'santî wírí'ya e'pai man —taa annaya tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan pí'. Tiaron pe anî' panama annaya pepîn. Moropai tamî'nawîronkon tiaronkon innape Jesus ku'nenan kore'ta, wírí'sanyamî' ko'mamî mîrîrî warantî.

Entamo'kanto' Uyepotorîkon Sa'manta Pî' Enpenatan Pe
(Mt 26.26-29; Mc 14.22-25; Lc 22.14-20)

¹⁷⁻¹⁸ Tarîpai amîrî'nîkon anpanamapai wanî sîrîrî ayeserukon wenai. Maasa pra mîrîrî ayekarekon eta'pîuya moropai innape anku'pîtîkon kupî'pîuya. Tîise mîrîrî pí' ayapurîuya'nîkon pra wai, maasa pra soosi ta eeperepîtîkon kaisarî eesiyu'pîtîkon pí' awanîkon. Mîrîrî wenai anî' pîika'tîya'nîkon pepîn. Tîise tiaronkon yaka'maya'nîkon. Paapa yeseru yawîrî to' ko'mamî pepîn amîrî'nîkon níkupî wenai. ¹⁹ A'kî, yai pra amîrî'nîkon kore'ta moro to' wanî e'menka'san, awe'pantakasa'kon. Moropai mîrîrî wenai tamî'nawîronkonya epu'tî, anî'kan wanî yairî tîwe'sanon pe, Cristo yeseru yawîrî tîwe'sanon pe. ²⁰ Î' pensa eeperepîkon yai entamo'kai, mîrîrî eeperepîto'kon wanî pepîn Uyepotorîkon sa'mantato' pí' awenpenatato'kon pe. ²¹ Maasa pra awentamo'kakon yai, tiwin pí' si'ma awentamo'kato'kon yanîya'nîkon taasare'tî, emî'ne tiaronkon tîise. Moropai amîrî'nîkonya enîrî awukukon kure'ne eetimikon pîkírî, tiaronkon pia î' tîrîya'nîkon pra. ²² Mîrîrî warantî ikupîkonpa ayewî'kon ton pra kin nai? Ayewî'kon ta si'ma awentamo'kakon awukukon enîrîya'nîkon e'painon itu'se awanîkon pîkírî. Tîise ayonpayamî'ya era'ma tanne, mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya, Paapa pemonkonoyamî' innape Jesus ku'nenan yewanmîrîya'nîkon esepu'tî mîrîrî. Moropai manni'kan sa'ne î' ton pra tîwe'sanon inkamoro yeppe'nîpîya'nîkon mîrîrî. Mîrîrî kupîya'nîkon wenai î' kai'ma tauya e'painon apî'nîkon? Ayapurîuya'nîkon ka'rî mîrîrî pí'? Kaane mîrîrî pí' ayapurîuya'nîkon pra wai.

²³ Maasa pra sîrîrî Uyepotorîya uyenu'pato' uupia intîrî'pî mîrîrî ekaremekî'pîuya apî'nîkon. Uyepotorîkon Jesus yapîsî to'ya yai, mîkírîya trigo puusa' yapîsî'pî moropai eepîrema'pî Paapa pí'. —Morî pe anna yuu ton tîrî pí' nai —ta'pîiya. ²⁴ Mîrîrî taasa' tîuya tîpo, mîrîrî trigo puusa' pîrikka'pîiya moropai ta'pîiya: —Sîrîrî wanî sîrîrî uyesa' warantî, maasa pra sîrîrî uyesa' tîrîuya sîrîrî, uusa'manta amîrî'nîkon ton pe. Mîrîrî ye'nen sîrîrî ya'tî uusa'manta pí' awenpenatakon pe. ²⁵ Mîrîrî warantî nîrî tîwentamo'kakon tîpo, pisa yapîsî'pîiya moropai ta'pîiya: —Sîrîrî uva yekku wanî umînî warantî. Maasa pra uusa'mantato' wanî amenan pe î' kai'ma Paapa yarakkîrî pemonkonyamî' esetato' pe. Moropai î' kai'ma tîpemonkono pe Paapaya pemonkonyamî' kupî sîrîrî umînî wenai —ta'pîiya. —Sîrîrî enî'kî, moropai enîrî pí' ako'mantî, amîrî'nîkon ton pe iku'sau'ya pí' awenpenatakonpa. ²⁶ Mîrîrî ye'nen sîrîrî yakuya'nîkon kaisarî moropai uva yekku enîrîya'nîkon kaisarî Jesus iipî pîkírî, aasa'manta'pî pí' awenpenatakon ekaremekîya mîrîrî.

²⁷ Mîrîrî ye'nen se' tapairî anî'ya trigo puusa' yaku ya, moropai imînî pe uva yekku enîrîya ya, yairî pra awanî. Imakui'pî kupîya, tîmîrî ton

pe Uyepotoríkon sa'mantato' yapuríya pepín. ²⁸ Mírírí namai Uyepotoríkon winípainon trigo puusa' yaku rawírí, moropai uva yekku enírí rawírí, tiwin pí' si'ma í' uurí'níkon níkupí'pí yako'menka e'pai awaní. Moropai mírírí ekoneka e'pai awaní, morí pe e'nító'pe Paapa yarakkírí. Mírírí típo yaku moropai enírí. ²⁹ Maasa pra uurí'níkon ton pe Jesus sa'manta'pí pí' teesenunkai pra, aní'ya trigo puusa' yaku ya, yakuíya se' tapairí. Moropai mírírí uva yekku eníríya se' tapairí. Moropai mírírí wenai míkírí taruma'tí Paapaya. ³⁰ Mírírí warantí ení'sa'ya'níkon ye'nen, amírí'níkon kore'ta tu'ke pri'ya pra awaníkon moropai a'tu'míra awaníkon. Moropai tiaronkon sa'manta'pí mírírí wenai. ³¹ Mírírí namai uurí'níkon esera'ma e'pai awaní, uyeserukon yako'menka e'pai awaní, í' ton pra esepu'nító'pe esenumenkanto' ya'. Mírírí warantí e'ní ya, Paapaya uurí'níkon taruma'tí pepín. ³² Tíise mírírí warantí imakuí'pí pe e'ní ye'nen, Uyepotoríkonya uurí'níkon taruma'tí mírírí uyeserukon rumakato'pe, imakuí'pí ku'nenan pokonpe uurí'níkon yenumí túya namai apo' ya'.

³³ Mírírí ye'nen uyonpayamí', í' pensa eeperepíkon ya, Uyepotoríkon sa'mantato' pí' tíwenpenatai awentamo'kato'kon pí', tiaronkon nímí'tí to' pokonpe awentamo'kakonpa. ³⁴ Tíise aní' waní ya emí'ne akore'ta'níkon, míkírí entamo'ka e'pai awaní tewí' ta, eeperepíkon rawírí, Paapaya atarumatíkon namai. Mírírí pí' neken tauya sírírí. Tiaron moro man eseurímato', tíise akore'ta'níkon erepansa' yai, mírírí pí' ayeurímauya'níkon.

12

Morí Yekaton Wanní Nítíríkon

¹ Uyonpayamí', eseuríma sírírí í' kai'ma Morí Yekaton Wanní nítírí pí' esenyaka'manto'pe Paapa tonpe. Mírírí epu'tíya'níkon yu'se wai. ² Maasa pra pena Paapa epu'tíya'níkon pra awaníkon yai, mia' ke ikonekasa' eseurímakoi pepín yapurí'píya'níkon teesunku'tí. ³ Mírírí ye'nen epu'tíya'níkon yu'se wai, í' waní Paapa eseuríma Morí Yekaton Wanní wenai. Moropai mírírí waní pra awaní ya, í' waní tiaron eseuríma. Sírírí warantí epu'tíya'níkon: Morí Yekaton Wanní maimu pe aní' eseuríma ya, eeseuríma pepín: —Jesus taruma'títí — taiya pepín, maasa pra Morí Yekaton Wanní waní ye'nen iipia. Moropai Morí Yekaton Wanní ton pinya —Uyepotorí pe Jesus waní —taa pepín, maasa pra iipia Morí Yekaton Wanní ton pra awaní ye'nen.

⁴ Morí Yekaton Wanní nítírí yeseru waní tu'ke. Tíise tamí'nawírí mírírí tírtípon waní tiwin. ⁵ Mírírí intírí'pí esenyaka'manto' yeseru waní mírírí tu'ke, tíise míkírí uyepotoríkon waní tiwin. ⁶ Tiwin pí' e'ní tanne, esenyaka'man epu'nen pe Morí Yekaton Wanní nítírí ke. Tíise tiwinan Paapaya uurí'níkon yenyaka'ma tiwin pí' e'ní tanne esenyaka'manto' ku'to'pe.

⁷ Mírírí ye'nen eesepu'tí, aní' pia Morí Yekaton Wanní waní iteseru wenai. Maasa pra í' rí kupíya, ikupíya tamí'nawíronkon píika'tító'pe. Mírírí ton pe Paapaya itírí'pí tiwin pí' uurí'níkon kaisarí. ⁸ See warantí ikupíya: Tiwinan pia epu'nen pe awe'to' ton tíriya, tiaronkon yeurímato'peiya Paapa yeseru pí'. Moropai tiaron pia itíríya pakko pepín eeseurímato'pe, Paapa maimu pí' pemonkonyamí'ya epu'to'pe í' kai'ma típíika'tíkon Paapaya. ⁹ Míkírí Morí Yekaton Wanníya itírí tiaron pia innape tíku'toi'ya ton, eepíremato'pe. Moropai tinesatí yapísí tuya epu'tíya. Moropai tiaron pia meruntí tíriya pri'yawonkon pepín yepi'tító'peiya. ¹⁰ Moropai tiaron pia meruntí tíriya ikupí eseríkan pepín ku'to'peiya. Moropai tiaron pia itíríya itekare Paapa winípainon

ekareme'to'peiya tiaronkon pí'. Moropai tiaron pia epu'nen tírfiya mîrîri itekare tíwinpaino pe awanî epu'to'peiya, moropai tiaron winîpaino pe awanî epu'to'peiya nîrî, Morî Yekaton Wannî winîpaino pe pra. Moropai tiaron pia itîrfiya tiaronkon maikon ku'to'peiya to' maimu tepu'se pra. Moropai tiaron pia itîrfiya, mîrîri ye'ka tiaronkon maikon ekareme'to'peiya, î' taasa' mîrîri maiya ekareme'to'peiya. ¹¹ Tamî'nawîri mîrîrikon wanî mîkîri Morî Yekaton Wannî nîkupî pe. Mîkîrfiya itîrî si'ta tiwin pí' e'nî tanne, itu'se tíwanî pîkîri.

Tiwin Uyesa'kon Tîise Tu'ke Iwaikkatoi Wanî

¹² Mîrîri warantî ikupîiya, maasa pra Cristo yarakkîri uurî'nîkon e'to' wanî pemonkon esa' warantî. Tiwin pemonkon esa' tîise tu'ke itemanne wanî î'pukon, moropai itenyakon, itenukon mîrîrikon wanî tu'ke. Mîrîri tîise tu'ke tiwinan pemonkon pe awanî. Mîrîri warantî uurî'nîkon wanî, Cristo esa' pe. ¹³ Tamî'nawîronkon uurî'nîkon Judeuyamî', moropai Judeuyamî' pepîn moropai itesa' pînon moropai tesa' kenankon wanî tiwin. Maasa pra uurî'nîkon yenpatakona tíuya yai Morî Yekaton Wannîya uurî'nîkon kupî'pî tiwin, uyesa'kon pe awe'to'pe. Mîkîri Morî Yekaton Wannî tírî'pî Paapaya tiwin pí' e'nî tanne uurî'nîkon pia aako'manto'pe uyarakkîri'nîkon.

¹⁴ A'kî, pemonkon esa' wanî pepîn iwaikkatoi pe iku'sa' pe. Tîise awanî tamî'nawîri itemanne wanî yarakkîri. ¹⁵ Mîrîri warantî tîise î'puya taa ya: —Î' wanî' awanî ye'nen itenya pe pra uurî wanî'pî? Ipî' e'pai pra wai —taiya eserîke pra awanî. Maasa pra iwaikkatoi pe tíwanî ye'nen, ipoi eemo'ka eserîke pra awanî. ¹⁶ Moropai ipanaya taa ya: —Î' wanî' awanî ye'nen itenu pe pra uurî wanî'pî? Mîrîri ye'nen emo'ka sírîri ipoi —taiya eserîke pra awanî, iwaikkatoi pe tíwanî ye'nen. ¹⁷ Tîise tamî'nawîri itenu pe awanî ya, o'non ye'ka pe î' rî eta uurî'nîkonya e'painon? Moropai tamî'nawîri ipana pe awanî ya, î' kai'ma î' pu'nîku e'painon? Î' pu'nîku pepîn. ¹⁸ Tîise Paapaya tiwin pí' e'nî tanne ipata'se'kon ya' itîrî'pî uyesa'kon pí' itu'se tíwanî yawîri. ¹⁹ Tîise tamî'nawîri tiwin e'pai itemanne wanî ya, itesa' ton pra awanî e'painon. ²⁰ Tîise tiwin pra, tu'ke itemanne awanî tîise, tiwin itesa' awanî.

²¹ Mîrîri ye'nen itenuya taa eserîke pra awanî itenya pí': —Ayu'se pra wai —taiya eserîke pra awanî. Moropai ipu'paiya taa eserîke pra awanî î'pu pí': —Ayu'se pra wai —taiya eserîke pra awanî. ²² Maasa pra mîrîri a'tu'mîra panpî' tíwe'sen temanne yu'se uyesa'kon wanî. ²³ Moropai mîrîri î' pe pra rî awanî kai'ma esenumenkanto' teuren tîise mîrîri wakîma e'pai awanî. Moropai mîrîri napontî morî pe e'nîto'pe. Moropai iwaikkatoikon imakui'pî pe panpî' tíwe'sen mîrîri yenomî e'pai awanî, tiaronkonya era'ma namai. ²⁴ Tîise tiaronkon morikon panpî' kupî pepîn mîrîri warantî. Mîrîri warantî Paapaya tu'ke si'ta ikupî'pî uyemannekon ton. Mîrîri ye'nen morî pe tíwe'sen yenomî pepîn, tîise imakui'pî panpî' tíwe'sen mîrîri yenomî e'pai awanî. ²⁵ Mîrîri warantî ikupîiya, mîrîri uyesa'kon yemanne esenyaka'manto'pe tímurukun pe, î' iwaikkatoi e'taruma'tî namai, tîise morî pe, e'to' yawîri ko'mannîto'pe. ²⁶ Mîrîri ye'nen tiwin iwaikkatoiya tímoron epu'tî ya, tamî'nawîri uyesa'konya epu'tî ikaisarî. Mîiwîni pra awanî ya, morî pe tiaron iwaikkatoi yapurî anî'ya ya, tamî'nawîri uyesa'kon yapurîiya nîri.

²⁷ Mîrîri warantî tiwin pí' e'nî tanne, uurî'nîkon wanî sírîri Cristo esa' pe. Iwaikkatoi pe e'nî sírîri. ²⁸ Mîrîri ye'nen Paapaya típemonkonoyamî' tírî'pî to' pata'se'kon ya' tonpayamî' kore'ta to' esenyaka'mato'pe. E'mai' pe tînaipontîkon ton tírî'pîiya to' pata'se' ya'. Moropai to' ye'ma'pî pí'

tîmaimu ekareme'nenan tîrî'pîiya. Moropai inkamoro ye'ma'pî pí' pe-monkonyamí' yenupanenan. Moropai mîrîrî típo tíku'sen pepín ku'nenan. Moropai mîrîrî típo pri'yawonkon pepín yepi'tînenan. Moropai tiaronkon píika'tînenankon. Moropai tiaronkon ye'mai'norî tonkon. Moropai tiaronkon maikon ku'nenan tonkon, ipî' teesenupai pra. Tamí'nawîrî inkamoro tîrî'pîiya típemonkonoyamí' kore'ta soosi ta to' esenyaka'mato'pe. ²⁹ Tîise inkamoro waní pepín tamí'nawîrî taipontîsanon pe. Moropai Paapa maimu ekareme'nenan pe tamí'nawîronkon waní pepín. Moropai pemonkonyamí' yenupanenan pe tamí'nawîronkon waní pepín. Moropai tamí'nawîronkonya tíku'sen pepín kupî pepín. ³⁰ Moropai tamí'nawîronkonya pri'ya pra tíwe'sanon yepi'tí pepín. Moropai tamí'nawîronkonya tiaron maikon kupî pepín teesenupai pra ipí'. Moropai tamí'nawîronkonya í' taasa' mîrîrî tiaronkon maikonya ekaremekí pepín. ³¹ Tîise morí panpí' Morí Yekaton Wanní nîrîrî yu'se e'tí, mîrîrî yapísíkonpa.

Tarîpai mîrîrî warantí aako'mamíkon tanne, ipíkku panpí' ankupíkon ton ekaremekíuya sírîrî.

13

E'sa'namanto'

¹ Tamí'nawîronkon pemonkonyamí' maimu kupíuya ya morí pe, moropai inseriyamí' maimu nîrî kupíuya ya, tîise e'sa'namato' ton pra awaní ya, í' pe pra rí awaní e'painon. Í' rí tauya ya, tauya se' tapairí, turun túrun taawon warantí, maasa pra tiaron yeurímauya umaimu ke neken, mîkírî tîsa'namai pra. ² Moropai uuríuya morí pe Paapa maimu ekaremekí ya, tamí'nawîronkon pemonkonyamí' pí' epu'nen pe waní ye'nen, moropai tamí'nawîron epu'tíuya ya, aní' nepu'tí pepín, tîise Paapa nepu'tí epu'tíuya ya, moropai kure'ne innape ikupíuya wenai wí' mo'tanípíuya ya, ipata'se' yapai tiaron pata pona, tîise e'sa'namato' ton pra awaní ya tiaronkon yarakkírî í' pe pra rí uurí waní. ³ Moropai tamí'nawîrî uyemanne pe tíwe'sen tírúuya ya, tíwe'taruma'tîsanon pia to' píika'títo'peuya, moropai Paapa esenyaka'mato' wenai, uusa'mantato'pe eturumaka ya, upo'títo'pe to'ya, tîise e'sa'namato' ton pra sí'ma mîrîrî kupíuya ya, í' pe pra rí awaní. Í' eporíuya pepín mîrîrî wenai.

⁴ Maasa pra e'sa'namanto' waní teekore'masen pe pra, morí pe awaní. Moropai e'sa'namanto' waní ikinmuwaní emapu'tînen pe pra. Moropai mîi pe e'nî emapu'tînen pepín, tiaronkon yentai atapurín emapu'tînen pepín. ⁵ E'sa'namanto' yarakkírî e'nî ya, tiaronkon tînamai pra eseuríman pepín. Moropai uuwarírî'níkon neken esenumenkan pepín tîise tiaronkon pí' nîrî enpenatan. Atatási'sirunpai pra e'nî pepín, tiaronkon kupí pepín uyewanmakon pe, uwíníkí'níkon to' níkupí'pí wenai, tîise to' sa'nama. ⁶ E'sa'namanto' yarakkírî tíwe'sen pemonkon atausinpa pepín imakui'pí pí'. Tîise aatausinpa yairon pí'. ⁷ Pemonkon tonpa sa'namanen ko'mamí pepín teesewankono'mai tonpa pí'. Tîise innape ikupí pí' aako'mamí. Tíwírî mîkíríya morí kupí nímíkí pí' aako'mamí teeseta'kai pra. Tamí'nawîrî yapítanípíuya.

⁸ Sírîrî e'sa'namanto' waní ipatíkarí tíiko'mansen pe taataretí'kasen pe pra. Tîise mîrîrî warantí pra Morí Yekaton Wanní nîrîrî waní. Maasa pra Paapa maimu ekareme'nenanya ekaremekí yaretí'ka. Tamí'nawîrî í' e'kupí to' nekaremekí'pí e'ku'sa' waní. Moropai tiaronkon maikon ku'nenan níkupí ataretí'ka. Iní'rî to' eseuríma pepín tiaronkon mai pe. Moropai Morí

Yekaton Wannî epu'nen ke tiaronkon panama anî'ya ya, maasa mîrîrî to' esenyaka'mato' ataretî'ka. Inî'rî tiaronkon yenupa to'ya pepîn. ⁹ Maasa pra see warantî awanî sîrîrî. Sîrîrî tîpose Paapa winîpainon epu'nen wanî tamî'nawîrî pra, mîi pikîrî neken epu'tî. Mîrîrî ye'nen Paapa yeseru pî' pemonkonyamî' yenupa mararî, e'to' yawîrî pra. ¹⁰ Tîise î' pensa Cristo erepamî yai sîrîrî non pona, awanî kupî sîrîrî e'to' yawîrî, mîi pikîrî pra tîiko'mansen pe. Mîrîrî yai mîi pikîrî tîwe'sen pî' eseurîman pepîn, inî'rî yapurî pepîn.

¹¹ A'kî, see warantî awanî: Pena more pe wanî yai, eseurîmato' e'pîtî'pî more eseurîmato' warantî. Moropai esenumenkato' e'pîtî'pî more esenumenkato' warantî. Tarîpai sîrîrîpe uuto'pansa' ye'nen, inî'rî more esenumenka warantî esenumenka pra wai. Maasa pra inî' panpî' epu'tîuya ye'nen. ¹² Tîise sîrîrî tîpose tamî'nawîrî epu'tî pepîn, î' kai'ma Paapa yeseru wanî. Ipoi'pî wanamari ya' esera'man warantî awanî, maasa pra mararî, iwaikkato'i pe esera'man. Sîrîrîpe mararî epu'tîuya, tîise mîrîrî yai e'to' yawîrî epu'tîuya, tamî'nawîrî uyepu'tî Paapaya warantî.

¹³ Tîise sîrîrî tîpose Morî Yekaton Wannî nîtirî'pî, unkupîkon ton pe ko'mamî sîrîrî. Innape ikupî pî' ko'mannî e'pai awanî. Moropai iwinîpai tamî'nawîrî morî intîrî yapîsî nîmikî pî' ko'mannî e'pai awanî. Moropai tiaronkon sa'nama pî' ko'mannî e'pai awanî. Moropai mîrîrî kore'ta e'sa'namanto' wanî ipîku pe, tiaronkon yentai.

14

Morî Yekaton Wannî Nîtirî Tiaron

¹ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', kure'ne awe'sa'namakon e'pai awanî. Moropai mîrîrî Morî Yekaton Wannî nîtirîkon yuwaya'nîkon e'pai awanî. Tîise mîrîrî kore'ta pemonkonyamî' pî' Paapa maimu ekaremekî yuwaya'nîkon e'pai awanî. Mîrîrî yu'se awanîkon e'pai awanî inî' panpî', tiaron yuwaya'nîkon yentai. ² Maasa pra anî' eseurîma ya tîku'sen pepîn mai ta, mîikîrî eseurîma mîrîrî Paapa pî' neken, pemonkonyamî' pî' pra. Tîise eeseurîma tekaton ke neken, yairon anî' nepu'tî pepîn pî'. Mîrîrî ye'nen anî'ya eeseurîmato' epu'tî pepîn. ³ Tîise anî'ya Paapa maimu ekaremekî ya, ekaremekîya pemonkonyamî' ton pe, to' pîika'tîto' ton pe, to' meruntîannî'to'pe moropai meruntî ke to' e'to'pe. ⁴ Tîise anî' teeseurîmasen wanî ya tîku'sen pepîn mai ta, mîikîrî e'pîika'tî tîwarîrî. Tîise anî'ya Paapa maimu ekaremekî ya, mîikîrîya tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan pîika'tî.

⁵ Tamî'nawîronkon amîrî'nîkonya tîku'sen pepîn mai kupî yu'se wai seru' pepîn. Tîise mîrîrî yentai Paapa maimu ekaremekîya'nîkon yu'se wai. Maasa pra anî'ya Paapa maimu ekaremekî ya, mîikîrî wanî mîrîrî manni' mai tîku'sen pepîn ku'nen yentai, tamî'nawîronkonya imaimu eta warantî pra. Tîise anî'ya mîrîrî imaimu ekareme'sa' ya tiaronkonya epu'to'pe, mîrîrî warantî nîrî tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan pîika'tîya e'painon. ⁶ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', î' pensa akore'ta'nîkon erepansa' eseurîma ya tîku'sen pepîn mai ta epu'tîya'nîkon e'painon? Kaane, epu'tîya'nîkon pepîn. Tîise epu'tîya'nîkon e'painon Paapaya itîusa' ya eseurîmato'pe amîrî'nîkon pî' epu'nen tîisa' Paapaya ya, tîmaimu î' e'kupî ekareme'to'peuya. Amîrî'nîkon yenupato'peuya itîusai'ya ya, mîrîrî epu'tîya'nîkon e'painon.

⁷ Mírírî warantî nîrî to' waiyi te'nunpasen flauta wanî, moropai harpa. Ye'nunpanenya ye'nunpa î' kupî tîuya'nîkon epu'to'pe etanenanya. Tîise aronne ye'nunpaiya pra awanî ya, o'non ye'ka pe mírírî epu'tî to'ya e'painon? Epu'tî to'ya pepîn. ⁸ A'kî, suraraya tîsinarî ye'nunpa ya, tonpayamî' ekonekat'pe ye'nunpaiya. Tîise morî pe aronne ye'nunpaiya pra awanî ya, itonpayamî' ekoneka pepîn e'painon epî tuutîkonpa. ⁹ Mírírî warantî nîrî amírî'nîkon eseurîmato' wanî. Tiaronkonya î' taato'ya'nîkon pe awanî epu'tî pepîn, maasa pra tiaron mai ta eeseurîmakon ye'nen. Mírírî amaimu eta to'ya pepîn tiwin kin. Mírírî ye'nen eeseurîmato'kon wanî î' pe pra rî anî'ya epu'tî pepîn. ¹⁰ Inna seru' pepîn, tu'ke mai man sîrîrî non po se' kaisaron pepîn. Tîise tiwin pí' si'ma iku'nenanya tîmaimukon epu'tî. ¹¹ Tîise uurîya tiaron maimu eta ya, î' taato'pe epu'tîuya pepîn, umaimu pe pra awanî ye'nen. Moropai mírírî warantî nîrî mai ku'nenya umaimu epu'tî pepîn. Mírírî ye'nen ka'ran pe awanî upî', tiaron pe awanî umaimu eta'ya pra awanî ye'nen. ¹² Moriya mírírî Morî Yekaton Wannî nîtîrî yu'se awanîkon ya, yuwatî, tamî'nawîronkon innape Jesus ku'nenan píika'tîto'kon ton.

¹³ Mírírî yu'se awanîkon ye'nen, anî' wanî ya teeseurîmasen tîku'sen pepîn mai ta, mîikírîya esatî e'pai awanî Paapa pí', mírírî mai tînkupî ekareme'toi'ya ton tîto'peiya, pemonkonyamî'ya epu'to'pe. ¹⁴ A'kî, uurî epîrema ya tiaron mai ta, uyekaton nîrî mai ku'nenya, tîise mírírî mai pí' esenumenka pra, î' taato'pe awanî. ¹⁵ Mírírî ye'nen î' kupîuya e'pai man? Sa'nîrî ikupîuya, epîrema e'pai man tîku'sen pepîn mai ta uyekaton ke, moropai umaimu ta nîrî epîrema epu'tî'ma esenumenkato' ya'. Mírírî warantî eserenka tîku'sen pepîn mai ta uyekaton ke, moropai umaimu ta nîrî eserenka epu'tî'ma. ¹⁶ Maasa pra tîku'sen pepîn mai ta eepîremakon ya ayekatonkon ke, o'non ye'ka pe tiaron pemonkonya eepîremato'kon epu'tî, amaimukon epu'tî tîuya warantî pra? Mírírî ye'nen —Mírírî warantî morî amírî, Paapa —taiya pepîn, eepîremato'kon eta tîuya yai, î' taaya'nîkon pe epu'tî tîuya pra tîwanî ye'nen. ¹⁷ Teuren eepîremakon tanne morî pe tîise, amaimukon etanen e'pîika'tî eserike pra awanî, maasa pra amaimukon epu'tî tîuya warantî pra.

¹⁸ —Morî pe man, Paapa —tauya Paapa pí'. Maasa pra tîku'sen pepîn mai ta epîrema ye'nen, amírî'nîkon yentai mai ku'nen uurî. ¹⁹ Tîise soosi ta innape Jesus ku'nenan epe're'sa' yai, mararî, mia'taikinan mai ke neken to' anenupapai wai to' maimu ta, tu'kan 10.000 kaisarî mai ke, tiaron mai tîpu'sen pepîn ta to' yenu'pauya yentai. Maasa pra î' taato'pe umaimu wanî epu'tî to'ya yu'se wanî ye'nen.

²⁰ Uyonpayamî', mírírî Morî Yekaton Wannî nîtîrîkon pí' moreyamî' warantî teesenumenkai pra e'tî. Tîise eesenumenkakon yu'se wai a'yeke'ton pe tîwe'sen pemonkon esenumenka warantî tepu'se. Tîise imakui'pî ankupîkon pí' more pe awanîkon yu'se wai mírírî tepu'se pra. «Tu'ke mai, tepu'sen pepîn ke eeseurîmakon ye'nen, kure'ne Paapa wakîri pe awanîkon kai'ma teesenumenkai pra e'tî.» ²¹ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' man, taasai'ya man see warantî:

—Insamoro upemonkonoyamî' pí' eseurîma taasa' Paapaya man.

Eseurîma pe wai pemonkonyamî' ka'ran pe tîwe'sanon winîpai tîmaimukon ku'nenan winîpai.

Tîise mírírî warantî eseurîma tanne, upemonkonoyamî' ko'mamî umaimu tîpînamai pra —taasai'ya man, tîmaimu yawîronkon pepîn pí'.»

²² Mírírí ye'nen epu'tí'níkon, tíku'sen pepín mai ku'to' tírì Morí Yekaton Wanníya manni'kan Paapa maimu yawíronkon pepín netaton pe, moropai tíkupí'píkon pí' to' esenumenkato'pe. Mírírí waní pepín imaimu yawíronkon ton pe. Tíise Paapa maimu ekareme'to'pe to'ya Morí Yekaton Wanníya itírí'pí, innape Cristo ku'nenan pia, iwakírì pe tíwaníkon epu'to'pe to'ya. Tíise innape Paapa ku'nenan pepín pia itíisai'ya pra man. ²³ Esenumenkati maasa. Tamí'nawíronkon innape Jesus ku'nenan eseuríma ya tíku'sen pepín mai ta, moropai pemonkonyamí' erepamí akore'ta'níkon, Paapa epu'nenan pepín. Míiwíni pra awaní ya tiaron erepamí Morí Yekaton Wanní nítírí'pí pí' esenupa'pí pepín. Mírírí mai tíku'sen pepín ta eeseurímakon eta tíuya'níkon ya, inkamoroya taa eseríke waní apí'níkon: —Ayawí'pankon inkamoro — taa eseríke awaní apí'níkon, amaimukon epu'tí to'ya pra awaní ye'nen. ²⁴ Tíise tamí'nawírí amírí'níkonya Paapa maimu ekaremekí ya aronne, moropai akore'ta'níkon pemonkon erepamí Paapa epu'nen pepín míiwíni pra awaní ya tiaron Morí Yekaton Wanní nítírí'pí pí' esenupa'pí pepín pemonkon erepamí ya, inkamoroya amaimukon eta, moropai to' esenumenka mírírí tíneta'píkon pí', imakuí'pí pe tíwaníkon pí'. Mírírí ye'nen innape awaní kupí to'ya, yairon pe awaní epu'tí tíuya'níkon ye'nen. ²⁵ Mírírí wenai inkamoro yeseru imakuí'pí pe tíwe'sen yenpo Paapaya. Moropai inkamoro e'sekunka Paapa yapuríkonpa. Taa to'ya: —Yairí pu'kuru see Paapa man amírí'níkon pia —taa to'ya.

Í' Kai'ma Soosi Ta E'ní Yeseru

²⁶ Uyonpayamí', tamí'nawírí eseuríma'pí seeni'. Í' ankapai uurí e'to' waní sírírí see warantí: A'kí, soosi ta eemurukuntíkon yai Paapa yapurí, tíwin uyonpakon moro awaní teeserenkasen. Moropai tiaron moro awaní yenupaton. Moropai tiaron moro waní típí' Paapa nekaremekí'pí anekareme'painon. Moropai tiaron moro waní itekare anekareme'painon tíku'sen pepín mai ta. Moropai tiaron moro awaní tíku'sen pepín mai ta míikírí nekaremekí'pí itekare anekareme'pai tíwe'sen í' taasa' maiya epu'to'pe. Tamí'nawírí míríríkon kupí e'pai awaní tiaronkon innape Jesus ku'nenan píika'tító' ton pe. ²⁷ A'kí, akore'ta'níkon tiaronkon teeseurímasanon tíku'sen pepín mai ta waní ya, inkamoro eseuríma e'pai man asakí'ne eseuríwí'ne kaisarí neken, tamí'nawíronkon eseuríma pra. Tíise to' eseuríma e'pai awaní ese'ye'ma'pí pí'. Moropai tamí'nawíronkonya epu'to'pe, í' taasa' mírírí maiya ekareme'nenya ekaremekí e'pai awaní, típia Morí Yekaton Wanní nítírí'pí wenai. ²⁸ Tíise í' taato'pe mírírí maiya ekareme'nen pe pra awaní ya, to' eseuríma e'pai pra awaní, tíise tíwarírí'níkon neken Paapa yarakkírí to' eseuríma e'pai awaní tewankon ya'.

²⁹ Asakí'nankon eseuríwí'nankonya itekare ekaremekí e'pai man. Moropai tiaronkonya to' nekaremekí itekare eta e'pai man. ³⁰ Mírírí to' eseuríma tanne, Paapaya tekare ekaremekí ya, tiaron akore'tawon pia, míikírí e'mai' pe teeseurímasen tí'napamí e'pai man, tiaron eseuríma etapa. ³¹ Mírírí warantí tíwin pí' sí'ma eeseurímakon e'pai man. Mírírí wenai tamí'nawíronkonya epu'to'pe moropai epu'sa' tíuya'níkon wenai, iní' panpí' Paapa maimu yawírí to' ko'manto'pe títumakai pra. ³² Teeseurímasen itekare Morí Yekaton Wanní nítírí'pí pí' míikírí atí'napamí eseríke awaní, tiaron teeseurímasen pata'se' ton pe. ³³ Maasa pra se' tapairí eseuríman yu'se pra Paapa man, tiaronkon yaka'ma ye'ka pe. Tíise morí pe eseuríman yu'se awaní, e'to' yawírí e'nító'pe.

³⁴ Tamî'nawîronkon Paapa pemonkonyamî' yenupa'pîuya warantî ayenu-pauya'nîkon. Wîri'sanyamî' wanî e'pai awanî tîitî'napanse soosi ta. Maasa pra soosi ta inkamoro eseurîma tîri annaya pepîn. Tîise tînyokon maimu yawîri to' wanî e'pai awanî, pena Moisés nurî'tîya yenufato' yawîri. ³⁵ Î' rî anekaranmapopai tîwanîkon ya, tînyokon pî' ekaranmapo to'ya e'pai awanî tewî' ta si'ma, soosi ta pra. Maasa pra soosi ta wîri' eseurîma e'pai pra man, uuri'nîkon yeppe'nîpiya namai.

³⁶ Sîrîrî tauya manni' amîrî'nîkon pî' kupîya'nîkon pra kenantî innape? Amîrî'nîkon pî' neken Paapa yekare ekaremekî'pî to'ya kai'ma eesenu-menkakon? Kaane, tiaronkon pî' nîri ekaremekî'pî to'ya. ³⁷ A'kî, anî' es-enumenka ya Paapa maimu ekareme'nen pe tiwanî pî', Morî Yekaton Wannî nîfîrî'pî ku'nen pe tiwanî pî'. Mîikîrîya yairî seeni' unmenuka'pî wanî epu'tî e'pai man, maasa pra umaimu pepîn sîrîrî, tîise Uyepotorîkon maimu. ³⁸ Tîise anî'ya unekaremekî'pî pîinama pra awanî ya, mîikîri maimu nîri kî'pînamatîi.

³⁹ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî' Paapa maimu ekaremekîya'nîkon yuwatî. Tîise tîku'sen pepîn mai ku'nen pî' eeseurîma e'pai pra man kîkatî. ⁴⁰ Tîise tamî'nawîrî morî pe e'to' yawîrî mîrîrî ayaserukon ku'tî soosi ta, se' tapairon pe pra.

15

Cristo E'mî'sa'ka'pî Yekare

¹ Uyonpayamî', Cristo yekare ekaremekîuya sîrîrî apî'nîkon, manni' ekaremekîuya ne'tîkini moropai manni' innape e'pîka'tînto' yekare kupî pî' aako'mamîkon manni'. ² Mîrîrî itekare wenai amîrî'nîkon e'pîka'tî, innape ikupî pî' aako'mamîkon ya. Tîise manni' unekaremekî'pî wanî ya, seru' pe, awe'pîka'tikon pepîn. Î' pe pra rî innape iku'to'ya'nîkon wanî e'painon.

³ Tîise useruku pepîn, maasa pra î' uuri esenupa'pî moropai unepu'tî'pî pî' amîrî'nîkon yenupa'pîuya itekare ipîkku pe tîwe'sen pî'. Mîrîrî wanî Cristo sa'manta'pî yekare pe. Mîikîri sa'manta'pî imakui'pî unkupî'pîkon mo'kapa kai'ma. Mîrîrî warantî awe'menukasa' Paapa maimuya taasa' yawîrî.

⁴ Mîikîri sa'mantasa' tîpo yu'na'tî'pî to'ya uuruwai ya'. Moropai aako'mamî'pî eseurîwî'ne wei kaisari. Mîrîrî tîpo awe'mî'sa'ka'pî isa'manta'san kore'ta pai, Paapa maimuya taasa' yawîrî. ⁵ Moropai tîwe'mî'sa'ka tîpo, e'mai' pe eesenpo'pî Pedro pia. Moropai mîrîrî tîpo tiaronkon tînaipontî'san pia eesenpo'pî. Era'ma'pî to'ya. ⁶ Moropai inî'rî eesenpo'pî mararonkon pepîn 500 yentainokon tapurînenan pia. Mîrîrî yai tu'kankonya era'ma'pî. Sîrîrîpe tu'kankon to' yonparî'sankon sa'mantasa' pra man, sîrîrî tîpose enen to' komamî, tîise tiaronkon to' yonparî'san sa'mantasa' sîrîrî. ⁷ Moropai inkamoroya era'masa' tîpo, eesenpo'pî Tiago pia tiwinsari tîise. Moropai maasa panpî inî'rî eesenpo'pî tamî'nawîronkon tînaipontî'san pia.

⁸ Tamî'nawîronkon pia teesenpo tîpo, tiwinkano'pî pe uupia eesenpo'pî, inîmikîuya pra tîise. Maasa teesenpoto' weiyu erepamî pra tîise, more esenpo warantî eesenpo'pî uupia, anî'ya inîmikî pra tîise. ⁹ Maasa pra uuri sa'ne wanî Cristo naipontî'san warantî pra, tîise to' ma're wanî, to' kaisari e'kupî eserîke pra wai. Maasa pra uuri wanî yapurînenan taruma'tîtipon pe. Mîrîrî ye'nen Cristo naipontî'pî pe uyesatî to'ya pepîn e'painon. ¹⁰ Mîiwîni tîise Paapaya utaruma'tî pra awanî'pî tîise upîka'tî'pîiya morî pe. Moropai tiaron, uyeseru ton itîrî'pîiya, morî pe tîwe'to' yawîrî. Moropai uyaipontî'pîiya

esenyaka'mato'pe Cristo naiponti'san warantí. Esenyaka'ma pra uuko'mamí pra wani'pí. Tíise esenyaka'masa' wai tamí'nawíronkon Cristo naiponti'san yentai. Tíise uuwarírí ikupíuya pepín. Tíise Paapaya ikupí'pí, tímeruntírí tírí'píiuya uupia, esenyaka'mato'pe itu'se tíwaní ye'nen. ¹¹ Sírírí epu'tí, itekare unekaremekí'pí wani' tiaronkon Cristo naiponti'san nekaremekí'pí warantí. Mírírí ye'nen uuríya itekare ekareme'sa' ya, inkamoroya ekareme'sa' ya, mírírí rí itekare wani. Moropai ipíkku pe panpí' mírírí kupí'píya'níkon innape.

Uurí'níkon E'mí'sa'kato' Yekare

¹² Sírírí itekare anna nekaremekí'pí wani' Cristo e'mí'sa'ka'pí ekareme'nen pe. Mírírí ye'nen o'non ye'ka pe tiaronkonya taa: —Isa'manta'san e'mí'sa'ka pepín? ¹³ Maasa esenumenkati. Isa'manta'san e'mí'sa'ka pepín kai'ma esenumenkakon ya, moriya Cristo e'mí'sa'kasa' pepín e'painon. ¹⁴ Moropai Cristo e'mí'sa'kasa' pra awaní ya, ipí' anna eseurímato' wani' e'painon í' pe pra rí. Moropai innape iku'to'ya'níkon wani' e'painon, í' pe pra rí. ¹⁵ Moropai mírírí warantí seru' pe anna eseuríma e'painon Paapa winíkí, maasa pra Cristo pími'sa'ka'pí Paapaya taa annaya ye'nen. Innape see isa'manta'san e'mí'sa'ka pra awaní ya, Paapaya Cristo pími'sa'ka'pí pepín e'painon. ¹⁶ Innape isa'manta'san e'mí'sa'ka pepín kai'ma esenumenkakon ya, Cristo nírí e'mí'sa'ka'pí pepín e'painon. ¹⁷ Mírírí warantí Cristo e'mí'sa'kasa' pra awaní ya, innape iku'to'yakon wani' í' pe pra rí, amakuyikon yapai amo'kasai'ya pepín e'painon. Tíise aako'mamíkon e'painon imakui'pí ankupí'píkon yarakkírí. ¹⁸ Innape mírírí wani' ya, mírírí warantí nírí ayonpayamí'kon isa'manta'san innape Cristo ku'nenan ko'mamí e'painon aataka'ma'san pe ipatíkarí. ¹⁹ Innape Cristo kupí ya, morí intírí yapisi sírírí, tarí enen e'ní tanne. Tíise sírírí neken yapisi ya, mararí pra esewankono'man e'painon, tamí'nawíronkon pemonkonyamí' esewankono'ma yentai. Maasa pra iwinípai ipatíkaron ko'manníto' yapisi kai'ma, esenku'tí'ní'pí e'painon.

²⁰ Tíise mírírí warantí pra awaní, maasa pra innape Cristo e'mí'sa'ka'pí wani'. E'mai' pe awe'mí'sa'kasa' ye'nen, epu'tí'níkon ite'ma'pí pí' e'mí'sa'kan, ipatíkarí ko'manníto'pe yarakkírí. ²¹ Maasa pra tiwinan warayo' Adão nurí'tíya imakui'pí kupí'pí wenai tamí'nawíronkon wani' tíisa'mantasanon pe. Mírírí warantí nírí tiwinan warayo' Cristo e'mí'sa'ka'pí wenai, tamí'nawíronkon isa'manta'san e'mí'sa'ka pe man. ²² See warantí awaní: Paapa maimu yawírí pra Adão nurí'tí wani' ye'nen, tamí'nawíronkon uurí'níkon típayaní'san sa'manta emapu'tí'píiuya. Mírírí warantí Paapa maimu yawírí Cristo ko'mamí'pí ye'nen, tamí'nawíronkon uurí'níkon típemonkonoyamí' e'mí'sa'ka ipatíkarí ko'manto'pe emapu'tí'pí Cristoya. ²³ Tíise uurí'níkonya inímíkí e'pai awaní. Maasa pra e'mai' pe Cristo e'mí'sa'ka'pí tamí'nawíronkon e'mí'sa'ka rawírí. Mírírí típo inímíkí pí' ko'manní í' pensa Cristo iipí yai, ipemonkonoyamí' e'mí'sa'kato' weiyu eseporí. ²⁴ Mírírí típo sírírí pata yaretí'ka Cristoya weiyu erepamí. Mírírí yai tamí'nawíronkon ipíkku pe tíwe'sanon, moropai meruntí ke tíwe'sanon, taataipontísanon, teesera'masanon moropai teesera'masanon pepín yaretí'kaiya. Moropai tamí'nawíronkon rumakaiya tíyun Paapa yenya', to' esa' pe awe'to'pe. ²⁵ Maasa pra tamí'nawíronkon esa' pe Cristo ko'mamí e'pai awaní, tamí'nawíronkon iteyatonon yaretí'ka Paapaya píkirí. ²⁶ Tamí'nawíron imakui'pí yaretí'ka tíuya típo, sa'mantanto', itu'se Paapa e'to' pepín, inewanmarí yaretí'kaiya pe man. ²⁷ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' yawírí taasai'ya man:

—Paapaya tamí'nawíronkon esa' pe Cristo kupi pe man to' ko'manní'nen pe awe'to'pe Sl 8.6

—taasai'ya man. Tamí'nawíron yentai Cristo ena taasa' Paapaya ya, ikupí'ya tíise tentai Cristo ena pepín taasai'ya pra awaní. Maasa pra mīkírī Paapaya ikupí'pī tamí'nawíronkon esa' pe. ²⁸ Tamí'nawíronkon esa' pe Cristo ena yai, mīkírī eturumaka Paapa yenyá' tesa' pe awe'to'pe. Manní' Paapa ipikku pe Cristo kupítipon tiaronkon yentai. Mírírī yai Paapa ena kupi sírírī tamí'nawíronkon esa' pe.

²⁹ Tarípai isa'manta'san e'mí'sa'ka pra awaní pí' eesenumenkakon ya, ayekaranmapouya'níkon. Í' ton pe pemonkonyamí' esenpatakona'pī ton-payamí', isa'manta'san ton pe? Í' pe pra rí awaní e'painon. ³⁰ Moropai anna kanan, í' ton pe see anna esenyaka'ma ko'mannípī, anna moron tepu'se? Isa'manta'san e'mí'sa'ka pepín epu'tí ya, í' pe pra rí awaní e'painon. ³¹ Tíise uyonpayamí', uurí tamí'nawíron e'taruma'tító' yapítanípí'uya sírírī wei kaisarí. Useruku pepín. Uyepotoríkon Jesus Cristo pemonkono pe awanikon wenai, innape ayapurí'uya'níkon warantí, innape awaní sírírī. ³² Akí, tarí uurí esenyaka'ma ko'mannípī Éfeso po. Mararí pra tewai'se kaikusi yarakkírī teepísen kaisarí. Tíise mírírī kupí'uya ya, tarí neken sírírī non po morí pe uuko'manto'pe, í' eporí'uya pepín e'painon. Innape see isa'manta'san e'mí'sa'ka pepín ta'níkon ya, moriya taa e'painon:

Entamo'kanpai'níkon moropai uwukukon ení'pai'níkon.

Maasa pra penane sa'mantan pe man

Is 22.13

taa e'painon. Tíise mírírī taa eseríke pra man maasa pra isa'manta'san e'mí'sa'ka kupi sírírī. ³³ Mírírī ye'nen teesenku'tí pra e'tí. Ayonpakon imakui'pí ku'nen wenarí tuutí, ayeserukon morí pe awe'to'kon kí'ma'taní'tí. ³⁴ Tíise morí pe aako'mamíkon yuwatí yairí. Imakui'pí ku'to'ya'níkon mí'panní'tí. Akore'ta'níkon tiaronkon man, Paapa epu'nenan pepín. Sírírī tauya sírírī, ayonpayamí'ya Paapa yeseru epu'tí pepín pí' aweppépíkon e'pai man.

Í' Kai'ma Uyesa'kon E'mí'sa'kato' Yekare

³⁵ Yai pra tiaronya ekanmapo, í' ye'ka pe see isa'manta'san e'mí'sa'ka e'painon, to' pí'pí, to' esa' kata'pí tanne? Tíise í' ye'ka pe to' esa' waní kupi sírírī? taiya. ³⁶ Pakko amírí. Paapaya isa'manta'san pí'mí'sa'ka pepín kai'ma eesenumenka. Akí, í' ena'pí pí'mí'ya'níkon ya, mírírí aro'ta pepín e'painon non ke ya'si'sa'ya'níkon pra awaní ya. ³⁷ Maasa pra anpímíkon waní trigo ena'pí pe. Mírírí warantí pra awaní ya, í' rí ena'pí pe tiwin míríkkí. Mírírí pí'mí'ya'níkon itena'pí pe, ite'ye' pe pra tíise. ³⁸ Tíise Paapaya mírírí í' rí ena'pí pínsa' yaro'tannípí, ite'ye' ton pe, itu'se tíwani pí'kírí. Maasa pra ítrí'ya sí'ta tiwin pí' ikaisarí ite'ye' ton. ³⁹ Moropai tamí'nawíronkon enenankon pemonkonyamí' moropai kamoyamí' pun waní to' kaisarí sí'ta. Pemonkon pun waní kamo pun warantí pra. Kamo pun waní toron pun warantí pra. Moropai toron pun waní moro'yamí' pun warantí pra. Moropai moro' pun waní tiaron pe rí. Mírírí ye'nen tamí'nawírí sí'ta to' pun waní. ⁴⁰ Tamí'nawírí sírírí non ponkon waní morí pe. Moropai moro man nírí ka'ponkon. Inkamoro waní nírí morí pe tíise non ponkon warantí pra. Tiaron pe to' waní. ⁴¹ Akí, wei ya'karu moro man iponarón pata weiyu'maiya morí pe, kapoiya iweiyu'masa' warantí pra. Moropai kapoi ya'karu moro man nírí, pata ya'karu'maiya siríkkíyamí'ya ya'karu'ma warantí pra. Moropai

sirikkíyami' ya'karu nîrî moro man tiaron pe ya'karu'manen. Inkamoro nîrî ya'karu moro man tiwin pí' to' kaisarî e'warainon pepîn, tîise si'ta'non tiwin pí' to' tîise.

⁴² Mîrîrî warantî nîrî isa'manta'san e'mî'sa'ka yai awanî. Maasa pra isa'manta'pî yu'na'tîsa' ya, itesa'ri'pî wanî tîisa'mantasen pe. Tîise î' pensa awe'mî'sa'ka ya, awe'mî'sa'ka inî' aasa'manta ton pe pra. Maasa pra tiaron pe itesa' wanî kupî sirîrî tîisa'mantasen pe pra. ⁴³ Moropai isa'manta'pî esa'ri'pî tarî yu'na'tîsa' ya, nura pe awanî, moropai a'tu'mîra awanî. Tîise manni' yai, Paapaya i'mî'sa'ka yai, itesa' wanî morî pe pu'kuru, meruntî ke pu'kuru awanî pe man. ⁴⁴ Moropai tarî yu'na'tîsa' ya tarîron pe neken awanî. Tîise i'mî'sa'ka tîuya yai, Paapaya itîrî itesa' ton ipatîkarî ka' po tîiko'mansen tîriya.

Inna seru' pepîn tarî awanî non po tîiko'mansen esa' wanî ya, moriya ka' po nîrî awanî, ka' po tîiko'mansen esa' moro man. ⁴⁵ Maasa pra Paapa maimu e'menekasa'ya taasa' man:

—E'mai'non warayo' Adão nurî'tî koneka'pî Paapaya tarîron tîiko'mansen pe

Gn 2.7

—taasai'ya man. Tîise ikînnî'non warayo' Cristo pîmî'sa'ka'pî Paapaya, ipatîkarî aako'manto'pe. Mîrîrî ipatîkarî to' ko'manto' ton tîriya tîpemonkonoyami' pia. ⁴⁶ Mîrîrî ye'nen e'mai' pe ka' poinon uyesa'kon ton tîisai'ya pra man. Tîise sirîrî non po tîiko'mansen uyesa'kon ton itîrî'pîiya. Moropai maasa uyesa'kon ton, ka' po tîiko'mansen tîriya pe man. ⁴⁷ E'mai'non warayo' Adão nurî'tî koneka'pî Paapaya non ya'punu'pî ke. Tîise ka' poinon, ikînnî'non warayo' Cristo pîmî'sa'ka'pîiya. Moropai tiaron itesa' ton tîrî'pîiya, ka' po tîiko'mansen pe. ⁴⁸ Manni'kan tarî tîiko'mansenon wanî manni' warayo' non ya'punu'pî konekasa' warantî. Tîise manni'kan ka' po aako'mamî tonkon wanî, manni' ka' poi iipî'pî warantî. ⁴⁹ Uyesa'kon wanî sirîrî tarî tîiko'mansen Adão esa' warantî. Mîrîrî warantî nîrî e'mî'sa'kan ya, amenan pe uyesa'kon wanî pe man, ka' poi iipî'pî Cristo esa' warantî.

⁵⁰ Uyonpayami', sirîrî ankapai e'to' pu'kuru tauya sirîrî apî'nîkon. Tarî tîiko'mansen uyesa'kon yarakkîrî si'ma ka' pona iko'manse wîtin eserîke pra man. Maasa pra uyesa'kon tîisa'mantasen ko'mamî pepîn ipatîkarî Paapa pia. ⁵¹ Maasa unekaremekî etatî, morî pe tepu'sen pepîn pí' eseurîma. Tamî'nawîronkon uurî'nîkon sa'manta pepîn kupî sirîrî. Tîise tiwin wei tiwinarî tamî'nawîronkon esa' etinyaka'ma pe man. ⁵² Ka'ne' pe uyenukonya pîriu taa manni' warantî, tiwinkano'pî pe tîsinarîkon ye'nunpa inserîya pe, isa'manta'san e'mî'sa'ka pe man, inî'rî aasa'mantaton pe pra. Mîrîrî yai tamî'nawîrî uurî'nîkon etinyaka'ma pe man. ⁵³ Maasa pra sirîrî uyesa'kon tîikatasen etinyaka'ma e'pai man, tîikatasen pe pra. Moropai tîisa'mantasen etinyaka'ma e'pai man, tîisa'mantasen pe pra. ⁵⁴ Mîrîrî ye'nen uyesa'kon tîikatasen etinyaka'ma yai tîikatasen pe pra, moropai tîisa'mantasen etinyaka'ma yai tîisa'mantasen pe pra, î' kai'ma Paapa maimu e'menekasa'ya taasa' yawîrî awe'kupî mîrîrî.

⁵⁵ Sa'mantanto' pî' eranne' pe pra man,

maasa pra aataretî'kasa' man.

Pemonkonyami' enasa' man

tîisa'mantasanon pe pra,

sa'mantanto' yentai to' enasa' ye'nen

Os 13.14

taasai'ya man. ⁵⁶ Sa'mantanto' pî' eranne' pe e'nî imakui'pî unku'pî'pîkon wenai, maasa pra Paapaya utarumatîkon, tîmaimu yawîrî pra e'nî ye'nen.

57 Tiiŕe Uyepotoríkon Jesus Cristo níkupí'pí wenai, sa'mantan pí' eranne' pe pra e'ní, maasa pra Paapaya utaruma'tíkon pepín. Mírírí ye'nen —Morí pe pu'kuru man —taa pí' ko'manní Paapa pí'.

58 Mírírí ye'nen uyonpayamí', innape ikupí pí' ako'mantí, tíwí tíku'se pra. Meruntí ke ako'mantí. Uyepotoríkon esenyaka'mato' pí' eesenyaka'makon pí' ako'mantí tírumakai pra. Maasa pra epu'tí pí' naatí Uyepotoríkon ton pe eesenyaka'makon ya, í' pe pra rí eesenyaka'mato'kon waní pepín.

16

Innape Jesus Ku'nenan Judeuyamí' Píika'tító' To'ya

1 Judéia pata ponkon innape Jesus ku'nenan píika'tító' ton pe anapisíkon pí' eseuríma sírírí. Manní'kan Galácia ponkon innape Jesus ku'nenan pí' ta'píuya yawírí ikupí'ya'níkon yu'se wai. 2 Domingo kaisarí mírírí antíríkon pe anapisíkon yapi'tí, moropai ikonekatí yeporí'ya'níkon píkirí, tiwin pí' akaisarí'níkon. Aní'ya kure'ne panpí' yapísí ya, míikíríya itírí kure'ne panpí', moropai mararí panpí' yapi'nenya itírí mararí panpí'. Mírírí yannu'tí maasa pra akore'ta'níkon erepamí yai, yannukuya'níkon namai. 3 Moropai erepansa' ya akore'ta'níkon, kaareta yarimauya, manní'kan pemonkonyamí' yaanenana pe amenka'píkon yarakkírí attí ton, mírírí tíniru yaato'pe to'ya Jerusalém pona. 4 Mírírí yai itípai waní ya, uutí moropai inkamoro wítí yarakkírí.

Paulo Esenenekato' Í' Kai'ma Tíwaní Pí'

5 Maasa e'mai' pe uutí Macedónia pata poro, mírírí poro uutító' man míító'pe. Mírírí típo amírí'níkon kore'ta erepamí. Mírírí yai ayeporí'uya'níkon. 6 Yai pra akore'ta'níkon uuko'mamí eseríke waní tu'ke wei kaisarí. Míiwíni pra awaní ya, tamí'nawírí kono' yaretí'kauya akore'ta'níkon. Mírírí warantí amírí'níkonya upíika'tí epu'tí pí' wai, o'non poro uutító' manní' pí'. 7 Maasa pra ka'ne' pe rí amírí'níkon anera'mapai pra wai. Tíise akore'ta'níkon iko'manpai wai kure'ne, itu'se Uyepotoríkon waní ya akore'ta'níkon uuko'mamí. 8 Tíise maasa tarí Éfeso po uuko'mamí sírírí, Judeuyamí' festarí, Pentecoste itese' weiyu erepamí píkirí. 9 Uuko'mamí sírírí tarí, maasa pra Paapa maimu ekaremekí'uya anetapai pemonkonyamí' waní ye'nen. Teuren tu'kankon pemonkonyamí' man, itu'sankon pepín waní uma'ní'papai.

10 Akore'ta'níkon Timóteo erepansa' yai, míikírí yapi'tí morí pe pu'kuru. Maasa pra uurí esenyaka'ma warantí teesenyaka'masen pe nírí Timóteo waní, Uyepotoríkon ton pe. 11 Mírírí ye'nen ípinamaya'níkon e'pai awaní. Moropai ípíika'títí o'non poro attító' yairí, morí pe tíwanmíra attító'pe eerepanto'pe taríwaya uupia. Maasa pra míikírí íipí nímikí pí' waní sírírí tiaronkon uyonpakon pokonpe.

12 Moropai uyonpakon Apolo pí' ta'píuya, tu'ke ite'ka amírí'níkon era'mapí'se attító'pe tiaronkon uyonpakon yarakkírí. Tíise sírírí pu'kuru tuutí taiya pra man. —Í' pensa uutító' weiyu eseposa' ya, uutí —taa pí' man.

Tíwinano'pí Paulo Maimu Coríntio Ponkon Píia

13 Mírírí ye'nen tíwarí panpí' ako'mantí. Moropai innape ikupí pí' ako'mantí. Meruntí ke ako'mantí a'tu'míra tíwe'se pra. 14 Tamí'nawíron eesenyaka'mato'kon konekatí, awe'sa'namato'kon yarakkírí.

¹⁵ A'kí, uyonpakon Estéfanas moropai itonpayamí' epu'tíya'níkon. Inkamoroya e'mai' pe innape Jesus kupí'pí tiaronkon rawírí Grécia pata po. Moropai mîkírí eturumaka'pí Paapa esenyaka'mato' kupípa kai'ma, Paapa pemonkonoyamí' pîika'típa kai'ma. ¹⁶ Mírírí ye'nen, uyonpayamí', mîkíríya apanamato'kon yawírí ako'mantí. Moropai tiaronkon iwarainonkon teesenyaka'masanonya apanamakon yawírí ako'mantí. ¹⁷ Uurí atausinpasa' wai kure'ne, Estéfanas moropai Fortunato moropai Acaico pokon erepansa' pí' uupia. Maasa pra amírí'níkon ton pra awaní tanne, inkamoroya upîika'tí'pí ayenta'níkon. ¹⁸ Inkamoroya teerepansa'kon yai ayekarekon ekaremekí'pí upí', í' kai'ma aako'mamíkon yekare. Mírírí ye'nen uurí waní'pí kure'ne taatausinpai. Moropai inkamoroya amírí'níkon yausingpa'pí epu'tí pí' wai. Inkamoro ye'kakon pemonkonyamí' yapurí e'pai awaní.

¹⁹ Innape Jesus ku'nenan, Ásia pata po tíko'mansenonya tímaimukon yarima pí' man aapia'níkon. Moropai Áquilaya moropai Priscilaya nírí tímaimukon yarima pí' man. Moropai innape Jesus ku'nenan Áquila, Priscila yewí' ta Paapa yapurí teeperepí'senonya tímaimukon yarima pí' man nírí. ²⁰ Mírírí warantí taríronkonya tímaimukon yarima pí' man. Mírírí ye'nen ayonpakon yenyá pí' atapi'tí tamí'nawírí moro akore'ta'níkon.

²¹ Tarípai seeni' menukauya sírírí uyenya ke pu'kuru. “Umaimu man aapia'níkon”.

²² Aní' Uyepotoríkon yapurínen pepín waní ya, mîkírí ko'mamí Paapa yewanma pe e'pai awaní. Uyepotoríkon, ka'ne' pe asi'kí.

²³ Tamí'nawíron morí pe tíwe'to' tírí Uyepotoríkon Jesus Cristoya yu'se wai aapia'níkon.

²⁴ Moropai uuríya a'nínmato'kon waní kure'ne, uyonpa pe amírí'níkon ku'sa' Uyepotoríkon Jesus Cristoya ye'nen. Mírírí neken.

SÎRÎRÎ KAARETA ITAKON ITE'KA PE PAULO NÎMENUKA'PÎ CORÍNTIO PONKON PIA

Pauloya, Jesus Cristo naipontí'píya sîrîrî kaareta menuka'píiia moropai yarima'píiia innape Jesus ku'nenan pia cidade itese' Coríntio ponkon.

Î' wani' awanî wenai sîrîrî kaareta menuka'píiia, maasa pra to' yekare etasa' wanî'pî, î' kai'ma tiaronkon pemonkonyamî' wîtisa' inkamoro Coríntio ponkon pia. Moropai mîi pe inkamoro yenuapítî'pî, Jesus naipontí'san pe kai'ma. Tîise Jesus naipontí'san pe pra to' wani'pî. Seru'ye' pe to' wani'pî. Inkamoro yenku'tí'pî to'ya. Moropai Paulo yeseru pí' to' o'ma'ta'pî. Jesus naipontí'pî pe pra Paulo wani' taapítî'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen Paulo maimu pînama pra e'tî, taapítî'pî to'ya. Mîrîrî warantî inkamoro yenku'tí'pî to'ya.

Mîrîrî epu'tî tûuya ye'nen, sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya. Ekaremekí'píiia innape rî Jesusya yaipontí'pî, tîmaimu ekareme'se. Moropai inkamoro seru'ye'kon wani' pepîn Jesus naipontí'san pe ekaremekí'píiia.

Moropai tiaron pí' eeseurîma'pî nîrî sîrîrî kaareta po. Inkamoro esenumenka'pî tîniru yapísî pí' tonpayamî' nîtîrî moropai î' ton pînnon Jerusalém soosi tawonkon pia yarimato'pe to'ya. Mîrîrî pí' Paulo eseurîma'pî, morî pe to' esenumenkato' wanî.

Mîrîrî pí' teeseurîmasen sîrîrî kaareta.

1 Uurî Paulo, Jesus Cristo naipontí'pî itu'se Paapa wani' ye'nen. Uurîya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî uyonpakon Timóteo uupia tîise. Sîrîrî kaareta yarimauya aapia'nikon innape Jesus ku'nenan Coríntio po tûiko'mansenon pia. Moropai tamî'nawîronkon Grécia pata poro tûiko'mansenon Paapa pemonkonoyamî' pia nîrî yarimauya sîrîrî. 2 Paapa pí' esatîuya moropai inmu Jesus Cristo pí'. Tamî'nawîron morî pe tîwe'to'kon moropai tîwanmîn tûito'pe to'ya aapia'nikon. Sîrîrî warantî esatîuya Paapa pí' moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo pí'.

Pauloya Paapa Pî' Morî Pe Man Taa

3 Uyepotorîkon Paapa, Jesus Cristo yepotorî moropai itun, mîikîrî yapurîpai'nikon man. Maasa pra mîikîrî uyunkonya uurî'nikon sa'nama ko'mannîpî. Moropai mîikîrî wani' upîika'tînenkon pe. 4 Mîikîrîya tamî'nawîron uurî'nikon esewankono'mato' winîpai upîika'tikon. Moropai mîrîrî upîika'tîto'ya'nikon ke, manni'kan uurî'nikon warantî, teesewankono'mai tîwe'sanon pîika'tîto'pe, manni' iwinîpai unapísî'pikon ke. 5 Innape pu'kuru man, e'taruma'tîn Cristo pemonkono pe e'nî ye'nen. Tîise e'taruma'tî'nikon ya, iwinîpai e'pîika'tînto' yapísî'nikon. 6 Anna e'taruma'tîto' wenai amîrî'nikon e'pîika'tî. Maasa pra anna pîika'tî'pî Paapaya, amîrî'nikon pîika'tîto'pe annaya, innape ikupîkonpa. Mîrîrî ye'nen amîrî'nikonya nîrî awe'pîika'tîto'kon yapísî, annaya yapísî'pî warantî, awe'taruma'tîkon yapîtanîpîkonpa. 7 Mîrîrî ye'nen epu'tî pí' anna man, anna e'taruma'tî'pî warantî awe'taruma'tîkon ya, Paapaya ayausinpakon, eesewankono'makon winîpai, anna yausinpa'pî tûuya warantî.

8 Uyonpayamî', î' kai'ma anna yarakkîrî e'kupî'pî Ásia pata po epu'tîya'nikon e'pai man. Kure'ne anna e'taruma'tîto' wanî'pî, yapîtanîpî annaya yentai.

Anna sa'manta yonpa'pî mîrîrî wenai. ⁹ Mîrîrî epu'tî'pî annaya, anna wîto'pe awanî. Tîise mîrîrî e'kupî'pî anna yenupato'pe. Anna warîrî anna e'pîika'tîto' yuwa annaya namai, tîise Paapa winîpai anna e'pîika'tîto' ton epoto'pe annaya, manni' isa'manta'san pîmî'sa'kanen winîpai. ¹⁰ Mîikîrîya anna pîika'tî'pî mîrîrî nari' sa'mantato' winîpai. Moropai epu'tî'pî anna man, tîwirî anna pîika'tî'pî aako'mamî, ¹¹ amîrî'nîkon epîrema ko'mannîpî tanne, anna pona. Mîrîrî warantî arinîkon epîremato' yuuku Paapaya. Moropai tu'kankonya "Morî pe man" taa Paapa pî', morî pe anna pîika'tîya wenai.

Pauloya Coríntio Pona Tuutîto' Teseru Mo'tanîpî

¹² Anna atausinpato' man kure'ne, maasa pra tironkon winîkî yairon kupî'pî annaya wenai. Moropai inî' panpî' amîrî'nîkon kore'ta anna ko'manpîti'pî seru' pe pra. Anna esenumenkato' wanî yairî epu'tî'pî anna man, anna yewan ya'. Maasa pra ipikku pe epu'nenan esenumenka yawîrî pra ikupî'pî annaya. Tîise morî pe anna pîika'tî'pî Paapaya wenai, ikupî'pî annaya. ¹³ Sirîrî anna nîmenuka'pî pî' esenumenkati. Î' pensa erenkaya'nîkon yai, aronne etaya'nîkon, moropai î' taato'pe awanî epu'tîya'nîkon. Tiaron pe awanî pepîn. ¹⁴ Tiaronkon amîrî'nîkon kore'tawonkonya epu'tî, yairî eseurîma. Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon amîrî'nîkonya epu'tî yu'se wai. Moropai î' pensa Uyepotorîkon Jesus Cristo ii'to' weiyu erepamî yai, anna, ayenupatîponkon pî' aatausinpakon. Mîrîrî anna nîkupî'pî wenai anna pî' aatausinpakon, apî'nîkon anna atausinpa manni' warantî.

¹⁵ Mîrîrî warantî epu'tîuya ye'nen, e'mai' pe uurî esenumenka'pî amîrî'nîkon era'mapî'se uutî'pî'. Mîrîrî uutîsa' yai, amîrî'nîkon atausinpa itakon te'ka pe. ¹⁶ Maasa pra esenumenka'pî Macedônia pona uutî pe amîrî'nîkon anera'mapî'pai wanî pî'. Moropai esenumenka'pî enna'po yai, inî'rî amîrî'nîkon poirî ii'pai wanî. Moropai mîrîrî yai, pîika'tînan ton yu'se wanî, Judéia pata pona enna'po yai. ¹⁷ Î' kai'ma yairî uurî esenumenkato' kupîya'nîkon pra naatî? Manni' se' tapairî teesenumenkasen esenumenka warantî uurî esenumenka pepîn. Taiya mîikîrîya inna tîise teseru miakanmaiya tiwinarî moropai taiya kaane. Moropai tîmaimu mana'pokaiya mîrîrî pe rî. Mîrîrî warantî uurî esenumenka pepîn.

¹⁸ Î' ta'pîuya amîrî'nîkon pî' wanî pepîn mîrîrî warantî. Unekaremekî wanî yairon pe, inna moropai kaane tauya pepîn mîrîrî pe rî. Tîise yairon pe pu'kuru Paapa eseurîma warantî, eseurîma. ¹⁹ Maasa pra Jesus Cristo, Paapa munmu pî' anna eseurîma'pî amîrî'nîkon kore'ta. Silas moropai Timóteo moropai uurî eseurîma'pî, ekaremekî'pî annaya. Taasa' annaya pra man —Yai pra innape awanî, kaane ka'rî mîrîrî pe rî. Moropai mîrîrî warantî Jesus Cristoya tîmaimu mana'pokaiya pepîn nîrî. ²⁰ Maasa pra Cristo nîkupî'pî wenai, epu'tî'nîkon tamî'nawîrî î' kupî'pî tauya ta'pî Paapaya pena, ikupîiya. Jesus Cristo pemonkono pe e'nî ye'nen ikupîiya innape. Mîrîrî wenai —Innape man, mîrîrî warantî man —taa uurî'nîkonya Paapa pî', kure'ne upîika'tîya'nîkon ye'nen. ²¹ Maasa pra mîikîrî Paapaya Cristo pemonkono pe anna ko'mamî, moropai amîrî'nîkon ko'mamî emapu'tî. Moropai mîikîrî Paapaya uurî'nîkon menka'pî tîmîrî pe e'nîto'pe'nîkon. ²² Mîikîrî ko'mamî uyesa'kon pe. Uyesa'kon pe tîwanî wenai, mîikîrîya uurî'nîkon yeki'ka'pî tîmîrî pe e'nî ekareme'nen pe. Uyewankon ya' Morî Yekaton Wannî tîisai'ya, tamî'nawîrî î' tîrîuya ta'pî tîuya tîrî Paapaya ekareme'nen pe. „Mîrîrî ye'nen uurî'nîkon esenku'tîn pepîn.”

²³ Paapaya epu'tí pí' man, í' kai'ma uurí esenumenkato' waní. Sírírí típose uutí pra waní Coríntio cidaderí pona akore'ta'níkon, maasa pra amírí'níkon aneppe'ní'pai pra awaní ye'nen. ²⁴ Mírírí tauya pepín, amírí'níkon yaipontínen pe í' yapuríkonpa. Mírírí ye'ka pe pra, tíise anna waní amírí'níkon pokonpe teesenyaka'masen pe, amírí'níkon e'to'pe taatausinpai. Maasa pra innape ikupí pí' aako'mamíkon, tírumakai pra.

2

¹ Mírírí ye'nen uurí esenumenka'pí iní'rí, amírí'níkon pokonpe eseporí eseríke pra awaní pí', yairí ma're amírí'níkon anku'pai pra awaní ye'nen. ² Maasa pra yairí ma're amírí'níkon kupíuya ya, yairí ma're níri uurí ena. Mírírí warantí awaníkon tanne, aní'ya uyausínpa e'painon? Amírí'níkon neken, uwankono'ma'sanya uyausínpa mírírí. ³ Mírírí ye'nen manni' e'mai'non kaareta menuka'píuya aapia'níkon. Maasa pra amírí'níkon yewankono'mai itíupai pra waní'pí. Maasa pra uyausínpatonkon pemonkonyamí'ya uyewankono'ma yu'se pra waní'pí. Maasa pra epu'tí pí' wai, í' pensa taatausinpai uurí waní yai, amírí'níkon níri waní taatausinpai. ⁴ Mírírí kaareta menuka'píuya kure'ne apí'níkon esewankono'ma ye'ka pe, moropai ukarau ye'ka pe. Tíise mírírí menukasau'ya pra wai, amírí'níkon yeppe'ní'to'peuya. Tíise imenuka'píuya, í' kai'ma amírí'níkon sa'namauya epu'tíkonpa.

Imakui'pí Kupítípon Yausínpa E'pai Man

⁵ Tíise manni' pemonkon, amírí'níkon kore'ta yairí ma're ukupítípon, tíise uurí neken pepín, tiaronkon amírí'níkon kore'tawonkon níri kupí'píuya mararí pra yairí ma're. Sírírí warantí imenukauya, meruntí ke pu'kuru eseurímato'pe pra ipí'. ⁶ Aasírí ariníkon amírí'níkonya yenpa'ka'pí akore'tapai'níkon. Mírírí wenai kure'ne esewankono'ma'pí imakui'pí tínkupí'pí pí'. Aasírí man. ⁷ Tarípai aawanmíra'níkon inkupí'pí kupíya'níkon e'pai man. Moropai yausínpaya'níkon e'pai man, mararí pra yairí ma're yapítanípíuya yentai awaní namai. ⁸ Mírírí ye'nen esatíuya sírírí apí'níkon, í' kai'ma kure'ne tísa'namaya'níkon epu'to'pe míkíríya, isa'namakonpa. ⁹ Moropai mírírí wenai manni' kaareta menuka'píuya aapia'níkon. Anepu'pai uurí waní'pí, innape umaimu yawírí awaníkon. ¹⁰ Í' pensa tiaron níkupí'pí imakui'pí kupíya'níkon ya, aawanmíra'níkon, uuríya níri uwanmíra ikupí. Uwanmíra míkírí níkupí'pí, (imakui'pí ku'sai'ya ya) mírírí kupíuya, amírí'níkon wenai, Jesus Cristoya era'ma tanne. ¹¹ Mírírí kupíuya uwanmíra, maasa pra Makui ena namai uyentai'níkon. Epu'tí man, í' kai'ma míkírí esenyaka'mato' yeseru upí'níkon.

Coríntio Ponkon Pí'

Paulo Esenumenka Ko'mannípi Tróade Po Si'ma

¹² To'sarí aapia'níkon uutí pra tíise, Tróade cidaderí pona uutí'pí Cristo yekare ekareme'se. Miarí erepansa' yai epu'tí'píuya, í' kai'ma itekare pí' esenyaka'ma pata'se' ton tírí'pí Paapaya. ¹³ Míiwíni tíise kure'ne esenumenka ye'ka pe esenyaka'ma'pí, maasa pra uyonpakon Tito yarakkírí eseporí pra waní wenai. Mírírí ye'nen esekaremekí'pí mororonkon pí' moropai uutí'pí Macedônia pata pona.

Cristo Wenai Tamí'nawíron Yentai E'ní

¹⁴ Tíise —Morí pe man —tauya Paapa pí', maasa pra Cristo pemonkono pe uku'sai'ya'níkon ye'nen. Mírírí wenai Cristo waní teyatonon yentai ekaremekí Paapaya tamí'nawíronkon pí'. Uurí'níkon pinunpa ko'mannípiya itekare ekareme'se. Manni' a'pusin soroka aní'ya ya, a'pusin pu'níku tamí'nawíronkonya. Mírírí warantí e'ní maasa pra uwenai'níkon itekare, tamí'nawíron yentai Cristo waní yekare epu'tí tamí'nawíronkon pemonkonyamí'ya. ¹⁵ Maasa pra anna waní, manni' a'pusin Cristo nítírí Paapa pia warantí tíwe'sanon pe. Manni' a'pusin wítí pata po warantí, itekare anna nekaremekí eta manni'kan awe'píika'títionkonya, moropai aasa'mantatonkonya eta nírí. ¹⁶ Itu'sankon pepín pia awaní imakui'pí pe, morí pe pra, innape ikupí to'ya pra awaní ye'nen. Mírírí wenai Paapa pia tíko'manto'kon ton eporí to'ya pepín. Tíise manni'kan awe'píika'títionkon pia awaní morí pe, maasa pra innape ikupí to'ya ye'nen. Moropai ipatíkarí enen tíko'manto'kon eporí to'ya. Mírírí ye'nen aní'ya sírírí ye'ka esenyaka'mato' kupí kin e'painon? ¹⁷ Tíise annaya ikupí, maasa pra anna waní Paapa naipontí'san pe. Yairí pu'kuru ipí' teeseurímasen pe anna waní irawírí sí'ma. Mírírí ye'nen anna waní pepín manni'kan tu'kankon pemonkonyamí' warantí. Se' tapairí Paapa maimu ekaremekí pí' anna esenyaka'ma pepín, manni'kan pemonkonyamí' se' tapairí tíwe'repasanon esenyaka'ma warantí. Tíise anna waní Cristo poitírí pe.

3

Paapa Yarakkírí Esetanto' Amenan

¹ Iní'ri annaya ekaremekí e'pai pra man, aní' pe anna waní. Tiaronkonya pemonkonyamí' yaipontí kaareta menukato'pe to'ya, Cristo naipontí'san pe tíwaníkon pí' teeseurímasen. Tíise mírírí warantí, tiaronkon esatí annaya pra man, imenukato'pe, amírí'níkonya epu'to'pe. ² Maasa pra amírí'níkon rí waní anna kaaretarí warantí. Ayeserukon era'ma tamí'nawíronkonya wenai, epu'tí to'ya, anna waní Paapa naipontí'pí pe itekare ekareme'se. Maasa pra anna yewan ya' awaníkon, anna wakírí pe awaníkon. Maasa pra anna winípai innape iku'sa'ya'níkon. Yairí ayeserukon waní wenai, Cristoya apíika'tísa'kon epu'tí to'ya. ³ Mírírí waní Cristo nímenuka'pí warantí. Mírírí erenka to'ya ya, Cristo yarakkírí aako'mamíkon epu'tí to'ya. Í' kupí'pí Cristoya ayarakkírí'níkon, ikupípiya pepín kaareta menukato' ke. Tíise Morí Yekaton Wanní meruntírí yai ikupí'píya, manni' ipatíkaron tíko'mansen winípainon. Kure'nan tí' pí' imenukasa' pe awaní pepín, Moisés nurí'tíya imenuka'pí warantí pra, tíise uyewankon ya' itírí'píya, yairí uyeserukon enato'pe.

⁴ Mírírí taa annaya sírírí, maasa pra innape pu'kuru Paapaya ikupí, Jesus Cristo wenai. Mírírí epu'sa' annaya innape. ⁵ Mírírí ye'nen —Anna warírí anna esenyaka'mato' koneka annaya sírírí —taa annaya eseríke pra awaní. Tíise ikoneka annaya yeseru waní Paapa winípai tui'sen pe, anna winípai pra. ⁶ Maasa pra múníkíríya neken anna kupí, amenan tarakkírí esetanto' yekare ekareme'to'pe annaya. —Manni' pena Moisés nurí'tí nekaremekí'pí yawírí ako'mantí —taa annaya pepín, tíise —Manni' Morí Yekaton Wanní yapi'tí, ameruntírí ton tíito'peiya —taa annaya. Maasa pra manni' Moisés nurí'tí nekaremekí'pí waní taruma'tí ton pe moropai sa'mantanto'pe, yawírí pra e'ní ye'nen, maasa pra uurí'níkon yentai awaní ye'nen. Tíise manni' Paapa winípainon, Morí Yekaton Wanní nítírí waní ipatíkarí enen ko'manníto' tíinen pe.

⁷ Pena Moisés nuri'ti pia Paapaya timaimu tirí'pi, kure'nan ti' pona imenukato'peiya. Moropai miriri ekaremeki Moisésya yai, pemonkonyami'ya epu'ti'pi, i' kai'ma ipikku pe Paapa e'to' wani. Epu'ti'pi to'ya kure'nan a'ka wenai, Paapa winipainon. Miriri era'ma'pi to'ya Moisés yepata pi'. Marari pra inke' pe awani'pi, era'ma to'ya yentai. Tiise miriri wani'pi tiiko'mansen pe pra, ka'ne'no pe. Moropai miriri Moisés nekaremeki'pia pemonkonyami' taruma'ti'pi. ⁸ Taripai esenumenkan, miriri yentai Paapa winipainon Mori Yekaton Wanní níkupí wani. [Miriri pi' ekaremeki annaya.] ⁹ Pena Moisés nuri'ti esenyaka'mato' wani'pi mori pe pu'kuru teuren pemonkonyami' e'ti'ka'pi, yawiri pra tiwe'sanon. Miriri ye'nen itentai pu'kuru, mori pe Mori Yekaton Wanní esenyaka'mato' wani, yairi uuri'nikon kupi pi', uuri'nikon sa'manta namai. ¹⁰ Maasa pra manni' Moisés nuri'ti nekaremeki'pi e'mai' pe miriri enasa' i' pe pra ri, maasa pra itentainon erepami'pi. Ikaisaron ton pra tiise, ite'ma'pi pi' Mori Yekaton Wanní níkupí wani itentai, mori pe pu'kuru. ¹¹ Inna seru' pepin Moisés nuri'ti nekaremeki'pi wani'pi mori pe, tiise mi pikiri neken, tiiko'mansen pe pra awani'pi. Tiise ite'ma'pi pi' Mori Yekaton Wanní níkupí wani ipatikari tiiko'mansen pe, taataretí'kasen pe pra. Miriri ye'nen itentai pu'kuru mori pe awani.

¹² Miriri ye'nen merunti ke pu'kuru itekare ekaremeki annaya. Yairi uuri'nikon kupi Paapaya epu'ti annaya ye'nen, ekaremeki annaya teweppe'se pra. ¹³ Ekaremeki annaya pepin, manni' Moisés nuri'tiya ekaremeki'pi waranti. Mikiriya tenpata yettapuri'pi kamisa api'timi ke. Miriri kupi'piya, maasa pra Israel ponkonya tenpata ya'karu tipami era'ma namai, yenonpiti'piya. ¹⁴ Inkamoro Israel ponkonya epu'ti pra awani'pi maasa pra to' esenumenkato' wani'pi kamisa api'timi ke yettapusa' waranti. Siriri tipose Israel pemonkonoyami'ya epu'ti pra awani, Paapa maimu e'menukasa' erenka tiuya'nikon yai. Tiise inkamoroya epu'ti e'painon innape Cristo kupi tiuya'nikonya yai. ¹⁵ Miriri ye'nen Moisés nuri'ti nimenuka'pi erenka to'ya yai, epu'ti to'ya pepin, maasa pra tenpatakon yettapusa' waranti to' esenumenkato' wani siriri tipose. ¹⁶ Tiise miriri emo'ka e'painon, i' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' manni' waranti. Ta'piya: — Moisés nuri'ti yepata yettaputo' emo'ka'pi, i' pensa Uyepotorikon yarakkiri eseurimai awenna'posa' yai. Miriri waranti epu'nen pe e'ni, ma'nipanen emo'ka innape Uyepotorikon kupi yai. Moropai epu'ti. ¹⁷ Siriri Uyepotorikon taato' wani Mori Yekaton Wanní pe. Moropai uyesa'kon pe Mori Yekaton Wanní wani ya, mikiri maimu yawiri e'ni, Moisés nekaremeki'pi yawiri pra. ¹⁸ Tami'nawironkon uuri'nikon yepata wani inaponkasa' waranti tiwe'sen pe. Mori pe Paapa e'to' era'ma'pi Moisésya waranti, mori pe Uyepotorikon e'to' era'ma uuri'nikonya, aronne. Miriri ipikku pe Uyepotorikon e'to' wani tui'sen pe iwinipai, manni' Mori Yekaton Wanní winipai. Moropai miikiriya uuri'nikon kupi tiwaranti e'nito'pe. Moropai miriri waranti uuri'nikon kupi pi' aako'mami, ini' panpi' mori pe uyeserukon enato'pe.

4

Paapaya Itiri'pi Uupia'nikon

Tiaronkon Pi' Cristo Yekare Ekareme'to'pe

¹ Teesewankono'mai anna wanî pepîn, maasa pra Paapaya teeti'noko'mato' yai anna esenyaka'mato' ton tûsa' ye'nen. ² Mîrîrî ye'nen ama' pe anna esenyaka'ma pepîn teesenonse. Seru'ye' pe anî' yenupa annaya pepîn, Paapa maimu tepanî'pî'se. Tûise annaya ekaremekî yeseru wanî yairî tîwe'sen kupî annaya tîwîrî yairî. Mîrîrî kupî annaya Paapa rawîrî si'ma, tamî'nawîronkonya anna yako'menka tanne. ³ Maasa pra sîrîrî itekare anna nekaremekî'pî esepu'tî pra awanî ya, moriya manni'kan ataka'ma'sanya epu'tî pra awanî, innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. ⁴ Inkamoroya innape ikupî pepîn maasa pra sîrîrî pata po imakui'pî yepotorîya to' esenumenkato' sa'mannî'sa'. Mîikîrîya to' ma'nîpa Cristo yekare epu'tî to'ya namai, manni' Cristo wanî yairon pe pu'kuru Paapa pe tîwe'sen pe. Enkaru'nanya era'ma eserîke pra awanî warantî to' wanî, Cristo epu'tî to'ya pra awanî ye'nen. ⁵ Mîikîrî Jesus Cristo, Uyepotorîkon pe tîwe'sen yekare ekaremekî annaya. Moropai anna wanî sîrîrî apoitîrîkon pe ekaremekî annaya. Maasa pra mîrîrî anna winîpainon, anna yekare pî' anna eseurîma pepîn. ⁶ Pena ta'pî Paapaya:

—Ewaron pe tîwe'sen ena kupî sîrîrî a'ka pe

Gn 1.3

—ta'pîiya. Mîrîrî a'ka awitta warantî, teseru epu'tî annaya emapu'tî'pîiya anna yewan ya'. Maasa pra morî pe Jesus Cristo yeseru wenai, morî pe Paapa e'to' era'ma annaya.

⁷ Mîrîrî ye'nen anna wanî sîrîrî manni' itekare ekareme'nen pe, teuren î' pe pra rî anna esepu'tî, non ka'sa' warantî tîwe'sanon pe. Tûise non ka'sa' ya' awanî morî pe pu'kuru tîwe'sen. Mîrîrî warantî anna ya' tîwe'sen, Paapa winîpainon, ekaremekî annaya, meruntî ke pu'kuru Paapa wanî esepu'to'pe. Anna warîrî anna esenumenkato' ekaremekî annaya pepîn tûise iwîwinîpainon neken. ⁸ Tu'ke ite'ka anna pona sa'man epu'nîto' erepamî tûise anna yenumîiya pepîn. Moropai tiaron pensa epu'tî annaya yentainon erepamî tûise tîwî ikupî annaya pepîn mîrîrî pî'. ⁹ Tu'ke anna winîkî îri pe tîwe'sanon wanî tûise moro awanî tiwin, morî pe tîwe'sen anna pî', anna rumakanen pepîn. Tiaron pensa anna pa'tîpîti to'ya tûise anna wîi to'ya pepîn. ¹⁰ Tîwîrî anna asarî nari' sa'mantanto' kore'ta pî' î' kai'ma Jesus asarî yai nari' kore'ta pî' warantî. Mîrîrî anna pîka'tî Jesusya wenai, pemonkonyamî'ya aako'mamî anna yewan ya' epu'tî. ¹¹ Uurî'nîkon ko'manto' wanî sîrîrî tîpose nari' pe, maasa pra innape Jesus kupî'nîkon wenai sa'mantan eserîke awanî. Tûise sa'mantan pepîn uuko'mannîpîiya'nîkon ye'nen. Mîrîrî wenai esepu'tî enen Jesus wanî. ¹² Mîrîrî warantî e'taruma'tînto' yapitanîpî pî' anna ko'mamî sîrîrî. Mîrîrî yapitanîpî annaya wenai, amîrî'nîkonya aako'manto'kon ton eposa' man.

¹³ Mîrîrî warantî nîrî Paapaya upîika'tîkon kupî'pî annaya innape. Mîrîrî ye'nen ipî' anna eseurîma'pî, Paapa maimu e'menukasaya' taa warantî. Maasa pra ta'pîiya:

—Innape ikupî pî' wai, mîrîrî ye'nen ipî' eseurîma'pî

Sl 116.10

—ta'pîiya. ¹⁴ Maasa pra epu'tî'nîkon man Paapa Uyepotorîkon, Jesus pîmî'sa'ka'tîponya uurî'nîkon nîrî pîmî'sa'kaiya sa'mantanto' yapai. Moropai amîrî'nîkon yarakkîrî uurî'nîkon yariiya Paapa pia. ¹⁵ Tamî'nawîrî anna yarakkîrî e'kupî'pî wanî morî pe amîrî'nîkon ton pe. Mîrîrî ye'nen inî' panpî' e'pîika'tînto' yekare, anekaremekîkon eta tîuya'nîkon ya, innape ikupî pemonkonyamî'ya. Mîrîrî ye'nen inî' panpî' tu'ke pemonkonyamî'ya Paapa yapurî teepîremakon ke. —Morî pe pu'kuru man —taa to'ya.

Í' Tera'masen Pepín Kupi Innape

¹⁶ Mírírí ye'nen tiwin kin teesewankono'mai anna waní pepín. Teuren a'yeke'ton pe anna ena anna poi'píta anna esenyaka'mato' pí' tíise anna yekaton poi'píta pepín wei kaisarí amenan pe eena. ¹⁷ Maasa pra sirírí mararon rí teesuwa'kasen esewankono'manto' míríríya kure'ne atausinpanto', aataretí'ka ton pepín yeneپی tarí non po esewankono'ma'ní'pí yentanon. ¹⁸ Maasa pra í' teesera'masen waní taríron mii pikírí tíiko'mansen pe. Tíise teesera'masen pepín awaní ipatíkarí tíiko'mansen pe, taataretí'kasen pe pra. Mírírí ye'nen kure'ne anna esenumenka pepín tarí teesera'masen pí', tíise í' teesera'masen pepín pí' anna esenumenka.

5

¹ Maasa pra epu'tí man, see warantí awaní pe man. Warayo'ya tappíi yaranka, tíimo'ta yai amenan tewí' ta. Mírírí warantí í' pensa ita ko'manníto', upi'píkon ataretí'ka ya, Paapaya amenan uyesa'kon ton tíri, ita ko'manníto'pe ka' po, taataretí'kasen pepín. Maasa pra mii'kiríya ikupí'pí, pemonkonya pra. ² Tarí anna ko'mamí tanne, anna eseka'nunka mararí pra uyesa'kon pe inkoneka'pí ka' po, mírírí ta iko'manpai. ³ Ipon pra tíwe'senya yeka'ma warantí uurí'níkonya yeka'ma itesa' pra esepu'ní namai. ⁴ Tarí upi'píkon ke anna ko'mamí pí'kirí, teesenumenkai anna ko'mamí. Sa'mantapai anna waní pepín, tíise amenan morí pu'kuru anna esa' ton yu'se anna waní, Paapa winípainon. Mírírí yeka'ma'níkon ya, taríron uyesa'kon taataretí'kasen miakanmaiya, taataretí'kasen pe pra, ipatíkarí ko'manníto'pe Paapa pia. ⁵ Mii'kirí Paapaya mírírí koneka'pí anna ton pe, anna miakanmapa kai'ma. Moropai mii'kiríya Morí Yekaton Wanní tíri'pí tamí'nawírí í' tíri tíuya anna pia ekareme'nen pe awe'to'pe.

⁶ Mírírí ye'nen tíwírí kure'ne taatausinpai anna waní anna pona tamí'nawírí tui'sen pí'. Epu'tí man, tarí ko'manníto' uyesa'kon ta sí'ma, aminke ko'manní Uyepotoríkon piapai, amenan uyesa'kon, ipatíkaron ke pra. ⁷ Aminke Uyepotoríkon piapai ko'manní ye'nen, innape Paapa kupí pí' ko'manní, era'ma pra tíise. ⁸ Tíise teesewankono'mai pra anna ko'mamí. Maasa pra upi'píkon piapai, Paapa pia iko'manse itíipai anna waní ye'nen. ⁹ Mírírí ye'nen tamí'nawíron yu'se e'ní yentai Paapa yapurí e'pai awaní tarí ko'manní ye'ka pe. Mii'wini pra awaní ya, iipia ko'manní ye'ka pe Paapa yapurí. ¹⁰ Maasa pra tamí'nawírí uurí'níkon ko'manto' esera'ma kupí sirírí. Cristoya uurí'níkon yako'menka tiwin pí' uurí'níkon tíise. Mírírí yai ukaisarí'níkon ko'manníto' morí wenai, ko'manníto' í' pe pra rí wenai, yapisí iwinípai. Cristoya uurí'níkon repa kupí sirírí.

Cristo Níkupí'pí Wenai

Paapaya Tíwaníyakon Ukupíkon

¹¹ Cristoya anna yako'menka epu'tí annaya ye'nen, Paapa nama annaya. Mírírí ye'nen, yairon pí' pemonkonyamí yenupa pí' anna waní, to' anpíika'típai anna waní ye'nen. Mírírí kupí annaya epu'tí pí' Paapa man yairí pu'kuru. Moropai ayewankon ya' epu'tíya'níkon, yairí nírí ikupí pí' anna man. ¹² Anna yeseru pí' atapurí pepín, ipíku pe anna waní epu'tíkonpa. Tíise tiaronkon yuukukonpa í' kai'ma anna yapuríya'níkon, manní'kan taataapurísanon pí'. Maasa pra inkamoro atapurí morí pe teeseurímato', ipíku pe tíwe'to'kon wenai. Tíise tewankon ya' tíiko'mansen, imaku'pí tesorukon

pí' to' esenumenka pepín. ¹³ Tiaron pe anna yeseru era'maya'níkon ya, pakko pe anna waní kai'ma tiaronkon esenumenka'pí anna pí'. Tíise anna waní Paapa wakíri pe e'pai. Moropai mîrîri warantí anna ko'mamî. Yairon pí' anna eseurîma amîri'níkon píika'tító'pe annaya. ¹⁴ Maasa pra mîrîri kupî annaya Cristoya anna sa'nama ye'nen. Epu'tí pí' anna man, tiwin pemonkon sa'manta'pí tamî'nawíronkon pata'se' ya', tamî'nawíronkon sa'manta e'pai tíise. Mîrîri wenai epu'tí'níkon tamî'nawíronkon sa'manta'pí Cristo yarakkîri. ¹⁵ Mîikîri sa'manta'pí tamî'nawíronkon ton pe, mîrîri ye'nen inî'ri manni'kan enen tíwe'sanon, inkamoro ko'mamî namai tíwarîri'níkon itu'se tíwaníkon pí', tíise itu'se Cristo e'to' pí' to' ko'mamî. Manni' isa'manta'pí moropai tíisa'manta'pí típo, e'mî'sa'ka'pí ton pe to' ko'mamî.

¹⁶ Cristo yarakkîri uurî'níkon sa'manta'pí ye'nen, anna esenumenka pepín pemonkonyamî' pí', típî'níkon sírîri pata po tíiko'mansenon esenumenka warantí. Teuren pena Cristo pí' anna esenumenka'pí inkamoro Paapa epu'nenan pepín esenumenka warantí. Tarípai inî'ri mîrîri warantí anna esenumenka pepín. ¹⁷ Maasa pra anî' waní ya Cristo yarakkîri tíiko'mansenon pe, mîikîri waní amanen tesoru ton yapisitípon pe. Penaro' imakui'pí iteseru, mîrîri ataretí'ka'pí. Tarípai amanen tesoru ton yapisi'píiia iwinípai. Mîrîri waní kure'ne esenumenkanto' pe. ¹⁸ Tamî'nawîri mîrîri kupî'pí Paapaya Cristo níkupî'pí wenai. Anna miakanmaiya teeyaton pe anna waní winípai tíwaníyakon pe anna e'to'pe. Moropai anna pia anna níkupî ton tíri'píiia, í' kai'ma tiaronkon níri ena emapu'tító'pe Paapa waníyakon pe. ¹⁹ Anna nekaremekí itekare waní see warantí: Paapaya unku'pí'píkon imakui'pí era'ma pepín, tíwanmîra iku'sa' tíuya ye'nen. Maasa pra Cristo níkupî'pí wenai ikupî'pí Paapaya tamî'nawîri tíwaníyakon pe e'nító'pe. Mîrîri ekareme'to'pe annaya, Paapaya itíri'pí í' kai'ma ikupî tíuya pemonkonyamî' yarakkîri, tíwaníyakon pe to' kupíiia.

²⁰ Mîrîri ye'nen anna waní sírîri Cristo naipontí'san pe ipí' teeseurímasanon pe. Akore'ta'níkon sí'ma, Paapa eseurîma warantí, esatí Paapaya anna wenai. Tíwí Paapaya amîri'níkon miakanma iteyaton pe awaníkon wenai, tíwaníyakon pe ayinyakanmato'peiya'níkon. ²¹ Maasa pra mîikîri Cristo waní'pí tiwin kin imakui'pí ton pra. Tíise Paapaya umakuyíkon rumaka'pí ipona, iwenai tímoron epu'to'peiya kai'ma. Mîrîri miakanno'pí pe, yairon yapi'to'pe uurî'níkonya, Paapa winípainon. Mîrîri wenai tíwaníyakon uyapisi'ya'níkon.

6

¹ Paapa esenyaka'mato' pí' teesenyaka'masanon pe anna waní ye'nen, esatí annaya apí'níkon see warantí: Epe'mîra Paapa nítirí yapi'sa'ya'níkon yai, apíika'tí'píiia'níkon. Mîrîri ye'nen í' pe pra rí anapisi'píkon kí'ku'tí. ² Mîrîri warantí taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya:

Amîri píika'tító' weiyu eposa' yai,
amaimu, anesatí'pí eta'píiia.
Moropai manni' weiyu yai, apíika'tí'píiia,
imakui'pí anku'pí'pí winípai.

Is 49.8

ta'pí Paapaya pena. Mîrîri ye'nen tauya sírîri. Sírîripe awaní, Paapa winípainon e'píika'tínto' yapi'to'pe. Umaimu etatí, aasîri eeseposa' man, e'píika'tínto' weiyu.

³ Í' pe pra rí anna esenyaka'mato' kupî tiaronya yu'se pra anna man. Mîrîri ye'nen tiaronkon yaka'ma yu'se anna waní pepín anna yeseru ke. ⁴ Tíise

tamí'nawírí Paapa esenyaka'mato' pí' anna esenyaka'ma yeseru ekaremekí annaya, mararon pepín yapítanípí'ma. Anna e'taruma'tí ye'ka pe kure'ne, í' yu'se anna waní wenai, moropai sa'man erepamí tanne anna pona, yapítanípí annaya. ⁵ Tiaron pensa anna po'pítí'pí to'ya, anna yarakkamo'pí to'ya, moropai mararonkon pepín pemonkonyamí' eperepí'san ekore'ma'pí anna pí'. Moropai anna esenyaka'ma'pí mararí pra anna wetun pín, moropai anna yekkari yonpa annaya pín. Tamí'nawírí mírírí yapítanípí'pí annaya Paapa poitírí pe anna waní wenai. ⁶ Moropai mírírí wenai morí pe, nura pe pra anna yeseru e'to'pe yuwa annaya, yairí itekare ekareme'to'pe annaya. Moropai teekore'masen pe pra, moropai eranmíra anna e'to'pe yuwa annaya. Moropai Morí Yekaton Wanníya anna píika'tí ye'ka pe, tiaronkon sa'nama annaya, Paapaya anna sa'nama warantí. ⁷ Moropai yairí pu'kuru itekare ekaremekí annaya. Moropai Paapa meruntírí pe pu'kuru anna esenyaka'ma míkírí tonpe. Moropai yairí pu'kuru anna yeseru waní itekare ekaremekí yai moropai tiaronkon Paapa epu'nenan pepín maimu yuuku yai, anna yeseru waní yairí. ⁸ Tiaron pensa tiaronkonya anna yapurí anna yeseru wenai tíise tiaronkonya anna yewanmírí. Moropai tiaronkonya anna mu'tunpa, tiaronkonya anna sa'nama tanne. Tiaronkonya taa anna pí' seru'ye'kon, tíise yairon pí' anna eseuríma tanne. ⁹ Paapaya anna epu'tí mírírí morí pe tíise tiaronkon pemonkonyamí' esenumenka í' pe pra rí tíwe'sanon pe anna waní kai'ma. Tu'ke ite'ka anna esenumenka anna sa'manta kai'ma, tíise sírírí típose enen anna ko'mamí sírírí. Teuren tiaron pensa anna taruma'tí to'ya tanne, tíise anna sa'mantasa' pra man. ¹⁰ Tiaron pensa anna waní teesewankono'mai teuren. Tíise taatausinpai anna ko'mamí tíwírí. Anna esera'ma'pí í' ton pínon warantí, tíise tu'ke ipíkku pe tiaronkon kupí'pí annaya. Í' ton pra warantí anna esepu'tí tanne tíise tamí'nawíron, Paapa winípainon esa' pe anna waní. Tamí'nawíron mírírí yapítanípí annaya tanne, Paapa esenyaka'mato' pí' anna ko'mamí yairí.

¹¹ Uyonpayamí', Coríntio cidaderí ponkon, anna eseuríma'pí ayarakkírí'níkon tamí'nawírí anna nepu'tí pí'. Moropai í' kai'ma kure'ne amírí'níkon sa'nama annaya ekaremekí'pí annaya. ¹² Tíwírí amírí'níkon sa'nama pí' anna ko'mamí. Tíise amírí'níkonya anna sa'nama pra man, pena anna sa'nama'píya'níkon warantí. ¹³ Eseuríma apí'níkon unmukuyamí' pí' eseuríma warantí. Amírí'níkon sa'nama'pí annaya warantí anna sa'namaya'níkon yuwatí, í' kai'ma ayewankon tísa'manní'se pra.

Paapa Epu'nenan Pepín Yeseru Yawírí Pra E'ní

¹⁴ Iní'rí innape Cristo ku'nenan pepín yarakkírí pra e'tí. Maasa pra imakui'pí ku'nenan pe to' waní, tíise amírí'níkon, innape iku'nenan ko'mamí imakui'pí tíku'se pra. Mírírí waní manni' paakayamí' pími ye'pí pona títsen warantí, paaka yarakkírí kaware pona itíisa' ya, morí pe awaní pepín. Mírírí warantí morí ku'nen ko'mamí pepín imakui'pí ku'nen yarakkírí. Maasa era'matí í' kai'ma a'ka ko'mamí ewaron yarakkírí? Aako'mamí pepín. Mírírí warantí Paapa epu'nen pepín yarakkírí Paapa epu'nen ko'mamí pepín maasa pra to' yeseru waní tiaron pe, se' kaisarí pra. ¹⁵ Moropai o'non ye'ka pe morí pe Cristo ko'mamí e'painon Makui yarakkírí? Aako'mamí pepín, maasa pra to' esenumenka tiaron pe, se' kaisarí pra. Innape tíku'nenan pia morí tírú Paapaya, tíise innape tíku'nenan pepín píika'tíya pepín. ¹⁶ Paapa yapurínen pe sí'ma, mia' ke ikonekasa' yapurí eseríke pra awaní, Paapa

epu'nenan pepîn warantî. Maasa pra mia' ke ikonekasa' yarakkîri Paapa eseta pepîn, eeseurîma pepîn. Moropai tewî' pe uuri'nîkon konekasai'ya, uya'nîkon tîko'manto'pe. Mîrîri pî' Paapa eeseurîma'pî pena:

Uurî ko'mamî pe wai to' pokonpe.

Moropai asarî inkamoro kore'ta.

Uurî wanî pe wai to' yepotorî pe,

uyapurîto'pe to'ya,

moropai inkamoro wanî pe man upemonkono pe *Lv 26.12; Jr 32.38; Ez 37.27* ta'piya. ¹⁷ Moropai mîrîri wenai inî'ri Uyepotorîkonya taa:

Amîrî'nîkon atarima e'pai man, inkamoro ye'ka piapai.

To' rumakatî, mîrîri ye'ka nura kupîya'nîkon namai.

Tîise tiaron, morî teseru ke ako'mantî.

Moropai mîrîri yai amîrî'nîkon yapîsiuya uwanîyakon pe *Is 52.11; Ez 20.34,41* taiya. ¹⁸ Moropai taa Uyepotorîkonya, meruntî pu'kuru manni'ya:

Uurî wanî pe wai ayunkon pe

moropai amîrî'nîkon wanî pe man unmukuyamî' pe

2 Sm 7.14; 7.8

taiya. Mîrîri warantî taa Uyepotorîkonya upî'nîkon.

7

¹ Uyonpayamî', uwakîrîkon pu'kuru tamî'nawîri sirîri î' ta'pî Paapaya wanî uuri'nîkon ton pe. Mîrîri ye'nen morî pe e'nî'nîkon yuwa sirîri. Nura kupî pî' ko'mannîto' rumakapai'nîkon, imakui'pî pî' esenumenkanto' rumakapai'nîkon, imakui'pî ko'mamî namai uyewankon ya'. Tîise morî pe ko'mannîpai'nîkon Paapa wakîri pe e'nîto'pe, inamai'ma.

Paulo Atausinpatô' Corîntio Ponkon Pî'

² Morî pe enatî anna pokonpe, maasa pra anî'kan taruma'tîsa' annaya pra man amîrî'nîkon kore'ta. Anî'kan yenku'tîsa' annaya pra man tiwin kin. Mîrîri epu'tî pî' naatî. ³ Moropai amîrî'nîkonya imakui'pî ku'sa' taasau'ya pra wai tiwin kin. Maasa pra pena ta'piya see warantî, amîrî'nîkon wanî uwakîrîkon pe pu'kuru. Î' rî ton pra man uuri'nîkon pantakanon ton. Mîrîri warantî e'nî tanne, enen e'nî pîkîri moropai sa'mantan pîkîri. ⁴ Yairî aako'mamîkon epu'tî pî' wai. Mîrîri pî' esenumenka ya, atausinpasa' wanî. Mîrîri wenai upîika'tîsa'ya'nîkon. Inî' panpî' taatausinpai ko'mannî pî' wai, e'taruma'tî tanne.

⁵ Akî, anna erepamî'pî pata pai Macedônia pata pona anna erî'ka'sa' pra man. Maasa pra tamî'nawîronkon patakon poro teesuwa'kasen sa'man wanî'pî. Ekore'manto' moro awanî'pî, moropai eranne' pe anna kupî'piya. ⁶ Tîise manni' Paapa, yairî ma're tîwe'sen yausinpanenya anna atausinpatô' ton tîri'pî, uyonpakon Tito erepamî weiyu yai. ⁷ Moropai mîikîri Tito erepanto' neken pî' pra, tîise itekare etauya ye'nen iwinîpai. Î' kai'ma amîrî'nîkonya yausinpa'pî yekare pî' atausinpa'pî. Mîikîriya ayekarekon ekaremekî'pî. Î' kai'ma uuri' anera'mapai awanîkon yekare, moropai î' kai'ma kure'ne teesewankono'mai awanîkon, imakui'pî ankupî'pikon pî', moropai î' kai'ma uuri' anpîika'tîpai awanîkon yekare ekaremekî'piya. Mîrîri pî' inî' panpî' taatausinpai uuri' wanî.

⁸ Î' kai'ma uuri' esewankono'ma pra wai kaareta menukasau'ya pî' aapia'nîkon. Tîise amîrî'nîkon esewankono'ma'pî ipî' epu'sau'ya

ya, esewankono'ma'pí, ukaaretariya ayewankono'ma'pikon ye'nen. ⁹ Tíise mîrîrî ye'ka pe pra, uurî wanî sîrîrî taatausinpai. Ukaaretariya ayewankono'ma'pikon pí' pra tíise mîrîrî esewankono'mato'kon wanî amîrî'nîkon esenumenkato'pe. Maasa pra mîrîrî esewankono'manto' tírî'pí Paapaya aapia'nîkon imakui'pí ankupî'píkon rumakakonpa. Moropai mîrîrî wenai amîrî'nîkon taruma'tîsa' annaya pra man tiwin kin. ¹⁰ Maasa pra mîrîrî esewankono'manto' wanî Paapa winîpai tui'sen imakui'pí unku'pí'píkon winîpai e'pîka'tînto' eporî emapu'tînen pe. Mîrîrî ye'nen mîrîrî pí' teesewankono'mai e'nîpai pra man. Tíise Paapa epu'nenan pepín pia awanî sa'mantanto'pe, maasa pra imakui'pí tînkupî'píkon winîpai to' esewankono'masa' pra awanî ye'nen. ¹¹ Maasa era'matî í' kupî'pí Paapaya amîrî'nîkon esewankono'mato' winîpai. Ka'ne' pe imakui'pí ankupî'píkon anrumakapai amîrî'nîkon wanî'pí, pemonkon yairon pe awanîkonpa. Moropai ka'ne' pe anna pí' morî pe eekoneka'píkon anekareme'pai awanîkon. Moropai í' kai'ma teekore'mai awanîkon imakui'pí anku'pí'píkon pí' moropai eranne' pe awanî'píkon Paapaya ataruma'tîkon pí', moropai uurî iipî yu'se awanî'píkon aapia'nîkon. Moropai yairon kupî pí' iko'manpai awanîkon, moropai imakui'pí taruma'tîpai awanîkon. Tamî'nawîrî mîrîrî wenai ekaremekîya'nîkon morî pe, í' rî ton pra awanîkon epu'to'pe annaya. ¹² Mîrîrî ye'nen mîrîrî kaareta menukasau'ya manni' imakui'pí kupî'tîpon neken wenai pra, moropai manni' inkupî'pí imakui'pí wenai tîmoron epu'tî'tîpon wenai pra, tíise ímenuka'pîuya aronne Paapaya epu'to'pe, kure'ne amîrî'nîkonya anna sa'nama. ¹³ Mîrîrî wenai kure'ne taatausinpai anna wanî.

Mîrîrî tíise inî' panpî' anna ena'pí taatausinpai Tito pokonpe. Maasa pra morî pe mîkîrî píka'tî'pîya'nîkon inî'rî apî'nîkon eesewankono'ma namai. ¹⁴ Maasa pra apî'nîkon eseurîma'pí morî pe. Tarîpai akore'ta'nîkon attîsa' yai, innape eseurîma'pí yawîrî awanî'píkon. Uyeppe'nîpîya'nîkon pra awanî'píkon. Moropai í' kai'ma Tito pí' ayekarekon ekareme'sa' annaya mîrîrî nîrî wanî'pí innape. ¹⁵ Mîrîrî wenai inî' panpî' Tito e'sa'namato' ena kure'ne í' kai'ma tamî'nawîrî ayeserukon epu'tî tîuya wenai. Moropai imaimu yawîrî awanîkon epu'tî tîuya wenai moropai í' kai'ma yapîsî'pîya'nîkon, eerepamî yai akore'ta'nîkon iwakîri pe. Mîkîrî nama'pîya'nîkon moropai mîi pe pra awanî'píkon iwînikî. ¹⁶ Mîrîrî wenai kure'ne taatausinpai uurî wanî, maasa pra yairî awanîkon epu'tîuya ye'nen.

8

Pauloya Panamanto' Tîniru Tîito' Pí'

¹ Uyonpayamî, í' kupî'pí Paapaya epu'tîya'nîkon yu'se wai Macedônia pata ponkon pí', innape tîku'nenan yarakkîrî. Kure'ne inkamoro píka'tî'pîya. ² Maasa pra miarîronkon uyonpakonya sa'man teesuwa'kasen epu'tî'pí tarakkîrî'nîkon. Mîrîrî pí' to' esewankono'ma pra awanî'pí, tíise to' atausinpa'pí inî' panpî'. Teuren í' ton pra to' esepu'tî tanne, tîntîrîkon tírî'pí to'ya inî' panpî' antî'pípai tîwanîkon píkkîrî. ³ Tauya amîrî'nîkon pí' inkamoroya itîrî'pí tamî'nawîrî, anî'ya esatî pra tíise. Moropai itentai panpî' itîrî'pí to'ya kure'ne antî'pípai tîwanîkon ye'nen. ⁴ Moropai esatî'pí to'ya anna pí' tîntîrîkon tîrîkonpa Paapa pemonkonoyamî' Judéia po tîko'mansenon píka'tîkonpa kai'ma. Mîrîrî kupîkonpa esatî pí' to' ko'mamî'pí. ⁵ Moropai mîrîrî kupî'pí to'ya kure'ne inîmîkî'pí annaya yentai. Maasa pra e'mai' pe to' eturumaka'pí Paapa

yenya', itu'se Paapa e'to' yawîrî tûko'mamîkonpa. Mîrîrî tîpo anna pia to' eturumaka'pî, anna maimu yawîrî to' e'to'pe. Maasa pra mîrîrî yu'se Paapa wanî epu'tî'pî to'ya. ⁶ Mîrîrî ye'nen esatî'pî annaya Tito pî' maasa pra e'mai' pe mîikîrî esenyaka'ma pia'tî'pî amîrî'nîkon kore'ta. Mîrîrî ye'nen tîwîrîrî aako'mamî apîika'tîkonpa mîrîrî antûrîkon yapi'to'peiya aretî'ka tîuya pîkîrî. ⁷ Moriya tamî'nawîron ankupîkon pî' eesekaremekîkon, tiaronkon yentai awanîkon. Innape iku'to'ya'nîkon, moropai itekare ekareme'to'kon, moropai epu'nen pe awe'to'kon i' kai'ma tiaronkon anpîika'tîpai awe'to'kon. Moropai anna sa'namato'ya'nîkon wanî. Moropai inî' panpî' ikupîya'nîkon yu'se wai. Tiaronkonya itîrî yentai antûrîkon tîriya'nîkon yu'se wai, yari-makonpa manni'kan i' ton pînon pia.

⁸ Amîrî'nîkon yaipontîuya pepîn mîrîrî tîrîkonpa, tîise tiaronkon atausinpa mîrîrî pî' epu'tîkonpa. Mîrîrî warantî amîrî'nîkon e'sa'namanto' esera'ma yairî pu'kuru awanî. ⁹ Maasa pra epu'nenan amîrî'nîkon, kure'nan Uyepotorîkon Jesus Cristo e'sa'namato'. Mîikîrî wanî'pî ipîkku pe tîise, mîikîriya ipîkku pe tîwe'to' nîmî'pî. I' ton pra tîwe'sen pe eenapî. Amîrî'nîkon wenai, mîrîrî ku'sai'ya amîrî'nîkon e'to'pe ipîkku pe. Mîrîrî kupî'pîiya, amîrî'nîkon pîika'tîpa.

¹⁰ Sîrîrî uurî esenumenkato' mîrîrî ankupîkon ton pî': Mori pe awanî uupia amîrî'nîkonya aretî'ka ya, isara'tî'pîya'nîkon kono' eesuwa'ka'pî manni' pî'. I' ton pînon pîika'tîkonpa antîrî'pîkon tîrî'pîya'nîkon e'mai' pe tiaronkonya itîrî rawîrî. Moropai mîrîrî neken pra tîise e'mai' pe amîrî'nîkon wanî'pî nîrî to' anpîika'tîpai. ¹¹ Mîrîrî ye'nen mîrîrî eesenyaka'mato'kon yaretî'katî. Mîrîrî ku'tî awakîrîkon pe pu'kuru, taatausinpai e'mai' pe itîrî'pîya'nîkon, mîrîrî warantî itîitî. I' aapia'nîkon tîwe'sen yawîrî itîitî. ¹² Maasa pra anî' itîinen nîtîrî yapîsî Paapaya antîpai tîwanî ye'nen. Tîntîrî kaisarî itîriya yu'se Paapa wanî. Itîrî ton esatîya pepîn ipî' i' ton pra tîise.

¹³ Tauya pepîn tiaronkonya itîrî namai amîrî'nîkonya neken itîito'pe. Moropai mîrîrî kupîkonpa tauya ya, amîi'ne pe awanî e'painon amîrî'nîkon pia. Tîise tîmenkai pra tamî'nawîronkon amîrî'nîkon e'to'pe se' kaisarî.

¹⁴ Sîrîrîpe amîrî'nîkon pia awanî mararî pra, mîrîrî ye'nen manni'kan i' ton pînon pîika'tîya'nîkon e'pai awanî. I' pensa itesa' pe inkamoro enasa' ya, inkamoroya nîrî amîrî'nîkon pîika'tî eserike awanî. Mîrîrî warantî awe'pîika'tîkon ya, se' kaisarî awanîkon. ¹⁵ Mîrîrî pî' pena Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man: Ta'pîiya:

—Manni'kan tu'ke tekkarîkon ton mo'ka'tîponkonya imo'ka'pî tîise itonparî'pî e'kupî pra awanî'pî.

Moropai manni'kan tu'ke pra tekkarîkon ton mo'kanenanya imo'ka'pî. Tîise to' ma're awe'sa' pra awanî'pî. *Êx 16.18*

—ta'pîiya. Mîrîrî warantî e'pai awanî amîrî'nîkon pokonpe.

Tito Moropai Tiaronkon Ayonpakon Wîtî Coríntio Pona

¹⁶ Paapa yapurî pî' wai kure'ne, maasa pra Tito wanî ye'nen amîrî'nîkon anpîika'tîpai, anna wanî manni' warantî. Paapaya ikupî'pî. ¹⁷ Mîikîrî Titoya i' taato' annaya tîpî' inna ta'pî. Mîrîrî pî' neken pra, tîise amîrî'nîkon yarakkîrî esepopai awanî'pî mararî pra. ¹⁸ Mîikîrî yarakkîrî tiwin uyonpakon yarima annaya sîrîrî. Mîikîrî wanî kure'ne tînamasen pe eesenyaka'mato' wenai. Maasa pra mîikîrî esenyaka'ma Cristo yekare ekaremekî pî'. ¹⁹ Mîrîrî tîise mîikîrî uyonpakon wanî imenkasa' pe attîto'pe anna pokonpe, anna pîika'tînen pe. Maasa pra antîrî'pîkon yarî annaya i' ton pînon pia tîito'pe

annaya. Mírírí wenai epu'ti to'ya, kure'ne inkamoro anpîika'tîpai anna waní, sírírí esenyaka'mato' pí, Paapa yapurí pe. ²⁰ Anna yarakkírí mîikírí wítí tiaronkon eseuríma namai, anna winíkí, seeni' í' ton pínon píika'tító'pe anna narí wenai. ²¹ Anna esenyaka'ma yeseru waní yairí epu'tí Paapaya, tíise mîikíríya neken pra, tíise pemonkonyamí'ya nírí epu'tí yu'se anna waní.

²² Mírírí ye'nen inkamoro pokonpe tiaron uyonpakon yarima annaya sírírí. Tu'ke ite'ka mîikírí níkupí ton tírípí annaya mîikíríya ikupí'pí awe'to' yawírí. Mírírí ye'nen epu'tí'pí annaya pemonkonyamí' anpîika'tîpai awaní. Moropai mîikírí waní sírírípe kure'ne amírí'níkon anpîika'tîpai tíwaní pí' eesenumenka. ²³ Tarípai Tito pí' ayeurímauya'níkon sírírí. Mîikírí waní esenyaka'ma waníyakon pe, amírí'níkon píika'tínen pe. Moropai manni'kan, to' wítí mannan yarakkírí, inkamoro waní soosi tawonkon nímenka'san pe. Moropai inkamoro waní Cristo yapurínenan pe. ²⁴ Mírírí ye'nen inkamoro uyonpakon erepamí yai akore'ta'níkon, to' yapí'tí morí pe, awe'sa'namato'kon ke. Mírírí kupí'ya'níkon yai, tiaron pata po soosi tawonkonya awe'sa'namato'kon epu'to'pe, anna eseuríma'pí yawírí ikupí'pí'ya'níkon esepu'to'pe.

9

Judéia Ponkon Innape Jesus Ku'nenan Pia To' Nítírí

¹ Tintíríkon ke Judéia ponkon Paapa pemonkonoyamí' píika'tí to'ya pí' imenukaya e'pai pra man. ² Maasa pra epu'tí pí' wai, í' kai'ma to' anpîika'tîpai awaníkon. Mírírí ye'nen amírí'níkon yapurí'pí'ya kure'ne. Macedônia pata ponkon innape iku'nenan pí' ta'pí'ya wai apí'níkon, Grécia ponkon pí', í' ton pínon anpîika'tîpai awaní'píkon, eesuwa'ka'pí manni'kon' pata pai. Mírírí ye'nen mírírí pí' taatausinpai pu'kuru to' waní'pí. Moropai kure'ne to' anpîika'tîpai nírí to' ena'pí. ³ Tarípai insamoro uyonpakon yarímauya sírírí aapia'níkon to' wítító'pe 'Tito pokonpe.. Mírírí ye'nen í' ta'pí'ya yawírí inkamoroya antíríkon muurukuntísa'ya'níkon epoto'pe, iku'tí. Apí'níkon eseuríma'pí ayapurí'pí'ya'níkon e'to'pe yairí. Iku'tí í' pe pra rí eseurímasa' pe waní namai. ⁴ Tíise í' pensa uúti ya, insamoro tiaronkon Macedônia ponkon pokonpe. Mírírí yai aawanmíra'níkon ayeporíkon annaya namai ikonekatí. Í' konekasa'ya'níkon pra tíise, anna erepansa' ya anna epepí e'painon. Teuren apí'níkon morí pe eseurímasa' tanne, yawírí pra awe'sa'kon ya, epepí e'painon. Mírírí warantí nírí aweppepíkon e'painon. ⁵ Mírírí ye'nen insamoro uyonpakon pí' esatí'ya to' wítító'pe e'mai' pe urawírí, mírírí antíríkon pe ankonekakon mírírí konekai to' wítító'pe. Í' pensa miarí ya' erepansa' ya, epoto'peuya tamí'nawírí ankoneka'píkon ta'pí'ya'níkon yawírí. Moropai tamí'nawíronkonya epu'to'pe mírírí antíríkon tírí'ya'níkon, itu'se awaníkon ye'nen, aní'ya esatí'pí' pra.

⁶ Maasa enpenatátí sírírí pí'. Manni' mararí ipínenya mararí tînpímí'pí yeperu mo'ka. Tíise manni' mararí pra ipínenya mararí pra tînpímí'pí yeperu mo'ka. Mírírí warantí anne' pe, mararí tintírí tíinnya, mararí nírí yapísí'ya tiaronkon winípai. Tíise morí pe, anne' pe pra tintírí tíinnya, mararí pra morí yapísí' tiaronkon winípai. ⁷ Mírírí ye'nen tiwin pí' sí'ma antípai awe'to'kon píkirí teesenumenkai ayewankon ya' itúti. Teesewankono'mai pra moropai esatí'pí' neken pra, tíise awakíríkon pe itúti. Maasa pra tíwakírí pe itúinen sa'nama Paapaya mararí pra. ⁸ Moropai mararí pra itúinen pe Paapa waní itu'se e'níto' tamí'nawírí itesa' pe awanípa. Moropai itu'se e'níto' yentai itírí'ya.

Tiaronkon itu'sankon pia itíríkonpa itíríya. ⁹ Mírírí warantí Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Mararí pra ipínenya tinnírí ya' tinnpími pínsa' warantí, manni' Paapa yapurínenya itírí mararí pra manni'kan í' ton pínon sa'ne pia.

Mírírí inkupí'pí wenai, ipatíkarí Paapaya irepa morí ke, iwanmíra awaní pepín

Sl 112.9

ta'piya. ¹⁰ Moropai Paapaya tippínsen ena'pí tírí anpími ton moropai yekkari awaní tíríya. Mírírí warantí nírí aapia'níkon morí tíríya tiaronkon pia antíríkon ton. Moropai inkamoro píika'tísa'ya'níkon wenai, iní' panpí' morí yapísiya'níkon Paapa winípai. ¹¹ Mírírí ye'nen míkírí Paapaya amírí'níkon kupí ipíkku pe awaníkonpa, mírírí ye'ka pe awaníkonpa. Moropai anna wenai mírírí anaríma'píkon yapi'sa' Paapa pemonkonoyamí'ya yai, Paapa yapurí to'ya, mírírí antíríkon yarimasa'ya'níkon wenai. —Morí pe man —taapítí to'ya awenai'níkon.

¹² Mírírí anarimakon waní pepín Paapa pemonkonoyamí' neken píika'tító'pe. Tíise mírírí waní iní' panpí' kure'ne Paapa pí' —Morí pe man —taa to'pe to'ya awaní. ¹³ Inkamoro Paapa yapurí. Maasa pra mírírí to' píika'tító'ya'níkonya ekaremekí'pí, innape ikupíya'níkon neken pra, tíise í' kai'ma Cristo maimu yawírí awaníkon ekaremekí'ya. Moropai nírí Paapa yapurí to'ya kure'ne antíríkon tippíika'tító'kon wenai moropai tamí'nawíronkon tiaronkon píika'tíya'níkon wenai. ¹⁴ Moropai inkamoro epírema ya, apona'níkon, kure'ne to' atausínpa apí'níkon. Moropai aapia'níkon í' kai'ma Paapaya morí pe tíwe'to' tíisa' wenai, amírí'níkon sa'nama to'ya. ¹⁵ —Morí pe man —taapai'níkon Paapa pí', maasa pra morí intírí'pí, manni' ikaisaron ton pín wenai.

10

Ipíkku Pe Cristo Naipontí'pí Pe Tíwaní Pí'

Paulo Eseuríma

¹ Uurí manni' Paulo esatíuya sírírí apí'níkon, morí pe Cristoya esatí warantí. Teuren tiaronkonya taa tanne upí': —Tíweppe'sen míkírí akore'ta'níkon awaní ya, tíise aapiapai'níkon aminke awaní yai, teekore'mai nari' pe e'koi míkírí —taa to'ya. ² Anna pí' tiaronkon esenumenka see warantí: Paapa epu'nenan pepín yeseru warantí Paulo yeseru waní kai'ma. Mírírí wenai erepamí ya akore'ta'níkon, inkamoro yeurímauya meruntí ke, nari' pe. Tíise amírí'níkon esatíuya morí pe, nari' pe pra, yairí ako'mantí, mírírí warantí ayeurímauya'níkon namai. ³ Inna seru' pepín, pemonkon pe tamí'nawíronkon pemonkonyamí' waní warantí, anna waní nírí. Tíise anna warírí, anna meruntírí ke anna ekore'ma pepín anna yeyatonon pí', inkamoro Paapa epu'nenan pepín ekore'ma warantí. ⁴ Anna ekore'mato' waní imakui'pí yarakkírí. Tíise anna meruntírí waní pepín sírírí pata pon meruntírí pe. Tíise awaní Paapa meruntírí pe, sa'man pe tíwe'sen yaretí'kanen pe. ⁵ Mírírí ye'nen inkamoro seru'ye'konya yenupanto' yaretí'ka annaya Paapa meruntírí ke. Yairí pra to' yenupato' waní inkamoro ekaremekí'pí annaya Paapa meruntírí ke. Mírírí epu'sa' to'ya yai, innape Cristo kupí'pí to'ya. Maasa pra innape ipíkku tenupato'kon kupí'pí pemonkonyamí'ya emapu'tí'pí to'ya, Paapa nekaremekí'pí pepín. Paapa epu'tí to'ya ma'nípanen tí'napannípi annaya.

Moropai to' esenumenkato'kon etinyaka'ma'pí Paapa meruntíri ke. Moropai Cristo maimu yawírí to' ena'pí. ⁶Moropai amírí'níkon kore'ta aní' waní Cristo maimu yawírí epu'sa' annaya yai, imaimu yawíron pepín taruma'tí annaya.

⁷A'kí, amírí'níkon pí' esenumenkati. Aní' esenumenka ya, Cristo maimu pe teeseuríma pí', moriya eesenumenka e'pai awaní anna pí' nírí. Maasa pra anna eseuríma nírí Cristo maimu pe, amírí'níkon neken pra. ⁸Yai pra uurí atapurí Uyepotoriya ipíkku pe e'to' ton tísá' wenai. Tíise sírírí intírí'pí ipíkku pe e'to' waní amírí'níkon pí'ika'títo'peuya, iní' panpí' aarentakonpa innape iku'to'ya'níkon wenai. Mírírí waní pepín amírí'níkon taruma'títou'ya pe. Mírírí ye'nen tíweppe'se waní pepín tiwin kin, maasa pra yairí eseurímasa' ye'nen. ⁹Uurí esenumenka pra wai tiwin kin, t' taatou'ya ukaaretarí wenai teesi'ní'se awaníkon yu'se pra wai. ¹⁰Tiaronkonya taa see warantí: —Sírírí kaareta Paulo nímenuka'pí waní meruntí ke eeseurímato'pe. Tíise ukore'ta'níkon tíwaní yai, eeseuríma pepín, eranne' pe tíwaní ye'nen. Mírírí ye'nen í' pe pra rí imaimu eeseurímato' waní—taa to'ya. ¹¹Tíise inkamoroya epu'tí e'pai awaní, í' kai'ma kaareta po eseuríma waní akore'ta'níkon waní yai eseuríma warantí, tiaron pe pra.

¹²A'kí, ipíkku pe anna atapurí kai'ma anna e'ku'pítí pepín tiwin kin, inkamoro ye'kakon e'ku'pítí manní' warantí ipíkku pe tíwaníkon kai'ma. See warantí ipíkkukon waní pí' to' esenumenka. Moriya mírírí warantí uurí waní ye'nen, —Ipíkku pe pu'kuru anna waní —taa to'ya. Tíise pakkokon kiní inkamoro. ¹³Í' pí' anna atapurí pepín, tíise anna esenyaka'mato' pí', Paapaya itíisa' anna níkupí ton, mírírí pí' neken anna atausinpa. Moropai amírí'níkon pí' nírí anna atausinpa maasa pra Paapaya anna yarima'pí akore'ta'níkon esenyaka'mato'pe. ¹⁴Amírí'níkon kore'ta esenyaka'mato' pí' anna eseuríma pepín se' tapairí maasa pra e'mai' pe anna erepamí'pí akore'ta'níkon tiaronkon erepamí pra tíise. Mírírí pí' anna eseuríma taatausinpai eserike awaní. ¹⁵Tiaron níkupí'pí pí' anna eseuríma pepín mii pe, mírírí ku'sa' annaya kai'ma. Tíise anna níkupíton Paapa nítírí'pí pí' neken anna atausinpa. Maasa pra iní' panpí' innape ikupíya'níkon yu'se anna waní'pí. Mírírí amírí'níkon wenai anna esenyaka'mato' ena iní' panpí', tiaronkonya itekare etato'pe. Mírírí yu'se anna waní'pí tíwírí rí. ¹⁶Mírírí yai anna wítí tiaron pata pona Cristo yekare ekareme'se, o'non pata aní'ya ekaremekí pra sírírí típose. Míríríya mii pe anna atapurí pepín tiaron esenyaka'mato' pí', maasa pra aní' wítísa' pra man mii'to'pe.

¹⁷Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' see warantí:

—Aní' atapurí yai mii pe, mii pe aaturí e'pai awaní manní' Paapa níkupí'pí
wenai *Jr 9.24*

—ta'piya. ¹⁸Maasa pra aní' yapurí Paapaya ya, mii'kírí tnapurí yapisiya tíwakírí pe. Tíise manní' tíwarírí taaturísen yapisi Paapaya pepín, maasa pra í' pe pra rí awaní.

11

Paulo Eseurímato' Manní'kan Seru'ye'kon Pí'

¹Eseurímato' pakko warantí yapítanípiya'níkon yu'se waní sírírí, upí'rí eseuríma tanne. Uurí eseurímato' yapítaní'tí. ²Í' kai'ma Paapaya a'nínmakon túya wenai, asa'namakon warantí, uuríya nírí a'nínmakon. Maasa pra amírí'níkon waní manní' maasaron wírí' warayo' yarakkírí sí'pí pepín

warantí. —Ano'pí pe mîikîrî wîrî' tîrîuya neken tiwinan warayo' pia — ta'pí itunya warantí tauya nîrî. Mîrîrî warantí tiwinan Cristo pia neken amîrî'nîkon tîrîuya yu'se wai. Mîrîrî ye'nen mîikîrî maimu yawîrî neken aako'mamîkon e'pai man. ³ Maasa pra eesenku'tîkon nama pí' wai, í' kai'ma Eva nuri'tí yenku'tí'pí Makuiya warantí. Tu'ke yenupatonkonya ayenupakon wenai, yairon Cristoya yenupato' kupîya'nîkon nama pí' wai tíwî. ⁴ Maasa pra amîrî'nîkon man anî'rî akore'ta'nîkon teerepansen pí' taatausinpasen pe, manni'kan Jesus pí' teeseurîmasanon tiaron pe rîse. Tîise mîrîrî warantí Jesus pí' anna nekaremekî pepîn. Moropai —See warantí yekaton awanî yapîsî e'pai man —taa to'ya tanne, mîrîrî ye'ka itekare etaya'nîkon. Tîise mîikîrî wanî pepîn Paapa yekaton pe, manni' anapîsî'pîkon eesenpatakonasa'kon yai. Moropai mîrîrî itekare, inkamoro nekaremekî wanî pepîn anna winîpai aneta'pîkon pe, tiaron pe awanî. Mîiwîni tîise to' maimu anetapai awanîkon.

⁵ Moriya inkamoro ye'kakon eseurîmato' etaya'nîkon manni' warantí, uurî nîrî eseurîmato' etatí, maasa pra uurî wanî pepîn inkamoro ye'kakon yaipontîsa' pe tíwe'ku'sanon ma're. Ipîkku pe to' wanî pí' eesenumenkakon. ⁶ Yai pra uurî wanî pepîn morî pe teeseurîmasen pe. Tîise epu'nen pepîn uurî, tauya pepîn. Maasa pra Paapa epu'tîuya, moropai itekare epu'tîuya, ta'pîuya amîrî'nîkon pí'. Yairon pí' eseurîma'pí epu'tí'pîya'nîkon.

⁷ Í' pensa akore'ta'nîkon Paapa maimu ekaremekîuya yai mîrîrî ekaremekî'pîuya epe'mîra, uyepé'pí tíwai pra. Uurî esenyaka'ma'pí uyenya ke, akore'ta'nîkon wanî yai, amîrî'nîkon píika'títo'peuya. Mîrîrî warantí ipîkku pe pra uyera'ma'pîya'nîkon. Mîrîrî kupî'pîuya ipîkku pe awanîkonpa. Mîrîrî kupî'pîuya wanî imakui'pí pe kai'ma eesenumenkakon? ⁸ Mîrîrî yai akore'ta'nîkon esenyaka'ma tanne, tiaronkon soosi tawonkonya uye'ma'pí. Mîrîrî pí' taaya'nîkon e'painon, yama'runga'pîya. Tîise mîrîrî kupî'pîuya amîrî'nîkon píika'títo'peuya kai'ma. ⁹ Moropai amîrî'nîkon kore'ta uuko'mamî yai, utînîrurî ton esatî pí' uuko'mansa' pra wai anî' pí'. Tîise uyonpakon Macedônia poinokonya enepî'pí tamî'nawîrî itu'se uurî e'to' kaisarî. Mîrîrî warantí awanî pe man, e'mai' pe akore'ta'nîkon wanî yai, moropai inî'rî tiaron pensa uutîsa' yai, mîrîrî wanî kupî sîrîrî anî' pí' esatî pí' anna ko'mamî pepîn. ¹⁰ Ta'pîuya wai yairî apî'nîkon, yairî Cristo eseurîma warantí. Maasa pra ipemonkon pe wanî ye'nen. Í' pensa esenyaka'ma'pí yepé' pí' esatîuya pepîn tiwin kin. Mîrîrî pí' eseurîma ko'mannîpî tamî'nawîrî Grécia pata po wanî yai. Anî'ya uyaseru miakanma eserîke pra man. Í' kai'ma itekare ekaremekî pí' esenyaka'ma' yaseru pí' eseurîma taatausinpai, uyepé' ton esatîuya pra. ¹¹ Í' wani' awanî ye'nen mîrîrî tauya mîrîrî? Maasa pra amîrî'nîkon sa'namauya pra awanî wenai? Kaane, mîrîrî wenai pra. Paapaya epu'tí pí' man, í' kai'ma amîrî'nîkon sa'namauya.

¹² Í' kupî pí' uuko'mamî manni', mîrîrî kupî pí' uuko'mamî tíwîrî. Inkamoro seru' yenupatonkon yaipontîsa' pe tíwe'ku'sanon inkamoro ye'ka pata'se' ton tîrî annaya namai. Moropai inkamoroya taa namai, teesenyaka'mato'kon wanî anna esenyaka'mato' warantí, taa to'ya namai. ¹³ Maasa pra inkamoro warayo'kon e'kupî yaipontîsa'kon pe tîise seru'ye'kon inkamoro, yairon pí' teeseurîmasanon pepîn. Inkamoroya tiaronkon yenku'tí, Cristo maimu pe teesenyaka'masanon pe tíwe'ku'se. ¹⁴ Mîrîrî ye'ka inkamoro wanî pepîn taa e'pai pra man. Maasa pra Makui nîrî etinyaka'ma eserîke awanî. Eesenpo

inseri warantí, morí pe, a'ka pe, tiaronkon yenku'típa kai'ma. ¹⁵ Mírírí warantí tu'ke Makui maimu pe teesenyaka'masanon yeseru waní mírírí. Inkamoroya morí kupi tiaronkon yenku'tíkonpa kai'ma. Tíise inkamoroya mírírí ku'pí tũuya'níkon miakanno'pí pe e'taruma'tínto' yapísí kupí sírírí itepe'pí pe.

Tíwe'taruma'títo' Pí Paulo Eseuríma

¹⁶ Tu'ke ite'ka apí'níkon tauya, pakko pe pu'kuru waní pí' aní' esenumenka namai. Míi winí tíise aní' esenumenka ya, moriya pakkokon maimu etaya'níkon warantí uumaimu etatí. Mírírí etaya'níkon ya, eseuríma sírírí, uurí yeseru pí'. ¹⁷ Upí' eseuríma ya, eseuríma pepín mírírí Uyepotoríkon maimu pe. Tíise eseuríma sírírí míi pe e'níto' yeseru pí', pakko pe tíwe'sen eseuríma warantí. ¹⁸ Mírírí warantí uyeyatonon waní teeseurímasanon típí'níkon. To' eseuríma teserukon yawírí. Mírírí warantí nírí uurí eseuríma. ¹⁹ Maasa pra amírí'níkon waní epu'nenan pe pu'kuru. Tíise insamoro pakkokon maimu etaya'níkon, epu'nen pe awaníkon kai'ma eesenumenkakon wenai. ²⁰ Inkamoroya ayenku'tí'píkon, moropai ayesa'kon pe ayaipontí'píkon to'ya, moropai ayentai'níkon to' e'kupí'pí. Mírírí warantí ataruma'tíkon to'ya tanne, ayeppe'ní'píkon to'ya tanne, í' taaya'níkon pepín to' pí'. ²¹ Anna waní'pí mírírí ye'ka pe pra. Maasa pra anna waní'pí eranne' pe, mírírí ye'ka kupí eseríke pra.

Inna seru' pepín. Tiaronkon eseuríma ya, típí'níkon mírírí ye'ka. Mírírí warantí nírí uuríya ikupí pakko warantí eseuríma upí'. ²² Taa to'ya ya: —Hebreu pe anna waní, uuríya nírí taa, —Hebreu uurí. Moropai —Israel ponkon pe anna waní —taa to'ya ya, uuríya nírí taa: —Israel pon uurí. Moropai —Abraão nurí'tí payanyamí' pe anna waní —taa to'ya ya, uuríya nírí taa: —Abraão nurí'tí parí'pí uurí. ²³ Inkamoro waní Cristo poitírí pe? Tíise uurí waní inkamoro yentai Cristo poitírí pe. (Teuren pakko warantí eseurímasa' tanne). Maasa pra inkamoro esenyaka'ma yentai uurí esenyaka'ma'pí. Moropai inkamoro yentai atarakkanníto' yewí' ta uutí'pí'pí. Tu'ke ite'ka u'po'pítí'pí to'ya inkamoro yentai. Moropai tu'ke ite'ka uusa'manta yonpa'pí. ²⁴ Mia'taikín ite'ka Judeuyamí'ya u'po'pítí'pí po'pínníto' ke, 39 ite'ka'ne. ²⁵ Eseuríwí'ne ite'ka Romanoyamí'ya u'po'pítí'pí yei ke. Moropai tiwin ite'ka tí' ke upa'típítí'pí to'ya. Eseuríwí'ne ite'ka apo'yen ya' uutí tanne, eeseuronka'pí. Moropai tiaron pensa tiwin wei kaisarí uuko'mamí'pí kure'nan pírana ka', apo'yen eseuronkasa' yai. ²⁶ Tu'ke ite'ka itekare ekaremekí pí' asarí yai, nari' esuwa'ka'pí uyarakkírí. Iren mairontasa' winípai urukkutí yai, moropai tu'kankon ama'ye'kon winípai, moropai tiaronkon pepín uyonpayamí', Judeuyamí' winípai moropai Judeuyamí' pepín winípai. Moropai cidade po uutísa' yai, to' níkupí winípai moropai keren po nari' winípai, tiaron pensa apo'yen ya' uutí tanne, nari' esuwa'ka'pí. Moropai yonparí waníyakonkon seru'ye'kon winípai, nari' esuwa'ka'pí uyarakkírí. ²⁷ Esenyaka'mapítí'pí mararí pra taapí'ka'se. Tiaron pensa uwetun pín, umoron epu'tí'píuya emí'nan pí', moropai upata'se' ton ton pra awaní pí', moropai komi' pe awaní pí', tu'ke upon ton pra awaní ye'nen. ²⁸ Tamí'nawíron míríríkon tíise, uurí esenumenka ko'manní'pí wei kaisarí. Esewankono'ma manní'kan innape Jesus ku'nenan pí', soosikon kaisarí. ²⁹ Maasa pra í' pensa tiaron waní ya a'tu'míra, uurí nírí esepu'ní

pî' wai a'tu'mîra ikaisari. Moropai tiaronya imakui'pî ku'sa' ya, uurî wai teesewankono'mai ipî' mararî pra.

³⁰ Upî'rî atapurî ya, moriya mîrîrî atapurîto'ya a'tu'mîra wanî ekaremekî. ³¹ Mîrîrî epu'tî pî' Uyepotorî, Jesus yun, Paapa man. Manni' mori pu'kuru ipatîkaronya, î' kai'ma seru'ye' pe eseurîma pepîn epu'tî pî' man. ³² Pena Damasco cidaderî po wanî yai, manni' pata esa'ya surara tîrî'pî cidade mana'ta pona uyapî'nen ton, manni' rei Aretas nîmenka'pî pata esa' pe awe'to'pe manni'ya. ³³ Tîise uyonpayamî'ya uyara'tî'pî waikara'pî ya'. Inkamoroya uyenu'tî'pî cidade yîwa'to' a'ta yai, poro po winîkî, waikara'pî ya' wanî tanne. Mîrîrî warantî to' yena pai atarî'ka'pî.

12

Paapa Winîpainon Tîwe'ne'pî'to' Pî'

Paulo Eseurîma

¹ Upî'rî uurî atapurî e'painon, teuren î' pe pra rî atapurîto' wanî. Tîise eseurîmapai wai î' kai'ma uwe'ne', visão Uyepotorî nekaremekî'pî pî'. ² Pena Paapaya uyari'pî ka' ratai pona, paraíso itese'. Awanî sîrîrî asakîrîrî pu' pona tîimo'tai kono' esuwa'kasa'. Tîise epu'tîuya pra wai awe'to' yawîrî, uyesa' yari'pîiya, uyekaton neken ka'rî yari'pîiya. Anî'ya mîrîrî epu'tî, Paapaya neken. ³ Inî'rî tauya Paapaya uyari'pî uyesa' yarakkîrî ka' pona, uyekaton neken ka'rî yari'pîiya epu'tîuya pra wai. Paapaya neken epu'tî. ⁴ Miarî eta'pîuya anî'ya ekaremekî eserîkan pepîn, see ye'ka pe rî mai ke, î' kai'ma anî'ya ekaremekî Paapaya itîrî pepîn. ⁵ Mîrîrî etasau'ya wenai, atapurî mîrîrî pî'. Tîise atapurî eserîke pra wai tiwin kin uurî pî'. Tîise atapurî a'tu'mîra uurî e'to' pî' neken. ⁶ Mîrîrî ye'ka pî' atapurîpai wanî ya, atapurî e'painon maasa pra yairon pî' eseurîma mîrîrî. Mîrîrî wenai pakko pe wanî pepîn mîrîrî. Tîise mîrîrî ye'ka pî' eseurîmapai pra wai. Maasa pra mîrîrî wenai anî'ya uyapurî yu'se pra wai. Tîise uyeseru era'ma tîuya'nîkon wenai moropai eta tîuya'nîkon wenai, mîrîrî pî' to' esenumenka yu'se wai.

⁷ Tîise mîrîrî warantî kure'ne atapurî namai, uyakinpanen ton ne'ne' erepamî'pî upona. Paapaya itîisa' upun yai, mî'nî ewonsa' warantî. Mîrîrî erepamî epu'tî'pîuya Makui narima'pî pe awanî utaruma'tîto'pe. ⁸ Mîrîrî yai eseurîwî'ne ite'ka Uyepotorî pî' epîrema'pî. Esatî'pîuya ipî', uupiapai mîrîrî mo'kato'peiya kai'ma. ⁹ Tîise umaimu yuuku'pîiya: —Kaane, imo'kauya pepîn. Tîise apîka'tî pî' uuko'mamî, mîrîrî ye'ka yapîtanîpîpa. Aasîrî aapia untîrî pî' man. Maasa pra umeruntîri wanî meruntî ke a'tu'mîra eesepu'tî tanne —ta'pîiya upî'. Mîrîrî ye'nen uurî ena'pî inî' pampî' taatausinpai, a'tu'mîra uurî e'to' pî' uurî atapurî. Mîrîrî warantî Cristo meruntîri esera'mato'pe uwenai. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen taatausinpai uuko'mamî a'tu'mîra e'to' pî', moropai umu'tunpato' pî', moropai itu'se e'to' pî', moropai upokonmato' pî', moropai tiaron uyarakkîrî teesuwa'kasen pî' Cristo wenai, taatausinpai uuko'mamî. Mîrîrî ye'nen î' pensa a'tu'mîra esepu'tî ya, tîise meruntî ke esepu'tî maasa pra Cristoya itîrî ye'nen uupia.

Paulo Esewankono'ma Ko'mannîpî

Coríntio Ponkon Soosi Tawonkon Pî'

¹¹ Eseurîma pî' wai pakko pe tîwe'sen eseurîma warantî. Maasa pra amîrî'nîkonya mîrîrî warantî eseurîma emapu'tî'pî. Tîise amîrî'nîkon eseurîma

e'pai awani'pî, î' kai'ma morî pe uyeseru e'to' pî' taaya'nîkon e'pai awani'pî. Inna seru' pepîn, î' pe pra rî uurî wani. Tîise inkamoro, yaipontîsa' pe tîwe'ku'sanon ma're uurî wani pepîn tiwin kin. ¹² Moro akore'ta'nîkon wani yai, Paapaya tu'kan kupî'pî uwenai. Tera'masen kupî'pîya, esenupanto' ton, moropai teesewankono'mai esenumenkanto' ton kupî'pîya. Moropai ani' nîkupî eserîkan pepîn kupî'pîya akore'ta'nîkon, tînaipontî'pî pe wani epu'tikonpa. Inaipontî'pî pe uuko'mamî'pî tîrumakai pra. ¹³ Yai pra amîrî'nîkon esenumenka ka'rî, tiaronkon pîika'tî'pî annaya, amîrî'nîkon pîika'tî'pî annaya yentai. Î' kai'ma anna wani'pî? Amîrî'nîkon kore'ta anna yeseru kupîya'nîkon pe naatî, ayewanmakon pe? Mîrîrî warantî anna kupî'pîya'nîkon ya, Î' tesa'se pra anna ko'mansa' wenai, aawanmîra'nîkon anna ko'mamî'pî ku'tî.

¹⁴ Inî'rî teeseurînon ite'ka pe amîrî'nîkon era'mapî'se uutî. Mîrîrî yai nîrî î' anesa'pai pra wai amîrî'nîkon pî'. Atînurîrîkon yu'se pra wai tîise amîrî'nîkon neken yu'se wai kure'ne. Maasa era'matî moreyamî' yunkonya neken tînîru yannuku e'pai awani, î' tînmukuyamî' e'to' itu'se yennapa. Moropai mîkîrî munkîyamî'ya tîyun ton pe yannuku pepîn e'painon. ¹⁵ Mîrîrî warantî uurîya nîrî ayunkon warantî, uwakîrî pe taatausinpai tamî'nawîrî itesa' pe e'to' aretî'kauya. Uurî rî ataretî'ka pe wai, amîrî'nîkon pîika'tîto'peuya. Yai pra mîrîrî kupîya wenai, uyapurîya'nîkon pepîn e'painon, kure'ne amîrî'nîkon sa'namatou'ya wenai?

¹⁶ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkonya innape epu'tî, î' kai'ma amîrî'nîkon yenyaka'mai uutî pîn. Tîise tiaronkonya taa amîrî'nîkon yenku'tisau'ya, uupia atînurîrîkon tîrîkonpa kai'ma taa to'ya. ¹⁷ Î' pensa insamoro uyonpakon yarimasau'ya yai aapia'nîkon, uurî ton pe atînurîrîkon era'mai to' yaipontîsau'ya pra wai. ¹⁸ Uurîya mîkîrî Tito yarima'pî moropai tiaron uyonpakon, innape Jesus ku'nen wîtîto'pe yarakkîrî. Tîise mîkîrî wani'pî yairî teesenumenkasen pe anna esenumenka sa'nîrî. Mîrîrî ye'nen Titoya amîrî'nîkon tenku'tî atînurîrîkon mo'kasa' pra man.

¹⁹ Yai pra eesenumenkakon amîrî'nîkon rawîrî anna e'wapu'tî kai'ma, tîise kaane. Anna eseurîma Cristoya anna eseurîmato'pe ta'pî yawîrî, Paapa rawîrî si'ma. Moropai tamî'nawîrî anna nîkupî'pî wani uyonpayamî', uwakîrîkon pu'kuru amîrî'nîkon pîika'tîto'pe. ²⁰ Tîise eppe'ni pî' wai kure'ne, î' kai'ma yairî pra awanîkon anepopai pra wani pî'. Eranne' pe wai mîrîrî akore'ta'nîkon ekore'manto' eporîya pî', moropai kinmuwanîto', moropai esewanmîrînto', moropai aawarîrî'nîkon teesenumenka awe'to'kon, moropai e'mu'tunpanto', eseurîmanto', moropai mîi pe awe'to'kon, moropai pîrai' pî' tîmurukun pe pra awanîkon anepopai pra wani pî' eranne' pe wai. Mîrîrî warantî ayeporîya'nîkon ya, awakîrîkon pe wani pepîn, maasa pra ekore'ma kupî, mîrîrî imakui'pî ayeserukon pî'. ²¹ Eranne' pe wai nîrî inî'rî akore'ta'nîkon uutîsa' ya, eppe'pai pra wai Paapa rawîrî si'ma awenai'nîkon. Moropai mîrîrî pî' tîweppe'se ukarunpai pra wai mararî pra awenai'nîkon. Maasa pra pena imakui'pî kupî'pîya'nîkon, moropai mîrîrî pî' tîwenpenatai irumakaya'nîkon pra aako'mamî'pîkon. Mîrîrî imakui'pî kupîya'nîkon se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî awanîkon ke, moropai tiaron nura ayeserukon kupî pî' aako'mamîkon tîrumakai pra. Mîrîrî wenai eppe'pai pra wai.

13

¹ Sírírí waní iteseuríno ite'ka pe uutíto' amírí'níkon era'mapí'se. Erepansa' ya, ikupíuya, í' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' warantí. See warantí taasai'ya:

—Aní'ya í' rí ku'sa' ya, mîikírí esepu'to'pe innape,
asakí'nankon pemonkonyamí'ya. Mîiwíni pra awaní ya,
eseuríwí'nankonya taa e'pai man

Dt 19.15

—taasai'ya man. ² Itakon ite'ka pe aapia'níkon uutísa' yai, ta'píuya í' kupíuya manni'kan imakui'pí kupítíponkon yarakkírí. Mírírí warantí iní'rí tauya pe wai, aapia pra si'ma. Iní'rí erepamí yai, —aka sa'ne —tauya pe pra wai aní' pí' tiwin kin, tamí'nawíronkon imakui'pí iku'nenan pí'. ³ Maasa pra í' kai'ma Cristo eseuríma warantí uurí eseuríma anepu'pai awaníkon. Maasa era'matí, Cristo waní pepín a'tu'míra. Tíise mîikíríya tímeruntíri yenpo, akore'ta'níkon erepamí yai. ⁴ Tíise a'tu'míra awaní'pí, í' pensa pakí'nan pona ipokapítí to'ya yai. Tíise sírírípe aako'mamí Paapa meruntíri yai. Mírírí warantí nírí anna waní a'tu'míra Cristo waní'pí warantí. Tarípai anna ko'mamí ye'nen yarakkírí, ímeruntíri yai anna ko'mamí, amírí'níkon píika'títo'pe annaya.

⁵ Mírírí ye'nen aawarírí'níkon rí esera'matí ayewankon ya, innape ikupí pí' aako'mamíkon epu'tíkonpa. Innape ayewankon ya' Cristo waní epu'tí pí' naatí, ipemonkono pe awaníkon ya. ⁶ Mírírí ye'nen mírírí epu'tíya'níkon ya, anna yeseru wenai, Cristo pemonkono pe anna waní, epu'tíya'níkon, anna yewan ya' aako'mamíkon ye'nen. ⁷ Esatí annaya Paapa pí' imakui'pí kupíya'níkon namai. Mírírí esatí annaya maasa pra morí pe anna esera'mato'pe pra, tíise morí kupí pí' awaníkonpa yairon. Moropai anna esenyaka'mato' esera'ma ya í' pe pra rí, í' waní' awaníkon pepín. ⁸ Maasa pra Cristo maimu pe anna esenyaka'ma tanne, í' koneka annaya eseríke pra man yairon Paapa maimu yawírí pra. Tíise mírírí yawírí neken anna waní. ⁹ Aasírí yairí ayaserukon waní ya, meruntí ke annaya ayaipontíkon pepín e'painon. Mírírí pí' anna atausinpa e'painon. Mírírí ye'nen anna epíreman pí' man apona'níkon yairon pe ayaserukon enato'pe. ¹⁰ Mírírí ye'nen sírírí kaareta menukauya sírírí aapia'níkon e'mai' pe, uutí rawírí amírí'níkon era'mapí'se. Maasa pra í' pensa uutísa' ya, meruntí ke ataruma'tíuya'níkon namai, Uyepotorí maimu pe. Maasa pra sírírí Uyepotorí maimu waní iní' panpí' amírí'níkon ena emapu'tínen pe morí pe panpí'. Mírírí waní pepín innape iku'to'ya'níkon rumakaya'níkon emapu'tínen pe pra.

Paulo Esekaremekí

¹¹ Uyonpayamí, ko'manní'níkon. Tamí'nawírí Paapa pí' esatí pí' ako'mantí, morí pe amírí'níkon ku'to'peiya, morí pe tíwaní manni' warantí Paapaya aku'to'kon pe. Sírírí apanamatou'ya etatí, mírírí taasau'ya manni'. Moropai morí pe tíwanmíra ako'mantí ayonpakon pokonpe. Teesiyu'pí'se pra ako'mantí ayonpakon pokonpe. Mírírí warantí aako'mamíkon ya, ayarakkírí'níkon Paapa ko'mamí. Mîikírí Paapa waní e'sa'namanto' tínen pe, moropai tíwanmín tínen pe.

¹² Ayonpakon yena yapi'tí morí pe, eeseporíkon yai. ¹³ Tamí'nawíronkon uyonpakon Paapa yapurínenanya uupia tíwe'sananya aapia'níkon tímaimukon yarima sírírí.

¹⁴ Esatí annaya Uyepotoríkon Jesus Cristo pí', tamí'nawírí morí pe tíwe'to' títo'peiya aapia'níkon. Moropai Paapaya morí pe teetí'nímai aako'mamíkon

emapu'tító'pe esatí annaya. Moropai Morí Yekaton Wannîya tiwin eesenu-
menkato'kon e'to'pe tamí'nawîrî si'ma, esatí annaya sírîî.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ GALÁCIA PONKON PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya moropai innape Jesus ku'nenan Galácia poronkon pia yarima'pîiya. Mîikîrî Paulo wani'pî Jesus naiponti'san yonpa pe. Inkamoro pia Paulo wîtisa' wani'pî itekare ekareme'se. Morî pe yapisi'pî to'ya moropai innape ikupî'pî to'ya. Mîrîrî tîpo Paulo wîtî'pî to' piapai. Moropai tîiko'mamî tîpo, to' yekare eta'pîiya, î' kai'ma tiaronkon erepami'pî inkamoro pia amenan yekare ekareme'se. Taapîtî'pî to'ya, e'mai'pe to' neta'pî Paulo winîpai wani'pî morî pe teuren tîise mîi pîkîrî neken. Inî' panpî' itu'se awanî. Judeuyamî' yeseru kupî to'ya e'pai awanî, ta'pî to'ya. Circumcisado pe e'pai to' wani' Paapaya inkamoro yapi'to'pe tînmuku pe, ta'pî to'ya.

Moropai inî' ta'pî to'ya, Pauloya to' yenupato' wani' pepîn Paapa maimu pe maasa pra Paapa winîpainon pepîn mîrîrî. Pemonkonyamî' winîpainon mîrîrî Paulo nekaremekî'pî, ta'pî to'ya. Mîrîrî warantî inkamoro yenupa'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen sîrîrî kaareta yarima'pî Pauloya inkamoro esenku'tî namai. Moropai to' yenupa'pîiya î' kai'ma yairî to' ko'manto'pe.

Umaimu Man Aapia'nîkon

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka aapia'nîkon. Uurî wani' imenkasa' pe, yaipontisa' pe, anî'rî pemonkon nîmenka'pî pe pra, tîise Jesus Cristo nîmenka'pî pe wani'. Moropai Paapa, itun nîmenka'pî pe wani', manni' Paapa, isa'manta'san kore'tapai Jesus pîmî'sa'ka'tîpon. ² Tauya tamî'nawîronkon uyonpakon, tarî uupia to' wani' manni'kanya tîmaimukon yarima pî' man amîrî'nîkon Galácia soosîrîkon tawonkon pia.

³ Morî epe'mîra tîntîrî tîrî Paapaya yu'se wai aapia'nîkon. Moropai tîwanmîra tîwe'to' tîrî Uyunkonya moropai Uyepotorîkon Jesus Cristoya itîrî yu'se wai aapia'nîkon. ⁴ Mîikîrî Cristo eturumaka'pî tîisa'mantapa kai'ma, uurî'nîkon pîika'tîpa umakuyikon winîpai. Mannankan sîrîrî pata po tîiko'mansenon pemonkonyamî' imakui'san warantî e'nî namai, uurî'nîkon mo'kapa kai'ma aasa'manta'pî. Î' kai'ma itu'se Paapa, uyunkon e'to' yawîrî ikupî'pîiya. ⁵ Jesus nîkupî'pî wenai, —Morî pe pu'kuru man, Paapa — taapai'nîkon man tîwîrî rî. Mîrîrî warantî taapai'nîkon.

Tiwinan Itekare Yairon

⁶ Mararî pra esenumenkan pî' wai teesewankono'mai uyewan ya'. Maasa pra manni' amîrî'nîkon yannotîpon morî pe, epe'mîn ke, mîikîrî rumakasa'ya'nîkon tiwinarî. Moropai mîikîrî tîrumakai tiaronkon nekaremekî yapi'sa'ya'nîkon. ⁷ Tîise tiaron Cristo yekare ye'ka ton pra man. Mîrîrî pî' eseurîma, maasa pra mîrîrî kai'ma amîrî'nîkon yaka'manenan moro to' man. Inkamoro eseurîma ko'mannîpî akore'ta'nîkon. Yairon Cristo yekare miakanma yu'se to' ko'mamî. ⁸ Tîise anî'ya mîrîrî ye'ka miakanma ya, annaya, mîiwîni pra awanî ya, inserî ka' poinonya ekaremekî ya tiaron pe, anna nekaremekî'pî warantî pra, mîikîrî e'taruma'tî apo' ya' yu'se wai. ⁹ Sîrîrî pî' pena anna eseurîma'pî. Inî'rî tauya sîrîrî. Anî'ya tiaron pe itekare ekaremekî'ya, î' yapi'sa'ya'nîkon warantî pra, ipatîkarî mîikîrî e'taruma'tî apo' ya' yu'se wai.

¹⁰ Sírírî warantî eseurîma ya, pemonkonyamî' yapurîuya sîrîrî? Kaane, tiwin kin mîrîrî pî' pra! Tîise Paapa yapurîuya pe eseurîmato' yu'se wanî sîrîrî. Pemonkonyamî' yapurîuya pe eseurîma ya, morî pe upî' to' eseurîmato'pe, moriya Cristo poitîrî pe wanî pepîn e'painon.

Î Kai'ma Yaipontîsa' Pe Tîwanî Pî' Paulo Eseurîma

¹¹ Uyonpayamî', tauya sîrîrî apî'nîkon. Sîrîrî Cristo yekare ekaremekîuya manni', mîrîrî wanî pepîn tiwin kin pemonkon esenumenkato'. ¹² Tiwin kin anî' winîpai moropai anî'ya uyenuyasa' pra man. Tîise Jesus Cristo winîpai neken eta'pîuya. Moropai mîikîrîya yenpo'pî uupia, mîrîrî ekareme'to'peuya kai'ma.

¹³ Pena î' kai'ma uuko'manpîtî'pî yekare epu'tî'pîya'nîkon, anna Judeuyamî' yeseru ya' uuko'manpîtî' yai. Moropai î' kai'ma Cristo yapurînenan taruma'tîpîtî'pîuya mararî pra îri pe to' winîkîi. Moropai tamî'nawîron anku'pai e'to' ku'pîtî'pîuya to' winîkîi, to' tî'kato'peuya. ¹⁴ Uurî e'pîtî'pî tamî'nawîron Judeuyamî' yeseru yawîron pe, tiaronkon uyonpayamî' yentai. Moropai î' kai'ma tamî'nawîrî yawîrî ikupîuya yuwapîtî'pîuya, î' kai'ma utamori'san yeserurî'pî.

¹⁵ Tîise morî pe tîwe'to' wenai Paapaya umenka'pî pena, maasa esenpo pra tîise usan ro'ta yapai. Moropai uyanno'pîya î' kai'ma tîmîrî ton pe e'to'pe. ¹⁶ Moropai î' pensa sîrîrî anekareme'pai Paapa wanî yai upî' tînnu yenpo'pîya. Ta'pîya tekare ekaremekîuya yu'se tîwanî mannakan Judeuyamî' pepîn pî'. Mîrîrî etasau'ya pata pai, anî' winîpai upanamanan ton yuwasau'ya pra wai. ¹⁷ Moropai Jerusalém pona uutîsa' pra wai mannakan taipontîsanon pe, inmenkasa'kon pia, manni'kan urawîrî tîwe'sanon. Inkamoro pia uutîsa' pra wai upanamato'pe to'ya. Tîise uutî'pî Arábia pata ya' keren pona. Miarî uuko'mamî'pî. Moropai mîrîrî tîpo, enna'po'pî Damasco cidaderî pona. ¹⁸ Miarî uuko'mamî'pî eseurîwî'ne kono' kaisarî. Mîrîrî tîpo, uutî tu'ka'pî Jerusalém pona, Pedro anepu'pai wanî ye'nen. Moropai miarî uuko'mamî'pî asakî'ne domingo kaisarî. ¹⁹ Moropai mîrîrî yai, tiaronkon Jesus naipontî'san era'masau'ya pra wai, tîise Tiago neken, manni' Uyepotorî yakon era'ma'pîuya.

²⁰ Mîrîrî warantî awanî'pî, useruku pepîn. Sîrîrî menukauya sîrîrî, Paapaya epu'tî tanne, î' kai'ma yairî eseurîma sîrîrî. ²¹ Moropai mîrîrî tîpo, uutî'pî Síria pata poro moropai Cilícia pata poro. ²² Mîrîrî yai, uurî asarî tanne, Judéia soosirî tawonkonya uyepu'tî pra awanî'pî. ²³ Eta pe neken yekare eta'pî to'ya, tiaronkon eseurîma pî'. Taapîtî'pî to'ya: —Tarîpai manni' uurî'nîkon taruma'tîpîtî'ponya innape iku'sa' tîuya ekareme'pîtî'pî man, manni' uurî'nîkonya innape iku'to' anaretî'kapai e'pîtî'pî ya —taapîtî'pî to'ya. ²⁴ Moropai uwenai inkamoroya taa pî' man Paapa pî': —Morî pe nai, Paapa. Kure'nan amîrî, mîikîrî anna taruma'tî'pon pîka'tîsa'ya nai —kai'ma Paapa yapurî'pî to'ya.

2

Paulo Moropai Tiaronkon Jesus Naipontî'san

Eporî Tu'ka Pauloya

¹ Asakîrîrî pu' pona tîimo'tai (14) kono' uuko'mamî tîpo, enna'po tu'ka'pî Jerusalém pona Barnabé yarakkîrî. Moropai Tito nîrî yarî'pîuya uyarakkîrî.

² Miarî ya uutî'pî, maasa pra Paapaya ekaremekî'pî upî' miarî ya uutîto'pe.

Miarí erepansa' yai, anna emurukuntí'pí manni'kan soosi esanon neken pokonpe. Anna emurukuntí'pí anna eseurímató'pe iponarí. Mírírí yai to' pí' Cristo yekare ekaremekí'píuya tamí'nawírí manni' Judeuyamí' pepín pí'. Í' kai'ma unekaremekí' ko'manní'pí ekaremekí'píuya. Maasa pra mírírí esenyaka'manto' waní' yu'se pra awaní'pí í' pe pra rí. Tíise inna, mírírí warantí ikupí' pí' ako'mankí, taa to'ya yu'se awaní'pí. ³ Mírírí eta tíuya'níkon ya, eta'pí to'ya morí pe, innape ikupí'pí to'ya. Mírírí ye'nen uwaniyakon Tito, Judeu pepín tíise Grego, mîlkírí ena e'pai man Judeu yeseru ya', taa to'ya pra awaní'pí. ⁴ Tíise tiaronkon waní'pí moro, innape Jesus ku'nenan pe tíwe'ku'sanon moropai inkamoro emurukuntísa' waní'pí anna pokonpe. Tíise inkamoroya taa ko'manní'pí Tito ena e'pai man Judeuyamí' yeseru ya'. Inkamoro warayo'kon ewonsa' waní'pí ama' pe anna yako'menkakonpa kai'ma. Í' kai'ma ikupí' annaya anera'mapai tíwaníkon ye'nen, Jesus yarakkírí anna e'to' wenai. Inkamoro waní'pí í' kai'ma Moisés nuri'tíya yenupantó' yawírí anna waní' yu'se. Tíise Cristo pemonkono pe e'ní ye'nen, unkupíkon ton Moisés nuri'tí nekaremekí'pí kupí pepín. ⁵ Mírírí ye'nen mírírí pí' inna, mírírí yawírí ku'pai'níkon man, taasa' annaya pra man. Maasa pra yairon Cristo yekare, manni' aneta'píkon ko'manto'pe aapia'níkon, tiaron pe miakanma aní'ya namai.

⁶ Tíise manni'kan soosi esa' pe tíwe'sanon, uyentainokon pe ankupí'sanya upanamasa' pra man, amenan esenumenkato' ke. (Tíise uurí pia aní' waní' pepín tiaron yentai tíise Paapaya ukupí'píkon se' kaisarí e'níto'pe'níkon.) ⁷ Tíise inkamoroya í' kai'ma Paapaya esenyaka'mato' ton tíisa' era'ma'pí, Jesus Cristo yekare ekaremekí' pí' manni'kan Judeuyamí' pepín pí'. Í' kai'ma Paapaya Pedro kupí'pí Judeuyamí' pí' itekare ekareme'to'peiya warantí. ⁸ Maasa pra Paapa esenyaka'ma manni' warantí Pedro yarakkírí Judeuyamí' pí' itekare ekaremekí' pí'. Mírírí warantí nírí uurí wenai Paapa esenyaka'ma Judeuyamí' pepín pí' itekare ekareme'to'peuya. ⁹ Mírírí ye'nen Tiagoya moropai Pedroya moropai Joãoya manni'kan soosi esa' pe tíwe'sananya epu'tí'pí, í' kai'ma Paapa níkupí'pí pe awaní. Moropai inkamoroya tenyakon tírírí'pí uurí pia moropai Barnabé pia. Mírírí ye'nen inna ta'pí annaya í' kai'ma Judeu pepín kore'ta anna esenyaka'ma pí', moropai inkamoro esenyaka'ma tanne Judeuyamí' kore'ta. ¹⁰ Tíise esatí'pí inkamoroya anna pí', anna wanmíra manni'kan í' ton pínon sa'ne, to' kore'tawonkon kupí' annaya namai. Tíise mírírí kupí' yuwa pí' uuko'mamí sírírí, uuwanmíra ikupíuya pra itu'se waní' ye'nen.

Paulo Eseuríma Pedro Pí' Meruntí Ke

Antioquia Cidaderí Po

¹¹ Antioquia cidaderí po uuko'mamí tanne, Pedro erepamí'pí miarí ya. Mîlkírí pí' eseuríma'pí meruntí ke, tamí'nawíronkon rawírí sí'ma. Maasa pra iteseru waní'pí yairí pra. ¹² Pena iteseru waní'pí see warantí. Maasa inkamoro Tiago narima'san erepamí pra tíise, Pedroya tekkari yonpapítí'pí manni'kan innape Jesus ku'nenan pokonpe, Judeuyamí' pepín pokonpe, Judeuyamí' yeseru yawírí pra. Tíise inkamoro warayo'kon erepamí'pí pata pai iní'rí tekkari anonpapai pra eena'pí Judeuyamí' pepín pokonpe. Maasa pra eranne' pe eena'pí inkamoro warayo'kon Jerusalém poi iipí'san pí', to' yeseru anku'pai tíwaní ye'nen. Judeuyamí' yeseru yawírí innape Jesus ku'nenan ko'mamí e'pai awaní, taa to'ya. Mírírí ye'nen iní'rí Judeuyamí'

pepîn pînamaiya pra eena'pî. ¹³ Moropai tiaronkon Judeuyamî' innape Jesus ku'nenan e'menka'pî Pedro pokonpe tîwanîkonpa Judeuyamî' pepîn pokonpe tekkarikon anonpapai pra. Moropai Barnabé ena'pî to' warantî nîrî anî' pînamaiya pra. Eranne' pe eena'pî inî'rî yairon anku'pai pra.

¹⁴ Mîrîrî era'mauya yai, epu'tî'pîuya yairî pra awanî. Cristo yekare nekareme'to' yawîrî pra awanî. Mîrîrî ye'nen ta'pîuya Pedro pî' tamî'nawîronkon rawîrî si'ma. —Akî, Judeu pe pu'kuru awanî, tîise aako'mamî pepîn Judeuyamî' yeseru yawîrî. Ayekkari yonpapî'tî'pîya Judeuyamî' pepîn pokonpe to' warantî. Tîise “Taatarimai to' piapai”, taaya, “Judeuyamî' yeseru kupîya'nîkon e'pai man”, taaya to' pî', to' piapai taatarimai. Tîise mîrîrî wanî pepîn yairî —ta'pîuya ipî'.

Judeuyamî' Moropai Judeuyamî' Pepîn E'pîka'ti Innape Ikupî To'ya Wenai

¹⁵ Ta'pîuya Pedro pî': —Uurî'nîkon wanî Judeuyamî' pe esenpo'san pe. Manni'kan imakui'san, Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî pra tîwe'sanon, Judeuyamî' pepîn pe esenpo'san pe pra e'nî. ¹⁶ Tîise epu'tî, uurî'nîkon innape Jesus ku'nenanya pemonkon yapîsi Paapaya pepîn Moisés nuri'tîya yenupanto'rî'pî konekaiya wenai, tîise innape Jesus Cristo ku'toi'ya wenai yapîsiya morî pe. Mîrîrî ye'nen Judeuyamî' pepîn warantî uurî'nîkon nîrî yapîsi Paapaya innape Jesus Cristo ku'sa' wenai, mîrîrî Moisésya yenupanto'rî'pî koneka wenai pra. Maasa pra anî' kupî Paapaya pepîn morî pe Moisésya yenupanto' rî'pî kupîya wenai.

¹⁷ Judeuyamî' esenumenka see warantî, î' pensa morî pe ukupîkon Paapaya yuwa ya, innape Jesus Cristo kupî wenai, uurî'nîkon wanî imakui'san pe Judeuyamî' pepîn warantî. Imakui'pî pe e'nî, maasa pra Moisésya yenupanto'rî'pî yawîrî pra ko'mannî wenai. To' esenumenka mîrîrî warantî, tîise to' esenku'tisa' man. Maasa pra Cristoya imakui'pî pe e'kî, Paapa maimu yawîrî pra e'kî taasa' pra man. ¹⁸ Manni' pena esuwa'ka'pî ku'se enna'po eserîke pra man. Mîrîrî ye'nen taa eserîke pra man, Moisés nuri'tîya yenupanto'rî'pî yawîrî e'nîpai'nîkon. Maasa pra mîrîrî ta'nîkon ya, imakui'pî pe rî ko'mannî, mîrîrî yawîrî ko'mannî eserîke pra man. ¹⁹ Tarîpai uurî, mîrîrî Moisés nuri'tîya yenupanto' winîkî inî' î' ton pra wai. Manni' isa'manta'pî warantî wanî sîrîrî iwinîkî. Tarîpai enen esepu'tî sîrîrî Paapa winîkî neken. Uurî sa'manta'pî Cristo yarakkîrî pakî'nan po aasa'manta yai. Maasa pra morî pe uurî'nîkon yapîsi Paapaya pepîn, mîrîrî Moisés nuri'tîya yenupanto' yawîrî ko'mannî wenai. ²⁰ Mîrîrî ye'nen uwarîrî uuko'mamî pepîn enen, tîise manni' Cristo enenan ko'mamî sîrîrî uyarakkîrî. Moropai sîrîrî uuko'mamî manni' innape Paapa munmu kupîuya ye'ka pe. Manni' usa'namatîpon moropai uurî ton pe tîiwarîrî eturumaka'pî tîisa'mantapa. ²¹ Morî pe uku'to' Paapaya kupî pî' wai innape. Maasa pra Moisés nuri'tîya yenupanto' kupî wenai morî pe Paapaya uurî'nîkon yapîsi ya, moriya î' pe pra rî Cristo sa'manta'pî kupî mîrîrî.

3

Morî Yekaton Wannî Ipi

Innape Jesus Kupî Wenai Uyewankon Ya'

¹ Tarîpai eseurîma etatî Galácia ponkon. Pakkokon amîrî'nîkon. Anî'ya amîrî'nîkon ma'tanîpî'pî mîito'pe mîrîrî warantî awanîkonpa. Maasa pra pena amîrî'nîkonya unekaremekî'pî epu'tî'pî aronne, î' kai'ma pakî'nan po Jesus Cristo sa'manta'pî yekare epu'tî'pîya'nîkon. ² Tarîpai ayekaranmapouya'nîkon

sírîrî, Paapa winîpainon Morî Yekaton Wannî yapîsî'pîya'nîkon Moisés yenu-
panto' rî'pî kupîya'nîkon wenai? Innape Jesus Cristo yekare kupîya'nîkon we-
nai ka'rî? Tarîpai umaimu yu'tî. ³ Yapîsî'pîya'nîkon innape Jesus kupîya'nîkon
wenai. Tîise î' ton pe Moisésya ayenupa'pîkon yawîrî anku'pai awanîkon
mîrîrî? Aawarîrî'nîkon morî pe e'pai awanîkon? ⁴ Innape Jesus kupî'pîya'nîkon
patapai, tamî'nawîron î' e'kupî'pî ayarakkîrî'nîkon, amoronkon, aatausin-
pato'kon, mîrîrî kupî'pî naatî î' pe pra rî? Î' pe pra awe'sa' pra man. ⁵ Paapaya
Morî Yekaton Wannî tîrî aapia'nîkon, moropai anî' nîkupî pepîn kupî ya
akore'ta'nîkon, mîrîrî Moisésya yenu-panto' rî'pî kupîya'nîkon wenai? Mîrîrî
wenai pra, tîise Cristo yekare etaya'nîkon wenai, innape ikupî'pîya'nîkon
wenai.

⁶ Mîrîrî warantî Abraão nuri'tî wani'pî. Paapa maimu e'menukasa'ya taasa'
man:

—Mîikîrîya innape Paapa maimu kupî'pî moropai innape tîkupîya wenai,
Paapaya yapîsî'pî yairî pu'kuru iku'sa' tûuya ye'nen *Gn 15.6*

—taasai'ya man. ⁷ Mîrîrî ye'nen epu'tî man, yaironkon pe e'nî Abraão nuri'tî
payannî'san pe pu'kuru, innape ikupî ye'nen. ⁸ Pena Paapa maimuya ta'pî î'
kai'ma Judeuyamî' pepîn kupî tûuya yairon pe. Mîrîrî ekaremekî'pîya e'mai'
pe Abraão pî'. Ta'pîya see warantî:

—Amîrî wenai tamî'nawîron pata ponkon pemonkonyamî' ton pe morî
kupîya pe wai *Gn 12.3; 18.18; 22.18*

—ta'pîya. ⁹ Mîrîrî ye'nen mîrîrî yawîrî awanî. Abraão nuri'tî, manni' innape
tîku'sa' Paapaya warantî tamî'nawîronkon innape tîku'nenan kupîya, morî pe
Abraão kupî'pî tûuya warantî.

¹⁰ Manni'kan Moisésya yenu-panto' rî'pî yawîrî tîiko'mansenon taruma'tî
Paapaya pe man. Maasa pra imaimu menukasa'ya taasa' man:

—Tamî'nawîronkon yawîrî pra tîiko'mansenon tîwîrî manni' awe'menukasa' ya'
manni' tîwe'sanon,
inkamoro ye'ka taruma'tûuya pe man *Dt 27.26*

—taasai'ya man. „Epu'tî man, tamî'nawîronkon wani' imaimu yawîrî pra.”

¹¹ Inna, seru' pepîn, anî' kupî Paapaya pepîn yairon pe, mîrîrî Moisésya
yenu-panto' rî'pî kupîya wenai. Maasa pra imaimu e'menukasa'ya taasa'
man:

—Paapa pia morî pe tîwe'sen ko'mamî e'pai man innape ikupî tûuya wenai *Hc 2.4*

—taasai'ya man. ¹² Tîise Moisésya yenu-panto' rî'pîya taa pepîn tiwin kin. —
Innape Jesus ku'tî yairon pe awanîkonpa —taiya pepîn. Tîise taiya:

—Seeni' konekakî, seeni' kî'kupî
—taiya.

—Mîrîrî yawîrî tîwe'sen ko'mamî pe man morî pe *Lv 18.5*
—taasai'ya man.

¹³ Mîrîrî warantî uurî'nîkon wani'pî Paapa nîtaruma'tîkon pe teuren
tîise upata'se' ya' Cristoya imo'ka'pî tîpona uurî'nîkon pîika'tîpa kai'ma,
uye'ma'pîya'nîkon pakî'nan pona tîsa'manta yai. Î' kai'ma Paapa
e'menukasa'ya taasa' man:

—Tamî'nawîronkon manni'kan imakui'san yei pî' e'weyokka'san wani' Paapa
nîtaruma'tîkon pe *Dt 21.23*

—taasai'ya man. ¹⁴ Mîrîrî e'kupî'pî î' kai'ma morî kupî tûuya ta'pî Paapaya
Abraão pî' e'ku'to'pe mîikîrî Jesus Cristo wenai manni'kan Judeuyamî' pepîn

ton pe. Moropai uuri'níkon tamí'nawíronkonya innape ikupí wenai Paapaya itíríyua ta'pí Morí Yekaton Wanní yapi'to'pe awe'kupí'pí.

Í Ta'pí Tíuya Kupí Paapaya Abraão Yarakkíri

¹⁵ Uyonpayamí' anepu'tíkon ton ekaremekíyua sírírí í' kai'ma ko'manní yekare. A'kí, í' pensa asakí'nankon pemonkonyamí' yai to' eseta. Teeseuríma'píkon kupí to'ya í' kai'ma ta'pí tíuya'níkon yawírí. Aní'ya í' kai'ma ta'pí tíuya miakanma eseríke pra awaní tiaron pe í' ta'pí tíuya. ¹⁶ Mírírí warantí Paapaya tímaimu tírípí Abraão nurí'tí pia moropai ípa rí'pí pia. Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' tu'kankon pemonkonyamí' iparí'san pí' pra taasai'ya man. Tíise tiwinan pí' neken, iparí'pí Cristo pí' eeseuríma'pí. ¹⁷ Í' ankapai uurí e'to' pí' tauya sírírí. Paapaya esetanto' ton kupí'pí moropai mírírí yawírí ikupí tíuya ta'píyia. Mírírí típo 430 kono' esuwa'kasa' típo, Paapaya unkupíkon ton tírípí Moisés nurí'tí pia. Mírírí wenai iní'rí kupíyua pepín í' ta'píyua Abraão yarakkíri taiya pra awaní'pí. Mírírí ye'nen tíwí ikupí'píyua taa eseríke pra man. ¹⁸ Maasa pra uurí'níkon yapísí Paapaya pepín Moisésya yenupanto' yawírí ko'manní wenai. Mírírí yawírí awaní ya moriya í' ta'pí tíuya Abraão nurí'tí pí' tímaimu kupíyua pepín e'painon. Tíise epe'míra Paapaya itírí'pí Abraão pia, ta'pí tíuya ye'nen.

¹⁹ Mírírí wenai uurí'níkon yapísí ye'ka pe pra, tíise í' ton pe mírírí Moisésya yenupanto' ton tírípí Paapaya? Mírírí tírípíyua í' kai'ma Paapa e'to' itu'se yawírí pra e'ní epu'típa kai'ma itírí'píyua. Tíise ipatíkarí aako'manto'pe pra, aako'manto'pe manni' Abraão parí'pí, ipí' Paapa eseuríma'pí, manni' erepamí pikírí. Míríríya í' pensa Moisés nurí'tí pia tímaimu tíisai'ya ya, Paapaya itírí'pí tímírí ton pe teeseurímasanon inseríyamí' wenai. ²⁰ Tíise Abraão nurí'tí yarakkíri Paapa eseta yai, tímírí pe eeseuríma'pí yarakkíri, aní' tiaron wenai pra. Mírírí ye'nen ípíku pe panpí' Paapa esetato' waní Abraão nurí'tí yarakkíri, Moisés pia itírí'pí yentai.„

Moisésya Yenupanto' Wani

Imakuí'pí Pe E'nító' Epu'to'pe

²¹ Mírírí ye'nen í' kai'ma esenumenkan mírírí pí'? Innape Moisés nurí'tí pia Paapa nítírí'pí waní, innape Abraão nurí'tí yarakkíri Paapa esetato' waní warantí? Inna, sa'nírí to' waní innape. Maasa pra Moisés nurí'tíyua yenupanto' yawírí tíko'mansenonya Paapa winípai tíko'manto' ton yapísí e'painon, teuren tíise yapísí to'ya pepín, maasa pra Paapa maimu yawírí to' waní pepín tiwin kin. ²² Mírírí warantí Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' imakuí'pí ku'sa' tíuya'níkon ye'nen, tamí'nawíronkon yentai imakuí'pí enasa' mírírí wenai. Mírírí ye'nen manni'kanya neken innape Jesus Cristo ku'nenanya tíwe'píika'tító'kon yapísí, ikupí tíuya ta'pí Paapaya yawírí.

²³ Tíise maasa Cristo erepamí pra tíise, pena Moisésya yenupanto' rí'píyua uurí'níkon píika'tí'pí, í' kai'ma ko'mannító'pe ekaremekí'píyua. Mírírí Moisésya yenupanto' rí'pí waní'pí uurí'níkon yenupato'pe awaní'pí, Cristo erepamí pikírí sírírí non pona. ²⁴ Tíise Cristo erepansa' ye'nen, epu'tí man, innape ikupí wenai, yairon pe Paapaya uurí'níkon yapísí, Moisés nurí'tíyua yenupanto' yawírí ko'manní wenai pra. ²⁵ Tarípai eerepansa' man. Mírírí ye'nen iní'rí Moisésya yenupanto' rí'pí waní pepín uyenupanenkon pe, maasa pra innape Cristo kupí ye'nen.

²⁶ Maasa pra innape ikupíya'níkon wenai tamí'nawírí amírí'níkon waní Paapa munkíyamí' pe manní' Jesus Cristo yarakkírí tíko'mansenon pe awaníkon. ²⁷ Í' pensa amírí'níkon esenpatakona yai ta'píya'níkon: —Tarípai uurí Paapa pemonkono, penaro' uyeserurí'pí kupíuya pepín tíise amenan pe uyeseru ton yapísíuya sírírí. Amenan pon waní yeka'ma warantí uyeseru ton yapísíuya Cristo winípai. ²⁸ Mírírí wenai taa eseríke pra awaní uurí Judeu, Judeu pepín yentainon taa pepín. Taa pepín nírí uurí aní' poitírí pepín, to' poitírí yentainon taa pepín. Moropai taa pepín uurí warayo', wírí' yentainon taa eseríke pra awaní. Maasa pra Paapaya tamí'nawíronkon amírí'níkon era'ma, se' kaisarí Jesus Cristo yarakkírí aako'mamíkon wenai. ²⁹ Aasírí amírí'níkon waní Cristo pemonkono pe tíwe'sanon pe. Mírírí ye'nen amírí'níkon waní nírí Abraão nurí'tí payaní'san pe Cristo warantí. Mírírí ye'nen Abraão pí' Paapa nekaremekí'pí yapísíya'níkon pe naatí.

4

¹ Í' amírí'níkon pí' ankapai e'to' pí' tauya sírírí. Maasa era'matí. More pe tíise itun sa'manta yai, tamí'nawírí temanne pe awaní, tíise itesa' pe aako'mamí eseríke pra awaní, more pe awaní ye'nen. ² More pe awaní tanne, tiaron pemonkonya ko'manní'pí e'pai awaní. Míikírí waní more esa' pe. Moropai itemanne esa' pe awaní. Imaimu yawírí more ko'mamí í' pensa kure'ne teenasa' píkirí, iku'to'peiya ta'pí itun nurí'tíya píkirí. ³ Mírírí warantí nírí anna Judeuyamí' waní'pí, more waní kaisarí, maasa Cristo yekare eta pra tíise. Mírírí yai ko'manní'pí í' kai'ma pata yeseru yawírí e'píika'tínto'pe kai'ma. ⁴ Tíise í' pensa Paapa munmu erepanto' weiyu eseporí'pí, eesenpo'pí more pe wírí' yai. Moropai míikírí ko'mamí'pí Moisés nurí'tíya yenupanto' yawírí. ⁵ Mírírí yawírí aako'mamí'pí maasa pra uurí'níkon mo'kapa kai'ma mírírí Moisésya yenupanto' rí'pí winípai. Mírírí yawírí pra e'ní ye'nen e'taruma'tín kupí tanne uurí'níkon mo'ka'píya. Moropai uye'ma'píya'níkon tíisa'manta ke, Paapa munkí pe uurí'níkon enato'pe.

⁶ Uurí'níkon waní tarípai Paapa munkíyamí' pe. Mírírí ye'nen uyewankon ya' Paapaya Morí Yekaton Wanní yarima'pí. Míikírí waní inmu yekaton pe. Míikíríya taa —Paapa, uyun —taiya. Mírírí wenai uyunkon pe Paapa waní epu'tí. ⁷ Moríya amírí'níkon waní pepín ipoitírí pe. Tíise inmukuyamí' pe pu'kuru awaníkon. Moropai inmukuyamí' pe awaníkon ye'nen, Paapaya tamí'nawíronkon tímukuyamí' pia temanne tírí aapia'níkon.

Paulo Esewankono'ma

Galácia Po Tíiko'mansenon Pí'

⁸ Pena amírí'níkonya Paapa epu'tí pra awaní yai, mia' ke ikonekasa' yapurí'píya'níkon. Ipoitírí warantí aako'mamí'píkon tíise Paapa pe pra tíise. ⁹ Tíise tarípai amírí'níkonya Paapa epu'sa' man. Taapai'níkon man Paapaya amírí'níkon epu'sa' man. Tíise í' waní' awaní ye'nen tiaron poitírí pe awe'to'pe enna'popai awaníkon? Moisés nurí'tíya yenupanto' yawírí awaníkon ya, awe'píika'tíkon kai'ma eesenumenkakon? Awe'píika'tíkon pepín. ¹⁰ Í' ton pe taaya'níkon, ipíku pe iweiyu ton tímo'kapí'se? Judeuyamí' yeseru yawírí e'pai naatí? Kapoi era'tí pe yapurí moropai kono' mo'ta yai yapurí, amenan kono' ewomí yai yapurí taaya'níkon, í' pe pra rí tíise? ¹¹ Mararí pra apí'níkon

esewankono'man pí' wai. Teuren kure'ne akore'ta'níkon uuko'mamí'pí esenyaka'ma pí' itekare ekaremekí pí' mírírí yawírí pra awaníkon sírírí. Mírírí ye'nen aapia'níkon í' pe pra rí mírírí unekaremekí'pí waní sírírí.

¹² Uyonpayamí', esatíuya sírírí apí'níkon í' kai'ma uurí waní warantí, Moisés nuri'tíya yenupanto' yawírí pra awaníkon yu'se wai. Inna seru' pepín uurí ena'pí amírí'níkon warantí mírírí Moisésya yenupanto' rí'pí yawírí pra. Mírírí yai í' kai'ma imakui'pí pe uwiníki eeseurímasa'kon pra naatí. ¹³ Manní' yai Jesus Cristo yekare ekareme'se akore'ta'níkon erepamí'pí e'mai' pe, pri'ya pra waní ye'nen. ¹⁴ Tíise mírírí wenai uyewanmaríya'níkon pra awaní'píkon. Uyu'se awaníkon pín, pri'ya pra esepu'tí tanne. Tíise uyapísí'píya'níkon awakíríkon pe manní' Paapa narima'pí inserí yapísíya'níkon warantí moropai Jesus Cristo erepamí' akore'ta'níkon yapísíya'níkon warantí pu'kuru uyapísíya'níkon. ¹⁵ Amírí'níkon waní'pí kure'ne taatausinpai. Mírírí yai tíise í' antíipai awaní'píkon uupia mararí pra kure'ne ayenukon rí tímo'kai antíipai awaní'píkon uupia. ¹⁶ Mírírí warantí awaníkon típo, ayeyatonkon pe enasa' sírírí moríya. Maasa pra yairí eseuríma ye'nen, uyu'se pra eenasa'kon mírírí?

¹⁷ A'kí, insamoro warayo'kon waní kure'ne amírí'níkon winíki tíise inkamoro esenumenkató' waní morí pe pra. To' esenumenka amírí'níkon pantaka yu'se iní'rí upínamaya'níkon namai. Upínamaya'níkon yentai típínamakanpa apantakon to'ya. ¹⁸ Inna, seru' pepín kure'ne amírí'níkon winíki to' esenumenka ya, morí kupíkonpa, í' waní' pra man. Mírírí warantí uurí esenumenka, ayarakkírí'níkon neken uurí waní yai pra, tíise o'non pata aminke waní tanne. ¹⁹ Uyonpayamí', unsa'namakon, kure'ne apí'níkon esenumenka, unmukuyamí' warantí awaníkon ye'nen. Uurí waní asankon warantí. Manní' wírí', more yanya tímoron epu'tí tíne yenpoto' tíuya weiyu yai warantí umoron epu'tíuya awenai'níkon. Maasa pra kure'ne itu'se waní amírí'níkon ena Cristo warantí iteseru warantí aako'mamíkonpa. ²⁰ Kure'ne esenumenkan pí' wai akore'ta'níkon e'pai waní pí' ayarakkírí'níkon eseurímato'pe, uurí pe pu'kuru, kure'ne apí'níkon teesewankono'mai uuko'mamí wenai.

Agar Moropai Sara Yekare Pí' Eeseuríma'pí Uurí'níkon Yenupato'pe

²¹ Amírí'níkon manní'kan Moisésya yenupanto' rí'pí yawírí e'pai'níkon. Maasa ka'tí upí'. Etasa'ya'níkon pra naatí, í' kai'ma Moisés nuri'tíya yenupanto' yekare? ²² Míríríya ta'pí pena Abraão nuri'tí munkiyamí' waní'pí asakí'ne warayo'kon. Tiwinan waní'pí ipoitírípa' Agar more pe. Moropai tiaron waní'pí ino'pí pu'kuru Sara more pe, ipoitírípa' pepín. ²³ Múikírí ipoitírípa' more esenpo'pí í' kai'ma pemonkon esenpo warantí, tiaron pe pra. Tíise ipoitírípa' pepín ino'pí more esenpo'pí í' kai'ma kupí tíuya ta'pí Paapaya yawírí.

²⁴ Mírírí to' yekarekon waní yenupanto'pe. Inkamoro asakí'nan wírí'sanyamí' yekare waní í' kai'ma Paapa esetato'pe pemonkonyamí' yarakkírí. Tiwin waní manní' wí' po Moisés nuri'tí pia tímaimu rumakaiya ekareme'nen pe, múikírí Agar waní. Mírírí Moisés nuri'tíya yenupanto' yawírí tíko'mansenon pe waní to' poitírítonon warantí. ²⁵ Manní' wí', Sinai itese' waní Arábia pata po tíwe'sen pe. Mírírí yekare ekareme'nen pe Agar waní. Moropai manní'kan Jerusalém po tíko'mansenon, Judeuyamí' ko'mamí mírírí yawírí to' poitíríkon warantí. ²⁶ Tíise manní'kan Cristo pemonkonyamí'

wanî Moisésya yenupanto' rî'pî yawîrî tîwe'sanon pe pra, to' poitîrî pe pra. Inkamoro ko'manto' wanî ka' po, tarîron Jerusalém yentai tîwe'sen. Mîrîrî amenan Jerusalém wanî usankon pe. Mîrîrî ekareme'nen pe Sara, Abraão no'pî rî'pî wanî, maasa pra ipoitîrîpa' pra tîwanî ye'nen. ²⁷ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Amîrî wîrî, manni' î' pensa more yepotîpon pepîn taatausinpai e'kî.

Amîrî î' pensa more morontasa' epu'tîtîpon pepîn.

Mararî pra entaimepî'kî aatausinpasa' wenai.

Maasa pra manni' wîrî', inyo nîrumaka'pî,

mîkîrî payani'san wanî kupî sîrîrî mararî pra,

manni' tînyo yarakkîrî tîlko'mansen payani'san yentai taasai'ya man.

Is 54.1

²⁸ Tarîpai uyonpayamî', amîrî'nîkon wanî manni' Abraão munmu, Isaque warantî. Maasa pra esenpo'pî Paapa maimuya taasa' yawîrî. Mîrîrî warantî nîrî amîrî'nîkon wanî Paapa munkiyamî' pe, innape imaimu kupîya'nîkon ye'nen. ²⁹ Isaque esenpo'pî Morî Yekaton Wannî wenai tîise Ismael esenpo'pî tîyun wenai. Mîrîrî pikînsa' takon taruma'tî pia'tî'pî Ismaelya. Mîrîrî warantî Moisésya yenupanto' rî'pî yawîrî tîwe'sanonya Cristo pemonkono pe tîwe'sanon taruma'tî sîrîrî. ³⁰ Tîise î' kai'ma Paapa maimu e'menukasa'ya nai? Taasai'ya man see warantî:

—Tîwî ano'pî poitîrîpa' yarimakî attîto'pe tînre yarakkîrî.

Maasa pra mîkîrî poitîrîpa' moreya tîyun winîpai

antîrî yapisî eserîke pra man manni' ipoitîrîpa' pepîn

ano'pî pu'kuru moreya intîrî yapisî manni' warantî

Gn 21.10

—ta'pî Paapaya Abraão pî' pena. ³¹ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', uurî'nîkon wanî pepîn tiwin kin manni' ipoitîrîpa' munkiyamî' warantî tîwe'sanon pe. Tîise manni' ipoitîrîpa' pepîn, ino'pî pu'kuru munkî warantî e'nî.

5

Moisés Yenupanto' Rî'pî Yawîronkon Maimu

Tetai Pra E'tî

¹ Cristoya uurî'nîkon mo'ka'pî penaro' uyeserukon winîpai inî'rî mîrîrî yawîrî eseka'nunkan yuwa namai. Maasa pra pena mîrîrî warantî e'nî'pî yairon pe e'nîto'pe teuren. Tîise Cristoya neken ukupîkon yairon pe. Mîrîrî ye'nen sa'me e'tî, inî'rî penaro' ayeserukon yawîrî awanîkonpa tîwenna'poi pra e'tî.

² Maasa etatî. Yairon pî' uurî Paulo eseurîma sîrîrî see warantî. Amîrî'nîkon eturumaka ya, amerekon pi'pî pottî ya'tî pî' yairon pe eenakonpa Paapa pia, Judeuyamî'ya ikupî warantî. Mîrîrî kupîya'nîkon wenai, mori pe Cristoya akupîkon pepîn. Mîrîrî yawîrî aako'mamîkon ya, Cristo nîkupî'pî wanî e'painon î' pe pra rî aapia'nîkon. ³ Inî'rî ankapai wai mîrîrî rî apî'nîkon. Mîrîrî ye'ka ku'nen pemonkon wanî ya, moriya mîkîrîya tamî'nawîrî mîrîrî Moisés nurî'tîya yenupato' yawîrî ikupî ko'mannîpî e'pai awanî tîwa'kai pra.

⁴ Inkamoro esenumenka mîrîrî ku'sa' tîuya'nîkon wenai Paapaya uyapisîkon kai'ma to' esenumenka, maasa pra Moisés nurî'tîya yenupanto' yawîrî tîwanîkon ye'nen, tîise inkamoro atarimasa' mîrîrî mîkîrî Cristo morî pe ku'to' ton piapai, mîrîrî epe'mîra Paapa nîtîrî anapi'pai pra tîwanîkon wenai.

⁵ Tîise uurî'nîkonya inîmîkî î' kai'ma Paapaya uurî'nîkon yapisî, yairon pe

uku'sai'ya'nikon ye'nen. Uurí'nikon yapisiya, epu'ti emapu'ti Morí Yekaton Wanníya. Míriri pikínsa', moropai innape iku'to' wenai, Moisésya yenupanto' rí'pi kupi wenai pra, uurí'nikon yapisiya mori pe. ⁶ Míriri waranti Cristo yarakkiri uurí'nikon wani tiaronkon yentai e'ku'ni pi' pra. Míriri ye'nen míriri amerekon pi'pi potti ya'tito' wani í' pe pra, tiise e'sa'namanto', moropai innape Cristo ku'to' wenai uurí'nikon e'pika'tin.

⁷ Aki uyonpayami', pena amiri'nikonya Cristo nikupi'pi kupi'pi innape, moropai míriri kupi pi' aako'manpiti'pi, awe'pika'ti'pikon. Tiise ani'ya míriri kupiya'nikon pra awani emapu'ti'pi, yairon yawiri aako'mamikon namai? ⁸ O'non ye'ka pe amiri'nikon yeka'nunka'piya tiwi ikupikonpa? Míriri kupitipono'pi wani amiri'nikon yarakkiri Paapa pe pra, manni' amiri'nikon yannotipon pe pra. ⁹ Taa to'ya manni' waranti: —Mararon kisere'na yai'meto' ke yai'mesa' ya, tami'nawiri míriri kisere'na yai'mesai'ya wani —taa to'ya. Míriri waranti tami'nawiri amiri'nikon esenku'ti eserike awani seru'ye'kon pi'. ¹⁰ Tiise uyonpayami', míriri ye'ka kupi pi' aako'mamikon eserike pra akupikon pi' wai. Tiise i' kai'ma yairi eesenumenkato'kon ton erepami kupi pi' wai yairi. Maasa pra Cristo yarakkiri e'ni ye'nen. Moropai manni' pemonkon, míriri ye'ka kupiya'nikon emapu'titipon, miikiri ye'ka taruma'ti Paapaya eserike awani epu'ti pi' wai. Míriri kupi'ya ani' pe awani tepu'se pra.

¹¹ Uyonpayami', tiaronkon esenumenka amerekon pi'pi potti wani ekaremeki pi' uuko'mami kai'ma. Tiise e'pika'tinto'pe míriri Judeuyami' yeseru ekaremeki'ya ya, Judeuyami' ekore'ma pepin e'painon, eseurimato' pi'. Tiise Cristo sa'mantato' yekare ekaremeki'ya ye'nen, Judeuyami' ekore'ma míriri pi'. ¹² Moropai i' kai'ma inkamoro ye'ka pemonkonyami'ya Judeuyami' yeseru ya' amerekon pi'pi potti ya'ti yu'se to' wani ya, uurí pia ipi'pi neken ya'ti to'ya e'pai pra awani, tiise tami'nawiri timerekon ya'ti to'ya to' esemuka e'pai awani tiwin ite'ka.

¹³ Amiri'nikon yanno'pi Paapaya uyonpayami', Moisés nuri'tiya yenupanto' yawiri eeseka'nunkakon namai. Tiise míriri ye'ka winipai eemo'kasa'kon pi' ke'wapu'titi penaron ayeserukon rí'pi maimu pe. Tiise míriri waranti pra eeti'ninmakon e'pai man. Míriri wenai tiaronkon pika'titi. ¹⁴ Maasa pra tami'nawiron Moisés nuri'tiya yenupanto' wani tiwin. Ta'piya see waranti: —Awaniyakon sa'namaki aawariri awe'sa'nama manni' waranti *Lv 19.18* —ta'piya. ¹⁵ Tiise eesiyu'pitikon pi' aako'mamikon ya, mori pe Cristo yarakkiri aako'mamikon pepin. Míriri ye'nen aka, tiwari e'ti míriri waranti aako'mamikon namai.

Morí Yekaton Wanní Nama Taríron Ka'ri Uyeserukon Yawíri Ko'manni

¹⁶ I' ankapai e'to' míriri pi' tauya siriri. Tiwi Paapa winipainon Morí Yekaton Wanníya amiri'nikon pinunpa o'non poro itu'se tiwani pikiri. Míriri kupi miikiriya tanne, tari itu'se awe'to'kon maimu yawiri pra awanikon. ¹⁷ Maasa pra tari itu'se e'nito' uyeserukon wani Paapa winipainon Morí Yekaton Wanní yewanma pe, moropai itu'se Morí Yekaton Wanní e'to' wani uurí'nikon yewanma pe. Míriri ye'nen inkamoro wani sa'niri eseyaton pi'. Míriri pikínsa' amiri'nikonya itu'se awe'to'kon kupi eserike pra man. ¹⁸ Tiise Morí Yekaton Wanní maimu yawiri awanikon ya, tiwin kin Moisésya yenupanto' rí'pi yawiri pra awanikon.

¹⁹ A'ki, maasa era'mati. Imakui'pi tesarukon yawiri tiwe'sanon yeseru wani teesera'mai. To' yeseru wani se' tapairi tiwe'sanon pe wiri'sanyami'

yarakkírí. Se' tapairí wírí'sanyamí' waní warayo'kon yarakkírí. Nura kupí to'ya, to' eppepí pepín. ²⁰ Moropai mia' ke ikonekasa' yapurínenan pe to' waní. Moropai pia'sanyamí' yapurínenan pe to' waní. Mírírí kupí tíuya'níkon wenai pemonkon yeyaton pe to' waní. Teepísanon pe to' waní. Teekore'masanon pe to' waní. Moropai tíkinmuwasenon pe to' waní. Moropai tu'ke í' yu'se tíwe'sanon pe to' waní. Inkamoro ye'kakon waní tíwe'pantakakon tíwarírí'níkon tiaronkon yarakkírí. ²¹ Inkamoro waní í' kai'ma tiaron yemanne yu'se tíwe'sanon pe. Teetínsenon pe to' waní. Teesiyu'pí'sanon pe to' waní. To' ko'mamí mararí pra mírírí ye'kakon imakui'pí kupí pí'. Mírírí ye'nen tauya iní'ri pena ta'piuya warantí. Mírírí ye'kakon ku'nenan esa' pe Paapa waní pepín. Inkamoro wítí eseríke pra awaní Paapa pia. Ipatíkarí yarakkírí to' ko'mamí pepín.

²² Tíise Morí Yekaton Wanní maimu yawírí e'ní'níkon ya, e'ní see warantí: e'sa'naman, atausinpan, tíwanmíra e'ní, teekore'masen pe pra e'ní, nari' pe pra e'ní, morí pe e'ní yairí í' ta'pí yawírí e'ní, ²³ múí pe tíwe'sen pe pra e'ní, uuwarírí'níkon waní teetí'nínmasen pe e'ní. Mírírí warantí morí pe e'ní ya, aní'kanya yenupanto' puremekí pepín. ²⁴ Manní'kan Jesus Cristo yapisítíponkonya penaro' imakui'pí tesorukon rumaka'pí. Maasa pra pakí'nan pona Cristo sa'manta'pí wenai, morí pe uurí'níkon kupípa. Mírírí ye'nen iní' imakui'pí anku'pai pra enaní'pí. ²⁵ Morí Yekaton Wanníya upíka'tísa'kon ye'nen imaimu yawírí ko'manní yuwapai'níkon. Tíwí míkírí esenyaka'ma ko'manníto' ya' típai'níkon. ²⁶ Uurí'níkon atapurí eseríke pra man tiaron uyonpakon yentai ipíkku pe e'ní pí'. Aní' ekore'ma eseríke pra man mírírí warantí. Tiaron warantí ipíkku pe e'pai e'ní pí' o'ma'tan eseríke pra man. Mírírí warantí ikupí pí' ko'manní e'pai'níkon pra man.

6

Awe'píika'tíkon Yuwatí

¹ Uyonpayamí', aní'ya amírí'níkon kore'ta imakui'pí kupí eposa' ya, manní' Morí Yekaton Wanní maimu yawírí tíwe'senya míkírí píika'tí e'pai awaní, inkupí'pí wenai. Imakui'pí pe tinkupí'pí waní epu'to'peíya moropai iru-makato'peíya. Tíise mírírí kupíya e'pai awaní múí pe tíwe'se pra, tíise morí pe. Moropai tíwarí si'ma ikupíya e'pai awaní, imakui'pí ya' nírí teena namai. ² Awe'píika'tíkon yuwatí ayonpakon pokonpe. To' meruntítannípi yuwatí to' atausinpató'pe. Moropai mírírí warantí ikupí pí' aako'mamíkon ya, Cristoya ta'pí yawírí ikupíya'níkon mírírí. «Maasa pra ta'píya: —Ayonpakon sa'namatí, tíwí tíku'se pra.» ³ Aní' esenumenka ya, tíwarírí ipíkku pe tíwaní pí', ipíkku pe pra si'ma, míkírí esenku'tísa' sa'ne mírírí tíwarírí. ⁴ Mírírí ye'nen tiwin pí' si'ma warírí waní esera'man e'pai awaní. Í' rí ku'sa', morí ku'sa' imakui'pí ku'sa' era'mapai man. Morí ku'sa' epu'tí ya, moriya mírírí pí' atapurín. Morí pe tiaron yeseru wenai iwarantí atapurín eseríke pra man. ⁵ Maasa pra tiwin pí' si'ma uyesserukon unkupí'píkon esera'ma kupí sírírí. Mírírí ye'nen Cristo pia erepannísa' ya, uurí'níkonya rí unkupí'píkon ku'sa' ekaremekí kupí sírírí ipí'.

⁶ Amírí'níkon kore'ta Cristo yekare pí' ayenupanenkon waní ya, míkírí píika'tíya'níkon yuwatí, tamí'nawírí itu'se awe'to' pí' morí pe. Itekkari ton pí' ito' ton ke, ipata'se' ton ke, míríríkon ke ipíika'tíya'níkon yuwatí.

⁷ Tauya sírírí see warantí. Paapa yenku'tíya'níkon kai'ma kísenku'títí, tamí'nawírí Paapaya epu'tí tanne. Maasa era'matí. Warayo'ya tinnírí píimí

ya, mîrîrî inpîmî'pî aro'ta moropai eepeta. Mîrîrî tînpîmî'pî mo'kaiya. Tiaron pe eepetasa' pra awanî. ⁸ Mîrîrî warantî nîrî anî'ya morî ku'sa' ya, Morî Yekaton Wannî atausinpató' yawîrî morî eporî'ya Morî Yekaton Wannî winîpai, ipatîkarî tîku'manto' ton. Tîise anî'ya imakui'pî ku'sa' ya, itu'se teesenumenka yawîrî, mîikîrîya imakui'pî yepe' pe e'taruma'tînto' eporî, aasa'manta ipatîkarî. ⁹ Mîrîrî ye'nen morî kupî pî' ko'mannî teeseta'kai pra. Tiwîrî ikupî pî' e'nîpai man, maasa pra î' pensa yapisi weiyu erepamî yai, yapi'to'pe'nîkon. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen tîwîrî ikupî eserîkan wanî ya, morî ku'pai'nîkon man tamî'nawîronkon yarakkîrî. Tîise ikupî ya, manni'kan uy-onpakon innape Jesus Cristo kupitîponkon piika'ti yuwapai man, maasa pra inkamoro wanî ye'nen uyonpakon pe. Moropai innape iku'nenan pepîn nîrî piika'tîti.

Paulo Esekaremekî

Moropai Tiwinkano'pî Pe Panamaiya

¹¹ Uurîya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî uyenya ke pu'kuru aapia'nîkon. Maasa era'matî î' kai'ma inonkon pe imenukasau'ya.

¹² Tarîpai tauya sîrîrî apî'nîkon insamoro ayenupanenkon pî'. Inkamoro wanî ipîkku pe tîwe'ku'sanon pe. —Amerekon pî'pî pottî ya'tîti, —taa pî' to' ko'mamî teeseka'nunkai. Mîrîrî kupîya'nîkon yu'se to' wanî tîpî'nîkon Judeuyamî' o'ma'ta namai. Maasa pra Cristo sa'mantato' yekare neken ekaremekî to'ya ya, Judeuyamî'ya to' taruma'tî e'painon. ¹³ Tîise mîrîrî warantî amîrî'nîkon ena yu'se tîwe'sananya tamî'nawîrî Moisés nurî'tiya yenu-pantó' kupî pepîn. Tîise tîmaimukon pe mîrîrî ku'sa'ya'nîkon wenai atapurîpai to' wanî. Taa to'ya: —Anna maimu pe iku'sa' to'ya —taa to'ya. Mîrîrî kupîya'nîkon yu'se to' wanî, poro po neken teesera'masen ton api'pîkon pî'.

¹⁴ Tîise uurî wanî pepîn inkamoro warantî. Jesus Cristo sa'mantato' neken ku'nen pe wanî innape. Maasa pra Jesus sa'manta'pî wenai uurî nîrî, uusa'manta'pî iwarantî. Mîrîrî ye'nen Paapa yapurînenan pepîn warantî e'pai pra wai. Moropai mîrîrî wenai tîpia'nîkon uurî yu'se pra to' wanî, Cristo warantî wanî ye'nen. ¹⁵ Î' wani' awanî pepîn Paapa pia, mîrîrî warantî e'nî ya, Judeuyamî' yeseru ya' e'nî tanne, to' yeseru ya' pra e'nî tanne. Tîise Paapa wanî pemonkon yeseru miakanmapai amenan pe awe'to'pe. ¹⁶ Moropai tamî'nawîronkon manni'kan sîrîrî yawîrî yapurînenan wanî ya, inkamoro pia tiwanmîn moropai tî'noko'manto' wanî mîrîrî. Tamî'nawîronkon Paapa pemonkonyamî', innape yapurînenan pia Paapaya itîrî yu'se wanî.

¹⁷ Mîrîrî ye'nen anî'ya taa: —Cristo naipontî'pî pepîn amîrî, yu'se pra wai. Maasa pra sîrîrî uyesa'ya ekaremekî sîrîrî î' kai'ma erekî' pe wanî. Mîrîrîya Jesus Cristo wanîyakon pe wanî ekaremekî sîrîrî, uyera'manenanya uyera'mato'pe.

¹⁸ Uyönpayamî', morî epe'mîn tîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai tamî'nawîronkon amîrî'nîkon pia. Moropai ayarakkîrî'nîkon aako'mamî yu'se wai. Mîrîrî warantî e'pai man. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ ÉFESO PONKON PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya moropai yarima'pîiya innape Jesus ku'nenan Éfeso ponkon pia. Roma po atarakkannîto' yewî' ta tîwanî tanne, imenuka'pîiya. Î' kai'ma Paapa esenumenkato' wanî ekaremekî'pîiya. Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esa' pe Jesus kupîiya pî' eeseurîma'pî. Moropai ta'pîiya nîrî inkamoro wanî Jesus yarakkîrî, tiwin to' enasa' ye'nen, tiaronkon pemonkonyamî'ya morî to' yeseru era'ma e'pai awanî.

¹ Uurî Paulo, Jesus Cristo naipontî'pî itu'se Paapa wanî ye'nen. Sîrîrî kaareta menukauya amîrî'nîkon pia, Paapa nîmo'ka'san tîmîrî ton pe, Éfeso cidaderî ponkon pia. Amîrî'nîkon wanî innape Jesus Cristo kupî pî' tîko'mansenon pe.

² Mannî' epe'mîra Paapa nîrîrî moropai tîwanmîra e'nîto' tîrî Uyunkon Paapaya moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo yunya yu'se wai aapia'nîkon.

Upîka'ti Tîuya'nîkon Pî' Paapa Esenenmenka'pî Cristo Wenai

³ Paapa, Uyepotorîkon Jesus Cristo yun yapurîpai'nîkon. Maasa pra ka' winîpainon, Morî Yekaton Wannî tîrî tîuya wenai uurî'nîkon koneka'pîiya morî pe. Ikupî'pîiya Cristo nîkupî'pî wenai. ⁴ Maasa pra pena, sîrîrî pata koneka tîuya rawîrî, Paapaya uurî'nîkon menka'pî, Jesus Cristo nîkupî ton wenai. Morî pe pu'kuru e'nîto'pe moropai î' rî imakui'pî unkupî'pîkon ton pra e'nîto'pe tîrawîrî umenka'pîiya'nîkon. Paapaya uurî'nîkon sa'nama'pî kure'ne. ⁵ Mîrîrî ye'nen eesenumenka'pî pena tînmukuyamî' pe uurî'nîkon kupî tîuya pî', Jesus Cristo wenai. Mîikîrî esenumenka'pî itu'se tîwanî ye'nen. ⁶ Mîrîrî ye'nen uurî'nîkonya yapurî e'pai awanî kure'ne. Maasa pra morî tîrî'pîiya epe'mîra, tînmu kure'ne tînsa'nama wenai.

⁷ Maasa pra uurî'nîkon wanî Jesus Cristo ne'ma'san pe, tîmînî i'kamo tîuya yai pakî'nan pona. Mîrîrî wenai unkupî'pîkon imakui'pî kupî'pî Paapaya tîwanmîra. Mîrîrî kupî'pîiya maasa pra upî'nîkon morî pe pu'kuru tîwanî ye'nen. ⁸ Mararî pra tîwakîrî pe pu'kuru uurî'nîkon pia itîrî'pî Paapaya, epu'nen pe pu'kuru tîwanî ye'nen. ⁹ Moropai anî' nepu'tî pepîn epu'to'pe uurî'nîkonya ikupî'pîiya. Î' kai'ma ikupî tîuya pî' Jesus Cristo nîkupî'pî wenai, mannî' pî' eesenumenka'pî pena. Mîrîrî yenpo'pîiya uupia'nîkon. ¹⁰ Moropai tamî'nawîrî ekonekasa' yai, ikupîiya ta'pî tîuya yawîrî. Tamî'nawîronkon rumakaiya Cristo yenya'. Tamî'nawîrî ka' po tîko'mansenon moropai non po tîko'mansenon rumakaiya itenya', tamî'nawîronkon esa' pe awe'to'pe. ¹¹ Tamî'nawîrî sîrîrî kupî'pî Paapaya, pena î' kai'ma teesenumenka'pî yawîrî. Mîrîrî ye'nen mîikîrîya uurî'nîkon menka'pî tîpemonkono pe e'nîto'pe Cristo wenai. Mîrîrî kupî'pîiya itu'se tîwanî ye'nen. ¹² Mîrîrî kupî'pîiya tapurîto'pe uurî'nîkon Judeuyamî'ya, morî pe, ipîkku pe Paapa e'to' yapurîto'pe. Maasa pra e'mai' pe innape Cristo ku'sa'nîkon, moropai inîmîkî pî' ko'mannî, iipia ko'mannîto'pe.

¹³ Amîrî'nîkon yarakkîrî nîrî awe'kupî'pî mîrîrî warantî. Î' pensa yairon Cristo yekare e'pîka'tînto' eta'pîya'nîkon yai, ikupî'pîya'nîkon innape. Moropai mîrîrî yai, Paapaya Morî Yekaton Wannî tîrîuya taasa' tîuya yawîrî itîrî'pî aapia'nîkon. Tîmîrî pe awanîkon ekareme'nen pe itîrî'pîiya. ¹⁴ Morî Yekaton

Wanní tîrî'pîiya imakui'pî yapai tîpemonkonoyamî' ye'ma'pî tîuya ekareme'nen pe. Moropai tîpia inkamoro yari tîuya ekareme'nen pe itîrî'pîiya. Mîrîrî wenai uurî'nîkonya epu'tî î' taasa' tîuya yawîrî Paapaya ikupî. Mîrîrî ye'nen morî pe Paapa e'to' pî' yapurî e'pai awanî kure'ne.

Paulo Epîremato'

¹⁵⁻¹⁶ Mîrîrî ye'nen uurî epîrema sîrîrî. Innape Uyepotorîkon Jesus Cristo kupî pî' awanîkon moropai tamî'nawîrî manni'kan innape iku'nenan sa'namaya'nîkon yekare etasau'ya pata pai, epîrema pî' uuko'mamî tîtî'napanse pra. —Morî pe man —tauya Paapa pî' amîrî'nîkon wenai. Sîrîrî warantî uurî enpenata tîwîrî rî amîrî'nîkon pî'. ¹⁷ Moropai Paapa Uyepotorîkon Jesus Cristo yun manni' morî pu'kuru pî' esatîuya. Amîrî'nîkon pia epu'nen pe awe'to'kon ton tîto'peiya. Î' kai'ma tîwanî ekareme'nen ton Morî Yekaton Wannî tîto'peiya. Mîrîrî warantî neken î' kai'ma Paapa wanî epu'tîya'nîkon inî' panpî'. ¹⁸ Epîrema sîrîrî. Esatîuya Paapa pî' mîikîriya anepu'tîkon pepîn epu'tîya'nîkon emapu'to'pe. Maasa pra amîrî'nîkon yanno'pîiya ipatîkarî aako'mamîkonpa Cristo pia, moropai tamî'nawîrî intîrî yapîsikonpa. Tamî'nawîrî mîrîrî epu'tîya'nîkon emapu'to'peiya esatîuya sîrîrî. ¹⁹ Moropai epîrema sîrîrî î' kai'ma kure'ne Paapa meruntîri wanî epu'tîkonpa. Mîrîrî tîmeruntîri tîrî'pîiya uurî'nîkon pia, innape tîku'nenan pia, (morî pe uyewankon konekato'pe tîuya). ²⁰ Mîrîrî tîmeruntîri yenpo'pî Paapaya pena kure'nan, î' pensa Cristo pîmî'sa'ka tîuya yai. Moropai mîrîrî tîmeruntîri ke mîikîrî tîrî'pîiya tîmeruntîri winî eereutato'pe ka' po. ²¹ Miarî si'ma tamî'nawîronkon yentai ikupî'pîiya. Manni'kan epu'nenan, moropai ipîkkukon, moropai tiaronkon esa' pe tîwe'sanon, tamî'nawîronkon inkamoro sîrîrî pata po tîiko'mansenon yentai ikupî'pîiya. Moropai inkamoro yentai neken pra, tîise maasa amenan pata koneka Paapaya yai, ipîkku pe tîwe'sanon wanî kupî sîrîrî. Inkamoro yentai nîrî ikupî'pîiya. ²² Paapaya tamî'nawîron kupî'pî Cristo ma're awe'to'pe, moropai Cristo maimu yawîrî to' ko'manto'pe. Maasa pra Cristo neken tîrî'pîiya tînmenka'san ton pe, inkamoro tîpemonkonoyamî' tamî'nawîronkon yepotorî pe awe'to'pe. ²³ Maasa pra imenka'san wanî Cristo waikatoî pe, itesa' warantî. Moropai inkamoro pu'pai pe Cristo ko'mamî tîmîrî pe to' wanî ye'nen. Mîrîrî warantî tamî'nawîrî awe'to' yawîrî to' wanî, tîise Cristo ton pîn awanî ya, awe'to' yawîrî awanî pepîn. Maasa pra mîikîrî ko'mamî tamî'nawîrî tînkoneka'pî yepoi, tamî'nawîronkon ko'manni'nen pe.

2

Sa'mantanto' Winîpai E'pîika'tînto'

¹ Pena amîrî'nîkon wanî'pî isa'manta'san pe, maasa pra Paapa maimu yawîrî aako'mansa'kon pra awanîkon ye'nen, imakui'pî kupî pî' aako'mamîkon ye'nen. ² Mîrîrî yai, sîrîrî pata po tîiko'mansenon ko'mamî'pî warantî aako'mamî'pîkon. Inkamoro yaipontînen, Makui maimu yawîrî aako'mamî'pîkon. Mîikîrî Makui wanî sîrîrî pata po o'ma'kon, tîpoitîrîtonon yaipontînen pe, moropai Paapa maimu yawîrî pra tîiko'mansenon yaipontînen pe. ³ Tamî'nawîrî uurî'nîkon nîrî ko'mamî'pî pena, imakui'pî kupî pî' inkamoro ko'mamî'pî warantî. Itu'se e'nîto' yawîrî anku'pai uurî'nîkon esenumenka'pî. Î' kai'ma esenumenkan yawîrî ko'manni'pî. Tiaronkon pî' teekore'ma'pî warantî uurî'nîkon pî' nîrî Paapa ekore'ma'pî, mîrîrî imakui'pî pe e'nîto' wenai. Mîrîrî wenai uurî'nîkon antaruma'tîpai Paapa

wanî'pî. ⁴⁻⁵ Tîise mîikîriya uurî'nîkon era'ma'pî tî'noko'pî pe, kure'ne usa'nama tiuya'nîkon ye'nen. Ipatîkarî enen ko'mannîto' ton tîrî'pîiya. Teuren pena imakui'pî unkupî'pîkon wenai, isa'manta'san warantî e'nî tanne, uurî'nîkon ko'manto' ton tîrî'pîiya Jesus Cristo yarakkîrî. Mîrîrî epe'mîra Paapa nîtîrî'pî wenai, awe'pîika'tîsa'kon. ⁶ Paapaya Jesus Cristo pîmî'sa'ka yai, uurî'nîkon nîrî pîmî'sa'ka'pîiya yarakkîrî. Moropai upata'se'kon ton tîrî'pîiya, ka' po si'ma tamî'nawîronkon ko'mannî'nen pe e'nîto'pe Cristo pokonpe. ⁷ Paapaya mîrîrî kupî'pî maasa pra tîwîrî tamî'nawîronkonya epu'to'pe, mararî pra morî tîrî tiuya uupia'nîkon epe'mîra. Kure'ne usa'nama'pîiya'nîkon moropai upî'nîkon mîrîrî yenpo'pîiya Jesus Cristo nîkupî'pî wenai. ⁸ Maasa pra epe'mîra Paapa nîtîrî'pî wenai amîrî'nîkon e'pîika'tîsa', innape ikupîya'nîkon ye'nen. Itu'se amîrî'nîkon e'to' wenai pra, î' ankupî'pîkon wenai pra, tîise amîrî'nîkon repa'pîiya epe'mîra. ⁹ Awe'pîika'tîsa'kon pepîn, morî ankupî'pîkon wenai. Mîrîrî ye'nen anî' wanî pepîn mîi pe mîrîrî pî'. ¹⁰ Maasa pra morî pe uurî'nîkon wanî Paapa nîkoneka'san pe, Jesus Cristo piawonkon pe e'nî ye'nen. Moropai mîikîrî yarakkîrî ko'mannî wenai, morî kupî pî' ko'mannîto'pe ukoneka'pîiya'nîkon. Mîrîrî morî pî' Paapa esenumenka'pî pena ikupî pî' ko'mannîto'pe.

Cristo Pemonkono Pe Judeuyamî' Pepîn Ena

¹¹ Enpenatâtî î' kai'ma pena awanî'pîkon pî'. Amîrî'nîkon esenposa' pra man Judeuyamî' pe. Mîrîrî ye'nen Judeuyamî' mîi pe tîwe'sanonya taa apî'nîkon: —Paapa pemonkono pe pra awanîkon maasa pra amerekon pî'pî ya'tî to'ya pra awanî'pî —taa to'ya. Tesa'kon pî' neken to' atapurî, tîwewankon yawon pî' pra. ¹² Enpenatâtî, pena aako'mamî'pîkon aminke kistu'pî. Paapa pemonkonoyamî' imenka'san yonpa pe pra awanî'pîkon. Mîrîrî ye'nen î' ta'pî Paapaya to' pî' yawîrî ikupî'pîiya tîpemonkonoyamî' ton pe, tîise amîrî'nîkon ton pe pra. Iwinîpainon morî nîmîkiya'nîkon pra awanî'pîkon. Aako'mamî'pîkon sîrîrî pata po Paapa tepu'se pra. Mîrîrî warantî awanî'pîkon pena. ¹³ Pena amîrî'nîkon ko'mansa' aminke Paapa pî' tîise Cristo sa'manta'pî, imînî eti'kamopî pakî'nan pona. Mîrîrî inkupî'pî wenai tîipia amîrî'nîkon enepî'pîiya.

¹⁴ Maasa pra mîikîrî rî Cristoya tîwanmîra awe'to'kon ton tîrî'pî. Akupî'pîiya'nîkon Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn yarakkîrî tiwinan warantî. Tiwin pemonkon warantî aako'mamîkonpa teesiyu'pî'se pra. Mîikîriya eseyaton pî' awe'to'kon yaretî'ka'pî. ¹⁵ Maasa pra Moisés nuri'tiya yenupanto', Judeuyamî' yeseru yaretî'ka'pîiya. Tarîpai Jesus Cristo wenai tiwin akupî'pîiya'nîkon. Mîrîrî ye'nen amenan pe amîrî'nîkon kupî'pîiya tîpemonkono pe. Mîrîrî warantî tîwanmîn tîrî'pîiya. ¹⁶ Pakî'nan pona tîisa'manta yai, Cristoya eseyaton pî' e'nîto' yaretî'ka'pî. Maasa pra morî pe uurî'nîkon, Judeuyamî', Judeuyamî' pepîn ena emapu'tî'pîiya Paapa yarakkîrî, tînkupî'pî wenai. Moropai ukupî'pîiya'nîkon tiwinan pemonkon warantî. ¹⁷ Mîrîrî ekareme'se Cristo ipî'pî. Moropai mîrîrî ekareme'pî'pîiya tamî'nawîronkon pî' tîwanmîra aako'mamîkonpa. Ekaremekî'pîiya amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn pî', aminke Paapa pî' tîwe'sanon. Moropai Judeuyamî' pî' nîrî ekaremekî'pîiya, aminke pra ipî' tîwe'sanon pî'. ¹⁸ Cristo nîkupî'pî wenai uurî'nîkon tamî'nawîronkon Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn wîtî tarîpai Paapa pia. Maasa pra Morî Yekaton Wannîya uurî'nîkon yari, mîikîrî rîya. Inî'rî uma'nîpanenkon ton pra.

¹⁹ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn wanî pepîn ka'ran pe tîwe'sen warantî. Tîise amîrî'nîkon wanî tarîpai Paapa pemonkonoyamî' pe. Inmukuyamî' pe awanîkon! ²⁰ Amîrî'nîkon wanî Paapa yewî' konekasa' warantî. Moropai anna, Jesus naipontî'san moropai profetayamî' wanî tî' warantî yapîtani'to'pe itîisa'. Maasa pra anna winîpai itekare etasa'ya'nîkon ye'nen. Tîise Jesus Cristo wanî kure'nan tî' warantî tamî'nawîrî uurî'nîkon yapîtani'nen pe. ²¹ Mîikîriya uurî'nîkon ko'mannîpî tamî'nawîrî morî pe e'nîto'pe. Moropai mîikîriya inî' panpî' tepu'to'pe uurî'nîkonya ikupî tîmîrî tonpe tîpia eturumakanto'pe. ²² Mîrîrî warantî nîrî amîrî'nîkon wanî itewî' pe, Jesus Cristo yarakkîrî awanîkon ye'nen. Tiaronkon innape iku'nenan pokonpe tiwin itewî' pe ukonekaiya'nîkon, ita Paapa ko'manto' ton, Morî Yekaton Wannî wenai. Mîrîrî warantî uurî'nîkon wanî.

3

Pauloya Itekare Ekaremekî Judeuyamî' Pepîn Pî'

¹ Mîrîrî ye'nen uurî Paulo, Jesus Cristo poitîrî wanî sîrîrî tarî atarakkannîto' ta itekare ekaremekîuya ye'nen amîrî'nîkon, Judeuyamî' pepîn pî'. ² Upî' morî pe tîwanî ye'nen, iku'to'peuya Paapaya itîrî'pî uupia, epu'tî pî' naatîi. Amîrî'nîkon Judeuyamî' pepîn kore'ta esenyaka'mato'pe itîrî'pîiya. ³ Paapaya î' kai'ma ikupî tîuya ekaremekî'pî upî' Judeuyamî' pepîn yarakkîrî. Sîrîrî itekare, sîrîrî tîpose anî' nepu'tî pepîn menuka'pîuya aapia'nîkon mararî, kure'ne pra. ⁴ Mîrîrî erenkasa'ya'nîkon ya, epu'tî'pîya'nîkon sîrîrî. Î' kai'ma manni' anî' nepu'tî pepîn, Cristo wenai Paapa nîkupî ton pî' esenumenka epu'tî'pîya'nîkon. ⁵ Pena patapai anî' nepu'tî'pî pepîn sîrîrî. Tîise sîrîrî patapai, Morî Yekaton Wannî wenai Paapaya yenpo'pî, sîrîrî epu'to'pe tînaipontî'sanya moropai Paapa maimu ekareme'nenanya. ⁶ Anî' nepu'tî pepîn wanî see warantî: Cristo nîkupî'pî yekare eta tîuya'nîkon wenai Judeuyamî' pepînya tîwe'pîika'tîto'kon ton yapîsî e'painon Judeuyamî' pokonpe Paapa winîpai. Inkamoro wanî nîrî Paapa munkîyamî' pe, tiwin pemonkon warantî to' e'to'pe Judeuyamî' yarakkîrî. Moropai Jesus Cristo nîkupî'pî wenai, inkamoro nîrî pîika'tî Paapaya. ⁷ Epe'mîra tîntîrî tîrî'pî Paapaya uupia, moropai kure'ne meruntî ke urepa'pîiya, tîmaimu ekareme'to'peuya. Mîrîrî wenai, Paapaya uurî yaipontî'pî sîrîrî itekare ekareme'to'peuya.

⁸ Teuren uurî wanî tanne tamî'nawîronkon Paapa pemonkonoyamî' ma're, tîise Paapaya itîrî'pî uupia tîmaimu ekareme'to'peuya Judeuyamî' pepîn pî'. Kure'ne anî'ya epu'tî yentai Cristo nîntîrî ton mîrîrî ekaremekî'uya Judeuyamî' pepîn pî'. ⁹ Moropai î' kai'ma Judeuyamî' pepîn pîika'tî Paapaya ekaremekî'uya tamî'nawîronkonya epu'to'pe, manni' anî' nepu'tî pepîn pena patapainon. Paapaya neken epu'tî'pî pena, tamî'nawîron konekatîponya. ¹⁰ Tîise sîrîrî innape iku'nenan Judeuyamî' moropai Judeuyamî' pepîn tîmo'ka'san wenai, tîwîrî epu'nen pe tîwanî epu'tî ipîkkukonya. Mannî'kan ka' po tîiko'mansenonya, inseriyamî'ya taa: —Kure'ne epu'nen pe Paapa wanî. Mîrîrî taa to'ya, innape Paapa ku'nenan era'ma tîuya'nîkon wenai. ¹¹ Mîrîrî epu'nen pe awanî esepu'tî. Uyepotorîkon Jesus Cristo yarima'pîiya wenai, tîwîrî teesenumenkato' yawîrî. ¹² Mîrîrî ye'nen Cristo yarakkîrî e'nî wenai, innape ikupî ye'nen, Paapa pia uurî'nîkon erepamî e'painon eranne' pe pra. ¹³ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon. Teesewankono'mai pra e'tî, tarî uurî e'taruma'tîto' pî', maasa pra amîrî'nîkon ton pe e'taruma'tî sîrîrî. Tîise

tamî'nawîrî uyarakkîrî awe'kupî manni' pî' taatausinpai e'tî, amîrî'nîkon ton pe e'taruma'tî ye'nen.

Kure'ne Cristoya Uurî'nîkon Sa'nama

¹⁴ Tamî'nawîrî mîrîrî wenai Paapa yapurîuya, epîrema irawîrî si'ma uyese'mu pona teenai. ¹⁵ Manni' Paapa, tamî'nawîrî tîpemonkonoyamî' ka' ponkon pia itînen moropai non ponkon. Tinmukuyamî' kai'ma to' esatî'pîiya. ¹⁶ Mararî pra antîrî ton moro awanî aapia, anî'ya iku'ne'tî yentai. Mîrîrî yawîrî to' meruntîri ton tîkî tauya Paapa pî'. Morî Yekaton Wannî wenai itîkî to' yewan ya' tauya. ¹⁷⁻¹⁸ Esatîuya nîrî innape ikupîya'nîkon wenai Cristo ko'manto'pe ayewankon ya'. Moropai epîrema sîrîrî amîrî'nîkonya Cristo e'sa'namato' epu'to'pe inî' panpî'. Maasa pra mîikîrî Cristoya asa'nama'pîkon epu'tî pî' naatî, kure'ne. Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon rumakaiya pepîn, ayapîtanîpîkon pî' aako'mamî. Mîrîrî epu'tîya'nîkon yu'se wanî sîrîrî morî pe, tamî'nawîronkon Paapa pemonkonoyamî' pokonpe si'ma, î' kai'ma Cristo e'sa'namato' wanî kure'ne. Awene' tuna wanî warantî, moropai tu'na awanî warantî, moropai kusan ikî'pî ton pra awanî warantî, moropai kawîne wî' wanî warantî, Cristoya usa'namato'kon wanî ikî'pî ton pra. ¹⁹ Inna, epîrema sîrîrî amîrî'nîkon pona, maasa pra sîrîrî Cristo e'sa'namato' epu'tîya'nîkon yu'se wanî ye'nen, teuren tamî'nawîrî epu'tîya'nîkon eserike pra tîise. Tîise inî' panpî' epu'tîya'nîkon yu'se wanî, Paapa pia eeturumaka ye'ka pe e'to' yawîrî, tîwarantî aako'mamîkonpa, tiaronkon sa'nama pî'. Sîrîrî warantî esatîuya Paapa pî'.

²⁰ Moropai kure'ne taatausinpai Paapa yapurîuya. Imeruntîri uurî'nîkon, inmo'ka'san pia intîrî'pî wenai, moropai Jesus Cristo nîkupî'pî wenai yapurîpai'nîkon man. Mîikîrîya unesatî'pîkon yentai itîrîiya epu'tîuya. Moropai î' kai'ma esatî'pî esenumenka'nî'pî yentai itîrîiya. ²¹ Mîrîrî ye'nen kure'ne Paapa yapurî'pî' ko'mannî yu'se wai. Tamî'nawîronkon Cristo piawonkonya yapurî e'pai man tîwirîrî, tîrumakai pra, sîrîrî pankonya moropai maasa teeseposonanya. Mîrîrî warantî awe'kupî yu'se wai.

4

Tiwin E'nî Cristo Yarakkîrî

¹ Mîrîrî ye'nen esatîuya sîrîrî apî'nîkon. Atarakkannîto' yewî' ta Jesus Cristo wenai awanî manni'ya esatî morî pe aako'mamîkonpa, î' kai'ma itu'se Paapa e'to' yawîrî. Mîrîrî yu'se awanî'pî amîrî'nîkon yanno tîuya yai. ² Mîrîrî ye'nen tîwirî ako'mantî mîi pe pra, eranmîra moropai teekore'masen pe pra. Morî pe tiaronkon sa'namatî, moropai î' taato' to'ya yapîtanîpî pî' ako'mantî teekore'mai pra. ³ Tiwin eesenumenkato'kon ku'tî. Maasa pra mîrîrî warantî awanîkonpa Morî Yekaton Wannîya itîrî'pî aapia'nîkon. Teesiyu'pî'se aako'mamîkon namai tîwanmîra ako'mantî.

⁴ Tiwin uurî'nîkon wanî Paapa pemonkonoyamî' pe, teuren arinîke e'nî tanne.

Moropai tiwin uurî'nîkon pinunpanen wanî Morî Yekaton Wannî.

Moropai tiwin ka' pona wîntîto' nîmîkî pî' ko'mannî. Miarî morî pe e'nî kupî sîrîrî. Mîrîrî ton pe uurî'nîkon yanno'pî Paapaya.

⁵ Moropai Uyepotorîkon wanî tiwin.

Moropai innape Cristo ku'sa'nîkon, tiaron pepîn.

Moropai tiwin uurî'nîkon esenpatakonato' wanî, Cristo pemonkono pe e'nî ekareme'nen pe.

6 Moropai Paapa, miikiri yapuri, tiaron yapuri pepin. Miikiri ri wani tamina'wironkon uuri'nikon yun pe moropai uyesa'kon pe awani, moropai itu'se tiwe'to' kupi emapu'tiia. Moropai uupia'nikon aako'mami.

7 Tiwin pi' si'ma, uuri'nikonya ukaisari'nikon Cristo nitiri yapisi'pi, itiriya pikiri. 8 Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' yawiri itiri'piia. Taasai'ya man: Teenuku yai ka' pona,

miikiri Cristo ena'pi teyatnon yentai,

tamina'wironkon pemonkonyami' rawiri.

Moropai pemonkonyami' pia tintiri tiri'piia

Sl 68.18

taasai'ya man. 9 I' kai'ma esenumenkan pi' naati Cristo enuku'pi pi' ka' pona? E'mai' pe awauti'pi non yo'koi. 10 Miriri tupo miikiri ri enuku'pi ka' pona tamina'wiron yepoi, ipikku pe tiwanipa kai'ma. Moropai tamina'wiri pata kaisari non po, ka' po aako'mami siriri, tamina'wironkon yentai tiwanipa. 11 Moropai tintiri tiri'piia tipemonkonoyami' pia, pata ponkon kaisari, to' esenyaka'mato'pe tinaipontikon pe, moropai tiaronkon e'to'pe Paapa maimu ekareme'nenan pe, moropai tiaronkon kupi'piia tipemonkono pe pemonkonyami' mo'kanenan ton pe. Moropai tiaronkon kupi'piia tipemonkonoyami' ko'manni'nenan ton pe, moropai to' yenupanen ton pe. 12 Insamoro kupi'piia tipemonkonoyami' piika'tinenan ton pe teesenyaka'mato' ku'to'pe to'ya. Moropai mori pe Cristo wani waranti to' e'to'pe iwaikkatoi pe to' wani ye'nen, itesa' waranti. 13 Miriri ye'nen uyenupakon to'ya yai tamina'wiri uuri'nikon ena tiwin esenumenkato' yarakkiri innape ikupi ye'nen. Moropai uyenupakon to'ya yai, miikiri Paapa munmu epu'ti uuri'nikonya kupi siriri ini' panpi'. Moropai uuri'nikon akipi kupi siriri Cristo waranti e'nito'pe. Mori pe Cristo yeseru wani manni' waranti uye-serukon ena. 14 Miriri waranti uuri'nikon yenupasa' to'ya wenai, moreyami' waranti uuri'nikon wani pepin, i' epu'nenan pepin waranti. Maasa pra seru'ye'kon warayo'konya yenupanto' pi' inna taa, uuri'nikon yenuku'ti to'ya miriri yenupanto' to'ya wenai. Miriri wani inna waranti tiise inna taatiponkon yari to'ya ataka'manto' ya'. Tiise ini'ri inna taa pepin yenupanto' to'ya pi', innape Paapa kupi ye'nen. 15 Tiise eseuriman yairon pi' neken, yairi uyonpakon sa'namai'ma. Miriri waranti ikupi'nikon ya, tamina'wiri mori pe e'ni Cristo ton pe. Manni' uuri'nikon yaipontinen, upu'paikon pe tiwani ye'nen. 16 Moropai uuri'nikon wani itesa' waranti. Tamina'wiri e'to' yawiri, matiki' pe pra. Tiise tamina'wiri e'waikkatoimiri uyesa'kon wani ya, mori pe aako'mami. Esenyaka'manto' kupi mori pe maasa pra tamina'wiri mori pe e'to' yawiri awani ye'nen. Miriri waranti Cristo waikkatoi pe e'ni ye'nen. Imaimu yawiri ko'manni ya mori pe esenyaka'man, maasa pra tiaronkon sa'nama pi' ko'manni ye'nen.

Cristo Nitiri Amenan Ko'mannito'

17 Miriri ye'nen amiri'nikon pi' tauya siriri Uyepotorikon maimu pe. Taa pi' uuko'mami merunti ke see waranti: Ini'ri manni'kan Paapa epu'nenan pepin ko'mami manni' waranti aako'mamikon namai. Maasa pra inkamoro esenumenkato' wani i' pe pra ri. 18 Moropai inkamoro esenumenka imakui'pi kupi pi'. Ipatikaron Paapa nitiri'pi inkamoro ko'manto' ton pra awani. Maasa pra pakko pe Paapa epu'ti to'ya pra to' wani ye'nen. Moropai itu'se pra to' wani maasa pra sa'man pe to' yewan wani ye'nen. 19 Inkamoro enasa' man aweppe'to' ton pra tamina'wiron imakui'pi tinkupikon pi'. Nura taserukon

kupí pí' to' ko'mamî. Moropai inî' panpî' ikupíkonpa to' eturumakasa' wanî. Mîrîrî warantî itu'se tiwe'to'kon pí' to' ko'mamî, tone' imakui'pî anku'pai to' wanî. Mîrîrî warantî Paapa epu'nenan pepîn yeseru wanî.

²⁰ Mîrîrî kupí pí' aako'mamîkonpa Cristoya ayenupasa'kon pra man. ²¹ Tiise amîrî'nîkonya eta'pî Cristo yekare. Moropai innape ikupî'pîya'nîkon imaimu yairon pí' eesenupa'pîkon, iteseru pí'. ²² Moropai pena amîrî'nîkon esenupa'pî' í' kai'ma penaro' ayeserukon kupí pí' aako'mamîkon rumakakonpa. Mîrîrî ayeserukonya ataruma'ti'pîkon iwinîkî pra inî' panpî'. ²³ Mîrîrî winîpai ayewankon moropai eesenumenkato'kon miakanma'nîkon e'pai awanî amenan pe. ²⁴ Mîrîrî ye'nen amenan aponkon yeka'maya'nîkon warantî amenan ayeserukon ton yeka'matî ayewankon ya' manni' Paapa yeseru warantî. Mîrîrî ye'nen yairî aako'mamîkon, yairî Paapa ko'mamî warantî.

²⁵ Mîrîrî ye'nen seru'ye' pe teeserîmai pra e'ti inî'rî. Eeseurîmakon ya, yairî eeseurîmakon yuwatî ayonpakon yarakkîrî. Maasa pra tamî'nawîrî uuri'nîkon wanî Cristo waikatoi pe, ipemonkonoyamî' yonpa pe.

²⁶ Í' pensa eekore'makon ya, ayentai eekore'mato'kon kí'tîrî imakui'pî kupîya'nîkon namai. SL 4.4

Eekore'makon ya, wei ewomî pîkîrî kako'mantî. Tiise eekonekakon yuwatî.

²⁷ Mîrîrî warantî imakui'pî pata'se' ton kí'tîtî ayewan ya', Makui esenyaka'ma ko'mannîpî namai. ²⁸ Anî' e'sa' ya ama'ye' pe, inî'rî mîkîrîya yama'runpa e'pai pra man. Tiise eesenyaka'ma neken e'pai awanî, morî pe tíko'mamîpa. Moropai mîrîrî warantî mîkîrîya í' ton pînon pîika'ti' e'painon.

²⁹ Eeseurîmakon ya se' tapairî nura mai pí' eeseurîmakon e'pai pra man. Tiise morî mai yapurîya'nîkon yuwatî. Mîrîrî ke tiaronkon pîika'tikonpa, moropai inî' panpî' epu'nen pe to' e'to'pe. ³⁰ Moropai yairî ma're Paapa winîpainon Morî Yekaton Wannî tíku'se pra e'ti. Maasa pra mîkîrî Morî Yekaton Wannî wanî Paapa pemonkono pe uuri'nîkon wanî ekareme'nen pe. Moropai mîkîrî wanî ye'nen, Paapaya uuri'nîkon mo'ka imakui'pî yapai epu'ti'nîkon, umo'kaiya'nîkon weiyu yai. ³¹ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî eekore'mato'kon rumakatî. Moropai awe'mu'tunpato'kon rumakatî. Moropai aatasi'sirunpato'kon rumakatî. Mîrîrî ye'ka wenai tíwentaimepî'se pra e'ti. Tiaronkon winîkî eeseurîmato'kon rumakatî. Moropai tamî'nawîrî mîrîrî imakui'pîkon rumakatî. ³² Tiise morî pe e'ti, tiaronkon yarakkîrî eranmîra. Moropai í' rî to' níkupî'pî awinîkî'nîkon mîrîrî ku'ti aawanmîra'nîkon. Í' kai'ma tíwanmîra Jesus Cristo wenai Paapaya ankupî'pîkon kupí'pî warantî iku'ti.

5

Paapa Munkîyamî' Ko'mamî Yeseru

¹ Amîrî'nîkon wanî Paapa munkîyamî' pe iwakîrî pe pu'kuru. Mîrîrî ye'nen o'non ye'ka pe Paapa wanî manni' warantî awanîkon yuwatî. ² Mîrîrî warantî í' rî kupîya'nîkon kaisarî, morî pe tiaronkon sa'nama pí' aako'mamîkon yu'se wai. Maasa pra Cristoya uuri'nîkon sa'nama'pî. Mîkîrî e'tîrî'pî uuri'nîkon ton pe tíwarîrî. To' nîtîrî a'pusin Paapa wakîrî pe, moropai Paapa yapurî pe to' nípo'ti warantî aasa'manta'pî, kure'ne usa'nama tíuya'nîkon ye'nen. Mîrîrî warantî tiaronkon sa'namaya'nîkon e'pai awanî.

³ Paapa pemonkono pe awanîkon ye'nen, imakui'pî pe se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî ke'ti, moropai wîrî'sanyamî', se' tapairî warayo'kon yarakkîrî ke'ti. Moropai nura tíku'se pra e'ti, moropai kure'ne í' yu'se

kîseka'nunkatî. Mîrîrî warantî Paapa pemonkonoyamî' ko'mamî e'pai pra man. ⁴ Moropai eeseurîmakon ya, nura pî' kîseurîmatî, tîise Paapa pî' — Morî pe man, Paapa —ka'tî neken. ⁵ Mîrîrî warantî wîrî'sanyamî' yarakkîrî tîwe'sanon tîno'pî pepîn yarakkîrî, moropai nura pî' teesenumenkasananya, moropai kure'ne î' yu'se teeseka'nunkasanonya Paapa winîpainon î' yapîsî pepîn, î' pensa aapî ya tamî'nawîronkon esa' pe. Maasa pra inkamoro ye'kakon wanî mia' ke ikonekasa' yapurînenan pe. Paapa yapurî to'ya pepîn. ⁶ Mîrîrî ye'nen morî pe ko'manpai'nîkon, anî'ya uyenku'tikon namai se' tapairon mai ke. Maasa pra Paapaya tîmaimu yawîronkon pepîn taruma'tî kupî sirîrî. ⁷ Mîrîrî ye'nen inkamoro ye'kakon kore'ta tîwe'se pra e'tî.

⁸ Maasa pra pena amîrî'nîkon ko'mamî'pî inkamoro ko'mamî manni' warantî ewaron ya'. Tîise î' pensa Paapa pemonkono pe eena'pîkon pata-pai morî pe ayaserukon enasa' a'ka ta. Mîrîrî ye'nen ako'mantî morî pe, Paapa pemonkono pe awanîkon ye'nen. ⁹ Mîrîrî warantî aako'mamîkon ya, tiaronkon pîika'tîya'nîkon morî pe to' e'to'pe moropai ayaserukon wanî yairî moropai eeseurîmato'kon wanî morî pe, seru'ye' pe pra. ¹⁰ Î' rî Paapa wakîri pe tîwe'sen epu'tîya'nîkon yuwatî. ¹¹ Moropai imakui'pî to' yeseru, se' tapairon kî'ku'tî. Tîise aronne ekareme'tî yairî pra awanî epu'to'pe to'ya. ¹² Mîrîrî ye'ka ama' pe to' nîkupî pî' eseurîman eserîke pra awanî. Maasa pra yeppe'ni'ton pe awanî ye'nen. ¹³ Uurî'nîkon wanî to' yeseru yenponenan pe ta'nîkon ya to' pî': —Mîrîrî wanî morî pe pra. Manni' a'ka pe tîwe'senya tamî'nawîrî tera'masen pepîn yenpo manni' warantî. ¹⁴ Maasa pra a'ka pe tîwe'senya tamî'nawîron esera'ma emapu'tî. Mîrîrî ye'nen pena awe'menuka'pî see warantî:

Amîrî awetun ko'mannîpî manni' apakakî.

Amîrî tîisa'mantai tîiko'mansen e'mî'sa'kakî.

Moropai Cristoya amîrî kupî a'ka ta aako'mamîpa taasai'ya man.

¹⁵ Mîrîrî ye'nen maasa era'matî morî pe î' kai'ma aako'manto'kon menkakonpa. Pakko pe kako'mantî tîise epu'nen pe ako'mantî. ¹⁶ Morî kupîya'nîkon yuwatî, maasa tîkai pra. Maasa pra tu'ke imakui'pî ku'nenan man akore'ta'nîkon. Inkamoroya aama'tînipîkon namai iku'tî. ¹⁷ Pakko pe tîwe'se pra e'tî. Tîise î' kupîya'nîkon yu'se Uyepotorîkon e'to' mîrîrî epu'tî. ¹⁸ Kure'ne mai' pî' teetînse pra e'tî. Maasa pra mîrîrîya aako'manto'kon taruma'tî. Tîise Morî Yekaton Wannî esenyaka'mato'pe apî'nîkon eturumakati iipia. ¹⁹ Tiaronkon innape Jesus ku'nenan yarakkîrî eseurîmatî eren ke. Eserenkatî Paapa maimu e'menukasa' erenkato' pî' moropai Paapa yapurîto' pî'. Moropai Jesus yeseru pî' teeseurîmasen eren pî' eserenkatî Paapa yapurî pe. —Morî pe pu'kuru man, Paapa —kai'ma eserenkatî. ²⁰ Mîrîrî warantî Paapa uyunkon yapurîtî tîwîrî, tamî'nawîron ku'sai'ya wenai moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai.

Warayo'kon Moropai To' No'pîtonon

²¹ Ayonpakon nîrî maimukon yawîrî ako'mantî, Cristo namaya'nîkon wenai.

²² Amîrî'nîkon wîrî'sanyamî' pî' tauya sirîrî, tînyo kenankon pî', anyokon maimu yawîrî ako'mantî, Uyepotorîkon namaya'nîkon wenai. ²³ Maasa pra inyo wanî tîno'pî pu'pai pe, tîpemonkonoyamî' pu'pai pe Cristo wanî manni' warantî. ²⁴ Mîrîrî ye'nen ipemonkonoyamî', inmo'ka'san ko'mamî Cristo

maimu yawírí. Mírírí warantí nírí tînyo kenankon wírí'sanyamí' ko'mamí e'pai awaní í' taasa' tînyoya yawírí.

²⁵ Tîno'pí kenankon warayo'kon pí' tauya: ano'píkon sa'nama pí' ako'mantí, típemonkono pe tînmo'ka'san sa'nama'pí Cristoya warantí. To' sa'nama tîuya ye'nen tîwarírí awe'tírí'pí, inkamoro píika'típa. Aasa'manta'pí morí pe to' e'to'pe. ²⁶ Innape tímaimu kupí to'ya era'ma tîuya ye'nen, imakui'pí to' níkupí'pí rona'píiya, morí pe to' e'to'pe. ²⁷ Mírírí warantí ikupí'píiya tîpia to' enepípa morí pe teken, imakui'pí ton pra. Tímírí pe to' waní ye'nen, imakui'pí, nura tíku'se pra to' ko'mamí yu'se awaní'pí, tíwarantí. ²⁸ Mírírí warantí tîno'píkon sa'nama pí' warayo'kon ko'mamí e'pai awaní. Tíwe'sa'namakon manní' warantí tîno'píkon sa'nama to'ya e'pai awaní mírírí. Tîno'pí sa'namanen waní ya, awe'sa'nama nírí. ²⁹ Aní' esewanmírí pepín tíwarírí, tíise awe'sa'nama. Mírírí warantí nírí típemonkonoyamí' sa'nama Cristoya. ³⁰ Ipemonkono pe e'ní ye'nen usa'namaiya'níkon mírírí. ³¹ Pena Paapaya ta'pí:

—Warayo' no'píta yai, eemo'ka tun moropai tísan piapai moropai tîno'pí yarakkírí eena.

Asakí'ne to' tíise tiwinan warantí to' enasa' mírírí *Gn 2.24*
—taasai'ya man. ³² Esenenenkanto' mírírí kure'nan, maasa pra Cristo pí' eseuríma moropai inmo'ka'san pí'. ³³ Moropai amírí'níkon warayo'kon pí' tauya nírí, ano'píkon sa'namatí awe'sa'namakon manní' warantí. Moropai wírí'sanyamí' pí' tauya, anyokon namaya'níkon e'pai awaní.

6

Moreyamí' Moropai To' Yunkonyamí'

¹ Moreyamí' pí' tauya sírírí moropai maasaronkon pí': Ayunkon asankon maimu yawírí ako'mantí, Cristo nîmo'ka'san pe awaníkon ye'nen. Mírírí kupí pí' aako'mamíkon ya, yairí aako'mamíkon. ²⁻³ Pena Paapaya tímaimu ekaremekí'pí unkupíkon pe: —Ayunkon asankon namatí —ta'pí Paapaya.

—Mírírí warantí aako'mamíkon ya, morí pe aako'mamíkonpa akupíuya'níkon moropai kusan pe aako'manto'kon waní sírírí non po *Dt 5.16*

—ta'píiya. Mírírí waní ípíku pe unkupíkon pe, maasa pra Paapaya ta'pí e'mai' pe mírírí yawírí e'ní ya, morí tíríiya, taasa' tîuya yawírí.

⁴ Moropai to' yunkonyamí' pí' tauya: wei kaisarí anmukukon panamatí Uyepotoríkon yeseru ke irumaka pata pe pra. Tíise to' tekatonkai pra e'tí, tíise morí pe to' yenupati.

Ipoitírí Moropai Ikaraiwari

⁵ Amírí'níkon to' poitírítonon akaraiwaríkon maimu yawírí iku'tí to' namaya'níkon ye'nen. Moropai mírírí kupíya'níkon yai, aawo'ma'takon pe pra, yairí iku'tí Cristo yapuríya'níkon manní' warantí iku'tí. ⁶ Aapia awaníkon yai neken inamaya'níkon kai'ma ke'tí. Tíise aapia'níkon pra tíise inamatí. Manní' itu'se Paapa e'to' yawírí iku'tí awakíríkon pe, maasa pra Cristo pemonkono pe awaníkon ye'nen. ⁷ Tíise awakíríkon pe esenyaka'matí, akaraiwaríkon ton pe, í' kai'ma Uyepotoríkon ton pe eesenyaka'makon manní' warantí. Manní'kan warayo'kon ton pe neken eesenyaka'makon. ⁸ Maasa pra amírí'níkon ya tiwin pí' sí'ma akaisarí'níkon Uyepotoríkon winípainon yapísí kupí sírírí, manní'kan tesa' kenankonya moropai itesa' pínonya. Yapísíya'níkon kupí sírírí, í' kai'ma ankupí'píkon yepe'pí pe.

⁹ Amírî'nîkon, to' karaiwarîyamî', apoitîrîkon tîwakîmai e'tî. Yairî pra iteseru era'maya wenai, ipî' teekore'mai pra see warantî ikupîya pra awanî ya, atarumatîuya, tekai pra. Mîrîrî tî'napannî'tî. Maasa pra amîrîya epu'tî mîrîrî moro to' esa' moropai ayesa' wanî ka' po. Mîkîrîya tamî'nawîronkon ko'mannîpî se' kaisarî, e'sentai pra.

Surara Warantî Ekore'manto'

¹⁰ Tarîpai tauya sîrîrî apî'nîkon. Meruntî ke ako'mantî Uyepotorîkon meruntîri kure'nan yarakkîrî, ipemonkono pe awanîkon ye'nen. ¹¹ Mîrîrî ayuwa'nen ton aponkon yeka'matî, manni' surara epontîsa' manni' warantî. Tamî'nawîrî mîrîrî Paapa nîrîrî yapi'tî, meruntî ke awanîkonpa, Makuiya ayenumîkon namai. Maasa pra mîkîrîya uurî'nîkon yenku'tî tîuya yuwa ko'mannîpî tu'ke ite'ka. ¹² Maasa pra uurî'nîkon epito' wanî pemonkon yarakkîrî pra tîise Makui meruntîri winîkî moropai tîpoitîrî pe uurî'nîkon yaipontînenan winîkî, moropai manni'kan imawariyamî' moropai maariwa'yamî' winîkî. Manni'kan ka' poro taasa'senon meruntîkon, imakui'san winîkî uurî'nîkon ekore'ma. ¹³ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî Paapa nîrîrî yapi'tî. Yapi'sa'ya'nîkon ya, imakui'pî erepamî yai apona'nîkon meruntî ke awanîkon, ayenumîya'nîkon pepîn. Teuren amîrî'nîkon yarakkîrî eekore'ma tîise ayenumîya'nîkon pepîn. Mîrîrî ye'nen meruntî ke e'tî.

¹⁴ Mîrîrî ye'nen teekonekai e'tî. Paapa winîpainon yairon pe tîwe'sen aworîmî yewa'tîkî, seru'ye' pe tîwe'sen winîkî eeseya'namapa. Moropai yairî ayeseru ton yeka'makî, mîrîrî sa'man aroppo'ta yuwa'nen ton yeka'maya warantî. ¹⁵ Moropai ekonekatî î' kai'ma Paapaya upîka'tîsa'kon ekaremekîkonpa tiaronkon pî', morî pe to' enato'pe Paapa yarakkîrî. Mîrîrî itekare ekaremekîya wanî a'sa'sa' yeka'maya warantî satippe aako'mamîkonpa aatare'mokon namai. ¹⁶ Moropai innape ikupî pî' ako'mantî. Mîrîrî wanî manni' awapu pe yapi'sa'ya manni' warantî. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî Makui rupeya apo'tikon eserîke pra awanî. Tîise apona'nîkon erepamî yai, eesi'nîpî. ¹⁷ Moropai mîrîrî awe'pîka'tîto'kon ton yapi'tî, manni' aro' apu'paikon yuwa'nen ton yeka'makonpa yapisîya'nîkon warantî. Moropai Morî Yekaton Wannî nîrîrî yapi'tî akasuparaikon pe. Mîrîrî wanî Paapa maimu pe. ¹⁸ Tamî'nawîrî sîrîrî ku'tî eepîremakon ke. Paapa pî' awe'pîka'tîto'kon ton esatî. Epîrematî tîwîrîrî Morî Yekaton Wannî meruntîri yai. Mîrîrî ye'nen ari'ke' pe e'tî, yairî ma're teenai pra. Moropai epîrematî tîwîrîrî tamî'nawîronkon innape Paapa ku'nenan pona.

¹⁹ Moropai epîrematî nîrî upona, Paapaya tîmaimu ekaremekîuya umeruntîri ton tîito'pe eranne' pe si'ma ekaremekîuya namai. Mîrîrî unekaremekî e'to'pe aronne epu'to'pe to'ya. Mîrîrî to' nepu'tî'pî pepîn epu'to'pe to'ya, epîrematî. ²⁰ Mîrîrî ekaremekîuya wenai tarî wanî sîrîrî atarakkannîto' yewî' ta. Tîise upona epîrematî tarî si'ma itekare ekaremekî pî' uuko'manto'pe, meruntî ke, eranne' pe pra e'to'pe. Maasa pra mîrîrî itekare ekareme'to'peuya uurî yaipontî'pî Jesusya.

²¹ Uyonpakon Tîquico manni' yairon, Uyepotorîkon esenyaka'mato' pî' teesenyaka'masenyâ tamî'nawîrî uyekare ekaremekî apî'nîkon, î' kai'ma tarî uuko'mamî yekare epu'tikonpa. ²² Mîrîrî ekareme'se akore'ta'nîkon yari-mauya sîrîrî. Î' kai'ma tamî'nawîrî anna yekare ekaremekîuya yai, aatausin-pakonpa.

Paulo Esekaremekî

²³ Uyunkon Paapaya moropai Uyepotoríkon Jesus Cristoya amîrî'níkon pia tíwanmîn tírî yu'se wai, uyonpayamî'. Moropai î' kai'ma tiaronkon sa'nama pí' aako'manto'kon ton tírî to'ya yu'se wai. Moropai innape tíkupíkon pí' aako'mamíkonpa itírî to'ya yu'se wai. ²⁴ Moropai epe'míra Paapa nítírî ko'mamî yu'se wai tamí'nawírî manni'kan Uyepotoríkon Jesus Cristo yapurî pí' tíko'mansenon pia.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ FILÍPOS PONKON PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya moropai yarima'pîiya innape Jesus ku'nenan Filípos ponkon pia. Miari Paulo wîfîsa' wani'pî Jesus yekare ekareme'se. Moropai innape ikupî'pî to'ya imakui'pî tesorukon tîrumakai. Atos capítulo 16 ya' eeseporî mîrîrî.

Mîrîrî tîpo itekare ekaremekî pî pinunpa'pîiya. Tîko'mamî tîpo yapisi'pî to'ya, atarakkannîto' yewî' ta yawonnîpî'pî to'ya. Mîrîrî yekare Filípos ponkonya eta'pî moropai tonpakon itese' Epafrodito yarima'pî to'ya iipia. Mîrîrî yai sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya tarakkannîto' yewî' ta si'ma. Taatausinpai imenuka'pîiya, i' kai'ma tiwinîki morî ku'sa' to'ya pî eeseurîma'pî morî pe man kai'ma. Moropai to' panama'pîiya i' kai'ma Jesus yeseru yawîrî to' ko'manto' pe.

¹ Uyonpayamî', Filípos ponkon, uurî Pauloya kaareta menuka sîrîrî Timóteo yarakkîrî si'ma. Cristo Jesus poitîrî pe anna wanî. Amîrî'nîkon, Jesus Cristo nîmo'ka'san pia yarima annaya sîrîrî. Moropai yarima annaya nîrî Paapa munkiyamî' ko'mannî'nenan pia moropai to' pîika'tînenan pia nîrî.

² Uyonpayamî', Paapa, Uyunkonya tamî'nawîron morî tîrî yu'se wai aapia'nîkon. Moropai tîwanmîra e'nîto' tîriya yu'se wai. Mîrîrî warantî itîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai aapia'nîkon.

Paulo Epîremato'

³ Amîrî'nîkon pî' enpenata kaisarî tauya Paapa pî': —Morî pe to' pîika'tîsa'ya, Paapa —tauya ipî'. ⁴ Moropai apona'nîkon epîrema kaisarî, atausinpasa' wani amîrî'nîkon pî'. ⁵ Maasa pra upîika'tîpîti'pîya'nîkon Cristo yekare ekaremekî pî'. Pena upîika'tîpîti'pîya'nîkon Cristo yapisi'pîya'nîkon pata pai sîrîrî tîpose. ⁶ Morî pe Paapa esenyaka'ma pia'ti'pî ayewankon ya'. Mîrîrî warantî eesenyaka'ma ko'mannîpî yaretî'ka tîuya pîkîrî, Jesus Cristo ipî pîkîrî. Mîrîrî epu'ti pî' wai.

⁷ Ayapurîuya'nîkon maasa pra upîika'ti'pîya'nîkon Jesus yekare ekaremekî pî', anetapai'nîkon pî' moropai anetapai'nîkon pepîn pî' nîrî. Mîrîrî rî kupî'pîya'nîkon moro akore'takon wani tanne. Moropai tarî, atarakkannîto' yewî' ta wanî tanne, ikupî pî' aako'mamîkon. Mîrîrî ye'nen kure'ne ayapurîuya'nîkon. ⁸ Cristo Jesusya asa'namakon warantî asa'namauya'nîkon. Innape man, useruku pepîn, mîrîrî epu'ti Paapaya.

⁹ Epîrema sîrîrî apona'nîkon. Tauya Paapa pî': —Inî' panpî' tonpakon sa'namato'pe to'ya. Moropai inî' panpî' yairî epu'to'pe to'ya, pakko pe pra to' e'to'pe —tauya Paapa pî'. ¹⁰ Mîrîrî warantî amîrî'nîkon yenupasa' Paapaya ya, morî kupîya'nîkon tiwin. Mîrîrî ye'nen Cristo enna'po yai, nura pe pra awanîkon. Aweppepîkon pepîn Cristo eporîya'nîkon yai. ¹¹ Mîrîrî warantî morî pe aako'mansa'kon imakui'pî tîku'se pra, maasa pra ameruntîrikon ton tîisa' Jesus Cristoya. Mîrîrî pî' taa to'ya: —Morî amîrî, Paapa, apemonkonoyamî' pî'. Inkamoro yairî to' ko'mamî mîrîrî. Tamî'nawîronkon yentainon amîrî, Paapa —taa to'ya.

Paulo Eseurîma Tîwe'taruma'tîto' Pî'

¹² A'kí, uyonpayamí', utaruma'tí'pí to'ya Paapa maimu ekaremekí'uya wenaí, moropai uyarakkamo'pí to'ya. Míiwíni tíise tu'ke pemonkonyamí'ya Paapa maimu eta ko'manní'pí moropai yapísí to'ya. ¹³ Mírírí warantí í' waní' awaní ye'nen tarí waní atarakkanní'to' yewí' ta, epu'tí tamí'nawíronkon surarayamí'ya. Moropai tiaronkonya epu'tí nírí. ¹⁴ Tíise eranne' pe aríníkon uyonpayamí' waní pepín mírírí pí'. Tíise meruntí ke to' ena'pí. Uyarakkansa' to'ya yekare etasa' tíuya'níkon ye'nen, iní' panpí' Paapa maimu ekaremekí to'ya teweppe'se pra.

¹⁵ Tíise tíkinmukon pe ekaremekí tiaronkonya. Upí' tíwo'ma'takon pe, Cristo yekare ekaremekí pí' to' waní. Tíise mírírí warantí pra tiaronkon waní. ¹⁶ Morí pe ekaremekí to'ya, tíwakírí pe. Inkamoroya usa'nama maasa pra Cristoya uyarima'pí tímaimu ekareme'se epu'tí to'ya. Moropai epu'tí to'ya nírí, mírírí wenaí uyarakkamo'pí to'ya. ¹⁷ Tíise tiaronkonya usa'nama pepín. Uyentai to' e'kupí Cristo yekare ekaremekí to'ya. Mírírí pí' yairí ma're Paulo ena kai'ma to' esenumenka.

¹⁸ Tíise esewankono'ma pra wai mírírí pí'. Í' waní' pra man uupia. Morí pe, imakui'pí pe ekaremekí to'ya ya, atausinpa sírírí. Maasa pra Cristo yekare ekaremekí to'ya. Inna, mírírí pí' atausinpa ko'manní'pí. ¹⁹ Maasa pra epa'ka kupí sírírí. Eepíremasa'kon ye'nen, moropai Morí Yekaton Wanníya upíika'tísa' ye'nen, epa'ka kupí sírírí. ²⁰ See warantí iko'manpai wai. Í' rí kupí'uya ya, morí pe ku'to'peuya eppépí namai. Moropai imakui'pí pe tiaronkon eseuríma namai Cristo pí'. Tíise eranne' pe pra iko'manpai wai, uusa'manta ya, enen waní ya, Paapa yapurí'to'pe tiaronkonya mírírí wenaí. ²¹ Maasa pra uurí pia, morí pe awaní Cristo yapurí pí' uuko'mamí ya. Mírírí warantí uusa'manta ya, itentai panpí' morí pe awaní uupia, maasa pra Cristo pia pu'kuru uuko'mamí. ²² Tíise uusa'manta pra waní ya, esenyaka'ma ko'manní'pí Cristo ton pe, mílkírí yapí'to'pe tiaronkonya. Mírírí ye'nen í' kupí'uya epu'tíuya pra wai. ²³ Maasa pra uurí esiwa'sa' sírírí uwói. Mírírí ye'nen í' koneka epu'tíuya pra wai, uuko'mamí ka'rí tarí, uusa'manta ka'rí. Tíise tauya apí'níkon, tarípai ití'pai wai kure'ne maasa pra iko'manpai wai Cristo yarakkírí. Mírírí waní morí pe, tarí uuko'mamí yentai. ²⁴ Míiwíni tíise amírí'níkon pí' esenumenka ya, iní'rí tarí iko'manpai wai, iní' panpí' amírí'níkon yenupato'peuya. ²⁵ Mírírí ye'nen amírí'níkon kore'ta uuko'mamí sírírí amírí'níkon pí'ika'tí'to'peuya, iní' panpí' Cristo epu'tíkonpa. Innape awaní epu'tí pí' wai. ²⁶ Moriya mírírí pí' aatausinpató'kon eporíya'níkon Cristo Jesus piawon pe awaníkon ye'nen. Aatausinpakon uurí erepamí akore'ta'níkon pí'.

²⁷ Mírírí ye'nen í' taasa' Cristoya, yawírí ako'mantí. Mírírí warantí amírí'níkon pia uutísa' pra awaní ya, mírírí epu'tíuya morí pe, yairí aako'mamíkon. Moropai epu'tíuya amírí'níkon esenyaka'ma kure'ne Cristo yekare ekaremekí pí', tíwin esenumenkato'kon innape iku'to'yakon tíise. ²⁸ Mírírí ye'nen eranne' pe pra e'tí ayeyatonkon pí'. Eranne' pe pra awaníkon ya, amírí'níkon pí'ika'tísa' Paapaya epu'tí to'ya. Moropai títaruma'tíkon Paapaya epu'tí to'ya nírí. ²⁹ Maasa pra Paapaya amírí'níkon mo'ka'pí innape tíkupíkonpa neken pra, tíise mílkírí wenaí awe'taruma'tíkonpa nírí amo'ka'píuya'níkon. ³⁰ Mírírí wenaí awe'taruma'tíkon sírírí, pena uurí e'taruma'tí'pí, manní' anera'ma'píkon warantí. Moropai mírírí pí' uuko'mamí sírírí epu'tí pí' naatí.

2

Tiaronkon Ma're Jesus Cristo E'kupi'pi

¹ Innape awanî, ameruntîrikon ton tîri Cristoya eesewankono'makon namai. Moropai kure'ne asa'namaiya'nikon. Moropai tiwin awanîkon emapu'tisa' Morî Yekaton Wannîya. Moropai a'noko'pikon pe tiaronkon era'maya'nikon, ayewankon ya' Morî Yekaton Wannî ko'mamî ye'nen. Mîrîrî warantî Cristo wanî aapia'nikon. ² Mîrîrî ye'nen tauya api'nikon, tûmurukun pe e'ti. Teesiyu'pi'se pra ako'mantî. Tiaron yu'se e'ti, amîrî'nikon yu'se Cristo wanî warantî. Tiwin ayeserukon nîsi Cristo yeseru warantî. Mîrîrî warantî awanîkon ya, inî' panpî' atausinpa mîrîrî pi'. ³ Moropai mûi pe pra e'ti, tiaronkon yentai awanîkon pi' teesenumenkai pra e'ti. ⁴ Î' itu'se awe'to' pi' neken teesenumenkai pra e'ti tîise itu'se tiaronkon e'to' pi' nîri esenumenkati.

⁵ Jesus Cristo esenumenka'pi warantî esenumenkati.

⁶ Maasa pra mîkîrî Jesus wanî'pi Paapa kaisari' pena. Tîise, —Ipîkku pe uuko'mamî ipatîkarî —taiya pin.

⁷ Mîrîrî ye'nen ipîkku pe tîwe'to' kupî'pîiya tîwî.

Tamî'nawîrî rumaka'pîiya,
moropai ipîkku pe pra eena'pi,
Paapa potîrî pe.

Maasa pra pemonkon pe eena'pi,
uurî'nikon warantî.

⁸ Pemonkon pe tîwanî yai,
tiaronkon ma're eena'pi, mûi pe pra.
Aako'mamî'pi Paapa maimu yawîrî tîisa'manta pikîrî.
Moropai paki'nana pona aasa'manta'pi,
ama'ye' sa'manta warantî.

⁹ Mîrîrî ye'nen Jesus pîmî'sa'ka tîuya yai,
ipîkku pe Paapaya ikupi'pi, tamî'nawîronkon yentai.
Moropai tamî'nawîronkon ipîkkukon ese' yentai
itese' ton tîrî'pi Paapaya, uyepotorîkon pe.

¹⁰ Mîrîrî ikupi'pîiya
tamî'nawîronkonya Jesus yapurîto'pe teesekunkai'ma.
Ka' ponkonya, non ponkonya, non yo'konya,
tamî'nawîronkonya taato'pe:
—Ipîkku pe Uyepotorî Jesus man,
tamî'nawîronkon yentainon —taato'pe to'ya.

¹¹ Moropai mîrîrî yai,
tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya taa Jesus Cristo pi':
—Anna yepotorî amîrî, Jesus,
anna yaipontînen —taa to'ya.
Mîrîrî warantî Paapa, uyunkon atausinpa kure'ne mîrîrî pi',
yapurî to'ya ye'nen.
Tîwakîri pe etaiya.

Morî Kupî pi' Iko'manpai'nikon

¹² Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', akore'ta'nikon wanî yai, umaimu yawîrî aako'mamî'pikon. Mîrîrî warantî ako'mantî inî' panpî', uurî ton pra tîise. Aawarîrî'nikon morî ku'ti, Paapa namai'ma. Imaimu yawîrî ako'mantî,

Paapa wakîri pe pra awanîkon namai. ¹³ Maasa pra Paapa esenyaka'ma ko'mannîpi ayewankon ya', itu'se tîwe'to' anku'pai awanîkonpa. Mîrîri warantî nîri kupîiya, itu'se tîwe'to' kupîkonpa.

¹⁴ Tamî'nawîri î taasa' Paapaya ku'ti teesiyu'pî'se pra, tîwo'ma'tai pra moropai teekore'mai pra iku'ti. ¹⁵ Moropai mîrîri warantî ikupîya'nîkon ya, imakui'pî pe tiaronkon eseurîma eserîke pra awanî apî'nîkon. Maasa pra Paapa munkîyamî' pe awanîkon, imakui'pî ton pra. Tarî aako'mamîkon ama'ye'kon kore'ta, imakui'pî ku'nenan kore'ta. Tîise morî aako'manto'kon era'ma to'ya. Mîrîri yai ka' pî' siirikkiyamî' esera'ma ewaron ya' warantî, ayeserukon era'ma to'ya morî pe, imakui'pî ku'nenan kore'ta. ¹⁶ Moropai inkamoro pî' itekare ekaremekî pî' aako'mamîkon, ko'mannîto' ton tînen. Mîrîri warantî aako'mansa'kon ya, kure'ne atausinpa apî'nîkon. Tarîpai Cristo iipî yai, kure'ne atausinpa apî'nîkon. Maasa pra î' pe pra rî esenyaka'masa' pra awanî ye'nen, maasa pra innape iku'sa'ya'nîkon. ¹⁷ Penaronkonya Paapa repa'pî tekînon ke. Mîrîri pî' Paapa atausinpa'pî. Mîrîri warantî aatausinpa nîri, innape tîku'to'ya'nîkon pî'. Moropai tîmîri ton pe eesenyaka'mato' pî', innape Paapa ku'sa'ya'nîkon uurî wenai. Mîrîri wenai uwî to'ya yai pra. Tîise atausinpa mîrîri pî' moropai amîri'nîkon pî' atausinpa. ¹⁸ Mîrîri ye'nen aatausinpakon e'pai awanî uurî pokonpe.

Timóteo Moropai Epafrodito Yekare Pî'

Paulo Eneurîma

¹⁹ Ka'ne' pe Timóteo anarimapai wai amîri'nîkon pia, ayekarekon etai attîto'pe. Mîrîri yu'se Uyepotorî Jesus wanî ya, ikupîuya. Mîikîriya î' kai'ma ayekarekon ekaremekî upî'. Mîrîri pî' atausinpa. ²⁰ Mîikîri, Timóteo warainon ton pra awanî. Mîikîriya neken kure'ne tî'noko'pî pe ayera'makon. ²¹ Maasa pra tamî'nawîronkon esenumenka itu'se tîwe'to'kon pî' neken. Tîise itu'se Jesus Cristo e'to' kupî to'ya pepin. ²² Mîrîri warantî pra Timóteo wanî. Morî iteseru epu'ti pî' naatii. Timóteo esenyaka'mapîti'pî uyarakkîri, teesenyaka'masen tun yarakkîron warantî. Morî pe mîikîri esenyaka'mapîti'pî uyarakkîri, Cristo yekare ekaremekî pî'. ²³ Tarîpai anarimapai wai ka'ne' pe aapia'nîkon. Tîise maasa î' kupî to'ya upî' epu'sau'ya yai, mîikîri yarimauya. ²⁴ Moropai uutî nîri aapia'nîkon, itu'se Paapa wanî ya.

²⁵ Tîise e'mai' pe Epafrodito yarimapai wanî sîrîri. Mîikîri wanî uyonpakon pe, teesenyaka'masen uyarakkîri, Paapa esenyaka'mato' kupî pî' aatapi'sa'. Mîikîri anarima'pikon uupia upîika'tinen pe awe'to'pe. ²⁶ Mîikîri yarimauya sîrîri maasa pra amîri'nîkon anera'mapai awanî. Mîikîri esewankono'ma'pî pri'ya pra tîwanî yekare etasa'ya'nîkon pî'. Mîrîri ye'nen kure'ne anera'mapai awanî. Mîrîri ye'nen yarimauya sîrîri era'makonpa. ²⁷ Inna pri'ya pra awanî'pî kure'ne. Aasa'manta yonpa'pî. Tîise tî'noko'pî pe era'ma'pî Paapaya moropai yepi'ti'pîiya. Mîikîri neken pepin tîise uurî nîri era'ma'pîiya tî'noko'pî pe, inî' panpi' esewankono'ma namai. ²⁸ Mîrîri ye'nen uwakîri mîikîri yarimauya sîrîri taatausinpai era'makonpa, moropai ipî' teesenumenkai pra uuko'manto'pe. ²⁹ Tarîpai mîikîri yapi'ti taatausinpai Cristo pemonkono pe awanî ye'nen amîri'nîkon warantî. Mîikîri yapurîti moropai tiaronkon iwarainokon nîri yapurîti. ³⁰ Aaipikon eserîke pra awanî ye'nen, mîikîri yarima'pîya'nîkon upîika'tinen pe. Itekare ekaremekî pî' eesenyaka'ma'pî tîwîri, tîisa'manta epu'ti'ma. Mîrîri ye'nen mîikîri yapurîti.

3

Paapa Wakiri Pe E'ni Pi' Paulo Eseurima

¹ Siriri panpi' neken eseurimato' siriri, uyonpayami'. Kure'ne atausinpati, uyepotorikon piawon pe awanikon ye'nen. I' menuka'piuya pena, in'ri imenukauya siriri. Miriri pi' eseta'ka pepin, maasa pra in' panpi' yairi epu'tikonpa, eesentu'tikon namai. ² Aka, uyonpayami', tiwari e'ti warayo'kon arinmaraka warainokon pi' amiri'nikon yenku'ti to'ya namai. Inkamoro yeseru wani imakui'pi pe. Inkamoroya taapiti: —Amere pi'pikon ya'titi Paapa munki pe awanikonpa. Miriri api'pikon ya'tisa'ya'nikon pra awani ya, Paapa munmu pe pra awanikon —taa to'ya. ³ Tiise uuri'nikon wani Paapa munkiyami' pe pu'kuru. Maasa pra Paapa yapuri uuri'nikonya, Mori Yekaton Wann meruntiri wenai. Miriri ye'nen taatausinpai uuri'nikon ko'mami Jesus Cristo nikupi'pi', ipikku pe awani ye'nen. Tiise unku'pikon pi', upi'pikon ya'tisa' wani ipikku pe pra, i' pe pra ri awani. ⁴ Tinkupi'pikon wenai Paapa munki pe tiwanikon pi' to' esenumenka kai'ma.

Tiise miriri waranti uuri niri esenumenka e'painon, mori pe e'to' wenai. ⁵ Maasa pra uuri esenposa' tipo, umere pi'pi ya'ti'pi to'ya Moises nuri'ti taasa' yawiri eseuriwi'ne mia' pona tiimo'tai wei tiise. Uyun, usan wani Israel pa'ri ri'san pe. Uuri wani Benjamim nuri'ti paari'pi pe. Tami'nawironkon utamokon wani'pi Abraao pa'riri'san pe, tiaronkon pepin. Moropai fariseu pe wani'pi, Moises nuri'tiya yenupanto' yawiron. ⁶ Kure'ne esenyaka'mapiti'pi Paapa ton pe, Moises nuri'tiya yenupanto' yawiri. Jesus yapurinen taruma'tipiti'piuya. Tami'nawiri i' taasa' Moises kaaretariya, miriri ku'piti'piuya yairi. Mori pe Paapa pemonkono pe wani kai'ma esenumenkapiti'pi, imakui'pi ton pra.

⁷ Tiise Cristo epori'piuya pata pai, epu'ti'piuya manni' uyeseruri'pi wani i' pe pra ri. Mori pe Cristo wani epu'ti'piuya, maasa pra imiri' pe enasa' ye'nen. Tami'nawiri uyeseruri'pi yentai awani'pi. ⁸ Taripai tiaron mori panpi' epori'piuya. Uyepotori pe Jesus ena'pi. Imaimu yawiri iko'manpai wai taripai. Tami'nawiri mori unku'pikon yentai Jesus wani. Miriri ye'nen uyeseruri'pi unku'pi'pi, tami'nawiri irumaka'piuya. I' ri nura sorokauya waranti uyeseruri'pi yenumi'piuya Cristo neken anepu'pai wani. ⁹ Moropai Jesus pemonkono pe e'pai wani. Maasa pra, Jesus rawiri erepansa' yai, —Moises nuri'tiya yenupanto' yawiri awani ye'nen, upemonkono pe awani —taiya pepin upi'. Tiise taiya: —Innape uku'sa'ya wenai, upemonkono pe awani —taiya. Yairi uyeseru epori'piuya Paapa winipi. Miriri tiri'piuya uupia innape tikupiyua yai. ¹⁰ Moropai Cristo neken anepu'pai wai kure'ne. Moropai Paapaya tinmu pimi'sa'ka'pi meruntiri niri yu'se wai. Cristo e'taruma'ti'pi uuri ton pe. Miriri waranti e'taruma'tipai wai miikiri wenai. Miikiri sa'manta'pi uuri tonpe, miriri waranti sa'mantapai wani miikiri wenai. ¹¹ Miriri waranti e'pai wai, uusa'manta yai u'mi'sa'kato'pe Paapaya. Miriri yu'se wani kure'ne.

Iki'pi Pikiri Paulo Ko'mami Paapa Nitiri Yapisipa

¹² Tami'nawiri itu'se Paapa e'to' pepin uuri. Tiise miriri pi' uuko'mami siriri. Jesus Cristoya ukupi'pi tipemonkono pe, mori pe pu'kuru e'to'pe. Miriri ye'nen pemonkon teeka'tunsen e'ma taawiri iki'pi tipose waranti uuri eka'tumi to'sari Jesus pikiri, iwaranti e'to'pe. ¹³ Uyonpayami', tami'nawiri itu'se Paapa e'to' ku'sau'ya pepin siriri. Miriri ye'nen miriri pi' uuko'mami siriri, pena esuwa'ka'pi pi' tiwenpenatai pra. Tiise maasa tui'sen pi' esenumenka ko'mannipi. ¹⁴ Teeka'tunsen eka'tumi eka'tunnito' iki'pi pikiri,

epe'mîra to' nîrîrî yapîsîpa kai'ma, uurî wanî mîrîrî warantî. Epe'mîra Paapa nîrîrî yapî'to'peuya, imaimu yawîrî uuko'mamî. Maasa pra pena Paapaya uyanno'pî uuko'manto'pe tîpia. Mîrîrî kupî'pîiya Jesus Cristo nîkupî'pî wenai. Mîrîrî ye'nen ipatîkarî enen ko'mannîto' tîrîiya uupia.

¹⁵ Mîrîrî ye'nen, mîrîrî warantî esenumenkanpai'nîkon. Uurî'nîkon yairon epunenai, Jesus pemonkono pe e'nî ye'nen. Tîise mîrîrî warantî esenumenkanon pra awanîkon ya, mîrîrî ekaremekî Paapaya apî'nîkon. ¹⁶ Tîise unepu'tikon yawîrî ko'mannîpai'nîkon.

¹⁷ Uyonpayamî', uuko'mamî warantî ako'mantî. Moropai uwarainokon yeseru era'matî, tenupa'pîuyakon yawîrî to' ko'mamî. ¹⁸ Tîise uurî warantî pra tiaronkon wanî, ta'pîuya sa'rî. Inî'rî tauya apî'nîkon, manni'kan pî' kure'ne esewankono'masa' sîrîrî. Maasa pra Cristo yeyatonon inkamoro, Jesus sa'manta'pî yekare anetapainokon pepîn. ¹⁹ Apo' ya' to' wîtî kupî sîrîrî. Itu'se tîwe'to'kon pî' neken to' esenumenka taatausinpai. Nurakon pî', imakui'pî tînkupîkon pî' to' atausinpa. Mîi pe ikupî to'ya, to' eppepî e'pai tîise. Tarî sîrîrî non ponkon yeseru pî' to' esenumenka. ²⁰ Tîise uurî'nîkon wanî ka' ponkon pemonkonoyamî' pe tarî non po. Mîrîrî ye'nen Uplîka'tînenkon Jesus Cristo iipî nîmîkî pî' ko'mannî. Mîikîrî, uyepotorîkon anera'mapai uurî'nîkon wanî kure'ne. ²¹ Mîikîrî meruntî. Tamî'nawîrî tîma're kupîiya e'painon. Mîrîrî tîmeruntîrî ke uurî'nîkon miakanmaiya morî pe, tîwarantî. A'tu'mînan, tîisa'mantasanon upi'pîkon tîise upi'pîkon miakanmaiya tîpi'pî warantî.

4

To' Nîkupîkon Ton Ekaremekî Pauloya

¹ Mîrîrî ye'nen morî pe yapîtani'tî, Paapa maimu yawîrî ako'mantî tîwî tîkai pra. Apî'nîkon kure'ne atausinpasa' wanî, uyonpayamî'. Tîwîrî aya-purîuya'nîkon, unsa'namakon. Kure'ne amîrî'nîkon anera'mapai wanî.

² Evódia, apanamauya sîrîrî. Moropai Sîntique, amîrî nîrî panamauya sîrîrî. Sa'nîrî amîrî'nîkon wanî Cristo yonpa pe. Mîrîrî ye'nen teekore'mai pra e'tî, tîise morî pe ekonekatî. ³ Inna, uyakon, tauya nîrî apî', inkamoro Evódia moropai Sîntique pîika'tîkî, to' panamakî morî pe to' ko'manto'pe tîmurukun pe. Maasa pra inkamoro wîrî'sanyamî' esenyaka'mapî'tî'pî uyarakkîrî Paapa maimu ekaremekî pî'. Clemente yarakkîrî nîrî to' esenyaka'mapî'tî'pî. Moropai tiaronkon yarakkîrî nîrî. Inkamoro ese' menuka'pî Paapaya, mîrîrî kaareta ipatîkarî enen ko'mannîto' pona.

⁴ Paapa pemonkono pe awanîkon ye'nen atausinpatî. Inî'rî tauya apî'nîkon, taatausinpai ako'mantî teeseta'kai pra. ⁵ Cristo iipî kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen morî ku'tî tamî'nawîronkon pî' eranmîra awanîkon epu'to'pe to'ya.

⁶ Tamî'nawîron yu'se awanîkon pî' teesewankono'mai pra e'tî. Tîise Paapa yarakkîrî eseurîmatî. Î' itu'se awe'to'kon esa'tî Paapa pî'. Mîrîrî esatîya'nîkon ya: —Morî pe man, Paapa —ka'tî ipî'. ⁷ Mîrîrî warantî eepîremakon ya, ayewankon eretanîpîiya. Moropai morî pe esenumenkato'kon konekaiya eranne' pe awanîkon namai. Mîrîrî tîwanmîra e'nîto', intîrî wanî kure'ne, esenumenkan yentai. Mîrîrî warantî uyewankon, esenumenkato' ko'mannîpîiya morî pe.

⁸ Uyonpayamî', sîrîrî eseurîma mîrîrî epu'tikonpa. Tamî'nawîron morî teke-nan pî' esenumenkatî. Î' wanî seru'ye' pe pra, moropai î' wanî morî pe tiaronkon napurî ton, moropai î' wanî yairî, moropai î' wanî nura pe pra,

moropai i' waní tiaron atausinpató'pe, i' waní morí pe tiaronkon nera'ma ton, moropai i' waní imakui'pí pe pra, tamí'nawírí mírírí morí tekenan pí' es-enumenkatí. ⁹ I' eesenupa'píkon moropai anapísí'píkon moropai aneta'píkon, moropai anera'ma'píkon uurí winípai, mírírí warantí iku'tí. Maasa pra Paapa, uupia'níkon tíwanmín tínen ko'mamí aapia'níkon.

—*Morí Pe Man —Taa Pauloya*

¹⁰ Uyepotoríkon pí' atausinpan pí' wai, maasa pra urepa'píya'níkon iní'rí Paapa yapuríya'níkon ye'nen. Pena pata pai uurí anrepapai aako'mamí'píkon i' ton pra si'ma. Tarípai sírírí urepa'píya'níkon usa'namaya'níkon ye'nen.

¹¹ Awínípai'níkon i' rí esa'sau'ya pra wai, i' ton pra si'ma. Maasa pra i' awaní ya mararí, kure'ne mírírí pí' atausinpa. Mírírí mírí esenupa'pí. ¹² I' ton pra uuko'manpítí'pí. Moropai tu'ke temanne ke nírí uuko'manpítí'pí i' tui'sen pí'. Teesewankono'mai pra uuko'mamí. Emi'ne, asare'tísa' waní ya, taatausinpai uuko'mamí. Mírírí kure'ne, mararí waní ya, taatausinpai uuko'mamí. Mírírí esenupa'pí. ¹³ Tamí'nawíron upona tui'sen yapítanípíuya, maasa pra tímeruntíri tíri Cristoya uupia.

¹⁴ Tíise e'taruma'tí tanne, upíika'tí'píya'níkon. Mírírí era'mauya uwakíri.

¹⁵ Uyonpayamí', Filípos ponkon, pena Paapa maimu ekaremekí pia'tíuya yai amírí'níkonya yapísí'pí. Mírírí ye'nen upíika'tí'píya'níkon. Macedônia poi ese'ma'tí'pí pata pai Paapa pemonkonoyamí'ya upíika'tí pín, tíise amírí'níkon neken. Mírírí epu'tí pí' naatí. ¹⁶ Tessalônica po waní yai, antíríkon yarima'píya'níkon tíwin ite'ka pra, i' ton pra waní namai. ¹⁷ Mírírí antírí'pí pí' neken esenumenka pepín. Tíise aapia'níkon iní' panpí' morí tíri Paapaya yu'se wai morí pe upíika'tísa'ya'níkon ye'nen. Mírírí pí' esenumenka. ¹⁸ Mírírí antírí'píkon enepí'pí Epafroditoya moropai yapísí'píuya. Kure'ne itu'se uurí e'to' yentai anarima'píkon waní. Uwakíri pe yapísí'píuya. Pena típemonkonoyamí' nítíríkon a'pusin yapísí'pí Paapaya warantí, mírírí antírí'píkon nírí yapísí'ya tíwakíri pe. ¹⁹ Moropai Uyun, Paapa múkírí tamí'nawíron esa' pe tíwe'sen. Mírírí ye'nen tamí'nawírí itu'se awe'to'kon tíriya aapia'níkon, Cristo Jesus níkupí'pí wenai.

²⁰ Uyunkon Paapa pí', —Morí pu'kuru amírí —taa e'pai awaní wei kaisarí. Ipatúkarí Paapa yapurí e'pai awaní. Innape pu'kuru awaní.

Paulo Esekaremekí

²¹ Tamí'nawírí amírí'níkon Jesus pemonkonoyamí' pia umaimu man. Moropai tímaimukon nírí yarima uyonpayamí'ya, uupíawonkonya.

²² Tímaimukon yarima tamí'nawíronkon Jesus pemonkonoyamí'ya, moropai inkamoro kore'ta César poítírítononya yarima nírí.

²³ Moropai ayewankon ya' morí tíri Uyepotoríkon Jesus Cristoya yu'se wai. Mírírí neken.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ COLOSSOS PONKON PIA

Atarakkannîto' yewî' ta Paulo wanî yai, sîrîrî kaareta menuka'pîiya. Moropai innape Jesus ku'nenan Colosse ponkon pia yarima'pîiya. Maasa pra inkamoro yenku'tî tiaronkonya etasa' tîuya ye'nen. Tiaron to' nîkupi ton ekaremekî'pî to'ya Paapa yapurîto'pe to'ya. Mîrîrî ye'nen Pauloya to' panama, tiaron tînkupîkon ton yapisî to'ya namai, maasa pra Jesus wanî to' pia, aasîrî mîlkîrî neken, tiaron yu'se pra awanî.

¹ Uurî Paulo, Jesus Cristo naipontî'pî pe wanî, itu'se Paapa wanî ye'nen. Uyonpakon Timóteo yarakkîrî wanî sîrîrî.

² Sîrîrî kaareta menukauya sîrîrî aapia'nîkon, Paapa nîmo'ka'san tîmîrî ton pe, Colossos cidaderî ponkon pia. Amîrî'nîkon innape Jesus Cristo kupî pî' tîiko'mansenon pia yarimauya sîrîrî.

Manni' epe'mîra Paapa Uyunkon nîtîrî morî aapia'nîkon, moropai tîwanmîra awe'to'kon ton tîriya yu'se wai aapia'nîkon.

Paulo Epîremato'

³ Apona'nîkon anna epîrema kaisarî, Paapa, Uyepotorîkon Jesus Cristo yun, yapurî pî' anna man tîwîrî, ⁴ maasa pra innape Jesus Cristo ku'sa'ya'nîkon wenai moropai tamî'nawîronkon Paapa pemonkonoyamî' sa'namaya'nîkon ye'nen. ⁵ Sîrîrî kupîya'nîkon maasa pra epu'tîya'nîkon, tîntîrî pe, Paapa nîkoneka'pî ka' po yapisîya'nîkon kupî sîrîrî. Mîrîrî nîmikî pî' aako'mamîkon, sîrîrî e'pîika'tînto' yekare, yairon pu'kuru eta'pîya'nîkon pata pai. ⁶ Itekare etaya'nîkon yai, mîrîrî yapisî'pîya'nîkon moropai innape awanî epu'tî'pîya'nîkon. Mîrîrî warantî nîrî ekaremekî to'ya tiaronkon pî' tamî'nawîrî pata po. Moropai innape ikupî to'ya. Mîrîrî warantî inî' panpî' pemonkonyamî' e'pîika'tî'pî, amîrî'nîkon e'pîika'tî'pî warantî, epe'mîra Paapa nîtîrî'pî yapisîya'nîkon yai. ⁷ Sîrîrî itekare eta'pîya'nîkon uyonpakon Epafras winîpai. Mîlkîrî wanî teesenyaka'masen pe anna pokonpe Cristo ton pe. Mîrîrî pî' teesenyaka'ma pî' aako'mamî amîrî'nîkon ton pe. ⁸ Mîlkîrîya, î' kai'ma amîrî'nîkon e'sa'namato' ton tîisa' Morî Yekaton Wannîya aapia'nîkon, ekaremekî'pî anna pî'.

⁹ Mîrîrî ye'nen tîwîrî esatî pî' anna ko'mamî Paapa pî' amîrî'nîkon ton pe. Ayekarekon eta'pî annaya pata pai, esatî annaya Paapa pî', aapia'nîkon epu'nen tîito'peiya, itu'se tîwe'to' epu'tîkonpa. Moropai tamî'nawîrî Morî Yekaton Wannîya itîrî epu'tîkonpa. ¹⁰ Mîrîrî wenai amîrî'nîkonya epu'tî, î' kai'ma Uyepotorîkon e'to' itu'se yawîrî aako'mamîkon, moropai tîwîrî ikupî pî' aako'mamîkonpa. Mîrîrî warantî ikupî pî' aako'mamîkon ya, tamî'nawîrî morî pe ayeserukon esera'ma moropai Paapa yeseru yai epu'nen pe panpî' awanîkon. ¹¹ Moropai Paapa pî' esatî annaya, tamî'nawîrî meruntî ke awanîkonpa imeruntîri ya'. Mîrîrî Paapa meruntîri wanî tamî'nawîronkon meruntîri yentai. Mîrîrî wenai tamî'nawîrî apona'nîkon tui'sen yapîtanîpîkonpa teekore'mai pra, ¹² moropai "Morî pe man" taakonpa taatausinpai, mîrîrî esatî pî' anna man Paapa pî'. Maasa pra amîrî'nîkon ku'sai'ya tarîpai tîpemonkono pe, tîupia aako'mamîkonpa a'ka ya'. ¹³ Mîlkîrîya uurî'nîkon mo'ka'pî Makui winîpai, ewaron ta ko'mannî tanne. Moropai uurî'nîkon enepî'pîiya tînmu, tînapurî'pî pia, uyesa'kon pe awe'to'pe. ¹⁴ Mîlkîrî

tĩnmu sa'mantasa' ke, imakui'pĩ unkupĩ'pĩkon ye'ma'pĩiya moropai tĩwanmĩra ikupĩ'pĩiya.

Paapa Yenponen Pe Cristo Wanĩ

¹⁵ Cristo wanĩ ĩ' kai'ma Paapa wanĩ yenponen pe, manni' Paapa, teesera'masen pepĩn, yenponen pe. Ipĩkku pe pu'kuru mĩkĩrĩ wanĩ inmu pe, tamĩ'nawĩronkon inkoneka'pĩ yentai.

¹⁶ Maasa pra mĩkĩrĩya tamĩ'nawĩron koneka'pĩ ka' po moropai sĩrĩrĩ non po. Teesera'masen koneka'pĩiya, moropai teesera'masen pepĩn koneka'pĩiya. Inkamoro kore'ta tamĩ'nawĩronkon inserĩyamĩ' koneka'pĩiya, moropai manni'kan ipĩkkukon yepuru ton inserĩyamĩ' koneka'pĩiya.

Mĩkĩrĩya ikupĩ'pĩ tĩmĩrĩ ton pe, kure'ne tamĩ'nawĩronkonya tapurĩto'pe.

¹⁷ Tamĩ'nawĩron kupĩ tũya rawĩrĩ Cristo wanĩ'pĩ. Moropai tamĩ'nawĩron ko'mannĩpĩ pĩ' aako'mamĩ sĩrĩrĩ itu'se tĩwanĩ yawĩrĩ tĩma'tani'se pra.

¹⁸ Pemonkon esa' yaipontĩ pĩ' ipu'pai ko'mamĩ manni' warantĩ, mĩkĩrĩya innape tĩku'nenan yaipontĩ ko'mannĩpĩ sĩrĩrĩ. Mĩkĩrĩ wanĩ ko'mannĩto' esa' pe tĩwe'sen pe.

Mĩkĩrĩ e'mĩ'sa'ka'pĩ e'mai' pe isa'manta'san rawĩrĩ, ipĩkku pe tĩwanĩpa tamĩ'nawĩronkon yentai. ¹⁹ ĩ' kai'ma Paapa wanĩ yenponen pe awanĩ, maasa pra Paapa pe pu'kuru awanĩ mĩto'pe, itu'se Paapa e'to' yawĩrĩ. ²⁰ Mĩrĩrĩ ye'nen mĩkĩrĩ tĩnmu wenai Paapaya tamĩ'nawĩron tĩnkoneka'san mana'po yu'se awanĩ'pĩ tĩpia. Tarĩpai mĩkĩrĩ Paapa enasa' man morĩ pe pemonkonyamĩ' yarakkĩrĩ. Maasa pra tĩnmu mĩnĩ eti'kamo'pĩ pakĩ'nan po aasa'manta yai. Mĩrĩrĩ wenai tamĩ'nawĩronkon tĩnkoneka'san mana'po'pĩiya tĩpia sĩrĩrĩ non po tĩwe'sanon moropai ka' po tĩwe'sanon mana'po'pĩiya.

²¹ Pena amĩrĩ'nĩkon ko'mamĩ'pĩ aminke Paapa pĩ'. Paapa yeyaton pe awanĩ'pĩkon. Maasa pra imakui'pĩ ankupĩkon ko'mannĩpĩ wenai moropai imakui'pĩ eesenumenkato'kon wenai. ²² Tĩise tĩnmu sa'mantato' wenai amĩrĩ'nĩkon kupĩ'pĩ Paapaya tĩwakĩrĩ pe, amĩrĩ'nĩkon yarĩpa tĩpia, morĩ pe imakui'pĩ ton pra. Mĩrĩrĩ yai an'ya taa eserike pra awanĩ: —Imakui'pĩ mĩkĩrĩ —taiya pepĩn. ²³ Mĩrĩrĩ kupĩiya, tĩise innape ikupĩ'pĩ aako'mamĩkon e'pai awanĩ, teeseta'kai pra. Mĩkĩrĩ nĩmĩkĩ pĩ' aako'mamĩkon, manni' itekare aneta'pĩkon wenai. Manni' eta pĩ' tamĩ'nawĩronkon ko'mamĩ, mĩrĩrĩ itekare ekareme'nen pe uurĩ Paulo enasa' sĩrĩrĩ.

Paulo Esenyaka'mato'

Innape Jesus Ku'nenan Ton Pe

²⁴ Atausinpan pĩ' wai e'taruma'tĩto' pĩ' amĩrĩ'nĩkon wenai. Maasa pra Cristo e'taruma'tĩ'pĩ warantĩ, e'taruma'tĩ ko'mannĩpĩ, unkupĩ ton pe inekaremekĩ'pĩ yawĩrĩ. Ipemonkonoyamĩ' ton pe, inmo'ka'san ton pe e'taruma'tĩ sĩrĩrĩ. Inkamoro, inmo'ka'san wanĩ itesa' warantĩ, iwaikkatoĩ pe to' wanĩ. ²⁵ Moropai mĩrĩrĩ warantĩ e'taruma'tĩ, maasa pra Paapaya uku'sa' sĩrĩrĩ Jesus nĩmo'ka'san poĩtĩrĩ pe. Mĩrĩrĩ tĩrĩ'pĩiya unkonekaton pe amĩrĩ'nĩkon pĩika'tĩton pe, ²⁶ mĩrĩrĩ tamĩ'nawĩrĩ tĩmaimu ekaremekĩ' pĩ' uuko'manto'pe.

Sîrîrî itekare inonomî'pî, tamî'nawîronkon nepu'tî'pî pepîn. Mîrîrî yenpo-sai'ya sîrîrî tîpemonkonoyamî' pia. ²⁷ Mîrîrî yenpo tîuya ta'pîiya, see warantî ipemonkonoyamî'ya mîrîrî esenomî'pî epu'to'pe kai'ma. Mîrîrî tîrî'pîiya tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pia, Judeuyamî' pia neken pra. Pena anî' nepu'tî pepîn mîrîrî Cristo ko'mamî tamî'nawîronkon tîpemonkonoyamî' ya'. Mîrîrî wenai morî pu'kuru yapîsiya'nîkon Paapa winîpai epu'tiya'nîkon.

²⁸ Sîrîrî warantî Cristo yekare ekaremekîuya tamî'nawîronkon pî'. Tamî'nawîrî epu'nen pe e'to' ke apanamauya'nîkon, moropai ayenupauya'nîkon tiwin pî' awanîkon tanne, Cristo piawonkon pe awanîkonpa, tamî'nawîrî morî pe awanîkonpa e'to' yawîrî, Paapa pia amîrî'nîkon yenpouya yai. ²⁹ Mîrîrî yaino ton pe esenyaka'ma ko'mannîpî sîrîrî. Umoron epu'tîuya ko'mannîpî sîrîrî tîise Cristo nîtirî'pî umeruntîri pe, mîrîrî ke esenyaka'ma sîrîrî.

2

¹ Teeseka'nunkai uurî esenyaka'ma amîrî'nîkon ton pe epu'tiya'nîkon yu'se wai. Paapa maimu ekaremekî pî' uuko'mamî tiwe'taruma'tîi. Moropai manni'kan Laodicéia ponkon tonpe, moropai tamî'nawîronkon tiaronkon uyera'matîponkon pepîn tonpe esenyaka'ma. ² Epîrema ko'mannîpî inkamoro ko'manto'pe meruntî ke taatausinpai moropai inkamoro ko'manto'pe tiwe'sa'namai tonpakon yarakkîri. Moropai Cristo yekare, pena anî' nepu'tî pepîn, Paapa winîpainon tepu'se to' ko'manto'pe innape, mîikîrî epu'to'pe to'ya yairî. Mîikîrî, Paapa winîpainon wanî Cristo pe. Mîrîrî warantî Paapa pî' esatî pî' uuko'mamî apona'nîkon. ³ Maasa pra mîikîrî Cristo neken wanî Paapa winîpainon, anî' nepu'tî pepîn epu'tiya'nîkon emapu'tînen pe. Paapa nepu'tî epu'tiya'nîkon emapu'tîiya. Maasa pra mîikîrî ton pra si'ma mîrîrî epu'tiya'nîkon eserike pra awanî. ⁴ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî amîrî'nîkon pî', tiaron seru'ye' erepansa' pî' akore'ta'nîkon, mîikîrî eseurîma, morî pe mîikîrî maimu pî' eesenku'tikon namai. ⁵ Maasa pra uurî wanî sîrîrî aminke apî'nîkon. Tîise esenumenkato' ya' amîrî'nîkon pokonpe eseporî. Moropai kure'ne atausinpan pî' wai morî pe aako'mamîkon pî', moropai innape Cristo kupî pî' aako'mamîkon yekare etauya pî'.

Cristo Yarakkîrî Ko'mannîto'

⁶ Î' kai'ma Jesus yapîsi'pîya'nîkon ayepotorîkon pe? Innape ikupî'pîya'nîkon. Mîrîrî warantî yarakkîrî ako'mantî. ⁷ Ipona apîtatî manni' yei apîtasa' warantî manni' tîkara ke tîwanî ye'nen. Aako'manto'kon rumakatî iipia ini' panpî' meruntî ke awanîkonpa, innape ikupî pî' î' kai'ma eesenupa'pîkon yawîrî. Moropai —morî pe pu'kuru man, Paapa —taa pî' ako'mantî tîwîrîrî.

⁸ Aka, epu'nenan pe tiwe'ku'sanon pemonkonyamî' maimu pî', teesenku'tîi pra e'tî. Maasa pra mîrîrî wanî î' pe pra rî epu'nen pe to' e'to'. Pemonkonyamî'ya neken tenupato'kon pî' ayenupakon yu'se to' wanî. Moropai sîrîrî pata po tîiko'mansenon esenumenkato' ke ayenupakon to'ya. Tîise mîrîrî wanî pepîn Cristoya yenupanto'pe. Inkamoroya ayenupakon pî' teesenku'tîi pra e'tî. ⁹ Maasa pra tamî'nawîrî î' kai'ma Paapa wanî manni' warantî Cristo wanî mîrîrî. Awanî Paapa pe tîise pemonkon pe eena'pî tîpun ke. ¹⁰ Moropai amîrî'nîkonya aako'manto'kon yapîsi'pî Paapa winîpai, Cristo pemonkono pe awanîkon ye'nen. Î' ton pra awanîkon pepîn, maasa pra mîikîrî, ayesa'kon

wanî tamî'nawîronkon inseriyamî', o'ma'kon, meruntikon, nari'kon yentai. Moropai tamî'nawîronkon ka' po tiwe'sanon yentai awanî.

11 Pena amîrî'nîkon Judeuyamî' esenposa' yai, amerekon pi'pî pottî ya'tî'pî to'ya Paapa pemonkono pe awanîkonpa kai'ma. Mîrîrî warantî nîrî tîpemonkono pe Cristoya amo'ka'pîkon yai, imakui'pî anku'pai awe'to'kon mo'ka'pîya imakui'pî kupîya'nîkon namai. Mîikîrî Cristoya ikupî'pî, pemonkonya pra. 12 Amîrî'nîkon esenpatakona yai, penaron imakui'pî ayeserukon yaretî'ka'pîya'nîkon. Maasa pra Cristo sa'mantasa' ya, moropai eesu'na'tî'pî ya, amîrî'nîkon esu'na'tî'pî. Moropai Paapaya Cristo pîmî'sa'kasa' yai, amîrî'nîkon pîmî'sa'ka'pîya aako'mamîkonpa, innape meruntî ke Paapa wanî kupî'pîya'nîkon ye'nen. 13 Amîrî'nîkon wanî'pî pena isa'manta'san warantî itu'se apunkon e'to' yawîrî ikupî'pî aako'mamîkon ye'nen. Mîrîrî imakui'pî kupî'pîya'nîkon wenai isa'manta'san warantî awanî'pîkon Paapa pemonkono pe pra. Tiise Paapaya Cristo pîmî'sa'kasa' yai, amîrî'nîkon nîrî pîmî'sa'ka'pîya. Moropai ankupî'pîkon imakui'pî kupî'pîya tamî'nawîrî tîwanmîra. 14 Moropai uurî'nîkon sa'mantato' yentai awanî'pî. Maasa pra Moisés nurî'tiya yenupanto'ya taasa' see warantî: —Anî'ya imakui'pî ku'sa' ya, mîikîrî sa'manta e'pai man —ta'pîya. Imakui'pî unku'pî'pîkon wenai sa'mantan e'pai tiise yaretî'ka'pî Cristoya, inî' sa'mantan namai. Pakî'nan pona tîisa'manta yai, imakui'pî unku'pî'pîkon ye'ma'pîya tamî'nawîrî. 15 Moropai pakî'nan pona tîisa'manta yai, Cristoya teeyatonon yuwa'ka'pî. Manni'kan o'ma'kon, uyaipontikon pi' tîiko'mansenon, meruntikon, nari'kon, tamî'nawîrî inkamoro meruntîri yuwa'ka'pîya. Inkamoro kupî'pîya tamî'nawîronkonya era'ma tanne, î' pe pra rî to' enato'pe. Mîrîrî warantî to' yentai Cristo ena'pî tîisa'manta'pî wenai.

16 Mîrîrî ye'nen anî'ya taa ya apî'nîkon, sararu yanîya'nîkon ya, imakui'pî kupîya'nîkon mîrîrî, taa to'ya. Moropai awukukon enîrîya'nîkon ya, imakui'pî pe nîrî awanî. Moropai eesenyaka'makon ya, Paapa ton pe tîku'ne'tito' weiyu yai pra, moropai teera'tîsen pe kapoi wanî yai eesenyaka'makon ya, moropai erî'kannîto' weiyu yai eesenyaka'makon ya, imakui'pî pe awanî, taa to'ya. Inkamoro ye'kakon pînamaya'nîkon e'pai pra man. 17 Maasa pra pena, sîrîrî pi' Paapa eseurîma'pî seru' pepîn, î' kai'ma Cristo iipî ekareme'to'peiya. Tarîpai Cristo iipî'pî. Mîrîrî ye'nen mîikîrî neken yapurîpai'nîkon, manni' aai'pî ekareme'nenan tapurî pra. 18 Tiaronkonya ayenupakon yairî pra kî'tîitî. Tiwe'ne' tînera'ma'pîkon pi' ayenupakon to'ya ya, tîpînamai pra e'tî. Taa to'ya apî'nîkon amîrî'nîkon teka'nunkai amîrî'nîkon anenupapai to' wanî inseriyamî' yapurîkonpa kai'ma. Moropai tepu'se awe'taruma'tîkon yu'se to' wanî. Teesenupa'pîkon pi' mîi pe to' wanî teuren. Tiise inkamoro ye'kakonya ayenupato'kon tîpînamai pra e'tî. Maasa pra pemonkon esenumenkato' wanî warantî to' esenumenka. 19 Inkamoro ye'kakon wanî pepîn Cristo pemonkono pe. Maasa pra Cristo wanî pepîn to' pu'pai pe. Upu'paikon winîpai tamî'nawîrî uyesa'kon wanî e'waikkato' pe, tîpun ke. Mîrîrî warantî nîrî Cristo meruntîri winîpai uurî'nîkon ipemonkonoyamî' wanî tiwin. Moropai uurî'nîkon ko'mannîpî Cristoya inî' panpi' epannîto'pe moropai epu'to'pe itu'se Paapa e'to' yawîrî. Tiise inkamoro seru'ye'kon atarima Cristo piapai.

Sa'mantan Tîpo Cristo Yarakkîrî Ko'mannî

20 Cristo pemonkono pe awanîkon ye'nen aasa'mantasa' yai, amîrî'nîkon sa'manta'pî ayeserukon winîpai. Mîrîrî ye'nen inî'rî inkamoro sîrîrî

pata po tîiko'mansenon meruntîkon amîrî'nîkon yaipontî pî' tîiko'mansenonya ayaipontîkon eserîke pra awanî. Tîise î' ton pe mîrîrî ye'ka warayo'kon maimu yawîrî iko'manpai awanîkon? Inkamoro pemonkono pe awanîkon pepîn. ²¹ Taa to'ya apî'nîkon mîrîrî ye'ka kîsapi'tî. Moropai mîrîrî ye'ka kîsena'tî, mîrîrî ye'ka tappîi pra e'tî, taa to'ya apî'nîkon. ²² Tîise mîrîrî ye'kakon wanî ipatîkarî tîiko'mansenon pepîn. Taataretî'kasen pe mîrîrîkon wanî. Mîrîrî ye'nen —Mîrîrî ye'ka kîsapi'tî, mîrîrî ye'ka kîsena'tî —taa to'ya ya, î' pe pra rî awanî. Maasa pra mai pe neken awanî ye'nen, warayo'konya yenupanto'pe neken awanî ye'nen. ²³ Mîrîrî ye'nen yai pra mîrîrî taa to'ya wanî, mîrîrî kîsapi'tî, moropai mîrîrî kîsena'tî, moropai mîrîrî kîsapi'tî, moropai inseriyamî' yapurî e'pai man, moropai tepu'se amoronkon epu'tîya'nîkon e'pai man, taa to'ya wanî epu'nen pe kai'ma. Tîise mîrîrî ye'kaya imakui'pî anku'pai esenumenkanto' yuwatî eserîke pra awanî.

3

¹ Amîrî'nîkon e'mî'sa'ka'san Cristo yarakkîrî, penaron ayeserukon rî'pî winîpai. Mîrîrî ye'nen ka' pon yu'se e'tî, o'non pata Cristo ereitasa'mannî Paapa meruntîrî winî. ² Cristo winîpainon pî' neken esenumenkati, inî'rî tarîron yeseru pî' teesenumenkai pra. ³ Maasa pra tarîron yeseru pî' isa'manta'san warantî awanîkon. Tarîpai aako'manto'kon wanî Cristo yarakkîrî. Moropai Cristo ko'mamî Paapa yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen aako'manto'kon era'ma anî'ya pepîn. ⁴ Tîise î' pensa Cristo iipî yai, tamî'nawîronkonya era'ma. Morî pe pu'kuru aai'pî era'ma to'ya. Mîrîrî yai Cristo yarakkîrî amîrî'nîkon nîrî era'ma to'ya morî pe pu'kuru, Cristo wanî mannî' warantî.

Uyeserukon Penaro' Moropai Amenan

⁵ Imakui'pî kî'ku'tî, isa'manta'pî warantî e'tî, maasa pra imakui'pî kupî pî' isa'manta'pî ko'mamî pepîn. Mîrîrî warantî e'tî. Pena awanî'pîkon see warantî: Se' tapairî wîrî'sanyamî' yarakkîrî warayo'kon wanî, tîno'pîkon pepîn yarakkîrî. Moropai wîrî'sanyamî' nîrî wanî warayo'kon yarakkîrî, tînyokon pepîn. Moropai tiaron nura kupî pî' warayo'kon ko'mamî imakui'pî pe teesenumenkato'kon yawîrî. Moropai kure'ne î' yu'se eesenumenkakon ko'mannîpî ayemannekon ton. Mîrîrî ayemannekon neken anapurîpai awanîkon Paapa tapurîi pra, mannî'kan mia' ke ikonekasa' yapurînenan warantî. Mîrîrî ye'nen isa'manta'pî warantî e'tî, mîrîrî ye'kakon yapurîya'nîkon namai, imakui'pî anku'pai awanîkon namai. ⁶ Maasa pra mîrîrî ye'ka kupî pî' tîiko'mansenon taruma'tî Paapaya kupî sîrîrî. ⁷ Pena amîrî'nîkon ko'manpî'tî'pî mîrîrî imakui'pî kupî pî'. Maasa pra penaron ayeserukon pî' aako'manpî'tî'pîkon.

⁸ Tarîpai tamî'nawîrî mîrîrîkon rumakati. Eekore'mato'kon mararî pra teekore'mai awe'to'kon tiaronkon yarakkîrî rumakati. Ayewanmakon pe tiaronkon ku'to'ya'nîkon rumakati. Moropai anî'rî eseurîma e'pai pra man tiaron winîkî imakui'pî pe. Mîrîrî ye'ka nura pî' teeseurîmai pra e'tî. ⁹ Seru'ye' tiaronkon pî' tîwe'se pra e'tî. Maasa pra amîrî'nîkonya penaron ayeserukon rî'pî rumaka'pî. Tamî'nawîrî imakui'pî anku'pî'pîkon rumaka'pîya'nîkon. ¹⁰ Moropai amenan ayeserukon ton yapisî'pîya'nîkon ayewankon ya'. Moropai morî pe amîrî'nîkon kupî pî' Paapa ko'mamî sîrîrî, tîwarantî amîrî'nîkon e'to'pe kai'ma, moropai tamî'nawîrî tepu'tîkonpa. ¹¹ Mîrîrî warantî amenan pe awanîkon ye'nen Judeu pe awanîkon ya, moropai Judeu

pe pra awanikon ya i' wani' awani pepin Paapa pia. Moropai amerekon pi'pikon ya'tisa' to'ya ya, ya'tisa' to'ya pra awani ya, i' wani' awani pepin Paapa pia. Moropai pakko pe awanikon ya, moropai eranne' pe awanikon ya, moropai to' poitiritonon pe awanikon ya, moropai to' poitiri pe pra awanikon ya, i' wani' awani pepin Paapa pia. Tiise Cristo ko'mami ya, ayewankon ya' miriri neken wani ipikku pe. Maasa pra tami'nawironkon uuri'nikon yewan ya' Cristo ko'mami.

¹² Paapa nimenka'san pe awanikon tipemonkono pe. Mori pe tiwe'sanon pe awanikon, insa'nama'san kure'ne. Miriri ye'nen tiaronkon sa'namati. Tiaronkon winiki mori ku'ti, moropai tiaronkon winiki mi pe tiwe'se pra e'ti. Tiise eranmira e'ti, moropai teekore'masen pe pra e'ti, i' ri etaya'nikon pi'. ¹³ I' ri tiaronkon nikupi awiniki'nikon yapitanit'i, moropai i' ta'pi to'ya ku'ti aawanmira'nikon. Tiwanmira Uyepotorikonya anukupikon imakui'pi kupi'pi waranti iku'ti. ¹⁴ Moropai miririkon tami'nawiri tauya manni' yentai tiwe'sa'mamai ako'manti tiaronkon pokonpe. Maasa pra miriri e'sa'namato' wenai, tami'nawiri mori pe aako'mamikon timurukun pe.

¹⁵ Tami'nawiri amiri'nikon wani Cristo pemonkono pe, tiwin pi' awanikon tiise. Paapaya amo'ka'pikon mori pe aako'mamikonpa timurukun pe. Miriri ye'nen tiwanmin Cristo winipainon ko'manto'pe ayewankon ya' eturumakati, ayeserukon epu'tikonpa. Moropai —Mori pe man, Paapa —taa pi' ako'manti Paapa pi'. ¹⁶ Moropai Cristo yekare epu'ti pi' aako'mamikon yu'se wai ini' panpi' epu'nen pe awanikonpa. Moropai tami'nawiri miriri anepu'tikon ke tiaronkon yenupa pi' moropai to' panama pi' aako'mamikon yu'se wai. Eserenkati Paapa maimu e'menukasa' erenkato' pi' moropai Paapa yapurito' pi'. Moropai Jesus yeseru pi' teeseurimasen eren pi' eserenkati, Paapa yapuri pe. —Mori pe pu'kuru man Paapa —ka'ima eserenkati. ¹⁷ Miriri tami'nawiri ikupiya'nikon manni' moropai i' taaya'nikon manni' waranti, iku'ti Uyepotorikon Jesus maimu pe. Moropai ka'ti Paapa pi': —Jesus Cristo wenai anna piika'tisa'ya nai mori pe —ka'ti Paapa pi'.

I' Kai'ma Ko'manni Amenan Uyeserukon Yarakkiri

¹⁸ Taripai wiri'sanyami' tino kenankon panamauya siriri. Anyokon maimu yawiri tiwe'sen pe e'ti, wiri'sanyami'. Miriri waranti ikupiya'nikon e'pai awani, maasa pra miriri yu'se Uyepotorikon wani ye'nen.

¹⁹ Moropai warayo'kon tino'pi kenankon panamauya siriri. Ano'pikon sa'namati. To' ekore'mato' ton tepose pra mori pe e'ti to' yarakkiri.

²⁰ Taripai moreyami' panamauya siriri Cristo pemonkono pe si'ma anukupikon ton pi'. Ayunkon moropai asankon maimu yawiri iku'ti. I' taasa' to'ya ya, to' maimu yawiri iku'ti. Maasa pra miriri waranti ikupiya'nikon ya, Paapa ka' pon wakiri pe awani.

²¹ Taripai amiri'nikon to' yunkonyami' panamauya siriri. Imakui'pi anmukukon nikupi yako'menkaya'nikon yai, inkamoro tekatonkai pra e'ti, tiise to' piika'tiya'nikon yuwati, to' esewankono'ma namai.

²² Taripai amiri'nikon tikaraiwari kenankon panamauya siriri. Akaraiwarikon maimu yawiri e'ti tami'nawiron anukupikon pi'. —Uyera'maiya ye'nen ikupiyua aatausinpatope —ka'ima, teesenumenkai pra. Tiise imaimu yawiri iku'ti ayera'maiya'nikon pra tiise. Cristo pemonkono pe awanikon ye'nen, yairi iku'ti. Maasa pra miikiri namaya'nikon ye'nen. ²³ Tami'nawiron i'

rî anukupikon kupîya'nîkon ya, iku'tî taatausinpai pu'kuru. Morî pe esenyaka'matî Uyepotorîkon ton pe, warayo'kon ton pe pra neken. ²⁴ Maasa pra Uyepotorîkonya arepakon kupî epu'tîya'nîkon. Tîpemonkonoyamî' pia itîrî tîuya ta'pî tîuya pantakaiya yai yapisiya'nîkon kupî sîrîrî. Maasa pra Uyepotorîkon pe Cristo wanî ye'nen, mîikîrî ton pe eesenyaka'makon mîrîrî. ²⁵ Moropai manni'kan imakui'pî kupîtîponkon pemonkonyamî' tepu'se pra, inkamoro repaiya kupî sîrîrî e'taruma'tîto' ke, to' nîkupi'pî wenai. Maasa pra Paapaya tiaronkon yuwa'ka pepîn, tîise tamî'nawîrî to' taruma'tîuya.

4

¹ Tarîpai manni'kan tîpoitîrî kenankon panamauya sîrîrî. Yairî e'tî apoitîrîkon pî', morî pe to' konekaya'nîkon yuwatî. Maasa pra moro man ayepotorîkon ton ka' po. Mîikîrîya ayera'makon.

Panamanto'

² Ako'mantî tîwîrî eepîremakon pî'. Moropai î' kai'ma taaya'nîkon, manni' amaimukon pî' teesenumenkai epîrematî. Morî pe man Paapa, ka'tî eepîremato'kon ya'. ³ Moropai eepîremakon ya, anna pona epîrematî. Paapaya tîmaimu ekaremekî annaya pata'se' ton tîto'pe. Moropai Cristo yekare, sîrîrî tîpose anî' nepu'tî pepîn ekareme'to'pe annaya epîrematî. Mîrîrî wenai uurî wanî sîrîrî tarî atarakkannîto' ta. ⁴ Mîrîrî ye'nen epîrematî uuriya Cristo yekare ekareme'to'pe aronne panpî', morî pe epu'to'pe to'ya. Mîrîrî warantî ekaremekîuya e'pai awanî mîrîrî. ⁵ Amîrî'nîkon nîrî tepu'se awanîkon e'pai man manni'kan Paapa epu'nenan pepîn yarakkîrî eeseurîmakon ya. Moropai Cristo yekare ekaremekî yuwatî, to' yarakkîrî eeseurîmakon kaisarî. ⁶ Tiaronkon yarakkîrî eeseurîmakon ya, morî pe eseurîmatî, inî' panpî' amaimukon anetapai to' e'to'pe. Moropai inkamoro eseurîma yai, yairî to' maimu yuuku epu'tîya'nîkon yu'se wai.

Tiwinkano'pî Pe Paulo Esekareme'to'

⁷ Uyonpakon, uwakîrîkon pu'kuru Tîquico, esenyaka'ma'pî yairî pu'kuru uyarakkîrî, Uyepotorîkon esenyaka'mato' pî'. Mîikîrîya tamî'nawîrî amîrî'nîkon pî' uyekare ekaremekî. ⁸ Mîikîrî yarimauya sîrîrî akore'ta'nîkon ayausinpai'nîkon attîto'pe. Moropai tamî'nawîrî tarî anna ko'mamî ekareme'to'peiya, aatausinpakonpa. ⁹ Mîikîrî yarakkîrî Onésimo wîtî, manni' uwakîrî moropai yairî tîwe'sen. Mîikîrî wanî ayonpakon, akore'ta'nîkon tîiko'mansen pe. Inkamoroya tamî'nawîrî î' kai'ma tarî tîwe'ku'sen ekaremekî apî'nîkon.

¹⁰ Tarîpai Aristarco, uyarakkîrî tîwe'sen atarakkannîto' ta, mîikîrîya tîmaimu yarima sîrîrî aapia'nîkon. Moropai Marcos, Barnabé yakon manen, mîikîrîya nîrî tîmaimu yarima. Mîikîrî yekare epu'tî pî' naatî akore'ta'nîkon tuutî pî' eeseurîmasa'. Mîrîrî ye'nen aakore'ta'nîkon eerepamî yai morî pe mapi'tîi. ¹¹ Moropai Josué manni' Justo kai'ma tesa'sen, mîikîrîya nîrî tîmaimu yarima aapia'nîkon. Uyarakkîrî teesenyaka'masanon kore'ta insamoro neken wanî Judeuyamî' pe. Insamoroya kure'ne upîika'tî'pî, î' kai'ma tesa'kon pe Paapa wanî epu'to'pe pemonkonyamî'ya ekaremekî pî'. ¹² Moropai Epafra, manni' ayonpakon akore'ta'nîkon tîwe'sen, mîikîrî wanî Jesus Cristo poitîrî pe. Mîikîrîya nîrî tîmaimu yarima aapia'nîkon. Mîikîrî epîrema ko'mannîpî. Paapa pî' esatî pî' aako'mamî kure'ne amîrî'nîkon ton pe. Esatîya innape Paapa kupî pî' aako'mamîkonpa tîwîrî. Inî' panpî' epu'nen pe eenakonpa moropai

î' taasa' Paapaya yawîrî ikupîkonpa kai'ma eepîrema ko'mannîpî. ¹³ Epu'ti pî' wai mîikîrî esenyaka'ma'pî yeseru. Sa'man kupî'pîiya amîrî'nîkon tonpe moropai Laodicéia ponkon moropai Hierápolis ponkon tonpe nîrî. Mîrîrî epu'ti pî' wai. ¹⁴ Tarîpai uwakîrikon pu'kuru Lucas, manni' pri'yawonkon pepîn pî' teesenyaka'masenya, moropai Demasya nîrî ûmaimu yarima pî' man. ¹⁵ Moropai umaimu yarima pî' wai uyonpakon Laodicéia ponkon pia, moropai Ninfa pia nîrî moropai manni'kan itewî' ta teeperepî'senon pia yarima pî' wai.

¹⁶ Sîrîrî kaareta erenkasa'ya'nîkon típo, marimatîi Laodicéia ponkonya nîrî erenkato'pe. Moropai Laodicéia pona nîrî unarima'pî erenkaya'nîkon e'pai man.

¹⁷ Moropai ka'ti Arquipo pî': —Ankupî pe Paapa nîrîrî'pî, mîrîrî kupî pî' ako'mankî morî pe, tamî'nawîrî yaretî'kaya pîkîrî —ka'ti ipî'.

¹⁸ Tarîpai sîrîrî menukauya sîrîrî uyenya ke pu'kuru. Umaimu man aapia'nîkon. Aawanmîra'nîkon uurî kî'ku'ti tîise atarakkannîto' ta wanî pî' enpenatâtî. Moropai tauya Paapa pî': —Morî pe to' pîremakî, Paapa —tauya.

SÎRÎRÎ KAARETA E'MAI'NON PAULO NÎMENUKA'PÎ TESSALÔNICA PONKON PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya innape Jesus ku'nenan Tessalônica ponkon pia. Inkamoroya itekare eta'pî Pauloya ekaremekî yai, miarî attîsa' yai. Mîrîrî yai innape ikupî'pî to'ya, Judeuyamî' yonpakon moropai Judeuyamî' pepîn yonpakon. Miarîpai tuutîsa' tîpo Pauloya Timóteo yarima'pî to' pia, inkamoro meruntîannî'to'peiya. Timóteo enna'posa' yai Paulo pia, inkamoro yekare ekaremekî'pîiya. Taatausinpai eta tîuya pe sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya.

Paulo eseurîma itakon ite'ka Cristo ii'to' pî'. Moropai innape iku'nenan panamaiya mîrîrî weiyu nîmîkî pî' to' ko'manto'pe. Morî pe to' ko'mamî e'pai awanî, imakui'pî tîku'se pra, maasa pra î' pensa Cristo iipî eesepu'tî pepîn.

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî Silas moropai Timóteo pokon pe tîise uupia to' tîise. Sîrîrî kaareta yarimauya sîrîrî aapia'nîkon uyonpayamî', Tessalônica ponkon. Amîrî'nîkon Uyunkon Paapa moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo pemonkono pe tîwe'sanon pia yarimauya sîrîrî.

Morî pe Paapa e'to' wanî aapia'nîkon yu'se anna man. Moropai tîwanmîra awe'to'kon ke arepaiya'nîkon yu'se anna man.

Tessalônica Ponkon Ko'manto' Pî' Paulo Eseurîma

² Tîwîrî rî taapîti annaya Paapa pî': —Morî pe man, Paapa, inkamoro Tessalônica ponkon ayapurînenan wenai. Amîrî'nîkon pona anna epîrema ko'mannîpî. ³ Taa annaya Paapa Uyunkon pî': —Inkamoro esenyaka'ma ko'mannîpî innape aku'sa' tîuya'nîkon ye'nen. Mararî pra to' esenyaka'ma amîrî ton pe, asa'nama tîuya'nîkon ye'nen. Moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo iipî nîmîkî pî' to' ko'mamî teeseta'kai pra, Paapa. Morî pe man —taa annaya sîrîrî Paapa pî', apî'nîkon anna enpenata ye'nen.

⁴ Uyonpayamî', Paapa nîsa'namakon, amîrî'nîkon menka'pî Paapaya tîmîrî ton pe epu'tî pî' anna man. ⁵ Maasa pra itekare ekaremekî annaya yai, meruntî ke ekaremekî'pî annaya anna maimu ke neken pra, tîise Morî Yekaton Wannîya anna meruntîri ton tîrî'pî, innape ikupîkonpa, yairî awanî epu'tîkonpa. Î' kai'ma anna ko'mamî'pî akore'ta'nîkon anna wanî yai, epu'tî pî' naatîi. Amîrî'nîkon pîika'tî ton pe anna ko'mamî'pî. ⁶ Mîrîrî yai anna yeseru era'masa'ya'nîkon ye'nen, mîrîrî warantî aako'mamîkon pia'tî'pî anna yeseru kupî pî', moropai Uyepotorîkon Jesus yeseru kupî pî' nîrî. Mîrîrî warantî itekare yapisî'pîya'nîkon moropai mîrîrî wenai kure'ne awe'taruma'tî'pîkon. Mîîwîni tîise aatausinpatokon ton tîipîti'pî Morî Yekaton Wannîya. ⁷ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon ko'mamî warantî iko'manpai tamî'nawîronkon Paapa pemonkonoyamî' ena'pî, Macedônia pata ponkon moropai Grécia pata ponkon. ⁸ Maasa pra amîrî'nîkon wenai Paapa maimu etasa' Grécia pata ponkonya moropai Macedônia pata ponkonya. Moropai inî panpî' pata kaisaronkonya etasa' î' kai'ma innape Paapa kupî'pîya'nîkon yekare eta'pî to'ya. Mîrîrî warantî ayekarekon epu'tî tamî'nawîronkonya annaya ekaremekî pra tîise. ⁹ Maasa pra mîrîrî ekaremekî pî' to' ko'mamî amîrî'nîkon pî'. Î' kai'ma anna yapisî'pîya'nîkon morî pe, moropai î' kai'ma mia' ke ikonekasa' anapurîkon ton pe rumaka'pîya'nîkon, Paapa yapurîkonpa.

Moropai i' kai'ma Yairon, Paapa Tiiko'mansen poitiri pe eena'pikon ekaremeki pi' to' ko'mami. ¹⁰ Moropai i' kai'ma Paapa munmu enna'poto' ka' poi nimiki pi' awanikon ekaremeki pi' to' ko'mami. Mikiiri munmu, ini'mi'sa'ka'pi sa'manta'san kore'tapai, mikiri Jesus wani Upika'tinenkon pe. Manni' wei yai, pemonkonyami' yenumi tuya yai, uuri'nikon yenumiia pepin upika'tisai'ya'nikon ye'nen.

2

Tessalónica Po Teesenyaka'mato' Pi'

Paulo Eseurima

¹ Uyonpayami', akore'ta'nikon anna wani yai, anna esenyaka'ma'pi e'sa' pra man i' pe pra ri. Miriri epu'ti pi' naatii. ² Akore'ta'nikon anna erepami rawiri, anna e'taruma'ti'pi epu'nenan amiri'nikon Filipos cidaderi po. Miarinkamoro Filipos ponkon eseurima'pi iri pe anna winiki. Miiwini tiise anna erepami'pi apia'nikon, moropai Paapa winipainon itekare ekaremeki'pi annaya api'nikon. Maasa pra Paapaya anna meruntitannipi'pi. ³ Esku'ti'san pe pra anna wani. Innape ekaremeki'pi annaya api'nikon imakui'pi anku'pai pra awiniki'nikon. Moropai amiri'nikon anenku'tipai pra anna wani. ⁴ Tiise itu'se Paapa e'to' yawiri anna eseurima. Maasa pra timaimu ekareme'to'pe annaya ta'piya, maasa pra yairi ikupi annaya epu'ti'piya. Siriri itekare ekareme'sa' annaya pra man pemonkonyami' yapuri pe, tiise ekaremeki annaya Paapa yapuri annaya ye'nen. Manni' Paapa anna esenumenkato' epu'nen. ⁵ Miriri anna eseurimato' epu'nenan amiri'nikon. Mori pe amiri'nikon yausingato'pe anna eseurimasa' pra man. I' yu'se anna wani wenai anna eseurimasa' pra man. Tiniru yu'se anna wani wenai anna eseurimasa' pra man. Miriri epu'ti pi' Paapa man tami'nawiri. ⁶ Moropai anna eseurimato' wenai amiri'nikonya moropai tiaronkonya anna yapuri e'pai pra man.

⁷ Tiise anna wani Cristo naiponti'san pe. Miriri ye'nen i' ri esati annaya e'painon api'nikon tiise siriri tipose i' esa'sa' annaya pra man, akore'ta'nikon anna wani yai. Tiise anna wani'pi eranmira akore'ta'nikon manni' wiri' tinmuku kenanya tinmukuyami' sa'nama mori pe. Miriri waranti anna wani'pi amiri'nikon pokonpe. ⁸ Amiri'nikon sa'nama pi' anna man kure'ne. Miriri ye'nen itekare Paapa winipainon ekaremeki'pi annaya api'nikon. Moropai ini' panpi' ikupi'pi annaya. Itu'se anna e'to' tiku'se pra anna ko'mami'pi. Amiri'nikon pika'tipiti'pi annaya, kure'ne asa'namakon annaya ye'nen. ⁹ Uyonpayami', akore'ta'nikon itekare Paapa winipainon ekareme'piti annaya yai, anna esenyaka'mapiti'pi kure'ne. Wei kaisari moropai ewaron kaisari anna yekkari yepi' ton pi', amiri'nikon winipai anna yekkari ton esati annaya namai. Miriri epu'ti pi' naatii.

¹⁰ Amiri'nikon innape Jesus ku'nenan winiki anna ko'mami'pi yeseru epu'ti pi' naatii. Mori pe anna ko'mami'pi yairi. Miriri ye'nen ani' eseurima eserike pra awani anna winiki. Miriri epu'ti pi' naatii tami'nawiri moropai Paapaya niri epu'ti pi' man. ¹¹ Moropai epu'ti pi' naatii i' kai'ma tiwin pi' awanikon tanne, amiri'nikon panama'pi annaya, manni' warayo'ya tinmukuyami' panama waranti. ¹² Itu'se Paapa e'to' yawiri aako'mamikonpa apanama'pikon annaya. Moropai ameruntitannipi'pikon annaya innape iku'to'ya'nikon rumaka namai. Moropai kure'ne ayeka'nunka'pikon annaya

Paapa wakîri pe ayeserukon enato'pe, manni' Paapa uuri'nîkon yannotîpon tîpemonkono pe e'nîto'pe moropai ipîkku pe tîwe'to' yarakkîri ko'mannîto'pe, morî a'ka ta.

¹³ —Morî pe man —taa annaya Paapa pî', maasa pra akore'ta'nîkon anna wanî yai, anna nekaremekî'pî itekare kupî'pîya'nîkon innape. Mîrîri ku'sa'ya'nîkon pra awanî anna maimu pe, tîise apî'nîkon Paapaya taasa' warantî ikupî'pîya'nîkon. Seru' pepîn, mîrîri Paapa maimu pu'kuru wanî, innape man. Mîrîri ye'nen Paapa esenyaka'ma ko'mannîpî amîri'nîkon innape tîkupîtiponkon yewan ya'. ¹⁴ Uyonpayamî', ayonpakonya amîri'nîkon taruma'tî'pî. Mîrîri warantî Judeuyamî'ya tonpakon innape Jesus ku'nenan, Paapa pemonkonoyamî' taruma'tî'pî nîri. Mîrîri e'kupî'pî miarî manni' Judéia pata po amîri'nîkon kore'ta awe'kupî warantî. ¹⁵ Inkamoro Judeuyamî'ya Uyepotorîkon Jesus wî'pî moropai penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' nuri'tiyamî' wî'pî nîri. Inkamoroya rî anna taruma'tî'pî. Paapa wakîri pe pra inkamoro nîkupî'pî wanî. Iteyatton pe to' wanî, moropai pemonkonyamî' yeyaton pe nîri to' wanî. ¹⁶ Mîrîri ye'nen inkamoroya itekare e'pîika'tînto' yekare ekaremekî annaya yu'se pra to' wanî Judeuyamî' pepîn pî'. Mîrîri tînkupîkon imakui'pî wenai, inî' panpî' ikupî pî' to' ko'mamî Paapa eseta'ka pîkîri. Mîrîri ye'nen Paapaya to' yenumî pe man apo' ya'.

Tessalônica Cidadere Pona Itîpai Paulo Wani.

¹⁷ Uyonpayamî', mararî anna ko'mamî akore'tapai'nîkon tuutîi. Tîise aminke anna wanî pî' tîwî akupîkon annaya pra man. Anna esenumenkato' man amîri'nîkon yarakkîri moropai anna enpenatan pî' man apî'nîkon. Mîrîri ye'nen itîpai anna wanî sîrîri, kure'ne amîri'nîkon anera'mapai anna wanî ye'nen. ¹⁸ Enna'popai anna wanî'pî akore'ta'nîkon inî'rî. Moropai uuri wanî'pî enna'popai. Mîrîri ye'nen tu'ke ite'ka enna'po yuwa'pîuya tîise sîrîri tîpose Makuiya umanenpapitî'pî enna'po namai. ¹⁹ Amîri'nîkon anera'mapai anna wanî kure'ne maasa pra amîri'nîkon nîri wanî anna atausinpato'pe tiaronkon innape ikupîtiponkon kore'ta. Uyepotorîkon Jesus iipi yai, anna atausinpa kupî sîrîri, maasa pra innape Jesus kupî'pîya'nîkon ekaremekî annaya wenai. ²⁰ Mîrîri ye'nen amîri'nîkon yapurî annaya, anna atausinpato'pe awanîkon ye'nen.

3

¹ Amîri'nîkon anera'mapai anna wanî kure'ne yapîtanîpî annaya yentai awanî. Mîrîri ye'nen anna esenumenka'pî uuri e'nîmî tiwînsarî Atena cidaderî po. ² Moropai uyonpakon Timóteo yarima'pî annaya aapia'nîkon. Mîkîri esenyaka'ma'pî anna pokonpe Paapa maimu itekare ekaremekî pî', Uyepotorîkon Jesus Cristo pî' teeseurîmasen. Mîkîri yaipontî'pî annaya amîri'nîkon yausinpai moropai apîika'tîi'nîkon innape iku'to'ya'nîkon pî'. ³ Maasa pra awe'taruma'tîkon wenai innape ikupîya'nîkon pra awanîkon namai. Amîri'nîkonya epu'tî î' kai'ma itu'se Paapa e'to' yawîri e'taruma'tîn. ⁴ Amîri'nîkon kore'ta anna wanî yai, mîrîri ekaremekî'pî annaya apî'nîkon e'taruma'tîn kupî. Mîrîri ye'nen epu'tîya'nîkon mîrîri ye'ka e'kupî yai akore'ta'nîkon. ⁵ O'non ye'ka pe aako'mamîkon epu'tîuya pra wanî'pî. Mîrîri yapîtanîpîuya eserîke pra awanî'pî. Mîrîri ye'nen Timóteo yarima'pîuya ayekarekon epu'se attîto'pe, innape Jesus kupî pî' aako'mamîkon epu'se attîto'pe. Makui, uyeka'nunkanenkonya ataruma'tîsa'kon wenai

irumaka'pîya'nîkon kai'ma esenumenka'pî. Mîrîrî wenai î' pe pra rî anna esenyaka'mato' kupîya'nîkon kai'ma wani'pî.

To' Yekare Enepi'pî Timóteoya Paulo Pia.

⁶ Tîise Timóteo erepansa' wani'pî Tessalônica cidaderî poi. Mîikîriya ayekarekon enesa' wani'pî morî pe, î' kai'ma innape ikupî pî' aako'mamîkon yekare. Moropai î' kai'ma eeti'noko'makon mîrîrî ekaremekî'pîiya. Moropai anna pî' awenpenatapîtikon anna anera'mapai awanîkon ye'nen. Mîrîrî warantî amîrî'nîkon anera'mapai anna wani'pî. ⁷ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', anna e'taruma'tî ye'ka pe ayekarekon etasa' annaya wenai, anna atausinpan amîrî'nîkon pî'. Maasa pra innape iku'to'yakon wenai, anna atausinpan pî' man. ⁸ Mîrîrî ye'nen, innape ikupî pî' aako'mamîkon etasau'ya wenai anna ko'mamî sîrîrî taatausinpai. Mîrîrî warantî ikupî pî' aako'mamîkon ya uyepotorîkon ton pe, anna ko'mamî taatausinpai. ⁹ Mîrîrî ye'nen awenai'nîkon anna atausinpa ye'nen —Morî pe man —taa annaya Paapa pî'. ¹⁰ Mîrîrî warantî anna epîremapîti wei kaisarî moropai ewaron kaisarî kure'ne teeseka'nunkai. Maasa pra amîrî'nîkon anera'mapai anna wani ayenupato'konpe annaya. Inî' panpi' innape iku'to'ya'nîkon e'to'pe yairî.

¹¹ Uyunkon Paapaya moropai Uyepotorîkon Jesus Cristoya anna ye'marî ton ekaremekî yu'se anna wani, amîrî'nîkon era'mapi'se anna wîtîto'pe.

¹² Inî'rî itu'se wani Uyepotorîkonya inî' panpi' awe'sa'namato'kon ton tîrî yu'se wani, î' kai'ma tamî'nawîronkon sa'namato'ya'nîkon e'to'pe. Mîrîrî awe'sa'namato'kon wani kure'ne î' kai'ma kure'ne asa'nama'pîkon annaya warantî yu'se anna wani. ¹³ Moropai ameruntîrikon ton tîrî Paapaya yu'se anna wani, morî pe awanîkonpa, imakui'pî ton pra awanîkonpa Jesus Cristo iipi yai, tamî'nawîronkon tîpemonkonoyamî' pokonpe aaiپی yai.

4

Paapa Wakîri Pe Ko'mannî Pî' Paulo Eseurîma.

¹ Tarîpai uyonpayamî', î' kai'ma ayeserukon e'pai awani'pî' ayenupa'pîkon annaya Paapa wakîri pe awanîkonpa epu'tîya'nîkon. Moropai morî pe aako'mamîkon mîrîrî warantî. Mîrîrî ye'nen esatî annaya sîrîrî moropai apanamakon annaya sîrîrî Uyepotorîkon Jesus maimu pe, mîrîrî kupî pî' ako'manti. ² Maasa pra ayenupa'pîkon annaya Uyepotorîkon Jesus maimu pe. Mîrîrî epu'nenan amîrî'nîkon.

³ Morî pe aako'mamîkon yu'se Paapa wani. Morî pe awanîkonpa tamî'nawîrî imakui'pî ton pra tiaronkon wîrî'sanyamî' yarakkîrî tîwe'se pra, tiaronkon warayo'kon yarakkîrî tîwe'se pra. ⁴ Tiwin pî' si'ma amîrî'nîkon esenumenka e'pai awani aano'pîtakonpa tiwinan neken wîrî' yarakkîrî, morî pe, Paapa wakîri pe awanîkonpa. Moropai nura pe pra aako'mamîkon, ayonpayamî' wakîri pe nîrî awanîkonpa. ⁵ Tu'kankon wîrî'sanyamî' yarakkîrî tîwe'se pra, tu'kankon warayo'kon yarakkîrî tîwe'se pra, Paapa epu'nenan pepînya ikupî manni' warantî pra aako'mamîkon yu'se Paapa wani. ⁶ Mîrîrî warantî ayonpakon winîkî imakui'pî kupîya'nîkon yu'se pra Paapa wani, to' no'pîtonon yarakkîrî tîwe'se pra. Mîrîrî ta'pîuya pena apî'nîkon inî'rî tauya sîrîrî. Mîrîrî ye'ka ku'nenan taruma'tî Uyepotorîkonya pe man. ⁷ Maasa pra Paapaya uyannosa'kon pra man mîrîrî ye'ka ku'to'pe. Tîise uyanno'pîiya'nîkon morî pe ko'mannîto'pe imakui'pî ton pra. ⁸ Mîrîrî ye'nen anî'ya sîrîrî esenupanto' yewanmîrî ya, pemonkonya yenupanto' yewanmîrîiya pepîn, tîise Paapaya

yenupanto' yewanmîriya, manni' Paapa amîri'nikon repanen Morî Yekaton Wannî ke. *Mîrîri ye'nen mîrîri ye'ka ku'nenan taruma'tiia pe man.*

⁹ Inî'ri amîri'nikon pia kaareta anmenukapai pra wai, awe'sa'namato'kon pî' teeseurîmasen. Maasa pra Paapaya ayenupa'pikon yawîri ikupî pî' aako'mamîkon ye'nen, î' kai'ma tiaronkon sa'namaya'nikon ye'nen. ¹⁰ Mîrîri awe'sa'namato'kon ke tiaronkon sa'namaya'nikon Macedonia pata po. Mîrîri ye'nen tauya uyonpayamî', mîrîri kupî pî' ako'mantî inî' panpî'.

¹¹ Tiîwanmîra aako'mamîkon yuwatî. Eesenyaka'mato'kon pî' morî pe e'ti, tiaronkon esenyaka'mato' ya' teewonpî'se pra. Tiîse teesenyaka'mai neken eporîya'nikon, tiaronkon pî' î' esatî pî' tiwe'se pra. Pena mîrîri ta'pî annaya yawîri ako'mantî. ¹² Mîrîri warantî ikupîya'nikon ya, tiaronkon innape Paapa ku'nenan pepînya ayeserukon era'ma. Mîrîri wenai ayapurîkon to'ya. Moropai mîrîri warantî ikupîya'nikon ya, ayekkarikon ton eporîya'nikon aawarîri'nikon tiaronkon pî' tesa'se pra.

Uyepotorîkon Ii'to' Yekare Pî' Eeseurîma.

¹³ Uyonpayamî', isa'manta'san yekare pî' anna eseurîma sîrîri yairî awanî epu'tikonpa. Î' kai'ma manni'kan isa'manta'san wanî kupî ekaremekîuya, maasa pra teesewankono'mai awanîkon namai. Manni'kan innape Paapa ku'nenan pepîn, sa'manta'san e'mî'sa'ka pe pra tiwe'ku'sanon esewankono'ma warantî awanîkon namai ekaremekîuya sîrîri. ¹⁴ Tiîse uurî'nikon innape Jesus sa'manta'pî ku'nenan moropai awe'mî'sa'ka'pî ku'nenan. Mîrîri warantî innape Paapaya Jesus enepî epu'ti'nikon. Manni'kan innape iku'nenan sa'mantasa' pokonpe aapî epu'ti'nikon. ¹⁵ Uyepotorîkonya taasa' yawîri apî'nikon taa annaya sîrîri see warantî: Uyepotorîkon ii'to' weiyu yai, uurî'nikon enen tiwe'sanon wîti pepîn iipia, isa'manta'san rawîri. Tiîse isa'manta'san wîti e'mai' pe. ¹⁶ Maasa pra Uyepotorîkon iipî yai, imaimu eta kupî sîrîri moropai inseriyamî' yepotorî e'mai'non maimu eta moropai Paapa waiyi eta kupî sîrîri. Mîrîri yai inkamoro innape Jesus Cristo ku'nenan sa'manta'san pîmî'sa'kaiya kupî tîponaya e'mai' pe. ¹⁷ Mîrîri tîpo inkamoro ye'ma'pî pî' uurî'nikon enen tiwe'sanon eseporî kupî sîrîri to' pokonpe e'nîto'pe'nikon katupuru po. Mîrîri yai to' pokonpe eseporî'nikon kupî sîrîri Uyepotorîkon pokonpe. Moropai mîrîri tîpo ipatîkarî ko'mannî kupî sîrîri yarakkîri. ¹⁸ Mîrîri ye'nen sîrîri tauya manni' pî' taatausinpai e'ti. Meruntî ke e'ti. Tiaronkon meruntitannî'ti teesewankono'mai to' wanî namai isa'manta'san yekare pî'.

5

Tîwarî E'pai Awanî Uyepotorîkon Ii'to' Pî'

¹ Uyonpayamî', î' pensa Uyepotorîkon ii'to' weiyu eseporî ekaremekîuya e'pai pra man, maasa pra esepu'ti pra awanî epu'ti pî' naatii. ² Mîrîri epu'tiya'nikon morî pe Uyepotorîkon ii'to' weiyu manni' ama'ye' iipî warantî. Maasa pra tui'pî ekaremekîiya pepîn. Tiîse inîmikî pra tiîse aapî. Mîrîri warantî inîmikî pra tiîse, Uyepotorîkon iipî pe man. ³ Mîrîri yai tîko'mansenon pemonkonyamî'ya taa kupî sîrîri: —Tami'nawîri man morî pe. Morî pe ko'mannî man î' e'kupî pra —taa to'ya. Tiîse mîrîri yai ka'ne' pe to' e'taruma'tîto' wanî kupî sîrîri. Manni' wîri' more yan pe tiwe'sen moronta ka'ne' pe inîmikîya pra tiîse, ne'ne' pe eena. Mîrîri warantî e'taruma'tînto' wanî pe man. Anî' esuwa'ka eserîke pra awanî pe man.

⁴ Tiiŕise uyonpayami', amiri'nikon innape Jesus ku'nenan ko'manto' awani, manni'kan imakui'pi kupi pi' tiiko'mansenon ko'mami waranti pra. Miriri ye'nen Uyepotorikon iipi yai, aawanmira'nikon awanikon pepin, inimiki pi' aako'mamikon ye'nen. Ama'ye' iipi waranti pra aaiipi. ⁵ Tami'nawiri amiri'nikon ko'manto' wani Paapa pemonkono pe a'ka ta tiiko'mansenon pe. Miriri ye'nen mori pe aako'mamikon, mori ayeserukon tirumakai pra. Ewaron ta tiiko'mansenon paakokon ko'mami waranti pra ko'mannito' wani. Imakui'pi kupi pi' ko'manni pepin. ⁶ Miriri ye'nen uuri'nikon wani e'pai pra man manni'kan tiwe'nasanon waranti. Maasa pra tiwe'nasanon wani inimiki to'ya pra. Inkamoro waranti pra uuri'nikon e'pai wani. Tiiŕise enpen moropai tiwari ipi' e'nipai'nikon. ⁷ Inkamoro tiwe'nasanon wetun ewaron ya'. Moropai ewaron ya' niri teetinsenonya tiwukukon eniri teetunmikonpa. ⁸ Tiiŕise miriri waranti pra uuri'nikon e'pai awani. Maasa pra ewaron ya' tiiko'mansenon pepin uuri'nikon, Jesus nimiki pi' ko'manni ye'nen. Miriri ye'nen innape ikupi pi' ko'mannipai'nikon. Paapa sa'nama pi' ko'mannipai'nikon, moropai inimiki pi' ko'manpai'nikon. Manni' suraraya tiŕon sa'man moropai tarakko yeka'ma teeyatonya tiwi namai, miriri waranti Makuiya uti'kakon pepin maasa pra epu'ti, Jesusya upika'ti'nikon iwinipai, innape iku'sa' wenai moropai Paapaya usa'namakon wenai.

⁹ Maasa pra Paapaya uuri'nikon menkasa' pra man uuri'nikon taruma'tipa kai'ma. Tiiŕise umenka'piya'nikon Uyepotorikon Jesus Cristo wenai e'pika'tinto'pe. ¹⁰ Miki'ri Cristo sa'manta'pi uuri'nikon ton pe, tiipia ko'mannito'pe. I' pensa tui'pi yai, aaiipi enen e'ni tanne, miwi'ni pra awani ya, isa'manta'san pe e'ni tanne aaiipi ya, i' wani' awani pepin. Iipia ko'manni. ¹¹ Miriri ye'nen atausinpati miriri pi' moropai tiaronkon meruntitanni'ti, miriri ikupi pi' aako'mamikon manni' pi'.

Tiwin Kono'pi Pe To' Panama Pauloya.

¹² Uyonpayami', esati annaya api'nikon kure'ne. Manni'kan akore'ta'nikon teesenyaka'masanon Uyepotorikon nimenka'san ayenupanenkon pe, apana-manenkon pe, inkamoro namati. ¹³ Inkamoro ayenupanenkon konekati mori pe. Moropai to' sa'namati akore'ta'nikon to' esenyaka'ma wenai. Ako'manti tiwanmira tiaronkon pokonpe. ¹⁴ In'i' panpi' esati annaya siriri see waranti: Manni'kan pemonkonyami' esenyaka'makoi'kon pepin panamaya'nikon yu'se anna wani, enya'ne to' wani namai. Moropai eranne' pe tiwe'sanon meruntitanni'piya'nikon yu'se anna wani, eranne' pe to' wani namai. Moropai a'tu'mira tiwe'sanon piika'tiya'nikon yu'se anna wani, imakui'pi kupi to'ya namai. Moropai tami'nawironkon pokonpe mori pe awanikon yu'se anna wani teekore'mai pra to' pokonpe. Tiiŕise mori pe eeseurimakon to' pokonpe. ¹⁵ Imakui'pi kupi tiaronya ya awiniki'nikon, itenta imakui'pi ki'ku'ti. Tiiŕise mori pe aako'mamikon yarakkiri yuwati. Moropai tami'nawironkon yarakkiri mori pe e'ti.

¹⁶ Taatausinpai ako'manti. ¹⁷ Eepiremakon pi' ako'manti tiwiri, tirumakai pra. ¹⁸ Moropai "mori pe man Paapa", ka'ti tami'nawiri aapia'nikon tui'sen pi'. Miriri taaya'nikon yu'se Paapa wani, Jesus Cristo pemonkono pe awanikon ye'nen.

¹⁹ Mori Yekaton Wann'i esenyaka'mato' akore'ta'nikon ki'ma'tani'ti. ²⁰ Paapa maimu ekareme'nenan nekaremeki kisewanmariti. ²¹ Tami'nawiri aneta'pikon itekare yako'menkat. O'non wani mori pe tiwe'sen pe, miriri

morî epu'tîya'nîkon ya, mîrîrî yarakkîrî ako'mantî. ²² Moropai imakui'pî pe tîwe'sen epu'tîya'nîkon ya, mîrîrî yu'se pra e'tî.

²³ Manni' Paapa tîwanmîn esa' pe tîwe'senya akupîkon yu'se wai imakui'pî ton pra. Moropai ayekatonkon moropai ayewankon moropai ayesa'kon kupîiya yu'se wai morî pe Uyepotorîkon Jesus Cristo ii'to' weiyu yaino ton pe. ²⁴ Mîrîrî kupî mîikîrî uyannokontîponya, î' taasa' tîuya yawîrî. Maasa pra seru'ye' pepîn mîikîrî.

²⁵ Uyonpayamî', anna pona nîrî epîrematî. ²⁶ Uyonpayamî', umaimu man amîrî'nîkon pia. ²⁷ Esatîuya sîrîrî tamî'nawîronkon uyonpayamî'ya eta tanne, sîrîrî kaareta erenkaya'nîkon yu'se wai itu'se Uyepotorîkon wanî ye'nen.

²⁸ Morî pe Uyepotorîkon Jesus Cristo e'to' wanî aapia'nîkon yu'se wai. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA ITAKON ITE'KA PE PAULO NÎMENUKA'PÎ TESSALÔNICA PONKON PIA

Tessalônica ponkon pia kaareta menuka'pî Pauloya itakon ite'ka. E'mai'non yapi'sa' tûuya'nîkon tîpo, morî pe epu'tî to'ya pra awanî'pî. Î kai'ma Jesus iipî epu'tî tûuya'nîkon pra awanî ye'nen, to' esi'nîpî'pî. —Aasîri Jesus ii'sa' man —kai'ma to' esenumenka'pî.

Mîrîri ye'nen inî panpî Pauloya menuka'pî, morî panpî epu'to'pe to'ya. Aasîri Jesus ii'sa' pra awanî'pî. Maasa aai'pî pra tîise, imakui'sanya imakui'pî kupî inî panpî'. Moropai Jesus iipî ya, inkamoro taruma'tûiya mararî pra, to' tîma'tanî'se.

Mîrîri ye'nen Pauloya innape Jesus ku'nenan yeurîma see warantî: —Morî pe ako'mantî, eepîremakon pî' ako'mantî. Moropai Paapaya amîri'nîkon ko'mannîpî morî pe, imakui'pî kupîya'nîkon namai.

¹ Uurî Pauloya sîrîri kaareta menuka, Silas moropai Timóteo pokon pe tîise uupia. Uyonpayamî', aapia'nîkon Tessalônica cidaderî ponkon pia imenukauya. Amîri'nîkon wanî Paapa, uyunkon pemonkono pe moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo pemonkono pe.

² Amîri'nîkon repa to'ya yu'se anna man morî pe tîwe'to'kon ke moropai tîwanmîra tîwe'to'kon ke.

Awe'taruma'tîto'kon Wenai

Morî Pe Aako'mamîkon Kupî Sîrîri

³ Uyonpayamî', awenai'nîkon Paapa yapurî annaya sîrîri tîwîri. Sîrîri kupî pî' anna man maasa pra ayaserukon era'ma annaya wenai, inî panpî' innape ikupî pî' aako'mamîkon ye'nen, moropai aawarîri'nîkon tiaronkon sa'namaya'nîkon ye'nen. Mîrîri ye'nen —Morî pe man —taa annaya Paapa pî'. ⁴ Mîrîri ye'nen apî'nîkon anna eseurîma sîrîri anna wakîri pe pu'kuru Paapa yapurînenan pî' soosikon kaisari. Anna eseurîma amîri'nîkon pî' maasa pra tamî'nawîri apona'nîkon tui'sen yapitanîpîya'nîkon ye'nen. Amoronkon epu'to'ya'nîkon moropai kure'ne awe'taruma'tîto'kon kore'ta innape ikupîya'nîkon ye'nen. Mîrîri pî' anna wakîri pe anna eseurîma.

⁵ See warantî esepu'tî yairî Paapa wanî. Apî'nîkon Paapa, uyesa'konya taa: —Î' pe pra rî awanîkon pepîn. Ewontî tarîwaya upata ya' —taiya. Mîrîri ton pe awe'taruma'tîkon sîrîri. ⁶ Yairî Paapa wanî maasa pra manni'kan amîri'nîkon taruma'tîtîponkon taruma'tûiya kupî sîrîri. ⁷⁻⁸ Tîise amîri'nîkon erî'ka'to' ton tûriya kupî sîrîri. Moropai anna erî'ka'to' ton nîri tûriya anna e'taruma'tîto' winîpai. Mîrîri kupîya kupî sîrîri î' pensa ka' poi Uyepotorîkon Jesus Cristo iipî yai tîpemonkonoyamî' inseriyamî' meruntîkon pokonpe. Mîrîri yai apo' kure'nan enepîiya kupî sîrîri tarakkîri manni'kan innape Paapa ku'nenan pepîn taruma'tî. Moropai Uyepotorîkon Jesus maimu yawîri pra tîiko'mansenon taruma'tî aai'pî. ⁹ Inkamoro e'taruma'tî kupî sîrîri mararî pra tînkupî'pikon imakui'pî yepe'pî pe. Moropai inkamoro wanî aminke Uyepotorîkon pî', morî, meruntî piapai aminke to' ko'mamî ipatîkarî tîwe'taruma'tîkon pî'. ¹⁰ Mîrîri kupî Paapaya pe man manni' tînekaremekî'pî weiyu yai, tîpemonkonoyamî', innape tîku'nenanya tapurîto'pe Jesus iipî yai.

Mírírí yai kure'ne to' esenumenka ipí' taatausinpai. Amírí'níkonya nírí yapurí mírírí inkamoro pokonpe, maasa pra innape itekare anna nekaremekí'pí ku'sa'ya'níkon wenai.

¹¹ Mírírí ye'nen anna epírema sírírí amírí'níkon pona. Esatí annaya Paapa pí', manni' Paapa amírí'níkon yannotípon tûpia aako'mamíkonpa. Morí pe amírí'níkon kupíiya aapia'níkon tîntírí yapísíkonpa kai'ma esatí annaya. Innape Jesus kupíya'níkon ye'nen, tamí'nawíron morí anku'pai awaníkon. Mírírí ye'nen ameruntíríkon ton tûto'pe Paapaya esatí annaya mírírí kupíkonpa. ¹² Mírírí warantí tamí'nawíronkonya Uyepotoríkon Jesus yapurí morí ankupíkon wenai. Moropai ayapuríkon to'ya nírí ipíku pe akupí'píkon mîikíríya wenai. Maasa pra Paapaya moropai Uyepotoríkon Jesus Cristoya amírí'níkon repa'pí morí ke.

2

Paapa Yeyaton Pe Tíwe'sen

¹ Mírírí ye'nen, uyonpayamí', í' kai'ma Uyepotoríkon Jesus Cristo ii'to' weiyu ekareme'nen menukauya sírírí. Moropai í' kai'ma ípia epere'ní kupí ekaremekí'uya sírírí apí'níkon. ² Maasa pra teesenku'tí awaníkon yu'se pra anna man, moropai teesi'ní'se awaníkon yu'se pra anna man. Tiaronkonya taa apí'níkon: —Aasírí Uyepotoríkon weiyu erepansa' man. Mírírí ekaremekí'pí itekare ekareme'nenya —taa to'ya. Moropai tiaronya ekaremekí'pí, Pauloya ekaremekí'pí, taa to'ya ye'nen. Innape kí'ku'tí mírírí itekare. ³ Tíise inkamoro ye'kakonya ayenku'títo'kon pí' teesenku'tí awaníkon e'pai pra man. Maasa pra Uyepotoríkon ii'to' weiyu eseporí rawírí, tu'kankon pemonkonyamí' waní pe man Paapa yewanmírínenan pe. Maasa pra imaimu yawírí tíwe'sanon pe pra to' waní. Moropai tiwin pemonkon íipí pe man, Paapa yeyaton pe tíwe'sen. Tíise maasa mîikírí tí'ka Paapaya pe man. ⁴ Mîikíríya tamí'nawíronkon napurí yewanmírí. Moropai inkamoro yentai tíwaní kai'ma eesenumenka. Mîikírí waní kupí sírírí Paapa pe e'pai tamí'nawíron yentai. Paapa pe tíwanípa kai'ma eereuta kupí sírírí Paapa soosírí ta ípata'se' ya', tamí'nawíronkon esa' pe tíwanípa kai'ma. Mîikíríya taa kupí sírírí: —Uurí Paapa —taiya kupí sírírí.

⁵ Mírírí pí' awenpenatakon pra naatí? Sírírí ekaremekí'píuya pena akore'ta'níkon waní yai apí'níkon. ⁶ Mîikírí pemonkon erepamí akore'ta'níkon ma'nípanen moro man. Mírírí ye'nen eeseporí pra aako'mamí. Moropai aní' pe awaní epu'tí pí' naatí. Tíise mîikírí esenpo pe man teesenpoto' pata'pí weiyu yai, eesenpo pe man. ⁷ Tíise aasírí Makuí esenyaka'ma ko'mannípi sírírí. Pemonkonyamí'ya Paapa maimu yewanmírí emapu'tí pí' aako'mamí ama' pe, aní'ya epu'tí pra. Tíise mîikírí ima'napa pí' tíiko'mansenya ima'napa ko'mannípi sírírí, Paapaya tímo'ka pikírí. ⁸ Mírírí típo Paapaya imo'kasa' pata'pí ya, mîikírí pemonkon, Paapa yeyaton esenpo pe man. Moropai mîikírí pemonkon esenposa' típo, Uyepotoríkon Jesus íipí. Mírírí yai iwíiya pe man tímaimu ke. Tamí'nawírí morí pe tíwe'to' ke tiwinarí ima'tanípiya pe man. ⁹ Mîikírí pemonkon Paapa yeyaton íipí pe man Makuí meruntírí yarakkírí. Moropai mîikíríya tu'kan tera'masen pepín kupí kupí sírírí. Íkupí eseríkan pepín kupíiya kupí sírírí moropai esenumenkanto' kupíiya kupí sírírí, pemonkonyamí' yenku'tí ye'ka pe. ¹⁰ Mírírí kupíiya kupí sírírí pemonkonyamí' ata'ka'ma'san yenku'típa kai'ma imakuí'pí pe. Inkamoro esenku'tí maasa pra yairon maimu anetapai pra tíwe'sa'kon wenai. Mírírí

ye'nen inkamoro piika'ti Paapaya pepin. ¹¹ Moropai miriri wenai Paapaya ikupi kupi siriri inkamoro seru'ye'kon maimu pi' inna taato'pe to'ya. ¹² Miriri kupiya inkamoro taruma'tipa, maasa pra yairon pi' inna taasa' to'ya pra awani ye'nen, moropai imakui'pi yapuri pi' to' ko'mansa' ye'nen.

Yairon Yekare Yawiri Ako'manti.

¹³ Uyonpayami', Paapa nisa'nama'san, —Mori pe man —taa annaya Paapa pi' tiwiri awenai'nikon. Maasa pra amiri'nikon menka'pi Paapaya e'mai' pe awe'piika'tikonpa. Mori Yekaton Wanniya Paapa ton pe amo'ka'pikon wenai moropai innape yairon ku'sa'ya'nikon wenai, apika'tiia'nikon. ¹⁴ Paapaya amiri'nikon yanno'pi anna nekaremeki'pi itekare wenai, Uyepotorikon Jesus Cristo yarakkiri ipikku pe awanikonpa. ¹⁵ Miriri ye'nen uyonpayami', miriri aneta'pikon yairon yawiri ako'manti. Miriri eta'piya'nikon anna nekaremeki'pi wenai moropai anna nimenuka'pi wenai. Miriri yawiri ako'manti.

¹⁶ Esati annaya siriri Uyepotorikon Jesus Cristo pi', moropai Uyunkon Paapa pi'. Manni uuri'nikon sa'namatipon, mori pe awe'to' wenai. Moropai tiwinipainon tui'sen nimiki pi' ko'manni emapu'tinen, manni pi' esati annaya. ¹⁷ Aatausinpato'kon ton, ameruntikon ton tuito'pe to'ya mori kupi pi' aako'mamikonpa. Moropai mori pi' eeseurimakonpa esati annaya siriri.

3

Tipona To' Epiremati'pe Esati Pauloya.

¹ Miriri ye'nen uyonpayami', anna pona epiremati itekare anna nekaremeki'pi etato'pe pemonkonyami'ya, moropai yapi'to'pe to'ya i' kai'ma amiri'nikonya yapis'i'pi waranti. ² Moropai epiremati imakui'san pemonkonyami' winipai Paapaya anna piika'tito'pe. Maasa pra tami'nawironkonya innape itekare ikupi pepin. ³ Tiise Uyepotorikon ko'mami yairi. Miikriya i' ta'pi tiuya yawiri ikupi. Amiri'nikon kupiya merunti ke awanikonpa. Moropai amiri'nikon ko'mannipiya mori pe Makui piapai. ⁴ Anna nekaremeki'pi yawiri aako'mamikon miriri. Moropai miriri waranti ikupi pi' aako'mamikon maasa pra Uyepotorikonya ikupi epu'ti pi' anna man. ⁵ Moropai Uyepotorikonya apika'tikon yu'se anna wani yapurikonpa, moropai tami'nawiron tui'sen yapitanipikonpa Cristoya yapitanipi'pi waranti. Miriri kupi Uyepotorikonya yu'se anna man.

Enya'ne Pe Tiwe'sen Pi' Eeseurima.

⁶ Uyonpayami', Uyepotori Jesus Cristo maimu pe taa annaya siriri api'nikon. Uyonpakon enya'ne'kon piapai atarimati. Maasa pra inkamoro enya'ne'kon wani i' kai'ma ayenupa'pikon annaya yawiri pra, iko'manpai to' wani. ⁷ Maasa pra amiri'nikonya epu'ti mori pe i' kai'ma akore'ta'nikon anna ko'mami'pi yeseru. Miriri kupiya'nikon e'pai awani. Maasa pra anna ko'mansa' pra man akore'ta'nikon enya'ne'kon waranti. Moo teesenyaka'mai pra, anna ko'mami pra awani'pi. Miriri epu'ti pi' naatii. ⁸ I' esati pi' anna ko'mansa' pra man ani'kan pi' epe'mira. Tiise anna esenyaka'ma'pi moropai anna eke'nepami'pi anna esenyaka'ma ke. Anna emi'pami pra wei moropai ewaron kaisari anna esenyaka'ma'pi ani' pi' anna yekkari ton esati annaya namai. ⁹ Inna seru' pepin. Anna yekkari ton esati annaya e'painon api'nikon tiise esati annaya pin. Maasa pra siriri anna yeseru waranti ikupiya'nikon yu'se anna wani. ¹⁰ Akore'ta'nikon anna wani yai, ankupikon ton kupi'pi

annaya ikupîkonpa. Anî' wanî ya, teesenyaka'mai pra iko'manpai, mîikîrîya tekkari yonpa pepîn e'pai awanî.

¹¹ Sîrîrî pî' anna eseurîma sîrîrî maasa pra akore'ta'nîkon inkamoro ye'kakon enya'ne'kon warantî tîwe'sanon wanî yekare etasa' annaya ye'nen. Î' tîkonekai pra iko'manpai to' wanî tîise tiaronkon ko'manto' pî' to' eseurîmapîtî ko'mannîpî. ¹² Inkamoro pî' taa annaya sîrîrî, mîrîrî kupî to'ya namai. Uyepotorîkon Jesus Cristo maimu pe taa annaya sîrîrî. Tîise morî pe to' ko'manto'pe tiaronkon pokonpe teesenyaka'makon pî', to' ko'manto'pe teesenyaka'mai neken tekkarikon eporî to'ya. ¹³ Tîise amîrî'nîkon uyonpayamî', Paapa maimu yawîrî morî kupî pî' ako'mantî teeseta'kai pra.

¹⁴ Yai pra moro awanî akore'ta'nîkon tîwe'sen mîikîrî wanî ta'pî annaya yawîrî pra iko'manpai. Mîikîrî era'matî morî pe î' kai'ma iteseru wanî. Moropai yairî pra awanî ya, iipiapai atarimatî, mîrîrî teseru wenai aweppe'to'pe. ¹⁵ Tîise mîikîrî kî'ku'tî ayeyatonkon pe, tîise ipanamatî. Ayonpakon panamaya'nîkon warantî ipanamatî.

Paulo Esekaremekî

¹⁶ Mîikîrî Paapa, tîwanmîn esa'ya tîwanmîn tîrî yu'se wai aapia'nîkon. Apona'nîkon tui'sen tamî'nawîron erepamî tanne, tîwîrî rî tîrîya yu'se wai. Moropai aapia'nîkon Uyepotorîkon ko'mamî yu'se wai.

¹⁷ Sîrîrî warantî uyenya ke imenukauya sîrîrî. Tauya apî'nîkon, umaimu man aapia'nîkon. Sîrîrî warantî imenukanen uurî tamî'nawîron ukaaretarî pî'. Sîrîrî umaimu menukauya, uurîya innape imenukasa' epu'tîkonpa.

¹⁸ Morî pe Uyepotorîkon Jesus Cristo e'to' wanî aapia'nîkon yu'se wai. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA E'MAI'NON PAULO NÎMENUKA'PÎ TIMÓTEO PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya maasaron Timóteo pia. Innape Jesus ku'nenan esa' pe Timóteo wani'pî. Mîikîriya innape Jesus kupi'pî itekare eta tûya yai Pauloya ekaremekî wenai.

Mîrîrî ye'nen Pauloya ipanama, î' kai'ma iteseru e'pai awanî, moropai î' kai'ma innape Jesus ku'nenan ko'mannîpî e'pai awanî. Tu'ke soosi esanon yeseru ekaremekiya Timóteo pî'. Anî e'pai awanî soosi esa' pe ekaremekiya. Ipîkkukon pepîn, tu'ke temanne esanon pepîn tûise morî pe teseru kenankon, Paapa maimu yawîronkon, inkamoro neken e'pai awanî soosi esa' pe.

Moropai Paulo eseurîma no'santonon pî' moropai wîri'sanyamî' inyo sa'manta'san pî'. Innape Jesus ku'nenanya insamoro pîika'ti e'pai awanî kai'ma Timóteo panamaiya. Moropai î' kai'ma soosi esanon namapai awanî, maasa pra Paapa yeseru pî' uurî'nîkon panama to'ya ye'nen, morî pe e'nîto'pe.

Paulo Nîmenuka Timóteo Pia

¹Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî aapia, Timóteo. Uurî wani' Cristo naipontî'pî pe maasa pra Upîika'tînenkon Paapaya ta'pî upî', moropai Cristo Jesus unnîmikîkonya nîrî ta'pî upî': —Atîkî umaimu ekareme'se. Mîrîrî ye'nen uurî wani' Cristo naipontî'pî pe.

²Timóteo, amîrî wani' unmu pe pu'kuru, maasa pra innape Cristo kupi'pîya uurî wenai.

Apona epîrema sîrîrî. Tauya Paapa, Uyunkon pî', moropai Cristo Jesus uyepotorîkon pî' nîrî: —Tamî'nawîron morî pe awe'to'kon ke Timóteo repati. Moropai a'noko'pîkon pe era'mati, moropai tîwanmîn tîiti iipia —tauya.

Yairon Pepîn Esenupanto' Pî' Paulo Eseurîma

³Pena ese'ma'ti pe Macedonia pona ta'pîuya apî': —Tari Éfeso po ako'mankî. Moro manni'kan yairon pepîn ke to' yenupa to'ya, inkamoro pî' mîkai inî'rî to' yenupa to'ya namai. ⁴Ta'pîuya manni' warantî tauya sîrîrî inî'rî, mîkai inkamoro pî' penaronkon tîtamokon yekare rî'pî pî' to' yenupa to'ya namai, to' ese'kon rî'pî pî' to' esenupa namai. Maasa pra Paapa yeseru epu'to'pe to'ya, innape iku'to'pe to'ya, to' pîika'ti to'ya pra awanî. Tûise to' esiyu'pî'to'pe neken to' yenupa to'ya. ⁵Tûise apanamauya see warantî: innape Cristo yekare yairon ku'to'pe to'ya inkamoro yenupakî. Moropai mîrîrî kupi' to'ya ya, imakui'pî ton pra si'ma, yairî to' ko'mamî ya, ne'ne' pe tewankon tîku'se pra, inî' panpî' Paapa yapurî to'ya, moropai innape pu'kuru tonpakon sa'nama to'ya. ⁶Tûise mîrîrî winîpai tiaronkon, inkamoro yonpayamî' atarima'pî, ya-iron Cristo yekare kupi' to'ya pepîn innape. Moropai to' eseurîma ko'mannîpî î' pe pra rî. ⁷Maasa pra epu'ti'ma pra to' eseurîma, tînepu'tikon pe pra. Tûise epu'nen pe tîwe'ku'se to' eseurîma teuren, tûise epu'ti to'ya pepîn. Mîiwîni tûise to' anenupapai to' wani' Moisés nurî'tiya yenupanto' pî'.

⁸Mîrîrî Moisés nurî'tiya yenupanto' epu'ti'nîkon man yairon pe pu'kuru. Mîrîrî ye'nen pemonkonyamî' yenupa ya, morî pe awanî, tûise yapurî epu'ti'nîkon ya. ⁹Mîrîrî epu'ti'nîkon e'pai awanî, Moisés nurî'ti pî' Paa-paya ekaremekî'pî morîkon yenupato'pe pra, tûise imakui'san yenupato'pe.

Inkamoro Moisés nuri'tiya yenupanto' pureme'nenan yenupato'pe, moropai Paapa maimu pīnamanenan pepīn yenupato'pe, Paapa namanenan pepīn yenupato'pe, moropai Paapa wakīri pe pra tīwe'sanon, imakui'pī kupi'pī' tīlko'mansenon yenupato'pe, moropai manni'kan innape Paapa moro awanī ku'nenan pepīn yenupato'pe, moropai pemonkonyamī, tīyunkon, tīsanon wīnenan yenupato'pe, ekaremeki'pīya. ¹⁰ Moropai tiaron no'pī, tīnyo yarakkīri tīwe'sanon, moropai warayo' yarakkīri taasa'senon nura ku'nenan moropai nura ku'nenan o'ma'kon yarakkīri taasa'senon yenupato'pe, moropai tīwe'repato'kon ton pemonkon yama'runpanenan yenupato'pe, seru'ye'kon yenupato'pe, moropai tamī'nawīron mīrīri ye'ka Paapa maimu, yairon esenupanto' yawīri pra ku'nenan yenupato'pe ekaremeki'pī Paapaya Moisés nuri'ti pī'. ¹¹ Sīrīri itekare Moisés nuri'tiya yenupanto' tauya manni' wanī sīrīri Jesus Cristo maimu ke panamanto'pe. Sīrīri ekareme'to'peuya ta'pī Paapaya. Morī amenan itekare, morī pu'kuru Paapa, unapurīkon winīpainon sīrīri.

Uurī'nīkon Era'ma Paapaya Tī'noko'pī

¹² Moropai —Morī pe man —tauya Uyepotorīkon Jesus Cristo pī'. Maasa pra meruntī tīri'pīya uupia. Moropai tīmaimu rumakauya pepīn epu'tī'pīya. Mīrīri ye'nen ukupī'pīya esenyaka'mato'pe tīmīri ton pe. ¹³ Tīise pena eseurīmapitī'pī imakui'pī pe Jesus winīkī. Moropai ipemonkonoyamī' taruma'tipitī'pīya. Moropai ekore'mapitī'pī to' winīkī. Mīiwīni tīise uyera'ma'pī Cristoya tī'noko'pī pe. Maasa pra pena mīrīri imakui'pī ku'pītī'pīya epu'tīya pra awanī ye'nen. Maasa pra innape ikupīya pīn. ¹⁴ Mīiwīni tīise urepa'pī Uyepotorīkonya kure'ne morī pe tīwe'to' ton ke. Mīrīri ye'nen Cristo kupīya innape tarīpai, moropai yapurīya ipemonkono pe wanī ye'nen.

¹⁵ Sīrīri panamanto' wanī yairon pe pu'kuru. Mīrīri ye'nen tamī'nawīronkonya innape ikupī eserīke awanī. Tauya see warantī: —Jesus Cristo erepamī'pī sīrīri pata pona imakui'pī ku'nenan pīka'tī. A'kī, inkamoro imakui'pī ku'nenan yentai, imakui'pī kupitīpon pe uurī wanī. ¹⁶ Tīise uurī, imakui'san yentainon era'ma'pī Cristoya tī'noko'pī pe. Tīwī ukupīya pra awanī'pī. Mīrīri warantī tamī'nawīronkon pemonkonyamī' kupīya pepīn tīwī. Tī'noko'pī pe uyera'ma'pī Cristoya warantī, tiaronkon nīri era'maiya tī'noko'pī pe. Mīrīri epu'tī manni'kanya, maasa innape ikupitōnkonya. Moropai ipatīkarī enen tīlko'manto'kon ton eporī to'ya.

¹⁷ Mīrīri ye'nen epīrema sīrīri. —Paapa, tamī'nawīronkon esa' pe awanī ipatīkarī. Aasa'manta ton pepīn amīri. Eesera'maton pepīn amīri. Amīri neken wanī Paapa pe. Ayapurī pemonkonyamī'ya moropai ipīkku pe awanī ekaremekī to'ya ipatīkarī, amēm —tauya Paapa pī'.

¹⁸ Moriya Timóteo, mīrīri ta'pīya mīkupī api' eseurīma'san Paapa maimu ekareme'nenanya taasa' yawīri. Meruntī ke e'kī, Makui yentai awanīpa. ¹⁹ Innape ikupī pī' ako'mankī. Moropai morī kupī pī' ako'mankī, ne'ne' pe ayewan wanī namai. Maasa pra tiaronkonya ikupī pepīn mīrīri warantī. Tīise yairon pepīn kupī pī' to' ko'mamī. Mīrīri ke ne'ne' pe tewankon kupī to'ya. Mīrīri ye'nen innape ikupī to'ya pepīn tarīpai. Tīise yairon pepīn kupī to'ya innape. ²⁰ Mīrīri warantī Paapa winīkī imakui'pī pe teeseurīmasanon Himeneu, Alexandre. Inkamoro rumaka'pīya Makui yenyā', to' e'taruma'tito'pe, mīrīri warantī imakui'pī pe Paapa winīkī teeseurīmakon pī' to' ko'mamī namai.

2

Epîremanto' Pî' Paulo Eseurîma

¹ Eseurîma sîrîrî ayeserukon ton pî', î' kai'ma soosi ta awanîkon ya ikupîkonpa. E'mai' pe pu'kuru eepîremakon yu'se wanî sîrîrî. Î' itu'se awe'to'kon esatî Paapa pî', mîrîrî tîisai'ya pî' —Morî pe man, Paapa —ka'tî. Moropai epîrematî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pona. ² Epîrematî pata esa' pe tîwe'sanon reiyamî' pona, tamî'nawîron ipîkku pe tîwe'sanon pona epîrematî morî pe ko'mannîto'pe. Tîiwanmîra ko'mannîto'pe, itu'se Paapa e'to' yawîrî uyaserukon e'to'pe, to' pona epîrematî. ³ Mîrîrî warantî ikupî'nîkon ya, morî pe awanî. Paapa, Upîika'tînenkon wakîrî pe awanî. ⁴ Maasa pra Paapa wanî tamî'nawîronkon anpîika'tîpai, moropai imaimu wanî yairon pe epu'tî to'ya nîrî yu'se awanî.

⁵ Maasa pra Paapa tiwinan,

tiaron iwarainon ton pra awanî.

Moropai pemonkon nîrî moro wanî tiwin,

morî pe Paapa yarakkîrî uurî'nîkon ena emapu'tînen,

itese' Jesus Cristo mîikîrî.

⁶ Mîikîrî rî e'tîrî'pî tîiwarîrî tîisa'mantapa

tamî'nawîronkon pîika'tîpa kai'ma.

Mîrîrî ye'nen mîikîrî sa'mantato'

ekaremekî'pî Paapaya,

manni' tînkun'e'tî'pî weiyu yai,

tamî'nawîronkon nepu'tî ton pe.

Mîrîrî wenai Paapa wanî

tamî'nawîronkon anpîika'tîpai epu'to'pe to'ya.

⁷ Uurî wanî yarimasa' pe, Paapa narima'pî pe Judeuyamî' pepîn yenupanen pe, amenan itekare, yairon innape iku'to' yekare ekareme'nen pe. Inna pî' rî eseurîma sîrîrî, seru'ye' pe wanî pepîn sîrîrî.

⁸ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon warayo'kon epîrema yu'se wai pata kaisarî. Imakui'pî tîku'se pra to' epîrema yu'se wai. Moropai tonpakon pî' teekore'mai pra to' epîrema yu'se wai. Tonpakon yarakkîrî teesiyu'pî'se pra to' epîrema yu'se wai.

⁹ Wîrî'sanyamî' nîrî ko'mamî yu'se wanî morî pe teepontî tîponkon ya, mîipankon warantî tîwanîkonpa pra. Maasa pra inkamoro mîipankon wanî morî pe teepontî, epe'ke'kon tîponkon ya'. Moropai to' atakîna tîpu'paikon yari'kutî to'ya ouro ke, pérola ke ema'non pe teesera'makonpa. ¹⁰ Mîrîrî warantî pra ikupî wîrî'sanyamî'ya yu'se wai. To' pon wenai pra tîise to' yeseru wenai, tiaronkonya epu'to'pe, morî pe to' ko'mamî. Moropai morî pe tiaronkon yarakkîrî to' yeseru wanî yu'se wai. Morî pe to' ko'mamî e'pai awanî, Paapa yapurînenan pe tîwanîkon ye'nen.

¹¹ Moropai wîrî'sanyamî' Paapa maimu pî' to' esenupato'pe yu'se wai, moo si'ma, mîi pe pra. ¹² Tîise tauya, warayo'kon yenupa wîrî'sanyamî'ya yu'se pra wai, to' yentai to' wanî namai. Tîise wîrî'sanyamî' yu'se wai soosi ta moo.

¹³ Maasa pra Adão nurî'tî koneka'pî Paapaya e'mai' pe. Mîikîrî tîpo Eva nurî'tî koneka'pîiya. ¹⁴ Moropai Adão yenku'tîsa' Makuiya pra man, tîise mîikîrî wîrî' yenku'tî'pîiya. Moropai imakui'pî kupî'pî wîrî'ya Paapa maimu yawîrî pra.

¹⁵ Tîise inkamoro pîika'tî Paapaya imakui'pî yapai, tîmoronkon epu'tî to'ya tîise tînmukukon yenpo tîuya'nîkon ya. Innape ikupî pî' to' ko'mamî ya, to' pîika'tîiya.

Morí pe to' ko'mamí ya moropai tiaronkon sa'nama pí' to' ko'mamí ya, to' píika'tíiya.

3

Soosi Esa' Pe Tíwe'sen Yeseru Pí' Paulo Eseuríma

¹ Tarípai eseuríma sírírí soosi esa' pe tíwe'sen yeseru pí'. Sírírí waní yairon pe pu'kuru. Aní' esenumenka ya, soosi esa' pe e'pai, mírírí morí esenyaka'mato' yu'se míikírí waní. ² Mírírí ye'nen míikírí yeseru e'pai awaní morí pe, tiaronkon eseuríma namai imakui'pí pe iwiníkíi. Míikírí e'pai awaní tiwin tíno'pí yarakkírí tíwe'sen pe, tiaron yarakkírí pra. Tíiwarírí eetí'nínma e'pai awaní, teseru epu'nen pe. Moropai míikírí e'pai awaní tamí'nawíronkon nínama pe, yairí iteseru waní wenai. Moropai míikírí yeseru e'pai awaní pemonkonyamí' teerepansenon típia yapi'nen pe morí pe. Moropai míikíríya pemonkonyamí' yenupa e'pai awaní morí pe. ³ Míikírí e'pai awaní kure'ne mai' ení'nen pe pra, teetínsen pe pra. Moropai míikírí e'pai awaní tonpa yarakkírí teekore'masen pe pra. Tíise míikírí e'pai awaní tamí'nawíronkon yarakkírí morí pe tíwe'sen pe. Moropai míikírí e'pai awaní teesiyu'pí'sen pe pra tonpa yarakkírí, í' rí etasa' tíuya pí'. Míikírí e'pai awaní kure'ne tíniru yu'se teeseka'nunkasen pe pra. ⁴ Tíise míikírí e'pai awaní morí pe, típemonkonyamí' ko'mannípi epu'nen pe. Mírírí wenai morí pe tímukuyamí' panamaiya e'pai awaní. Mírírí warantí iteseru wani wenai, inmukuyamí'ya inama, í' taiya ya to' pí'. ⁵ Maasa pra aní' waní ya, tímukuyamí' ko'manní'nen pe pra, í' kai'ma see míikíríya Paapa pemonkonyamí' ko'mannípi e'painon? Mírírí ye'nen morí pe iteseru era'makí. ⁶ Amenan pe innape Jesus kupítípon pepín menkakí, soosi esa' pe. Maasa pra amenan menkaya ya, míikírí atapurí e'painon. Tiaron yentai e'pai tíwaní pí' mii pe awaní. Mírírí wenai míikírí taruma'tí Paapaya. Mírírí warantí Makui atapurí'pí pena. Moropai Paapaya yenumí'pí. Mírírí warantí awaní namai, amenan pe innape Jesus kupítípon kí'tíríi soosi esa' pe. ⁷ Mírírí ye'nen morí pe iteseru era'makí. Innape Jesus ku'nenan pepínya inama e'pai awaní, imakui'pí pe iwiníkíi to' eseuríma namai. Maasa pra imakui'pí pe iteseru waní ya, imakui'pí pe to' eseuríma. Moropai míikírí ena Makui yenya'. Teseru ku'to'peiya Makuiya yenku'tí. Mírírí namai, morí iteseru waní wenai, innape Jesus ku'nenan pepínya inama e'pai awaní.

Soosi Esa' Tíwe'sen Píika'tínen Yeseru Pí'

Paulo Eseuríma

⁸ Mírírí warantí nírí soosi esa' pe tíwe'sen píika'tínen yeseru e'pai awaní nírí morí pe. Yairí míikírí eseuríma e'pai awaní se' tapairí pra. Kure'ne mai' ení'nen pe pra e'pai awaní. Í' rí tama'runpai tíwe'sen pe pra, kure'ne itu'se tíwaní ye'nen. ⁹ Tíise innape Cristo yekare kupí pí' to' ko'mamí e'pai awaní. Mírírí itekare, unepu'tíkon pepín ekaremekí'pí Paapaya. Innape ikupí pí' to' ko'mamí e'pai awaní, morí pe tewankon waní epu'tí'ma, ne'ne' ton pín, morí tíku'se. ¹⁰ Mírírí ye'nen morí pe to' yeseru era'makí, Timóteo. Innape yairí to' yeseru waní ya, inkamoro míkupíi soosi esanon píika'tínenan pe.

¹¹ Wírí'sanyamí' nírí esenumenka e'pai awaní morí pe. Kure'ne teeseurímásen pe pra se' tapairí tiaronkon winíkíi. Moropai tíiwarírí'níkon to' etí'nínma e'pai awaní. Tamí'nawírí í' kupí tíuya ya, ikupíiya e'pai awaní yairí tiaronkon tenku'tí pra.

¹² Míikírí soosi esanon píika'tínen no'pí e'pai awaní tiwin. Míikírí soosi esanon píika'tínenya t́nmukuyamí' ko'manní pí' e'pai awaní morí pe. Moropai tewí' tawonkon nírí ko'mannípiya e'pai awaní. ¹³ Mírírí warantí inkamoro soosi esanon píika'tínenan esenyaka'mato' waní ya, morí pe tiaronkonya to' yeseru era'ma yairí to' waní. Mírírí wenai to' nama to'ya. Mírírí ye'nen iní' panpí' meruntí ke inkamoro soosi esanon píika'tínenan eseuríma emapu'tí to'ya Jesus Cristo yekare pí'.

Pena Epu'sa' Pepín Pí' Paulo Eseuríma

¹⁴ Sírírí kaareta menukauya aapia, Timóteo, innape Jesus ku'nenan yeseru pí' teeseurímasen. Mírírí pí' eseurímai itúpai wai miarí aapia. ¹⁵ Tííse erepamí pra uuko'mamí ya, mírírí kaaretaya taasa' wenai, epu'tíya í' kai'ma uurí'níkonya ikupí soosi ta. Uurí'níkon waní Paapa pemonkono pe, manni' Paapa, enen tíko'mansen soosírí pe. Uurí'níkon waní imaimu yawírí tíko'mansenon pe. Uurí'níkon waní innape yairon ku'nenan pe, tiaronkon pemonkonyamí'ya yairon epu'to'pe. ¹⁶ Unapuríkon esepu'tí pepín Paapaya yenko pikírí. Unapuríkon waní uyenupanenkon pe í' kai'ma ko'manní itu'se Paapa e'to' yawírí. Maasa pra unapuríkon waní tiwinan pí' teeseurímasen pe see warantí:

Míikírí esenpo'pí pemonkon pe
 moropai ḿikírí pí' Morí Yekaton Wanní eseuríma'pí.
 —Imakui'pí ton pín ḿikírí —ta'piya ipí'.
 Moropai ḿikírí era'ma'pí inseriyamí'ya.
 Moropai ḿikírí yekare ekaremekí'pí pemonkonyamí'ya
 tu'kankon Paapa epu'nenan pepín pí',
 pata kaisaronkon pí'.
 Moropai ḿikírí yekare eta tíuya'níkon yai,
 innape ikupí'pí to'ya.
 Moropai mírírí típo, Paapaya ka' pona yarí'pí.
 Míikírí waní unapuríkon pe ipíkku pe.

4

Yairon Pepín Pí' Yenupatonkon Yeseru Pí'

Paulo Eseuríma

¹ Morí Yekaton Wanní eseuríma'pí aronne see warantí: —Maasa panpí' sírírí pata ataretí'ka winíkí tiaronkon Paapa yapurínenanya yapurí pepín kupí sírírí, irumaka to'ya kupí sírírí. Mírírí yai tiaronkon Makui poitírítonon nenku'tí'san maimu eta to'ya. Mírírí pí' “inna” taa to'ya —ta'pí Morí Yekaton Wanníya. ² Inkamoro warayo'kon waní Makui poitírítonon nenku'tí'san pe. Mírírí ye'nen seru'ye' pe to' waní. Mírírí seru'ye' pe tíwe'to'kon epu'tí to'ya pepín tewankon ya', maasa pra kure'ne ikupí pí' to' ko'mamí. ³ Inkamoro warayo'konya taa: —No'pítan waní morí pe pra —taa to'ya. —Moropai yekkari waní yonpato' waní morí pe pra —taa to'ya. Tííse mírírí Paapa níkupí'pí uyekkarikon pe waní morí pe ena'to'pe. —Morí pe man —taa e'pai awaní, uurí'níkon innape Paapa ku'nenanya ena'to'pe, uurí'níkon yairon epu'nenanya. ⁴ Maasa pra Paapa níkupí'pí waní morí pe. Yewanmírí'níkon e'pai pra awaní. Tííse yapísí e'pai awaní morí pe. —Morí pe man —taa e'pai awaní. ⁵ Maasa pra Paapa pia morí pe awaní taasai'ya ye'nen, teepíremai yapísí ye'nen.

Yairon Jesus Cristo Poitîri Pî' Paulo Eseurîma

⁶ Mîrîrî pî' uyonpakon innape Jesus ku'nenan panamaya ya, morî pe ikupîya mîrîrî. Mîrîrî warantî ikupîya ya, Jesus poitîri pe pu'kuru awanî. Moropai inî' panpî' amîri ena meruntî ke, mîrîrî yairon esenupanto' kupîya wenai innape, moropai mîrîrî yawîri aako'mamî wenai. ⁷ Tîise tauya apî', penaronkon tîtamokon yekarerî'pî pî' teeseurîmasanon eseurîma kîsetai. Maasa pra to' eseurîmato' wanî Paapaya taasa' yawîri pra, se' tapairî to' eseurîma ko'mannîpî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî ye'ka kîsetai. Tîise morî kupî pî' ako'mankî. Inî' panpî' eesenupa pî' ako'mankî, itu'se Paapa e'to' yawîri awanîpa. ⁸ Anî' esenupa ya, î' rî amî'ne yanunpîti pî' mîkîrî esenupa e'painon meruntî ke tîwanîpa. Mîrîrî ye'nen teesenyaka'mato' konekaiya morî pe. Tîise mîrîrî yentai morî pe awanî, morî kupî pî' aako'mamî ya, itu'se Paapa e'to' yawîri. Maasa pra mîkîrî ko'mamî sîrîrî morî pe, moropai sîrîrî tîko'mamî yentai, maasa aako'mamî ipatîkarî Paapa pia.

⁹ Sîrîrî esenupanto' wanî yairon pe pu'kuru. Mîrîrî kupî eserîke awanî innape tamî'nawîri uyewankon ke. ¹⁰ Mîrîrî ton pe uuri'nîkon esenyaka'ma sîrîrî umoronkon tepu'se kure'ne, maasa pra anî' pe Paapa wanî epu'tî'nîkon man, mîkîrî enen tîko'mansen. Mîkîrî tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pîika'tîton moropai innape tîku'nenan pîika'tînen epu'tî'nîkon man. ¹¹ Mîrîrî ye'nen mîrîrî ka'kî to' pî' moropai to' yenupakî.

¹² Timóteo, amîri wanî maasaron pe tîwe'sen pe. Mîwîni tîise tamî'nawîronkonya ayeseru era'mato'pe iku'kî. Mîrîrî kupîya wenai apîinamato'pe to'ya. Mîrîrî wenai innape Jesus ku'nenanya ayeseru era'mato'pe eeseurîmato' wenai, ayeseru wenai, tiaronkon sa'namaya wenai, innape Paapa kupîya wenai, nura pe pra ayeseru wanî wenai epu'to'pe to'ya. ¹³ Timóteo, innape Jesus ku'nenan emurukuntî'sanya eta tanne, Paapa maimu erenka pî' aako'mamî yu'se wai, miarî ya erepamî pîkîrî. Mîrîrî Paapa maimu ke to' yenupa pî', to' panama pî' ako'mankî. ¹⁴ Ankupî pe Paapa nekaremekî'pî kî'kupîi aawanmîra. Maasa pra aapia epu'nen tîrî'pîiya ikupîpa. Pena manni'kan Paapa maimu ekareme'nenanya ekaremekî'pî, soosi esanon epîrema yai apu'pai pona tenyakon tîtise, Paapa esenyaka'mato' kupîpa. Mîrîrî yai ta'pî to'ya: —Amîri menkasa' Paapaya tîmîrî ton pe eesenyaka'mapa.

¹⁵ Mîrîrî ye'nen mîrîrî kupî pî' ako'mankî. Mîrîrî kupî pî' aako'mamî ya, morî pe panpî' ayeseru era'ma tamî'nawîronkonya. ¹⁶ Ayeseru epu'nen pe e'kî, moropai eesenupato' epu'nen pe nîrî. Mîrîrî kupî pî' aako'mamî ya awe'pîika'tî. Moropai ayeseru era'matîponkon moropai etatîponkon nîrî pîika'tîya.

5

Innape Jesus Ku'nenan Yeurîmato' Pî'

Paulo Eseurîma

¹ Timóteo, a'yeke'tonon pe tîwe'sanon yarakkîrî eeseurîma ya, morî pe eseurîmakî. To' panamakî ayun warantî to' tîku'se. To' panamakî meruntî ke, to' maimu tîyu'se pra. Moropai maasaronkon warayo'kon yarakkîrî eeseurîma ya, to' yarakkîrî eseurîmakî morî pe nîrî. Inkamoro ku'kî ayakonon warantî. ² Moropai wîri'sanyamî' nîrî, no'santonon yarakkîrî eeseurîma ya, eseurîmakî morî pe. Inkamoro ku'kî asanon warantî, to' panamakî. Moropai

wíri'sanyamí' maasaronkon moropai tînyo kenankon yarakkírí eeseuríma ya níri, morí pe eseurímakí. Inkamoro ku'kí awírísitonon warantí to' panamakí. Í' kai'ma to' winíkí imakui'pí pe teesenumenkai pra to' panamakí.

³ Moropai wíri'sanyamí' inyo isa'manta'san píika'tíya'níkon yu'se wai, inkamoro ipíika'tínen ton pínon. ⁴ Tíise manni'kan inyo isa'manta'san tînmuku kenankon, tîpayan kenankon, inkamoro ye'ka píika'tíya eseríke pra nai. Maasa pra to' munkiyamí'ya, to' payanyamí'ya to' píika'tí e'pai awaní. Mírírí kupí to'ya ya, tîyunkonya tarentanípí'píkon miakanma to'ya, tísankon ko'mannípí pí'. Mírírí waní morí pe Paapa pia. ⁵ Tíise tiaronkon inyo isa'manta'san inmuku, ipayan ton pínon waní tiwinsarí, ipíika'tínen pra. Inkamoro píika'tíya'níkon e'pai awaní. To' yeseru waní morí pe. Paapa pí' tíiko'manto' ton esatí pí' aako'mamí. Eepírema wei kaisarí moropai ewaron kaisarí tîpíika'tító'pe Paapaya kai'ma. ⁶ Tíise tiaron inyo isa'manta'pí níri waní tíwe'píika'tító' yu'se pra. Maasa pra itu'se tíwe'to' yawírí ikupíiya sírírí pata yeseru pí' aatausinpa kure'ne. Tíwe'píika'tító' ton esatíiya pepín Paapa pí'. Mírírí ye'nen Paapaya mîkírí era'ma í' pe pra rí. Isa'manta'pí warantí era'ma Paapaya teuren, enen rí eesepu'tí tanne. ⁷ Mírírí ye'nen ka'kí, Timóteo, to' pí' í' kai'ma to' níkupí ton pe ta'píuya iku'to'pe to'ya. Mírírí yawírí ikupí to'ya ya, morí pe awaní to' winíkí aní' eseuríma pepín. ⁸ Tíise aní'ya tonpakon píika'tí pra awaní ya, tewí' tawonkon píika'tí pra awaní ya, imakui'pí pe awaní. Teuren Paapa yapurínen pe e'ní taa tanne, ikupíiya pra awaní. Mírírí ye'nen mîkírí waní Paapa epu'nenan pepín yeseru yentai imakui'pí pe.

⁹ Inkamoro inyo isa'manta'san no'santonon sa'ne ese'kon mîmenukai kaareta pona, Timóteo, to' píika'tító'pe soosi tawonkonya. Manni'kan 60 kono' yentainon ikono pí' tíwe'sanon. Manni'kan tiwin ite'ka etiyoma'san eturumakasa' inyo pra. ¹⁰ Inkamoro epu'tí tamí'nawíronkonya morí kupí pí' tíwe'sanon pe. Morí pe tînmukukon panamatípon pe, moropai tiaronkon pemonkonyamí' teerepansenon yapi'nenan pe moropai Jesus nîmo'ka'san píika'tínen, to' puu ronanan pe awaní tesorukon ta. Moropai tîpakori'tasanon píika'tínen pe moropai tamí'nawíron morí ku'nen pe awaní epu'tí to'ya. Inkamoro ye'ka ese'kon mîmenukai.

¹¹ Tíise manni'kan tiaronkon inyo isa'manta'san maasa to' tíise, inkamoro ye'kakon ese'kon kí'tírí kaareta pona. Maasa pra inkamoro esenumenka iní'ri niyotapai tíwaníkon pí'. Mírírí ye'nen Cristo ton pe esenyaka'mapai tíwe'to'kon yentai, niyotapai to' ena. ¹² Mírírí warantí awaní ye'nen, ikupíuya ta'pí tíuya Paapa pí' kupí to'ya pepín. Mírírí waní morí pe pra. ¹³ Inkamoro ye'ka waní ya, mírírí warantí imakui'pí pe awaní. To' asarí ko'mannípí wítíkon kaisarí enya'ne pe tíwaníkon ye'nen. Moropai inkamoro esenupa iní' panpí' imakui'pí pí'. Eeseurímaikí pe to' waní, teeseuríma pí' tíiko'mansen tînepu'tí pepín pí', eseurímanpai pra tíise. ¹⁴ Mírírí ye'nen inkamoro ye'ka inyo isa'manta'san, maasaronkon niyota yu'se waní sírírí, tînmuku ke to' e'to'pe, moropai tewí'kon ko'manní'nen pe to' e'to'pe. Mírírí warantí to' waní ya, imakui'píya to' taruma'tí pepín. Moropai uwiníkí'níkon uyeyatonkon eseuríma pepín. ¹⁵ Tíise tiaronkon inyo isa'manta'san wíri'sanyamí' atarimasa' man ukore'tapai'níkon, Makui yeseru kupíkonpa.

¹⁶ Tíise wíri', innape Jesus ku'nen yewí' ta, tonpa, inyo isa'manta'pí waní ya, mîkírí píika'tí e'pai awaní. Moropai tonpa píika'tíiya ye'nen, soosi tawonkonya mîkírí píika'tí pepín. Tíise aní' itonpa ton pín, tiwinsaron sa'ne píika'tí soosi tawonkonya.

¹⁷ Innape Jesus ku'nenanya soosi esa' pe tíwe'sanon nama e'pai awanî. Moropai mîkîrî pîika'ti to'ya e'pai awanî, ípia tîntîrikon ke. Maasa pra inkamoro esenyaka'ma morî pe itekare ekaremekî pî', moropai innape Jesus ku'nenan yenupa pî'. Mîrîrî ye'nen î' tîrî to'ya e'pai awanî kure'ne panpî' to' pia. ¹⁸ Maasa pra Paapa maimuya taasa' man see warantî:

—Anî' esenyaka'ma ya, tekîn paaka yarakkîrî, mîkîrîya inta yewa'ti e'pai pra man, tekkari yonpaiya namai.

Tiise teesenyaka'ma tanne, tíwî tekkari yonpató'peiya itu'se tíwanî pîkîrî.

Dt 25.4

Moropai inî'rî taiya see warantî:

—Teesenyaka'masenyaa teesenyaka'ma'pî yepe'pî yapîsî e'pai awanî. *Lc 10.7* „Mîrîrî warantî soosi esa' pe tíwe'sananya yapîsî e'pai awanî nîrî.” ¹⁹ Timóteo, soosi esanon winîkî teeseurîmasen wanî ya, imaimu kîsetai. Tiise asakî'nankon eseurîwî'nankon eseurîma ya, inkamoro maimu etakî morî pe. Mîrîrî wanî ya innape, moriya ikonekakî. ²⁰ Mîrîrî ye'nen inkamoro imakui'pî kupî'tiponkon panamakî tamî'nawîronkonya eta tanne. Mîrîrî wenai imakui'pî anku'pai pra eranne' pe to' yonpayamî' e'to'pe.

²¹ Paapaya eta tanne, moropai Jesus Cristoya eta tanne, moropai in-serîyamî' Paapa nîmenka'sanya eta tanne, taa pî' uuko'manpîti apî', tamî'nawîrî iku'kî tauya manni' esenupanto' ku'kî yairî. Inkamoro panamakî tiwin pî' to' tíise se' kaisarî, e'sentai pra.

²² Moropai tauya apî', ka'ne' pe teesemî'tapai uyepotorîkon esenyaka'mato' ku'nen ton kî'tîrî iteseru epu'tîi'ma pra. Soosi esa' pe awe'to'pe ayenya kî'tîrî ipu'pai pona, iteseru epu'tîya pra awanî tanne. Yai pra imakui'pî iteseru wanî. Mîrîrî ye'nen —Mîkîrî morî —tawon pe awanî, imakui'pî pe awanî tanne. Mîrîrî wenai imakui'pî pe awanî, mîkîrî wanî kaisarî. Mîrîrî warantî awanî namai, iteseru era'makî morî pe epu'tîpa. Moropai aawarîrî esera'makî, morî pe awanîpa.

²³ Moropai tauya apî', teken pu'kuru tuna enîrî pî' kako'mamî, tíise vinho nîrî, mararî neken menîrî, pri'ya aako'mamîpa, ne'ne' pe ayewan wanî namai. Maasa pra pri'ya pra e'koi amîrî tu'ke ite'ka.

²⁴ Tiaronkon pemonkonyamî' nîkupî'pî imakui'pî teesera'masen aronne, ikupî to'ya era'masa' ye'nen. Moropai mîrîrî wenai to' e'taruma'tî, Paapaya to' taruma'tî rawîrî. Tiise tiaronkon nîkupî'pî esera'ma pepîn aronne, maasa pra ikupî to'ya era'masa' pra awanî ye'nen. Tiise maasa panpî' eesera'ma, Paapaya to' taruma'tito' weiyu eseposa' yai. ²⁵ Mîrîrî warantî nîrî morî kupî pî' tíwe'sen yeseru esera'ma aronne, tu'kankonya era'ma. Tiise tiaronkonya ikupî ama' pe. Morî kupî to'ya, eesera'ma pra tíise. Tiise maasa panpî' eesera'ma to' nîkupî'pî.

6

¹ Tîkaraiwarîkon yentai to' poitîrîtonon wanî e'pai pra awanî. Tiise tamî'nawîrî to' maimu yawîrî to' wanî e'pai awanî. Maasa pra inkamoro wanî to' namanenan pe. Mîrîrî warantî ikupî e'pai man, inkamoro yeseru wenai anî' eseurîma namai imakui'pî pe Paapa winîkî, moropai imaimu esenupanto' winîkî. ² Moropai manni'kan Paapa yapurînen pe tíwe'sanon to' karaiwarîyamî', inkamoro poitîrîyamî'ya taa e'pai pra awanî: —Uurî Paapa

yapurinen moropai ukaraiwarí nírí Paapa yapurinen nírí, mírírí ye'nen anna waní e'warantí, e'kaisarí. Mírírí ye'nen inamauya pepín —taiya e'pai pra awaní. Tíise eesenyaka'ma e'pai awaní morí pe panpí' mîikírí ton pe. Maasa pra mîikírí ikaraiwarí waní innape Jesus ku'nen pe, mîikírí típoitírí píika'tínen pe. Mírírí wenai morí pe panpí' eesenyaka'ma e'pai awaní, mîikírí ton pe, manni' insa'nama'pí. Timóteo, mírírí warantí ikupí'pí' to' ko'manto'pe, makai to' pí'.

Yairon Pepín Pí' Paulo Eseuríma

Moropai Ipíkku Pe E'nító' Pí' Eeseuríma

³Tíise tiaronkonya tiaron pe to' yenuya ya, inkamoro ya yairí Uyepotoríkon Jesus Cristo maimu waní kupí pepín. Maasa pra yairí pra tesorukon waní ye'nen. ⁴Inkamoro pemonkonyamí' waní mírírí warantí, to' anenupapai mîi pe tíwaníkon ye'nen. Tíise í' epu'nenan pepín inkamoro. Tonpakon yu'pí'pai to' waní. Tímaimukon wenai inkamoro esiyu'pítí, moropai to' ekore'ma tu'ka mírírí wenai. Mírírí warantí to' e'to'ya to' kinmuwato' enepí, to' e'mu'tunpato' enepí. Mírírí ye'nen tonpakon maimu kupí to'ya pepín innape. ⁵Mírírí ye'nen inkamoro ye'ka waní pepín morí pe, tonpakon yarakkírí teesiyu'pí'to'kon wenai. To' esenumenkato' ya' morí ton pra awaní. Inkamoro esenumenka mírírí: —Paapa esenyaka'mato' pí' e'ní ye'nen ipíkku pe enanto' —kai'ma.

⁶Tíise Paapa yeseru ku'to'ya ipíkku pe pemonkon kupí. Imaimu yawírí ko'manní ya, ipíkku pe e'ní, í' rí see Paapa winípainon yapisí pí' —Morí pe man —taa ya, moropai —Iní' panpí' yu'se wai —tíkai pra yapisí ya. ⁷Í' kin enepí'pí uurí'níkonya esenpon yai sírírí non pona? Í' ene'sa' pra man. Tarípai í' yarí uurí'níkonya kupí sírírí non poi? Í' rí yarí pepín. ⁸Mírírí ye'nen tauya, uyekkarikon waní ya, moropai uponkon waní ya, mírírí pí' taatausinpai e'nípai'níkon, itesa' pe e'ní ye'nen. ⁹Maasa pra ipíkku pe e'pai tíwe'sanonkon waní ya, inkamoro ye'kakon enan pí' man imakui'pí ya'. Tíise mírírí itu'se tíwe'to'kon eporí to'ya yai, míríríya to' taruma'tí. ¹⁰Maasa pra sírírí non po kure'ne temannekon pí' teesenumenkasanonya kure'ne mírírí yapurí. Tíise mírírí waní mírírí tamí'nawíron imakui'pí parakon pe. Mírírí yu'se tíwaníkon wenai tiaronkon esenumí innape Paapa ku'to' tíuya'níkon winípai. Mírírí ye'nen to' e'taruma'tí kure'ne.

Timóteo Panama Pauloya

¹¹Tíise amírí, Timóteo, Paapa pemonkono pe tíwe'sen. Mírírí ye'nen tu'kan mírírí ye'kakon yu'se tíwe'sanon kaisarí kasi. Tíise yairí iku'kí itu'se Paapa e'to' yawírí. Innape ikuplí'ma, tiaronkon i'noko'makí. Moropai apona teerepansen yapítaní'kí, imakui'pí tíku'se pra. Morí pe tiaronkon yarakkírí e'kí, teekore'masen pe pra. ¹²Meruntí kupí pí' ako'mankí innape ikupí'ma. Mírírí wenai innape eporíya ipatíkarí enen aako'manto' ton. Mírírí ton pe Paapaya amírí menka'pí, manni' yai, innape ikupíya ekaremekí'píya yai, tu'kankonya ayera'ma tanne. ¹³Tamí'nawíron ko'manto' ton tínen Paapaya eta tanne, moropai manni' Jesus Cristo eseuríma'pí Póncio Pilatos nurí'tí rawírí sí'ma, mîikíríya eta tanne, sírírípe tauya apí'. ¹⁴—Iku'kí —ta'píuya kupíya yu'se waní sírírí. Mírírí kupí pí' ako'mankí tíwí tíku'se pra, imakui'pí pe awíníkí tiaronkon eseuríma namaí. Iku'pí pí' ako'mankí Uyepotoríkon Jesus

Cristo enna'poto' weiyu erepamí pikírí. ¹⁵ Paapaya ikupí kupí sírírí maasa pra iweiyu ku'ne'tísa' tíuya ye'nen.

Manni' Paapa morí moropai tiwinsaron ipíkku, ipíkkukon reiyamí' yentainon moropai uyesa'kon pe tíwe'sanon yentainon míikírí.

¹⁶ Míikírí neken waní ipatíkarí tíiko'mansen pe aasa'manta ton pe pra aako'mamí.

Míikírí ko'manto' waní morí pe, a'ka pe pu'kuru, imakui'pí ton pra.

Mírírí ye'nen imakui'pí pe si'ma iipia erepanní eseríke pra awaní.

Aní'ya Paapa era'masa' pra man.

Mírírí ye'nen sírírí warantí si'ma era'ma pepín.

Míikírí neken yapurí e'pai awaní, taapai'níkon.

Meruntí ke aako'mamí ipatíkarí!

Mírírí warantí awaní!

¹⁷ Sírírí pata po ipíkku pe yemanne ke tíwe'sanon pí' míkai, Timóteo. Míi pe tíwaníkon kai'ma to' waní namai. Moropai temannekon ataretí'ka pepín kai'ma to' waní namai, maasa pra mírírí waní taataretí'kasen pe. Tíise míkai to' pí' Paapa neken yapuríto'pe to'ya. Maasa pra míikírí waní taataretí'kasen pe pra. Tíise míikírí waní tamí'nawíron esa' pe. Míikíríya itírí uurí'níkon pia, tu'ke itu'se e'ní pikírí, atausinpanto'pe. ¹⁸ Morí kupí pí' to' ko'manto'pe, míkai to' pí', mararí pra tiaronkon píika'tító'pe to'ya. Moropai tíwakíríkon pe, í' rí temannekon yonpa tíito'pe to'ya míkai. ¹⁹ Mírírí warantí ikupí to'ya ya, maasa mírírí yentai yapísí to'ya, taataretí'kasen pepín. Moropai enen tíiko'manto'kon ton eporí to'ya ipatíkarí.

²⁰ Timóteo, iku'kí ta'pí yawírí, ikupí pí' ako'mankí tinyaka'mapí'se pra. Tiaronkon eseurímato' itu'se Paapa e'to' yawírí pra teeseurímasen maimu kísetai. Maasa pra epu'nen pe to' e'ku'sa'kon eseyu'pítí ya, to' eseurímato' waní í' pe pra rí, mú pe neken to' waní. ²¹ Inkamoro esenku'tí'pí kure'ne morí pe teesenumenkakon kai'ma, mírírí ye'nen innape Paapa yapurí to'ya pepín. Mírírí warantí inkamoro atarima'pí Paapa piapai aminke, innape ikupí tíuya'níkon warantí pra.

Apona'níkon epírema sírírí. Tauya Paapa pí'. —Tamí'nawíron morí pe awe'to' ke to' repakí —tauya Paapa pí'.

SÎRÎRÎ KAARETA ITAKON ITE'KA PE PAULO NÎMENUKA'PÎ TIMÓTEO PIA

Tiwin kano'pî pe Pauloya imenuka Timóteo pia. Tamî'nawîron kaaretakon menukaiya típo, sírîrî imenuka'pîiya.

Pauloya Timóteo panama eesenyaka'mato' pî'. Í' kai'ma eesenyaka'ma e'pai awanî Paapa ton pe ekaremekîiya. Imenuka'pîiya atarakkannîto' ta tíwanî tanne. Sa' ite'ka yapísî'pî to'ya, miarî Roma cidaderî po. Atarakkannîto' yewí' ta tíwanî tanne, kaareta menuka'pîiya Timóteo pia, morí pe innape Jesus ku'nenan ko'mannî'to'peiya.

Inî'rî Paulo Nîmenuka'pî Timóteo Pia

¹ Uurî Paulo, Jesus Cristo naipontí'pî itu'se Paapa wanî ye'nen. Maasa pra Paapaya ta'pî: —Innape Jesus ku'nenan pia ipatîkarî enen ko'mannîto' tírîyua —ta'pîiya. Jesus Cristo níkupî'pî wenai, mírîrî itekare ekareme'se uyarima'pîiya.

² Timóteo, sírîrî kaareta menuka'pîiya aapia, maasa pra unmu pe amîrî wanî uwakîri pe, innape Jesus Cristo ku'sa'ya ye'nen.

Paapa pí' esatîyua, moropai Jesus Cristo Uyepotorîkon pí': —Tamî'nawîrî morí pe awe'to'kon tíítî. Moropai a'noko'pikon pe era'matî, tíwanmîn tíítî —tauya, apona itíito'pe to'ya.

Pauloya Timóteo Panama Yairî Aako'manto'pe.

³ Apí' enpenata ya, taapítîyua Paapa pí', manni' unapurî utamokonya yapurî'pî warantî. Yairî yapurîyua imakui'pî tíku'se pra. Paapa pí' tauya: —Uwakîri pe man, Paapa, Timóteoya innape akupî'pî. ⁴ Wei ewaron kaisarî epîrema apona ya, anera'mapai wanî. Maasa pra akaruwa'pî pí' enpenat-ápî'nî pí' wai. Mírîrî ye'nen amîrî anera'mapai wanî, Timóteo, atausin-pato'pe. ⁵ Maasa pra innape Jesus ku'nenan pe awanî pí' enpenata'pî. E'mai' pe ano' Lóide itese'ya ikupî'pî innape. Mírîrî típo asan Eunice itese'ya ikupî'pî innape. Tarípai amîrîya nîrî innape ikupî'pî, epu'tí pí' wai.

⁶ Mírîrî ye'nen mírîrî Paapa nítîrî'pî pí' awenpenata yu'se wai. Ikonekaki, amîrî níkupî ton pe Paapa nítîrî'pî. Mírîrî tírî'pîiya manni' yai Paapa es-enyaka'mato' kupîpa apu'pai pona uyenya tírîyua ne'tíkini yai. ⁷ Mírîrî ku'kí, maasa pra Morí Yekaton Wannî, Paapa nítîrî'pî uupia'níkonya ukupikon pepîn eranne' pe. Tíise meruntî ke e'nî emapu'tîiya, moropai tiaronkon sa'nama emapu'tîiya, moropai uuwarîrî'níkon tíwe'panamai e'nî emapu'tîiya, imakui'pî kupî namai.

⁸ Mírîrî ye'nen teweppe'se pra e'kí Uyepotorîkon yekare pí'. Moropai uurî pí' nîrî teweppe'se pra e'kí uurî atarakkansa' ye'nen, Uyepotorîkon yekare ekaremekîyua wenai. Tíise meruntî ke yapítanî'kí, awe'taruma'ti ya itekare ekaremekîyua wenai. Awe'taruma'tito' pí' eranne' pe pra e'kí. Tíise uurî e'taruma'ti warantî awe'taruma'ti, Paapaya ameruntîri ton tíisa' ye'nen. ⁹ Paapaya uurî'níkon píika'tísa', moropai uyannosai'ya'níkon morí pe ko'mannîto'pe. Mírîrî ikupî'pîiya morí unkupî'pikon wenai pra, tíise tíiwarîrî morí antíipai tíwanî ye'nen. Pena pata ekonekasa' pra tíise, mírîrî morí tírî

túuya pí' eesenumenka'pí Jesus Cristo yai. ¹⁰ Moropai sírírí tírírí'píiua Uyepotoríkon Cristo Jesus iipí wenai. Míikírí Uyepotoríkon ena'pí sa'mantanto'yentai. Mírírí wenai iipia enen ko'manní ípatíkarí. Innape itekare kupí wenai sa'mantan pepín. Mírírí ye'nen upi'píkon kata pepín ípatíkarí. ¹¹ Mírírí yekare ekareme'se umenkasa' Paapaya. Uurí Paapa narima'pí, pemonkonyamí'yenupate'peuya itekare pí'. ¹² Mírírí ye'nen teweppe'se pra wai, e'taruma'tí ye'ka pe. E'taruma'títo' pí' eppepí pepín, maasa pra Cristo Jesus unapuríkon ku'nen uurí innape. Míikírí epu'nen uurí. Meruntí míikírí. Mírírí ye'nen manni' untírí'pí iipia ko'manní'píiua tui'pí pikírí. Mírírí epu'tí pí' wai.

¹³ Yairí itekare ekareme'kí manni' aneta'pí uwinípai. Ekareme'kí innape Cristo tíku'se, tiaronkon sa'namakí Cristo Jesus nítírí'pí ke. ¹⁴ Manni' itekare Paapa nítírí'pí ko'manní'kí tiaronya inyakanma namai tiaron pe. Iko'manní'kí Morí Yekaton Wanní meruntí ke. Maasa pra aako'mamí uupia'níkon.

¹⁵ Tamí'nawíronkon innape Jesus Cristo ku'nenan Ásiaponkonya unímí'pí epu'tí pí' nai. Figelo moropai Hermógenesya nírí unímí'pí.

¹⁶ Tíise Onesíforo kaane, tí'noko'pí pe era'ma Paapaya yu'se wai Onesíforo, moropai itonpayamí' nírí. Maasa pra tu'ke ite'ka uyausinpapítí'píiua yairí ma're ena namai. Míikírí eppe'sa' pra man uurí atarakkansa' pí'. ¹⁷ Míikíríya teerepansa' yai tarí Roma pona, uurí yuwa'pí mararí pra uyeporí túuya pikírí. ¹⁸ Mírírí ye'nen Uyepotoríkonya míikírí sa'nama yu'se wai, tamí'nawíron aretí'ka túuya weiyu yai. Míikírí yeseru epu'tí pí' nai morí pe, uurí píika'tí'píiua Éfeso po tíwaní yai.

2

Jesus Cristo Surarari Pe E'ni

¹ Moropai amírí unmu, meruntí ke e'kí umeruntírikon Jesus Cristo nítírí'pí ke. ² Sírírí itekare ayenupa'píiua tu'kankon pemonkonyamí'ya era'ma tanne, mírírí aneta'pí uwinípainon mírírí ke tiaronkon yenupakí. Manni'kan warayo'kon innape ikupítionkon túrumakai pra yenupakí, tiaronkon yenu-pate'pe to'ya mírírí ke nírí.

³ Awe'taruma'títo' yapítaní'kí uurí yarakkírí si'ma, Jesus Cristo poítírí pe awaní wenai. Suraraya tíwe'taruma'títo' yapítaní'pí manni' warantí yapítaní'kí. ⁴ Manni' suraraya, taipontínen maimu yawírí ikupí, tíwaríron tínkoneka pí' teesenumenkai pra. Taipontínen wakírí pe tíwanípa ikupíiua. ⁵ Manni' pemonkon teeka'tunsen eka'tumí e'painon teeka'tunto'pe ta'pí yawírí í' rí yapísípa kai'ma. Tíise yawírí pra eeka'tunsa' ya, míikíríya tínapisí yapísí pepín e'painon. Mírírí warantí nírí amíríya iku'kí ta'pí yawírí ikupí e'pai awaní, Jesus Cristo winípainon yapísípa. ⁶ Moropai warayo' umí ya' teesenyaka'masen esenyaka'ma mararí pra túmoron tepu'se. Moropai míikíríya teesenyaka'ma'pí epetasa' mo'ka tekkari ton e'mai' pe, mírírí ton pe teesenyaka'masa' ye'nen. Mírírí warantí amírí esenyaka'masa' ya, amoron tepu'se, Jesus Cristo winípainon nírí yapísíya. ⁷ Mírírí apí' tauya manni' pí' esenumenkakí. Maasa pra mírírí pí' eesenumenka ya, Uyepotoríkonya tamí'nawíron epu'tíya emapu'tí.

⁸ Enpenatakí Jesus Cristo pí', manni' awe'mí'sa'ka'pí pí', manni' Davi paarí'pí pí'. Mírírí ekareme'nen itekare ekaremekíiua sírírí. ⁹ Sírírí ekaremekíiua wenai e'taruma'tí sírírí. Tarí waní sírírí ewa'tísa' pe sa'man

ferro ke, manni' pemonkon wíitípon yewa'tí to'ya warantí. Tíise Paapa maimu man yewa'tísa' pe pra ekareme'to'pe ekareme'nenanya. ¹⁰ Mírírí ye'nen tamí'nawírí yapítanípiuya títíponkonono pe Paapa nimenka'san ton pe. Mírírí yapítanípiuya maasa pra Jesus Cristoya to' píika'tító'pe moropai to' ko'manto'pe ipatíkarí títípa morí pe.

¹¹ Sírírí esenupanto' waní yairon pe pu'kuru: Jesus Cristo sa'mantasa' wenai, uurí'níkon sa'mantasa' yarakkírí.

Mírírí ye'nen ko'manní pe man yarakkírí.

¹² Moropai mírírí wenai e'taruma'tínto' yapítanípi ya, tamí'nawíronkon esa' pe enan pe man Cristo yarakkírí nírí.

Tíise "Unepu'tí pepín mīikírí", ta'níkon ya, mīikíríya taa nírí: "Unepu'tíkon pepín mīikírí", taiya kupí sírírí upí'níkon.

¹³ Moropai yairí e'ní'níkon pra awaní ya, mīiwíni tíise Cristo ko'mamí yairí.

Maasa pra seru'ye' pe tíwe'sen pepín mīikírí. Í' taasa' tíuya ya, ikupíiya.

Teesenyaka'masen Waní Paapa Wakírí Pe

¹⁴ Tiaronkon yenupanenan pe anukupí'san pí' ka'kí sírírí unekaremekí'pí. Moropai to' panamakí Paapa rawírí sí'ma, teesiyu'pí'se to' waní namai tímáimukon ke. Maasa pra mírírí warantí to' waní ya, morí pe awaní pepín tiaronkon esenumenkato' taruma'tí to'ya. ¹⁵ Mírírí kupíya yuwakí, tamí'nawírí Paapa wakírí pe awanípa. Manní' warayo' teesenyaka'mato' pí' mīikírí eppépi pepín maasa pra teesenyaka'ma epu'tí tíuya ye'nen. Mírírí warantí epu'kí morí pe, tamí'nawíronkon panamato'pe yairon Paapa maimu ke, teweppe'se Paapa winíkíi awaní namai.

¹⁶ Tíise í' pe pra rí itu'se Paapa e'to' pepín pí' teeseurímasanon maimu kísetai. Maasa pra mírírí ye'ka waní pemonkonoyamí' taruma'tínen pe. To' ataka'ma emapu'tíya. ¹⁷ Maasa pra inkamoro ye'kakonya yenupanto' waní erekí' pe tíwe'sen warantí, ne'ne' pe awaní. Mírírí ere'ya itesa' yaní warantí awaní. Asakí'ne to' man, warayo'kon mírírí ye'ka pí' yenupatonkon, Himeneu moropai Fileto to' ese'. ¹⁸ Inkamoroya yairí tíwe'to'kon rumakasa' man. Yairon pepín pí' tiaronkon yenupasa' man. Aasírí Paapaya isa'manta'san pí'mí'sa'ka'pí kai'ma to' yenupasa' to'ya. Mírírí ye'nen to' yaka'masa' to'ya man, innape yairon kupí to'ya pra awaní temapu'tí. ¹⁹ Tíise Paapa maimu waní yairon pe pu'kuru tūko'mansen pe. Wítí yanraki' nírí yu'na'tísa' itu'na meruntí ke aako'manto'pe. Mírírí warantí Paapa maimu waní meruntí ke aako'mamí. See warantí awe'menukasa' mírírí:

—Uyepotoríkonya tímírí ton pe tíwe'sanon epu'tí.

Nm 16.5

Moropai awe'menukasa' nírí: —Manní'kan Jesus pí' Uyepotorí kon taawonanya yairí pra tíwe'to'kon rumaka e'pai awaní, iní'rí ikupí tíuya'níkon namai. Mírírí warantí ko'manní yairí, mo'tan pepín.

²⁰ Ipíkku pe tíwe'sen yewí' kure'nan ta awaní pisakon Teken pra ouro pe moropai prata pe awaní pepín, tíise awaní yei konekasa' moropai non ka'sa' nírí. Tíise mírírí kore'ta waní tiaron pensa tnapurí pe imenka'pí. Ipíkku pe tíwe'sen erepansa' yai mírírí ourokon, pratokon yapuríya. Tíise yei konekasa'

moropai non ka'sa' yapuríya wei kaisarí. ²¹ Mírírí ye'nen Paapa ton pe aní' esenyaka'mato'pe, nura pe tíwe'to' rumaka e'pai awaní, morí kupí pí' aako'mamípa. Mírírí pisakon, ouro ka'sa' yapurí to'ya warantí, Paapaya míkírí yapurí ipíkku pe.

²² Mírírí ye'nen itu'se maasaronkon e'to' imakui'pí típínamai pra ako'mankí. Tíise yairon kupí pí' ako'mankí, innape ikupí pí' ako'mankí. Tiaronkon sa'nama pí' ako'mankí, moropai Paapa yapurí pí' ako'mankí. Moropai tíiwanmíra ako'mankí morí pe tíiko'mansenon pokonpe. Uyepotoríkon winípai tíwe'píika'tító'kon ton esa'nenan pokonpe ako'mankí.

²³ Pakkokon se' tapairí teeseurímasanon yarakkírí kíseurímai. Eseuríma ya, esiyu'pí'nító' eseporí. Maasa pra í' taa tíuya'níkon epu'tí to'ya pepín. Mírírí ye'nen kíseurímai to' yarakkírí. ²⁴ Maasa pra Uyepotoríkon poítírí pe tíwe'sen esiyu'pítí e'pai pra man. Tíise míkírí e'pai awaní morí pe teekore'masen pe pra. Morí pe pemonkonyamí' yenupanen pe e'pai awaní. Taatasi'sirunpasen pe pra e'pai awaní í' etasa' tíuya pí'. ²⁵ Tíise míkíríya itekare anetapai'níkon pepín yeuríma e'pai awaní túnín pí'. Maasa pra mírírí wenai Paapaya to' enpenatato' ton tírí yai pra. Mírírí típo innape ikupí to'ya. ²⁶ Moropai esenku'tí'san pe pra to' ena. Maasa pra Makuíya to' yenku'tí'pí. Uurí'níkonya kamo ye'marí ta iwító' ton tírí yai, aronne itírí pepín tíise tenonse títsen, kamoya era'ma namai. Mírírí warantí Makuíya teseru ku'to'pe uyenku'tíkon. Mírírí ye'nen inkamoro mo'kato'pe itenya yapai itekare ekaremekí e'pai awaní to' pí'.

3

Jesus Ii'to' Weiyu Winíkí Sa'me Ena

¹ Timóteo, sírírí tauya pí' epu'kí. Maasa panpí' Jesus ii'to' winíkí sa'me pu'kuru awaní pe man mírírí yai. ² Sa'me awaní maasa pra teetí'nínmakon pí' pemonkonyamí' waní kupí sírírí tíiwarírí'níkon. Sa'me awaní maasa pra pemonkonyamí' eseka'nunka kupí sírírí kure'ne tíniru yu'se tíwaníkon pí'. Mírírí yu'se to' eseka'nunka mararí pra, maasa pra mii pe tíwaníkonpa kai'ma to' eseka'nunka. Mii pe tíwaníkon ye'nen, to' eseuríma mararí pra típí'níkon epu'nen pe tíwaníkon pí'. Sa'me awaní maasa pra to' eseuríma imakui'pí pe tiaronkon pemonkonyamí' winíkí. Sa'me awaní maasa pra —Morí pe man —taa to'ya pepín tonpakon pí', moropai Paapa pí' nírí taa to'ya pepín. Tíise tíiwarírí'níkon tíiko'mamíkon pí' to' ko'mamí. Sa'me awaní maasa pra to' munkíyamí' waní pepín tíyunkon maimu yawírí. Sa'me awaní maasa pra Paapa nama to'ya pepín kupí sírírí. ³ Sa'me awaní maasa pra tonpakon sa'namato' ton pra to' waní. Í' ta'pí tíuya'níkon tonpakon pí' mana'poka to'ya pepín sa'me to' waní. Imakui'pí pe tiaronkon esenumenka emapu'tí to'ya tonpakon winíkí. Inkamoro etí'nínma pra awaní teserukon pí'. Inkamoro waní sokoro' pe tíwe'sanon pe. Mírírí ye'nen inkamoroya morí yewanmírí, itu'se pra to' waní. Tonpakon yenku'tínenan pe to' waní. ⁴ Sa'me awaní maasa pra í' kupí to'ya teesenumenkai pra, yairon to' esenumenkato' ton pra awaní. Tiaronkon yentai epu'nen pe tíwaníkon pí' to' esenumenka. Kure'ne tarí taatausinpato'kon pí' to' atausinpa Paapa pí' taatausinpakon yentai. ⁵ Tíise taa to'ya: “Paapa yapurínenan anna” taa to'ya tintakon ke neken, tewankon ya' yapurí ye'ka pe pra.

Mírîrî ye'nen inkamoro ye'ka kore'ta kasi. ⁶ Inkamoro ewomî pe man tiaronkon kore'ta. Mírîrî yai wîri'sanyamî, a'tu'mîra to' yewan tíwe'sanon yenku'ti to'ya kupi sírîrî. Maasa pra to' esewankono'ma'pî imakui'pî kupi tíuya'nîkon pî'. Mírîrî ye'nen, to' yenku'ti to'ya teserukon ke. To' panama to'ya moropai innape to' maimu kupi to'ya teesenu'tî. ⁷ Inkamoro wîri'sanyamî ko'mamî yairon itekare eta pî', ipî' to' esenupa teuren tíse innape ikupî to'ya eserike pra awani imakui'pî anku'pai tíwanikon ye'nen. ⁸ Inkamoro warayo'konya yairon pî' yenupanto' yewanmîrî manni'kan Janes moropai Jambres nuri'ti Moisésya tenupato'kon yewanmîrî'pî warantî. Maasa pra to' esenumenkato' ton pra awani. Moropai innape yairon maimu kupi to'ya pepîn. Mírîrî ye'nen tíwe'pîika'tîto'kon eporî to'ya pepîn. ⁹ Tíise inkamoro ko'mamî kupi pepîn sírîrî mîrîrî kupi pî'. Maasa pra tamî'nawîronkonya to' níkupî'pî epu'ti kupi sírîrî yairon pe pra awani. Mírîrî warantî Moisés nuri'tiya típanamato'kon yewanmîrî'tiponkon esepu'ti'pî.

Tíwin Kono'pî Pe Pauloya Timóteo Panama.

¹⁰ Tíise amîrî, pemonkonyamî' panamatou'ya epu'nen, uyeseru epu'nen amîrî. Uuko'mamî'pî yeseru, í' yu'se wanî, moropai í' kai'ma innape ikupî'pîuya moropai teekore'masen pe pra wanî epu'nen amîrî. Pemonkonyamî' sa'namanen pe wanî epu'nen amîrî. Moropai upona teerepansen yapítanîpî'pîuya epu'nen amîrî. ¹¹ Tiaronkonya utaruma'ti'pî epu'nen amîrî. Moropai e'taruma'ti'pî epu'nen amîrî. Tamî'nawîrî í' e'kupî'pî Antioquia cidaderî po wanî yai, Icônio po wanî yai, Litra po wanî yai, kure'ne utaruma'ti'pî yapítanîpî'pîuya epu'nen amîrî. Tíise tamî'nawîron winîpai Uyepotorîya umo'ka'pî epu'nen amîrî. ¹² Tamî'nawîronkon Jesus Cristo maimu yawîrî iko'manpai'nîkon ko'mamî kupi sírîrî tíwe'taruma'tii, Jesus pemonkono pe tíwanikon ye'nen. ¹³ Tíise manni'kan imakui'san warayo'konya, moropai yairon pepîn pî' yenupanenanya pemonkonyamî' yenku'ti ko'mannîpî ínî' panpî' teesenu'tî.

¹⁴ Tíise amîrî, Timóteo, yairon kupi pî' ako'mankî, manni' eesenupa'pî pî'. Innape ikupî'pîya maasa pra mîrîrî pî' ayenupati'ponkon epu'ti pî' nai innape to' wanî yairî. ¹⁵ Moropai more pe awani'pî pata pai sírîrî Paapa maimu e'menukasa' pî' eesenupa'pî. Mírîrî epu'tiya wenai epu'nen pe akupîya. Mírîrî wenai innape Cristo Jesus kupi'pîya. Mírîrî ye'nen awe'pîika'tisa' epu'tiya. ¹⁶ Maasa pra tímaimu menuka warayo'konya emapu'ti'pî Paapaya tamî'nawîrî. Mírîrî ye'nen morî pe awani uuri'nîkon yenupanen pe yairon pî'. Morî pe awani uyako'menkanen pe nîrî. Morî pe awani yairon kupi pî' ko'mannî emapu'tinen pe. ¹⁷ Mírîrî warantî sírîrî Paapa maimu man típemonkono yenupanen pe. Mírîrî wenai tamî'nawîrî morî kupi pî' aako'mamî, tiaronkon pîika'ti'pî, maasa pra ipî' teesenupasa' ye'nen.

4

¹ Paapaya era'ma tanne, moropai Jesus Cristoya era'ma tanne, ankupî ton ekaremekiuya sírîrî. Maasa pra Cristo enna'po kupi sírîrî tamî'nawîronkon esa' pe tíwanîpa. Mírîrî yai taiya kupi sírîrî anî' wanî morî pe, anî' wanî imakui'pî pe taiya kupi sírîrî to' pî', pemonkonyamî' enenankon pî' moropai isa'manta'san pî'. ² Mírîrî ye'nen yairon esenupanto' ekaremeki' pî' ako'mankî tíitî'napanse pra, pemonkonyamî' anetapainokon pî' moropai anetapainokon pepîn pî' nîrî. Eseurîmakî inkamoro imakui'pî kupi pî' tíwe'sanon pî' to' tí'napanto'pe. Tíise to' yausinpakî moropai inkamoro yenupakî morî

pe to' ko'manto'pe, teeseta'kai pra. ³ Sírírí kupí pí' ako'mankí, maasa pra maasa panpí' yairon esenupanto' anetapai pra pemonkonyamí' ena kupí sírírí. Inkamoroya tu'ke tenupanenkon ton yuwa kupí sírírí í' anetapai to' waní etakonpa, moropai itu'se tíwe'to'kon yawírí ikupíkonpa. ⁴ Mírírí ye'nen inkamoroya yairon esenupanto' rumaka kupí sírírí inkamoroya tenupato'kon etakonpa kai'ma. Tíise mírírí to' yenupato' to'ya waní í' pe pra rí, panton pe neken awaní. ⁵ Tíise amírí, tíwarí e'kí tamí'nawírí tui'sen pí' teesenumenkai. Sa'man yapítaní'kí. Tiaronkon pí' itekare ekareme'kí. Tamí'nawíron anukupí ton ku'kí tíwí tíku'se pra.

⁶ Tarípai tarí uuko'manto' ataretí'ka sírírí. Umíní ikamouya pe wai. Mírírí ke Paapa repauya manni'kanya tíwukukon ke Paapa repa'pí warantí. ⁷ Tamí'nawíronkon pokonpe unukupí ton pe ta'pí Paapaya ku'sau'ya wai. Mírírí ye'nen yaretí'kasau'ya sírírí, manni' teeka'tunsenya teeka'tunto' yaretí'ka warantí. Moropai innape pu'kuru Paapa kupí pí' uuko'mansa' wai sírírí típose. ⁸ Tarípai uurí ton pe ikonekasa' yapisiúya kupí sírírí. Manni' warayo' teeka'tumí yaretí'katíponya típia to' nítírí yapisi warantí uupia Uyepotoríkon nítírí yapisiúya maasa pra yairí imaimu yawírí uuko'mansa' ye'nen. Míikírí pemonkonyamí' yenunnen, yaironya itírí tui'sa' weiyu yai. Moropai uupia neken itíríya pepín, tíise tamí'nawíronkon t́nínmíkí pí' tíwe'sanon tíwakíron pe, taatausinpai, inkamoro pia nírí itíríya.

T́pia Timóteo Í'to'pe Pauloya Esatí

⁹ Ka'ne' panpí' aaipí yuwakí, Timóteo, taríwaya uupia. ¹⁰ Maasa pra Demasya unímí'pí. Míikírí atausinpa'pí kure'ne sírírí pata yeseru pí'. Mírírí ye'nen attí'pí man Tessalónica cidaderí pona. Moropai Crescente nírí wítí'pí man Galácia pata pona. Moropai Tito wítí'pí man nírí Dalmácia pata pona. ¹¹ Tíise Lucas neken man uyarakkírí. Mírírí ye'nen tauya pata pona. Aaipí yai, Marcos yuwakí ayarakkírí enepípa. Maasa pra míikíríya upíika'tí tarí esenyaka'mato' pí'. ¹² Tíise Tíquico yarima'píuya wai miarí ya', Éfeso cidaderí pona. ¹³ Aaipí yai Tróade cidaderí po, Carpo yewí' ta unímí'pí uya'san menepí. Moropai ukaaretaríkon menepí. Ipíku pe manni' paaka pí'pí ikonekasa' yu'se wai.

¹⁴⁻¹⁵ Timóteo, tíwarí mísi' Alexandre pí', manni' ferro pí' teesenyaka'masen. Míikírí man kure'ne íri pe itekare unekaremekíkon winíkí. Uwiníkí imakui'pí kupí'píiya mararí pra. Tíise míikírí taruma'tí Uyepotoríkonya pe man imakui'pí inkupí'pí wenai.

¹⁶ E'mai' pe pemonkonyamí' esanon rawírí waní yai uyeseru pí' eseuríma'pí. Mírírí yai tiwinsarí waní'pí, aní' tiaron upíika'tínen ton pra. Tamí'nawíronkonya upíika'tí pín, tíwí ukupí'pí to'ya. Tíise mírírí wenai Paapaya to' taruma'tí yu'se pra wai tíise tíwanmíra to' níkupí'pí kupíiya yu'se wai. ¹⁷ Tíise tiwinsarí waní pín. Maasa pra Uyepotorí waní'pí uyarakkírí. Míikíríya umeruntíri ton tíri'pí. Meruntí ke itekare pí' eseurímato'pe iní' panpí' tamí'nawíronkon Judeuyamí' pepín neta ton pe. Moropai míikíríya umo'ka'pí nari' yapai kaikusi mata pia tíwe'sen mo'ka warantí umo'ka'píiya. ¹⁸ Míikírí rí Uyepotoríya upíika'tí ko'mannípi tamí'nawíron imakui'pí winípai. Moropai míikíríya uyari'pata ya', ka' pona. Míikírí yapurí pí' ko'mannípai'níkon man ípatíkarí. Sírírí warantí yapurí e'pai man.

¹⁹ Timóteo, umaimu man Áquila pia moropai ino'pî Priscila pia nîrî. Moropai umaimu man nîrî uyonpakon Onesíforo pia moropai tamî'nawîrî ipemonkonoyamî' pia. ²⁰ Uyonpakon Erasto nîmî'pîuya Coríntio cidaderî po. Moropai Trófimo nîmî'pîuya Mileto po, maasa pra pri'ya pra eenasa' wanî'pî.

²¹ Timóteo, aai'pî yuwakî uupia ka'ne' pe panpî', kono'pîtî e'sara'tî rawîrî. Uyonpakon man tarî uupia. Êubulo, moropai Prudente moropai Lino moropai Cláudia, inkamoroya tîmaimukon yarima aapia moropai tamî'nawîronkon tiaronkonya nîrî tîmaimukon yarima aapia.

²² Timóteo, tauya Paapa pî': —lipia ako'mankî, Paapa, tauya. —Moropai tamî'nawîrî morî pe awe'to' tîkî to' pia, tauya ipî'. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ TITO PIA

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya Tito pia. Tito wanî'pî Judeu pe pra moropai Paulo wanîyakon pe awanî'pî. Mîikîrî Tito nîmî'pî Pauloya Creta kîrî po, miarîronkon innape Jesus ku'nenan yenupato'peiya moropai morî pe to' ko'mannî'to'peiya. Mîrîrî ye'nen sîrîrî kaareta wenai Pauloya yeurîma'pî, î' kai'ma morî pe aako'manto' e'pai awanî. Mîrîrî warantî morî iteseru era'ma tîuya'nîkon wenai, innape Jesus ku'to'pe tiaronkon nîrî.

Pauloya Imenuka Tito pî'

¹ Uurî Pauloya sîrîrî kaareta menuka sîrîrî. Paapa poitîrî pe wanî, moropai Jesus Cristo naipontî'pî pe wanî. Uyarima'pîiya Paapa nîmo'ka'san pia innape Jesus ku'to'pe to'ya, Paapa maimu yairon epu'to'pe to'ya moropai imaimu yawîrî to' ko'manto'pe uyarima'pîiya. ² Mîrîrî ton pe uyarima'pîiya. Maasa pra innape ikupî wenai enen ko'mannî kupî ye'nen ipatîkarî. Mîrîrî epu'tî pî' man maasa pra pena pata ekonekasa' pra tîise Paapaya ta'pî: —To' ko'mamî pe man ipatîkarî enen uupia —ta'pîiya. Paapa mîikîrî seru'ye' pepin. Mîrîrî ye'nen inîmîkî pî' ko'mannî. ³ Mîrîrî itekare anekareme'pai Paapa enasa' ya, ekaremekî me'po'pîiya. Mîrîrî itekare ekareme'se uyarima'pî mîikîrî Paapa, upîika'tînenkonya.

⁴ Sîrîrî kaareta yarimauya sîrîrî aapia, Tito. Amîrî wanî unmu pe pu'kuru maasa pra innape Jesus ku'sa'ya ikupî'pîuya warantî.

Apona epîrema sîrîrî. Paapa pî' esatîuya: —Mîikîrî Tito era'makî morî pe, tîiwanmîra awe'to'pe, moropai tamî'nawîron morî pe awe'to' ke irepakî. Mîrîrî warantî tauya Uyunkon Paapa pî', moropai Jesus Cristo upîika'tînenkon pî'.

Tito Esenyaka'mato' Creta Wono Po

⁵ Amîrî pokonpe wanî yai, esenyaka'ma'pî tîise aretî'kauya pra wanî'pî. Mîrîrî ye'nen amîrî nîmî'pîuya Creta po yaretî'kapa. Mîrîrî yai ta'pîuya apî': —Innape Jesus ku'nenan era'manen pe warayo'kon mo'kakî pata kaisarî Creta wono po —ta'pîuya. Mîrîrî ye'nen manni'kan morî pe iteseru tîwe'sanon ta'pîuya yawîrî to' mo'kakî. ⁶ Innape Jesus ku'nenan era'manen e'pai awanî morî pe ipî' anî' eseurîma namai imakui'pî pe iwinîkî. Tiwin tîno'pî kenan e'pai awanî, inmukuyami' e'pai awanî innape Jesus ku'nenan pe. Moropai anî'ya “imakui'pî ku'nenan mîikîrî munkîyami'”, taa eserîke pra awanî. Tîyun, tîsan maimu yawîronkon pe e'pai to' wanî, imakui'pî pe anî' eseurîma namai to' pî'. ⁷ Paapa esenyaka'mato' pî' mîikîrî wanî. Mîrîrî ye'nen morî pe iteseru e'pai awanî, ipî' tiaronkon eseurîma namai imakui'pî pe. Mîi pe pra e'pai awanî, sokoro' pe pra e'pai awanî, teetînsen pe pra e'pai awanî. Eekore'ma pra e'pai awanî, temanne ton yu'se tîwanî ye'nen tiaronkon yenku'tîuya e'pai pra awanî. ⁸ Tîise morî pe pemonkonyami' teerepanausen tîpia yapîsiîya e'pai awanî, morî Paapa yeseru era'ma tîuya pî' taatausinpasen pe e'pai awanî, imakui'pî era'ma tîuya pî' pra. Morî pe awe'panama e'pai awanî imakui'pî kupî tîuya namai. Tonpayamî' winîkî imakui'pî kupîiya pra e'pai awanî tîise itu'se Paapa e'to' yawîrî aako'mamî e'pai awanî. ⁹ Innape yairon esenupanto' kupîiya e'pai awanî meruntî ke teesenupa'pî yawîrî. Mîrîrî

warantî tiaronkon meruntîtannîpiya yairon esenupanto' yenupa tîuya wena. Moropai Paapa maimu yu'sankon pepîn yako'menkaiya e'pai awanî, yairi pra to' e'to' pî'.

¹⁰Maasa pra tu'ke pemonkonyamî' anî' anetapai'nikon pepîn se' tapairi to' eseurîmapîti, tiaronkon yenku'ti to'ya. Arinike to' man, Judeuyamî' yeseru yawîri tîwe'sanon kore'ta. ¹¹Inkamoro tiaronkon yenupa'pî, to' ko'mamî yairi pra. Tiaronkon yewi'kon tawonkon yenku'ti to'ya tamî'nawîri. To' yenupa to'ya tîniru yapi'to'pe to'ya tiaronkon tenku'tîi. Mîrîri wenai tu'ke tonpakon atarima emapu'ti to'ya Jesus piapai. Mîrîri ye'nen to' pî' taa me'poya e'pai awanî, mîrîri kupî to'ya namai inî'rî. ¹²Maasa pra tiwinan to' yonpa ipikku teeseurîmasen nurî'tîya ta'pî: —Creta ponkon seru'ye'kon, o'ma'kon warainokon, enya'ne'kon, entamo'kapai neken to' wanî kure'ne, teesenayaka'mai pra —ta'piya. ¹³Iseruku pepîn mîrîri. Mîrîri ye'nen to' yako'menkakî meruntî ke, innape Jesus ku'to'pe to'ya yairi. ¹⁴To' yako'menkakî tîpantonikon tîpînamai pra to' e'to'pe, Paapa maimu yu'san pepîn nekaremekî'pî tîpînamai pra to' e'to'pe. ¹⁵Maasa pra morî pe anî' yewan wanî ya, morî pe aako'manto' wanî tamî'nawîri. Tîise nura pe anî' yewan wanî ya, moropai innape Paapa kupîiya pra awanî ya, tamî'nawîri aako'manto' wanî nîrî nura pe. Nura pe mîkirî esenumenkato' wanî ye'nen tamî'nawîron era'maiya nura pe. ¹⁶“Paapa epu'nenan anna”, taapîti to'ya teuren. Tîise imakui'pî to' nîkupî'pî wena, tamî'nawîronkonya epu'ti, Paapa epu'ti to'ya pepîn. Tewanmakon pe Paapa nîkupî kupî to'ya, Paapa maimu yuuku to'ya pepîn. Mîrîri ye'nen tiwin kin morî kupî to'ya pepîn.

2

Yairon Esenupanto'

¹Tîise amîri Tito, pemonkonyamî' yenupakî yairon esenupanto' pî'. ²A'yeke'tonon panamakî teetînsen pe to' wanî namai, tepu'se to' e'to'pe, tîpona'nikon tui'sen kupî to'ya namai. To' panamakî to' pî' tiaronkon eseurîma namai imakui'pî pe. Tîise morî pe to' yeseru e'to'pe to' panamakî, innape Jesus ku'to'pe to'ya, tiaronkon sa'namato'pe to'ya to' panamakî. Mîrîri wenai tîpona'nikon tui'sen yapîtanî'to'pe to'ya to' panamakî.

³Mîrîri warantî no'santonon panamakî, morî pe to' ko'manto'pe Paapa nama pî'. Imakui'pî pe to' eseurîma namai tiaronkon pî', kure'ne mai' enîri to'ya namai. Mîrîri warantî to' panamakî tiaronkon wîri'sanyamî' maasaronkon panpî' yenupato'pe to'ya, morî pî' to' panamakî. ⁴Mîrîriya wîri'sanyamî' maasaronkon panpî' yenupato'pe to'ya, tînyokon sa'namato'pe to'ya, moropai tînmukukon sa'namato'pe to'ya, to' panamakî. Tîiwarîri'nikon to' etî'nînmato'pe, tesarukon tepu'se to' ko'manto'pe, to' panamakî. ⁵Tînyokon pî' neken to' atausinpatto'pe tiaron pî' pra, tewi'kon ta to' esenyaka'mato'pe mîrîri poro tuutîi pra, morî pe eranmîra to' ko'manto'pe, tînyokon maimu yawîri to' ko'manto'pe. Mîrîri warantî to' ko'manto'pe, imakui'pî pe tiaronkon eseurîma namai Paapa maimu winîki, to' panamakî.

⁶Mîrîri warantî warayo'kon, maasaronkon nîri panamakî tîiwarîri'nikon to' etî'nînmato'pe tesarukon tepu'se. ⁷Amîri nîri tamî'nawîri yairon kupî pî' ako'mankî, tiaronkonya ayera'mato'pe moropai ankupî'pî warantî iku'to'pe to'ya. Tepu'se to' panamakî seru'ye' pra. ⁸Yairi to' yeurîmakî, “Iseruku mîrîri”, taa to'ya namai. Apî, “Yairon pepîn mîrîri”, taa to'ya namai. Yairon

pe eeseurîma ya, inkamoro ayeyatonon eppepî eserîke awanî, maasa pra apî to' eeseurîma eserîke pra awanî imakui'pî pe.

⁹ Moropai tîkaraiwarîkon poitîrîntonon pe tîwe'sanon panamakî. Tîkaraiwarîkon maimu yawîrî to' e'to'pe, tamî'nawîrî itu'se awe'to' yawîrî to' e'to'pe imaimu tîyu'pî'se to' wanî namai. ¹⁰ To' panamakî tîkaraiwarîkon yemanne yama'runpa to'ya namai, tîise morî pe tîkaraiwarîkon yemanne ko'mannî'to'pe to'ya. Mîrîrî wenai to' nîkupî era'ma tamî'nawîronkonya morî pe. Mîrîrî ye'nen Paapa, upîika'tînenkon pî' yenupanto' eta to'ya nîrî morî pe.

¹¹ Mîrîrî warantî innape Jesus ku'nenan ko'mamî e'pai awanî maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî' anpîika'tîpai tîwanî pî' Paapa esekaremekî'pî. Jesus Cristo yarimasai'ya wenai, epu'tî î' kai'ma uurî'nîkon sa'nama'pîiya, moropai uurî'nîkon pîika'tî'pîiya. ¹² Mîrîrî ye'nen imakui'pî unkupîkon rumakapai'nîkon man. Imakui'pî anku'pai pra e'nîpai'nîkon man. Tîise morî pe ko'mannîpai'nîkon tîwe'panamai, imakui'pî kupî'nîkon namai. Yairî Paapa maimu yawîrî ko'mannîpai'nîkon man. ¹³ Mîrîrî warantî iku'pai'nîkon, uurî'nîkon ko'mamî tanne Jesus iipî nîmikî pî', manni' Jesus unapurîkon, kure'nan upîika'tînenkon. ¹⁴ Tîiwarîrî aasa'manta'pî uurî'nîkon ye'mapa kai'ma tamî'nawîron imakui'pî kore'tapai, moropai morî pe uurî'nîkon ronapa tîmîrî ton pe e'nîto'pe, morî ku'to'pe taatausinpai.

¹⁵ Mîrîrî unekaremekî'pî ke to' yenupakî. Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yeurîmakî meruntî ke. To' yako'menkakî, to' panamakî, to' yenupanen pe e'kî, amîrî tîpîinamai pra to' ko'mamî namai.

3

Innape Jesus Ku'nenan Yeseru Ton

¹ Innape Jesus ku'nenan yenpenatanî'kî, tesa'kon pe tîwe'sen manni' ipîkku pe tîwe'sen maimu yawîrî to' e'to'pe morî anku'pai to' e'to'pe inkamoro tesa'kon ton pe. ² To' yenpenatanî'kî imakui'pî pe to' eeseurîma namai, tiaronkon yarakkîrî, to' esiyu'pîti namai, sokoro' pe to' wanî namai, eranmîra to' e'to'pe, morî pe to' e'to'pe tiaronkon pokonpe to' yenpenatanî'kî.

³ Pena innape Jesus kupî rawîrî pakko pe uurî'nîkon wani'pî, anî' anetapai pra e'nî'pî. Esenku'tînsa' wani'pî, imakui'pî pî' eseka'nunka'nî'pî, uwakîrîkon pe imakui'pî kupî'pî uurî'nîkonya. Tiaronkon uyonpakon mu'tunpa'pî. To' yemanne yu'se e'nî wenai kinmuwanî'pî. Tiaronkon wani'pî uyewanmakon pe ipira moropai uurî'nîkon kupî'pî tiaronkonya nîrî tewannmakon pe.

⁴ Tîise mîrîrî ye'ka pe e'nî tanne, Paapaya upîika'tînenkonya usa'nama'pîkon.

⁵ Moropai upîika'tî'pîiya'nîkon, imakui'pî yapai umo'ka'pîiya'nîkon. Morî unkupî'pîkon wenai upîika'tîiya pra awanî'pî. Tîise kure'ne tî'noko'pî pe uurî'nîkon era'ma'pîiya. Mîrîrî ye'nen upîika'tî'pîiya'nîkon. Morî Yekaton Wannîya umakuyîkon rona'pî moropai uurî'nîkon yenpo'pîiya enenan pe e'nîto'pe Paapa winîkî. Moropai amenan uyeserukon ton yeka'ma'pîiya morî pe ko'mannîto'pe. ⁶ Mîikîrî Morî Yekaton Wannî yarima'pî Paapaya upîika'tîto'peiya'nîkon, Jesus Cristo upîika'tînenkon nîkupî'pî wenai. ⁷ Morî pe tîwanî ye'nen, "Yairon pe awanîkon tarîpai", taasa' Paapaya wani'pî upî'nîkon, î' rî morî kupî pra tîise. Mîrîrî ta'pîiya enen ko'mannîto'pe tîpia îpatîkarî. Mîrîrî nîmikî pî' ko'mannî.

⁸ Ayenku'tîuya pepîn. Innape tauya sîrîrî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî unekaremekî'pî ke to' yenupakî innape Jesus ku'nenan pî', morî kupî pî' to'

ko'manto'pe. Maasa pra mîrîrî unekaremekî'pî wanî morî pe pu'kuru. Moropai tamî'nawîronkon pîika'tîiya. ⁹Tîise teesiyu'pî'se pra ako'mankî tiaronkon yarakkîrî, Moisés nuri'tîiya yenupanto' pî', utamokon ese'kon rî'pî pî'. Maasa pra î' pe pra rî esiyu'pî'nîto' wanî. Mîrîrî wanî imakui'pî pe. Mîrîrî tîpînamai pra e'kî. ¹⁰Esiyu'pî'nî emapu'tînen moro awanî ya akore'ta'nîkon, mîikîrî yeurîmakî. Moropai amaimu yuukuiya pra awanî ya, inî'rî yeurîmakî. Mîrîrî tîpo, yuukuiya pra aako'mamî ya, tîwî nîsi. Inî'rî mîikîrî yarakkîrî kasarîi. ¹¹Maasa pra imakui'pî ku'nen mîikîrî. Paapa maimu pîinamaiya pepîn. Imakui'pî inkupî'pî wenai eesepu'tî.

Tiwinano'pî Pe Tito Panamaiya

¹²Aapia Ártemas ou Tíquico yarimasau'ya yai, mattîi Nicópolis po eseponîto'pe. Maasa pra miarî Nicópolis po kono' aniwa'kapai wai. ¹³Pemonkonyamî' ton pe teeseurîmasen Zenas moropai Apolo pîika'tîkî. To' ataponka ko'mannîpî. Mîrîrî ye'nen î' yu'se to' wanî ya, itîikî, î' ton pra to' wanî namai. ¹⁴Uyonpakon innape Jesus ku'nenanya morî kupî e'pai awanî. Tîwe'taruma'tîsanon pîika'tî to'ya e'pai awanî. Mîrîrî kupî tîuya'nîkon pî' to' esenupa e'pai awanî, morî pe tiaronkon pîika'tîto'pe to'ya, moropai î' ton pra tîwanîkon namai, to' esenyaka'ma e'pai awanî, enya'ne pe pra.

¹⁵Tarîpai tauya apî'nîkon. Tamî'nawîronkon uupîawonkon maimu man aapia. Anna maimu man uyonpayamî' innape Jesus ku'nenan pia, aapiawonkon pia. Anna sa'namanenan inkamoro.

Moropai epîrema sîrîrî apona. Tauya Paapa pî': —Tamî'nawîrî morî pe awe'to' tîikî to' pia —tauya Paapa pî'. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA PAULO NÎMENUKA'PÎ FILEMOM PIA

Sîrîrî kaareta yarima'pî Pauloya tiwanîyakon Filemom pia. Atarakkannîto' yewî' ta si'ma imenuka'pîiya maasa pra Filemom poitîrî epe'pî wanî'pî tesa' piapai moropai attî'pî Roma cidaderî pona. Tesa' yemanne yama'runpa'pîiya. Miari Roma po itekare eta'pîiya Paulo winîpai. Moropai innape Jesus kupî'pîiya. Imakui'pî tesoru ruma'ka'pîiya moropai Paulo pîika'tî pî' iko'manpai awanî'pî.

Mîrîrî ye'nen itesa' Filemom pia sîrîrî kaareta menuka'pî Pauloya. Ipoitîrî Onésimo pî' eeseurîma'pî. Iteseru etinyaka'mato' yekare ekaremekî'pîiya. Moropai Filemom pî' esatî'pîiya, morî pe yapi'to'peiya Onésimo enna'posa' yai. Maasa pra ipoitîrî pe neken pra, tîise itonpa pe pu'kuru awanî, innape Jesus ku'sai'ya ye'nen.

Moropai sîrîrî kaareta yari'pî Onésimoya tesa' pia tîwenna'posa' yai. Onésimo yekare wenai esepu'tî î' kai'ma uyesserukon etinyaka'ma innape Jesus kupî ya. Moropai enna'po uyesa'kon Paapa pia ipoitîrî pe neken pra tîise, in-mukuyamî' pe pu'kuru.

¹ Uurî Paulo nîmenuka'pî sîrîrî. Uurî atarakkannîto' yewî' tawon, Cristo Jesus yekare ekaremekîyua wenai. Uyonpakon Timóteo yarakkîrî si'ma, kaareta menuka annaya sîrîrî. Mîrîrî kaareta yarima annaya aapia, Filemom. Amîrî wanî anna wakîrî pe, moropai Paapa ton pe teesenyaka'masen pe awanî anna warantî. ² Moropai Áfia nîrî pia yarima annaya. Uyonpa pe mîkîrî wanî, uwîrisi warantî. Moropai Arquipo pia nîrî kaareta yarima annaya. Mîkîrî wanî anna warantî, mararî pra teesenyaka'masen pe Cristo esenyaka'mato' pî'. Moropai ayewî' ta Paapa yapurîi teeperepî'senon pia nîrî sîrîrî kaareta yarima annaya.

³ Moropai morî ke arepakon Paapaya yu'se wai. Moropai tîwanmîra awe'to'kon tîriya yu'se wai. Mîrîrî warantî Uyepotorîkon Jesus Cristoya nîrî itîrî yu'se wai.

⁴⁻⁵ Paapa yarakkîrî eseurîma ko'mannîpî amîrî ton pe. Tauya see warantî: —Paapa, morî pe man. Uwakîrî pe man maasa pra innape Jesus ku'nen Filemom taapîti tiaronkonya. Moropai apemonkonoyamî' sa'namanen mîkîrî, taa to'ya nîrî —tauya Paapa pî'. ⁶ Mîrîrî ye'nen, innape ikupîya ye'nen, tiaronkon pî' itekare ekaremekî pî' aako'mamî yu'se wai. Mîrîrî warantî ekaremekîya ya, morî Paapa nîtirîkon epu'tiya. Uurî'nîkon ton pe itîisai'ya, Cristo pia e'nî ye'nen. ⁷ Moropai, uyonpa, atausinpasa' wanî tiaronkon sa'namaya ye'nen. Paapa pemonkonoyamî' yausinpaya kure'ne.

Pauloya Filemom Esatî Onésimo Ton Pe

⁸ Mîrîrî ye'nen tauya e'painon see warantî. Mîrîrî ku'kî tauya ya apî', yairî awanî, maasa pra Cristo narima'pî pe wanî ye'nen. Tîise mîrîrî warantî tauya pepîn. ⁹ Mîrîrî mîkupîi tauya, maasa pra kure'ne asa'namauya. Mîrîrî warantî tauya a'yeke'ton pe wanî ye'nen, atarakkannîto' yewî' ta wanî ye'nen. ¹⁰ Mîrîrî warantî esatîyua sîrîrî. Onésimo pî' eseurîma sîrîrî. Mîkîrîya Jesus yapisî emapu'tî'pîuya atarakkannîto' yewî' ta si'ma. Mîrîrî wenai unmu pe awanî mîrîrî. ¹¹ Pena morî pe pra mîkîrî e'pîti'pî apî'. Tîise tarîpai morî

pe eenasa' sîrîrî apî', moropai upî' nîrî. Apîika'tînen pe pu'kuru eenasa' man tarîpai.

¹² Mîikîrî sa'namauya kure'ne. Tîise yarimauya sîrîrî aapia. ¹³ Mîikîrî pî' taapai wanî'pî: —Tarî ako'mankî upîika'tîpa atarakkannîto' yewî' ta wanî tanne. Tarî wanî Jesus yekare ekaremekîuya wenai. Uyarakkîrî Filemom wanî ya, upîika'tîiya eserîke awanî. Mîrîrî ye'nen ako'mankî upîika'tîpa Filemom yenta. ¹⁴ Tîise mîrîrî warantî tauya pra wai, mîrîrî makai taasa'ya pra tîise. Apoitîrî yu'se pra wai, itu'se pra awanî tanne. Tîise î' rî itu'se wanî ya, mîrîrî nîrî yu'se wai. ¹⁵ A'kî, aapiapai apoitîrî Onésimo epe'pî tîise mararî aako'mamî. Tarîpai awenna'po sîrîrî iko'manse ipatîkarî aapia. ¹⁶ Awenna'po aapia apoitîrî pe awe'to'pe, tîise apoitîrî yentai awe'to'pe nîrî. Ayonpa pe pu'kuru awe'to'pe tarîpai awenna'po. Mîikîrî sa'namauya yentai sa'namaya e'painon, maasa pra apoitîrî pe neken pra awanî, tîise ayonpa pe pu'kuru awanî, Jesus yapi'sai'ya ye'nen. Yai pra mîrîrî wenai aapiapai attî tîrî'pî Paapaya. Mararî aako'mamî'pî aapiapai, tîise aapia aako'mamî ipatîkarî tarîpai.

¹⁷ Mîrîrî ye'nen morî pe yapi'kî ayewî' ta. Uutîsa' ya, morî pe uyapisîya e'painon, awanîyakon pe wanî ye'nen. Mîrîrî warantî rî Onésimo apoitîrî yapi'kî. ¹⁸ Moropai awinîkîi imakui'pî ku'sai'ya ya, epe'mîra aapia awanî ya, mîkai upî' moropai aye'mauya. Uurîya aye'ma. ¹⁹ Inna pî' tauya sîrîrî. Aye'mauya. Uurî Pauloya imenuka, seeni' kaareta yonpa, aye'mauya pî' teeseurîmasen. Tîise enpenatakî kure'ne epe'mîra wanî'pî uye'maya pra awanî ye'nen. Uye'maya ya, î' pe pra awanî, amîrî ke uye'maya e'pai awanî maasa pra Jesus yapisîya emapu'tîsau'ya ye'nen. ²⁰ Tîise uyonpa, mîrîrî warantî tauya sîrîrî apî'. Mîrîrî mîkupîi kure'ne atausinpatop'pe, Cristo pemonkono pe e'nî ye'nen. ²¹ Umaimu yawîrî amîrî wanî epu'tî pî' wai. Mîrîrî ye'nen seeni' kaareta menukauya sîrîrî eranne' pe pra. Î' taasau'ya neken kupîya pepîn, tîise inî' panpî' esa'sau'ya yentai.

²² Moropai inî'rî esatîuya sîrîrî, upata'se' ton konekakî. Yai pra uutî kupî sîrîrî aapia. Maasa pra eepîremasa'kon ye'nen, Paapaya upîika'tî aapia uutîto'pe.

²³ Tarîpai Epafra uupîawon atarakkannîto' yewî' tawonya tîmaimu yarima sîrîrî. Tarî mîikîrî wanî Cristo Jesus yekare ekaremekî tîuya wenai.

²⁴ Moropai uyarakkîronkon teesenyaka'masanon Marcos, Aristarco, Demas, Lucas, inkamoroya tîmaimukon yarima sîrîrî nîrî aapia.

²⁵ Ayewankon ya' morî tîrî Uyepotorîkon Jesus Cristoya yu'se wai. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA WANÎ INNAPÉ JESUS KU'NENAN JUDEUYAMÎ' TON PE

Ani'ya sîrîrî kaareta menuka'pî esepu'ti pepîn. Tîise imenuka'tîponya yarima'pî Judeuyamî' pia, innape Jesus ku'nenan, maasa pra to' yonpayamî' ko'mamî'pî tesorukon ta, tîtamokonya tenupato'kon yawîrî. Mîrîrî ye'nen innape Jesus ku'nenanya epu'ti pra awani'pî, i' kai'ma Paapa yapurî to'ya. To' nenepî tekîn yu'se pra Paapa wani naka? Teepîremasen wenai Paapa pî' esatî to'ya ka'rî? Mîrîrî warantî to' esenumenka maasa pra e'mai'نون, innape Jesus ku'nenan munkîyamî' tîwanîkon ye'nen. Jesus era'masa' pra to' wani'pî, eesenpoto', aasa'mantato', awe'mî'sa'kato' era'manenana pepîn, insanan tîyuntionya era'ma warantî pra. Mîrîrî ye'nen mîrîrî pî' teeseurîmasen pe sîrîrî kaareta wanî. Imenukatîponya to' maimu yuuku see warantî.

Jesus Cristo eturumaka'pî tîisa'mantapa tamî'nawîronkon ton pe. Morî pe pu'kuru mîrîrî wanî, penaronkon nenepî teepîremasenyâ iwîto'pe yentai. Moropai tamî'nawîronkon teepîremasanon yentai Cristo wanî. To' tamokon Moisés nurî'ti yentai awanî. Maasa pra Cristo nenepî'pî wanî tekîn mînî pepîn, tîise tîmînî tî'kansa', tîisa'manta yai. Moropai ka' pona Paapa pia pu'kuru yarî'pîiya uurî'nîkon ton pe. Morî pe Paapaya yapisî'pî tîwakîrî pe. Mîrîrî ye'nen Jesus ko'mamî Paapa meruntîrî winî ipîkku pe.

Uurî'nîkon ton pe tamî'nawîrî Cristo inkupî'pî wenai, innape Jesus ku'nenan ko'mamî e'pai man innape ikupî pî'. Mîrîrî innape Jesus ku'to' wanî yairon pe, tiaron yairon ton pra man.

Tînmu Wenai Paapa Eeseurîma Sîrîrî

¹ Pena Paapa eeseurîmapîti yai penaronkon utamokon nurî'ti yarakkîrî tu'ke teeseurîmato' yeseru ton eporî'pîiya inkamoro yarakkîrî teeseurîmapa kai'ma. Tu'ke ite'ka eeseurîmapîti'pî penaronkon tîmaimu ekareme'nenan nurî'ti yarakkîrî mîrîrî ekareme'to'pe to'ya. ² Tîise sîrîrî, „Cristo, tînmu erepansa' yai,„ uyarakkîrî'nîkon eeseurîma'pî mîikîrî tînmu wenai. Moropai tînmu wenai Paapaya pata koneka'pî. Mîikîrî menka'pîiya tamî'nawîrî itesa' pe awe'to'pe kai'ma. ³ Mîikîrî inmu wenai, kure'ne ipîkku pe tîyun Paapa wanî epu'ti. Iwarantî tîwanî wenai, i' kai'ma tîyun wanî ekaremekîya upî'nîkon. Mîikîrîya tamî'nawîron sîrîrî pata yapîtanîpî ko'mannîpî meruntî pu'kuru tîmaimu ke. Moropai mîikîrîya pemonkonyamî' nîkupî'pî imakui'pî mo'ka'pî. Mîrîrî mo'kasa' tîuya tîpo ka' po eereuta'pî ipîkku pata'se' ya'. Tamî'nawîronkon esa' tîwe'sen, Paapa meruntîrî winî eereuta'pî.

Ipîkku Pe Paapa Munmu Wanî Inserîyamî' Yentai

⁴ Epu'ti'nîkon, tîyun pia eereutasâ ye'nen, eena'pî ipîkku pe, inserîyamî' yentai. Moropai Paapaya mîikîrî ese' ton tîrî'pî tînmu pe, inserîyamî', tîpoitîrîtonon ese' yentai. ⁵ Maasa pra Paapaya taasa' pra man tiwin kin inkamoro inserîyamî' pî' tîise tînmu pî' neken ta'pîiya:

Unmu pu'kuru amîrî.
Sîrîrîpe tamî'nawîronkon pî'
ekaremekîyua sîrîrî,
ayun pe pu'kuru wanî

ta'pîiya. Moropai taasai'ya pra man tiwin kin inserîyamî' pî':
 Ayun pe wanî ekaremekîuya sîrîrî
 Mîikîrî wanî unmu pe pu'kuru
 taasai'ya pra man to' pî'.

2 Sm 7.14; 1 Cr 17.13

⁶ Î' pensa Paapaya e'mai'non tînmu yarima yai sîrîrî non pona, mîikîriya ta'pî:

Tamî'nawîronkon inserîyamî'ya

mîikîrî yapurîto'pe kai'ma

Dt 32.43

ta'pîiya. ⁷ Moropai Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Paapaya inserîyamî' yaipontî

tîpoitîrîtonon pe to' wîtîto'pe, to' ii'to'pe kai'ma.

Imaimu pe inkamoro wanî.

A'situnya ya'se'ma imaimu pe warantî

moropai apo' awittasa' imaimu pe warantî,

Sl 104.4

Paapa maimu yawîron pe to' wanî.

taasai'ya man. ⁸ Tîise tînmu pî' taasai'ya, imaimu e'menukasa'ya:

Amîrî wanî Paapa pe pu'kuru.

Tamî'nawîronkon esa' pe aako'mamî

ipatîkarî tîwe'tî'kasen pe pra.

Mîrîrî yai tamî'nawîronkon ko'mannîpîya yairî.

⁹ Mori ku'nen pe awe'to'pe awe'kupî'pî.

Moropai imakui'pî,

Paapa maimu yawîrî tîwe'sen pepîn piapai

aatarima'pî,

ayewanma pe ikupî'pîya.

Mîrîrî kupî'pîya ye'nen, Paapa,

ayepotorîya amîrî menka'pî

tamî'nawîronkon esa' pe awanîpa.

Ipîkku pe pu'kuru

inkamoro ayonpayamî' yentai

akupî'pîiya taatausinpai.

Sl 45.6,7

Mîrîrî warantî Paapaya ta'pî tînmu pî'. ¹⁰ Moropai ini'rî mîikîrî pî' ta'pîiya:

Yepotorî Wannî, tamî'nawîron

konekatîpon amîrî.

Esippia'tî yai, pata moropai ka'

koneka'pîya ayenya ke pu'kuru.

¹¹ Mîrîrî ankoneka'pî tamî'nawîron

esonomî kupi sîrîrî

tîise amîrî ko'mamî ipatîkarî.

Tamî'nawîrî teesera'masen ena ipoi'pî pe

pon ena manni' warantî.

¹² Mîrîrî yanmako'maya kupi sîrîrî,

mîrîrî mo'kapa moropai inyakanmapa pon miakanma warantî.

Tîise amîrî ko'mamî ipatîkarî,

î' pensa ipoi'pî pe eena pepîn

Sl 102.25-27

ta'pîiya. ¹³ Moropai Paapaya taasa' pra man inserîyamî' pî':

Ereutakî umeruntîri winîkîi

ayeyatonon kupîuya pikîrî ama're

Sl 110.1

taasai'ya pra man inseriyamî' pî' tîise tînmu pî' neken ta'pîiya. ¹⁴ Mîrîrî ye'nen anî'kan pe inkamoro inseriyamî' wanî? Inkamoro inseriyamî' wanî tamî'nawîrî, pemonkon esa' warantî pra tîise yekaton pe. Paapa poitîrîtonon pe to' wanî. Moropai inkamoro wanî yarimasa'kon pe. Paapa nîpîka'tikon, ipemonkonoyamî' pîka'tî yarimasa'kon pe to' wanî. „Tîise inkamoro yentai Paapa munmu wanî.”

2

Paapa Munmu Winîpai E'pîka'tînto' Iipî

¹ Mîrîrî ye'nen kure'ne esenumenkan e'pai awanî mîrîrî e'pîka'tînto' yekare Jesus winîpainon uneta'pikon pî'. Mîrîrî yairon yekare winîpai atariman namai esenumenkanpai'nîkon. ² Pena Moisés nurî'tî pî' inseriyamî' nekaremekî'pî itekare wanî'pî yairon pe pu'kuru. Maasa pra ikupî tîuya taasa' tîuya yawîrî, Paapaya penaronkon tîmaimu yawîronkon pepin taruma'tî'pî. ³ Mîrîrî yentai o'non ye'ka pe e'pîka'tî'nîkon e'painon Jesus winîpainon mîrîrî e'pîka'tînto' yekare yewanmîrîsa'nîkon ya? E'pîka'tîn pepin. Maasa pra Uyepotorîkon Jesus Cristoya ekaremekî'pî e'pîka'tînto' yekare upî'nîkon. Moropai manni'kan etatîpono'sanya innape ikupîtîpono'sanya yairî awanî ekaremekî'pî upî'nîkon. ⁴ Moropai yairî awanî epu'tî'nîkon maasa pra Paapaya anî' nîkupî eserîkan pepin tu'kan kupî to'ya emapu'tî'pî. Moropai tiwin pî' to' tîise to' nîkupî ton meruntî tîrî'pî Paapaya si'ta to' kaisarî Morî Yekaton Wannî wenai. Î' kai'ma itu'se tîwanî yawîrî itîrî'pîiya. Mîrîrî ye'nen yairon pe pu'kuru awanî epu'tî uurî'nîkonya.

Pemonkon Pe Cristo Ena'pî

Pemonkonyamî' Pîka'tîpa

⁵ Inseriyamî'ya pata ko'mannî'to'pe Paapaya meruntî tîisa' pra man, manni' amenan pe ikoneka tîuya kupî manni', amenan inkoneka pî' eseurîman sîrîrî. ⁶ Tîise Paapa maimu e'menukasa' po ta'pî tiaronya: Paapa, anî'kan pemonkonyamî', to' pî' eesenumenkapa ipîkku pe? Î' ton pe morî pe to' munkiyamî' pî' awanî, inkamoro pîka'tîya?

⁷⁻⁸ Pemonkonyamî' kupî'pîya inkamoro inseriyamî' ma're tîwe'sanon pe. Tîise mîrîrî tîpo ipîkku pe to' kupî'pîya, tamî'nawîrî ankoneka'san e'to'pe to' maimukon yawîrî

Sl 8.4-6

taasai'ya. Tamî'nawîrî tînkoneka'san esa' pe pemonkonyamî' ku'sa' Paapaya ye'nen, tiwin kin tiwinanya to' maimu yuwa'ka pepin. Tîise sîrîrî tîpose inkamoro pemonkonyamî'ya tamî'nawîron ko'mannîpî era'ma pra man. ⁹ Tîise tiwinanya tamî'nawîron ko'mannîpî era'ma'nîkon sîrîrî, mîikîrî Jesus. Pemonkon pe inseriyamî' ma're ikupî'pî Paapaya, maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ton pe aasa'mantato'pe kai'ma. Mîrîrî wenai morî pe Paapa e'to' esera'ma pemonkonyamî' yarakkîrî. Tarîpai ipîkku pe, morî pe Jesus wanî era'ma uurî'nîkonya. Tamî'nawîronkon esa' pe eenasa', maasa pra tîwe'taruma'tî aasa'mantasa' wenai.

¹⁰ Î' ton pe Jesus e'taruma'tî yu'se Paapa wanî'pî? Manni' Paapa tamî'nawîron koneka'tîpon, moropai tamî'nawîron ko'mannî'nen. Mîikîrî rî

wani'pî tu'kankon tînmukuyamî' yu'se to' ko'manto'pe tîpia tamî'nawîron esa' pe. Mîrîrî kupîpa, tînmu yarima'pî Paapaya awe'taruma'tîto'pe. Mîrîrî wenai tîpemonkonoyamî' yarîton pe eena'pî ka' pona, tîwe'taruma'tîi tîisa'mantato' wenai. Mîrîrî ye'nen mîikîrî neken ena'pî e'pîika'tînto' esa' pe. ¹¹ Mîrîrî ye'nen Jesus yonpa pe e'nî. Maasa pra morî pe pemonkonyamî' ku'nen wanî Paapa munmu pe. Moropai îpemonkonoyamî', morî pe Jesus nîkupî'san wanî nîrî Paapa munkî pe. Mîrîrî ye'nen Jesus epepî pepîn tîpemonkonoyamî' pî', "uyonpayamî'" taapa. ¹² Mîrîrî warantî esatîiya epu'tî'nîkon, maasa pra pena teeseurîma yai tîmaimu e'menukasa' po ta'pî Jesusya:

Paapa, eseurîma kupî sîrîrî
uyonpayamî' pî' ayekaremekîuya

moropai apî' eserenka

tamî'nawîronkon emurukuntî'san kore'ta si'ma
ta'pîiya. ¹³ Inî'rî ta'pîiya:

Sl 22.22

Innape mîikîrî ku'nen uurî

Is 8.17

ta'pîiya. Moropai inî'rî ta'pîiya:

Tarî wanî sîrîrî, Paapa,

uupia anrumaka'san

uyonpayamî' yarakkîrî.

Is 8.18

Mîrîrî warantî Jesus eseurîma'pî upî'nîkon Paapa maimu e'menukasa' po.

¹⁴ Pemonkon pe itonpayamî' wanî ye'nen tîpun ke, moropai tîmîni ke, inkamoro warantî Jesus ena e'pai awanî'pî pemonkon pe. Pemonkon pe eena'pî tîisa'mantapa kai'ma pemonkonyamî' ton pe. Mîrîrî tîisa'mantato' wenai, Makui, pemonkonyamî' sa'mantato' ton ene'nen yaretî'kapa kai'ma pemonkon pe eena'pî. ¹⁵ Tîwîrî pemonkonyamî'ya imakui'pî kupî, itu'se Makui e'to' yawîrî, tîiko'mamîkon pîkîrî. Mîrîrî wenai eranne' pe to' wanî tîisa'mantato' pî', tîwe'taruma'tîto' pî'. Mîrîrî ye'nen tîisa'mantato' wenai inkamoro pîika'tî'pî Jesusya. Makui meruntîri winîpai tîpemonkonoyamî' mo'ka'pîiya. ¹⁶ Inna seru' pepîn inserîyamî' pîika'tîi aai'sa' pra man. Tîise aaipî'pî pemonkonyamî', Abraão nuri'tî payannî'san pîika'tîi, manni'kan innape Paapa ku'nenen Abraãoya ikupî'pî warantî. ¹⁷ Mîrîrî ye'nen pemonkon pe eena'pî tonpayamî' warantî teepîremanon esanon yepotorî pe teenapa. Tonpayamî' tonpe teeseurîmasen pe awanî wenai Paapaya inkamoro yapîsî emapu'tînen pe eena'pî. Mîikîrî tonpayamî' tonpe teeseurîmasen wanî pemonkonyamî' sa'namanen pe moropai innape to' nîkupî ton. Moropai imakui'pî to' nîkupî'pî ye'mapa, aasa'manta'pî inî'rî Paapa ekore'ma namai to' pî', tîise tîmîrî ton pe to' yapî'to'peiya. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen Jesus wanî uurî'nîkon pîika'tînen pe uypu'to'kon, uyonpatokon winîpai. Maasa pra pena mîrîrî ye'ka tonpatok epu'tî'pîiya. Mîrîrî wenai awe'taruma'tî'pî tîise itentai eena'pî, mîrîrî ye'nen upîika'tîiya'nîkon.

3

Jesus Yapurî E'pai Awanî Moisés Nuri'tî Yentai

¹ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', tîmîrî pe amo'ka'pîiya'nîkon. Moropai tîntîrî yapîsikonpa amenka'pîiya'nîkon. Mîrîrî wenai Jesus pî' esenumenkati kure'ne. Mîikîrî wanî Paapa narima'pî pe teepîremanon esanon yepotorî pe awe'to'pe uurî'nîkon ton pe. Mîikîrî rî kupî uurî'nîkonya innape. ² Mîikîrî wanî'pî Paapa naipontî'pî pe, imaimu yawîrî tîiko'mansen pe, pena Paapa pemonkonoyamî' esa' pe tîwanî yai Moisés nuri'tî ko'mamî'pî warantî. ³ Tîise

Jesus waní tîpoitîrî Moisés nuri'tî yentai tîwe'sen pe. Epu'tî'nîkon maasa pra manni' pata esa' yapurî kure'ne ipoitîrî yapurî yentai. Mîrîrî warantî Jesus, pata esa' munmu yapurî e'pai awanî, Moisés, Paapa poitîrî yapurî yentai. ⁴ Inna seru' pepîn tamî'nawîron pata wanî tesa'kon ke, tiwin pî' kaisari. Tîise Paapa wanî tamî'nawîron esa' pe. ⁵ Moropai Moisés nuri'tî wanî'pî pena teesenyaka'mato' pî'. Yairî pu'kuru awanî'pî. Paapa maimu yawîrî ikupî'pîiya Paapa pemonkonoyamî' esa' pe. Î' kai'ma Paapa yapurî to'ya ekaremekî'pîiya. Tamî'nawîrî inekaremekî'pî wanî'pî maasa awe'kupîton pî' ekareme'nen pe. ⁶ Mîrîrî warantî nîrî Cristo wanî, Paapa maimu yawîrî. Tîise Paapa poitîrî neken pepîn Cristo wanî, Paapa munmu pe pu'kuru awanî, moropai tamî'nawîronkon tîpemonkonoyamî' esa' pe awanî. Uuri'nîkon wanî ipemonkono pe, innape ikupî'pî' ko'mannî ya, tîrumakai pra. Moropai Paapa winîpainon morî yapi'se nîmikî'pî' ko'mannî ya, ipemonkono pe e'nî.

Paapa Pemonkonoyamî' Eri'ka'to'

⁷ Mîrîrî ye'nen etatî î' kai'ma Morî Yekaton Wannîya ta'pî mîrîrî innape ikupî rumakato' pî'. Ta'pîiya:

Sîrîrîpe Paapa maimu etaya'nîkon ya yai,

⁸ anetapai pra ke'tî, pena

atamokon wanî'pî anetapai pra warantî.

Tesa'kon pe Paapa yu'se pra to' wanî'pî.

Moropai Paapa yonpa pî' to' ko'mamî'pî keren po si'ma.

⁹ Miarî î' itu'se tîwe'to'kon tîrîuya

anepu'pai to' wanî'pî.

Innape ukupî to'ya pra awanî'pî.

Teuren asakî'ne pemonkon kono' kaisari,

î' rî kupîuya to' pîika'tîto'pe era'matîpo'nîkon.

¹⁰ Mîrîrî ye'nen mararî pra ekore'ma'pî

inkamoro upemonkonoyamî' winîkîi.

Moropai ta'pîuya, insamoro wanî sîrîrî, teesenumenkato'kon yawîrî.

Moropai î' pensa umaimu yawîrî pra to' ko'mamî.

Uyeseru anepu'pai pra to' wanî.

¹¹ Mîrîrî ye'nen to' winîkîi ekore'ma'pî.

Moropai ta'pîuya, tiwin kin insamoro ewomî pepîn manni' pata ya', untîrî'pî ya'.

Teerî'ka'to'kon eporî to'ya pepîn uupia.

Sl 95.7-11

Mîrîrî ta'pîiya tînena'poka ton pe pra. Mîrîrî warantî Morî Yekaton Wannîya ta'pî manni'kan utamokon pî'.

¹² Aka uyonpayamî', mîrîrî warantî pra e'tî. Imakui'pî pe teesenumenkai innape ikupîya'nîkon pra ke'tî. Paapa, ipatîkarî tîko'mansen piapai aatarimakon namai, tîwarî e'tî. ¹³ Tîise amîrî'nîkon kore'ta tiaronkon yausin-paya'nîkon yuwatî, innape ikupî'pî' to' ko'manto'pe. Sîrîrîpe, penanan wei tînimî'se pra, to' meruntitannî'tî, imakui'pîya to' yenku'tî namai. To' yewan ya' eewonsa' ya anpîinamapai pra to' wanî namai. ¹⁴ Maasa pra innape ikupî'pî' ko'mannî ya, Cristo yapîsî'pî pata pai ataretî'kan pikîrî, mîrîrî yai iwanîyakon pe pu'kuru e'nî. Tamî'nawîrî î' tîrîiya yapîsî, imîrî pe e'nî ye'nen.

¹⁵ Enpenatatî, Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' pî'. Ta'pîiya:

Sîrîrîpe imaimu etaya'nîkon ya, anetapai pra ke'tî.

Penaron atamokon wanî'pî warantî pra e'tî.

Eta tûuya'nîkon yai to' ekore'ma'pî,
tesa'kon pe Paapa yu'se pra to' wani'pî.
Mîrîrî warantî pra e'ti
taasai'ya man.

Sl 95,7,8

¹⁶ Anî'kan inkamoro Paapa maimu etatîpono'san moropai yawîrî pra esi'san? Tamî'nawîronkon manni'kan Moisés nuri'ti nîmo'ka'san Egito pata poi.
¹⁷ Anî'kan yarakkîrî Paapa ekore'ma'pî asakî'ne pemonkon (40) kono' kaisari? Manni'kan imakui'pî ku'se enna'po'san moropai imakui'pî ya' ena'san manni'kan e'ti'ka'san keren po, inkamoro yarakkîrî Paapa ekore'ma'pî.
¹⁸ Anî'kan yarakkîrî Paapa eseurîma'pî moropai ta'pîiya timaimu tinena'poka ton pepîn. —Tiwin kin uupia eerî'ka'to'kon eporîya'nîkon pepîn —ta'pîiya. Eeseurîma'pî manni'kan timaimu yawîrî tîwe'sanon pepîn pî'. ¹⁹ Mîrîrî ye'nen epu'ti'nîkon, inkamoroya Paapa nekaremekî'pî teerî'ka'to'kon eposa' pra awani'pî, maasa pra innape iku'sa' to'ya pra awani'wenai.

4

¹ Pena î' tîrî tûuya ta'pî Paapaya warantî, sîrîrîpe tîpemonkonoyamî' pia tîrî tûuya taa pî' aako'mamî. Tînkoneka'pî, to' erî'ka'to'kon ton eporî to'ya yu'se Paapa wani. Mîrîrî ye'nen aka, tîwarî e'ti, tamî'nawîrî Paapa nîfîrî yapîsikonpa, tiwinanya yapîsî pra awani'namai. ² Maasa pra penaronkonya sîrîrî itekare eta'pî warantî, uurî'nîkonya e'pîika'tînto' yekare etasa' man. Pena inkamoroya itekare eta yai, eta'pî to'ya, î' pe pra rî awani'pî to' pia. Maasa pra eta pe neken eta'pî to'ya. Mîrîrî ye'nen teerî'ka'to'kon ton eporî to'ya pra awani'pî, innape ikupî to'ya pra awani'ye'nen. ³ Tîise inkamoro warantî pra uurî'nîkon wani maasa pra innape ikupî'nîkon wenai. Mîrîrî ye'nen eporî pe man Paapa pia erî'ka'nîto' ton, taasai'ya manni' yawîrî. Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Î' pensa umaimu mana'pokauya pepîn,
teekore'mai eseurîma'pî:

Innape ukupî to'ya pra awani'ye'nen,
tiwin kin uupia teerî'ka'to'kon

eporî to'ya pepîn

taasa' Paapaya man.

Sl 95.11

Mîrîrî ta'pîiya tamî'nawîrî erî'ka'nîto' ton, tîntîrî koneka yaretî'kasa' tûuya tîise. Maasa pra pena, pata koneka tûuya patapai, mîrîrî antîpîpai Paapa wani'pî innape iku'nenan pia. ⁴ Mîrîrî epu'ti'nîkon maasa pra Paapa maimu e'menukasa' po tiaron pata awe'menukasa' man. Teeseurîmasen asakî'ne mia' pona'no wei pî'.

Asakî'ne mia' pona'no wei yai Paapa erî'kapî'pî tamî'nawîron
teesenyaka'mato' konekasa' tûuya tîpo Gn 2.2

kai'ma awe'menukasa' wani'pî. ⁵ Moropai mîrîrî pî' rî eeseurîma'pî: —
Inkamoroya untîrî teerî'ka'to'kon ton eporî pepîn tiwin kin —ta'pîiya.

⁶ Manni'kan e'mai' pe eta'tîpono'sanya itekare eta'pî tîise innape ikupî to'ya pra awani'pî. Mîrîrî wenai eporî to'ya pra awani'pî. Mîwîni tîise tiaronkonya eporî pe man, iipia teerî'ka'to'kon. ⁷ Mîrîrî epu'ti'nîkon maasa pra pena mîrîrî esuwa'kasa' tîpo, Paapaya wei mo'ka'pî sîrîrîpan weiyu pe awe'to'pe. Sîrîrî pî' eeseurîma'pî pena tu'ke kono' tîpo mîrîrî menukato'pe Davi nuri'tîya. Ta'pîiya o'non pata eeseurîmasa' manni' pata:
Sîrîrîpe Paapa maimu etaya'nîkon ya,

innape anku'pai pra ke'ti.

Imaimu yawiri pra ke'ti

Sl 95,7,8

ta'piya. ⁸ Josué nuri'tiya pemonkonyami' yari'pi pena to' eri'ka'to' pata'se' Canaã pona. Tiise miriri to' eri'ka'to' pi' neken Paapa eseurimasa' pra man, tiise tiaron eri'ka'nito' pi' eeseurima'pi, maasa uuri'nikon eri'ka'to' weiyu pi'. ⁹ Miriri ye'nen miriri eri'ka'nito' weiyu ko'mami Paapa pemonkonyami' eri'ka'to' tonpe, i' kai'ma teesenyaka'ma tipo Paapa eri'kapipi waranti, asaki'ne mia' pona'no wei yai eeri'kapipi waranti. ¹⁰ Maasa pra ani'ya Paapa pia teeri'ka'to' ton eposa' ya, miikiri eseka'nunka pepin, teeri'ka'to' ton eporipa. Tiise eeri'kapipi, Paapa eri'kapipi waranti, tami'nawiron konekasa' tiuya tipo. ¹¹ Miriri ye'nen tiwari e'nipai'nikon Paapa pia eri'ka'nito' yuwa'ka namai. Aka, Paapa maimu yu'se pra e'nipai pra man, manni'kan penaronkonya Paapa maimu yuwa'ka'pi waranti pra. Moropai miriri wenai teeri'ka'to'kon ton epori to'ya pra awani'pi Paapa pia.

¹² Maasa pra Paapa maimuya enen ko'mannito' ton enepi uupia'nikon. Merunti ke awani, moropai kasupara ipokasa' se' yataimiri ike' yentai awani. Miriri kasuparaya uyesa'kon ya'ti e'painon itu'na, uye'pikon yawon ukase'kon pikiri. Tiise miriri yentai Paapa maimu wani yaso'katon pe, itu'nawon esenumenkanto' moropai uyekatonkon miriri esepori emapu'tiya sa'niri. Moropai uyeserukon era'maiya yairon ku'sa' era'maiya moropai yairon pepin ku'sa' era'maiya, uyewankon ya' tiko'mansen. ¹³ Miriri ye'nen inaponkasa' pe awani tami'nawiri Paapa yenu ya'. I' yenomii eserike pra awani Paapa yenu kaisari. Tami'nawiron tinkoneka'pi era'ma Paapaya. Tami'nawiron wani a'ta ke itenu kaisari i' yenomii pata'se' ton pra. Miriri ye'nen enpenatanpai'nikon miikiri pi', tami'nawiron uuri'nikon nikupi'pi ekaremeki pe man, yairi e'ni yairi pra e'ni, manni' Paapa pi' enpenatanpai'nikon. Maasa pra uuri'nikon nikupi'pi yenpoiya kupi siriri.

Jesus Wani Kure'ne Teepiremasen

Uuri'nikon Ton Pe

¹⁴ Miriri ye'nen innape ikupi pi' ko'mannipai'nikon, yairi ma're teenai pra. Maasa pra moro man kure'nan uuri'nikon ton pe teepiremasanon esanon yepotori. Manni' to'sari eewomi'pi Paapa pia, Jesus miikiri Paapa nunmu. ¹⁵ Miikiri teepiremasanon esanon yepotori uuri'nikon ton pe ko'mami tinoko'pikon pe uyera'makon pi', maasa pra a'tu'mira e'nito' wenai. Maasa pra pena miikiri yonpa'pi Makuiya tu'ke teseru ton tuwai, siriripe uuri'nikon yonpa pi' aako'mami manni' waranti. Tiise miikiri wani'pi imakui'pi ku'nen pe pra. ¹⁶ Miriri ye'nen erepannipai'nikon man iipia eranne' pe pra Paapa nitiri yapi'se. Maasa pra uuri'nikon era'maiya tinoko'pi pe. Mori pe tiwe'to' wenai uuri'nikon piika'tiya. Miikiri yarakkiri eseurimanpai'nikon. Tiwiri miikiri winipai upiika'tito'kon yapisipi ko'manni, itu'se e'nito' pikiri.

5

¹ A'ki, insamoro teepiremasanon esanon yepotorikon pi' esenumenkanpai'nikon. Inkamoro wani tonpayami' waranti pemonkon pe. Moropai Paapaya inkamoro menka tiaronkon kore'tapai. Moropai to' esenyaka'mato' ton tiriya, tapurito'pe to'ya kai'ma, yarakkiri teeseurimasen pe to' wani, tonpayami' ton pe. Moropai inkamoroya tiipia'nikon tiaronkon nenepi'pi po'ti, to' nikupi'pi imakui'pi ton pe. ² Mori pe inkamoro wani tonpayami'

yarakkírî. Maasa pra to' warantî rî a'tu'mîra tiwe'sanon pe inkamoro wanî. Mîrîrî ye'nen tiaronkon pakkokon pí' to' ekore'ma pepîn imakui'pî ku'nenan pí'. Tîise tí'noko'pîkon pe to' era'ma to'ya. ³ Maasa pra a'tu'mîra tiwanîkon wenai inkamoroya nîrî imakui'pî tînkupî'pîkon ton pe ipo'tî e'pai awanî, tonpayamî' neken imakui'pî kupî'tipono'san níkupî'pî ton pe pra.

⁴ Aní'ya taa eserîke pra awanî tîiwarîrî: —Teepîremasen pe e'pai wai ipîkku pe —taiya eserîke pra awanî. Tîise Paapaya neken imenkasas' yai, itu'se tiwanî yawîrî, mîikîrî wanî kure'nan teepîremasen pe. Í' kai'ma Arão nurî'ti yanno'pî Paapaya warantî to' menkaiya. ⁵ Mîrîrî warantî nîrî Cristoya taasa' pra man: —Teepîremasanon esanon yepotorî pe e'pai wai —taasai'ya pra man. Tîise Paapaya neken imenka'pî teepîremasanon esa' pe awe'to'pe. Ta'pî Paapaya ipî' see warantî:

Unmu pe pu'kuru awanî sîrîrî,
moropai sîrîrîpe tamî'nawîronkon pí'
ekaremekîuya,

ayun pe uurî wanî

Sl 2.7

ta'pîiya. ⁶ Moropai inî'rî tîmaimu e'menukasa' po tiaron pata ya':

Teepîremasen pe awanî ipatîkaron pe,
imo'kauya pata pe pra.

Manni' teepîremasen Melquisedeque

wanî'pî warantî awanî

Sl 110.4

ta'pîiya.

⁷ Pena tarî non po tíiko'mamî yai Jesus epîrema'pî. Meruntî ke, moropai tîkarau ye'ka pe Paapa pí' esatî'pîiya tîisa'mantato' winîpai típîika'tîto'peiya. Moropai Paapaya mîikîrî maimu eta'pî maasa pra tîipia eeturumakasa' epu'tî tiuya ye'nen. ⁸ Teuren Paapa munmu pe sí'ma tiwe'taruma'tîto' epu'tî'pîiya. Mîrîrî wenai í' kai'ma Paapa maimu yawîrî tiwanî pí' eesenupa'pî. ⁹ Moropai teekonekasa' yai, tamî'nawîrî tîyun maimu yawîrî teenasa' yai, mîikîrî ena'pî ipatîkaron e'pîika'tînto' esa' pe, tamî'nawîrî manni'kan morî Paapa maimu yawîrî tiwe'sanon píika'tînen pe awe'to'pe. ¹⁰ Moropai Paapaya mîikîrî Jesus kupî'pî teepîremasanon esanon yepotorî ton pe, pemonkonyamî' píika'tîto'pe, manni' teepîremasanon esanon yepotorî Melquisedeque wanî'pî warantî ikupî'pîiya.

Innape Iku'to' Kupî Ya Tîwî, Nari' Pe Awanî

¹¹ Tu'ke man Melquisedeque yekare pí' ayenupato'kon tîise í' kai'ma ekaremekî eserîke pra man. Maasa pra sa'man pe awanî, moropai enya'ne pe awanîkon. Eesenupapai pra aako'mamîkon sîrîrî típose. ¹² Teuren pena pata pai eta pí' aako'mansa'kon naatîi. Aasîrî yenupaton pe awanîkon e'painon teuren. Tîise í' kai'ma inî' panpî' ayenupanenkon ton yu'se awanîkon. Sa'man pepîn Paapa maimu pí' ayenupakon yu'se awanîkon. Mîrîrî ye'nen moreyamî' warantî awanîkon, sararu pí' awentamo'kakon eserîke pra naatîi tîise amîrî'nîkon man mana' pí' tiwe'sen more warantî. ¹³ Mîrîrî tauya sîrîrî maasa pra sa'man pepîn Cristo yekare pí' eesenupa'pîkon neken. Inî' panpî' yu'se pra awanîkon. Mîrîrî ye'nen pakkokon moreyamî' warantî awanîkon, í' wanî yairon pe, í' wanî imakui'pî pe epu'tiya'nîkon pra naatîi. Mîrîrî pí' eesenupakon pra awanîkon ye'nen. ¹⁴ Tîise tiyo' ton yu'se more pe pra tiwe'sen wanî warantî, mîikîrî Paapa maimu pí' teesenupasen wanî. Sa'me panpî'

Paapa yeseru pi' eesenupasa' awani. Miriri ye'nen mori epu'tiia moropai i' wani imakui'pi pe epu'tiia, miriri pi' teesenupasa' ye'nen.

6

¹ Miriri waranti arentan yuwapai'nikon man, more pepin esenupasa' epu'nen pe waranti, epu'nen pe e'nito'pe'nikon. E'mai' pe esenupani'pi ya' ko'mannipai pra man. Pena itekare eta'pi see waranti. Penaron imakui'pi uyeserukon rumakato' moropai innape Paapa ku'to' eta'pi uuri'nikonya.

² Moropai eta'pi uuri'nikonya, esenpatakonanto' yekare eta'pi, moropai i' kai'ma tiaron Paapa yapurinen pe tiwe'sen pona mia' tito' yekare eta'pi. Moropai sa'mantan tipo e'mi'sakanto' yekare eta'pi. Moropai tiwinano'pi wei yai, tuipi yai, Paapaya pemonkonyami' yenunto' ipatikasi'etaruma'tinto' yekare eta'pi uuri'nikonya. ³ Miriri etasa' pata pai epu'ti'nikon. Taripi ini' panpi' epu'ti e'pai man. Moriya miriri pi' esenupanpai'nikon man, Paapaya itiri ya.

⁴ Tiaron pensa Paapaya tiaronkon esenupa tiri pepin. Maasa pra o'non ye'ka pe pena innape Paapa kupitipono'san enna'posa' ya te'ma'pikon pi', i' kai'ma miriri tinkupi'pikon pi' to' enpenata e'painon ini'ri? To' enpenata eserike pra awani. Maasa pra inkamoro wani'pi Paapa epu'nenan pe. Moropai Paapa nitiri'pi ka' poinon epu'ti'pi to'ya. Moropai inkamoro ya Moru Yekaton Wannu yapisipi'. ⁵ Inkamoro ya epu'ti'pi, Paapa maimu wani mori pe. Moropai Paapa nikupi'pi timeruntiri ke era'ma'pi to'ya, ikupiia kupi waranti amenan pata ya'. ⁶ Tiise tamihawiri miriri epu'ti tiua'nikon tipo, inkamoro ya innape iku'to' tiua'nikon rumaka ya, i' kai'ma to' enepi e'painon ini'ri to' enpenatato'pe? To' enepi eserike pra awani. Maasa pra inkamoro ye'ka wani ini'ri itakon ite'ka pe Cristo pokapi'nenan waranti. Moropai miriri kupi to'ya era'ma tiua'nikon pi' tiaronkon wo'ma'ta Cristo pi' emapu'ti to'ya tamihawironkon rawiri si'ma. Miriri waranti ikupi to'ya ya, ipatikasi tiwe'taruma'tito' winipi to' epa'kato' ton pra awani.

⁷ Maasa era'mati. Pemonkonyami' wani non waranti. Kono' rena tu'ke ite'ka amansa' yai mori pe eena moropai i' ena'pi pimi miriri aro'tasa' epeta. Miriri mo'ka miriri umi esa'ya tiwakiri pe. Miriri waranti tiwakiri pe uuri'nikon yapisipi Paapaya, innape tikupi pi' ko'manni ya. ⁸ Tiise eepeta pra awani ya, moropai minhi ye' aro'ta, pari' aro'ta marari pra, miriri wani pepin mori pe. Moropai miriri era'ma itesa'ya i' pe pra ri. Miriri po'ti itesa'ya miriri. [Miriri waranti inkamoro pemonkonyami' tirumakatiponkon yenumi Paapaya.]

⁹ Tiise uyonpayami', miriri waranti esurima tanne nari' pi', miriri waranti awanikon kupiia pra wai. Maasa pra mori anukupi'pikon wenai, epu'ti pi' wai i' kai'ma mori pe Paapaya amiri'nikon ku'sa', apika'tiia'nikon ye'nen.

¹⁰ Paapa wani pepin yairi tiwe'sen pe pra. Miriri ye'nen mikiriya tiwanmira amiri'nikon esenyaka'mato' kupi pepin. Moropai tiaronkon ipemonkonoyami' sa'namato'ya'nikon to' pika'tito'ya'nikon wenai, innape Paapa yapuriya'nikon esepu'ti. Moropai siriri tiPOSE awaniyakonkon pika'tito'ya'nikon kupiia pepin tiwanmira. ¹¹ Miriri ye'nen kure'ne anna esenumenka tiwin pi' awanikon tanne, akaisari'nikon. Yairi ma're teenai pra ikupi pi' ako'manti aasa'mantakon pikiri, Paapa winipainon mori pu'kuru annimikikon yapisikonpa. ¹² Miriri ye'nen enya'ne pe awanikon e'pai pra man. Innape iku'nenan nikupi anku'pai pra ke'ti. Tiise e'ti manni'kan innape ikupi pi' tiiko'mansenon waranti, moropai teeseta'kai pra inimi'nenan waranti. Miriri

kupî pî' aako'mamîkon ya, î' tîntîrî pe Paapa nekaremekî'pî yapisiya'nikon pu'kuru.

Î' Ta'pî Tîuya Ku'nen Paapa Wanî

¹³ Epu'tî'nikon, seru'ye' pe pra î' kupî taa ya, uurî'nîkonya taa uyentainon ipîkku pe tîwe'senya eta tanne. Mîrîrî wenai innape umaimukon wanî eesepu'tî. Mîrîrî warantî pena Paapaya ta'pî Abraão nurî'tî pî' î' kupî tîuya. Moropai tîmaimu tîrî'pîiya iipia, tînena'poka ton pe pra tînkupî tonpe.

¹⁴ Tîise etato'peiya tentainon ton pra awanî ye'nen, Paapaya ta'pî tîmaimu mana'poka tîuya pe pra:

—Paapa uurî. Uyentainon ton pra man.

Mîrîrî ye'nen tauya apî'

morî pe apîremauya seru' pepîn.

Moropai mararî pra anmukuyamî'

apayanyamî' epamî kupî sîrîrî

Gn 22.17

—ta'pîiya Abraão nurî'tî pî'. ¹⁵ Mîrîrî taasa' Paapaya ye'nen pena pata pai Abraão nurî'tîya inîmikî ko'mannîpî'pî teeseta'kai pra. Moropai mîrîrî ta'pî Paapaya yawîrî Paapa winîpainon yapisi'pî Abraão nurî'tîya.

¹⁶ Mîrîrî warantî tiaronya —Ikupîuya —taa ya, ipîkku pe tîwe'sen itentainon ya eta tanne, innape awanî epu'tî, —Ikupîiya pepîn naka —tîkai pra. Mîrîrî ye'nen anî' esiyu'pîti pepîn imaimu pî'. ¹⁷ Mîrîrî warantî nîrî tîpemonkonoyamî' pî' Paapaya tîmaimu ekaremekî'pî aronne epu'tî to'ya yu'se tîwanî ye'nen.

Î' kupî tîuya taasa' tîuya manni' yapi'nenanya yapi'to'pe. Moropai tîwîrîrî teesurîma'pî mo'tanîpîiya pepîn. Mîrîrî ye'nen eesurîma'pî. —Paapa uurî, uyentainon ton pra man innape ikupîuya —ta'pîiya. Ikupî tîuya ta'pîiya moropai î' pensa tîmaimu mana'pokaiya pepîn. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen asakî'ne man. Î' ta'pî Paapaya, inî'rî inyakanmaiya eserîke pra. Maasa pra î' pensa Paapa wanî pepîn seru' pe. Moropai mîrîrî wenai uurî'nîkon, iipia eturumaka'sanya upîika'tîiya'nikon epu'tî, “yai pra itîrîiya” tîkai pra. Mîrîrî ye'nen inîmikî pî' ko'mannî teeseta'kai pra. ¹⁹ Manni' apo'yen ye'se' pe to' nîtîrî warantî, mîrîrî innape iku'to' wanî sa'man pe. Uyapîtanî'nenkon pe awanî uyewankon ya'.

Mîrîrî wenai Paapa pia pu'kuru erepannî nîmikî pî' ko'mannî, sîrîrî innape iku'to' rumaka pepîn tiwin kin. ²⁰ Maasa pra aasîrî pemonkon ewonsa' man Paapa pia pu'kuru urawîrî'nikon, mîikîrî Jesus. Teepîremasanon esanon yepotorî pe eenasa' man. Uurî'nikon ton pe eesurîma sîrîrî moropai ipatîkarî aako'mamî upîika'tîkon pî', pena teepîremasanon esanon yepotorî

Melquisedeque e'pîti'pî warantî eena'pî.

7

Melquisedeque Wanî'pî Ipîkku Pe

Moropai Teepîremasen Pe

¹ Tarîpai eseurîma sîrîrî Melquisedeque yekare pî'. Melquisedeque mîikîrî Salém ponkon esa' pe tîwe'sen. Moropai pemonkonyamî' tonpe teepîremasen pe awanî'pî. Inkamoro tonpe eeseurîmapîti'pî Paapa yarakkîrî, tamî'nawîronkon yentainon pu'kuru. Pena Abraão nurî'tî enna'po ko'mannîpî tanne, pata esanon tî'ka tîpo, mîikîrî ponaya Melquisedeque wîti'pî epose. Moropai mîikîrî eporî tîuya pe, morî pe Abraão nurî'tî e'to'pe ta'pîiya Paapa pî'. ² Mîrîrîya Abraão nurî'tîya inkamoro tîntî'ka'san yemanne pantaka'pî mia'

tamî'nawîrî yonpa kaisarî moropai tiwin itonpa tîrî'pîiya iipia, itonparî'pî yarakkîrî awe'nîmî'pî. Mîrîrî warantî itîrî'pîiya Melquisedeque pia. Mîikîrî ese' wanî'pî Melquisedeque pe, taato' yairon esa' pe tîwe'sen. Moropai tiaron itese' wanî'pî Salém ponkon esa' pe awe'to'. Taato' wanî morî tîwanmîn esa' pe tîwe'sen. Mîrîrî warantî asakî'ne itese' wanî'pî. ³ Mîikîrî Melquisedeque wanî'pî o'non pata pai esepu'tî pe eesepu'tî pra. Itun moropai isan moropai tiaronkon itamorî'san esepu'tî pra awanî'pî. Mîrîrî ye'nen eesepu'pî esepu'tî pra awanî. Moropai aasa'manta'pî esepu'tî pra nîrî. Tîise mîikîrî ko'manto' wanî Paapa munmu warantî. Awanî teepîremasen pe ipatîkarî taataretî'kasen pe pra.

⁴ Maasa era'matî, î' kai'ma kure'ne Melquisedeque wanî'pî. Maasa pra pena utamokon Abraão nurî'tîya teyatnon tî'kasa' tîuya yai, to' yemanne mo'kasa' tîuya yonpa mo'ka'pî iipia tîntîrî ton. Ipikku pe Melquisedeque wanî'pî. ⁵ A'kî, Moisés nurî'tî kaaretarîya taasa' yawîrî, teepîremasanon, manni'kan to' yemanne yonpa Levi payanî'sanya tonpakon winîpai yapisî e'pai awanî tiwin. Teuren to' yonpayamî' pe tîwanikon ye'ka pe Abraão nurî'tî payanî'san pe si'ma. ⁶ Tîise mîikîrî Melquisedeque wanî'pî Levi nurî'tî payanî'pî pe pra. Mîiwîni tîise Abraão nurî'tîya te'mato'pe esatî'pîiya manni' inmo'ka'pî iteyatnon piapai yonpa ke. Moropai morî pe Abraão nurî'tî ko'manto'pe ta'pîiya Paapa pî' manni' Abraão nurî'tî Paapa nîntîrî'pî yapisîtîpono'pî. ⁷ A'kî, mîikîrî tiaron pîremanen wanî pepîn inpîrema'pî ma're, tîise itentainon pe awanî. Mîrîrî ye'nen ipikku pe Melquisedeque wanî'pî Abraão nurî'tî yentai, morî pe aako'manto'pe taasai'ya ye'nen. ⁸ Moropai tiaron esenumenkanto' wanî. Manni'kan Levi nurî'tî payanî'san tonpakon winîpai to' nîntîrî yapi'nenan wanî warayo'kon pe, tîisa'mantasanon pe. Tîise mîrîrî warantî pra Melquisedeque wanî'pî. Maasa pra Paapa maimu e'menukasa' ya' eeseporî pepîn Melquisedeque sa'mantato' pî' teeseurîmasen. ⁹ Moropai taa e'painon Abraão nurî'tîya ye'ma'pî temanne yonpa ke. Moropai Levi nurî'tîya nîrî ye'ma'pî mîrîrî yai. Teuren ipayanyamî' rî'sanya te'mato'kon yapisî. ¹⁰ Maasa pra pena Levi nurî'tî esenposa' pra tîise Abraão nurî'tîya ye'ma'pî. Mîrîrî ye'nen taa'nîkon e'painon Abraão nurî'tî yarakkîrî Levi nurî'tî wanî'pî Melquisedeque yarakkîrî eeseporî yai. Mîrîrî yai Levi nurî'tîya nîrî ye'ma'pî.

¹¹ Moisés nurî'tî nîmenuka'pî wanî'pî Levi nurî'tî payanî'san yonpa wanî pe man teepîremasen pe taato'. Maasa pra inkamoro wanî'pî Arão nurî'tî payanî'pî pe mîito'pe. Tîise inkamoro esenyaka'mato' wenai pemonkonyamî' e'pîika'tîsa' ya, inî'rî tiaron teepîremasen ton iipî'pî pepîn e'painon. Tîise mîrîrî pîkînsa' aaipî e'pai awanî'pî, manni' Melquisedeque wanî'pî warainon, Arão nurî'tî wanî'pî warainon pepîn. ¹² Mîrîrî ye'nen mîikîrî erepamî'pî pata pai, Moisés nurî'tî maimu rî'pî, î' kai'ma Paapa yapurî pî' teeseurîmasen, etinyaka'ma e'pai awanî maasa pra teepîremasen etinyaka'ma ye'nen. ¹³ Mîikîrî Uyepotorîkon Jesus pî' eseurîma sîrîrî. Mîikîrî e'sa' pra man Levi nurî'tî parî'pî pe tîise tiaron paarî'pî pe awanî'pî. Moropai inkamoro yonpa esenyaka'masa' pra man teepîremasanon warantî to' nîpo'tî po'tî pî'. ¹⁴ Mîikîrî esenpo'pî Judá nurî'tî paarî'pî pe. Moropai î' pensa inkamoro Judá nurî'tî payannî'san pî' Moisés nurî'tî eseurîmasa' pra man, pena teepîremasanon ton pî' teeseurîma yai.

¹⁵ Moropai esepu'ti aronne, amenan pe itirî'pî Paapaya î' kai'ma pemonkonyamî' wîti tîpia. Maasa pra tiaron teepîremasen ii'sa' man, Melquisedeque warantî, Levi payanî'san warantî pra. ¹⁶ Mîikîrî enasa' pra man teepîremasen pe Levi nuri'ti paari'pî pe tiwanî ye'nen. Moropai pemonkonyamî' maimu pe eenasa' pra man. Tîise tîisa'mantato' yentai tîiko'manto' wanî ye'nen, mîikîrî ena'pî teepîremasen pe. Mîrîrî ye'nen tîisa'mantasen pe pra awanî. ¹⁷ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Amîrî wanî pe man teepîremasen pe ipatîkarî
mannî' Melquisedeque wanî'pî warantî
taasai'ya man.

Sl 110.4

¹⁸ Mîrîrî ye'nen mîrîrî mai penaro' yawîrî to' e'to' mîrîrî e'tî'ka'pî, maasa pra upîika'tîiya'nîkon eserîke pra awanî ye'nen. ¹⁹ Maasa pra Moisés nuri'ti pî' Paapa nekaremekî'pî unkupîkon ton e'sa' pra awanî'pî yairon pe pemonkon ku'nen pe. Morî pe anî' kupîiya pepîn. Tîise mîrîrî yentai tiaron esenpo'pî morî moropai mîikîrîya uurî'nîkon yarî Paapa pia pu'kuru.

²⁰ Moropai tiaron esenumenkanto' wanî teepîremasen Jesus pî'. Mîrîrî tîise Paapaya ta'pî tînena'poka tonpe pra Jesus pî', teepîremasen pe awe'to'pe ipatîkarî. Mîrîrî warantî taasai'ya pra awanî'pî tiaronkon Levi nuri'ti payannî'san pî'. ²¹ Tîise teepîremasen pe Jesus kupî tîuya yai, Paapaya ta'pî tînena'poka tonpe pra. Pena Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' see warantî: Paapaya ta'pî î' pensa inna'poka tîuya pata pe pra:

—Amîrî wanî pe man

teepîremasen pe ipatîkarî

Sl 110.4

—ta'pîiya ipî'. ²² Mîrîrî warantî eeseurîmasa' ye'nen, epu'tî'nîkon Jesus ko'mamî iipia ipatîkarî, uurî'nîkon pîika'tînen pe. Paapaya taasa' yawîrî ikupî'pîiya. Mîrîrî wanî Paapa yarakkîrî wanî morî pe e'nî emapu'tînen pe. Amenan esetanto' pe awanî, morî pe panpî' mannî' unkupîkon ton pe inekaremekî Moisés nuri'ti pî' yentai.

²³ Moropai tiaron esenumenkanto' wanî teepîremasen Jesus pî'. Inkamoro teepîremasanon wanî'pî tu'ke. Maasa pra tîisa'mantasen pe to' wanî ye'nen. E'mai' pe teepîremasen pe tîwe'sen ko'mamî eserîke pra awanî'pî ipatîkarî. ²⁴ Tîise mîrîrî warantî pra Jesus wanî ipatîkarî teepîremasen pe aako'mamî. Mîrîrî ye'nen aasa'manta'pî pata'pî ya' tiaron ena teepîremasen pe taa eserîke pra awanî. ²⁵ Mîikîrî ko'manto' wanî sîrîrîpe moropai ipatîkarî. Mîrîrî ye'nen mannî'kan Paapa pia itîipainokon pîika'tî pî' aako'mamî. Mîikîrîya pemonkonyamî' ton pe esatî ko'mannîpî Paapa pî', maasa pra teepîremasen pe ipatîkarî tîiko'mamî ye'nen ikî'pî ton pra.

²⁶ Mîrîrî ye'nen Jesus wanî ipîkku pe, teepîremasanon esanon yepotorî pe itu'se e'nîto'pe'nîkon. Mîikîrî wanî morî pe pu'kuru. Î' nura ton pra iipia. Moropai î' pensa imakui'pî kupîtîpon pe pra awanî. Mîikîrî ko'mamî'pî pena imakui'pî ku'nenan kore'ta tîise mîikîrî nîkupî'pî imakui'pî ton pra awanî'pî. Moropai mîikîrî yarî'pî Paapaya ka' pona ipîkku pe aako'manto'pe miarî. ²⁷ Mîikîrî e'sa' pra man pena teepîremasanon esanon yepotorîkon e'mai'nokon wanî'pî warantî. Maasa pra wei kaisarî î' po'tî to'ya yu'se awanî'pî tînkupî'pîkon imakui'pî ton pe. Moropai mîrîrî tîpo tonpayamî' nîkupî'pî ton pe ipo'tî'pî to'ya. Inkamoro warantî pra awanî'pî, imakui'pî tînkupî'pî ton pe î' po'tîya yu'se pra awanî'pî. Tîise mîikîrî Jesusya ikupî'pî tiwin ite'ka tamî'nawîronkon tonpe. Eeturumaka'pî tiaronkonya tîwîto'pe

kai'ma tamî'nawîronkon nîkupî'pî imakui'pî ye'mapa. ²⁸ Pena Moisés nuri'tî maimuya taasa' yawîrî teepîremasanon esanon yepotorîkon ton menka'pî to'ya, warayo'kon. Pemonkon pe tîwanîkon ye'nen e'to' yawîronkon pepîn, a'tu'mînan pe to' wanî. Tîise mîrîrî tîpo Paapaya tîmaimu tînena'poka ton pepîn wenai tînmu menka'pî teepîremasen pe awe'to'pe. Morî, e'to' yawîron tînmu menka'pîiya, tiaronkon teepîremasanon yentainon. Mîrîrî ye'nen mîkîrî ko'mamî sîrîrîpe teepîremasanon esanon yepotorî pe ipatîkarî, î' pensa aataretî'ka tonpe pra.

8

Jesus Wanî Uurî'nîkon Ton Pe

Teepîremasanon Esanon Yepotorî Pe

¹ Tamî'nawîron yentai sîrîrî taa annaya manni' wanî Jesus pî' teeseurîmasen pe awanî. Mîkîrî Jesus wanî ipîkku pe, kure'nan uurî'nîkon tonpe teepîremasen esanon yepotorî pe awanî. Mîkîrî ereutasa' ko'mamî tamî'nawîronkon esa' pe Paapa yaponse' meruntî winî. ² Moropai miarî si'ma Paapa pata'se' pu'kuru ya' mîkîrî esenyaka'ma ko'mannîpî teepîremasanon esanon yepotorî pe. O'non pata Paapa yapurîto' pu'kuru pata, intîrî'pî pata si'ma, pemonkonyamî' nîtirî'pî pe pra awanî.

³ Tamî'nawîronkon manni'kan teepîremasanon esanon yepotorî wanî'pî imenkasa'kon pe, to' esenyaka'mato'pe Paapa pia tîntîrîkon tîrî pî'. Moropai tînpo'tîkon tekînkon po'tîto'pe to'ya tonpakon nîkupî'pî imakui'pî ton pe, mîrîrî wanî'pî to' esenyaka'mato'pe. Mîrîrî warantî uurî'nîkon ton pe Jesus teepîremasen kure'nanya î' tîrî e'pai awanî'pî uurî'nîkon tonpe. ⁴ Tari non po tîwanî ya, teepîremasen pe awanî pepîn e'painon. Maasa pra tarî teepîremasen, mîrîrî ku'nenan, wanî tîntîrîkon tînenan î' kai'ma Moisés nuri'tîya ta'pî yawîrî ku'nenan wanî mîito'pe. Jesus esenyaka'mato' wanî pepîn Moisés nuri'tî nekaremekî'pî yawîrî. ⁵ Tîise inkamoro teepîremasanon esenyaka'mato' wanî tarî. Mîrîrî wanî ka' po tîwe'sen patakanen pe neken, moropai itekatonon'pî pe awanî. Mîrîrî ye'nen î' pensa Paapa yewî' konekaiya ya, Paapaya ta'pî Moisés pî':

Aka, e'to' yawîrî tamî'nawîrî î' ta'pîuya moropai yenpo'pîuya aapia era'mapa manni' wî' po mîrîrî yawîrî mîkupî *Êx 25.40*

ta'pîiya. ⁶ Tîise Jesusya morî teesenyaka'mato' ton yapi'sa' manni'kan teepîremasanon esenyaka'mato' yentai. Maasa pra Moisés nuri'tî maimu yawîrî to' esenyaka'ma'pî. Tîise mîkîrî Jesus ko'mamî sîrîrî Paapa moropai pemonkon yarappana tîwe'sen pe î' kai'ma morî pe pemonkon ena emapu'tîpa kai'ma Paapa yarakkîrî. Mîrîrî warantî eesenyaka'mato' wanî morî pe, e'mai' pe Moisés nuri'tî pia tîmaimu esetanto' tîntîrî'pî yentai. Maasa pra morî panpî' tîrîuya pe wai aapia'nîkon taasai'ya ye'nen.

⁷ Sîrîrî e'mai'non î' ta'pî Paapaya Moisés nuri'tî pî' e'sa' ya, e'to' yawîrî, amenan pe inîrî î' taa Paapaya pepîn e'painon. ⁸ Tîise Paapaya era'ma'pî î' kai'ma yairî pra pemonkonyamî' yeseru wanî. Mîrîrî ye'nen ta'pîiya:

—Î' pensa amenan mai to' nîkupî tonpe
konekauya kupî sîrîrî Israel ponkon tonpe.
Moropai Judá nuri'tî pemonkonoyamî' ton pe
ikonekauya kupî sîrîrî,

⁹ manni' pena atamokon tonpe ikupî'pîuya warantî pra,

î' pensa Egito pata yapai to' mo'kauya yai ikupî'pîuya warantî pra.
Maasa pra inkamoro e'sa' pra man mîrîrî yawîrî.

Mîrîrî wenai inkamoro yewanmîrî'pîuya,
to' piapai atarima'pî —ta'pî Uyepotorîkonya.

¹⁰—Sîrîrî kupîuya maasa to' nîkupîton pe
insamoro Judeuyamî' tonpe.

Awanî pe man see warantî —ta'pîuya.

—Ifîrîuya to' esenumenkato'kon ya',

umaimu to' nîkupîkon ton tîrîuya

to' yewan ya' aako'manto'pe,

yawîrî iko'manpai to' e'to'pe,

tiaronya to' yaipontî pra tîise.

Mîrîrî yai uurî wanî to' yepotorî pe

moropai inkamoro wanî upemonkonoyamî' pe.

¹¹Mîrîrî yai anî'ya tîiko'mamî yonpa yenupa eserîke pra awanî.

Moropai taiya eserîke pra awanî tiwanîyakon pî':

“Paapa epu'kî,” taiya eserîke pra awanî.

Maasa pra mîrîrî yai tamî'nawîronkonya uyepu'tî kupî sîrîrî tewankon ya'.

Manni'kan ipîkku pe pra tîwe'sananya

moropai ipîkku pe tîwe'sananya uyepu'tî kupî sîrîrî.

¹²Mîrîrî yai tamî'nawîrî uuwanmîra to' nîkupî'pî imakui'pî kupîuya

tiwin kin ipî' enpenata pepîn

Jr 31.31-34

—ta'pîuya.

¹³Inî'rî eesetato'kon kupîuya pe wai amenan pe taasa' Paapaya yai,

e'mai'non inkupî'pî epu'tî'nîkon tarîpai, penaro' pe awanî moropai aataretî'ka

kupî sîrîrî.

9

Paapa Yapurîto' Yeseru Sîrîrî Non Po Si'ma

¹Pena e'mai' pe Paapaya etanto' pî' esenumenkanpai'nîkon. Moisés nurî'tî

pia itîrî'pîiya, î' kai'ma tapurîto' ekareme'nen pe. Mîrîrî ekaremekî'pîiya î'

kai'ma pemonkonyamî'ya tapurîto'pe Paapa ko'manto' ton tînkoneka'pîkon

ta si'ma sîrîrî non po. ²Ekaremekî'pîiya manni' Paapa ko'manto'

bodeyamî' pi'pîrî'pî ke ikonekasa' arakkitawon e'mai'non yuwa'to' wani'pî

tamî'nawîronkon ewonto'pe pra tîise manni'kan teepîremasanon neken ewomî

Paapa yapurî. Mîrîrî morî ta awanî'pî apo', to' kuma'tu, moropai moro

rî awanî'pî trigo puusa' to' nîtirî'pî Paapa tonpe itaponse' po. ³Mîrîrî tîpo

itakon ite'karon wani'pî yuwa'sa' pe anî' ewomî namai. Iratai ta awanî'pî

morî pu'kuru Paapa ko'manto' pata'se'. ⁴Mîrîrî ese winî awanî'pî ouro

konekasa' a'pusin to' nîpo'tî yaponse'. Moropai ita nîrî awanî'pî to' esetato'

Paapa nîkupî'pî yense'. Tamî'nawîrî ouro pe awanî'pî ita, iporo. Mîrîrî ya'

to' yuu pe Paapa nîtirî'pî yense' wani'pî. Moropai mîrîrî ya' Arão nurî'tî

enyawon rî'pî yei wani'pî manni' areta'pî. Moropai asakî'ne awene'kon tî'

wani'pî o'non pata Paapa maimu e'menukasa' manni' yaponse' pî'. ⁵Mîrîrî

Paapa maimu yense' po to' wani'pî asakî'ne ese' yenpata winî tîwe'sanon ouro

konekasa'kon inserîyamî' pe, manni'kan Paapa pia pu'kuru tîiko'mansenon.

Inkamoro yapî'sa' yarappana î' kai'ma pemonkonya teseru koneka Paapa

yarakkîrî pata'se' pe awanî'pî. Mîrîrî pata Paapaya tîwanmîra imakui'pî kupî

pata'se' pe awani'pi. Tiiise tami'nawiri i' moro tiwe'sen ekaremeki eserike pra awani siriripe.

⁶ Tami'nawiron Paapa yewi' konekasa' tiuya'nikon tiipo teepiremasanon ewomi pia'ti'pi wei kaisari e'mai'non yuwa'to' mori ta neken. To' ewomi e'piti'pi miriri tintirikon yeserukon yawiri miriri ku'se. ⁷ Tiiise itakon ite'karon yuwa'to' ta, teepiremasanon esanon yepotori ewomi e'piti'pi tiwin ite'ka tiwin kono' tiise. Miihiri ewomi pin min ton pra. Tiiise miihiriya aniri wiisa' tiuya mini yari e'piti'pi Paapa pi' ekareme'se. Miriri yariya imakui'pi tinkupi'pi ton pe. Moropai tonpayami' nikupi'pi imakui'pi tinepu'tikon pe pra iku'sa' to'ya ton pe yari'piya. ⁸ Miriri Paapa yewi' ta, to' nikupi' wenai Mori Yekaton Wanniya uyenupakon aronne epu'to'pe kai'ma. Manni' itakon ite'karon yuwa'to', mori pu'kuru Paapa ko'manto' ta, ani' ewomi pin. Aatarakkanmoka eserike pra aako'mami e'mai'non yuwa'to' ta neken teepiremasananya teeserukon kupi' tanne. Miriri pi' uyenupa'pikon Mori Yekaton Wanniya, maasa Paapa pia ewonnito' atarakkanmokasa' pra tiise. ⁹ Miririya ekaremeki siriripe uuri'nikon pi', epu'to'pe kai'ma. Pena Paapa pia to' nitriya moropai tekinkon po'ti to'ya ya, mori pe e'to' yawiri pemonkon yewan miakanma eserike pra awani'pi, manni'kan Paapa yapurinenan yewan. Paapa pia pu'kuru to' ewomi eserike pra. ¹⁰ Tami'nawiron to' nikupi' yeseru wani'pi yekkari wani tonpe neken, moropai to' wuku tonpe, moropai i' kai'ma tesarukon ya' tenyakon rona to'ya tonpe. Moropai tiaron to' yeseru miriri wani'pi poroporo neken pemonkon e'ronato' yeseru pe. Miriri kupi'pi to'ya, i' pensa Paapaya amenan pe miririkon yeseru miriri miakanma pikiri.

¹¹ Tiiise miriri tiipo Cristo iipi'pi teepiremasanon esanon yepotori pe uuri'nikon tonpe. Moropai amenan ewonnito' yarakkanmoka'piya. Miihiri ewomi'pi miriri Paapa yewi' ta, ka' pon pu'kuru. Miaru uuri'nikon ton pe Paapa pi' esati'pi aako'mami, manni' mori e'to' yawiri yapurito' pata'se' ta, pemonkon nikoneka'pi pata pra. Uupia'nikon mori tiri Paapaya emapu'tinen pe awani, taasai'ya yawiri. ¹² I' pensa teewomi yai, Cristo ewomi'pi tiwin ite'ka neken tami'nawironkon tonpe miriri mori pu'kuru Paapa ko'manto' pata'se' ya'. Miaru ya' teewomi yai bode mini moropai paaka more mini yaasai'ya pra man tiwin kin Paapa pi' ekaremekipa. Tiiise yari'piya timini tini'kamo'pi pu'kuru. Moropai miriri ke uuri'nikon ye'ma'piya ipatikari tiipia ko'mannito'pe. ¹³ Miriri bodeyam' mini, moropai paakayami' yuntonon mini, moropai paaka tinre yenpotipon pepinon tekinkon po'tisa' to'ya ya, urunu'piri wani to' nikututuma pe pemonkonyami' poro. Miriri kupi' to'ya yai, pemonkonyami' yarakkiri nura pe to' e'to' ronaiya tiise poro po'itu'na pra. ¹⁴ Maasa esenumenkati, miriri yentai Jesus mini ini'kamo'piya uuri'nikon rona. Mori Yekaton Wann meruntiri yai Paapa pia miihiri eturumaka'pi tiwariri tisa'mantapa. Mori pe e'to' yawiron imakui'pi ton pin eeturumaka'pi. Miriri wenai iminiya imakui'pi uyewankon ya' tiiko'mansen ronaiya. Manni' ne'ne' pe esenumenkato' ku'nen mo'kaiya. Miriri wenai yari Paapa, manni' ipatikaron tiiko'mansen yapurito'pe ikupi'piya. Miriri waranti uuri'nikon pika'tiya.

¹⁵ Miriri ku'sa' tiuya wenai, Cristo wani Paapa yarakkiri pemonkon yarapana. Amenan esantanto' tisa'ya wani, mori pe pemonkon enato'pe Paapa yarakkiri. Miriri ye'nen penaro' yawironkon nikupi'pi imakui'pi mo'kapa kai'ma aasa'manta'pi. Moropai inkamoro Paapa nanno'sanya ipatikaron inekaremeki'pi yapi'to'pe aasa'manta'pi.

16 Epu'ti'nikon enen aní' waní tîise, itemanne rî'pî yapisi' pepín. Tîise aasa'manta típo neken, itonpa pe tíwe'senya mîikírî isa'manta'pî yemanne rî'pî yapisi' e'pai awaní. —Uusa'manta'pî ya, uyonpa rî'piya uyemanne rî'pî yapisi' e'pai man —taasai'ya ye'nen. 17 Tîise yapisi'ya mîikírî sa'manta'pî pata'pî pe neken. Maasa, aasa'manta pra tîise, yapisi'ya eserike pra awaní maasa pra í' pe pra awaní, enen aako'mamí pikírî. Tîise aasa'manta ya, mîrírî yai neken yapisi' e'pai awaní. 18 Mîrírî warantí nírî pena imakui'pî aní' níkupî'pî mo'ka Paapaya pepín, tekín wîisai'ya pra tîise. Itekín mîní rî'pî wenai neken, Paapaya ikupî, taasa' tûuya yawírî. 19 Mîrírî ye'nen e'mai' pe Moisés nuri'tiya to' níkupítón ekareme'sa' yai tamí'nawíronkon pemonkonyamí' pî', tamí'nawírî Paapa nekaremekí'pî, paaka more mîní yapi'sa' tûuya moropai bode mîní yapi'sa' tûuya yense' yapisi'pîiya. Mîrírî yai'me'pîiya tuna yarakkírî. Moropai mîrírî ke mîrírî kaareta tînmenuka'pî yaponse' moropai tamí'nawíronkon pemonkonyamí' kuyukuyuma'pîiya. Hissopo yare moropai carneiro si'po suuyu ikí'pasa' i'ka' ke ikuyukuyuma'pîiya. 20 Mîrírî kupí tûuya ye'ka pe ta'pîiya to' pî':

—Sírírî mîn waní esetanto' ton Paapa níkupî'pî ekareme'nen pe.

Manni' upí' inekaremekí'pî ikupíkonpa

Êx 24.8

—ta'pîiya. 21 To' pona ikupí'pî tûuya warantí, Moisés nuri'tiya mîn kuyukuyuma'pî mîrírî Paapa yewí' poro, moropai ita tíwe'sen tamí'nawíron to' napuríkon poro. 22 Innape man. Moisés nuri'tiya yenupanto' yawírî tamí'nawíronkon waní ironasa' pe mîrírî mîn ke. Moropai to' makui, to' níkupî'pî kupí'pî Paapaya tîwanmírî mîrírî wenai. Maasa pra aní' wîisa' pra awaní ya, umakuyikon ronaiya eserike pra awaní. Tîise mîn iti'kamo'pî wenai neken e'ronan esepu'tí.

Cristo Ni'kamo'pî Imîniya Neken

Umakuyikon Rona

23 Inna seru' pepín tarí Paapa ko'manto' kupí'pî to'ya morí pe tekínon mîní ke. Tîise mîrírî waní'pî ka' po tíwe'sen patakanen pe neken. Morí pe ironapítí'pî to'ya Paapa yapuríkonpa mîrírî warantí. Tîise to' yekínon mîní yentai morí pe ronaton yu'se ka' pon waní, manni' pata pemonkon yarakkírî Paapa esepoto'. 24 Maasa pra Cristo ewonsa' pra man morí pu'kuru Paapa pata'se' ya pemonkon níkoneka'pî ya' pra, mîrírî ka' po tíwe'sen patakasa' ya' pra. Tîise mîikírî ewomí'pî ka' po tíwe'sen ya' pu'kuru. Moropai sírírípe Paapa pia aako'mamí uurí'nikon tonpe teeseuríma pî', upíika'tíiya'nikon. 25 Mîrírî warantí pra pena teepíremasanon esanon yepotorí ewonpítí'pî. Kono' kaisarí eewonpítí'pî mîrírî morí pu'kuru Paapa pata'se' ya', tîmîní yaase pra tîise paaka more mîní yaapítí'pîiya. Tîise mîrírî warantí Cristo ewonsa' pra man tu'ke ite'ka. 26 Mîrírî warantí ewonpí'sa' ya, kono' kaisarí moriya tu'ke ite'ka Cristoya tîmoron epu'tí e'pai awaní e'painon pata ekoneka'pî pata pai. Tîise mîikírî ewomí'pî tiwin ite'ka neken tamí'nawíronkon tonpe. Sírírî yai tamí'nawíron ataretí'ka kupí yai eesenpo'pî imakui'pî pe tamí'nawíronkon e'to' mo'kapa kai'ma. Tíiwarírî tiwin ite'ka tîisa'mantapa eeturumaka'pî. 27 Tamí'nawíronkon uurí'nikon sa'manta e'pai awaní tiwin ite'ka neken. Moropai mîrírî típo Paapaya uurí'nikon yenunto' waní. 28 Mîrírî warantí nírî Cristo eturumaka'pî tîiwarírî tiwin ite'ka tîisa'mantapa. Moropai pemonkonyamí' níkupí'pî imakui'pî mo'ka'pîiya típona. Mîrírî típo mîikírî esenpo

itakon ite'ka pe tarîpai imakui'pî mo'kai pra, tîise tînimîkî pî' tîiko'mansenon pîka'tîi aaipî.

10

¹ Pena Moisés nuri'tiya yenupato' wani maasa Cristo nikupî ekareme'nen pe. Mîrîrî wani'pî itekatonopî pe neken, morî pe tui'sen yekatonopî pe awani'pî, ima're tîwani ye'nen. Maasa pra kono' kaisari iku'piti to'ya e'pai awani'pî. Mîrîrî ye'nen o'non ye'ka pe mîrîrî Moisés nuri'ti nîmenuka'pîya pemonkon kupî e'painon morî pe e'to' yawîrî, Paapa pia erepannîto'pe. ² Sîrîrî Paapa yapurînenan e'sa'ya, morî pe e'to' yawîrî ironasa' pe imakui'pî tînkupî'pikon winîpai, mîrîrî tînkupîkon ko'mannîpî mî'pannîpî'pî to'ya e'painon. Maasa pra morî pe to' wani e'painon teuren. ³ Tîise mîwîni pra awani kono' kaisari tîmakuyikon yepe' ton tekînkon ene'piti pemonkonyamî'ya. Mîrîrîya to' yenpenatanîpî'pî tîmakuyikon rona pî'. ⁴ Maasa pra paaka mîniya moropai bode mîniya anî' nikupî'pî imakui'pî mo'ka eserîke pra awani tiwin kin.

⁵ Mîrîrî ye'nen Cristoya ta'pî Paapa pî' tarî non pona teerepansa' yai: —Paaka mîni moropai anî'rî mîni yariuya yu'se pra awani ye'nen, uyesa' ton kupî'pîya, Paapa, untîrî tonpe aapia.

⁶ Maasa pra o'ma'kon to' nîpo'tikon itaponse' po inkamoro yu'se pra awani inî'rî to' nikupî'pî imakui'pî mo'kanen pe.

⁷ Mîrîrî ye'nen tauya apî': Paapa, uurî tarî wai itu'se awe'to' ku'to'peuya.

Î' kai'ma amaimu yaponse' po upî' teeseurîmasen e'menukasa' manni'ya taasa' yawîrî ikupîuya

Sl 40.6-8

—ta'pîiya. ⁸ Mîrîrî pî' esenumenkanpai'nikon. E'mai' pe ta'pîiya: —Paaka wîi to'ya yu'se pra awani. Anî' enepî to'ya yu'se awani pepîn aapia tîpo'tikon ton. (Mîrîrî ta'pîiya mîrîrî ku'to'pe to'ya kai'ma Moisés nuri'ti nîmenuka'pîya taasa' tanne.) ⁹ Moropai mîrîrî tîpo ta'pîiya: —Uurî tarî wai Paapa, itu'se amîrî e'to' ku'to'peuya —ta'pîiya. Mîrîrî warantî tamî'nawîrî to' nikupî ko'mannîpî yaretî'ka'pî Paapaya. Moropai mîrîrî pata'pî ya' Cristo sa'mantato' tîrî'pîiya. ¹⁰ Itu'se Paapa wani wenai Cristo sa'manta'pî. Mîrîrî aasa'mantato' wenai, uurî'nikon nikupî'pî imakui'pî mo'ka'pîiya. Moropai morî pe uurî'nikon kupî'pîiya. Maasa pra eeturumaka'pî tîisa'mantapa tiwin ite'ka tamî'nawîronkon nikupî'pî imakui'pî tonpe.

¹¹ Mîrîrî ye'ka pe pra manni'kan teepîremasanon Judeuyamî' nîpo'ti wani. Iko'noro wei kaisari tesorukon yawîrî ikupî pî' to' e'piti. Tîise mîrîrî to' nikupîya anî' nikupî'pî imakui'pî mo'ka eserîke pra awani tiwin kin. ¹² Tîise mîkîrî teepîremasanon esanon yepotorî Jesus Cristo eturumaka'pî tiwin ite'ka neken imakui'pî tamî'nawîronkon nikupî'pî mo'kapa. Mîrîrî ku'sa' tîuya tîpo eereuta'pî ipikku pata'se' ya', Paapa meruntîri winîki. ¹³ Miarî mîrîrî pata pai, mîkîrî Jesus ko'mamî. Î' pensa Paapaya imaimu yawîrî iteyatonon kupî inîmîkî pî' aako'mamî, to' yentai awani ye'nen. ¹⁴ Maasa pra mîrîrî tiwin ite'ka eeturumaka'pî wenai tîpemonkonoyamî' kupî'pîiya morî pe e'to'

yawîrî ipatîkarî imakui'pî ton pra. Manni'kan innape iku'nenan makuyikon mo'kaiya.

¹⁵ Moropai Morî Yekaton Wannî eseurîma'pî mîrîrî yekare pî'. E'mai' pe ta'pîiya:

¹⁶—Sîrîrî wanî esetato' ton pe to' yarakkîrî
manni' wei esuwa'kasa' tîpo ikupîuya —ta'pî Paapaya.

—Umaimu yeka'mauya to' yewan ya' aako'manto'pe,
moropai î' pona imenukasa' warantî

to' esenumenkato' ya' itîrîuya
tîwanmîra'nîkon ikupî to'ya namai,

Jr 31.33

—ta'pîiya. ¹⁷ Moropai inî'rî ta'pîiya:

—Î' pensa imakui'pî pe to' e'to' pî'
enpenata pepîn inî'rî

moropai to' nîkupî'pî imakui'pî pî'
enpenata pepîn tiwin kin

Jr 31.34

—ta'pîiya. ¹⁸ Mîrîrî warantî tîwanmîra imakui'pî unkupî'pîkon ku'sai'ya tîpo inî'rî tîmakuyikon yepe' pe to' nîpo'tî yu'se pra awanî tarîpai.

Paapa Pia Erepannîpai'nîkon

¹⁹ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', Jesusya paki'nan pona tîmînî kamo'pî pata pai, î' rî umanenpanenkon ton pra man morî pu'kuru Paapa pata'se' ya' ewonnîto'pe. ²⁰ Maasa pra mîkîrîya amenan e'ma arakkanmoka'pî ewonnîto' ton. Aasa'manta'pî yai, tîpata'se' yuwa'to' kamisa karaka'pî Paapaya. Mîrîrî ye'nen Paapa pia pu'kuru ewonnî tarîpai. Maasa pra pemonkon pe Jesus sa'mantato' wenai imakui'pî unkupî'pîkon mo'ka'pîiya. Moropai uupia'nîkon morî pe tîwe'to' tîsai'ya ye'nen, ewonnî Paapa pia ko'manse. ²¹ Tarîpai moro man tiwin kure'nan teepîremasanon esanon yepotorî uuri'nîkon tonpe miarî Paapa yewî' esa' pe tîwe'sen. ²² Mîrîrî ye'nen aminke pra erepannîpai'nîkon man Paapa pia. Yairî uyewankon ya' esenumenkan ye'ka pe moropai innape ikupî'ima. Maasa pra morî pe esenumenkanto' enasa' man ironasa' pe. Moropai morî pu'kuru tuna ke ironasa' pe uyesa'kon wanî warantî, itu'na, uyewankon ya' morî pe ko'mannî inî'rî imakui'pî kupî pî' ko'mannî pepîn. Mîrîrî ye'nen iipia pu'kuru erepannîpai'nîkon man. ²³ Moriya innape ikupî pî' ko'mannîpai'nîkon man. Manni' ipî' eseurîman ko'mannîpî manni' maasa pra epu'tî man î' kai'ma yairî î' ta'pî tîuya kupî Paapaya. ²⁴ Moropai morî pe e'nî yuwapai'nîkon tiaronkon yarakkîrî. Tiaronkon pîika'tîpai'nîkon tamî'nawîrî morî pe to' sa'nama wenai moropai tiaronkon nîrî sa'namato'pe to'ya. Moropai to' pîika'tî yuwato'pe to'ya. ²⁵ Tiaronkon wîti pra awanî wenai epere'pî'nîto' pata'se' ya' —Uurî nîrî uutî pepîn —tîkai pra e'nîpai'nîkon man. Tîise inkamoro yausinpapai'nîkon man. Inî' panpî' itîipai to' e'to'pe, to' yausinpapai'nîkon man. Maasa pra aminke pra Uyepotorîkon ii'to' weiyu eseponî pî' man mîito'pe. Mîrîrî ye'nen to' tarumakai pra to' yausinpa yuwapai'nîkon man.

²⁶ Maasa pra yairon pu'kuru Paapa maimu eta tîpo tîpu'se imakui'pî kupî pî' ko'mannî ya, inî'rî mîrîrî mo'kanen ton eporî eserîke pra man. Paapa maimu pîinama pra tanne tiaron unfîrikon ton pra man imakui'pî yepe' ton. ²⁷ Mîrîrî ye'nen eranne' pe e'nî kupî sîrîrî. Maasa pra apo' ya' teyatnon yenumî Paapaya nari' ya', apo' î' pensa eesi'nîpî neporî ton pepîn ya'. ²⁸ Maasa era'maki. Pena Moisés nuri'tî nîmenuka'pî yawîrî pra tîwe'sen wanî ya, mîkîrî

ye'ka wí'pí to'ya tí'nínmai pra. Tíise mîrîrî ku'pítî'pí to'ya pena anî'ya imakui'pí ku'sa' era'ma asakî'nankonya ya. Mîwîni pra awanî ya, eseurîwî'nankonya era'masa' ya. ²⁹ Tarîpai o'non ye'ka pe awanî kupî sîrîrî Paapa munmu yewanmîrîtîpon yarakkîrî? Inkamoro ye'kaya imîni tîrona tonkon kupî í' pe pra rî. Mannî imîni wenai upîka'tîiya'nîkon yekare esepu'tî, amenan esetato' yawîrî. Moropai o'non ye'ka pe e'pai awanî Paapa Yekaton, isa'namanen, winîkî tîwo'ma'tasen yarakkîrî? Maasa esenumenkatî. Penaronkon Moisés nuri'ti maimu yawîrî pra esi'san yentai tîwe'taruma'tîto' yapisîiya kupî sîrîrî. ³⁰ Maasa pra Paapa manni'ya epu'ti man. Ta'pîiya:

—Ese'ma kupî sîrîrî inkamoro,

umaimu yewanmîrîtîponkon, yarakkîrî

Dt 32.35

—ta'pîiya. Moropai ta'pîiya inî'rî:

—Uyepotorîkonya tîpemonkonoyamî' yeseru yenpo kupî sîrîrî.

Moropai imakui'pí to' níkupî'pîkon wenai,

inkamoro yenumîiya kupî sîrîrî

Dt 32.36; Sl 135.14

—ta'pîiya. ³¹ Akan neken taamî mannankan Paapa tîiko'mansenya to' yenumî kupî pe man.

³² Maasa enpenatatî. Pena Jesus yekare etaya'nîkon yai, innape ikupî'pîya'nîkon, yairî awanî epu'tî'pîya'nîkon. Mîrîrî wenai tu'ke awe'taruma'tî'pîkon. Tíise mîrîrî rumakaya'nîkon pra awanî'pîkon. Yapitanîpî pí' aako'mamî'pîkon. ³³ Tiaron pensa amîrî'nîkon mu'tunpa'pí to'ya mararî pra. Moropai ataruma'tî'pîkon to'ya tamî'nawîronkon rawîrî si'ma. Moropai amîrî'nîkonya tiaronkon e'taruma'tî era'ma'pí a'noko'pîkon pe. Mîrîrî ye'nen to' wanîyakon pe to' pîika'ti yuwa'pîya'nîkon. Mîrîrî wenai to' kaisarî awe'taruma'tî'pîkon. ³⁴ Moropai amîrî'nîkonya atarakkamo'san pîika'ti'pí. Tamî'nawîrî itesa' pe awe'to'kon mo'ka'pí to'ya tanne, mîrîrî yapitanîpî'pîya'nîkon aatausinpakon ye'ka pe. Aatausinpa'pîkon maasa pra mîrîrî yentainon morî panpî' eporîya'nîkon epu'tî'pîya'nîkon, tîwe'tî'kasen pepîn tîrî tîuya taasa' Paapaya yawîrî.

³⁵ Mîrîrî ye'nen meruntî ke e'ti a'tu'mîra teenai pra. Innape ikupî pí' aako'mamîkon ya, kure'ne morî yapisîya'nîkon kupî sîrîrî. ³⁶ Mîrîrî yapisîya'nîkon nîmikî pí' ako'mantî teeseta'kai pra. Itu'se Paapa e'to' kupî pí' moropai í' tîrîuya ta'pî Paapaya yapisîya'nîkon pikîrî ako'mantî. ³⁷ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Tîko'man pe aako'mamî pe pra man, tíise mararî aako'mamî.

Moropai manni' tui'sen, mîkîrî iipî.

Mîkîrî ko'mamî pepîn tíise aaipî.

³⁸ Mîrîrî yai upemonkonoyamî' morî pe pu'kuru tîwe'sanon

ko'mamî pe man innape ukupî pí'.

Tíise inkamoro enna'po ya te'ma'pîkon pí',

inkamoro pí' atausinpa pepîn

Hc 2.3,4

ta'pîiya. ³⁹ Tíise uurî'nîkon wanî pepîn inkamoro ye'ka tîwenna'posanon warantî. Inkamoro wanî awe'tî'katonkon pe. Tíise uurî'nîkon wanî innape iku'nenan pe moropai innape iku'sa' wenai, uurî'nîkon wanî e'pîka'ti'san pe.

11

Penaronkonya Innape Paapa Ku'to'

Yeseru Ton Tîrî'pî

¹ Tauya sîrîrî innape Paapa ku'to' wanî see warantî. Innape Paapa winîpainon yapisî kupî sîrîrî, manni' inîmîkî pî' ko'manni manni' epu'tî'nîkon. Moropai yapisîton moro awanî epu'tî teesera'masen pepîn, innape Paapa kupî wenai. ² Mîrîrî warantî penaronkonya innape Paapa kupî'pî. Mîrîrî wenai Paapaya to' era'ma'pî tîwakîri pe.

³ Innape ikupî wenai epu'tî'nîkon î' kai'ma Paapaya tamî'nawîron koneka'pî tîmaimu ke. Ka' koneka'pîiya, kapoi, wei, sirikkîyamî' anî' nera'makon pepîn koneka'pîiya tera'masen tonpe to' koneka'pîiya. Mîrîrî epu'tî, innape Paapa kupî ye'nen.

⁴ Mîrîrî warantî nîrî pena Abel nuri'tîya innape Paapa kupî'pî. Mîrîrî ye'nen Paapa pia tîntîrî tekîn po'tî'pîiya manni' tîrui Caim nuri'tî nîpo'tî yentainon. Innape Abel nuri'tîya ikupî ye'nen, tîwakîri pe yairon pe Paapaya intîrî'pî era'ma'pî. Innape iku'to' tîuya wenai tîisa'manta tîpo inî'rî teeseurîmasen pe Abel nuri'tî wanî. —Innape Paapa ku'nen pe e'tî —taiya upî'nîkon.

⁵ Mîrîrî warantî nîrî Enoqueya innape Paapa kupî'pî. Mîrîrî wenai aasa'mantato' winîpai Paapaya yari'pî. Moropai mîikîrî esarî'pî yuwa'pî itonpayamî'ya tîise eporî to'ya pra awanî'pî. Maasa pra Paapaya yari'pî wanî'pî. Yari'ya rawîrî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' wanî'pî: —Tîwakîri pe Paapaya era'ma'pî innape iku'toi'ya wenai. ⁶ Anî'ya innape Paapa kupî ye'ka pe pra, tîwakîri pe era'maiya pepîn tiwin kin. Maasa pra Paapa pia tuutîsenya innape moro Paapa wanî ikupî e'pai awanî. Moropai Paapa nîtirî ton moro awanî, manni'kan tîwanenan pia epu'tîya e'pai awanî.

⁷ Mîrîrî warantî nîrî Noé nuri'tîya Paapa maimu eta tîuya yai innape ikupî'pî. Ta'pî Paapaya: —Pata yaretî'kauya pe wai tuna ke —ta'pîiya. Tîise maasa î' e'kupî era'masa' Noéya pra awanî'pî. Tîise innape imaimu kupî'pîiya. Moropai kure'nan kanau koneka'pîiya. Mîrîrî ya' tîpemonkonoyamî' tarakkîronkon e'pîika'tîto'pe kai'ma. Mîrîrî ku'sai'ya wenai tiaronkon pata ponkon tî'ka'pî Paapaya. Moropai innape tîku'sai'ya wenai yairon pe ikupî'pî Paapaya.

⁸ Mîrîrî warantî nîrî Abraão nuri'tîya innape Paapa maimu kupî'pî. Mîikîrî yanno'pî Paapaya moropai eese'ma'tî'pî tiaron pata pona. Attî'pî se' tapairî tuutîsen pemonkon wîtî warantî, o'non pata tuutî epu'tî ye'ka pe pra. Tîise apata ton tîrîuya ta'pî Paapaya pata pona attî'pî. Mîikîrîya tîpata nîmî'pî. ⁹ Innape Paapa kupî tîuya wenai aako'mamî'pî miarî ka'ran pe, mîrîrî itîrî tîuya taasa' Paapaya manni' pata ya'. Mîikîrî ko'mamî'pî tappîi konekasa' ta. Mîrîrî warantî nîrî Isaque nuri'tî moropai Jacó nuri'tî ko'mamî'pî tappîi konekasa' ta. Maasa pra inkamoro pî' nîrî ta'pî Paapaya to' pata'se' ton itîrî tîuya pî' mîito'pe. ¹⁰ Mîrîrî warantî to' ko'mamî'pî maasa pra Abraão nuri'tîya ikoneka tîuya ta'pî Paapaya nîmîkî'pî tîpata'se' ton. Manni' Paapa nîkoneka'pî aako'mamî pata'se' ton, sa'man ite'se'kon aataretî'ka neporî ton pepîn mîrîrî nîmîkî'pîiya.

¹¹ Innape ikupî pî' Abraão nuri'tî ko'mamî wenai tînmu ke eena'pî a'yeke'ton pe si'ma. Moropai ino'pî Sara nuri'tî nîrî, tînre yenponen pe pra si'ma tînre ke eena'pî. Mîikîrîya innape î' kupî tîuya ta'pî Paapaya epu'tî'pî. ¹² Mîrîrî warantî mîikîrî Abraão nuri'tî ena'pî tu'kankon yunkon pe a'yeke'tonon pe si'ma. Mararî pra ipayanyamî' ton esenpo'pî ka' pî' sirikkîyamî' wanî warantî. Moropai tu'ke kasapan wanî warantî pîrana ka, iku'ne'tî yentai ipayanyamî' epamî'pî.

13 Sírírí warantí tamí'nawíronkon inkamoro penaronkon e'ti'ka'pí innape ikupí ye'ka pe. Teuren í' tírì tíuya ta'pí Paapaya era'masa' to'ya pra man tíise innape ikupí'pí to'ya. Maasa yapísí tíuya'níkon epu'tí'pí to'ya. Moropai to' esepu'tí'pí taríron pe pra tíwaníkon moropai to' esekaremekí'pí ka'ran pe tíwaníkon pí' sírírí pata po, tuutísanon pe sírírí pata poi to' wani. 14 Mírírí warantí aní'kan esenumenka ya, típata'se'kon ton yuwa pí' to' ko'mamí eesepu'tí. 15 Inkamoro esenumenkasa' pra man tíwenna'pokon pí' típata'se'kon ya'. Enna'popai tíwaníkon ya, to' enna'po'pí e'painon. 16 Tíise típatakon ton yuwa'pí to'ya tiaron, itentainon morí ka' pon. Mírírí wenai Paapa eppepí pepín to' yunkon pe, to' napurí pe tíwaní pí' maasa pra míikíríya to' pata'se' ton koneka'pí miarí morí pu'kuru.

17 Abraão nurí'tíya innape Paapa kupí'pí wenai, tínmu Isaque nurí'tí tírì'pí Paapa pia ipo'típa. Maasa pra innape tíkupíya epu'típa tínmu Isaque nurí'tí wíito'peíya típia esatí'pí Paapaya. 18 Teuren Paapaya taasa' wani'pí, ipí' míikírí inmu Isaque nurí'tí wenai tu'ke payanyamí' ton wani' kupí sírírí taasai'ya wani'pí. Míiwíni tíise míikírí tíwinan tínmu wíi yonpa'pí Abraão nurí'tíya Paapa maimu pe. 19 Innape Abraão nurí'tíya ikupí'pí. Tínmu wíisa' tíuya típo, Paapaya í'mí'sa'ka eseríke ikupí'píya innape. Mírírí ye'nen Paapa níkupí'pí wani'pí isa'manta'san kore'ta pai míikírí tínmu Isaque nurí'tí e'mí'sa'ka warantí, iwísa' tíuya ya. Innape mírírí ku'sa' tíuya wenai tínmu yapísí'píya isa'manta'pí e'mí'sa'kasa' warantí.

20 Mírírí warantí nírí innape Paapa kupí'pí tíuya wenai Isaque nurí'tíya ta'pí tinnukuyamí' pí'. Morí tíito'pe Paapaya maasa to' pia ta'píya Jacó nurí'tí pí' moropai Esaú nurí'tí pí'.

21 Mírírí warantí nírí innape Jacó nurí'tíya Paapa kupí'pí. Mírírí ye'nen tíisa'manta ye'ka pe Jacó nurí'tíya José nurí'tí munkíyamí' pí' ta'pí morí tíito'pe Paapaya to' pia tíwin pí' to' tíise. Mírírí taa ye'ka pe míikírí apítasa' wani'pí tíme'sipu pona moropai Paapa yapurí'píya.

22 Mírírí warantí nírí José nurí'tíya innape Paapa kupí'pí. Mírírí ye'nen tíisa'manta rawírí Israelyamí' epa'kato' pí' eeseuríma'pí Egito pata poi. Tímaimu tírì'píya to' pí' í' kupí to'ya e'pai awaní tíisa'mantasa' típo te'pí rí'pí yarakkírí, yaato'pe to'ya tarakkírí'níkon.

23 Mírírí warantí nírí innape Paapa kupí'pí Moisés yuntonon nurí'tíya. Mírírí wenai eesenposa' típo yenomí'pí to'ya eseuríwí'ne kapoi kaisarí. Maasa pra míikírí era'ma'pí to'ya morí pe pu'kuru. Mírírí ye'nen pata esa' pe tíwe'senya taasa' yawírí iwí to'ya pra awaní'pí. Inama to'ya pra to' wani'pí.

24 Mírírí nírí innape Paapa kupí'pí Moisés nurí'tíya. Mírírí ye'nen kure'ne teenai míikírí pata esa' Faraó yensi more pe tesatí to'ya yu'se pra awaní'pí. 25 Tíise míikírí wani'pí Paapa pemonkonoyamí' e'taruma'tí kaisarí e'taruma'típai, mararí Egito ponkon kore'ta iko'manpai tíwaní yentai, imakui'pí kupí tíuya pí' taatausinpai. Paapa pemonkonoyamí' yarakkírí tíwe'taruma'tí era'ma'píya morí pe panpí' awaní. 26 Morí pe panpí' awaní epu'tí'píya, tamí'nawírí Egito po tíwe'sanon esa' pe tíwaní yentai. Maasa pra mararí tíwe'taruma'tí epu'tí'píya Paapa pemonkonoyamí' pokonpe, manni'kan kore'tapai maasa tímenka'pí píika'títon Paapa narima epu'tí'píya. Moropai típia Paapa nítirí kure'nan nímikí pí' aako'mamí'pí. 27 Innape Paapa kupí'pí tíuya wenai Egito pata yapai Moisés nurí'tí epa'ka'pí pata esa' namaiya pra. Tamí'nawíron yapítanípí'píya maasa pra Paapa aní' nera'ma pepín epu'tí tíuya ye'nen. 28 Innape Paapaya típemonkonoyamí' píika'tí kupí

túya ye'nen, tekínkon tí'kato'pe to'ya ta'píiya. Moropai inkamoroya tínna'takon kí'pato'pe to'ya mîn ke ta'píiya. Maasa pra Egito pona inseri iipí ya to' tí'kai, to' munkiyamí' e'mai'nokon tí'kaiya namai.

²⁹ Mírírí warantí innape Paapa kupí'pí Israelyamí'ya. Mírírí ye'nen kure'nán pírana suuyu itese' rukku'nípi'pí to'ya a'mun po. Moropai to' ye'ma'pí pí' tui'sanon Egito ponkon ena'pí. Inkamoro yeuronka'pí tunaya. To' tí'ka'píiya.

³⁰ Mírírí warantí innape Paapa kupí to'ya wenai Jericó cidaderí yuwa'to' kawínan ena'pí. Asakí'ne mia' pona wei kaisarí mírírí yuwa'to' woi to' wífi ko'manní'sa' típo eena'pí. «Paapa maimu yawírí mírírí kupí'pí to'ya.»

³¹ Mírírí warantí nírí innape Paapa kupí'pí Raabe nurí'tíya. Manní' se' tapairon wírí' warayo'kon yarakkírí tíwe'sen. Múikírí sa'mantasa' pra man manní'kan típata yawonkon sa'manta yai. Inkamoro waní'pí Paapa maimu yawírí pra. Tíise morí pe manní'kan pata era'manenan Israelyamí' yapisí'píiya tewí' ta.

³² Í' tauya e'painon iní' panpí' sírírí pí'? Maasa pra kure'ne eseuríma eseríke pra wai mararí wei man. Eseuríma eseríke pra wai Gideão nurí'tí níkupí'pí pí', moropai Baraque nurí'tí níkupí'pí pí', moropai Sansão nurí'tí níkupí'pí pí' moropai Jefte nurí'tí níkupí'pí pí' moropai Davi nurí'tí níkupí'pí pí' moropai Samuel nurí'tí níkupí'pí pí', moropai manní'kan Paapa maimu ekareme'nenan profetayamí' nurí'tí pí'.

³³ Mírírí warantí innape Paapa kupí'pí to'ya. Mírírí wenai to' eseya'nama mararonkon pepín tiaron pata ponkon yarakkírí. Moropai to' yentai to' waní'pí. Yairon kupí'pí to'ya. Mírírí ye'nen Paapa winípainon, itírí túya ta'pí Paapaya, yapisí'pí to'ya. Innape ikupí to'ya wenai kaikusiyamí' mata yettapuri'pí Paapaya.

³⁴ Innape ikupí túya'níkon wenai kure'nán apo' awittasa' yí'nípi'pí Paapaya, to' aramí namai. Moropai to' e'tí'ka yai tiaronkon sa'manta tanne, to' sa'manta pra awaní'pí. Teuren a'tu'múra to' waní'pí. Tíise meruntí ke to' ena'pí. Teeseya'namakon yai meruntí ke pu'kuru to' waní'pí. Mírírí ye'nen tiaron pata ponkon mararonkon pepínon yentai to' waní'pí.

³⁵ Mírírí warantí innape Paapa kupí'pí wírí'sanyamí'ya. Mírírí ye'nen to' yonpakon isa'manta'san pími'sa'ka'pí Paapaya iní'rí. Tiaronkon taruma'tí'pí to'ya tíwí innape iku'to' túya'níkon rumakato'pe to'ya. Tíise tíwí irumaka to'ya pra awaní'pí. Maasa epu'tí'pí to'ya tíwe'taruma'tíkon típo tíisa'mantasa'kon ya, morí yapisí túya'níkon tíwe'mí'sa'kasa'kon yai.

³⁶ Moropai tiaronkon yeppe'nípi'pí to'ya. Moropai tiaronkon po'pítí'pí to'ya. Tiaronkon yewa'típítí'pí to'ya. Moropai atarakkanníto' yewí' ta to' yarí'pí to'ya. ³⁷ Moropai to' sa'manta píkirí tiaronkon pa'típítí'pí to'ya tí'kon ke. Tiaronkon sara'mo'pítí'pí to'ya saasa ke arakkita pairí. Tiaronkon wí'pí to'ya kasupara ke. Tiaronkon ataimerunpa'pí mararí pra. To' asarí ko'manní'pí se' yentakaya, típonkon ton carneiro moropai bode pí'pí rí'pí yeka'ma'pí túya'níkon ye'ka pe.

Í' ton pra tíwe'sanon pe to' waní'pí. Itaruma'tísa' pe to' waní'pí ípíra. To' e'taruma'títo' waní'pí tu'ke, tiwin pra. ³⁸ Inkamoro asarí'pí keren poro moropai wí' poro. Moropai to' ko'manpítí'pí yarantana pí'. A'takon non yakasa' yapí' to' ko'mamí'pí. Morí pe, yairon pe to' waní'pí, sírírí pata ponkon imakui'san kore'ta to' ko'mamí yentai.

³⁹ Inkamoro yeseru era'ma'pí Paapaya tamí'nawírí tíwakírí pe. Maasa pra innape tíkupí to'ya wenai to' pí' aatausinpa'pí. Tíise inkamoro e'tí'ka'pí maasa

î' tîrûya ta'pî Paapaya tapi'se pra. ⁴⁰ Maasa pra Paapa esenumenka'pî tiaron pe maasa uuri'nîkon koneka tûuya yai morî pe awe'to' yawîrî, inkamoro nîrî konekaiya. Mîrîrî yai morî yapîsî to'ya pe man uuri'nîkon yarakkîrî.

12

Paapa Uyunkon Mîikîrî

¹ Mîrîrî ye'nen uuri'nîkonya inkamoro mararonkon pepîn nîkupî'pî yekare eta'pî. Mîrîrî warantî uuri'nîkonya iku'to'pe ekareme'nen pe awanî. Mîrîrî ye'nen tî tamî'nawîrî innape ikupî manenpanen rumakapai'nîkon man. Moropai imakui'pî unkupîkon kupî e'pai pra man atare'mon namai. Inî ipî' enpenatanpai pra man. Tîise meruntî ke e'nîpai'nîkon man manni'kan teeka'tunsenon eka'tumî warantî. To'sarî uye'marîkon ta ko'mannîpai'nîkon yairî ma're teenai pra. ² Innape ikupî'pî ko'mannîpai'nîkon Jesus era'mai'ma. Maasa pra innape Paapa kupî wenai, mîikîrîya uuri'nîkon pîika'tî'pî. Moropai upîika'tîkon pî' aako'mamî tûpia erepannî pîkîrî. Mîikîrî yeseru pî' esenumenkanpai'nîkon. Î' pensa mîikîrîya pakî'nan pona tîisa'mantato' yewanmîrîsa' pra man. Tîise aatausinpai'pî maasa pra î' kai'ma tûpia itîrûya ta'pî Paapaya yapîsî tûuya kupî ye'nen. Mîrîrî ye'nen î' kai'ma esenumenka pra awanî'pî kure'nan tîweppe'to' pî', tîisa'mantato' pî'. Tarîpai mîikîrî ereutasasîrîrî, ipîkku pata'se' ya', Paapa, tamî'nawîronkon esa' pe tîwe'sen, yaponse' po imeruntîrî winî. ³ Maasa esenumenkatî î' kai'ma awe'taruma'tî'pî pî'. Î' kai'ma imakui'san kore'ta tîwanî yai tîpî' to' wo'ma'tato' yapîtanîpî'pîya. Mîrîrî warantî nîrî amîrî'nîkonya yapîtanîpî e'pai awanî, yairî ma're teenai pra, moropai tîrumakai pra.

⁴ Epu'tî pî' wai seru' pepîn. Imakui'sanya ataruma'tî'pîto'kon pî' yapîtanîpî pî' aako'mamîkon. Tîise ipîra amîrî'nîkon tîwîi amînîkon tî'kanse ataruma'tîsa'kon to'ya pra man sîrîrî tîpose. ⁵ Î' ta'pî Paapaya ku'sa'ya'nîkon aawanmîra'nîkon. Meruntî ke awanîkonpa Paapaya tîmaimu ke ta'pî yairî ma're eenakon namai, tînmukuyamî' pe amîrî'nîkon tîku'se. Ta'pîya see warantî:

Maasa etakî unmu,
 î' pensa Paapaya ataruma'tî wenai
 î' kai'ma ayenupaiya etatî.
 Ipiinamaya'nîkon pra kenantî.
 Moropai î' pensa apî' taiya ya:
 —Yairî pra nai —taiya ya apî',
 kîsewankono'mai.

⁶ Maasa pra Paapa wanî
 tîsa'namanenan yako'menkanen pe,
 morî pe to' enato'pe.
 Moropai tamî'nawîronkon tînmu pe
 tînapîsî'san panamaiya,
 yairî pra to' yeseru wanî namai
 ta'pîya.

Pv 3.11,12

⁷ Mîrîrî ye'nen e'taruma'tînto' yapîtanî'tî, Paapaya apanamato'kon eta ye'ka pe. Maasa pra î' kai'ma apî'nîkon Paapa esenyaka'ma tînmukuyamî' pe awanîkon ye'nen. Moro awanî sîrîrî more itun nako'menka'pî pepîn iteseru? Kaane, iteseru yako'menkasai'ya mîrîrî, itun pe tîwanî ye'nen. Mîrîrî warantî tamî'nawîronkon tînmukuyamî' yako'menka Paapaya. ⁸ Mîrîrî

ye'nen yako'menkasa' pe pra awanikon ya, inmuku pe pu'kuru awanikon pepin. Tiise tiaron munki pe awanikon. ⁹ Uyunkon tarironya uuri'nikon yako'menka'pi. Moropai miiki'ri nama'pi. Miriri yentai Paapa nama'nikon e'pai man, manni' uyunkon ka' pon uyako'menkanenkon. Miriri waranti ikupiya'nikon ya, moriya iipia ko'mannito' pu'kuru epori. ¹⁰ Uyunkon tarironya uuri'nikon yako'menkapi'pi more pe e'n'nikon tanne teesenu-menkato' yawiri. Mori pe uyeserukon yu'se tiwani ye'nen yako'menkapi'pi to'ya epu'ti tiuya'nikon pikiri. Tiise Paapaya uuri'nikon yako'menkato' wani tiwiri yairon pe. Mori pe tarakkiri ko'mannito'pe, tiwaranti ukupiya'nikon. ¹¹ I' pensa uuri'nikon yako'menkanenya ya, uyako'menkato'kon wani uuri'nikon yewankono'manen pe. Yai pra yairi ma're enan, atausinpanto' ton pra. Tiise maasa panpi' uuri'nikon yako'menkasa'kon yeseru ena mori pe. Moropai tiwanmira e'nito' esera'ma, maasa pra Paapaya uyako'menkasa'kon wenai.

Panamanto'

¹² Miriri ye'nen tauya amiri'nikon wani itenya ike'nepami'san waranti ayenyakon pimi'sa'kati taatausinpai. Moropai e'mi'sa'kati apitafi ike'ne tiwe'sen waranti pra. Tiise merunti ke enafi ayewankon ya'.

¹³ To'sari aye'marikon konekaya'nikon waranti ayaserukon konekati mori pe yawiri aako'mamikonpa yairi ma're teenai pra. *Pv 4.26*

Aako'mamikon yai ayaserukon era'manenan a'tu'minan esenomî namai, tiise mori pe taatausinpai to' ko'manto'pe.

¹⁴ Tiwanmira awanikon yuwati tami'nawironkon pokonpe. Moropai mori pe pu'kuru, itu'se Paapa e'to' yawiri aako'mamikon yuwati. Maasa pra miriri ku'sa' ani'ya pra awani ya, Uyepotorikon era'maiya pepin tiwin kin. ¹⁵ Aka tiwari e'ti, ani'ya tiipika'tito' Paapaya yewanmiri namai, iipiapai aatarimaki namai. Aka miiki'ri ke'nen manni' mi'ni ye' aro'tasa' manni' waranti maasa pra miriri mi'ni ye' arentasa' ya mori pe tiwe'sen kore'ta miririya to' taruma'ti. Miriri waranti pra e'ti teekore'mai pra tiaronkon winiki. ¹⁶ Moropai tauya aka se' tapairi wiri'sanyami' yarakkiri awani tonpe ani' ke'nen. Moropai wiri'sanyami' ke'nen se' tapairi warayo'kon yarakkiri. Moropai Paapa nitiri yewanmiri ani'ya ke'nen. Maasa pra miriri waranti Esau nuri'tiya ikupi'pi. Tiipia Paapa nitiri'pi yewanmiri'piya. Eesenumenka pra awani'pi e'mai'non pe tiwani pi' e'mai'non pia i' tiri tiuya ta'pi Paapaya pi'. Maasa pra tiwinan prato awentamo'kanto' miakanma'piya miriri ke takon Jaco nuri'ti pia. ¹⁷ Miriri tipo i' kupi'piya epu'nenan amiri'nikon. Miriri entamo'kanto' miakanma'pi tiuya manapoka yu'se awani'pi. Miriri esati'piya tun nuri'ti pi': "Iniri mori pe uuko'manto'pe ka'ki Paapa pi'", ta'piya tun pi'. Tiise yewanmiri tipo, i' kai'ma inna'pokaiya eserike pra awani'pi. Teuren tu'ke iteserukon yuwa'piya tikauware esati'piya. Tiise yapisiya pin.

¹⁸ I' pensa amiri'nikon erepansa' pra man Paapa pia manni'kan penaronkon Judeuyami' erepami'pi waranti. Aminke pra inkamoro erepami'pi miriri wi' pia. Tiise miriri yai eranne' pe to' wani'pi. Miriri apo' era'ma'pi to'ya moropai katupuru irikkutun wani'pi nari' pe. Moropai miari' ewaron pe awani'pi marari pra a'situn wani'pi. ¹⁹ Miririya eta'pi to'ya trombeta e'nato'. Miriri kore'ta teeseurimasen mai eta'pi to'ya. Miriri eta tiuya'nikon pe ta'pi to'ya eranne' pe tiwanikon wenai iniri' eeseurima namai.

²⁰ Maasa pra yapitanipi to'ya eserike pra to' wani'pi i' kai'ma eeseurimato'.

Ta'pi Paapaya tiwin kin ani'ya manni' wi' yapî namai

maasa pra wî' yapîsa' anî'ya ya,
iwî e'pai awanî tîpa'tîpî'se tí' ke,

pemonkonyamî' neken pepîn tîise to' yekînon nîrî ta'pîiya. *Êx 19.12,13*

²¹ Mîrîrî to' nera'ma'pî wanî'pî nari' pe. Mîrîrî pî' ta'pî Moisés nurî'tîya:

—Mararî pra e'kîkî'ma sîrîrî eranne' pe wanî pî'

Dt 9.19

—ta'pîiya.

²² Tîise mîrîrî ye'ka pata amîrî'nîkon ii'sa' pra man. Tîise aai'pî'pîkon morî pu'kuru Paapa pata ya' tiaron wî' itese' Sião pona pena awe'kupî'pî warantî pra. Tîise morî Paapa cidaderî pona, amenan Jerusalém ka' pon pia aai'pî'pîkon manni'kan mararonkon pepîn iku'ne'tî yentainokon inseriyamî' kore'ta. ²³ Amîrî'nîkon iipî'pî manni'kan e'mai'nokon Paapa munkiyamî' epe're'sa' kore'ta taatausinpai pu'kuru manni'kan itese' e'menuka'san ka' po. Aai'pî'pîkon Paapa pia manni' Paapa ipîkku tamî'nawîronkon yenunnen. Moropai o'non pata Paapa nîkupî'san yairî ipemonkonoyamî' yekaton ko'mamî morî pe pe awe'to' yawîrî. Mîrîrî pata pona aai'pî'pîkon. ²⁴ Amîrî'nîkon iipî'pî Jesus pia manni' amîrî'nîkon yarakkîrî moropai Paapa arappana' tîwe'sen. Manni' Jesus nîkupî'pî amenan pe eseponîto'pe Paapa yarakkîrî. Moropai manni' tîmîni ke uurî'nîkon kuyu kuyu ma'tîpon pia aai'pî'pîkon. Manni' imîni wanî morî pe manni' Abel nurî'tî mîni tî'kamo'pî yentai. Maasa pra Abel mîni rî'pî era'ma tîuya yai Paapaya iwî'tîpon taruma'tî'pî. (Tîise Jesus mîni rî'pî era'ma tîuya yai imakui'pî unku'pî'pîkon kupîiya tîwanmîra.)

²⁵ Mîrîrî ye'nen aka moropai anetapai pra ke'tî teeseurîmasen eseurîmato'. Maasa pra manni'kan anetapai pra esi'san wî' poi teeseurîmasenya taasa' tanne, inkamoro e'pîika'tî pîn tîise to' e'tî'ka'pî. Mîrîrî ye'nen uurî'nîkon kanan, yewanmîrîsa' ya ka' pon eseurîmato' o'non ye'ka pe e'pîika'tîn e'painon? E'pîika'tîn pepîn. ²⁶ Manni' yai wî' pia to' wanî yai mîikîrî teeseurîmasen maimuya non eserentîkî'ma emapu'tî'pî. Tîise tarîpai ta'pîiya:

—Inî'rî tiwinkano'pî pe eeserentîkî'ma emapu'tîuya kupî sîrîrî tîise non neken pepîn tîise ka' nîrî *Ag 2.6*

—ta'pîiya. ²⁷ Sîrîrî wanî Paapa maimu pe inî'rî eeseurîma'pî tamî'nawîron inkoneka'pî eserentîkî'ma yai aataretî'ka kupî sîrîrî. Tîise mîrîrî kore'ta ipatîkarî tîiko'mansen ko'mamî kupî sîrîrî aataretî'ka pepîn.

²⁸ Mîrîrî ye'nen —Morî pe man, Paapa, anna pata'se' ton tîrî pî' nai anna pia —taa pî' ko'mannîpai'nîkon. Maasa pra uyesa'kon taataretî'kasen pepîn yapi'sa' ye'nen, ipatîkarî ko'mannî yarakkîrî. —Morî pe man, Paapa —taa pî' ko'mannî wenai, yapurîpai'nîkon man. Í' kai'ma tîwakîri pe epu'to'pe Paapaya inamai'ma yapurîpai'nîkon man.

²⁹ Maasa pra Paapa wanî nari' pe, manni' apo' warantî.

Manni'kan innape tapurînenan pepîn po'tîiya.

Dt 4.24

(Mîrîrî ye'nen inamai'ma Paapa yapurîpai'nîkon man.)

13

Paapa Yapurî Pî' Ko'mannî E'pai Awanî Uyeserukon Ke

¹ Uyonpakon sa'nama pî' ko'mannî e'pai awanî Cristo pemonkono pe e'nî'nîkon ye'nen. ² Moropai tiaronkon teerepansenon ayewî'kon ta yapi'to'ya'nîkon tîrumakai pra to' yapîsî pî' ako'mantî. Maasa pra pe-naronkon tiaronkon nurî'tîya tewî'kon ta teerepansenon tera'mapî'se'nîkon

yapisi'pî. To' yapisi'pî to'ya anî'kan pe to' wanî tepu'tîi pra ese ye'kakon pemonkonyamî' kai'ma tîise inseriyamî' kinî. ³ Moropai enpenatati nîrî man-nankan atarakkannîto' ta atarakkamo'san pî'. To' kore'ta si'ma amoronkon epu'tiya'nikon warantî to' pî' enpenatati. Moropai enpenatati nîrî man-nankan sa'ne tîwe'taruma'tisanon pî'. Inkamoro e'taruma'tîto' ku'ti amîrî'nikon e'taruma'tî to' yarakkîrî warantî.

⁴ Tarîpai tauya sirîrî manni'kan tîno'pîtasenon pî' moropai teetinyomasenon pî', tîno'pîtasenon no'pîta wanî morî pe tîno'pî yarakkîrî tîwanîpa. Moropai wîrî' e'to'pe tînyo yarakkîrî nîrî. Maasa pra imakui'pî pe awanî tîno'pî pepîn wîrî' yarakkîrî warayo' wanî ya. Moropai wîrî' wanî ya tînyo pepîn yarakkîrî, inkamoro taruma'ti Paapaya mîrîrî imakui'pî kupî to'ya ye'nen. ⁵ Tarîpai eseurîma sirîrî yemanne awanî pî'. Kure'ne ayemannekon pînînmaya'nikon pî' kîsenumenkatî atînîrurîkon yapisi'kon pî'. Tîise morî pe man ka'ti mîrîrî itesa' pe awe'to'kon pî' itentai pu'kuru itu'se teeseka'nunkai pra. Maasa pra Paapaya ta'pî:

Î' pensa tiwin kin arumakauya pepîn

moropai apîinamauya pra wanî pepîn

Dt 31.6

ta'pîiya. ⁶ Mîrîrî ye'nen meruntî ke sa'man pe apî'tan yuwapai'nikon eseurîmanto' ke. Taapai'nikon tiaronkon pî':

Paapa wanî sirîrî upîika'tînen pe.

Mîrîrî ye'nen eranne' pe e'to' ton pra man.

Mîrîrî ye'nen î' kupî pemonkonya

e'painon uyarakkîrî?

Ikupîiya pepîn

Sl 118.6,7

taapai'nikon.

⁷ Maasa enpenatati. Manni'kan e'mai' pe erepami'san itekare ekare-mekîtiponkon amîrî'nikon pî'. Inkamoro ko'mamî'pî pî' enpenatati. To' ko'mamî'pî moropai inkamoro sa'manta'pî innape ikupî'ma. Mîrîrî ye'nen inkamoroya innape ikupî'pî warantî innape ikupîya'nikon yuwatî. ⁸ Maasa pra Jesus Cristo wanî sirîrî pena tîwanî'pî warantî. Mîikîrî rî ko'mamî sirîrîpe mîrîrî warantî. Moropai mîrîrî warantî rî nîrî aako'mamî ipatikarî eetinyaka'ma'pî pra.

⁹ Mîrîrî ye'nen tiaronkonya ayenupato'kon tu'kan yeseru pî' kîsetatî. Maasa pra mîrîrî etaya'nikon ya, yairî awe'to'kon winîpai apantakaiya'nikon. Tîise morî pe awanî Paapa nîtîrî winîpai meruntî ke ayekatonkon ena ya. Tîise ankupîkon winîpai aai'pî pepîn. Maasa pra mîrîrî ye'ka panamanto' yekkari awanî ena'to' pî' seenî' wanî morî pe, seenî' wanî imakui'pî pe taato' yawîrî awanîkon ya, mîrîrîya amîrî'nikon pîika'ti pepîn. ¹⁰ Uurî'nikon wanî e'pîika'tî'san pe Jesus Cristo sa'mantato' wenai. Tîise tîwe'pîika'tîkonpa tekînkon po'tînenan e'pîika'ti pepîn, innape Jesus kupî tîuya'nikon pra awanî ye'nen.

¹¹ Teepîremasanon esanon yepotorîya Judeuyamî' tonpe paaka mînî yari yai Paapa pata'se' morî pu'kuru ta imakui'pî to' nîkupî'pî yepe' pe, inkamoro o'ma'kon esa'rî'pî po'tipîti'pî to'ya poro po, cidade ta pra. ¹² Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî nîrî Jesus sa'manta'pî cidade po pra tîise poro po. Manni'kan imakui'pî kupîtiponkon tonpe tîmînî kamo'pîiya to' nîkupî'pî ronapa kai'ma. ¹³ Mîrîrî ye'nen wîtînpai'nikon man Jesus wenairî. Inkamoro tîwo'ma'tasanon wo'ma'tato' yapîtanî'pai'nikon man, penaronkonya mîrîrî kupî yapîtanî'pî'pî Jesusya warantî. ¹⁴ Maasa pra sirîrî pata po ko'mannîto' ipatikaron ton pra

man. Tîise sîrîrî tîpo ipatîkaron ko'mannîto' nîmîkî pî' ko'mannî manni' aaipî kupî manni'.

¹⁵ Mîrîrî ye'nen Paapa yapurîpai'nîkon man tîwîrî rî Jesus Cristo nîkupî'pî wenai. Mîrîrî yapurîto' wanî unpo'tîkon pe tîwe'sen warantî itirî uurî'nîkonya. Ipi' eseurîman ye'ka pe, morî Paapa anna pîka'tînen taa ye'ka pe, yapurî'nîkon imîrî pe e'nî ye'nen. ¹⁶ Tîwî morî ku'to'ya'nîkon tîku'se pra ikupî pî' aako'mamîkon e'pai man tiaronkon pîka'tîkonpa. Maasa pra mîrîrî kupî pî' aako'manto'kon wanî Paapa wakîrî pe, manni' antîrîkon ayekînkon yentai.

¹⁷ Mîrîrî ye'nen tauya manni'kan aye'mai'norîkon pe tîwe'sanon inkamoro maimu yawîrî ako'mantî. Maasa pra inkamoro esenyaka'ma tîwîrî rî amîrî'nîkon tonpe. Maasa pra epu'tî to'ya kupî tîuya'nîkon amîrî'nîkon pî' Paapaya to' ekaranmapo kupî sîrîrî. Innape to' maimu yawîrî awanîkon ya, moriya inkamoro esenyaka'ma tîwakîrîkon pe pu'maimu yawîrî taatausinpai. Tîise to' maimu yawîrî pra awanîkon ya, teesewankono'mai to' esenyaka'ma amîrî'nîkon pîka'tî eserîke pra tiwin kin.

¹⁸ Mîrîrî ye'nen tauya eepîremakon pî' ako'mantî. Esa'tî Paapa pî' anna ton pe nîrî. Maasa pra innape pu'kuru anna yewan ya' morî pe awanî epu'tî pî' anna man. Maasa pra tîwîrî rî yairon anku'pai anna wanî ye'nen. ¹⁹ Moropai esatîuya apî'nîkon î' kai'ma amîrî'nîkon kore'ta enna'poto'pe Paapaya iku'to'pe eepîremakon yu'se wai ka'ne' panpî' mîrîrî ku'to'peiya eepîremakon yu'se wai.

Epîremanto'

²⁰⁻²¹ Paapa, anna yunkon, manni' tîwanmîra e'nîto' tînen amîrî. Manni'kan itu'se awe'to'kon pia amaimu yawîrî inkamoroya iku'to'pe. Moropai Jesus Cristo sa'manta'pî wenai tamî'nawîrî itu'se awe'to' ku'to'pe annaya anna pîka'tîkî. Maasa pra Paapa anna yepotorî Jesus Cristo pîmî'sa'ka'pîya sa'mantanto' yapai. Mîrîrî tîisa'mantato' wenai kure'ne ikupî'pîiya ape-monkonoyamî' pî' eesenyaka'ma ko'mannîpî. Moropai ini'kamo'pî imînî wenai amaimuya taasa' yawîrî ikupî'pîiya. Mîrîrî ye'nen î' pensa mîrîrî inkupî'pî ena pepîn î' pe pra rî. Mîrîrî warantî Cristo yapurî e'pai man ipatîkarî mîi pikîrî pra. Mîrîrî warantî e'pai man.

Panamanto' Iki'pî

²² Uyonpayamî', esatîuya sîrîrî apî'nîkon tîtî'napanse panamanto' yekare etakonpa teeseta'kai pra. Maasa pra sîrîrî kaareta unmenuka'pî wanî kure'ne pu'kuru tîwe'sen pe pra.

²³ Moropai epu'tîya'nîkon yu'se wai î' kai'ma uyonpakon Timóteo epa'ka'pî yekare atarakkannîto' tapai. Ka'ne' pe mîikîrî ii'sa' ya uupia, uyarakkîrî attî amîrî'nîkon era'mapî'se uutî yai.

²⁴ Tarîpai umaimu yarimauya tamî'nawîronkon manni'kan aye'mai'norîkon pe tîwe'senon mororonkon pia. Moropai tamî'nawîrî Paapa pemonkonoyamî' pia. Moropai uyonpakon, Itália ponkonya nîrî tîmaimukon yarima pî' man aapia'nîkon.

²⁵ Paapaya epe'mîra tîntîrî tîrî yu'se wai tamî'nawîronkon amîrî'nîkon pia. Mîrîrî neken.

SÎRÎRÎ KAARETA TIAGO NÎMENUKA'PÎ

Morî pe anî' nîmenuka'pî sîrîrî kaareta esepu'tî pra awanî. Seurîwî'nankon warayo'kon to' ese' Tiago eseporî Biblia po, tîise tu'kankon esenumenka Tiago, Jesus yakon nîmenuka'pî pe awanî. Mîikîrî pî' Paulo eseurîma (Gl 1.19).

Mîikîrî Tiagoya imenuka'pî tiaronkon Judeuyamî' pia, manni'kan e'pîraipîka'san tiaron pata poro. Inkamoro panamaiya morî kupî to'ya wenai, tiaronkonya epu'tî, innape Paapa pemonkono pe to' wanî. Innape Jesus ku'to' wanî yairî pu'kuru. Innape ikupî to'ya neken pepîn, tîise tewankon ya' iko'mannîpî to'ya yairî.

¹ Uurî Tiago wanî Paapa poitîrî pe, moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo poitîrî pe nîrî. Uurîya kaareta yarima sîrîrî tamî'nawîronkon Judeuyamî' pia, pata kaisarî e'paraipîka'san Judeuyamî' pepîn kore'tawonkon pia. Umaimu man aapia'nîkon.

Epu'nîto'kon

² Uyonpayamî', sa'man erepamî ya apona'nîkon, teesewankono'mai pra e'tî, tîise atausinpatî ipî'. ³ Maasa pra sa'man yapîtanîpiya'nîkon ya, meruntî ke eenakon. Mîrîrî epu'nîto' yapîtanîpiya'nîkon e'pai awanî. Mîrîrî ye'nen innape ikupî pî' aako'mamîkon tîwî tîku'se pra. Moropai meruntî ke eenakon, sa'man yapîtanî'nenan pe. Mîrîrî epu'tî pî' naatîi. ⁴ Mîrîrî ye'nen sa'man yapîtanî'tî, meruntî ke awanîkonpa, tamî'nawîrî morî pe awanîkonpa itu'se Paapa e'to' yawîrî.

⁵ Tîise anî'rî akore'ta'nîkon manni' wanî ya, epu'nen ton pra, Paapa pî' esatîiya e'pai awanî, epu'nen tîito'peiya. Maasa pra anne' pepîn mîikîrî. Tiwakîrî pe mîikîrî repaiya teeseta'kai pra, tako'menkai pra. ⁶ Tîise innape pu'kuru ikupî'ma esatîiya e'pai awanî, itîrîiya naka tîkai pra. Innape ikupî'ma Paapa pî' esatî anî'ya pra awanî ya, mîikîrî wanî ike'ne, tuna yaapîti a'situnya manni' warantî. ⁷ Mîrîrî warantî tîwe'sen ya, Paapa winîpainon yapîsi tîuya kai'ma esenumenka e'pai pra awanî. Maasa pra î' rî yapîsiya pepîn. ⁸ Innape iku'nen pepîn esenumenkato' wanî pepîn tiwin. Ike'ne tîwe'sen î' rî yaapîti a'situnya warantî esenumenkato' wanî. Î' rî kupî tîuya epu'tîiya pepîn.

Ipîkkukon Moropai Î' Ton Pînon

⁹ Uyakon, amîrî î' ton pra sa'ne wanî. Tîise teesewankono'mai pra e'kî. Atausinpakî maasa pra Paapaya ayannosa' tîpia aako'mamîpa. ¹⁰⁻¹¹ Ipîkku kanan? Tu'ke temanne kenan tîise mîikîrî sa'manta. Parî' yari'ku ya'pî'ta warantî ipîkku sa'manta. Wei teepa'kasen a'ne' moropai yei yari'ku ya'pî'tanîpiya, moropai awe'soroka. Moropai morî pe awe'to' ton pra awanî. Mîrîrî warantî ipîkku e'tî'ka mîrîrî, itu'se tîwe'to' kupî pî' aako'mamî tanne. Mîrîrî ye'nen —Temanne kenan uurî teuren. Tîise Paapa pia î' pe pra man. Yairon pepîn uurî —kai'ma esenumenka ya, aatausinpa e'pai awanî.

Epu'nîto'kon Moropai

Imakui'pî Kupî Emapu'tînenan

¹² Taatausinpasen mîikîrî pemonkon meruntî ke tîiko'mansen sa'man kore'ta si'ma. Maasa pra sa'man yentai tîwanî ye'nen, ipatîkarî tîiko'manto' ton yeporîiya. Mîrîrî Paapa nîrîrî tapurînenan pia, pena ta'pî tîuya yawîrî. ¹³ Imakui'pî anku'pai anî' wanî ya, —Sîrîrî esenumenkato' iipi Paapa winîpai —kîkatî. Maasa pra imakui'pî kupîya'nîkon emapu'tî Paapaya pepîn. Morî mîikîrî. Imakui'pî anku'pai Paapa wanî pepîn. Moropai anî'ya imakui'pî kupî emapu'tînen pepîn mîikîrî. ¹⁴ Mîrîrî ye'nen imakui'pî anku'pai anî' wanî ya, —Sîrîrî esenumenkato' uwinîpainon —ka'kî. Maasa pra imakui'pî anku'pai eesenumenka tîiwarîrî. ¹⁵ Mîrîrî pî' eesenumenka ko'mannîpî ya, imakui'pî kupîiya. Mîrîrî ya imakui'pî kupî pî' aako'mamî, maasa pra imakui'pî enasa' ye'nen itentai. Mîrîrî wenai aako'mamî pepîn Paapa pia.

¹⁶ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', unsa'namakon, mîrîrî pî' teesenku'tî pra e'tî. ¹⁷ Tamî'nawîrî morî tekenan Paapa winîpai tui'sen. Mararî mîrikî imakui'pî ton pîn. Pata weiyu ton konekatîpon mîikîrî, morî. Moropai pata weiyu mo'ta warantî Paapa wanî pepîn. Teseru miakanmaiya pepîn. Tîise morî teseru kupî pî' aako'mamî. ¹⁸ Tîiwarîrî uurî'nîkon kupî'pîiya tînmukuyamî' pe yairon tîmaimu ekaremekî tîuya wenai. Mîrîrî kupî'pîiya itu'se tîwanî ye'nen. Tamî'nawîronkon tînkoneka'san pemonkonyamî' kore'tapai uurî'nîkon mo'ka'pîiya tîmîrî pe e'nîto'pe.

Etapai'nîkon Moropai Iku'pai'nîkon

¹⁹ Uyonpayamî', unsa'namakon, sîrîrî epu'tî. Tiaron eseurîma ya, morî pe etatî e'mai' pe, ka'ne' pe teeseurîmai pra, ka'ne' pe teekore'mai pra. ²⁰ Maasa pra teekore'masa'kon ya, morî itu'se Paapa e'to' kupîya'nîkon pepîn. ²¹ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîron î' imakui'pî pe tîwe'sen rumakatî. Ayewankon ya' tîiko'mansen nura ankupîkon rumakatî. Moropai Paapa ma're tîwe'ku'se imaimu yapi'tî. Paapa neka'ma'pî ayewankon ya' yapi'tî, maasa pra mîrîrî wenai awe'pîika'tikon e'painon.

²² Imaimuya taasa' yawîrî iku'tî, eta pe neken pra, teesenku'tî pra. ²³ Maasa pra anî'ya imaimu eta, tîise imaimu yawîrî ikupîiya pepîn, mîikîrî wanî mîrîrî wanamari yai teesera'masen warantî. ²⁴ Mîikîrî teesera'ma tîpo attî. Moropai ka'ne' pe o'non ye'ka pe tîwanî'pî kupîiya tîiwanmîra. ²⁵ Tîise Paapa maimu pî' anî' esenupa ya, moropai mîrîrî yawîrî aako'mamî ya, tîiwanmîra tîku'se pra, mîikîrî ko'mamî taatausinpai. Maasa pra Paapa maimu morî tekenan. Imakui'pî yentai e'nî emapu'tînen.

²⁶ Anî'ya taa: —Crete uurî —taiya ya, tîise imakui'pî pe eeseurîma, mîikîrî esenku'tîsa' mîrîrî. Moropai —Uurî crete —taiya se' tapairî. Î' pe pra rî awanî. ²⁷ Tîise anî'ya yun pînon moropai isan pînon pîika'tî ya, moropai inyo sa'manta'san pîika'tî ya to' e'taruma'tî tanne, mîrîrî yu'se Paapa wanî. Moropai sîrîrî non po tîiko'mansenon ko'mamî warantî pra aako'mamî yu'se Paapa wanî, imakui'pî tîku'se pra. Mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî aako'mamî ya, —Uurî crete —taiya ya, yairî awanî.

2

Se' Kaisarî Morî Pe Tiaronkon Yapi'pai'nîkon

¹ Uyonpayamî', tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yapi'tî morî pe e'sentai pra. Maasa pra amîrî'nîkonya Uyepotorîkon Jesus Cristo kupî innape. Mîikîrî Jesus morî pu'kuru, tamî'nawîronkon yentainon. Mîikîrî wenai morî pe tiaronkon yapi'tî. ² A'kî, eepere'sa'kon kore'ta ipîkku warayo' ewomî morî

pe teepontí moropai epe'ke ouro itenya yeperu pokon. Moropai ite'ma'pí pí' tiaron warayo' ewomí ipoi'pí típon ya' teepontí. ³ Moropai mĩkĩrĩ morĩ pe epontí'pí pí' taaya'nĩkon: —Seenĩ' pata ereutakĩ morĩ ya' —taaya'nĩkon moropai itaponse' ton yenpoya'nĩkon. Tĩise ipoi'pí sa'ne ipon pí' taaya'nĩkon: —Satippe e'kĩ, mĩrĩrĩ ye'ka pe pra non pona ereutakĩ uyaponse' pia —taaya'nĩkon. ⁴ Mĩrĩrĩ warantĩ taaya'nĩkon ya, se' kaisarĩ to' kupĩya'nĩkon pepĩn. E'sentai to' kupĩya'nĩkon. Pemonkonyami' aako'menkanen pe awe'ku'sa'kon imakui'pí pe. Amĩrĩ'nĩkon imakui'pí pe teesenumenkasanon.

⁵ Etatĩ uyonpayami', inkamoro í' ton pĩnon tíwe'taruma'tisanon menka'pí Paapaya tímĩrĩ pe. Mĩrĩrĩ ye'kakon menka'pĩya kure'ne innape tíku'to'pe to'ya. To' menka'pĩya típata ponaron pe to' e'to'pe. Mĩrĩrĩ epu'tí pí' naatĩ maasa pra pena ta'pĩya: —Uyapurĩnenan pia upata tírĩuya, ipatĩkarĩ to' ko'manto'pe uupia —ta'pĩya. ⁶ Tĩise amĩrĩ'nĩkonya inkamoro tíwe'taruma'tisanon yewankono'ma. To' yeppe'nĩpĩya'nĩkon. Tĩise anĩ'kanya kin ataruma'tĩkon, moropai ayarĩkon surarayami' esa' pia? Ipĩkkukon, temanne kenankonya ataruma'tĩkon. Í' ton pĩnonya aataruma'tĩkon pepĩn. ⁷ Moropai Jesus morĩ winĩkĩ to' eseurĩma imakui'pí pe. Mĩkĩrĩ aponaronkon Jesus pí' to' eseurĩma írĩ pe.

⁸ Tĩise Paapa nekaremekĩ'pí yawĩrĩ, morĩ pe tamĩ'nawĩronkon yapisĩya'nĩkon ya se' kaisarĩ, morĩ pe awanĩkon. Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taa:

—Tiaronkon sa'namatĩ aawarĩrĩ'nĩkon awe'sa'namakon manni' warantĩ *Lv 19.18*

—ta'pĩya. ⁹ Tĩise morĩ ipĩkku pe tíwe'sen wanĩ rĩ'pí pí' tiaron yentai ikupĩya'nĩkon ya, imakui'pí kupĩya'nĩkon mĩrĩrĩ. Unkupĩkon ton, Paapa nekaremekĩ'pí pureme'nenan amĩrĩ'nĩkon tarĩpai. ¹⁰ Maasa pra anĩ' wanĩ ya, tamĩ'nawĩron Paapa nekaremekĩ'pí yawĩrĩ, tíise tiwin inekaremekĩ'pí yonpa pureme'sai'ya ya, inekaremekĩ'pí pureme'sai'ya mĩrĩrĩ. ¹¹ Maasa pra Paapa nekaremekĩ'pí:

—Tiaron no'pí, tiaron niyo yarakkĩrĩ kisi *Êx 20.14; Dt 5.18*

—ta'pĩya. Moropai inĩ'rĩ mĩkĩrĩ rĩya ta'pí:

—Tiaron kĩ'wĩ.

Êx 20.13; Dt 5.17

Mĩrĩrĩ ye'nen tiaron no'pí yarakkĩrĩ pra tíise tiaron wĩ anĩ'ya ya, mĩrĩrĩ wenai Paapa nekaremekĩ'pí pureme'sai'ya mĩrĩrĩ.

¹² Moropai tiwinano'pí wei yai, uurĩ'nĩkon ekanamapo Cristoya: —Í' ton pe see umaimu yawĩrĩ pra aako'mamĩ'pĩkon? —taiya upĩ'nĩkon. Mĩrĩrĩ namai ako'mantĩ Cristo maimu yawĩrĩ. Moropai morĩ pe eseurĩmatĩ itu'se Cristo e'to' yawĩrĩ. Maasa pra Cristo maimu imakui'pí yentai e'nĩ emapu'tĩnen. ¹³ Maasa pra o'noko'pí pe tiaronkon era'masa' pra e'nĩ ya, uurĩ'nĩkon nĩrĩ era'ma Paapaya pepĩn tí'noko'pí pe. Tĩise o'noko'pí pe uyonpakon era'masa' ya, mĩrĩrĩ wenai e'taruma'tĩnto' yuwa'ka'nĩkon.

Inna Taatĩponkon

¹⁴ Uyonpayami', í' pe pra rĩ awanĩ pemonkonya taa: —Uurĩ inna taawon —taiya morĩ kupĩ'ma pra. Morĩ iteseru ton pra si'ma mĩrĩrĩ inna taatĩ'ya ya neken awe'pĩka'tí pepĩn. ¹⁵⁻¹⁶ See warantĩ awanĩ. Ayonpa warayo', wĩrĩ' wanĩ ya ipon ton pra, itekkari ton pra, moropai ipĩ' taaya'nĩkon: —Morĩ pe ako'mankĩ. Tĩiwanmĩra e'kĩ. Emi'ne pra ako'mankĩ. Komi' pe pra ako'mankĩ. Mĩrĩrĩ taaya'nĩkon tanne, itu'se mĩkĩrĩ e'to' tíisa'ya'nĩkon pra awanĩkon ya,

mîikîrî pîika'ti'ya'nikon pepîn. ¹⁷ Mîrîrî warantî inna taatîponya anî' pîika'ti' pepîn. Inna taiya se' tapairî Paapa pemonkono pe pra si'ma. Mîrîrî warantî inna taato' neken wanî isa'manta'pî warantî.

¹⁸ Yai pra anî'ya taa: —Inna taatîpon mîikîrî, tîise tiaron pî' taiya: —Morî tesoru neken mîikîrî —taiya. Mîrîrî pî' tauya apî'nikon. O'non ye'ka pe epu'to'peuya innape iku'nen pe awanî iteseru morî pe pra si'ma? Epu'ti'uya eserike pra. Tîise aronne epu'ti'uya innape ikupîiya morî iteseru wenai. ¹⁹ Innape tiwin Paapa wanî ku'nen amîrî? Morî pe man. Tîise o'ma'kon, Makui poi'fîritonon nîrî innape Paapa ku'nenan. Moropai mararî pra to' esi'nîpi ipî'.

²⁰ Inna taawon neken morî kupîi'ma pra e'pîika'ti' pepîn. Pakko amîrî. Inna taato' neken wanî i' pe pra rî. Mîrîrî epu'ti'ya pra nan? ²¹ Î' wenai Paapaya Abraão nuri'ti' utamokon era'ma'pî yairon pe? Mîikîrî Abraãoya tînmu, Isaque, tîrî'pî Paapa pia tînp'o'ti' pata'se' pona. Mîrîrî kupî'pîiya Paapa maimu yawîrî, innape ikupî tîuya ye'nen. Mîrîrî kupîiya wenai, morî pe, yairon pe era'ma'pî Paapaya. ²² Innape imaimu kupî'pî Abraãoya epu'ti' pî' naatî inkupî'pî wenai. Moropai inkupî'pî wenai yairî innape tîku'toi'ya epu'ti'pî Paapaya. ²³ Mîrîrî warantî eesera'ma pena i' ta'pî Paapa kaaretariya yawîrî. Ta'pîiya:

—Innape Paapa kupî'pî Abraãoya.

Mîrîrî ye'nen yairon pe era'ma'pî Paapaya

Gn 15.6

—ta'pîiya. Taato' mîrîrî Paapa kaaretari. Moropai tîwanîyakon pe Abraão esatî'pîiya. ²⁴ Mîrîrî ye'nen pemonkon era'ma Paapaya yairon pe, tîmaimu yawîrî aako'mamî wenai. Tîise inna taawon morî kupîi'ma pra, mîikîrî era'maiya pepîn yairon pe.

²⁵ Mîrîrî warantî Raabe nuri'ti' e'pîika'tisa' wanî'pî. Pena mîikîrî Raabe wanî'pî eseporo rî tîwe'sen wîrî'. Tîise Paapa pemonkonoyamî' pata era'manenana yapisî'pîiya tewî' ta morî pe. To' pîika'ti'pîiya tiaron e'ma ta pî' to' wî'tito'pe ta'pîiya. Mîrîrî ku'sai'ya wenai Raabe era'ma'pî Paapaya yairon pe. ²⁶ Isa'manta'pî wanî itekaton ton pra. Mîrîrî warantî awanî inna taatîpon Paapa maimu yawîrî pra si'ma. Tîwe'pîika'tito' eporîiya pepîn.

3

Unukon

¹ Uyonpayamî', uuri'nikon tiaronkon yenupanenanya imakui'pî kupî ya, utaruma'tikon Paapaya tiaronkon taruma'ti' tîuya yentai. Mîrîrî epu'ti' pî' naatî. Mîrîrî ye'nen tiaronkon yenupanenan pe tu'ke amîrî'nikon e'pai pra awanî. ² Maasa pra tamî'nawîronkon uuri'nikonya imakui'pî kupî unukon ke, uyeserukon ke, esenumenkanto' ke, tu'ke. Tîise anî'ya tîwî imakui'pî teeseurîmato' rumakasa' ya, tamî'nawîrî imakui'pî tesoru rumakasai'ya mîrîrî. Moropai morî pe pu'kuru awanî.

³ A'kî, uuri'nikonya bridia yeka'ma sokoro'pan kaware mata ya' attîto'pe o'non poro itu'se e'nîto' yawîrî. ⁴ Moropai apo' yen pî' esenumenkantai'nikon. Kure'nan mîrîrî a'situnya itukka. Tîise itesa'ya yarî si'mîrikkî naire ke, o'non poro itu'se tîwe'to' yawîrî. ⁵ Mîrîrî warantî uuri'nikon wanî. Si'mîrikkî pe unukon wanî. Tîise kure'ne imakui'pî pî' eseurîman eserike awanî tiaronkon tîma'tani'se.

A'kî, kure'nan yu' aramî si'mîrikkî apo' yarîn wenai. ⁶ Mîrîrî warantî unukon wanî, apo' warantî. Imakui'pî pe pu'kuru unukon wanî uyawonkon

pe. Mîrîrî imakui'pî sorokaiya mîrîrî tamî'nawîrî uuko'manto'kon ya'. Uye-wankon kî'paiya. Mîrîrî imakui'pî Makui winîpai tui'sen.

⁷ A'ki, tamî'nawîronkon o'ma'kon toronyamî', ikîiyamî', moro'yamî' esep-annîpî pemonkonyamî'ya tekînkon ton. ⁸ Tîise anî'ya tînu esepannîpî eserike pra awanî imakui'pî pe teeseurîma namai. Nari' pe awanî. Mai' warantî wîi ton pe awanî. Anî'ya ikoneka eserike pra awanî.

⁹ Unukon ke Paapa, Uyepotorîkon yapurî moropai mîrîrî ke nîrî uyon-pakon pî' eseurîman imakui'pî pe. Inkamoro uyonpakon Paapa nîkoneka'san tîwarantî. ¹⁰ Untakon yapai umaimukon epa'ka morî pe moropai imakui'pî pe nîrî. Mîrîrî warantî e'pai pra awanî, uyonpayamî'. ¹¹ A'ki, tiwinan yani yapai tuna epa'ka pepîn morî moropai inî'ne nîrî. ¹² Moropai paruru ye' epeta pepîn laranja pe. Moropai kuwai ye' epeta pepîn paruru pe. Mîrîrî warantî yani inî'ne pe teepa'kasen yapai morî tuna epa'ka pepîn. Mîrîrî warantî untakon yapai tiwin epa'ka e'pai awanî, morî.

Yairon Epu'nen Pu'kuru

¹³ Moro nai epu'nen akore'ta'nîkon? Moriya tauya, morî pe ako'mankî, innape epu'nen pe awanî epu'to'peuya. Mîi pe pra, morî kupî pî' aako'mamî ya, ayeseru era'mauya. Moropai mîrîrî wenai, epu'nen pe awanî epu'tîuya. ¹⁴ Tîise mîi pe awanîkon ya, itu'se awe'to'kon pî' neken eesenumenkakon ya: —Epu'nen uurî. Uurîya ayenupakon sîrîrî —kîkatî. Seru'ye' pe awanîkon, mîrîrî warantî taaya'nîkon ya. ¹⁵ Maasa pra mîrîrî esenumenkanto' Paapa winîpainon pepîn. Tîise sîrîrî non po tîiko'mansenon winîpainon, Makui winîpai tui'sen mîrîrî esenumenkanto'. ¹⁶ Maasa pra tiaronkon yentai e'pai awanîkon ya, moropai itu'se awe'to'kon pî' neken eesenumenkakon ya, eekore'makon, eesiyu'pîtîkon. Moropai tamî'nawîrî imakui'pî kupîya'nîkon.

¹⁷ Tîise epu'nen Paapa winîpainon mîrîrî ye'ka pepîn. Tekenan morî mîrîrî esenumenkanto'. Moropai ayewankon konekaiya tiaronkon pî' eekore'makon namai. Eranmîra amîrî'nîkon kupîiya. Se' kaisarî tiaronkon kupî emapu'tînen, e'sentai pra. Tiaronkon maimu yawîrî aako'mamîkon emapu'tînen. Tiaronkon sa'namaya'nîkon emapu'tînen. Tiaronkon pîika'tîya'nîkon emapu'tînen. Mîrîrî warantî ikupî pî' Paapa winîpainon ko'mamî, yairî, seru' pe pra. ¹⁸ Tiaronkon pîika'tînenan ko'mamî morî kupî pî', tiaronkon ekore'ma namai. Mîrîrî ye'nen arinîke inkamoroya morî kupî pia'tî.

4

Sîrîrî Non Po Tîiko'mansenon Yeseru Yu'sankon

¹ O'on pata pai tui'sen eekore'mato'kon, eesiyu'pîtîto'kon? Aya'nîkon tîiko'mansen mîrîrî. Mîrîrî wenai itu'se awe'to'kon pî' eeseka'nunkakon mîito'pe. ² Mîrîrî warantî aako'mamîkon tîise î' ton pra awanîkon. Tiaron wîiya'nîkon tîise î' itu'se awe'to'kon eporîya'nîkon pepîn. Tiaronkon yemanne yu'se awe'pîtîkon tîise yapîsiya'nîkon eserike pra awanî. Mîrîrî pî' eekore'makon moropai eesiyu'pîtîkon pî' aako'mamîkon. Aapia'nîkon î' ton pra awanî, maasa pra Paapa pî' esatîya'nîkon pra awanîkon. ³ Esatîya'nîkon, tîise yapîsiya'nîkon pra awanîkon. Amîrî'nîkon pe aatausinpakonpa itu'se awanîkon ye'nen yapîsiya'nîkon pepîn. Maasa pra yairî pra esatîya'nîkon.

⁴ Amîrî'nîkon wanî see poro rî wîrî'sanyamî' pî' tîwe'sanon warantî. Maasa pra imakui'san yeseru era'maya'nîkon awakîrîkon pe, Paapa pemonkono

pe si'ma. Íri pe awanîkon wenai, Paapa yeyaton pe eenakon. Maasa pra sîrîrî non po tîko'mansenon yeseru yu'se awanîkon. Mîrîrî warantî anî' wanî ya, sîrîrî non po tîko'mansenon yarakkîrî e'pai, Paapa yeyaton pe awanî. ⁵ Moropai Paapa maimu e'menukasa'ya taa see warantî: —Morî Yekaton Wannî tîrî'pî Paapaya uyewankon ya'. Kure'ne uurî'nîkon yu'se awanî moropai uurî'nîkon ko'mannî'nen pe awanî imakui'pî kupî namai —taiya. Mîrîrî ye'nen —Se' tapairî taasai'ya mîrîrî —kîkatî. ⁶ Moropai uurî'nîkon pîika'tî Paapaya. Inî' panpî' umeruntîrikon tîrîiya. Sîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa':

Mîûpankon winîkîi Paapa ekore'ma
tîise mîûpankon pepîn pîika'tîiya
taato' mîrîrî.

Pv 3.34

⁷ Mîrîrî ye'nen Paapa ma're e'ku'tî. Imaimu yawîrî ako'mantî. Meruntî ke e'tî Makui winîkîi, moropai eepe aapiapai'nîkon. ⁸ Aminke pra Paapa pia erepantî, moropai aapia'nîkon aako'mamî. Imakui'pî ku'nenan pî' tauya, erepantî tîwî amakuyîkon tîku'se. Moropai amîrî'nîkon asakî'ne teesenu-menkasanon pî' tauya, ayewankon ke innape iku'tî imakui'pî tîrumakai. Tîwî tiwin eesenumenkato'kon nîsi. ⁹ Imakui'pî anukupî'pîkon pî' teesewankono'mai e'tî. Akaruntî. Aatausînpa'pîkon ra'tîti akaruwato'kon pe. Esewankono'matî. ¹⁰ Paapa ma're tîwe'ku'se e'tî. Moropai amîrî'nîkon yapurîiya.

Tonpayamî' Pî' Teeseurîmasanon Imakui'pî Pe

¹¹ Uyonpayamî', imakui'pî pe kîseurîmatî ayonpakon winîkîi. Anî' eseurîma ya imakui'pî pe tonpa winîkîi, imakui'pî pe eeseurîma nîrî unukupîkon ton pe Paapa nekaremekî'pî winîkîi. Paapa nekaremekî'pî yawîrî pra awanîkon ya itentai awe'kupîkon. —Morî pe pra man —taaya'nîkon Paapa maimu pî' ipureme'sa'ya'nîkon wenai. ¹² Tîise Paapa neken unukupîkon ton ekareme'nen. Mîikîrî neken uyesa'kon pe uurî'nîkon pîika'tîiya, kaane ka'rî yenumîiya itu'se tîwe'to' yawîrî. Tîise amîrî kanan? O'non ye'ka pe ayonpakon esa' pe awe'kupîkon Paapa warantî?

¹³ A'kî, see warantî taawonan: —Sîrîrîpe penane anna wîti sîrîrî sînpata cidade pona. Miarî tiwin kono' yuwa'ka annaya esenyaka'mai kure'ne tîniru yapi'to'pe —kai'ma taawonan. ¹⁴ Tîise î' e'kupî penane epu'tîya'nîkon pepîn tiwin kin. Maasa pra aako'manto'kon wanî katupuru warantî. Kure'ne aako'mamî pepîn, tîise ka'ne' pe attî. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen see warantî taaya'nîkon e'pai wanî: —Enen uuko'mamî yu'se Paapa wanî ya, uuko'mamî. Moropai î' kupîiya yu'se Paapa wanî ya, ikupîiya —taaya'nîkon e'pai awanî. ¹⁶ Tîise aawarîrî'nîkon eeseurîmakon taatapurîi. Mîrîrî eeseurîmato'kon wanî imakui'pî pe. ¹⁷ Mîrîrî ye'nen anî'ya morî kupî pra awanî ya, morî kupî epu'tî'ma, imakui'pî kupîiya nîrî mîrîrî.

5

Ipîkkukon

¹ Moropai eseurîma sîrîrî ipîkkukon pî'. Eeseurîma etapai'nîkon. Awe'taruma'tîkon kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen akaruntî, entaimepî'tî teesewankono'mai. ² Maasa pra ayemannekon e'tî'ka pe man. Aponkon yaku o'ma'konya pe man. ³ Ayemannekon ouro pe, prata pe tîwe'sen karawa pe man. Mîrîrî ayemannekon karawasa' era'maya'nîkon ya, awe'tî'kakon kupî epu'tîya'nîkon. Akaraukon kupî sîrîrî tîwe'taruma'tîi. Ayemannekon e'tî'ka

kupî sîrîrî moropai amîrî'nîkon nîrî e'tî'ka kupî sîrîrî. Tu'ke ayemannekon konekaya'nîkon, Cristo i'to' weiyu aminke pra tîise. ⁴ A'kî, apoitîrîtonon teesenyaka'masanon anmîrîkon pî' ye'maya'nîkon pra awanîkon, inkamoro yenku'tîi'ma. To' karau eta'pî Paapaya. Mîikîrî Uyepotorîkon meruntî tamî'nawîronkon yentainon. ⁵ Amîrî'nîkon ko'manpî'tî'pî tarî sîrîrî non po tu'ke ayemannekon pî', aya're'kon pî' taatausinpai. Î itu'se awe'to'kon eporî'pîya'nîkon. Aakaiwantanî'sa'kon Paapaya awîkon kupî tanne. ⁶ Moropai morîkon pemonkonyamî' wîi me'po'pîya'nîkon, awinîkî'nîkon î' ku'sa' to'ya pra tîise. Inkamoroya î' kupî eserîke pra awanî'pî maasa pra to' yentai awanîkon.

Uyepotorîkon Ii'to' Nîmîkî Pî' Ko'mannî

⁷ Mîrîrî ye'nen, uyonpayamî', e'taruma'tînto' pî' teesewankono'mai pra e'tî. Moropai Cristo iipî nîmî'tî teese'mî'tapai pra, mîi esa'ya tînpîmî'pî yeperu nîmîkî warantî. Inîmîkî pî' aako'mamî kono' renato'pe, moropai inî'rî inîmîkiya tînpîmî'pî epetato'pe. ⁸ Mîrîrî warantî teese'mî'tapai pra e'tî. Ayewankon meruntîtannî'tî. Maasa pra Uyepotorîkon iipî kupî sîrîrî.

⁹ Uyonpayamî', tîwo'ma'tai pra e'tî. Maasa pra imakui'pî pe eeseurîmakon ya, ayonpa winîkî ataruma'tîkon Paapaya. Aka, mîikîrî ayesa'kon moro man mana'ta po. Aaipî kupî sîrîrî.

¹⁰ Uyonpayamî', penaronkon tîmaimu ekareme'nen pe Paapa nîmenka'san pî' esenumenkanpai'nîkon. Kure'ne to' e'taruma'tî'pî Paapa maimu ekareme'kî tîuya'nîkon wenai. Mîi'wîni tîise mîrîrî pî' to' ko'mamî'pî tîwî tîku'se pra. ¹¹ A'kî, tamî'nawîronkon anî'kan meruntî ke tîiko'mansenon, taatausin-pasanon. Mîrîrî epu'tî pî' naatîi. Enpenatanpai'nîkon Jó nurî'tî yekare pî'. Tîwe'taruma'tîi'ma innape Paapa kupî pî' aako'mamî'pî tîwî tîku'se pra. Mîrîrî tîpo tî'noko'pî pe era'ma'pî Paapaya, moropai morî tîrî'pîiya Jó pia. Maasa pra Paapa wanî morî pe, pemonkonyamî' sa'namanen pe.

¹² Uyonpayamî', tamî'nawîrî ayeurîma'pîuya'nîkon yentai ekaremekîuya sîrîrî. «Paapa pemonkono pe awanîkon ye'nen yairî teeseurîmasanon amîrî'nîkon.» Mîrîrî ye'nen inna taapai awanîkon ya, inna neken ka'tî. Moropai kaane taapai awanîkon ya, kaane neken ka'tî. Inî' panpî', — Useruku pepîn, useruku pepîn —kai'ma kîkatî. Innape eeseurîmakon epu'tî tiaronkonya yu'se awanîkon ya, inna, kaane, neken ka'tî, juro tîkai pra. Mîrîrî warantî eeseurîmatî Paapaya ataruma'tîkon namai.

Epîrematî

¹³ Anî' tîwe'taruma'tîsen moro nai akore'ta'nîkon? Paapa yarakkîrî eeseurîma e'pai man. Anî' taatausinpasen moro nai akore'ta'nîkon? Paapa yapurîiya e'pai man teeserenka pe. ¹⁴ Anî' pri'yawon pepîn moro nai akore'ta'nîkon? Soosi esanon yannoiya e'pai man. Inkamoro epîrema ipona e'pai man moropai ikarapaima to'ya kara' ke. Mîrîrî warantî ikupî to'ya Uyepotorîkon ese' yai, mîikîrî Uyepotorîkonya yepî'tîto'pe. ¹⁵ Mîrîrî warantî to' epîrema innape Paapa kupîi'ma moropai mîikîrî pri'yawon pepîn esepî'tî eserîke awanî. Mîikîrî yepî'tî Uyepotorîkonya. Moropai imakui'pî ku'sai'ya ya, tîiwanmîra ikupî Paapaya. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen imakui'pî ankupî'pîkon ekareme'tî ayonpakon pî'. Moropai epîrematî ayonpakon pona esepî'tîkonpa. Maasa pra morî ku'nen epîrema ya, imaimu yawîrî ikupî Paapaya.

¹⁷ Mîrîrî warantî Elias nurî'tî wanî'pî pena. Uurî'nîkon warantî awanî'pî pemonkon pe. Moropai mîikîrî epîrema'pî kono' rena namai. Kure'ne

eepîrema'pî. Moropai kono' rena pra awanî'pî eseurîwî'ne kono' arakkita pairî kaisarî. ¹⁸ Mîrîrî tîpo eepîrema'pî inî'rî kono' ii'to'pe. Moropai kono' yarîma'pî Paapaya. Moropai inî'rî yei ena'pî teperu ke tamî'nawîrî.

¹⁹⁻²⁰ Uyonpayamî', anî' amîrî'nîkon kore'tawon atarîma ya Paapa piapai, moropai inî'rî awenna'po emapu'tî tiaronya ya, mîîkîrî imakui'pî ku'nen pîika'tî mîîkîrîya aasa'manta namai. Moropai imakui'pî inkupî'pî mo'ka Paapaya. Mîrîrî pî' enpenatanpai'nîkon.

SÍRÍRÍ KAARETA E'MAI'NON PEDRO NÍMENUKA'PÍ

Pedroya sírírí kaareta menuka'pí innape Jesus ku'nenan pia, manni'kan to' nítaruma'ti'san innape iku'to' to'ya wenai. Inkamoro yenpenataní'pí'pí Pedroya aní' pe to' waní. Paapa, tamí'nawíronkon yentainon munkí' pe pu'kuru to' waní. Moropai maasa kure'ne morí yapísí to'ya kupí Paapa winípai. Mírírí ye'nen innape ikupí'pí' to' ko'mamí e'pai awaní, títiko'mamíkon píkírí. Moropai morí pe to' ko'mamí e'pai awaní, imakui'pí tiku'se pra, kai'ma to' yeuríma'pí Pedroya sírírí kaareta pí'.

1 Uurí Pedro, Jesus Cristo naiponti'pí. Sírírí kaareta menukayua aapia'níkon Paapa pemonkonoyamí' pírái'pí títiko'mansenon apatakon ya' pra, ka'ran pe awaníkon manni' pia. Manni'kan Ponto pata po awaníkon mannan pia, moropai Galácia pata po awaníkon mannan pia, Capadócia pata po awaníkon mannan pia, Ásia pata po awaníkon mannan pia, moropai Bitínia pata po awaníkon mannan pia imenukayua sírírí. ² Amírí'níkon waní Paapa, Uyunkon nímenka'san pe, í' kupí túya pí' teesenumenka yawírí. Moropai Morí Yekaton Wanní wenai, ipemkonko pe pu'kuru, morí pe awaníkonpa amenka'pí'ya'níkon. Uyepotoríkon Jesus Cristo maimu yawírí aako'mamíkonpa amo'ka'pí'ya'níkon, mīkírí mīnī ini'kamo'pí wenai, imakui'pí yapai imo'kasa' pe awaníkonpa.

Uyonpayamí', iní' panpí' morí pe tíwe'to' tírí Paapaya yu'se wai epe'míra, moropai tíwanmíra e'níto' tíríya yu'se wai aapia'níkon.

Pedroya To' Yenpenataní'pí

Ipatíkarí Ko'manníto' Nímí'nen Pe E'ní

³ Paapa, Uyepotoríkon Jesus Cristo yun, yapurípai'níkon, kure'ne uurí'níkon í'noko'masai'ya wenai. Isa'manta'san kore'tapai Jesus Cristo pí'mí'sa'ka túya yai túsá'mantato' ke ine'ma'pí yapísí'pí'ya tíwakíri pe. Mírírí ye'nen uurí'níkon esenpo emapu'tí'pí'ya tnmuku pe e'níto'pe. Tarípai innape típemonkonoyamí' pia Paapa nítírí yapísí kupí sírírí. Mírírí ye'nen iwínípainon yapísí nímíkí pí' ko'manní sírírí. ⁴ Amírí'níkon ton pe mírírí koneka ko'manní'pí'ya ka' po. Í' pensa títípansen pe pra, í' pensa aama'ta ton pe pra, moropai í' pensa aataretí'ka neporí ton pe pra man miarí. ⁵ Moropai sírírí non po awaníkon tanne, amírí'níkon ko'manní'pí'ya nírí tímeruntírí yai. Tamí'nawíron ataretí'ka píkírí aako'manní'pí'ya'níkon, títípa aako'mamíkonpa, innape ikupí'ya'níkon wenai. Moropai mírírí yai tamí'nawíronkonya era'ma, í' kai'ma morí pe inkoneka'pí waní, tamí'nawírí awe'to' yawírí.

⁶ Mírírí pí' taatausinpai pu'kuru awaníkon e'pai awaní teuren, e'taruma'tínto' iipí tanne. Yairí ma're awaníkon tíaron pensa, maasa pra tu'kan e'taruma'tínto' sí'ta'non iipí amírí'níkon taruma'tínen ton.

⁷ Mírírí tu'kan e'taruma'tínto' iipí, yairí innape ikupí'ya'níkon epu'to'pe. Maasa era'matí. Ouro yeka'ma to'ya apo' ya' teken ouro pe awaní epu'tíkonpa. Aaramí pra awaní ya, innape ouro pe awaní epu'tí to'ya. Mírírí warantí innape ikupí'pí' aako'mamíkon awe'taruma'tíkon ye'ka pe. Mírírí amírí'níkonya innape iku'to' waní ouro tíwe'tí'kasen yentai tíwe'tí'kasen pe pra awaní ye'nen. Mírírí ye'nen ayonpaiya'níkon awe'taruma'títo'kon

ke innape ikupî pí' aako'mamîkonpa. Moropai amîrî'nîkonya e'taruma'tinto' yapítanî'sa' típo, Paapaya taa kupî sírîrî apî'nîkon: —Morî pe pu'kuru man —taiya Jesus Cristo ii'to' weiyu eseposa' yai. Mîrîrî yai tamî'nawîronkonya era'ma emapu'tiia' í' kai'ma morî pe, ipîkku pe akupî'pîiya'nîkon. ⁸ Mîikîrî Paapa era'manen pe pra awanîkon, tíise yapurî ko'mannîpî amîrî'nîkonya. Maasa era'maya'nîkon ye'ka pe pra, innape Cristo kupî pí' aako'mamîkon ye'nen, aatausinpakon ko'mannîpî mararî pra. O'on ye'ka pe ekaremekî yentai aatausinpató'kon wanî. ⁹ Maasa pra morî pe e'to' yawîrî amîrî'nîkon koneka yaretî'kaiya kupî sírîrî, tíwarantî awanîkonpa. Moropai apata'se'kon tíriya kupî sírîrî típia aako'mamîkonpa. Tamî'nawîrî mîrîrî kupîiya innape Cristo kupî'pîiya'nîkon wenai.

¹⁰⁻¹¹ Mîrîrî e'pîika'tinto' anepu'pai penaronkon profetayamî' nuri'ti wanî'pî. Mîrîrî ye'nen kure'ne yuwa'pî to'ya. Inkamoroaya ta'pî: —Í' ye'ka see mîrîrî Paapa nítîrî e'pîika'tinto'? Í' pensa yarimaiya kupî sírîrî? Mîrîrî e'pîika'tinto' yekare ekaremekî'pî to'ya pena, tíise morî pe epu'ti'ma pra. Tíise Morî Yekaton Wannîya ekaremekî'pî to' pí', í' pensa mîrîrî e'kupî. —Maasa awe'kupî Cristo e'taruma'ti e'pai awanî. Moropai mîrîrî típo teeyatonon yentai eenasa' yai, ipîkku pe ikupî Paapaya —ta'pîiya. ¹² Inkamoro penaronkon tímaimu ekareme'nenan pí' sírîrî aneta'pîkon ekaremekî'pî Paapaya pena. Paapaya ta'pî: —Amîrî'nîkon ton pe awe'kupî pepín, tíise manni'kan maaronkon ton pe awe'kupî pe man —ta'pîiya to' pí'. Mîrîrî ye'nen manni'kan itekare ekareme'nenanya ekareme'sa' sírîrî apî'nîkon tarîpai. Inkamoroya ekaremekî'pî apî'nîkon ka' poinon, Morî Yekaton Wannî, Paapa narima'pî meruntîri yai. Sírîrî e'pîika'tinto' yekare wanî morî pe pu'kuru, mîrîrî anepu'pai nîrî inseriyamî' wanî.

Paapaya Uyannokon Imakui'pî Ton Pra E'nîto'pe

¹³ Mîrîrî epu'tiya'nîkon ye'nen, aka, tíwarî e'ti, aawarîrî'nîkon eti'nîmatî, ayeserukon epu'nenan pe. Moropai tamî'nawîrî morî pe Paapaya akupîkon nîmîkî pí' aako'mamîkon, í' pensa Cristo iipî weiyu yaino ton pe. ¹⁴ Paapa munkî pe awanîkon ye'nen, imaimu yawîrî ako'mantî. Pena imakui'pî yu'se awe'to'kon yawîrî aako'manpî'tî'pîkon, maasa pra í' kai'ma aako'mamîkon yu'se Paapa wanî epu'tiya'nîkon pra awanî'pî. Tíise epu'tiya'nîkon tarîpai, mîrîrî ye'nen mîrîrî warantî pra ako'mantî. Imakui'pî yu'se tíwe'se pra ako'mantî. ¹⁵ Morî pe e'ti, maasa pra morî pe pu'kuru Paapa wanî, imakui'pî ton pra. Mîikîrî rî amîrî'nîkon yannotîpon warantî e'ti. Imakui'pî winîpai atarimatî moropai tamî'nawîrî í' kupîya'nîkon kaisarî morî ku'ti. ¹⁶ Mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taa:

—Imakui'pî winîpai atarimatî,

imakui'pî winîpai atarimasa' pe uuko'mamî warantî.

Morî pe e'ti, morî pe pu'kuru tíwe'sen pe uuko'mamî warantî *Lv 11,44,45;*

19.2; 20.7

—taa Paapaya.

¹⁷ Eepîremakon ya, Paapa esa'nenan amîrî'nîkon ayunkon pe. Mannî' Paapa wanî yairî, yairî pra tamî'nawîronkon ko'manto' wanî ekareme'nen pe, anî' tímekani pra. To' níkupî'pî yako'menkaiya tiwin pí' to' kaisarî. Mîrîrî ye'nen tíwarî e'ti, mîikîrî namatî aako'mamîkon píkirî. ¹⁸ Maasa pra pena aako'manpî'tî'pîkon ayeserukon yarakkîrî, í' kai'ma penaronkon atamokonya ayenupa'pîkon yawîrî. Mîrîrî aako'manto'kon wanî'pî í' pe pra rî. Tíise

epu'tiya'nikon ye'masa'kon pe awanikon miriri ayeserukon winipai, manni' epe'ke aatareti'kasen pepin. Miriri ke aye'masa'ya'nikon, ouro ke moropai prata ke pra, taatareti'kasen ke pra. ¹⁹ Tiise amiri'nikon wani ye'masa'kon pe moropai imo'kasa'kon pe mori pu'kuru Jesus Cristo mini ke. Mikiiri wani carneiro, Paapa pia to' nitiri waranti tiwe'sen pe. I ri ima'tiki ton pra tiwe'sen pe awani, imakui'pi ton pra. ²⁰ Mikiiri wani pena Paapa nimenka'pi pe siriri non pona yarimapa, maasa siriri pata koneka tiuya rawiri. Moropai mikiiri yenpo'piya amen pata aatareti'ka rawiri, amiri'nikon piika'tinen ton pe. ²¹ Mikiiri wenai amiri'nikonya Paapa yapuri. Innape ikupiya'nikon manni' Cristo pimi'sa'ka'tipon, tami'nawiron yentai ikupitipon. Miriri waranti innape ikupiya'nikon moropai i' tiriuaya ta'pi Paapaya yapisiya'nikon nimiki pi' aako'mamikon.

²² Taripai amiri'nikon wani yairon Paapa maimu yawiri. Miriri wenai imakui'pi ayeserukon rumakasa'ya'nikon. Miriri ye'nen seru'ye' pe pra ayonpakon, manni'kan innape Jesus ku'nenan, sa'namaya'nikon kure'ne. Miriri waranti awe'sa'namato'kon yuwati ini' panpi', tami'nawiri ayewankon ke. ²³ Maasa pra mikiiri Paapa i' pensa aasa'manta ton pepinya amiri'nikon esenpo emapu'ti'pi, tinmuku pe awanikonpa. O'non ye'ka pe ikupi'piya? Ayunkon tiisa'mantassen wenai pra tiise innape imaimu kupiya'nikon wenai, Paapaya ikupi'pi. Miriri imaimu wani ipatikari enen ko'mannito' ton tinen pe, aatareti'ka pepin. ²⁴ Miriri waranti Paapa maimu e'menukasa'ya taa: Tami'nawironkon pemonkonyami' wani pari' keren po tiwe'sen waranti.

Moropai inkamoro esera'ma mori pe miriri pari' yari'ku waranti.

Tiise tiwin wei pari' a'pi'ta moropai yari'ku e'soroka.

Miriri waranti to' wani, tiisa'mantatonkon pe.

²⁵ Tiise Uyepotorikon maimu wani

ipatikari tiiko'mansen pe,

Is 40.6-8

taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya. Miriri ekaremeki'pi to'ya eta'piya'nikon siriri itekare Paapa maimu.

2

Yewanmirisa' Ti' Wani

Ipatikari Ko'mannito' Tinen Pe

¹ Miriri imakui'pi ayeserukon winipai amo'kasai'ya'nikon ye'nen, tami'nawironkon imakui'pi piapai epa'kati. Tami'nawiron tiaronkon pi' imakui'pi esenumenkato' pia pai epa'kati, yenu'titon piapai, seru'ye' pe e'nito' yapai, uyewanmakon pe tiaron era'mato' piapai, moropai tiaronkon winiki imakui'pi eseurimanto'. Miririkon piapai epa'kati. ² Moropai Paapa maimu yu'se e'ti kure'ne. Manni' more esenposen wani tisan manati yu'se waranti e'ti. Miriri waranti awanikon ya, ini' panpi' Paapa epu'tiya'nikon. Moropai miriri wenai amiri'nikon piika'tiuya tu'se tawan pi'kiri. ³ Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taa:

Amiri'nikonya mori pe Paapa e'to' epu'ti taripai taiya. Miriri ye'nen imaimu anetapainon pe e'ti.

Sl 34.8

⁴ Erepan'ti Uyepotorikon pia, mikiiri to' newanma'pi, itu'se pra to' wani'pi tiise Paapa pia imenkasa' pe awani'pi, ipikku pe awani'pi. ⁵ Erepan'ti iipia,

Paapaya amîrî'nikon yenyaka'mato'pe, tîiko'manto'pe akore'ta'nikon. Manni' tî' ke wîtî konekanen esenyaka'ma warantî eesenyaka'ma uurî'nikon ke. Tîise Paapa nikoneka esera'ma pepîn. Moropai tímîrî ton pe teepîremasen pe akupîiya'nikon, antîrîkon enepîkonpa Paapa pia. Mîrîrî antîrîkon wanî Paapa wakîri pe pu'kuru, maasa pra amîrî'nikon ton pe Cristo nîkupî'pî kupî'pîya'nikon innape. ⁶Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taa: Uurî nîmenka'pî, tiwinan tî' wanî ipîkku pe pu'kuru, tiaronkon tî' yentai.

Mîrîrî tîrîuya Sião cidaderî po, unkoneka yapîtanî'nen pe.

Anî'ya mîikîrî kupî ya innape, mîikîrî eppepî pepîn tiwin kin, ipî' yairî ma're eena pepîn,

Is 28.16

taasai'ya mîrîrî. ⁷Sîrîrî tî', innape ikupîya'nikon manni' wanî morî pe pu'kuru, amîrî'nikon pia. Tîise manni'kan innape iku'nenan pepîn pia, nari' pe awanî mîrîrî. Paapa maimu e'menukasa'ya taa:

Manni' tî' wîtî konekanenan newanmîrî'pî, mîrîrî enasa' man ipîkku pe pu'kuru tiaronkon yentai.

Sl 118.22

taasai'ya. ⁸Moropai tiaron pata Paapa maimu e'menukasa'ya taasa':

Sîrîrî tî' wanî ipona pemonkonyamî' e'pu'mato'pe moropai ipona atare'moto'pe,

Is 8.14

taasai'ya man. Inkamoro e'pu'ma maasa pra innape ikupî to'ya pra awanî ye'nen. Mîrîrî wenai to' newanmîrî'pî Cristoya to' taruma'tî'pî.

⁹Tîise amîrî'nikon wanî pepîn mîrîrî warantî. Amîrî'nikon wanî imenka'san pe tiaronkon kore'tapai. Moropai tamî'nawîronkon esa' Paapa ton pe teepîremasen pe awanîkon. Mîikîrî pemonkono pe awanîkon, Paapa epu'nen pe. Tímîrî ton pe inmo'ka'san pe awanîkon. Amîrî'nikon menka'pîiya tînkupî morîkon ekareme'nen pe. Mîikîrîya amîrî'nikon pakkokon mo'ka'pî, ewaron ta awanîkon tanne, Paapa epu'tîya'nikon pra awanîkon tanne. Moropai amîrî'nikon tîrî'pîiya morî ta, a'ka ta aako'mamîkonpa, morî pe Paapa wanî tepu'se. ¹⁰Maasa pra pena amîrî'nikon e'sa' pra man Paapa pemonkono pe. Tîise tarîpai amîrî'nikon wanî ipemonkono pe pu'kuru. Pena Paapaya aai'noko'makon epu'tîya'nikon pîn. Tîise aai'noko'mato'kon Paapaya epu'tîya'nikon tarîpai.

Paapa Poitîrî Pe E'nî

¹¹Uyonpayamî', Paapa epu'nenan pepîn kore'ta aako'mamîkon, to' yonpa pe pra. Mîrîrî ye'nen apî'nikon esatîuya sîrîrî, inî'ri î' itu'se awe'to'kon yawîrî ikupîya'nikon namai, maasa pra mîrîrîya ayekatonkon taruma'tî, aminke Paapa piapai aatarimakon emapu'tîiya. ¹²Tîise morî pe ako'mantî inkamoro Paapa epu'nenan pepîn kore'ta awanîkon ye'nen. Morî pe ayeserukon e'pai awanî era'mato'pe to'ya. Teuren apî'nikon to' eseurîma imakui'pî pe amu'tunpakon to'ya. Tîise yairî ayeserukon era'ma tîuya'nikon wenai to' esenumenka, moropai Paapa yapurî to'ya î' pensa aai'to' weiyu erepamî yai.

Ipîkkukon Maimu Yawîrî Ako'mantî

¹³Uyonpayamî', Uyepotorîkon nîkupî'pî wenai tamî'nawîronkon ipîkku tîwe'sanon sîrîrî non ponkon maimu yawîrî e'tî. Manni' rei, tamî'nawîronkon esa', mîikîrî maimu yawîrî e'tî. ¹⁴Moropai manni'kan mîikîrî nîmenka'san tiaronkon esa' pe to' e'to'pe, inkamoro maimu yawîrî e'tî. Maasa pra

inkamoro wanî manni'kan imakui'pî kupitîponkon taruma'tînen pe, moropai morî kupitîponkon yapurînen pe inkamoro wanî. ¹⁵ Mîrîrî warantî morî kupîya'nîkon yu'se Paapa man. Maasa pra morî ayeserukon era'ma to'ya wenai, manni'kan Paapa epu'nenan pepîn, apî'nîkon imakui'pî pe teeseurîmakon atî'napamî. ¹⁶ Tarîpai imakui'pî unkupî'pîkon wenai tîwe'taruma'tîsanon pe e'nî pepîn maasa pra Cristoya umo'ka'pîkon iwinîpai. Mîiwîni tîse —Paapaya utaruma'tî pepîn tarîpai —kai'ma, itu'se e'nîto' yawîrî ko'mannî e'pai pra man. Tîise Paapa poitîrî pe, imaimu yawîrî ako'mantî. ¹⁷ Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yapurîya'nîkon yuwatî. Moropai ayonpakon, innape Jesus ku'nenan sa'namatî. Moropai Paapa nama pî' ako'mantî. Moropai tamî'nawîronkon esa' pe tîwe'sen namatî. Mîrîrî warantî ikupî pî' ako'mantî.

Cristo E'taruma'tî'pî Warantî

E'taruma'tîn E'pai Awanî

¹⁸ Tarîpai amîrî'nîkon to' poitîrîtonon apanamauya'nîkon sîrîrî. Inkamoro akaraiwarîkon maimu yawîrî e'tî moropai to' namatî. Mannî amîrî'nîkon konekanen morî pe, mîikîrî maimu yawîrî e'tî. Tîise mîikîrî neken pepîn tîse manni' tiaron imakui'pî pe amîrî'nîkon taruma'tînen mîikîrî maimu yawîrî nîrî e'tî. ¹⁹ Î' ku'sa'ya'nîkon wenai pra awe'taruma'tîto'kon yapîtanîpîya'nîkon ya morî pe awanî. Maasa pra mîrîrî warantî itu'se Paapa e'to'pe awanî epu'tiya'nîkon. Mîrîrî wenai mîikîrîya amîrî'nîkon koneka morî pe. ²⁰ Tîise tiaron pensa imakui'pî ku'sa'ya'nîkon ya, mîrîrî wenai awe'taruma'tîkon e'pai awanî. Moropai yapîtanîpîya'nîkon e'pai awanî teesewankono'mai pra, maasa pra iku'sa'ya'nîkon ye'nen. Moropai mîrîrî wenai anî'ya ayapurîkon pepîn. Tîise anî' e'taruma'tî ya, î' rî imakui'pî ku'sai'ya wenai pra, moropai mîrîrî yapîtanîpîya morî pe, teesewankono'mai pra, mîrîrî yapîtanî'sai'ya tîpo, Paapaya mîikîrî koneka morî pe. ²¹ Maasa pra mîrîrîto'pe, î' rî tîku'se wenai pra amoronkon epu'tikonpa Paapaya amenka'pîkon. Maasa esenumenkatî uurî'nîkon e'pîika'tîto'pe Cristo e'taruma'tî'pî yeseru pî'. Imakui'pî tînkupî'pî wenai pra yapîtanîpî'pîya amîrî'nîkonya tîwarantî yapîtanîpîkonpa. ²² Mîikîrî yeseru wanî'pî see warantî:

Î' pensa mîikîrîya imakui'pî ku'sa' pra man tiwin kin.

Moropai î' pensa seru'ye' pe

mîikîrî eseurîmasa' pra man tiwin kin,

taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya. ²³ Pena iwinîkî imakui'pî pe to' eseurîma yai î' kai'ma imakui'pî pe to' maimu yu'sai'ya pra man. Pena tîpa'tîpîto'ya yai taasai'ya pra man to' pî': —Tarîpai ese'ma —kai'ma eesunenkasas' pra man. Tîise Paapa yenyâ' eeturumaka'pî tamî'nawîrî to' nîkupî'pî ye'ma Paapaya epu'tî'pîya. Yairî ikupî'pîya epu'tî'pîya. ²⁴ Moropai mîikîrî Cristoya imakui'pî unkupî'pîkon mo'ka'pî tîpona, pakî'nan pona tîisa'manta yai. Tamî'nawîrî imo'ka'pîya inî'rî ikupî'nîkon namai, isa'manta'pîya î' kupî pepîn warantî e'nîto'pe imakui'pî winîkî. Moropai mîrîrî pata'pî ya, morî kupî pî' ko'mannîto'pe umo'ka'pîya'nîkon. Mîikîrî ya'so'kato' wenai amîrî'nîkon e'pîika'tî'pî. ²⁵ Maasa pra pena amîrî'nîkon wanî'pî ataka'ma'san pe Paapa piapai, tîko'mannî'nen piapai carneiro ataka'masa' warantî. Tîise tarîpai awenna'posa'kon sîrîrî, ayesa'kon pe tîwe'sen pia, manni' ayekatonkon ko'mannî'nen pia.

Is 53.9

3

Pedroya Tînyo Kenankon Panama

¹ Mîrîrî warantî nîrî amîrî'nîkon wîrî'sanyamî' tînyo kenankon panamauya. Anyokon maimu yawîrî e'tî. Yai pra Paapa epu'nen pe pra anyokon wanî, tîise ayaserukon wenai eesenumenka ya, Paapa maimu epu'tîiya, mîkîrîya innape ikupî. Tîise morî pe ayaserukon neken era'ma tîuya wenai, yarakkîrî Paapa maimu pî' eesurîma yu'se awanî pepîn. ² Maasa pra inkamoroaya ayaserukon era'ma morî pe, î' rî imakui'pî kupîya'nîkon pra awanîkon. Moropai innape Paapa namaya'nîkon era'ma to'ya. ³ Mîrîrî ye'nen morî pe, ema'non pe awanîkon tuwai pra e'tî. Moropai apu'paikon tîkinai, moropai ouro ke, epe'ke taatari'ku'tî, aponkon morî pu'kuru teka'mai teekonekai pra e'tî. ⁴ Tîise morî pe awe'to'kon nîsi ayewankon ya'. Maasa pra mîrîrî î' pensa aataretî'katon pepîn. Mîrîrî ye'nen eranmîra moropai tîwanmîra awanîkon yuwatî. Mîrîrî warantî ayaserukon wanî wenai kure'ne tîwakîri pe Paapaya akupîkon. ⁵ Maasa pra pena penaronkon wîrî'sanyamî' Paapa yapurînenan nuri'tî ekonekapî'tî'pî eranmîra tîwanîkonpa moropai tîwanmîra tîwanîkonpa. Mîrîrî ye'nen inkamoro e'pî'tî'pî tînyokon maimu yawîrî, ⁶ pena Sara nuri'tî e'pî'tî'pî mîrîrî warantî. Tînyo Abraão nuri'tî maimu yawîrî awanî'pî. Mîrîrî ye'nen esa'pî'tî'pîiya tepotorî pe, inama tîuya ye'nen. Mîrîrî warantî ikupîya'nîkon ya anyokon yarakkîrî, moriya mîkîrî Sara payanî'san pe awanîkon. Iwarantî awanîkon morî ayaserukon morî ya, moropai innape ikupîya'nîkon wenai, teesewankono'mai pra aako'mamîkon.

Tîno'pî Kenankon Panamaiya

⁷ Tarîpai amîrî'nîkon warayo'kon tîno'pî kenankon panamauya sîrîrî, ano'pîkon yarakkîrî aako'manto'kon pî'. Epu'tîya'nîkon e'pai man inkamoro wanî a'tu'mîra panpî', amîrî'nîkon warantî pra. Mîrîrî ye'nen morî pe ano'pîkon ko'mannîpîya'nîkon e'pai man. Maasa pra tarakkîrî ipatîkarî aako'manto'kon tîrî Paapaya sa'nîrî, amîrî pia, ano'pî pia, itu'se tîwanî ye'nen. Mîrîrî ye'nen ano'pîkon yapurî ye'ka pe, morî pe mîkîrî ko'mannî'tî, î' pensa eepîremakon yai awe'manenpakon namai.

Morî Kupî Wenai Umoronkon Epu'tî

⁸ Sîrîrî eseurîmato' yaretî'kauya sîrîrî. Tauya apî'nîkon tamî'nawîrî si'ma eesenumenkato'kon e'pai awanî tiwin. Moropai ayonpakon wanî ya, tîmoran epu'nen mîkîrî kaisarî amoronkon epu'tîya'nîkon e'pai awanî. Moropai ayonpakon yarakkîrî tîwe'sa'namai e'tî. Moropai a'noko'pîkon pe esera'matî. Moropai tiaronkon yentai tîwe'ku'se pra e'tî. ⁹ Mîrîrî ye'nen anî'ya imakui'pî kupî ya awinîkî'nîkon, mîkîrî winîkî imakui'pî tîku'se pra e'tî. Apî'nîkon teesurîmasen wanî ya, iwinîkî imakui'pî teesurîmai pra e'tî. Tîise imakui'pî pe awinîkî'nîkon eseurîma'pî maimu miakanmatî morî ke. Maasa pra Paapaya ayanno'pîkon arepakonpa morî ke. ¹⁰ Innape awanî epu'tî'nîkon, maasa pra mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' ye'nen. See warantî taasai'ya:

Anî' wanî ya, morî pe tîiko'manto' yu'se taatausinpai, mîkîrîya morî pe teesurîma yuwa e'pai awanî, imakui'pî pe eesurîma namai. Moropai mîkîrî eseurîma e'pai pra awanî seru'ye' pe, tiaronkon yenku'tî pî'.

¹¹ Mîrîrî ye'ka imakui'pî winîpai

eepe e'pai awanî.

Tiise morî i' yu'se Paapa wanî neken
kupîya e'pai awanî.

Tiïwanmîra aako'mamî
yuwaiya e'pai awanî.

Moropai teesiyu'pî'se pra aako'mamî
yuwaiya e'pai awanî.

¹² Maasa pra inkamoro ye'ka yaironkon
koneka pî' Uyepotorîkon ko'mamî

tîwîrî wei kaisarî,
moropai tîwîrî to' epîremato'

eta pî' aako'mamî.

Tiise Uyepotorîkon ekore'masa' ko'mamî
imakui'pî ku'nenan winîkî,
taasa' Paapa maimu e'menukasa'ya man.

Sl 34.12-16

¹³ Morî anku'pai awanîkon wenai, awinîkî'nîkon anî'ya imakui'pî kupî
e'painon? Anî'ya ikupî pepîn tiwin kin. ¹⁴ Miiwîni pra awanî ya, kure'ne
taatausinpai e'pai awanîkon morî ayeserukon wenai awe'taruma'tîkon
tanne. Maasa pra Paapaya arepakon morî ke.

Mîrîrî ye'nen atausinpatî,
ataruma'tînenkon pî' eranne' pe pra e'tî,
teesi'nî'se pra e'tî.

Is 8.12

¹⁵ Tiise Cristo nama pî' ako'mantî ayewankon ya', moropai itenya' eeturu-
makatî tîwîrî ayepotorîkon pe awe'to'pe. Moropai tîwîrî tepu'se ako'mantî,
i' kai'ma Paapa winîpai morî yapisî pî' nîmîkiya'nîkon anepu'pai pemonkon
e'to' ekaremekîkonpa. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen sîrîrî ku'tî morî pe, tiaronkon yentai
awe'kupîkon ye'ka pe pra. Morî pe eeseurîmakon eesewankono'mato'kon
epu'tiyakon namai ayewankon ya'. Mîrîrî warantî apî'nîkon teeseurîmasen
wanî ya, mîikîrî eppepî, maasa pra ayeserukon era'ma tiuya'nîkon we-
nai, morî pe ayeserukon wanî Cristo pemonkono pe awanîkon ye'nen.

¹⁷ Mîrîrî morî kupîya'nîkon wenai awe'taruma'tîkon ya, morî pe panpî'
awanî. Imakui'pî ku'sa'ya'nîkon wenai awe'taruma'tîto'kon yentai awanî,
awe'taruma'tîkon yu'se Paapa wanî ya. ¹⁸ Maasa pra mîrîrî warantî Cristo
e'taruma'tî'pî tiisa'manta yaî amîrî'nîkon ton pe. Aasa'manta'pî tiwin ite'ka
tamî'nawîronkon ton pe imakui'pî to' nîkupî'pî wenai. Maasa era'matî. Mîikîrî
morî teken ku'nen sa'manta'pî uurî'nîkon, yairî pra tiwe'sanon, imakui'pî
ku'nenan ton pe. Aasa'manta'pî uurî'nîkon yarîpa kai'ma Paapa pia. Mîikîrî
wî'pî to'ya tarî, pemonkon pe awanî tanne, tiise aasa'mantasa' tîpo Paa-
paya amenan pe itekaton ko'manto'pe ikupî'pî. ¹⁹ Moropai mîikîrî wîti'pî
itekare ekareme'se itekaton'pî pe si'ma. Manni'kan pemonkonyamî'
e'tî'ka'san yekaton'pî pî' ekaremekî'pîiya. ²⁰ Manni'kan inkamoro e'tî'ka'san
yekaton'san pena innape Paapa maimu yawîrî esi'san pepîn teuren, Paa-
paya to' nîmîkî'pî innape tîkupî to'ya pena tîkanau ton koneka pî', Noé
nuri'tî ko'mamî yai. Tiise innape ikupî to'ya pîn. Tu'kankon pepîn
pemonkonyamî'ya eseurîwî'ne mia' pona tîmo'tai'nîkonya neken innape
ikupî'pî. Moropai inkamoro e'pîika'tî'pî kure'ne tanu winîpai. ²¹ Mîrîrî tuna
wanî esenpatakaton' pî' teeseurîmasen pe. Sîrîrî esenpatakatonato' wanî
pepîn nura upi'pîkon pî' tiwe'sen ronato'pe, tiise imakui'pî uyeseurî'pîkon
rumakato'pe awanî. Tiïwanmîra imakui'pî unku'pî'pîkon ku'sa' Paapaya

epu'ti'nikon, Jesus Cristo pîmi'sa'ka'pîiya wenai. ²² Mîikîrî yanu'nîpî'pî Paapaya ka' pona. Moropai eereutasa' wanî Paapa meruntîri winî. Mîikîrî wanî tamî'nawîronkon inseriyamî' esa' pe ipîkku pe tîwe'sanon moropai meruntî ke tîwe'sanon esa' pe aako'mamî ka' po.

4

Uyesserukon Etinyaka'masa' Morî Pe

¹ Mîrîrî ye'nen Cristoya tîmoron epu'tî'pî tarî pemonkon pe tîwanî yai. Mîrîrî warantî amoronkon epu'tikonpa apîtatî, Cristoya tîmoron epu'tî'pî warantî. Maasa pra anî'ya tîmoron epu'sa' ya, mîikîrî wanî pepîn imakui'pî anku'pai, itentai imakui'pî wanî pepîn inî'rî. ² Mîrîrî ye'nen sîrîrî pata pai aako'mamî tarî itu'se Paapa e'to' yawîrî, itu'se tîwe'to' yawîrî pra. ³ Maasa pra pena kure'ne aako'manpî'tî'pikon î' pe pra rî imakui'pî kupî'pî, manni'kan Paapa epu'nenan pepînya ikupî ko'mannîpî warantî. Mîrîrî yai aako'mamî'pikon se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî, itu'se apunkon e'to' kupî'pî. Kure'ne awukukon mai' enîrî pî' awanî'pikon, eesiyu'pî'tikon pî' aako'mamî'pikon, moropai eetîmîkon pî' aako'mamî'pikon. Moropai nura pî' aako'mamî'pikon, mia' ke ikonekasa' yapurî ye'ka pe. ⁴ Tarîpai manni'kan Paapa epu'nenan pepîn wanî kure'ne teesenumenkai apî'nikon. Moropai inkamoro eseurîma apî'nikon imakui'pî pe, maasa pra inî' tînkupîkon kupîya'nikon pra awanîkon wenai. ⁵ Tîise maasa inkamoroya tînkupî'pikon ekaremekî kupî sîrîrî Paapa pî', tamî'nawîronkon enenankonya moropai isa'manta'sanya ekaremekî. Moropai inkamoro yenumîiya kupî sîrîrî to' nîkupî'pikon wenai. ⁶ Mîrîrî ye'nen sîrîrî Cristo yekare esekaremekî'pî. Tamî'nawîronkonya eta'pî. Isa'manta'sanya nîrî eta'pî. Inkamoro sa'manta'pî, tamî'nawîronkon pemonkonyamî' sa'manta warantî, imakui'pî tînkupî'pikon wenai. Mîiwîni tîise to' yekaton ko'mamî enen ipatîkarî, manni' Paapa ipatîkarî tîiko'mansen warantî, innape iku'sa' to'ya ya.

⁷ Tîise tamî'nawîron atare'tî'kato' man aminke pra. Mîrîrî ye'nen amîrî'nikon e'pai man morî pe ayeserukon tepu'se, teetî'nînmî, eepîremakonpa. ⁸ Tamî'nawîron î' yentai tiaronkon yarakkîrî awe'sa'namakon e'pai awanî. Maasa pra anî' sa'naman ya, uwinîkî'nikon imakui'pî inkupî'pî kupî uwanmîra'nikon. ⁹ Moropai tiaronkon teerepansenon yapi'nen pe e'tî awakîrîkon pe, teekore'mai pra. ¹⁰ Moropai morî pe eesenyaka'mato'kon pe aapia'nikon tiwîn pî' si'ma, Paapa nîrumaka'pî yapurîya'nikon yuwatî. Mîrîrî yapurî wenai morî pe awanî, tiaronkon pîika'tîya'nikon, itu'se Paapa e'to' yawîrî. ¹¹ Anî' wanî ya itekare ekareme'nen pe mîikîrîya ekaremekî e'pai awanî, morî pe Paapaya tîmîmu pu'kuru ekaremekî warantî. Moropai anî' wanî ya tiaronkon pîika'tî pî' tîwe'sen pe, mîikîrîya to' pîika'tî e'pai awanî, tîmeruntîri Paapa nîrîrî'pî ke. Mîrîrî ku'tî. Mîrîrî kupîya'nikon wenai, Paapa yapurîto'pe tiaronkonya Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai. Manni' Paapa morî pu'kuru tîwe'to' pî' yapurî tamî'nawîronkon e'pai awanî. Moropai imeruntîri pu'kuru, ikî'pî ton pîn pî' yapurî e'pai man. Mîrîrî warantî e'pai man.

Innape Jesus Kupî Wenai E'taruma'tîn

¹² Uyonyayamî' uwakîrîkon pu'kuru, tauya sîrîrî apî'nikon. Kure'ne yairî ma're teesenumenkai pra e'tî awinîkî'nikon tui'sen pî', î' kai'ma amoronkon epu'tîya'nikon manni' pî'. Mîrîrî wanî pepîn anepu'tikon pe pra tîise epu'nenan

amîrî'nikon. ¹³ Tîise tenyaka ya taatausinpai e'tî awe'taruma'tito'kon pî'. Maasa pra Cristo e'taruma'tî'pî warantî awe'taruma'tikon mîrîrî. Mîrîrî ye'nen î' pensa aaipî yai, kure'ne aatausinpakon, morî pe, meruntî ke awanî era'maya'nikon pî'. ¹⁴ Amîrî'nikon wanî taatausinpai teuren, amu'tunpasa'kon tanne, Cristo yapurînen pe awanîkon wenai. Maasa pra mîrîrî wenai epu'tiya'nikon morî pu'kuru Paapa winîpainon Yekaton Wannî ko'mamî aapia'nikon. ¹⁵ Awe'taruma'tikon ya, awe'taruma'tikon e'pai awanî Cristo yapurîya'nikon wenai. Tiaronkon wîisa'ya'nikon wenai pra, moropai ama' pe awe'sa'kon wenai pra, moropai î' rî imakui'pî ku'sa'ya'nikon wenai pra, moropai tiaronkon ko'manto' pî' eeseurîmakon wenai pra. ¹⁶ Tîise amîrî'nikon e'taruma'tî ya, innape Jesus kupîya'nikon wenai. Mîrîrî pî' tîweppe'se pra e'tî. Tîise kure'ne Paapa yapurîti, maasa pra ayesatikon to'ya ye'nen, Cristo piawon pe tîwe'sanon taa to'ya pî'. Teesewankono'mai pra e'tî. ¹⁷ Maasa pra î' kai'ma tiwin pî' si'ma unkupî'pikon era'mato' weiyu erepamî kupî sîrîrî. E'mai' pe manni'kan Paapa yapurînenanya tînkupî'pikon era'ma kupî sîrîrî. Mîrîrî e'kupî ya uurî'nikon yarakkîrî, itentai awe'kupî sîrîrî manni'kan Paapa maimu ku'nenan pepîn yarakkîrî. To' e'pîka'tî pepîn tiwin kin. ¹⁸ Mîrîrî warantî Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Sa'me awanî morîkon yentai imakui'pî ena namai,
to' e'taruma'tî tîrî Paapaya ya,
î' kai'ma inî' panpî' Paapa maimu yawîronkon pepîn
e'taruma'tî e'pai awanî?

Moropai imakui'pî ku'nenan
e'taruma'tî e'pai awanî nîrî, kure'ne
taasa' Paapa maimuya man.

Pv 11.31

¹⁹ Mîrîrî ye'nen manni'kan tîmoronkon epu'nenan maasa pra itu'se Paapa wanî wenai, morî kupî to'ya wenai, inkamoro eturumaka e'pai awanî Paapa tîkupîtiponkon pia, manni' î' ta'pî tîuya yawîrî ku'nen tîwîrî. Mîikîrî pia to' eturumaka e'pai awanî. Moropai morî kupî pî' to' ko'mamî e'pai awanî tîrumakai pra.

5

Paapa Pemonkonoyamî' Wanî

Carneiroyamî' Itekînnan Warantî

¹ Tarîpai manni'kan soosi esa' pe tîwe'sanon panamauya sîrîrî. Maasa pra uurî nîrî wanî mîrîrî warantî soosi esa' pe. Uurîya Cristoya tîmoron epu'tî era'ma'pî itaruma'tî to'ya yai. Moropai î' pensa aaipî yai, tamî'nawîronkonya era'ma, î' kai'ma ipikku pe yapurî Paapaya. Uurî nîrî yapurîiya pe man apokonpe. ² Mîrîrî ye'nen morî pe aapia'nikon Paapa nîtîrî'san ipemonkonoyamî' ko'mannî'tî, manni' carneiroyamî' ko'mannî'nenya tekînon ko'mannî'pî warantî. Mîrîrî ku'tî morî pe itu'se Paapa e'to' yawîrî. Mîrîrî kî'ku'tî eekore'makon kore'ta pairî. Moropai mîrîrî pî' kîsenyaka'matî tînuru yu'se awanîkon pî' pra tîise to' pî' esenyaka'matî kure'ne to' anpîika'tîpai awanîkon ye'nen. ³ Inkamoro aapia'nikon Paapa nîrumaka'san yentai tîwe'se pra eesenyaka'matî. Tîise morî ayeserukon era'ma to'ya wenai, awarantî'nikon e'pai to' e'to'pe, inkamoro ko'mannî'tî. ⁴ Mîrîrî warantî î' pensa kure'nan tiaronkon yentainon uyesa'kon iipî yai, mîikîrî nîtîrî morî

pu'kuru yapisiya'nikon kupi siriri i' pensa aatareti'ka ton pe pra. Aako'mami tiwiri mori pe ipatikasi.

⁵ Taripai amiri'nikon maasaron panpi' panamauya siriri. Ayentai'nikon tiwe'sanon a'yeke'tonon panpi' ku'ti ayesa'kon pe, inkamoro maimu yawiri iku'ti. Moropai miu pe pra e'ti, tiaronkon yentai tiwe'ku'se pra. Maasa pra Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man:

Miu pe tiwe'sanon wani Paapa yeyaton pe.

Tiise manni'kan miupankon pepin piika'ti Paapaya

Pv 3.34

taasa' man. ⁶ Miriri ye'nen miu pe tiwe'se pra e'ti, ayepotorikon pe Paapa ku'ti, imaimu yawiri aako'mamikonpa moropai ipikku pe amiri'nikon yapurito'peiya, i' pensa tinku'ne'ti'pi weiyu yai. ⁷ Moropai tami'nawiri kure'ne eesenumenkato'kon miriri rumakati Paapa yenya', maasa pra miikiriya neken tami'nawiri ikoneka amiri'nikon ton pe.

⁸ Miriri ye'nen tiwari e'ti moropai teeti'ninse e'ti, ayeserukon tepu'se. Maasa pra ayeyatonkon Makui moro man akanaimi'tikon pi', manni' kaikusiya tikamo kanaimi'ti waranti. Akanaimi'ti'ya'nikon ayapisikonpa. ⁹ Tiise merunti ke e'ti. Innape Paapa kupi pi' ako'manti, i' pensa Makui erepami yai itentai awanikonpa. Maasa pra tiwinsaronkon pepin amiri'nikon, pata kaisari ayonpakon innape Jesus ku'nenan e'taruma'ti ko'mannipi awaranti'nikon.

¹⁰ Tiise amoronkon epu'tiya'nikon e'pai awani marari. Moropai miriri ti'po mori pe Paapaya akonekakon. Amerunturikon tiriya merunti ke awanikonpa, innape tikupi pi' aako'mamikonpa. Manni' Paapa kure'ne mori pe tiwe'to' ti'nen moropai amiri'nikon yannotiponya ipatikasi mori ya' aako'mamikonpa, Jesus Cristo piawon pe awanikon ye'nen. ¹¹ Miikiri Paapa merunti pu'kuru, ipatikanon tami'nawironkon esa' pe tiwe'sen yapuripai'nikon man. Miriri waranti e'pai awani.

¹² Siriri kaareta menukauya siriri Silasya upiika'ti tanne. Maasa pra miikiri uyonpa wani yairi pu'kuru tiwe'sen pe. Siriri kaareta ke, anausipapai wani siriri. Tauya siriri, innape uuri'nikon piika'ti Paapaya, mori pe tiwe'to' yawiri. Miriri ye'nen innape iku'ti, apiika'ti'ya nimiki pi' ako'manti.

¹³ Moropai innape Jesus ku'nenan Paapa nimenka'san "Babilonia" ponkonya timaimukon yarima siriri. Moropai uyonpa, Marcosya timaimu yarima niri. ¹⁴ Miriri ye'nen tauya tiaronkon ayonpakon yarakkiri se'yenya pi' taatapi'se e'ti.

Miriri waranti tami'nawiri manni'kan Cristo pemonkono pe tiwe'sanon pia tiwanmin wani yu'se wai.

SÎRÎRÎ KAARETA ITAKON ITE'KA PE PEDRO NÎMENUKA'PÎ

Sîrîrî kaareta menuka'pî Pedroya Judeuyamî' pepîn innape Jesus ku'nenan pia. Inkamoro esatiya innape Jesus kupî pî' to' ko'manto'pe moropai imaimu yawîrî to' ko'manto'pe imakui'pî tîku'se pra. Maasa pra tamî'nawîrî î' itu'se e'nîto' tîrî'pî Paapaya yairî ko'mannîto'pe. Mîrîrî warantî to' ko'mamî yu'se Paapa wanî taa Pedroya to' pî'.

Moropai Pedroya ekaremekî î' kai'ma tiaronkon seru'ye'konya inkamoro yenupa pî' yuwa ko'mannîpî, Paapa piapai to' atarimato'pe. Inkamoroya taa —Tamî'nawîrî eesenumenkato'kon yawîrî aako'mamîkon ya, î' wani' pra man. Imakui'pî pî' aatausinpapai awanîkon ya, î' wani pra man —taa to'ya. Tîise Pedroya to' yenpenatanîpî î' kai'ma Jesus yarima Paapaya kupî sîrîrî tewanmîrînenan yenumî. Inkamoro seru'ye'konya taa: —Aa Jesus iipî pepîn. Mîrîrî ye'nen imaimu tîpînamai pra ko'mannî —taa to'ya. Tîise innape Jesus ku'nenan ko'mamî Jesus iipî nîmikî pî'. Maasa pra ta'pî tûuya yawîrî Paapaya ikupî, Jesus yarimaiya kupî sîrîrî.

¹ Sîrîrî kaareta menukauya aapia'nîkon. Uurî wanî Simão Pedro pe, Jesus Cristo poitîrî pe moropai inaipontî'pî pe. Imenukauya aapia'nîkon, innape pu'kuru ikupî pî' tîko'mansenon pia innape ikupî pî' anna ko'mamî warantî. Paapaya moropai Upîka'tînenkon Jesus Cristoya upîka'tî'pîkon anî' tîmenkai pra, yairî tîwanîkon ye'nen.

² Apona'nîkon epîrema, aapia'nîkon morî pe tîwe'to' moropai tîwanmîn tîto'pe Paapaya epe'mîra, inî' panpî', kure'ne Paapa moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo epu'tiya'nîkon ye'ka pe.

Paapaya Yannoto' Moropai Imenkantoi'ya

³ Uyonpayamî', Paapa pe tîwanî ye'nen, tamî'nawîrî itu'se e'nîto' tîsai'ya man tîmeruntîri yai. Itîrî'pîya ipatîkarî enen ko'mannîto'pe, moropai morî pe itu'se Paapa e'to' yawîrî ko'mannîto'pe. Inî' panpî' mîikîrî epu'tî'nîkon wenai itîrî'pîya. Uurî'nîkon yanno'pîya morî pe tîwarantî e'nîto'pe maasa pra morî pe pu'kuru tîwanî ye'nen. ⁴ Mîrîrî warantî mîikîrîya itîrî'ya ta'pî tûuya yawîrî itîrî'pî. Mîrîrî kure'nan pu'kuru inkupî'pî wenai, imakui'pî anku'pai e'nîto' kupî namai itîrî'pîya, sîrîrî non po tîwe'sanon nîkupî ko'mannîpî kupî namai. Moropai itîrî'pîya morî pe tîwarantî uurî'nîkon e'to'pe.

⁵ Mîrîrî ye'nen morî pe awanîkon yuwatî, innape iku'to'ya'nîkon ye'ka pe morî pe awanîkonpa. Moropai morî pe awanîkon ye'ka pe epu'nen pe awanîkon yuwatî. ⁶ Moropai epu'nen pe awanîkon ye'ka pe aawarîrî'nîkon eetî'nînmakon yuwatî. Aawarîrî'nîkon eetî'nînmakon ye'ka pe innape ikupî pî' ako'mantî tîrumakai pra. Moropai innape tîrumakai pra aako'mamîkon ye'ka pe, itu'se Paapa wanî warantî aako'mamîkon yuwatî. ⁷ Moropai itu'se Paapa wanî warantî aako'mamîkon ye'ka pe ayonpakon yarakkîrî ese yu'se aako'mamîkon yuwatî. Moropai ese yu'se ayonpakon yarakkîrî awanîkon ye'ka pe, to' sa'namaya'nîkon yuwatî. ⁸ Sîrîrî kupîya'nîkon e'pai wanî mîrîrî. Tamî'nawîrî sîrîrî kupîya'nîkon ya, inî' panpî' morî kupîya'nîkon esepu'tî Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai. Morî kupîya'nîkon wenai î' pe pra rî awanîkon pepîn. Tîise inî' panpî' Uyepotorîkon Jesus Cristo epu'tiya'nîkon yairî. ⁹ Tîise

manni' sîrîrîkon ton pîn wanî ya, mîikîrî wanî mîrîrî enkaru'nan warantî. Mîiwîni pra awanî ya, manni' pemonkon mararî era'manen warantî awanî. Maasa pra mîikîrî wanmîra imakui'pî inkupî'pî pena mîrîrî rona'pî Jesusya epu'tîya pra eenasa' mîrîrî.

¹⁰ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', yairî awanîkon yuwatî inî' panpî'. Mîrîrîto'pe Paapaya amîrî'nîkon yanno'pî moropai amenka'pîiya'nîkon. Mîrîrî kupîya'nîkon ya, yairî, aatare'mokon pepîn ipatîkarî, innape iku'to'ya'nîkon rumakaya'nîkon pepîn. ¹¹ Mîrîrî warantî aako'mamîkon ya, î' rî amanenpanenkon ton pra awanî ka' pona eewonto' pî'. Uyepotorîkon pîika'tîton Jesus Cristoya ayapisîkon yarakkîrî aako'mamîkonpa ipatîkarî.

¹² Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon anenpenatanî'pai wai sîrîrîkon pî', teuren tamî'nawîrî epu'tîya'nîkon tanne, moropai meruntî ke aako'mamîkon tanne, maasa pra innape yairon itekare ku'sa'ya'nîkon ye'nen. ¹³ Esenenmenka, yairî awanî amîrî'nîkon yenpenatanî'to'peuya enen uuko'mamî pikîrî. ¹⁴ Maasa pra uusa'manta kupî epu'tî pî' wai. Jesus Uyepotorîkonya ta'pî upî': —Aasa'manta kupî pe nai. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen uusa'manta rawîrî tamî'nawîron pî' amîrî'nîkon enpenatato'pe sîrîrî menukasau'ya moropai sîrîrîkon pî' awenpenatakon tîwîrî yu'se wai, uusa'mantasa' tîpo.

Inke' Pe Jesus Etinyaka'ma'pî Pî' Pedro Eseurîma

¹⁶ Uyonpayamî', anna nera'ma'pî ekaremekî annaya sîrîrî. Î' kai'ma meruntî ke Uyepotorîkon Jesus Cristo wanî, moropai î' kai'ma aaipî kupî ekaremekî annaya. Î' kai'ma anna nepoppîti'pî ekaremekî annaya pepîn apî'nîkon. Maasa pra anna yenu ke era'ma'pî annaya, ipîkku pe awe'to' era'ma'pî annaya. ¹⁷ Wî' po anna wanî tanne, Paapaya Jesus yapurî era'ma'pî annaya. Manni' ipîkku, tamî'nawîronkon yentainon Paapa maimu eta'pî annaya, ka' winîpai eeseurîma'pî. Ta'pîiya:

—Mîserî unmu, uwakîrî pu'kuru.

Kure'ne ipî' atausinpatô'

Mt 17.5; Mc 9.7; Lc 9.35

—ta'pî Paapaya. ¹⁸ Mîrîrî mai ka' poinon eta'pî annaya Uyepotorîkon Jesus Cristo pokonpe anna wanî tanne wî' po, o'non pata a'ka pe eetinyaka'ma'pî morî pe Paapa warantî.

¹⁹ Mîrîrî ye'nen epu'tî'nîkon sîrîrî itekare wanî yairî pu'kuru. Manni'kan Paapa maimu ekareme'nenan penaronkon profetayamî' nuri'tî nekaremekî'pî pe awanî mîrîrî. Mîrîrî inkamoro nekaremekî'pî pînamaya'nîkon ya, morî pe yairon pe awanîkon. Maasa pra mîrîrî itekare wanî ewaron ta e'nî ya uweiyukon warantî, ewaron weiyu'manen pe. Maasa pra î' e'kupî epu'tî'nîkon emapu'tînen pe awanî. Ewaron ta asarî ya uweiyukon ton yuwa uye'marîkon era'mato'pe, pata erenmapî pikîrî. Mîrîrî warantî uweiyukon pe itekare wanî, î' kai'ma ko'mannîto' ekaremekîiya Uyepotorîkon Jesus Cristo iipî pikîrî. Mîrîrî yai tamî'nawîron epu'tî aronne, manni' kaiwano' pata erenmapîyakanya pata erenmapî ekaremekî warantî. ²⁰ Anî'ya tiwin kin sîrîrî itekare Paapa maimu e'menukasâ profetayamî' nekaremekî'pî ekaremekî eserike pra man tîwarîrî. Mîrîrî epu'tîya'nîkon yu'se wai, î' epu'tî yu'se awanîkon yentai. ²¹ Maasa pra sîrîrî itekare profetayamî' eseurîma'pî wanî epu'nen pe tîwanîkon wenai pra, tîise inkamoro yeurîma'pî Morî Yekaton Wannîya, sîrîrî itekare Paapa winîpainon pî' to' eseurîmato'pe.

2

Seru'ye' Pe Yenupatonkon Waní Soosi Ta
(Jd 4-13)

¹ Pena seru'ye' pe teeseurímasanon profetayamí' esenpo'pí penaronkon pemonkonyamí' kore'ta. Moropai sírírípe nírí mírírí ye'kakon seru'ye' pe yenupatonkon esenpo kupí sírírí akore'ta'níkon. Inkamoroya ayenupakon kupí sírírí seru'ye' pe tíwe'to'kon ke ayaka'makon to'ya. Inkamoroya taa: —Imakui'pí yapai uurí'níkon mo'kapa Uyepotoríkon sa'manta pra awaní'pí —taa to'ya. Mírírí wenai Paapa piapai aatarimakon kupí. Mírírí ye'nen inkamoroya mírírí kupí wenai, ka'ne' pe to' pona to' taruma'tító' Paapaya erepamí kupí sírírí. ² Inkamoro ye'kakonya tenupato'kon yawírí tu'ke pemonkonyamí' ko'mamí akore'ta'níkon. To' yeseru nura kupí pí' to' ko'mamí. Se' tapairí wírí'sanyamí' yarakkírí to' ko'mamí. Inkamoro níkupí'pí wenai, tiaronkon eseuríma piatí kupí sírírí imakui'pí pe innape Paapa maimu yairon winíkí. ³ Kure'ne tínuru yu'se tíwaníkon wenai inkamoro seru'ye' pe yenupatonkonya amírí'níkon yenyaka'ma, moropai seru'ye' pe tínepoppítíkon pí' ayenku'tíkon pí' to' ko'mamí. Tíise pena pata pai Paapa waní to' yenumí yu'se. Imakui'pí to' níkupí ko'manní'pí epu'tíiya mírírí. Maasa pra era'ma pí' aako'mamí sírírí típose, awe'nasa' pra man. To' taruma'tító' tíuya weiyu erepamí nímíkí pí' aako'mamí.

⁴ Maasa pra pena mírírí warantí nírí ikupí'pí Paapaya inseríyamí' yarakkírí. Manní'kan inseríyamí' imakui'pí kupítíponkon yenumí'píiya ewaron pe tíwe'sen tu'nakan ya', tíwí to' kupíiya pra. Inkamoro yewa'típítí'píiya sa'man ferro ke, inkamoro ko'manto'pe í' pensa tamí'nawíronkon yenumí tíuya weiyu erepamí píkirí. ⁵ Mírírí warantí nírí Paapaya penaronkon kupí pra awaní'pí tíwí. Tíise to' taruma'tító' ton tírípíiya kure'nan tuna ke, tímaimu yawírí pra to' waní wenai. Tíise Paapaya Noé nuri'tí neken píika'tí'pí. Míikírí Noéya ekareme'pítí'pí. —Yairí ako'mantí —taapítí'píiya to' pí'. Míikírí Noé píika'tí'píiya. Moropai ipokonpe asakí'ne mia' pona tíimo'tai kaisarí neken, to' píika'tí'píiya. ⁶ Moropai pena mírírí warantí nírí Paapaya Sodoma moropai Gomorra cidaderí taruma'tí'pí apo' ke, kure'ne imakui'pí pe mírírí pata ponkon waní wenai. Inkamoro aramí'pí tamí'nawírí. Mírírí kupí'píiya í' kai'ma sírírí pankon pemonkonyamí' itu'se tíwe'to' yawíronkon pepín yarakkírí ikupí tíuya ekaremekípa kai'ma. ⁷ Inkamoro kore'tapai tiwin warayo' Ló nuri'tí, yairí tíwe'sen píika'tí'pí Paapaya. Míikírí e'pítí'pí mararí pra teesewankono'mai mírírí pata po tíko'mansenon yeseru waní ye'nen imakui'pí pe. ⁸ Maasa pra to' kore'ta aako'manpítí'pí. Moropai wei kaisarí míikírí esewankono'mapítí'pí tewan ya' to' níkupí era'ma tíuya yai, moropai to' eseuríma eta tíuya yai imakui'pí pe. ⁹ Mírírí warantí Paapaya manní'kan warayo'kon morí kupítíponkon píika'tí'pí. „Noé nuri'tí píika'tí'píiya moropai Ló nuri'tí píika'tí'píiya.„ Mírírí warantí morí pe tíwe'sanon, tímaimu yawíronkon sírírípankon píika'tíiya to' esewankono'mato' winípai. Moropai í' kai'ma manní'kan imakui'pí kupítíponkon koneka Paapaya to' pata'se' ton ya', í' pensa tamí'nawíronkon yenumí tíuya weiyu erepamí píkirí, to' ko'manto'pe. ¹⁰ Paapaya inkamoro taruma'tí yentai manní'kan teserukon itu'se tíwe'to'kon yawírí nura anku'pai tíwe'sanon taruma'tíiya. Moropai píppu ke Paapa e'to' nawanenan pepín, imaimu yawíronkon pepín taruma'tíiya kure'ne.

Insamoro epepí pepín tunkupíkon pí', moropai míi pe to' waní. Moropai inkamoro eseuríma imakui'pí pe inseríyamí' winíkí. To' nama to'ya

pepîn. ¹¹ Tîise insamoro inserîyamî' wanî meruntî ke pu'kuru inkamoro yentai. Mîiwîni tîise insamoro yenupatonkon seru'ye' pe winîki to' eseurîma pepîn imakui'pî pe Paapa rawîrî si'ma. ¹² Tîise insamoro warayo'kon wanî tesorukon yawîrî anku'pai, teesenumenkai pra, manni' o'ma' nari' yu' yawon warantî. Mîikîrî wanî wo'nannî yai teposen pe moropai tîwîsen pe, nari' pe awanî ye'nen. Mîrîrî warantî inkamoro yeseru wanî, maasa pra teesenumenkai pra to' eseurîma ko'mannîpî tînepu'tikon pepîn winîki. Mîrîrî wenai inkamoro wîito' erepamî kupî sîrîrî manni' o'ma' yu' yawon wîi warantî.

¹³ Moropai inkamoroya tiaronkon taruma'tî'pî tîuya'nîkon ye'ma kupî sîrîrî tîwe'taruma'tikon ke. Maasa pra Paapa yapurî tîuya'nîkon kai'ma, inkamoroya itu'se tîwe'to'kon kupî itu'se tîwanîkon pîkîrî. A'ka ya', aronne, tîweppe'se pra tîise tîwakîrî pe ikupî to'ya. Mîrîrî ye'nen akore'ta'nîkon tekkarikon yonpa to'ya yai, kure'ne yeppe'ni'tonkon pe to' wanî. ¹⁴ Inkamoro ye'kakon wanî se' tapairî wîrî' yarakkîrî e'pai tîwanîkon pî' to' esenumenka tîwîrî. Imakui'pî kupî tîuya'nîkon pî' to' eseta'ka pepîn. Moropai inkamoroya pemonkonyamî', a'tu'mîra tîwe'sanon yenku'tî. Imakui'pî kupî to'ya emapu'tî to'ya. Î' yu'se tîwe'to'kon pî' to' eseka'nunka ko'mannîpî, maasa pra mîrîrî pî' to' esenupasa' ye'nen. Inkamoro ye'ka mîrîrî ku'nenan tî'ka tîuya taasa' Paapaya man. ¹⁵ Maasa pra inkamoro asarî ko'mannîpî taataka'mai yairon ko'mannîto' winîpai taatarimai. Inkamoro esenumenka penaron manni' Beor munmu Balaão nuri'tî esenumenka'pî warantî. Mîikîrî esenumenka'pî imakui'pî kupî tîuya pî' kure'ne tînuru yapîsî tîuya pî'. ¹⁶ Tîise mîikîrî yuwatî'pî Paapaya, itu'se Paapa e'to' anku'pai pra awanî wenai. Attî yaponse' itekîn eseurîmato'pe ikupî'pîiya. Mîrîrî warantî mîikîrî nîkupî ma'nîpa'pî Paapaya.

¹⁷ Inkamoro seru'ye'kon yenupatonkon wanî tuna yakasa' tuna ton pîn warantî. Moropai katupuru yarî a'situnya warantî to' wanî. „Maasa pra inkamoro yenupanto'ya tiaronkon yenku'tî.” Inkamoro ye'ka pata'se' ton konekasa' Paapaya itu'nakan ya', ewaron pe pu'kuru tîwe'sen ya' to' ko'manto'pe. ¹⁸ Maasa pra inkamoro eseurîma mîi pe si'ma, moropai to' eseurîmato' wanî î' pe pra rî. —Î' wani' awanî pepîn nura yu'se awanîkon ya —taa to'ya. Mîrîrî wenai amen imakui'pî rumakatîponkon esenumenka tesorurî'pî pî' emapu'tî to'ya. ¹⁹ Inkamoro eseurîma morî pe. —Anî' maimu yawîrî pra uwarîrî'nîkon ko'mannîto' wanî morî pe —taa to'ya. Tîise to' esenku'tisa' wanî, maasa pra mîrîrî nura tînkupîkon kupî pî' to' ko'mamî ye'nen. Maasa pra tiwin pî' to' tîise to' yentai to' yeseru nura enasa' ye'nen. Anî'ya taa ya, itesa' pîn uurî, tîise iteseru moro awanî, inkupî ko'mannîpî. Mîrîrî maimu pe awanî, maasa pra itentai pu'kuru awanî ye'nen. ²⁰ Tîise imakui'pî, nura tesorukon winîpai anî' e'pîika'tî ya, innape Uyepotorîkon, Upîika'tînenkon, Jesus Cristo ku'sa' tîuya'nîkon wenai, moropai mîikîrî enna'po ya, te'ma'pî pî', imakui'pî kupî pî', itentai pu'kuru imakui'pî ena. Mîikîrî yeseru ena pena e'mai' pe tesoru wanî'pî yentai, imakui'pî ya' awenna'posa' ye'nen. ²¹ Morî pe panpî' awanî e'painon yairon yekare etasai'ya pra awe'sa'ya. Maasa pra itekare eta'pîiya moropai irumaka'pîiya. Awenna'po'pî te'ma'pî pî'. Mîrîrî warantî aatarîma'pî morî Paapa maimu tîneta'pî winîpai. ²² Mîrîrî ye'kakon pemonkonyamî' pî' teeseurîmasen sîrîrî yairon itekare:

—Arinmaraka enna'pokoi tînarakka'pî ena'se.

Pv 26.11

Moropai porco ronasa' ya morî pe, tîise awenna'po inî'rî kuisa' ta esenunse e'kî'pai —taato' sîrîrî itekare.

3

Uyepotorikon Erepanto' Weiyu

¹ Uyonpayamí', uwakíríkon pu'kuru, sírírí kaareta menukauya itakon te'ka pe aapia'níkon. Sírírí kaareta unmenuka'pí manní' e'mai'non moropai sírírí itakon ite'karon, mírírí ke amírí'níkon yenpenatanípíuya yairí eesenumenkakonpa mírírí ye'kakon pí'. ² Awenpenatakon yu'se wai penaronkon Paapa maimu ekareme'nenan nekaremekí'pí pí' moropai Uyepotorikon Upíika'títón nítírí'pí pí'. Mírírí inaipontí'sanya ekaremekí'pí apí'níkon, anukupíkon tonpe.

³ E'mai' pe epu'tíya'níkon yu'se wai. Aminke pra Jesus ii'to' weiyu tíise, pemonkonyamí' esenpo kupí sírírí akore'ta'níkon. Inkamoro waní imakui'pí itu'se tíwe'to'kon ku'nenan pe, mararí pra itentai'níkon eenasa' ye'nen. Inkamoro o'ma'ta kupí sírírí apí'níkon, innape iku'sa'ya'níkon pí'. ⁴ Taa to'ya apí'níkon: —Míikíríya tui'pí ta'pí pena innape nai? Tíise o'non pata míikírí nai? Mírírí yekare eta'pí penaronkon utamokonya, tíise to' sa'manta'pí man, iní'ri to' e'mí'sa'ka pra awaní'pí. Í' ta'píiya yawírí í' e'ku'sa' pra man, mírírí warantí ko'manní pí' man. Í' pensa pata ekoneka'pí pata pai sírírí típose ko'manní pí' man. Míikírí iipí pe pra man —taa to'ya. ⁵ Inkamoro ye'kakon amírí'níkon pí' tíwo'ma'tasanon enpenata pepín tíku'se í' e'kupí'pí pí'. To' enpenata pepín pena Paapa nekaremekí'pí pí' moropai í' kai'ma Paapaya tímaimu ke ka' moropai non koneka'pí pí'. To' enpenata pepín í' kai'ma non koneka'pí Paapaya tuna winípai moropai tuna arakkita. ⁶ Moropai to' enpenata pepín níri mírírí tuna ke Paapaya penaronkon tí'ka'pí pí'. ⁷ Tíise ka' moropai non sírírípe awaní manní' konekasa' Paapaya man tímaimu ke, manní' imaimu ka' moropai non koneka'pí tíuya ke. Í' pensa ituruma'títo' tíuya apo' ke weiyu yainon ton pe iko'mannípíiya, tamí'nawíronkon pemonkonyamí' imakui'san yenumí tíuya yaino ton pe.

⁸ Uyonpayamí', uwakíríkon pu'kuru, síríríkon tíku'se pra e'tí aawanmíra'níkon. Maasa era'matí. Paapa pia tiwinan wei waní mírírí 1.000 kono' warantí. Moropai mírírí 1.000 kono' kaisaron waní mírírí tiwinan wei warantí. Uurí'níkon esenumenkato' warantí Paapa esenumenkato' waní pepín. ⁹ Í' koneka tíuya ta'pí tíuya konekapa Paapa ko'mamí pepín sírírípe tíaronkon esenumenka warantí. Tíise míikíríya animíkíkon ko'mannípí maasa pra aní' e'taruma'tí yu'se pra tíwaní ye'nen. Tíise imakui'pí teserukon pí' tamí'nawíronkon enpenata yu'se awaní, moropai irumaka to'ya yu'se awaní.

¹⁰ Tíise Uyepotorikon ii'to' weiyu waní ama'ye' ii'to' warantí, aní'ya epu'tí pra tíise. Mírírí weiyu yai ka' esera'ma kupí pepín sírírí. Kure'nan teesetasen yí'ni' ton waní kupí sírírí. Moropai tamí'nawíron kawíne tíwe'sen moropai non po tíwe'sen aramí kupí sírírí apo' ke. Non moropai tamí'nawíron non po tíwe'sen esonomí kupí sírírí.

¹¹ Mírírí ye'nen tamí'nawíron ataretí'ka epu'tíya'níkon ye'ka pe, o'non ye'ka pe ayaserukon e'pai awaní? Ayaserukon e'pai man morí pe, imakui'pí ton pra, itu'se Paapa e'to' yawírí. Mírírí ye'nen míikírí títamái, iipia eeturumakon e'pai awaní mírírí. ¹² Moropai Paapa ii'to' weiyu nímikí pí' ako'mantí. Moropai tamí'nawíron itu'se Paapa e'to' kupí pí' ako'mantí, teesemí'tapai ka'ne' panpí' aai'to'pe. Maasa pra mírírí weiyu erepamí yai, ka' ataretí'ka pe man apo' ke. Moropai tamí'nawíron pata po tíwe'sen awai'na

kupî sîrîrî apo' ke. ¹³ Tîise Paapaya amenan ko'mannîto' ka' moropai pata koneka tûya ta'pî. O'non pata yaironkon ko'mamî pata'se' ton ta'pîya. Mîrîrî nîmîkî pî' ko'mannî sîrîrî.

¹⁴ Mîrîrî ye'nen uyonpayamî', uwakîrikon pu'kuru, mîrîrî weiyu yaino nîmîkî pî' aako'mamîkon pe tamî'nawîron konekatî morî pe, yairî Paapa pia awanîkonpa. Morî ku'tî, —Imakui'pî mîikîrî —taa to'ya namai apî'nîkon. Moropai tîwanmîra yarakkîrî aako'mamîkonpa, morî pe ako'mantî. ¹⁵ Epu'tî, maasa tui'pî pra tîise, pemonkonyamî' e'pîika'tî nîmîkî pî' Paapa ko'mamî. Sîrîrî itekare pî' uwakîrikon pu'kuru uyonpakon Paulo eseurîma'pî. Epu'nen pe awe'to' ton tîrî'pî Paapaya. Mîrîrî menuka'pîiya aapia'nîkon, sîrîrî yekare pî' teeseurîmasen. ¹⁶ Moropai sîrîrî yekare pî' teeseurîmato' menuka'pîiya tamî'nawîron tîkaaretarî po. Mîrîrî inmenuka'pî ikaaretarî pon tiaron pensa sa'me awanî, anî'ya epu'tî yentai. Mîrîrî ekaremekî manî'kan epu'nenan pepînya yairî pra. Inkamoro wanî itekare ku'nenan pe teuren, tîise a'tu mîra to' wanî, ka'ne' pe irumaka to'ya. Inkamoroya Paulo nîmenuka'pî ekaremekî tiaron pe, itu'se tîwe'to'kon pîkîrî. Mîrîrî warantî Paapa maimu, tiaronkon nîmenuka'pî, ekaremekî to'ya nîrî yairî pra. Mîrîrî wenai tîwarîrî'nîkon rî tîwe'taruma'tîto'kon eporî to'ya.

¹⁷ Tîise uyonpayamî', aasîrî mîrîrî epu'tîya'nîkon pu'kuru. Mîrîrî ye'nen tauya, aka tîwarî e'tî, inkamoro imakui'sanya ekaremekî'pî yawîrî tîwe'se pra innape iku'to'ya'nîkon yapai amîrî'nîkon mo'ka to'ya namai. ¹⁸ Tîise inî' panpî' epe'mîra Paapa nîtîrî'pî pî' epu'tî pî' ako'mantî. Moropai inî' panpî' Uyepotorîkon Jesus Cristo epu'tî pî' ako'mantî, [imaimu yawîrî awanîkon wenai]. Mîikîrî yapurîpai'nîkon morî pe awe'to' pî' sîrîrîpe moropai ipatîkarî. Mîrîrî warantî yapurî e'pai man.

SÎRÎRÎ KAARETA E'MAI'NON JOÃO NÎMENUKA'PÎ

Sîrîrî kaareta menuka'pî Joãoya, manni' Jesus nenupa'pî, Jesus yarakkîrî taasa'sen tarî awanî yai. Mîikîrî Joãoya imenuka'pî moropai tiaronkon innape Jesus ku'nenan pia yarima'pîiya. Maasa pra tiaronkonya inkamoro yenku'tîsa' awanî'pî. Seru'ye' pe taapîtî'pî to'ya: —Paapa narima'san anna, anna maimu etatî, —taapîtî'pî to'ya. Tîise Paapaya to' yarimasa' pra awanî'pî. Seru'ye' pe inkamoro to' yenupa'pî. Mîrîrî ye'nen Joãoya imenuka'pî to' esenku'tî namai. Moropai tonpayamî' sa'namato'pe to'ya, morî pe to' ko'manto'pe imakui'pî tîku'se pra imenuka'pîiya. Paapa munkiyamî' pe to' wanî ye'nen, morî tîku'se to' ko'mamî e'pai man. Mîrîrî ekareme'se imenuka'pî Joãoya.

Enen Ko'mannîto' Tîinen

¹ Kaareta menuka annaya sîrîrî, Jesus Cristo, ko'mannîto' tîinen yekare ekareme'nen. Tamî'nawîron koneka Paapaya pra tîise Cristo wanî'pî iipia. Sîrîrî non po tîwanî yai, Cristo eseurîma etapîtî'pî annaya. Era'ma'pî annaya anna yenu ke pu'kuru. Mîrîrî yai î' kai'ma Cristo ko'manto' era'mapîtî'pî annaya. Moropai Cristo yapîpîtî'pî annaya anna yenya ke. Mîikîrî pu'kuru Paapa nekaremekî'pî, enen ko'mannîto' tîinen. ² Mîikîrî ko'mannîto' tîinen erepamî'pî sîrîrî non pona. Era'ma'pî annaya. Ipatîkarî ko'mannîto' tîinen era'ma'pî annaya. Innape awanî taa annaya tamî'nawîronkon pî'. Mîikîrî ekaremekî annaya sîrîrî apî'nîkon. Pena pata pai Cristo ko'manpîtî'pî Paapa yarakkîrî. Mîrîrî tîpo eerepamî'pî anna kore'ta. ³ Anna nera'ma'pî, imaimu anna neta'pî tauya manni', mîikîrî ekaremekî annaya apî'nîkon innape ikupîkonpa, annaya ikupî'pî warantî. Mîrîrî wenai morî pe aako'mamîkon anna yarakkîrî anna waniyakon pe. Moropai Paapa yarakkîrî morî pe ko'mannî iwanîyakon, moropai inmu Jesus Cristo waniyakon pe ko'mannî nîrî. ⁴ Seenî' kaareta menukuya aapia'nîkon anna atausinpa kaisarî aatausinpakonpa awe'to' yawîrî Paapa nîkoneka'pî pî'.

A'ka pe Paapa Wani

⁵ A'kî, a'ka wanî mararon ewaron ton pra. Mîrîrî warantî Paapa wanî a'ka pe pu'kuru, maasa pra imakui'pî ton pra tîwanî ye'nen. Mîikîrî wanî morî pe pu'kuru ewaron ton pra. Mîrîrî ekaremekî'pî Cristoya anna pî' pena. Mîrîrî ekaremekî annaya sîrîrî, apî'nîkon nîrî. ⁶ Morî pe ko'mannî pî' wai Paapa yarakkîrî ta'nîkon ye'ka pe, imakui'pî kupî pî' ko'mannî ya, seru'ye' pe eseurîman moropai yairon maimu yawîrî ko'mannî pepîn. Tîise ewaron ta ko'mannî. ⁷ Tîise a'ka ya' Paapa ko'mamî warantî morî pe ko'mannî ya, imaimu yawîrî, ko'mannî morî pe uyonpakon yarakkîrî, î' wani' pra. Moropai tamî'nawîron imakui'pî unku'pîtîkon rona Paapaya, tîmmu Jesus mîni wenai.

⁸ Tîise ta'nîkon ya: —Imakui'pî kupîtîpon pepîn uurî. Morî uurî —ta'nîkon ya, uuwarîrî'nîkon esenku'tîn. Moropai yairon maimu wanî pepîn uyewankon ya'. ⁹ Tîise Paapa pî' imakui'pî unku'pîkon ekaremekî'nîkon ya, tîiwanmîra ikupîiya, taasa' tîuya yawîrî, maasa pra yairî tîwanî ye'nen. Moropai yairon pepîn uyeserukon ronaiya, tîpî' ekaremekî yai, uyewankon

ya' aako'mamî namai. ¹⁰ Tamî'nawîronkonya imakui'pî ku'sa' taasa' Paapaya man. Tîise ta'nîkon ya: —Imakui'pî unkupî'pî ton pîn —ta'nîkon ya, Paapa wanî seru'ye' pe kai'ma ekaremekî'nîkon. Mîrîrî ye'nen Paapa maimu wanî pepîn uyewankon ya'.

2

Cristoya Upîka'tikon

¹ Unmukuyamî', sîrîrî kaareta menukauya aapia'nîkon imakui'pî kupîya'nîkon namai. Tîise imakui'pî kupîya'nîkon ya, uurî'nîkon ton pe Jesus eseurîma Uyunkon Paapa yarakkîrî umakuyikon yaretî'kapa. Mîikîrî Jesus Cristo, yairî pu'kuru tîwe'sen. ² Moropai imakui'pî wenai uurî'nîkon pî' Paapa ekore'mato' yi'nîpî'pî Jesusya tîisa'manta ke. Moropai mîrîrî nai umakuyikon yepe' pe neken Jesus sa'mantasa' pra man. Tîise tamî'nawîronkon pemonkonyamî' nîkupî'pî imakui'pî yepe' pe aasa'manta'pî.

³ Moropai Jesus nekaremekî'pî yawîrî ko'mannî ya, innape iku'nen pe e'nî epu'tî. ⁴ —Innape Jesus ku'nen uurî —taa ya, inekaremekî'pî yawîrî pra si'ma, seru'ye' pe e'nî. Yairon maimu wanî pepîn uyewankon ya'. ⁵ Tîise imaimu yawîrî anî'rî wanî ya, innape Paapa sa'namaiya tewan ke. Mîrîrî warantî ipemonkono pe e'nî epu'tî'nîkon. ⁶ —Paapa piawon uurî —kai'ma anî' eseurîma ya, morî pe aako'mamî yu'se Paapa wanî, Cristo ko'mamî warantî.

Cristo Nekaremekî'pî Unkupîkon Ton

⁷ Uyonpayamî', pena Cristo pemonkonoyamî' pe eenakon yai, tiwînan Paapa nekaremekî'pî ayaserukon ton pe eta'pîya'nîkon. Mîrîrî ekareme'nen pe sîrîrî kaareta menukauya aapia'nîkon. Amenan ekaremekî'pî pepîn, tîise penaron. ⁸ Mîiwîni tîise amenan pe imenukauya aapia'nîkon. Amenan pe Cristoya ekaremekî'pî moropai amenan warantî eta'pîya'nîkon. Pata erenmapî pe, ewaron ya' unera'ma'pîkon mararî era'ma morî pe panpî'. Mîrîrî warantî unepu'tî'pîkon Cristo iipî rawîrî epu'tî tarîpai morî pe panpî'.

⁹ —A'ka ya' iko'mankoi uurî, morî ya' —taawon pemonkon wanî ya, tîise mîrîrî tanne tonpa kupîya tewanma pe, mîikîrî ko'mamî ewaron ta, imakui'pî ya', sîrîrî tîpose. ¹⁰ Tîise tonpa sa'namanen ko'mamî a'ka ya', morî ya'. Imakui'pî ya' aatare'mo pepîn. ¹¹ Tîise tewanma pe tonpa ku'nen ko'mannî pî' man ewaron ta aminke Paapa pî'. Ewaron ta aasari tesoru kupî'pî tîise o'non pata tuutî epu'tîya pra awanî, maasa pra enkaru'nan warantî awanî, ewaron wenai. Te'marî ton era'maiya pepîn.

¹² Unmukuyamî', seeni' kaareta menukauya aapia'nîkon.

Maasa pra imakui'pî ankupî'pîkon kupî'pî Paapaya tîiwanmîra uurî'nîkon ton pe, tînmu nîkupî'pî wenai.

¹³ Moropai a'yeke'tonon pia nîrî sîrîrî kaareta menukauya, Jesus epu'nenan pe awanîkon ye'nen, manni' Paapa piawon mîikîrî Jesus, pena tamî'nawîron koneka Paapaya rawîrî.

Moropai amenankon panpî' warayo'kon pia nîrî, sîrîrî kaareta menukauya, Makui yentainon pe eena'pîkon ye'nen.

¹⁴ Moropai moreyamî' pia imenukauya, uyunkon, Paapa epu'nenan pe awanîkon ye'nen.

A'yeke'tonon pia nîrî imenukauya,
 Jesus epu'nenan pe awanîkon ye'nen, manni' Paapa piawon,
 pena tamî'nawîron koneka Paapaya rawîrî.
 Moropai amenankon panpi' warayo'kon pia imenukauya,
 meruntî ke awanîkon ye'nen.
 Paapa maimu ko'mannî pî' man ayewankon ya'.
 Moropai eena'pîkon Makui yentaino pe.

Sîrîrî Non Po Tîiko'mansanon Yeseru Yu'se Pra E'ni

15-16 Tiaronkonya Paapa sa'nama pra awanî. Iteyaton pe to' wanî. Imakui'pî itu'se tîwe'to'kon pî' to' eseka'nunka. Moropai î' rî tînera'makon anapi'pai to' wanî. Moropai mararon pepîn temannekon wenai, mûi pe to' wanî. Uyunkon piapainon pepîn to' yeseru. Paapa sa'namanenan pepîn yeseru pe awanî. To' yeseru kî'ku'tî awakîrikon pe. To' yemanne yu'se pra e'tî. ¹⁷ Moropai tamî'nawîronkon imakui'pî ku'nenan moropai î' yu'se to' e'to' ataretî'ka. Tîise itu'se Paapa e'to' yawîrî tîiko'mansen ko'mamî ipatîkarî Paapa pia ka' po.

Cristo Yeyatonon

18 Unmukuyamî', sîrîrî non pona Cristo enna'po kupî sîrîrî. Moropai aminke pra aai'to' eseporî tanne, iteyaton iipi kai'ma itekare eta'pîya'nîkon. Aasîrî Cristo yeyatonon esenposa' man, arinîke. Mîrîrî ye'nen ka'ne' pe Cristo enna'po epu'tî'nîkon. ¹⁹ Pena, ukore'ta'nîkon inkamoro Cristo yeyatonon wanî'pî. Tîise to' wîtî'pî ukore'tapai'nîkon. Mîrîrî warantî ukaisarî'nîkon pe pra to' wanî epu'tîkon. Maasa pra ukaisarî'nîkon pe to' e'sa' ya, to' wîtî'pî pepîn e'painon ukore'tapai'nîkon. Tîise to' wîtî'pî.

²⁰ Tîise mîrîrî warantî pra amîrî'nîkon wanî. Maasa pra Morî Yekaton Wannî ewomî'pî ayewankon ya' innape Cristo kupîya'nîkon yai. Moropai imaimu innarî epu'tîya'nîkon. ²¹ Innarî epu'nenan pepîn amîrî'nîkon, tauya pra wai. Mîrîrî taato'peuya kai'ma imenukauya pra wai. Tîise seeni' kaareta menukauya aapia'nîkon maasa pra innarî epu'tîya'nîkon ye'nen. Moropai seru'ye' pe eseurîmakoi wanî pepîn yairon ekareme'nen pe. Epu'nenan amîrî'nîkon. ²² Anî' wanî seru'ye' pe ekaremekîuya sîrîrî. Seru'ye' manni' pemonkon Jesus wanî Paapa nîmenka'pî pepîn taawon. Mîikîrî wanî Cristo yeyaton pe. Uyunkon Paapa epu'tîya pra awanî. Moropai inmu Jesus epu'tîya pra awanî. ²³ —Paapa munmu epu'tîya pra wai. Unepu'tî pepîn mîikîrî —taawon wanî ya, Uyunkon Paapa wanî pepîn iipia. —Tîise Paapa munmu yapurînen uurî. Ipemonkono uurî —taawon pia Uyunkon Paapa ko'mamî.

²⁴ Pena innape Jesus kupî'pîya'nîkon Paapa maimu eta'pîya'nîkon yai. Ayewankon ya' aneta'pîkon ko'mannî'nen pe e'tî. Ayewankon ya' aneta'pîkon Paapa maimu ko'mamî ya, Paapa munmu pia aako'mamîkon moropai Uyunkon pia. ²⁵ Mîrîrî warantî pena Jesusya ta'pî upî'nîkon: —Ka' po aako'mamîkon ipatîkarî enen —ta'pîya.

²⁶ Tiaronkon wanî amîrî'nîkon anenku'tîpai. Mîrîrî ye'nen seeni' kaareta menuka pî' wai aapia'nîkon eesenku'tîkon namai. ²⁷ Morî Yekaton Wannî, Jesus naipontî'pî ayewankon ya' tauya manni', mîikîrî ko'mamî ayewankon ya'. Tamî'nawîron pî' ayenupaiya'nîkon. Yairon pu'kuru Mîikîrî, seru'ye' pepîn. Tiaronya ayenupakon e'pai pra man. Morî Yekaton Wannîya ayenupa'pîkon yawîrî Jesus pia ako'mantî.

Paapa Munkiyami'

²⁸ Taripai unmukuyami', Jesus pia ako'manti. Miriri waranti ko'manni ya, Jesus nama pepin eerepami yai, moropai unkuipi'pikon wenai eppe'ni pepin, aaipei yai. ²⁹ Yairon pe pu'kuru Paapa wani epu'tiya'nikon. Miriri ye'nen yairon kupi pi' ko'manni ya, inmuku pe e'ni. Miriri niri epu'tiya'nikon.

3

¹ A'ki, uuri'nikon sa'nama uyunkon Paapaya kure'ne. Innape awani epu'ti'nikon, tinmukukon pe uku'sai'ya'nikon ye'nen. Moropai innape inmuku pe e'ni. Paapa epu'nenan pepin imakui'sanya epu'ti pra awani inmuku pe e'ni, maasa pra Paapa epu'ti to'ya pra awani. ² Uyonpayami', siriri Paapa munki pe e'ni. I' waranti enan kupi siriri ka' po, ekaremekiya pra Paapa wani. Tiise iniri Jesus erepami yai, era'ma'nikon i' ye'ka pe awani. Miriri waranti Jesus era'wa wenai, iwaranti enan kupi siriri, era'ma yai. ³ Innape miriri waranti Jesusya ukupikon teerepami yai kai'ma esenumenkan ya, imakui'pi rumaka, mori pe e'nito'pe mori pe Jesus wani waranti.

⁴ Imakui'pi kupi pi' aniri ko'mami ya, Paapa maimu yawiri pra aako'mami niri. Tiwinan uyeserukon miriri, imakui'pi kupi pi' ko'mannito' moropai Paapa maimu yawiri pra ko'mannito'. ⁵ Moropai Jesus iipi'pi siriri non pona imakui'pi unkuipi'pikon mo'kai. Miriri epu'ti pi' naati. Moropai Jesus pia imakui'pi ton pra awani. ⁶ Miriri ye'nen Jesus pia tiiko'mansen ko'mami pepin imakui'pi kupi pi'. Miriri imakui'pi kupi pi' aniri ko'mami ya, Jesus epu'nen pe pra awani. Moropai Jesus era'manen pe pra awani.

⁷ Unmukuyami', mori kupi pi' tiiko'mansen wani mori pe, mori pe Cristo wani waranti. Miriri waranti pra awani kai'ma tiaronya ayenku'tikon ki'titi.

⁸ Imakui'pi kupi pi' tiiko'mansen wani makui poitiri pe. Makui wani'pi imakui'pi kupi pi' pena tamini'wiron koneka Paapaya yai. Moropai ikupi pi' aako'mami siriri tipose. Paapa munmu erepami'pi siriri non pona makui esenyaka'ma'pi pemonkonyami' pi' yarankai.

⁹ Uyunkon pe Paapa wani ya, imakui'pi kupi pi' ko'manni pepin. Enen tiiko'manto' tiri'pi Paapaya uuko'manto'kon ton pe, tiwaranti ko'mannito'pe kai'ma. Miriri ye'nen imakui'pi kupi pi' ko'manni pepin, inmuku pe e'ni ye'nen. ¹⁰ Mori kupi pi' tiiko'mansen pepin wani pepin Paapa munki pe. Moropai tonpa sa'namanen pepin wani pepin Paapa munki pe niri. Miriri waranti anikan wani Paapa munki pe moropai anikan wani makui munki pe esepu'ti.

Ese' Yu'se Ako'manti

¹¹ Ese' yu'se ako'manti kai'ma itekare eta'piya'nikon innape Jesus kupiya'nikon yai. ¹² Penaro' Caim nuri'ti wani'pi makui pemonkono pe. Moropai takon wi'piya. Miikiri waranti kako'mamiti. I' wani' awani ye'nen takon wi'pi Caimya? Mori ku'nen pe takon wani ye'nen, iwi'piya maasa pra Caim wani'pi imakui'pi ku'nen pe.

¹³ Miriri ye'nen imakui'pi ku'nenanya tewanmakon pe akupikon pi' teesi'ni'se pra e'ti. ¹⁴ Innape Jesus kupi rawiri isa'manta'san waranti e'ni'pi Paapa winiki. Taripai enen e'ni iwiniki. Miriri epu'ti ipemonkonoyami' sa'nama ye'nen. Tonpa sa'namanen pepin ko'mami isa'manta'pi waranti Paapa winiki, enen awani pepin. ¹⁵ Moropai tewanma tonpa ku'nen wani tonpa wi'nen waranti. Moropai tonpa wi'nen wani ipatiki Paapa pia

aako'manto' ton pra. Mîrîrî epu'tî pî' naatii. ¹⁶Î' kai'ma uyonpakon sa'naman epu'tî'nîkon, maasa pra Cristoya usa'nama'pikon kure'ne. Uurî'nîkon ton pe enen tîko'manto' tîrî'pîiya. Aasa'manta'pî uurî'nîkon ton pe. Mîrîrî warantî ipemonkonoyamî' uyonpakon pîika'tîto'pe kai'ma sa'mantan ya, î' wani' pra awanî. Sa'mantanpai'nîkon. ¹⁷Tekkari ke, temanne ke anî' wani' ya, yai pra î' ton pra tonpa wanî era'maiya, tîise tî'noko'pî' pe pra, Paapa sa'namaiya pra awanî mîrîrî. ¹⁸Unmukuyamî', yai pra uyonpakon sa'nama umaimukon ke neken. —Asa'nama pî' wai —taa tanne, ipîika'tî pra awanî. Mîrîrî warantî pra e'nîpai'nîkon. Innape uyonpakon sa'namanpai'nîkon unkupikon ke, seru' pe pra.

¹⁹⁻²⁰Mîrîrî warantî ko'mannî ya, innape yairon pe e'nî epu'tî. Moropai Paapa maimu yawîron pepîn uurî kai'ma esenumenkan ya, uyewankon ya, mîwîni tîise esi'nî'nî pepîn Paapa pî'. Maasa pra esenumenkanto' uyewankon yentai Paapa wanî moropai tamî'nawîron epu'tîiya moropai uyapîsiya'nîkon. ²¹Uyonpayamî', imakui'pî unkupî'pikon uyewankon yawon rona pî' Paapa man,. Tamî'nawîrî tîwanmîra ikupî pî' man kai'ma esenumenkan ya uyewankon ya, eranne' pe pra e'nî mîrîrî Paapa pî'. ²²Moropai itu'se e'nîto' esatî Paapa pî' moropai itîriya, maasa pra imaimu yawîrî e'nî, moropai iwakîrî pe tîwe'sen kupî pî' ko'mannî. ²³Moropai innape tînmu Jesus Cristo kupî uurî'nîkonya yu'se Paapa wanî moropai uyonpakon sa'nama yu'se awanî. Mîrîrî Jesus nekaremekî'pî unkupikon pe. ²⁴Moropai inekaremekî'pî yawîrî tîko'mansen ko'mamî Paapa pia moropai Paapa ko'mamî nîrî îipia. Morî Yekaton Wannî yarima'pî Paapaya uyewankon ya'. Mîrîrî ye'nen uupia'nîkon Paapa ko'mamî epu'tî.

4

Seru'ye'kon Moropai Yaironkon

¹Aapia'nîkon pemonkon erepansa' ya moropai —Morî Yekaton Wannî maimu pe uui'sa' sîrîrî amîrî'nîkon yenupai —taiya ya, innape imaimu kî'ku'tî, mîrîrî warantî taiya ye'nen. Tîise maasa, esenumenkanpai'nîkon yenupatoi'ya pî', innape Paapa winîpainon epu'to'pe. Maasa pra mararonkon pepîn Paapa maimu ekareme'nenan pe tîwanî seru'ye' pe to' wanî. Pata poro to' asarî arinîke. ²Mîikîrî pemonkonya taa ya: —Jesus wanî Paapa nîmenka'pî pe, mîikîrî esenpo'pî pemonkon pe —taiya ya, Paapa maimu pe taiya mîrîrî. —Innape Morî Yekaton Wannî maimu pe —taaya'nîkon. Mîrîrî warantî eesenumenkakon. ³Tîise mîrîrî warantî Jesus pî' eeseurîma pra awanî ya, Paapa maimu pe eeseurîma pepîn. Tîise Cristo yeyatonon maimu pe eeseurîma. Pena eta'pîya'nîkon Cristo yeyaton îipî kupî sîrîrî. Aasîrî tu'ke pemonkonyamî' esenumenka mîikîrî esenumenka warantî.

⁴Unmukuyamî', Paapa pemonkono pe awanîkon. Eesenku'tîsa'kon pepîn to' maimu wenai. Mîrîrî warantî awanî maasa pra Paapa ko'mamî ayewankon ya'. Moropai Paapa wanî imakui'pî ku'nenan yewankon ko'mannî'nen yentai. ⁵Inkamoro imakui'pî ku'nenan. Mîrîrî ye'nen to' eseurîma teesenumenkato'kon yawîrî. Moropai mîrîrî wenai, imakui'pî ku'nenanya to' eseurîma eta tîwakîrîkon pe. ⁶Tîise uurî'nîkon Paapa munkiyamî'. Paapa epu'nenya awa eseurîma eta tîwakîrî pe. Tîise Paapa pemonkonoyamî' pepînya anna eseurîma eta pepîn. Mîrîrî wenai eesepu'tî anî' yewan ya' Morî Yekaton Wannî ko'mamî moropai anî' yewan ya' yenku'tînen ko'mamî.

Pemonkonyami' Sa'namanen Paapa

⁷ Uyonpayami', asa'namauya'nikon kure'ne. Ese' yu'se e'nîpai'nikon maasa pra Paapa wani uyonpakon sa'nama emapu'tinen pe. Moropai miikiri tonpa sa'namanen pe Paapa munmu wani, moropai Paapa epu'nen pe miikiri wani. ⁸ Tonpa sa'namanen pepin wani Paapa epu'nen pe pra, maasa pra Paapaya tami'nawironkon sa'nama. Miriri waranti iteseru wani. ⁹ Paapaya tiwinan tinmu yarima'pi siriri non pona aasa'mantato'pe, ipatikari uuri'nikon ko'manto'pe iipia. Miriri ye'nen ta'nikon: —Innape Paapaya usa'namakon —ta'nikon. ¹⁰ See waranti Paapaya usa'nama'pikon, uuri'nikonya tiisa'nama wenai pra. Miwini tiise tiwariri usa'nama'piya'nikon. Moropai tinmu yarima'piya aasa'mantato'pe imakui'pi unku'pikon ye'mapa kai'ma. Miriri ye'nen i' kai'ma uyonpakon sa'naman epu'ti'nikon.

¹¹ Uyonpayami', miriri waranti Paapaya usa'nama'pikon kure'ne. Miriri ye'nen ipemonkono pe, uyonpakon sa'namapai'nikon. ¹² Ani'ya Paapa era'ma pra awani'pi siriri tiPOSE. Tiise uyonpakon sa'nama uuri'nikonya ya, Paapa ko'mami uyewankon ya'. Moropai innape isa'nama uuri'nikonya. Moropai uyeserukon era'ma tiaronkonya, Paapa yeseru pe awani waranti.

¹³ Paapaya tekaton yarima'pi uyewankon ya'. Miriri ye'nen uuri'nikon ko'mami iipia epu'ti, moropai aako'mami uyewankon ya' epu'ti. ¹⁴ Uyonpai, Paapaya tinmu yarima'pi tami'nawironkon piika'tinen pe awe'to'pe. Miikiri inmu era'ma'pi annaya. Moropai miikiri yekare ekaremeki pinunpa annaya tami'nawironkon pi'. ¹⁵ Ani'ya taa ya: —Innape Jesus wani Paapa munmu pe —taiya ya, Paapa ko'mami itewan ya'. Moropai miikiri ko'mami Paapa pia. ¹⁶ Moropai Paapaya usa'namakon epu'ti —Innape uuri'nikon sa'namaiya —ta'nikon.

Tami'nawironkon yu'se Paapa wani. Iteseru pe awani. Tami'nawironkon sa'namanen ko'mami Paapa pia. Moropai Paapa ko'mami itewan ya'. ¹⁷ Tari siriri non po Cristo waranti ko'manni, imakui'pi kupi pra, uyonpa tiisa'namai. Miriri ye'nen eranne' pe pra e'ni. Imakui'pi ku'nenan taruma'ti Paapaya yai, uuri taruma'tiia pepin, ta'nikon. Miriri ye'nen in' panpi' Paapa yu'se e'ni. ¹⁸ Paapa yu'se e'ni ya, eranne' pe pra e'ni. Tiise imakui'pi ku'nenan taruma'tiia ya, uuri taruma'tiia kai'ma esenumenkan ya, kure'ne Paapa yu'se e'ni pepin. Tiise innape Paapa yu'se e'ni ya, eranne' pe e'nito' atareti'ka.

¹⁹ Paapa yu'se pra e'piti tanne, uuri'nikon yu'se awani'pi. Miriri ye'nen itu'se e'ni siriri. Moropai ipemonkonoyami' yu'se e'ni. ²⁰ Tiise ani'ya, tewanma pe tonpa ku'nenya taa: —Paapa yu'san uuri —taiya ya, seru'ye' pe awani. Maasa pra wei kaisari tonpa era'ma tiuya ye'ka pe isa'namaiya pepin. O'non ye'ka pe Paapa sa'namaiya e'painon, era'maiya pra tiise? ²¹ Moropai Paapaya ta'pi upi'nikon: —Uuri yu'se awanikon ya, ayonpakon niri yu'se e'ti —ta'piya.

5

Imakui'pi Yentainokon

¹ Ani'ya innape Paapa nimenka'pi pe Jesus wani kupi ya, miikiri wani Paapa munki pe. Uyonkon Paapa sa'nama ani'ya ya, Paapa munkiyami' sa'namaiya niri tami'nawiri. ² Miriri ye'nen Paapa sa'nama ya, moropai imaimu yawiri ko'manni ya, —Uuri Paapa munkiyami' sa'namanen —ta'nikon, seru'ye' pe pra. ³ Maasa pra innape Paapa sa'nama ya, imaimu yawiri tami'nawiron kupi

pî' ko'mannî. Paapa maimu pî' eseta'kakon pepîn, —Uyeta'kanen —taa pepîn Paapa maimu pî'. ⁴ Paapa munkî pe e'nî. Mîrîrî ye'nen uyesserukon wanî pepîn imakui'pî ku'nenan yeseru warantî. Paapaya ukupîkon meruntî ke, imakui'pî ku'nen yeseru warainon kupî pî' ko'mannî namai. Innape Jesus kupî pî' ko'mannî ye'nen, sîrîrî non pon imakui'pî yentai e'nî. ⁵ Anî' wanî sîrîrî non po tîwe'sen imakui'pî yentai ekaremekîuya apî'nîkon. Innape Paapa munmu pe Jesus wanî ku'nenan, inkamoro wanî imakui'pî yentai.

Jesus Cristo pî' Ekareme'nenan

⁶ Paapa nîmenka'pî, Jesus pî' eseurîma mîrîrî. Mîikîrî pu'kuru iipî'pî sîrîrî non pona, eesenpatakona'pî tuna kata. Moropai teesenyaka'mato' kupî pî' tîiko'mamî tîpo, mîikîrî pu'kuru sa'manta'pî uurî'nîkon ton pe. Mîikîrî, eesenpatakona'pî manni', mîikîrî sa'manta'pî nîrî uurî'nîkon ton pe. Timînî kamo'pîiya. Innape pu'kuru awanî epu'tî'nîkon, maasa pra Morî Yekaton Wannîya ekaremekî, mîikîrî Morî Yekaton Wannî, seru'ye' pepîn. ⁷⁻⁸ —Innape Paapa munmu pe Jesus wanî —taa Morî Yekaton Wannîya uyewankon ya'. Moropai innape awanî epu'tî uurî'nîkonya î' kai'ma eesenpatakona'pî wenai, moropai î' kai'ma aasa'manta'pî wenai. Eseurîwî'ne to' wanî innape awanî ekareme'nenan. Eseurîwî'ne to' wanî tîise se' kaisarî ekaremekî to'ya, tiaron pe rî pepîn. ⁹ Î' rî pî' pemonkonyamî' eseurîma ya, se' kaisarî, mîrîrî pî' uurî'nîkonya taa: —Innape awanî to' eseurîma'pî. A'kî, tu'ke to' tîise se' kaisarî ekaremekî to'ya era'makî —taa. Moriya Paapa eseurîma'pî ku'pai'nîkon innape, pemonkonyamî' yentainon mîikîrî mîito'pe. Moropai ta'pî Paapaya. —Unmu pu'kuru mîseni' warayo' —ta'pîiya.

Tînmu pî' eeseurîma mîrîrî. ¹⁰ —Innape Paapa kupî pî' wai —kai'ma esenumenkan ya uyewankon ya', innape awanî epu'tî uurî'nîkonya Paapa eseurîma'pî tînmu pî'. Anî'ya innape Paapa eseurîma'pî kupî pra awanî ya —Seru'ye' pe Paapa wanî —taiya. Maasa pra Paapa nekaremekî'pî tînmu yekare kupîiya pra awanî innape. ¹¹ Paapaya ipatîkarî enen ko'mannîto' ton tîrî'pî uurî'nîkon pia. Mîrîrî enen ko'mannîto' eporî inmu pia, innape ikupî wenai. Mîrîrî itekare Paapa nekaremekî'pî. ¹² Paapa munmu yapisitîpon ko'mamî nîrî ipatîkarî Paapa pia. Tîise Paapa munmu yapisitîpon pepîn ko'mamî pepîn ipatîkarî Paapa pia.

Ipatîkarî Enen Ko'mannîto'

¹³ Mîrîrî ekareme'nen pe sîrîrî kaareta menukauya aapia'nîkon, innape Paapa munmu ku'nenan pia. Imenukauya ipatîkarî Paapa pia aako'manto'kon ton esa' pe awanîkon epu'tîkonpa. ¹⁴ Î' rî esatî ya itu'se Paapa e'to' yawîrî, tîwakîrî pe eseurîmanto' etaiya. Mîrîrî ye'nen eranne' pe pra itu'se e'nîto' esatî ipî'. ¹⁵ Itu'se Paapa e'to' yawîrî esatî ya, innape umaimukon etaiya epu'tî. Moropai innape unesatî'pîkon tîriya epu'tî nîrî.

¹⁶⁻¹⁷ Yairî pra e'nîto' wanî imakui'pî pe Paapa pia tamî'nawîrî. Moro awanî imakui'pî anî'ya ikupî ya Paapaya ikupî pepîn tîiwanmîra. Moropai awanî imakui'pî, mîrîrî ye'ka kupî yai ekaremekî ya Paapa pî' tîiwanmîra ikupîiya. Mîrîrî ye'ka imakui'pî kupî tiaronya era'maya'nîkon ya, ipî' meseurîmatî Paapa yarakkîrî. Mepîrematî. Paapa pî' mesatî ipatîkarî tîiipa mîikîrî ko'manto' ton tîito'peiya. Tîise imakui'pî moro man tiaron. Mîrîrî ye'ka kupî anî'ya ya, Paapaya ikupî pepîn tîiwanmîra. Mîrîrî ye'ka kupîitîpon ko'mamî pe man ipatîkarî apo' ya'. Mîrîrî ye'ka kupîitîpon pî' meseurîmatî Paapa yarakkîrî tauya pepîn.

¹⁸ Paapa munkî pe tîwe'sen ko'mamî pepîn imakui'pî kupî pî'. Mîrîrî epu'tî uuri'nîkonya. Paapa munmuya iko'mannîpî morî pe. Moropai makuiya yapisî eserîke pra awanî. ¹⁹ Paapa munkî pe e'nî epu'tî mîrîrî. Tîise imakui'pî kupî pî' tîko'mansenon wanî makui poitîrî pe tamî'nawîrî. ²⁰—Paapa munmu iipî'pî sîrîrî non pona, seru' pepîn. Innape awanî —taa uuri'nîkonya. Epu'nen tîrî'pîiya uyewankon ya' Paapa epu'to'pe, yairon pe awanî. Moropai mîikîrî yairon pia e'nî maasa pra inmuya upîika'tî'pikon. Paapa pe pu'kuru mîikîrî wanî. Moropai tîpia ipatîkarî ko'mannîto'pe emapu'tînen pe mîikîrî wanî.

²¹ Unmukuyamî', î' rî kîsapurîtî Paapa pe tîku'se.

SÍRÍRÍ KAARETA ITAKON ITE'KA PE JOÃO NÎMENUKA'PÎ

Itakon ite'ka pe João, Jesus nenupa'pîya imenuka'pî. E'mai'non kaareta menuka tîuya warantî, itakon ite'ka pe imenuka'pîya. Sírírí kaareta yarima'pîya wíri' pia. Aní' pe awaní'pî esepu'ti pepín. Yai pra soosi taato' pe mîkírî wíri' waní.

¹ Uurí João, a'yeke'ton, apanamanenkon. Sírírí kaareta menukauya sírírí aapia, moropai anmukuyamí' pia nírî. Amírî Paapa nîmenka'pî tîpemonkono pe awe'to'pe, ma'non. Innape íku'nenan pe e'ní ye'nen, asa'namauya'níkon. Moropai tiwinsarí asanamenkon pepín tíise tamí'nawíronkon Paapa maimu epu'nenanya asa'namakon nírî. ² Mírírî warantí awaní maasa pra Paapa maimu ko'manpítî uyewankon ya'. Ipatíkarí aako'mamí uyewankon ya'.

³ Morí tírí pí' Paapa man upona'níkon tííwarírî antíípai tíwaní ye'nen. Tí'noko'pí pe uyera'makon pí' awaní. Morí pe uyewankon eretanípí pí' man. Mírírî ye'ka ko'manníto' ton eporí pí' man uyunkon Paapa winípai moropai inmu Jesus Cristo winípai. Moropai innarí epu'to'pe emapu'tíya'níkon. Moropai uyonpakon sa'namato'pe emapu'tíya'níkon.

Yairon maimu yawíronkon

⁴ Tiaronkon anmukuyamí' ko'mamí yairon maimu yawírî eporí pí' wai. Mírírî pí' atausinpa'pí. Mírírî warantí ko'manní e'pai taa pí' Paapa man. ⁵ Tarípai amenan Paapa nekaremekí'pí menukauya pepín aapia tíise penaron. Mírírî eta'pí annaya innape Jesus kupí'pí annaya yai. —Ese' yu'se e'nípai'níkon —mírírî taato' eta'pí annaya. Mírírî warantí ko'manpai'níkon, ma'non. ⁶ Paapa maimu yawírî ko'manní ya, uyonpakon sa'nama innape. Paapaya ta'pí: —Ayonpakon sa'namatí —ta'píya. Mírírî eta'píya'níkon innape Jesus kupí'píya'níkon yai. Mírírî yawírî aako'mamíkon yu'se Paapa man.

⁷ Sírírí non poro ariníke yenku'ti tonkon epa'kasa'. Innape Jesus Cristo esenpo'pí pemonkon pe kupí to'ya pepín. Mírírî warantí taa pemonkonya ya, mîkírî waní pemonkonyamí' yenku'tinen pe, Cristo yeyaton pe. ⁸ Tíwarí ako'mantí, ayenupa'píkon annaya kupíya'níkon namai tíwí, eesenku'tíkon namai. Tíise itu'se Paapa e'to' kupí pí' ako'mantí aapia'níkon Paapa nítírî ton ayepe'píkon pe yapisíkonpa tamí'nawírî, Jesus pia eerepamíkon yai.

⁹ Cristoya ayenupa'píkon yawírî aní' ko'mamí pra awaní ya, tíise Cristo maimu yuwa'kaiya ya, mîkírî pia Paapa waní pepín. Tíise Cristoya uyenupa'píkon yawírî tííko'mansen pia Uyunkon Paapa waní moropai inmu waní. Sa'nírî to' waní íipia. ¹⁰ Moropai ayenupakonpa kai'ma akore'ta'níkon tiaron erepamí yai, tíwarí e'tí. Cristoya ayenupa'píkon yawírî pra eeseuríma ya, akore'ta'níkon aako'manto'pe kí'tíití ayewí'kon ta. —Uwakírî pe aai'sa' nai. Morí pe ako'mankí —tíkai pra e'tí ípí'. ¹¹ Maasa pra Cristoya ayenupa'píkon yairí pra ayenupaiya'níkon tanne, —Morí pe ako'mankí —taa pí' aako'mamíkon ya, ípíika'tíya'níkon mírírî. Mîkírî pokonpe imakui'pí kupíya'níkon mírírî.

¹² Tu'ke itekare man apî'nîkon unekaremekî ton, tîise kaareta ke anekareme'pai pra wai. Maasa pra aapia'nîkon itîipai wanî sirîrî. Mîrîrî yai ekaremekîuya apî'nîkon, se' kaisarî atausinpanto'pe mararî pra.

¹³ Tîmîrî pe Paapa nîmenka'pî apasi, mîikîrî munkîyamî' maimu man aapia'nîkon.

SÎRÎRÎ KAARETA TESEURÎNON JOÃO NÎMENUKA'PÎ

Teeseurîno ite'ka pe João, Jesus nenupa'pîya kaareta menuka'pî. Sîrîri kaareta yarima'pîiya tonpa itese' Gaio pia. Mîikîrî Gaio panama'pîiya î' kai'ma soosi tawonkon, innape Jesus ku'nenan ko'mannî'to'peiya.

¹ Uurî João, a'yeke'ton, apanamanenkon. Aapia sîrîri kaareta menukauya sîrîri, Gaio. Innape asa'namauya.

² Uyonpa, apona epîremakoi uurî. —Inkupî ton pona morî tûkî —tauya Paapa pî'. —Morî pe iko'mannî'kî moropai pri'ya iko'mannî'kî eeseeparantî namai —tauya Paapa pî'. Tarakkîrî aako'manto' ko'mannî'pî Paapaya morî pe epu'tî pî' wai. ³ Tiaronkon uyonpakon Jesus epu'nenan erepamî'pî aapiapai rî iipî'san. —Yairon pu'kuru mîikîrî Gaio, yairon maimu yawîri tîlko'mansen —taapitî'pî to'ya. Mîrîrî pî' atausinpa'pî mararî pra. ⁴ Yairon maimu kupî pî' uyonpayamî' ko'mamî etauya uwakîri pe. Mîrîrî kaisaron tiaron atausinpatô' ton pra wai.

Gaio Yeseru

⁵ Uyonpa, tiwîri Jesus pemonkonoyamî' pîika'tîya'nîkon pî' aako'mamî, inkamoro epu'tîya pra tîise. ⁶ —Morî pe anna sa'nama'pîiya anna pokonpe e'pîtî yai —kai'ma, ankoneka'pî yekare ekaremekî'pî aapiapai iipî'sanya tarî soosi ta eperepî'san pî'. ⁷ To' ese'ma'tî'pî Jesus yekare ekareme'se. Paapa pemonkono pe pra tîwe'sanon pî' î' rî esatî to'ya pra man. ⁸ Mîrîrî warantî inkamoro Jesus yekare ekaremekî pî' teesenyaka'masanon pîika'tîpai'nîkon. Itu'se to' e'to' ton tîipai'nîkon to' pia. Mîrîrî warantî to' pîika'tî ya, to' pokonpe esenyaka'man yairon maimu ekaremekî pî'.

Diótrefes Moropai Demétrio

⁹ Mororonkon Jesus pemonkonoyamî' pia kaareta menuka'pîuya tîise apanamanenkon pe uyapurîiya pra Diótrefes wanî. Tonpayamî' yentai e'pai awanî. Moropai umaimu pîinamaiya pra awanî. ¹⁰ Mîrîrî ye'nen inkoneka'pî pî' eeseurîma kupî sîrîri aapia erepamî yai. Seru'ye' awe'seru'tî upona. Moropai mîrîriya yepî'tî pepîn. Tîise Jesus pemonkonoyamî' aminkankon erepamî ya, tonpa pe to' yapîsiya pepîn. Moropai morî pe to' anapî'pai tiaron wanî ya, —Kaane, tîwî to' nîsi. To' yapî'se pra e'kî —taiya. Moropai imaimu tîpîinamai pra tiaronya to' anapî'pai awanî ya, —Inî'rî soosi ta kewomî —taiya mîikîrî to' yapîsîtîpon pî'.

¹¹ Uyonpa, imakui'pî ku'nenan warantî pra e'pai man. Morî ku'nenan warantî e'nîpai'nîkon. Morî kupî pî' ko'mannî ya, Paapa pemonkono pe e'nî. Tîise imakui'pî kupî pî' ko'mannî ya, Paapa pemonkono pe e'nî pepîn. Paapa epu'sa' pepîn mîrîri.

¹² Tarî tamî'nawîronkon eseurîma morî pe Demétrio pî'. Yairon maimu yawîron mîikîrî. Mîrîrî ye'nen morî pe awanî epu'tî. Anna eseurîma nîri ipî'. Morî pe iteseru wanî, useruku pepîn, mîrîri epu'tî pî' naatî.

Aapia'nîkon umaimu man

¹³ Tu'ke itekare man apî' unekaremekî ton, tîise kaareta ke anekareme'pai pra wai. ¹⁴ Tîise aapia itîipai wai. Mîrîrî yai esera'man moropai eseurîman.

¹⁵ Paapaya tîwanmîn tîrî yu'se wai aapia. Tarîronkon Paapa pemonkonoyamî' maimu man aapia. Umaimu nîrî aapiawonkon Paapa pemonkonoyamî' pia. Mekareme'kîi to' pî' tiwin pî' to' tîise.

SÎRÎRÎ KAARETA JUDAS NÎMENUKA'PÎ

Sîrîrî kaareta menuka'pî Judasya, manni' Jesus yakon. Innape Jesus ku'nenan pia yarima'pîiya maasa pra tiaronkon tenupasanonya to' yenku'tî'pî. Taapitî'pî to'ya: —Innape Jesus ku'sa'ya'nîkon wenai awe'pîika'tîsa'kon. Mîrîrî ye'nen î' rî kupîya'nîkon ya imakui'pî pe itu'se awe'to'kon pikîrî, î' wani' awanî pepîn. Aasîrî awe'pîika'tîsa'kon. Mîrîrî ye'nen Judasya to' yeurîma'pî. Seru'ye' pe inkamoro to' yenupanonon wani. Imakui'pî ku'sa' to'ya ya, Paapaya to' taruma'tî, penaronkon imakui'san taruma'tî'pî tûya warantî. Mîrîrî ye'nen morî pe to' ko'manto'pe imakui'pî pe pra ekaremekî'pîiya.

¹ Uurî Judas Jesus Cristo poitîrî moropai Tiago yakon pe wani. Sîrîrî kaareta menukayua manni'kan Paapa nanno'san pia, isa'nama'san, moropai Jesus Cristo nîko'mannîpîkon pia imenukayua.

² Amîrî'nîkon pia ini' panpî' e'tînnî'mato'kon moropai tîwanmîra awe'to'kon ton moropai awe'sa'namato'kon tîrî Paapaya yu'se wai aapia'nîkon.

Seru'ye' Yenupatonkon Wani Soosi Ta (2Pe 2.1-17)

³ Uyonpayami' uwakîrîkon pu'kuru, tamî'nawîrî î' anku'pai e'to' menukayua sîrîrî aapia'nîkon, î' kai'ma uurî'nîkon e'pîika'tîsa' pî'. Mîrîrî pî' eseurîmapai wani tanne, epu'tî'pîuya tiaron pî' eseurîma e'pai awanî. Taya api'nîkon, meruntî ke e'tî. Innape yairon yekare kupî pî' ako'manti, tiaron pe tînyaka'ma pra. Manni' Paapa nîtîrî'pî tamî'nawîronkon tîpemonkonoyamî' pia tiwin ite'ka to' pîika'tîto'pe. Tiaronkon panamatî, tiaron pe mîrîrî yairon yekare kupî to'ya namai. ⁴ Maasa pra tiaronkon warayo'kon Paapa epu'nenan pepîn erepansa' man, to' erepamî era'masa' pra tîise uyonpakon kore'ta. Inkamoroya yairon Paapa maimu mo'tani'sa' man tiaron pe. Inkamoroya taa see warantî: —Imakui'pî unkupîkon kupî Paapaya tîwanmîra. Mîrîrî ye'nen î' rî imakui'pî kupî ya, î' wani' pra awanî —taa to'ya. Mîrîrî kupî inkamoroya maasa pra imakui'pî tînkupî'pîkon esera'ma namai tîwapukon. Moropai inkamoroya Jesus Cristo tiwinan uyenupanenkon Uyepotorîkon yewanmîrî, mîrîrî to' e'wapu'tîto' wenai. Pena Paapa maimu e'menukasa'ya taasa' man î' kai'ma to' taruma'tî tûya e'taruma'tînto' ya'.

⁵ Amîrî'nîkon anenpenatanî'pai wai tamî'nawîrî epu'tîya'nîkon tanne, teuren Paapaya tîpemonkonoyamî' pîika'tî'pî Egitto pata poi to' mo'ka tûya yai. Tîise mîrîrî tîpo, manni'kan innape tîmaimu kupîtîpono'san pepîn tî'ka'pî Paapaya tamî'nawîrî. ⁶ Maasa enpenatatî inserîyamî' Paapa nîkupî'san inkamoro wani pra awanî'pî, tîpata'se'kon pe Paapa nîtîrî'pî ya'. Maasa pra to' atarima'pî mîrîrî tîpata'se'kon yapai. Tarîpai inkamoro yewa'tîpî'sa' Paapaya sa'man ferrokon ke ipatîkarî inkamoro ko'mamî tu'nakan ewaron pe tîwe'sen ya'. Î' pensa tamî'nawîronkon taruma'tî Paapaya weiyu erepamî pikîrî to' ko'mamî. ⁷ Enpenatatî ini'rî î' kai'ma Sodoma po moropai Gomorra po moropai tamî'nawîrî iwoi tîiko'mansenon kupî'pî Paapaya pî'. Inkamoro inserîyamî'ya imakui'pî kupî'pî warantî ikupî to'ya. Se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî moropai warayo'kon yarakkîrî to' wani'pî. Mîrîrî wenai ipo'tî'pî Paapaya apo'

ke. Mîrîrî yai awe'kupî'pî warantî awe'kupî kupî ekareme'nen pe awanî sîrîrî tamî'nawîronkon pî' aronne.

⁸ Mîîwîni tîise insamoro pemonkonyamî' ko'mamî Sodoma ponkon moropai Gomorra ponkon ko'mamî'pî warantî. Inkamoro we'ne'pîtî tîwetunkon ya' î' kai'ma inî' panpî' imakui'pî kupî to'ya. Mîrîrî wenai tewankon kî'pa to'ya nura ke mîrîrî kupî tîuya'nîkon yai. Inkamoroya ipîku pe Paapa e'to' yewanmîrî, innape ikupî to'ya pepîn. Moropai inkamoro eseurîma imakui'pî pe inseriyamî' winîkî, tîweppe'se pra. ⁹ Mîrîrî ye'ka kupî inseriyamî' yepotorî Miguelya pepîn e'painon. Tiwin ite'ka Miguel esiyu'pîtî'pî Makui yarakkîrî, epu'tîkonpa kai'ma anî' e'nîmî Moisés pî'pîrî'pî yarakkîrî. Tîise mîrîrî yai Miguelya taa pra awanî'pî Makui pî' imakui'pî pe. Tîise ta'pîiya: — Paapaya amîrî yuwatî —ta'pîiya. ¹⁰ Tîise insamoro pemonkonyamî' eseurîma ko'mannîpî tînepu'tîkon pepîn pî'. Tînkupîkon tesarukon kupî ko'mannîpî î' pî' teesenumenkai pra, manni'kan o'ma'konya ikupî ko'mannîpî warantî. Mîrîrî wenai inkamoro e'taruma'ti ko'mannîpî, tîwe'tî'kakon pîkîrî.

¹¹ Aka sa'ne inkamoro. Inkamoro ko'mamî î' kai'ma Caim nuri'tî ko'mamî'pî warantî. Inkamoro eturumaka tîniru yu'se tîwanîkon ye'nen, î' kai'ma Balaão nuri'tî eturumaka'pî yairî pra tîniru yu'se tîwanî ye'nen warantî. Moropai Coré nuri'tî wanî'pî tîpanamato' yawîrî e'pai pra. Mîrîrî ye'nen mîikîrî wî'pî Paapaya mîrîrî wenai. Mîrîrî warantî inkamoro wanî nîrî. Tîpanamato'kon yawîrî e'pai pra to' wanî. Mîrîrî ye'nen inkamoro tî'ka Paapaya.

¹² Inkamoro wanî ya, akore'ta'nîkon ayekkarikon yonpaya'nîkon ya yai, tîmurukun pe si'ma, ayeppe'nî'nenkon pe to' wanî nura tesarukon wenai. Tîpî'nîkon neken inkamoro esenumenka, tiaronkon pî' teesenumenkai pra. Inkamoro wanî manni' a'situn narî, katupuru warantî tîwe'sanon pe. Katupuru iipî ya, kono' rena kai'ma esenumenkan teuren, tîise aarena pepîn, a'situnya yarî ye'nen. Moropai inkamoro wanî manni' yei teperu tînen pepîn warantî. Teperu tîtoi'ya yai, itîinen pepîn warantî to' wanî. Moropai inkamoro wanî yei yarakasa' moropai mîrîrî yenunsa' a'pî'tasa' warantî to' wanî isa'manta'san pe. ¹³ Moropai inkamoro wanî nura warantî, tuna apasa' ya, nura esera'ma. Mîrîrî warantî to' nîkupî nura esera'ma. Moropai inkamoro wanî nîrî manni' kaiwano'yamî' tîpata'se'kon yapai teepa'kasenon warantî. Mîrîrî ye'nen Paapaya to' pata'se' ton koneka'pî ipatkarî to' ko'manto'pe tu'nakan pe tîwe'sen ya' ewaron pu'kuru ta. Mîrîrî warantî inkamoro ko'mamî pe awanî.

¹⁴ Pena Enoque eseurîma'pî inkamoro e'taruma'ti kupî pî'. Manni' Enoque wanî'pî Adão nuri'tî payanî'pî pe. Asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non ipayanyamî' esenpo'pî tîpo, Enoque esenpo'pî. Mîikîrî eseurîma'pî manni'kan imakui'san pî'. Ta'pîiya: —Uyepotorîkon iipî kupî sîrîrî tu'kankon inseriyamî' yarakkîrî. ¹⁵ Mîikîrîya tamî'nawîronkon nîkupî'pî yako'menkaiya. Moropai imakui'san yenumî kupî sîrîrî e'taruma'tinto' ya' imakui'pî pe to' yeseru wanî ye'nen moropai imakui'pî pe Paapa winîkî to' eseurîma ye'nen, to' yenumîiya kupî sîrîrî —ta'pîiya. ¹⁶ Insamoro pemonkonyamî' wanî tîwîrî teekore'makon pî', moropai taa pî' to' ko'mamî tiaronkon pî' amîrî pu'kuru mîito'pe. Mîrîrî taa inkamoroya maasa pra itu'se tîwanîkon pîkîrî taa pî' to' ko'mamî. To' eseurîma ko'mannîpî mîi pe si'ma tiaronkon yentai tîwanîkon pî' moropai tiaronkon yapurî to'ya tîwakîrîkon pe tîku'to'pe'nîkon to'ya. Maasa

pra to' yausinpa to'ya teeseurîmato'kon ke tîwakîrîkon pe to' kupî tîuya'nîkon pe tîwe'ku'se.

Tiaron Uyeseurukon Ton Pî' Panamanto'

17 Tîise uyonpayamî', awenpenatakon yu'se wai î' kai'ma itekare ekareme'nenan Uyepotorîkon Jesus Cristo naipontî'san nekaremekî'pî pî'. 18 Ta'pî to'ya pena: —î' pensa tiwinano'pî wei erepamî rawîrî tu'ke warayo'kon esenpo kupî sîrîrî amîrî'nîkon kore'ta. Paapa epu'nenan pepîn, manni'kan warayo'kon itu'se tîwanîkon yawîrî tîwe'sanonya Paapa mu'tunpa pe man —ta'pî to'ya. 19 Inkamoroaya amîrî'nîkon pîrai'pîka pe man. Maasa pra inkamoro nîkupî yeseru wanî to' yentai pu'kuru tarîron pî' neken to' esenumenka. Inkamoro esenumenka pepîn tiwin kin Paapa winîpainon pî'. Mîrîrî ye'nen Morî Yekaton Wannî ko'mamî pepîn to' pia.

20 Tîise amîrî'nîkon uyonpayamî', ako'mantî inî' panpî' innape iku'to'ya'nîkon kupî pî'. Moropai eepîremakon pî' ako'mantî Morî Yekaton Wannî meruntîrî yai. 21 Moropai ako'mantî e'sa'namanto' Paapa winîpainon kupî pî'. Moropai Uyepotorîkon Jesus Cristo nîtirî nîmî'tî. A'noko'ma tîuya'nîkon ye'nen, ipatîkarî enen ko'mannîto' tîriya nîmî'tî.

22 Moropai manni'kan innape anku'pai si'ma innape iku'nenan pepîn tîwe'namasanon, inkamoro ye'ka era'matî a'noko'pîkon pe. 23 Inkamoro ye'kakon pemonkonyamî mo'katî e'taruma'tînto' pata'se' ya' to' wîti namai. Moropai inkamoro sa'namatî, moropai tiaronkon nîrî sa'namatî. Tîise imakui'pî to' nîkupî tînamai e'tî maasa pra iku'sa' to'ya itu'se tîwanîkon yawîrî. Mîrîrî ye'ka namatî. Mîrîrî to' nîkupî anku'pai tîwe'se pra yewanmîrîtî.

Epîremanpai'nîkon Paapa Yapurî Pe

24-25 Mîikîrî tiwinan Paapa, Upîika'tînenkon yapurîpai'nîkon man, Uyepotorîkon Jesus Cristo wenai. Mîikîriya neken amîrî'nîkon ko'mannîpî imakui'pî ya' eenakon namai. Moropai Paapaya neken amîrî'nîkon kupî morî pe awanîkonpa, imakui'pî ton pra. Moropai mîikîrî Paapaya amîrî'nîkon yausinpa, morî pe pu'kuru tarakkîrî awanîkonpa ka' po. Mannî' Paapa a'ka pe pu'kuru tîwe'sen, moropai kure'nan ipikku pe tîwe'sen, moropai meruntî pu'kuru, moropai ipîkku pe tîwanî wenai, tamî'nawîronkon esa' pe tîwe'sen. Pena, pata ekoneka pra tîise, aako'mamî'pî meruntî ke. Sîrîrîpe mîrîrî warantî aako'mamî ipatîkarî. Mîrîrî warantî mîikîrî yapurîpai'nîkon man.

APOCALIPSE WANÍ PAAPA NENPO'PÍ JOÃO PIA INNAPE TÍKU'NENAN NEPU'TÍ TON PE

Tiwinkano'pí pe sírírí kaareta waní Paapa maimu e'menukasa' kînî'pí pe. Jesus nenupa'pí Joãoya imenuka'pí a'yeke'tonon pe si'ma. João waní'pí Jesus Cristo naipontí'pí pe, imaimu yawírí itekare ekaremekí tíuya wenai yapisi'pí to'ya. Moropai yari'pí to'ya ikírí pona, kure'nán pírana araikkítawon pona. Itaruma'tí'pí tíuya'níkon pe tiwinsari aako'mamí emapu'tí'pí to'ya, Jesus maimu yawírí awaní ye'nen.

Joãoya imenuka'pí í' ekaremekí'pí Jesusya típí'. Mírírí Jesus nekaremekí'pí waní'pí esenomi'pí pe pena pata pai, aní'ya epu'tí pra awaní'pí. Tíise Joãoya era'ma'pí tenu ke, iwe'ne'pí'to' warantí tíise taapaka'se awaní'pí. Mírírí inera'ma'pí aní'ya ikupí eseríkan pepín, tiaronkon e'kupí'san moropai tiaronkon e'kupí sírírí moropai tiaronkon e'kupí kupí sírírí. Tamí'nawírí mírírí Joãoya ekaremekí'pí soosi tawonkon pí', asakí'ne mia' pona tíimo'tai soosikon kaisari. Mírírí imenuka'píiya tíwanmíra to' e'to'pe, moropai innape Jesus kupí pí' to' ko'manto'pe. Maasa pra kure'ne inkamoro e'taruma'tí'pí Jesus maimu yawírí tíwaníkon ye'nen. Mírírí ye'nen sírírí kaareta erenka tíuya'níkon yai, meruntí ke to' ena'pí. Maasa pra tamí'nawíronkon yentaino pe Jesus ii'to' pí' teeseurímasen mírírí, sírírí kaareta. Tiwin wei tamí'nawíronkon ipíkkukon yentai Paapa waní era'ma kupí sírírí. Moropai Makui yentai awaní nírí. Aasírí mírírí pe awaní sírírí tíise sírírípe era'ma pepín. Tíise tiwin wei era'ma'níkon kupí sírírí.

Mírírí Jesus nenpo'pí Joãoya era'mato'pe waní ipíku pe. Í' kai'ma imakui'pí pe pu'kuru Makui waní era'ma'píiya. Moropai Makui poitírítonon epí kupí sírírí Paapa yarakkírí era'ma'píiya. Moropai Paapa níkoneka'pí ko'manníto'kon ton pe itese' Nova Jerusalém era'ma'píiya. Morí pe, inke' pe, yari'kusa' pe awaní era'ma'píiya.

Sírírí kaareta erenkaya'níkon ya, tu'ke inekaremekí'pí waní sa'me, yai pra epu'tí yentai awaní. Tíise tamí'nawírí erenkaya'níkon ya, epu'tíya'níkon Paapa waní tamí'nawíronkon meruntíkon yentai, moropai ipatíkari aako'mamí mírírí warantí. Moropai inmu nírí, Paapa yekín carneirinho taa to'ya ipí' manní' waní tamí'nawíron yentai. Moropai amírí nírí ena tamí'nawíron yentai, Paapa munmu pe eenasa' ya.

¹ Sírírí kaareta po awe'menukasa' waní tamí'nawírí í' e'kupí ekareme'to' Jesus Cristoya. Paapaya epu'toi'ya ton tírípí Jesus pia, í' e'kupí kupí ekaremekípa kai'ma típoitírítonon pí'. Jesus Cristoya inserí yarima'pí típoitírí João pia, tamí'nawírí mírírí awe'kupí kupí manní' epu'tí Joãoya emapu'títo'peiya kai'ma. ² Tamí'nawírí mírírí tînera'ma'pí, tînera'pí ekaremekí'pí Joãoya. Sírírí waní yairon, Paapa maimu pe moropai Jesus Cristo nekaremekí'pí pe. ³ Aní'ya sírírí kaareta erenkasa' ya, morí yapisiíya Paapa winípai. Moropai aní'kanya sírírí eta ya, moropai míríríya taasa' yawírí to' ko'mamí ya, inkamoro waní atausinpa'san pe, maasa pra Paapa winípai morí yapisi to'ya. Maasa pra aminke pra tamí'nawíron e'ku'to' weiyu eseporí kupí sírírí.

Kaareta Waní

Asakí'ne Mia' Pona Tîmo'tai'non Soosikon Pia

⁴ Uurí Joãoya sîrîrî kaareta menuka asakí'ne mia' pona tîmo'tai'non soosikon Ásia pata po tîwe'sanon pia.

Epe'mîra morî pe tîwe'to' tîrî Paapaya yu'se wai aapia'nîkon. Moropai tîwanmîn tîriya yu'se wai, uyonpayamî'. Manni' Paapa tîko'mansen ipatîkarî. Pena awanî'pî moropai aako'mamî ipatîkarî aasa'mantaton pe pra. Moropai Morî Yekaton Wannîya nîrî itîrî yu'se wai, manni' morî pu'kuru, e'to' yawîron, Paapa yaponse' piawon. ⁵ Moropai Jesus Cristoya nîrî itîrî yu'se wai, mîikîrî, yairon Paapa yekare ekareme'nen, manni' Paapa nîpîmî'sa'ka'pî e'mai' pe, tamî'nawîronkon isa'manta'san rawîrî, inî'rî aasa'manta namai. Moropai mîikîriya tamî'nawîronkon pata esa' pe tîwe'sanon esanon sîrîrî pata ponkon ko'mannîpî.

Mîikîriya uurî'nîkon sa'nama kure'ne. Pakî'nan pona tîisa'manta'pî patapai umo'ka'pîiya'nîkon umakuyikon winîpai, tîmînî kamo'pî tîuya wenai. ⁶ Moropai mîikîriya uurî'nîkon kupî'pî tîpemonkono pe e'nîto'pe. Moropai teepîremaseny Paapa yapurî warantî, yapurîto'pe'nîkon ukupîiya'nîkon, tîyun maimu yawîrî e'nîto'pe. Mîrîrî ye'nen mîikîrî, Jesus Cristo yapurîpai'nîkon man. —Morî pe man, meruntî man —taapai'nîkon ipatîkarî aataretî'ka ton pe pra. Mîrîrî warantî man.

⁷ Akî, mîikîrî iipî kupî sîrîrî katupuru po, tamî'nawîronkonya era'ma tanne.

Manni'kan itaruma'tîtîpono'sanya nîrî era'ma kupî sîrîrî.

Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pata ponkon karau kupî sîrîrî era'ma tîuya'nîkon pî'.

Mîrîrî warantî man.

⁸ Taa Uyepotorîkon Paapaya: —Uurî wanî e'mai'non pe pu'kuru moropai aataretî'kato'pe. Eesippia'tîto'pe wanî moropai tamî'nawîron kî'pî pe —taiya, manni' Paapa ipatîkaronya, moropai manni' pena esi'piya, moropai manni' Paapa awanîtonya, meruntî tamî'nawîronkon yentainonya.

Joãoya Jesus Era'ma

⁹ Uurî mîikîrî João, ayonpakon. Uyesa'kon Jesus nîmo'ka'san yonpa pe wanî apokonpe'nîkon. Mîrîrî wenai e'taruma'tîto' yapîtanîpiuya awe'taruma'tîto'kon yapîtanîpiya'nîkon kaisarî. Mîrîrî ye'nen itekare ekaremekî'nîkon tîwî tîku'se pra. Mîrîrî wenai uurî yapîsî'pî to'ya uyenumîkonpa iwono pona. Manni' iwono ese' Patmos. Miarî uuko'mamî'pî yairon Jesus Cristo nekaremekî'pî ekaremekîuya ye'nen. ¹⁰ Uyepotorîkon weiyu yai, epîreman weiyu yai, uyesa' pe Morî Yekaton Wannî ena'pî. Moropai uyeurîma'piya. Moropai mai eta'piuya unpo winî. Aronne, meruntî ke mîrîrî mai wanî'pî trombata e'nato' warantî. ¹¹ Mîrîrî maiya ta'pî upî': —Mîrîrî era'maya manni' menukakî. Moropai mîrîrî anmenuka'pî yarimakî soosikon asakí'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon kaisarî, Éfeso cidaderî pona, moropai Esmirna pona, moropai Pérgamo pona, moropai Tiatira pona moropai Sardes pona moropai Filadélfia pona moropai Laodicéia pona —ta'piya upî'.

¹² Mîikîrî era'mai uurî era'tî'pî unpo winî si'ma teeseurîmasen. Moropai era'ma'piya asakí'ne mia' pona tîmo'tai'non apo' yaponse'. Mîrîrî wanî'pî

ouro konekasa' pe. ¹³ Mîrîrîkon kore'ta warayo' era'ma'pîuya manni' pe-monkon pe eesenpo'pî warainon kusan ipon irupukon pikîron era'ma'pîuya. Ipîkku pon warantî ipon wanî'pî. Moropai imota woinon woromî ton era'ma'pîuya. Mîrîrî wanî'pî ouro pe nîrî. ¹⁴ Mîikîrî pu'pai wanî'pî aimutun pe kato'ka warantî. Mîikîrî yenu wanî'pî apo' awittasa' warantî inke' pe. Nari' pe awanî'pî. ¹⁵ Mîikîrî puu wanî'pî apo' ya' ferro yeka'masa' yaî, aarîntasa' apo' yarîn pe tenai warantî. Moropai mîikîrî maimu wanî'pî kure'ne tuna kumasa' meru warantî meruntî ke. ¹⁶ Mîikîrî yenya' meruntî winî, asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaiwano'yamî' wanî'pî. Mîikîrî mata yapai kasupara warainon epa'ka'pî se' yataimîrî ipokasa'. Mîikîrî yenpata wanî'pî a'ka pe pu'kuru ineka'ta pairî wei wanî ya'karu warantî.

¹⁷ Mîikîrî era'mauya pe esi'nîpî'pî kure'ne. Mîrîrî ye'nen esenumî'pî irawîrî, i'pu pia isa'manta'pî warantî. Tîise mîikîrîya tenya tîrî'pî meruntî winon upona. Ta'pîiya upî': —Eranne' pe pra e'kî. Maasa pra uurî mîikîrî tamî'nawîron e'kupî pra tîise esi'pî. Moropai tamî'nawîron ataretî'kasa' tîpo uuko'mamî ipatîkarî —ta'pîiya. ¹⁸ —Uurî mîikîrî manni' ipatîkarî tîiko'mansen. Uurî sa'manta'pî teuren tîise e'mî'sa'ka'pî. Mîrîrî ye'nen sa'mantanto' yentai wanî, ipatîkarî tîiko'mansen pe. Uurî wanî sa'mantanto' esa' pe, moropai sa'mantanto' pata'se' arakkanmokanen pe wanî sîrîrî.

¹⁹ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî mîrîrî anera'ma menukakî. Mîrîrî awe'kupî manni', moropai awe'kupî kupî manni' nîrî menukaya e'pai man. ²⁰ Mîrîrî asakî'nan mia' pona tîmo'tai'non kaiwano' anera'ma'pî uyenya meruntî winon ya' moropai asakî'nan mia' pona tîmo'tai'non apo' yaponse' pe anera'ma'pî wanî see warantî: Manni'kan asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon kaiwano'yamî' wanî inserîyamî' pe. Inkamoro wanî asakî'nan mia' pona tîmo'tai'non soosi tawonkon ko'mannî'nen pe. Moropai mîrîrî asakî'nan mia' pona tîmo'tai'non apo' yaponse' wanî mîrîrî soosikon pe —ta'pîiya.

2

Éfeso Ponkonya Itekare Eta

¹ Moropai ta'pîiya: —Éfeso pon soosi ko'mannî'nen inserî pia kaareta menukakî, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî umaimu pe. Uurî manni' asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non kaiwano'yamî' wanî uyenya meruntî winon ya'. Moropai era'mapî'se asarî ko'mannîpî manni' asakî'nan mia' pona tîmo'tai'non konekasa' ourokon apo' yaponse' kore'ta pî'. ² Epu'tî pî' wai tamî'nawîrî î' ankupî'pîkon. Kure'ne eesenyaka'masa'kon epu'tî pî' wai, tîrumakai pra. Teuren tu'ke amîrî'nîkon yonpa tonkon seru'ye'kon erepamî'pî apia'pîkon unaipontî'san pe tîwe'ku'se. Tîise inkamoro wanî'pî seru'ye' pe. Seru'ye' pe inkamoro wanî epu'tî'pîya'nîkon. Mîrîrî ye'nen, to' maimu pîinamaya'nîkon pra awanîkon. ³ Moropai mîrîrî wenai irumakaya'nîkon pra awanî'pîkon. Tamî'nawîrî awe'taruma'tîto'kon yapîtanîpîya'nîkon uwenai, tîrumakai pra, moropai yairî ma're teenai pra.

⁴ Tîise î' taatou'ya man tarîpai apî'nîkon. Inî'rî kure'ne uyapurîya'nîkon pra eenasa'kon naatî e'mai' pe uyapurî'pîya'nîkon warantî. Moropai ayonpakon sa'namaya'nîkon pra eenasa'kon. Mîrîrî man morî pe pra. ⁵ Tîise maasa enpenatatî, î' kai'ma amîrî'nîkon atarimasa' pî' uupiapai. Mîrîrî pî' teesenumenkai ayaserukon mo'tanî'tî imakui'pî winîpai. Moropai e'mai'

pe ikupî'pîya'nîkon warantî iku'tî. Tîise ayeserukon mo'tanîpîya'nîkon pra awanîkon ya, uupî aapia'nîkon moropai amo'kauya'nîkon apata'se'kon yapai, moropai manni' apo' yawittanîpî yaponse' mo'kauya. ⁶ Tîise morî moro man aapia'nîkon. Amîrî'nîkonya manni'kan nicolaítayamî' nîkupî'pî yewanmîrî, yairî pra to' yeseru wanî ye'nen. Mîrîrî warantî nîrî uurîya yewanmîrî yairî pra to' yeseru wanî ye'nen.

⁷ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî anetapainon wanî ya, sîrîrî itekare etakî, î' kai'ma Morî Yekaton Wannî eseurîma soosikon tawonkon pî'.

Moropai imakui'pî yentai eena'pî ya, Paapaya itîrî, tînmîrî ya' tîwe'sen yekkarî wanî ena'to'peiya. Mîrîrî tauya manni', ipatîkarî enen ko'mannîto' tînen eporîiya

—ta'pîiya.

Esmirna Ponkonya Itekare Eta

⁸ Inî'rî ta'pîiya: —Esmirna pon, soosi ko'mannî'nen, inserî pia kaareta menukakî, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî unaimu pe. Uurî manni' tamî'nawîron e'kupî rawîrî esi'pî, moropai tamî'nawîron atareti'kasa' tîpo uuko'mamî. Uurî manni' isa'manta'pî tîise enen wanî sîrîrî tarîpai. ⁹ Epu'tî pî' wai tamî'nawîrî î' kai'ma awe'taruma'tîto'kon. Inna seru' pepîn, î' ton pra tîwe'sanon pe awanîkon, tîise î' kai'ma ipîkku pe awanîkon Paapa pia. Moropai manni'kan Judeu pe to' esenposa' ye'nen, Paapa pemonkono pe tîwe'ku'sanon epu'tî pî' wai. Tîise Paapa pemonkono pe pra kinî to' wanî. Inkamoro eseurîma ko'mannîpî imakui'pî pe apî'nîkon. Inkamoro wanî manni'kan Makui pemonkonoyamî' epereto' tawonkon pe. ¹⁰ Tîise inkamoro ye'ka pî' eranne' pe pra e'tî ataruma'tîto'kon to'ya pî'. Maasa pra ataruma'tikon to'ya kupî sîrîrî mararî pra. Maasa etatî, mîikîrî Makuiya amîrî'nîkon yonpayamî' taruma'tî kupî sîrîrî ayapi'sa' tîuya'nîkon yai atarakkannîto' ta ayonpakonpa kai'ma. Tîise ipatîkarî ayapisîiya'nîkon pepîn. Mîi pikîrî neken mia' tamî'nawîrî wei kaisarî neken aako'mamîkonpa tîkî'pî ke awanî kupî sîrîrî. Mîrîrîya meruntî ke e'tî, yairî ayeserukon aasa'mantakon pikîrî. Mîrîrî warantî yairî tîwe'sanon wanî ya, inkamoro pia ipatîkarî enen ko'mannîto' tîriuya.

¹¹ Mîrîrî ye'nen tauya sîrîrî apî'nîkon anetapainon wanî ya, etakî î' taa Morî Yekaton Wannîya soosikon tawonkon pî'. Tamî'nawîrî mîrîrî yapitanîpîtîpon wanî ya, mîikîrî sa'manta pepîn Paapa piapai. Tîise aako'mamî ipatîkarî iipia

—ta'pîiya.

Pérgamo Ponkonya Itekare Eta

¹² Inî'rî ta'pîiya: —Pérgamo pon soosi ko'mannî'nen inserî pia kaareta menukakî, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî unaimu pe. Uurî manni' kasupara se' yataimîrî ipo'kasa' esa' pe tîwe'sen. ¹³ Aako'manto'kon epu'tî pî' wai tamî'nawîrî. Aako'mamîkon manni' pata, makui ko'mamî manni' ya'. Mîrîrî pata-wonkon ko'mamî Makui maimu yawîrî. Ayonpakon Antipas nurî'tî wî'pî to'ya yairî unaimu ekaremekîiya wenai. Irumakaiya pra awanî ye'nen, apata'se'kon ya' iwî'pî to'ya, manni' pata Makui ko'mamî pata ya'. Mîiwîni tîise innape pu'kuru ukupî pî' aako'mansa'kon naatîi.

¹⁴ Tîise moro man amîrî'nîkon pî' taatou'ya, itu'se pra uurî e'to'. Moro to' man tiaronkon ayonpakon Balaão nurî'tiya tenupato'kon yawîrî tîwe'sanon. Î' kai'ma Israelponkonya imakui'pî kupî emapu'tîto'pe Balaque nurî'tiya ta'pî to'ya, mia' ke ikonekasa' pia to' nîtirî'pî sararu yanto'pe to'ya tîkai, moropai se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî to' e'to'pe tîkai. ¹⁵ Mîrîrî warantî nîrî akore'ta'nîkon nicolaítayamî'ya ayenupato'kon yawîrî tiaronkon ayonpakon wanî. ¹⁶ Mîrîrî ye'nen tauya apî'nîkon, enpenatî. Ayeserukon miakanmatî. Mîiwîni pra awanî ya, ka'ne' pe uui'pî mîrîrî inkamoro, yairî pra tîwe'sanon, inkamoro yenunse, mîrîrî unta yapai teepa'kasen umaimu ke, kasupara warainon ke.

¹⁷ Mîrîrî ye'nen tauya apî'nîkon. Anetapainon wanî ya, etatî, î' taa Morî Yekaton Wannîya mîrîrî soosikon tawonkon pî'. Moropai imakui'pî yentai ena'pî pia, ayukon ton maná tîrîuya Paapa winîpainon. Mannî' maná yenonsa' pe esi'pî. Moropai tiwin pî' to' kaisarî tî' aimutun tîrîuya. Moropai mîrîrî tî' pî' ese' wanî e'menukasa' wanî, anî' nepu'tî pepîn. Tîise mîikîrî neken, yapî'nenya epu'tî
—ta'pîiya.

Tiatira Ponkonya Itekare Eta

¹⁸ Inî'rî ta'pîiya: —Tiatira soosirî ko'mannî'nen inserî pia kaareta menukaki, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî uurî Paapa munmu yekare pe. Uurî manni' apo' arîntasa' inke' pe warantî uyenu wanî. Moropai u'pu wanî bronze yawai'nanî'sa' inke' pe tîku'se apo'ya warantî esi'pî. ¹⁹ Tamî'nawîrî î' ikupîya'nîkon manni' mîrîrî epu'tî pî' wai. Kure'ne morî pe aako'mansa'kon awe'sa'namakon pî'. Yairî aako'mansa'kon. Eesenyaka'masa'kon mararî pra tîwî tîku'se pra, yapîtanîpî pî' tîrumakai pra. Mîrîrî kupî pî' aako'mamîkon epu'tî pî' wai. Pena e'mai' pe ikupî'pîya'nîkon yentai sîrîrîpe ikupîya'nîkon.

²⁰ Tîise apî'nîkon î' taatou'ya moro man, morî pepîn. Mannî' wîrî' imakui'pî Jezabel nurî'tî warainon, Paapa maimu ekareme'nen pe tîwe'ku'senya upemonkonoyamî' innape uku'nenan yeka'masa' yairon pepîn e'ma taawîrî. To' yenupasai'ya se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî to' e'to'pe kai'ma. Moropai mia' ke ikonekasa' pia to' nîtirî'pî yanto'pe to'ya, taasai'ya. Mîrîrî kî'kupîi taasai'ya'nîkon pra awanîkon. Mîrîrî wanî morî pe pra. ²¹ Teuren mîrîrî imakui'pî tînkupî rumakato'peiya ta'pîuya ipî' teuren. Tîise irumakaiya pra aako'mamî, mîrîrî imakui'pî ku'to' tîuya. ²² Mîrîrî ye'nen mîikîrî taruma'tîuya kupî sîrîrî paran ke, moropai manni'kan, yarakkîrî esi'san pokonpe to' tîise, inkamoro e'taruma'tî kupî sîrîrî mararî pra, ikaisaron ton pra. Mîrîrî kupîuya to' yarakkîrî imakui'pî tînkupî'pîkon winîpai, to' enpenata pra awanî ye'nen. ²³ Mîikîrî warainokon tî'kauya kupî sîrîrî. Mîrîrî kupîuya yai tamî'nawîronkon soosi tawonkon, innape uku'nenanya uyepu'tî kupî sîrîrî. Î' kai'ma esenumenkanto' moropai itu'se pemonkon e'to' epu'nen pe wanî epu'tî to'ya. Mîrîrî ye'nen ankupî'pîkon yawîrî untîrî tîrîuya aapia'nîkon. ²⁴ Tîise amîrî'nîkon kore'ta moro Tiatira po tiaronkon man imakui'pî yawîrî tîiko'mansenon pepîn. Î' taa inkamoro ye'kaya, to' maimu yawîrî pra to' wanî. To' yeseru pî' to' esenupasa' pra awanî, mîrîrî Makui yeseru, manni' yenonsa' esi'pî, kupîkonpa. Inkamoro pî' tauya sîrîrî: “Tiaron ankonekakon ton tîrîuya pepîn”. ²⁵ Tîise mîrîrî aapia'nîkon, manni' yairon pî' ayenupa'pîkon yawîrî ko'mantî uui'pî pikîrî.

26-27 Tamî'nawîrî mîrîrî yapîtanîpîtîponkon wanî ya, moropai inkamoro ko'mamî ya, itu'se uurî e'to' kupî pî', tamî'nawîron ataretî'ka pikîrî. Inkamoro pia itîrîyua, tamî'nawîronkon pataponkon esa' pe to' enato'pe.

Mîrîrî tenya' manni' ferro ke inkamoroya imakui'san ya'punuka kupî sîrîrî, non ka'sa' îini pe iku'sa' ya'punuka warantî.

SI2.9

28 Inkamoro repauya morî untîrî ke, manni' kaiwano' erenmapîyakan warainon. 29 Mîrîrî yekare anetapainon wanî ya etakî, î' kai'ma Morî Yekaton Wannîya taa soosikon tawonkon pî'

—ta'pîiya.

3

Sardes Ponkonya Itekare Eta

1 Inî'rî ta'pîiya: —Sardes soosirî ko'mannî'nen inserî pia kaareta menukaki, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî umaimu pe. Uupia morî pu'kuru, e'to' yawîron, Paapa Yekaton man. Moropai asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon kaiwano'yamî' man uyenyâ'. Epu'tî pî' wai tamî'nawîrî î' kupî pî' aako'mamîkon. Tiaronkonya taa: “Enenankon inkamoro, Paapa pemonkonoyamî' inkamoro” taa to'ya apî'nîkon teuren, tîise isa'manta'san pe awanîkon tanne, aminke Paapa piapai aatarimasa'kon tanne. 2 Mîrîrî ye'nen tauya enpen e'tî. Aako'manto'kon pî' enpenatati. A'tu'mîra awanîkon. Moropai meruntî ke enatî aako'manto'kon konekatî morî pe awanîkonpa, tîwî ikupîya'nîkon namai. Maasa ipatîkarî aasa'mantakon rawîrî mîrîrî yuwatî. Maasa pra tamî'nawîrî ankupî'pikon epu'tî pî' wai. Mîrîrî ankupîkon ko'mannî pî' man e'to' yawîrî pra Uyun Paapa pia. 3 Mîrîrî ye'nen tauya enpenatati î' kai'ma eesenupa'pikon pî' moropai aneta'pikon pî'. Mîrîrî yawîrî ako'mantî. Moropai ayaserukon miakanmatî morî pe. Mîrîrî warantî aakurantakon pra awanîkon ya, ama'ye' iipî warantî, uuiipî aapia'nîkon. Î' pensa uuiipî weiyu epu'tîya'nîkon pra naatîi.

4 Tîise epu'tî pî' wai tiaronkon ayonpakon man moro Sardes po morî pe tîwe'sanon tîponkon tîkî'pai pra tîiko'mansenon. Inkamoro ko'mamî pe man uyarakkîrî, morî pu'kuru aimutun tîponkon ya'. Maasa pra morî pe to' yewan wanî, ikî'pasa' pe pra. 5 Tamî'nawîrî manni' imakui'pî yentai ena'pî ya, epontî pe man inkamoro warantî, morî pu'kuru aimutun tîpon ya'. Itese' mo'kauya pepîn tiwin kin, ipatîkarî enen ko'mannîto' kaareta poi. Tîise Uyun Paapa moropai inserîyamî' rawîrî si'ma, eseurîma ipî': “Mîikîrî upemonkono” tauya ipî'. 6 Mîrîrî yekare anetapainon wanî ya, etakî î' taa Morî Yekaton Wannîya soosikon tawonkon pî'

—ta'pîiya.

Filadélfia Ponkonya Itekare Eta

7 Inî'rî ta'pîiya: —Filadélfia soosirî ko'mannî'nen inserî pia kaareta menukaki, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî umaimu pe. Uurî morî pu'kuru Paapa piawon, moropai yairon pu'kuru yepuru. Meruntî man uupia. Umaimu pe Paapa ko'manto' mana'ta yarakkanmokaunya, anî' ewonto'pe. Moropai yarakkamouya ya, anî' ewomî pepîn tiwin kin. 8 Anî'ya imo'ka eserîke

pra awanî. Tamî'nawîrî î' kupî pî' aako'mamîkon epu'tî pî' wai. Kure'ne ameruntîrikon ton pra man epu'tî pî' wai. Mararonkon amîrî'nîkon, î' ton pînon pe awanîkon. Tîise umaimu tîwa'kai pra awanîkon. "Jesus epu'nen pepîn uurî" taaya'nîkon pra awanîkon. Mîrîrî ye'nen apata'se'kon ton tîsau'ya wai. ⁹ Maasa etatî, manni'kan Makui pemonkono epereto' tawonkon wanî seru'ye' pe. Inkamoro eseurîma Judeuyamî' pe tîwanîkon ye'nen, Paapa pemonkono pe tîwanîkon, taa to'ya. Tîise inkamoro wanî pepîn upemonkono pe. Tîise inkamoro iipî emapu'tîuya kupî sîrîrî arawîrî'nîkon tese'mukon pona tenai. Moropai mîrîrî yai, inkamoroya epu'tî kupî sîrîrî, î' kai'ma upemonkono pe kure'ne asa'namanenkon pe uurî wanî. ¹⁰ Amîrî'nîkon e'sa' man umaimu yawîrî î' ta'pîuya yawîrî. Yapîtanî'sa'ya'nîkon naatî teekore'mai pra. Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon pîika'tîuya î' pensa e'taruma'tînto' erepamî yai, sîrîrî non pona. Maasa pra tamî'nawîronkon pemonkonyamî' epu'to' wanî kupî sîrîrî, sîrîrî non po.

¹¹ Ka'ne' pe uupî kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen mîrîrî innape ukupî pî' aako'mamîkon manni' warantî, ako'mantî, tîrumakai pra. Mîrîrî iku'tî, anî'ya epe'mîra untîrî mo'ka namai aapiapai'nîkon. ¹² Manni' meruntî ke yapîtanîpîtîpon wanî ya, mîkîrî kupîuya pe wai manni' uyun yewî' yapîtanî'to' yanraki' warantî aako'manto'pe. Î' pensa mîkîrî epa'ka pepîn inîrî mîrîrî pata pai. Moropai mîkîrî pona Uyepotorî Paapa ese' menukauya. Moropai aako'manto' ipata ese' manni' amenan cidaderî Jerusalém ese' menukauya ipona. Manni' ka' poi aapî kupî manni' Paapa winîpainon. Moropai amenan uyese' menukauya nîrî mîkîrî pî', ipatîkarî aako'manto'pe upata ya'. ¹³ Mîrîrî ye'nen sîrîrî itekare anetapainon wanî ya, etakî î' taa Morî Yekaton Wannîya soosikon tawonkon pî' —ta'pîiya.

Laodicéia Ponkonya Itekare Eta

¹⁴ Inî'rî ta'pîiya: —Laodicéia soosîrî ko'mannî'nen inserî pia kaareta menukakî, see warantî taato':

Sîrîrî itekare wanî umaimu pe. Uurî wanî sîrîrî Amém, mîrîrî warantî awe'kupî taato'pe. Uurî yairon pu'kuru teeseurîmasen. Tamî'nawîron Paapa nîkoneka'pî, uurî winîpainon. ¹⁵ Tamî'nawîrî epu'tî pî' wai î' kupî pî' aako'mamîkon. Kure'ne Paapa yeseru yu'se pra awanîkon pepîn. Moropai tiwin kin Paapa yeseru yu'se pra awanîkon pepîn. A'ne' warantî pra, moropai i'nî' warantî pra, tîise tîkuinan warantî awanîkon. Mîrîrî ye'nen o'non ye'ka warantî awanîkon yu'se wai. ¹⁶ Tîise tîkuine awanîkon ye'nen a'ne' pe pra moropai i'nî' pe pra, ayarakkapîtîuya'nîkon unta yapai, uwakîrî pe pra awanîkon ye'nen. ¹⁷ Amîrî'nîkonya taa aawarîrî'nîkon: "Ipîkku pe anna wanî, tamî'nawîron esa' pe anna wanî. Î' itu'se anna e'to' wanî anna pia", taaya'nîkon. Tîise epu'tîya'nîkon pepîn, imakui'pî pe eesenumenkakon, imakui'san amîrî'nîkon. Î' ton pînon amîrî'nîkon, ipon pînon. Moropai enkaru'nankon itenu pînon warainonkon. ¹⁸ Mîrîrî ye'nen amîrî'nîkon panamauya sîrîrî. Upî' ayemannekon ton yennatî. Maasa pra morî uwîwinîpainon wanî ouro apo' ke yaimenkasa' warantî, imakui'pî pe pra. Mîrîrî ye'nen ipîkku pe pu'kuru awanîkon pe man uupia. Upî' yennatî aponkon ton, aimutun aneka'makon ton, imakui'pî pe awe'to'kon napontînen ton, aweppepîkon namai. Moropai ayenukon yepî' ton yennatî upî', morî pe î' era'makonpa, yairon uupiainon epu'tikonpa.

¹⁹ Uurî wani tamî'nawîrî ayako'menkanenkon pe moropai taruma'titon pe nîrî. Tamî'nawîrî unsa'namakon kupîuya mîrîrî warantî. Mîrîrî namai tepu'se e'tî moropai ayaserukon mo'tani'tî tiwenpenatai. ²⁰ Maasa etatî. Uurî wani aminke pra aapia'nîkon. Aako'manto'kon ta ewonpai wai. Mîrîrî ye'nen anî' mana'ta pa'tiuya ya, moropai anî'ya umaimu eta ya, mana'ta yarakkanmoka moropai uurî ewomî ipia. Moropai mîkîrî yarakkîrî uyekkari yonpauya. Moropai mîkîrîya uyarakkîrî tekkari yonpa, tîmurukon pe ko'mannî ye'nen.

²¹ Tamî'nawîron yapîtanî'sa' anî'ya ya, mîkîrî ereutato'pe tauya, uyaponse' pona uyarakkîrî, ipikku pe awe'to'pe. Tamî'nawîron yapîtanî'sau'ya ye'nen, uyunya tarakkîrî ereutato'pe ta'pî warantî nîrî, uurîya ereutatî taa apî'nîkon. ²² Mîrîrî yekare anetapainon wani ya, etakî i' taa Morî Yekaton Wannîya soosikon tawonkon pi' —ta'pîya.

4

Paapa Yapurîto' Ka' Po

¹ Mîrîrî tîpo era'ma'pîuya inî'rî. Mîrîrî yai ka' mana'ta atarakkanmokasa' era'ma'pîuya. Moropai mai eta'pîuya. Mîrîrî wani'pî meruntî ke, to' waiyi trombete e'nato' warantî. Pena e'mai' pe uyarakkîrî eseurîma'pî pe manni' wani'pî. Mîkîrîya ta'pî upî: —Enu'kî tarîwaya. Moropai apî' ekareme'to'peuya i' awe'kupî ton sîrîrî tîpo —ta'pîya. ² Mîrîrî pe rî Morî Yekaton Wannî ena'pî uyesa' pe. Mîrîrî yai ka' po era'ma'pîuya ereutanto'. Mîrîrî pona ereuta'pî pemonkon era'ma'pîuya. ³ Mîkîrî yenpata wani'pî inke' pe, manni' morî pu'kuru tî' jasje moropai sardônio warantî. Mîrîrî ereutanto' woi merenmere' wani'pî inke' pe pu'kuru manni' tî' esmeralda sakari warantî. ⁴ Mîrîrî ereutanto' woi tiaronkon ereutanto'kon wani'pî eseuwarapo 24 kaisarî. Moropai mîrîrî po eseuwarapo 24 kaisarî ipikkukon ereutasa' wani'pî. Inkamoro ponkon wani'pî aimutunkon pe. Moropai inkamoro pu'pai po to' yarakko pe ouro konekasa' wani'pî. ⁵ Mîrîrî arakkita tîwe'sen ereutanto' piapai, sisiuppan epa'kapîti'pî wara'napi warantî. Mai epa'ka'pî tîrîn taa wara'napiya warantî. Mîrîrî rawîrî asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî apo'ya wittani'sa' wani'pî. Mîrîrî wani' Paapa Yekaton pe, manni' morî pu'kuru, e'to' yawîron pe. ⁶ Mîrîrî ereutanto' rawîrî awani'pî kure'nan pîrana warainon, tî' cristal manni' awai'nan warantî awani'pî.

Mîrîrî woi se' yataimîrî e'winî pairî asakîrîrî tîiko'mansenon wani'pî. Inkamoro yenu wani'pî tamî'nawîrî taretî'kai iporo. E'mai' pe irawîrî moropai ite'ma'pî pi'. ⁷ Mîkîrî e'mai'non wani'pî Leão, kaikusi warantî. Moropai ite'ma'pî pokon wani'pî paaka yunkon warantî. Moropai to' eseurîno wani'pî warayo' yenpata ke. Moropai to' saakîrîrîno wani'pî kuwanu awainunsa' warantî. ⁸ Tamî'nawîrî tiwin pi' insamoro tîise to' yapî'sa'kon wani'pî to' kaisarî eseuwarapo'ne tiwin mia' pona tîmo'tai'ne. Mîrîrî pi' yenu ton wani'pî tamî'nawîrî taretî'kai iporo moropai itu'na pi'. Moropai inkamoro eserenka ko'mannîpi'pî wei kaisarî moropai ewaron kaisarî. To' eserenkato' atî'napamî pepîn. Tîise taa pi' to' ko'mamî see warantî:

—Anna Yepotorî Paapa, tiwinan amîrî,
tiaron awarainon ton pîn.
Morî pu'kuru amîrî, imakui'pî ton pîn.
Meruntî tamî'nawîron yentainon amîrî.

Pena esi'pî amîrî,
 moropai sîrîrîpe tûiko'mansen amîrî,
 moropai ipatîkarî aako'mamî kupî sîrîrî, Paapa
 —taapîtî'pî to'ya. ⁹ Mîrîrî warantî teeserenkakon kaisarî inkamoro
 asakîrîronkonya Paapa yapurî'pî. —Morî pe pu'kuru man —ta'pî to'ya
 tamî'nawîron pî'. Mannî' ereutanto' pona teereutasen pî', manni' pî', ipatîkarî
 tûiko'mansen pî' ta'pî to'ya. ¹⁰ Moropai inkamoro eseuwaraponkon 24
 kaisaronkon ipîkkukon e'sekunka'pî irawîrî, moropai inkamoroya yapurî'pî.
 Moropai inkamoroya tîpu'paikon poi tarakko pe tîwe'sen ouro konekasa'
 mo'ka mîlkîrî, ipatîkarî tûiko'mansen rawîrî moropai taapîtî to'ya:

¹¹ —Anna Yepotorî Paapa, morî pe amîrî wanî ye'nen,
 ayapurî e'pai anna wanî.

Mîrîrî ye'nen ayapurîto' annaya yapi'kî etakî.
 Ayapurî annaya maasa pra tamî'nawîron koneka'pîya
 itu'se awanî ye'nen.

Mîrîrî ye'nen tamî'nawîron ko'mamî
 mîrîrî itu'se awanî ye'nen, Paapa
 —taapîtî to'ya.

5

Kaareta Moropai Carneiro

¹ Moropai mîlkîrî ereutanto' pona eereuta'pî era'ma'pîiya. Mîlkîrî yenya'
 meruntî winî kaareta yanmako'masa' wanî'pî. Mîrîrî kaareta wanî'pî se'
 yataimîrî imenukasa' pe. Moropai ipona yapi'sa' pe awanî'pî asakî'ne mia'
 pona tîmo'tai'nonkon kaareta ke. ² Moropai inserî meruntî era'ma'pîuya.
 Mîlkîrîya ekanamapopîtî'pî meruntî ke pu'kuru: —Anî' moro nanî morî pe
 pu'kuru, sîrîrî kaareta yarakkanmokato'pe? —ta'pîiya. ³ Tîise anî' ton pra
 awanî'pî ka' po. Moropai non po mîrîrî kaareta yarakkanmoka ton moropai
 ya' tîwe'sen era'maton ton pra awanî'pî. ⁴ Mîrîrî ye'nen ukaruwa'pî mararî
 pra. Maasa pra mîrîrî kaareta yarakkanmokanen ton pra awanî'pî. Moropai
 ya' tîwe'sen era'manen ton pra awanî'pî mîito'pe. ⁵ Mîrîrî ye'nen tiwinan,
 ipîkku pe tîwe'senya ta'pî upî': —Tîkarawai pra e'kî. A'kî, leão, kaikusi warainon
 era'makî. Mîlkîrî wanî Judáyamî' yonpa pe pu'kuru. Moropai Davi nuri'tî
 paarî'pî pe awanî. Mîlkîrî tamî'nawîron yentai tîwe'sen. Mîrîrî ye'nen kaareta
 yarakkanmokaiya. Mîrîrî asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non kaareta ipo awanî
 manni' waikatîiya moropai yarakkanmokaiya —ta'pîiya.

⁶ Mîrîrî yai carneiro era'ma'pîuya iwîsa' pe. Satippe awanî'pî mîrîrî
 ereutanto' kore'ta. Mîlkîrî woima'tîsa' inkamoro asakîrîronkonya wanî'pî,
 moropai ipîkkukonya nîrî. Mîlkîrî retikon wanî'pî asakî'ne mia' pona tîmo'tai
 kaisarî. Moropai itenu wanî'pî mîrîrî warapo nîrî. Mîrîrîkon wanî'pî
 morî pu'kuru, e'to' yawîron Paapa Yekaton pe, tamî'nawîrî sîrîrî pata po
 yarimasa' pe. ⁷ Moropai mîlkîrî carneiro wîti'pî mîlkîrî ereuta'pî yenya-
 won, meruntî winî tîwe'sen kaareta yapîsî'pîiya. ⁸ Mîrîrî kupî mîlkîrîya
 era'ma tîuya'nîkon ye'nen inkamoro asakîrîronkon moropai manni'kan 24
 kaisaronkon ipîkkukon e'sekunka'pî tese'mukon pona irawîrî. Tiwin pî' to'
 tîise to' kaisarî to' yenya' harpa moropai ourokon konekasa' wanî'pî, a'pusin,
 to' nîpo'tî yense'. Mîrîrî a'pusin yaa tîwe'sen wanî Paapa pemonkonoy-
 amî' epîremato' pe. ⁹ Inkamoro eserenka ko'mannîpî'pî amenan eren es-
 erenkanto' pî'. Ta'pî to'ya:

Morî pe amîrî neken wani
 sîrîrî kaareta yapisîpa
 moropai yapi'to'kon mo'kapa.
 Maasa pra iwîsa' pe awanî'pî.
 Mîrîrî amînî kamo'pîya wenai
 pemonkonyamî' yenna'pîya Paapa ton pe.
 Tamî'nawîron pata ponkon kore'tapai,
 manni'kan tamî'nawîron mai ku'nenan kore'tapai,
 inkamoro yenna'pîya to' tîmenkai pra.

¹⁰ Inkamoro kupî'pîya Paapa,
 anna yepotorî yapurînenan pe to' e'to'pe,
 teepîremasanon pe to' e'to'pe.
 Moropai inkamoro enato'pe pata esa' pe to' kupî'pîya
 kai'ma to' eserenka'pî mararî pra.

¹¹ Moropai inî'rî era'ma'pîuya. Mîrîrî yai eta'pîuya tu'kankon inserîyamî'
 o'non pata iku'ne'tî yentainokon eta'pîuya. Inkamoro wani'pî asakîronkon
 yaponse' woi. Moropai ipîkkukon woi to' wani'pî. ¹² Moropai inkamoro
 eserenka ko'mannî'pî meruntî ke to' maimu wani'pî. Ta'pî to'ya:

Manni' carneiro iwî'pî wani morî pe pu'kuru,
 î' pe pra rî awanî pepîn.

Mîrîrî ye'nen meruntî ke tîwe'to' pî',
 moropai ipîkku pe tîwe'to' pî',
 moropai epu'nen pe tîwe'to' pî',
 moropai kure'nan morî pe tîwe'to' pî'
 atausinpanpai'nîkon.

Mararî pra yapurîpai'nîkon man
 ta'pî to'ya.

¹³ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ka' ponkonya moropai non
 yo'konkonya moropai tuna kawonkonya. Moropai tamî'nawîronkon pata
 ponkon eserenka ko'mannî'pî eta'pîuya. To' eserenka'pî see warantî:

Itaponse' pona eereutasa' manni'
 moropai mîkîrî carneiro wani morî pe pu'kuru,
 annaya yapurî e'pai awanî.

Morî pe tîwe'to' pî',
 ipîkku pe tîwe'to' pî',
 moropai meruntî ke pu'kuru tîwe'to' pî'
 yapurî pî' anna man, tî'napanse pra

kai'ma to' eserenka'pî. ¹⁴ Mîrîrî warantî taa to'ya tanne, inkamoro
 asakîronkon enenankonya yuuku'pî. —Inna, mîrîrî warantî e'pai man.
 Moropai inkamoro asakîronkon e'sekunka'pî tese'mukon pona to' ena'pî.
 Moropai yapurî'pî to'ya.

6

Kaareta Yapi'to'kon

¹ Mîrîrî yai mîkîrî carneiroya e'mai'non kaareta yapi'to' asakî'nan mia'
 pona tîmo'tai'non yonpa yarakkamo era'ma'pîuya. Moropai inkamoro
 asakîronkon yonpaya ta'pî meruntî ke. Imaimu wani'pî tîrîn taa
 wara'napiya warantî. —Asi'kî —taiya eta'pîuya. ² Moropai era'ma'pîuya.
 Mîrîrîya kaware aimutun era'ma'pîuya. Mîkîrî kaware po tîwe'sen yenya'

yurapa wani'pi. Moropai miikiri pia aro' tiri'pi to'ya, tamina'wiron yentai awani ye'nen. Moropai miikiri epa'ka'pi merunti ke teyatnon yarakkiri eseya'namai. Teeyatnon yentai tiwani'pa eepa'ka'pi.

³ Moropai miriri tipo miikiri carneiroya itakon ite'kanon kaareta yapi'to' yarakkanmoka'pi. Moropai inkamoro yonpa itakonya taa eta'piuya upi', asi'ki kai'ma. ⁴ Miririya tiaron kaware epa'ka'pi. Miikiri wani'pi suuyu pe. Ipo tiwe'senya merunti yapisipi. Tinepi ton siriri non pona kure'nan eseya'namanto', i' kai'ma tiaronkon e'ti'kato'pe tonpakon yarakkiri. Miikiri yenya' kure'nan kasupara e'tiri'pi.

⁵ Moropai iniri carneiroya iteseurino ite'ka kaareta yapi'to' yarakkanmoka'pi. Moropai inkamoro eseurinoya taa eta'piuya, asi'ki kai'ma. Miririya kaware irikkutan era'mapiuya. Miikiri po tiwe'sen yenya' i' ri ku'ne'tito' wani'pi. ⁶ Miririya mai warainon eta'piuya inkamoro asakironkon kore'tapai eta'piuya. Miririya ta'piuya: —Tiwin trigo ku'ne'tito' tiise tiwin wei kaisari esenyaka'manni'pi yepe'pi pe awani, epe'ke pe pu'kuru. Moropai esuriwi'ne cevada ku'ne'tito' tiise, miriri niri wani'pi tiwin wei kaisari esenyaka'manni'pi yepe'pi pe. Epe'ke pe pu'kuru awani maasa pra marari mirikki awani'pi. Tiise tiwari e'ti, kaiwan moropai vinho ama'ta namai. —ta'pi to'ya.

⁷ Moropai miriri tipo carneiroya itasakirino ite'ka kaareta yapi'to' yarakkanmoka'pi. Miririya inkamoro saakiririno taa eta'piuya, asi'ki kai'ma. ⁸ Miikiri era'mapiuya. Miririya kaware enkaimu'nan era'mapiuya. Miikiri po tiwe'sen esati'pi to'ya sa'mantanto' kai'ma. Moropai iwenairi tamina'wironkon siriri pata ponkon sa'manta'san wani'pi. Inkamoro merunti yapi'sa' arakkita pairon rataikasa' kaisari siriri pata ponkon pemonkonyami' wiikonpa teepikon yai. Moropai to' e'ti'ka iwan pi'. Moropai inkamoro e'ti'ka paran pi'. Paran pi' neken pepin tiise o'makonya kaikusiyami'ya to' ti'ka.

⁹ Miriri tipo carneiroya mia'taikinon kaareta yapi'to' yarakkanmoka'pi. Miririya to' nipo'ti Paapa yapurikonpa yaponse' yo'koi Paapa maimu ekareme'nenan ekaremeki to'ya weni, to' niti'ka'san yekaton era'mapiuya. Manni'kan yairi pu'kuru esi'san wiisa' to'ya yekatonos'an. ¹⁰ Inkamoro entaimepiti ko'mannipi merunti ke pu'kuru. Taa pi' to' ko'mami: —Anna Yepotori Paapa tamina'wiron yentainon merunti pu'kuru. Moropai mori

pu'kuru imakui'pi ton pin. Moropai yairon pu'kuru. I' pensa siriri pata po tiiko'mansenon pemonkonyami' taruma'tiya kupi siriri? Miriri yai manni'kan anna ti'katiponkon pemonkonyami' pi' ese'ma kupi siriri? —ta'pi to'ya.

¹¹ Inkamoro tikaisari'nikon tiponkon ton yapisipi, aimutunkon. Moropai inkamoro pi' ta'pi Paapaya: —Eri'kapikon e'pai man in' panpi' manni'kan ayonpakon esenyaka'man yonpayami' moropai manni'kan ayonpakon amiri'nikon sa'manta'pi waranti, to' sa'manta kupi mannan erepami pikiri —ta'piya to' pi'.

¹² Moropai miriri tipo, miriri pe ri carneiroya tiwin mia' pona tiimo'tai'non kaareta yapi'to' yarakkanmoka era'mapiuya. Yarakamosai'ya tipo, merunti ke pata eserentiki'ma'pi marari pra. Moropai wei ena'pi ewaron pe, teesewankono'maseny irikkutan tipon yeka'masa' waranti. Moropai kapoi ena'pi suuyu pe, min waranti. ¹³ Moropai sirikkiyami' e'soroka'pi ka' poi non pona. Kure'ne a'situn wani ya, teperu kenan yei yeperu ya'pire sorokaiya waranti to' e'soroka'pi. ¹⁴ Miriri tipo ka' esera'ma pra eena'pi, kaareta atanmoko'ma waranti eesera'ma pra iniri eena waranti. Moropai tamina'wiron wi'kon

moropai iwonokon mo'tapîti'pî tîpata'se'kon yapai tiaron pata', meruntî ke eeserentîki'ma ye'nen.

¹⁵ Mîrîri yai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esenomî'pî tî' ta a'ta ya'. Ipîkkukon reiyamî' sîrîri pata po tîwe'sanon, moropai pemonkonyamî' esanon, moropai surarayamî' esanon ipîkkukon, moropai ipîkkukon, yemanne ke'kon sîrîri non po, moropai meruntîkon pu'kuru, moropai pemonkonyamî' poitîrîtonon moropai itesa' pînon, tamî'nawîri inkamoro esenomî'pî marari pra eranne' pe tîwanikon ye'nen. ¹⁶ Moropai inkamoro entaimepîti ko'mannîpî. Taapîti'pî to'ya wî'kon pî', moropai tî'kon pî': —Anna pona enati anna wîlpa, anna yenontî. Mîikîri ereutasas' manni' yenu yapai anna yenontî. Moropai mîikîri carneiro ekore'mato' winîpai anna yenontî —taapîti'pî to'ya teuren. ¹⁷ —Maasa pra kure'nan e'taruma'tînto' weiyu erepansa' man, Paapaya utaruma'tikon weiyu. Anî'ya mîrîri yapîtanîpî eserîke pra man —taapîti'pî to'ya.

7

144.000 Kaisaronkon Israelyamî'

¹ Mîrîri tîpo asakîrîronkon inserîyamî' era'ma'pîuya. Inkamoro wani'pî satippe, patakon kî'pî ya', wei epa'ka winî, moropai wei ewomî winî, moropai meruntî winî, moropai kamai' winî kai'ma. Inkamoroya a'situn yapîtanîpî'pî, aata'se'ma namai. Marari pîrana poro ya'se'maiya namai. Moropai yeikon ya'se'maiya namai. ² Moropai inî'rî tiaron inserî esenpo'pî wei epa'ka winîpai. Era'ma'pîuya Paapa tîiko'mansenya tîpemonkono yeki'kato' yarakkîri. Mîikîri entaimepî meruntî ke pu'kuru, manni'kan asakîrîronkon inserîyamî' pata kî'pîya tîwe'sanon pî', manni'kan meruntî yapisitîponkon sîrîri pata po, moropai pîrana po imaku'pî kupî tonkon pî'. ³ Mîikîriya ta'pî: —Maasa imaku'pî kî'ku'ti pata po moropai pîrana po moropai yeikon pî'. Maasa Uyepotorîkon Paapaya tîpoitîrîtonon yeki'ka tanne to' yepin pî' —ta'pîiya. ⁴ Mîrîri tîpo î' warapo kaisari inkamoro, to' yepin pî' tîpemonkono tonpe, Paapa neki'ka'san ekaremekî'pî to'ya upî'. Inkamoro wani'pî eseuwarapo 144.000 kaisari. Inkamoro wani'pî tamî'nawîronkon Israel pari'pî pe, ipemonkono pe tiwin pî' to' tîise.

⁵⁻⁸ Tiwin pî' to' tîise eseuwarapo 12.000 kaisari'ne to' wani'pî:

Judá payanyamî' 12.000 kaisari,
 moropai Rubem payanyamî' 12.000 kaisari,
 moropai Gade payanyamî' 12.000 kaisari,
 moropai Aser payanyamî' 12.000 kaisari,
 moropai Naftali payanyamî' 12.000 kaisari,
 moropai Manassés payanyamî' 12.000 kaisari,
 moropai Simeão payanyamî' 12.000 kaisari,
 moropai Levi payanyamî' 12.000 kaisari,
 moropai Issacar payanyamî' 12.000 kaisari,
 moropai Zebulom payanyamî' 12.000 kaisari,
 moropai José payanyamî' 12.000 kaisari,
 moropai Benjamim payanyamî' 12.000 kaisari.

Eseuwarapo'ne to' wani'pî Paapa poitîrîtonon.

Arinîkon Iku'ne'tî Yentainokon

⁹ Mîrîrî tîpo arinîkon pemonkonyamî' o'non pata iku'ne'tî yentainokon era'ma'pîuya. Inkamoro wanî'pî tamî'nawîron pata ponkon pe. Tepu'se pra to' wanî'pî si'ta mai wanî'pî. Inkamoro wanî'pî satippe mîrîrî ereutanto' rawîrî moropai carneiro rawîrî to' wanî'pî. Inkamoro epontîsa' wanî'pî aimutun tîponkon ya'. Moropai inkamoro yenya' yu' yare wanî'pî, imakui'pî yentai tiwanikon ye'nen. ¹⁰ Inkamoro entaimepî'tî'pî meruntî ke pu'kuru:

—Anna Yepotorî Paapa taponse' po manni',
moropai carneiro winîpai anna e'pîika'tîto' iipî.

Kure'ne anna pîika'tî'pî to'ya

—ta'pî to'ya. ¹¹ Mîrîrî yai tamî'nawîronkon inseriyamî' wanî'pî satippe Paapa ereutato' taponse' woi, moropai inkamoro ipikkukon yaponse' woi, moropai asakîrîronkon manni'kan enenankon woi. Mîrîrîya inkamoro inseriyamî' esenumî'pî Paapa ereutato' rawîrî non pona, tenpatakon tîrennu'se. Moropai inkamoro Paapa yapurî'pî. ¹² Ta'pî to'ya:

—Inna, mîrîrî warantî e'pai man.

Yapurîpai'nîkon man!

Morî pe, ipîku pe nai.

Epu'nen pe nai, Paapa.

“Morî pe man, Paapa”, taapai'nîkon man!

Anna nînama amîrî.

Meruntî pu'kuru amîrî Paapa, anna yepotorî.

Mîrîrî warantî taa pî' ko'manpai'nîkon ipatîkarî, tî'napanse pra.

Inna mîrîrî warantî nîsi

—ta'pî to'ya.

¹³ Mîrîrîya tiwin ipikkukon yonpaya uyekaranmapo'pî: —Anî'kan see insamoro aimutunkon to' pon? O'non patapai to' ii'sa' mîrîrî? —kai'ma.

¹⁴ —Inna pa'ye, Uyepotorî. To' epu'tîuya pra wai. Amîrîya neken to' epu'tî —ta'pîuya.

Mîrîrî ye'nen ta'pîuya upî': —Insamoro wanî manni'kan kure'nan e'taruma'tinto' kore'tapainonkon pe. Tarîpai insamoro e'pîika'tîsa' mîrîrî winîpai. Morî pe to' e'ronasa', tîponkon ronasa' to'ya aimutun pe, carneiro mîni ke. Imakui'pî to' nîkupî'pî mo'kasai'ya wanî'pî.

¹⁵ Mîrîrî ye'nen carneiro yaponse' ereutanto' rawîrî satippe to' wanî mîrîrî.

Moropai inkamoro epîremanto' yewî' ta si'ma

yapurî ko'mannîpî'pî wei kaisari moropai ewaron kaisari.

Mîrîrî ye'nen mîikîrî taponse' pona eereutasa' manni' ya',

to' koneka ko'mannîpî,

to' yarakkîrî tiwanî ye'nen.

¹⁶ Mîrîrî ye'nen inkamoro inî'rî emi'nan epu'tî pepîn.

Moropai inî'rî tuna aninnîpai to' wanî pepîn.

Moropai inî'rî a'ne' pe wei epu'tî to'ya pepîn.

Weiya to' yeki'ka pepîn inî'rî.

¹⁷ Maasa pra mîikîrî carneiro,

ereutanto' kore'ta wanî manni',

mîikîrî ko'mamî to' esa' pe.

Moropai mîikîrîya to' pinunpa,

to' yarîiya tîwarîrî teepa'kasen

ipatîkaron ko'mannîto' tuna enî'se.

Moropai Paapaya inkamoro yenu ya'mananîpi
to' karawato' winîpai.
Mîrîrî tîpo inî'rî to' karau pepîn
—ta'pîiya upî'.

8

Asakî'ne Mia' Pona Tîmo'tai'no Kaareta Yapi'to'

¹ Asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non yonparî'pî tiwinano'pî yarakkamo carneiroya yai, tamî'nawîron atî'napamî'pî ka' po. Tiwin hora yonpa wani'pî moo, î' awe'kupî nîmikî pî' tamî'nawîronkon ko'mamî'pî.

² Mîrîriya inseriyamî' era'ma'pîuya asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nîkon Paapa rawîri to' wani'pî satippe. Inkamoroya asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non te'nunpasen trombeta yapisi'pî tikaisarî'nîkon.

³ Moropai tiaron inserî iipi'pî. Mîikîrî yenya' ouro konekasa' wani'pî, pisa warantî to' nîpo'tî yense'. Moropai mararî pra a'pusin tîrî'pî to'ya iipia, ipo'tîto'peiya tamî'nawîronkon Paapa pemonkonoyamî' epîremato' pokonpe. Moropai mîrîrî rumaka'pîiya Paapa yapurîto'pe to' nîpo'tî yaponse' ouro konekasa' pona, manni' eruantato' rawîrî tîwe'sen pona. ⁴ Moropai mîikîrî inserî Paapa rawîrî awani manni', yenyapai mîrîrî tîpo'tîsen a'pusin ure'tîrî enuku'pî ka' ekaya. Manni'kan Paapa pemonkonoyamî' epîremato' pokonpe awani'pî. ⁵ Mîrîrî ye'nen inserîya mîrîrî ouro konekasa' pisa warantî yapisi'pî. Mîrîrî yannîpî'pîiya, apo' mîrîrî Paapa yapurî pe to' nîpo'tî yaponse' po tîwe'sen ke. Moropai ka' po si'ma mîrîrî yenumî'pî mîikîriya non pona. Mîrîrî yenunsai'ya tîpo, mararî pra wara'napiyamî' e'mopîti'pî. Moropai sisiuppan wani'pî mararî pra. Moropai pata eserentîkî'ma'pî mararî pra.

To' Ne'nunpa Trombetakon

⁶ Mîrîrî pe rî inkamoro inseriyamî' asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon ekoneka'pî trombeta ye'nunpakonpa kai'ma.

⁷ Mîrîriya e'mai'non inserîya trombeta ye'nunpa'pî. Moropai ye'nunpasai'ya tîpo, apo' moropai kono' rena'pî tî'kon pe. Mîrîrî wani'pî mîn pokonpe atai'me'pî pe. Mîrîrî e'soroka'pî non pona. Mîrîriya arakkita pairî yonpa pata po tîwe'sen yarannîpî'pî. Yeikon yarannîpî'pîiya. Moropai tamî'nawîrî parî'kon enenankon yarannîpî'pîiya.

⁸ Moropai tiaron inserîya trombeta ye'nunpa'pî. Mîrîriya wî' taransen warainon wani'pî. Moropai mîrîrî yenumî'pî to'ya kure'nan pîrana ka. Mîrîrî yenunsa' to'ya tîpo, arakkita pairî yonpa pîrana ena'pî mîn pe. ⁹ Mîrîrî ye'nen mîrîrî tuna katawonkon o'ma'kon e'tî'ka'pî arakkita pairî yonpa. Moropai arakkita pairî yonpa tuna poro tîwe'sanon apo'yenkon aramî'pî, to' e'tî'ka'pî tamî'nawîrî.

¹⁰ Moropai to' eseurîno inserîya trombeta ye'nunpa'pî. Mîrîriya kure'nan kaiwano'ya apo' yapi'sa' taaramîpa warainon ena'pî ka' poi iren ka' arakkita pairî yonpa. Moropai tuna yeutta eepa'kato' ka eena'pî. ¹¹ Mîrîrî kaiwano' ena'pî ese' wani'pî mai' pe. Mîrîrî ye'nen arakkita pairî yonpa tuna ena'pî mai' pe. Mîrîrî ye'nen tu'ke pemonkonyamî' e'tî'ka'pî, mîrîrî tuna tenî'se.

¹² Moropai to' saakîrîno inserîya trombeta ye'nunpa'pî. Moropai mîrîriya arakkita pairî yonpa wei moropai kapoi moropai kaiwano' yi'nîpî'pî. Mîrîrî ye'nen arakkita pairî yonpa a'ka pe awe'to' esi'nîpî'pî. A'ka pe pra

awanî'pî wei arakkita pairî yonpa. Moropai ewaron arakkita pairî yonpa aako'mami'pî, a'ka pe pra.

¹³ Mîrîrî tîpo era'ma'pîuya toron kure'nân kuwanu awainunsa' wani'pî kawîne ka'ra'ta. Moropai meruntî ke eeseurîma'pî. Mîikîrîya ta'pî: — Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' non po tûiko'mansenon, eeseka'nunkakon pe naatî. “Ekenne” taaya'nîkon pe naatî. Te'nunpasen trombata ye'nunpa inseriyamî' yonparî'san, eseurîwî'nankonya etaya'nîkon ya yai, “ekenne” taaya'nîkon pe naatî.

9

¹ Moropai mia'taikinon inserîya tîwayi trombata ye'nunpa'pî. Mîrîrîya kaiwano', manni' non pona ena'pî ka' poi era'ma'pîuya. Mîikîrîya nari' itu'nakan yettapuru yarakkanmokato' yapîsî'pî. ² Moropai mîikîrîya mîrîrî itu'nakan yettapurîka'pî. Mîrîrî yapai ure'tî epa'ka'pî mararî pra kure'nân apo' tîrukasa' ure'sin warantî. Mîrîrî ure'sinya wei moropai pata ewaronpannîpî'pî ewaron pe. ³ Mîrîrî ure'tî kore'ta wa'napi'yamî' epa'ka'pî mararî pra. Inkamoro e'soroka'pî non pona. Moropai inkamoro wani'pî eki'katonkon pe, mari'tîya eki'kansa' warantî ne'ne' pe. ⁴ Inkamoro pî' ta'pî to'ya, pari' moropai yeikon taruma'tî to'ya namai. Moropai tiaron taro'tasen taruma'tî to'ya namai. Tîise pemonkonyamî' neken taruma'tîto'pe to'ya, manni'kan Paapa neki'ka'san pepîn to' yepin pî', inkamoro taruma'tîto'pe to'ya. ⁵ Moropai ta'pî to'ya, inkamoro pemonkonyamî' tî'ka kairayamî'ya namai. Tîise to' taruma'tîto'pe to'ya neken. Mia'taikin kapoi kaisari inkamoroya ne'ne' epu'to'pe mari'tîya yeki'kansa' kaisari. ⁶ Mîrîrî yai tîwe'taruma'tîkon kapoi pî' inkamoro wani' isa'mantapai mîrîrî wenai. Tîise to' sa'manta pepîn tiwin kin. Maasa pra sa'mantanto' epe to' piapai, to' wîiya eserîke pra.

⁷ Inkamoro wa'napi'yamî' wani'pî kawareyamî' warantî, teepîkonpa ekoneka'san warantî. Inkamoro pu'paikon po wani'pî aro' pe ouro konekasa' warainonkon. Moropai inkamoro yenpata wani'pî warayo' yenpatakon warantî. ⁸ Moropai to' pu'pai si'po wani'pî wîri' pu'pai warantî. Moropai inkamoro yee wani'pî kaikusi yeekon warantî. ⁹ Moropai inkamoro rippo'ta pon to' e'napontîto' teyatontonkôn namai wani'pî sa'man ferro warantî. Moropai inkamoro yapî'sa' e'nato' wani'pî mararon pepîn kawareyamî'ya tararan yeku'nasa' teeka'tunsen epî tuutîkonya e'nato' warantî. ¹⁰ Moropai inkamoro yaukî pî' to' yekîkon wani'pî mari'tî yeki' warantî. Mîrîrî taukîkon pî' wani' manni' tekîkon ke pemonkonyamî' yeki'ka to'ya e'pai awani' mia'taikin kapoi kaisari. ¹¹ Inkamoro wani'pî tesa'kon ke mîikîrî to' esa'ya to' ko'mannîpî'pî. Mîikîrî wani'pî inserî pe, Makui poitîrî pe, manni' nari' itu'nakan ko'mannî'nen pe tîwe'sen. Mîikîrî ese' wani'pî hebraico maimu pe Abadon kai'ma. Moropai Grego pe awani'pî Apoliom kai'ma. Taruma'tîton taato' mîrîrî.

¹² E'mai'non e'taruma'tînto' esuwa'kasa' man. Tîise mîrîrî tîpo inî'rî panpî' asakî'ne ite'ka itentainon e'taruma'tînto' iipî pe man kure'nân.

¹³ Moropai mîrîrî tîpo, tiwin mia' pona tîmo'tai'nonya trombata ye'nunpa'pî. Mîrîrîya mai eta'pîuya saakîrîron iretîkon winîpai tiwinan maimu. Manni'kan mîrîrî Paapa yawîrî tîwe'sen to' nîpo'tî yaponse' ouro konekasa' winîpai. ¹⁴ Mîrîrî maiya ta'pî tiwin mia' pona tîmo'tai'non inserî pî', mîikîrî trombata yarakkîrî awani' manni' pî': —Inkamoro saakîrîronkon inserîyamî' rumakakî ewa'tîsa' pe to' wani' mannan. Mîrîrî kure'nân iren Eufates pia to' wani'

mannan —ta'p̄iuya. ¹⁵ Mîrîrî ye'nen inkamoro inseriyamî' saakîrironkon rumaka'pî to'ya. Inkamoro wani'pî ekoneka'san pe mîrîrî horarî yai, moropai mîrîrî Paapaya iku'ne'tîsa' weiyu yai, moropai mîrîrî kono' pî' teepikonpa. Arakkita pairî yonpa pemonkonyamî' tî'kakonpa kai'ma. ¹⁶ Moropai to' pemonkonyamî' iipî eta'p̄iuya. Inkamoro wani'pî eseuwarapo 200 milhões kaisari kawareponkon, mararon pepîn.

¹⁷ Moropai kawareyamî' era'ma'p̄iuya. Moropai inkamoro ponkon era'ma'p̄iuya. Inkamoro rippo'ta ya'san iwa'to' wani'pî suuyu pe, apo' warantî. Moropai awani'pî rora pe nîrî, tî' safira itese' warantî. Moropai enkai'mu'ne awani'pî, enxofre warantî. Moropai kawareyamî' pu'pai wani'pî nari' pe, kaikusi, leão pu'pai warantî. Inkamoro mata yapai apo' epa'kapitî'pî. Moropai ure'tî epa'ka'pî. Moropai enxofre epa'ka'pî. ¹⁸ Mîrîrî eseurîwî'nan e'kupî'pî e'taruma'tînto'ya pemonkonyamî' tî'ka'pî. Arakkita pairî yonpa to' wî'p̄iuya. Apo'ya moropai ure'tîya moropai enxofreya kawareyamî' mata yapai teepa'kasenya. ¹⁹ Inkamoro kawareyamî' meruntîri wani'pî to' mata ya', moropai to' yaukî pî'. Inkamoro yaukî wani'pî îkiyamî' warantî tîpu'pai ke. Mîrîrî ye'nen pemonkonyamî' yeparantî'pî to'ya mîrîrî ke.

²⁰ Tîise isa'manta'san pepîn pemonkonyamî' yonparî'sanya imakui'pî ku'to' tîuya'nikon rumaka pra to' wani'pî. Makui poitîritonon yapurî pî' to' ko'mamî'pî. Moropai mia' ke ikonekasa' bronze pe, moropai yei konekasa' pemonkon warantî tenu ke, tîise era'manen pepîn. Tîpana kenan tîise etanen pepîn, moropai tî'pu kenan tîise asakoi pepîn yapurî'pî to'ya. ²¹ Moropai imakui'pî tînkupî'pîkon pî' tîwenpenatai tesarukon mo'tanîpî to'ya pra to' wani'pî. Pemonkonyamî' wî'pî tîuya'nikon wenai to' enpenata pîn. Moropai pia'san pe tîwe'to'kon rumaka to'ya pra to' wani'pî. Moropai se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwe'to'kon rumaka to'ya pîn. Moropai ama'ye' pe tîwe'to'kon rumaka to'ya pra nîrî to' wani'pî.

10

Inserî Moropai Kaareta Si'mîrîkkî

¹ Mîrîrî tîpo tiaron inserî meruntî autî era'ma'p̄iuya ka' poi. Mîîkîrî e'wontîsa' wani'pî katupuru ke, aimutun pe tîponya wani' warantî. Moropai mîîkîrî pu'pai yepoi merenmere' wani'pî. Moropai itenpata wani'pî inke' pe, wei warantî. Moropai i'si ye'pî wani'pî apo' e'tîrukasa' kakîsiya esera'ma warantî. ² Mîîkîrî yenya' kaareta si'mîrîkkî yarakkanmokasa' wani'pî. Moropai mîîkîrîya tî'pu meruntî winon tîisa' wani'pî pîrana pona. Moropai kamai' winon i'pu wani'pî non pona. ³ Moropai mîîkîrî entaime'pî meruntî ke. Kaikusi, leão etun warantî. Mîîkîrî entaimesa' tîpo, asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nikon wara'napiyamî' e'tîrînka'pî, imaimu yuuku'pî to'ya. ⁴ Inkamoro eseurîma'pî. To' eseurîmato' menukauya mîrîrî teuren, tîise mai eta'p̄iuya ka' winîpainon. Ta'p̄iuya upî': —Mîrîrî konekakî tîmenukai pra. Î' taa inkamoro asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nikon wara'napiyamî'ya, manni' kî'menukai —ta'p̄iuya.

⁵ Moropai mîîkîrî inserî satippe pîrana po moropai non po unera'ma'p̄iuya meruntî winon tenya yanumî'pî ka' ekaya. ⁶ Moropai innape mîîkîrî eseurîma'pî Paapa ipatîkarî tîiko'mansen ese' pî', manni' tamî'nawîron konekatîpon, ka' moropai pata moropai tuna moropai tamî'nawîron patapon

konekatipon ese' pi'. Mîkîrî inserîya ta'pî: —Inî'rî tîko'man pe aako'mamî pra man —ta'pîya. ⁷Î' pensa asakî'ne mia' pona'no ite'ka inserîya trombeta ye'nunpa yai, î' kai'ma taasa' tîuya manni' yawîrî ikupî Paapaya pe man, manni' anî' nepu'tî pepîn. Pena î' kai'ma ta'pî tîuya yawîrî, tîpoitîrîtonon penaronkon profetayamî' nuri'tî pi' taasa' tîuya yawîrî ikupîya pe man.

⁸Mîrîrî mai uneta'pî wanî'pî ka' winîpainon pe. Eeseurîma'pî inî'rî uyarakkîrî. Ta'pîya upî': —Atîkî moropai mîkîrî inserî pîrana po tî'pu tîsai'ya manni', moropai non po i'pu wanî manni', yenya' kaareta yarakkanmokasa' pe wanî manni' yapi'ta —ta'pîya.

⁹Mîrîrî ye'nen uutî'pî moropai mîrîrî kaareta esatî'pîuya ipî'. Mîkîrîya ta'pî upî': —Maa, sîrîrî kaareta yapi'kî moropai ya'kî. Sîrîrî yakuya ya, yenno'masa'ya pe aro'ta ya', so'ri ke ikupîya. Tîise anta ya' awanî ya, a'ki'ku pe pu'kuru awanî, wan warantî —ta'pîya. ¹⁰Moropai mîrîrî kaareta si'mîrikî yapisî'pîuya mîkîrî inserî yenya pai. Moropai mîrîrî yaku'pîuya. Unta ya' awanî tanne, a'ki'ku pe awanî'pî wan warantî. Tîise mîrîrî kaareta yenno'masau'ya tîpo, uro'ta ya' so'ri ke awanî'pî. ¹¹Mîrîrî ye'nen upî' ta'pîya: —Tarîpai inî'rî î' kupî Paapaya pe man ekaremekîya e'pai man arinîkon pemonkonyamî' pî', tamî'nawîronkon pata ponkon pî', manni'kan tu'kan mai ku'nenan tepu'se pra pemonkonyamî' pî', moropai ipikkukon pata esanon reiyamî' pî' ekaremekîya e'pai man —ta'pîya.

11

Asakî'nankon Paapa Maimu Ekareme'nen

¹Moropai mîrîrî tîpo i' ku'ne'tîto' yapisî'pîuya, kusan yei warainon. Moropai ta'pî to'ya upî': —E'mî'sa'kakî moropai epîremanto' yewî' ku'ne'tîpî'kî. Moropai Paapa yapurî tîuya'nîkon pe to' nîpo'tî yaponse' ku'ne'tîkî. Moropai epîremanto' yewî' ta teepîremasanon nîri ku'ne'tîkî. ²Tîise poro po winî tîwe'sen kî'ku'ne'tî. Maasa pra mîrîrî wanî Judeuyamî' pepîn erepanto' pata'se' pe. Inkamoroya morî pu'kuru cidade taruma'tî pe man eseuwarapo 42 kapoi kaisari. ³Mîrîrî yai asakî'ne kaisari upî' teeseurîmasanon yarimauya pe man, saaku ya' teepontî teesewankono'masa'kon ekareme'to'pe to'ya to' kore'ta. Moropai inkamoroya Paapa maimu ekaremekî kupî sîrîrî eseuwarapo 1.260 wei kaisari to' pî' —ta'pîya upî'.

⁴Inkamoro asakî'nankon upî' teeseurîmasanon wanî manni' yei, oliveira ye' asakî'nan warantî. „Manni'kan pî' Paapa maimu ekareme'nen Zacarias nuri'tî nekaremekî'pî.” Moropai asakî'nan apo' yaponse' warantî to' wanî, manni'kan satippe Uyepotorî, pata ponkon ko'manni'nen rawîrî tîwe'sanon. ⁵Inkamoro antî'kapai anî'kan wanî ya, inkamoro mata yapai apo' epa'ka, moropai mîrîrî ke teyatonton tî'ka to'ya. Mîrîrî warantî anî'kan wanî ya to' taruma'tî yu'se, inkamoro, to' taruma'tînenan e'tî'ka pe man. ⁶Maasa pra inkamoro pia meruntî wanî. Mîrîrî to' maimu pe kono' rena eserîke pra awanî ka' poi, Paapa maimu ekaremekî pî' to' ko'mamî pîkîrî kono' rena pepîn. Moropai inkamoro pia meruntî wanî, to' maimu pe mîn pe tuna yanikon enato'pe. Moropai inkamoro pia meruntî wanî, tîmaimukon ke, tu'ke si'ta e'taruma'tînto' ii'to'pe non pona, itu'se tîwanîkon pîkîrî.

⁷Î' pensa inkamoro asakî'nankonya Paapa maimu ekaremekî tîuya'nîkon yaretî'ka yai, itu'nakan nari' ya' tîwe'sen o'ma' iipî pe man. Moropai eeseya'nama to' yarakkîrî. Moropai mîkîrî o'ma'ya inkamoro tî'ka pe man.

8 Moropai inkamoro esa'rî'pî ko'mamî pe man e'ma ta kure'nan cidade po. O'non pata to' yepotorî pokapîti'pî to'ya manni' cidade po. Mîrîrî cidade esati to'ya manni' imakui'pî kupi'pî to'ya pata'pî Sodoma moropai Egito waranti, imakui'pî pe awani ye'nen. 9 Mîrîrî yai tamî'nawîron patakon ponkonya to' esa'rî'pî era'ma ko'mannî'pî pe man eseurîwî'ne wei arakkita pairi kaisari. Ani'ya to' esa'rî'pî yu'na'tî tîri to'ya pepin mîrîrî yai. 10 Mîrîrî kupi to'ya pî' tamî'nawîron pata ponkon pemonkonyamî' wani taatausinpai, marari pra inkamoro sa'mantasa' ye'nen. Marari pra taatausinpai, tiaronkon pia î' rî tîri to'ya epe'mîra. Maasa pra inkamoro asakî'nankon profetayamî', pemonkonyamî' yewankono'matiponkon atareti'kasa' ye'nen, to' atausinpa pe man.

11 Tîise mîrîrî tîpo, eseurîwî'ne wei arakkita pairi kaisari tîise, inkamoro yettapusin ton iipi'pî Paapa winîpai, inî'rî enen to' e'to'pe. Mîrîrî ye'nen inkamoro e'mî'sa'ka'pî inî'rî. Moropai era'masa' tamî'nawîronkonya yai, kure'ne eranne' pe to' ena'pî. 12 Moropai inkamoro asakî'nankon profetayamî'ya mai eta'pî ka' winîpainon. Ta'pî maiya: —Enu'ti tarîwaya —kai'ma mai eseurîma'pî. Moropai teera'makon teyatunkonya tanne, inkamoro profetayamî' enuku'pî katupuru po ka' pona.

13 Mîrîrî pe rî kure'ne pata eserentîki'ma'pî. Mîrîriya iwaikkatoi pe cidade yanka'pî. Mîrîrî cidade ponkon isa'manta'san wani'pî eseuwarapo 7.000 kaisari pemonkonyamî'. Mîrîrî e'kupî era'masa' tîuya'nîkon pe, to' yonparî'san e'nîmî'sanya Paapa ka' pon yapurî'pî, ipîkku pe awe'to' wenai.

14 Sîrîrî itakon ite'karon e'taruma'tînto' esuwa'kasa' man. Tîise era'mati maasa itentainon, iteseurîno ite'ka iipi pe man ka'ne' pe, tîiko'manse pra.

To' Asakî'nenô Mia' Pona Tîimo'tai'no Trombeta

15 To' yonparî'pî inserîya asakî'nenô mia' pona tîimo'tai'no trombeta ye'nunpa'pî. Moropai tu'kankon maimu wani'pî ka' po, merunti ke pu'kuru. Taapîti'pî maiya:

—Tarîpai Uyepotorîkon Paapa pia

meruntî pu'kuru man,

tamî'nawîronkon pemonkonyamî' ko'mannî'nen pe,

moropai inmenka'pî Cristo pia nîrî.

Inkamoro esa' pe aako'mamî ipatîkarî,

ikî'pî ton pra

—ta'piya. 16 Mîrîrî taa to'ya tanne, inkamoro ipîkkukon eseuwaraponkon

24 kaisaronkon Paapa rawîri taponse'kon pona ereuta'san, inkamoro

e'sekunka'pî tese'mukon pona, moropai itenpatakon rennuku'pî non pona.

Moropai inkamoroya Paapa yapurî'pî. 17 Ta'pî to'ya:

Anna yepotorî Paapa,

meruntî pu'kuru tamî'nawîron yentainon amîrî.

Ipatîkarî tîiko'mansen amîrî.

Moropai pena esi'pî,

sîrîripe nîrî aako'mamî.

“Morî pe pu'kuru man”, taa annaya apî'.

Maasa pra meruntî ke pu'kuru awe'to' ke,

tamî'nawîronkon esa' pe eenasa' ye'nen,

ayapurî annaya, Paapa.

18 Innape aku'nenan pepîn,

inkamoro ekore'masa' ko'mamî marari pra,

maasa pra inkamoro taruma'tito'ya erepansa' ye'nen.

Isa'manta'san yenunto'ya weiyu erepansa' man.

Moropai apemonkonoyami', innape akupitiponkon penaronkon

profetayami' ye'maya weiyu erepansa' man.

Moropai tami'nawironkon ayapurinenan,

moropai tami'nawironkon innape aku'nenan anama tiuya'nikon ye'nen,

manni'kan ipikkukon, moropai ipikkukon pepin ye'maya,

to' nikupipi wenai miriri yai.

Tiise manni'kan non ponkon ma'tanipitiponkon

taruma'tito'ya weiyu erepansa' siriri

ta'pi to'ya.

¹⁹ Miriri tipo Paapa yapuri yewi' esettapuruka'pi, ka' po awani manni'.

Moropai ita tiwe'sen, Paapa yarakkiri esetanto' imaimu yense' manni', miriri

esera'ma'pi, esettapurikasa' tanne. Miririya marari pra sisiupan wani'pi.

Tirin tirinpan wani'pi marari pra. Moropai wara'napiyami' wani'pi. Moropai

pata eserentiki'ma'pi. Moropai marari pra kono' rena'pi ti'kon pe.

12

Wiri' Moropai O'ma'

¹ Miriri yai kure'nan ani' neputi pepin tera'masen ton esenpo'pi ka' po.

Miikiri wani'pi wiri' pe. Miikiri eponti'pi wei ya'. Miikiri puu yo'koi kapoi

wani'pi. Moropai miikiri pu'pai po aro' wani'pi, kaiwano'yami' ke, asaki'ne

pu' pona timo'tai kaisari. ² Miikiri wani'pi more yan pe. Miriri ye'nen awen-

taimepiti ko'mannipi'pi ne'ne' more wani'pi', tinre yenpo tiuya yai. ³ Moropai

tiaron tera'masen ton esenpo'pi ka' po, o'ma' itese' dragao, kure'nan kuratu

warainon. Miikiri wani'pi suuyu pe. Miikiri pu'pai wani'pi asaki'ne mia' pona

timo'tai kaisari. Moropai ireti wani'pi mia' tami'nawiri kaisari. Moropai

miikiri pu'pai po niri aro' wani'pi, inke' pe ipu'paikon kaisari. ⁴ Miikiriya

tauki ke arakkita pairi yonpa sirikkiyami' woroka'pi ka' poi. Inkamoro

soroka'piya non pona. Moropai miikiri emi'pami'pi wiri' rawiri i' pensa tinre

yenpo wiri'ya ya, yanipa kai'ma. ⁵ Moropai wiri'ya tinre yenpo'pi warayo'

pe. Miikiriya tami'nawironkon ko'mannipi' pe man merunti ke, miriri tenya'

awani manni', sa'man ferro yarakkiri si'ma. Nari' pe awani pe man. Tiise

miikiri mo'ka'pi Paapaya moropai yari'piya tiipia. Moropai taponse' pona

itiri'piya. ⁶ Moropai miikiri wiri' epe'pi o'non pata pemonkon ton pin ya'.

Miikiri pata'se' ton konekasa' Paapaya, miari aako'manto'pe. Miari Paapaya

miikiri ko'mannipi' eseuwarapo 1.260 wei kaisari.

⁷ Miriri tipo to' epi'pi ka' po. Inseriyami' esa' Miguel epi'pi tiaronkon

inseriyami' pokonpe si'ma, miikiri dragao yarakkiri. Moropai miikiri dragao

epi'pi yarakkiri marari pra, tipemonkonoyami' pokonpe si'ma. ⁸ Tiise miikiri

dragao yentai to' wani'pi. Miriri ye'nen dragao moropai inseriyami',

ipemonkonoyami' ko'mami' eserike pra awani'pi ka' po, to' ma're tiwanikon

ye'nen. ⁹ Miriri ye'nen miikiri kure'nan dragao yenumi'pi to'ya poro

pona. Manni' miikiri penaro' iki, makui, seru'ye' tami'nawironkon yenku'ti

pi' tiiko'mansen miikiri. Miikiri yenumi'pi to'ya non pona. Moropai

ipemonkonoyami' niri yenumi'pi to'ya yarakkiri.

¹⁰ Miriri tipo mai eta'piuya merunti ke ka' winipai. Ta'piya:

—Taripai Paapa winipai e'pika'tinto' erepansa' man!

Moropai Paapaya i' kai'ma timeruntiri,

moropai í' kai'ma tamí'nawíronkon ko'manní'nen pe tíwe'to' yenposai'ya man.

Moropai í' kai'ma inmenka'pí,

Cristoya tamí'nawíronkon ko'mannípí tímaimu pe,
manní' yenposai'ya man.

Maasa pra manni'kan uyonpakon pokonoma pí' tíiko'mansen

Paapa pí' wei kaisarí moropai ewaron kaisarí,
míikírí yenumí'pí to'ya man ka' poi non pona.

¹¹ Mírírí ye'nen uyonpakon ena'pí míikírí yentai,
carneiro míní wenai.

Maasa pra aasa'manta'pí inkamoro ton pe.

Moropai mírírí pí' to' eseuríma ko'mannípí'pí,
tísa'mantato'kon tímamai pra.

¹² Mírírí ye'nen taatausinpai e'tí,

innape Paapa yapurínenan, tamí'nawíronkon ka' po to' waní manni'kan.

Tíise non ponkon, amírí'níkon atausinpa pepín.

Maasa pra awe'taruma'tíkon pe naatí,

moropai tamí'nawíronkon tuna kawonkon nírí.

Maasa pra Makui erepansa' man amírí'níkon kore'ta.

Míikírí ekore'masa' man mararí pra,

maasa pra mararí neken non po tíiko'manto' epu'tí tíuya ye'nen.

¹³ Non pona tenunsa' to'ya epu'tí tíuya pe, dragãoya míikírí wírí', warayo' pe
tínre yenpotípon pokonoma pia'tí'pí. Moropai iwenairí attí'pí yapísípa kai'ma.

¹⁴ Tíise míikírí wírí'ya asakí'ne tapi'sa' ton yapísí'pí, kure'nán kuwanu yapí'sa'
warainon, awainumípa típata'se' pe Paapa níkoneka ya', o'non pata pemonkon

ton pín ya'. Míikírí ko'mannípí Paapaya miarí, eseuríwí'ne kono' arakkita
pairí kaisarí, mírírí warapo kono' kaisarí míikírí ikí, makuíya ipokonoma

namai. ¹⁵ Mírírí ye'nen míikírí ikíiya tuna kamo'pí tínta yapai kure'ne iren
warantí, míikírí wírí' ye'ma'pí pí' mírírí tunaya yaato'pe kai'ma. ¹⁶ Tíise nonya

míikírí wírí' píika'tí'pí. Non esenkaramo'pí, moropai mírírí tuna, dragão
mata yapai teepa'kasen tuna yenno'ma'píiya. ¹⁷ Míríríya míikírí wírí' pí'

dragão ekore'ma'pí mararí pra. Mírírí ye'nen ipayanyamí' rí'san pí' teese'ma
kupí'pí dragãoya, manni'kan Paapa maimu yawírí tíwe'sanon, yairon Jesus

nekaremekí'pí yawírí tíwe'sanon pí'.

¹⁸ Moropai mírírí típo, míikírí dragão waní'pí satippe kasapan po, pírana ena
po.

13

Asakí'nankon O'ma'kon

¹ Moropai mírírí típo, kure'nán tuna katapai o'ma' eseuca era'ma'píuya.
Míikírí retí waní'pí mia' tamí'nawírí kaisarí. Moropai ipu'pai waní'pí asakí'ne

mia' pona tímó'tai kaisarí. Moropai iretíkon kaisarí tiwin pí' tíise aro' pe
waní'pí, rei pe. Moropai ipu'pai pí' awe'menukasa' waní'pí Paapa pe tíwaní

pí' teeseurímasen, seru'ye' pe. ² Míikírí o'ma' unera'ma'pí waní'pí kaikusi
warantí araremene. Míikírí puukon waní'pí inonkon pe, tiaron o'ma' urso

puu warantí. Moropai míikírí mata waní'pí leão mata warantí. Míikírí pia
dragãoya tímeruntíri tírí'pí. Moropai taponse' pona eereutato'pe ikupí'píiya.

Moropai tamí'nawírí tímaimu pe í' ku'to'peiya ikupíiya. ³ Tiwin míikírí o'ma'
pu'pai yonpa waní'pí erekí' pe aasa'mantato' teuren. Tíise aasa'manta

pra, erekí' pe tíwe'sen esepí'tísa' waní'pí. Míikírí esepí'tísa' era'ma'pí

tamî'nawîronkon sîrîrî nonponkonya. Mîrîrî pî' to' esenumenka'pî mararî pra teesewankono'mai. Moropai mîikîrî o'ma' wenairî to' wîtî pia'tî'pî. ⁴Moropai dragão yapurî'pî tamî'nawîronkonya, maasa pra tamî'nawîrî tîmaimu pe î' ku'to'pe o'ma'ya tîmeruntîrî tîsai'ya ye'nen. Moropai mîikîrî o'ma' yapurî'pî nîrî to'ya. Ta'pî to'ya: —Anî' moro nai meruntî pu'kuru mîserî o'ma' warainon? Anî' moro nai yarakkîrî eeseya'nama ton, meruntî pu'kuru itentainon? —ta'pî to'ya.

⁵ Moropai mîikîrî o'ma' pia tîmeruntîrî ton e'tîsa' wanî'pî, taatapurîpa Paapa pe tîwe'ku'se. Mîrîrî ye'ka tîmaimu pe imakui'pî kupî pî' aako'mamî eseubarapo 42 kapoi kaisarî neken. ⁶ Mîikîrî eseurîma pia'tî'pî imakui'pî pe Paapa winîkî moropai Paapa ese' winîkî, moropai Paapa pata, o'non pata aako'manto' winîkî seru'ye' pe eeseurîma pia'tî'pî. Moropai tamî'nawîronkon ka' po tîiko'mansenon winîkî imakui'pî pe eseurîma pia'tî'pî. ⁷ Meruntî pu'kuru yapisî'pîiya, tîmaimu wenai tamî'nawîronkon Paapa pemonkonoyamî' yarakkîrî teepîpa, moropai to' yentai teenapa. Moropai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' esa' pe e'tîrî'pî iipia. Manni'kan tamî'nawîronkon pata ponkon, si'ta mai ku'nenan, manni'kan pemonkonyamî' tepu'se pra, tamî'nawîronkon esa' pe eena'pî. ⁸ Tamî'nawîronkon tarî non po tîiko'mansenonya mîikîrî yapurî pe man. Manni'kan ko'mannîto' kaareta pō itese' ton pînonya yapurî pe man. Manni' kaareta esa' wanî carneiro pe. Mîikîrî wanî aasa'mantaton pe pena, maasa pata koneka pra tîise.

⁹ Mîrîrî ye'nen tauya apî'nîkon sîrîrî anetapai awanîkon ya, etakî morî pe. ¹⁰ Anî' yarakkamo to'ya ya, mîikîrî yarakkamo to'ya e'pai awanî mîrîrî. Moropai anî' wîi to'ya ya kasupara ke, mîikîrî sa'manta e'pai man kasupara kamo pe. Mîrîrî ye'nen mîrîrî yapîtanîpîya'nîkon yuwatî. Paapa pemonkono pe awanîkon wenai, yairî awanîkon yuwatî.

¹¹ Moropai mîrîrî tîpo tiaron o'ma' e'mî'sa'ka era'ma'pîuya non poi. Mîikîrî retî wanî'pî asakî'ne carneiro retî warantî awanî'pî. Tîise mîikîrî maimu wanî'pî dragão maimu warantî. ¹² Mîikîrîya tamî'nawîrî e'mai'non o'ma' meruntîrî yapurî'pî mîrîrî yai. Mîikîrîya tamî'nawîronkon pemonkonyamî' pî' ta'pî pata ponkon pî'. Mîikîrî e'mai'non o'ma' yapurîto'pe to'ya ikupî'pîiya, manni' aasa'mantato' erekî' tîwe'to' yapai o'ma' esepî'tî'pî yapurîto'pe to'ya. ¹³ Kure'ne anî' nîkupî eserîkan pepîn kupî'pî itakon ite'karon o'ma'ya. Mîikîrîya kure'nan apo' ena emapu'tî'pî ka' poi sîrîrî non pona, era'ma tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya tanne. „Mîrîrî pî' to' esi'nîpî'pî mararî pra.” ¹⁴ Mîrîrî wenai tamî'nawîronkon pemonkonyamî' sîrîrî non po tîiko'mansenon yenku'tî'pîiya, mîikîrî e'mai'non o'ma' ton pe. Moropai mîikîrî itakon ite'karon o'ma'ya ta'pî tamî'nawîronkon sîrîrî pata ponkonya tînapurîkon ton konekato'pe kai'ma, manni' erekî' pe esi'pî tîise aasa'manta pra esi'pî warantî. ¹⁵ Mîikîrî itakon ite'karon o'ma'ya meruntî yapî'sa' tîuya ke, mîrîrî to' nîkoneka'pî, tînapurîkon pî' mîrîrî puuma'pî, enen awe'to'pe, moropai eeseurîmato'pe. Moropai mîikîrîya manni'kan innape tapurînenan pepîn tî'kato'pe kai'ma tamî'nawîrî, ikupî'pîiya. ¹⁶ Moropai mîikîrîya tamî'nawîronkon pemonkonyamî'ya tenyakon meruntî winon pî' moropai tepinkon pî' eesera'ma ton yekî'kato'pe ta'pî. Pemonkonyamî' ipîkkukon pî' moropai mîipankon pepîn pî', moropai yemanne ke'kon pî' nîrî, moropai î' ton pînon pî' nîrî, moropai to' poitîrîtonon pî', moropai to'

poitiritonon pepin pi' ta'piya, itu'se pra to' tiise to' teka'nunkai. ¹⁷ Maasa pra ani'ya i' yenna eserike pra awani'pi. Moropai ani' e'repa eserike pra awani'pi, miriri tera'masen ton pra si'ma tenyakon pi' moropai tepinkon pi'. Miriri wani'pi miikiri o'ma' ese' pe. Moropai itese' ku'ne'tito'pe awani'pi.

¹⁸ Miriri epu'to'pe, kure'ne epu'nen pe e'ni yu'se awani miriri. Ani' wani ya, pakko pe pra epu'nen pe, o'ma' ese' ku'ne'tinen pe awani ya, miikriya iku'ne'ti. Maasa pra miriri wani pemonkon ese' pe. Miriri iku'ne'tito' wani eseuwarapo 666 kaisari awani.

14

E'pika'ti'san Eserenkato'

¹ Miriri tipo carneiro era'ma'piuya satippe o'non pata epiremanto' yewi' konekasa' to'ya manni' wi' po itese' Sião. Miikiri yarakkiri eseuwaraponkon 144 mil kaisaronkon pemonkonyami' wani'pi. Miikiri ese' wani'pi moropai iyun ese' niri e'menekasa' wani'pi to' yepin pi'. ² Miriri yai ite'nato' ka' poinon eta'piuya kure'nan tuna kumasa' etun kaisari awani'pi. Moropai tirin taa wara'napiya waranti awani'pi. Ite'nato' wani'pi niri manni' tisinari harpa ye'nunpanen kaisari ite'nato' eta'piuya. ³ Miriri yai inkamoro eseuwaraponkon 144 mil kaisaronkon wani'pi ereutanto' rawiri. Moropai manni'kan asakirironkon enenankon niri wani'pi. Moropai manni'kan eseuwaraponkon 24 kaisaronkon ipikkukon niri wani'pi. Inkamoro eserenga ko'mannipi'pi amenan eserengkato' pi'. Maasa pra inkamoro wani Carneiro nenna'san pe tari non po. Inkamoro neken esenupa e'pai awani'pi miriri eserengkato' pi'. ⁴ Insamoro wani yaironkon pe pu'kuru tiwe'sanon pe. Maasa pra i' pensa wiri' yarakkiri esi'san pe pra to' wani. Tiise miikiri carneiro wenairi tuutisanon pe to' wani o'non poro atti ya. Inkamoro wani Carneiro nenna'san pe tiaronkon pemonkonyami' kore'tapai. Moropai inkamoro wani e'pika'ti'san pe, Paapa pia to' nitiritonon pe e'mai' pe moropai carneiro pia niri. ⁵ Inkamoro wani seru'ye' pe pra tiwe'sanon. Tiise to' wani yairon pe pu'kuru tiwe'sanon pe.

Eseurwi'nankon Inseriyami'ya Itekare Ekaremeki

⁶ Miriri tipo tiaron inseri awainunsa' era'ma'piuya kawine. Miikriya mori itekare, Paapa winipainon ipatikaron yekare, ekaremeki'pi. Miriri ekaremeki'piya tam'i'nawironkon pemonkonyami' non po tiiko'mansenon pi'. Tam'i'nawiron pata ponkon pi' tepu'se pra, si'ta mai ku'nenan pi' ekaremeki'piya. ⁷ Miikriya ta'pi merunti ke pu'kuru: —Paapa namati moropai ipikku pe Paapa e'to' pi' yapuriti. Maasa pra pemonkonyami' yenunto' Paapaya weiyu erepansa' man. Miriri ye'nen Paapa yapuriti manni' ka' moropai non konekatipon. Moropai pirana ton konekatipon moropai ya'mi yapai tuna epa'ka emapu'titipon yapuriti —ta'piya.

⁸ Moropai tiaron inseri witi'pi e'mai'non ye'ma'pi pi'. Miikriya ta'pi: —Kure'nan Babilonia itese' esenunsa' man. Iwuku eniri'pi tam'i'nawironkon pata ponkonya. Paapa piapai to' atarima'pi marari pra. Tinyo piapai se' tapairon wiri' witi waranti inkamoro atarima'pi Paapa piapai. Tari'pai miriri Babilonia atareti'kasa' man —ta'piya.

⁹ Moropai tiaron inseri to' esurino witi'pi miikiri ite'ma'pi pi' iti'pi we'nairi. Miikriya ta'pi merunti ke pu'kuru: —Ani'ya o'ma' yapuri ya, moropai iwaranti mia' ke ikonekasa' yapuri ya, moropai tepin pi' imiri pe tiwanipa yapi'sa' ya miu'wini pra wani ya tenya pi' yapisiya ya, ¹⁰ miikriya

nîrî tamî'nawîron Paapa ekore'mato' yapisi. Manni' tense' ya' ini'kamo'pî teekore'mai. Tamî'nawîronkon mîrîrî warantî ikupîtîponkonya e'taruma'tînto' yapisi kupî sîrîrî apo' ya', moropai enxofre ya' tîmoronkon epu'tî to'ya morîkon inserîyamî' rawîrî si'ma moropai mîkîrî carneiro rawîrî. ¹¹ Mîrîrî apo' ure'sin ko'mamî ipatîkarî eesi'nîpî pepîn. Mîrîrî kore'ta anî' erî'kapî pepîn. Tîise aako'mamî wei ewaron inkamoro o'ma' moropai mia' ke ikonekasa' yapurînenan tîise ikore'ta, moropai manni'kan to' yepin pî' teesera'masen itese'. ¹² Mîrîrî yai yairî pu'kuru Paapa pemonkono ko'mamî e'pai wanî yapîtanîpî pî'. Yairî Paapa maimu ku'nenan innape Jesus ku'nenan e'pai awanî yairî.

¹³ Moropai mai eta'pîuya ka' poinon. Ta'pîuya: Sîrîrî menukakî: "Tarîpai morî pe pu'kuru manni'kan Uyepotorîkon pemonkonoyamî' sa'manta inape ikupîi'ma" —ta'pîuya.

—Inna seru' pepîn —kai'ma yuuku'pî Morî Yekaton Wannîya. —Inkamoro erî'kapî tarîpai teesenyaka'mato'kon winîpai. Maasa pra inkamoroya teesenyaka'ma'pikon yepe'pî yarî kupî sîrîrî tarakkîrî'nîkon —ta'pîuya.

Emîrî'pî Mo'ka To'ya

¹⁴ Moropai era'ma'pîuya. Mîrîrîya katupuru aimutun era'ma'pîuya. Mîrîrî kore'ta pemonkon warainon ereutasa' era'ma'pîuya. Mîkîrî pu'pai po aro' pe ikonekasa' ouro wanî'pî. Moropai mîkîrî yenya' arroz ya'tîto'pe iku'sa' ike' ipokasa' wanî era'ma'pîuya. ¹⁵ Moropai tiaron inserî epa'ka'pî epîremanto' yewî' tapai. Moropai awentaime'pî meruntî ke pu'kuru mîkîrî katupuru kore'ta ereuta'pî pî'. Ta'pîuya: —Mîrîrî ayenya manni' yapurîkî mîrîrî ya'tîkî aasîrî ya'tîpai eenasa' man. Aasîrî sîrîrî pata pon mo'kapai eenasa' man —ta'pîuya. ¹⁶ Moropai mîrîrî taasai'ya tîpo mîkîrî katupuru po ereuta'pîya non pon ya'tî'pî mîrîrî tenya' manni' ke. Moropai imo'ka'pîuya.

¹⁷ Mîrîrî tîpo tiaron inserî epa'ka'pî epîremanto' yewî' tapai ka' poi. Moropai mîkîrî yenya' nîrî ike' pe ipokasa' wanî'pî. ¹⁸ Mîrîrî tîpo tiaron inserî mîrîrî apo' esa' pe tîwe'sen epa'ka'pî Paapa yapurî pe to' nîpo'tî yaponse' piapai. Mîkîrî entaime'pî meruntî ke pu'kuru. Mîkîrî inserî ike' pe ipokasa' itenya tîwe'sen pî'. Ta'pîuya: —Mîrîrî ayenya manni' ke mîrîrî uva yeperu yaponse' te'pokon ya'tîkî. Maasa pra aasîrî tamî'nawîrî uva yeperu emîsa' man.

¹⁹ Mîrîrî ye'nen mîkîrîya uva ya'tî'pî tamî'nawîrî sîrîrî non po. Moropai mîrîrî yenumî'pîya kure'nan Paapa ekore'manto' yense' ya'. Mîrîrî uva yekku yasu'ka to'ya yense' warainon ya' yasu'kato'pe to'ya. ²⁰ Moropai mîrîrî uva yasu'ka'pî to'ya warantî manni'kan pemonkonyamî' e'tî'ka'pî cidade po pra. Mîrîrî itense' ya' mîn wanî'pî uva yekku warantî. Eepa'ka'pî mararî pra. Eseuwarapo 300 quilómetros kaisarî mîn eka'tunsa' kí'pî wanî'pî. Moropai mai winîkî awanî'pî tiwin metro arakkîta pairî kaisarî imairono wanî'pî.

15

Inserîyamî' Moropai Tiwinano'pî E'taruma'tînto'

¹ Mîrîrî tîpo tiaron kure'nan anî' nepu'tî pepîn tîwe'ku'sen era'ma'pîuya ka' po. Inkamoro wanî'pî asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon inserîyamî' e'taruma'tînto' yense' yarakkîrî tîwe'sanon pe. Mîrîrî wanî tiwinkanopî Paapa ekore'mato' pe awanî. Mîrîrî warantî tamî'nawîron Paapa ekore'mato' yaretî'kasa' wanî'pî. ² Mîrîrî tîpo kure'nan tuna, pîrana era'ma'pîuya, pattîre warainon. Mîrîrî wanî'pî apo' yarakkîrî yai'mesa' warantî. Moropai

manni'kan o'ma' moropai iwarantî mia' ke ikonekasa' yentai yapurîtîponkon pepîn era'ma'piuya. Manni'kan o'ma' ese' ku'ne'tîto' yarakkîronkon pepîn era'ma'piuya. Inkamoro wani'pî satippe pîrana ena po, mîrîrî tuna awai'nan, pattîre warainon. Inkamoroya tûpia'nîkon Paapa nîtirî'pî tîsinarîkon harpa ye'nunpa'pî. ³ Inkamoroya Moisés nuri'tî, Paapa poitîrî yeremu kupî'pî. Moropai Carneiro erenkato' pî' to' eserenka'pî:

Paapa, anna yepotorî, amîrî wani' meruntî ke pu'kuru tamî'nawîron yentai tîwe'sen pe.

Î' kai'ma ipîkku pe pu'kuru awani'ye'nen kure'nan esenumenkanto' ton ku'sa'ya, Paapa. Moropai tamî'nawîronkon esa' pe tîwe'sen pe awani', Paapa. Yairon pu'kuru amîrî, tamî'nawîron pî' moropai yairon pu'kuru eesenumenkato' amîrî, î' pensa seru'ye' pepîn!

⁴ Anî' anamanen pepîn ton pra man, Paapa.

Tîise tamî'nawîronkonya anama ipîkku pe pu'kuru awani'ye'nen. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon wani' ipîkku pe awe'to' anekareme'pai ipîkku pe pu'kuru awani'epu'tî tîuya'nîkon ye'nen. Maasa pra morî pu'kuru, imakui'pî ton pîn amîrî neken tamî'nawîronkon yentainon, Paapa. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîronkon pata ponkonya ayapurî yairon pe pu'kuru awani'epu'tî tîuya'nîkon ye'nen. Yairon pe pu'kuru ayeseru wani' era'ma tamî'nawîronkonya, Paapa kai'ma to' eserenka'pî.

⁵ Mîrîrî pe rî ka' pon epîremanto' yewî' atarakkanmoka'pî. Moropai mîrîrî tawon yuwa'to' tarakkanmokasa' wani'pî ita Paapa ko'manto' era'ma'piuya.

⁶ Mîrîrî tapai asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon inseriyamî' epa'ka'pî. Inkamoro kaisari' to' yenya' pata ponkon e'taruma'tîto' yense'kon wani'pî. Inkamoro pon wani'pî morî pe pu'kuru, aimutun pe. Moropai inke' pe to' pon, teepîremasanon pon warantî wani'pî. Moropai inkamoro pia woromî ton wani'pî ouro konekasa'. To' mota woinokon wani'pî. ⁷ Inkamoro inseriyamî' pia to' kaisari' Paapa ekore'mato' yense'kon tîrî'pî, manni'kan asakîrîronkon enenankon yonpaya. Asakî'ne mia' pona tîmo'tai' kaisari' itîrî'piya to' pia. Manni' Paapa ipatîkarî tîiko'mansen ekore'mato' tîrî'piya. ⁸ Mîrîrî tîpo, mîrîrî epîremanto' yewî' ta ere'tî wani'pî, marari' pra tanni'se. Mîrîrî wani'pî morî pe pu'kuru Paapa wani' ekareme'nen pe. Moropai meruntî ke pu'kuru awani'. Mîrîrî ye'nen anî' ewomî eserîke pra awani'pî, mîrîrî pata ponkon e'taruma'tîto' tîpamî pra tîise, inkamoro asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon inseriyamî' nenepî'pî.

16

Paapa Ekore'mato' Yense'kon

¹ Mîrîrî tîpo mai meruntî pu'kuru eta'piuya, epîremanto' yewî' ta teeseurîmasen. Inkamoro asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nonkon inseriyamî' pî' ta'piya: —Atîtî moropai mîrîrî asakî'ne mia' pona tîmo'tai'non Paapa ekore'mato' yense' ya', manni' kantî non pona.

² Mîrîrîya e'mai'non inserîya tenya' manni' kamo'pî non pona. Mîrîrî wani'pî paran pe awîi'pî'nîto'pe wani'pî mararî pra ne'ne' pe awani'pî. Mîrîrî epa'ka'pî manni'kan o'ma' pemonkono pe tiwanîkonpa tepinkon pî' tera'masen tîrî tîpono'san pî', moropai mîkîrî o'ma' konekasa' yapurîtîpono'san pî'.

³ Moropai itakon ite'karon inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî kure'nan pîrana ka'. Tiwinarî tuna ena'pî pemonkon sa'mantasa' mînî eti'kansa' warantî mîn pe. Mîrîrî ye'nen tamî'nawîrî tuna kawonkon enenankon o'ma'kon e'tî'ka'pî.

⁴ Moropai iteseurînon ite'ka inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî iren ka' moropai tuna teepa'kasen ya'mî ya'. Mîrîrî ye'nen mîrîrîkon irenkon era'tî'pî mîn pe. ⁵ Moropai mîkîrî imaimu yawîrî tuna e'to' inserî eseurîma eta'pîuya. Ta'pîiya see warantî:

—Yairon pu'kuru amîrî,
ikupîuya ta'pîya yawîrî ikupîya ye'nen,
e'taruma'tînto' kupîya ye'nen.
Morî pu'kuru see amîrî, imakui'pî ton pîn.

Ipatîkaron tîiko'mansen,

pena aako'mamî'pî

moropai sîrîrîpe aako'mamî ko'mannîpî ipatîkarî.

⁶ Inkamoroya Paapa pemonkonoyamî tî'ka'pî.

Moropai penaronkon imaimu ekareme'nenan

profetayamî' nuri'tî mînî kamo'pî to'ya.

Mîrîrî wenai inkamoro e'taruma'tî,

mîn pe to' wuku wani'.

Mîrîrî enî'to'pe to'ya iku'sa'ya,

maasa pra mîrîrî yu'se inkamoro e'sa' ye'nen.

⁷ Moropai inî'rî mai eta'pîuya. Tîise mîrîrî wani'pî Paapa yapurî to'ya to' nîpo'tî yaponse' winîpai tui'sen wani'pî. Ta'pîiya:

—Paapa, anna yepotorî,

meruntî pu'kuru tamî'nawîron yentainon.

Innape pu'kuru ayeseru man

î' kupîuya ta'pîya yawîrî ikupîya ye'nen.

Yairî pu'kuru nai, Paapa

—ta'pîiya.

⁸ Moropai to' saakîrîrîno inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî wei ya'. Mîrîrî ye'nen pemonkonyamî' yeki'kato'peiya ikupî'pîiya a'ne' pe awe'to'pe apo' pe.

⁹ Mîrîrîya inkamoro pemonkonyamî' yeki'ka'pî apo'ya. Moropai inkamoro ekore'ma'pî Paapa winîkî. Imakui'pî pe to' eseurîma'pî Paapa pî', mîrîrî e'taruma'tînto' esa' pe tîwe'sen pî'. Tîise imakui'pî pe tîwe'to'kon rumaka to'ya pra to' wani'pî. Ipîkku pe Paapa e'to' pî' yapurî to'ya pra to' wani'pî tiwin kin.

¹⁰ Moropai to' mia'taikinon inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî o'ma' yaponse' pona. Mîrîrî ye'nen ipemonkonoyamî' pata'se' ena'pî ewaron pe. Mîrîrî yai inkamoroya tînukon ye'kapîtî'pî mararî pra ne'ne' pe epu'tî tîuya'nîkon wenai. ¹¹ Mîrîrî wenai imakui'pî pe Paapa, ka' pon winîkî inkamoro pemonkonyamî' wani'pî, ne'ne' pe tiwanîkon wenai moropai erekî' pe tiwanîkon wenai. Tîise tîwi imakui'pî kupî pî' tîiko'mamîkon tîrumakai, Paapa yapurî to'ya pra to' wani'pî.

¹² Mîrîrî tîpo to' tiwin mia' pona'no inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî kure'nan iren Eufates ka. Mîrîrî ye'nen iren kure'nan apa'pî, awa'muna'pî.

Ipikkukon pata esanon tui'sanon wei epa'ka winîpai ye'marî ton pe aapa'pî.
¹³ Mîrîriya imakui'san yekaton eseurîwî'ne awanî nurakon pîretiku warain-
 onkon era'ma'pîuya. Inkamoro iipî'pî dragão mata winîpai, moropai o'ma'
 mata winîpai, moropai seru'ye' profeta mata winîpai to' iipî'pî. ¹⁴ Inkamoro
 wani'pî Makui'pî pouitîritonon yekaton pe, manni' anî' nîkupî eserîkan pepîn
 ku'nenan pe. Inkamoro eseurîwî'nankon yekaton awanî wîti pe man
 tamî'nawîrî pata poro, pata esanon kaisarî. Inkamoroya tamî'nawîronkon
 muurukuntî teepîkonpa, tiwinano'pî kure'nan wei yai, Paapa, meruntî
 pu'kuru tamî'nawîron yentainon weiyu yainon tonpe.

¹⁵ —Maasa etatî —ta'pîiya. —Uui'pî pe wai ama'ye' iipî warantî. Mîrîrî
 yai morî pu'kuru manni'kan enpen tîwe'sanon ekoneka'san, tîponkon
 yapisitîponkon wanî. Maasa pra inkamoro asarî pepîn ipon pra. Moropai to'
 epepî pepîn tamî'nawîronkon rawîrî —ta'pîiya.

¹⁶ Mîrîrî tîpo inkamoro eseurîwî'nankon yekaton wannîya inkamoro
 ipikkukon pata esanon muurukuntî to' pata'se'ya'. Itese' hebraico pe Armage-
 dom kai'ma tesa'sen ya'.

¹⁷ Moropai to' ataretî'kato' tiwinano'pî inserîya tenya' tîwe'sen kamo'pî
 kawîne pata po. Mîrîrî yai meruntî mai eseta'pî ereutanto' epîremanto' yewî'
 ta tîwe'sen winîpai. Ta'pîiya: —Tamî'nawîron e'ku'sa' man —kai'ma. ¹⁸ Mîrîrî
 yai sisiupan wani'pî. Mararî pra teesetasen wani'pî moropai wara'napi
 wani'pî. Moropai kure'nan pata eserentîkî'mato' wani'pî. Î' pensa pena
 Paapaya warayo' ton koneka yai, e'kupî'pî pepîn. Mîrîrî wani'pî tiaronkon
 e'taruma'tînto'kon yentai pu'kuru awani'pî. ¹⁹ Mîrîriya kure'nan cidade
 rataikapitî'pî eseurîwî'ne ne kaisarî. Moropai tamî'nawîron pata cidadekon
 kaisaron yaretî'ka'pî. Mîrîrî yai Paapa enpenata'pî kure'nan Babilônia itese'
 pî'. Moropai teekore'mato' yense' intapîkîrî tanni'se tîrî'pîiya, mîrîriya kure'ne
 to' taruma'tîto'pe kai'ma. ²⁰ Mîrîrî yai tamî'nawîron iwono pe tîwe'sanon
 esenomi'pî, eesera'ma pra eena'pî. Moropai tamî'nawîron wî'kon esenomi'pî,
 eesera'ma pra eena'pî. ²¹ Mîrîrî yai kono' rena'pî kure'nan inonkon pe tî'kon
 kaisarî awe'soroka'pî pemonkonyamî' pona. Mîrîrî tî'kon yamai'natî wani'pî
 50 quilos kaisarî. Mîrîrî wenai pemonkonyamî' ekore'ma'pî Paapa winîkîi.
 Moropai to' eseurîma'pî imakui'pî pe, ipî' kono'ya tîtaruma'tîkon wenai, maasa
 pra kure'ne e'taruma'tînto' wani'ye'nen.

17

Se' Tapairon Wîri'

¹ Mîrîrî tîpo asakî'ne mia' pona tîmo'tai'nîkon yonpa pata ponkon
 e'taruma'tîto' yense' itenya' tîwe'sen mîikîrî iipî'pî uupia upî' kai. —Asî'kî
 uupia, î' kai'ma mîserî wîri' se' tapairon e'taruma'tîto' ekareme'to'peuya.
 Manni' kure'nan cidade tu'kan irenkon ena po ikonekasa' pe wîri' wani'.
² Mîikîrî yarakkîrî pata esanonkon esanon reiyamî'ya imakui'pî kupî'pî, ipî'
 tîwanîkon ke. Moropai sirîrî pata po tîko'mansenon pemonkonyamî' etînsa'
 wani'pî imakui'pî se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî tîwanîkon ke.

³ Moropai Morî Yekaton Wannî wani'pî yarakkîrî uyesa' pe. Moropai
 inserîya uyarî'pî keren pona. Miarî wîri' ereutasa' era'ma'pîuya o'ma' suuyu
 pe tîwe'sen pona. Mîikîrî pî' awe'menukasa' wani'pî Paapa ese'kon maasa pra
 imakui'pî pe Paapa pe mîikîrî e'kupî'pî. Moropai mîikîrî o'ma' pu'pai wani'pî
 asakî'ne mia' pona tîmo'tai kaisarî. Moropai iretî wani'pî mia' tamî'nawîrî

kaisari. ⁴ Mii'kiri ipo tiwe'sen wiri' epontisa' wani'pi suuyu tikon ya'. Miriri ipon poro yari'ku'tasa' pe wani'pi ourokon ke. moropai morikon pu'kuru epe'ke'kon ti'kon ke, moropai perolakon ke. Mii'kiriya tenya' yanunsa' wani'pi tu'kan i' kon nurakon yense' intapikiri' tanni'se. Miriri wani'pi inkupi'pi imaku'pi yense' pe, se' tapairi warayo'kon yarakkiri' awani'pi yense' pe. ⁵ Mii'kiri yepin pi' awe'menukasa' wani'pi, ani' nepu'ti pepin ekareme'nen.

BABILONIA WANĪ KURE'NE IPĪKKU PE.

MĪSERĪ WANĪ TAMĪ'NAWĪRONKON SE' TAPAIRONKON WĪRI'SANYAMĪ' YANKON PE.

MOROPAI TAMĪ'NAWĪRON IMAKU'PĪ SĪRĪRĪ PATA PO TĪWE'SEN YENTAI IMAKU'PĪ PE AWANĪ.

⁶ Miriri yai mii'kiri wiri' etinsa' era'ma'piuya, Paapa pemonkonoyami' mini pi'. Manni'kan yairi pu'kuru Jesus yapuri to'ya wenai, to' niti'ka'san mini pi' eetinsa'.

Mii'kiri era'mauya pe marari pra esi'nipi'pi ipi'. ⁷ Moropai inseriya uyekaranmapo'pi. Ta'piya: —I' wani' awani ye'nen eesi'ni'sa' miriri? Api' ekaremekiuya i' taato'pe miriri ani' nepu'ti pepin wiri' yekare wani'. Moropai o'ma' yekare wani'. Wiri' eretasa' manni' ipona, asaki'ne mia' pona tiimo'tai'non ipu'pai, moropai mia' tami'nawiron iretikon. ⁸ Manni' o'ma' era'maya manni' enen mii'kiri wani'pi. Taripai enen pra man. Mii'kiri epa'ka kupi siriri kure'nan itu'nakan yapai. Moropai aatipami kupi siriri. Moropai siriri pata po tiiko'mansenon pemonkonyami' Paapaya pata koneka'pi pata pai to' ese'kon imenukasa'kon pepinkon ipatikari enen ko'mannito' kaaretari po, inkamoro esi'nipi kupi siriri o'ma' era'ma tiuya'nikon ya pi'. Mii'kiri wani'pi enen, tiise mii'kiri man enen pra. Tiise eesenpo kupi siriri iniri'.

⁹ Siriri epu'tito'pe marari pra epu'nen pe e'ni e'pai awani. Miriri asaki'ne mia' pona tiimo'tai'non ipu'pai wani' asaki'ne mia' pona tiimo'tai'non wi'kon pe ipona wiri' eretasa' manni'. Moropai miririkon wani' niri' asaki'ne mia' pona tiimo'tai'nonkon ipikkukon pata esanon, reiyami' pe. ¹⁰ Mia'taikin to' yonpayami' sa'manta'pi. Tiwinan wani' pata esa' pe. Moropai tiaron esenpo pra man maasa. Tiise mii'kiri esenposa' ya, kure'ne aako'mami pe pra man. Marari neken aako'manto' wani' pe man. ¹¹ Moropai mii'kiri o'ma' enen esi'pi e'mai' pe, tiise mii'kiri man enen pra taripai, mii'kiri wani' miriri o'ma'kon asaki'ne mia' pon tiimo'tai'nikon yonpa pe, to' eseurwi'ne mia' pona tiimo'tainori pe. Mii'kiri sa'manta kupi siriri, aako'mami pepin.

¹² Manni' o'ma' mia' tami'nawiron ireti anera'ma'pi wani' mia' tami'nawironkon reiyami' pe, maasa pata esanon pe esi'san pe pra. Tiise inkamoroya merunti yapisi kupi siriri, merunti ke siriri pata esa' pe tiwanikonpa mii'kiri o'ma' yarakkiri. Tiise kure'ne to' ko'mami pepin. Marari neken to' ko'mami. ¹³ Tami'nawiri insamoro reiyami' eseta pe man. Inkamoroya merunti tiri pe man o'ma' pia, pemonkonyami' esa' pe awe'to'pe. ¹⁴ Inkamoro eseya'nama pe man carneiro yarakkiri, tiise to' yentai awani pe man. Maasa pra tami'nawironkon ipikkukon yentai tiwani ye'nen, to' yepotori pe tiwani ye'nen, pemonkonyami' esanon esa' pe tiwani ye'nen. Tami'nawironkon tapurinenan timenka'san pokonpe si'ma to' yentai eena pe man.

¹⁵ Moropai iniri' inseriya ta'pi upi': —Manni' tunakon anera'ma'pi o'non pata se' tapairon wiri' eretasa' manni', inkamoro wani' arinikon pemonkonyami' pe. Tu'kankon pata ponkon, tami'nawiron si'ta mai ku'nenan

arinikon pemonkonyamî' tepu'se pra to' wanî. ¹⁶ Moropai o'ma' retî anera'ma'pî moropai o'ma'ya mîkîrî se' tapairon wîri' pokonoma pe man. Tamî'nawîrî itesa' awe'to' mo'ka to'ya kupî sîrîrî. Moropai î' ton pra inîmîkî to'ya ipon pra. Moropai yanî to'ya, apo' ke itîpannîpî to'ya pe man. ¹⁷ Maasa pra Paapaya inkamoro esenumenkato' ton tîrî'pî mîrîrî ku'to'pe to'ya. Mîrîrî ye'nen to' esenumenka'pî o'ma' pia meruntî tîrî tîuya'nîkon pî', pemonkonyamî' esa' pe awe'to'pe. Moropai mîkîrî ko'mamî pe man, itu'se Paapa e'to' pîkîrî, î' pensa î' ta'pî Paapaya e'kupî pîkîrî. ¹⁸ Mîkîrî wîri' anera'ma'pî wanî kure'nan cidade pe. Tamî'nawîronkon pata esanon ipikkukon reiyamî' esa' pe awanî —ta'pîiya.

18

Babilônia Cidaderî Ataretî'ka

¹ Moropai mîrîrî tîpo tiaron inserî autî era'ma'pîuya ka' poi. Mîkîrî wanî'pî meruntî ke pu'kuru. Moropai mîkîrî ya'karuya tamî'nawîron ya'karu'ma'pî tamî'nawîrî. ² Moropai mîkîrî entaimepîtî'pî meruntî ke pu'kuru.

—Kure'nan Babilônia itese' ataretî'ka pe man!

Tarîpai Makui poitîrîtonon ko'manto'pe eena pe man.

Moropai imakui'pî yekatonyamî' nurakon ko'mamî moro.

Tamî'nawîronkon toronyamî' nurakon

itarumai'san ko'mamî miarî.

³ Maasa pra mîkîrîya tamî'nawîronkon pemonkonyamî' wo'papîtî'pî, tîpia tîwe'sen tenî'sen ke.

Moropai tamî'nawîronkon ipikkukon pata esanon,

reiyamî'ya imakui'pî kupî'pî yarakkîrî.

Se' tapairî wîri'sanyamî' yarakkîrî to' wanî'pî.

Moropai manni'kan warayo'kon

yemanne ke'kon tîwe'repasanon ena'pî ipîkku pe,

maasa pra tu'kankon wanî'pî imakui'pî iteseru yu'se

—ta'pîiya.

⁴ Mîrîrîya tiaron mai eta'pîuya ka' poi. Ta'pîiya:

Epa'katî upemonkonoyamî'.

Imakui'pî tînkupî'pîkon wenai

tîwe'taruma'tîsanon kore'tapai

epa'katî sîrîrî cidade poi.

To' pokonpe awe'taruma'tî namai epa'katî.

⁵ Maasa pra kure'ne imakui'pî ku'sa' to'ya man Paapa winîkîi.

Mîrîrî pî' Paapa enpenatan pî' man,

tîiwanmîra iku'sai'ya pra.

⁶ Mîrîrî ye'nen mîkîrî ese'ma e'pai man

inkupî'pî yepe'pî pe.

Tîise ye'ma e'pai awanî e'mai' pe inkupî'pî kaisarî pra

tîise itentai asakî'ne ite'ka.

Moropai mîrîrî itenya' manni' yannîpî e'pai awanî mai' ke,

awe'taruma'tîto'pe mararî pra,

tiaronkon taruma'tî tîuya yentai.

⁷ Mîkîrî e'taruma'tî moropai esewankono'ma e'pai awanî

e'mai' pe aatausinpa'pî moropai aatapuri'pî warantî.

Maasa pra mîi pe eeseurîmapîtî'pî tîiwarîrî:

—Uurî wanî sîrîrî ipîkkupa' rainha warantî ereutasa' sîrîrî.
Moropai taapîti'pîiya: —Uurî wanî pepîn inyo isa'manta'pî pe.

E'taruma'ti pepîn tiwin kin
tîise tiwanmîra uuko'mamî
—taapîti'pîiya, aatapurî ye'ka pe.

⁸ Mîrîrî ye'nen tiwin wei tîise
kure'nan pata ponkon e'taruma'tito' erepamî pe man.
Moropai kure'nan iwan erepamî,
moropai esewankono'manto' erepamî,
moropai sa'mantanto' erepamî,
inîmikîiya pra tîise.

Moropai mîikîrî yarannîpî apo'ya pe man.
Maasa pra mîikîrî yenumî Uyepotorîkon Paapaya,
meruntî ke pu'kuru tiwanî ye'nen
ta'pî mai ka' poinonya.

⁹ Moropai inkamoro ipîkkukon pata esanon reiyamî' yarakkîrî imakui'pî
kupîtîponkon, moropai iwenai Paapa piapai atarima'san tiaron yapurîkonpa,
inkamoro entaimepîti pe man mararî pra. Moropai to' karau pe man, apo'
awittasa'ya mîikîrî arannîpî'pî era'ma tîuya'nîkon pî'. ¹⁰ Inkamoro ko'mamî
pe man aminke iipiapai, maasa pra mîikîrî e'taruma'tito' nama tîuya'nîkon
ye'nen. Moropai taa to'ya:

—Ane! Ekenne, amîrî wanî ipîkku pe pu'kuru.
Meruntî ke tîwe'sen pe Babilônia cidaderî wanî teuren.
Tîise tiwin hora kaisarî
ataruma'tito' ton erepansa' sîrîrî tiwinarî
—taa to'ya.

¹¹ Moropai ipîkkukon yemanne ke'kon sîrîrî pata ponkon nîrî entaimepîti pe
man. To' esewankono'ma mîrîrî wenai. Maasa pra inî'rî anî'ya to' yemanne,
to' e'repató', yenna eserîke pra awanî ye'nen. ¹² Anî'ya to' ourorî, moropai
to' pratarî, moropai tî' epe'ke'kon pu'kuru, moropai pérolas yenna pra
awanî ye'nen, to' esewankono'ma pe man. Moropai anî'ya to' kamisarîkon
morîkon pu'kuru, kamisa suuyukon, moropai kamisa seeta rekkarukon,
moropai kamisa ere'sinkon, moropai to' e'repató'kon yeikon morîkon moro-
ropai ikonekapî'sa'kon epe'ke'kon pu'kuru yeikon, moropai bronze moro-
ropai sa'man ferro, moropai tu'kan yenna to'ya pra awanî ye'nen to' ese-
wankono'ma. ¹³ Moropai canela kuya'wari poro to' nîtrî, moropai yo' wanî
wosi, moropai to' nîpo'ti a'pusin, moropai mirra, moropai kara'kon moropai
to' wukukon tenî'senkon, moropai kaiwan î' rî puuto'kon, moropai trigo
kutupan, moropai trigo yena'pî, moropai to' yekînnon paakayamî', moropai
carneiroyamî', moropai kawareyamî', moropai to' tararanikon, moropai to'
poitîrîtonon, moropai tiwin kin pemonkon ke to' e'repató' yenna to'ya pra to'
wanî ye'nen, to' esewankono'ma.

¹⁴ Mîrîrî pî' inkamoro yemanne ke'konya ta'pî mîrîrî ipîkku cidade pî':
—Tamî'nawîrî itu'se awanî'pî manni' morîkon itu'se eeseka'nunka'pî, mîrîrî
ataretî'kasa' man. Moropai tamî'nawîrî ipîkku pe awe'to' ataretî'kasa' man,
ipatîkarî inî'rî eporîya pata pe pra. Tamî'nawîron ourokon yennapîti'pîya
tarîpai inî'rî eporîya pe pra nai. ¹⁵ Moropai inkamoro mîrîrî cidade po si'ma
ipîkku pe ena'san, inkamoro ko'mamî pe man aminke mîikîrî e'taruma'tito'

pî', eranne' pe tiwanîkon ye'nen. Inkamoro entaimepîti pe man moropai to' esewankono'ma mararî pra ipî'. ¹⁶ Inkamoroya taa:

—Ane, ekenne amîri wani'pî

kure'nan cidade pe ipîkku pe pu'kuru.

Morîkon kamisa ke eponti'pî pe epe'ke'kon ya'.

Moropai kamisa suuyukon ya'

moropai kamisa epe'ke ere'sinkon ya' eponti'pî pe.

Moropai morî pe pu'kuru aatari'ku'tî'pî

ourokon ti'kon epe'ke ke.

Moropai pérolakon ke aatari'ku'tî'pî.

¹⁷ Teuren tîise tiwin hora wani'tanne,

tamî'nawîri ipîkku pe awe'to' atareti'kasa' man

—taa to'ya pe man.

Moropai tamî'nawîronkon apo'yen ya' teesenyaka'masanon

esanonyamî' moropai tamî'nawîronkon apo'yen ya' tuutîsanon, tuna po

teesenyaka'masanon, inkamoro wani'pî aminke ipî' era'mapi'se. ¹⁸ Mîrîri

cidade awittasa' ure'sin era'ma tîuya'nîkon yai, inkamoro entaimepîti'pî.

—Î' pensa sîrîri ye'ka cidade kaisaron era'masa' pra man —kai'ma to'

entaimepîti'pî. ¹⁹ Moropai inkamoroya kutupan yenunpîti'pî tîpu'paikon

pona teesewankono'makon ye'nen. Inkamoro entaimepîti'pî mararî pra

moropai to' karawa'pî.

—Ane, ekenne amîri kure'nan cidade

o'non pata ipîkku pe pu'kuru anna ena pata'se'.

Anna ena'pî ipîkku pe apo'yen esa' pe,

tamî'nawîri kure'nan tuna po.

Teuren tîise tiwin hora wani'tanne,

aatareti'kasa' man tamî'nawîri.

Inî'ri eesera'ma pepîn

—taapîti'pî to'ya.

²⁰ Tîise taatausinpai pu'kuru e'ti

pemonkonyamî' ka' ponkon,

sîrîri cidade imakui'pî pata'se' atareti'ka ye'nen.

Taatausinpai pu'kuru e'ti,

Paapa pemonkonoyamî' inaiponti'san

moropai manni'kan imaimu ekareme'nenan profetayamî'.

Maasa pra Paapaya mîrîri cidade ponkon yenusna' sîrîri tarîpai,

awinîki'nîkon inkupî'pî wenai.

²¹ Mîrîriya tiwin inserî meruntî pu'kuru e'mî'sa'ka'pî kure'nan ti' yarakkîri

tenya'. Moropai mîrîri ti' yenumî'pîiya kure'nan tuna, pîrana ka. Moropai

ta'pîiya:

—Sîrîri warantî kure'nan Babilônia cidaderî

yenumî to'ya kupî sîrîri teekore'mai,

inî'ri eesera'ma pe pra man.

²² Mîrîri yai anî'ya te'nunpasen harpa ye'nunpanen eta pepîn.

Moropai tiaron te'nunpasen to' sinari ye'nunpa eseta pepîn.

Moropai flauta to' ne'nunpa ye'nunpanen eta pepîn.

Moropai trombeta ye'nunpanen eta pepîn.

Moropai teesenyaka'masanon esera'ma pepîn inî'rî.

Moropai a' pî' teesenyaka'masanon eseta pe pra man.

²³ Moropai a'ka ton pra awanî pe man,
a'kuma'tu lamparinha ton pra tiwin kin.
Moropai taatausinpai tiwe'marimasanon maimu eseta pepîn kupî sirîrî,
maasa pra tamî'nawîrî atareti'kasa' man.
Maasa pra manni'kan yemanne ke'kon tiwe'repasanon
tamî'nawîronkon yentai esi'san,
inkamoroya tamî'nawîronkon sirîrî pata ponkon yenku'tî'pî
tetarumukon ke —ta'pî inserîya.

²⁴ Mîrîrî wenai manni' kure'nan Babilônia e'taruma'tî'pî.
Maasa pra mîrîrî cidade po Paapa pemonkonoyamî' taruma'tî'pî to'ya
ye'nen,
moropai manni'kan Paapa maimu ekareme'nenan profetayamî' wî'pî to'ya
ye'nen,
Paapaya to' taruma'tî'pî.

19

¹ Moropai mîrîrî tîpo mai eta'pîuya meruntî pu'kuru, tu'kankon ka' ponkon
maimu warainon. Ta'pî to'ya:

—Paapa yapurîti,
iipia e'pîka'tînto' wanî ye'nen.
Iipia morî pe pu'kuru tiwanî wenai,
moropai meruntî ke pu'kuru tiwanî wenai
upîika'tîiya'nîkon.

² Paapa yapurîti,
maasa pra î' ikupî tiuya taasai'ya manni' wanî
yairon pe pu'kuru, seru'ye' pe wanî pepîn.
Manni' se' tapairon wîri'
imakui'pî kupî pî' tîlko'mansen yenunsai'ya man.
Mîikîrî wîri'ya tamî'nawîronkon pemonkonyamî' kî'pa'pî,
imakui'pî tînkupî'pî wenai,
Paapa poitîrîtonon tî'kasai'ya wenai,
mîikîrî yenunsai'ya man.

³ Moropai inî'rî inkamoro entaime'pî:
—Paapa yapurîti mararî pra, maasa pra mîikîrîya mîrîrî kure'nan cidade
arannîsa' ye'nen.

Mîrîrî ure'tîrî enuku ko'mannîpî ipatîkarî
esi'nîpî ton pe pra.

⁴ Mîrîrî yai inkamoro eseuwaraponkon 24 kaisaronkon ipîkkukon moropai
manni'kan asakîronkon enenankon ena'pî tese'mukon pona. Moropai
inkamoroya Paapa yapurî'pî. Manni', taponse' po ereutasai' manni' pî' ta'pî
to'ya:

—Amém, mîrîrî warantî Paapa yapurî e'pai man
—ta'pî to'ya.

Carneiro Yarakkîrî Eseponîto'

⁵ Mîrîrî tîpo ereutanto' winîpai tui'sen mai eseta'pî. Ta'pîiya:
—Uyepotorîkon Paapa yapurîti
tamî'nawîronkon ipoitîrîtonon. Tamî'nawîronkon pemonkonyamî' inamane-
nan
manni'kan ipîkkukon moropai

manni'kan mîipankon pepîn, Paapa yapurîtî
—ta'pîiya.

⁶ Inîrî teesetasen mai eta'pîuya arinîkon pemonkonyamî' maimu warainon. Moropai kure'nan tuna kumasa' etun warantî nîrî awanî'pî. Moropai meruntî ke wara'napi e'tîrînkasa' warantî nîrî awanî'pî. Ta'pîiya:

—Paapa yapurîtî,

maasa pra Uyepotorîkon manni' Paapa meruntî pu'kuru wanî tamî'nawîronkon pata ponkon esa' pe awanî.

⁷ Mîrîrî ye'nen kure'ne taatausinpai e'nîpai'nîkon man.

Moropai ipîkku pe pu'kuru Paapa e'to' pî' yapurîpai'nîkon man.

Maasa pra kure'nan atausinpan weiyu erepansa' man, Carneiro e'marima weiyu erepansa' man.

Moropai mîikîrî yawasirî ekonekasa' man, yarakkîrî teeseporîpa.

⁸ Mîikîrîya tîpon ton yapî'sa' man

morî pu'kuru kamisa, inke' pu'kuru, nura pe pra tîwe'sen teepontîpa kai'ma.

Mîrîrî kamisa morî pu'kuru ipon wanî, î' kai'ma morî pe pu'kuru yairî imakui'pî ton pra Paapa pemonkonoyamî' nikupî'pî wanî ekareme'nen pe.

⁹ Moropai inserîya ta'pî upî': —Sîrîrî menukaki. “Taatausinpai manni'kan pemonkonyamî' wanî tawasirî yarakkîrî Carneiro e'marimato' festarî pî' etasa'kon wanî.” Moropai inîrî inserîya ta'pî: —Sîrîrî Paapa maimu wanî yairon pe pu'kuru tîwe'sen pe —ta'pîiya.

¹⁰ Mîrîrî etauya pe, uyese'mu pona ena'pî yapurîto'peuya kai'ma. Tîise mîikîrîya ta'pî upî': —Kaane. Mîrîrî warantî uurî tapurî pra e'kî. Maasa pra uurî wanî awanîyakon pe. Moropai ayonpayamî' wanîyakon pe nîrî, manni'kan Jesus nekaremekî'pî yawîrî tîiko'mansenon. Paapa yapurîtî, maasa pra Jesus nekaremekî'pî yairon wanî manni' profetayamî' nekareme'kî'pî pe, tiaron pepîn.

Aimutun Kaware Po Tîwe'sen

¹¹ Mîrîrî pe rî ka' esettapurukasa' era'ma'pîuya. Moropai kaware aimutun esenpo'pî tiwin. Mîikîrî kaware po tîwe'sen esatî'pî to'ya î' ta'pî tîuya yawîrî tîwe'sen, moropai yairon pu'kuru kai'ma. Mîrîrî ye'nen yairî mîikîrîya pemonkonyamî' watî, moropai to' winîkîi yairî eeseya'nama. ¹² Mîikîrî yenu wanî'pî apo' awittasa' warantî. Moropai mîikîrî pu'pai po tu'kan aro' wanî'pî, rei pe. Moropai mîikîrî pî' ese' wanî, e'menukasa' wanî'pî anî' nepu'tî pepîn. Tîise mîikîrîya neken epu'tî'pî tîwarîrî. ¹³ Mîikîrî ya'san wanî'pî mîn ka' yamannî'sa' pe. Mîikîrî ese' wanî Paapa maimu pe. ¹⁴ Mîikîrî pokonpe arinîkon surarayamî' warainonkon iipî'pî ka' poi aimutunkon kawareyamî' po. Moropai inkamoro epontîsa' wanî'pî aimutun kamisa, morî pu'kuru nura pe pra tîwe'sen ya'. ¹⁵ Mîikîrî mata yapai kure'nan kasupara warainon se' yataimîrî ipokasa' epa'kapîtî'pî. Mîrîrî ke tu'ke pata ponkon yarakkîrî eeseya'namato'pe. Mîikîrî ena tamî'nawîronkon esa' pe.

Kusan yei warainon sa'man ferro ke to' ko'mannîpîiya.

Moropai mîikîrîya to' yeki'tîpapîtî, itense' ya' uva yeki'tîpa to'ya warantî. Mîikîrî Paapa tamî'nawîronkon yentainon ekore'mato' yense' ya' tîise.

¹⁶ Mîikîrî pon pî' moropai i'si pî' e'menukasa' wanî'pî. Taato' see warantî:

REI PU'KURU MÎIKÎRÎ,

TAMÎ'NAWÎRONKON REIYAMÎ' YENTAINON,
MOROPAI UYEPOTORÎKON PU'KURU MÎIKÎRÎ,

TAMÎ'NAWÎRONKON YEPOTORÎ WANNÎ YENTAINON.

¹⁷ Moropai tiaron inserî era'ma'pîuya satippe wei ya'. Mîikîrî entaime'pî meruntî ke pu'kuru tamî'nawîronkon toronyamî' kawîne awainumî'san pî': —Asi'tî ka'ne' pe emurukuntîti kure'nan entamo'kanto', Paapa nikoneka pî' awentamo'kakonpa. ¹⁸ Entamo'kai asi'tî insamoro ipîkkukon pata esanon reiyamî' pî', moropai ipîkkukon surarayamî' esanon, moropai surarayamî' pî', moropai to' yekînon kawareyamî' pî', moropai to' po esi'san pemonkonyamî' pî', moropai itesa' pînon pî'. Ipîkkukon pî', moropai manni'kan mîipankon pepîn pî', tamî'nawîronkon inkamoro pî' entamo'kai asi'tî —ta'pîiya.

¹⁹ Moropai o'ma' era'ma'pîuya. Moropai pata esanon reiyamî', moropai surarayamî', inkamoro emurukuntîsa' wanî'pî. Inkamoro eperesa' wanî'pî manni' kaware po tîwe'sen moropai isurarariyamî' yarakkîrî pokonpe teepîkonpa kai'ma. ²⁰ Tîise mîikîrî o'ma' yarakkamo'pî to'ya, mîikîrî seru'ye' profeta pokonpe tîise, manni' kure'nan esi'nî'nîto' ton kupitîpon mîikîrî o'ma' ton pe. Moropai mîrîrî inkupî'pî wenai, o'ma' pemonkonyamî' yenku'tî'pîiya, manni'kan tepinkon pî' o'ma' ese' yapisitîponkon, o'ma' yapurîtîponkon. Mîrîrî ye'nen mîikîrî o'ma' moropai seru'ye' profeta yenumî'pî to'ya apo' ya', enen to' tîise, enxofre pokonpe to' aranto'pe. ²¹ Moropai mîikîrî surarariyamî' tî'ka'pî to'ya kasupara ke, manni' aimutun kaware po tîwe'sen mata yapai eepa'ka manni' ke. Moropai tamî'nawîronkon toronyamî'ya inkamoro yanî'pî mararî pra, itu'se tîwe'to'kon yentai, itu'se pra teenai.

20

Mil Kono' Kaisarî

¹ Mîrîrî tîpo ka' poi inserî autî era'ma'pîuya kure'nan itu'nakan yarakkanto' chave yarakkîrî awanî'pî. Moropai sa'man karena amî'ne yarakkîrî awanî'pî. ² Mîikîrîya o'ma' dragão yapisî'pî. Manni' penaro' îki pe esi'pî Makui, Satanás. Moropai mîikîrî yewa'tî'pîiya esewarapo mil kaisarî kono' aako'manto'pe yewa'tîsa' pe. ³ Moropai mîikîrî inserîya makui yenumî'pî kure'nan itu'nakan ya'. Mîrîrî itu'nakan mana'ta yettapurî'pîiya mîrîrî yarakkamo'pîiya tenyawon chave ke. Maasa pra inî'rî sîrîrî pata ponkon pemonkonyamî' yenku'tî pî' aako'mamî namai, mîrîrî mil kaisarî kono' ataretî'ka pîkîrî. Mîrîrî warapon mil kaisaron kono' ataretî'kasa' yai inî'rî eeturumaka e'pai awanî, tîise mararî aako'manto'pe, kure'ne pra.

⁴ Moropai mîrîrî pe rî tiaronkon ereutanto'kon era'ma'pîuya. Mîrîrîkon pona ereuta'sanya meruntî pu'kuru yapisî'pî pemonkonyamî' yenumî. Moropai manni'kan innape Jesus ku'nenan isa'manta'san yekatonon'pî era'ma'pîuya. Inkamoro pîmîrîkkîtî'pî to'ya Paapa maimu ekaremekî to'ya wenai. Manni'kan yairî esi'san o'ma' moropai mia' ke ikonekasa' yapurîtîponkon pepîn, moropai tepinkon pî' moropai tenyakon pî' o'ma' winîpainon eesera'ma ton yapisitîponkon pepîn, inkamoro e'mî'sa'ka'pî enen. Moropai inkamoro ena'pî tamî'nawîronkon esa'pe Cristo yarakkîrî mil kono' kaisarî. ⁵ (Tîise tiaronkon isa'manta'san ena pra awanî'pî enen maasa, mil kono' ataretî'ka pîkîrî to' ko'mamî'pî.) Mîrîrî wanî e'mai'non e'mî'sa'kanto' pe. ⁶ Morî pe pu'kuru inkamoro wanî taatausinpai, e'mai'non e'mî'sa'kanto' yai to' e'mî'sa'ka ye'nen. Maasa pra inî'rî to' sa'manta pepîn sa'mantanto' yentai to' enasa' ye'nen. Inkamoro wanî pe man teepîremasanon Paapa

moropai Cristo rawîrî teesenyaka'masanon. Moropai Cristo pokonpe si'ma inkamoroya pata ponkon ko'mannîpî mil kono' kaisarî.

Makui Yentai Cristo Wani

⁷ Moropai tamî'nawîrî mîrîrî mil kono' kaisarî ataretî'kasa' tîpo, Makui eturumaka taatarakkanto' yapai. ⁸ Moropai mîikîrî wîfî pata poro tamî'nawîronkon pemonkonyamî' yenku'tîi tamî'nawîrî patakon kaisarî. Mîrîrî kupîiya Gogue pata po moropai Magogue pata po. Mîikîrî Makuiya inkamoro pemonkonyamî' yannuku teepikonpa. Mararî pra iku'ne'tî yentai to' wani, tu'ke kasapan warantî. ⁹ Inkamoro e'paraipika pata kaisarî. Moropai inkamoroya Paapa pemonkonoyamî' ko'manto' woima'tî, manni' cidade Paapa nîsa'nama kure'ne. Tîise ka'ne' pe kure'nan apo' autî'pî ka' poinon. Moropai mîrîriya inkamoro tî'ka'pî. ¹⁰ Mîrîrî yai mîikîrî makui, yenku'tîton yenumî'pî to'ya kure'nan apo' iku'pî pe tîwe'sen ka', enxofre yarakkîrî, o'non pata manni' o'ma' moropai ipoitîrî profeta seru'ye' yenusna' to'ya manni' pata. Moropai miarî inkamoro ko'mamî tîmoronkon epu'tî'pî ipatîkarî aataretî'ka tonpe pra, wei kaisarî moropai ewaron kaisarî.

Tiwinano'pî Pe Paapaya Yenumîto'

¹¹ Moropai inî'rî kure'nan ereutanto' aimutun era'ma'pîuya. Moropai ipona ereuta'pî era'ma'pîuya nîrî. Moropai pata teesera'masen ataretî'ka'pî moropai ka' ataretî'ka'pî nîrî. Inî'rî eesera'ma pra eena'pî, aatîpamî'pî ye'nen. ¹² Moropai isa'manta'san nîrî era'ma'pîuya. Manni'kan ipikkukon moropai ipikkukon pepîn, manni'kan ereutanto' rawîrî satippe esi'san era'ma'pîuya. Moropai kaaretakon yarakkanmoka'pî to'ya moropai tiaron kaareta yarakkanmoka'pî to'ya nîrî, mîrîrî ipatîkarî enen ko'mannîto' kaaretarî. Mîrîriya inkamoro isa'manta'san yenumî'pî to'ya î' to' nîkupî'pî wenairî. Î' kai'ma kaareta pona awe'menukasa' manni' yawîrî ikupî to'ya. ¹³ Moropai tuna ka isa'manta'san yekatonon'pî e'mî'sa'ka'pî. Moropai tamî'nawîronkon isa'manta'san pata'se' yawonkon e'mî'sa'ka'pî. Moropai to' nîkupî'pî wenai to' yenumî'pî Paapaya. ¹⁴ Mîrîrî ye'nen inkamoro isa'manta'san yenumî to'ya iku'pî pe tîwe'sen apo' ya'. (Mîrîrî iku'pî pe tîwe'sen apo' wani itakon ite'ka pe sa'mantanto', maasa pra aminke Paapa pî' e'taruma'tîn ipatîkarî.) ¹⁵ Mîrîrî ye'nen anî' itese' ton pra tîwe'sen mîrîrî ipatîkarî enen ko'mannîto' kaareta po, mîikîrî yenumî'pî to'ya iku'pî pe tîwe'sen apo' ya'.

21

Amenan Ka' Moropai Pata

¹ Moropai amenan ka' moropai amenan pata era'ma'pîuya. E'mai'non ka' moropai e'mai'non pata esera'ma pra eena'pî. Moropai kure'nan tuna pîrana esenomi'pî inî'rî eesera'ma pra. ² Moropai morî pu'kuru Jerusalém cidaderî amenan era'ma'pîuya. Mîrîrî autî'pî ka' poi. Paapa piapai aai'pî'pî, morî pe pu'kuru taatarî'ku'tîi. Moropai teepontî morî tîpon ya', manni' wîrî' ekonekasa' tawasîrî yarakkîrî teeseporîpa warantî awanî'pî. ³ Moropai mai eta'pîuya meruntî ke pu'kuru. Mîrîrî wani'pî ereutanto' winîpai tui'sen pe. Moropai ta'pîiya: —Tarîpai Paapa ko'manto' man pemonkonyamî' yarakkîrî. Mîrîrî ye'nen to' pokonpe Paapa ko'mamî. Moropai inkamoro wani ipemonkono pe. Mîrîrî ye'nen to' yarakkîrî pu'kuru Paapa wani. Moropai inkamoro yepotorî pe Paapa wani. ⁴ Mîikîrî Paapaya to' karawato' ya'mananîpî to' yenu parukon inî' to' karau namai. Tarî anî' sa'manta pepîn.

Ani' esewankono'ma pepin. Ani' karau pepin inir'i. Ani'r'i ne'ne' moronka pepin. Maasa pra pena i' kai'ma ko'mannito', miriri esuwa'ka'pi ye'nen — ta'piya.

⁵ Manni' ereutanto' pona ereuta'piya ta'pi: —Taripai tamina'wiron konekauya amenan pe. Moropai uyarakkiri eeseurima'pi. —Siriri menukaki. Maasa pra siriri mai wan siriri yairon pe pu'kuru tiwe'sen pe. Moropai innape tikupi yu'se tiwe'sen pe.

⁶ Moropai eeseurima ko'mannipi'pi: —Tamina'wiron ekonekasa' man aasiri! Uuri wani e'mai'non pe pu'kuru moropai tamina'wiron atareti'kato'pe. Eesippia'tito'pe moropai iki'pi pe wani. Ani' wani ya tuna aninnipi mikiri pia tuna tiruya, ineniri ton, tuna epe'min tiwariri teepa'kasen enen ko'mannito' tinen. ⁷ Ani' e'sa' ya tamina'wiron Paapa maimu yawiri pra tiwani emapu'tinenan yentai, mikiriya untiri yapis miriri. Uuri wani itepotori pe moropai mikiri wani pe man unmu pe pu'kuru. ⁸ Tiise eranne'kon, moropai yenko'titonkon, moropai i' imaku'pi kupi pi esenupa'san, moropai pemonkon witi'ponkon, moropai tiaron nura ku'nenan, moropai pia'san pe tiwanikon wenai imaku'pi ku'nenan, moropai mia' ke ikonekasa' yapurinenan, moropai tamina'wironkon seru'ye'kon, inkamoro ye'ka pata'se wani pe man miriri kure'nan apo' iku'pi pe tiwe'sen moropai enxofre apo' yarakkiron. Miriri wani itakon ite'ka pe sa'mantanto'pe wani. Miarit imoronkon epu'ti to'ya ipatikari awani pe man —ta'piya.

Amenan Jerusalém

⁹ Moropai manni' inseri to' asaki'ne mia' pona timo'tai'non manni' e'taruma'tinto' yense' itenya' wani manni' iipi'pi. Moropai ta'piya: —Asi'ki, miseri Carneiro yawasiri, ino'pi ekareme'to'peuya api'. ¹⁰ Miriri ye'nen Mori Yekaton Wanniya uyaripi'kawinan wi' pona. Moropai mikiriya mori pu'kuru Jerusalém cidaderi ekaremeki'pi. Manni' ka' poi awauti unera'ma'pi Paapa piapai tui'sen ekaremeki'piya upi'. ¹¹ Miriri wani'pi inke' mori pe Paapa ya'karu wenai. Miriri cidade wani'pi sisiu pe aawittapiti'pi isarawire ti' jaspe wani waranti. Tu'ke aawittapiti'pi manni' ti' cristal waranti awai'ne awani'pi. ¹² Miriri yuwa'to' wani'pi kure'nan moropai kawinan. Moropai miriri mana'takon wani'pi asaki'ne pu' pona timo'tai kaisari. Miriri mana'takon konekanen inseriyami' wani'pi asaki'ne puu pona timo'tai kaisari. Miriri mana'takon kaisari asaki'ne puu pona timo'tai'nonkon Israel payani'san ese'kon e'menukasa' wani'pi. ¹³ Eseuriwi'ne'ne tiwin iratai tiise mana'takon wani'pi. Eseuriwi'ne wei epa'ka wini, moropai eseuriwi'ne kamai' wini, moropai eseuriwi'ne merunti wini, moropai eseuriwi'ne wei ewomi wini awani'pi. ¹⁴ Miriri cidade yuwa'to' konekasa' to'ya wani'pi asaki'ne pu' pona timo'tai'non ti'kon pona. Miriri ti'kon pi' asaki'ne pu' pona timo'tai'nonkon Carneiro naiponti'san ese'kon e'menukasa' wani'pi.

¹⁵ Manni' inseri uyarakkiri eeseurima'pi mikiri yenza kusan yei siruru waranon ouro konekasa' wani'pi. Miriri wani'pi miriri cidade ki'pi ku'ne'tito'pe. Moropai mana'takon niri. Moropai yuwa'to' ku'ne'tito'pe awani'pi. ¹⁶ Miriri cidade wani'pi se' kaisari itaweneti ikonekasa' pe. Miriri kawineti wani'pi itaweneti kaisari. Moropai mikiri inseriya tenya manni' ke cidade ku'ne'ti'pi. Miriri ki'pi ikusano wani'pi eseuwarapo 1.200 kilômetros kaisari ikusano. Moropai itaweneti moropai ikawinneti wani'pi se' kaisari e'sentai pra. ¹⁷ Moropai inseriya yuwa'to' ku'ne'ti'pi. Miririyi

itîrî'pî eseubarapo 74 metros kaisarî itawenetî, pemonkonyamî'ya iku'ne'tî warantî inserîya iku'ne'tîsa' tanne. ¹⁸ Mîrîrî cidade yuwa'to' wanî'pî tî' jaspe ke ikonekasa'. Moropai cidade pu'kuru yuwa'to' pepîn wanî'pî teken ouro konekasa' pe. Awai'ne awanî'pî pattîre warantî. ¹⁹ Moropai mîrîrî yuwa'to' yaponse' pe to' nîrîrî'pî tî'kon, yari'ku'tasa' to'ya wanî'pî tu'ke si'ta morîkon tî'kon ke.

E'mai'non tî' wanî'pî jaspe pe.

Ite'ma'pî pokon tî' wanî'pî safira pe.

Iteseurînon wanî'pî tî' ágata pe.

Itasakîrîrîno wanî'pî tî' esmeralda pe.

²⁰ Mia'taikinon wanî'pî tî' sardônio pe.

Tiwin mia' pona'no wanî'pî tî' sárdio pe.

Asakî'ne mia' pona'no wanî'pî tî' crisólite pe.

Eseurîwî'ne mia' pona'no wanî'pî tî' berilo pe.

Itasakîrîrîno mia' pona'no tîmo'tai'non wanî'pî tî' topázio pe.

Mia'taikin mia' pona'no tîmo'tai'non wanî'pî tî' crisópraso pe.

Tiwin pu' pona'no tîmo'tai'non wanî'pî tî' jacinto pe.

Asakî'ne pu' pona'no tîmo'tai'non wanî'pî tî' ametista pe.

Tamî'nawîrî inke'kon mîrîrîkon tî' ke yari'ku'tasa' pe awanî'pî, suuyu pe, rora pe, tu'ke si'ta morîkon tî'kon ke. ²¹ Moropai mîrîrî mana'takon wanî'pî manni' tî' epe'ke'kon pu'kuru pérola pe awanî'pî. Mîrîrî ye'nen teken mîrîrî tî' ke ikonekasa' pe mîrîrî mana'ta wanî'pî. Tiwin pî' tîise tiwinan pérola ke ikonekasa' pe awanî'pî. Tîise cidade ta wanî'pî iporo asanîto' tekenan pu'kuru ouro konekasa' pe awai'ne, a'kare, pattîre warantî.

²² Miarî cidade po epîremanto' yewî' ton pra awanî'pî. Maasa pra Uye-potorîkon Paapa wanî moro, meruntî pu'kuru manni' tamî'nawîron yentainon. Moropai Carneiro nîrî wanî moro. To' ko'manto' wanî epîremanto'pe. ²³ Miarî cidade po wei yu'se wanî pepîn. Moropai kapoi yu'se wanî pepîn iweiyu'manen ton. Maasa pra Paapa ya'karuya iweiyu'masa' ko'mamî. Moropai Carneiro ya'karuya ya'karu'masa' ko'mamî ye'nen. ²⁴ Mîrîrî ye'nen tamî'nawîron pata ponkon sîrîrî pata po tîko'mansenon asarî iweiyu ta. Moropai manni'kan ipîkkukon pata esanon reiyamî'ya ipîkku pe tîwe'to'kon enepî mîrîrî yai. ²⁵ Mîrîrî cidade mana'ta ko'mamî ipatîkarî a'ta ke, aatarakkamo pepîn tiwin kin. Maasa pra miarî ewaron ton pra awanî. ²⁶ Mîrîrî yai tamî'nawîron pata ponkonya ipîkku pe tîwe'to'kon enepî cidade pona. ²⁷ Tîise miarî manni'kan imakui'san ewomî pepîn tiwin kin. Moropai manni'kan tîweppe'sanon ewomî pepîn. Moropai seru' pe tîwe'sanon ewomî pepîn. Tîise mîrîrî cidade pona manni'kan neken tese'kon e'menukasa' ipatîkarî enen ko'mannîto' kaaretarî po ewomî, inkamoro mîlkîrî Carneiro pemonkono pe tîwe'sanon.

22

¹ Moropai inserîya enen ko'mannîto' tîinen, tuna iren yenpo'pî. Mîrîrî wanî'pî inke' pe moropai awai'ne awanî'pî tî' cristal warantî. Mîrîrî tuna wanî'pî Paapa yaponse' moropai Carneiro yaponse' piapai tui'sen pe.

² Moropai mîrîrî wanî'pî cidade arakkita pî' tuutîsen pe. Mîrîrî iren ratai po tîwe'sen yeikon wanî'pî se' yataimîrî. Mîrîrî wanî'pî enen ko'mannîto' tîinen pe. Moropai teepetasen pe awanî'pî tiwin kono' tîise asakî'ne pu' pona'no tîmo'tai kaisarî. Kapoi kaisarî teperu tîriya. Moropai mîrîrî yei yare

wani'pî tamî'nawîron pata ponkon pri'yawonkon pepîn tîmoronkon epu'nenan yepi'tînen pe awani'pî. ³ Miarî cidade po Paapa nîtaruma'ti ton pra wani, tîise tamî'nawîron wani mori pe. Moropai Paapa yaponse' moropai Carneiro yaponse' wani pe man miarî. Moropai ipemonkonoyamî', yapurînenanya yapurî miarî. ⁴ Inkamoroaya Paapa yenpata era'ma ko'mannîpî miarî. Moropai mîikîri ese' e'menukasa' wani inkamoro yapurînenan yepin pî'. ⁵ Miarî ewaron ton pra awani pe man. A'ka pe pu'kuru, mîrîrî ye'nen uweiyukon ton lamparinha yawittanîpî yu'se e'nî pepîn. Moropai wei ya'karu yu'se e'nî pepîn. Maasa pra inkamoro ya'karu pe pu'kuru Paapa wani. Inkamoro ko'mami ipatikarî miarî. Inkamoro ko'mami ipikku pe, rei pe ipatikarî.

Jesus Enna'poto' Sîrîrî Non Pona

⁶ Mîrîrî ye'nen inserîya ta'pî upî': —Sîrîrî mai wani sîrîrî yairi pu'kuru tîwe'sen pe. Moropai innape pu'kuru ikupî yu'se wani. Mîikîri Uyepotorî Paapaya tekaton tîrî'pî manni'kan tîmaimu ekareme'nenan profetayamî' pia. Mîrîrî warantî inserî yarima'pîiya tapurînenan pia, manni' awe'kupî kupî manni' ekareme'to'peiya —ta'pî inserîya.

⁷ Jesusya ta'pî: —Maasa etakî. Ka'ne' pe uupî kupî sîrîrî. Mîrîrî ye'nen morî tîrîuya pe wai, manni'kan innape iku'nenan pia. Innape awe'kupî kupî manni' ku'nenan pia, manni' kaareta pona e'menuka'pî ku'nenan wani —ta'pîiya.

⁸ Mîrîrî eta'pî uurî Joãoya. Moropai tamî'nawîrî mîrîrîkon era'ma'pîuya. Mîrîrî etauya ataretî'ka pe moropai era'mauya pe, uyese'mu pona ena'pî inserî rawîrî, yapurîto'peuya kai'ma, tamî'nawîron yenposai'ya ye'nen. ⁹ Tîise ta'pîiya upî': —Mîrîrî warantî uurî tapurî pra e'kî. Maasa pra awanîyakon uurî. Moropai ayonpayamî' manni'kan profetayamî' waniyakon uurî. Moropai tamî'nawîronkon manni'kan innape yairi kaareta pona e'menuka'pî ku'nenan waniyakon uurî. Tîise Paapa neken yapurîkî.

¹⁰ Moropai inserî eseurîma ko'mannîpî: —Mîrîrî kaareta anmenuka'pî konekaya kai'ma kîsi. „Tîise ayonpayamî'ya erenka e'pai man.„ Maasa pra î' e'kupî kupî sîrîrî taasai'ya manni' mîrîrî e'ku'to' eseporî pe man aminke pra awe'ku'to'pe. ¹¹ Tamî'nawîron ataretî'kato' weiyu erepansa' ye'nen, anî'ya imakui'pî kupî ya, mîikîriya rî imakui'pî kupî ko'mannîpî mîrîrî. Moropai anî' wani ya nura pe, mîikîrî rî ko'mami mîrîrî nura pe. Tîise anî' wani ya morî ku'nen pe, mîikîriya morî kupî ko'mannîpî mîrîrî. Anî' wani ya morî pe yairon pe pu'kuru, imakui'pî ton pra, mîikîrî ko'mami e'pai wani mîrîrî warantî —ta'pî inserîya.

¹² Jesusya ta'pî: —Maasa etatî. Ka'ne' pe uupî kupî sîrîrî. Uupî yai manni'kan î' to' nîkupî'pî wenairî, to' pia untîrî enepîuya uyarakkîrî, to' kaisari itîtîto'peuya. ¹³ Uurî wani e'mai' pe tîwe'sen pe. Moropai aataretî'kato'pe wani. Tamî'nawîron ye'mai'norî moropai tamî'nawîron ataretî'kato' moropai eesippia'tîto' moropai ikî'pî uurî.

¹⁴ Morî pe pu'kuru manni'kan tîponkon ronanenan wani. Tîponkon ronasa' to'ya warantî, „imakui'pî to' nîkupî'pî eemo'kasa', Cristo mîni wenai.„ Mîrîrî ye'nen inkamoroaya ipatikarî enen ko'mannîto' tîinen yei yeperu enapî î' wani' pra. Moropai î' wani' pra inkamoro ewomî mîrîrî cidade mana'ta yai. ¹⁵ Tîise manni'kan imakui'pî kupî pî' tîiko'mansenon arinmaraka warainokon pia'sanyamî', moropai pemonkonyamî' yetarumu'tînenan, moropai tu'ke nura ku'nenan, moropai pemonkon wînenan, moropai mia' ke ikonekasa'

yapurînenan, moropai seru'ye'kon seru'ye' pe tiaronkon yenku'tînenan teeseurîmato'kon ke moropai tînkupîkon ke, inkamoro ye'ka wanî poro po. To' ewomî pepîn kin —ta'pîya.

¹⁶ Jesusya ta'pî: —Uupiawon pu'kuru inserî yarima pî' wai, sîrîrî yekare ekareme'se attîto'pe amîrî'nîkon pî' soosikon kaisarî. Uurî wanî Davi nuri'tî pari'pî pe. Uurî wanî manni' kaiwano' erenmapiyakan warantî —ta'pîya.

¹⁷ Mîrîrî pî' Morî Yekaton Wannîya moropai Carneiro yawasirîya taa: —Asi'kî see! Moropai manni'kan etanenanya nîrî taa: —Asi'kî see! Manni' tuna aninnîpainon wanî ya, asi'kî. Moropai anî' wanî ya tuna epe'mîn aninnîpai, enî'tane'kî mîrîrî tuna ipatîkarî enen ko'mannîto' tînen.

Sîrîrî Eseurîmato' Yaretî'kauya

¹⁸ Sîrîrî yairon pu'kuru pî' uurî João eseurîma sîrîrî. Î' kai'ma awe'kupî ton pî' kaareta eseurîma etanenana pî' ekaremekîuya. Anî' wanî ya mîrîrî esekaremekî'pî yepannî'pî'nen pe, mîikîrî taruma'tîto' tîuya yakî'nîpî Paapaya sîrîrî pona e'menuka'pî e'taruma'tînto' ke. ¹⁹ Moropai anî'ya sîrîrî kaareta pona e'menuka'pî yonpa mo'ka ya, aasîrî awe'menukasa' tanne, Paapaya mîikîrî mo'ka, mîrîrî yei ipatîkarî enen ko'mannîto' yeperu enapîiya namai. Moropai mîikîrî mo'kaiya morî pu'kuru cidade po aako'mamî namai, manni' kaaretaya imîrî pe tîwe'sen ekareme'sa', manni' mo'kaiya.

²⁰ Manni' tamî'nawîron ekaremekîtîponya taa: —Useruku pepîn ka'ne' pe uupî kupî sîrîrî.

Moriya mîrîrî warantî ka'ne' pe asi'kî, Uyepotorî Jesus!

²¹ Epe'mîra Uyepotorîkon Jesus Cristo nîtîrî, morî pu'kuru wanî tamî'nawîronkon amîrî'nîkon pia, uyonpayamî'. Mîrîrî neken tauya sîrîrî.